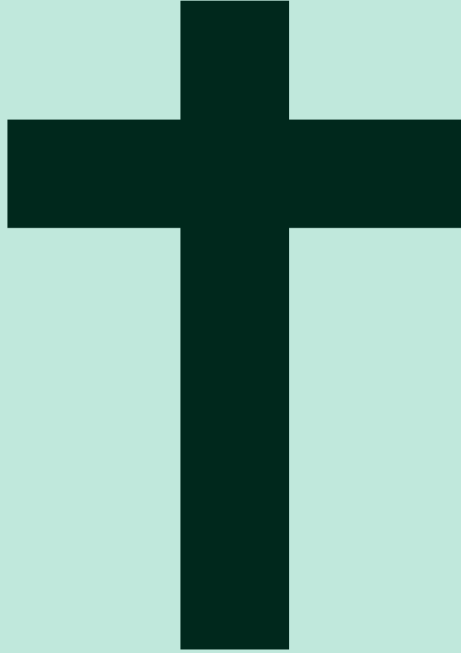

Pop Hagä Do Panyyg
Hanäm Do Hahỹh

The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil (BR:mbj:Nadëb)
O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc

Contents

FRT	1
Matew	2
Maah-Ko	63
Rukas	99
Jowāw	161
Atos	205
Roma	262
1 Korin	290
2 Korin	314
Garata	330
Epeso	340
Pirip	349
Korosa	356
1 Tesaronika	362
2 Tesaronika	368
1 Tsimoot	371
2 Tsimoot	378
Tiit	383
Piremon	387
Eberew	389
Tsijaag	410
1 Peed	417
2 Peed	425
1 Jowāw	430
2 Jowāw	436
3 Jowāw	437
Judas	438
Apokarip	441

P'op Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahỹh O Novo Testamento na Língua Nadëb

SOCIEDADE BÍBLICA DO BRASIL
2011

As ilustrações nas páginas ... são usadas com a permissão da © 1978 David C. Cook Publishing Co.

As ilustrações por Horace Knowles nas páginas ... são usadas com a permissão da © The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, 1995.

As ilustrações por Louise Bass nas páginas ... são usadas com a permissão da © The British & Foreign Bible Society, 1994.

As ilustrações por Horace Knowles acréscimos e correções feitos por Louise Bass nas páginas ... são usadas com a permissão da © The British & Foreign Bible Society, 1994.

As ilustrações coloridas são usadas com a permissão da © International Bible Society.

O Novo Testamento na língua nadëb Brasil
2011

Primeira edição 2011 5C

Publicado pela Sociedade Bíblica do Brasil
© 2011, Sociedade Bíblica do Brasil

P'op Hagä Do Panyyg Ky N'aa Hahỹh

Hahỹh hã takerii däk papuuj Isaraéw buuj sa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

Hahỹ takerih do pooj jé, hajõng ta baab pooj jé P'op Hagä Do kaner'ood wät paa Isaraéw buuj sa sii. Ti noo gó tan'oo däk paa sa hã ta ky n'aa jaw'yyk doo. Tan'oo däk sa hã na-ãäj hẽ hajõng baad hadoo do ta kyyh, ta ky n'aa rod rerii bong doo.

Potugees kyy me ji maneëen tii “Antigo Testamento”. P'ooj ub sa sii kaner'ood däk doo, tahanäng pé tii. Ta tii hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh ta tyw n'aa papuuj heh'äät ta wë. Ta tii hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa Isaraéw buuj sa h'yyb tym dëeb, sahõnh hẽ badäk hahỹh hã habong do sa h'yyb tym dëeb. Jesus, P'op Hagä Do

T'aah badäk hahỹh hẽnh tamejõ hyng do né hẽ ta ti ji h'yyb tym dëeb. P'op Hagä Do asëew hõm do tii. Tah'yyb däng do tii.

Gereg kyy me ramaneëenh P'op Hagä Do h'yyb däng doo, Kristo. Jesus né ti Kristo. Ta hyb n'aa ji hajaa hỹh kä P'op Hagä Do wë ji nu dëe kån. Ta hyb n'aa na-ãäj hẽ tahajaa baad ji bawät ji da hadoo do wë. “Papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo” ji maneëenh Jesus ky n'aa. Potugees kyy me ji maneëenh “Novo Testamento”.

Pooj jé paa hahỹ raberii däk Gereg kyy me. Dooch wäd ta ti ma kahé bäh kerii wät do paah. P'ooj ub karejã jëng tii. Ti hadoo né hẽ, p'ooj ub tabahup nã bã hajõng paa rerii bong ta hã kerih doo. Tii d' rabadoo had'yyt hẽ tanahëej jëng hyb n'aa. Gereg kyy me na-ãäj hẽ raberih ta tii. Da hẽ ti anäng nã hajõng ta ti hedoo doo. Séd gó raberii paawä, ta ti mahang pawóp its rerih nã ta see pé noo gó ta bod its hajong do wób ranerih doo. Ta ti hedoo do bod kerii däk na-ãäj hẽ Nadëb kyy me hahỹ ta heen n'aa kadakëe: []. Ta ti hedoo do seeh Matew 17.21. Hahỹ mo n'aa me takerii däk tii: [21 –*Jããm hẽ P'op Hagä Do hã ji ky n'aa etsëe doo me, ji noo kanawa doo me, ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do banyyh –näng mäh.*]

Ta see pé noo gó ti anäng ta ky n'aa, baad ji maa napäh hyb n'aa tahanäng péh. Ta ti hedoo do ky n'aa takerii däk ta yt hã. Dooch P'op Hagä Do kyyh bód tado bã tii. Kerih do nedëed is do ta heen n'aa. Ta tii bã na-ãäj hẽ ji tametëeh nyy bã ji baw'yyt P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerih doo. Ta ti hedoo do seeh ji aw'yyt Matew 1.21 hã. Hahỹ mo n'aa me ta yt hã takerii däk: **b** 1.21 Jawéh ji ted'ëep, tahanäng pé ti Jesus.

Matew Jesus ky n'aa hanäm do Matew erii wät do hahÿh

Jesus wahë makū sa häd ketsén do hahÿh

¹ Jesus Kristo, Dawi panaa, Abaraãm panaa. Hahÿ ta wahë makū sa häd heen n'aa kerih doo:

² Abaraãm t'aah, Isak.

Isak t'aah, Jakóh.

Jakóh taah, Judah, ta hÿÿj daheeh.

³ Judah t'aah, Peres.

Peres taah, Eserôm Serah daheeh. Tamar mä sa ÿÿn makū häd.

Eserôm t'aah, Rãm.

⁴ Rãm t'aah, Aminadab.

Aminadab t'aah, Nasôm.

Nasôm t'aah, Saramon.

⁵ Saramon t'aah, Buwas. Buwas ÿÿn Rahab häd näng doo.

Buwas t'aah, Obed. Obed ÿÿn mä Rut häd näng doo.

Obed t'aah, Jesé.

⁶ Jesé t'aah kä, Dawi, ër wahë makū sa wahë n'aa paah.

Dawi t'aah, Saromãw. Saromãw ÿÿn Urija häd näng do ÿÿm paah.

⁷ Saromãw t'aah, Reoboãm.

Reboãm t'aah, Abijah.

Abijah t'aah, Asah.

⁸ Asah t'aah, Josapa.

Josapa t'aah, Jorãw.

Jorãw panaa seeh, Usijah.

⁹ Usijah t'aah, Jotãw.

Jotãw t'aah, Akas.

Akas t'aah, Esekijah.

¹⁰ Esekijah t'aah, Manaséh.

Manaséh t'aah, Amom.

Amom t'aah, Josijah.

¹¹ Josijah panaa kä, Jekonija, ta hÿÿj daheeh. Babirôn buuj, Judah buuj majÿ, sa häj n'aa hënh Judah buuj ramahüüm noo gó Jekonija rababok.

¹² Babirôn häj n'aa bä rabaj'eenh do jawén paa bä henäk do hahÿ Jesus wahë makū sa häd: Jekonija t'aah, Saratijéw.

Saratijéw t'aah, Sorobab.

¹³ Sorobab t'aah, Abijuh.

Abijuh t'aah, Erijakīm.

Erijakīm t'aah, Asor.

¹⁴ Asor t'aah, Sadok.

Sadok t'aah, Akīh.

Akīh t'aah, Erijud.

¹⁵ Erijud t'aah, Erejasa.

Erejasa t'aah, Matãn.

Matãn t'aah, Jakóh.

¹⁶ Jakóh t'aah, Joséh kä. Marija häd näng do patug ti Joséh. Marija t'aah kä, Jesus, ramaneëenh do Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo.

¹⁷ 14 Jesus wahë makū sa häd ketsén do Abaraãm du doo bä naa, Dawi bä kä tagadäk. 14 sa häd ketsén do Dawi häd bä naa, Judah buuj Babirôn häj n'aa hënh ramahüüm bä kä. 14 kä m' Jesus Kristo* wahë makū sa häd ketsén do Babirôn häj n'aa hënh rabeboo nä do jawén paa bä naa, Kristo benäng bä kä.

Jesus benäng do panyyg n'aa hahÿh

¹⁸ Hahÿ da Jesus Kristo benäng do ky n'aa. Jesus ÿÿn pan'aa Marija häd näng doo. Joséh gatëe do pan'aa m' ti Marija. Ti m' Marija beta däk, dooh Joséh awäd bä ta wë. Marija wén eta däk, P'op Hagä Do Sahee hejój hyb n'aa.

¹⁹ Baad ub, P'op Hagä Do karën doo da Joséh, ta patug pan'aa bawät. Ti hyb n'aa m' dooh takarën bä Marija taky n'aa tapa bä hajök do sa matym gó. Dooh takarën bä Marija tanu meby bä ta wób sa hä.† Ti hyb n'aa tahyb n'aa newë däk, ta h'yyb gó, Marija tamejō hōm taganat'ëe wät hyb n'aa. Dooh m' takarën bä ta wób tamaher'ood bä.

²⁰ Ti m', ta ti tahyb n'aa newë däk do jawén paa bä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ääs kas'ee wät ta hä ta s'ëe gó. Ti m' ta s'ëe gó ääs ky hadoo ta hä. Hahÿ da ta kyyh:

* **1:17** Ji h'yyb tym dëeb, p'ooj ub Judah buuj hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ramaneëenh **Mesijas**. Gereg kyy me ramaneëenh **Kristo**. "**P'op Hagä Do h'yyb däng doo**", tahanäng pé m' ti. † **1:19** Aj'yy see sii Marija beta däk Joséh ed'oo. Ti hadoo né hë, dooh takarën bä taher'ood bä ta wób sa hä Marija eta däk doo, Marija tanu maneb'yyh hyb n'aa.

—Joséh, Dawi panaa, —näng mäh — mahyb n'aa p'eed manäh. Magat'ëe né hë Marija. Ajän ta wog gó hasuun doo, P'op Hagä Do Sahee hejój hanaa.

²¹ Aj'y y da ta t'aah. Mahäd n'oo da Jesus, † P'op Hagä Do karapee tabed'ëep hyb n'aa da nesaa do ramoo bok do mahänh —näng mä ääs kyyh Joséh hä.

²² Sahönh hë tii d' tawén hadoo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh ta ky n'aa rod Isajas häd näng do erii wät do paa kaja däk hyb n'aa. Hahÿÿ da taky däng do paah:

²³ “Etaah da maruus aj'y y manepäh nä doo. Enyy däk da aj'y y ta t'aah. Ramaneeën h da ta häd Imanuéw”, § näng mäh. “Ër mahang P'op Hagä Do bawät”, tahanäng pé ti Imanuéw.

²⁴ Ti m' Joséh ty gawëej däk bä, ääs mejüü doo da né hë taky daheeh. Marija tagat'ëe däg kän.

²⁵ Tagat'ëe däk né hë, dooh ta wë tawäd bä Marija t'aah nenäng nä bä. Ti m' Marija t'aah benäng do jawén paa bä Joséh häd n'oo däk mä Jesus.

2

Sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do Jesus henäng do resoos do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' panang Berënh häd näng doo bä, Judah häj n'aa bä Jesus benäng sa wahë n'aa Eróts häd näng do bag'ääs noo gó. Tabenäng do jawén paa bä ajyy tak'ëp ma kamet'ëek doo, sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do kaj'aa Jerusarënh bä. Sa häj n'aa papÿÿj hana hënh rahana.

² Ti m' rakajaa bä kä rabeaanh:

—Nyy bä tabadäg däk Judah buuj sa wahë n'aa nag'aap hë henäng doo? —näk mäh. —Ää hapäh sagõõh tabeny y däk do heen n'aa. Papÿÿj nu ganny hënh tahana. Ää wén na bë wahë n'aa nag'aap hë henäng do ää weh'ëeh hyb n'aa —näk mä sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do sa kyyh.

³ Ti m' tak'ëp mä Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do hyb n'aa tón mä taky n'aa napäh bä sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek

do raheer'oot doo. Sahönh hë Jerusarënh panang buuj na-ääj hë m' rahyb n'aa tón mäh.*

⁴ Ti m' Eróts mejüü ranaëënh hyb n'aa ta wë sahönh hë Judah buuj sa rod n'aa P'op Hagä Do wë wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'y yk do ma mehetëk do na-ääj hë. Ti m' tabeaanh mä sa hä nyy bä P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng Kristo, P'op Hagä Do H'y yb Däng Do benäng doo.

⁵ Ti m' raky hadoo:

—Berënh panang bä, Judah häj n'aa bä tabenäng da —näk mäh. —Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky n'aa rod see erii wät paa ta ti ky n'aa —näk mäh:

⁶ “Panang Berënh, Judah häj n'aa bä badäk doo,

õm ky n'aa netsëeh do nado panang ky n'aa etsëeh do sa mahang, Judah häj n'aa bä.

Ky n'aa etsëeh da õm, a babuuj mahang ganyy do hyb n'aa ta bagä n'aa, Isaraéw buuj, karapé haa h'y yb mahüüm doo.” †

—Tii d' né hë P'op Hagä Do kyyh, ta ky n'aa rod see erih do paah —näk mä Mosees ky n'aa jaw'y yk do ma mehetëk do sa kyyh Eróts hä.

⁷ Ti m' Eróts mejüü rabats'y yt ta wë kejën doo gó sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek doo. Ti m' tabeaanh mä sa hä nyy noo gó ti sagõõh ganyy. Ti m' rabaher'oot ta hä.

⁸ Ti m' Eróts mejüü mä Berënh hënh rabahõm hyb n'aa. Ti m' ky ken'y ym doo gó m' taky hadoo sa hä:

—Bë ahõm, baad bë esóts karapee —näng mäh. —Karapee bë awyyd bä, nyyw hë ÿ karën ÿ bë maher'ood, karapee ÿ weh'ëeh hyb n'aa bë nemuun —näng mä Eróts kyyh.

⁹ Ti m' sa hä Eróts maher'oot do jawén paa bä, ratsyym kasog kän mäh. P'aa hënh mä sagõõh rabahapäh ënh ramahõm me. Sa pooj jé m' sagõõh bahõm. Ti m' sagõõh bayyw kä kän tób karapee t'aah yt sooh do pong jó.

¹⁰ Tak'ëp mä ratsebee bong sagõõh rabahapäh bä kä.

† 1:21 Jawéh ji ted'ëep, tahanäng pé ti Jesus. § 1:23 Isajas 7.14 * 2:3 Eróts wén hyb n'aa tón, dooh takarën bä ta see bag'ääs doo. Ta mab hë takarën tabag'ääs. Panang buuj rawén hyb n'aa tón na-ääj hë Eróts hä rah'y y genäh do hyb n'aa. Rahapäh ti tak'ëp da nesaa do tamoo wät da karapee henäng do hä, taky n'aa napäh do hyb n'aa. † 2:6 Mika 5.2

11 Ti m' tób gó rabajëe p'ëe bä kä rabawyyd kån mä karapee Marija moo gó kä. Ti m' rabehyy b'ëeh tũu sa taron nu paa me karapee t'aah wë. Ti m' rawehëe kån ta hä. Ti m' raban'oo däk ta hä ta matym n'aa tak'ëp hanäm doo, ky n'aa gebah doo. K'ãäts tæg gabarëeh do s'ëeb, b'aa tæg buu benyym do s'ëeb in-sijëen häd näng doo, b'aa tæg buu benyym do s'ëeb miir häd näng doo raban'oo kån ta matym n'aa.

12 Ti m' sa s'ëe gó kä P'op Hagä Do maher'oot ranabaaj hõm hyb n'aa Eróts magä doo me, Eróts ramanaher'oot hyb n'aa. Ti m' ta tyw n'aa see me m' rababaaj hõm kån sa häj n'aa hënh.

Esit häj n'aa hënh Joséh rakejën hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

13 Ti m' sagõõh ma kamahet'ëek do ratsyym kasok do jawén paa bä, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ääs kasee mä Joséh hä ta s'ëe gó. Ti m' ta s'ëe gó taky hadoo ta hä:

—As'ëeg g'ëed! —näng mäh. —

Mamahũum wäd karapee t'aah ta ÿÿn daheeh Esit häj n'aa hënh, t'ĩ hënh bë kejën hõm hyb n'aa. Eróts mejũu da resoos karapee t'aah tadaj'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa da Esit bä bë ayyw dó, õm ÿ maher'oot bä kä da mabana —näng mä ääs kyyh Joséh hä.

14 Ti m' nyyw hë Joséh ty gawëej däk. Ti m' atsëm né hë Joséh bado däk karapee t'aah, ti m' karapee ÿÿn daheeh ratsyym kasog kån Esit hënh hah'ũum doo.

15 Ti m' Esit häj n'aa bä rabajeej kån Eróts bedëp nä bä. Tii d' tawén hadoo P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod see her'oot do paa kaja däk hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod erih do paah: “ÿ naëej wät tah ÿÿ, Esit bä naa tabanyyh hyb n'aa”,‡ näng kerih do hä.

16 Ti m' Eróts h'yy kadaw'uuh sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do rawadii doo. Ti hyb n'aa tak'ëp mä takawajãän. Ti m' tamejũu mä radej'ëep hyb n'aa Berënh panang bä, panang nedaa bä na-ãäj hë, sahõnh hë karepé ajyy pawóp hë ta baab n'aa hedo padëek doo, ti yd jé ta baab n'aa hedoo do

na-ãäj hë. Tii d' tawén d'oo, pawóp däg mä ta baab sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do pooj jé rabahapäh sagõõh karapee henäng do heen n'aa ganyyh doo.‡

17 Tii d' né kä m' kaja däk P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod Jeremiih häd näng do erih do paa kä. Hahÿÿ da paa m' ta kyyh:

18 “Panang Rama** häd näng doo bä naa maa enä tak'ëp ha'oot doo.

Tak'ëp h'yy kat'oon do sa kyyh ji maa napäh da.

Rakéw panaa kyyh né hë tii, sa taah p'ãã 'oot doo.

Dooh wäd sa taah. Ti hyb n'aa dooh rakarën bä ta wób rah'yyb enäw bä sa hä”,†† näng kerih doo.

Joséh rababaaj nä do panyyg n'aa hahÿÿh

19 Ti m' Eróts dajëp do jawén paa bä, ta s'ëe gó m' ääs kas'ee wät Joséh hä.

20 Hahÿÿ da ääs kyyh ta hä:

—As'ëeg g'ëed! —näng mäh. —Mamabaj

hõm karapee t'aah ta ÿÿn daheeh Isaraéw häj n'aa hënh kä. Dejëp karapee majĩ —näng mäh.

21 Ti m' Joséh bas'ëeg gëet mäh, tado däk karapee t'aah, ti m' karapee ÿÿn daheeh ratsyym kasog kån Isaraéw häj n'aa hënh hah'ũum doo.

22 Ti m' Joséh ky n'aa napäh bä Akeraw häd näng do bag'ãäs mä Judah häj n'aa‡‡ bá ta yb jawén buuj, eÿÿm mä t'ĩ hënh tahõm bá kä. Ti m' ta s'ëe see gó P'op Hagä Do ääs maher'oot mä t'ĩ hënh tanahõm hyb n'aa. Ti hyb n'aa kä m' Isaraéw häj n'aa bód Garirej häd näng doo hënh mä tabahõm kån.

23 Ta tii bä, panang Nasaréh häd näng doo bä rabajeej kån. Tii b' mä kaja kån hahÿÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod raher'oot do paa P'op Hagä Do ky däng do ky n'aa hä: “Ramaneëenh da Nasaréh buuj”, næk paa sa kyyh.

3

Jowãw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahÿÿh

‡ 2:15 Osejas 11.1 § 2:16 Tii d' sagõõh ky n'aa ma kamahet'ëek do raher'oot paa ta hä. ** 2:18 Berënh nedaa bä ti panang Rama häd näng doo. Ti hyb n'aa ta tii bä na-ãäj hë sa taah rap'ãã oot, Jeremiih ky däng doo da né hë. †† 2:18 Jeremiih 31.15 ‡‡ 2:22 Judah häj n'aa, Isaraéw häj n'aa bód né hë.

¹ Ti m' ta see pé noo gó, nu gemuun do paah, Jowāw häd näng do bahōm kån Judah häj n'aa bä tabanawäng hēnh. T'īi hēnh mä tamaher'oot maa new'ēē do sa hā P'op Hagä Do kyyh.

² Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Edaa däk hỹ pong jé hawät do ji tabag'ääs doo. Ti hyb n'aa bë eréd hōm nesaa doo, P'op Hagä Do wē bë h'yy kawareem hyb n'aa —näng mä Jowāw kyyh.

³ Jowāw né hē ti aj'yy ta ky n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa hahỹ tabaher'oot noo gó:

“Hahỹỹ da tabanawäng bä her'oot do kyyh: Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo.

Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah”,* näng mä takerii däk do hā.

⁴ Jowāw saroor mä kameer wii s'ēēb, ta pan'aa. Ta baa wyd paa m', ta byyh. Sabakar paa m' tawēh ta tä, mabaa bëēh paa m' ta waa.

⁵ Ti m' hajōk Jerusarēnh babuj n'aa, Judah häj n'aa buuj, tamii Joradān nabyy me habong do na-āāj né hē m' rabahōm Jowāw wē.

⁶ Nesaa do rakawoom bä, Jowāw nu gemuun hōm tamii Joradān häd näng doo me.

⁷ Ti m' hajōk Pariséw ramaneēēnh doo, hajōk Sadáséw ramaneēēnh do na-āāj hē ta wē, tanu gemuun doo bä rabana Jowāw bahapäh bä, taky hadoo mä sa hā:

—Aw'yy p'yym näng do taah hadoo bëēh! —näng mäh. —Nyy da bë ed'oo bë kejēn nesaa do bë hā P'op Hagä Do banoo do mahānh? J'ooj madäk doo me bë ed'oo bë nu kemuun nesaa do mahānh?

⁸ Taw'ääts hē pooj jé bë metäh te hub tado bä nesaa do bë eréd hōm bä. Bë metäh hanäm do bë moo bok do hā.

⁹ Bë daab yb manä Abaraām panaa bë hanäk do hā. Bë edoo manäh: “Ää P'op Hagä Do gadoo Abaraām panaa ää bahadoo do hyb n'aa.” P'op Hagä Do karēn bä tahajaa hahỹ pä tawareem bä, Abaraām panaa rado padäg bä —näng mäh.

* 3:3 Isajas 40.3

¹⁰ —Edaa däk h'yy kawanereem do P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Aj'yy myym joom kóm pa tadahēē däk do tabagēēm hyb n'aa hadoo tii. Sahōnh hē joom tēēg neaak do tagēew jat da, ti tabaju hōm da —näng mä Jowāw kyyh.

¹¹ Ti m' Jowāw ky hadoo ēnh:

—ÿ ti hỹỹh, bë ÿ nu gemuun naēng me, baad hadoo do wē bë h'yy kawareem do metēē n'aa. Ti awät da jawén ÿỹ tak'öp hyb n'aa jawyk do bahānh ÿỹ. Hā ÿỹ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hā. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bä ta tsyym suun ÿ patsä bä —näng mäh. —Tii kä P'op Hagä Do Sahee tabajēē suun bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahūūm hyb n'aa. Tēēg hōō hadoo doo me bë d' tametyy baad tabanāw däk hyb n'aa bë h'yyb tym —näng mäh.

¹² Tsyt hē tabetyn hōm da P'op Hagä Do karēn do moo heb'ook doo, tsyt hē ta wób. P'op Hagä Do karēn do moo b'ook doo, banām doo hēnh tabetyn hōm, tabanesaa hēnh ta wób, aj'yy ta nahēē me tetyn hōm do hadoo tiriig ta bóg mahānh. Ta joom ag tiriig tabataa ta tób n'aa yt hā. Ta bóg taju toonh tēēg hōō me, nadēēk doo me —näng mä Jowāw kyyh Kristo ky n'aa hā.

Jesus Jowāw nu gemuun do panyyg n'aa hahỹỹh

¹³ Ti m' ti noo gó Garirej häj n'aa bä naa Jesus bawēēnh tamii Joradān häd näng doo hēnh, Jowāw nu gemuun hyb n'aa.

¹⁴ Ti m' Jowāw geām paawä, ti m' taky hadoo:

—Hèd n'aa wē ÿ mabana òm ÿ nu gemuun hyb n'aa? ÿ paawä ti manu gemuun —näng mä Jowāw kyyh.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Taw'ääts hē ta tii da dó. ÿ manu gemuun né hē. Taw'ääts hē èr bad'oo sahōnh hē èr hā P'op Hagä Do karēn doo —näng mäh.

Ti m' tii d' taky hadoo do hyb n'aa m', Jowāw nu gemuun kån Jesus.

¹⁶ Jesus nu kemuun wät do jawén paa bä, nayyw hē tabanyyh tame naa. Tabanä sii hē m' wē kabasēēts hōm. Ti m' tahapäh mä P'op Hagä Do Sahee ahyng mä ta wē.

Gurii-i bahyng doo da P'op Hagä Do Sahee bahyng. Ta hä m' tabadäng.

¹⁷ Ti m' hÿ pong jé naa tamaa ena kän P'op Hagä Do kyyh. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, tak'öp ÿ kamahän up doo. Baad ÿ h'yy gadajang tan'oo bä —näng mäh.

4

Jesus Dijab metyy do panyyg n'aa hahÿÿh*

¹ Ti m' P'op Hagä Do Sahee mahüüm kän Jesus tabanawäng hënh, rabanabok hënh, Dijab metyy hyb n'aa Jesus.

² Ti m' 40 ta ä noo gó dooh m' Jesus awa bä, dooh m' tawëë bä. Ti jawén mä Jesus basa däk.

³ Tii bä Dijab, ji h'yyb tahet'uuk doo, ana ta wë, ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah mado bä, —näng mäh —mamejō hahÿ pä rakawereem padëek päw —näng mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Ji waa hä had'yyt nado ji bedëp. Sahōnh hë P'op Hagä Do kyyh hyb n'aa ji bedëb heh'äät”† —näng mä Jesus.

⁵ Ti m' Jesus Dijab mahüüm kän Jerusarēnh hënh, panang tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk doo hënh. Ti m' tabatsyyd hōm P'op Hagä Do tób n'aa jó p'op nu däk doo hënh tabasëek hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

⁶ —P'op Hagä Do T'aah mado bä, —näng mäh —keréd hyy tū. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo —näng mä Dijab kyyh: “P'op Hagä Do mejūū da ta ääs, baad òm rabahag'ääs hyb n'aa. Òm da ragadoo p'op pä hä a tsyym taganadas hyb n'aa”,‡ näng P'op Hagä Do kyyh —näng mä Dijab.

⁷ Ti m' Jesus ky gadoo:

—Hahÿÿ da na-ääj hë P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Mamety manä P'op Hagä Doo, a hagä n'aa”§ —näng mä Jesus.

* 4: Gereg kyy me ramaneënh Nesaa Do Yb, **Dijab**. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab. † 4:4 Dew-Teronom 8.3 ‡ 4:6 Saaw-Mo 91.11-12 § 4:7 Dew-Teronom 6.16 ** 4:10 Dew-Teronom 6.13 †† 4:13 Garirej häj n'aa bód ta ti Seburūn Napatawi sa häj n'aa. ‡‡ 4:16 Jesus né hë ti ta bag ty eh do hadoo doo. Sa mahang Jesus bawäd wät do hyb n'aa, sa mahang Jesus ma met'ëeg wät do hyb n'aa, rahapëë däk nyy da rabad'oo P'op Hagä Do wë ranu kajäk hyb n'aa. §§ 4:16 Isajas 9.1 hä takerii däk tii. P'op Hagä Do nahap'ëeh doo, ji edëb heh'äät do nahap'ëeh do tii, dajëb bawät bä habok doo. Kristo sa wë kajaa doo, papÿÿj bag ganyyh do hadoo.

⁸ Ti m' Jesus Dijab masäk waëë p'op nu däk do jó. Tii b' naa m' tametëeh ta hä sahōnh hë badäk hahÿÿ hä hanäng do häj n'aa rabag'ääs doo, sahōnh hë hanäm doo, hetsooh do badäk hahÿÿ hä hanäng do na-ääj hë.

⁹ Ti m' taky hadoo ta hä:

—Sahōnh hë ta ti ÿ anoo da a hä, wë ÿÿ, tūū a taron nuu me ÿ mawehëë bä —näng mä Dijab kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ahōm mahānh ÿÿ, Nesaa Do Yb! —näng mäh. —Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Jääm hë P'op Hagä Doo, bë hagä n'aa, bë wehëë. Jääm hë ta ti bë hyb n'aa jew'yyk, bë ky daheeh”,** näng kerih doo —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' Dijab bahōm kän Jesus mahānh. Ti m' ääs rabana, rahag'ääs mä Jesus, ranoo mä ta hä ta waa kä.

Jesus du doo tama metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' Jowāw nu gahem'uun do radawäts gëet do Jesus ky n'aa napäh bä m', tababaa j hōm kän mä Garirej häj n'aa hënh.

¹³ Ti m' panang Nasaréh bä tabaym dó jawén paa bä m', takahÿÿd gä panang Kapar-Naūm häd näng doo hënh. Karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me Kapar-Naūm badäk, Seburūn, Napatawi sa häj n'aa bä.††

¹⁴ Tii da tawén d'oo, P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa takaja däk hyb n'aa. Hahÿÿ d' paa m' Isajas kyyh:

¹⁵ “Seburūn, Napatawi häj n'aa babuuj, karaj'aa nabyy me, tamii Joradän tamyyj däk hä badäk do buuj.

Garirej sa häj n'aa häd, hajök do Judah buuj nadoo do rabaj'eenh bä.

¹⁶ Ta tii bä, gadagyp do hadoo doo gó habok doo, P'op Hagä Do nahap'ëeh doo,

rahapëe däg kãn ta bag ty eh do hadoo doo.##
Dajëb bawät bä habok do sa hã ganä wät ta bag”,§§ näng kerih doo.

17 Ti m' ti noo gó Jesus du do däk tama-her'oot sahõnh hẽ sa hã. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Edaa däk hÿ pong jé hawät do ji tabag'ãas doo. Ti hyb n'aa bë eréd nesaa doo, P'op Hagä Do wë bë h'yy kawareem hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

18 Ti m' karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me Jesus bawät bä m', tabahapäh mä pawóp hẽ ajyy. Simaw, Peed ramaneëenh doo, ta hÿÿj An-Deréh daheeh. Tah'ÿÿb mä res'aak karahi me. Tah'ÿÿb sag né hẽ m' tii.

19 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—B'ëep bë ana, si ÿÿ bë abooh. Tah'ÿÿb sag nado boo da bë hÿÿ kã. Ajyy, ÿÿj sag hadoo da bë hÿÿ kã P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

20 Ti m' nanyw hẽ m' raberéd hõm karahi. Ah'ũũm kãn mä ta sii.

21 Ti bahãnh mä Jesus bahapäh ajyy Tsi-jaag, Jowãw daheeh, Sebedew häd näng do taah. Marakate gó m' rabat'oonh, sa yb mä sa hata. Karahi m' renãm. Ti m' Jesus bats'yyt ta sii rabahõm hyb n'aa.

22 Ti m' nanyw hẽ m' ragatsëg n'yyh pong hẽnh. Ti m' raberéd hõm sa yb, marakate. Ti m' Jesus sii rabahõm kãn mäh.

23 Ti m' jé pad'yyt hẽ Garirej häj n'aa bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã, Jesus ma metëek mäh, tamaher'oot mä sa hã P'op Hagä Do ji tabag'ãas do ky n'aa hanãm doo. Jé pad'yyt hẽ m' tabaheso hõm sahõnh hẽ sa nahëeh. Tabaheso hõm na-ãäj hẽ h'yyb nahejooj padëek do nahëe haj'aa.

24 Ti hyb n'aa, Sirija häd näng do häj n'aa bä na-ãäj hẽ raky n'aa napäh mä Jesus mo haj'aa hã. Ti hyb n'aa ramena kãn ta wë nahëe enäh doo. Hajõng mä ramena do sa nahëeh. Tak'ëp datés do hahoop do ta wób, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëek do ta

wób, mera do kaj'uun do ta wób, nabong do ta wób. Ta ti sahõnh hẽ sa nahëe Jesus hahëen hõm mäh.

25 Hajök mä Jesus jawén hah'ũũm. Ta s'ee hẽnh naa m' hena ta jawén hah'ũũm doo. Garirej häj n'aa bä naa m' ta wób, Dekaporis häd näng do häj n'aa hẽnh naa ta wób, Jerusarënh bä naa m' ta wób, Judah häj n'aa bä naa m' ta wób, hëej Joradãn häd näng do tamyyj däk hẽnh naa m' ta wób kã.

5

Ky n'aa kedëng do ky n'aa hahÿÿh

1 Ti m' hajök do ta jawén han'aa do Jesus bahapäh bä m', tabasëek waëe hã m', ti m' tabahyy sooh. Ti m' ta ma metëek do rabana ta wë,

2 ti m' tadu doo tama metëek do sa hã. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

3 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng sa hã hẽ daab na'yyp doo, sa h'yyb gó jããm hẽ P'op Hagä Do hã daab 'yyp doo. Rawén ky n'aa kedëng, hÿ pong jé hawät do bag'ãas do karapee raba-hadoo do hyb n'aa.

4 —Ky n'aa kedëng da jé ha'oot do hah'oop doo, P'op Hagä Do h'yyb en'yym do hyb n'aa da sa hã.

5 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng kaja hẽ sa h'yyb mahũũm doo, sa hejój hã h'yy kana'eeh doo. Rawén ky n'aa kedëng, hëej papuuj* P'op Hagä Do ky n'aa enooh do danäh rabahadoo do hyb n'aa da.

6 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng takarën doo da ji bawät do hã tak'ëp h'yyb pad'ëek doo. Rah'yyb pahadëek do kan'oo däk da sa hã.

7 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng ta wób t'yyd mehĩn doo. P'op Hagä Do t'yyd mehĩn da sa hã kã.

8 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng baad hedoo do had'yyt hẽ h'yyb enäh doo. Ky n'aa kedëng da tii, rahapäh do hyb n'aa da P'op Hagä Doo sa matym me.

9 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng h'yyb nyyw gó habok do du n'aa doo. Ta ti hedoo doo ramaneëenh da P'op Hagä Do taah.

* 5:5 Taw'ãats hẽ ji ner'oot Apokarip 21.1.

10 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng da P'op Hagä Do karën do ramoo bok do hyb n'aa rarahejää do hah'oop doo. Rawén ky n'aa kedëng, hÿ pong jé bag'ääs do karapee rabahadoo do hyb n'aa da.

11 —Ky n'aa kedëng bëeh, hëp ÿ n'aa bë raky n'aa rejä bä, bë rarahejä bä, daap hë nesaa do bë ky n'aa ran'oo bä.

12 Baad had'op do P'op Hagä Do anoo da bë hä ta säm hÿ pong jé. Ti hyb n'aa da bë h'yy gadejah, bë tsebee da, tii d' bë hä radoo bä né paawä! Tii d' né paa sa wahë makū rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hä, rarahejää né paa sa hä —näng mä Jesus.

Jukiir ky n'aa gó, ta bag ky n'aa gó Jesus ma metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

13 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Jukiir hadoo bëeh, badäk hahÿÿ hä habong do sa mahang.† Jukiir nadah'ëed wäd bä, dooh ji haja bä ji an'oo bä p'aa hënh tadah'ëed däg bä. Tanadah'ëed wäd bä, dooh hyb n'aa ji karën wät péh. Ji aw'oong hōm tii. Jé tabës pé tsab'eep da‡ —näng mäh.

14 —Badäk hahÿÿ hä habong do sa bag hadoo bëeh. Dooh ji haja bä ji jejën bä panang waëë jó badäk doo.

15 Dooh ta bag ji gataa so bä ji waa hood yt hä ji dasooh hyb n'aa. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, sahōnh hë tób yt hä haj'eenh do rabag enä hyb n'aa.

16 Ti hadoo ënh bë hä. Bë metäh, raba-hapäh hyb n'aa, baad hedoo do bë babok doo, baad hadoo do bë moo bok doo, bë Yb hÿ pong jé hawät do hä raj'aa etsë hyb n'aa kä bë hä rahapäh do hyb n'aa —näng mä Jesus.

Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hä Jesus ma metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

17 Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ ahyng babä ÿ gawats'iik hyb n'aa nado P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa na-ääj hë. Tii d' bë edoo manäh. ÿ wén hyng

P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa na-ääj hë, takaja däk hyb n'aa, hä ÿ kametëeh hyb n'aa na-ääj hë.

18 Baad bë ÿ maher'oot. Wë, badäk hahÿ hëej bawät nä bä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tagawatsig bä. Dooh ta bód had'os pé gawatsik péh, sahōnh hë ta hä kerih do kametëeh bä kä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

19 —Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do bód t'aats ky nadaheeh doo, ta wób tama met'ëeg bä ta nemuun raky nadaheeh hyb n'aa, jääm hë ky n'aa nets'äs da ta ti hedoo do hÿ pong jé hawät do tabag'ääs do mahang. Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo, ta wób hä tama met'ëeg bä na-ääj hë, ky n'aa etsä däk tii, hÿ pong jé hawät do tabag'ääs do mahang —näng mäh.

Baad had'op Jesus karën ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

20 —Baad bë ÿ maher'oot. Baad ub Pariséw red'oo raky daheeh P'op Hagä Do karën do ji hä. Ti hadoo ënh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti hado né paawä, baad bë nado bä sa bahānh, dooh tabad'op hë bë haja bä hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee bë hado bä —näng mäh.

1. Baad ji bawät sa mahānh ji da hadoo do hä ji hyb n'aa newëë do hä ky n'aa hahÿÿh

21 —Bë maa napäh né hë p'ooj ub ër wahë makū hä kamejū doo: “Manaboh manä a da hadoo doo. Nesaa do hä ky n'aa kety däk da jé ta da hadoo do daj'ëep doo”, § näng kerih doo.

22 ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿ bë hä: Jé ta da hadoo do wë kawajään do sii hë ky n'aa kety däk da. Jé ta da hadoo do ky n'aa rejää péh, taw'ääts hë ër wahë n'aa hedoo do raky n'aa etyy tii. Jé “h'yy gatamaa its òm!”, hanäng pé ta da hadoo do hä, p'eets hë tabanesaa hënh, tëeg hōō gó da tabahoop —näng mäh.

† 5:13 Jukiir me ji ty gewuuk ta dab takanarejää hyb n'aa. Jukiir hadoo P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do badäk hahÿÿ hä habong do sa mahang. P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa nesaa do tak'ëp tawén kanah'üüm badäk hahÿÿ bä. ‡ 5:13 Jukiir nadah'ëed wät do hadoo ta hä h'yy ka'eeh do baad naboo bong doo. Baad ji nawäd wäd bä, baad nadoo do ji metëeh tii bä ta wób sa hä. Jukiir nadah'ëed wät do hadoo, ji aw'oong hōm do hado däk ji tii bä. § 5:21 Esodo 20.13

23 —Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do hä mama ejuu bä mahyb n'aa es'ee bä a hä a da hadoo do ganen'aak doo, baad nadoo do ta hä mamoo wät do hyb n'aa,

24 tii bä taw'ääts hē meréd dó mama ejuu do pan'aa ji ma ejuu do tyng pa. Tii bä ahōm a da hadoo do wē. Mets'ēē ōm tahyb n'aa mabaan hyb n'aa, p'aa hēnh bē h'yyb enyyw padēek hyb n'aa. Tii bä maju kä P'op Hagä Do wē mamanaa doo —näng mäh.

25 —Taw'ääts hē nyyw hē mah'yyb enäw a wē kawajään doo, hyb n'aa jawyk do wē ōm tamahūūm bä ōm taky n'aa tapaa hyb n'aa paawä. Bē mahōm me, ta hōō bä, mah'yyb enäw, hyb n'aa jawyk do ji hä ky n'aa etyy do hä, ōm taky n'aa tapa mahānh. Tii d' manadoo bä, hyb n'aa jawyk do ōm tabahaēēnh da warahén hä, ōm tadawäts gēēt hyb n'aa kä.

26 Dooh d' manä bä kä tii bä, sahōnh hē manepaag bä. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —näng mäh.

2. Baad had'op, ta wób rabahed'oo do bahānh, ji bawät ŷŷj sa wē ky n'aa hahŷŷh

27 Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Bē maa napäh hahŷ kamejūū doo: “Aā manä ta seeh ŷŷm sii”,** näng kerih do paah.

28 ŷŷ kä, ŷ her'oot hahŷŷ d' bē hä: ŷŷnh wē ty gadäk doo, ta sii haŷŷh do hyb n'aa newē däk doo, baad nado däg ta h'yyb tym hä kä. Nesaa do tamoo wäd däg kän, dooh né ta sii taā bä paawä.

29 A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hē paawä a matym mado nyyh. Madawäts hōm. Taw'ääts hē sét a hä hanäng do kaw'oong hōm, tabanesaa hēnh ōm P'op Hagä Do aw'oong hōm mahānh.

30 A moo hub hadäk do hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hē paawä magakyd hōm a mooh. Madawäts hōm. Taw'ääts hē sét a hä hanäng do kaw'oong hōm, tabanesaa hēnh ōm P'op Hagä Do aw'oong hōm mahānh†† —näng mäh.

** 5:27 Esodo 20.14 †† 5:30 Dooh Jesus mejō bä ji matym ji ado nä bä, ji moo see ji gakyd hōm bä. Jesus hapäh, ji h'yyb gó naa né hē ti nesaa do ji moo wät doo, ji heg'ääs doo. Tii da tawén her'oot, baad ji hyb n'aa matakēē hyb n'aa nesaa do ji moo nawät hyb n'aa. Dooh masuuj tado bä ta ti hedoo doo, Jesus hanäng péh. ‡‡ 5:31 Dew-Teronom 24.1 §§ 5:35 Hŷ pong jé, P'op Hagä Do bag'ääs do tyng hadoo. Badäk hahŷŷh, P'op Hagä Do tsyym tyng hadoo Isaraéw buuj sa hä. Sahōnh hē P'op Hagä Do bag'ääs. Ti né sahōnh hē danäh, tahanäng pé tii.

3. Baad had'op, ta wób rabahed'oo do sa bahānh, ji bawät ji ŷŷm wē ky n'aa hahŷŷh

31 —Hahŷŷ da kamejūū do paah: “Jé ta ŷŷm heréd hōm doo, taw'ääts hē taban'oo däk né hē ta heen n'aa kerih do ta hä”,‡‡ näng kerih do hä.

32 ŷŷ kä, ŷ her'oot hahŷŷ d' bē hä: Jé daap hē ta ŷŷm heréd hōm doo, ta ŷŷm wadii do hyb n'aa tanado bä, ŷŷnh ta patug nadoo do sii he'ŷŷh do hado däk tan'oo bä ta ŷŷm paah. Aj'yy see gat'ēē däg bä ta ti ŷŷnh, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ŷŷm sii he'ŷŷh do hado däk tii —näng mäh.

4. Baad ji awäd bä, dooh hyb n'aa tak'ēp ji ky n'aa h'ūūm pé do ky n'aa hahŷŷh

33 —Bē maa napäh né hē p'ooj ub ér wahē makūū hä kamejūū doo: “Maky kahŷŷd manä Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hä maky däng doo. Mamoo wäd né hē ta hä maky däng doo”, näng kerih doo.

34 ŷŷ kä, ŷ her'oot hahŷŷ d' bē hä: Bē ky dēē manä da. P'op Hagä Do bag'ääs do tyng hadoo hŷ pong jé. Ti hyb n'aa bē ky dēē manä hŷ pong jé hä, bē ehub né hē bē ky däng do bē metēēh hyb n'aa.

35 P'op Hagä Do tsyym tyng hadoo badäk hahŷ hēēj. §§ Ti hyb n'aa, bē ky dēē manä badäk hahŷ hēēj hä, bē ehub né hē bē ky däng do bē metēēh hyb n'aa. Bē ky dēē manä Jerusarēnh panang hä, bē ehub né hē bē ky däng do bē metēēh hyb n'aa. P'op Hagä Doo, sahōnh hē bag'ääs do panang ti Jerusarēnh. Ta ma tii.

36 Bē ky dēē manä bē nuu hä. Dooh ji haj'as pé ji hä hē ji ahŷŷd bä. Ji sēēn na-āāj hē dooh ji haja bä ji ahŷŷd bä.

37 Ti hyb n'aa kä, “ŷŷ” bē noo bä, taw'ääts hē “ŷŷ” né hē bē h'yyb gó. “Dooh” bē noo bä, “dooh” né bē h'yyb gó. Jääm ti bē kyyh. Dooh hyb n'aa tak'ēp bē ky n'aa h'ūūm pé bē metēēh hyb n'aa ta ti bē ehub né hē. Nesaa Do Yb hanaa sahōnh hē ti bahānh tak'ēp ky n'aa h'ūūm doo —näng mäh.

5. Baad ji awäd bä, dooh ji abaaß bä nesaa do ji tah moo wät do ky n'aa hahÿÿh

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bë maa napäh né hë hahÿ kamejüü doo: “Ta da hadoo do matym rejää doo, ta ti mo haj'aa näng do matym na-ääß ji rejää. Ta da hadoo do tég see gatëh hõm doo, ta ti mo haj'aa näng do tég see na-ääß hë ji rejää”, *** näng kerih doo.

³⁹ ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿÿ d' bë hä: Bë mahüüm manä hyb n'aa jewyk do sa wë nesaa do bë hä moo wät doo, tamoo wät do säm tagadoo hyb n'aa paawä. Õm rapa ewyh bä manu mebyng hyb n'aa paawä, mamabaaj manäh. Man'oo a ta pa s'ee hënh rabewyyh hyb n'aa.

⁴⁰ Hyb n'aa jewyk do sa wë a da hadoo do õm taky n'aa tapa bä a saroor hyb n'aa, man'oo ta hä a hatsë a hä hadäk do na-ääß hë.

⁴¹ Õm ramejõ bä sa ma mas'ëed bä raky n'aa jaw'yyk do anoo do pénh, tii bä mamahäj manä ta ti ramejüü doo. Taw'ääts hë raky däng do bahänh mas'ëed.†††

⁴² Man'oo a da hadoo do ets'ëe bä a hä. A h'ëed see a da hadoo do ets'ëe bä tab'aanh doo, man'oo né hë —näng mäh.

6. Baad ji awäd bä, ji majüü sii hë ji kamahän do ky n'aa hahÿÿh

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bë maa napäh né hë hahÿ ramejüü do paah: “Makamahän a da hadoo doo. Mahyb n'aa wareem a majüü.”†††

⁴⁴ ÿÿ kä, ÿ her'oot hahÿÿ d' bë hä: Bë kamahän bë majüü. Bë ky n'aa ets'ëe bë hä rejää doo,

⁴⁵ bë Yb hÿ pong jé hawät do taah né bëeh, bë metëeh hyb n'aa ta tii hä. Bë Yb hÿ pong jé hawät do anoo papÿÿj bag tapahuunh doo, baad habok do sa hä, baad nabok do sa hä na-ääß hë. Baad habok do rababong bä tabanoo naëng badoos hyb n'aa, baad nabok do rababong bä na-ääß hë.

⁴⁶ Bë gadoo bë ed'oo g'eeh hanäm do P'op Hagä Do hanaa, jääm né hë bë kamahän bä

bë hä kamahän doo? Dajëer Roma buuj hä ji hepak do taa n'aa, bë ty n'aa ges'yyk doo, ti na-ääß rakamahän sa hä kamahän doo.

⁴⁷ Jääm hë bë wakään hedoo do bë edëe bä, ta wób bad'oo do bahänh nado bë bad'oo. Jé P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do na-ääß né hë redëng sa wakään, sa najiis.

⁴⁸ Ti hyb n'aa, taw'ääts hë baad had'yyt hë bë babok, bë Yb hÿ pong jé hawät do baad had'yyt hë tabawät doo da —näng mä Jesus kyyh sa hä.

6

Tamawoob hë hedoo do Jesus ma metëek P'op Hagä Do ji weh'ëeh do ky n'aa hä

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad hedoo doo, P'op Hagä Do karën do bë moo bok bä, taw'ääts hë bë moo boo bë raj'aa etsë hyb n'aa nado. Baad hedoo do bë moo boo bä bë hä raj'aa etsë hyb n'aa, ti bä dooh bë gado wäd bä hanäm do ta säm bë Yb hÿ pong jé hawät do hanaa.

1. Nyy da ji bad'oo kas'uut do matym n'aa ji an'oo bä do ky n'aa hahÿÿh

² —Ti hyb n'aa kas'uut do matym n'aa mabanoo bä, magamehä manä torõm-bet, õm ramanatakëe hyb n'aa, j'ooj madäk doo me ky ken'yym do rabahed'oo doo da panang tyw n'aa bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä, sa hä ta wób raj'aa etsë hyb n'aa. Baad bë ÿ maher'oot: Ta ti hedoo doo, sa hä raj'aa etsë doo me né hë ragado däk ta säm. Dooh ragado wäd bä hanäm do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

³ Kas'uut do matym n'aa mabanoo bä, maher'ood manä ta wób sa hä,

⁴ ta wób ranahapäh hyb n'aa mamasa doo. Tii bä kä, a Yb hÿ pong jé hawät doo, hapäh do ranahapäh bä manoo doo, anoo da a hä ta säm baad hadoo doo —näng mäh.

2. Nyy da ji bad'oo ji ky n'aa ets'ëe bä ky n'aa hahÿÿh

⁵ —Bë ky n'aa ets'ëe bä, j'ooj madäk doo me ky ken'yym do rabahed'oo doo da bë

*** **5:38** Esodo 21.24, Rewitikos 24.20, Dew-Teronom 19.21 ††† **5:41** Roma buuj warahén n'aa Isaraéw häj n'aa bä mejüü do rahajaa, rakarën bä, ramejüü Isaraéw buuj rasëet sa ma dawëe péj. Tii d' radoo bä, ramejüü do bahänh ji asëet, näng Jesus kyyh. Dooh ji mahäj bä. ††† **5:43** Rewitikos 19.18

adoo manä da. Panang tyw n'aa kajatsäk bä, hajök do rababok bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä na-ääj ti ragen'aak raky n'aa etsëe rabë bä, ta wób rabahapäh hyb n'aa. Baad bë ý maher'oot: Ta ti hedoo doo, sa hä raj'aa etsë doo me ragado däk ta säm. Dooch ragado wät pé hanäm do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ý né hë ta ti ý her'oot doo.

⁶ Ti hyb n'aa, maky n'aa ets'ëe bä, ajëe suun a tób gawakō gó, manoo gatsëe däg ta gawakō, ti bä maky n'aa ets'ëe a Yb, hÿ pong jé hawät do ji nahapäh do hä. Tii bä kä, a Yb hÿ pong jé hawät doo, kejën doo gó maky n'aa etsëe do hapäh doo, anoo da a hä ta säm baad hadoo doo.

⁷ Bë ky n'aa ets'ëe bä, bë ky n'aa jebaaj manä bë etsëe doo, P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do rabahed'oo doo da. Rah'yy kaha'eeh do maa napäh raky n'aa etsëe doo, hajöng do sa kyyh hyb n'aa red'oo.

⁸ Bë ky n'aa ets'ëe pooj jé bë Yb hapäh bë wë badoh doo. Ti hyb n'aa bë ky n'aa ets'ëe manä nanäng raky n'aa etsëe doo da.

⁹ –Taw'ääts hë hahÿ da d' bë kyyh bë ky n'aa ets'ëe bä:

“Ee, hÿ pong jé hawät doo,
ää karën sahõnh hë õm rahyb n'aa jew'yyk.

¹⁰ Ää etsëe a hä,
sahõnh hë mabag'ääs do nayyw hë takajaa
hyb n'aa ää wë.

Ää karën sahõnh hë badäk hahÿ hä
habong do ramoo bok makarën doo,
hÿ pong jé ramoo bok doo da makarën doo.

¹¹ Man'oo had'yyt hë ää waa.

¹² Mamabaan hõm nesaa do ää moo bok do
paah,
ää mabaan hõm doo da ää wë moo bong do
nesaa doo.

¹³ Man'oo manä nesaa do ää tah'yyb tatuk.
Ää mamo n'aa jesu Nesaa Do Yb mahänh.*
[Õm né ti sahõnh hë bagää had'yyt doo.

Õm né ti hejooj had'yyt doo.

Õm né ti ji j'aa etsëe had'yyt doo. Ti né hë.
Taw'ääts hë]”, näk da bëeh.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

* **6:13** Tahajaa na-ääj hë ji erii bä: “Ää mamo n'aa jesu nesaa do mahänh.”

–Bë hyb n'aa mabaan bä nesaa do bë wë ramoo boo bä, tii bä bë Yb hÿ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan da na-ääj hë bë hä.

¹⁵ Bë hyb n'aa manabaan bä nesaa do bë wë ramoo bok doo, tii bä dooh na-ääj hë bë Yb hyb n'aa mabaan bä bë hä nesaa do bë moo bok doo.

3. Nyy da ji bad'oo kas'aah doo me P'op Hagä Do ji weh'ëeh bä ky n'aa hahÿh

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

–P'op Hagä Do bë weh'ëeh hyb n'aa bë kas'aah bä, bë metä manä bë h'yy gajëng doo, j'ooj madäk doo me habok doo, ky ken'yyim do gó habok do rabahed'oo doo da. Ta ti rah'ÿÿt sa mamets rakas'aah ta wób rabahapäh hyb n'aa. Baad bë ý maher'oot: Ta ti hed'oo doo, sa hä raj'aa etsë doo me, ragado däk ta säm sahõnh hë. Dooch ragado wät pé hanäm do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ý né hë ta ti ý her'oot doo.

¹⁷ Ti hyb n'aa, kas'aah doo me P'op Hagä Do maweh'ëeh bä, taw'ääts hë mahetsyyd a mamets, mahawug ta syyj buu benyyim do a nuu gó ji bahed'oo doo da

¹⁸ kas'aah doo me P'op Hagä Do maweh'ëeh do ta wób ranahapäh hyb n'aa. Jääm hë a Yb, hÿ pong jé hawät doo, ji nahapäh do hapäh hyb n'aa. Tii bä kä, a Yb hÿ pong jé hawät doo, kejën doo gó makas'aah do hapäh doo, anoo da a hä ta säm baad hadoo doo –näng mäh.

Ji ma ky n'aa hahÿh

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

–Bë ata manä bë ma takah'üüm hyb n'aa badäk hahÿ bä, kamera hedoo do ji ma rejää doo bä, ji ma hetõt bä, hets'ëek do bë tób ranoo eë hõm doo bä bë ma rabets'ëek hyb n'aa.

²⁰ Taw'ääts hë bë moo boo had'yyt hë ti P'op Hagä Do bë hä takarën doo. Tii bä da bë gadoo da hÿ pong jé ta säm P'op Hagä Do hanaa. Hÿ pong jé dooh kamera hedoo do rejä bä ta säm P'op Hagä Do hanaa ji gadoo doo. Ta tii bä dooh tahetöd bä ta säm, ta tii bä dooh retsëeg bä P'op Hagä Do hanaa ji gadoo doo.

21 Ta tii d' ŷ wén her'oot, tak'ëp bë kamahän do banäng bä, tii bä bë h'yyb bawät –näng mäh.

22 –Ji bag hadoo ji matym. Baad tado bä ji matym,† ta bag hado däk sahõnh hë ji hã.

23 Baad tanado bä ji matym,‡ badagyp hadoo sahõnh hë ji hã. Ti hyb n'aa, ta bag hadoo bë hã hanäng do paawä, badagyp do tado bä, tak'ëp tabadagyp tii bä bë hã.

24 –Dooch hajaa pé pawóp hë ta kariw n'aa sii moo wät pé séd noo gó. Tii d' tahado bä, ta kariw n'aa see dooh takamahän bä, ta see ti takamahän. Ta see wë da baad tamoo wät da, ta see taty n'aa ges'yyk da. Ti hadoo bë hã. Dooch bë haja bä bë h'yy keséj bä. Dooch bë haja bä P'op Hagä Do hã bë h'yyb däg bä, dajëer hã na-ääj bë h'yyb däng bä –näng mä Jesus.

25 –Ti hyb n'aa bë ŷ maher'oot hahÿÿh: Bë hyb n'aa tón had'yyt manä bë babok do hã, bë waa hã, bë eëek do hã, bë saroor hã. Tii d' ŷ wén edoo, ji awa do bahänh ti ji edëp doo. Ji saroor bahänh ji.

26 Bë hegää taw'ëed. Dooch reloom bä joom tym. Dooch rata bä joom ag sa waa tób n'aa yt hã. Ti hado né paawä, P'op Hagä Doo, bë Yb, anoo sa waa. Taw'ëed P'op Hagä Do kamahän do bahänh bë takamahän.

27 Tak'ëp bë hyb n'aa newë had'yyt né paawä, dooh bë haja bä bë aboo dawëd bä ta tii da –näng mäh.

28 –Hëd n'aa bë hyb n'aa tón bë saroor bë padedëek do pan'aa hã? Bë hegää tabawä n'aa ts'ooch joom banäng bä hawäng doo –näng mäh. –Dooch né paawä ramoo boo bä, dooh né paawä sa saroor rages'yyb bä,

29 Saromāw saroor anyyw né paawä, gabar'ëeng né paawä, ti bahänh tabanäm ti tabawä n'aa ts'ooch.

30 Tii da baad ub P'op Hagä Do adoo bä tabawä n'aa hã, nayyw hë tsawyy jëng do hã, ji gatang do hã, dooh g'eeh ti bahänh baad ub tabahag'ääs bëeh? Tanoo né da bë

hã bë saroor. H'ëed hyb n'aa P'op Hagä Do hã baad bë h'yy kana'eeh?

31 Ti hyb n'aa kä, bë hyb n'aa tón manäh. “H'ëed g'ee d' ää awa? H'ëed g'ee d' ää eëek? H'ëed g'ee d' ää dadäk?”, bë an'oo manäh.

32 P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do ti tii, ti hã h'yyb padëek doo. Bë ti dooh tii d' bë adoo bä. Bë Yb hÿ pong jé hawät do hapäh bë wë bedoh doo.

33 Taw'ääts hë pooj jé baad bë h'yyb padäg bë Yb bag'ääs do hã, baad hedoo do ji hã takarën do hã na-ääj hë. Tii bä kä, tanoo da bë hã sahõnh hë bë wë bedoh doo.

34 Ti hyb n'aa kä, naga hë bë hyb n'aa tón manä bë pooj jé hawät do hã. Jat'iip hadoo na-ääj hë ti anäng ji h'yy katón doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hë jati pé bë hyb n'aa newë nyy d' bë bad'oo.

7

Ji da hadoo do ji ky n'aa netyy do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ti m' Jesus ky hadoo:

–Baad nadoo do hã bë ky n'aa ety manä had'yyt hë ta wób, P'op Hagä Do ky n'aa netyy hyb n'aa bëeh.

2 Tii d' ŷ wén edoo, ta wób bë ky n'aa etyy doo da, bë da P'op Hagä Do ky n'aa etyy. Ta wób bë ky n'aa etyy do pénh, ti pénh da P'op Hagä Do ky n'aa etyy da bëeh.

3 –Hëd n'aa mamatakëe b'aa hyyj its a da hadoo do matym me hahop doo, b'aa haeh do a matym gó anäng?

4 Hëd n'aa, “Na b'aa hyyj a matym gó hatu do ŷ ado hõm”, mabanäng, dooh b'aa haeh do mamatakä bä a matym gó hanäng doo?

5 J'ooj madäk do ti a h'yyb. Mado nä pooj jé b'aa haeh do a matym gó hakëe doo. Tii bä da mabahapäh baad ub mabado hõm hyb n'aa a da hadoo do matym gó hatu do b'aa hyyj –näng mäh.

6 –Bë an'oo manä awaar hã tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk doo. Bë da regës. Bë an'oo manä too yb hã majoor gabarëeh

† 6:22 Ji etsëeh, P'op Hagä Do hã ji h'yyb däk, tahanäng pé né m' ti *baad hadoo do ji matym*. ‡ 6:23 Ji netsëh, ji ma hyb n'aa ji bawät tahanäng pé né m' ti *baad nadoo do ji matym*. * 7:6 Hahÿÿ d' Jesus hanäng pé apäh: Bë ky kahüüm manä P'op Hagä Do ky n'aa hanäm do bë maher'ood bä kanar'ëen do maa nanewëe do sa hã. Sa hã ji ky kahüüm bä, ji rarahejää da tii bä. Awaar ji tegës do hadoo tii. Sa hã ji ky kahüüm bä panyyg hanäm do ky n'aa, raty n'aa ges'yyk da tii. Too yb majoor gabarëeh do tsab'eep do hadoo tii.

do perora häd näng do s'ëeb. Ratsab'eep da bë majoor* —näng mä Jesus.

Ji ky n'aa etsëe do ky n'aa hahÿÿh

⁷Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ets'ëe, tii bä P'op Hagä Do anoo bë hã. Bë esóts, tii bä bë aw'yyt da.† Bë naëej tób noo bä naa, tii bä da ta danäh noo gas'ëes.‡

⁸Jé hetsëe doo, gadoo da P'op Hagä Do hanaa. Jé hesoos péh, taw'yyt P'op Hagä Do hanaa. Jé tób noo bä naa naëenh péh, tób noo kas'ëes da ta hã P'op Hagä Do hanaa —näng mäh.

⁹—Pãw bë t'aah ets'ëe bä ta waa, pä bë anoo g'eeh ta hã?

¹⁰Tah'ÿÿb bë hã tets'ëe bä ta tä, aw'yy g'eeh bë anoo ta hã? Dooh.

¹¹Nesaa do moo heb'ook do né paawä bëeh, baad hadoo do bë heno bë taah hã. Ti bahãnh bë Yb hÿ pong jé hawät do anoo da baad hadoo do ta hã hetsëe do hã.

¹²—Ti hyb n'aa kä, sahõnh hë bë bad'oo do hã, bë moo boo ta wób sa hã baad hadoo doo, bë karën do bë hã ramoo bok doo. Tii d' tahanäng pé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hã, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do hã kerih doo —näng mä Jesus.

Ta tyw n'aa ky n'aa gó Jesus ma metëek hÿ pong jé ji bahõm do ky n'aa hahÿÿh

¹³Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Noo maeh ta tyw n'aa, maeh ta tyw n'aa banesaa hënh, ji karejãã doo hënh hahõm doo. Hajök maeh doo me hah'üüm. Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë bë majëe suun noo nad'ëed is do hadoo doo me P'op Hagä Do wë, ji edëb had'yyt doo hënh ji tamahüüm doo.

¹⁴Noo manad'ëed its, manad'ëed its ta tyw n'aa ji edëb had'yyt doo hënh hahõm doo. Dooh tahajõõ bä ta ti ta tyw n'aa haw'yyt doo —näng mäh.

Rababok do hã ji h'yy ganäng sa hã ky n'aa hahÿÿh

¹⁵Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad bë hyb n'aa matakä, P'op Hagä Do ky n'aa rod oow bë rawanadii hyb n'aa. B'éé anyyw is do hadoo kawanajãã do

hadoo da rababok bë mahang. J'ooj madäk doo me tii. T'õp, sa h'yyb gó, tabanas'aa b'éé hek'ook do hadoo tii.

¹⁶Ramoo bok do hã, raheer'oot do hã na-ããj hë bë da h'yy genäh sa hã, joom ag hã ji bahapäh do hadoo joom ÿÿn hã. Dooh ji awyyd bä uwa ag sasëng tëeg hedoo do hã. Dooh na-ããj hë ji awyyd bä wiigo ag hetëk do hã.

¹⁷Joom baad hadoo doo, baad ub ta ag. Joom seeh, baad nadoo doo, ta hënh hënh ta ag hahõm, dooh baad hadoo do ta ag.

¹⁸Joom baad hadoo doo, dooh teag bä baad nadoo doo. B'aa p'yyim näng doo, dooh tahaja bä baad hadoo do teag bä.

¹⁹B'aa baad nadoo do heaak doo, ji agëem, ji tëeg hado däk tii bä.

²⁰Joom ag hã bë hapäh doo da ta ÿÿn, ti hadoo da, ramoo bok do hã, rababok do hã bë da h'yy genäh P'op Hagä Do ky n'aa rod oow sa hã —näng mäh.

²¹—Dooh sahõnh hë “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, ÿ ramaneëenh doo, hÿ pong jé hawät do bag'ããs do karapee rabahadoo da. Jããm hë Yp ÿ hÿ pong jé hawät do karën do moo b'ook doo, ta bag'ããs bä tagadoo.

²²Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, hahÿÿ da hajök do sa kyyh hã ÿÿ: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, a kyy gó nado g'eeh a ky n'aa ãã baher'oot? A kyy gó nado g'eeh karap'aar h'yyb nesaa do sa hã padëek do ãã habëe hõm? A kyy gó nado g'eeh hajõng ãã pehuunh doo?”, nãk da.

²³Tii bä kä, hahÿÿ da da këh ÿ sa hã: “Dooh noo gó bë ÿ hapëe bä. Bë anã matym ÿÿ gó naa, nesaa do moo heb'ook doo!”, näng da këh ÿ sa hã.

²⁴—Ti hyb n'aa kä, hahÿ këh ÿ maa newëe doo, ky daheeh doo, aj'yy h'yy ganäng do hadoo, tababang bä, pä banäng bä, ta tób tatamaa sooh do hadoo.

²⁵Adots né paawä naëng, tamii agyyb né paawä ta tób hã, bah'ood ahëm né paawä ta hã, dooh tatë hyy bä, tababang bä ta tób tu n'aa baad tabejëh do hyb n'aa.

²⁶Këh ÿ maa newëe doo, ky nadaheeh doo, aj'yy h'yy gatamah do hadoo, hood jó ta tób tatamaa sooh do hadoo.

† 7:7 Baad ji hyb n'aa matakëe ji ky n'aa etsëe do hã tahanäng pé m' tii bë esóts bä bë aw'yyt. ‡ 7:7 Ji ky padäg had'yyt hë P'op Hagä Do hã ji etsëe doo, tahanäng pé m' ti tób noo bä naa ji naëenh doo.

²⁷ Adoos naëng, ag'yyp tamii ta tób hã, bah'ood ahëm ta hã. Tii bã tabatë hyng. Sahõnh hẽ takarejãã ta tób –näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus bahajaa bã sahõnh hẽ ta ti ta her'oot doo, maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mã tama metëëk do hã.

²⁹ Rawén meuuj bong mã tama metëëk mã hyb n'aa jawyk do ky n'aa me. Sa ma matëg, Mosees ky n'aa jaw'yik do ma mehetëk do rama metëëk doo da nahado m' tii.

8

Rog manahuuh do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' waëë bã naa Jesus bahyng bã kä hajök mã had'aa.

² Ti m' aj'yy rog manahuuh do ana mã ta wë. Ti m' tabahyy häng mã ta taron nu paa me, ti m' taky hadoo mã Jesus hã:

–Wahëh ÿ n'aa, –näng mäh –makarën bã tii, mahajaa né hẽ nahäh ÿ mado hõm –näng mã ta kyyh.

³ Ti m' Jesus moo däg ta hã. Ti m' taky hadoo:

–Ej. ÿ karën –näng mäh. –Has'oo däg! –näng mã ta kyyh.

Ti m' nayyw hẽ kä m' ta nahëë badoo wät. Has'oo däg kãn mäh.

⁴ Ti m' Jesus baher'oot ta hã:

–Maher'ood manä ta wób sa hã –näng mäh. –Ahõm jajé naga hẽ P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo wät do wë. Mametä ta hã õm has'oo däk doo. Mamoo wäd Mosees mejüü do paah, ta ti hedoo doo pé ji nahëë badoo wät do heen n'aa, õm has'oo däk do baad sahõnh hẽ rabahapäh hyb n'aa –näng mã Jesus ta hã.

Warahén sa wahë n'aa see Jesus hã h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' panang Kapar-Naüm häd näng doo bã Jesus kajaa bã kä, Roma buuj warahén n'aa sa wahë n'aa see ana kãn ta wë, ta karom Jesus masa hyb n'aa.

⁶ Ti m' Jesus hã taky hadoo:

–Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, –näng mäh –tak'ëp karom ÿ nahëë näng. Ti asooh

tób hënh. Dooch tahaja bã tawäd wäd bã. Tak'ëp tabahoop –näng mã warahén.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Taw'ãäts hẽ. T'ii hënh ÿ bahõm ÿ bahaso däk hyb n'aa –näng mäh.

⁸ Ti m' warahén wahë n'aa ky hadoo:

–Wahëh ÿ n'aa, hã ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its a hã, tóp ÿÿ gó mabajëë suun hyb n'aa. Taw'ãäts hẽ babä naa mamejüü ta nahëë hã, tii bã karom ÿ bahas'oo däk da.

⁹ Tii d' ÿ wén edoo, ÿ na-ãäj né hẽ ÿ ky daheeh wahëh ÿ n'aa ramejüü do ÿÿh. ÿ na-ãäj hẽ warahén ÿ n'aa ÿ mejüü, ÿ raky daheeh. Ta see ÿ mejö bã, “Ahõm”, ÿ noo bã, ahõm né hẽ. Ta see ÿ mejö bã “Ana”, ÿ noo bã, ana né hẽ. Karom ÿÿ ÿ mejö bã, “Hahÿ mamoo wäd”, ÿ noo bã, ÿ taky daheeh né hẽ* –näng mã warahén kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus hyb n'aa meuunh mã warahén her'oot do tamaa napäh bã. Ti m' taky hadoo hajök do ta sii han'aa do hã:

–Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh sa noo né paawä, dooh ÿ hapäh nä pé Isaraéw buuj sa mahang tak'ëp hã ÿ h'yy ka'eeh do hahÿ aj'yy, Isaraéw buuj nadoo do h'yy ka'eeh do hadoo.

¹¹ Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Badäk hahÿÿ hã jé pad'yyt hẽ naa rabena da hÿ pong jé hawät do bag'ãäts doo bã ratsebé do jãm n'aa tyng n'aa jó rabat'oönh hyb n'aa Abaraãm, Isak, Jakóh sa sii.

¹² Ti nuuj jé, pooj jé kats'yyt do ta karapee rabahadoo hyb n'aa paawä, kaw'oong bong da ta w'oo hã, gadagyp doo bã. A'oot da tii bã. Sa tæg kamegëëj däk da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa –näng mäh.

¹³ Ti m' warahén hã Jesus ky hado kãn:

–Abaaj hõm. Mah'yy ka'eeh do hyb n'aa metsëë do ÿ moo wät –näng mäh.

Ti m' ti noo gó né hẽ ta karom bahas'oo däk.

Jesus nahëë sog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Peed tób bã Jesus bajëë suun bã, tahapäh mã Peed mayyn hasooh doo. Oom ta hã.

* **8:9** Hahÿÿ da warahén hanäng pé ta her'oot do hã: “ÿ mejüü do ÿ raky daheeh doo da, õm karom ÿ nahëë ky daheeh da, dawëë naa né paawä mamejö bã.”

15 Ti m' Peed mayyn moo hã tamoo däng, ti m' nanyw hẽ oom keréd hõm. Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' tamoo wäd däk Jesus waa.

16 Tug bä kä m', ramena ta wë hajök karap'aar h'yyb nesaa do pahadëëk doo. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do tahebëë bong, ta ky haj'aa. Nahëë enäh do ahub padëëk mä Jesus an'oo bä.

17 Tii da tawén d'oo hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot do paa takaja däk hyb n'aa:

“Äã tedëeb wät äã h'yyb nahejoonh do mahãnh.

Tado hõm äã nahëeh”, näng paa Isajas.†

Jesus sii hawät do karën do panyyg n'aa hahÿÿh

18 Ti m' hajök do ta w'oo hã kat'aa do Jesus bahapäh bä kä, taky hadoo mä tama metëëk do sa hã:

—Hamäh, ër atsëg hõm karaj'aa tamyyj jé —näng mäh.

19 Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do see ky hadoo ta hã:

—Ma matëg, —näng mäh —õm ÿ hadaa had'yyt hẽ mahahõm hënh —näng mäh.

20 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Kanari tób näng, taw'ëëd maag enäh. ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, dooh tóp ÿÿ pé ÿ yd kameh'ãäk péh —näng mäh.

21 Ti m' Jesus sii hawät do see ky hadoo ta hã:

—Õm da ÿ hada. Pooj jé dó ÿ abaa j hõm Ee wë ÿ bahag'ãäs hyb n'aa. Tada jëp jawén paa bä kä, ÿ dakä jëng jawén paa bä kä õm ÿ bahadaa kãn —näng mäh.

22 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Na hã ÿ h'yy kana'eeh doo, dejëp do hadoo doo, dakëë sa da hadoo doo —näng mäh. —Õm tii, ÿ mahadaa —näng mä Jesus.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

23 Tii kä, Jesus gatsëg so kãn marakate gó, karaj'aa tamyyj jé rabatsëg hõm hyb n'aa. Ta sii m' ta ma matëg ragatsëg tooj kãn.

24 Ti m' nanyw hẽ m' bah'ood bana kãn tak'ëp. Tewëëp mä maadaka. Marakate m'

tetaa m'. P'eets mä marakate bagyyb jëë paawä. Jesus mä äã sooh ti nuuj jé.

25 Ti m' ta ma matëg ramebëë nyyh, ti m' raky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! Äã medëëb! Èr da ag'yyp! —näk mäh.

26 Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa tak'ëp bë beÿÿm? Kanahën d'os hẽ ub h'yy ka'eeh do bëeh! —näng mäh.

Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' bah'ood, maadaka tameduuk. Ti m' bah'ood badoo wät. Badatih däk mäh.

27 Ti m' tak'ëp rameuuj bong bä m' raky hadoo:

—Ny hadoo do aj'yy ti hÿÿ eh? Bah'ood, maadaka sii hẽ raky daheeh! —näk mä sa kyyh.

Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed h'üüm do panyyg n'aa hahÿÿh

28 Ti m' karaj'aa tamyyj jé, Geras buuj sa häj n'aa bä rakajaa bä kä, pawóp hẽ ajyy mera doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëëk do ramamuun Jesus. Kamag pä gó naa m' rabana. Tak'ëp rakawajãän do hyb n'aa, dooh m' t'ï hënh tabës péh.

29 Ti m' tak'ëp mä sa kyyh:

—H'ëëd makarën äã wë, P'op Hagä Do T'aah? P'op Hagä Do ky däng do ji tarejãä do pooj jé makarën äã marejãä? —näk mä mera do sa kyyh.

30 Hajõng mä too yb dawë péj habëëh. Sa waa rabahew'aa tii bä.

31 Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rabetsëë Jesus banoo hyb n'aa rabajëë pëë too yb hä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Äã mahabëë nä bä, man'oo äã bajëë pëë too yb hä —näk mä sa kyyh.

32 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë anäh! —näng mä Jesus sa hã.

Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benä kãn ajyy sa hã hanäng do paah, too yb hã m' rabajëë pä kãn. Ti m' too yb rapah'uud bong, rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëënh tame wajapëm doo hënh, tame m' rakejäg bëënh. Ti m' t'õp mä rapehäs.

33 Ti m' too yb hagä n'aa rawaj'aa jëk panang hënh. T'ï hënh ramaher'oot mä sahõnh hẽ rahapäh doo, ajyy karap'aar

† 8:17 Isajas 53.4

h'yyb nesaa do pahadëek do paa sa ky n'aa na-ããj hë.

³⁴ Ti m' sahõnh hë panang buuj rabana Jesus rabaheg'ããs hyb n'aa. Ti m' Jesus rabahapäh bä m', rabetsëe ta hã tabahõm hyb n'aa sa häj n'aa bä naa.

9

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus gatsëg sooh marakate gó, ti m' ta panang hënh, karaj'aa tamyyj jé tabatsëg hõm.

² Ti m' ajyy wób ramanaa mä nahëe näng doo, nawät doo, ratóg nä ta tyng jó. Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hã, taky hadoo nawät do hã:

—Mahyb n'aa tón manäh, tah ÿÿ. Nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do kado hõm —näng mäh.

³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raky hadoo sa h'yyb gó:

—P'op Hagä Do taky n'aa rejãã hahÿÿ hã —näk mä sa h'yyb gó.

⁴ Jesus h'yyb hapäh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa nesaa do bë hyb n'aa newëe bë h'yyb gó? —näng mäh.

⁵ —Nyy da nahejooj bë hã? “Kado hõm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bä? “As'ëeg g'ëed, awäd däg”, ji noo bä?

⁶ Hÿÿ kä da, —näng mäh —bë bahapäh hyb n'aa ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ hajaa sa h'yyb gó hanäng do nesaa do ÿ ado hõm bä, ÿ haso däk da nahëe näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bä m' k'yy gadów däk do hã taky hadoo:

—As'ëeg g'ëed, mado däg a tyng, ahõm kä a tób hënh —näng mä Jesus ta hã.

⁷ Ti m' tabas'ëeg gëet, ahõm kân mä ta tób hënh.

⁸ Sahõnh hë hap'ëeh do rameuj bong mäh. P'op Hagä Do hã raj'aa etsë, ta ti hadoo do hejój ajyy sa hã tabanoo do hyb n'aa.

* **9:10** Judah buuj sa wób né ti dajëer gahed'aak doo. Roma buuj hã kahepak do rabataa. Ta see pé noo gó ta ti dajëer n'aa gahed'aak do rawedii sa wakãän. Ta bahãnh ragahëen dajëer, sa wë ta uuh baym hyb n'aa. Ti hyb n'aa Judah buuj wób dooh ragenaag bä dajëer gedaag n'aa. † **9:13** Osejas 6.6 ‡ **9:13** Jesus wén naëenh, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä.

Matew häd näng do Jesus naëenh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹ Ti m' tii b' n'aa Jesus bahõm bä kä, tabahapäh Matew häd näng doo, sa wahë n'aa Roma buuj ky gabuuj dajëer tagahed'aak bä hasooh doo. Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—B'ëep ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' Matew bas'ëeg gëet, ahõm kân mä ta sii.

¹⁰ Ta jawén, Matew tób bä Jesus bawëh bä m', hajök dajëer gahed'aak doo, Matew hep'ëeh doo,* ta wób sa hã pé nesaa do moo heb'ooh do na-ããj hë rabana rabawëh hyb n'aa Jesus sii, Jesus ma matëg sa sii.

¹¹ Ti m' Pariséw rabahapäh bä ta tii, rabeanh Jesus ma matëg sa hã:

—Hëd n'aa bë ma matëg bawëh dajëer gahed'aak do sa sii, ta wób na-ããj hë nesaa do moo heb'ooh do sa sii? —näk mä sa kyyh.

¹² Ti m' reanh do Jesus maa napäh bä, panyyg gó taky gadoo:

—Nahëe temah doo, dooh rahõm bä mediko wë. Nahëe enäh do ti hah'üüm ta wë.

¹³ Taw'ããts hë baad bë hyb n'aa newë nyy da P'op Hagä Do hanäng pé hahÿÿ da ta kyy kerih doo gó taher'oot do hã: “Dooch rama ejuu do had'yyt hë tado bä ti ÿ karën doo. ÿ gahëen sa hã, rat'yyd mehÿin sa da hadoo doo”,† näng kerih doo.

Ti m' Jesus ky hado kân:

—Dooch ÿ ahyy bä hÿ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëenh hyb n'aa. ÿ ahyng, nesaa do moo heb'ooh do ÿ naëenh hyb n'aa.‡

Jesus hã reanh do ratayy do ky n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Jowãw nu gahem'uun do ma matëg rabana Jesus wë, ti m' reanh ta hã:

—Ta see pé noo gó ããh, Pariséw na-ããj hë, noo kanawa doo me ãã weh'ëeh P'op Hagä Doo. Hëd n'aa a ma matëg tii d' ranad'oo? —näk mäh.

¹⁵ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ket'ëë do jām n'aa hēnh ji ats'yyt doo, dooh ratabëej bā rahyb n'aa tón do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëëd bā. Ti awāt da ti noo gó sa najiis, ta patug pan'aa, rado hōm sa mahānh. Ti noo gó da ratay kån[§] —nāng mäh.

¹⁶ Ti m' panyyg wób ky n'aa gó Jesus ky gadoo nā reanh doo. Hahỹ d' mā ta kyyh:

—Dooh ji gas'yyb bā pāān papuuj bāh me saroor sīg noo eh doo. Tii d' ji adoo bā, papuuj bāh tsawyy dāg bā, ta sīg tanes'ëem, kawah'oob hōm tii bā. Ti bahānh tanoo ee dāk tii.

¹⁷ Ti hadoo né hē uwa bëë hā. Dooh ji gedu bā uwa bëëh papuuj hegān sooh do pan'aa ta hood b'ée byy sīg gó. Tii d' ji adoo bā, uwa bëëh egān so bā, ta hood sīg gan-abāh hōm. Tii bā kā, uwa bëë waho bëëh da, ta hood kā karejā kån —nāng mäh. —Uwa bëëh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó. Uwa bëëh egān so bā, ta hood papuuj keh'ũs nā. Tii bā uwa bëëh, ta hood na-āāj hē dooh takarejā bā^{**} —nāng mā Jesus.

Ỹnh has'oo dāk do ky n'aa, karapee h'yy ganā dāk do ky n'aa daheeh hahỹh

¹⁸ Ti m' ta ti Jesus baher'oot nā bā, aj'yy hyb n'aa jawyk doo, Judah buuj sa wahē n'aa see ana Jesus wē. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy hāng ta wē. Ti m' taky hadoo ta hā:

—Tok ỹ h'yy gakog hōm —nāng mäh. —Ti hadoo né hē b'ëep si ỹ, ta hā moo dēë, tii bā da tok ỹ awād dāk da p'aa hēnh —nāng mäh.

¹⁹ Ti m' Jesus ta ma matēg daheeh rabahōm kån ta sii.

²⁰ Tamahōm me m' ỹnh nahēë nāng do ta jó gadāk hēnh tabana ta wē. Majyyw mā ta nahēëh. 12 m' ta baab ta nahēë badāk. Ti m' ta jó gadāk hēnh mā tabana ta wē, Jesus saroor noo hā m' tamoo dāng.

²¹ Tii d' tawén d'oo mā ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Ta saroor hā ỹ moo dēë bā, ỹ d' ahub dāk tii bā”, nāng mā ta h'yyb gó.

²² Ti m' Jesus ty kaw'ōōd dāk ta wē, ti m' taky hadoo:

—Eỹm manāh, tok ỹ —nāng mäh. —Ōm has'oo dāk, P'op Hagā Do hā mah'yy ka'eeh do hyb n'aa —nāng mäh.

Tii bā kā m', nayyw hē tabahas'oo dāk.

²³ Ti m' Jesus kajaa bā m' hyb n'aa jawyk do tób bā, tabajëë suun bā m', tabahapāh bā m' manarapéw hadoo do ragamehỹh doo, séd dó m' rarāb bā rabē bā,

²⁴ taky hadoo mā sa hā:

—Bē anāh! Karapee dooh tadajēb bā. Aỹh tii —nāng mäh.

Tii bā m' rakawew'aam ta kyyh.

²⁵ Ti m' hajōk do raban'yyh tan'oo bā do jawén paa bā, Jesus bajëë suun tób gawakō gó, ti m' karapee tamoo maso dāk, ti m' nayyw mā karapee bas'ëeg gēet.

²⁶ Ti m' jé pad'yyt hē m' ta ti hāj n'aa bā rapanyyg enā hōm kån mā ta tii bā tamoo wāt do ky n'aa.

Ty temaa bong do panyyg n'aa hahỹh

²⁷ Ti m' tii b' naa Jesus tsyym kadoo bā, pawóp hē ajyy ty temaa bok do ta jawén rabana. Ti m' rageëej bong. Hahỹ da m' sa kyyh:

—Mat'yyd mehīn āāh, Jesus, Dawi panaa!^{††} —nāk mäh.

²⁸ Ti m' ta tób gó tabajëë suun bā m', ty temah do rabana ta wē, ti m' Jesus beaanh sa hā:

—Bē ky daheeh g'eeh ỹ haja bā bë ty enā padëek doo? —nāng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Ỹ. Āā ky daheeh né hē, Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo —nāk mäh.

²⁹ Ti m' Jesus moo dāng sa matym hā, ti m' taky hadoo:

—Bē heso padāg, bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa —nāng mäh.

³⁰ Ti m' nayyw hē m' p'aa hēnh mā rabahapëë padëek. Ti m' Jesus ge'ỹm sa hā ranaher'oot hyb n'aa sa hā tamoo wāt doo. Hahỹ d' mā ta kyyh:

—Bē her'ood manā ta wób sa hā —nāng mäh.

§ 9:15 Hahỹ d' Jesus hanāng pé ta tii: Ta ma matēg sii tabawāt nā bā, dooh ratay bā. Sa mahang Jesus badoh bā, tii bā da ratay kån. ** 9:17 Dooh ji mekuuj bā papuuj tama metëek do ji h'yyb paa me, tahanāng pé ti panyyg gó teh'ũm doo. †† 9:27 Dawi panaa rawén maneëenh, ti né hē ti sa hā P'op Hagā Do p'ooj ub taky n'aa eno wāt do hyb n'aa.

³¹ Ti m' ta ky geām né paawä m', jé pad'yyt hē rapanäk Jesus moo wät do ky n'aa.

³² Ty temaa bok do paa ratsyym kasog sii hē m', ramanaa Jesus wē aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo, ner'oot doo.

³³ Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus habëë hōm jawén paa bä, aj'yy er'ood däg kän p'aa hēnh. Hajök do t'ī hēnh kat'aa do rahyb n'aa meuunh mäh. Ti m' raky hadoo:

—Dooh noo gó hapäh pé hahÿ hadoo pé Isaraéw buuj mahang —näk mä sa kyyh.

³⁴ Pariséw kä m' raky hadoo:

—Dooh. Karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' sahōnh hē sa panang bä Jesus bewäd nä. Sa tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā tama metëek P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa hanäm doo. Sahōnh hē hedoo pé sa nahëë Jesus hahëen hōm mäh.

³⁶ Ti m' hajök do tabahapäh bä, tat'yyd mehīn mä sa hā. B'éé hagä n'aa tamah do hadoo mä ta hā. Hajōng baad nadoo do rahoop. Dooh rad'oo péh, dooh masa pé sa hā.

³⁷ Ti m' panyyg gó m' tamaher'oot mä ta ma matëg sa hā. Hahÿ d' mä ta kyyh:

—Hajōng ti anyy däg paawä joom ag wah'ëë däk do ji ataa do pan'aa, pawóp its ta taa n'aa[‡] —näng mäh.

³⁸ —Ti hyb n'aa taw'ääts hē joom danäh hā, P'op Hagä Do hā, bë ky n'aa ets'ëë tamejō nä ta wób joom hā ramoo bok hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

10

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m' Jesus naëenh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' tabanoo mä sa hā karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa, sahōnh hē hedoo pé sa nahëë rahehëen hōm hyb n'aa na-ääj hē.

² Hahÿ m' 12 tamejüü do sa häd: Simaw mäh, Peed ramaneëenh doo. Ta jawén mä

Än-Deréh, Simaw hÿÿj. Ta jawén mä Sebedew taah, Tsijaag, Jowāw häd enäh doo.

³ Ta jawén Pirip, Batoroméw, Toméh, Matew (Roma buuj hā Judah buuj rahepak do gedaag n'aa paah), Tsijaag Aw-Pew t'aah, Tadéw,

⁴ Simaw Serot,* Judas Ikarijot kä m', Jesus haëëj däk do majī hā.

⁵ Ti m' Jesus mejüü ta wób sa panang hēnh rabahōm hyb n'aa. Hahÿ d' mä tamejüü sa hā:

—Bë ahōm manä Judah buuj nadoo do wë. Bë ajëë pä manä Samarija buuj sa panang bä.

⁶ Taw'ääts hē Isaraéw buuj sa h'yyb gó dawëë P'op Hagä Do mahānh habong do wë bë ahōm, b'éé kanapëë bong do hadoo do sa wë.

⁷ Bë mahōm me hahÿ panyyg bë maher'ood sa hā: “Edaa däk hÿ pong jé hawät do ji tabag'ääs doo”, näk da bë kyyh.

⁸ Taw'ääts hē sa nahëë bë hahëen hōm, dejëp do ragenä bong bë an'oo bä, rog manahuuh do sa nahëë bë ado hōm, karap'aar h'yyb nesaa do sa hā padëek do bë hebëë hōm. Bag hēnh ÿ ban'oo däk bë hā ta ti bë bahajaa hyb n'aa. Ti hyb n'aa bag hēnh bë masaa sa hā.

⁹ Dooh d' bë mahüüm pé ta sām hadoo péh.

¹⁰ Dooh d' bë mahüüm ta hood hadoo péh, tatu hadoo péh, bë tsyym suun see hadoo péh, bë saroor see hadoo péh. Dooh bë mahüüm pé ÿ wén näng, moo bok do sa hā ramoo bok do sām ji banoo do hyb n'aa. Bë masa do bë hā ranoo da bë wë badoh doo.

¹¹ —Panang bä bë kajaa bä, bë esóts jé ky en'yym doo, bë gad'oo doo. Tii bä ta ti hedoo do tób bä bë ayyw panang bë beréd hōm bä kä.

¹² Ta tób bä bë ajëë pä bä, bë ky n'aa edëë ta yt hā haj'eenh doo.

¹³ Ta tii bä haj'eenh do ky en'yym do rado bä, hanäm gó bë ragado bä, bë ky n'aa edëng do aym da sa wë. Hanäm gó bë

[‡] **9:37** Hahÿ d' Jesus hanäng péh: Hajök ta hā h'yy ka'eeh do pan'aa paawä, pawóp its ta ky n'aa sa hā her'oot do pan'aa.

* **10:4** Judah buuj sa häj n'aa bä Roma buuj ramejüü noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamajī Roma buuj sa wë. Dooh rakarën bä Roma buuj mejō bä sa hā. Roma buuj wë kamajī do ramaneëenh **Serot**. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw, rawén maneëenh “Simaw Serot”.

raganado bä, bë ado hõm sa hã bë ky n'aa edëng do paah.

14 Bë raganado bä, bë ramaa nanewë bä bë her'oot doo, bë tsyym suun bë tepyng padäg k'ääts, ta ti tób bä naa, ta ti panang bä naa bë tsyym kasok bä.†

15 Baad bë ý maher'oot. Sahõnh hẽ badäk hahýý hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Sodoma panang buuj, Gomoha panang buuj ta sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da nesaa doo, bë ganadoo do panang buuj hã.‡ Né hup ý né hẽ ta ti ý her'oot doo —näng mäh.

16 —Sa mahang bë ý mejüü b'éé tabanas'aa mahang habëéh do hadoo. Ti hyb n'aa taw'ääts hẽ baad bë matakä sa hã, aw'yy matakëë do hadoo. Taw'ääts hẽ na-ääj hẽ kaja hẽ denaa hẽ bë h'yyb bë mahüüm sa mahang bë aboo bä. Hanãm gó bë aboo sa wë, gurii-i bawät do hadoo.§

17 Baad bë kanä sa mahãnh. Bë da rahaëéh panang enäh do sa wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó bë da rahewyyh.

18 Hëp ý n'aa bë da ramahüüm sa wahë n'aa wë, hëëj bagä n'aa sa wë na-ääj hẽ, sa matym gó bë raky n'aa tapaa hyb n'aa. Këh ý n'aa bë her'ood kãn da tii bä sa hã, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hẽ, raky n'aa napäh hyb n'aa këh ý n'aa.

19 Bë ramoo maso däg bä, bë hyb n'aa tón manä bë her'oot do pan'aa hã, nyy da bë her'oot do hã. Ti noo gó kan'oo däk da bë hã bë her'oot do pan'aa.

20 Bë nado ti noo gó her'oot doo. Bë Yb hý pong jé hawät do Sahee er'oot da bë her'oot do hã —näng mä Jesus.

21 Ti m' taky hadoo ënh:

—Hýýj näng doo, ta hýýj tan'oo däk da ta wób sa moo gó radaj'ëep hyb n'aa. Ti hadoo né da t'aah näng do bad'oo ta t'aah hã. Sa taah da h'yy kawereem sa yb wë, sa ýyn wë. Rahaëéh da sa yb sa ýyn ta wób sa moo gó radej'ëep hyb n'aa.

22 Tak'ëp da sahõnh hẽ rakawajãän da bë wë hëp ý n'aa. Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hã ýý, tadajëb bä kä, edëb had'yyt hẽ da hý pong jé P'op Hagä Do pa.

23 Panang s'ee hënh bë rarejä bä, bë kejën hõm panang s'ee hënh. Baad bë ý maher'oot hahýýh: Bë bahajaa do pooj jé panang haw'ääts hẽ Isaraéw hãj n'aa bä bë moo bok bë ý mejüü doo, ýýh, Aj'yy Hadoo Do Hý Pong Jé Hana Do matëéh da. Né hup ý né hẽ ta ti ý her'oot doo.

24 —Dooch ma kametëëk do ta ma matëg bahãnh tado bä. Dooch na-ääj hẽ sa karom sa kariw n'aa bahãnh rado bä.

25 Sa ma matëg hajaa do pénh ma kamet'ëëk do rahaja däg bä kä, taw'ääts hẽ ratsebé. Sa kariw n'aa pénh sa karom rahyb n'aa jewyg däg bä kä, taw'ääts hẽ ratsebé. Hahýý d' ý hanäng pé ti ta tii: Ýýh, bë wahë n'aa hadoo doo, “Beresebu,** karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa” ý ramaneëëj bä, ti bahãnh tii bä bë da raky n'aa rejää karapé haa bë bahadoo do hyb n'aa.

26 Tii d' radoo né paawä bë hã, bë jeýým manä sa hã. Sahõnh hẽ ta wób nahapäh nä doo, sahõnh hẽ sa hã kejën doo, ta jawén rabahapäh da.

27 Ta wób ramaa nanapäh bä bë hã ý her'oot doo, sahõnh hẽ maa napäh bä bë her'ood. Kaja hẽ bë ý hesëéh doo, tak'ëp bë her'ood da sahõnh hẽ ramaa napäh hyb n'aa.

28 Bë jeýým manä ji majüü ji daj'ëep do hã. Jãän né ji hub rahajaa radaj'ëep. Ji h'yyb tym dooch rahaja bä. Taw'ääts hẽ bë jeýým P'op Hagä Doo. Ti ti hajaa tarejäã ji hub ji h'yyb tym na-ääj hẽ tabanesaa hënh.

29 Pawóp hẽ taw'ëed taah, kanahën d'os hẽ rabesëëm is, ky n'aa ganebats. Ti hado né paawä, dooch sa see dajëp pé bë Yb hý pong jé hawät do nan'oo bä.

30-31 Ti hyb n'aa bë eýým manäh. Hajõng taw'ëed takamahãn do bahãnh bë P'op Hagä Do kamahãn. Sahõnh hẽ ji sëen sii hẽ

† 10:14 Tii da Jesus mejüü rabad'oo, dooch baad tado bä P'op Hagä Do panyyg panang buuj raky nadaheeh doo, panang buuj rabahapäh hyb n'aa. ‡ 10:15 Dooch Sodoma, Gomoha panang buuj ramaa newë bä baad hadoo do Róh sa hã tamaher'oot do paah. Jesus ma matëg hyb n'aa jewyk Róh bahãnh, ti hyb n'aa sa kyyh maa nanew'ëë do ta bahãnh ragadoo da nesaa do ta sãm. Sodoma panang buuj ragadoo do bahãnh ragadoo ti ta sãm nesaa doo. § 10:16 Judah buuj sa hã aw'yy kamatakëë. Gurii-i kaja hẽ ta h'yyb tamahüüm sa hã. ** 10:25 Nesaa Do Yb né ti Beresebu.

P'op Hagä Do betsen. Baad ji tabahag'ããs ȳ hanäng péh —näng mäh.

³² —Këh ȳ n'aa najejën pé ta wób sa hã, ȳ na-ããj hẽ dooh ȳ ky n'aa jejën bã ta tii, Ee hỹ pong jé hawät do matym gó.

³³ Këh ȳ n'aa jejën péh, ȳ na-ããj hẽ da ȳ ky n'aa jejën tii d' ênh, Ee hỹ pong jé hawät do matym gó.

³⁴ —Ȳ ahyy wät babä, bë ed'oo apäh, h'yyb nyyw gó badäk hahỹ hã habong do rababok hyb n'aa sa da hadoo do wẽ ȳ an'oo bã do hyb n'aa. Tii d' bë edoo manäh. Ti hyb n'aa nado ȳ wén hyng. Wawẽ hẽ ȳ bahyy wät do hyb n'aa ta wób rakamaj'ĩĩ da ta wób sa wẽ.

³⁵ Ȳ ahyy wät do hyb n'aa, ajyy wób rah'yy kawereem da sa yb wẽ. Ȳ ahyy wät do hyb n'aa, sa toog wób rah'yy kawereem da sa ȳyn wẽ, sa takaanh wób rah'yy kawereem da sa mayyn wẽ.

³⁶ Tii bã da sa wakãän sa tób yt hã haj'eenh do sa maj'ĩĩ däg da.††

³⁷ Ȳ bë kamahãn do bahãnh bë yb, bë ȳyn bë kamahãn bã, dooh bë haja bã hẽp ȳ hata bë do bã. Ȳ bë kamahãn do bahãnh bë taah, bë toog bë kamahãn bã, dooh bë haja bã hẽp ȳ hata bë do bã.

³⁸ Jé hẽp ȳ n'aa tamo n'aa tahoop do tajeỹm bã, h'yyb nahedoo do nemon ȳy, dooh tahaja bã hẽp ȳ hata tado bã.

³⁹ Jé badäk hahỹ hã ji hawät do hã tak'ëp kamahãn doo, dooh da tanu dëe bã P'op Hagä Do wẽ. Hẽp ȳ n'aa, hã ȳ taky daheeh do hyb n'aa dajëp péh, baad tabawäd had'yyt da P'op Hagä Do wẽ.

⁴⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Jé bë gadoo doo, ȳ na-ããj né tagadoo. Ȳ gadoo doo, hã ȳ mejũũ do tagadoo.

⁴¹ Jé P'op Hagä Do ky n'aa rod gadoo doo, P'op Hagä Do ky n'aa ta her'oot do hyb n'aa, tagadoo da P'op Hagä Do hanaa ta ky n'aa rod hã tanoo do pénh ta sãm. Jé ta da hadoo do gadoo doo, baad hawät do ta da hadoo do bahadoo do hyb n'aa, tagadoo da P'op Hagä Do hanaa baad hawät do hã tanoo do pénh ta sãm.

†† **10:36** P'op Hagä Do ky n'aa rod Mika häd näng do kyy gó Jesus beh'ũũm ta ti ta her'oot doo. Mika 7.6 hã takerii däk sa hã hẽ né hẽ sa wakãän kamaj'ĩĩ do ky n'aa. Rawén kamaj'ĩĩ, Jesus hã h'yy kana'eeh do rah'yy kawereem ta hã h'yy ka'eeh do wẽ.

⁴² Jé naeng dagäp do hanyy is pé hanoo pé hahỹ hyb n'aa sakog is do see hã tabeëek hyb n'aa, hata ȳy tabahadoo do hyb n'aa, ta ti tagadoo né hẽ da baad hadoo do ta sãm P'op Hagä Do hanaa. Né hup ȳ né hẽ ta ti ȳ her'oot doo.

11

Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do Jesus reanh do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bã kä 12 hedoo do ta ma matëg hã tamaher'oot doo, tatsyym kadoo mä tii b' naa, panang haw'ããts hẽ Garirej häj n'aa bã, panyyg hanãm do tama metëek hyb n'aa.

² Ti m' Kristo moo wät do radawäts gëet bã Jowãw nu gahem'uun do ky n'aa napäh bã, tamejũũ mä ta ma matëg Jesus wẽ rabahöm.

³ Hahỹ da bë eaaj Jesus hã —näng mäh: “Ôm né hẽ tii, P'op Hagä Do Ky Däng Do ta wẽ hana doo, ta see ti ãã gada?”, denoo da —näng mä Jowãw nu gahem'uun doo.

⁴ Ti m' Jowãw mejũũ do hã Jesus ky hadoo:

—Bë ahöm nä, bë maher'ood Jowãw hã hahỹ bë maa newëe doo, hahỹ bë bahapäh do na-ããj hẽ:

⁵ Ty temah do paah, rahapëe padëek. Nabong do paah, aboo padëek p'aa hënh. Rog manahuuh doo, ahub padëek p'aa hënh. Nabuuj gatamah do paah, ramaa napëe padëek. Dejëp do wób genä bong ȳ an'oo bã. P'op Hagä Do panyyg hanãm do na-ããj hẽ kaher'ood däk kas'uut do sa hã.

⁶ Ky n'aa kedëng da jé ȳ moo wät do hyb n'aa, ȳ her'oot do hyb n'aa tah'yy kaneréd bã hã ȳ tah'yy ka'eeh doo. Tii d' bë her'ood Jowãw hã —näng mä Jesus kyyh Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do sa hã.

⁷ Ti m' Jowãw mejũũ do rababaaaj hõm bã kä, hajök do hã Jesus her'ood kãn Jowãw nu gahem'uun do ky n'aa. Hahỹ da m' ta kyyh:

—H'ëed ti bë heg'ããs paa tabanawäng hënh? Jawii bah'ood ahëm do g'eeh bë heg'ããs?

8 Ti tanado bä, h'ëed ti bë heg'ããs t'ĩ hënh? Aj'yy saroor ky n'aa gebah do dadäk do bë heg'ããs t'ĩ hënh? Dooh. Saroor ky n'aa gebah do dadäk do dooh raboo bä tabanawäng bä. Sa wahë n'aa tób hanäm doo gó rababok tii.

9 Ti tanado bä, h'ëed ti bë heg'ããs t'ĩ hënh? P'op Hagä Do ky n'aa rod bë heg'ããs? Ýÿ. Ti né hë ti bë heg'ããs. P'op Hagä Do ky n'aa rod bahãnh tii.*

10 Ta ti né hë ta ti aj'yy ky n'aa näng do P'op Hagä Do kyy kerih do hã. Hahÿÿ da ta ky n'aa: “Ý mejũũ da panäk ÿ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyw däk hyb n'aa a pooj jé”†, näng kerih doo.

11 –Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Badäk hahÿÿ bä habong do sa mahang, dooh Jowãw bahãnh nu gadäk péh. Ti tahado né paawä, hÿ pong jé hawät do bag'ããs do karapee hedoo do sa mahang, jáãm hë hyb n'aa sakog its né paawä, Jowãw bahãnh tanu gadäk hÿÿ kä.

12 Jowãw nu gahem'uun do du doo noo gó naa tanu gemuun doo, da hë kä na-ããj hë, hÿ pong jé hawät do bag'ããs do tak'ëp takah'ũũm. Tak'ëp ta wób h'yyb hedoo, P'op Hagä Do bag'ããs do karapee rabahadoo hyb n'aa.

13 Jowãw nu gahem'uun do kajaa do pooj jé Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod na-ããj hë raheer'oot mä P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa, takajaa do pooj jé.

14 Bë gado bä, bë gadoo né hë hahÿ bë ÿ maher'oot doo: Jowãw né hë ti Eriij, kajaa da P'op Hagä Do ky däng do paa‡ ta kyy kerih doo gó.

15 Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bä, taw'ããts hë tahyb n'aa matakëë.

16 –Nyy gó da ÿ baher'oot da, da hë badäk hahÿÿ hã habong do panyyg ky nadah'eeh do sa ky n'aa? Hahÿ hadoo tii: Karepé wahoo gó hab'ëeh do ramas'uunh do hadoo. Hahÿÿ da karepé wób sa kyyh ta wób sa hã:

17 “Raketëë do pud n'aa ãã gamehÿÿh bë tsebë hyb n'aa paawä, dooh masunh do bë as'ããw bä. Tii bä dajëp do heen n'aa ãã wareem, masuuj gó bë h'yy ketón hyb n'aa paawä. Ti na-ããj dooh bë karën bä. Dooh h'yy katón gó bë masuuj bä”, nãk karepé ta wób sa hã.

18 Ti hadoo né hë da hë habong doo – näng mäh. –Tabad'op hë ji raky dahé bä. Jowãw nu gahem'uun doo, dooh uwa s'ëëb mahÿÿnh do teëg bä. Ta see pé noo gó noo kanawa doo me P'op Hagä Do tah'yyb en'yym. Ti hyb n'aa, “Karap'aar h'yyb mahũũm mä tii”, nãk sa kyyh Jowãw ky n'aa hã. Dooh Jowãw ragado bä.

19 Ýÿ kä, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ eëëk, ÿ awa. Ti hyb n'aa ÿ ramaneëënh, tahawaa, heëëk do men, dajëër gahed'aak doo, nesaa do moo heb'oooh do sa najiis. ãã raganado né paawä, P'op Hagä Do né hë tii, Ýÿh, Jowãw na-ããj hë h'yy gan'yyh doo. ãã ma met'ëëg wät do ky dah'eeh do baad rababok do hã takametä däk tii –näng mä Jesus.

20 Ta wób sa panang bä tapehuuj wät do bahãnh Korasïn, Betsaj-Da häd enäh doo bä Jesus pehuuj wät. Ti hado né paawä dooh rah'yy kawereem bä ta ti panang häd enäh do buuj. Ti hyb n'aa Jesus ky n'aa tapaa mä sa hã. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

21 –Nesaa do P'op Hagä Do anoo da bë hã Korasïn, Betsaj-Da panang buuj. Hajöng ÿ pehuunh do paa bë mahang. Dooh ÿ bë ky dahé bä. Panang Tiir, Sidõn häd enäh doo bä ÿ pehuuj wäd bä paawä rababong noo gó bë mahang ÿ pehuuj wät doo, p'ooj ub paawä ti buuj nesaa do hã rat'yyd kamehÿïn paawä, P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem paawä. P'ooj ub paawä saroor hebaan doo, hejooh doo, rapadadäg däg paawä, rehaa paawä sa nuu hã teëg ooj rat'yyd kamehÿïn do heen n'aa.

22 Bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Tiir Sidõn buuj p'ooj

* 11:9 P'op Hagä Do ky n'aa rod bahãnh Jowãw Jesus wén edoo, Jesus kajaa do pooj jé panäg n'aa tabahadoo do hyb n'aa. † 11:10 Marakijas 3.1 ‡ 11:14 P'op Hagä Do ky n'aa rod Marakijas häd näng do erii wät do hã P'op Hagä Do ky däng, Mesijas kajaa do pooj jé Eriij kajaa da. P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub hawät do ti Eriij makũũh. Dooh Eriij Jowãw hã takas'ee bä. Dooh tii d' tahanäng péh. Eriij makũ bawät do paa hadoo Jowãw bawäd wät. Ti hyb n'aa Jowãw né hë ti Eriij Jesus wén her'oot.

ub habong doo, nesaa do ta sãm bahãnh P'op Hagä Do banoo da bë hä nesaa doo, bë t'yyd kamanehiïn do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa.

²³ –Bëeh, Kapar-Naũm panang buuj, hÿ pong jé has'ëek do bë ed'oo g'eeh bëeh? Dooh. Tabanesaa hënh bë bahyk da P'op Hagä Do an'oo bã. Panang Sodoma häd nãng doo bã ÿ pehuuj wäd bã paawä rababong noo gó bë mahang ÿ pehuuj wät doo, da hë ti badäk nä paawä panang Sodoma. §

²⁴ Bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Sodoma buuj p'ooj ub habong doo, nesaa do ta sãm bahãnh P'op Hagä Do banoo da bë hä nesaa doo, bë t'yyd kamanehiïn do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa –nãng mä Jesus.

²⁵ Ti noo gó kä m' Jesus ky hadoo:

–Ee, P'op Hagä Doo, a hä ÿ j'aa etsë. Sahõnh hë hÿ pong jé, badäk hahÿÿ hä hanãng do na-ããj hë mabag'ããs. Majejën hahÿ mamoo wät do haj'ap do sa mahãnh, tak'ëp ma kamet'ëek do sa mahãnh. Mametä wät sa h'yyb gó karapee hadoo pé hä, baad h'yy ka'eeh pé hä.

²⁶ Ta tii da magen'aak Ee –nãng mäh.

²⁷ Ti m' taky hadoo:

–Sahõnh hë Ee banoo ta hejój hä ÿÿ. Dooh baad hapäh pé ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah. Jããm né Ee hapäh ÿÿh. Dooh Ee, P'op Hagä Doo, baad hapäh péh. Jããm né ÿÿh, ta T'aah hapäh. Jããm né hë sa hä ÿ metëeh do hapäh Ee –nãng mäh.

²⁸ Ti m' taky hado kãn:

–B'ëep wë ÿ sahõnh hë bëeh, hakaaj padëek do hedoo doo, h'yy ketón do hedoo doo, tii bã da ÿ anoo bë kameh'ããk hyb n'aa.

²⁹ Kaja hë hëp ÿ mahũũm. Hanãm gó ÿ bawät sahõnh hë sa wë. Dooh ÿ h'yy kasabé bã. Ti hyb n'aa taw'ããts hë bë ky dahé ÿÿh. Taw'ããts hë bë ma kamet'ëeg hä ÿ bë hapäh doo. Tii bã da bë baw'yyt da bë h'yyb kameh'ããk doo, bë h'yyb nãw.

³⁰ Nahejooj bë hä ÿ ma metëek doo. Taha-jaa bë ky dahé bã. Nahejooj bë ÿ mejũũ doo –nãng mä Jesus kyyh.

12

Saab ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó m', Saab hä m', Judah buuj rakamehehãk do noo gó m', Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banãng doo me m' ratabës. As'aah mä ta ma matëg, ti hyb n'aa m' tiriig ag mä rateh'yyb rabawa hyb n'aa.

² Ti m' rateh'yyb do Parisëw wób raba-hapäh bã, raky hadoo Jesus hä:

–Mahegãã! Dooh a ma matëg raky dahé bã ër ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hä. Saab hä ramoo bok –nãk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

–Dooh bë ner'ood bã g'eeh nyy da ër wahë makũ Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bã?

⁴ Dawi ajëë suun mä P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä, ti m' ta hataa daheeh rabawa pãw P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä hatoonh doo, jããm hë né paawä ta ti tób yt hä moo heb'ooh do haw'aa ta ti pãw Mosees ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa. Dawi dooh rahaja bã paawä rawa bã ta ti pãw.

⁵ Dooh bë ner'ood bã g'eeh ër ky n'aa jaw'yyk do hä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa ky n'aa? Saab hä ramoo bok né paawä ta tób n'aa yt hä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa tapa bã sa hä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh doo, rahajaa Saab hä ramoo boo bã.

⁶ Hÿÿ kä, baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: P'op Hagä Do tób n'aa ky n'aa jawyg né paawä, ti bahãnh hyb n'aa jawyk do kajaa bë mahang.*

⁷ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh: “Dooh rama ejuu do had'yyt tado bã ti ÿ karën doo. ÿ gahëen sa hä rat'yyd mehĩĩn sa da hadoo doo”,† nãng kerih doo. Bë hapëë bã paawä nyy d' tahanãng pé ta tii, dooh daap hë bë ky n'aa ety bã paawä nesaa do hä

§ 11:23 Da hë ti badäk nä paawä panang Sodoma Jesus wén nãng, rat'yyd kamehiïn do hyb n'aa paawä. Tii bã, dooh p'ooj ub P'op Hagä Do gawatsiig bã paawä sa panang. * 12:6 Ta daaj hë, ta ky n'aa né hë Jesus her'oot. Ky n'aa jawyg né paawä P'op Hagä Do tób n'aa, ti bahãnh Jesus hyb n'aa jawyk. Ti hyb n'aa tahajaa tan'oo bã ta ma matëg tiriig ag rateh'yyb bã Saab hä. † 12:7 Osejas 6.6

moo nahadoo doo. Dooh daap hē bē ky n'aa ety bā paawā ma matēk ŷŷ.

⁸ Ta ti ŷ wén her'oot, ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, ŷ né hē ti Saab ky n'aa hā mejūū doo —nāng mā Jesus Pariséw sa hā.

Moo gadóm do panyyg n'aa hahŷŷh

⁹ Ti m' tii b' naa Jesus tsyym kado kán. Tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot doo hēnh tabajēē suun.

¹⁰ Ti yt hā m' tabasooh aj'yy moo gadóm doo. Ti m' ta wób rakarēn paawā m' Jesus raky n'aa tapaa, Jesus ky nadaheeh do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa m' rabeanh ta hā:

—Ēr ky n'aa jaw'yyk do anoo Saab hā ji haso dāg bā nahēē nāng doo? —nāk mäh.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē mas'āā b'éé tadēē hyy bā t'ōp gadarong doo gó Saab hā, dooh g'eeh nayyw hē bē ej'ooj nā bā, Saab hā né paawā?

¹² Ji mas'āāh ji kamahān do bahānh tak'ēp ji kamahān ji da hadoo doo! Ti hyb n'aa ěr ky n'aa jaw'yyk do anoo né hē baad hadoo do ji moo wād bā Saab hā —nāng mäh.

¹³ Ti m' aj'yy hā kā taky hadoo:

—Madajoow a mooh! —nāng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow dāk. Ahub dāg kán mäh, baad dāg mā ta moo kā. Hahup doo, ta moo see hado dāk.

¹⁴ Ti m' nayyw hē m' Pariséw raban'yyh. Ti m' rahyb n'aa newēē mäh, kaner'oot mäh, nyy d' rabad'oo Jesus radaj'ēep hyb n'aa.

¹⁵ Jesus h'yyb hap'ēēh mā rakarēn radaj'ēep doo. Ti hyb n'aa ta s'ee hēnh tabahōm kán. Hajōk mā ta jawén hah'ūūm. Ti m' sahōnh hē sa mahang habong do nahēē enāh do sa nahēē tasog hōm mäh.

¹⁶ Jesus ky ge'ŷŷm mā sa hā ranaher'oot hyb n'aa ta ky n'aa ta wób sa hā.

¹⁷ Tii d' tawén mejūū, P'op Hagā Do ky n'aa rod Isajas hād nāng do her'ood wāt do paa kametā dāk hyb n'aa ta hā. Hahŷŷ da tii, P'op Hagā Do kyyh Isajas erii wāt do paah:

¹⁸ “Hahŷ karom ŷŷ, ŷ asēew dāk doo, ŷ kamahān doo.

Baad ŷ h'yy gadajang ta wē.

ŷ anoo da Sahé ŷŷ, ta h'yyb gó tabawāt hyb n'aa.

Tamaher'oot da sahōnh hē badāk hahŷŷ hā habong do hā

nyy da ŷ bad'oo baad had'op rabahadoo hyb n'aa matym ŷŷ gó.

¹⁹ Dooh da taky gedag bā. Tak'ēp nado da ta kyyh.

Dooh da tak'ēp ter'ood bā hajōk do sa mahang.

²⁰ Baad hadoo doo me da tagadoo sa h'yyb gó nahejoonh doo.

Dooh da tahajēēw bā h'yyb nahed'oo doo. Tii da tabad'oo da sa hā baad had'op do j'aa

ketsē bā kā nesaa do hā tan'oo bā.

²¹ Ta hā badāk hahŷŷ hā habong do radaab yyp,

rabedēp hyb n'aa nesaa do mahānh.”‡

Nesaa Do Yb ky gabuuj Jesus moo wāt rahanāng do panyyg n'aa hahŷŷh

²² Ti m' ramanaa mā Jesus wē aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadāk doo, ty tamah doo, ner'oot doo. Ti m' Jesus habēē hōm karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hā hadāk do paah. Ti m' aj'yy er'ood dāg kán p'aa hēnh. P'aa hēnh mā tabahapēē dāk.

²³ Hajōk doo, ta ti hap'ēēh doo, rahyb n'aa meuunh mäh. Ti m' raky hadoo:

—Hahŷ g'eeh Dawi panaa P'op Hagā Do Ky Dāng Doo? —nāk mäh.

²⁴ Ti m' reanh do Pariséw ramaa napäh bā, raky hadoo:

—Beresebu, karap'aar h'yyb nesaa do wahē n'aa kyy gó ti hŷŷ tabahebē karap'aar h'yyb nesaa doo! —nāk mā sa kyyh.

²⁵ Jesus hapäh mā sa h'yyb, ti m' panyyg ky n'aa me taky hadoo sa hā:

—Sa da hadoo do wē sa hāj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bā, gawatsik tii bā sahōnh hē —nāng mäh. —Panang buuj sa hā hē rah'yy kawereem bā, sa wakāān na-āāj hē sa hā hē rahyb n'aa wareem bā, sahōnh hē kahāj jēng tii bā —nāng mäh.

²⁶ —Ti hadoo ěnh Nesaa Do Yb hā kā. Ta daaj hē takahabēē bā, ta hā hē paawā ti

‡ 12:21 Isajas 42.1-4 § 12:26 Jesus wén her'oot ta tii, Beresebu, karap'aar h'yyb nesaa do wahē n'aa kyy gó tabahebē karap'aar h'yyb nesaa do raher'oot do hyb n'aa. Nesaa Do Yb hād see ti Beresebu.

tah'yy kawareem däk.[§] Te hub tado bä paawä ta tii, nayyw hē tabahēej jēē paawä Nesaa Do Yb bag'ääs doo.

²⁷ Bē her'oot doo da tado bä, Beresebu kyy gó ŷ hebēē bä paawä karap'aar h'yyb nesaa doo, jaa ky gabuuj bē karapee hebē do karap'aar h'yyb? Bē karapee né da bē raky n'aa etyy daap bē menyüh do hyb n'aa bē her'oot do hä.

²⁸ P'op Hagä Do Sahee hejój gó né hē ti ŷ hebē do karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do ji tabag'ääs do kaja doo kä bē wē, ta ti metēeh bē hä —näng mäh.

²⁹ —Panyyg see gó bē ŷ metēeh: DooH aj'yy hejoonh do tób gó hajēē suun pé ta ma tado hōm hyb n'aa, pooj jé tób danäh moo tamanaw'yyd bä. Ta moo kamaw'yyd bä tahajaa ta ma tado hōm bä.**

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hēp ŷ hata nadoo doo, majē ŷ tii. ŷ manasa do P'op Hagä Do wē ŷ ataa doo, dawēē rabeHūūm tii bä tan'oo bä.

³¹ Ti hyb n'aa bē ŷ maher'oot hahŷŷh: Sahōnh hē nesaa do ji moo wät do P'op Hagä Do mabaan né paawä, ta hä ji ky n'aa rejää do P'op Hagä Do mabaan né paawä na-ääj hē ji hä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää pé kä.

³² Jé Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong jé Hana Do ky n'aa rejää péh, P'op Hagä Do mabaan ti ta hä. P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää pé kä, dooh P'op Hagä Do mabaan bä. Badäk hahŷŷ bä rababok nä bä, ta jawén na-ääj hē, dooh P'op Hagä Do mabaan bä tii —näng mäh.

³³ —Joom baad hadoo do tado bä, baad ta ag. Baad nadoo do tado bä joom, baad nado na-ääj hē ta ag. Ta ti ŷ wén her'oot, joom ag hä ji bahapäh joom ŷŷn.

³⁴ Aw'yy p'yym näng do taah hadoo bēeh! Baad nadoo do bēeh. Ti hyb n'aa dooh bē haja bä baad hadoo do bē her'ood bä. Ji h'yyb tym gó ji hyb n'aa newē had'yyt doo, ti né ji her'oot.

³⁵ Baad hawät doo, baad hadoo do ta h'yyb gó hanäng do taHer'oot. Baad nawät

doo, baad nadoo do ta h'yyb gó hanäng do taHer'oot.

³⁶ Baad bē ŷ maher'oot hahŷŷh: Sahōnh hē ta sām baj P'op Hagä Do banoo noo gó da, P'op Hagä Do matym gó ji kawoom da sahōnh hē ji her'oot do paa daap hadoo doo.

³⁷ Baad tado bä ji her'oot do paah, dooh P'op Hagä Do ji taky n'aa ety bä nesaa do hä. Baad tanado bä ji her'oot do paah, ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy da nesaa do hä.

Pariséw ramejūū Jesus pahuunh sa matym haj'aa panyyg n'aa hahŷŷh

³⁸ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do wób na-ääj mä raky hadoo ta hä:

—Ma matég, —näk mäh —ää karēn ää bahapäh mapahuunh doo, ää matym haj'aa†† —näk mä sa kyyh.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Da hē badäk hahŷŷ hä habong doo, nes'aa sa h'yyb. P'op Hagä Do hä rahyb n'aa eréd hōm ta see hä rah'yy kawereem hyb n'aa. Tii d' né paawä sa h'yyb, ŷ ramejūū ŷ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa. DooH da ŷ metä bä sa hä. Jääm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metēē n'aa hadoo sa hä kametēeh.

⁴⁰ Tamawoob hē adēb bä, tamawoob hē ta äh, tah'ŷŷb yb wog gó Jonas basuun doo da, ti hadoo, tamawoob hē adēb bä, tamawoob hē ta äh, ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do bakēē da k'ääts gó.

⁴¹ Niniwéh buuj raky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó da hē badäk hahŷŷ hä habong doo, sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä. Jonas maher'oot noo gó, rat'yyd kamehīn nesaa do ramoo bok do hä. Nesaa do reréd hōm. Jonas bahānh ŷ ti hŷŷh. Ti hado né paawä, dooh bē t'yyd kamehīn bä nesaa do bē moo bok do hä, dooh bē eréd bä, ti hyb n'aa né hē Niniwéh buuj bē da raky n'aa tapaa.

⁴² Seba häd näng do häj n'aa sa wahē n'aa ŷŷnh, da hē badäk hahŷŷ hä habong do taky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó,

** **12:29** Hahŷŷ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'ūūm doo: Aj'yy hejoonh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejoonh do ma hado hōm do hadoo Jesus. Aj'yy hejoonh do ma hadoo, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebē karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ēp tabahejoonh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahānh. †† **12:38** Sa hä Jesus dooh P'op Hagä Do hanaa tado bä. Ti hyb n'aa rakarēn Jesus pahuunh sa matym haj'aa, Jesus rametty hyb n'aa.

sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä. Dawëë naa paa m' tabana tii, tamaa newëë hyb n'aa Saromãw hajaa doo, P'op Hagä Do anoo do ta hã. Saromãw bahãnh ÿ ti hahÿ bë hapäh doo. Ti hado né paawä, dooh bë karën bã bë maa newë bã hahÿÿh —näng mä Jesus kyyh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do paa ahõm wäd bã ta mahãnh, tabanawäng hënh tabahew'ëët, ta tób tabesoos takameh'ãäk hyb n'aa. Ti dooh tawyyd bã.

⁴⁴ Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “ÿ abaa j hõm p'aa hënh ÿ hadäk do paa hã, tóp ÿÿ hënh”, näng. Tii bã ta tób paa bã takajaa bã, dooh ta yt hagä péh, yd kabak'ood däk tabahapäh, baad takabenäm ta hã.

⁴⁵ Tii bã tats'yyt 7 karap'aar h'yyb nesaa do wób ta hataa, ta bahãnh nesaa doo. Tii bã rabajëë péë ta tób paa gó. Tii bã rabanyy kãn ta hã kä. Ta hã hanäng do paa bahãnh tii kä. Tak'ëp tii kä ta hã kä nesaa doo kä. Tii da né da bë hã kä, bëëh, nesaa do moo heb'ooh doo^{‡‡} —näng mä Jesus kyyh sa hã.

Jesus wakãän heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁶ Ti m' hajök do hã Jesus maher'oot nä bã ta ÿÿn kajaa, ta wakãän sii hẽ m'. Ta w'oo hã m' rababë däk. Rakarën paawä ta sii raber'oot.

⁴⁷ Ti m' rë tanyy ky hadoo ta hã:

—A ÿÿn, a wakãän ta w'oo hã rabab'ëëh. Rakarën mä õm rasii er'oot —näng mäh.

⁴⁸ Ti m' her'oot do hã Jesus ky hadoo:

—Jaa ti ëën, jaa ti wakãän haa? —näng mäh.

⁴⁹ Ti m' teheet mä ta ma matëg sa wë, ti m' taky hadoo:

—B'ëëh hahÿÿh, ãn ÿ hedoo doo, wakãän haa hedoo doo —näng mäh.

⁵⁰ —Sahõnh hẽ Ee hÿ pong jé hawät do karën do moo heb'ooh doo, ti né hẽ wakãän haa hadoo, ti né hẽ ãnh ÿ hadoo, ti né hẽ ëën hadoo —näng mä Jesus.

13

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëëk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ti noo gó né hẽ Jesus banyyh tób bã naa, ti m' karaj'aa hënh tabawëënh. Ta nabyy me tabahyy sooh.

² Hajök kata b'ëëh ta hã. Ti hyb n'aa m' marakate gó tagatsëg sooh. Hajök doo m' ayyw b'ëëh ta takëën hã.

³ Ti m' hajöõ m' tama metëëk mä sa hã panyyg ky n'aa me m'. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym.

⁴ Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me takajäk, ti taw'ëëd rabajöh jëng.

⁵ Joom tym wób kajäk pä ta yt hẽ tabahadoo do jó. Kanahën its k'ãäts tii bã. Ti nanyyw hẽ taganyyh, kanahën d'os do k'ãäts ta h'yyb.

⁶ Tabajuu bã nanyyw hẽ tatsawyy jëng, dooh ta kóm ta h'yyb.

⁷ Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bã. Sasëng gajewäng bã kä, dooh tawëë wäd bã.

⁸ Ta tym wób kajäg kãn baad tabadoo bã. Taganyyh, baad tabawäng, baad tabeaak. 100 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kãn baad tabadoo bã kajäk do ta tym wób. 60 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kãn ta tym wób. 30 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kãn baad tabadoo bã kajäk do ta tym wób kä —näng mä Jesus, panyyg ky n'aa me m' tabaher'oot.

⁹ Ti m' taky hadoo:

—Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bã, taw'ãäts hẽ tahyb n'aa matakëë —näng mäh.

¹⁰ Ti m' ta ma matëg rabana Jesus wë ti m' rabeaanh ta hã:

—Hëd n'aa mamaher'oot sa hã panyyg ky n'aa me? —näng mäh.

¹¹ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hã P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do hÿ pong jé hawät do bag'ãäs do ky n'aa hã, ta wób sa hã dooh.

^{‡‡} 12:45 Hahÿÿ d' Jesus hanäng péh: Tak'ëp ta bahãnh nesaa doo kä sa hã, Jesus raganadoo do hyb n'aa. * 13:12 Ta ti tawén kado hõm sa hã, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bã P'op Hagä Do panyyg hã.

12 Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahānh P'op Hagä Do banoo nä ta hā ta h'yy ganāng doo. Baad tabahapēē kån tii bā. Jé kanahēn d'os hē h'yy ganāng doo, P'op Hagä Do ado hōm da ta hā kanahēn had'os doo.*

13 Rahegāā né paawä m', dooh m' rah'yy genä bā. Ramaa newē né paawä m', dooh m' ramaa napēē bā, dooh m' tagah'ood bā sa hā. Ti hyb n'aa né hē ŷ wén her'oot sa hā panyyg ky n'aa me.

14 Sa hā kametä däk hahŷ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas hād nāng do erii wāt do paa P'op Hagä Do kyyh Judah buuj sa hā:

“Bē maa newē had'yyt hē né paawä, dooh da tagah'ood bā bē hā.

Bē hegāā had'yyt hē né paawä, dooh bē h'yy ganyy bā.”

15 “Ta ti ŷ wén her'oot Judah buuj sa ky n'aa hā”, nāng mā P'op Hagä Do Isajas hā,

“Dooh rah'yy kadawuung wād bā baad hadoo do hā, hajōō nuu me raky nadaheeh do hyb n'aa.

Sa nabuuj ragetsēē hōm do hadoo.

Raty gatsēē däk sa matym ranahapäh hyb n'aa.

Tii d' tanado bā paawä rahapäh né paawä, ramaa napäh né paawä,

h'yy kadewuung né paawä,

wē ŷ rah'yy kawereem né paawä hā ŷ rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Tii d' radoo bā paawä ŷ h'yyb wareem paawä baad rababok hyb n'aa kã.”†

16 Ti m' ta ma matēg hā Jesus ky hadoo:

—Ky n'aa kedēng bēēh, bē matym kã rahapäh do hyb n'aa, bē nabuuj kã ramaa napäh do hyb n'aa.

17 Né hup ŷ né hē hahŷ bē hā ŷ her'oot doo: Rababong noo gó, hajōk P'op Hagä Do ky n'aa rod makūūh, hajōk baad habok do makūūh, rakarēn paawä raheg'āās bē hapäh doo, dooh paa rahapēē bā. Rakarēn paawä ramaa newēē bē maa newēē doo, dooh paa ramaa napēē booh —nāng mā Jesus ta ma matēg sa hā.

18 Ti m' taky hadoo:

—Bē maa newē nyy d' tahanāng pé joom tym parar'aah do panyyg:

19 P'op Hagä Do bag'āās do hā rah'yy ganenä bā ta ky n'aa ramaa newēē bā, tii bā Nesaa Do Yb asog hōm sa h'yyb tym gó kejoom do hadoo doo. Joom tym ta tyw n'aa me takajäk hadoo do tii.

20 Joom tym pä banāng bā kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ēē doo, h'yy gadajaa gó gad'oo doo.

21 H'yy gadajaa gó ragado né paawä, nyyw hē rah'yy gejē hōm, joom kóm nanāng nä do hadoo sa hā. Hejooñh do kametä bā sa hā, sa hā rarahejā bā na-āāj hē P'op Hagä Do panyyg metēēk doo da rababok do hyb n'aa, nyyw hē rah'yy gejē hōm.

22 Joom tym sasēng mahang kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ēē do wób. P'op Hagä Do kyyh ramaa napēē né paawä, rahyb n'aa newē had'yyt hē badäk hahŷ hā ji bawāt do hā.‡ Dajēēr hā, sa ma ji tawadii do hā rahyb n'aa h'ūūm. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahōm. Joom neaak do hedo padēēk tii.

23 Joom tym baad tabadoo bā kajäk doo, P'op Hagä Do panyyg maa new'ēē doo, P'op Hagä Do panyyg hā h'yy gah'oot doo. P'op Hagä Do karēn do baad ramoo bok tii kã. Joom 100 nuu me, 60 nuu me, 30 nuu me takejoom do bahānh tabeaak do hadoo do tii —nāng mā Jesus.

Jawii tiriig mahang joom danäh majīl hejoom do panyyg n'aa hahŷŷh

24 Ti m' panyyg see ky n'aa me Jesus maher'oot mā sa hā. Hahŷŷ da ta kyyh:

—Hahŷ panyyg ky n'aa hadoo hŷ pong jé hawāt do bag'āās do ky n'aa: Ti awāt aj'yy joom tym baad hadoo do ta gēēw gó hejoom doo.

25 Tii kã, sahōnh hē raba'ŷŷh bā, ta majīl bana. Jawii tym tatsawyyh mā tiriig mahang. Ti tabahōm kån.

26 Ti tiriig tym ganyyh. Ti tiriig ag ganyyh bā, raty gepēē kån jawii mahang tabahēē däk.§

† 13:15 Isajas 6.9-10 ‡ 13:22 Ta ti hedoo do raty kanewad had'yyt hē. Rahyb n'aa tón had'yyt hē sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo. § 13:26 Jawii hadoo rawén hapäh, taneaak do hyb n'aa. Tiriig ti heaak doo.

27 Ti joom danäh karom rabahöm ta wë, ti raky hadoo ta hä:

—Kariw n'aa, —näk —baad hadoo do joom tym mabejoom wät. N'yy hënh naa jawii ta mahang ganyyh doo? —näk sa kyyh.

28 Tii bä sa kariw n'aa ky hadoo sa hä:

—Majë y see tii, ti tsawyh häng doo —näng.

Ti ta karom rabeanh:

—Makarën äã asoghöm jawii? —näk mäh.

29 —Dooh —näng sa kariw n'aa. —Jawii bë basok bä, tiriig tëeg wób bë asog höm ta mahang —näng.

30 —Na mabëë dó tiriig mahang, tiriig ji bataa bä kä. Tiriig ag ji bataa noo gó y mejüü da tiriig ag hat'aa do sa hä, jawii pooj jé rasiip, ta natuu hä ramaw'yyd däk hyb n'aa ji ajuu hyb n'aa. Tii bä y mejüü tiriig ag rabataa, joom tób n'aa yt hä rabenäm —näng joom danäh ta karom sa hä —näng mä Jesus panyyg gó tabeh'üüm.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëeh hahÿÿ hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa

31 Ti m' panyyg see ky n'aa gó Jesus maher'oot mä sa hä. Hahÿÿ da ta kyyh:

—Joom motaad häd näng do tym nad'ëed is do aj'yy ejoom do ky n'aa hadoo, hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa.

32 Jääm nad'ëed its né paawä motaad tym bë joom tym mahang, ji waa ty gamabuuu see bahänh tabawäng. P'op tanu däk. Tii bä kä, taw'ëed batooj kân ta hä kä** —näng mäh.

33 Ti m' panyyg see ky n'aa me Jesus maher'oot mä sa hä. Hahÿÿ da ta kyyh:

—Päw makuj n'aa yÿnh ado däk doo, hajöng tiriig s'ëeb mahang tamekuuj däk do ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa. Baad yÿnh bajöts däk, baad takamekuuj wät bä kä sahönh hë tiriig s'ëeb mahang†† —näng mäh.

34 Sahönh hë ta ti Jesus her'ood wät sa hä panyyg ky n'aa me m'. Sahönh taher'oot do sa hä, panyyg ky n'aa me né hë m' tamaher'oot.

35 Tii da tawén d'oo hahÿ P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod erii wät do paa kametä däk hyb n'aa:

“ÿ maher'oot da panyyg ky n'aa me.

ÿ maher'oot da sa hä

badäk hahÿ tadu dahäng do noo gó naa kejën wät do paah.”‡‡

Jesus maher'oot nyy d' tahanäng pé jawii joom mahang hawäng do ky n'aa hahÿÿh

36 Ti m' hajök do hä Jesus kedëe höm. Ti m' tób gó tabajëe suun mäh. Ti m' ta ma matëg rabana ta wë ti m' raky hadoo:

—Nyy d' mahanäng pé jawii joom mahang hawäng do panyyg n'aa hä? —näk mä sa kyyh.

37 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Joom tym baad hadoo do hejoom doo, yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo.

38 Joom banäng bä, badäk hahÿÿ hä habong doo. Joom tym baad hadoo doo, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee. Jawii, Nesaa Do Yb karapee.

39 Joom danäh majüü, jawii tym tsawyyh doo, Dijab tii. Tiriig ag rabataa noo gó, badäk hahÿÿ hä ji bawät do gawatsig höm noo gó tii. Tiriig ag taa n'aa, äãs tii.

40 Jawii rasok doo da, tëeg hõö gó kadawäts toonh do hadoo da, badäk hahÿÿ hä ji bawät do gawatsig höm noo gó.

41 Ti noo gó Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do mejüü da ta äãs rasog höm hyb n'aa tabag'ääs doo bä naa sahönh hë nesaa do wë ji tah'yyb tatuk doo, nesaa do ji moo wät hanoo doo, sahönh hë nesaa do moo heb'ook doo na-ääj hë.

42 Tëeg hõö gó, tak'ëp haju doo gó da radawäts toonh tii. A'oot da tii bä. Sa tég kamegëej padëek da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa.

43 Tii bä da baad habok do tak'ëp rakawe-hëe däk da sa Yb bag'ääs doo bä. Papÿÿj bag däk doo da, hanäm do sa hä. Jé karën pé y her'oot do tamaa newë bä, taw'ääts hë tahyb n'aa matakëe —näng mä Jesus.

** 13:32 Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'ääs do kah'üüm, ny hadoo ta hä h'yy ka'eeh do kah'üüm. †† 13:33 Päw makuj jé pad'yyt hë tiriig s'ëeb mahang kamekuuj däk doo da, jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ bä P'op Hagä Do bag'ääs do bawäd däg da. ‡‡ 13:35 Saaw-Mo 78.2

Tak'ëp ji karën do hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ããs do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Tak'ëp ky n'aa gebah doo, joom banäng bä kejën kää do ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa. Tak'ëp ky n'aa gebah do aj'yy see baw'yyt joom banäng doo bä. Ti p'aa hēnh tajeh'aa kää. Tii bä, sahōnh hē tabesēm hōm ta wē hanäng doo, tak'ëp tah'yy gadajang do hyb n'aa. Tii kä, ta ma paa sām me tametsēē joom banäng doo, ky n'aa gebah do bakēē bä –näng mäh.

⁴⁵ –Aj'yy hetsē doo, hesām doo, tak'ëp nu gabarēēh do perora häd näng do hesoos do ky n'aa hadoo na-āāj hē hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa.

⁴⁶ Perora tak'ëp hetsooh doo, ky n'aa gebah do tabaw'yyt bä kä ta ti hedoo do hes'ēem do sa wē, tabahōm, tabesēm hōm sahōnh hē ta ma ta wē hanäng doo. Tii kä ta sām me tametsēē perora tak'ëp hetsooh doo. §§

Karahi panyyg n'aa gó Jesus eh'ūūm do hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa

⁴⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

–Karahi me tah'ÿÿb rames'aak do ky n'aa hadoo na-āāj hē, hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa. Karaj'aa me radatu karahi. Hajōng hedoo pé sa mo haj'aa.

⁴⁸ Ramo haj'aa enäh bä kä, rej'ooj nä kån ta takēēn hã. Ahyy t'oonh mäh. Tii bä arook gó rabataa rasēew hōm doo. Baad nadoo doo, ji nawēh doo, radewäts bēēnh tii bä.

⁴⁹ Ti hadoo da badäk hahÿÿ hã ji bawät do gawatsig hōm noo gó ããs rabad'oo da. ããs rabana, tii bä rasēew hōm da badäk hahÿÿ hã habong doo. Tsyt hē rabasēm da nesaa do moo bok doo, P'op Hagä Do karën doo da habok do sa mahānh.

⁵⁰ Tii kä tēeg hōō gó, tak'ëp haju doo gó radewäts bēēnh da nesaa do moo bok doo. A'oot da tii bä. Sa tēg kamegēēj padēēk da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa –näng mäh.

⁵¹ Ti m' Jesus eanh mäh:

§§ **13:46** Hahÿÿ d' tahanäng pé pawóp hadoo do panyyg gó Jesus eh'ūūm doo: P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa ji ky n'aa napäh bä, dooh ji hyb n'aa p'eed wäd bä pooj jé ji wē hanäng doo. Dooh ji hyb n'aa hūūm wäd bä badäk hahÿÿ bä ji karën doo, tak'ëp hetsooh do hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa ji karën do hyb n'aa. *** **13:52** Hahÿÿ d' apäh tahanäng pé tii: Jé P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerih do baad ma kamet'ēēg wät doo, papuuj Jesus met'ēēg wät do na-āāj hē baad tamaa napēē bä, taky dahé bä, tahajaa tama met'ēēg bä ta wób sa hã baad hadoo doo, hetsooh do pooj jé kerih do hã, papuuj hã na-āāj hē hanäng doo.

–Bē maa napäh sahōnh hē ta ti ÿ her'ood wät doo? –näng mäh.

–ãã maa napäh –näk mäh.

⁵² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

–P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk doo, hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa hã na-āāj hē ma kamet'ēēg wät doo, tób danäh ta tób bä naa ky n'aa gebah do manyyh do hadoo ta wób hã tametēēh hyb n'aa. Ta gawakō gó naa, aj'yy manyyh ky n'aa gebah do tenäm do paah. Ky n'aa gebah do papuuj hedoo do tamanyyh ta mahang, ky n'aa gebah do pooj nä ta mahang*** –näng mäh.

Ta panang bä Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵³ Ti m' Jesus bahajaa bä kä panyyg gó tama metēēk doo, tatsyym kado kån ta tii bä naa.

⁵⁴ Ti m' panang tabawäng do paa bä takajaa bä, ta du doo mä tama metēēk tób panang bä hasooh do P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hē. Maa new'ēē do rahyb n'aa meuunh mä taher'oot do sa hã. Ti m' raky hadoo:

–N'yy hēnh naa hahÿ aj'yy tah'yy ganäng doo? N'yy hēnh naa ta hejój tamapehuunh doo? –näk mäh.

⁵⁵ –B'aa bäh gaheh'ōōk do t'aah nado ti hahÿÿh? Marija nado ta ÿÿn? Tsijaag, Joséh, Simaw, Judas nado ta wakāän?

⁵⁶ Sahōnh hē ta ānh, bä ab'ēēh er pa. N'yy hēnh naa tahapäh doo, ta hejój? –näk mä tabawäng do babuj n'aa sa kyyh.

⁵⁷ Ti m' rakawajāän ta wē. Raty n'aa gesygg däk mäh. Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

–Sahōnh hē sa panang bä raweh'ēēh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Jāām hē tabawäng do panang bä, ta tób bä, dooh rawehēē bä –näng mäh.

⁵⁸ Ti m', ta hã rah'yy kana'eeh do hyb n'aa, dooh denaa hē m' Jesus pehuuj bä ta tii bä.

14

Jowāw nu gahem'uun do dajēp do panyyg n'aa hahȳȳh

¹ Ti m' ti noo gó né hē Garirej hāj n'aa wahē n'aa, Eróts hād nāng doo, taky n'aa napāh mā Jesus moo wāt doo, Jesus ma metēek doo.

² Ti m' ta masa n'aa hā taky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do paa né tii. Ganā wāt dejēp do paa mahang! Ti hyb n'aa tawén kabaj'aa —nāng mā Eróts.

³ Eróts mejūū paa ramoo maso dāk, ramoo maw'yyd dāk, radawäts gēet Jowāw nu gahem'uun doo. Tii d' Eróts wén d'oo mā Erodija, ta h̄ȳj Pirip hād nāng do ȳym hyb n'aa.

⁴ Hahȳȳ d' paa Jowāw kyyh Eróts hā:

—Dooh P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā magat'ēē bā a h̄ȳj ȳym —nāng paa Jowāw nu gahem'uun do kyyh Eróts hā.

⁵ Eróts karēn né paawā m' tadaj'ēep Jowāw, tajeỹym mā hajōk doo. Hajōk do tawén jeỹym, P'op Hagā Do ky n'aa rod ti Jowāw sa hā.

⁶ Ti m' Eróts ta yd enāng do heen n'aa noo gó, jām ta heen n'aa ramoo bok noo gó, Erodija toog bajām sa matym gó. Ti m' tak'ēp mā Eróts tsebee kån ta wē.

⁷ Ti hyb n'aa taky dāng tabanoo maruus hā, maruus karēn do né hē. P'op Hagā Do hād gó m' ta ky dāng, dooh taky kahȳyd bā maruus bahapāh hyb n'aa.

⁸ Ti m' maruus ȳyn ta hā taky mejūū do hyb n'aa taky hadoo:

—Na, ȳ karēn ta hood gó mabanoo hā ȳy Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg —nāng mäh.

⁹ Ti m' tak'ēp mā sa wahē n'aa hyb n'aa tón wāt. Ti hadoo né hē, ta ky bajawaa hyb n'aa m', tatsyyd bong do taky dāng do ramaa napāh do hyb n'aa tagadoo maruus ets'ēē wāt doo.

¹⁰ Ti m' tamejūū tadawäts gēet doo gó ranu gahōg hōm hyb n'aa Jowāw.

¹¹ Ti m' ta hood gó ramanaa ta nu gabóg maruus wē. Ti m' maruus an'oo dāg kån mā ta ȳyn hā kã.

¹² Ti m' Jowāw ma matēg rabana rabeheēn hyb n'aa ta hub. Ti m' radakã jēng. Ti m' Jesus rapanäk.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahȳȳh

¹³ Ti m' Jowāw radaj'ēep Jesus ky n'aa napāh bā m', ta m'aa hēnh mā ta ma matēg daheeh rabahōm kån marakate gó ta wób rabedoh hēnh paawā. Ta wób, hajōk do raky n'aa napāh bā m' n'yy hēnh Jesus rabah'ūūm, sa jawén mā rabah'ūūm sa panang bā naa ta takēen hā. Sa pooj jé m' rakajaa.

¹⁴ Ti m' Jesus basoop bā, hajōk do tabahapāh bā m', tat'yyd mehīn mā sa hā. Nahēē enāh do sa mahang habong do taheso hōm mäh.

¹⁵ Tūūh dāg kã m', ta ma matēg rabana ta wē, ti m' raky hadoo ta hā:

—Tūūh dāg —näk mäh. —Dawēē h̄ȳȳh. Mamejō hajōk do panang banāng hēnh rabahōm sa waa retsēē hyb n'aa —näk mäh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Na mayw babä. Bē né hē hanoo sa waa —nāng mäh.

¹⁷ Ti m' raky hadoo:

—Jāām hē ti hanyy is āā wē ji ma poo oow pé pāw, pawóp its tah'ȳyb —näk mäh.

¹⁸ —Na b'ēep. Bē mana wē ȳy —nāng mā Jesus.

¹⁹ Ti m' Jesus mejūū hajōk do rabehyy b'ēeh hyb n'aa jawii jó. Ti m' tabasog dāk mā pāw, tah'ȳyb na-āāj mäh. H̄ȳ pong jé taty dāng bā m', P'op Hagā Do hā taky hadoo:

—Ōm taw'āäts hē Ee. Man'oo dāk āā tā, man'oo dāk āā waa —nāng mäh.

Ti m' pāw taganebāh bong, tets'ēē hōm mā ta ma matēg sa hā, rabets'ēē hōm hyb n'aa hajōk do hā kã.

²⁰ Tii bā kã m', sahōnh hē m' rabawēē bong. Wog enā hōm mā sahōnh hē. Ti m' mad'aak do ta ma matēg rata hōm kawaju gó. 12 m' kawaju gedē hōm mäh.

²¹ Hawēē bong doo, 5 miw mā ajyy. Ȳyj, karepē na-āāj hē, dooh m' taketsén bā.

Tamii pong jó Jesus bawät do panyyg n'aa hahȳȳh

²² Ti m' nayyw hē ta ma matēg Jesus mejūū ragatsēg t'oonh marakate gó, ta pooj jé tamyyj dāk hēnh rabatsēg hōm hyb n'aa. Ti nuuj jé m' takedēē hōm hajōk do sa hā.

²³ Takedēē hōm do jawén paa bā m', tabasēek ta mab hē waēē jó, P'op Hagā Do

sii taber'oot hyb n'aa. Tabadajuu däk bä m', ta mab hē m' Jesus bayyw geēt.

²⁴ Dawēē péj mä ta ma matëg rababoo däg kän mä ti nuuj jé karaj'aa me. Tak'ëp maadaka betaam marakate hä. Dooh m' tahöm rahēē doo. Bah'ood ty gahēm mäh.

²⁵ Ti m' tapaj'ëē pooj jé Jesus bahöm kän sa wē tamii pong jó.

²⁶ Ti m' rabahapäh tamii pong jó hana doo, tak'ëp mä rabeÿÿm bong.

—Wät ta ti dajëp do saw'ëeng paah! —näk mäh.

Awaaw bong mäh, tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m'.

²⁷ Ti m' nanyw hē m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bē eÿÿm manäh! ÿ ti hÿÿh —näng mäh.

²⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, òm tado bä, ÿ mamejō tamii pong jó a wē ÿ bahöm hyb n'aa —näng mäh.

²⁹ —Ej. B'ëep ana —näng mä Jesus ta hä.

Ti m' Peed gatsëg nyyh, ti m' tamii pong jó tabahöm kän mä Jesus wē.

³⁰ Ti m' tak'ëp bah'ood bahēm do tabahapäh bä m', tabeÿÿm wät mäh. Ti m' ta du doo bä m' tadasug jëng bä, tak'ëp mä tageënh Jesus hä:

—ÿ medëeb Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näng.

³¹ Ti m' nanyw hē m' Jesus moo maso däk Peed. Ti m' taky hadoo:

—Kanhën d'os hē h'yy ka'eeh do òm! —näng mäh. —Hëd n'aa mah'yy ganahoot? —näng mä ta kyyh Peed hä.

³² Ti m' marakate gó ragatsëg t'oonh bä m', bah'ood badoo wät.

³³ Ti m' marakate gó hat'oonh do Jesus mä raj'aa etsë. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do T'aah né hē òm —näk mäh.

³⁴ Rabatsëg hōm bä m', Genesaréh häj n'aa bä m' marakate badëe jad kän.

³⁵ Ti m' ta ti babuj n'aa rabahapäh bä Jesus né ti kajaa doo, ramejūū jé pad'yyt hē hëej ta ti w'oo hä hanäng doo bä rapanäk hyb n'aa. Ti m' ramenaa nahëē enäh do sa mahang habong do Jesus wē.

³⁶ Ti m' rabetsëē ta hä tabanoo nahëē enäh do ramoo kejäk hyb n'aa ta saroor noo

byyh hä. Ti m' sahōnh hē nahëē enäh do ta hä moo kajäk doo, heso padäg kän mäh.

15

Ji h'yyb gó naa né hē nesaa do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ããj mäh, Jerusarënh bä naa han'aa do rabana Jesus wē, ti m' rabeanh ta hä:

² —H'ëed hyb n'aa a ma matëg raky nadaheeh ër wahë makū metëek doo? Rawa do pooj jé, dooh ramoo ketsyyd bä ër wahë makū rabahed'oo doo da! —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanh bē hä —näng mäh. —Tii ënh bē ky nadaheeh ënh P'op Hagä Do mejūū doo? Bē wahë makū mejūū do bē ky daheeh? —näng mäh.

⁴ —Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh: “Bē wehëē bē yb, bē wehëē bē ÿÿn.”* “Ji daj'ëep ta yb, ta ÿÿn ky n'aa wasee doo.”†

⁵ Tii d' né paawä ta kyyh, ta see hado däk bē metëek doo —näng mä Jesus. —Hahÿÿ da bē kyyh: “Jé ta yb, ta ÿÿn hä taky hado bä, ‘Hä ÿ naa magadoo do pan'aa paawä, P'op Hagä Do matym n'aa däg tii. Dooh bē hä ÿ an'oo wäd bä', taky hado bä,

⁶ tii bä, ta tii d' ky hadoo doo, dooh ji mejō wäd bä ta tii me ta yb taweh'ëeh hyb n'aa”, näk bē kyyh. Bē wahë makū ma metëek do bē ky sūüt do hyb n'aa bē eréd hōm P'op Hagä Do mejūū doo.

⁷ J'ooj madäk doo me ky ken'yyim do bëeh! Baad né paa hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do kyyh bē ky n'aa:

⁸ “J'ooj madäk doo me ÿ raweh'ëeh. Sa kyypp tii. Dawëe sa h'yyb bawät mahänh ÿÿ.

⁹ Dooh këh ÿ tado bä ti rama metëek doo. Raky n'aa jawyyg ub tii. Ti hyb n'aa daap hē ti ta ti ÿ rahyb n'aa jew'yyk doo”‡ —näng mä Jesus Isajas her'oot do paa P'op Hagä Do kyyh.

¹⁰ Ti m' hajök do ta tii bä hab'ëeh do Jesus naëenh ta wē. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bē maa newë da, bē h'yy genä da ÿ her'oot do hä.

* 15:4 Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16 † 15:4 Esodo 21.17, Rewitikos 20.9 ‡ 15:9 Isajas 29.13

11 Ji noo me hajëng do hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hä. Ji noo me hanyyh do tii, hanoo ji nas'aa däk do P'op Hagä Do hä –näng mäh.

12 Ti m' badah peej ta ma matëg raky hadoo ta hä:

–Mahapäh a kyyh, dooh taw'ääts hë tado Pariséw sa hä? –näk mä sa kyyh.

13 Ti m' panyyg gó m' Jesus ky gadoo:

–Kasog hõm da sahõnh hë joom Ee hÿ pong jé hawät do nejoom hõm doo –näng mäh.

14 –Na manäh. Na kamawejän. Ta wób sa h'yyb mahüüm n'aa ty temah do tii. Ty tamah do ta da ty hadoo do tamahüüm bä, gadarong doo hënh rakajäk séd hä –näng mäh.

15 Ti m' Peed ky hadoo:

–Ää mamaher'ood. Nyy d' mahanäng pé ta ti ji noo me hajëng do panyyg? –näng mäh.

16 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

–Bë h'yy ganah'ood nä? –näng mäh.

17 –Ji hä hajëng doo, ji wog gó ti tabajëng, ta jawén anyyh p'aa hënh.

18 Tii d' nado ji noo me henyh do hä. T'öp naa, ji h'yyb tym gó tabana tii. Ti né hë ti P'op Hagä Do hä ji nas'aa däg hanoo doo.

19 Ji h'yyb tym gó naa tabana nesaa do ji hyb n'aa newëe doo. Ji h'yyb gó naa né hë tabana ji da hadoo do ji daj'ëep doo. Ji h'yyb gó naa tabana ji karën do ji bagä do ji ÿm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii. Ji h'yyb gó naa né hë tabana ti ji ets'ëek doo, daap hë ji da hadoo do ji ky n'aa tapaa doo, ji da hadoo do ji ky n'aa rejää doo kä.

20 Ta ti hadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do hä ji nas'aa däg. Ji moo kanets'yyt doo me ji awa do hyb n'aa nado ji nas'aa däg P'op Hagä Do hä§ –näng mä Jesus kyyh ta ma matëg sa hä.

ÿnh ta s'ee hënh naa ta toog ky n'aa her'oot do panyyg n'aa hahÿh

21 Ti m' ta tii b' naa Jesus bahõm hëej panang Tiir häd näng doo, Sidõn häd näng do nedaa bä badäk doo hënh.

22 Ti m' ÿnh, Kanaäh buuj, Isaraéw buuj nado, ta tii bä hawät do ana kån Jesus wë. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh Jesus hä tabetsëe bä. Hahÿ d' mä ta kyyh:

–Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, –näng mäh –Dawi makü panaa, –näng mäh –ÿ mat'yyd mehÿn! Tak'ëp nesaa do tok ÿ bahoop karap'ar h'yyb nesaa do ta hä hadäk do hyb n'aa –näng mäh.

23 Ti m' dooh Jesus ky gadoo bä. Ti m' ta ma matëg rabana ta wë, ti m' tak'ëp mä rabetsëe ÿnh tamejõ hõm hyb n'aa. Hahÿ d' mä sa kyyh:

–Mamejõ hõm. Èr jawén tabana. Tageëej had'yyt hë –näk mäh.

24 Ti m' ÿnh hä Jesus ky hadoo:

–Jääm hë Isaraéw buuj dawëe P'op Hagä Do mahänh habong do sa wë ÿ P'op Hagä Do mejüü –näng mäh.

25 Ti m' Jesus wë ta taron nu paa me ÿnh bahyy häng. Ti m' taky hadoo:

–ÿ mamasaa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! –näng mäh.

26 Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo:

–Taw'ääts hë nado karepé sa waa ji ado hõm bä ji banoo hyb n'aa sa masääh awaar taah hä –näng mä Jesus kyyh ÿnh hä.

27 Ti m' ÿnh ky gadoo. Jesus kyy gó né hë m' taky hõm:

–Ehub né hë õm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo –näng mäh. –Ti hado né paawä, awaar sii hë rabawa sa danäh waa hyyj tüü kajäk doo –näng mäh.

28 Ti m' Jesus ky hado kån ta hä:

–Tak'ëp né hë mah'yy ka'eeh! Ti hyb n'aa ÿ an'oo däk hä ÿ metsëe doo –näng mä Jesus ta hä.

Ti m' ti noo gó né hë tabahub däk ÿnh toog.

Hajõng sa nahëe Jesus asog hõm do panyyg n'aa hahÿh

29 Ti m' Jesus tsyym kado kån. Karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me tatabës. Ti m' tabasoop. Waëe hä m' tabasëek, ti m' tabahyy sooh.

§ 15:20 Pariséw, sahõnh hë Judah buuj wób sii hë, dooh rawëe bä, dooh rawa bä ramoo kanets'yyd bä pooj jé, sa wahë makü mahetëk doo da. Baad ub né paawä ji moo kets'yyd bä ji awa, ji awëh do pooj jé, ta bahänh Pariséw ran'oo bä. Dooh ragenaag bä, hajõo nuu me, sa wahë makü mahetëk doo da ta wób sa moo ranahets'yyd bä.

³⁰ Hajök rabana ta wë. Ramenaa ta wë nabong doo, ty temah doo, moo gedóm doo, tsyym gedóm doo, nabuuj gatamah doo, hajök nahëë enäh do wób. Ti m' sa nahëë Jesus basog hóm.

³¹ Ti m' tsyym gedóm do aboo padëek, nabong do paa aboo padëek, ty temah do paa ty enä padëek, ner'oot do paa er'ood padëek, ta tii bä hab'ëëh do rabahapäh bä, rahyb n'aa meuuj kän mäh. Ti m' raj'aa etsëë kän P'op Hagä Doo, Isaraéw buuj h'yy kaha'eeh doo.

Jesus pahuunh do 4 miw sa waa panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m' Jesus naëej nä ta ma matëg, tamar'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—ÿ t'yyd mehÿÿn hahÿÿ er wë kata pad'ëek doo. Tamawoob däg ta äh si ÿ rababok. Doo sa waa péh. Doo ÿ karën bä sah me rabaaj hóm bä. Naheba padäg da, degön jëng da sah mahÿÿj ta hõõ bä —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

³³ Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Hajök né hahÿÿh. Nyy bä äã baw'yyt babä sa waa? Dawëë bä. Doo ta nawaa babä —näk mäh.

³⁴ Ti m' Jesus beanh:

—Nyy hë päw bë wë? —näng mäh.

—Ti anäng setsi päw, pawóp its tah'ÿÿb ned'ëed is doo —näk mäh.

³⁵ Ti m' Jesus mejüü hajök do rabehty b'ëëh tüü.

³⁶ Ti m' tabasog däk päw, tah'ÿÿb na-ããj mäh. Ti m' taky n'aa etsëë sa waa hyb n'aa. Tii bä m' taganebäh boo kän, tets'ëë hóm mä ta ma matëg sa hä, rabets'ëë hóm hyb n'aa hajök do sa hä kä.

³⁷ Tii bä kä m', sahõnh hë m' rabawëë bong. Wog enä hóm mä sahõnh hë. Ti m' rabawëh do jawén paa bä m' mad'aak do ta ma matëg rabata däk arook gó. Setsi m' arook gedë hóm doo.

³⁸ 4 miw mä ajyy ti hawëë bong doo. ÿÿj, karepé na-ããj hë m', dooh m' taketsén bä.

³⁹ Ti m' hajök do hä Jesus kedëë hóm jawén paa bä, tagatsëg sooh mä marakate

gó. Ti m' tabahóm kän hëej panang Magadän häd näng do nedaa bä badäk doo hënh.

16

¹ Ti m' Pariséw, Saduséw daheeh rabana Jesus wë. Ti m' Jesus rametyy hyb n'aa ramejüü mä tapahuuj bä sa matym haj'aa wë hä.*

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Papÿÿj badëë hyng bä, “Jati d' banäm”, bë ky hetëg, bahiin do hyb n'aa wë puh.

³ Bäp paah, “Ti awät da bah'ood. Adoos da”, näk bë kyyh, tabahiin do hyb n'aa naëng pooh. Bë h'yy genä né paawä naëng hadoos do heen n'aa hä, banäm do heen n'aa hä wë hä kametëëh doo, dooh bë h'yy genä bä da hë ta heen n'aa bë hä kametëëh do hä.†

⁴ Da hë badäk hahÿÿ hä habong doo, nes'aa sa h'yyb. P'op Hagä Do hä rahyb n'aa eréd hóm ta see hä rah'yy kawereem hyb n'aa. Tii d' né paawä sa h'yyb, ÿ ramejüü ÿ pahuunh hyb n'aa ta metëë n'aa sa matym haj'aa. Doo da ÿ metä bä sa hä. Jääm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëë n'aa hadoo sa hä kametëëh da —näng mä Jesus.

Ti m' Jesus bahóm kän sa mahãnh. Panang s'ee hënh mä tabahóm.

Pariséw, Saduséw rama metëëk do mahãnh ji hyb n'aa matakëë do ky n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' karaj'aa ta ma matëg rabatsëg hóm bä, ramabaan sa waa päw.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë hyb n'aa matakä da. Baad bë kanä da Pariséw, Saduséw sa päw makuj n'aa mahãnh —näng mäh.

⁷ Ti m' ta ma matëg rakaner'ood bong Jesus her'oot do ky n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Doo er mana päw. Tii d' tawén edoo —näk mä sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus hapäh ti raky n'aa hajëm doo. Ti m' tabeaanh sa hä:

* **16:1** Jesus wë Pariséw, Saduséw daheeh rakamaj'ÿÿ. Doo raky dahé bä P'op Hagä Do mejüü do Jesus tado bä. Sa hä péh, dooh Jesus haja bä wë hä tapahuuj bä, rawén mejüü sa matym haj'aa Jesus pahuunh wë hä. J'ooj madäk doo me ramejüü do hyb n'aa, Jesus wén manetëëh sa hä rakarën do paawä. † **16:3** Hajõng Jesus pehuuj né paawä, dooh rah'yy genä nä bä P'op Hagä Do T'aah tado bä.

—Kanaheñ d'os hē h'yy ka'eeh do bëeh. H'ëed hyb n'aa bë hyb n'aa tón pāw bë mabaan doo?

⁹ Dooch tagah'ood nä bä bë hā? Bë mabaan hōm 5 pāw ŷ etyn bong do 5 miw sa hā? Bë mabaan hōm nyy hē kawaju bë gedē hōm mad'aak doo?

¹⁰ Bë mabaan hōm setsi pāw ŷ etyn bong do 4 miw sa waa? Nyy hē arook bë gedē hōm mad'aak doo?

¹¹ Hēd n'aa bë h'yy ganenä nä pāw ky n'aa nado bë ŷ maher'oot doo? “Bë hyb n'aa matakä da Pariséw, Saduséw sa pāw makuj n'aa”, näng këh ŷŷ —näng mäh.

¹² Ti m' rah'yy kadawuung kän nyy d' tahanäng péh. Dooch pāw makuj n'aa mahānh rakan'yyh do pan'aa tado bä. Dooch. Pariséw, Saduséw rama metëek do mahānh Jesus karēn rakan'yyh.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahŷŷh

¹³ Ti m' hēej panang Sesareja Pirip häd näng do nedaa badäk doo hēnh Jesus kajaa bä, tabeajj kän mä ta ma matëg sa hā:

—Jaa m' ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, sa nooh?

¹⁴ Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m' òm mä Jowāw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m' òm mä Eriij makūūh. Ta wób noo m' òm mä Jeremii makūūh. Ta wób noo m' òm mä P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub dejëp do see paah —näk mä sa kyyh ta hā.

¹⁵ —Bë hā ënh? Jaa ŷ bë hā ënh? —näng mä Jesus sa hā.

¹⁶ Ti m' Simaw Peed ky hadoo:

—Òm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. P'op Hagä Doo, hedëb had'yyt do T'aah òm —näng mäh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa edëng do òm, Simaw, Jonas t'aah. Òm wén ky n'aa kedëng, dooch aj'yy tado bä a hā metëeh do

ta ti maher'oot doo. Ee, hŷ pong jé hawät do né tii, ta ti a hā metä wät doo.

¹⁸ Ti hyb n'aa ŷ ti her'oot hahŷŷh: Òm Peed, pä tahanäng doo. Pä tób ta jó ji tama sooh do hadoo da òm. Òm da hā ŷ h'yy ka'eeh do du n'aa doo. Dooch da Ades häd näng doo, dajëb hejój, haja bä hā ŷ h'yy ka'eeh doo, kahūūm had'yyt da.

¹⁹ ŷ anoo da a hā hŷ pong jé hawät do bag'ääs doo gó mabag'ääs hyb n'aa.† Badäk hahŷŷh bä mananoo doo, hŷ pong jé P'op Hagä Do nanoo do né tii. Badäk hahŷŷh bä manoo doo, hŷ pong jé P'op Hagä Do anoo do né tii —näng mä Jesus kyyh Peed hā.

²⁰ Ti m' Jesus mejūū ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hā Kristo tado bä.

Jesus her'oot do tadajëp do ky n'aa hahŷŷh

²¹ Ti m', ti noo gó naa Jesus du doo tamaher'oot ta ma matëg sa hā nesaa do tabahoop do pan'aa ky n'aa. Hahŷŷh d' mä ta kyyh:

—P'op Hagä Do karēn Jerusarēnh hēnh ŷ bahōm ër wahë n'aa moo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa moo gó na-ääj hē hajōng ŷ bahoop hyb n'aa, ŷ radaj'ëep hyb n'aa, tamawoob hē ta āh tabado däk bä ŷ ganä wät p'aa hēnh hyb n'aa —näng mä ta ma matëg sa hā.

²² Ti m' Peed naëenh dawë hā. Ti m' taky ge'ŷŷm Jesus, tii d' tanaher'oot hyb n'aa.

—Dooch. Tii d' edo manäh, Hyb N'aa Jawyk Doo! Dooch ŷ karēn tii d' a hā —näng mäh.

²³ Ti m' Jesus ty kaw'ööd däk ta wë. Ti m' Peed taky geām wät:

—J'ëep! Ahōm mahānh ŷŷ, Nesaa Do Yb!Š —näng mäh. —ŷ mah'yyb panas'ëeh. Dooch mah'yyb dëe bä P'op Hagä Do karēn do hā. Ajyy rakarēn do hā ti mah'yyb däk —näng mäh.

† **16:19** Hahŷŷh da Gereg kyy me pooj jé hahŷ kerih do kyyh: “ŷ anoo da a hā hŷ pong jé hawät do bag'ääs doo bä ta noo tëg. Badäk hahŷŷh bä mamaw'yyd däk doo, hŷ pong jé kamaw'yyd däk né d' tii. Badäk hahŷŷh hā masood hōm doo, hŷ pong jé kasood hōm né d' tii.” P'ooj ub, sa kariw n'aa ta s'ee hēnh rabok bä ranoo sa kaser n'aa sa tób tëg, sahōnh hē rabaheg'ääs hyb n'aa ti nuuj jé. Dooch P'op Hagä Do bag'ääs do noo nyy bä, dooch ta noo tëg nyy bä. Panyyg gó Jesus maher'oot Peed. **Š 16:23** Jesus h'yyb hapäh Nesaa Do Yb kyy gó m' Peed her'oot doo. Ti hyb n'aa tii da Peed tawén ky geām wät.

24 Ti m' sahõnh hẽ ta ma matëg hã Jesus ky hadoo:

—Jé karën pé hëp ÿ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'ãäts hẽ teréd hõm ta hã hẽ tah'yy ka'eeh doo, taw'ãäts hẽ teréd hõm ta hã hẽ tahyb n'aa newëë doo. Taw'ãäts hẽ da tagado had'yyt hẽ tahoop do hëp ÿ n'aa. Taw'ãäts hẽ tagadoo hëp ÿ n'aa radajëëb bä na-ãäj hẽ. Taw'ãäts hẽ ÿ taky daheeh, taw'ãäts hẽ ÿ bawät doo da da ti bawät.

25 Tii d' ÿ wén edoo, badäk hahÿÿ hã ji hawät do tak'ëp kamahãn doo, jé tahoop do hëp ÿ n'aa jeÿÿm doo, dooh da P'op Hagä Do wë tanu dëë bä. Jé hëp ÿ n'aa tahoop do gadoo péh, hëp ÿ n'aa tadajëb bä, ta h'yyb tym P'op Hagä Do wë da tanu däng.

26 Hëd n'aa ji karën sahõnh hẽ badäk hahÿ ji ta danäh, ji h'yyb tym banesaa hënh tahõm bä? Dooh ta sãm ji ad'oo pé ta s'ee hënh ji h'yyb tym nahõm hyb n'aa.

27 Ta ti ÿ wén her'oot, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ bahyng da Ee bag tak'ëp gabarëëh doo gó, ta ääs sa daheeh. Tii bä da ramoo bok do pénh da ÿ banoo sahõnh hẽ sa hã ta sãm.

28 Baad bë ÿ maher'oot. Ta wób babä ër mahang habong doo, rahapäh nä da ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ÿ du doo noo gó ÿ bag'ääs do hã ÿ bag'ääs doo. Radejëp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus kyyh.

17

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ti m' ji moo oow see pé sa ä jawén paa bä m', Jesus mahũũm ta sii Peed, Tsijaag, Jowãw daheeh. Tsijaag hÿÿj mä ti Jowãw. Ti m' rabas'ëëg kãn waëë p'op nu däk do hã. Sa mab hẽ m' rabasëëk.

2 Ti m' Jesus kawareem däk sa matym gó. Ta see hado däk mäh. Papÿÿj bag hadoo mä Jesus mamets gabar'ëëng däk. Tak'ëp mä ta saroor bahawag däk, ta bag hadoo mäh.

3 Ti m' p'ooj ub habong do paa Eriij, Mosees häd enäh do rakas'ee b'ëëh sa matym gó. Jesus sii m' raber'oot.

4 Ti m' Peed ky hadoo Jesus hã:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —taw'ãäts hẽ babä ër hã! —näng mäh. —Makarën bä tamawoob hẽ ta tób n'aa ÿ temaa toonh. Sét hẽ a tób, sét hẽ Mosees tób, sét hẽ Eriij tób —näng mäh.

5 Ti m' Peed ber'oot nä bä nayyw mä wë puh gabarëëh do tabadäng sahõnh hẽ sa hã. Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahãn doo. Baad ÿ h'yy gadajang ta wë. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

6 P'op Hagä Do kyyh Jesus ma matëg ramaa napäh bä m', tũũ m' rabehyy b'ëëh tak'ëp rabe'ÿÿm do hyb n'aa. Tũũ m' sa maboor me rabehyy b'ëëh.

7 Ti m' Jesus bana sa wë, ti m' sa hã tamoo däng bä m' taky hadoo:

—Bë as'ëëg bëh! Bë eÿÿm manäh! —näng mäh.

8 Ti m' rabaheg'ääs bä m', jããm hẽ Jesus rahapäh. Dooh boo m' Jesus pa hab'ëëh do paah.

9 Ti m' rabahyk bä m' Jesus mejũũ rana-her'oot hyb n'aa rahapäh doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Bë her'ood manä ta wób hã bë hapäh doo, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ganä wät bä kã dejëp do mahang —näng mäh.

10 Ti m' rabeaanh ta hã:

—Hëd n'aa, Kristo kajaa do pooj jé Eriij m' matëëh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raher'ood bä? —näk mä sa kyyh.

11 Ti m' Jesus ky gadoo:

—Se hub né hẽ. Eriij matëëh né da sahõnh hẽ tabenãm hyb n'aa —näng mäh.

12 —Ti hadoo né hẽ, bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Eriij ewäd hyng né hẽ. Ewäd hyy né paawä, dooh rah'yy genä bä ta hã, dooh ramepëë bä. Rah'yy kajäk doo da né hẽ rabad'oo paa ta hã. Ta hã rabad'oo doo da, sa moo gó ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ ahoop da na-ãäj hẽ —näng mä Jesus kyyh.

* 17:13 Rukas 1.17 hã na-ãäj hẽ takerii däk hahÿ ky n'aa. Eriij makũ bawäd wät doo da Jowãw bawät paah. Ti hyb n'aa ti né hẽ ti Eriij Jesus wén näng, Eriij tanado né paawä. Dooh Jowãw hã Eriij makũ kesog bä, jããm hẽ tabawäd wät doo da tabawäd wät.

13 Tii bā m' ta ma matëg rah'yy kadawu-ung kån: Jowāw nu gahem'uun do paa ky n'aa Jesus her'oot wāt.*

Pahëew Jesus haso dāk do panyyg n'aa hahÿÿh

14 Ti m' Jesus rakajaa bā kā m' hajök do rabab'ëeh bā, sa see ana ta wë. Ta taron nu paa me m' tabahyy häng ta wë.

15 Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. — Mat'yyd mehīn tah ÿÿ —näng mäh. — Mera. Tūū takepëed had'yyt hë, tsanamäts dāk. Tak'ëp nesaa do tabahoop. Ta hā ta nahëe adëe bā, hajōō nuu me tëeg hōō gó takadewëes. Ta me tabahop na-ääj hë —näng mäh.

16 —ÿ mana wāt a ma matëg sa wë. Dooh rahaja bā rado hōm bā ta nahëeh —näng mā aj'yy kyyh.

17 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do bëeh, da hë badäk hahÿÿ bā habok doo! Baad nado bë h'yyb tym —näng mäh. — Hajōō nuu me ÿ bawāt nä g'eeh bë mahang bë ky dahé dāk hyb n'aa kā? ÿ hād h'yyb napan däg bë hā, hā ÿ bë h'yy kanasadā nä do hyb n'aa —näng mäh. —Bë mana b'ëep pahëew —näng mäh.

18 Ti m' karap'aar h'yyb nesaa doo, pahëew hā hadäk doo, Jesus geām wāt tabanyyh hyb n'aa. Ti m' karap'aar h'yyb banā kån pahëew hā hadäk do paah. Ti noo gó né hë karapee bahas'oo dāk.

19 Ti m' sa m'aa hënh mā ta ma matëg rabeaanh ta hā:

—H'ëed hyb n'aa āā wén nahajaa āā habëe hōm bā karap'aar h'yyb nesaa doo? —näk mäh.

20 Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Dooh baad P'op Hagä Do hā bë h'yy kae nä do hyb n'aa bë wén nahajaa —näng mäh. —Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Mo-taad hād näng do tym nu nad'ëet do ta tym. Ti tahanyy bā paawä bë h'yy ka'eeh doo, tii b' bë haja paawä hahÿ waëe bë mejüü takahÿÿd häng hyb n'aa. Bë paawä taky

daheeh. Kanahën d'os hë né paawä baad bë h'yy kae bā, dooh paawä bë nahajaa péh —näng mäh. [21 —Jääm hë P'op Hagä Do hā ji ky n'aa etsëe doo me, ji noo kanawa doo me, ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do banyyh —näng mäh.]

22 Ta jawén mäh, Garirej häj n'aa bā m' rakataa bā m', Jesus ky hadoo sa hā:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo dāk da ta wób sa moo gó.

23 ÿ radaj'ëep da. Tamawoob hë ta ā jawén paa bā, ÿ ganā wāt da p'aa hënh —näng mā Jesus ta ma matëg sa hā.

Ti m' rah'yy ketón bong mā ta her'oot do hyb n'aa.

P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa ji hepak do panyyg n'aa hahÿÿh

24 Tii kā m', Kapar-Naüm bā Jesus rakajaa do jawén paa bā m', P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa Judah buuj rahepak do taa n'aa rabana Peed wë, ti m' rabeaanh:

—Äkä? Dooh bë ma matëg epaag bā P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa er hepak doo? —näk mäh.

25 —Tahepak né hë —näng mā Peed kyyh sa hā.

Ti m' badah, tób gó Peed bajëe suun bā kā, Peed ky ganyyh do pooj jé, Jesus eaanh mā ta hā:

—Nyy da a hā, Simaw? —näng mäh. — Sa wahë n'aa hedoo do häj n'aa bā, jaa hā ramejüü rabep'aak häj n'aa wahë n'aa hā kahepak doo? Sa taah hā ramejüü rep'aak, ta wób ta s'ee hënh naa ramejüü g'eeh hep'aak? —näng mäh.

26 Ti m' Peed ky hadoo:

—Ta s'ee hënh naa ti hep'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Tii d' tado bā, sa taah, sa karapee, dooh rep'aak péh† —näng mäh.

27 Ti hado né paawä, hahÿÿ d' mabad'oo dajëer gedaag n'aa rakawanaj'ään hyb n'aa: Awëej karaj'aa majat bā. Tah'ÿÿb matakyyg. Mado däg pooj jé a mo haj'aa tah'ÿÿb, manoo gegāā, tii b' ta noo gó maw'yyt da moweed tög hawak do s'ëeb.

† 17:26 Panyyg gó Jesus beh'üüm P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa rahepak do ky n'aa. Jesus, ta ma matëg na-ääj hë, dooh paawä repaag bā P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa. P'op Hagä Do T'aah né ti Jesus. Ti né P'op Hagä Do tób n'aa danāh paawä. Ti hyb n'aa dooh paawä ji mejō bā tepaag hōm bā P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa.

Tii me mepaag sa hã, hã ÿ naa, a hanaa rakarên doo —näng mä Jesus kyyh Peed hã.

18

Sa bahãnh hyb n'aa jawyk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ti noo gó ta ma matëg rabana Jesus wë ti m' rabeaanh:

—Ny hadoo do sa bahãnh hyb n'aa jawyk doo, hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo bä? —näk mäh.

² Ti m' karapee t'aah Jesus naëenh, ti m' tamaher'oot mä sa mahang tabag'ëed däk hyb n'aa.

³ Ti m' taky hadoo:

—Bë h'yyb bë wanereem bä, hahÿ karapee hadoo bë bahadoo hyb n'aa bë h'yyb gó,* dooh tabad'op hë bë haja bä hÿ pong jé hawät do bag'ääs do karapee bë do bä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

⁴ Ti hyb n'aa jé ta daaj hë kadaduu doo, hahÿ karapee hyb n'aa sakog is doo da tabahadoo hyb n'aa, ti né hë ti sahõnh hë sa bahãnh hyb n'aa jawyk do hÿ pong jé hawät do bag'ääs doo bä —näng mä Jesus.

⁵ Ti m' ahõm nä ta kyyh:

—Hät ÿÿ gó hahÿ karapee t'aah hadoo do see gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh.

⁶ Ti m' taky hado kãn:

—Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hã ranu hüü däg bä, ji radawäts tu tame t'öp ji pahäs hyb n'aa, ti bahãnh tak'ëp baad nado ji hã da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahÿ karapee hedoo doo, hã ÿ h'yy ka'eeh do ji h'yyb tatug bä nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh.

⁷ —Tak'ëp da rabahoop nesaa do ta säm, badäk hahÿÿ hã habong doo, nesaa do ta wób ramoo bok do du n'aa doo! Tany had'yyt né hë nesaa do hã ji tah'yyb tatuk doo. Ti hado né paawä da, tak'ëp nesaa do ahoop da nesaa do hã h'yyb tatuk do du n'aa doo!

⁸ Ti hyb n'aa, a moo hyb n'aa, a tsyym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä magakyd hõm a mooh. Madawäts hõm. Taw'ääts hë mabasëek hÿ pong jé P'op Hagä Do wë sét a mooh, sét hë a tsyym, tëeg

hõõ gó, nadëek doo gó, õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh, pawóp hë tado bä a mooh, a tsyym.

⁹ A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hë paawä a matym mado nyyh. Madawäts hõm. Taw'ääts hë mabasëek hÿ pong jé P'op Hagä Do wë sét hë a matym, tabanesaa hënh tëeg hõõ gó, õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh, pawóp hë tado bä a matym —näng mä Jesus kyyh.

B'éé kanapëe wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Ee hÿ pong jé hawät do wë had'yyt hë rahajaa rakajaa ääs, hahÿ hyb n'aa sakog is do sa hagã n'aa. Ti hyb n'aa bë ty n'aa gesyng manä hahÿ hyb n'aa sakog is do seeh. [¹¹ ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo ÿ ahyng babä ÿ bed'ëep hyb n'aa ta s'ee hënh habong do paa P'op Hagä Do mahãnh —näng mäh.]

¹² Ti m' panyyg gó tamaher'oot mäh:

—100 b'éé aj'yy masãäh see takanapëe wäd bä, dooh g'eeh ta danäh eréd dó 99 hadoo do ta masãäh waëë hënh, kanapëe wät do tabesoos hyb n'aa?

¹³ Ti tabaw'yyt bä kä, tak'ëp da tatsebé ta mas'ää kanapëe wät do paa hyb n'aa. B'éé 99 hadoo do hyb n'aa tatsebee né paawä, ta bahãnh tatsebé kanapëe wät do paa hyb n'aa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

¹⁴ Masãäh danäh bad'oo doo da, dooh bë Yb hÿ pong jé hawät do karên bä dawëë ta mahãnh hahÿ hyb n'aa sakog is do see tawäd bä.

Ji hÿÿj ky n'aa hadoo do ji maher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹⁵ —A hÿÿj ky n'aa hadoo doo, a nemuun P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh doo, baad nadoo do tamoo wäd bä [a wë], ahõm ta wë a mab hë. Tsyt hë, bë m'aa hënh mahaer'ood baad nadoo do tamoo wäd wät doo. Õm taky dahé bä, bë h'yyb hata däg p'aa hënh ta tii.

* **18:3** Taw'ääts hë karepé h'yy ka'eeh doo da ji h'yy ka'eeh. Karepé taah dooh raky sëew bä. Baad ragadoo ji her'oot doo. Rah'yy ka'eeh ji hã nanyw hë. Jesus karên karepé h'yyb hadoo ji h'yyb hado däk P'op Hagä Do wë.

16 Õm taky nadahé bä, takanarën bä tamaa newë bä ta hä maher'oot doo, matsyyd tii bä P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do seeh. Makarën bä, sét hë matsyyd, makarën bä pawóp hë matsyyd, a sii rabahöm hyb n'aa ta wë, pawóp hë, tamawoob hë ky n'aa maa napäh do tabanäng hyb n'aa sahõnh hë ta ti hedoo pé ji kaner'oot bä.†

17 A sii mamahũüm do sa kyyh na-ããj hë takanarën bä tamaa newë bä, taky nadahé bä, tii bä mamaher'ood sahõnh hë hä ÿ h'yy ka'eeh do sa hä. Hajök do sa kyyh tamaa nanewë bä, taky nadahé nä bä, tii bä P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do see hado däk bë hä bë hÿÿj ky n'aa hedoo do paah. Èr uuh dajëer gedaag n'aa Roma buuj hä ji hepak doo, raty n'aa ges'yyk do hado däk tii bä bë hä bë hÿÿj ky n'aa hedoo do paah –näng mä Jesus.

18 Ti m' taky hadoo ënh ta ma matëg sa hä:
–Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Badäk hahÿÿ bä bë nanoo doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do nanoo do né hë tii. Badäk hahÿÿ bä bë anoo doo, hÿ pong jé P'op Hagä Do anoo né tii d' ënh. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo –näng mä Jesus.

19 Ti m' Jesus ky hadoo ënh:
–Ta see bë ÿ maher'oot nä: Badäk hahÿÿ bä, pawóp hë bë wób séd hä bë h'yyb hedo bä bë ky n'aa etsëe do hä, Ee hÿ pong jé hawät do anoo né da bë hä.

20 Bë hä tawén noo, pawóp hë, tamawoob hë hëp ÿ n'aa rakahet'aa bä, sa mahang ÿ bawät do hyb n'aa –näng mäh.

Ta kaser n'aa ta da hadoo do tat'yyd manehũn do panyyg n'aa hahÿÿh

21 Ti m' Peed bana kãn Jesus wë, ti m' teanh mäh:

–Ma matëg, nyy hë nuu me makarën ÿ hyb n'aa mabaan häj ÿ ky n'aa hedoo doo, baad nadoo do tamoo wäd bä hä ÿÿ? Setsi nuu me apäh ÿ hyb n'aa mabaan? –näng mäh.

22 Ti m' Jesus ky gadoo:
–Setsi nuu me nado mamabaan –näng mäh. –Taw'ããts hë hahÿÿ d' mabad'oo:

Mahyb n'aa mabaan hõm had'yyt hë‡ –näng mäh.

23 –Ta tii da ÿ wén mejũũ, hahÿ panyyg ky n'aa hadoo do hyb n'aa hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa: Ti awät hëej bagä n'aa. Kũüt enäh ta karom ta wë. Tii bä tanaëenh ta wë ta karom sa kũüt rabep'aak hyb n'aa.

24 Tii bä, tadu doo bä sa sii taber'oot doo, ramanaa ta wë ta karom see tak'ëp kũüt eh doo. 10 miw moweed tak'ëp ky n'aa gebah do ta kũüt.

25 Tanahajaa do hyb n'aa tepaag bä, tak'ëp ta bahãnh haeh do hyb n'aa ta kũüt, ta kariw n'aa mejũũ rabesëem hõm hyb n'aa ta ti ta karom, ta karom ÿÿm, ta taah, sahõnh hë ta wë hanäng do na-ããj hë, ta kũüt sãm hata.

26 –Tii bä, ta taron nu paa me ta karom bahyy häng ta wë, ti m' tak'ëp tabetsëe ta hä. Hahÿÿ d' ta kyyh: “Nayyw hë kawaj'ããn manä wë ÿÿ”, näng. “Magadaa bä, sahõnh hë küt ÿÿ ÿ ep'aak da a hä”, näng.

27 Ti ta kariw n'aa t'yyd mehĩn kãn. Ti tabawug hõm sahõnh hë ta kũüt, ti m' tabanoo baad tabahõm hyb n'aa.

28 –Ti ta karom anyyh ta kariw n'aa tób bä naa. Tamahõm me takataa ta da hadoo do see ta wë kũüt näng doo. 100 moweed its ta kũüt. Ti tamaso däk ta da hadoo doo, ta garagoor gamaso däk, ti taky hadoo: “Nayyw hë mepaag a kũüt!”, näng.

29 –Ti ta taron nu paa me ta da hadoo do bahyy häng ta wë, ti tak'ëp tabetsëe ta hä: “Nayyw hë kawaj'ããn manä wë ÿÿ”, näng. “Magadaa bä, sahõnh hë küt ÿÿ ÿ ep'aak da a hä”, näng.

30 –Tii bä, tak'ëp tabets'ëe né paawä, dooh takarën bä tamaa newë bä ta da hadoo do etsëe doo. Ti tamejũũ ta da hadoo do radawäts gëet hyb n'aa ta kũüt tabep'aak bä kä.

31 Ti tak'ëp häj n'aa wahë n'aa karom wób rah'yy kawaj'ããn bong nyy da ta ti karom bad'oo ta da hadoo do wë rabahapäh bä. Tii bä rabahõm kãn sa kariw n'aa wë, ti ramaher'oot ta ti karom ky n'aa.

† 18:16 Tii da né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũũ ji bad'oo. Dew-Teronom 19.15 hä kerii däk doo da.

‡ 18:22 Hahÿÿ da Gereg kyy me takerii däk: “Taw'ããts hë 77 nuu me mahyb n'aa mabaan.” Ji hyb n'aa mabaan had'yyt hë tahanäng pé m' tii.

³² —Tii bä sa kariw n'aa mejũũ ranaëenh ta ti ta karom. Ti taky hadoo ta hã: “Karom ky nesaa do òm!”, näng. “Sahõnh hẽ a kũüt ÿ bawug hõm tak'ëp hã ÿ mabetsëë do hyb n'aa.

³³ Taw'ãäts hẽ mat'yzyd mehĩn wäd paawä a da hadoo doo, òm ÿ t'yzyd mehĩn wät doo da”, näng.

³⁴ Tii bä kawaj'ãän gó ta kariw n'aa ba-haëej däk ta karom ragadahew'ëes doo bä hagã n'aa sa hã, karom rarejãã hyb n'aa sahõnh hẽ ta kũüt tabepaag hõm bã kã — näng mä Jesus. Panyyg gó tabeh'ũm.

³⁵ Ti m' taky hado kãn:

—Sa kariw n'aa bad'oo doo da, tii da Ee hỹ pong jé hawät do bad'oo da sahõnh hẽ bẽ hã, bẽ h'yyb gó naa bẽ hyb n'aa manabaan bã bẽ hỹj ky n'aa hedoo doo —näng mä Jesus kyyh.

19

Dooh ji ÿm ji eréd hõm bã do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bã kã ta ti ta her'oot doo, teréd hõm Garirej häj n'aa. Ti m' Judah häj n'aa hẽnh tabahõm, tamii Joradãn tamyyj däk hã hadäk do hëej.

² Hajõk mä ta jawén hah'ũm. Nahëë enäh do sa mahang habok do taheso hõm.

³ Ti m' Pariséw wób rabana ta wë rame-tyy hyb n'aa m'. Hahỹ da m' rake'aanh:

—Ër ky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh daap hẽ né hẽ aj'yy eréd hõm bã ta ÿm, dooh hyb n'aa pé né paawä? —näk mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh bẽ ner'ood bã g'eeh P'op Hagä Do kyy kerih do hã, nyy da sahõnh hẽ tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do aj'yy ÿnh daheeh tapehuunh?

⁵ Hahỹ da takerih P'op Hagä Do kyyh: “Ti hyb n'aa kã aj'yy kã ta yb, ta ÿnh mahãnh kã sa m'aa hẽnh kã, tagatëë hyb n'aa ta ÿm kã. Takatëë jawén paa bã sét rabahado padëek ta ÿm daheeh”,* näng mäh.

⁶ Ti hyb n'aa pawóp hẽ ranado bong. Sét hado däg kãn. Ti hyb n'aa séd hã P'op Hagä

Do ata däk doo, dooh tahaja bã ji etyn bã — näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hã.

⁷ Ti m' raky hadoo:

—Tii d' tado bã, h'ëed hyb n'aa Mosees mejũũ ji erii däk ji ÿm ji eréd hõm do heen n'aa, tii b' ji mejõ hõm tabahõm hyb n'aa? —näk mä Pariséw sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta tii da Mosees wén n'oo däk bẽ hã, bẽ nabuj keh'ũm do hyb n'aa. Tadu dahäng noo gó dooh ta tii da tahado bã.

⁹ Ti hyb n'aa bẽ ÿ maher'oot hahỹ da: Jé ta ÿm heréd hõm doo, dooh né paawä ta patug tawad'ii bã, tii bã ÿnh see hã takat'ëë däg bã, nesaa do tamoo wät, ta ÿm h'yyb tarejãã tii kã —näng mä Jesus kyyh.

¹⁰ Ti m' ta ma matëg raky hadoo ta hã:

—Tii d' tahado bã ji ÿm ji patug ky n'aa hã, taw'ãäts hẽ dooh ji kat'ëë bã —näk mäh.

¹¹ Ti m' Jesus ky gadoo:

—Dooh sahõnh hẽ rahaja bã ragado bã tii. Jããm né hẽ P'op Hagä Do anoo do gadoo rakanetëë doo.

¹² Ajyy wób dooh tahaja bã rakat'ëë bã pooj jé rabenäng bã ta nyy né hẽ tii. Ajyy wób dooh rahaja bã rakat'ëë bã ta wób ramoo bok do hyb n'aa sa hã.† Ta wób rakanetëë hỹ pong jé hawät do bag'ãas do hyb n'aa. Jé hajaa do ji kanatëë do tagado bã, taw'ãäts hẽ tagadoo —näng mä Jesus.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hahỹh

¹³ Ti m' ta wób ramena karepé ned'ëed is do Jesus wë, sa hã Jesus moo däng hyb n'aa, P'op Hagä Do hã taky n'aa etsëë hyb n'aa sa hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'ÿm mä karepé men'aa doo.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Na ramena karepé wë ÿ. Bẽ geãm manäh. Hahỹ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hẽ hỹ pong jé hawät do bag'ãas do karapee hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁵ Tii bã m' sa nu gad'oo bã m' tamoo däng, ta ky n'aa edëë bong mäh. Ti m' tatsyym kadoo, tabahõm.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahỹh

¹⁶ Ti m' aj'yy see bana Jesus wë, teaanh Jesus hã:

* **19:5** Genesis 2.24 † **19:12** Ta wób rah'ëed ehõk do hyb n'aa tahanäng pé tii. Tii da p'ooj ub sa kariw n'aa wób rabad'oo sa karom hã.

—Ma matëg! —näng mäh. —H'ëed baad hadoo do ÿ moo wät da edëb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ÿ bawät hyb n'aa kä? —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hëd n'aa baad hadoo do ky n'aa, hä ÿ meanh? —näng mäh. —Jããm hë sét hë baad hadoo doo, P'op Hagä Doo. Taw'ãäts hë maky dahé ta ky n'aa jaw'yyk doo, makarën bä magadoo edëb had'yyt doo —näng mäh.

¹⁸ —Ny hadoo doo? —aj'yy eanh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—“Manaboh manä a da hadoo doo. Aã manä a ÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Etsëeg manäh. Daap hë maky n'aa tapa manä ta wób.

¹⁹ Mawehëe a yb, mawehëe a ÿn.‡ Makamahän a da hadoo doo, a hä makamahän doo da”§ —näng mä Jesus.

²⁰ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—ÿ panyyg kadeheeh né hë tii hä —näng mäh. —H'ëed ti hawät ÿ moo wät? —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Makarën bä baad had'op doo da mawäd bä P'op Hagä Do matym gó, abaj hõm, mesëem hõm a wë hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'uut do sa hä. Tii d' madoo bä hÿ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén ana kä wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh ta hä.

²² Ti m' aj'yy maa napäh bä Jesus her'oot doo, ahõm kãn Jesus mahänh. H'yy katón wät mäh, tak'ëp tawekäp do hyb n'aa.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Hejooñ né hë wekäp do sa hä hÿ pong jé hawät do bag'ãäs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

²⁴ —Hejooj né paawä kameer hä tatabëej bä gats'uus doo gó, ta bahänh tabahejooñ wekäp do sa hä P'op Hagä Do bag'ãäs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁵ Ta ti ta ma matëg ramaa napäh bä m', tak'ëp mä rameuuj bong, ti m' raky hadoo:

—Jaa ënh ti P'op Hagä Do wë hasëek ënh? —näk mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ty gadäg däk sa wë, ti m' taky hadoo:

—Ji daaj hë dooh né ji haja bä P'op Hagä Do wë ji as'ëeg bä. Ti hadoo né hë, dooh P'op Hagä Do nahajaa péh. Ti hajaa ta wë ji tamasäk —näng mäh.

²⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hë äã beréd hõm a hataa äã bahadoo hyb n'aa. H'ëed da äã gadoo ta sãm? —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Sahõnh hë papuuj tabahadoo bä kä, sa wahë n'aa heh'äät do tyng n'aa jó, tak'ëp hetsooh do jó, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do basooh bä kä, tadu doo bä kä tabag'ãäs doo, bëeh, 12 hedoo doo, hëp ÿ hata hadoo doo, bë na-ãäj da bë at'oonh da 12 bagä n'aa tyng n'aa jó, 12 Isaraéw taah panaa bë bag'ãäs hyb n'aa, bë ky n'aa etyy hyb n'aa. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

²⁹ Hëp ÿ n'aa heréd hõm pé ta tób, heréd hõm do ta wakään, ta änh, ta yb, ta ÿn, ta taah, ta joom banäng doo, 100 nuu me bahänh do hajõng do tagadoo da baad hadoo do ta mabaj. Ta jawén kä, hÿ pong jé kä tagadoo da edëb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da.

³⁰ Hajök babä hyb n'aa jewyk do wób, ta jawén kä hyb n'aa sekog padäg its da hÿ pong jé. Hajök babä hyb n'aa sekog is do wób kä ti noo gó kä hyb n'aa jewyk kãn da —näng mä Jesus kyyh.

20

Panyyg gó Jesus ma metëek hahÿÿ hä hÿ pong jé ta sãm ji gadoo do ky n'aa

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta ti ÿ wén her'oot, joom danäh bad'oo doo da hahÿ panyyg hä, ti hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ãäs doo bä* —näng mäh. —Bäp paa joom danäh bahõm kãn ajyy tabats'yyt hyb n'aa ta joom uwa häd näng do mahang ramoo bok hyb n'aa.

² Sét hë moweed denaari häd näng do taky däng sa hä ta sãm, sét adëb bä ramoo

‡ 19:19 Esodo 20.12-16, Dew-Teronom 5.16-20 § 19:19 Rewitikos 19.18 * 20:1 Hahÿ panyyg hä Jesus metëeh nyy da ta jawén hyb n'aa jewyk do wób hyb n'aa sekog padäg its hÿ pong jé, hyb n'aa sekog is do wób hyb n'aa jewyg padëek na-ãäj hë.

bok do sām. Baad ub mä ti sa hä. Tii bä ta joom banäng hēnh tamejũũ ramoo bok.

3 –Tii bä, p'op däg papỹỹj, p'aa hēnh tabahōm kån rabahešäm hēnh ajyy wób tabats'yyt hyb n'aa. Tii bä tabahapäh moo nabok doo.

4 Ti taky hadoo sa hä: “Bē na-ããj hē bē ahōm jóm ŷ uwa mahang bē moo bok hyb n'aa. Baad hadoo do ŷ bep'aak bē hä”, näng.

5 Ti rabahōm kån. Ti p'aa hēnh tabahōm wasyk, tug bä na-ããj hē, ta wób tabats'yyt hyb n'aa ta wē ramoo bok hyb n'aa.

6 Edah papỹỹj badēē hyng bä kä, sét nuu me tabewäd nä. Ti anäng nä ta wób moo nabok doo. Ti tabeaanh sa hä: “Hēd n'aa adēb yd jé dooh bē moo boo bä?”, näng.

7 “Dooch ãã hats'yyt pé sa sii ãã moo bok hyb n'aa”, näk sa kyyh. Ti joom danäh ky hadoo: “Bē na-ããj hē bē ahōm jóm ŷ uwa mahang bē moo bok hyb n'aa”, näng ta kyyh.

8 –Tii, papỹỹj badēē hyng bä kä, joom danäh ky hadoo moo bok do sa wahē n'aa hä: “Manaēēj sahōnh hē moo bok doo. Man'oo sa hä ramoo bok do sām. Pooj jé manoo tagadēēg ub kajaa do ramoo bok do sām. Tagadēēg ub mabanoo pooj jé kaj'aa do ramoo bok do sām”, näng.

9 –Ti tanaēēnh tagadēēg ub kaj'aa doo. Sét ken'yyh ragadoo sét hē moweed denaari häd näng do ramoo bok do sām.

10 Tii bä kä, pooj jé kaj'aa doo, ti bahānh red'oo ragadoo. Ti hadoo né hē, séd pénh né hē ragadoo.

11 Ragadoo do jawén paa bä kä, raky n'aa hajēm. Baad nado sa hä ta danäh bad'oo doo da.

12 Hahỹỹ d' sa kyyh: “Hahỹ ajyy tagadēēg ub matsyyd hōm doo, jããm hē sét hē oor its ti ramoo bok”, näk. “ãã tak'ēp ãã moo boo paawä, tabajuu bä, ãã gadoo do pénh ragadoo”, näk sa kyyh.

13 –Tii d' né paawä sa kyyh, ti sa kariw n'aa ky hadoo sa kanatēē hä: “Najis ŷỹ”, näng, “dooch òm ŷ wad'ii bä. Sét denaari né paa maky däng mamoo wät do sām”, näng.

14 “Magado däg, ahōm kä. Tagadēēg ub ŷ ats'yyt doo, magadoo do pénh né hē ŷ karēn ŷ anoo ta hä”, näng.

15 “Dooch g'eeh ŷ haja bä ŷ karēn doo da ŷ adoo bä dajēr ŷỹ me? Mahyb n'aa jewēs apäh ŷ betseēh do hyb n'aa?”, näng joom danäh kyyh.

16 –Ti hyb n'aa kä –näng mä Jesus –hyb n'aa sekog is doo, hyb n'aa jewyg kån da. Hyb n'aa jewyk doo, ta jawén kä hyb n'aa sekog padäg its –näng mä Jesus kyyh.

P'aa hēnh Jesus her'oot tadajēp do ky n'aa panyyg n'aa hahỹỹh

17 Ti m' Jerusarēnh hēnh Jesus rabahōm bä, sa m'aa hēnh Jesus naēēnh 12 hedoo do ta ma matēg. Ti m' taky hadoo sa hä:

18 –Ēr ah'ũũm Jerusarēnh hēnh –näng mäh. –ŷỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ŷ da rahaēēj däk da P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooch do sa wahē n'aa sa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do sa moo gó na-ããj da. Dajēb hä raky n'aa etyy da ŷỹh.

19 ŷ rahaēēj däk da Judah buuj nadoo do sa moo gó, ŷ raky n'aa ej'ees hyb n'aa da, ŷ rabaheyyh hyb n'aa da, b'aa kajatsēk do hä ŷ rabepēēm däk hyb n'aa kä ŷ dajēp hyb n'aa. Tii bä, tamawoob hē äh ŷ tabahadoo bä da, ŷ d' ganä wäd kån –näng mä Jesus.

Tsijaag, Jowāw sa ŷỹn etsēē do panyyg n'aa hahỹỹh

20 Ti m' aj'yy Sebedew häd näng do taah ŷỹn ana Jesus wē. Ta sii ta taah rabana. Ti m' ta taron nuu me m' sa ŷỹn bahyy häng ta wē, ti m' tetsēē Jesus banoo hyb n'aa tetsēē doo.

21 Ti m' Jesus eanh ta hä:

–H'ēēd ti makarēn? –näng mäh.

Ti m' ŷỹnh ky hadoo:

–ŷ karēn paawä, a hub hadäk hēnh tah ŷ see basooch man'oo bä, s'ỹỹ me ta seeh, mabag'ããs doo bä kä† –näng mä Tsijaag Jowāw sa ŷỹn kyyh.

22 Ti m' Jesus ky hadoo ŷỹnh taah hä:

–Dooch bē hapēē bä ti bē etsēē doo –näng mäh. –Bē hajaa da bē ahob bä ŷ ahoop doo? –näng mä Jesus sa hä.

† 20:21 Sa wahē n'aa hub hēnh, s'ỹỹ me na-ããj hē rabat'oonh tak'ēp hyb n'aa jew'yyk doo, ta sii bag'ããs doo. Jesus sii rabag'ããs Jesus an'oo bä sa ŷỹn karēn paawä.

—Äã hajaa! —näk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë ahoop né da ŷ d' ahoop do hadoo doo —näng mäh. —Hÿÿ kä, ta ti bë etsëe do hä ŷÿ, ŷ nado ti hanoo. Ee anoo da hup ŷÿ hënh, sä ŷÿ hënh rabat'oonh, ta pooj jé tabenäm do tah'yyb däng do sa hyb n'aa —näng mäh.

²⁴ Ti m' ta ma matëg wób, ji moo sahõnh hë hadoo do raky n'aa napäh bä retsëe doo, rah'yy kawaj'ään bong ta hÿÿj daheeh sa wë.

²⁵ Ti m' Jesus naëej nä ta wë sahõnh hë ta ma matëg. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë hapäh né hë, ta ti Judah buuj nadoo do sa wahë n'aa, tak'ëp ramejũ sa hä. Bë hapäh né hë ti hyb n'aa jew'yyk doo, tak'ëp ramejũ sa karapee n'aa —näng mäh.

²⁶ —Bë mahang taw'ääts hë dooh tii d' tado bä. Bë mahang karën pé kaweh'ëeh péh, taw'ääts hë da ta wób sa karom hadoo tabahado däk, ta wób tamasa.

²⁷ Bë mahang karën pé ta wób sa bahänh nu gadäk péh, taw'ääts hë bë wë takadad'uuh. Taw'ääts hë da bë masa n'aa, bë karom kanep'aak do hado däk tii.

²⁸ Taw'ääts hë ŷÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, bad'oo doo da tabad'oo. ŷ ahyng babä ŷ rahyb n'aa jew'yyk do jawén nado. ŷ ahyng babä ŷ masa hyb n'aa ta wób, ŷ ky n'aa en'yyim hyb n'aa ta wób sa hä, ŷ dajëp hyb n'aa hajök do nesaa do sa mo haj'aa sãm hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

Ty temaa bong do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁹ Ti m' panang Jerikó häd näng doo bä naa Jesus ratsyym kasok bä, hajök ta jawén hah'ũm.

³⁰ Ti m' ti ab'ëeh mä ta tyw n'aa nabyy me pawóp hë ajyy ty temaa bong doo. Ti m' ta tii bä Jesus tabës do raky n'aa napäh bä m', tak'ëp mä rageëej bong:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus, Dawi panaa, mat'yyd mehĩn ääh! —näk mäh.

³¹ Ti m' hajök do Jesus sii hah'ũm do raky ge'ÿÿm mäh, bag hënh rabab'ëeh hyb

n'aa. Raky geãm né paawä m', tak'ëp rageëej magyys hë:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus, Dawi panaa, mat'yyd mehĩn ääh! —näk mäh.

³² Ti m' Jesus baym. Ti m' tanaëenh ta wë. Ti m' tabeaanh sa hä:

—H'ëed ti bë karën ŷ moo wät bë hä? —näng mäh.

³³ —Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mäh. —Äã karën p'aa hënh äã begãã padëek —näk mäh.

³⁴ Jesus t'yyd mehĩn mä sa hä. Ti m' sa matym hä tamepaa. Ti m' nyyw hë rabahapëe padëek p'aa hënh. Ti m' Jesus rabahadaa kãn.

21

Baad Jerusarënh bä Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jerusarënh bedaa däk bä m', panang Betapagéh häd näng doo hënh raka-jaa bä, waëe joom oriib häd näng do banäng bä, pawóp hë ta ma matëg Jesus mejũ sa pooj jé m' rabahõm hyb n'aa.

² Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hä:

—Bë ahõm panang hënh bë pooj jé badäk doo hënh ti nuuj jé. Bë kajaa bä da, nyyw hë da bë baw'yyt jumeto ŷÿnh. Ta pa d' ta t'aah bahäng. Ta tyd hä d' rababëeh. Bë asood hõm da, séd hä bë manaa wawëe hë —näng mäh.

³ —“Hëd n'aa ti bë as'oot jumeto?”, raky hado bä, tii bä hahÿÿ da bë kyyh: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën. Badah takata-jooch p'aa hënh da”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hä.

⁴ Tii d' ta her'oot, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh ta ky n'aa rod hä ta her'ood wät do paa kaja däk hyb n'aa. Hahÿÿ da paa m' ta ky n'aa rod kyyh:

⁵ “Hahÿÿ da d' mamaher'ood Sijõn* buuj:

Bë hegãã! Bë wahë n'aa ti awät da.

Kaja hë da ta h'yyb tamahũm sahõnh hä.

Jumeto t'aah jó d' tabana, näng da a kyyh.”†

* 21:5 Jerusarënh panang ti *Sijõn*. Isaraéw buuj na-ääj hë kä ramaneëej kãn *Sijõn*. † 21:5 Sakarija 9.9

Ti né hē P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod hã, Jerusarēnh buuj hã tamaher'oot do pan'aa.

⁶ Ti m' pawóp hadoo do ta ma matëg rabahôm kãn. Jesus mejũũ doo da né hē m' rabad'oo.

⁷ Ti m' ramanaa mä jumeto ÿñh, ta t'aah daheeh Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hã padëek do paa radatoonh jumeto sa jó. Ti m' Jesus bas'ëeg so kãn jumeto t'aah jó hatsë jó.

⁸ Hajök ta tii bä. Ti m' hajök do sa hatsë sa hã padëek do paa rat'ëeg hõm ta tyw n'aa me tamahôm doo me, raweh'ëeh hyb n'aa. Ta wób mä ragekyyt mä bag'aad, rat'ëeg hõm mä ta tyw n'aa me.‡

⁹ Ti m' sahõnh hē pooj jé hah'ũũm doo, duu hēnh han'aa do na-ããj mä tak'ëp mä sa kyyh:

—Öm äã j'aa etsë, Dawi panaa!
Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyik
Do kyy gó hana doo!§
Hÿ pong jé hawät do hã äã j'aa etsë! —näk
mä sa kyyh.

¹⁰ Ti m' Jerusarēnh bä Jesus bajëe suun bä kã, tak'ëp mä sahõnh hē panang buuj ratsebee kãn, sa wób reaanh mäh:

—Jaa ti hÿÿ? —näk mäh.

¹¹ Ti m' hajök doo, Jesus sii kaj'aa do raky gadoo:

—Jesus ti hÿÿh, P'op Hagä Do ky n'aa rod Nasaréh panang bä naa, Garirej häj n'aa bä naa —näk mäh.

P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëem do Jesus hebëe bong do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' Jesus bajëe suun mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' tabahabëe bong hes'ëem doo, hets'ëe do na-ããj mäh. Ti m' tabaũũj bëeh dajëer rabaheb'aanh do tyng n'aa. Gurii-i hes'ëem do tyng n'aa na-ããj mä taũũj bëeh.

¹³ Ti m' taky hadoo:

—Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyyh: “Tóp ÿÿ ji maneëenh da P'op Hagä Do hã ji ky n'aa etsëe do tób n'aa”*** —näng

mäh. —Hÿÿ kã baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bä! —näng mä Jesus sa hã.

¹⁴ Ti m' ty temah doo, nabong do na-ããj hē ramanaa ta wë, P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ti m' sa nahëe Jesus basog hõm.

¹⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hē rakawajãän mäh, baad hadoo do Jesus moo wät do rabahapäh bä. Rawén kawajãän na-ããj hē karepé sa kyyh P'op Hagä Do tób n'aa kahadë doo gó hab'ëeh do ramaa napäh bä. Hahÿÿ d' mä karepé sa kyyh:

—Öm äã j'aa etsë, Dawi panaa! —näk mäh, hajöo nuu me rageëenh.

¹⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hē moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hē rahajëm mä Jesus, karepé sa kyyh hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooch mamaa napëe bä karepé a hã raj'aa etsë doo? —näk mäh.

—ÿÿ. ÿ maa napäh —näng mä Jesus. —Dooch g'eeh bë ner'ood nä bä hahÿ P'op Hagä Do kyyh hahÿ ky n'aa hã? Hahÿÿ d' paa ta kyyh: “Karepé, karepé taah its na-ããj hē öm raj'aa etsë man'oo bä”†† —näng mä Jesus kyyh P'op Hagä Do hã Dawi her'oot do paah.

¹⁷ Ti m' Jesus bahôm sa mahãnh. Taberéd däk mä Jerusarēnh. Panang Betanija häd näng doo hēnh tabahôm. T'ĩ hēnh mä tabaÿÿh.

Joom Jesus ky n'aa was'ee häng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' jati pé bap paa Jerusarēnh hēnh tamatëeh bä, asa däk mäh.

¹⁹ Ti m' ta tyw n'aa nabyy me tahapäh mä joom wiigo häd näng doo. Taheg'ããs mä teag bä. Dooch m' ta hã ta ag. Ta g'aad had'yyt hē m'. Ti m' joom hã taky hadoo:

—Dooch da meag wäd bä! —näng mäh.

Ti m' nayyw hē joom tsawyy häng.

²⁰ Ti m' nayyw hē tatsawyy häng do ta ma matëg rabahapäh bä, raky hadoo:

—Nyy da nayyw hē joom wén tsawyy häng? —näk mä sa kyyh.

²¹ Ti m' Jesus ky gadoo mäh:

‡ 21:8 Tii d' né paa m' rabahed'oo sa wahë ragado bä. § 21:9 Saaw-Mo 118.26 *** 21:13 Isajas 56.7 †† 21:16 Saaw-Mo 8.2

—Baad bë h'yy kae bä, P'op Hagä Do ky däng do bë ky nasëew bä, bë na-ääj hë bë hajaa bë moo boo bä hahÿ joom hä ÿ moo wäd wät doo. Ti bahänh bë hajaa bë moo boo bä. Hahÿ da bë hajaa tii bä bë mejö bä hahÿ waëë hä: “Ahöm, ahob tame”, bë d' taky daheeh tii bä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

²² Baad bë ky dahé bä, bë ky nasëew bä, bë gadoo né da P'op Hagä Do hä bë ky n'aa etsëe doo —näng mä Jesus kyyh.

Jesus hä reanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Ti m' Jesus bajëe suun kahadë doo gó, P'op Hagä Do tób n'aa basooh bä. Ti m' tama metëek bä kä, rakajaa mä ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë. Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj?‡‡ —näk mä sa kyyh.

²⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanh bë hä ënh. Bë her'ood bä, tii bä ÿ baher'oot bë hä jaa ky gabuuj hahÿ ÿ moo wät doo, hahÿ ÿ bad'oo doo —näng mäh.

²⁵ —Jaa ky gabuuj Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? —näng mäh.

Tii bä m' sa m'aa hënh mä raky n'aa hajëew bong. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Hÿ pong jé hawät do kyy gó ër noo bä, teanh da ër hä tii bä: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ënh?”, näng da.

²⁶ Ajyy kyy gó ër noo bä, hajök do kawaj'ään da tii bä ër wë, hajök do hä m' P'op Hagä Do ky n'aa rod paa m' sa h'yyb Jowāw —näk mä sa kyyh sa m'aa hënh raky n'aa hajëm bä.

²⁷ Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hä:

—Dooch ää hapëe bä —ken'ooh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ na-ääj né hë dooh ÿ her'ood bä ky gabuuj näng do hä ÿÿ, tii da ÿ bad'oo doo —näng mä ta kyyh sa hä.

Aj'yy pawóp hë taah näng do panyyg n'aa hahÿÿh

‡‡ **21:23** Hes'ëem do Jesus hebëe bong do hyb n'aa, hajök do tama metëek do hyb n'aa na-ääj hë rawén eanh. Jesus hä he'anh do sa kyy gó ta tii bä hes'ëem do rabehe'sëem. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bä Jesus bad'oo doo. **§§ 21:33** Ta wë kamaj'ii do sa hä ti tabaher'oot.

²⁸ Ti m' Jesus eanh sa hä:

—Nyy d' bë hä hahÿ panyyg? —näng mäh.

—Ti awät aj'yy pawóp hë taah näng doo. Ta see pé noo gó wah'ëeh hadoo do hä tamejüü sa joom uwa häd näng do mahang tamoo wät hyb n'aa ta ti noo gó.

²⁹ Ti wah'ëeh hadoo do ky hadoo: “Dooch. Dooch ÿ ahöm bä”, näng. Tii d' né paawä ta kyyh, nyyw hë ta h'yyb tabah'ÿÿt, ti tabahöm tamoo wät hyb n'aa.

³⁰ Tii bä ta gad'oo hadoo do wë sa yb bahöm. Tamejüü sa joom mahang tamoo wät hyb n'aa. Ti ta gad'oo hadoo do ky hadoo: “Ej. ÿ né ahöm”, näng. Tii d' né paawä ta kyyh, dooh tahöm bä.

³¹ Ti m' Jesus beanh:

—Ny hadoo do ky daheeh ta yb karën doo? —näng mäh.

Ti m' raky gadoo:

—Pooj jé tamejüü doo —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Roma buuj hä kahepak do gahed'aak doo, ÿÿj hajök do sii hahÿÿh do na-ääj hë, bë pooj jé da rabajëe p'ëe da P'op Hagä Do bag'ääs doo hënh. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

³² Ta tii d' ÿ wén edoo ta tii hä, Jowāw kajaa bä, nyy da baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó bë tametëeh hyb n'aa, dooh bë ky dahé bä ta hä. Roma buuj hä kahepak do gahed'aak doo, ÿÿj hajök do sii hahÿÿh do na-ääj hë, ti ti ky dah'eeh. Bë hapëe né paawä nyy da ti raky daheeh, dooh bë h'yy kawareem bä bë ky daheeh hyb n'aa paawä Jowāw metëek doo —näng mä Jesus kyyh P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa hä, Judah buuj sa wahë n'aa sa hä na-ääj hë.

Joom näng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'üüm do panyyg n'aa hahÿÿh

³³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:§§

—Bë maa newë hahÿ panyyg seeh —näng mäh. —Hÿ hadoo aj'yy bejoom höm uwa häd näng do ta joom. Tahedëe höm. Ti tagagoos uwa bëeh hood tagatsi hyb n'aa. Ti tamoo wäd sooh p'op nu däk do joom hagä n'aa tyng. Tii b' tabahaëej däk ta joom

banäng do ta kaser n'aa sa hä. Ti ta danäh bahöm dawëë.

³⁴ P'eets hë joom ag wah'ëë däk bä kä, ta danäh mejüü ta sii moo heb'ook do wób ta kaser n'aa sa wë, tagadoo hyb n'aa paawä ta joom ag.

³⁵ Ti rakajaa bä kä, ta danäh mejüü do ta kaser n'aa rameso padëëk. Ta mejüü do see rahewyh wät, ta see radaj'ëëp, ta see radaj'ëëp pä me ramakut do haj'aa.

³⁶ Tii bä ta karom wób joom danäh mejüü, pooj jé tamejüü do hawób bahänh. Ti hadoo né hë, tii d' né rabad'oo tii d' ënh sa hä. Rarahejää né tii d' ënh.

³⁷ Tii bä, tagadëëg ub tamejüü ta t'aah. "Tah y raweh'ëeh da", näng mä ta h'yyb gó.

³⁸ —Tii bä ta t'aah ta kaser n'aa raba-hapäh bä, raky hadoo: "Ta danäh t'aah hahÿÿh. Tii d' ta danä däg ta yb jawén buuj däg", näk mäh. "Ti bä, ër dajëëb! Èr ado hõm ta ma pan'aa paah", näk mä sa kyyh.

³⁹ Tii d' né kä, ramejõ hõm joom bahänh, ti ranaboh jad kân —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'üüm sa hä.

⁴⁰ Ti m' teanh sa hä:

—Nyy da joom danäh bad'oo sa hä takajaa bä? —näng mäh.

⁴¹ Ti m' raky gadoo:

—Tadej'ëëp da ta kaser n'aa ky nes'aa doo. Dooh d' tat'yyd mehīn bä sa hä. Tii bä, ta kaser n'aa wób hä tabahaëenh da ta joom, joom wah'ëë däk bä kä ta ag wób ta hä hanoo do sa hä —näk mäh.

⁴² Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooh noo gó g'eeh bë ner'ood bä hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo? "Pä tób n'aa tehem'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hÿÿ kä pä ta ba n'aa, mesoo n'aa däg.*** Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa né tii. Taw'ääts hë ër hä tii",††† näng kerih doo —näng mäh.

⁴³ —Ti hyb n'aa —näng mä Jesus —bë y maher'oot hahÿÿh: P'op Hagä Do bag'ääs do kado hõm da bë mahänh. Kan'oo däk da ta wób sa hä, ta ag hadoo hanoo do sa hä.†††

*** **21:42** Ta ky n'aa hë né hë Jesus her'oot. Jesus né ti pä hadoo doo. Judah buuj sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do na-ääj, dooh rakarën bä Jesus, tób tahem'aa do ty n'aa ges'yyk do hadoo nanäng pä. Raty n'aa gesyyg né paawä, tak'ëp hyb n'aa jawyg däk Jesus, P'op Hagä Do an'oo bä. ††† **21:42** Saaw-Mo 118.22-23 ††† **21:43** P'op Hagä Do mejüü do ramoo boo had'yyt hë tahanäng pé m' ti ta ag hadoo rabanoo.

⁴⁴ Sahõnh hë hahÿ pä hadoo do ty n'aa ges'yyk péh, rahoop da nesaa doo. Ji jó ta ti pä tadëë bä, sahõnh hë ji gawatsik —näng mä Jesus.

⁴⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw na-ääj hë ramaa napäh bä panyyg gó Jesus metëëk doo, rah'yy genäh mä Jesus pes'ääp mä panyyg ky n'aa gó sa hä.

⁴⁶ Ratyw n'aa esoos mä rameso däk hyb n'aa m' Jesus. Ti hadoo né hë, e'ÿÿm mä hajök do Jesus maa new'ëë do sa hä. Rawén e'ÿÿm, P'op Hagä Do ky n'aa rod ti Jesus hajök do sa hä.

22

Hÿ pong jé jäm haeh do hadoo panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus maher'oot mä sa hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

² —Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ääs do ky n'aa —näng mäh. —Ti awät hëëj bagä n'aa ta t'aah katëë do waa n'aa, ta tä n'aa tamoo wät doo.

³ Sahõnh hë ta waa n'aa ta tä n'aa tabahajaa bä, tamejüü ta karom wób rabahõm hyb n'aa pooj jé tatsyyd bong do rabats'yyt hyb n'aa. Ratsyyd né paawä, dooh rakarën bä rana bä.

⁴ —Tii bä ta karom pooj jé tamejüü do hawób bahänh tamejõ kân. Hahÿÿ d' ta kyyh sa hä: "Bë maher'ood y atsyd bong do sa hä, kaja toonh ta tä n'aa, ta waa n'aa. Bë maher'ood, masäh y booj yb ajyy, booj yb tak'ëp hesynh do na-ääj hë y naboh jat jäm tä n'aa. Sahõnh hë takaja däk. Bë maher'ood y ats'yyt do sa hä, tah y katëë do jäm n'aa hënh rabana hyb n'aa", näng häj n'aa bagä n'aa.

⁵ —Tii bä, rapanäg né paawä, dooh rah'yy kap'eed bä. Kats'yyt do paa ah'üüm ta s'ee hënh. Ta joom banäng hënh ta see bahõm, tamoo wät doo hënh ta see bahõm.

⁶ Kats'yyt do wób rameso padëëk häj n'aa bagä n'aa karom, rarahejää, ti radejëëb kân.

⁷ Tii bā, tak'ēp hēej bagā n'aa kawaj'āān kån ta ti taky n'aa napāh bā. Tii b' tamejũũ ta warahén sa wē. Ti ragawats'iik ta ti ji da hadoo do dahej'ēep doo. Ti ragatang sa panang paah.

⁸ —Ti taky hado kån ta karom wób sa hā: “Kaja dæg né paawā tah ŷ katēē do tā n'aa ta waa n'aa, pooj jé ŷ atsyid wāt doo, dooh ŷ gado wād bā jām hēnh. Ta ti hedoo do dooh né hē ji atsyid bā.

⁹ Hỹ kā, bē ahōm panang tyw n'aa kajatsēk doo hēnh hajōk do rabab'ēeh hēnh. Bē atsyid nā sahōnh hē bē aw'yyt doo”, nāng hēej bagā n'aa.

¹⁰ Tii bā ta karom rabahōm kån panang tyw n'aa me, ti rabats'yyt sahōnh hē ta tii bā raw'yyt doo. Baad habok do rats'yyt, baad nabok do na-āāj hē. Tii bā kā, gabad'ēē dāk jām tób n'aa.

¹¹ —Tii bā kā, hēej bagā n'aa, jām noo gana do bajēē suun, rats'yyt do tabedēng hyb n'aa. Tii bā tabahapāh aj'yy jām katēē do saroor n'aa nadadāk doo.

¹² Ti taky hadoo ta hā: “Najis ŷŷ”, nāng, “dooh paawā ta tii da majēē suun bā manadadāk do hyb n'aa jām saroor n'aa”, nāng. Bag hēnh aj'yy maa new'ēp. Dooh ta kyy péh.

¹³ Tii bā ta karom hā hēej bagā n'aa ky hadoo: “Bē moo maw'yyd dæg, bē tsyym maw'yyd dæg hahỹ aj'yy. Bē dawāts nā gadagyp doo hēnh. A'oot da tii bā. Sa tēg kamegēej dāk da tii bā tak'ēp nesaa do rahoop do hyb n'aa”, nāng hēej bagā n'aa kyyh.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hado kån:

—Hajōō né paawā P'op Hagā Do ats'yyt doo, pawóp its ta wób tasēew hōm doo* — nāng mā Jesus kyyh.

Jesus rano n'aa maso paawā ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahỹh

¹⁵ Ti m' Pariséw rakata padēek raky n'aa her'oot hyb n'aa nyy da rabad'oo Jesus rano n'aa masoo ta her'oot do hyb n'aa.

¹⁶ Ti m' ramejũũ mā Jesus wē sa ma matēg, Judah buuj sa wahē n'aa Eróts hād nāng do karapee sii hē, ky ken'yym doo gó rake'aanh hyb n'aa. Hahỹ d' mā sa kyyh Jesus hā:

—Ma matēg! —nāk mäh. —Āā hapāh ōm. Baad ub mabawāt. Dooh daap mamenā bā. Ehub né hē P'op Hagā Do karēn do hā mama metēek doo —nāk mäh. —Dooh mahyb n'aa p'eed bā ky n'aa etsēeh do hā, hyb n'aa jawyk do hā mama metēek bā. Dooh maky n'aa ehỹd bā sa hyb n'aa ma metēek doo.

¹⁷ Ti hyb n'aa, —nāk mäh —āā maha her'ood nyy da a hā. Taw'āāts hē a hā ji epaag bā Roma buuj sa wahē hā rahepak doo, Sesa hā? Nyy d' a hā? Ji ep'aak g'eeh ta tii?† —nāk mā sa kyyh.

¹⁸ Jesus hapāh mā sa h'yyb nesaa doo. Ti m' taky hadoo sa hā:

—J'ooj madāk doo me ky ken'yym do bēeh! Hēd n'aa tii da bē ke'aanh, kēh ŷ hyb n'aa ŷ bē no n'aa maso paawā? —nāng mäh.

¹⁹ —Bē metāh hā ŷŷ moweed ji mahepak doo —nāng mäh.

Ti m' raban'oo dāk ta hā moweed de-naari hād nāng doo.

²⁰ Ti m' tabeaanh sa hā:

—Jaa heen n'aa hahỹh? Jaa hād hahỹ kerih do ta hā? —nāng mäh.

²¹ Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa hād —nāk mäh.

Ti m' Jesus ky hado kån sa hā:

—Bē an'oo Sesa hā ta no n'aa, ta heen n'aa hadāk doo. Bē an'oo P'op Hagā Do hā ta no n'aa hē —nāng mäh.

²² Ti m' rahyb n'aa meuunh mā Jesus her'oot do ramaa napāh bā m'. Ti m' rabahōm kån mā ta mahānh.

Saduséw Jesus hā rake'aanh do panyyg n'aa hahỹh

²³ Ti m', ti noo gó né hē rakajaa Jesus wē Saduséw hād enāh doo, ta hā rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hā m' dooh m' ji ganā wād bā ji dajēb bā.

* **22:14** Panyyg metēeh doo da né da, hỹ pong jé hawāt do bag'āās doo bā. Judah buuj né hē ti pooj jé P'op Hagā Do ats'yyt do ta karapee rabahadoo hyb n'aa. Hajōk sa wób dooh rakarēn bā ragado bā Jesus. Judah buuj mahang pawóp its gadoo Jesus. Judah buuj nadoo do mahang, hajōk gad'oo. † **22:17** Tii da rawén eaanh, rakarēn paawā Jesus her'oot do hā rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ta hā. “Dooh ji epaag bā Sesa hā” taky hado bā paawā, Eróts karapee raky n'aa tapa paawā Jesus Roma buuj sa hā. “Ji ep'aak né hē” Jesus ky hado bā paawā, hajōk do maa new'ēē doo, dooh ragenaag bā ta tii. Tii b' rakawaj'āān paawā ta wē. Hejooonh né hē ta hā reaanh doo.

24 Hahỹỹ d' mä sa kyyh:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees mejüü ër hä, aj'yy dajëb bä, ta ȳym teréd wäd bä tanetaa nä bä, tii bä m' ta hỹỹj mä gat'ëë däk tii, ta hỹỹj makū panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh.

25 —Panyyg gó òm äã maher'oot —näk mäh. —Hỹ hadoo aj'yy 6 ta hỹỹj äã mahang habok do paah. Tagat'ëë däk mä ta ȳym. Dooch m' teta nä bä, aj'yy dajëp. Ti hyb n'aa ta hỹỹj seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hỹỹj makū ȳym paah.

26 Ti na-ääj mä dajëp né tii d' ënh. Dooch m' reta nä bä tadajëp. Ti hadoo né m' ta wób ënh. Sahõnh hë m' raget'ëë bok ta ti ȳynh. Sahõnh hë m' dooh reta nä bä radejëp. Tagadëëg ub ta gad'oo hadoo do kat'ëë däk ta hä. Ti na-ääj hë dajëp.

27 Tii kä m' ȳynh dajëb kân —näk mä Saduséw.

28 Ti m' rabeaaj kân Jesus hä:

—Ji genyyh bä kä ënh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ȳym kä ta ti ȳynh ti noo gó kä? Sahõnh hë paa ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

29 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooch bë h'yy genä bä baad hadoo do hä, P'op Hagä Do kyy kerih do bë nahapäh do hyb n'aa, P'op Hagä Do hejój bë nahapäh do hyb n'aa na-ääj hë —näng mäh.

30 —Dejëp do ragenyyh bä kä, dooh ji kat'ëë wäd bä. Ääs hỹ pong jé habong do kanetëë do hadoo da ji tii bä kä —näng mäh.

31 —Dejëp do genyyh doo kä, dooh bë ner'ood bä hahỹ bë hä P'op Hagä Do her'oot doo?‡

32 “Abaraãm hagä ȳyh, Isak hagä ȳyh, Jakóh hagä ȳyh.” Dooch, “Abaraãm makū hagä, Isak makū hagä, Jakóh makū hagä”, § tanoo bä. Dejëp do hagä n'aa nado P'op Hagä Doo. Hedëp do sa hagä n'aa tii —näng mä Jesus kyyh.

33 Ti m' hajök do ramaa napäh bä ta ti ta her'oot doo, rahyb n'aa meuunh mä tama metëëk do hä.

Tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk do panyyg n'aa hahỹỹh

‡ 22:31 Mosees hä né paawä P'op Hagä Do maher'oot do paa ta tii, sa hä na-ääj hë ta her'oot ta kyy kerih do raner'oot bä, ti hyb n'aa bë hä P'op Hagä Do her'oot doo, Jesus wén näng. § 22:32 Esodo 3.6 ** 22:37 Dew-Teronom 6.5

†† 22:39 Rewitikos 19.18 ‡‡ 22:44 Saaw-Mo 110.1

34 Ti m', Pariséw raky n'aa napäh bä, dooh m' Saduséw sa kyy wät pé sa hä Jesus her'oot do hyb n'aa, séd hä m' rakata padëëk nyy d' rabad'oo rahyb n'aa newëë hyb n'aa.

35 Ti m' sa seeh, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do metyy mä Jesus teanh doo me. Hahỹỹ d' mä teanh doo:

36 —Ma matëg —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mahang, ny hadoo do tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk? —näng mäh.

37 Ti m' Jesus ky hadoo:

—“Taw'ääts hë tak'ëp bë kamahän Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bë h'yy kaha'eeh doo. Taw'ääts hë tak'ëp bë h'yyb padäg ta hä. Taw'ääts hë bë h'yyb tym gó naa né hë bë kamahän ta hä.”***

38 Ti né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk doo. Ti né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, tak'ëp ky n'aa jawyk do ta wób bahänh.

39 Hahỹ ta ky n'aa jaw'yyk do seeh, ta ti hadoo né hë: “Makamahän a da hadoo doo, a hä makamahän doo da”†† —näng mäh.

40 —Ji kamahän do hä tabana né hë sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod ra her'oot do paa na-ääj né hë —näng mä Jesus.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahỹỹh

41 Séd hä m' Pariséw rakataa nä bä, Jesus eanh sa hä:

42 —Nyy da bë hä Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo? Jaa t'aah bë hä? —näng mäh.

—Dawi t'aah, Dawi panaa —näk mäh.

43 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Tii d' tado bä, h'ëed hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee hejój gó Dawi ber'oot noo gó, ta wahë n'aa tamaneëenh ti Kristo? Ti ȳ wén eanh, hahỹỹ d' paa Dawi kyyh:

44 “Wahë ȳ n'aa hä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky hadoo:

‘Aso hup ȳ hënh,
si ȳ mabag'ääs hyb n'aa
a majĩ ȳ nes'ëem bä kä.’ ”‡‡

⁴⁵ Hÿÿ kä, “Wahë ÿ n'aa” Dawi maneëej bā ti Kristo, nyy da ti ta t'aah tabahadoo? —näng mä Jesus.

⁴⁶ DooH m' sa kyy péh. DooH m' reeaj boo bā kä ti bahānh kä. H'yyb e'ÿÿm mä reeaj bā kä.

23

J'ooj madāk do ky ken'yym do Jesus nabuuj gedoo do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' hajōk do sa hā, ta ma matëg hā na-āāj hē Jesus ky hadoo:

² —Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Pariséw na-āāj né hē rama metëek ky n'aa jawyk do ky n'aa ji hā. Ji ramaher'oot ta ky n'aa.

³ Ti hyb n'aa, taw'āāts hē bë ky daheeh sahōnh hē bë hā ramejūū doo. Ramejūū do bë ky dahé né paawä, rabad'oo doo da bë adoo manäh. Ta ti ÿ wén her'oot, dooh rama metëek doo da rabooh, ta see da rababok. DooH né raky dahé bā ta wób hā ramejūū doo.

⁴ Tak'ëp ramejō né paawä ji hā, P'op Hagä Do ji h'yyb en'yym hyb n'aa sa hā, tabad'op pé hē ji ramasa ramejūū do ji bahajaa hyb n'aa.

⁵ —Ta wób raj'aa etsë hyb n'aa sa hā ti sahōnh hē rabahed'oo doo. Gaeh ran'oo bā P'op Hagä Do kyy kerih do bód hood* ji maboor hā, ji moo hā ji ahūū dāk doo, ta wób rabahapäh hyb n'aa. Dawëet ran'oo bā ta tyd sa saroor noo hā ragasyyp doo.† Rakametëeh do hyb n'aa tii da rawén d'oo.

⁶ Ratsebë do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh do rabahetönh bā ratooj bā. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bā ragen'aak ratooj bā hyb n'aa jeryk do rabahetönh bā.

⁷ Rakarëh ji bedëng hajōk do mahang rabahesäm bā. Rakarëh ji maneëënh “āā ma matëg”.

⁸ —Bëeh, bë an'oo manä bë ramaneëënh sa “ma matëg”. Ta tii d' ÿ wén her'oot, jāām

né hē sét ub bë Wahë N'aa. Bë tii, bë hÿÿj had'yyt hē.

⁹ “Ee” bë maneëej manä ta wób.‡ Jāām hē sét ub bë yb. Hÿ pong jé tabawät tii.

¹⁰ Bë an'oo manä sa h'yyb mahōm n'aa bë tii d' ramaneëej bā. Ta tii d' ÿ wén her'oot, sét hē bë h'yyb mahōm n'aa do hyb n'aa: Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo.

¹¹ Bë mahang karëh pé ta wób sa mahānh ky n'aa etsëeh péh, taw'āāts hē sa karom hadoo da tii.

¹² Tii d' tawén d'oo, jé kaweh'ëeh doo, kadad'uu dāk da P'op Hagä Do an'oo bā. Jé ta daaj hē kadaduu doo, kawehëë dāk da tii, P'op Hagä Do an'oo bā.

¹³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do hā, Pariséw hā na-āāj hē Jesus ky hadoo:

—Baad nado bë hā Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hā Pariséw. J'ooj madāk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —Bë gatsë hÿ pong jé hawät do bag'āās doo, ta bag'āās do karapee ta wób ranadoo hyb n'aa. Bëeh, dooh bë karëh bā tabag'āās do karapee bë do bā. Jé karëh do hā bë gatsë sa mahānh. [¹⁴ Baad nado bë hā Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hā Pariséw. J'ooj madāk do bë h'yyb. Patug tema bong do sa wë hanäng do bë esok. Ti bāp peej hadoo doo me bë ky n'aa etsëë, bë hā ta wób raj'aa etsë hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta bahānh tak'ëp P'op Hagä Do rajāā da bëeh.]

¹⁵ —Baad nado bë hā Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hā Pariséw. J'ooj madāk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —Dawëë, jé pad'yyt hē bë ahōm, sét ub né paawä Judah buuj nadoo do bë h'yyb wareem do hyb n'aa, bë ma metëek do tagadoo hyb n'aa. Tii bā, bë karapee tabahado dāk bā kä, tak'ëp nes'aa däg, bë nesaa do bahānh däg bë an'oo bā.

* **23:5** Ta byy me Judah buuj ramoo bok paa ta hood t'aah sa maboor hā, sa moo s'ÿÿ hā na-āāj hē ramawyyt doo. Ta ti ta hood gó rabenäm P'op Hagä Do kyy kerih do bód. Tii d' rawén d'oo, raky n'aa ets'ëë bā, ramanabaan hyb n'aa P'op Hagä Do mejūū doo. Gaeh Pariséw rawén moo bok P'op Hagä Do kyy kerih do bód hood, sa daaj hē rakametëeh hyb n'aa. † **23:5** Sa saroor noo bā Judah buuj ragesyyp ta tyd jabaruut doo. Tii da né paa P'op Hagä Do mejūū rabad'oo, ta ky n'aa jaw'yyk do ramanabaan hyb n'aa. ‡ **23:9** Ta see pé noo gó ta wób ramaneëënh sa see “ee”, sa yb nadoo do hā. Tii d' rawén maneëënh raweh'ëeh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa Jesus wén her'oot ta tii. Jāām hē sét ub ji yb, P'op Hagä Doo, tak'ëp ji weh'ëeh doo.

Bë nemuun tabanesaa hēnh tabahōm bë an'oo bā. §

16 —Baad nado bë hā, sa h'yyb mahōm n'aa ty temah do hadoo! Hahỹỹ da bë ky hetēg: “P'op Hagä Do tób n'aa hā ta see ky dēē bā, te hub né hē taky dāng do tametēēh hyb n'aa, dooh ji gado bā ti ta tii. K'āāts tēg gabarēēh do P'op Hagä Do tób n'aa yt hā hanāng do hā ji ky dēē bā kã, tii bā dooh tahaja bā ji ky kahỹỹd bā. Ji moo wāt né hē ji ky dāng doo”, nāk bë kyyh.

17 H'yy gatamah doo, ty temah do hadoo na-āāj hē bëēh! P'op Hagä Do tób n'aa tak'ēp ji hyb n'aa jaw'yyk k'āāts tēg gabarēēh do ta gó hanāng do bahānh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do tób n'aa né hē tii, tsyt hē P'op Hagä Do wē kasēew dāk hanoo do hyb n'aa k'āāts tēg gabarēēh doo.

18 Hahỹỹ d' bë kyyh seeh: “P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng hā ta see ky dēē bā, te hub né hē taky dāng do tametēēh hyb n'aa, dooh ji gado bā ta tii. P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng jó kan'oo dāk do hā ji ky dēē bā kã, tii b' dooh tahaja bā ji ky kahỹỹd bā ji ky dāng doo. Ji moo wāt né hē ji ky dāng doo”, nāk bë kyyh.

19 H'yy ganehot do né hē bëēh! P'op Hagä Do ji ma ejuu do tyng tak'ēp ji hyb n'aa jaw'yyk ta jó kanoo do bahānh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do hā ji ma ejuu do tyng hyb n'aa tsyt hē P'op Hagä Do wē takasēew dāk ta jó kan'oo dāk doo.

20 P'op Hagä Do hā ji ma ejuu do tyng hā ky dāng doo, sahōnh hē ta jó kan'oo dāk do hā na-āāj hē taky dāng.

21 P'op Hagä Do tób n'aa hā ky dāng doo, ta gó hanāng do hā, P'op Hagä Do hā na-āāj hē taky dāng né hē tii.

22 Hỹ pong jé hā ky dāng doo, P'op Hagä Do bag'āās do tyng hā taky dāng tii. P'op Hagä Do hā, tabag'āās do tyng jó hasooh do hā na-āāj hē taky dāng né hē tii.

23 —Baad nado bë hā Mosees ky n'aa

jaw'yyk do ma mehetēk doo. Baad nado bë hā Pariséw. J'ooj madāk do ky ken'yym do bëēh! —nāng mäh. —Bë waa ty gam-abuuj men-ta, anis, komino hād enāh do uuh sii hē né paawä bë banoo P'op Hagä Do matym n'aa, dooh paawä bë ky dahé bā tak'ēp ky n'aa jaw'yyk do P'op Hagä Do mejũũ doo. Dooh baad hadoo do bë moo boo bā bë da hadoo do hā. Dooh bë t'yyd mehĩĩn bā bë da hadoo doo. Dooh baad had'yyt hē bë h'yy kae bā P'op Hagä Do hā, y hanāng pé tii. Taw'āāts hē né paawä P'op Hagä Do hā bë banoo bë wē hanāng do uuh, taw'āāts hē dooh bë mabaan bā tak'ēp ky n'aa jaw'yyk do tamejũũ doo.

24 Sa h'yyb mahōm n'aa ty temah do hadoo bëēh! Bë asōō né paawä bë eēēk doo, ta babo n'aats bë karēēb jēē mahānh, nepāh bë hā bë karēēb jēng kameer** —nāng mäh.

25 —Baad nado bë hā Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk doo. Baad nado bë hā Pariséw. J'ooj madāk do ky ken'yym do bëēh! —nāng mäh. —Ji waa hood ta gó hasus doo, ta jó ub ji hets'yyt do hadoo bëēh. Baad bë babok P'op Hagä Do matym gó ji ed'oo. J'ooj madāk doo me tii. T'ōp, bë h'yyb gó, tak'ēp bë karēn do jawén bë babok. Ta wób sa ma hā bë h'yyb pad'ēēk.

26 H'yy ganehot do bë Pariséw. Taw'āāts hē paawä pooj jé ta gó bë benām baad ub bë kanek. Tii bā kã, sahōnh hē baad dāg†† —nāng mäh.

27 —Baad nado bë hā Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk doo. Baad nado bë hā Pariséw. J'ooj madāk do ky ken'yym do bëēh! —nāng mäh. —Kamag hood hawak doo me rahewyk do hadoo bëēh. J'ooj hē tabanām. T'ōp, ta gó, séd dó dajēp do k'yy. Séd dó hasaats jēng doo.

28 Ti hadoo bëēh. J'ooj hē, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do bëēh, ji ed'oo. Bë h'yyb gó, j'ooj madāk do had'yyt hē bëēh. Heh'āāt nado bë h'yyb. P'op Hagä

§ 23:15 Banesaa hēnh sa karapee rabahōm ran'oo bā, dooh P'op Hagä Do karēn do tado bā do hyb n'aa sa hā rama metēēk doo. Sa daaj hē rahyb n'aa jaw'yyk do ti rama metēēk do sa hā. ** 23:24 Pariséw rasōng paa sa waa reēēk doo. Tii d' rawén d'oo, dooh rakarēn bā rakarēēb jēē bā ta babo n'aats ji nawēh doo, “Bë awēē manāh” P'op Hagä Do mejũũ doo. Ti sii hē ramatakä né paawä, dooh tagah'ood bā sa hā ramabaan tak'ēp ky n'aa jawyk do P'op Hagä Do mejũũ doo. Ti hyb n'aa bë karēēb jēng kameer *Jesus wén nāng. Kanahēn d'os do hā rahyb n'aa matakēē. Tak'ēp P'op Hagä Do karēn do hā dooh rahyb n'aa matakä bā.* †† 23:26 Kanek ky n'aa me Jesus ma metēēk sa h'yyb ky n'aa. Taw'āāts hē pooj jé ji benām t'ōp ji h'yyb, tii bā sahōnh hē ji hā, ji moo wāt doo, ji her'oot doo, baad dāg na-āāj hē. Ti né hē tahanāng pé né ti kanek ky n'aa me teh'üüm doo.

Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do bëeh —näng mäh.

²⁹ —Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Baad nado bë hä Pariséw. J'ooj madäk do ky ken'yym do bëeh! —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do sa kamag n'aa hood pä s'ëeb bë tema. Ta hetsó n'aa bë moo bok baad habok do makū sa kamag n'aa paa bakëë bä.

³⁰ Hahÿÿ da bë kyyh, ta tii d' bë wén d'oo: “Äã wahë makū rababong noo gó äã aboo bä paawä, dooh paawä äã masaa bä äã wahë makū sa hä P'op Hagä Do ky n'aa rod dej'ëep doo”, näk bë kyyh.

³¹ Ta ti bë her'oot do hä bë hä hë bë ky n'aa katepaa. P'op Hagä Do ky n'aa rod dahej'ëep do sa panaa bëeh, bë nooh. Bë daaj hë bë kaher'oot ta ti ky n'aa hä.

³² Ti b' hää éh. Bë hajaa nesaa doo, bë wahë makū du doo do paah!‡‡ —näng mäh.

³³ —Aw'yy hadoo bëeh! Aw'yy taah né hë bëeh! Nyy da bë ed'oo bë ked'ëep tabane-saa doo hënh bë P'op Hagä Do ky n'aa etyy do mahänh?

³⁴ Taw'ääts hë bë maa newë hahÿÿh: ÿ mejüü da bë mahang P'op Hagä Do ky n'aa rod. ÿ mejüü da ajyy tak'ëp hajaa doo. ÿ mejüü da P'op Hagä Do kyyh ma mehetëk doo. Sa wób bë dej'ëep da, sa wób bë epëem da b'aa kajatsëk do hä. ÿ mejüü do wób bë hewyyh da tób P'op Hagä Do panyyg bë yd naherot do yt hä. Sa wób bë no n'aa masoo da badäk hahÿ haw'ääts hë.

³⁵ Ti hyb n'aa bë hä kä P'op Hagä Do anoo da sahönh hë baad habok do badäk hahÿÿ hä radej'ëep do paa sãm baj. Abéw ranabooh noo gó du däk do né hë tii. Tii kä tagadëeg ub Sakarija, Berekija t'aah, radaj'ëep doo kä. Ti bë daj'ëep paa m' ji ma ejuu do tyng, P'op Hagä Do tób n'aa ganahaang gó.

³⁶ Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Bë hä kä, da hë habong do sa hä, P'op Hagä Do anoo da sahönh hë radej'ëep do sãm baj nesaa doo —näng mäh.

³⁷ Ti m' taky hado kän:

‡‡ **23:32** Jesus h'yyb hapäh rakarën do radaj'ëep. Ti hyb n'aa tii d' tawén her'oot sa hä. Takarën paawä rah'yy kadaw'uuh rahyb n'aa newëë do hä. §§ **23:39** Saaw-Mo 118.26

—Jerusarënh, Jerusarënh! A babuuj rana-heb'ooch P'op Hagä Do ky n'aa rod. Pä me ramahek'uut bë wë P'op Hagä Do mejüü doo, radej'ëp hyb n'aa. Hajöo nuu me ÿ karën paawä ÿ bataa a babuuj nesaa do mahänh ÿ mo n'aa jesuu hyb n'aa sa hä, karaak ta taah ÿÿn ta këg yt hä tata bëeh do mo n'aa me. Tii da ÿ badoo paawä sa hä, dooh tii d' rakarën bä.

³⁸ —Bë hegäa da Jerusarënh buuj, P'op Hagä Do beréd hóm bë panang. P'op Hagä Do mak'yyts däk bë panang.

³⁹ Hahÿ hyb n'aa ÿ wén her'oot ta tii: Dooh da ÿ bë hapëë wäd bä kä. Jääm né da p'aa hënh ÿ bë bahapäh da bë h'yy kawareem bä, hahÿÿ da bë her'ood bä: “Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!”§§

24

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ratsyym kasok bä m' P'op Hagä Do tób n'aa bä naa, ta ma matëg rabana ta wë, ti m' rametëeh mä ta hä P'op Hagä Do tób n'aa. Anäm mä sa hä.

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë hapäh sahönh hë hahÿÿh? Dooh da hahÿ pä ta see jó haso wät pé da. Sahönh hë da rabakud bëeh tüü. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

³ Ti m' waëë joom oriib banäng doo hënh Jesus rabahöm kän. Ta tii bä Jesus bahäng bä, sa m'aa hënh ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky n'aa eanh:

—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu däk? H'ëed hado da öm kajaa do heen n'aa, badäk hahÿ bahëej jëng do heen n'aa? —näk mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë matakä da bë rawanadii hyb n'aa.

⁵ Hajök da han'aa ji hä wad'ii doo. Hät ÿÿ gó rabana, sa nooh. “ÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, näk da sa kyyh. Hajök da rawedii.

⁶ Kaneb'ooch do ky n'aa bë ky n'aa napäh da. Ti hadoo né hë bë eÿÿm manäh. Ti awät

né da ta ti hedoo doo. Ti hadoo né hē, dooh takaja nā bā badāk hahỹ bahēej jēng doo.

⁷ Hāj n'aa see babuuj rakaneb'ooh da hāj n'aa see babuuj sa daheeh. Hāj n'aa sa wahē n'aa, rah'yy kawereem da hāj n'aa see sa wahē n'aa wē. Hajōng hāj n'aa bā as'aah da. Hajōng hāj n'aa bā k'āāts katajuus da.

⁸ Sahōnh hē tii, badāk hahỹ bahēej jēng do du dāk do metēē n'aa. Ajān pooj jé ta mahỹj ganyyh do hadoo da tii.

⁹ —Ti noo gó bē da rahaēēnh bē majīi moo gó bē rarejāā, bē radej'ēep hyb n'aa. Tak'ēp da sahōnh hē hāj n'aa buuj rakawajāān da bē wē hēp ŷ n'aa.

¹⁰ Hajōk da ti noo gó h'yy geje hōm doo. Dooh hā ŷ rah'yy kae boo bā da. Ta ti hedoo doo, rahaēēnh da sa da hadoo do sa majīi moo gó. Tak'ēp da rakawajāān sa da hadoo do wē.

¹¹ Hajōk da ti anāng ti noo gó daap men'yyh doo, “P'op Hagä Do ky n'aa rod ŷyh”, hanäk doo. Hajōk da rawedii.

¹² Tak'ēp däg do hyb n'aa nesaa do ti noo gó, hajōk dooh rakamahān wäd bā sa da hadoo doo.

¹³ Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hā ŷy, tadajēb bā ká, edēb had'yyt hē da hỹ pong jé P'op Hagä Do pa.

¹⁴ Hahỹ ji P'op Hagä Do bag'āās do panyyg hanām doo, jé pad'yyt hē da rabaher'ood hōm, sahōnh hē badāk hahỹ hā habong do raky n'aa napäh hyb n'aa. Tii bā ká, badāk hahỹ bahēej jēng do kaja kán da —nāng mäh.

¹⁵⁻¹⁶ —Ti hyb n'aa, nanāng tak'ēp nasaa doo, P'op Hagä Do tób n'aa rejāā doo, P'op Hagä Do tób n'aa rahyb n'aa eréd hōm hanoo doo, tsyt hē P'op Hagä Do wē kasēew dāk doo bā tahēē däg bā bē hapēē bā, ta ky n'aa P'op Hagä Do ky n'aa rod Daniéw häd nāng do erii wät do paa bē hapēē bā, taw'āāts hē Judah hāj n'aa bā haj'eenh do rakejēn hōm da waēē banāng hēnh. (Bē hyb n'aa matakä Daniéw erii wät do hā.)

¹⁷ Ta ti bē bahapäh bā, taw'āāts hē jajé p'op tób gadāk do jó hasooh péh, nyyw

hē da takejēn hōm, dooh da pooj jé tób gó tehēen péh.

¹⁸ Ti hadoo né da ta joom hood hēnh hawät doo. Taw'āāts hē dooh da tajēē bā ta hatsē tabehēen hyb n'aa paawä —nāng mäh.

¹⁹ —Tak'ēp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hā ká ti noo gó ká!* —nāng mäh.

²⁰ —Taw'āāts hē bē ky n'aa ets'ēē P'op Hagä Do hā, bē kejēn hōm do tabahahēem noo gó, tak'ēp naēng badoos noo gó tanadoo hyb n'aa, Saab hā tanadoo hyb n'aa na-āāj hē.†

²¹ Tak'ēp né da ji bahoop ti noo gó. Badāk hahỹ du dāk noo gó naa, dooh nā paa ti hadoo pé tak'ēp rabahoop. Ti jawén ká dooh ti tahado wäd bā ká. Ti hyb n'aa da taw'āāts hē bē ky n'aa ets'ēē P'op Hagä Do hā, tabahahēem noo gó, Saab noo gó ta ti tanadoo hyb n'aa, ŷ wén nāng.

²² P'op Hagä Do bód gakog hōm da nanāng ji ahoop doo. Tii d' tanado bā paawä, dooh paawä hedēp péh. Ta wē tasēew hōm do sa hyb n'aa tawén bód gakog hōm ti noo gó rahoop doo —nāng mäh.

²³ —Ti noo gó, “Wät hahỹ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dāng Doo”, “Jajé tahawät”, ranoo bā, bē ky dahé manā da rahe'oot doo.

²⁴ Ta ti ŷ wén her'oot, ti abok da hajōk “ŷ Kristo” ken'ooh do hyb n'aa. Ti abok né da “P'op Hagä Do ky n'aa rod ŷyh” ken'ooh doo, noo kanesa doo. Tak'ēp hadoo do ta heen n'aa rametēēh da, rapehuunh da, ta wē P'op Hagä Do asēew hōm do sii hē rawedii hyb n'aa paawä.

²⁵ Bē hyb n'aa matakä! Ta pooj jé ŷ baher'ood dāk bē hā.

²⁶ —Ta wób daap bē rapanäg bā, “Tabanawäng bā tabawät”, ranoo bā, bē ahōm manā t'īi hēnh. “Gēet nanāng, tób gawakō gó”, ranoo bā, bē ky dahé manāh.

²⁷ Hawyp do wē hā naa jé pad'yyt hē ji hapäh do hadoo da ŷyh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do kajaa doo. Sahōnh hē da rabahapäh ŷ kajaa doo.

²⁸ Wyt ta maab hē da ŷ kajaa doo, dajēp

* **24:19** Tak'ēp tawén nesaa ti noo gó sa hā, dooh tahaja rawaj'aa bā do hyb n'aa. † **24:20** Saab noo gó P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tan'oo bā dawēē Judah buuj raboo bā. Ti hyb n'aa Saab tado bā paawä rakejēn hōm doo, dooh paawä rahaja bā dawēē rakejēn hōm bā.

do bajat bä wyt ta maab hē hadoo doo, kuruj-du ta tii bä rakataa do hyb n'aa —näng mäh.

29 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ti noo gó tak'êp rabahoop do jawén paa bä né hē, nayyw hē, papÿÿj da badagyb däk. Kamarab da, dooh ta bag nyy wäd bä. Sagõõh wē hã naa kejäk da. Wē hã habong do ta bag keh'ÿÿt da jé pad'yyt hē, ta see hedo hõm da P'op Hagä Do an'oo bä.‡

30 Ti noo gó kä da sahõnh hē rabahapäh da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kaja hyng do metëe n'aa wē puh mahang. Tii bä rah'yy ketón bong da sahõnh hē badäk hahÿÿ hã habong doo. Rahapäh da ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ÿ bahyng bä wē puh mahang, P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'êp gabarëeh do hadoo doo gó.

31 Ti noo gó ÿ mejüü da äs ÿÿ, torõm-bet häd näng do tak'êp ragamehÿÿh hyb n'aa, ta naëj n'aa. Tii bä da rabataa jé pad'yyt hē badäk hahÿÿ hã habong do ÿ asëew hõm doo —näng mä Jesus.

32 Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Bē hyb n'aa matakä joom wiigo häd näng do ky n'aa hã —näng mäh. —Wiigo tēeg tadu doo bä tagajewäng doo, bē hapäh tabanyyw edaa däk.§

33 Ti hadoo né da, sahõnh hē ta ti bē ÿ maher'ood wät do kaja däk bä bē bahapäh bä, edaa däk ÿ kajaa do bē bahapäh da.

34 Né hup ÿ né hē hahÿÿ her'oot doo: Da hē habong do rahapäh nä da sahõnh hē** ÿ her'ood wät do bawäd kån.

35 Badäk hahÿÿh, wē na-ääj da, ahëej jëe né paawä, këh ÿÿ da dooh tahëej bä.

36 Ti m' ahõm nä Jesus her'oot doo:

—Dooch d' hapäh pé ny noo gó ta ti bawät. Ääs, hÿ pong jé habok do dooh rahapëe bä. ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah, na-ääj hē dooh ÿ hapëe bä. Jääm né hē Ee hapäh.

37 P'ooj ub, Nowéh häd näng do hawät noo gó habong doo da né hē da rababok da,

ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé.

38 Sahõnh hē tabag'yyp do pooj jé, h'yy kanap'eed gó rababok. Ratsebé do waa n'aa rawa, ratsebé do waa n'aa reëek. Rakehet'ëe doo da raketëe. Dooch rahyb n'aa peet péh. Tii d' né rabad'oo marakate gó Nowéh rabajëe p'ëe bä kä.

39 Dooch rahapëe bä sa pooj jé hawät doo, hag'yyp do kaja kån. Ti m' hag'yyp do kaja kån, dejëb kån sahõnh hē. Ti hadoo da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé.

40 Ti noo gó, pawóp hē hedoo pé ajyy gëew gó moo bok doo, sa see da ÿ mahüüm si ÿÿ, ta see da keréd hõm.

41 Pawóp hē hedoo pé ÿÿj tiriig ramoo bok doo, sa see da ÿ mahüüm si ÿÿ, ta see da ÿ eréd gëet.††

42 —Ti hyb n'aa baad bē hyb n'aa matakä da, baad bē gadaa. Dooch bē hapëe bä ny noo gó Tak'êp Hyb N'aa Jawyk Doo, bē h'yy kaha'eeh do kajaa.

43 Bē hyb n'aa newë hahÿÿ panyyg gó bē ÿ maher'oot doo: Tób danäh hapëe bä paawä nyy b' akëe atsëm hets'ëek do kajaa, baad paawä tamatakëe, baad paawä tagada. Dooch paawä tan'oo bä hets'ëek do ta tób tanoo eë nä bä.

44 Ti hadoo bē hã. Taw'ääts hē baad bē hyb n'aa matakä, baad bē gadaa ta pooj jé. Ta ti ÿ wén her'oot, bē ganadaa bä Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa da p'aa hënh —näng mäh.

45 —Ti hyb n'aa, jaa bē mahang ta kaser n'aa baad had'yyt hē ta kariw n'aa mejüü do moo wät do hadoo? Jaa bē mahang ta kaser n'aa h'yy ganäng do hadoo doo, ta hã ta kariw n'aa hanoo do ta wób tabahag'ääs hyb n'aa, ta äh had'yyt hē baad ta wób sa waa tabetsëeh hyb n'aa sa hã, ta s'ee hënh ta kariw n'aa awäd nuuj jé?

46 Taw'ääts hē ta kaser n'aa hã, ta kariw n'aa awyyd bä tamejüü do hã moo wät doo, ta kariw n'aa matëeh bä.

‡ 24:29 Isajas kyy gó Jesus beh'üüm ta ti ta her'oot doo. Isajas 13.10, 34.4 hã takerii däk ta ti ky n'aa. § 24:32 Tagajewäng doo, tabanyyw heen n'aa. ** 24:34 Sahõnh hē Jerusarënh ky n'aa sa hã Jesus maher'ood wät do hē tii, ti noo gó habong do rahapäh doo. Dooch badäk hahÿÿ bahëej jëng do tado bä rahapäh doo. †† 24:41 Ta wób ta sii tamahüüm, ta wób ti ha'yyim tahanäng pé tii. Dooch jääm hē pawóp hē tado bä ti taw'yyt doo. Baad gada do ti tamahüüm, h'yy kanapeet doo, ta hã h'yy kana'eeh do ti ha'yyim.

⁴⁷ Ta kariw n'aa weh'ëeh da ta ti hadoo doo. Sahõnh hē tahaëenh ta hã ta ma, ta ma hagã n'aa tabahado däk hyb n'aa kã. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo.

⁴⁸ Hÿÿ kã, baad ta kaser n'aa moo nawäd bã paawä, ta h'yyb gó taky hado bã: “Dooch nayyw hē kariw ÿ n'aa kaja bã”, tanoo bã,

⁴⁹ karom wób tahewyh had'yyt bã kã, tadu do bã jarakē he'ëek do sii tawa bã, teëg bã,

⁵⁰ ti taganada bã né kã ta kariw n'aa kajaa da. Tahyb n'aa napeet bã kã takajaa.

⁵¹ Tii bã tak'ëp da ta kariw n'aa rejã kãn da. Tanoo da ta kaser n'aa paa ahoop j'ooj madäk doo me, ky ken'yym doo gó habok do nesaa do rabahoop doo da. A'oot da tii bã. Sa tæg kamegëej däk da tii bã tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa —näng mã Jesus takajaa do pooj jé ky n'aa hã.

25

Maruus sa bag yt hã gad'aa do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do matëeh noo gó: Atsëm ji moo sahõnh hē maruus rabahõm sa najiis patug pan'aa hã rakataa hyb n'aa ta ÿÿm pan'aa tabehëen hēnh. Sa moo gó sa bag rapatsëe.

² Sa wób, ji ma poo oow péh, h'yy gatamah. Ta wób h'yy genäh.

³ H'yy gatamah doo, sa bag ramahüüm né paawä, dooh m' ramahüüm ta syyj sa bag waa.

⁴ H'yy genäh do ti ramahüüm sa bag waa.

⁵ Tii bã, nayyw hē sa najiis patug pan'aa kanajaa do hyb n'aa, ji moo sahõnh hē hadoo do raty jewyk, tii b' rabaã jëk.

⁶ —Tii bã atsëm ub rë tanyy naëenh: “Wät ta ti ta patug pan'aa!”, näng. “B'ëep, bë gado!”, näng ta kyyh.

⁷ —Tii bã maruus raty gewëej padëek. Ti raty enäm sa bag hõ n'aa.

⁸ Ti h'yy gatamah do raky hadoo h'yy genäh do sa hã: “Na bë bag waa uuh. P'eets hē tabahãnh ãã bag waa”, näk.

⁹ —“Dooch”, näk ta wób, “ãã bag waa uuh ãã an'oo bã bë hã, dooh da tahaja bã tii bã”,

näk. “Bë ahõm nä ji bag waa rabahesãm hēnh ta waa bë betsëe hyb n'aa” —näk.

¹⁰ —Ti rabahõm nuuj jé sa bag waa hets'ëe doo, takajaa sa najiis patug pan'aa. Tii bã maruus baad gad'aa do rabahõm kãn ta sii. Ket'ëe do jãm hēnh rabahõm ta sii. Tii bã noo gatsëe däk jãm tób n'aa.

¹¹ —Ta jawén rakaja kãn hets'ëe doo. “Ãã wahë n'aa, manoo gasëets tób ãã bajëe p'ëe hyb n'aa”, näk.

¹² —Tii bã jãm noo gana do ky gadoo: “Né hup ÿ né hē tii, dooh bë ÿ hapëe bã”, näng jãm noo gana doo —näng mã Jesus panyyg gó teh'üüm doo.

¹³ Ti m' Jesus ky hado kãn:

—Ti hyb n'aa, baad bë gadaa ta pooj jé, bë nahapäh do hyb n'aa ny noo gó ÿ matëeh. Dooch bë hapëe bã nyy b' akëe ÿ kajaa —näng mã Jesus kyyh.

Dajëer karom sa hã aj'yy ets'ëe hõm do rabahag'ããs hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Hahÿ panyyg ky n'aa hadoo na-ããj hē hÿ pong jé hawät do bag'ããs do ky n'aa, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa noo gó. Aj'yy dawëe tabahõm do pooj jé ta dajëer ta karom hã tets'ëe hõm do rabahag'ããs hyb n'aa ta s'ee hēnh tawäd nuuj jé hadoo tii. Tabahõm do pooj jé, aj'yy naëenh ta karom ta wë.

¹⁵ Ta see hã tabanoo ji ma poo oow pé ta hood moweed k'ãäts tæg gabarëeh do s'ëeb. Ta see hã tabanoo pawóp hē ta hood, ta see hã sét hē. Rahajaa do pénh ramoo bok doo, tets'ëe däk sa hã. Ti tabahõm kãn dawëe.

¹⁶ Tii bã nayyw hē ji ma poo oow pé gadoo do du do kãn ta tii me tamoo wät doo, dajëer kah'üüm hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ji ma poo oow pé jó tagadoo ji ma poo oow pé wób.

¹⁷ Tii d' né hē pawóp hē dajëer hood gadoo do bad'oo. Pawóp hē hadoo do jó tagadoo pawóp hē ta wób.

¹⁸ Tii d' nado sét gadoo doo. Ta kariw n'aa dajëer tagadoo do jawén paa bã tabahõm, ti tatakã jëng ta dajëer. Séd debaa hē tabado nyyh ta kariw n'aa matëeh bã kã.

¹⁹ —Tii bã hajõ ta baab jawén paa bã sa kariw n'aa kaja kãn. Tii b' tanaëenh ta wë ta

karom dajëer tahanoo do paah, tabahapäh hyb n'aa nyy da rabad'oo ti dajëer kä.

20 Ji ma poo oow pé dajëer hood gadoo do ky hadoo ta hä: “Kariw ŷ n'aa”, näng, “ji ma poo oow pé ta hood man'oo däk hä ŷŷ, ta tii me ŷ moo wät hyb n'aa”, näng. “Mahegãã. Ta jó ŷ gado däk ji ma poo oow pé ta hood wób gedë hõm doo”, näng.

21 —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Taw'ããts hë mamoo wät doo. Karom baad hadoo do õm. Baad had'yyt hë maban'yyh a hä ji anoo doo”, näng. “Kanhën d'os hë né paawä, baad maban'yyh. Ti hyb n'aa ti bahãnh ŷ anoo a hä hÿŷ kä mabag'ããs hyb n'aa kä. B'ëep, tsebee si ŷŷ”, näng ta kariw n'aa kyyh.

22 —Tii bä pawóp hë dajëer hood gadoo do ky hadoo: “Kariw ŷ n'aa”, näng, “pawóp hë ta hood man'oo däk hä ŷŷ, ta tii me ŷ moo wät hyb n'aa”, näng. “Mahegãã. Ta jó ŷ gado däk pawóp hë ta hood wób gedë hõm doo”, näng.

23 —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Taw'ããts hë mamoo wät doo. Karom baad hadoo do õm. Baad had'yyt hë maban'yyh a hä ji anoo doo”, näng. “Kanhën d'os hë né paawä, baad maban'yyh. Ti hyb n'aa ti bahãnh ŷ anoo a hä hÿŷ kä mabag'ããs hyb n'aa kä. B'ëep, tsebee si ŷŷh”, näng ta kariw n'aa kyyh.

24 —Ti ta karom seeh, sét dajëer hood gad'ëë däk do gadoo do tabana, ti taky hadoo: “Kariw ŷ n'aa”, näng, “tak'ëp mamejũũ ji hä, hëp ŷŷ. Manu gekãã joom ag manejoom doo. Joom ag manejoom do mataa.

25 Ti hyb n'aa õm ŷ jeŷŷm”, näng. “Tii bä k'ããts gó ŷ jeh'aa këë a dajëer”, näng. “Hÿŷh, a dajëer hä ŷ manoo do paah”, näng.

26 —Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Karom nesaa do õm! Moo nahũũj õm!”, näng. “Mahapäh mä a nooh, joom ag ŷ nejoom do ŷ nu gekãã, näng a kyyh. Joom ag ŷ nejoom do ŷ bataa, näng a kyyh”, näng.

27 “Hëd n'aa dajëer manan'oo däk dajëer me moo heb'ooh do sa hä? Tii bä kä, ŷ kajaa bä kä, ta bahãnh ŷ gadoo paawä dajër ŷŷ”, näng ta kariw n'aa ta hä.

28 —Ti sa kariw n'aa ky hadoo: “Bë ado hõm sét hadoo do ta wë hanäng doo. Bë an'oo ji moo sahõnh hë wë näng do hä”, näng.

29 “Jé wë näng do hä, ti bahãnh takan'oo däk ta hä. Hajõng da anäng ta wë.* Kanhën d'os hë wë näng doo, kanhën d'os do ta wë hanäng do kado hõm da ta mahãnh”, näng.

30 “Bë dawäts nä ta w'oo hä gadagyp doo hënh karom nahũũnh doo. A'oot da tii bä. Sa tég kamegëej däk da tak'ëp nesaa do rahoop do hyb n'aa”, näng sa kariw n'aa kyyh —näng mä Jesus panyyg gó teh'ũũm doo.

Sahõnh hë badäk hahÿŷ hä habong do ky n'aa kety däk do ky n'aa hahÿŷh

31 Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ta kabaj'aa doo gó, ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó sahõnh hë äãs sa daheeh tabahyng bä kä, sa wahë wahë tyng n'aa jó, tsyt hë kasëew däk do tyng n'aa jó tabasoo da.

32 Tii bä sahõnh hë badäk hahÿŷ hä habong do rakata padëek da ta wë tan'oo bä. Tii bä tsyt hë tabasëew hõm da sa mahang, b'éé hagã n'aa tsyt hë tabasëm doo da b'éé kabara mahãnh.

33 Hub hënh tabasëew hõm da b'éé, s'ÿŷ hënh da kabara.

34 Tii bä ta bagã n'aa ky hadoo da ta hub hadäk hënh hab'ëeh do sa hä: “B'ëep bëeh, Ee ky n'aa edëng doo. Bë gado badäk hahÿ tadu dahäng noo gó naa bë hyb n'aa tenyyw hõm doo, ta bag'ããs doo.

35 Bë ŷ wén ts'yyt, ŷ paa asaah, wa ŷ paa bë anoo hä ŷŷ. ŷ paa hoo kaanh, bë anoo paa naëng ŷŷ. Ta s'ee hënh naa paa ŷŷh, bë gadoo paa ŷ bë tób bä.

36 ŷ paa saroor tamaah, bë anoo paa saror ŷŷ. ŷ paa nahëë näng, bë heg'ããs paa ŷŷh. Ragadahew'ëes doo gó paa ŷ bageët, ŷ paa bë hehëen”, näng da ta kyyh sa hä.

37 —Tii bä baad habok do reanh da ta hä: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ny noo gó äã bahapäh mabasaah doo, ny noo gó a waa äã banoo? Ny noo gó mahoo kaanh, a naëng äã banoo?”

* 25:29 Baad taban'yyh do hyb n'aa tii.

38 Ny noo gó ta s'ee hēnh naa ōm āã bahapäh, ōm āã gadoo? Ny noo gó ōm saroor tamaah, ōm āã saroor noo?

39 Ny noo gó ōm āã bahapäh manahēē nāng doo, radawäts gēēt do ōm? Ny noo gó ōm āã bahehēēn?", näk da baad habok do sa kyyh.

40 —Tii bä ta bagä n'aa ky hadoo da hahÿÿ da: “Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Sahōnh hē hāj ÿ hedoo do hä, hä ÿ h'yy ka'eeh do hä bë bad'oo do paah, rahyb n'aa sekog its né paawä, hä ÿ né hē ti tii d' bë bad'oo doo. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo”, nāng da ta bagä n'aa baad habok do sa hä.

41 —Tii bä ta s'ÿÿ hēnh hab'ēēh do sa hä taky hadoo da: “Bēēh, ky n'aa kawas'ee bong doo, bë ahōm mahānh ÿÿ tēēg hōō nadēēk doo hēnh, Dijab, āās nesaa do Dijab karom sa daheeh sa hyb n'aa P'op Hagä Do benyyw däk doo hēnh.

42 T'īī hēnh bë wén hōm, ÿ né asaah paah, dooh paa wa ÿ bë an'oo bä. ÿ paa hoo kaanh, dooh paa naēng ÿ bë an'oo bä.

43 Ta s'ee hēnh naa paa ÿÿh, dooh paa ÿ bë gado bä bë tób bä. ÿ paa saroor tamaah, dooh paa saror ÿ bë an'oo bä. ÿ paa nahēē nāng, ragadahew'ēēs doo gó paa ÿ bagēēt, dooh paa ÿ bë hegāã bä”, nāng da ta kyyh.

44 —Tii bä kä, ti na-āāj da reaanh da. Hahÿÿ da da sa kyyh: “Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, ny noo gó paa ōm āã bahapäh mabasaah doo, mahoo kaanh doo, ta s'ee hēnh naa do ōm, saroor tamah do ōm, manahēē nāng doo, ragadahew'ēēs doo gó mabagēēt doo? Ny noo gó ōm āã manasa?”, näk da sa kyyh.

45 Tii d' taky hadoo: “Baad bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Hahÿÿ hyb n'aa sakog its do see hä bë manasa doo, ÿ né hē ti bë manasa. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo”, nāng da ta bagä n'aa baad nabok do sa hä.

46 —Tii bä, ah'ūūm da rahoop do had'yyt doo hēnh. Baad habok doo, dooh t'īī hēnh rahōm bä. Hÿ pong jé ji edēb had'yyt do ragadoo tii hä —nāng mä Jesus.

26

Ratyw n'aa esoos do nyy da radaj'ēēp Jesus panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ti m' Jesus bahajaa bä sahōnh hē ta ti taher'oot doo, taky hadoo mä ta ma matēg sa hä:

2 —Bë hapäh, edaa däk Pas-kowa. Pawóp nä ta āh. Ti noo gó Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ran'oo däk da ta majīī sa moo gó b'aa kajatsēk do hä takepēēm däk hyb n'aa —nāng mäh.

3 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa na-āāj mä séd hä m' rakata padēēk P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do tób bä. Kajapas mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa heh'äät do häd.

4 Ti m' ratyw n'aa esoos mä Jesus ramoo maso hōm hyb n'aa ta wób raky n'aa nanapäh bä m', radaj'ēēp hyb n'aa kä m'.

5 Rakaner'oot bä m' raky hadoo: —Dooh da ēr dajēēb bä Pas-kowa noo gó, hajōk do ēr wē rah'yy kawereem mahānh —näk mäh.

Buu benyyw do ÿÿnh ahoog wät do Jesus nuu gó panyyg n'aa hahÿÿh

6 Ti m' panang Betanija häd nāng doo bä m', Simaw saraa hä däk do paa tób bä,

7 sa waa tyng hä m' Jesus basooh bä m', ana mä ta wē ÿÿnh. Buu benyyw do hood mä ta moo gó m' tabadäk. Pā s'ēēb mä ta hood. Tak'ēp mä taky n'aa gebah ta ti gó hanāng do buu benyyw doo. Ti m' Jesus nuu gó m' tabahah'ook.

8 Dooh m' Jesus ma matēg ragenaag bä ta ti tabad'oo doo.

—Hēd n'aa tarejāã tii? —näk mäh.

9 —Taw'āāts hē paawä takes'ēēm. Tak'ēp paawä ji ky n'aa geb'aah. Ta sām ji an'oo paawä kas'uut do sa hä —näk mäh.

10 Jesus maa napäh bä sa kyyh, taky hadoo:

—Bë hajēēw manä hahÿÿ ÿÿnh! Tak'ēp baad hadoo do tamoo wäd wät hä ÿÿ.

11 Kas'uut do aboo had'yyt hē bë mahang. ÿ ti hÿÿh, dooh bë mahang had'yyt hē ÿ awäd wäd bä.

12 ÿ radakä jēng noo gó buu benāw n'aa tii d' nuh ÿÿ gó tah'ook doo.

13 Né hup ÿ né hē hahÿÿ ÿ her'oot doo: Jé pad'yyt hē badäk hahÿÿ hä P'op Hagä Do T'aah panyyg hanām do rabaher'ood hōm

bä, raher'oot da na-ãäj hē hã ŷ tamoo wäd wät do ky n'aa, ji hyb n'aa esee hyb n'aa ta hã —näng mäh.

Judas taky n'aa enooh Jesus tahaëenh do ky n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' 12 hedoo do Jesus ma matëg seeh, Judas Ikarijot häd näng do bahôm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa wë.

¹⁵ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Nyy hē ta sãm bē anoo da hã ÿÿ, Jesus ŷ haëëj bã bē hã? —näng mäh.

Ti m' ranoo ta hã 30 moweed k'ãäts tæg hawak do s'ëëb ta sãm.

¹⁶ Ti m', ti noo gó naa Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn tabahaëenh hyb n'aa kã sa hã.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' pãw makuj n'aa tamah do rata-heb'ëës do du däk noo gó m', Jesus ma matëg rabana ta wë, ti m' rabeaanh ta hã:

—Nyy bã makarën ãã benãm Pas-kowa tä n'aa, matab'ëës hyb n'aa? —näk mäh.

¹⁸ Ti m' taky hadoo:

—Bë ahôm nã panang hënh, aj'yy tób hënh. Hahÿÿ da da bē maher'ood ta hã: “Hahÿÿ da ãã ma matëg kyyh a hã, ‘Kaja däk ŷ hajaa do noo gó ŷ jawén hyng doo. A tób hënh da ŷ tab'ëës Pas-kowa tä n'aa ma matëk ŷ sa daheeh’ ”, näk da bē kyyh —näng mä Jesus ta ma matëg sa hã.

¹⁹ Jesus mejũ doo da né hē m' ta ma matëg rabad'oo. Ti m' ramoo boo kãn tii bã kã Pas-kowa tä n'aa kã.

²⁰ Papÿÿj badëë hyng bã kã, Jesus bahyy sooh mä 12 hedoo do sii hē sa waa tyng pa.

²¹ Sa tä rabawëh bã kã m' taky hadoo sa hã:

—Bë see ŷ tahaëenh da majÿi moo gó. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —näng Jesus sa hã.

²² Ti m' rah'yy ketón bong. Ti m' sét ken'yyh mä raky hadoo:

—Hã ÿÿ, dooh ŷ tado bã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo! —näk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë see né da. Nemon ŷ hehoots wät do pãw, ti né da ŷ haëenh doo —näng mäh.

²⁴ —ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ŷ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hē —näng mäh. —Ti hadoo né hē, baad nado da aj'yy hã, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majÿi moo gó han'oo däk do hã! Taw'ãäts hē paawä ta ti aj'yy hã tanenyyts bã paawä! —näng mä Jesus kyyh.

²⁵ Ti m' Judas, Jesus haëëj däk do pan'aa, ky hadoo ta hã:

—Hã ÿÿ, dooh ŷ tado bã ma matëg! —näng mäh.

Ti m' Jesus ky gadoo:

—A daaj hē ti makaher'ood däk —näng mäh.

²⁶ Ti m' rabawëh bã, Jesus bado däk pãw, ti m' P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Taw'ãäts hē òm, Ee. Man'oo däk pãw ãã hã —näng mäh.

Ti m' taganabäh däk pãw, tan'oo däk mä ta ma matëg sa hã. Ti m' taky hadoo:

—Bë gado däg, bē awa. Hup ŷ heen n'aa hahÿÿh —näng mäh.

²⁷ Ti m' Jesus bado däk uwa bëëh hood, ti m' P'op Hagä Do hã ta ky hadoo:

—Taw'ãäts hē òm, Ee. Man'oo däk uwa bëëh ãã hã —näng mäh.

Ti m' tan'oo däk mä sa hã, ti m' taky hadoo:

—Bë sahõnh hē, bē eëg ta uuh —näng mäh.

²⁸ —Majyw ÿÿ ŷ anoo do ŷ dajëp noo gó heen n'aa hahÿÿh. Papuuj sahõnh hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kã. Hÿ jawén majyw ŷ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagä Do ky däng. Hajök do sa hyb n'aa takan'oo däk majyw ÿÿ, ŷ dajëp noo gó, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do kawug hõm hyb n'aa —näng mäh.

²⁹ —Hahÿÿ d' bē ŷ maher'oot: Hÿ jawén dooh ŷ eëg wäd bã hahÿ uwa s'ëëb. Jããm hē p'aa hënh papuuj däg ŷ eëk da bē sii Ee bag'ãäs doo bã —näng mäh.

³⁰ Ti m' Saaw-Mo hã hanäng do see me P'op Hagä Do rama ejãm do jawén paa bã m', rabahõm kãn waëë joom oriib häd näng do banäng hënh.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Badah, atsëm, hã ŷ rabad'oo do bē bahapäh bã, bē sahõnh hē da ŷ bē beréd hõm —näng mäh. —Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hã ti ky n'aa: “B'éé

hagã ÿ daj'ëep da. Tii bã da jé pad'yyt hê b'éé rabeüüm bong"* —näng mäh.

³² Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ta tii d' né paawä da hã ÿÿ, ÿ ganä wät jawén paa bã da, bë pooj jé da ÿ bahöm Garirej hênh —näng mäh.

³³ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hê õm reréd hõm bã, a wë ramoo bok do rabahapäh bã, ÿ ti dooh noo gó õm ÿ eréd bã —näng mä Peed.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Badah né hê, atsëm, karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me da ÿ maky n'aa jejën da. Né hup ÿ né hê ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus Peed hã.

³⁵ Ti m' Peed ky kah'üüm mä ta hã:

—Dooh! —näng mäh. —ÿ radajëeb bã na-ãj hê a sii, dooh noo gó da õm ÿ hyb n'aa eréd bã! —näng mäh.

Ti ky hedoo né hê m' Jesus ma matëg wób.

Getsemani bã Jesus ky n'aa ketsëe do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁶ Ti m' ta ma matëg daheeh Jesus bahöm joom banäng hênh Getsemani häd näng doo hênh. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Babä bë ayyw dó jajé ÿ ky n'aa ets'ëe nuuj jé —näng mäh.

³⁷ Ti m' Peed, Sebedew taah pawóp hadoo do daheeh tamahüüm ta sii dawë hã. Ti m' Jesus h'yyb gó tak'ëp mä tah'yy katón wät. Dooh baad tado wäd bã ta h'yyb.

³⁸ Ti m' tamawoob hê hadoo do sa hã taky hadoo:

—Tak'ëp ÿ h'yy katón. ÿ h'yyb dajëp do hadoo —näng mäh. —Babä bë ayyw. Bë matakä si ÿÿ. Bë aã manä da! —näng mäh.

³⁹ Ti m' tabahöm dawë hã. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, tũũ m' ta mabooryyy jat, ti m' taky n'aa ets'ëe P'op Hagä Do hã. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Tahaja bã paawä, mado hõm mahãnh ÿÿ wät hahÿ ÿ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né ÿ bets'ëe paawä, makarën doo d' né hê mabad'oo, ÿ karën doo da nado —näng mäh.

⁴⁰ Tabana bã m' ta ma matëg tamawoob hê hadoo do rahab'ëeh hênh, taheg'ãas mäh, aã b'ëeh mäh. Ti m' Peed hã tabeaanh:

—Dooh bë haja bã kanahën d'os hê bë ty gapadäg bã si ÿÿ? —näng mäh.

⁴¹ —Bë matakä, P'op Hagä Do hã bë ky n'aa ets'ëe, nesaa do h'yyb natatuk hyb n'aa bëeh, ÿ bë eréd hõm mahãnh —näng mäh. —Ji h'yyb karën né paawä baad hadoo do ji moo wät, nahejooj ji, ti hyb n'aa bë ky n'aa ets'ëe ÿ wén näng —näng mäh.

⁴² Ahõm ênh mä p'aa hênh, ti m' taky n'aa ets'ëe ênh p'aa hênh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Tanahaja bã ÿ ahoop do pan'aa kado hõm mahãnh ÿÿ, ÿ mamoo n'aa najesu bã ta mahãnh, tii bã, makarën doo da né hê ÿ karën hã ÿ kametëeh —näng mäh.

⁴³ Ti m' p'aa hênh tabana bã ênh, aã b'ëeh ênh mäh, tak'ëp mä raty jewyk sa h'yyb.

⁴⁴ Ahõm ênh p'aa hênh, taky n'aa ets'ëe do paa taky n'aa ets'ëe ênh p'aa hênh.

⁴⁵ Ti m' tamatëeh ta ma matëg tamawoob hê hadoo do wë, ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë kameh'ãäk nä? Bë aã magyys hê? —näng mäh. —Bë hegãã. Edaa däk Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ooh do sa moo gó rabahaëej däk doo.

⁴⁶ Bë as'ëeg bëh! Hamäh, ër ah'üüm! Wät ta ti ÿ han'oo däk do majë ÿÿ hã —näng mä Jesus kyyh.

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁷ Jesus ber'oot nä bã m', takajaa Judas, 12 hedoo do see paah. Hajök mä han'aa ta sii. Sën-jeer yt hã m', boh yt hã m' rabana. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa kyy gó m', Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa kyy gó m' na-ãj hê ti rabana.

⁴⁸ Haëënh doo, baad ub mä taky n'aa her'ood däk. Hahÿÿ da m' ta kyyh sa hã:

—Ta ti ÿ tapa tsanetsup doo da, ti né hê tii. Tii d' bë maso däk, bë maso hõm —tii da m' ta kyyh dó sa hã.

⁴⁹ Ti m' nanyyw hê Judas bana Jesus wë, ti m' tedëng:

—Taw'ãäts hê õm, ma matëg? —näng mäh. Ti m' ta tapa tsanetsup mäh.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo Judas hã:

—Ti bã, mamoo wäd ti majawén na doo, najis ÿÿ —näng mäh.

* 26:31 Sakarija 13.7

Ti m' ta hã rakajäk, ramaso däg kän mä Jesus.

⁵¹ Ti m' Jesus hata see bado däk ta sën-jeer, tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj gakyd hõm mäh.

⁵² Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Menyyw däg a sën-jeer —näng mäh. — Sën-jeer me ta wób hekyyt doo, sën-jeer me tadajëp.

⁵³ Ý nahaja med'oo, ý karën bä paawä, Ee hã ý ky n'aa etsëë 12 ken'yyh kata däk do tak'ëp kanekan do ääs nayyw hë tamejüü hyb n'aa, ý ramo n'aa jesuu hyb n'aa?

⁵⁴ Tii d' tado bä paawä, ý ramo n'aa jesu bä paawä, dooh paawä takaja bä tii bä P'op Hagä Do kyy kerih doo, hahÿ né hë kametëeh doo kä hã ý taher'oot doo —näng mä Jesus ta ma matëg hã, sën-jeer hado däk do hã.

⁵⁵ Ti m' hajõk do hã kä Jesus ky hadoo:

—Ër wahë n'aa wë h'yy kawereem do sa h'yyb mahüüm n'aa bë ed'oo g'eeh ýÿh, bë wén n'aa wë ýÿ sën-jeer yt hã, boh yt hã, ý bë masoo hyb n'aa? —näng mäh. —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó ý awäd had'yyt hë ý ma metëek bä. Dooh ênh ý bë maso bä tii bä ênh? —näng mäh.

⁵⁶ —Hÿÿ kä, taw'ääts hë —näng mäh. —Ý hapäh, sahõnh hë tii da tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, hã ý kametä däk hyb n'aa —näng mä Jesus.

Ti m' sahõnh hë kä ta ma matëg rawaj'aa bong. Reréd hõm mä Jesus.

Judah buuj sa wahë n'aa wë Jesus ramahüüm do ky n'aa hahÿÿh

⁵⁷ Ti m' Jesus ramaso däk do ramahüüm kän Kajapas häd näng do tób hënh. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do ti Kajapas. Kata b'ëeh mä ta tii bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë m'.

⁵⁸ Peed bahõm mä Jesus sa jawén. Dawëë m' tagadäk. Ajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób w'oo hã. Ti m' warahén sa pa

m' tabahyy häng, tabahëg'ääs hyb n'aa nyy d' rabad'oo Jesus hã.

⁵⁹ P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa hedoo doo, sahõnh hë Sinedirijo häd näng do ajyy n'aa sii hë m' resoos mä Jesus hã rap'ää daj'ëep péh. Resoos mä daap hë Jesus raky n'aa tapaa doo.

⁶⁰ Hajõõ né paawä m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hã, dooh m' raw'yyt pé rap'ää daj'ëep pé Jesus.

Ti m' tagadëeg ub kä pawóp hë han'aa,

⁶¹ ti m' raky hadoo:

—Hahÿÿ da hahÿ aj'yy kyyh: “Ý hajaa ý gawatsiig hõm bä P'op Hagä Do tób n'aa”, näng. “Tamawoob hë ta äh, ý tamaa sooh p'aa hënh”, näng ta kyyh —näk mä sa hã.

⁶² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do p'op mä tabas'ëëg gëet. Ti m' taky hadoo mä Jesus hã:

—Dooh maher'oot pé õm raky n'aa tapaa do hã? —näng mäh.

⁶³ Dooh m' Jesus ky gado bä. Bag hënh mä tabagëet.†

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do ky hadoo ênh mä ta hã:

—P'op Hagä Do hedëb had'yyt do matym gó kä õm ý mejüü, ää mamaher'oot hyb n'aa ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do T'aaah mado bä! —näng mäh.

⁶⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Õm né tii, ti tii d' her'oot —näng mäh. — Ti hadoo né hë, hahÿÿ da bë sahõnh hã ý maher'oot: Hÿ jawén bë hapäh né da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do, Sahõnh Sa Bahãnh Hado Do hub hënh tabasoooh bä, ta hã P'op Hagä Do weh'ëeh doo bä. Bë hapäh né da ênh tabahyng bä wë puh mahang —näng mä Jesus kyyh sa hã.

⁶⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do kawaj'ään gó tawén s'ëëd hõm ta daaj hë ta saroor. Ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do taky n'aa rejä däk! Jääm hë. Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot

† 26:63 Dooh Jesus kawaj'ään bä. Daap hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do ke'aanh, Jesus wén ky ganadoo.

péh. Bë maa napäh né hē ta kyyh, P'op Hagä Do taky n'aa rejää doo.

⁶⁶ Nyy da bë hä? —näng mäh.

—Taw'ääts hē tadajëp! —näk mä ta wób sa kyyh.

⁶⁷ Ti m' ta mamets rabahetsoos, ti m' rabetuu sa moo me. Ta wób ratapa ewyyh mäh,

⁶⁸ ti m' raky hadoo ta hä:

—Maher'ood mahapëë bä, Kristo, jaa mo haj'aa? —näk mäh.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁹ Ti noo gó, tób w'oo hä Peed bahäng bä, tób danäh karom ÿÿnh ana ta wë, ti m' taky hadoo:

—Öm na-ääj hē Jesus Garirej buuj sii hawät doo —näng mäh.

⁷⁰ Ti m' Peed ky n'aa jejën wät sahõnh hē sa matym gó.

—Dooh ÿ heen n'aa nyy bä ta ti maher'oot doo —näng mä ta kyyh.

⁷¹ Ti m' Peed bahõm ta hadë noo bä. T'ÿ hēnh tób danäh karom ÿÿnh see bahapäh bä m', taky hadoo sa pa hab'ëeh do sa hä:

—Jesus Nasaréh buuj sii hawät do hahÿÿh —näng mäh.

⁷² Ti m' Peed jejën ënh mä p'aa hēnh. P'op Hagä Do hä m' taky däng, raky daheeh hyb n'aa paawä:

—Dooh ÿ hapëë bä ta ti aj'yy —näng mäh.

⁷³ Ti noo gó né hē badawëd däk mäh, ta pa hab'ëeh do p'op raky hadoo ta hä:

—Sa hata see né hē öm —näk mäh. —Garirej buuj raber'oot doo da né hē ti maber'oot —näk mä sa kyyh.

⁷⁴ Ti m' Peed ta daaj hē taky n'aa kawas'ee kån. Ti m' P'op Hagä Do hä taky däng:

—Dooh ÿ hapëë bä ta ti aj'yy! —näng mä ta kyyh sa hä.

Ti m' nayyw hē m' karaak bah'ÿÿ kån.

⁷⁵ Tii bä m' Peed hyb n'aa newë däk Jesus her'oot do paa kä ta hä: “Karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me ÿ maky n'aa jejën da.” Ti né paa kä m' Jesus her'oot do paa kä ta hä. Ti m' Peed banyyh wahoo gó naa. Tak'ëp tabaód g'ëed kån mä taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

27

Pirato häd näng do wë Jesus ramahüüm kån do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Böp paa m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj wahë n'aa wób, rahyb n'aa eno däk Jesus radaj'ëep hyb n'aa.

² Ramoo maw'yyd däk, ramahüüm Pirato häd näng do wë, Roma buuj Judah häj n'aa bä bag'ääs doo.

³ Ti m' dajëb hä Jesus raky n'aa ety däk do Judas, Jesus haëej däk do ky n'aa napäh bä m', t'yyd kamehÿÿn wät mä tamoo wät do paa hä. Ti m' moweed k'ääts tæg hawak do s'ëeb tabaj hõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, sa wahë n'aa wób hä.

⁴ —Nesaa do ÿ moo wäd wät —näng mä sa hä. —Mo haj'aa kad'oo do nado dajëb hä ÿ haëej däk doo —näng mä Judas kyyh sa hä.

Ti m' sa wahë n'aa hedoo do raky gadoo:

—Dooh hyb n'aa ää hyb n'aa peet pé ta tii. A ky gabuuj hē ti ta tii —näk mä sa kyyh.

⁵ Ti m' Judas dawäts bëeh tũ moweed P'op Hagä Do tób n'aa yt hä, ti m' tabahõm kån, nu kasagÿÿw däk mä tyd me.

⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa rabata däk moweed tũ kajäk doo, ti m' raky hadoo:

—Dooh ër ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä P'op Hagä Do tób n'aa dajëer n'aa tabahado däk hyb n'aa hahÿÿ dajëer. Majyyw dajëer n'aa ti hÿÿh —näk mäh.

⁷ Ti hyb n'aa m' rahyb n'aa newë däk ramametsëe hyb n'aa hew'yyt do joom banäng doo, Judah buuj nadoo do kamag kadebong do pan'aa.

⁸ Ti hyb n'aa, da hē na-ääj nä ta häd ramaneënh “ta majyyw hood”, hew'yyt do joom hood paah.

⁹ Tii d' né kä m' kametä däk P'op Hagä Do ky n'aa rod Jeremiih häd näng do erih do paa kä. Hahÿÿ d' paa m' ta kyyh: “Rado däk 30 hedoo do moweed k'ääts tæg hawak do s'ëeb. Sa moo gó rahaëej däk do sãm Isaraëw buuj raky kajäk do tii.

¹⁰ Ta sãm me rabets'ëe hõm hew'yyt do joom banäng doo. Tii d' né hē Tak'ëp Hyb

* **27:10** Jeremiih 19.1-13, 32.6-9. Taw'ääts hē ji ner'oot na-ääj hē Sakarija 11.12-13.

N'aa Jawyk Do mejũũ hã ÿÿ",* nãng paa Jeremiij erii wãt do kyyh.

11 Ti nuuj jé m' Roma buuj Judah hãj n'aa bã bag'ããs do pooj jé m' Jesus bagëët. Ti m' Jesus hã ta bagã n'aa eanh mäh:

—Õm né Judah buuj sa wahë n'aa? —nãng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿÿ. Tii d' né hë, maher'oot doo d' né hë —nãng mã Jesus.

12 Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Judah buuj wahë n'aa wób Jesus raky n'aa tapaa bã kã Pirato hã, dooh m' Jesus ky gedag bã.

13 Ti m' Pirato ky hadoo ta hã:

—Nepãh a hã õm raky n'aa tapaa doo? —nãng mã Pirato.

14 Dooh né paawã Jesus kawaj'ããn bã, dooh m' taky gedag bã raky n'aa tapaa doo. Ti hyb n'aa m' tak'ëp Pirato hyb n'aa meuuj wãt.

15 Pas-kowa noo gó m' Pirato bahed'oo doo da taberéd hõm radewëës do seeh. Teréd hõm hajõk do retsëë doo.

16 Ti noo gó m' ragadahew'ëës doo gó m' tabagëët Jesus Barabas hãd nãng doo, moo nesaa do ky n'aa etsëeh doo.

17 Ti m' hajõk do rakat'aa bã kã ta tób hënh, Pirato beanh sa hã:

—Ny hadoo do bë karën ÿ eréd hõm: Jesus Barabas, Jesus ramaneëenh do P'op Hagã Do H'yyb Dãng Doo? —nãng mäh.

18 Tii d' tawén eanh, tahapãh mäh, ta hã rahaëëj dãk Jesus, rah'yy kajew'ëës do hyb n'aa ta hã.

19 Ti m' ti noo gó né hë m', ji ky n'aa ety n'aa tyng jó Pirato basoooh bã kã m', Pirato ÿÿm mejũũ mã Pirato rapanãk hyb n'aa. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Marejã manã ta ti aj'yy mo haj'aa kanadoo doo. Ta ti hyb n'aa tak'ëp ÿ bahob wãt sãh ÿÿ gó naga hë atsëm —nãng mã ta ÿÿm kyyh Pirato panãk do hã.

20 Ti nuuj jé m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa na-ããj hë m' ramejũũ

mã hajõk doo, Barabas rabetsëë hyb n'aa Pirato hã. Ramaher'oot na-ããj hë Pirato ramejũũ Jesus tadj'ëëp hyb n'aa.

21 Ti m' Pirato beanh sa hã:

—Ny hadoo do bë karën ÿ eréd hõm? —nãng mäh.

—Barabas —nãk mã hajõk do sa kyyh.

22 Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bã, nyy da ÿ bad'oo Jesus hã, Kristo ramaneëenh do hã? —nãng mäh.

—Mepëëm dæg b'aa kajatsëk do hã! —nãk mã sahõnh hë sa kyyh.

23 —Hëd n'aa? —nãng mã Pirato. —Dooh mo haj'aa kad'oo do tado bã —nãng mäh.

Taher'ood né paawã m' tak'ëp rageëëj bong tii bã:

—Mepëëm dæg! Mepëëm dæg! —nãk mäh.

24 Pirato bahapãh bã m' sa h'yyb rawana-reem doo, Pirato hapãh mã rah'yy kawereem do ta wë, tado dãk naëng, ti m' ta moo tabahetsyyd wãt hajõk do matym gó.†

—Hëp ÿ n'aa nado hahÿ aj'yy dajëp doo —nãng mäh. —Bë né hë ti ta tii d' karën doo —nãng mäh.

25 —Taw'ããts hë —nãk mã sahõnh hë. —ããh, ãã panãa na-ããj hë, ãã gadoo ta majyyw hyb n'aa ãã raky n'aa tapa bã —nãk mã Pirato hã.

26 Ti m' Pirato beréd hõm Barabas hãd nãng doo. Ti m' tamejũũ rabahewyyh Jesus. Ti m' tahaëëj dãk warahén sa hã rabepëëm dãk hyb n'aa b'aa kajatsëk do hã.

Jesus warahén rarejãã do panyyg n'aa hahÿÿh

27 Ti m' bag'ããs do warahén n'aa ramahũũm Jesus sa wahë n'aa tób wahoo hënh. Tii bã m' ranaëëj nã sahõnh hë sa hataa, séd hã rakata padëëk hyb n'aa Jesus w'oo hã.

28 Ti m' rakabo nyyh ta saroor, ti m' radasuun jëng ta hã ta hatsë hahiin doo.

29 Ti m' hetëk do moo m' ramap'õõd dãk, ta nuu gó m' radasoooh. Ti m' ranoo ta tatu hub hënh tamasoo hyb n'aa.‡ Ti m' sa taron nuu me m' ramehyy bëeh ta wë. Raweh'ëeh

† 27:24 Tii d' tawén d'oo, ta ky gabuuj gó nadoo do radaj'ëëp doo, tametëeh hyb n'aa sa hã. ‡ 27:29 Ta hatsë rawén dadãk, sa wahë n'aa ky n'aa hadoo ramanes'uunh hyb n'aa. Ti hadoo hetëk do kapõõs doo. Tëg gabarëeh do sa wahë n'aa nuu gó radasoooh do ky n'aa hadoo ramanes'uunh. Ti hadoo na-ããj hë ta tatu. Ta moo gó sa wahë n'aa atón tatu n'aa hedoo do k'ããts tæg hawak do s'ëëb rahyb n'aa jew'yyk do metëë n'aa. Ta tii me ramanes'uunh.

doo gó m' raky n'aa mes'uunh. Ti m' raky n'aa ej'ees. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Kaweh'eëh Judah buuj sa wahë n'aa! —näk mäh.

³⁰ Ti m' rabahetsoos sa matsós me. Hajõõ nuu me m' ranu gewyyh tatu me.

³¹ Raky n'aa ej'ees jawén paa bä m' rado nyh mä ta hatsë hahiin doo, radasuun jëng mä ta saroor hë. Ti m' ramahũüm rabepëem däk hyb n'aa.

Jesus rabepëem däk do panyyg n'aa hahÿÿh

³² Panang bä naa raban'yyh bä m' rakataa aj'yy panang Sirené häd näng doo bä naa, Simaw häd näng doo hä. Ti m' warahén ramejũ mä tabes'ooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepëem däk do b'aa n'aa.

³³ Ti m' rakajaa Gogota häd näng doo bä. (Gogota häd näng doo m' ji nu gabóg k'yy rahanäng pé m' tii.)

³⁴ Ti m' ramenoo ta hä joom uwa häd näng do s'eëb hejooñh doo. Kamekuunh mä ti datsäng doo me.Š Ti m' tameëëk kanahën d'os hë, dooh teëg bä.

³⁵ Ti m' rabepëem däk do jawén paa bä m', ramoo bong ramas'uunh doo, raba-hapäh hyb n'aa ta saroor uuh wë ym doo.**

³⁶ Ti m' rabehyy b'eëh Jesus rabahag'aäs hyb n'aa.

³⁷ P'op, ta nu gad'oo pong jé m', warahén rabepëem däk kerih do Jesus moo p'ää tadajëp do heen n'aa. Hahÿÿ da m' kerih do hä: “Jesus hahÿÿh, Judah buuj sa wahë n'aa”, näng mä kerih do hä.

³⁸ B'aa kajatsëk do wób hä rabepëem padëëk na-ääj hë pawóp hë ajyy baretsëk doo. Hub hënh ta see hahäng, s'ÿÿ hënh ta see hahäng. Hõõ gó Jesus kahepëem däk do bahäng.

³⁹ Ta tii me teb'eës do raky n'aa rejää mä Jesus, sa nuu m' rewõñh Jesus wë.

⁴⁰ Hahÿÿ d' m' sa kyyh:

—Magawats'iik mäh, a nooh, P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob mä ta äh mamoo wäd sooh p'aa hënh, a nooh. A daaj kedëëb! Ahyy b'aa hä hadäk do õm, P'op Hagä Do T'aah mado bä! —näk mä sa kyyh.

⁴¹ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa na-ääj hë raky n'aa ej'ees mäh:

⁴² —Ta wób ted'eëp —näk mäh. —Dooñ tahaja bä ta daaj hë takedëëb bä! Isaraëw buuj sa wahë n'aa m', tanooh. Taw'ääts hë tabahyng b'aa kajatsëk do hä tahadäk do hä naa, tii bä ää ky daheeh da!

⁴³ P'op Hagä Do hä m' tah'yy kasadä, tanooh. Na P'op Hagä Do edëëb hää, P'op Hagä Do genaag bä ta hä. P'op Hagä Do T'aa m', tanooh —näk mä sa wahë n'aa sa kyyh.

⁴⁴ Baretsëk do ta pa pad'eëk do ti na-ääj raky n'aa rejää mäh.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁵ Wasyk mä ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿÿ hä. Jääm hë tug bä tabawag däk p'aa hënh.

⁴⁶ Tug bä m', tak'ëp mä Jesus geëëj wät: —Eroj, Eroj, rama sabakatani? —näng mäh.

“P'op Hagä Doo, ÿ h'yy kasahadä doo, hëd n'aa ÿ mamakyys?”,†† tahanäng pé m' tii.

⁴⁷ Ta tii bä p'eets hë hab'eëh do wób rama napäh bä m' ta kyyh, raky hadoo:

—Eriij‡‡ ti tanaëënh —näk mäh.

⁴⁸ Ti m' nanyw hë sa see waj'aa däk, sapum do tehoots däk uwa s'eëb oow me, b'aa hä m' tagadahäng, tamenoo mä Jesus hä tabeëëk hyb n'aa.

⁴⁹ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Na madëëg! —näk mäh. —Ti b' ër heg'ääs Eriij ana bä tabed'eëp hyb n'aa —näk mäh.

⁵⁰ Ti m' tak'ëp mä Jesus geëëj wät, ti m' h'yy keréd hõm mäh.

⁵¹ Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'õp ta gó noo gatsë hebaan do kas'eëd hyng mäh. Hëëj katajus wät mäh, pä ganebäh bong P'op Hagä Do an'oo bä.

⁵² Noo kesëëts hõm mä kamag hood. Hajõk mä baad habok do paa genä bok mäh. Edëb bë kån mäh.

⁵³ Genä bok do raban'yyh sa kamag hood paa bä naa. Ti m' Jesus ganä wät do jawén

Š 27:34 Datés do biin tii. Tii d' né hë rabahed'oo radej'eëp do hä. ** 27:35 Saaw-Mo 22.18 †† 27:46 Saaw-Mo 22.1 hä takerii däk doo hä tabeh'ũüm. ‡‡ 27:47 P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub hawät do paa ti Eriij.

paa bä, rabajëë p'ëë panang Jerusarënh hënh. Kas'ee bok mä hajök do hä.

⁵⁴ Ti m' hëej katajuus doo, sahõnh hë hawäd wät do warahén sa wahë n'aa, ta warahén n'aa Jesus hag'ääs do rabahapäh bä m', raky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah né paa ti hÿÿh! — näk mä sa kyy kä.

⁵⁵ Hajök ÿÿj tii b' hab'ëëh. Dawëë naa m' rabaheg'ääs. Garirej häj n'aa bä naa rahada mä Jesus. Jesus karën do hä, ta waa hedoo do hä m' ramasa.

⁵⁶ Sa mahang mä rabab'ëëh Marija Madarën häd näng doo, Marija see Tsijaag Joséh sa ÿÿn, Sebedew taah sa ÿÿn. Tama-woob hë ÿÿj.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

⁵⁷⁻⁵⁸ Tüüh däg bä m' papÿÿj, aj'yy tak'ëp ma näng do bahõm Pirato wë. Joséh mä ta häd. Arimatsija hënh naa m' tii. Jesus ma matëg see hado däk mäh. Ti m' tabahõm Pirato wë. Tetsëë mä Jesus kamag n'aa tabado hyng hyb n'aa. Ti m' Pirato mejüü rahaëëj däk ta hä tadakä jëng hyb n'aa.

⁵⁹ Ti m' Joséh bado hyy kån Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä pään hanäm doo me, rino häd näng do s'ëëb.

⁶⁰ Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gó. Papuuj mä ta ti kamag hood pan'aa. Joséh kamag hood paawä ti ragagots däk doo. Ti m' pä gatsabak do tepëëd nä, taty gatsëë däk mä ta me. Ti m' tabahõm kån.

⁶¹ Marija Madarën, Marija see Jesus kamag hood pa m' rabat'oonh.

⁶² Ti m' jati péh, Saab hä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw sa daheeh rabahõm Pirato wë.

⁶³ —Hyb n'aa jawyk doo —näk mä Pirato hä. —Ää hyb n'aa es'ee däk ta ti aj'yy noo kanesa do ky hadoo do paah. Hahÿÿ d' paa ta kyyh: “Tamawoob hë tabahado däk bä kä äh ÿÿ, ÿ d' ganä wät p'aa hënh”, näng paa ta kyyh.

⁶⁴ Ti hyb n'aa ää karën paawä mamejüü warahén rabahag'ääs hyb n'aa ta kamag hood tamawoob hë ta äh. Ta kamag hood ranahagää bä, ta ma matëg an'aa da ta kamag rabado nyyh hyb n'aa. Jesus ganä wät, näk da tii bä. Hajök paa tawedii.

Jesus makü ganä wät ranoo bä, ti bahänh kawad'ii padëëk hajök do tii bä —näk mä sa kyyh Pirato hä.

⁶⁵ Ti m' Pirato ky hadoo:

—Taw'ääts hë bë mahüüm warahén kamag hood rabahag'ääs hyb n'aa. Baad bë enyyw. Bë hapäh né hë nyy d' bë bad'oo — näng mäh.

⁶⁶ Ti m' ta kamag hood noo bä rabats'aa däk ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa, ta ma matëg ranoo gasëëts hõm mahänh. Ti m' ramejüü warahén rabahag'ääs hyb n'aa.

28

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', Saab bahëej jëng bä m', báp paah, met'uuh hä, papÿÿj ty ganä këë bä, Marija Madarën, Marija see daheeh rabahõm Jesus kamag hood rabaheg'ääs hyb n'aa.

² Ti m' nayyw hë, tak'ëp k'ääts katajus këë. Tak'ëp tawén katajus wät P'op Hagä Do ääs bahyng do hyb n'aa, ti m' pä kepëëd hõm ta noo gatsë paah, ti m' ta jó tabaso däk.

³ Tak'ëp mä ääs gabarëëh, hawyp do gabarëëh doo da. Tak'ëp mä ta saroor bahawak.

⁴ Tak'ëp mä warahén, Jesus kamag hood hag'ääs do paah, rajeÿÿm bong mä ääs. Kajajän b'ëëh mä ÿÿm haj'aa, dejëp do hedo padëëk mäh.

⁵ Ti m' ääs ky hadoo ÿÿj sa hä:

—Bë eÿÿm manäh! —näng mäh. —ÿ hapäh, Jesus repëëm däk do paa bë esoos.

⁶ Dooch wäd bä. Ganä wät, bë tamaher'ood wät doo da né paah! B'ëëp, bë hegäa nyy bä takadasuun jëng do paa bä — näng mäh.

⁷ —Nayyw hë bë ahõm, ta ma matëg bë maher'oot hyb n'aa. Hahÿÿ da d' bë kyyh: “Ganä wät dejëp do sa mahang. Ahõm da bë pooj jé Garirej hënh. Bë hapäh da t'ÿÿ hënh”, näk da bë kyyh. Tii d' këh ÿ bë hä — näng mä ääs kyyh ÿÿj sa hä.

⁸ Ti m' rawaj'aa jëk ta ma matëg ramaher'oot hyb n'aa. Rajeÿÿm né paawä m' tseb'ee mä ti hyb n'aa.

⁹ Ti m' rabajëk bä m', nayyw hë m' Jesus kas'ee wät sa hä, ti m' takedëng sa hä. Ti m' ta wë rabana, ti m' rabehyy b'ëëh tüü, ta

tsyym hã ramoo kajäk ta hã raweh'ëeh hyb n'aa.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bë eÿm manäh. Bë ahöm, bë maher'ood hãj haa sa hã Garirej hënh rabahöm hyb n'aa. Tii bä da ÿ rabahapäh —näng mä Jesus.

Warahén ramaher'oot do rahapäh do panyyg n'aa hahÿh

¹¹ Ti m' Jesus ma matëg wë ÿÿj rahöm nuuj jé m', warahén wób rabajëk mä panang hënh P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa wë. Ti m' ramaher'oot mä sa hã sahõnh hë rahapëë wät doo.

¹² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa rakataa Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa sii, rahyb n'aa newëë nyy d' rabad'oo hyb n'aa. Ti m' hajöng dajëër rabanoo warahén sa hã,

¹³ ti m' raky hadoo sa hã:

—Taw'ãäts hë hahÿh da bë maher'ood ta wób sa hã: “Atsëm, äã äã nuuj jé ta ma matëg rabana, tii b' retsëëg höm ta kamag”, näk da bë kyyh —näk mä sa wahë n'aa hedoo do sa kyyh.

¹⁴ Ti m' raky hadoo ënh:

—Pirato, babä bagä n'aa ky n'aa napäh bä panyyg bë her'ood höm doo, äã h'yyb en'yym da, dajëb hã bë taky n'aa ety mahãnh* —näk mä sa kyyh.

¹⁵ Ti m' warahén ragado däk dajëër, ti m' sa hã ramejüü doo da né hë m' ramaher'ood höm daap men'yyh do panyyg. Ti m' jé pad'yyt hë m' Judah buuj mahang kaher'ood däk ta ti panyyg. Da hë na-ãäj nä kaher'oot.

Jé pad'yyt hë ta ky n'aa ji maher'ood höm Jesus mejüü do ky n'aa hahÿh

¹⁶ Ti m' 11 hedoo do rabahöm kãn Garirej hënh, waëë hënh, Jesus mejüü do paa hënh.

¹⁷ Ti m' Jesus rabahapäh bä, raj'aa etsëë kãn mä ta hã. Ti hadoo né hë dooh baad tagah'ood nä bä ta wób sa hã.

¹⁸ Ti m' Jesus bana kãn p'eets hë sa wë. Hahÿh d' mä ta kyyh sa hã:

—Sahõnh hã, hÿ pong jé hawät do hã, badäk hahÿh bä hawät do hã na-ãäj hë P'op Hagä Do an'oo däk ÿ mejüü hyb n'aa. Sahõnh hë sa bahãnh ÿ hyb n'aa jawyg däk tan'oo bä.

¹⁹ Ti hyb n'aa, bë ahöm. Ma matëk ÿÿ rabahado padëëk bë an'oo bä sahõnh hë hãj n'aa babuuj. Bë nu gemuun höm da ta ti Ee häd gó, ta T'aah häd gó, P'op Hagä Do Sahee häd gó.

²⁰ Bë ma met'ëëg sa hã sahõnh hë bë ÿ mejüü do paa raky daheeh hyb n'aa. Hahÿh ÿ ky däng bë hã: ÿ awäd had'yyt hë da bë sii badäk hahÿh gawatsik bä kä.† Jããm hë kä.

* **28:14** Roma buuj sa warahén n'aa raã bä rabahag'ããs bä, radej'ëep ta sãm. Ti hyb n'aa “ãã h'yyb en'yym da bë wahë n'aa” rawén näng. † **28:20** Sahõnh hë badäk hahÿh bahëëj jëng do jawén paa bä, hÿ pong jé Jesus pa ër aboo had'yyt hë.

Maah-Ko Jesus ky n'aa hanäm do Maah-Ko erii wät do hahÿÿh

Jowāw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Hahÿÿ tadu doo Jesus Kristo, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm doo.

² Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do mo haj'aa hä:

“ÿ mejüü da panäk ÿ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyw däk hyb n'aa a pooj jé.”*

³ “Hahÿÿ da tabanawäng bä her'oot do kyyh:

Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah”,† näng mä takerii däk do hä.‡

⁴ Nanäng panäk doo, Jowāw nu gahem'uun do paa m' tii. Tabanawäng bä paa m' tabawät. Tanu gemuun hõm paa m' hajök. Taher'oot sa hä raberéd hõm hyb n'aa nesaa doo, ranu kemuun hõm hyb n'aa nesaa do raberéd hõm do heen n'aa, P'op Hagä Do awug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng doo.

⁵ Ti m' hajök Judah häj n'aa buuj, panang Jerusarēnh häd näng do babuj n'aa na-ãj né hë m' rabahõm Jowāw wë. Nesaa do rakawoom bä, Jowāw nu gemuun hõm tamii Joradän häd näng doo me.

⁶ Jowāw saroor mä kameer wii s'ëeb ta pan'aa. Ta baa wyd paa m' ta byyh. Sabakar paa m' tawëh ta tä, mabaa bëeh paa m' ta waa.

⁷ Hahÿÿ d' paa ta kyy sa hä:

—Ti awät da jawén ÿÿ tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahānh ÿÿ. Hä ÿÿ, ÿ hyb n'aa

sakog its ta hä. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bä ta tsyym suun kabo n'aa ÿ do bäs —näng mäh.

⁸ —ÿ ti hÿÿh, bë ÿ nu gemuun naeng me. Tii kä P'op Hagä Do Sahee tabajëe suun bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahüüm hyb n'aa —näng mä Jowāw nu gahem'uun do kyyh sa hä.

Jesus Jowāw nu gemuun wät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹ Ti noo gó kä m' Jesus bana panang Nasaréh häd näng doo bä naa. Garirej häj n'aa bä ta ti Nasaréh panang. Jesus Jowāw nu gemuun wät doo kä tamii Joradän häd näng doo me.

¹⁰ Ti m' Jesus nu ganä däk bä m' tabaheg'ääs wë hä, wë kabasëets däk. Ti m' P'op Hagä Do Sahee tabahapäh, ahyng mä ta wë gurii-i hadoo mäh.

¹¹ Ti m' hÿ pong jé naa tamaa ena kån P'op Hagä Do kyyh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Öm tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahān up doo. Baad ÿ mah'yyb n'yyim —näng mäh.

¹² Ti m' nayyw hë tabanawäng hënh, rabanabok hënh, Jesus P'op Hagä Do Sahee mahüüm kån.

¹³ T'ii hënh mä Jesus baym 40 m' ta äh. Tii bä m' Nesaa Do Yb, Satanas häd näng doo, mety paawä m'. Ta tii bä m', Jesus baym bä, ti abong mä tababo n'aa. Ääs rahag'ääs mä Jesus.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m', Jowāw nu gahem'uun do radawäts gëet do jawén paa bä kä m', Jesus bahõm kån Garirej häj n'aa hënh kä. T'ii hënh kä P'op Hagä Do panyyg hanäm do tamet'ëeg kån.

¹⁵ Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Kaja däg kån ji P'op Hagä Do bag'ääs doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë eréd hõm nesaa doo. P'op Hagä Do hä bë h'yy kawareem. Bë ky dahé ti panyyg hanäm doo —näng mä Jesus.

* **1:2** Marakijas 3.1 hä takerii däk hahÿÿ bód t'aats. P'op Hagä Do kyyh ta T'aah hä tabedoo do tii. Ta bód see ti Isajas erii wät do paah. † **1:3** Ji h'yyb tym ji enäm, baad P'op Hagä Do T'aah ji gadoo ji h'yyb gó, tahanäng pé m' ti ji tyw n'aa ji bak'ood däk, ji tyw n'aa ji daj'aah. ‡ **1:3** Isajas 40.3 § **1:7** P'ooj ub sa karom rakeboo paa m' sa kariw n'aa tsyym suun. Tii bä sa kariw n'aa tsyym rahets'yyt. Tak'ëp hyb n'aa sakog its Jowāw Jesus matym gó, ta hä hë Jowāw hegää bä. Ti hyb n'aa, dooh tahaj'as pé Jesus wë tamoo wäd bä, ta hä hë tahegää bä, tahanäng pé tii.

16 Ti noo gó m', tabawät bä m' karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me, tabahapäh mä pawóp hē ta hÿÿj daheeh habok doo. Simaw, Ān-Deréh mä sa häd. Tah'ÿÿb mä res'aak karahi me. Tah'ÿÿb sag né hē m' tii.

17 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—B'ëep bē ana, si ÿ bē abooh. Tah'ÿÿb sag nado boo da bē hÿÿ kä. Ajyy, ÿÿj sag hadoo da bē hÿÿ kä P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

18 Ti m' nyyw hē m' raberéd hōm karahi. Ah'ũm kån mä ta sii.

19 Ti bahānh mä tabahapäh Sebedew häd näng do taah, Tsijaag, Jowāw daheeh. Marakate gó m' rabat'oonh. Karahi m' renām.

20 Jesus ats'yyt né m' tii d' ěnh. Ti m' nyyw hē m' raberéd sooh sa yb sa hataa sii hē m'. Ti m' Jesus sii rabahōm kån mäh.

Jesus habēē hōm do mera do hadäk do panyyg n'aa hahÿÿh

21 Ti m' Jesus bahōm panang Kapar-Naũm häd näng doo hēnh. Ti m' Saab, Judah buuj rakamehehāk do hä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh tabahōm. Tii bä m' tama metēek P'op Hagä Do panyyg.

22 Ti m' maa new'ëē do rahyb n'aa meu-unh mäh. Rawén meuuj bong mäh, hyb n'aa jawyk do ky n'aa me tama metēek do hyb n'aa m'. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do ky n'aa nahado m' tii.

23 Tii bä m' tabasoooh sa mahang aj'yy karap'ar h'yyb nesaa do hadäk doo, mera doo. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

24 —H'ëed makarēn āã wē Jesus, Nasaréh buuj? Āã marejāã mawén na! —näng mäh. —ÿ hapäh òm baad ub. Òm P'op Hagä Do hanaa, tak'ëp hanām doo, baad hadoo do moo wēed òm —näng mä ta kyyh.

25 Ti m' Jesus ky geām wät mä karap'ar h'yyb nesaa doo. Ti m' taky hadoo:

—Er'ood manäh! Bag hēnh! Ahōm aj'yy mahānh! —tah'eed hōm mäh.

26 Tii bä m' aj'yy tak'ëp karap'ar h'yyb nesaa do behats wät. Tii bä m' awaaw wät mäh, ti m' tabahōm kån ta mahānh.

27 Ti m' ta wób rameuuj bong mäh, raky n'aa jōg bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hÿÿ éh? Ta see ky n'aa hadoo hÿÿh. Tametēek mä hyb n'aa jawyk do ky n'aa me. Karap'ar h'yyb nesaa do sii hē tamejũ. Raky daheeh né hē —näk mä sa kyyh.

28 Ti hyb n'aa m' dawēē Jesus ky n'aa däg däk Garirej häj n'aa bä.

Jesus nahēē sog hōm do panyyg n'aa hahÿÿh

29 Tii kä m' Jesus raban'yyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Ti m' Tsijaag, Jowāw daheeh Jesus bahōm kån Simaw, Ān-Deréh sa tób hēnh.

30 Asooh mä Simaw mayyn. Oom ta hä. Ti m' Jesus hä rabaher'oot taoom.

31 Ti m' Jesus bajēē suun tahasoooh hēnh, tamoo ej'ooj sēek mäh. Ti m' oom keréd hōm. Nyyw hē m' Peed mayyn moo wäd däk sa waa.

32 Tug bä kä, papÿÿj badēē hyng jawén paa bä, Kapar-Naũm buuj ramenaah sahōnh hē nahēē enäh doo, karap'ar h'yyb nesaa do pahadēek do sii hē.

33 Hajōk Kapar-Naũm buuj kata padēek Simaw tób w'oo hä, Jesus yt gä do w'oo hä.

34 Hajōk mä sa nahēē Jesus hahēen hōm. Hajōō m' nahēeh. Hajōng mä karap'ar h'yyb nesaa do tahebēē bong mera do sa hä hanäng doo. Dooh m' Jesus an'oo bä karap'ar h'yyb nesaa do rer'ood bä, rahapäh do hyb n'aa, Jesus P'op Hagä Do T'aah né hē.

P'op Hagä Do hä Jesus ky n'aa etsēē do panyyg n'aa hahÿÿh

35 Ti m' jati péh, bāp paah, badajung nä, tabas'ëeg gēet, ti m' tabahōm dawē hä, ran-abok hēnh, P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa.

36 Ti m' Simaw ta hataa daheeh raty gawēej padēek bä m' rabahōm Jesus rabesoos hyb n'aa.

37 Ramamuun bä m' raky hadoo ta hä:

—Hajōk òm hes'oos! —näk mä ta hä.

38 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Hamäh! Ta s'ee hēnh er bahōm, ta wób panang hēnh ÿ baher'oot hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg hanām do sa hä na-āãj né hē. Ti hyb n'aa né hē ÿ wén na —näng mä Jesus kyyh.

³⁹ Tii d' paa tabawät jé pad'yyt hē Garirej häj n'aa bä. Sahōnh hē m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do hä tabaher'oot, tametëek P'op Hagä Do ky n'aa. Tahebë mä karap'ar h'yyb nesaa doo.

Rog manahuuh do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿh

⁴⁰ Ti m' aj'yy rog manahuuh do hanäng do ana mä Jesus wë. Ti m' tabahyy häng mä ta taron nu paa me, tetsëë mä Jesus bado hōm hyb n'aa ta nahëeh. Hahÿh d' mä ta kyyh:

—Makarën bä mahajaa né hē nahäh ÿ mado hōm —näng mä ta kyyh.

⁴¹ Ti m' Jesus t'yyd mehīn mäh. Ti m' tamoo däng ta hä, ti m' taky hadoo:

—Ej. ÿ karën —näng mäh. —Has'oo däg! —näng mä ta kyyh.

⁴² Ti m' nanyw hē kä m' ta nahëë badoo wät. Has'oo däg kän mäh.

⁴³ Ti m' baad tabaher'oot ta hä:

⁴⁴ —Maher'ood manä ta wób sa hä —näng mäh. —Ahōm jajé naga hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo wät do wë. Mametä ta hä òm has'oo däk doo. Mamoo wäd Mosees mejūū do paah, ta ti hedoo pé ji nahëë badoo wät do heen n'aa, p'aa hēnh baad mabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad sahōnh hē rabahapäh hyb n'aa òm has'oo däk doo —näng mä Jesus ta hä.

Ti m' tamejō hōm.

⁴⁵ Tii d' né paawä Jesus maher'oot, dooh m' taky dahé bä. Taher'oot mä tamahōm me. Jé pad'yyt hē rapanyyg enä hōm mäh. Ti hyb n'aa kä m' dooh Jesus haja wäd bä sa panang hēnh tahōm bä rabahapäh bä kä. Dawë hä kä m' takan'oo kän. Ti hadoo né hē m' jé pad'yyt hē naa rabena ta wë.

2

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m' pawóp hē ta ā jawén paa bä, Jesus matëeh p'aa hēnh panang Kapar-Naūm häd näng doo hēnh. Tii bä m' rapanyyg enä däk, p'aa hēnh mä Jesus bagëë däk tób ta yd nu hed'ëeh bä.

² Hajōk mä t'ī hēnh hah'ūūm. Hajōk mä rakata padëek tób bä. Du daa m' ta tyw n'aa wät pé tób w'oo hä na-āāj hē. Ti m' Jesus met'ëeg kän P'op Hagä Do panyyg.

³ Ti m' ji meheet pé aj'yy ramanaa mä nahëë näng doo, nawät doo, ratóg nä ta tyng jó.

⁴ Du daa m' rakad'oo pé ramajë suun paawä m' Jesus wë, gatag'uu däk do hyb n'aa m' hajōk doo. Ti m' p'op ramasäk. Ratyw n'aa gas'ëes mä Jesus bagëet nemuun. Ti m' ramahy kän Jesus wë kä ta tyng jó.

⁵ Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hä, taky hadoo nawät do hä:

—Tah ÿÿ,* nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do kado hōm —näng mäh.

⁶ Ti m' rabat'oonh sa mahang Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti m' sa h'yyb gó raky hadoo:

⁷ —Hëd n'aa m' ti hÿh ti d' tabaher'oot? P'op Hagä Do taky n'aa rejää ti hÿh —näk mä sa h'yyb gó. —Jääm né hē P'op Hagä Do hajaa nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tado hōm bä —näk mä sa h'yyb gó.

⁸ Nanyw hē m' Jesus h'yyb hapäh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa tii da bë hyb n'aa newëë bë h'yyb gó? —näng mäh.

⁹ —Nyy da nahejooj bë hä? “Kado hōm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bä? “As'ëeg g'ëed, mado däg a tyng, awäd däg”, ji noo bä nawät do hä? —näng mäh.

Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

¹⁰ —Hÿh kä da —näng mäh. —Bë bahapäh hyb n'aa ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ hajaa sa hä hanäng do nesaa do ÿ ado hōm bä, ÿ haso däk da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bä m' k'yy gadów däk do hä taky hadoo:

¹¹ —As'ëeg g'ëed, mado däg a tyng, ahōm kä a tób hēnh —näng mä Jesus ta hä.

¹² Ti m' tabas'ëeg gëet, tabado däk mä ta tyng, ahōm kän mä hajōk do matym gó. Tii bä kä m', rameuuj kän sa h'yyb gó. Ti m'

* **2:5** Dooh Jesus t'aah tado bä. “Tah ÿÿ, najis ÿÿ” Judah buuj raheer'oot sa da hadoo do hä ramaher'oot bä. Tii d' né hē sa kyyh.

P'op Hagä Do hä raj'aa etsë. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooh äã hapäh pé hÿ hedoo péh —näk mä sa kyyh.

Rewi häd näng do Jesus naëënh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Jesus bahõm ënh karaj'aa Garirej häd näng doo hënh. Hajõk mä han'aa ta wë. Ti m' Jesus ma metëëk sa hä.

¹⁴ Ti m' ta jawén, Jesus bawät bä kä, taba-hapäh Rewi häd näng doo, sa wahë n'aa Roma buuj ky gabuuj dajëër tagahed'aak bä hasooh doo. Aw-Pew t'aa m' ti Rewi. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—B'ëëp ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' Rewi bas'ëëg geët, ahõm kän mä ta sii.

¹⁵ Ta jawén, Rewi tób bä Jesus bawëh bä m', hajõk dajëër gahed'aak doo, Matew hep'ëëh doo,† ta wób sa hä pé nesaa do moo heb'oooh do na-ããj hë rabana rabawëh hyb n'aa Jesus sii, Jesus ma matëg sa sii. Hajõk né hë m' Jesus sii heb'oooh doo.

¹⁶ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do rabahapäh bä m' ta ti hedoo do sa sii Jesus bawa doo, Jesus ma matëg hä rabeaanh:

—Hëd n'aa dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-ããj hë nesaa do moo heb'oooh do sa sii tabawëh? —näk mä sa kyyh.

¹⁷ Ti m' reaanh do Jesus maa napäh bä, panyyg gó taky gadoo:

—Nahëë temah doo, dooh rahõm bä mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'üüm ta wë. Dooh ÿ ahyy bä hÿ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëënh hyb n'aa. ÿ ahyng, nesaa do moo heb'oooh do ÿ naëënh hyb n'aa‡ —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hä.

Jesus hä reaanh do ratayy do ky n'aa hahÿÿh

† **2:15** Judah buuj sa wób né ti dajëër gahed'aak doo. Roma buuj hä kep'aak do rabataa. Ta see pé noo gó dajëër gahed'aak do rawedii sa wakään. Ta bahãnh ragahëën dajëër, sa wë ta uuh baym hyb n'aa. Ti hyb n'aa Judah buuj wób dooh ragenaag bä dajëër gedaag n'aa. ‡ **2:17** Jesus wén naëënh, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eëh hyb n'aa kä. § **2:20** Hahÿÿ d' Jesus hanäng pé ta tii hä: Ta ma matëg sii tabawät nä bä, dooh ratayy bä. Sa mahãnh Jesus badoh bä, tii bä da ratayy kän. ** **2:22** Dooh ji mekuuj bä papuuj tama metëëk do ji h'yyb säg paa me, tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo.

¹⁸ Ti anäng paa m' ta heen n'aa Jowãw nu gahem'uun do ma matëg, Pariséw na-ããj mäh, ranoo kanawa doo me raweh'ëëh P'op Hagä Doo. Ti m' ta wób reaanh mä Jesus hä:

—Jowãw ma matëg, Pariséw ma matëg na-ããj hë ranawa P'op Hagä Do rahyb n'aa esee hyb n'aa. Hëd n'aa a ma matëg tii d' ranad'oo? —näk mäh.

¹⁹ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ket'ëë do jãm n'aa hënh ji ats'yyt doo, dooh ratabëëj bä ranoo kanawa do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëëd bä. Jãm bawät nä bä rawëë had'yyt hë. Dooh ratayy bä.

²⁰ Ti awät da ti noo gó sa najiis, ta patug pan'aa, rado hõm sa mahãnh. Ti noo gó da ratayy kän§ —näng mäh.

²¹ Ti m' panyyg wób ky n'aa gó Jesus ky gadoo nä reaanh doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Dooh ji gas'yyb bä saroor säg noo eh do pään papuuj bäh me. Tii d' ji adoo bä, papuuj bäh tsawyy däg bä, ta säg tanes'ëëm, kawah'oob hõm tii bä. Ti bahãnh tanoo ee däk tii.

²² Ti hadoo né hë uwa bëëh hä. Dooh ji gedu bä uwa bëëh papuuj hegän sooh do pan'aa ta hood b'éë byyh säg gó. Tii d' ji adoo bä, uwa bëëh egän so bä, ta hood säg ganabäh hõm. Tii bä kä, uwa bëë waho bëëh da, ta hood kä karejã kän —näng mäh. —Uwa bëëh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó, keh'üüs doo gó —näng mä Jesus kyyh sa hä.**

Saab ky n'aa hahÿÿh

²³ Saab hä m', Judah buuj rakamehehãk do noo gó m', Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. Ramahõm me m', ta ma matëg tiriig ag mä rateh'yyp rabawa hyb n'aa.

²⁴ Ti m' Pariséw sa sii habong do raky hadoo Jesus hä:

—Mahegãã! Hëd n'aa a ma matëg raky nadaheeh ër ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hã? Saab hã ramoo bok†† —näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooch bë ner'ood bä g'eeh nyy da ër wahë makû Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä, sa waa tamah bä?

²⁶ Abijatah P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooch do sa wahë n'aa heh'äät do tabahadoo noo gó, Dawi ajëë suun P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã, ti m' tabawa ti pãw P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hatoonh doo. Ti m' tanoo mä ta hataa rabawa. Jããm né paawä ta ti tób yt hã moo heb'ooch do haw'aa ta ti pãw Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä‡‡ —näng mä Jesus sa hã.

²⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ji kameh'ãäk do hyb n'aa P'op Hagä Do wén pahuuj wät paa ji kameh'ãäk do heen n'aa. Dooch ji tapahuuj bä ji kameh'ãäk do heen n'aa hyb n'aa —näng mäh.

²⁸ —Ti hyb n'aa, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, Saab ky n'aa hã sii hë ÿ mejüü —näng mä Jesus Pariséw sa hã.

3

Moo gadóm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ta see pé noo gó Jesus bahõm ënh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh. Ti yt hã m' tabasooch aj'yy moo gadóm doo.

² Tii bä m' ta wób ramatakëë mä Jesus aj'yy moo tahaso däg bä Saab hã. Ta moo tahaso däg bä, Jesus moo wät né hë Saab hã kä sa hã. Rakarën paawä m' Jesus raky n'aa tapaa Jesus ky nadaheeh do Mosees ky n'aa jaw'yyk doo.

³ Ti m' Jesus ky hadoo aj'yy hã:

—Ag'ëëd däg sa mahang.

⁴ Ti m' taky hadoo ta wób sa hã:

—Nyy da ër ky n'aa jaw'yyk do metëëk Saab ky n'aa hã? H'ëëd ti taw'ãäts hë ji moo wät Saab hã? Baad hadoo do ji moo wät, nesaa do ji moo wät? Ji da hadoo do

ji ed'ëëp Saab hã, ji da hadoo do ji daj'ëëp Saab hã? —näng mä Jesus kyyh sa hã.

Rahapëë né paawä m', dooch m' raky gado bä.

⁵ Ti m' kawaj'ãän gó Jesus ty kawõõt sa wë. Tahyb n'aa tón mä sa h'yyb tym ganahoot do hyb n'aa m'. Ti m' aj'yy hã kä taky hadoo:

—Madajoow a mooh! —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kån mäh, baad däg mä ta moo kä.

⁶ Ti m' nyyw hë m' Pariséw raban'yyh. Eróts karapee sii hë m' rakaner'oot mä nyy d' rabad'oo Jesus radaj'ëëp hyb n'aa.

Hajök mä Jesus gen'aak do hah'üüm do ta sii panyyg n'aa hahÿÿh

⁷ Ti m' karaj'aa hënh Jesus ta ma matëg sii hë m' rabawëëj kån. Hajök mä Garirej häj n'aa hënh naa Jesus jawén hah'üüm.

⁸ Raky n'aa napäh bä m' sahõnh hë Jesus moo wät doo, rabana Judah häj n'aa hënh naa, panang Jerusarënh häd näng doo hënh naa, Idumeej häj n'aa hënh naa, tamii Joradän tamyyj däk hënh naa. Ta wób mä Tiir, Sidõn panang häd enäh do häj n'aa hënh naa.

⁹ Hajök do hyb n'aa m', Jesus mejüü ta ma matëg rabenäm hyb n'aa marakate ta pooj jé, ragatatug däk do hyb n'aa ta hã.

¹⁰ Hajök sa nahëë heso hõm do hyb n'aa m', nahëë enäh do rawén gatatug kån ta wë. Rakarën mä ramoo kajäk ta hã.

¹¹ Jesus karap'aar h'yyb nesaa do hã hadäk do rabahapäh bä m', tüü m' rakajäk ta matym gó. Tak'ëp mä rageëënh:

—Õm P'op Hagä Do T'aah! —näk mäh.

¹² Jesus ky ge'ÿÿm mä karap'aar h'yyb nesaa doo, ranaher'oot hyb n'aa m' ta ky n'aa.

Jesus asëm do 12 hedoo do tamejüü do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' Jesus basëëk waëë jó. Tanaëënh mä ta wë tah'yyb däng doo. Ti m' rabahõm ta wë.

†† **2:24** Dooch ji moo wäd bä Saab hã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü. Tak'ëp Pariséw rahyb n'aa jew'yyk Saab. Sa hã m' Jesus ma matëg ramoo bok, tiriig ag rateh'yyk do hyb n'aa. ‡‡ **2:26** Jããm né paawä P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooch do haw'aa ta ti pãw, P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooch do sa wahë n'aa anoo Dawi rabawa, Dawi tat'yyd mehÿin do hyb n'aa.

14 Sa mahang tasëm mä 12 ta hataa, ta sii rababok hyb n'aa, tamejũũ hyb n'aa ta ky n'aa rabaher'oot hyb n'aa.

15 Tanoo mä sa hä karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa.

16 Hahỹỹ m' 12 hedoo do tamejũũ doo: Simaw mäh, “Peed” ta häd n'oo däk doo.

17 Ta jawén mä Sebedew taah, Tsijaag, Jowāw häd enäh doo, “Darung Do Taah” tamaneënh doo.

18 Ta jawén mä Ān-Deréh, Pirip, Batoroméw, Matew, Toméh, Tsijaag see Aw-Pew t'aah, Tadéw, Simaw Serot,*

19 Judas Ikarijot kä m', Jesus haëëj däk do majĩ hä.

Nesaa Do Yb ky gabuuj gó Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahỹỹh

20 Ti m' Jesus ta ma matëg sii hë rabajëë p'ëë tób gó. P'aa hënh mä rakata padëëk hajök doo. Du daa m' rabawa pé hajök do hyb n'aa.

21 Ta ỹyn, ta wakãän rapanyyg enä däg bä m', rabahöm t'ĩ hënh rahahëën paawä m'. Sa hä m' baad nado wäd Jesus h'yyb.†

22 Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do Jerusarënh hënh naa han'aa doo, hajök do mahang hab'ëëh doo, raky hadoo ta wób sa hä:

—Beresebu,‡ karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa ti adäk ta hä. Ti kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

23 Ti m' tii d' ky hedoo do Jesus naëënh ta wë. Ti m' panyyg ky n'aa gó tabaher'oot sa hä. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Ta daaj hë g'eeh Nesaa Do Yb takahabë? —näng mäh.

24 —Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bä, gawatsik tii bä sahõnh hë —näng mäh.

25 —Sa wakãän sa hä hë rahyb n'aa wareem bä, kahäj jëng tii bä.

26 Ti hadoo ënh Nesaa Do Yb hä kä. Ta hä hë takawareem bä, ta karapee hä tahyb n'aa wareem bä, ahëëj jëng né hë tii bä ta hejój. Gawatsik da tii bä —näng mä Jesus kyyh.

27 Ti m' taky hadoo ënh:

—Dooch aj'yy hejooñh do tób gó hajëë suun pé ta ma tado hõm hyb n'aa, pooj jé tób danäh moo tamanaw'yyd bä. Ta moo kamaw'yyd bä, tahajaa ta ma tado hõm bä —näng mä Jesus sa hä.§

28 Ti m' taky hadoo ënh:

—Né hup ỹ né hë hahỹỹ her'oot doo: Sahõnh hë nesaa do ji moo wät doo, sahõnh hë P'op Hagä Do ji ky n'aa rejää do na-ääj hë P'op Hagä Do mabaan hõm da ji hä.

29 P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejää doo kä, dooch P'op Hagä Do mabaan bä tii. Ta ti hedoo péh, dooch tahëëj bä nesaa do ta hä. Tadjëp jawén paa bä na-ääj hë nesaa do adäg had'yyt hë ta hä —näng mä Jesus kyyh sa hä.

30 Tii d' tawén edoo mä sa hä, P'op Hagä Do Sahee kyy gó tawén hebë. Sa hä m' Nesaa Do Yb ky gabuuj mäh. Raher'oot do hä P'op Hagä Do Sahee raky n'aa rejää.

Jesus wakãän heh'äät do panyyg n'aa hahỹỹh

31 Ti m' Jesus ỹyn, ta wakãän sii hë m' rakajaa. Ta w'oo hä m' rababë däk. Ti m' ramejũũ ranaëënh Jesus.

32 Hajök mä ta pa hat'oonh. Ti m' raky hadoo ta hä:

—A ỹyn, a wakãän, ta w'oo hä rabab'ëëh. Öm mä resoos —näk mäh.

33 —Jaa ti ëën, jaa ti wakãän haa? —teaanh mäh.

34 Ti m' taty kawõõt ta w'oo gadäk hënh rahat'oonh hënh. Ti m' taky hadoo:

—T'oonh hahỹỹ äñ ỹy, wakãän haa —näng mäh.

* **3:18** Judah buuj sa häj n'aa bä Roma buuj ramejũũ noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamaj'ĩ Roma buuj sa wë. Dooch rakarën bä Roma buuj mejö bä sa hä. Roma buuj wë kamaj'ĩ do ramaneëënh **Serot**. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw rawén maneëënh “Simaw Serot”. † **3:21** Baad nado wäd Jesus h'yyb rawén ed'oo, ta bahãnh däg sa hä Jesus moo wät doo. Hajök do ta wë hehũũm do tagado had'yyt hë, nahëë enäh do tabaheso, ta see pé noo gó dooch tawa wäd bä tak'ëp taty kanewaat do hyb n'aa. Dooch rah'yy genä nä bä P'op Hagä Do T'aah tado bä. ‡ **3:22** Nesaa Do Yb né hë ti Beresebu. § **3:27** Hahỹỹ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'ũũm doo: Aj'yy hejooñh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejooñh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'yy hejooñh do ma hadoo, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooñh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

³⁵ –Sahõnh hẽ P'op Hagä Do karẽn do moo heb'ooh doo, ti né hẽ wakån haa hadoo, ti né hẽ ãnh ÿ hadoo, ti né hẽ èen hadoo –näng mä Jesus kyyh sa hä.

4

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëek do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m' Jesus ma metëek ãnh karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me. Hajõk do nu sabuk mä ta hä. Ti hyb n'aa m' marakate gó tagatsëg sooh. Hajõk do ayyw b'ëeh mä ta takëen nabyy me.

² Ti m' hajõõ m' tama metëek mä sa hä panyyg ky n'aa me m'. Hahÿh d' mä ta kyyh:

³ –Bë hyb n'aa matakä hahÿ panyyg! Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym.

⁴ Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me takajäk, ti taw'ëed rabajõh jëng.

⁵ Joom tym wób kajäk pä ta yt tabahadoo do jó. Kanahën its k'ãäts tii bä. Ti nyyw hẽ taganyyh, kanahën d'os do k'ãäts ta h'yyb.

⁶ Tabajuu bä, nyyw hẽ tatsawyy jëng, dooh ta kóm ta h'yyb.

⁷ Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bä. Sasëng gajewäng bä kä, dooh tawëe wäd bä. Ti hyb n'aa dooh teag bä.

⁸ Ta tym wób kajäg kån baad tabadoo bä. Taganyyh, baad tabawäng, baad tabeaak. 30 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kån baad tabadoo bä kajäk do ta tym wób. 60 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kån ta tym wób. 100 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kån baad tabadoo bä kajäk do ta tym wób kä –näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'üüm.

⁹ Ti m' taky hadoo:

–Jé karẽn pé ÿ her'oot do tamaa newëe bä, taw'ãäts hẽ tahyb n'aa matakëe –näng mäh.

¹⁰ Ta jawén kä m', ta mab hẽ 12 hedoo do ta ma matëg hẽ kä, ta wób hẽ kä, rabeaanh ta hä nyy d' tahanäng pé m' ti panyyg.

¹¹ Ti m' taky hadoo sa hä:

–Bë hä P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do P'op

Hagä Do bag'ãäs do ky n'aa hä. Ta wób sa hä, sa h'yyb gó naa maa new'ëe kanarẽn doo, sahõnh hẽ takaher'oot da panyyg ky n'aa me –näng mäh.

¹² –Tii d' tawén hadoo, –näng mäh –“Rahegãã had'yyt né paawä m', dooh m' rah'yy genä bä. Ramaa newëe had'yyt hẽ né paawä m', dooh m' tagah'ood bä sa hä. Dooh né rakarẽn bä P'op Hagä Do hä rah'yy kawereem hõm, P'op Hagä Do nawug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo”* –näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo ãnh:

–Taganah'ood bä bë hä hahÿ panyyg, nyy d' tagahoot panyyg wób bë hä? –näng mäh.

¹⁴ –P'op Hagä Do kyyh herot doo, aj'yy joom tym hejóm do hadoo.

¹⁵ Joom tym ta tyw n'aa me kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëe do wób sa hä. Ramaa newëe sii hẽ, nyyw hẽ, P'op Hagä Do panyyg Nesaa Do Yb asog hõm sa h'yyb gó naa.

¹⁶ P'op Hagä Do panyyg maa new'ëe do wób, pä banäng bä kajäk do hadoo sa hä. P'op Hagä Do panyyg ramaa newëe sii hẽ, nyyw hẽ, h'yy gadajaa gó ragadoo.

¹⁷ H'yy gadajaa gó ragado né paawä, nyyw hẽ rah'yy gejë hõm, joom kóm nanäng nä do hadoo sa hä. Hejoonh do kametä bä sa hä, sa hä rarahejä bä na-ããj hẽ P'op Hagä Do panyyg metëek doo da rababok do hyb n'aa, nyyw hẽ rah'yy gejë hõm.

¹⁸ P'op Hagä Do panyyg maa new'ëe do wób, joom tym sasëng mahang kajäk do hadoo sa hä.

¹⁹ P'op Hagä Do panyyg ramaa napëe né paawä, rahyb n'aa newëe had'yyt hẽ badäk hahÿh hä ji bawät do hä.† Dajëer hä, sa ma ji tawadii do hä rahyb n'aa h'üüm. Rah'yy karẽn do jawén rababok. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahõm. Joom neaak do hado däk tii.

²⁰ P'op Hagä Do panyyg maa new'ëe do wób, joom tym baad tabadoo bä kajäk do hadoo sa hä. Ti ramaa newëe P'op Hagä Do panyyg, baad ragadoo, baad rabenäm

* **4:12** Isajas erii wät doo gó Jesus beh'üüm. Isajas 6.9-10 hä takerii däk tii. † **4:19** Ta ti hedoo do raty kanewad had'yyt hẽ. Rahyb n'aa tón had'yyt hẽ sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo.

sa h'yyb gó. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom 30 nuu me, 60 nuu me, 100 nuu me takejoom do bahãnh tabeaak do hadoo tii —nãng mã Jesus.

²¹ Ti m' taky hadoo ênh:

—Bë gataa sooh bë bag, ji waa hood yt hã, ji jó yÿh do yt hã bë bejën hyb n'aa apäh? Dooh. Ta bag bë dasooh ta tyng jó, baad ta bag däk hyb n'aa.

²² Ta ti hadoo da ÿ ma metëek do hã: Sahõnh hë sa hã da hë kejën nä doo, sahõnh hë rah'yy ganenäh nä doo, kametä däk né da sa hã.

²³ Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bä, taw'ääts hë tahyb n'aa matakëë —nãng mãh.

²⁴ Ti m' taky hadoo ênh:

—Taw'ääts hë baad bë matakä ti bë maa newëe doo. Bë matakëë do pénh, bë maa newëe do pénh, bë da P'op Hagä Do h'yy gan'yyh. Ti bahãnh baad bë da tah'yy gan'yyh.

²⁵ Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nä ta hã ta h'yy ganãng doo. Jé kanahën d'os hë h'yy ganãng doo, P'op Hagä Do ado hõm da ta hã kanahën had'os doo‡ —nãng mã Jesus.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëeh hahÿÿ hã P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa

²⁶ Ti m' taky hadoo:

—Aj'yy joom tym hejóm do ky n'aa hadoo né hë P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa.

²⁷ Ta ãh tatebëj nuuj jé, adëb bä, atsëm, ta ti joom tym ganyyh, tabawãng. Dooh joom hejóm do hapëë bä nyy da tabawãng ti joom.

²⁸ Ta daaj né hë joom k'ääts baw'ëeh. Pooj jé tagajewãng, tii b' tabaee däk, tii b' tabeag kãn.

²⁹ Ta ag wah'ëe däk bä kä, ta heen n'aa hã, tii bä kä joom nãng do bak'ääd kãn ta joom, joom ji nu gekãã do nahëe me —nãng mã Jesus kyyh.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Panyyg see ky n'aa me ÿ her'oot bë hã P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —nãng mãh.

³¹ —Joom motaad häd nãng do tym nad'ëed is do hadoo né hë P'op Hagä Do bag'ääs doo, tadu doo noo gó.

³² Jããm nad'ëed its né paawä ta tym, ji waa ty gamabuuuj see bahãnh tabawãng. Tak'ëp ta moo bawãng. Tii hã kä taw'ëed batooj kãn ta hã kä, tabadahëem bã§ —nãng mã Jesus kyyh.

³³ Hajõng ta ti hedoo pé panyyg ky n'aa gó Jesus baher'oot sa hã P'op Hagä Do panyyg n'aa. Jesus her'oot mã sa hã rahyb n'aa hajaa doo.

³⁴ Sahõnh taher'oot do sa hã, panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot. Sa mab hë, rabedoh bä m', Jesus baher'oot ta ma matëg sa hã nyy d' tahanãng pé panyyg gó teh'üüm doo.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti noo gó m', tug bä kä m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hã:

—Hamäh, ër atsëg hõm karaj'aa tamyyj jé.

³⁶ Ti m' raberéd b'ëeh hajök doo, ti m' ragatsëg t'oonh marakate gó Jesus gasooh doo gó. Ti m' rabatsëg kãn. Marakate wób an'aa sa jawén.

³⁷ Ti m' tak'ëp bah'ood bana. Tewëep mã maadaka. Marakate tetaa m'. P'eets mã marakate bagyyb jëe paawä.

³⁸ Marakate duu hënh mã Jesus baÿÿh. Ta nu tyng jó m' ta nu sooh.

Ti m' ta ma matëg ramebëe nyyh, ti m' raky hadoo:

—Ma matëg! Õm h'yy kanap'eed! Ër da ag'yyp! —näk mãh.

³⁹ Ti m' tabas'ëeg gëet, ti m' bah'ood tameduuk. Ti m' maadaka hã taky hadoo:

—Bag hënh!

Ti m' bah'ood badoo wät. Badatih däk mãh.

⁴⁰ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa tak'ëp bë beÿÿm? Dooh P'op Hagä Do hã bë h'yy kae nä bä? —nãng mãh.

⁴¹ Ti m' tak'ëp mã rabeÿÿm bong, ti m' rakaner'oot sa mab hë:

—Jaa ti hÿÿ éh? Bah'ood, maadaka sii hë raky daheeh! —näk mã sa kyyh.

‡ 4:25 Ta ti tawén kado hõm sa hã, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bã P'op Hagä Do panyyg hã. § 4:32 Joom motaad häd nãng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'ääs do kah'üüm, ny hadoo ta hã h'yy ka'eeh do kah'üüm.

5

Karap'ar h'yyb nesaa do aj'yy hã hadäk do Jesus ah'eed hõm do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m' rakajaa Geras buuj sa hãj n'aa bã, karaj'aa tamyyj jé.

² Ti m' Jesus gatsëg nyyh jawén paa bã m', aj'yy karap'ar h'yyb nesaa doo, mera doo, nyyw hẽ m' tabana ta wë. Pã gabaho doo gó, panang buuj dejëp do sa kamag n'aa radebong doo bã naa tabana.

³ Tii b' né hẽ m' tabahe'ÿh. Dooch m' hajaa pé moo mawyyt péh. Haak sapuuw hadoo doo me né hẽ m' ramoo maw'yyd né paawä m', dooch m' rahaja bã.

⁴ Hajõõ nuu me m' haak sapuuw hadoo doo me ramoo mawyyt, ratsyym maw'yyd paawä m'. Ti m' tagahet'ëeh mä haak sapuuw hadoo doo. Sapaar ta tsyym pëm tagahet'ëeh né m' tii d' ênh. Dooch ta hã hajaa meduuk péh.

⁵ Adëb bã, atsëm na-ããj mä tabahew'ëet kamag habong hënh, waëë jó na-ããj hẽ. Tak'ëp mä tageëenh, ta daaj hẽ m' takahej'ooch pä bãh me.

⁶ Dawëë naa m' Jesus tabahapäh bã m', waj'aa däk mä ta wë. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy häng Jesus wë.

⁷ Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

—H'ëed makarën wë ÿÿ, Jesus, P'op Hagä Do T'aah, Sahõnh hẽ Bahãnh Hadoo Do T'aah? Maky dëë P'op Hagä Do häd gó, dooch da ÿ marejä bã! —näng mäh.

⁸ Tii d' tawén edoo mäh, karap'ar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hõm do hyb n'aa m'. Hahÿh da m' Jesus kyyh:

—Meréd hõm hahÿ aj'yy! —näng mä karap'ar h'yyb nesaa do hã.

⁹ Ti m' Jesus beanh ta hã:

—Nyy d' a häd? —näng mäh.

—“Hajõk Doo” ãã häd, —näng mäh —hajõk do hyb n'aa ããh —näng mäh.

¹⁰ Ti m' tets'ëë had'yyt mä Jesus hã tanah'eed hõm hyb n'aa dawëë karap'ar h'yyb nesaa do ta tii bã naa.

¹¹ Hajõng mä too yb tii b' habëeh karaj'aa takëen hã, wajapëm doo bã. Ta tii b' mä sa waa rabahe'aa.

¹² Ti m' karap'ar h'yyb nesaa do rabetsëë Jesus hã:

—Man'oo ãã ajëë pëë too yb hã —näk mäh.

¹³ Ti m' Jesus banoo tii d' sa hã. Ti m' karap'ar h'yyb nesaa do benä kãn aj'yy hã hanäng do paah, too yb hã m' rabajëë pä kãn. Hajõng mä ti too yb. 2 miw mäh. Ti m' rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëenh tame, tame m' rakejäg bëenh. Ti m' t'õp mä rapehäs.

¹⁴ Ti m' too yb hagã n'aa waj'aa bong mäh. Sa panang bã, panang nedaa bã na-ããj mä ramaher'oot sahõnh hẽ rahapäh doo. Ti m' panang buuj raban'yyh t'ïï hënh, rabaheg'ããs hyb n'aa ky n'aa näng doo.

¹⁵ Ti m' Jesus wë rakajaa bã kã, rabahegãã kãn aj'yy hajõng do karap'ar h'yyb nesaa do hanäng do paah. Asooh mäh, saroor näng mäh, baad däg mä ta h'yyb tym. Ti m' rabeÿm bong.

¹⁶ Ti m', ta ti hap'ëeh do paa rabaher'ood kãn han'aa do sa hã kã ta ti aj'yy karap'ar h'yyb nesaa do hanäng do paa ky n'aa. Too yb ky n'aa na-ããj mäh.

¹⁷ Ti m' han'aa do rabetsëë Jesus hã, tabahõm hyb n'aa sa hãj n'aa bã naa.

¹⁸ Ti m' Jesus gatsëg sooh bã m', aj'yy karap'ar h'yyb nesaa do hanäng do paa betsëë Jesus hã, Jesus sii tabahõm hyb n'aa.

¹⁹ Dooch m' Jesus karën bã ta sii aj'yy ahõm bã. Hahÿh d' mä Jesus kyyh ta hã:

—Ahõm nä a yb, a ÿÿn, a wakãän wë. Maher'ood sa hã sahõnh hẽ taw'ãäts hẽ hadoo do a hã Tak'ëp Hyb n'aa Jawyk Do bad'oo doo. Maher'ood sa hã nyy da õm tat'yyd mehÿn doo —näng mä Jesus kyyh ta hã.

²⁰ Ti m' aj'yy bahõm kãn. Hëëj bód, Dekaporis häd näng doo bã taher'oot mä tak'ëp hanãm do Jesus bad'oo do ta hã. Ti m' sahõnh hẽ maa nap'ëeh do rahyb n'aa meuunh mäh.

ÿÿnh has'oo däk do ky n'aa, karapee h'yy ganã däk do ky n'aa daheeh hahÿh

²¹ Ti m' Jesus batsëg hõm bã p'aa hënh karaj'aa ta myyj jé, tabag'ëed däk bã ta takëen hã, hajõk nu sabug däk.

²² Ti m' aj'yy Jaj-Ro häd näng do bana Jesus wë. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do sa wahë n'aa see m' tii. Ti m' Jesus tabahapäh bã, ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wë.

²³ Ti m' tak'ëp mä tabetsëë ta hã. Hahÿh da m' ta kyyh:

—Edah tok ÿ tadajëp. B'ëep ÿ karën paawä. Moo dëe ta hä tabahub däk hyb n'aa, tabedëp hyb n'aa —näng mäh.

²⁴ Ti m' Jesus bahöm ta sii. Tabahöm bä hajök mä hah'üüm ta sii, gatat'uuk mä ta hä.

²⁵ Sa mahang ti awät mä ÿñh. Majyyw mä ta nahëeh. 12 m' ta baab ta nahëe badäk.

²⁶ Hajök mä mediko hegäã bong do ta nahëeh. Mediko moo m' tahoop. Dooch m' rahaja bä. Ta wë hanäng do tahäj jëe né paawä m', dooch m' tahas'oo däg bä. Teg'yys mä tii bä ta nahëeh.

²⁷ Jesus taky n'aa napäh bä m', ta jó gadäk hënh mä tabana ta wë hajök do mahang. Ta saroor hä m' tamoo däng.

²⁸ Tii d' tawén d'oo mäh, ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Ta saroor hä ÿ moo dëe bä, ÿ d' ahub däk tii bä”, näng mä ta h'yyb gó.

²⁹ Tii bä kä m', nayyw hë m' dooch wäd mä ta hä ta nahëeh. Ta hä m' tahegäã bä, ta h'yyb gó, has'oo däk mäh.

³⁰ Tii bä m' nayyw hë m' Jesus hegäã bä m' ta hä naa anyyh ta ky gabuuj. Ti m' ta jawén p'aa hënh tabegäã wät hajök do mahang, ti m' teanh:

—Jaa saror ÿñh hä moo däng? —näng mäh.

³¹ Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Nepäh a hä hajök gatat'uuk do a hä? —näk mäh. —Hëd n'aa ti meanh?

³² Ti m' ty kaneréd had'yyt hë hajök do sa wë, tabahëg'ääs hyb n'aa jaa ti ta hä moo däng doo.

³³ Ti m' ÿñh hegäã bä kä m' ta hä has'oo däk mäh, ana mä Jesus wë, ti m' tabahyy häng mä ta taron nuu me ta wë. Kajajän mä ta äm n'aa. Ti m' sahönh hë m' tabaher'ood jëng ta hä.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Tok ÿñh, òm has'oo däk P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahöm kä h'yyb näm doo me. Dooch wäd a nahëe kä —näng mäh.

³⁵ Jesus ber'oot nä bä m', rakajaa ajyy Jaj-Ro tób bä naa. Ti m' raky hadoo Jaj-Ro hä:

—A toog h'yy gakog höm —näk mäh. —Hëd n'aa ti mah'yyb panas'ëeh ma matëg? —näk mäh.

³⁶ Dooch m' Jesus hyb n'aa p'eed bä panäk do sa kyy hä. Hahÿñh d' mä ta kyyh Jaj-Ro hä:

—Mahyb n'aa tón manäh. Hä ÿ h'yy kasadëe!

³⁷ Ti ta bahänh mä dooch m' tan'oo bä hajök do rahöm ta sii. Jääm mä takarën Peed, Tsijaag, Tsijaag hÿñh Jowäw häd näng doo.

³⁸ Jesus rakajaa bä m' Jaj-Ro tób bä kä tahapäh mä séd dó m' raräb bä rabë bä. A'oot mä ta wób.

³⁹ Ti m' tabajëe suun tób gó, ti m' taky hadoo sa hä:

—H'ëed ti bë haräp? H'ëed ti bë ha'oot? Karapee dooch tadajëb bä. Aÿñh tii —näng mäh.

⁴⁰ Tii bä m' Jesus raky kawew'aam.

Jesus mejüü raban'yyh jawén paa bä m', tats'yyt mä karapee yb, karapee ÿñh, ta ma matëg ta sii han'aa doo, ti m' rabajëe p'ëe karapee hasooh hënh.

⁴¹ Ti m' tamoo maso däk, ti m' taky hadoo ta hä:

—Tabita küm —näng mä ta kyyh. (“Maruus, as'ëeg g'ëed!”), tahanäng pé m' tii.)

⁴² Tii bä m', nayyw mä tabas'ëeg geët, awäd däk mäh. (12 m' ta baab n'aa.) Tii bä m', tak'ëp mä rameuuj bong.

⁴³ Ti m' tak'ëp Jesus mejüü sa hä ranaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa. Ti m' tamarher'oot sa hä rabanoo hyb n'aa maruus awa.

6

Ta panang bä Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahÿñh

¹ Ti m' ta tii bä naa Jesus ta ma matëg daheeh rabahöm panang tabawäng do paa hënh.

² Saab hä kä m' tama metëek tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hë. Hajök maa new'ëe do rahyb n'aa meuunh mä taher'oot do sa hä. Ti m' raky hadoo:

—N'yy hënh naa taher'oot do P'op Hagä Do ky n'aa? —näk mäh. —N'yy hënh naa tah'yy ganäng doo? —näk mäh. —Nyy da tabad'oo tapehuunh doo? —näk mä sa kyyh.

³ —B'aa bäh gaheh'öök do nado ti hahÿñh? Marija t'aah nado ti hÿñh? Tsijaag, Josés, Judas, Simaw nado ta wakään? Ta änh, bä ab'ëeh ër pa —näk mä sa kyyh.

Ti m' rakawajãän ta wë. Raty n'aa gesyyg däk mäh.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Sahõnh hë sa panang bä raweh'ëeh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Jããm hë tabawäng do panang bä, ta wakãän mahang, ta tób bä, dooh rawehëë bä —näng mä Jesus kyyh.

⁵ Dooh denaa hë m' Jesus pehuuj bä ta tii bä. Jããm né hë m' pawóp its nahëë enäh do hä ta moo tadasooh rabaheso padëëk hyb n'aa.

⁶ Tahyb n'aa meuunh mäh, dooh panang buuj rah'yy kae bä tahegãä bä.

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿÿh

Ti m' sét panang ken'yyh bä m' Jesus ma metëëk.

⁷ Ti m' tanaëenh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' Jesus anoo mä sa hä karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa. Pawóp hë ken'yyh mä tamejüü rabahõm Jesus bad'oo doo da rabad'oo hyb n'aa.

⁸ Hahÿÿ da m' tamejüü:

—Dooh d' bë mahüüm péh, pãw hadoo péh, ta hood hadoo péh, ta sãm hadoo péh. Jããm hë da bë mahüüm tatu —näng mäh.

⁹ —Jããm ub da bë saroor bë hä hadäk do bë gahõm. Bë tsyym suun hë kä bë padedëëk —näng mä ta kyyh.

¹⁰ Bë nu kajäg bä ta wób tób bä, tii bä da bë ayyw dó sa panang bë beréd hõm bä kä.

¹¹ Jé bë raganado bä, bë ramaa nanewë bä bë her'oot doo, bë ahõm sa mahãnh. Sa panang bä naa bë ahõm bä bë tsyym suun bë tepyng padäg k'ãäts. Tii da bë bad'oo, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bä P'op Hagä Do panyyg raky nadaheeh doo —näng mä ta kyyh sa hä.

¹² Ti m' rabahõm kãn. Raketyn hõm. Jé pad'yyt hë m' rabaher'oot reréd hõm hyb n'aa nesaa doo.

¹³ Hajõng karap'aar h'yyb nesaa do rahebëë hõm mäh. Hajõk nahëë enäh do ta syyj me m' ratahed'yyd hõm, heso hõm mäh.

Jowãw nu gahem'uun do dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Garirej häj n'aa wahë n'aa, Eróts häd näng doo, taky n'aa napäh tii. Dawëë

m' Jesus raky n'aa napëë däk. Hahÿÿ d' mä ta wób sa kyyh:

—Jowãw nu gahem'uun do paa né tii, dejëp do mahang ganä wät doo. Ti hyb n'aa tawén kabaj'aa —näk mä sa kyyh.

¹⁵ —Ta ti Eriij p'ooj ub hawät do paah —näk mä ta wób sa kyyh.

Ti m' ta wób hë raky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do paa hadoo pé ta tii —näk mä sa kyyh.

¹⁶ Eróts ky n'aa napëë däk bä kä ta wób her'oot doo, taky hadoo:

—Jowãw nu gahem'uun do tii, ÿ mejüü do paa ranu gahõg hõm. Ganä wät dejëp do paa mahang! —näng mä Eróts kyyh.

¹⁷ Eróts né ti mejüü do paa ramoo maso däk, ramoo maw'yyd däk, radawäts gëet Jowãw nu gahem'uun doo. Tii d' Eróts wén d'oo mäh, Erodija, ta hÿÿj Pirip häd näng do ÿÿm hyb n'aa. Eróts gat'ëë däk mä Erodija, ta hÿÿj ÿÿm.

¹⁸ Ti hyb n'aa m' Jowãw ky hadoo paa ta hä:

—Dooh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä magat'ëë bä a hÿÿj ÿÿm.

¹⁹ Jowãw kyyh hyb n'aa m' Erodija ty n'aa gesyyg kãn, tawén kawaj'ãän kãn ta wë. Takarën paawä m' tamejüü radaj'ëep Jowãw. Du daa m'.

²⁰ Eróts mo n'aa jesuu mä Jowãw. Eróts mä eÿÿm Jowãw hä. Tahapäh mäh, baad ub né hë ti Jowãw bawät P'op Hagä Do matym gó. Tsyt hë P'op Hagä Do wë Jowãw bawät tahapäh. Eróts maa newëë bä m' Jowãw her'oot doo, dooh m' baad tado ta h'yyb gó. Ti hadoo né hë, tamen mä Jowãw her'oot do tamaa newëë bä.

²¹ Tii bä kä m', ti bahãnh kä m', Erodija bawyyd kãn nyy d' tabad'oo. Eróts ta yd enäng do heen n'aa noo gó m' Eróts moo wät jãm. Tatsyyd bong mä ta karapee sa wahë n'aa, ta warahén sa wahë n'aa, sahõnh hë m' ky n'aa etsëeh do Garirej häj n'aa bä naa.

²² Ti m', jãm noo gó m', Erodija toog bana tabajäm hyb n'aa sa matym gó. Baad mä maruus sa matym gó, Eróts matym gó naãj mäh. Ti hyb n'aa m' Eróts ky hadoo ta hä:

—Mets'ëē hã ŷ makarēn péh. ŷ anoo né da a hã —näng mä ta kyyh.

23 P'op Hagä Do häd gó m' ta ky däng:

—Metsëē pé hã ŷŷ, ŷ anoo né da a hã. Wë ŷ hanäng do uuh ŷ anoo da a hã, makarēn bä. Né hup ŷ né hē tii —näng mä Eróts kyyh.

24 Ti m' maruus banyyh ta ŷŷn wë tabeaanh hyb n'aa tetsëē pé Eróts hã. Ti m' ta ŷŷn ky hadoo:

—Mets'ëē Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg —näng mäh.

25 Ti m' nanyw hē m' maruus matëeh p'aa hēnh. Ti m' tabets'ëē kån:

—Na, ŷ karēn nanyw hē mabanoo hã ŷŷ Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg ta hood gó —näng mä maruus kyyh Eróts hã.

26 Ti m' tak'ëp sa wahë n'aa hyb n'aa tón wät mäh. Ti hadoo né hē, ta ky bajawaa do hyb n'aa m', tatsyyd bong do taky däng do ramaa napäh do hyb n'aa m', tawén wanadii.

27 Ti m' nanyw hē m' tamejüü warahén see Jowāw tadaj'ëep hyb n'aa, tamanaa hyb n'aa ta nu gabóg. Ti m' warahén bahôm Jowāw ragadahew'ëes doo hēnh, tadaj'ëep mä Jowāw, tanu gahög hõm mäh.

28 Tamanaa mä ta hood gó, tan'oo däk mä maruus hã. Ti m' maruus gado däk, tan'oo däg kån mä ta ŷŷn hã kã.

29 Ti m' Jowāw ma matëg ky n'aa napëe däk bä m', rabana rabeheēn ta hub. Ti m' ti m' radasuun jëng gabaho doo gó, kamag hood n'aa gó.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahŷŷh

30 Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü do rababaaaj nä Jesus wë. Ti m' rabaher'oot ta hã sahõnh hē rametëek doo, ramoo bok doo.

31 Ta tii bä m' séd dó m' ta wë heg'ääs doo. Séd bä m' ranu kejäk do hyb n'aa, du daa m' Jesus ta hataa daheeh rabawa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus ky hadoo ta hataa sa hã:

—Hamäh, ër ah'üüm ta wób rabadoh hēnh, bë kameh'ääk hyb n'aa —näng mäh.

32 Ti m' sa mab hē m' rabahõm marakate gó ta wób rabadoh bä paawä.

* 6:44 Dooh m' taketsén bä ŷŷj, karepé.

33 Ta wób mä rahapäh raban'yyh. Ti m' sahõnh hē panang bä naa rabahõm ta takëen hã sa pooj jé. Sa pooj jé m' rakajaa.

34 Ti m' Jesus basoop bä, hajök do tabahapäh bä m', tat'yyd mehïin mä sa hã. B'éé hagä n'aa tamah do hadoo mä ta hã. Ti m' hajõng ky n'aa tama met'ëeg kån sa hã.

35 Tüüh däg bä kã m' ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hã:

—Tüüh däg —näk mäh. —Dawëë hŷŷh.

36 Mamejõ hõm hajök doo, panang tabanäng bä, sét ken'yyh rabaj'eenh hēnh na-ääj hē, sa waa rabetsëē hyb n'aa —näk mä sa kyyh.

37 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né hē hanoo sa waa —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Ta ti 8 kamarab ji moo wät ta säm —näk mäh. —Ää né hē g'eeh ti hets'ëē ta ti sa waa päw? —reaanh mäh.

38 Ti m' Jesus beaanh:

—Nyy hē ti hanäng bë wë päw? Bë hegää —näng mä ta kyyh.

Ti m' rabaheg'ääs, ti m' raky hadoo:

—Ti anäng ji ma poo oow pé päw. Pawóp its tah'ŷŷb —näk mä sa kyyh.

39 Ti m' Jesus mejüü ramejüü hajök do rabehyy b'ëeh hyb n'aa jawii jó.

40 Ti m' rabehyy b'ëeh, 50 ken'yyh mä ta wób, 100 ken'yyh mä ta wób ketyn hõm doo.

41 Ti m' Jesus basog däk päw, tah'ŷŷb na-ääj mäh. Hŷ pong jé taty däng bä m', P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Öm taw'ääts hē Ee. Man'oo däk ää tä, ää waa —näng mäh.

Ti m' päw taganebäh bong, tets'ëe hõm mä ta ma matëg sa hã, rabets'ëe hõm hyb n'aa hajök do sa hã kã. Tah'ŷŷb na-ääj né hē m' pawóp had'os do tetyn hõm né hē m' tii d' ënh.

42 Tii bä kã m', sahõnh hē m' rabawëe bong. Wog enä hõm mä sahõnh hē.

43 Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hõm kawaju gó. 12 m' kawaju gedë hõm mäh.

44 Hawëe bong doo, 5 miw mä ajyy.*

Tamii pong jó Jesus bawät do panyyg n'aa hahŷŷh

45 Ti m' nanyw hē ta ma matëg Jesus mejüü ragatsëg t'oonh marakate gó, ta pooj

jé rabahõm hyb n'aa Betsaj-Da häd näng do panang nemuun. Ti nuuj jé m' takedëe hõm hajõk do sa hä.

⁴⁶ Takedëe hõm do jawén paa bä m' tabasëek mä waëe jó P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa.

⁴⁷ Tabadajuu däk bä m', karaj'aa hoo gad'oo bä kä m' ta ma matëg rababoo däk. Ta mab hë m' Jesus bayyw gëet.

⁴⁸ Ti m' tabahëg'ääs, dooh m' tahõm rahëe doo. Bah'ood ty gahëm mäh. Ti m' tapaj'ëe pooj jé Jesus bahõm kån sa wë tamii pong jó. Jesus tabëej paawä m',

⁴⁹⁻⁵⁰ rabahapäh tamii pong jó hana doo. Tak'ëp mä rabeÿÿm bong. Awaaw bong mäh. Dajëp do saw'ëeng paa red'oo mäh.

Ti m' nayyw hë m' Jesus ber'oot sa sii:

—Bë eÿÿm manäh! Ý ti hÿÿh —näng mäh.

⁵¹ Ti m' tagatsëg sooh sa sii. Ti m' bah'ood badoo wät. H'yy gabedo bong mäh. Rameuj bong mäh.

⁵² Dooh rah'yy gah'ood nä bä Jesus hä, pãw tapehuuj né paawä. Dooh rah'yy genä bä.

⁵³ Rabatsëg hõm bä m', Genesaréh häj n'aa bä m' marakate badëe jad kån. Tii bä m' rabahũũ jad kån.

⁵⁴ Ragatsëg bë sii hë m' pong hënh, ti babuj n'aa rabahapëe kån Jesus.

⁵⁵ Tak'ëp mä raty gapedäg bong rame-naa hyb n'aa nahëe enäh do Jesus wë. Jé pad'yyt hë hëej Genesaréh w'oo hä hanäng doo bä naa ramena nahëe enäh doo.

⁵⁶ Jé pad'yyt hë Jesus nu kejak bä m', panang rakahet'aa bä m' ramena bëeh nahëe enäh doo. Ti m' rabetsëe nahëe enäh do ramoo kejak hyb n'aa ta saroor noo byyh hä. Ti m' sahõnh hë nahëe enäh do moo kejak doo, heso padäg kån mäh.

7

Ji h'yyb gó naa né hë nesaa do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ääj mä rakajaa Jerusarënh hënh naa. Ti m' rakata däk Jesus wë.

² Ti m' rabahapäh, Jesus ma matëg wób rawëh mä ta si n'aa hë. Dooh m' ramoo ketsyyd wäd rabahed'oo doo da. Sa hä m' nesaa do ta ti P'op Hagä Do hä.

³ (Pariséw, sahõnh hë Judah buuj wób na-ääj hë, dooh rawëe bä, dooh rawa bä, sa wahë makũ mahetëk doo da ramoo kanetsyyd pooj jé.

⁴ Rabana bä jé sa waa hets'ëe do paah, dooh rawa bä, dooh rawëe bä, ramoo kanetsyyd bä, rabahed'oo doo da. Hajõõ tamo n'aa tii da rabahed'oo doo. Sarej ragejõs, sa waa hood ragets'yyt sa wahë makũ mahetëk doo da.)*

⁵ Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj mä rabeaanh Jesus hä:

—Hëd n'aa a ma matëg ranad'oo ää wahëh metëek doo da? Hëd n'aa dooh ramoo ketsyyd bä ër wahë makũ rabahed'oo doo da? —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëeh! Baad né paa ti P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do kyyh, bë ky n'aa. Hahÿÿ d' paa m' takerii däk P'op Hagä Do kyyh bë ky n'aa: “J'ooj madäk doo me ý raweh'ëeh. Sa kyyt tii. Dawëe sa h'yyb bawät mahãnh ÿÿ.

⁷ Dooh këh ÿ tado bä ti rama metëek doo. Raky n'aa jawyyg ub tii. Ti hyb n'aa daap hë ti ta ti ÿ rahyb n'aa jew'yyk doo”† —näng mä Jesus, Isajas her'oot do paa P'op Hagä Do kyyh.

⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë eréd hõm P'op Hagä Do mejũũ doo. Bë wareem däg bë wahë makũ metëek doo hä —näng mäh.

⁹ Ti m' Jesus ej'ees sa hä:

—Baad né ta ti bë hä P'op Hagä Do mejũũ doo bë eréd hõm doo, bë wahë makũ mejũũ doo da bë bad'oo hyb n'aa kä.

¹⁰ Hahÿÿ da Mosees metëek do paa P'op Hagä Do mejũũ doo: “Bë wehëe bë yb, bë wehëe bë ÿÿn.”‡ “Ji daj'ëep ta yb, ta ÿÿn ky n'aa wasee doo.”§

¹¹ Tii d' né paawä ta kyyh, ta see hado däk bë metëek doo —näng mä Jesus. —Hahÿÿ da

* **7:4** Mosees ma metëek do paa bahãnh rakarën rabawëed däk. Sa hä, tii da ji adoo bä, baad ub ji P'op Hagä Do gadoo.

† **7:7** Isajas 29.13 ‡ **7:10** Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16 § **7:10** Esodo 21.17, Rewitikos 20.9

bë kyyh: “Jé ta yb, ta ÿñn hã taky hado bä, ‘Hã ÿ naa magadoo do pan'aa paawä, P'op Hagä Do matym n'aa däg tii. Dooh bë hã ÿ an'oo wäd bä’, taky hado bä,

12-13 tii bä, ta tii d' ky hadoo doo, dooh ji mejö wäd bä ta ÿñn, ta yb tamasa”, näk bë kyyh. Hajöng nä tii d' bë bad'oo doo —näng Jesus. —Bë wahë makü ma metëek do bë ky süüt do hyb n'aa bë eréd hõm P'op Hagä Do mejüü doo —näng mä Jesus Parisew, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa hã.

14 Ti m' p'aa hënh hajök do ta tii bä hab'ëeh do Jesus naëenh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë sahõnh hë, bë maa newë da, bë h'yy genä da ÿ her'oot do hã:

15-16 Ji noo me hajëng pé hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hã. T'öp ji h'yyb gó naa hanyyh do ti hanoo ji nas'aa däk do P'op Hagä Do hã —näng mäh.

17 Ti m' Jesus kedëe hõm hajök do sa hã. Ti m' tób gó tabajëe suun jawén paa bä ta ma matëg rabeanh ta hã ta ti ta her'oot do ky n'aa.

18 Ti m' Jesus baher'oot sa hã:

—B'ës h'yy ganah'ood éh? —näng mäh. — Ji hã hajëng pé hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hã.

19 Ta ti dooh tajëe bä ji h'yyb tym gó. Ji wog gó ti tabajëng, ta jawén anyyh p'aa hënh. Ti hyb n'aa dooh ji nas'aa bä P'op Hagä Do hã ji noo gó hejëng do hyb n'aa —näng mäh.

(Ta ti m' Jesus her'oot do ky n'aa m', taw'ääts mä sahõnh hë baad ub ji waa. Dooh m' ti haj'aa tado bä ji nas'aa bä.)

20 Ti m' taky hadoo ënh:

—Ta ti ji h'yyb gó naa henyh do hyb n'aa ji nas'aa däk P'op Hagä Do hã.

21 Tii d' ÿ wén her'oot, t'öp naa, ji h'yyb tym gó naa tabana do hyb n'aa nesaa do ji hyb n'aa newëe doo. Ji h'yyb gó naa tabana ji karën do ji bagä do ji ÿym nadoo do sii, ji patug nadoo do sii. Ji h'yyb gó naa tabana ti ji ets'ëek doo. Ji h'yyb gó naa né hë tabana ji da hadoo do ji daj'ëep doo.

** 7:27 Tii da Jesus wén her'oot, tametyh hyb n'aa ÿñn baad ta hã tah'yy kae bä. Panyyg gó taky n'aa her'oot, tahyh n'aa newëe hyb n'aa baad tado bä tamasaa bä Judah buuj nadoo do sa hã. Jesus ky n'aa eh'üüm Judah buuj sa taah. Awaar taah gó taky n'aa ed'oo Judah buuj nadoo doo.

22 Ji h'yyb gó naa né hë tabana ti ji hyb n'aa h'üüm do ji ma, sahõnh hë ji moo nesaa doo, ji noo kanesa doo, nu meby n'aa näng doo, ji hyb n'aa jewës doo, ji da hadoo do ji ky n'aa rejää doo, ji kasab'ee doo, daap hadoo do ji moo wät doo kä.

23 Sahõnh hë ta ti hedoo doo, ji h'yyb gó naa had'yyt tabana. Ta ti hyb n'aa ti ji wén nas'aa däk P'op Hagä Do hã —näng mä Jesus kyyh ta ma matëg sa hã.

ÿñn ta s'ee hënh naa ta toog ky n'aa her'oot do panyyg n'aa hahÿñh

24 Ti m' ta tii b' naa Jesus bahõm panang Tiir häd näng do nemuun. Ajëe suun mä tób gó. Dooh m' takarën raky n'aa napëe bä tii b' tabagä doo. Ti hadoo né hë, dooh m' tahaja bä tajejën bä.

25-26 Ti m' ÿñn, Gereg buuj, Siro-Penisija bä m' henäng doo, ky n'aa napäh Jesus. Judah buuj nadoo do m' tii. ÿñn toog hã mera do badäk. Ti m' tabana Jesus wë. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng Jesus wë. Ti m' tak'ëp mä tabetsëe Jesus bahabëe hõm hyb n'aa karap'aar h'yyb nesaa do ta toog hã hadäk doo.

27 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Na rawa dó sa waa rakarën do sa taah hã —näng mäh. —Taw'ääts hë nado sa waa ji ado hõm bä ji banoo hyb n'aa sa masãh awaar taah hã —näng mä Jesus kyyh ÿñn hã.**

28 Ti m' ÿñn ky gadoo Jesus. Jesus kyy gó né hë m' taky hõm:

—Ehub né hë õm, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Ti hado né paawä, awaar sii hë rawa sa taah waa hyyj sa noo m' kejäk doo —näng mä ÿñn kyyh.

29 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Abaaj hõm. H'yy ka'eeh doo me ÿ maky gadoo do hyb n'aa, dooh wäd karap'aar h'yyb nesaa do a toog hã —näng mä Jesus ta hã.

30 ÿñn babaaj hõm bä kä m', takajaa ta toog wë, ahub däk ta toog. H'yy kamehãäg sooh mäh. Karap'aar h'yyb nesaa do ahõm ta hã hadäk do paah.

Aj'yy Jesus nabuuj genä däk do panyyng hahÿÿh

³¹ Ti m' Jesus raberéd hõm Tiir häj n'aa. Sidõn häd näng do hëej, Dekaporis häd näng do häj n'aa na-ããj hë ratabës. Ti m' karaj'aa Garirej häd näng doo hënh rabaw'ëenh.

³² Jesus rakajaa bä m', ramanaa mä ta wë aj'yy nabuuj gatamah doo, hebä doo. Ti m' rabetsëe Jesus moo däng ta hä tabahub däk hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus mahũũm mä dawë hä, hajök do sa mahãnh. T'ĩ hënh kä m' ta nabuuj gó m' tamoo jëe pëe. Ti m' ta mo poo hä Jesus betsós wät, tii bä kä m' aj'yy nag'aad hä m' tamoo däng.

³⁴ Hÿ pong jé m' taty dëe wät, tak'ëp mä tah'yy kawabaag wät, ti m' taky hadoo:

—Epata! —näng mäh. (“Genä däg”, tahanäng pé m' tii.)

³⁵ Tii bä m' nanyw hë m' aj'yy nabuuj genä padëek, ta nag'aad na-ããj mä nahejooj wäd mäh. Baad ub mä taber'ood däg kãn.

³⁶ Ti m' Jesus mejũũ ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hä. Nabuj keh'ũũm mä tii. Tak'ëp mä Jesus mejõ paawä ranaher'oot hyb n'aa, tak'ëp mä tii bä rabaher'oot Jesus mo haj'aa.

³⁷ Sahõnh hë m' rameuunh Jesus mo haj'aa hä. Ti m' raky hadoo:

—Baad sahõnh hë tamo haj'aa —näk mäh. —Nabuuj gatamah do sii hë nabuuj genä padëek, ner'oot do sii hë er'ood padëek tan'oo bä —näk mä sa kyyh Jesus mo haj'aa ky n'aa hä.

8

Jesus pahuunh do 4 miw sa waa panyyng n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta see pé noo gó hajök do rakata padëek p'aa hënh ënh. Dooch m' sa waa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus naëenh ta ma matëg, sa sii taber'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

² —ÿ t'yyd mehĩn hahÿ er wë kata pad'ëek doo. Tamawoob däg ta äh si ÿ rababok. Dooch sa waa péh —näng mäh.

³ —Dawëe naa ta wób rabana. ÿ mejõ bä rababaaj hõm sa gó, naheba padäg da, degõn jëng da sah mahÿÿj ta hõõ bä —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

⁴ Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Nyy bä ji baw'yyt babä sa waa? Dawëe bä. Dooch ta nawaa babä —näk mäh.

⁵ Ti m' Jesus beaanh:

—Nyy hë päw bë wë? —näng mäh.

—Ti anäng setsi —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus mejũũ hajök do rabehyy b'ëeh tũũ. Ti m' tabasog däk päw, ti m' taky n'aa etsëe sa waa hyb n'aa. Tii bä m' taganebäh boo kãn, tets'ëe hõm mä ta ma matëg sa hä, rabets'ëe hõm hyb n'aa hajök do sa hä kã.

⁷ Tah'ÿÿb na-ããj mä ti anäng mä sa wë. Ned'ëed its mä ti tah'ÿÿb. Tii da né hë m' taky n'aa d'oo ënh tii. Ti m' tamejũũ ta ma matëg rabets'ëe hõm hajök do sa hä.

⁸ Tii bä kä m', sahõnh hë m' rabawëe bong. Wog enä hõm mä sahõnh hë. Ti m' rabawëh do jawén paa bä m' mad'aak do ta ma matëg rabata däk arook gó. Setsi m' arook gedë hõm doo.

⁹ 4 miw mä ajyy tahyb n'aa pé ti hawëe bong doo.

Hajök do hä Jesus kedëe hõm jawén paa bä m',

¹⁰ tagatsëg sooh mä marakate gó ta ma matëg sa sii hë m'. Ti m' rabahõm Daramut häd näng do häj n'aa hënh.

¹¹ Rakajaa bä m', Parisëw rabana ta wë. Hajõng mä reanh ta hä. Jesus rame-tyy hyb n'aa ramejũũ mä tapahuuj bä sa matym haj'aa wë hä.*

¹² Ti m' tak'ëp mä tah'yy kawabaag wät, j'ooj madäk doo me ramejũũ do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo:

—Daap hë da hë habong do rabetsëe hä ÿÿ ÿ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa —näng mäh. —Dooch ÿ metëeh pé ta heen n'aa hahÿ sa hä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mä ta kyyh.

¹³ Tii bä m' Parisëw taberéd b'ëeh, ti m' p'aa hënh tagatsëg sooh marakate gó, ti m' rabatsëg hõm karaj'aa ta myyj jé.

* **8:11** Jesus wë Parisëw rakamaj'ĩ. Dooch raky dahé bä P'op Hagä Do mejũũ do Jesus tado bä. Sa hä péh, dooch Jesus haja bä wë hä tapahuuj bä, rawén mejũũ sa matym haj'aa Jesus pahuuj bä wë hä. J'ooj madäk doo me ramejũũ do hyb n'aa Jesus wén manetëeh sa hä rakarën do paawä.

Pariséw, Eróts daheeh raheer'oot do mahānh ji hyb n'aa matakēē do ky n'aa hahȳȳh

¹⁴ Ta ma matēg ramabaan mā ramahūūm sa waa pāw. Jāām hē sét its mā pāw marakate gó.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Baad bē hyb n'aa matakā da. Baad bē kanā da Pariséw, Eróts sa pāw makuj n'aa mahānh —paa tamaher'oot mäh.

¹⁶ Ti m' ta ma matēg rakaner'ood bong Jesus her'oot do ky n'aa. Hahȳȳ d' mā sa kyyh:

—Dooch ēr wē pāw. Tii d' tawén edoo† —nāk mā sa kyyh.

¹⁷ Ti m' Jesus hapäh ti raky n'aa hajēm doo. Ti m' tabeaanh sa hā:

—H'ēēd hyb n'aa pāw bē mabaan hōm bē banāng? —nāng mäh. —Dooch tagah'ood nā bā bē hā? Dooch bē h'yy kadawuung nā bā? —nāng mā ta kyyh sa hā.

¹⁸ —Bē matym enā né paawā, dooch bē hapēē bā. Bē nabuuj genā né paawā, dooch bē maa napēē bā. Bē mabaan

¹⁹ 5 pāw ȳ etyn bong do 5 miw sa hā? Nyy hē kawaju bē gedē hōm mad'aak doo?

—12 kawaju mad'aak —nāk mā sa kyyh.

²⁰ Ti m' Jesus eaanh ēnh:

—Setsi pāw ȳ etyn bong do 4 miw sa waa, nyy hē arook bē gedē hōm mad'aak doo?

—Setsi arook mad'aak —nāk mäh.

²¹ Ti m' Jesus bedoo sa hā:

—Dooch bē h'yy genā nā bā? —nāng mā ta kyyh ta ma matēg sa hā.

Aj'yy ty gadajuu dāk do Jesus ty nā dāk do panyyg n'aa hahȳȳh

²² Ti m' Jesus rakaja kän Betsaj-Da häd nāng doo bā panang bā. Ti m' ramanaa mā ta wē aj'yy ty gadajuu dāk doo. Retsēē mā Jesus moo dāng ta hā tabahub dāk hyb n'aa.

²³ Ti m' Jesus maso dāk ta moo hā, tamahūūm mā dawē hā panang bahānh. Ti m' Jesus ty hetsós wät, ti m' tamoo dāng ta hā. Ti m' tabeaanh ta hā:

—Ākā, mahapēē dāk? —nāng mäh.

²⁴ Ti m' tabeg'āās, ti m' taky hadoo:

—Dooch baad ȳ hapēē nā bā. Ȳ hapäh habong doo. B'aa hadoo hā ȳȳ.

²⁵ Ti m' p'aa hēnh Jesus moo dāng ta matym hā ēnh. Ti m' ta matym baad däg kā. Baad mā tabahapäh tii kā. Dooch m' taty gadajuu wäd bā kā.

²⁶ Ti m' Jesus mejūū tababaaj hōm ta tyw n'aa see me ta tób hēnh. Dooch m' takarēn myyj hēnh tajēē wäd.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahȳȳh

²⁷ Ti m' Jesus rabahōm panang wób Sesareja Pirip panang häd nāng nedaa badäk doo hēnh. Ti m' ramahōm me tabeaanh ta ma matēg sa hā:

—Jaa m' ȳȳh, sa nooh?

²⁸ Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m', ōm mā Jowāw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m', ōm mā Eriij makūūh. Ta wób noo m', ōm mā P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub dejēp do paa seeh —nāk mā sa kyyh ta hā.

²⁹ —Bē hā ēnh? Jaa ȳ bē hā ēnh? —nāng mā Jesus sa hā.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ōm ti Kristo,‡ P'op Hagä Do H'yyb Dāng Doo —nāng mā Peed kyyh ta hā.

³⁰ Ti m' Jesus mejūū ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hā ta ky n'aa.

Jesus her'oot do tadajēp do ky n'aa hahȳȳh

³¹ Ti m' Jesus du doo tama metēēk do ta hataa. Tama metēēk bā m' taky hadoo:

—Ȳȳh, Aj'yy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, hajōng da ȳ ahoop. Èr wahē n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa na-āāj da, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetēk do na-āāj hē, ȳ da rahyb n'aa wareem. Ȳ da dajēp ran'oo bā. Tamawoob hē ta ā jawén paa bā, ȳ ganā wät da p'aa hēnh —nāng mā ta kyyh.

† **8:16** Dooch rah'yy kadawuung bā panyyg gó Jesus her'oot do hā. Jesus hā Pariséw Eróts daheeh ranu mer'oot. Dooch m' raky dahé bā Jesus P'op Hagä Do t'aah tado bā. Nayyw hē jé pad'yyt hē takah'ūūm ranu mer'oot do ky n'aa. Pāw makuj nayyw hē takamekuunh tiriig mahang hadoo do tii. ‡ **8:29** Ji h'yyb tym dēēb, p'ooj ub Judah buuj hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneēēnh **Mesijas**. Gereg kyy me ramaneēēnh **Kristo**. “**P'op Hagä Do h'yyb dāng doo**”, tahanāng pé m' ti.

³² Baad mä ta ky n'aa tabaher'oot. Ti m' Peed naëenh dawë hä. Ti m' taky ge'ÿÿm, Jesus tii d' tanaher'oot hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus ty kaw'ööd däk ta ma matëg wób sa wë. Ti m' Peed taky geãm wät.

—J'eeep! Ahöm mahãnh ÿÿ, Nesaa Do Yb —näng mäh. § —Dooch mah'yyb dëë bä P'op Hagä Do karën do hä. Ajyy rakarën do hä ti mah'yyb däk —näng mä Jesus kyyh.

³⁴ Ti m' hajök do ta wë kata däk doo, ta ma matëg na-ãäj hë Jesus naëej wät ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Jé karën pé hëp ÿ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'ãäts hë teréd höm ta hä hë tah'yy ka'eeh doo, taw'ãäts hë teréd höm ta hä hë tahy n'aa newëë doo. Taw'ãäts hë da tagado had'yyt hë tahoop do hëp ÿ n'aa. Taw'ãäts hë tagadoo hëp ÿ n'aa radajëëb bä na-ãäj hë. Taw'ãäts hë ÿ taky daheeh, taw'ãäts hë ÿ bawät doo da da ti bawät.

³⁵ Tii d' ÿ wén edoo, badäk hahÿÿ hä ji hawät do tak'ëp kamahãn doo, jé tahoop do hëp ÿ n'aa jeÿÿm doo, dooh da P'op Hagä Do wë tanu dëë bä. Jé hëp ÿ n'aa, panyyg hanäm do hyb n'aa na-ãäj hë, tahoop do gadoo péh, hëp ÿ n'aa tadajëb bä, panyyg hanäm do hyb n'aa tadajëb bä, ta h'yyb tym P'op Hagä Do wë da tanu däng —näng mä ta kyyh.

³⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—Hëd n'aa ji karën sahõnh hë badäk hahÿ ji ta danäh, ji h'yyb tym banesaa hënh tahöm bä? —näng mäh.

³⁷ —Dooch ta sãm ji ad'oo pé ta s'ee hënh ji h'yyb tym nahöm hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

³⁸ —Hëp ÿ n'aa, ÿ ma metëëk do hyb n'aa na-ãäj hë nu mebyng pé P'op Hagä Do hä hyb n'aa eréd höm do sa matym gó, nesaa do moo heb'ooch do sa matym gó, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ d' nu mebyng ënh ta hyb n'aa, Ee hejój gó, ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó ÿ bahyng noo gó ääs tak'ëp baad hedoo do sa daheeh —näng mä ta kyyh.

9

¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ta wób babä ër mahang habong do rahapäh nä da ÿ du doo noo gó sahõnh hë ÿ bag'ääs P'op Hagä Do hejój me. Radejöp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahÿÿh

² Ti m' ji moo oow see pé sa ä jawén paa bä m', Jesus mahüüm ta sii Peed, Tsijaag, Jowāw daheeh. Ti m' rabas'ëëg kån waëë p'op nu däk do hä. Sa mab hë m' t'ïi hënh rabaym dó. Ti m' Jesus kawareem däk sa matym gó. Ta see hado däk mäh.

³ Tak'ëp mä ta saroor gabar'ëëng däk, tak'ëp mä tabahawag däk. Dooch m' badäk hahÿÿ bä hajaa pé saroor ti hadoo pé tak'ëp hawak péh.

⁴ Ti m' p'ooj ub habong do paa Eriij, Mosees häd enäh do rakas'ee b'ëeh sa matym gó. Jesus sii m' raber'oot.

⁵ Ti m' Peed ky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näng mäh. —Taw'ãäts hë babä ër hä! —näng mäh. —Taw'ãäts hë tamawoob hë ta tób n'aa ää temaa toonh. Sét hë a tób, sét hë Mosees tób, sét hë Eriij tób —näng mäh.

⁶ (Dooch m' tadoo wät pé tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m', tii d' tawén edoo.)

⁷ Ti m' nanyw mä wë puh ganyyh, sahõnh hë sa hä m' tabadäng. Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahãn doo. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

⁸ Ti m', nanyw hë m', raty kaw'ööd bong bä m', rabaheg'ääs bä m', jããm hë Jesus rahapäh. Dooch boo m' Jesus pa hab'ëeh do paah.

⁹ Ti m' rabahyk bä m' Jesus mejüü ranaher'oot hyb n'aa rahapäh doo, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ganä wät bä kä dejöp do mahang.

¹⁰ Ti m' sa h'yyb gó m' rabenäm. Sa mab hë m' rakaner'ood bong. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—H'ëëd ky n'aa tii, dajöp do ganä wät do taher'oot doo? —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' rabeaanh ta hä:

—Hëd n'aa Kristo kajaa do pooj jé Eriij m' matëeh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raher'oot? —näk mä sa kyyh.

§ 8:33 Tah'yyb hapäh, Satanas kyy gó m' Peed ber'ood wät tawén ky geãm wät.

12-13 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Se hub né hē. Eriij matēeh né da sahōnh hē tabenām hyb n'aa —nāng mäh. —Ti hadoo né hē, bē ŷ maher'oot hahŷh: Eriij ewäd hyng né hē. Tii bā rah'yy kajäk doo da né hē rabad'oo paa ta hā. Tii d' né hē takerii däk ta ky n'aa P'op Hagä Do kyy kerih do hā* —nāng mäh.

Ti m' taky hadoo ēnh:

—ŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do ky n'aa ēnh? Nyy da keh ŷ n'aa kerih do P'op Hagä Do kyyh? ŷ na-āāj da hajōng ŷ ahoop da. ŷ rahyb n'aa wareem da na-āāj hē —nāng mā Jesus kyyh.

Pahēew Jesus haso däk do panyyg n'aa hahŷh

14 Ti m' Jesus rakajaa bā kā m' ta ma matēg wób rabab'ēeh bā, hajōk mā ranu sabug däk sa pa rabahapäh. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do ky ked'aak mā sa daheeh.

15 Tii bā m', nanāng nu sabuk do raba-hapäh bā m' Jesus, raty ge-ee bong. Ti m' rawaj'aa nā ta wē rabadēng hyb n'aa m' Jesus.

16 Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matēg wób sa hā:

—H'ēed p'āā ti bē ky ked'aak sa wē? —nāng mäh.

17 Tii bā m' hajōk do see ky ganyyh. Ti m' taky hadoo:

—Ma matēg! —nāng mäh. —ŷ manaa a wē paawā tah ŷh. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hā adäk —nāng mäh. —Doo ter'ood wäd tan'oo bā.

18 Ta hā tabadäng bā, tūū tadewēes. Ti tah ŷ gadów däk, tēg kamatsēē däk, tsanamäts däk tan'oo bā —nāng mäh. —ŷ eaaj wät a ma matēg sa hā rabahabēē hōm hyb n'aa. Doo rahaja bā —nāng mā ta kyyh Jesus hā.

19 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do bēeh, da hē badäk hahŷh bā habok doo! —nāng mäh. —Hajōō nuu me ŷ bawät nā g'eeh bē mahang bē ky dahé däk hyb n'aa kā? ŷ hād h'yyb napan däg bē hā, hā ŷ bē

h'yy kanasadä nā do hyb n'aa —nāng mäh. —Bē mana b'ēep pahēew —nāng mäh.

20 Ti m' pahēew ramanaa ta wē. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do bahapäh bā m' Jesus, pahēew tabahehats wät. Ti m' tadawäts jat tūū. Tūū m' takawereem, kawereem, kawereem jat mäh. Tsanamäts jat mäh.

21 Ti m' Jesus beaanh ta yb hā:

—H'ēed pénh tabadäk ta hā? —nāng mäh.

—P'ooj ub takarapee noo gó tadäg né hē ta hā —nāng mā ta yb kyyh.

22 Hajōō nuu me karap'aar h'yyb nesaa do dahew'ēes tūū tēeg hōō me, tame na-āāj hē. Takarēn tadaj'ēep. Mahaja bā, mado hōm. Mat'yyd mehīn āāh —nāng mäh.

23 —ŷ haja bā? —nāng mā Jesus kyyh. —Doo hejōonh pé P'op Hagä Do hā h'yy ka'eeh pé hā —nāng mäh.

24 Ti m' nanyw hē pahēew yb ky hadoo:

—ŷ h'yy ka'eeh né hē —nāng mäh. —Man'oo tak'ēp ŷ h'yy ka'eeh hyb n'aa, ŷ ky nasēm hyb n'aa! —nāng mäh.

25 Ti m' hajōk waj'aa padēek sa wē raba-heg'āās hyb n'aa Jesus hapäh bā m', nanyw hē m', hajōk do kaj'aa do rabaheg'āās do pooj jé, karap'aar h'yyb nesaa do tageām wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo ta hā:

—Karap'aar h'yyb nesaa doo, ky tamah doo, nabuuj gatamah doo, anā pahēew hā hadäk doo! Doo da ta hā madēē wäd bā! —nāng mā Jesus kyyh.

26 Ti m' tak'ēp mā karap'aar h'yyb nesaa do geēēj wät. Ti m' tak'ēp tabahehats wät, ti m' tabanā kån pahēew hā hadäk do paah. Ta wób sa hā m' pahēew dajēp. Bag hēnh mā tabajad hōm, ti hyb n'aa m' dajēp rawén ed'oo.

27 Ti m' Jesus moo takyg sēek. P'op mā tabag'ēed däg kån.

28 Ti m' Jesus tób gó tabajēē suun jawén paa bā, sa m'aa hēnh mā ta ma matēg rabeaanh ta hā:

—H'ēed hyb n'aa āā wén nahajaa āā habēē hōm bā karap'aar h'yyb nesaa doo? —näk mäh.

29 Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

* 9:12-13 Eriij tahanāng doo, Jowāw nu gahem'uun do né hē tii.

—Jããm hẽ P'op Hagä Do ji ky n'aa etsëẽ doo me, [ji noo kanawa doo me na-ããj hẽ] ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do tabanyyh —näng mä Jesus.

³⁰ Ti m' ratsyym kasok ta tii b' naa. Garirej häj n'aa me m' ratabës. Dooh m' Jesus karën bä ta wób raky n'aa napëë bä rabaym doo,

³¹ ta ma matëg tama metëek do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo sa hä:

—ÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo däk da ta wób sa moo gó. ÿ radaj'ëep da. Tamawoob hẽ ta ã jawén paa bä ÿ ganä wät da p'aa hënh —näng mä Jesus ta ky n'aa hä.

³² Dooh m' rah'yy genä bä ti tahe'oot do sa hä. H'yyb e'ÿm mä rawén neanh.

Raky ked'aak doo, jaa sa bahãnh hadoo do panyyg n'aa hahÿh

³³ Ti m' rakajaa Kapar-Naũm häd näng panang bä. Tób bä tabajëë suun bä m' teanh mä ta ma matëg sa hä. Ti m' taky hadoo:

—H'ëed p'ãã ti bë ky ked'aak ta tyw n'aa me, ër mana me? —näng mäh.

³⁴ Dooh m' raky gado bä. Raky n'aa meb'yyh mäh. Tyw me rababoo däk bä raky kedag bong ny hadoo do sa mahang hyb n'aa jawyk ta wób sa bahãnh. Ti hyb n'aa m' rawén ky n'aa meb'yyh.

³⁵ Ti m' Jesus bahyy sooh, ti m' ta ma matëg tanaëenh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Jé karën pé ta wób sa bahãnh hadoo doo, taw'ããts hẽ da sa yd jé tanu gadäk. Taw'ããts hẽ sahõnh hẽ sa karom hadoo tabahadoo —näng mä Jesus kyyh sa hä.

³⁶ Ti m' karapee t'aah ta moo takyg geët sa mahang, ti m' tabado däk, ti m' taky hadoo:

³⁷ —Hëp ÿ n'aa hahÿ karapee t'aah hadoo pé gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh. —ÿ gadoo péh, ÿ had'yyt nado tagadoo, hä ÿ mejüü do ti na-ããj né hẽ tagadoo —näng mä Jesus sa hä.

³⁸ Ti m' Jowãw ky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —Ãã hapäh aj'yy a häd tabesok bä tahebë karap'aar h'yyb nesaa doo. Èr h'yyb hata nado tii, ti

hyb n'aa ãã ge'ÿm tii d' tanad'oo hyb n'aa —näng mä Jowãw kyyh Jesus hä.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë geãm manäh! —näng mäh. —Dooh hät ÿ gó pahuunh pé ta jawén ÿ tanu mer'oot tii bä —näng mäh.

⁴⁰ —Ti hyb n'aa, ër wë h'yy kawanereem doo, ër h'yyb hata tii —näng mäh.

⁴¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Jé naëng han'oos pé hät ÿ gó bë hä, hata ÿ bë bahadoo do hyb n'aa, ta ti gadoo né da ta sãm baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ÿ né hẽ ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus sa hä.

⁴² Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hä ranu hüü däg bä ji radawäts tu tame t'öp ji pahäs hyb n'aa, ti bahãnh tak'ëp baad nado ji hä da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahÿ karapee hedoo doo, hä ÿ h'yy ka'eeh do ji h'yyb tatug bä nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh.

⁴³ Ti m' taky hadoo ënh:

—A moo hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ããts hẽ paawä magakyd hõm a mooh. Taw'ããts hẽ mabasëek hÿ pong jé P'op Hagä Do wë sét a mooh, mahõm mahãnh ta s'ee hënh, tabanesaa hënh, pawóp hẽ tado bä a mooh. T'ĩ hënh mahõm bä, tëeg hõõ nadëek do mahoop da had'yyt hẽ. [⁴⁴ T'ĩ hënh madoh-ro ji hawëh doo, dooh radejëb bä. T'ĩ hënh tëeg hõõ dooh tadäg bä —näng mäh.]

⁴⁵ —A tsyym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ããts hẽ paawä magakyd hõm. Taw'ããts hẽ matsyym gahet mabasëek hÿ pong jé P'op Hagä Do wë, ta s'ee hënh, tabanesaa hënh, õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh, pawóp hẽ tado bä a tsyym. [⁴⁶ T'ĩ hënh madoh-ro ji hawëh doo, dooh radejëb bä. T'ĩ hënh tëeg hõõ dooh tadäg bä —näng mäh.]

⁴⁷ —A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ããts hẽ paawä a matym mado nyyh. Taw'ããts hẽ mabasëek hÿ pong jé, P'op Hagä Do ji tabag'ããs doo hënh, sét a matym, jé ta s'ee hënh, tabanesaa hënh, õm P'op Hagä Do aw'oong hõm mahãnh pawóp hẽ tado bä a matym.

48 “T’i hēnh madoh-ro ji hawēh doo, dooh radejēb bā. T’i hēnh tēeg hōō dooh tadäg bā”† —näng mä Jesus.

49 Ti m' taky hadoo ēnh:

Sahōnh hē ma matēk ŷy P'op Hagä Do metyy da ji ahoop do hā, sa h'yyb tym banyyw dāk hyb n'aa ta hā, ta dab P'op Hagä Do hā ji ma ejuu do jukiir me ji enyyw dāk doo da.

50 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Taw'āāts hē ti jukiir. Ti hadoo né hē, tanadah'ēēd wäd bā, taw'āāts hē nado wäd. Ti hadoo né da bē hā. Taw'āāts hē baad had'yyt hē bē babok bē da hadoo do wē. Baad bē babok do bē da hadoo do wē gawatsiig bā, taw'āāts hē nado wäd —näng mäh. —Taw'āāts hē h'yyb nyyw gó bē baboo had'yyt hē bē da hadoo do wē —näng mä Jesus ta ma matēg sa hā.

10

Dooh ji ŷy m' eréd hōm bā do panyyg n'aa hahyŷh

1 Ti m' Jesus raberéd dāk Kapar-Naūm, atsēg hōm mä tamii Joradān häd näng doo. Tamyyj dāk hā m', ta tyw n'aa me m' ramahyk Judah hāj n'aa hēnh. Ti m' p'aa hēnh hajōk mä ta wē han'aa. Ti m', tabahed'oo doo d' né hē m' tama metēek mä sa hā.

2 Ti m' Pariséw wób rabana ta wē rame-tyy hyb n'aa m'. Hahyŷ da m' rake'aanh:

—Ēr ky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh aj'yy eréd hōm bā ta ŷy m'? —näk mäh.

3 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Nyy da Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'ood bā ēnh? —näng mä Jesus sa hā.

4 Ti m' raky hadoo:

—Mosees anoo ji erii dāk ji ŷy m' eréd hōm do heen n'aa, tii b' ji mejō hōm tabahōm hyb n'aa —näk mä Pariséw sa kyyh.

5 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē nabuj keh'ūūm do hyb n'aa tii d' Mosees wén erii wät ta ti ky n'aa jawyk do ky n'aa —näng mäh.

6 —P'ooj ub dooh ta tii da tahado bā. Sahōnh hē tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do pahuunh aj'yy ŷy nh daheeh.

7 “Ti hyb n'aa kā, aj'yy kā, ta yb, ta ŷy n mahānh kā, sa m'aa hēnh kā, tagatēē hyb n'aa ta ŷy m' kā.

8 Takatēē jawén paa bā sét rabahado padēek ta ŷy m' daheeh”,* näng mäh. Ti hyb n'aa pawóp hē ranado bong. Sét hado däg kån.

9 Ti hyb n'aa séd hā P'op Hagä Do ata dāk doo, dooh tahaja bā ji etyn bā —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hā.

10 Tób bā kā m' ta ma matēg rabeaanh ta ti ky n'aa.

11 Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Jé ta ŷy m' heréd hōm doo, tii bā ŷy nh see hā takat'ēē däg bā, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ŷy m' sii he'ŷy h do hado dāk tii. Ta ŷy m' paa tah'yyb rejāā —näng mäh.

12 —Jé ta patug heréd hōm do ta see tagat'ēē däg bā, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see patug sii he'ŷy h do hado dāk tii —näng mä Jesus kyyh.

Karepé Jesus ky n'aa edēng do panyyg n'aa hahyŷh

13 Ti m' ta wób ramena karepé ned'ēēd is do Jesus wē, sa hā Jesus moo däng hyb n'aa, taky n'aa edēng hyb n'aa. Ti m' ta ma matēg rage'ŷy m' mäh.

14 Ti m' dooh Jesus genaag bā ta ma matēg rabad'oo doo. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Na ramena karepé wē ŷy. Bē geām manäh! Hahy karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hē P'op Hagä Do bag'āās do karapee hedo padēek doo —näng mäh.

15 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Karapee t'aah ky daheeh do hadoo ky nadaheeh péh, dooh P'op Hagä Do bag'āās do karapee tado bā da. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —näng mä Jesus.

16 Ti m' karepé tabasog dāk ta hā, tii bā m' sa nu gad'oo bā m' tamoo däng, taky n'aa edēē boo kån mäh.

Tak'ēp ma näng do panyyg n'aa hahyŷh

17 Ti m' ta tii b' naa Jesus tsyym kadoo bā m', ana mä aj'yy ta wē. Ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wē. Ti m' taky hadoo:

† 9:48 T’i hēnh ji ahob had'yyt hē, tahanäng pé tii. Isajas 66.24 hā takerih do hā tabeh'ūūm. * 10:8 Genesis 2.24

—Baad òm, ma matëg! —näng mäh. —Nyy da ÿ bad'oo edëb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ÿ bawät hyb n'aa kä? —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hëd n'aa baad ub hä ÿ mabanäng? —näng mäh. —Jääm hë P'op Hagä Doo, baad hadoo doo. Doo ta see pé baad hadoo péh.

¹⁹ Mahapäh hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo: “Manaboh manä a da hadoo doo. Aã manä a ÿÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Etsëëg manäh. Daap hë maky n'aa tapa manä ta wób. Mawad'ii manäh. Mawehëe a yb, mawehëe a ÿÿn”† —näng mä Jesus kyyh ta hä.

²⁰ —Ma matëg! —näng mä aj'yy kyyh. —P'ooj ub, ÿ karapee noo gó ÿ panyyg kade-hee né hë ta tii hä —näng mä ta kyyh Jesus hä.

²¹ Ti m' Jesus ty däng ta wë, takamahän wät mäh. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Sét hë ti hawät a hä —näng mäh. —Abaaj hóm, mesëëm hóm sahõnh hë a wë hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'uit do sa hä. Tii d' madoo bä hÿ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh ta hä.

²² Ti m' aj'yy h'yy katón gëët. Ti m' ahóm mä Jesus mahänh. H'yy katón wät mäh, tak'ëp tawekäp do hyb n'aa.

²³ Ti m' Jesus ty däg ta ma matëg sa wë, ti m' taky hadoo:

—Hejooñ né hë wekäp do sa hä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁴ Ti m' sa h'yyb gó ta ma matëg rameu-unh mä Jesus her'oot do hyb n'aa. Ti m' p'aa hënh Jesus ky hadoo sa hä:

—Tah haa —näng mäh. —Hejooñ né hë ji hä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee ji bahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁵ —Hejooj né paawä kameer hä tatabëej bä gats'uus doo gó, ta bahänh tabahejooñ wekäp do sa hä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁶ Ti m' ti bahänh mä ta ma matëg rameuuj bong mäh. Sa mab hë m' rakaner'oot. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Jaa ënh ti P'op Hagä Do wë hasëëk ënh? —näk mäh.

²⁷ Ti m' Jesus ty gadäg däk sa wë, ti m' taky hadoo:

—Ji daaj hë dooh né hë ji haja bä P'op Hagä Do wë ji as'ëëg bä. Ti hadoo né hë, dooh P'op Hagä Do nahajaa péh. Ti hajaa ta wë ji tamasäk —näng mäh.

²⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hë äã beréd hóm a hataa äã bahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Hëp ÿ n'aa, P'op Hagä Do panyyg hanäm do hyb n'aa na-ääj hë heréd hóm pé ta tób, heréd hóm do ta wakään, ta änh, ta yb, ta ÿÿn, ta taah, ta joom banäng doo,

³⁰ ta bahänh hajõng tagadoo da badäk hahÿÿ bä ta mabaj. Tagadoo da tób, ta wakään, ta änh, ta ÿÿn, ta taah, ta joom banäng doo. Ta no n'aa na-ääj da tagadoo. Ta jawén kä, hÿ pong jé kä, tagadoo da edëb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da.

³¹ Hajök babä hyb n'aa jewyk do wób, ta jawén kä hyb n'aa sekog padäg its da hÿ pong jé. Babä hyb n'aa sekog is do wób kä ti noo gó kä hyb n'aa jewyg kån da —näng mä Jesus kyyh sa hä.

P'aa hënh Jesus her'oot tadajëp do ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m' Jesus rabahóm Jerusarënh hënh. Jesus mä sa pooh. Ti m' ta ma matëg rahyb n'aa newëë mä t'ii hënh Jesus bahóm doo.‡ Ta wób mä sa sii hah'üüm do e'ÿÿm mäh. Ti m' sa m'aa hënh Jesus naënh ënh 12 hedoo do ta ma matëg. Ti m' tamaher'oot sa hä ta mo n'aa.

³³ Ti m' taky hadoo:

—Ër ah'üüm Jerusarënh hënh —näng mäh. —ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da rahaëej däk da P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa moo gó na-ääj da. Dajëb hä

† **10:19** Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16-20 ‡ **10:32** Ta ma matëg rawén hyb n'aa newëë Jerusarënh hënh Jesus bahóm doo, t'ii hënh Jesus majii rababok sa h'yyb.

raky n'aa etyy da ȳȳh. Ȳ da rahaëej dāk Judah buuj nadoo do sa moo gó —nāng mäh.

³⁴ —Ta ti ȳ da raky n'aa ej'ees, ȳ da rahetsoos. Ȳ da rahewyyh. Ȳ da radajëeb kån —nāng mäh. —Tamawoob hē āh ȳ jawén paa bā, ȳ d' ganā wād kån —nāng mā Jesus ta ma matëg sa hā.

Tsijaag, Jowāw daheeh retsëe do panyyg n'aa hahȳȳh

³⁵ Ti m' Sebedew taah hedoo doo, Tsijaag, Jowāw daheeh, rabana Jesus wë. Ti m' raky hadoo ta hā:

—Āā karën paawā manoo āā etsëe do a hā —nāk mäh.

³⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—H'ëed ti bē karën hā ȳȳ? —nāng mäh.

³⁷ Ti m' raky hadoo:

—Āā karën paawā tak'ëp makabaj'aa doo me mabag'āās doo bā, a hub hadāk hēnh āā see basooh man'oo bā, s'ȳȳ me āā seeš —nāk mā sa kyyh.

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Dooch bē hapëe bā ti bē etsëe doo —nāng mäh. —Bē hajaa da ȳ ahoop do bē ahob bā? Bē hajaa da bē dajëb bā ȳ dajëp doo da? —nāng mā Jesus sa hā.

³⁹ —Āā hajaa! —nāk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē ahoop né da ȳ ahoop do hadoo doo. Ȳ dajëp do hadoo né da bē dejëp —nāng mäh.

⁴⁰ —H̄ȳȳ kã, ta ti bē etsëe do hā ȳȳ, ȳ nado ti hanoo. P'op Hagã Do anoo da hup ȳȳ hēnh, sã ȳȳ hēnh rabat'oonh, ta pooj jé tabenäm do tah'ȳyb dāng do sa hyb n'aa —nāng mäh.

⁴¹ Ti m' ta ma matëg wób, ji moo sahõnh hē hadoo do raky n'aa napäh bā retsëe doo, rah'yy kawaj'ään bong Tsijaag Jowāw sa wë.

⁴² Ti m' Jesus naëej nä ta wë sahõnh hē ta ma matëg. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Bē hapäh né hē, ta ti Judah buuj nadoo do sa wahë n'aa ky n'aa hedoo doo, tak'ëp ramejũũ sa hā. Bē hapäh né hē ti hyb n'aa

jew'yyk doo, tak'ëp ramejũũ sa karapee n'aa —nāng mäh.

⁴³ —Bē mahang taw'ääts hē dooh tii d' tado bā. Bē mahang karën pé kaweh'ëeh péh, taw'ääts hē da ta wób sa karom hadoo tabahado dāk, ta wób tamasa.

⁴⁴ Bē mahang karën pé ta wób sa bahānh nu gadāk péh, taw'ääts hē takadad'uuh sahõnh hē sa wë. Taw'ääts hē sahõnh hē sa masa n'aa, sa karom kanep'aak do hado dāk tii —nāng mäh.

⁴⁵ —Ȳȳh, Aj'yy Hadoo Do H̄ȳ Pong Jé Hana Doo, ȳ na-ääj né hē. Ȳ ahyng babä ȳ rahyb n'aa jew'yyk do jawén nado. Ȳ ahyng babä ȳ masa hyb n'aa ta wób, ȳ ky n'aa en'yym hyb n'aa ta wób sa hā, ȳ dajëp hyb n'aa hajök do nesaa do sa mo haj'aa sām hyb n'aa —nāng mā Jesus kyyh.

Baritsiméw häd nāng do panyyg n'aa hahȳȳh

⁴⁶ Ti m' rakajaa panang Jerikó häd nāng doo bā. Ti m', ta jawén, panang bā naa Jesus, ta ma matëg, hajök do wób ratsyym kasok bā, ta tyw n'aa nabyy me m' tabahäng ty tamah doo. Baritsiméw mā ta häd. Tsiméw häd nāng do t'aa m' tii. Ta tyw n'aa me tabahäng dajëer tetsëe hyb n'aa m' ta tii me tebës do sa hā.

⁴⁷ Ti m', Jesus, Nasaréh buuj ramaneëenh do né hē ti ta tii bā tabës taky n'aa napäh bā m', tak'ëp mā tageëej wät. Hahȳȳ da m' ta kyyh:

—Mat'ȳyd mehĩn ȳȳh, Jesus, Dawi panaa! ** —nāng mäh.

⁴⁸ Ti m' ta wób raky ge'ȳym mäh, bag hēnh tabahäng hyb n'aa. Raky geām né paawā m', tak'ëp tageëej wät tii bā:

—Mat'ȳyd mehĩn ȳȳh, Dawi panaa! —nāng mäh.

⁴⁹ Ti m' Jesus baym.

—Bē naëej! —nāng mäh.

Ti m' raky hadoo Baritsiméw hā:

—Tsebee wäd! P'op as'ëeg g'ëed! Ōm tanaëenh! —nāk mäh.

§ 10:37 Tak'ëp hyb n'aa jewyk do tii, sa wahë n'aa basooh do pa hat'oonh doo. Rakarën paawā ta wób sa wahë n'aa rabahadoo Jesus sii. ** 10:47 Sa h'ȳyb tym dëeb, p'ooj ub Judah buuj hā P'op Hagã Do ky n'aa enooh doo, ramaneëenh **Mesijas**. Dawi panaa mahang ta ti ganyyh P'op Hagã Do ky dāng do paa hyb n'aa, "**Dawi panaa**" ramaneëenh na-ääj hē P'op Hagã Do Ky Dāng Doo. Tii da Jesus Baritsiméw wén maneëenh, ta hā pé Jesus né hē ti P'op Hagã Do ky n'aa enooh do paa kaja dāk doo.

⁵⁰ Ti m' ta hatsë taw'oong jat mäh, gatsëg gëët, ahöm mä Jesus wë.

⁵¹ Ti m' Jesus beanh ta hä:

—H'ëäd ti makarën ÿ moo wät a hä? —näng mäh.

—Ma matëg! ÿ karën ÿ begää däk —näng mäh.

⁵² Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ahöm nä. Hä ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa öm has'oo däk —näng mäh.

Ti m' nawayw hë m' tabahapëë däk. Ti m' tabahöm Jesus sa jawén.

11

Baad Jerusarënh bä Jesus ragadoo do panyy n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus rabahöm. Ti m' Jerusarënh bedaa däk bä m', panang Betapagéh, Betanija häd enäh do w'oo hä rakajaa bä, waëë joom oriib häd näng do banäng bä, pawóp hë ta ma matëg Jesus mejüü sa pooj jé m' rabahöm hyb n'aa.

² Hahÿÿ d' mä ta kyyh sa hä:

—Bë ahöm panang hënh bë pooj jé badäk doo hënh ti nuuj jé. Bë kajaa bä, bë hapäh da jumeto t'aah ji najasooch nä doo. Ta tyd hä da tabahäng —näng mäh. —Bë asood höm da, bë manaa wawëë hë —näng mäh.

³ —“Hëd n'aa ti bë as'oot?”, ranoo bä, “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën, bada m' tamejüü rababaj nä”, näk da bë kyyh —näng mä Jesus pawóp hadoo do sa hä.

⁴ Ti m' rabahöm, ti m' jumeto t'aah rabawyyd kän tób w'oo hä. Tób noo hä m' takahö.

⁵ Ti m' rabas'oot bä m', p'eets hë hab'ëëh do rabeaanh:

—H'ëäd ti bë hab'ëëh? Hëd n'aa ti bë as'oot? —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus ma matëg raky hadoo Jesus bedoo doo d' né hë m'. Ti m' rabanoo ramahüüm.

⁷ Ti m' Jesus ma matëg ramana kän Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hä padëëk do paa radatoonh jumeto jó. Ti m' Jesus bas'ëëg sooh ta jó.

⁸ Hajök mä sa hatsë sa hä padëëk do paa rat'ëëg höm ta tyw n'aa me, tamahöm doo me, raweh'ëëh hyb n'aa. Ta wób mä ragekyyt mä bag'aad, rat'ëëg höm mä ta tyw n'aa me.*

⁹ Ti m' sahönh hë pooj jé hah'üüm doo, duu hënh han'aa do na-ääj mä tak'ëp mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do ää j'aa etsë! —näk mäh. —Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!† —näk mäh.

¹⁰ —P'op Hagä Do ky n'aa edëng da ër wahë makü Dawi bag'ääs do paa hadoo bag'ääs doo‡ —näk mäh. —Hÿ pong jé hawät do hä ää j'aa etsë! —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' Jerusarënh bä Jesus bajëë suun kän. Ti m' tabahöm P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Tabegää däk mäh. Tug bä däg do hyb n'aa m', 12 hedoo do sa sii hë m' tabahöm ta s'ee hënh, Betanija häd näng doo hënh, raba'ÿÿh hyb n'aa m' tii bä.

P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëëm do Jesus hebëë bong do panyy n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' jati péh, Betanija bä naa ratsyym kasok bä, Jesus asa däk.

¹³ Dawëë naa m' tabahapäh joom wiigo häd näng doo. Taheg'ääs mä teag bä. Dooch m' ta hä, ta ag noo gó nado m' ta h'yyb.§

¹⁴ Ti m' joom hä taky hadoo:

—Dooch da meag wäd bä! Dooch d' a ag repoo wäd bä! —näng mäh.

Ta ma matëg ramaa napäh mä ta kyyh joom hä.

¹⁵ Ti m' rakajaa bä kä m' p'aa hënh Jerusarënh bä, Jesus bajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' Jesus bahabëë bong tii bä hes'ëëm doo, hets'ëë do na-ääj mäh. Ti m' tabaüüj bëëh dajëër rabaheb'aanh do tyng n'aa. Gurii-i hes'ëëm do tyng n'aa na-ääj mä taüüj bëëh.

¹⁶ Dooch m' tan'oo bä ramatabëj bä wak'ääb ta tii me, P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó.

¹⁷ Sa hä tama metëëk bä m' taky hadoo:

* **11:8** Tii d' né paa m' rabahed'oo sa wahë n'aa ragadoo bä. Ratsebë, raweh'ëëh do heen n'aa tii. † **11:9** Saaw-Mo 118.25-26 hä takerii däk do hä rabe'h'üüm. ‡ **11:10** Tii d' rawén her'oot, sa hä pé edaa däk Jesus du doo do Isaraéw buuj tabag'ääs doo. § **11:13** Ta ag noo gó nado né paawä, joom baad hadoo do hä ji aw'yyt né hë pawóp its ta ag tabeak do pooj jé ganyyh doo. Kas'oot do sa waa tii. Ti ti Jesus esoos do tabepöh hyb n'aa paawä.

—Nepäh bë hä kerih do P'op Hagä Do kyyh? —näng mäh. —Hahÿÿ da takerih P'op Hagä Do kyyh: “Tóp ÿÿ ji maneëenh da sahõnh hë badäk hahÿÿ bä habong do P'op Hagä Do hä raky n'aa etsëe do tób n'aa”^{**} —näng mä Jesus. —Hÿÿ kä, baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bä! —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁸ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj mä raky n'aa napëe kân mä ta tii. Ti m' ratyw n'aa esoos mä radaj'ëep hyb n'aa m' Jesus, Jesus rajeÿÿm do hyb n'aa m'. Rawén jeÿÿm mäh, hajök mä gen'aak Jesus metëek do hä.

¹⁹ Ti m' tug bä kä m' Jerusarënh Jesus raberéd däg kân, ah'üüm kân mäh.

Baad ji h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Jati pé bap paa m', Jerusarënh hënh rabahõm bä m', joom wiigo häd näng doo me m' ratabës. Tsawyy häng mä sahõnh hë m' rabahapäh.

²¹ Ti m' Peed hyb n'aa newë däk mä Jesus ky hadoo do paa joom hä. Ti m' taky hadoo: —Ma matëg! Mahegää! —näng mäh. —Tsawyy häng joom mawas'ee häng doo —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Taw'ãäts hë P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh —näng mäh.

²³ —Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Hahÿ waëe hä ky hadoo péh: “Ahõm, ahob tame”, hanäng péh, P'op Hagä anoo ti ta hä, ta hä baad tah'yy kae bä, P'op Hagä Do ky däng do taky nasëew bä ta h'yyb gó.

²⁴ Ti hyb n'aa bë ÿ maher'oot hahÿÿ da: Bë gadoo né da sahõnh hë P'op Hagä Do hä bë ky n'aa etsëe doo, baad bë ky dahé bä, bë ky nasëew bä bë hä tanoo do hä —näng mäh.

²⁵ —Bë ky n'aa ets'ëe bä, tanyy bä bë h'yyb gó baad nadoo do bë da hadoo do wë, taw'ãäts hë pooj jé bë hyb n'aa mabaan hõm tii, bë Yb hÿ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan hyb n'aa nesaa do bë hä na-ãäj hë. [²⁶ Bë hyb n'aa manabaan hõm bä, dooh

na-ãäj hë bë Yb hÿ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan bä nesaa do bë moo bok do paah —näng mä Jesus kyyh.]

Jesus hä reanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁷ Ti m' rakajaa Jerusarënh hënh. Jesus bawät bä m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, kahadë doo gó, kajaa mä ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë.

²⁸ Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj gó hahÿ mamoo wät doo?^{††} —näk mä sa kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanh bë hä ënh. Bë her'ood bä, tii bä ÿ baher'oot bë hä jaa ky gabuuj hahÿ ÿ moo wät doo, hahÿ ÿ bad'oo doo —näng mäh.

³⁰ —Jaa ky gabuuj Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? Bë her'ood hä ÿÿ —näng mäh.

³¹ Tii bä m' sa m'aa hënh mä raky n'aa hajëew bong. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Hÿ pong jé hawät do kyy gó ër noo bä, teanh da ër hä tii bä: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ënh?”, näng da.

³² Ajyy kyy gó ër noo bä, hajök do kawaj'ään da ër wë —näk mä sa kyyh sa m'aa hënh raky n'aa hajëm bä.

(Rawén jeÿÿm mäh, hajök do hä m' P'op Hagä Do ky n'aa rod né hë paa m' sa h'yyb Jowāw.)

³³ Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hä:

—Dooch äã hapëe bä —ken'ooh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ na-ãäj né hë, dooh ÿ her'ood bä ky gabuuj näng do hä ÿÿ, tii da ÿ bad'oo doo —näng mä ta kyyh sa hä.

12

Joom näng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'üüm do panyyg n'aa hahÿÿh

^{**} **11:17** Isajas 56.7 †† **11:28** Hes'ëem do Jesus hebëe bong do hyb n'aa, hajök do tama metëek do hyb n'aa na-ãäj hë rawén eanh. Jesus hä he'aanh do sa kyy gó ta tii bä hes'ëem do rabehe's'ëem. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bä Jesus bad'oo doo. * **12:1** Ta hä kamaj'ii doo, ta hä he'aanh do sa hä ti tabaher'oot.

¹ Ti m' Jesus baher'oot panyyg ky n'aa me sa hã. * Hahỹỹ da m' tabaher'oot:

—Hỹ hadoo aj'yy bejoom hõm uwa häd näng do ta joom. Tahedëe hõm. Ti tagagoos uwa bëeh hood tagatsi hyb n'aa. Ti tamoo wäd sooh p'op nu däk do joom hagã n'aa tyng. Ti tabahaëej däk ta joom banäng do ta kaser n'aa sa hã. Ti ta danäh bahõm dawëe.

² Joom ag wah'ëe däg bä kä, ta danäh mejũũ ta sii moo heb'oooh do see ta kaser n'aa sa wë, tagadoo hyb n'aa paawä joom ag wób.

³ Ti takajaa bä kä, ramaso däk, rahewyyh, ramejõ hõm p'aa hënh bag hënh.

⁴ Tii bä ta danäh mejũũ ënh ta seeh. Tii kä ranu ganabooh, rarahejãã tii.

⁵ Ti tamejũũ ënh ta seeh. Radajëeb kãn tii. Ti ta danäh mejũũ nä hajõk. Tii b' sa wób rahewyhy bong, sa wób raneboh bëeh.

⁶ Sét hë mad'aak ta pa. Ta t'aah takamahãn do tii. Ti tamejũũ. Ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Tah ÿ raweh'ëeh da”, näng mä ta h'yyb gó.

⁷ Ti ta kaser n'aa rabahapäh bä raky hadoo: “Ta danäh t'aah hahỹỹh. Ti d' ta danä däg ta yb jawén buuj däg”, näk mäh. “Ti bä, ër dajëeb! Èr ma däg da tii bä kä hahỹ joom banäng doo”, näk mä sa kyyh.

⁸ Tii d' né kä, ranaboh jad kãn. Dawëe radawäts hõm joom bahãnh —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'ũũm sa hã.

⁹ Ti m' teanh sa hã:

—Nyy da joom danäh bad'oo hỹỹ kä? —näng mäh. —Ana da, tadej'ëep da ta kaser n'aa, ta wób hã da tabahaëënh tii bä —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ënh sa hã:

—Dooh bë ner'ood bä g'eeh hahỹ P'op Hagä Do kyy kerih doo? “Pä tób n'aa them'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hỹỹ kä pä ta ba n'aa, mesoo n'aa däg.

¹¹ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa né tii. Taw'ãäts hë ër hã tii”, † näng kerih doo —näng mäh. ‡

¹² Tii bä kä m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hë, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do na-ããj mäh, ratyw n'aa esoos mä ramaso däk hyb n'aa m' Jesus. H'yy genäh mä Jesus pes'ããp mä panyyg ky n'aa me sa hã. Ti hadoo né hë, e'ỹỹm mä hajõk do Jesus maa new'ëe do sa hã, ti hyb n'aa m' Jesus mahãnh rabahõm.

Jesus rano n'aa maso paawä ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahỹỹh

¹³ Ta jawén kä m' ramejũũ Pariséw wób, Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd näng do karapee wób na-ããj mä Jesus wë. Rakarën paawä rano n'aa masoo taher'oot do hyb n'aa.

¹⁴ Ti hyb n'aa m' ky ken'yym doo gó rake'aanh:

—Ma matëg! —näk mäh. —Ãã hapäh õm. Baad ub mabawät. Dooh daap mamenä bä. Dooh mahyb n'aa p'eed bä ky n'aa etsëeh do hã, hyb n'aa jawyk do hã mama metëek bä. Dooh maky n'aa ehỹỹd bä sa hyb n'aa ma metëek doo. Ehub né hë P'op Hagä Do karën do hã mama metëek doo —näk mäh. —Ti hyb n'aa —näk mäh —ãã mamaher'ood. Taw'ãäts hë a hã, ji epaag bä Roma buuj sa wahë hã rahepak doo, Sesa hã? § —näk mäh.

¹⁵ —Ji ep'aak g'eeh, dooh apäh ji epaag bä? Nyy da a hã? —näk mä sa kyyh.

Jesus hapäh mä ti sa h'yyb, j'ooj madäk doo me ti raky hadoo. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa tii da bë ke'aanh, këh ÿ hyb n'aa ÿ bë no n'aa maso paawä? —näng mäh.

Ti m' taky hadoo sa hã:

—Na moweed denaari ramaneëënh doo. Y megãã —näng mäh.

¹⁶ Ti m' raban'oo däk ta hã. Ti m' tametëeh, ti m' tabeaanh sa hã:

—Jaa heen n'aa hahỹỹh? Jaa häd hahỹ kerih do ta hã? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

† 12:11 Saaw-Mo 118.22-23 ‡ 12:11 Ti pä tahanäng péh, ta daaj hë né m' ti takaher'oot. § 12:14 Tii da rawén eanh, rakarën paawä Jesus her'oot do hã rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ta hã. “Dooh ji epaag bä Sesa hã” taky hado bä paawä, Eróts karapee raky n'aa tapa paawä Jesus Roma buuj sa hã. “Ji ep'aak né hë” Jesus ky hado bä paawä, hajõk do maa new'ëe doo, dooh ragenaag bä ta tii. Tii b' rakawaj'ããn paawä ta wë. Hejooñh né hë ta hã reaanh doo.

** 12:17 Ji né hë ti P'op Hagä Do karën doo.

17 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë an'oo Sesa hã ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bë an'oo P'op Hagã Do hã ta no n'aa hẽ** —näng mäh.

Ti m' sa h'yyb gó rameuuj b'ëeh ta kyyh hyb n'aa.

Saduséw Jesus hã rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

18 Ti m' rakajaa Jesus wë Saduséw häd enäh doo, rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hã m' dooh m' ji ganã wäd bã ji dajëb bã.

19 Ti m' raky hadoo Jesus hã:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees erii däk do paa ër hã, aj'yy dajëb bã, ta ÿÿm teréd wäd bã tanetaa nä bã, tii bã m' ta hÿÿj mä gat'ëë däk tii, ta hÿÿj makü panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh.

20 —Panyyg gó òm ãã maher'oot —näk mäh. —Hÿ hadoo aj'yy, 6 ta hÿÿj. Tagat'ëë däk mäh. Dooh m' teta nä bã, aj'yy dajëp.

21 Tii bã ta hÿÿj seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hÿÿj makü ÿÿm paah. Ti na-ããj mä dajëp né tii d' ënh. Dooh m' reta nä bã tadajëp. Ti hadoo né m' ta wób ënh.

22 Sahõnh hẽ m' raget'ëë bok ta ti ÿÿnh. Sahõnh hẽ m' radejëp ranetaa nä bã. Tagadëëg ub kã ÿÿnh dajëb kãn.

23 Ti m' rabeaaj kãn Jesus hã:

—Ji genyyh bã kã ënh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ÿÿm kã ta ti ÿÿnh ti noo gó kã? Sahõnh hẽ paa m' ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

24 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh bë h'yy genã bã baad hadoo do hã, P'op Hagã Do kyy kerih do bë nahapäh do hyb n'aa, P'op Hagã Do hejój bë nahapäh do hyb n'aa na-ããj hẽ —näng mäh.

25 —Dejëp do ragenyyh bã kã, dooh ji kat'ëë wäd bã. ããs hÿ pong jé habong do kanetëë do hadoo da ji tii bã kã —näng mä Jesus.

26 Ti m' taky hadoo ënh:

—Dejëp do genyyh doo kã, dooh bë ner'ood bã Mosees mo haj'aa kerih do hã, b'aa kadoo do panyyg n'aa gó, ji ganã wäd do ky n'aa? —näng mäh. —Tii gó naa P'op Hagã Do ber'oot Mosees hã. Hahÿÿ d' mä

ta kyyh: “Abaraãm hagã ÿÿh, Isak hagã ÿÿh, Jakóh hagã ÿÿh”,†† näng mäh.

27 —Dooh, “Abaraãm makü hagã, Isak makü hagã, Jakóh makü hagã”, tanoo bã. Dejëp do hagã n'aa nado P'op Hagã Doo. Hedëp do sa hagã n'aa tii —näng mäh. —Tak'ëp bë h'yy gatemah —näng mä Jesus kyyh Saduséw sa hã.

Tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

28 Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do see bana. Tamaa napäh mä raky kedag bong do Jesus daheeh. Ta hã m', baad mä Jesus ky gadoo sa hã rake'aanh doo. Ti hyb n'aa m' teaanh mäh:

—Ny hadoo do P'op Hagã Do mejüü do see tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk tamejüü do wób bahãnh? —näng mäh.

29 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hahÿ tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk: “Bë maa newë da hahÿÿh, Isaraéw buuj. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo, P'op Hagã Doo, ër hagã n'aa, sét né hẽ.

30 Taw'ããts hẽ tak'ëp bë kamahãnh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagã Doo, bë h'yy kaha'eeh doo. Taw'ããts hẽ tak'ëp bë h'yyb padäg ta hã. Taw'ããts hẽ bë h'yyb tym gó naa né hẽ bë kamahãnh ta hã, sahõnh hẽ bë hajaa doo me”,‡‡ näng mäh.

31 —Hahÿ ta seeh: “Makamahãnh a da hadoo doo, a hã makamahãnh doo da”§§ —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Dooh tak'ëp ky n'aa jawyk pé ta ti pawóp hadoo do bahãnh —näng mä Jesus ta hã.

32 Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky hadoo:

—Baad ti a kyyh, ma matëg —näng mäh. —Sét né hẽ ti P'op Hagã Doo. Dooh ta see péh —näng mäh.

33 —P'op Hagã Doo tak'ëp ji kamahãnh, tak'ëp ji h'yyb däk ta hã. Ji h'yyb tym gó naa né hẽ, sahõnh hẽ ji hajaa doo me né hẽ ji kamahãnh ta hã. Ji kamahãnh né hẽ ji da hadoo, ji hã ji kamahãnh doo da —näng mäh. —Ji ajuu doo, ji anoo do P'op Hagã Do hã bahãnh ti ta tii.

³⁴ Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä baad ta kyyh, ta h'yy ganäng doo me tabedoo, ti m' taky hadoo:

—P'eets hē paawä P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh takarēn doo da. P'eets hē paawä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa mabahadoo —näng mäh.

Ti bahānh kä m' dooh m' reaja boo bä kä. H'yyb e'ÿÿm mä reaja bä kä.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó Jesus ma metëek bä m' taky hadoo:

—Dawi panaa m' ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa nooh. Nyy da tii?

³⁶ Hahÿÿ d' mä P'op Hagä Do Sahee hejój gó Dawi baher'oot paa m' Kristo ky n'aa: “Wahē ÿ n'aa hä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo ky hadoo, ‘Aso hup ÿÿ hēnh, si ÿ mabag'ääs hyb n'aa a majiÿ ÿ nes'ëem bä kä’ ”, *** näng paa Dawi.

³⁷ Hÿÿ kä, “Wahē ÿ n'aa” Dawi maneëej bä ti Kristo, nyy d' ti ta t'aah tabahadoo?††† —näng mä Jesus.

Baad mä hajök do sa hä Jesus kyyh.

³⁸ Jesus ma metëek bä m' taky hadoo:

—Baad da bē kanä ta ti Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa mahānh —näng mäh. Baad ub raken'yyim, baad rakametëeh saroor henyym doo me, ky n'aa gebah doo me —näng mäh. —Rakarēn ji bedēng hajök do sa mahang —näng mäh.

³⁹ —Tób P'op Hagä Do panyyg rayd n-herot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jewyk do rabahetonh bä. Ratsebé do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh doo bä rabahetonh bä ratooj bä —näng mäh.

⁴⁰ —Patug tema bong do radajëer esok, rama esok. Tii bä h'yy kamep'ëeh, bap péj hadoo doo me raky n'aa ets'ëe bä —näng mäh. —Ta ti hedoo do tak'ëp P'op Hagä Do rejää da —näng mä Jesus kyyh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa ky n'aa.

Patug tamaa wäd is do tanoo do dajëer panyyg n'aa hahÿÿh

*** **12:36** Saaw-Mo 110.1 ††† **12:37** Dawi panaa né hē ti Jesus aj'yy gó tabahyng do hyb n'aa. Dawi wahē ÿ n'aa tamaneënh do paah, P'op Hagä Do T'aah tabahadoo do hyb n'aa na-ääj hē ti Jesus.

⁴¹ Ti m' Jesus bahyy sooh dajëer rada-het'oonh do dawëe bä. Ti m' tabahag'ääs hajök do radatoonh do dajëer tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do dajëer n'aa. Hajök mä dajëer enäh doo, hajöng mä radatoonh.

⁴² Ti m' tabana patug tamaa wäd is doo, tadatooj is mä pawóp its moweed. Kanahēn its mä tii.

⁴³ Ti m' Jesus naëenh ta ma matëg ta wē, ti m' taky hadoo sa hä:

—Hahÿ ÿÿnh patug tamaa wäd is doo, sa bahānh tabanoo. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

⁴⁴ —Sahōnh hē ta wób ranoo sa wē mad'aak do uuh —näng mäh. —Hahÿ ÿÿnh, kasuud its né paawä, sahōnh hē taban'oo däg is ta wē hanäng do paats —näng mä Jesus.

13

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ratsyym kasok bä m' P'op Hagä Do tób n'aa bä naa, ta ma matëg see ky hadoo ta hä:

—Mahegää, ma matëg! Ewëeh hÿ pä tób pan'aa. Anäm hahÿ tatama n'aa! —näng mäh.

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahapäh hahÿ tób yb —näng mäh. —Doo da hahÿ pä ta see jó haso wät pé da. Sahōnh hē da rabakud bēeh tūū —näng mäh.

³ Ti m' waëe joom oriib banäng doo hēnh Jesus rabahōm kän. P'op Hagä Do tób n'aa nu masee me tii. Ta tii bä Jesus bahäng bä, sa m'aa hēnh Peed, Tsijaag, Jowāw, Ān-Deréh rabana ta wē, ti m' raky n'aa eanh:

⁴ —Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu däk? H'ëed hado da tabedaa däk do heen n'aa? —näk mäh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bē matakä da bē rawanadii hyb n'aa.

⁶ Hajök da han'aa ji hä wad'ii doo. Hät ÿÿ gó rabana, sa nooh. “ÿ Kristo”, nāk da sa kyyh. Hajök da rawedii —näng mäh.

⁷ —Bē eÿÿm manä da kaneb'oooh do bē ky n'aa napäh bä. Ti awät né da ta ti hedoo

doo. Ti hadoo né hē, dooh takaja nā bā badāk hahỹ bahēej jēng doo —nāng mäh.

8 —Hāj n'aa see babuuj rakaneb'oooh da hāj n'aa see babuuj sa daheeh. Hāj n'aa sa wahē n'aa, rah'yy kawereem da hāj n'aa see sa wahē n'aa wē. Hajōng hāj n'aa bā k'āāts katajuus da, sah na-āāj da anāng. Badāk hahỹ bahēej jēng do du dāk do metēē n'aa d' tii. Ajān pooj jé ta mahỹyj ganyyh do hadoo da tii —nāng mā Jesus.

9 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Baad bē kanā sa mahānh —nāng mäh.
—Bē da rahaēēnh panang enāh do sa wahē n'aa sa moo gó, bē raky n'aa etyy hyb n'aa. Bē da rahewyyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó. Hēp ŷ n'aa bē da ramahūūm sa wahē n'aa wē, hēej bagā n'aa sa wē na-āāj hē, sa matym gó bē raky n'aa tapaa hyb n'aa. Kēh ŷ n'aa bē her'ood kān da tii bā sa hā —nāng mäh.

10 —Badāk hahỹ gawatsig pooj jé, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanām do jé pad'yyt hē da rabaher'ood hōm sahōnh hē hāj n'aa babuuj sa hā —nāng mäh.

11 —Bē ramoo maso hōm bā, bē raheaaj bā bē raky n'aa etyy hyb n'aa, bē hyb n'aa tón manā bē her'oot péh. Bē her'oot bā, bē her'ood bē hā P'op Hagä Do anoo do ti noo gó. Bē h'yyb gó naa nado da ti bē her'oot doo. P'op Hagä Do Sahee da ti her'oot doo —nāng mā Jesus sa hā.

12 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hỹyj nāng do ta hỹyj tan'oo dāk da ta wób sa moo gó, radaj'ēep hyb n'aa. Ti hadoo né da t'aah nāng do bad'oo ta t'aah hā. Sa taah da h'yy kawereem da sa yb wē, sa ŷyn wē. Rahaēēnh da ta wób sa moo gó radej'ēep hyb n'aa.

13 Tak'ēp da sahōnh hē rakawajāān da bē wē hēp ŷ n'aa. Ti hadoo né da, jé h'yy kanerét do hā ŷy, tadajēb bā kā, edēb had'yyt hē da hỹ pong jé P'op Hagä Do pa —nāng mā Jesus kyyh.

14 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Tak'ēp nasaa doo, P'op Hagä Do tób n'aa rejāā doo, P'op Hagä Do tób n'aa rahyb n'aa eréd hōm hanoo doo, P'op Hagä Do tób n'aa bā tahēē dāg bā bē hapēē bā, taw'āāts hē

Judah buuj hāj n'aa bā haj'eenh do rakejēn hōm da waēē banāng hēnh. (Sahōnh hē hahỹ ner'oot doo, taw'āāts hē ramatakēē tagahoot hyb n'aa sa hā nyy d' Jesus hanāng pé ti tak'ēp nesaa doo.)*

15 Ta ti bē bahapäh bā, taw'āāts hē jajé p'op tób gadāk do jó hasooh péh, nayyw hē da takejēn hōm, dooh da pooj jé tób gó tehēēn péh.

16 Ti hadoo né da ta joom hood hēnh hawät doo. Taw'āāts hē dooh da tajēē bā ta hatsē tabehēēn hyb n'aa paawā —nāng mäh.

17 —Tak'ēp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hā kā ti noo gó kā!† —nāng mäh.

18-19 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Tak'ēp né da ji bahoop ti noo gó. Badāk hahỹ P'op Hagä Do pahuuj wät noo gó naa, dooh nā paa ti hadoo pé tak'ēp rabahoop. Ti jawén kā dooh ti tahado wäd bā kā. Ti hyb n'aa da, bē ky n'aa ets'ēē P'op Hagä Do hā, bē kejēn hōm do tabahahēēm noo gó, tak'ēp naēng badoos noo gó, tanahadoo hyb n'aa —nāng mäh.

20 —P'op Hagä Do bód gakog hōm da nanāng jī ahoop doo. Tii d' tanado bā paawā, dooh paawā hedēp péh. Ta wē tasēew hōm do sa hyb n'aa tawén bód gakog hōm ti noo gó rahoop doo —nāng mäh.

21 —Ti noo gó, “Wät hahỹ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dāng Doo”, “Jajé tahawät”, ranoo bā, bē ky dahé manā da raher'oot doo.

22 Ta ti ŷ wén her'oot, ti abok da hajōk “ŷ Kristo” ken'oooh do hyb n'aa. Ti abok né da “P'op Hagä Do ky n'aa rod ŷy” ken'oooh doo, noo kanesa doo. Tak'ēp hadoo do ta heen n'aa rametēēh da, rapehuunh da, ta wē P'op Hagä Do asēew hōm do rawedii hyb n'aa paawā.

23 Ti hyb n'aa, bē hyb n'aa matakä! Ta pooj jé ŷ baher'ood dāk bē hā —nāng mā Jesus kyyh.

24 Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Ta ti rahoop do jawén paa bā, papỹyj da badagyb dāk, kamarab da dooh ta bag nyy wäd bā.

* 13:14 Maah-Ko erii wät ta tii, Daniéw erii wät do hā Jesus beh'ūūm do hyb n'aa. † 13:17 Tak'ēp tanesaa sa hā, du daa d' rawaj'aah pé do hyb n'aa.

25 Sagõõh wë hã naa kejäk da. Wë hã habong do ta bag keh'ÿýt da jé pad'yyt hë, ta see hedo hõm da P'op Hagä Do an'oo bä.‡

26 Ti noo gó kä da sahõnh hë da raba-hapäh ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ bahyng bä kä wë puh mahang. ÿ ahyng da tak'ëp P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo doo me.

27 Ti noo gó ÿ mejüü da äs ÿÿ rabata hõm hyb n'aa jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hã habong do ÿ asëew hõm doo —näng mä Jesus kyyh.

28 Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bë hyb n'aa matakä joom wiigo häd näng do ky n'aa hã —näng mäh. —Wiigo tëeg tadu doo bä tagajewäng doo, bë hapäh tabanyyw edaa däk.‡

29 Ti hadoo né da, sahõnh hë ta ti bë ÿ maher'ood wät do kaja däk bä bë bahapäh bä, edaa däk ÿ kajaa do bë bahapäh da —näng mäh.

30 Ti m' taky hadoo ënh:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Da hë habong do rahapäh nä da sahõnh hë ÿ her'ood wät do bawäd kän.**

31 Badäk hahÿÿh, wë na-ãäj da, ahëej jëé né paawä, këh ÿÿ da dooh tahëej bä —näng mäh.

32 Ti m' Jesus ky hado kän:

—Dooch d' hapäh pé ny noo gó ta ti bawät. Ääs, hÿ pong jé habong doo, dooh rahapëë bä. ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah, na-ãäj hë dooh ÿ hapëë bä. Jääm né hë Ee hapäh.

33 Dooch da bë hapëë bä ny noo gó ta ti bawät. Ti hyb n'aa baad ub da bë gadaa ta pooj jé, baad ub da bë matakä.

34 Aj'yy karom näng do ta s'ee hënh hahõm do hadoo tii. Tabahõm pooj jé tamejüü ta karom sahõnh hë rabahag'ääs hyb n'aa. Tamaher'ood hõm sa hã ramoo bong do hã. Tamejüü na-ãäj hë tób noo hag'ääs

doo, baad tabahag'ääs hyb n'aa. Dooch raheen n'aa enä bä ny noo gó sa kariw n'aa matëeh.

35 Ti hadoo bë hã kä. Taw'ääts hë baad da bë gadaa, baad bë hyb n'aa matakä da. Dooch da bë hapëë bä ÿ matëeh bä, tób danäh matëeh do ta karom nahapäh do hadoo da. Dooch ji hapëë bä tób danäh kajaa bä, tug bä, atsëm, atsëm ub, tapaj'ëë bä.

36 Dooch taw'ääts hë tado bä bë h'yy gatamah bä tób danäh nanyyw hë takaja bä —näng mäh.

37 —Ti hyb n'aa ÿ bedoo bë hã, sahõnh hë sa hã: Baad bë gadaa, baad bë matakä! —näng mä Jesus.

14

Buu benyym do ÿÿnh ahoog wät do Jesus nuu gó panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ti m' pawóp nä m' ta äh Pas-kowa* häd näng do bawät, päw makuj tamah do rabawa noo gó. Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooch do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj mä ratyw n'aa esoos mä Jesus ramoo maso hõm hyb n'aa ta wób raky n'aa nanapäh bä m', radaj'ëep hyb n'aa kä m'.

2 Rakaner'oot bä m' raky hadoo:

—Dooch da ër dajëeb bä Pas-kowa noo gó, hajök do ër wë rah'yy kawereem mahänh —näk mäh.

3 Ti m' panang Betanija häd näng doo bä m', Simaw saraa hã däk do paa tób bä, sa waa tyng hã m' Jesus basooch bä m', ana mä ta wë ÿÿnh. Buu benyym do hood mä ta moo gó m' tabadäk. Pä s'ëeb mä ta hood. Tak'ëp mä taky n'aa gebah, joom nah-do häd näng do s'ëeb heh'äät ta ti gó hanäng do buu benyym doo. Ti m' tanoo gatëh hõm, ti m' tabahah'ook Jesus nuu gó m'.

4 Ti m' Jesus pa hat'oonh do wób rakawaj'ään bong, ti m' raky hadoo sa da hadoo do sa hã:

‡ 13:25 Isajas kyy gó Jesus beh'üüm ta ti ta her'oot doo. Isajas 13.10, 34.4 hã kerii däk ta ti ky n'aa. § 13:28 Tabahahëm noo gó, hajõng do häj n'aa bä ti anäng joom ti noo gó barak doo. P'aa hënh tagajewäng tabanyyw bedaa däk bä. Ti hyb n'aa ta ti ky n'aa gó Jesus beh'üüm ta panyyg.

** 13:30 Jesus hã reaa j wät ny noo gó P'op Hagä Do tób n'aa rarejää. 37 ta baab jawén paa bä, hahÿ Jesus her'oot do jawén paa bä, Roma buuj sa warahén n'aa rarejää P'op Hagä Do tób n'aa Jerusarënh bä hasooh do paah. Sahõnh hë P'op Hagä Do tób n'aa pan'aa pä kepyyj hyng Roma buuj sa warahén ran'oo bä.

* 14:1 Pas-kowa ramaneëenh do noo gó Isaraéw buuj rahyb n'aa esee P'op Hagä Do t'yyd mehün doo, Esit bä naa rabah'üüm noo gó. Pas-kowa ratab'ëes noo gó ranaheb'ooch b'éé t'aah aj'yy. Rahyb n'aa esee do heen n'aa tii. Ti noo gó m' ratab'ëes né hë päw makuj tamah doo. Séd hã rataheb'ëes.

—Höd n'aa tarejäã tii?

⁵ Taw'ääts hē paawä takes'ëem. Tak'ëp paawä ji ky n'aa geb'aah. Ta sãm ji anoo paawä kas'uut do sa hã —näk mäh.

Ti m' rabahajëew wät ti yÿnh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē hajëew manäh! Na magëd ti yÿnh —näng mäh. —Tak'ëp baad hadoo do tamoo wäd wät hã yÿ.

⁷ Kas'uut do aboo had'yyt hē bē mahang. Bē h'yy kajäk bā bē banoo sa hã. Yÿ ti hÿÿh, dooh bē mahang had'yyt hē yÿ awäd wäd bā —näng mäh.

⁸ —Tahajaa do né hē ti tamoo wät hã yÿ. Yÿ radakä jëe pooj jé buu benäw n'aa tii d' nuh yÿ gó tah'ook doo —näng mäh.

⁹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Né hup yÿ né hē hahÿ yÿ her'oot doo: Jé pad'yyt hē badäk hahÿÿ hã P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm do rabaher'ood hõm bā, raheer'oot da na-ääj hē hã yÿ hahÿ yÿnh moo wäd wät do ky n'aa, ji hyb n'aa esee hyb n'aa ta hã —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Judas Ikarijot häd näng doo, 12 hedoo do ta ma matëg sa seeh, bahõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë, Jesus tahaëenh hyb n'aa sa hã.

¹¹ Ti m' rah'yy gadejah Judas Ikarijot kyy hã. Ti m' ta sãm raky kajäk mä ta hã. Ti m' Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn tabahëenh hyb n'aa kã sa hã.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' pãw makuj n'aa tamah do rataheb'ëes do du däk bā m', b'éé t'aah aj'yy P'op Hagä Do matym n'aa ranaheb'ooh noo gó m', Jesus ma matëg rabeaanh ta hã:

—Nyy bā makarën äã benäm Pas-kowa tä n'aa, matab'ëes hyb n'aa? —näk mäh.

¹³ Ti m' tamejüü pawóp hē ta ma matëg, ti m' taky hadoo sa hã:

—Bē ahõm nä panang hënh. Bē kajaa bā, bē kataa da aj'yy hã naëng hes'ooh do hã. Ta jawén bē ahõm da.

¹⁴ Ti bajëe suun bā tób gó, bē eaaj da tób danäh hã hahÿÿ da: “Äã ma matëg mejüü äã beaanh nyy bā tagadäk ta gawakõ, tatab'ëes hyb n'aa Pas-kowa ta ma matëg sa daheeh”, denoo da.

¹⁵ Tii bā da ta gawakõ gaeh doo, p'op gadäk doo, tametëeh da bē hã. Ta tii bā tyng n'aa näng da. Kabenyw däk da —näng mäh. —Ta tii bā bē moo boo ta tä n'aa, ta waa n'aa ër tab'ëes hyb n'aa —näng mä Jesus sa hã.

¹⁶ Ti m' pawóp hē ta ma matëg rabahõm panang hënh. Rakajaa bā m' panang bā, Jesus her'oot do hadoo né kã m'. Ti m' ramoo boo kãn tii bā kã Pas-kowa tä n'aa kã.

¹⁷ Papÿÿj badëe hyng bā kã Jesus kajaa 12 hedoo do sa sii.

¹⁸ Sa waa tyng pa rabat'oonh bā kã m', rabawëh bā kã m', taky hadoo sa hã:

—Bē see yÿ tahaëenh da majiï moo gó. Né hup yÿ né hē ta ti yÿ her'oot doo —näng mäh.

¹⁹ Ti m' rah'yy ketón bong. Ti m' sét ken'yyh mä raky hadoo:

—Hã yÿ, dooh yÿ tado bā! —näk mäh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bëeh, 12 hedoo do see né da, nemon yÿ heh'oos do pãw né da —näng mäh.

²¹ —Yÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, yÿ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hē —näng mäh. —Ti hadoo né hē, baad nado da aj'yy hã, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majiï moo gó han'oo däk do hã! Taw'ääts hē paawä ta ti aj'yy hã tanenyyts bā paawä! —näng mä Jesus kyyh.

²² Ti m' rabawëh bā, Jesus bado däk pãw, ti m' P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Taw'ääts hē õm, Ee. Man'oo däk pãw äã hã —näng mäh.

Ti m' taganabäh däk, tan'oo däk mä ta ma matëg sa hã. Ti m' taky hadoo:

—Bē gado däk. Hup yÿ heen n'aa hahÿÿh —näng mäh.

²³ Ti m' Jesus bado däk uwa bëeh hood, ti m' P'op Hagä Do hã ta ky hadoo:

—Taw'ääts hē õm, Ee. Man'oo däk uwa bëeh äã hã —näng mäh.

Ti m' taban'oo däk sa hã. Ti m' rabeëg pëe uwa bëeh.

²⁴ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Majyw yÿ, yÿ anoo do yÿ dajëp noo gó hajök do sa hyb n'aa heen n'aa hahÿÿh. Papuuj sahõnh hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kã. Hÿ jawén majyw yÿ hyb n'aa

ji tagadoo P'op Hagä Do ky däng† —näng mä ta kyyh sa hä.

²⁵ Ti m' taky hadoo ênh sa hä:

—Dooh ÿ eëg wäd bä hahÿ uwa s'eëb. Jããm hẽ p'aa hẽnh papuuj däg ÿ eëk da P'op Hagä Do bag'ããs doo bä. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

²⁶ Ti m' Saaw-Mo wób me P'op Hagä Do rama ejãm do jawén paa bä m', rabahõm kãn waëe joom oriib häd näng do banäng hẽnh.

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bẽ sahõnh hẽ ÿ bẽ beréd hõm da —näng mäh. —Hahÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hä ti ky n'aa: “B'ée hagä ÿ daj'ëep da. Tii bä da jé pad'yyt hẽ b'ée rabehũm bong”‡ —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ta tii d' né paawä da hä ÿÿ, ÿ ganä wät jawén paa bä da, bẽ pooj jé da ÿ bahõm Garirej hẽnh —näng mäh.

²⁹ Ti m' Peed ky hadoo ta hä:

—Sahõnh hẽ õm reréd hõm bä, ÿ dooh õm ÿ eréd bä —näng mäh.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Badah né hẽ, atsẽm, pawóp nuu me karaak bahÿÿh do pooj jé ÿ maky n'aa jejẽn da. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus Peed hä.

³¹ Ti m' Peed ky kah'ũm mä ta hä:

—Dooh! —näng mäh. —ÿ radajëeb bä naãj hẽ a sii, dooh noo gó da õm ÿ hyb n'aa eréd bä! —näng mäh.

Ti ky hedoo né hẽ m' ta ma matëg wób.

Getsemani bä Jesus ky n'aa ketsëe do panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m' Jesus rabahõm joom banäng hẽnh Getsemani häd näng doo hẽnh. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Babä bẽ ayyw dó ÿ ky n'aa ets'ëe nuuj jé —näng mäh.

³³ Ti m' Peed, Tsijaag, Jowãw daheeh tamahũm ta sii dawë hä. Ti m' Jesus h'yyb gó tak'ëp mä tah'yy katón wät. Dooh baad tado wäd bä ta h'yyb. Ti m' taky hadoo sa hä:

³⁴ —Tak'ëp ÿ h'yy katón. ÿ h'yyb dajëp do hadoo —näng mäh. —Babä bẽ ayyw, bẽ matakä. Bẽ aã manä da! —näng mäh.

³⁵ Ti m' tabahõm dawë hä. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, ti m' taky n'aa ets'ëe P'op Hagä Do hä tanahoop hyb n'aa tamo n'aa, tahaja bä.

³⁶ Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Dooh hejooñh pé a hä. Ti hyb n'aa ÿ karën paawä mado hõm mahãnh ÿÿ wät hahÿÿ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né ÿ bets'ëe paawä, makarën doo d' né hẽ mabad'oo, ÿ karën doo da nado —näng mäh.

³⁷ Tabana bä m' ta ma matëg tamawoob hẽ hadoo do rahab'ëeh hẽnh, taheg'ããs mäh, aã b'ëeh mäh. Ti m' tanaëej nyh Peed ta häd heh'äat doo me:

—Simaw! —näng mäh. —Õm aã jëng? —näng mäh. —Dooh mahaja bä kanahën d'os hẽ maty gadäg bä si ÿÿ? —näng mäh.

³⁸ —Bẽ matakä, P'op Hagä Do hä bẽ ky n'aa ets'ëe, nesaa do h'yyb tatug mahãnh bëeh, ÿ bẽ eréd hõm mahãnh —näng mäh. —Ji h'yyb karën né paawä baad hadoo do ji moo wät, nahejooj ji, ti hyb n'aa bẽ ky n'aa ets'ëe ÿ wén näng —näng mäh.

³⁹ Ahõm ênh p'aa hẽnh, taky n'aa ets'ëe do paa taky n'aa ets'ëe ênh p'aa hẽnh.

⁴⁰ Ti m' p'aa hẽnh tabana bä ênh, aã b'ëeh ênh mäh, tak'ëp mä raty jewyk sa h'yyb. Dooh m' sa kyyh pé ta hä.

⁴¹ Tamawoob nuu me m' tabahado däk bä m' taky hadoo sa hä:

—Bẽ kameh'ãäk nä? Bẽ aã magyys hẽ? Jããm hẽ dó! —näng mäh. —Kaja däk ÿ ran'oo däk doo. Bẽ hegãa. Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'oooh do sa moo gó rabahaëej däk hÿÿ kä —näng mäh.

⁴² —Bẽ as'ëeg bẽh! Hamäh, ër ah'ũm. Wät ta ti ÿ han'oo däk do majë ÿÿ hä —näng mä Jesus kyyh sa hä.

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴³ Jesus ber'oot nä bä m', takajaa Judas, 12 hedoo do see paah. Hajök mä han'aa ta sii. Sën-jeer yt hä m', boh yt hä m' rabana. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh

† 14:24 P'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'oot do nahado hahÿÿh. P'ooj ub b'ée t'aah majyyw rakaner'oot do heen n'aa. Papuuj däk hÿÿ kä. Jesus majyyw hyb n'aa, sét nuu me sahõnh hẽ sa hyb n'aa dajëp doo, P'op Hagä Do gadoo hÿÿ kä ta wẽ sahõnh hẽ Jesus hä h'yy ka'eeh doo. ‡ 14:27 Sakarija 13.7

do sa wahë n'aa kyy gó m', Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa kyy gó m', Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa kyy gó m' na-ããj hë ti rabana.

⁴⁴ Haëënh do baad ub mä taky n'aa her'ood däk. Hahÿÿ da m' ta kyyh sa hä:

—Ta ti ÿ tapa tsanetsup doo da, ti né hë tii. Tii d' bë maso däk, bë maso hõm baad ub —tii da m' ta kyy dó sa hä.

⁴⁵ Ti m' nayyw hë Judas bana Jesus wë, ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh.

Ti m' ta tapa tsanetsup mäh.

⁴⁶ Ti m' ta hä rakajak, ramaso däg kän mä Jesus.

⁴⁷ Ti m' Jesus pa hageët do seeh, bado däk ta sën-jeer, tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj gakyd hõm mäh.

⁴⁸ Ti m' han'aa do hä Jesus ky hadoo:

—Ër wahë n'aa wë h'yy kawereem do sa h'yyb mahüüm n'aa bë ed'oo g'eeh ÿÿh, bë wén n'aa wë ÿÿ sën-jeer yt hä, boh yt hä, ÿ bë masoo hyb n'aa? —näng mäh.

⁴⁹ —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó ÿ awäd had'yyt hë bë sii ÿ ma metëëk bä. Doo eh ÿ bë maso bä tii bä ënh? —näng mäh. —Hÿÿ kä, taw'ääts hë —näng mäh. —ÿ hapäh, tii da tawén hadoo, P'op Hagä Do kyy kerih do hä ÿ kaja däk hyb n'aa —näng mä Jesus.

⁵⁰ Ti m' sahõnh hë kä ta hata rawaj'aa bong. Reréd hõm mä Jesus.

⁵¹ Jääm hë sét hë wanajaah, pahëew. Sét mä tadadäk ta hatsë pään rino s'ëëb. Jesus jawén paawä tabahõm, ti m' ramaso däg bä paawä m',

⁵² teréd däk mä ta hatsë. Hahót mä tawaj'aa hõm.

Judah buuj sa wahë n'aa wë Jesus ramahüüm do ky n'aa hahÿÿh

⁵³ Ti m' Jesus ramahüüm kän P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do wë kä. Ti m' rakata padëëk t'ïï hënh sahõnh hë P'op Hagä Do tób n'aa yt

hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë m'.

⁵⁴ Ti m' Peed bahõm mä Jesus sa jawén. Dawëë m' tagadäk. Ajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób wahoo gó. Ti m' warahén sa pa m' tabahyy häng. Katëng mä sa nemuun tëëg me.

⁵⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa hedoo doo, sahõnh hë Sinedirijo§ häd näng do ajyy n'aa sii hë m' resoos mä Jesus hä rap'ää daj'ëëp péh. Resóts né paawä m' Jesus raky n'aa tapaa doo, dooh m' raw'yyt pé rap'ää daj'ëëp péh.

⁵⁶ Hajõõ né paawä m' daap ramenyh Jesus ky n'aa hä, dooh m' séd gó rer'ood bä. Raky n'aa eh'ÿÿt mäh. Ta see ky n'aa hadoo mä ta see an'oo bä.

⁵⁷ Ti m' p'op mä ta wób rabes'ëëg b'ëëh, ti m' daap ramenyh Jesus ky n'aa hä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

⁵⁸ —Äã maa napäh ta her'oot doo. Hahÿÿ da ta kyyh: “ÿ gawatsiig hõm da hahÿ P'op Hagä Do tób n'aa, ajyy sa mo haj'aa. Tii bä, tamawoob hë ta äh, ÿ moo wäd sooh P'op Hagä Do tób n'aa seeh, ajyy mo haj'aa nadoo doo”, näng ta kyyh —näk mä sa hä.

⁵⁹ Tii d' né paawä m' sa kyyh, ti na-ããj mä dooh m' séd gó rer'ood bä.

⁶⁰ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do p'op mä tabas'ëëg gëët sa mahang. Teanh Jesus hä:

—Doo maher'oot pé õm raky n'aa tapaa do hä? —näng mäh.

⁶¹ Doo m' Jesus ky gado bä. Bag hënh mä tabagëët.**

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do beaaj kän ta hä:

—Õm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo? Õm P'op Hagä Do T'aah? —näng mä ta kyyh.

§ 14:55 Sinedirijo ramaneëënh doo, ta ti m' 71 ajyy rakaheta padëëk do raber'oot hyb n'aa nyy d' rabad'oo Judah buuj sa mahang ji da hadoo do moo nesaa doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do na-ããj mäh. Ta ti m' ta wób mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa wób, ta wób mä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób, ta wób sa wahë n'aa na-ããj mäh. ** 14:61 Doo m' Jesus kawaj'ään bä. Daap hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ke'aanh Jesus wén ky ganadoo.

62 –ÿÿ. ÿ né hẽ –näng mä Jesus. – Bẽ hapäh né da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do Sahõnh Sa Bahãnh Hadoo Do hub hẽnh tabasoooh bã, ta hã P'op Hagã Do weh'ëeh doo bã. Bẽ hapäh né da ênh tabahyng bã wẽ puh mahang –näng mä Jesus kyyh sa hã.

63 Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahẽ n'aa heh'äät do kawaj'ään gó tawén s'ëed hõm ta daaj hẽ ta saroor. Ti m' taky hadoo:

–Jããm hẽ. Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh –näng mäh.

64 –Bẽ maa napäh né hẽ ta kyyh, P'op Hagã Do taky n'aa rejãã doo –näng mäh. –Nyy da bẽ hã? –näng mä P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahẽ n'aa heh'äät do kyyh.

Ti m' sahõnh hẽ raky hadoo:

–Taw'ääts hẽ tadajëp! –näk mäh.

65 Ti m' ta wób rabahetsoos, ti m' raty maw'yyd däk tanahapäh hyb n'aa, ti m' rabetuu sa moo me, ti m' rabeanh ta hã:

–Maher'ood mahapëe bã! Jaa mo haj'aa? –näk mäh.

Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa warahén n'aa ramahũũm kãn, ti m' rahewyyh mä Jesus.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

66 Ti m' Peed bahãng bã m' tób w'oo hã, tabës mä tii bã P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahẽ n'aa heh'äät do karom ÿÿnh.

67 Tahapäh bã m' Peed katëng tëeg noo pa, tabahëg'ääs ta hã. Ti m' taky hadoo ta hã:

–Õm na-ããj hẽ Jesus Nasaréh buuj sii hawät do paa õm –näng mäh.

68 Ti m' Peed ky n'aa jejën wät.

–Dooh ÿ hapëe bã ta ti maher'oot doo. Dooh ÿ heen n'aa nyy bã –näng mäh.

Ti m' Peed bahõm ta hadë noo bã.

69 T'ii hẽnh ÿÿnh bahapäh bã m', taky hadoo sa pa hab'ëeh do sa hã:

–Hahÿ sa hata see né hẽ –näng mäh.

70 Ti m' Peed jejën ênh mäh.

Badah peej hadoo mä kã, ta pa hab'ëeh do p'op, raky hadoo ta hã:

–Sa hata see né hẽ õm –näk mäh. – Garirej hẽnh naa né hẽ õm –näk mä sa kyyh.

71 Ti m' Peed ta daaj hẽ taky n'aa kawas'ee kãn. Ti m' P'op Hagã Do hã taky dãng:

–Dooh ÿ hapëe bã ta ti aj'yy bẽ ky n'aa her'oot doo –näng mäh.

72 Ti m' nyyw hẽ m' karaak bahÿÿ kãn pawóp nuu me däg kã. Tii bã m' Peed hyb n'aa newë däk Jesus her'oot do paa ta hã kã: “Pawóp nuu me karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me ÿ maky n'aa jejën da.” Ti né paa kã m' Jesus her'oot do paa kã ta hã.

Ti m' tak'ëp Peed baód kãn taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

15

Pirato häd näng do wẽ Jesus ramahũũm kãn do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Bãp paa m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahẽ n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahẽ n'aa, sahõnh hẽ Sinedirijo ajyy n'aa sii hẽ m' rahyb n'aa n'oo däk Jesus. Ramoo maw'yyd däk, ramahũũm Pirato häd näng do wẽ.*

2 Ti m' Pirato beanh Jesus hã:

–Õm né Judah buuj sa wahẽ n'aa? –näng mäh.

–ÿÿ. Tii d' né hẽ, maher'oot doo d' né hẽ –näng mä Jesus.

3 Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahẽ n'aa hajõng mä Jesus raky n'aa tapaa Pirato hã.

4 Ti m' Pirato ky hadoo ta hã:

–Dooh maky gado bã? Hajõng do hã õm raky n'aa tapaa –näng mä Pirato.

5 Dooh m' Jesus ky gedag bã.† Ti hyb n'aa m' Pirato hyb n'aa meuuj wät.

6 Pas-kowa noo gó m' Pirato bahed'oo doo da taberéd hõm radewëes do seeh. Teréd hõm hajök do retsëe doo.

7 Ti noo gó m' ragadahew'ëes doo gó m' tabagëet Barabas häd näng doo, ta hataa sa daheeh. Ta see tadaj'ëep paa ta wób sa sii m' Roma buuj wẽ rah'yy kawereem noo gó.

* 15:1 Pirato häd näng doo, Roma buuj. Ta ti Judah hãj n'aa bagã n'aa. † 15:5 Dooh Jesus kawaj'ään bã. Daap hẽ raky n'aa tapaa Jesus wén ky ganadoo.

⁸ Ti m' hajök do rabana Pirato wë, ti m' rabetsëë ragadahew'ëës doo gó hab'ëeh do see tamanyyh hyb n'aa, Pas-kowa noo gó tabahed'oo doo da.

⁹ Ti m' Pirato beanh sa hä:

—Bë karën ÿ ado nyyh bë matym n'aa Judah buuj wahë n'aa ramaneëenh doo? —näng mäh.

¹⁰ Tii d' tawén eanh, tahapäh mäh, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa ta hä rahaëej däk Jesus, Jesus hä rah'yy kajew'ëës do hyb n'aa.

¹¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa ky mejüü mä hajök do rabetsëë hyb n'aa Pirato hä Barabas häd näng do Jesus jawén buuj.

¹² Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bä, nyy da ÿ bad'oo hÿ Judah buuj sa wahë n'aa bë maneëenh do hä? —näng mäh.

¹³ Tii bä m' tak'ëp rageëej bong:

—Mepëem däg b'aa kajatsëk do hä! —näk mäh.

¹⁴ —Hëd n'aa? —näng mä Pirato. —Doo mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh.

Taher'ood né paawä m' tak'ëp rageëej bong tii bä:

—Mepëem däg! Mepëem däg! —näk mäh.

¹⁵ Hajök do Pirato h'yyb en'yym hyb n'aa m' taberéd hõm mä Barabas häd näng doo. Ti m' tamejüü rabahewyyh Jesus. Ti m' tahaëej däk warahén sa hä rabepëem däk hyb n'aa b'aa kajatsëk do hä.

Jesus warahén rarejää do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' warahén ramahüüm Jesus sa wahë n'aa tób wahoo hënh. Tii bä m' ranaëej nä sahõnh hë sa hataa, séd hä rakata padëek hyb n'aa.

¹⁷ Ti m' radasuun jëng ta hä ta hatsë hahiin doo. Ti m' hetëk do moo m' ramap'õöd däk, ta nuu gó m' radasooh.

¹⁸ Tii bä m' radu doo raky n'aa ej'ees do ta hä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Kaweh'ëeh Judah buuj sa wahë n'aa! —näk mäh.

¹⁹ Hajõõ nuu me m' ranu gewyyh tatu me, rabahetsoos sa matsós me. Ti m' sa taron nuu me m' ramehyy b'ëeh ta wë,

raweh'ëeh doo gó m' raky n'aa mes'uunh hyb n'aa.

²⁰ Ti m' raky n'aa ej'ees jawén paa bä m' rado nyyh mä ta hatsë hahiin doo, rada-suun jëng mä ta saroor hë. Ti m' ramanyyh rabepëem däk hyb n'aa.

Jesus rabepëem däk do panyyg n'aa hahÿÿh

²¹ Ti m' ramanyyh bä m', aj'yy Simaw häd näng doo, panang hënh hajëng doo, tabëej paawä m' sa hä. Panang Sirené häd näng doo bä naa m' tii. Aresän, Rupu häd enäh do sa yb tii. Jerusarënh panang hënh tabajëe paawä. Ti m' warahén ramejüü mä tabes'ooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepëem däk do b'aa n'aa.

²² Ti m' Jesus ramahüüm Gogota häd näng doo hënh. (Gogota häd näng doo m', ji nu gabóg k'yy rahanäng pé m' tii.)

²³ Ti m' ramenoo ta hä joom uwa häd näng do s'ëeb hejooonh doo. Kamekuunh mä ti datés do biin me, miir häd näng do s'ëeb. Doo Jesus eëg bä.

²⁴ Tii bä kä m', repëem däg kån mäh. Ti m' ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wë ym doo.

²⁵ P'op däg mä papÿÿj, 9 oor däg mä ti rabepëem däk.

²⁶ Hahÿÿ da m' takerii däk Jesus moo p'ää tadajëp do heen n'aa hä: “Judah buuj sa wahë n'aa hahÿÿh”, näng mä kerih do hä.‡

²⁷ B'aa kajatsëk do wób hä rabepëem padëek na-ääj hë pawóp hë ajyy baretsëk doo. Hub hënh ta see hahäng, s'ÿÿ hënh ta see hahäng. Hõõ gó Jesus kahepëem däk do bahäng. [²⁸ Ta tii hä kaja däk P'op Hagä Do kyy kerih do paa hahÿÿ d' her'oot doo: “P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do h'yyb hata däk ran'oo bä P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo.”§]

²⁹ Ta tii me teb'ëës do raky n'aa rejää mä Jesus, sa nuu m' rewõnh Jesus wë. Hahÿÿ d' m' sa kyyh:

—Magawats'iik mäh, a nooh, P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob mä ta äh mamoo wäd sooh p'aa hënh, a nooh.

³⁰ Ahyy b'aa hä hadäk do õm! A daaj kedëeb! —näk mäh.

‡ 15:26 P'op ta nu gad'oo pong jé m' rabepëem däk kerih doo. § 15:28 Isajas 53.12

31 P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hë raky n'aa ej'ees mäh. Sa daaj hë m' rakaner'oot:

—Ta wób ted'ëep —näk mäh. —Dooh tahaja bä ta daaj hë takedëeb bä!

32 Hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hanäng doo, Isaraéw buuj sa wahë n'aa hanäng doo, taw'ääts hë tabahyng b'aa kajsëk do hã tahadäk do hã naa, ää bahëg'ääs hyb n'aa, ää ky daheeh hyb n'aa! —näk mä sa kyyh.

Ta pa habëeh do b'aa hã pad'ëek doo, ti na-ãäj hë raky n'aa rejää mäh.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

33 Wasyk mä ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿÿ hã. Jääm hë tug bä tabawag däk p'aa hënh.

34 Tug bä m', tak'ëp mä Jesus geëej wät:

—Eroj, Eroj, rama sabakatani? —näng mäh.

“P'op Hagä Doo, ÿ h'yy kasahadä doo, hëd n'aa ÿ mamakyyis?”,** tahanäng pé m' tii.

35 Ta tii bä p'eets hë hab'ëeh do wób rama napäh bä m' ta kyyh, raky hadoo:

—Bë maa newë! —näk mäh. —Eriij ti tanaëenh —näk mäh.

36 Ti m' sa see waj'aa däk, sapum do tehoots däk uwa s'ëeb oow me, b'aa hã m' tagadahäng, tamenoo mä Jesus hã tabeëek hyb n'aa. Ti m' ti ky hadoo:

—Na madëeg! —näng mäh. —Ti b' ër heg'ääs Eriij ana bä tamahyyh hyb n'aa —näng mäh.

37 Ti m' tak'ëp mä Jesus geëej wät, ti m' tadajëb kån.

38 Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsë hebaan do kas'ëed hyng mäh.

39 Ti m' warahén sa wahë n'aa Jesus ty gadäk hënh hab'ëeh doo, tamaa napäh bä Jesus geëej wät doo, tahapäh bä m' nyy da Jesus dajëp doo, taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah né paa ti hÿ aj'yy! —näng mäh.

40 Dawëë naa m' ÿÿj wób rabaheg'ääs. Sa mahang mä ab'ëeh Marija Madarën häd näng doo, Sarome häd näng doo, Marija

seeh. Tsijaag, ta jawén nä ramaneëenh doo, Josés ta hÿÿj daheeh sa ÿÿn ti Marija.

41 Jesus hep'ëeh né hë m' ti ta tii. Garirej häj n'aa bä Jesus hataa né paa m' tii. Sa tä moo bo n'aa né paa m' tii. Hajök mä ÿÿj ta sii han'aa do Jerusarënh hënh, ti na-ãäj mä tii bä m' rabab'ëeh ënh.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

42 Saab pooj jé m' ti tabahadoo. Saab pooj jé né hë m' ta ti Judah buuj rabahenyww hõm Saab hã rakamehehäk hyb n'aa. Tug bä kã m',

43 Joséh, panang Arimatsija häd näng do buuj, bahõm Pirato wë. Sinedirijo ajyy n'aa see ky n'aa etsëeh do m' ti Joséh. Tagada né hë m' P'op Hagä Do bag'ääs do du däk. Ti m' tabahõm Pirato wë. Dooh m' tah'yyb eÿÿm bä. Tetsëe mä Jesus kamag n'aa.

44 Ti m' Pirato hyb n'aa meuuj wät mä Jesus nyyw hë dajëp tahanäng doo. Ti m' tamejüü ranaëenh warahén sa wahë n'aa tabeaanh hyb n'aa ta hã te hub tado bä.

45 Ti m' ta heen n'aa nyy däk bä warahén sa wahë n'aa her'oot doo, ti m' tabahaëej däg kån Joséh hã.

46 Ti m' Joséh etsëe mä pään hawak doo, rino häd näng do s'ëeb. Ti m' tabado hyy kån Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä hawak doo me. Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gó, kamag hood n'aa ragagots däk doo gó. Ti m' pä gatsabak do tepëed nä, taty gatsëe däk mä ta me.

47 Marija Madarën, Marija see Josés ÿÿn raheg'ääs. Rahapäh mä ragadasuun jëng doo Jesus kamag n'aa.

16

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ti m' papÿÿj badëe hyng jawén paa bä, Saab bahëej jëng bä, Marija Madarën, Sarome, Marija Tsijaag ÿÿn ah'üüm mä buu benyym doo m' retsëe. Jesus kamag n'aa hahog pan'aa m' tii.

2 Ti m' bap paah, met'uuh hã, papÿÿj ty ganä këe bä, rabahõm kån pä gabaho doo hënh, Jesus kamag n'aa radasuun jëng hënh.

3 Ramahõm me, tyyw me, rakaner'oot:

** 15:34 Saaw-Mo 22.1 hã takerii däk do hã tabeh'üüm.

—Jaa da pä jawyk do ty gas'ëes? —näk mäh.

⁴ Ti m' raty kajäk, pä kepëed hõm taty gatsë. Aeh mä ti pä.

⁵ Ti m' rabajëe p'ëe gabaho doo gó. Ti m' rabahapäh, asooh mä pahëew hadoo. Hawak mä ta saroor tagasooh. Hub tabanäng hënh mä tabasooh. Ti m' rah'yyb e'ÿÿm bong.

⁶ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë eÿÿm manäh! —näng mäh. —Bë esoos Jesus Nasaréh buuj, repëem däk do paah. Dooch wäd bä. Ganä wät! B'ëep, bë hegäã radasuun jëng do paa bä —näng mäh.

⁷ —Bë ahõm nä, bë maher'ood ta ma matëg sa hä, Peed hä sii hë. Hahÿÿ da da bë kyyh: “Ahõm da bë pooj jé Garirej hënh. Bë hapäh da t'ïï hënh, bë tamaher'oot do paa da” —näng mäh.

⁸ Ti m' rawaj'aa hõm, kaj'uun mäh, h'yyb manepëe boo m'. Dooch m' raheer'ood bä sa hä rabeÿÿm bong do hyb n'aa.

[⁹ Ti m' met'uuh hä bap paah, Jesus ganä wät. Pooj jé Marija Madarën hä m' takas'ee wät. Ta ti m' Marija setsi karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do tahebëe bong do paa m'.]

¹⁰ Ti m' tabahõm Jesus sii habok do paa wë. A'oot mä tii. H'yy ketón bong mä Jesus hyb n'aa.

¹¹ Ti m' Marija Madarën baher'oot bä m' sa hä Jesus ganä wät doo, Jesus tahapäh doo, dooch m' raky dahé bä.

¹² Ta jawén kä Jesus kas'ee wäd kán ta see hado däk mä pawóp hë ajyy panang s'ee hënh hah'ũũm do sa hä, ta tyw n'aa me rababok bä.

¹³ Ti m' ajyy mat'ëeh p'aa hënh, raheer'oot mä ta wób sa hä. Ti sa hä na-ããj mä dooch raky dahé bä.

¹⁴ Tii bä kä m', Jesus kas'ee wäd kán 11 he-doo do ta ma matëg sa hä kä sa tä rabawëh bä m'. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa ti bë nabuj keh'ũũm bë ky nadaheeh ÿ hap'ëeh do ÿ ganä wät jawén paa bä? —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁵ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë ahõm jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hä. Bë maher'ood hõm sahõnh sa hä hanäm do panyyg këh ÿ n'aa —näng mäh.

¹⁶ —Panyyg ky dah'eeh doo, nu kemuun bong doo, P'op Hagä Do ed'ëep da ta wë. Panyyg ky nadah'eeh doo, P'op Hagä Do ky n'aa etyy da banesaa hënh —näng mäh.

¹⁷⁻¹⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Panyyg këh ÿ n'aa ky dah'eeh do hä P'op Hagä Do anoo da hahÿ tak'ëp rahajaa doo: Karap'aar h'yyb nesaa do rahebë da hät ÿÿ gó. Ta wób kyyh rer'oot da. Aw'yy rameso bä da, p'yy m reëg bä da, dooch da ramahÿÿj hob bä. Sa moo radatoonh da nahëe enäh do nu gad'oo bä, heso padëek da nahëe enäh doo. Ta heen n'aa ti ta tii, te hub né hë këh ÿ n'aa ta wób rabahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁹ Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ber'oot jawén paa bä sa sii, P'op Hagä Do masäg kán hÿ pong jé. P'op Hagä Do hub hënh, takaweh'ëeh doo bä tabaso däg kán.

²⁰ Ti m' ta ma matëg rabahõm kán, ti m' jé pad'yyt hë rabaher'ood hõm kán mä Jesus ky n'aa kä. Jesus, p'op naa né hë tamasa sa hä tapehuunh doo me, sahõnh hë rabahapäh hyb n'aa te hub né hë ta ti ta ky n'aa.]

Jããm né hë hahÿ Jesus P'op Hagä Do T'aah panyyg kä.

Rukas Jesus ky n'aa hanäm do Rukas erii wät do hahÿÿh

Rukas Teopiro tamaher'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Õm ÿ ma erih hahÿÿh, Teopiro.

Hajök herii bong äã häj n'aa bä hawäd wät do ky n'aa, Jesus ky n'aa.

² Sahõnh hẽ tadu däk bä hap'ëeh doo, P'op Hagä Do panyyg hanäm do her'ood hõm do raher'oot sa hä raberih hyb n'aa. Tii d' né paa raberih.

³ Hÿÿ kä, Teopiro, hyb n'aa jawyk doo, sahõnh hẽ baad ÿ ma kamet'ëeg wät jawén paa bä ta ti ky n'aa, ÿ na-ããj hẽ hÿÿ kä ÿ erih ta ky n'aa. Sét ken'yyh ÿ ma erih doo.

⁴ Ta tii da ÿ wén erih, õm rama met'ëeg wät do Jesus ky n'aa hä, se hub né hẽ baad mabahapäh hyb n'aa ÿ erii wät do hä maner'ood bä.

Äãs ky n'aa her'oot Jowãw nu gahem'uun do benäng do ky n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' sa wahë n'aa Eróts häd näng do Judah häj n'aa bä tabag'ääs noo gó, ti awät mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do seeh. Sakarija m' ta häd. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do wahë n'aa see Abijah makü panaa né m' tii. Ta ÿÿm häd mä Isabew. Sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë wahë n'aa makü Arãw häd näng do panaa né m' tii ênh.

⁶ Baad ub mäh, P'op Hagä Do karën doo da rababok. Baad ub né hẽ raky daheeh sahõnh hẽ P'op Hagä Do mejüü doo, ta ky n'aa jaw'yyk do kerih doo.

⁷ Dooch m' rataah nyy bä. Dooch m' Isabew eta bä. Wehëh padäg mä ta patug daheeh.

⁸ Ti m' ta see pé noo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do wób, Abijah makü karapee, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä ramoo bok noo gó, Sakarija moo wät mä tii bä.

⁹ Sakarija hä m' rah'yy kajäk t'öp gadäk doo gó tabajëe suun hyb n'aa, buu benyym do in-sijëen häd näng do tabajuu hyb n'aa.*

¹⁰ Ti m' buu benyym do tabajuu bä m', hajök mä ta noo bä hab'ëeh. P'op Hagä Do hä m' raky n'aa etsëe.

¹¹ Ti m' P'op Hagä Do äãs kasee Sakarija hä m'. Buu benyym do rabahej'uu do tyng hënh, hub hënh mäh, äãs bag'ëed däk.

¹² Tak'ëp mä Sakarija beÿÿm wät. H'yy gabadoo wät mäh.

¹³ Ti m' äãs ky hadoo ta hä:

—Eÿÿm manäh, Sakarija —näng mäh. —P'op Hagä Do maa napäh metsëe do ta hä —näng mäh. —Etaah da a ÿÿm. Aj'yy da bë t'aah. Man'oo da ta häd Jowãw —näng mäh.

¹⁴ —Tak'ëp da bë h'yyb tsebé ta hyb n'aa. Hajök ratsebé tabenäng bä,

¹⁵ hyb n'aa jawyk P'op Hagä Do matym gó tabahadoo do hyb n'aa da —näng mäh. —Taw'ääts hẽ dooh d' teeg da uwa bëeh hejoonh doo, ta wób na-ããj hẽ mahÿÿnh doo. P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm da a t'aah ta ÿÿn wog gó tabasuun nä bä na-ããj hẽ —näng mäh.

¹⁶ —Hajök da Isaraéw buuj tah'yyb wapëen hõm p'aa hënh P'op Hagä Do wë, sa hagä n'aa wë, ta hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mäh.

¹⁷ —Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do pooj jé da Jowãw bawäd däk da, Isaraéw buuj sa h'yyb tym tabenäm hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë. P'op Hagä Do Sahee hejój gó tabawät da, P'op Hagä Do ky n'aa rod Eriij makü hawäd wät do paa hadoo da, sa yb sa taah rah'yyb en'yyim hyb n'aa sa wë, nabuj keh'üüm do rah'yy kawapëen hyb n'aa, rah'yy genäh hyb n'aa kä baad P'op Hagä Do karën doo da habok do rah'yy genäh doo da —näng mä äãs kyyh Sakarija hä.

¹⁸ Ti m' Sakarija ky hadoo:

—Nyy d' ÿ bahapäh ta ti te hub tado bä? —näng mäh. —Wah'ëe däg ÿ ti hÿÿh. Wah'ëe däg äm ÿ né tii ênh —näng mäh.

¹⁹ Ti m' äãs ky hadoo Sakarija hä:

—Gabirijéw häd näng do ÿ ti hÿÿh —näng mäh. —P'op Hagä Do pa hegët do ÿ hÿÿh. Ta

* **1:9** Jääm né sét né hẽ sa ky n'aa rod hajëe suun t'öp gadäk doo gó, taber'oot hyb n'aa P'op Hagä Do wë, P'op Hagä Do tah'yyb en'yyim hyb n'aa.

ti né hē ti ŷ tamejũũ hahỹ hanäm do ky n'aa òm ŷ maher'oot hyb n'aa —näng mäh.

²⁰—Hỹĩ kä, —näng mä —dooh d' mer'ood wäd bä a t'aah benäng bä kä, ŷ maky nada-heeh do hyb n'aa. P'op Hagä Do h'yyb däng noo gó da ti awät né da a hã ŷ her'oot do a t'aah ky n'aa —näng mä ääs kyyh Sakarija hã.

²¹Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa noo bä kata b'ëeh doo, ky n'aa ets'ëe doo, ragada mä Sakarija banyyh. “H'ëed hyb n'aa ti tabadoh?”, näk mä sa h'yyb gó.

²²Ti m' tabanyyh bä kä m', dooh m' tahaja wäd ter'ood bä. Ta moo me m' tameh'eed däg up. Ti hyb n'aa rah'yy genäh. P'op Hagä Do metëeh do tahapäh sa hã.

²³Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa gó tamoo wät do bahänh bä kä, tababaaj hõm kån mä ta tób hënh.

²⁴Ti m' nanyw hē denaa hē kä m', ta ŷĩm Isabew häd näng do beta däg kån mäh. Ji ma poo oow pé kä m' ta kamarab n'aa ta ŷĩm gada ta tób bä, dooh m' tawäd bä ta s'ee hënh. Ti m' Isabew ky hadoo:

²⁵—Hahỹ P'op Hagä Do anoo hã ŷĩ —näng mäh. —ŷ tat'yyd mehĩn. Tado hõm hã ŷĩ ŷ nu mebyng doo, ŷ netaah doo —näng mä Isabew kyyh.

Ääs ky n'aa her'oot do Jesus benäng do ky n'aa hahỹh

²⁶6 kamarab tabahado däk bä m', P'op Hagä Do mejũũ ääs, Gabirijéw häd näng doo, tabahõm hyb n'aa panang Nasaréh häd näng doo hënh, Garirej häj n'aa bä.

²⁷Tamejũũ mä tabeg'ääs hyb n'aa maruus wë, Joséh häd näng do ŷĩm pan'aa wë. Dawi panaa né m' ti Joséh. Dooh m' aj'yy tamepëe nä bä ti maruus. Ta häd mä Marija.

²⁸Ti m' ääs bahõm ta wë, ti m' taky hadoo:

—ŷ ana a wë òm ŷ panäk hyb n'aa. P'op Hagä Do ky ennym a wë. A hã hē tabawät —näng mä ääs Gabirijéw häd näng do kyyh.

²⁹Ti m' Marija hyb n'aa tón gëet mä ääs her'oot do hã. Ti m' tahyb n'aa newëe. Ta h'yyb gó m' tabedoo:

—H'ëed ky n'aa ti hỹĩ éh? —näng mä Marija ta h'yyb gó.

³⁰Ti m' ääs ky hadoo ta hã:

—Eỹm manä Marija! —näng mäh. —A hã P'op Hagä Do h'yyb däng.

³¹Òm da eta däk, enny däg da a t'aah. Mahäd n'oo däk da Jesus.

³²Ky n'aa etsëeh da. P'op Hagä Doo, Sahõnh Hē Sa Bahänh Hadoo Do T'aah da ramaneëenh —näng mäh. —P'op Hagä Do anoo da ta wahë makũ Dawi häd näng do jawén buuj tabahadoo hyb n'aa, sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa.

³³Jakóh panaa sa wahë pan'aa da had'yyt da. Tabagãä had'yyt da —näng mä ääs kyyh.

³⁴Ti m' Marija ky hadoo ääs hã. Teaanh mäh:

—Nyy d' mä tii? Dooh aj'yy ŷ mepëe bä —näng mäh.

³⁵Ti m' ääs ky hadoo:

—P'op Hagä Do Sahee da ahyng a wë —näng mäh. —P'op Hagä Doo, Sahõnh Hē Sa Bahänh Hadoo Do hejój a hã da tabadäng. Ti hyb n'aa da hahỹ karapee hã P'op Hagä Do h'yyb däng. Ramaneëenh da P'op Hagä Do T'aah —näng mä ääs kyyh Marija hã.

³⁶Ti m' taky hadoo ënh:

—A wakãän, Isabew häd näng doo, ti na-ãäj hē etaah ta wah'ëe gó. Raheer'oot né paa ti netah. Hỹĩ kä eta däk —näng mäh. —Ji ma poo oow see pé däg ta kamarab n'aa.

³⁷Dooh hejooñ pé P'op Hagä Do hã —näng mä ääs kyyh Marija hã.

³⁸Ti m' Marija ky hadoo:

—P'op Hagä Do karom né ŷĩh. Tamejũũ do ŷ moo wät da —näng mäh. —Taw'ääts hē ta ti tahado bä, maher'oot do hã ŷĩ —näng mäh.

Ti m' ääs ahõm kån mä p'aa hënh ta mahänh.

³⁹⁻⁴⁰Ti m' nanyw hē denaa hē Marija bahõm kån mä panang hënh, Isabew hagä hënh, waëe habëe hënh, Judah häj n'aa bä. Ta tsym n'aa kaw'aat mä tabahõm. Ti m' tób gó m' tabajëe suun. Isabew mä tedëng.

⁴¹Ti m' takedëe sii hē m' ajän Isabew wog gó hasuun do kahasyyg wät mä ta wog gó. Baad mä P'op Hagä Do Sahee badäg däk Isabew h'yyb gó.

⁴²Ti m' Isabew ky hadoo Marija hã, tak'ëp mä ta kyyh:

—Baad õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng ÿÿj wób sa mahãnh. Ajãn hã na-ããj né hë baad hadoo do tah'yyb däng —näng mäh.

43 Ti m' Isabew ky hadoo ênh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ta hã ÿ h'yy kaha'eeh do ÿÿn pan'aa mabahado né paawä mabana ÿ mabaheg'ããs. ÿ maweh'ëëh ta ky n'aa hã.

44 ÿ medëë sii hë, wok ÿÿ gó ajãn kahasyg wäd is, tsebee wät —näng mäh.

45 —Baad õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng maky daheeh do hyb n'aa a hã ta her'oot doo —näng mä Isabew kyyh Marija hã.

46 Ti m' Marija ky hadoo:

—Hëp ÿ tym P'op Hagä Do taj'aa etsë.

47 Hëp ÿ tym tsebee kãn P'op Hagä Doo, hëp ÿ tym dëëb wë.

48 Ta wë hëp ÿ tym wén tsebé, ÿ ta karom its tahyb n'aa esee do hyb n'aa.

Hÿ jawén sahõnh hë ÿ ramaneëënh da ÿÿnh ky n'aa kedëng doo,

49 tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Doo, sahõnh haj'ap do banoo do hyb n'aa hã ÿÿ.

Tsytt hë, sahõnh hë nesaa do mahãnh né tii. Baad had'op do né tii.

50 Sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong doo, sa panaa na-ããj né hë, ta hã hyb n'aa jew'yyk doo,

P'op Hagä Do t'yyd mehÿÿn had'yyt hë.

51 Tak'ëp hejoonh do P'op Hagä Do mo haj'aa.

Hahÿÿ da tamo haj'aa:

Jé pad'yyt hë dawë hã tabetyn hõm h'yy kasab'ee doo gó sa hã hë h'yy kasadä doo,

P'op Hagä Do karën do raty n'aa ges'yyk doo.

52 Tasog hõm hyb n'aa jewyk do sa hejój, ti taban'oo kãn hyb n'aa sakog is do sa hã.

53 Baad taban'oo kãn sa tä, sa waa, has'aah do sa hã.

Tan'oo kãn ta si n'aa hë rababaaj hõm tak'ëp ma enäh do paah.

54 Tamasaa wät Isaraéw buuj, ta karom.

Ta t'yyd mehÿÿn had'yyt sa hã.

55 Dooch tamabaan bä Abaraãm hã, Abaraãm panaa† hã taky n'aa enooh doo.

Nahëëj sa hã taky n'aa enooh do paah —näng mä Marija kyyh.

56 Ti m' tamawoob hë kamarab Marija bayyw kãn mä Isabew tób bä. Ti m' tababaaj hõm kãn ta tób hënh.

Jowãw nu gahem'uun do henäng do panyyg n'aa hahÿÿh

57 Ti m' Isabew t'aah benyy däk bä kä, enäng mä kä aj'yy.

58 Isabew pa haj'eenh doo, ta wakãän na-ããj mä rapanyyg enä hõm bä kä, ratsebee kãn mä ta sii. Isabew P'op Hagä Do t'yyd mehÿÿn, rahegãä bä.

59 Ti m' ta t'aah 8 ta ãh tabahado däk bä, sa wakãän, sa pa haj'eenh do na-ããj hë rabana ta t'aah masuuj noo byyh kahõg hõm do raheg'ããs. Rakarën mä ta häd ramaneëënh Sakarija, ta yb häd.

60 Ti m' Isabew ky hadoo:

—Dooch —näng mäh. —Ta häd da Jowãw —näng mäh.

Ti m' raky hadoo ta hã:

61 —Hëd n'aa ta tii d' ta häd? —näk mäh. —Dooch ta tii da Jowãw häd näng pé bë wakãän —näk mäh.

62 Ti m' sa moo me rameaanh ta yb hã nyy da ta t'aah häd.

63 Ti m' ta moo me Sakarija metsëë ta hã rabanoo rahe'iih doo. Ti m' rahyb n'aa meuuj bong terih do hã. “Jowãw” mä terii däk.

64 Tii bä kä m', taber'ood däg kãn p'aa hënh kä. Ti m' Sakarija j'aa etsëë kãn mä P'op Hagä Doo.

65 Ti m' sa pa haj'eenh do rahyb n'aa meuuj bong mä tak'ëp. Jé pad'yyt hë waëë habëëh hënh mä Judah hãj n'aa bä ta ky n'aa rahe'ood hõm kãn mäh.

66 Sahõnh hë ta ti maa new'ëë do panyyg hã, rahyb n'aa newëë, rahyb n'aa tón. Sa h'yyb gó m' raky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk da ta ti karapee —näk mä sa h'yyb gó.

Tii da sa h'yyb gó rawén her'oot, P'op Hagä Do hejój karapee hã tabawät do hyb n'aa.

† 1:55 Isaraéw buuj né hë ti Abaraãm panaa.

Hahÿ Sakarija her'oot do ta jawén hawät do ky n'aa P'op Hagä Do metëeh doo

⁶⁷ Ti m' baad mä Sakarija h'yyb gó P'op Hagä Do Sahee badäng. Ti m' tadu doo tabaheer'oot ta jawén hawät doo, P'op Hagä Do metëeh doo. Ti m' taky hadoo:

⁶⁸ —Taw'ãäts hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã,

Isaraéw buuj rah'yy kaha'eeh do ër j'aa etsë.

Tabahyng ta karapee tabed'ëep hyb n'aa nesaa do mahãnh.

⁶⁹⁻⁷⁰ P'ooj ub, ta ky n'aa rod tsyt hë ta wë kasëew bong do hã taky n'aa enooh doo,

tii da P'op Hagä Do bad'oo hÿÿ kä.

Tamejõ kãn hÿÿ kä ër mahang tak'ëp ta hejój me ër hed'ëep doo,

ta karom Dawi makũ panaa hã.

⁷¹ Ër da ted'ëep ër majĩ mahãnh,

ër wë h'yy gaëenh do mahãnh.

⁷² Tat'yyd mehĩn paa ër wahë makũũh.

Tahyb n'aa esee baad had'op do sa hã taky däng do paah,

⁷³ Abaraãm makũũ hã taky n'aa enooh do paah.

⁷⁴ Ër ted'ëep da ër majĩ mahãnh,

h'yyb neÿÿm doo me ër moo bok hyb n'aa P'op Hagä Do wë.

⁷⁵ Tsyt hë nesaa do mahãnh,

takarën doo da ër baboo had'yyt hyb n'aa ta matym gó.

⁷⁶ Ti m' ta t'aah hã Sakarija ky hadoo:

—Õm da ramaneëenh P'op Hagä Doo, Sahõnh Hë Sa Bahãnh Hadoo Do ky n'aa rod.

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa do pooj jé panäg n'aa da õm.

Õm da henãm sa h'yyb tym, baad ragadoo hyb n'aa takajaa bã.

⁷⁷ P'op Hagä Do karapee hã mamaher'oot da nyy da sa h'yyb tym tabed'ëep

hÿ pong jé ta pa rababoo had'yyt hyb n'aa, nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm do hyb n'aa da.

⁷⁸ Tii da P'op Hagä Doo, ër h'yy kaha'eeh do wén d'oo, taky ennyym do hyb n'aa.

Ji tat'yyd mehĩn.

Ti hyb n'aa Tah'yyb Däng Doo, ta bag hadoo ër hã,

papÿÿj bag hadoo doo, p'op tabana ër hã.

⁷⁹ Ta bag tanoo da gadagyp do hadoo doo gó habok do sa hã,

dajëb gó habok do sa hã.

Ër hã tanoo da h'yyb nyyw gó ër babok hyb n'aa —näng mä Sakarija kyyh.

⁸⁰ Ti m' karapee bawëë gëet. H'yyb hejooj g'ëed kãn. Tabanawäng bã kä tabawäd had'yyt hë. Tii bã kä, tadu do kãn tama metëek do Isaraéw buuj.

2

Jesus benäng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó m', hajõng häj n'aa sa wahë n'aa Aw-Kus häd näng do tamejũũ rabetsén hyb n'aa sahõnh hë ta karapee jé pad'yyt hë habok doo, sa häj n'aa had'yyt bã habok doo, Roma buuj ramejũũ doo bã.

² Jããm né hë ti pooj jé rabetsén doo. Kirinijo häd näng doo, hëej Sirija häd näng do babuuj sa wahë n'aa noo gó m' tii.

³ Tii bã m' sahõnh hë rabebanh sa wahë makũ panang p'aa hënh, ta heen n'aa hã sa häd raberih hyb n'aa.

⁴ Ti hyb n'aa m' panang Nasaréh, Garirej häj n'aa bã badäk doo bã naa Joséh ratsyym kasog kãn, Judah häj n'aa hënh, panang Berënh häd näng doo hënh rabahõm hyb n'aa. Dawi häd näng do panang paa né hë m' ti Berënh. Dawi panaa see m' Joséh.

⁵ T'ĩ hënh tawén hõm mä Marija, ta ÿÿm pan'aa daheeh, retsén do heen n'aa hã sa häd raberih hyb n'aa m'. Etaah mä ti Marija.

⁶ Ta tii bã rabajeej bong noo gó kä m' karapee benyy däg kãn.

⁷ Ti m' pooj jé ta t'aah, aj'yy m'. Ti m' tabahabën däk. Ta wób sa masãäh tób n'aa yt hã m', b'éé waa hood gó m' tadasooh. Du daa m' dawëë hena do tób ranu kahej'ëek doo bã m', gabad'ëë däk do hyb n'aa m'.

⁸ Ti noo gó kä m', atsëm, b'éé hagã n'aa rabaj'eenh p'eets hë. B'éé mä rahag'ããs.

⁹ Ti m' P'op Hagä Do ããs kasee sa hã. Ti m' P'op Hagä Do hejój tametëeh sa pa. Ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo mäh. Ti m' b'éé hagã n'aa tak'ëp mä rabeÿÿm bong.

10 Ti m' ããs ky hadoo sa hã:

—Bë eỹm manäh! Ỹ manaa tak'ëp ji tsebé do panyyg, sahõnh hẽ panyyg pan'aa —näng mäh.

11 —Naga hẽ enyy däk bë mahang, Dawi panang paa bä, bë h'yyb tym dëëb. Kristo,* P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do tii —näng mä ããs kyyh.

12 Ti m' taky hadoo ênh:

—Hahỹ da da bë heen n'aa: Bë aw'yyt da kahabën is karapee. B'éé waa hood gó da tabasoo —näng mä ããs kyyh b'éé hagä n'aa sa hã.

13 Ti bä m' nanyw hẽ m' ragenä b'ëeh hajök do ããs ta see pa. Tii bä m' P'op Hagä Do hã rama ejäm. Hahỹ da m' sa kyyh:

14 —Taw'ãäts hẽ hỹ pong jé tak'ëp raweh'ëeh,
tak'ëp rahyb n'aa jaw'yyk P'op Hagä Doo.
Badäk hahỹ bä, ta hã habong do hã,
takamahän do hã,
P'op Hagä Do anoo da h'yyb näw n'aa —näk mä ããs sa kyyh.

15 Æãs rabedo bong bä m', p'aa hẽnh hỹ pong jé rabasëek bä m', b'éé hagä n'aa rakaner'ood kãn, ti m' raky hadoo:

—Hamäh, Berënh hẽnh ër hegäã ti P'op Hagä Do her'oot do ããs hã. Hamäh, hamäh —näk mäh.

16 Ti m' nanyw hẽ m' rah'yy kabawaad bong. Resoos mäh. Ti m' rabawyyd kãn Joséh, Marija, karapee kä. Karapee basoo mä b'éé waa hood gó.

17 Karapee rabahapäh jawén paa bä kä m', jé pad'yyt mä rabaheer'ood hõm karapee t'aah ky n'aa, sa hã ããs panäk doo.

18 Sahõnh hẽ maa nap'ëeh do rameuunh mä ta ky n'aa.

19 Ti m' Marija enyyw hõm mä ta ti ta h'yyb gó. Ta h'yyb gó m' tahyb n'aa newëe mäh.

20 Ti m' b'éé hagä n'aa rababaaj hõm. P'op Hagä Do raky n'aa ejäm hõm mäh. P'op Hagä Do raj'aa etsë mäh. Ti rawén ky hadoo rahapäh mäh, ramaa napäh mä sa

h'yyb. Baad né hẽ m', ããs her'oot doo d' né hẽ kä m'.

21 8 ta äh tabahado däk bä m' karapee, ta masuuj noo byyh kahög hõm bä kä m', rahäd n'oo däk mä Jesus, tabasuun däk do pooj jé ããs häd n'oo däk doo d' né hẽ ta häd karapee hã.

22 Ti m' takaja kãn mä ti noo gó Marija ta patug daheeh sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da ji t'aah benäng do jawén paa bä.† Ti m' ramahüüm Jesus Jerusarënh hẽnh, P'op Hagä Do wë rametëeh hyb n'aa ta tób n'aa gó.

23 Tii da rawén d'oo, hahỹ da m' P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do tamejüü do hyb n'aa: “Taw'ãäts hẽ pooj jé ji t'aah wah'ëeh ji ky n'aa enooh P'op Hagä Do hã tsyt hẽ.”‡

24 Tii hẽnh rabahõm na-ääj hẽ, P'op Hagä Do hã rama ejuu hyb n'aa pawóp hẽ taw'ëed, h'oooh its hadoo doo, gurii-i hadoo doo. Tii d' né hẽ ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü rabad'oo sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó.

Simijaw häd näng do her'oot do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahỹh

25 Ti m' ti awät mä Jerusarënh bä aj'yy wah'ëe däk doo, P'op Hagä Do karën doo da hawät doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo. Simijaw mä ta häd. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm. Tagada mä Isaraéw buuj hed'ëep doo.

26 P'op Hagä Do Sahee metëeh mä ta hã, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, tahapäh nä né hẽ m' tadajëb pooj jé.

27 Ti m' ti noo gó né hẽ m' P'op Hagä Do Sahee mahüüm mä Simijaw P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh. Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh Marija Joséh daheeh ramanaa bä m' karapee t'aats, Jesus, sa ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da ramoo bok hyb n'aa ta hyb n'aa,

28 ti agëet mä Simijaw tób w'oo hã. Ti m' karapee tabado däk ta moo gó, ti m' P'op Hagä Do taj'aa etsë. Hahỹ da m' ta kyyh:

* 2:11 Ji h'yyb tym dëëb, p'ooj ub Judah buuj hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëenh **Mesijas**. Gereg kyy me ramaneëenh **Kristo**. “**P'op Hagä Do h'yyb däng doo**”, tahanäng pé m' ti. † 2:22 Isaraéw buuj sa taah benäng jawén paa bä, 40 ta äh noo gó ajän yñ dooh tahaja bä P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh tahõm bä. Dooh na-ääj hẽ tahaja bä tamep'aa bä tsyt hẽ P'op Hagä Do wë kasëew däk doo. ‡ 2:23 Esodo 13.2, 12

29 —Hÿÿ kä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo, sahõnh hẽ mabag'ãas doo, man'oo ÿÿh, a karom, h'yyb näm doo me ÿ dajëp.

Man'oo däk maky däng do ÿ bahapäh.

30 Hÿÿ kä matym ÿÿ me baad ÿ bahapäh ji h'yyb tym dëëb,

31 sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hä habong do sa matym gó manoo doo.

32 Judah buuj nadoo do sa h'yyb bag hadoo, sa h'yyb kadawuung n'aa P'op Hagä Do hä. Isaraéw buuj ky n'aa etsëeh da ta hyb n'aa —näng mä Simijāw kyyh karapee t'aah ky n'aa hä.

33 Marija Joséh daheeh rahyb n'aa meuuj bong mä Simijāw her'oot do sa t'aah ky n'aa hä.

34 Ti m' Simijāw taky n'aa edëe bong sa hä. Ti m' Marija hä, Jesus ÿÿn hä, ta ky hadoo:

—Hajök Isaraéw buuj wób raty n'aa ges'yyk da hahÿ karapee tawah'ëe däk bä. Ti hyb n'aa banesaa hënh rabahõm da P'op Hagä Do an'oo bä. Ta wób da baad ragadoo. P'op Hagä Do ed'ëep ta tii —näng mäh. —Ta heen n'aa hadoo da hahÿ karapee. Tametëeh da P'op Hagä Do gen'aak doo. Ti hyb n'aa hajök da h'yy kawereem ta wë.

35 Tii bä da kametä däk da rahyb n'aa newëe doo —näng mäh. —Õm da Marija, tak'ëp da mah'yy katón da ta hä ramoo bok do hyb n'aa da —näng mä Simijāw kyyh.

36 Ti noo gó né hẽ m' ti agëet mä t'ĩ hënh ÿÿnh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Æn mä ta häd. Wah'ëe däg né m' tii. Panuéw mä ta yb makū häd, Aseer makū panaa see m'. Patug tamaa wäd, marahud wäd mäh. Raket'ëe däk do jawén paa bä, 7 ta baab tabahado däk bä m' Æn patug maa badoo wät mäh.

37 Wah'ëe däk mäh. 84 däg mä ta baab n'aa. P'op Hagä Do tób n'aa hënh had'yyt mä tabeh'ũm. Adëb bä, atsëm na-ãaj mä P'op Hagä Do tahyb n'aa jaw'yyk. Ta hä taky n'aa etsëe mäh. Kas'aah mä taky n'aa etsëe hyb n'aa P'op Hagä Do hä.

38 Ti m' Marija, Joséh wë tabana bä m', taky n'aa tsebee wäd kån P'op Hagä Doo. Ti m' Jesus ky n'aa taheer'ood kån t'ĩ hënh

hab'ëeh do mahang Isaraéw buuj P'op Hagä Do ed'ëep do gad'aa do sa hä.

39 Ti m' Joséh Marija rabahajaa bä kä m' sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũ doo, rababaaj hõm kån sa panang hënh Nasaréh häd näng doo, Garirej häj n'aa hënh.

40 Awëe däg kån mä karapee. Hejooj däg kån mäh. P'op Hagä Do h'yy gan'yyh. Baad P'op Hagä Do hag'ãas ta hä.

P'op Hagä Do tób n'aa yt hä Jesus baym dó panyyg n'aa hahÿÿh

41 Ta heen n'aa hẽ had'yyt hẽ Jesus ÿÿn ta patug daheeh rabahõm Jerusarënh hënh, Pas-kowa häd näng do ratab'ëes hyb n'aa.

42 12 m' Jesus ta baab däg rabahõm Pas-kowa ratab'ëes hyb n'aa rabahed'oo doo da. Jesus ahõm sa sii.

43 Pas-kowa ratab'ëes do tabahëej jëng bä m', rababaaj nä sa panang hënh. Jesus mä aym Jerusarënh bä. Dooch m' rahapëe bä ta ÿÿn hä tabaym.

44 Sa wakään mahang hawät red'oo mäh. Ti m' tug bä kä rabaheg'ãas, dooh m' Jesus. Resoos mä sa wakään mahang.

45 Dooch m' rawyyd bä. Ti m' rabaheg'ãas p'aa hënh Jerusarënh hënh.

46 Tamawoob däg kån mä sa Æh Pas-kowa jawén paa bä m', rabawyyd kån P'op Hagä Do tób n'aa yt hä m'. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do mahang mä tabasoo. Tamaa newëe mäh, teanh mä sa hä.

47 Sahõnh hẽ Jesus maa napäh do rahyb n'aa meuunh mä tahapäh do hä m', tah'yy ganäng do hä m'.

48 Ti m' ta ÿÿn ta patug daheeh raba-hapäh bä m' rah'yy gabedo bong mäh. Ti m' ta ÿÿn ky hadoo:

—Hëd n'aa tii d' mabahadoo Æã hä, tah ÿÿ? —näng mäh. —Õm Æã esoos, õm Æã hyb n'aa tón —näng mäh.

49 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hëd n'aa ÿ bë esoos? Nepäh bë hä Ee tób bä né paawä ti ÿ bë baw'yyt? —näng mä Jesus.

50 Dooch m' ta ÿÿn rah'yy genä bä tii d' tahanäng do hä.

⁵¹ Ti m' tababaa j hõm kån sa sii. Baad mä taky daheeh sa hã. Baad mä Marija benäm ta ti ta h'yyb gó.

⁵² Awëë geët mä Jesus. Anång mä ta hã kã tahapäh doo. P'op Hagä Do kamahån ta hã, ta wób na-ãj rakamahån.

3

Jowãw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁻² Ti m' 15 ta baab tabahado däk bã m' Tiberijo häd nång do Roma bã tabag'ããs noo gó, tabanawäng hënh P'op Hagä Do ban'oo kån mä ta panyyg Jowãw hã, ta wób tamaher'oot hyb n'aa. Sakarija m' Jowãw yb. Ti noo gó, Judah häj n'aa bã Pon-Sijo Pirato häd nång do sa wahë n'aa. Garirej häj n'aa bã, Eróts häd nång do sa wahë n'aa. Eróts hÿÿj mä Pirip häd nång doo, Itureej, Tarakonit häd enäh do häj n'aa bã m' sa wahë n'aa. Risãån häd nång doo, Abirën häj n'aa bã sa wahë n'aa.* Anas, Kajapas häd enäh doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do ti noo gó.

³ Ti m', P'op Hagä Do panyyg Jowãw gado däk jawén paa bã kã m', tamaher'ood hõm mä sahõnh hë tamii Joradån nabyy me habong doo. Taher'oot sa hã raberéd hõm hyb n'aa nesaa doo, ranu kemuun hõm hyb n'aa nesaa do raberéd hõm do heen n'aa, P'op Hagä Do awug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb tym gó hanång doo.

⁴ Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd nång do erih do paa Jowãw ky n'aa:

“Hahÿÿ da tabanawäng bã her'oot do kyyh: Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah.

⁵ Bë geh'aa hõm gaderoh doo.

Bë epug hõm wajau doo, waëë na-ãj hë.

Bë de ja hõm ta tyw n'aa gajeroh doo.

Bë benyyw däg baad ta tyw n'aa.

⁶ Tii bã da sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do rahapäh da

nyy da P'op Hagä Do ji tabed'ëep nesaa do mahånh.”†

⁷ Ti m' hajök rakata däk Jowãw wë ranu kemuun hyb n'aa. Ti m' Jowãw ky hadoo sa hã:

—Aw'yy p'yym nång do taah hadoo bëeh! —nång mäh. —Nyy da bë ed'oo bë kejën nesaa do bë hã P'op Hagä Do banoo do mahånh? J'ooj madäk doo me bë ed'oo bë nu kemuun nesaa do mahånh.

⁸ Taw'ãäts hë pooj jé bë metäh te hub tado bã nesaa do bë eréd hõm bã. Bë metäh hanäm do hã bë moo bok do hã. Bë daab yb manä Abaraãm panaa bë hanäk do hã. Bë edoo manäh: “Ãã P'op Hagä Do gadoo Abaraãm panaa ãã bahadoo do hyb n'aa.” P'op Hagä Do karën bã, tahajaa hahÿ pä tawareem bã Abaraãm panaa rado padäg bã —nång mäh.

⁹ Edaa däk h'yy kawanereem do P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Aj'yy myym joom kóm pa tadahëë däk do tabagëëm hyb n'aa hadoo tii. Sahõnh hë joom tëeg neaak do tagëew jat da, ti tabaju hõm da —nång mä Jowãw kyyh.

¹⁰ Ti m' rabeaanh ta hã:

—Nyy d' ãã bad'oo hÿÿ kã?

¹¹ Ti m' Jowãw ky hadoo:

—Pawóp hë saroor nång péh, sét tanoo saroor tamah pé hã. Waa nång doo, tanoo waa tamah do waa ta waa uuh —nång mä Jowãw kyyh.

¹² Ti m' sa wahë n'aa dajëër n'aa gedaag n'aa an'aa mä Jowãw wë tanu gemuun hyb n'aa.

—Ma matëg —näk mäh. —Ãã ënh, nyy d' ãã bad'oo?

¹³ Ti m' Jowãw ky hadoo sa hã:

—Bë wad'ii manä ta wób —nång mäh. —Doooh ta bahånh bë ets'ëë sa hã dajëër. Jããm hë bë ets'ëë Roma buuj ky kajäk doo —nång mäh.

¹⁴ Ti m' warahén reaanh:

—Ãã ënh? Nyy d' ãã bad'oo? —näk mä warahén sa kyyh.

Ti m' Jowãw ky hadoo:

—Bë eãm manä ta wób dajëër rabanoo hyb n'aa bë hã. Bë ky n'aa tapa manä daap

* **3:1-2** Roma buuj had'yyt nado Tiberijo bag'ããs. Hajõng ta wób sa häj n'aa na-ãj hë tabag'ããs. Pon-Sijo Pirato, Eróts, Pirip, Risãån na-ãj hë Tiberijo karom tii, Tiberijo kyy gó ta wób sa häj n'aa bã rabag'ããs doo. † **3:6** Isajas 40.3-5

hē ta wób. Bē h'yy gadeja dajēēr bē wahē n'aa bē hā rep'aak do hā, bē hyb n'aa hūūm manā ti bahānh —nāng mā Jowāw sa hā.

¹⁵ Ti m' hajōk do t'ī hēnh kat'aa do rah'yy kahās'āāp Jowāw hyb n'aa. Sa h'yyb gó m' rahyb n'aa newēē. Sa h'yyb gó m' raky hadoo: “Hahỹ né g'eeh P'op Hagā Do H'yyb Dāng Doo, Kristo hād nāng doo?”

¹⁶ Ti m' Jowāw ky hadoo sa hā:

—Ỹ ti hỹh, bē ỹ nu gemuun naēng me. Ti awāt da tak'ēp hyb n'aa jawyk do bahānh ỹỹ. Hā ỹỹ, ỹ hyb n'aa sakog its ta hā. Ti hyb n'aa dooh ỹ haja bā ta tsyym suun kabo n'aa ỹ do bā‡ —nāng mäh. —Tii kā P'op Hagā Do Sahee tabanoo da bē hā, tabajēē suun hyb n'aa bē h'yyb tym gó, bē tah'yyb mahūūm hyb n'aa. Tēēg hōō hadoo me baad tabanāw dāk bē h'yyb tym, bē d' tame-tyy —nāng mäh.

¹⁷ Tsyt hē tabetyn hōm da P'op Hagā Do karēn do moo heb'ook doo, tsyt hē ta wób. P'op Hagā Do karēn do moo b'ook doo, banām doo hēnh tabetyn hōm, tabanesaa hēnh ta wób, aj'yy ta nahēē me tetyn hōm do hadoo tiriig ta bóg mahānh. Ta joom ag tiriig tabataa ta tób n'aa yt hā. Ta bóg taju toonh tēēg hōō me, nadēēk doo me —nāng mā Jowāw kyyh Kristo ky n'aa hā.

¹⁸ Hajōng mā Jowāw her'oot sa hā. Panyyg wób gó tabeh'ūūm. Baad tametēēk sa hā. Panyyg hanām do tahe'oot mā sa hā.

¹⁹ Ti m' Jowāw nabuuj gedoo mā Garirej hāj n'aa wahē n'aa Eróts hād nāng doo, ta hỹj ỹm, Erodija, tagat'ēē dāk do hyb n'aa. Hajōng baad nadoo do wób Eróts moo wāt do hyb n'aa na-āāj hē Jowāw nabuuj gedoo mā Eróts.

²⁰ Ti m' ti bahānh tabegyyts wāt. Tamejūū mā Jowāw radawäts gēēt ragadahew'ēēs doo gó.

Jesus Jowāw nu gemuun do panyyg n'aa hahỹh

²¹ Ti m' ragadahew'ēēs doo gó radawäts g'ēēd poojé m', hajōk do Jowāw nu gemuun bong bā m', Jesus na-āāj mā tanu gemuun wāt. Tanu gemuun bā m', Jesus ky n'aa etsēē bā m', wē kabasēēts wāt.

²² Ti m' P'op Hagā Do Sahee ahyng mā ta wē gurii-i hadoo mäh. Ti m' hỹ pong jé naa tamaa ena kån P'op Hagā Do kyyh. Hahỹ da m' ta kyyh:

—Ōm tah ỹỹ, tak'ēp ỹ kamahān up doo. Baad ỹ mah'yyb n'yyim —nāng mäh.

²³ 30 ta baab Jesus bahado dāk bā m' tadu doo tamoo wāt do sa mahang.

Jesus wahē makū sa hād ketsén do hahỹh

Joséh t'aah red'oo mā Jesus.

Joséh yb makū hād Eri.

²⁴ Eri yb makū hād Matat.

Matat yb makū hād Rewi.

Rewi yb makū hād Mew-Ki.

Mew-Ki yb makū hād Janaj.

Janaj yb makū hād Joséh.

²⁵ Joséh yb makū hād Matatijas.

Matatijas yb makū hād Amos.

Amos yb makū hād Naūm.

Naūm yb makū hād Eseri.

Eseri yb makū hād Nakaj.

²⁶ Nakaj yb makū hād Maat.

Maat yb makū hād Matatijas.

Matatijas yb makū hād Semej.

Semej yb makū hād Josek.

Josek yb makū hād Jodah.

²⁷ Jodah yb makū hād Jowanān.

Jowanān yb makū hād Resa.

Resa yb makū hād Serubab.

Serubab yb makū hād Saratijéw.

Saratijéw yb makū hād Neri.

²⁸ Neri yb makū hād Mew-Ki.

Mew-Ki yb makū hād Adih.

Adih yb makū hād Kosān.

Kosān yb makū hād Ew-Madān.

Ew-Madān yb makū hād Eer.

²⁹ Eer yb makū hād Josuwéh.

Josuwéh yb makū hād Erijés.

Erijés yb makū hād Jorīm.

Jorīm yb makū hād Matat.

Matat yb makū hād Rewi.

³⁰ Rewi yb makū hād Simijāw.

Simijāw yb makū hād Judah.

Judah yb makū hād Joséh.

Joséh yb makū hād Jonam.

Jonam yb makū hād Erijakīm.

‡ 3:16 P'ooj ub sa karom rakeboo paa m' sa kariw n'aa tsyym suun. Tii bā sa kariw n'aa tsyym rahets'yyt. Tak'ēp hyb n'aa sakog its Jowāw Jesus matym gó, ta hā hē Jowāw hegāā bā. Ti hyb n'aa dooh tahaj'as pé Jesus wē tamoo wād bā ta hā hē tahegāā bā, tahanāng pé tii.

31 Erijakīm yb makū häd Mereja.
 Mereja yb makū häd Mena.
 Mena yb makū häd Matatah.
 Matatah yb makū häd Natân.
 Natân yb makū häd Dawi.
 32 Dawi yb makū häd Jesé.
 Jesé yb makū häd Obed.
 Obed yb makū häd Buwas.
 Buwas yb makū häd Saramon.
 Saramon yb makū häd Nasôm.
 33 Nasôm yb makū häd Aminadab.
 Aminadab yb makū häd Adimih.
 Adimih yb makū häd Râm.
 Râm yb makū häd Eserôm.
 Eserôm yb makū häd Peres.
 Peres yb makū häd Judah.
 34 Judah yb makū häd Jakóh.
 Jakóh yb makū häd Isak.
 Isak yb makū häd Abaraâm.
 Abaraâm yb makū häd Terah.
 Terah yb makū häd Nahóh.
 35 Nahóh yb makū häd Serug.
 Serug yb makū häd Rakaw.
 Rakaw yb makū häd Pereg.
 Pereg yb makū häd Eber.
 Eber yb makū häd Serah.
 36 Serah yb makū häd Kaj-Nan.
 Kaj-Nan yb makū häd Apasad.
 Apasad yb makū häd Sēm.
 Sēm yb makū häd Nowéh.
 Nowéh yb makū häd Ramék.
 37 Ramék yb makū häd Metusarēm.
 Metusarēm yb makū häd Enók.
 Enók yb makū häd Jaréd.
 Jaréd yb makū häd Marareew.
 Marareew yb makū häd Kenan.
 38 Kenan yb makū häd Enós.
 Enós yb makū häd Seet.
 Seet yb makū häd Adāw.
 P'op Hagä Do t'aah hadoo Adāw makūūh,
 P'op Hagä Do pahuunh do hyb n'aa.

4

Jesus Dijab metyy do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ti m' Jesus basoop pong hēnh tamii Jo-
 radān häd doo me naa. Baad mä P'op Hagä
 Do Sahee h'yyb mahūūm. Ti m' P'op Hagä

Do Sahee mahūūm kän Jesus tabanawäng
 hēnh, rabanabok hēnh.

2 40 m' ta āh Dijab* metyy mä Jesus.
 Tabanawäng hēnh tabaym bä, dooh Jesus
 awa bä. 40 ta āh tabahado däk bä m' Jesus
 mä asa däk tak'öp.

3 Ti m' Dijab ky hadoo ta hä:

—P'op Hagä Do T'aah mado bä, mamejō
 hahÿ pā takawareem däk pāw —näng mäh.

4 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy
 kerih doo: “Ji waa hä had'yyt nado ji
 bedöp”† —näng mä Jesus.

5 Ti m' Jesus Dijab masäk waëë jó. Tii b'
 naa m' nayyw hē tametēeh ta hä sahōnh
 hē badäk hahÿÿ hä hanäng do häj n'aa
 rabag'ääs doo.

6 Ti m' taky hadoo ta hä:

—Mahegää! —näng mäh. —Sahōnh hē ta
 ti ÿ anoo da a hä. Sa wahë wahëh maba-
 hadoo ÿ an'oo bä. Sahōnh hē hanäm doo,
 hetsooh do ta hä hanäng do ÿ anoo da a hä
 —näng mäh. —ÿ ti ta ti gadoo. ÿ ta danäh. Ti
 hyb n'aa ÿ anoo ÿ karēn pé hä —näng mäh.

7 —Sahōnh hē ÿ banoo a hä, wē ÿÿ, tūū,
 a taron nuu me ÿ mawehëë bä —näng mä
 Dijab kyyh.

8 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo:
 “Jääm hē P'op Hagä Doo, bë hagä n'aa, bë
 wehëë. Jääm hē ta ti bë hyb n'aa jew'yyk,
 bë ky daheeh”‡ —näng mä Jesus.

9 Ti m' Jesus Dijab mahūūm kän
 Jerusarēnh hēnh. Ti m' tabatsyyd hōm P'op
 Hagä Do tób n'aa jó p'op nu däk doo hēnh
 tabasëek hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah mado bä, —näng
 mäh —keréd hyy tūū babä naa.

10 Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih
 doo —näng mä Dijab kyyh: “P'op Hagä Do
 mejūū da ta ääs baad òm rabahag'ääs hyb
 n'aa.

11 Òm da ragadoo p'op pā hä a tsyym
 taganadas hyb n'aa”,§ näng P'op Hagä Do
 kyyh —näng mä Dijab.

12 Ti m' Jesus ky gadoo:

* 4:2 Gereg kyy me ramaneëēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahananäng péh ti Dijab. † 4:4
 Dew-Teronom 8.3 ‡ 4:8 Dew-Teronom 6.13 § 4:11 Saaw-Mo 91.1, 12 ** 4:12 Dew-Teronom 6.16

—Hahỹỹ da na-ããj hẽ P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Mamety manä P'op Hagä Doo, a hagä n'aa”^{**} —näng mä Jesus.

¹³ Ti m' Dijab bahajaa bä kä Jesus tame-tyy doo, tabahõm dó Jesus mahãnh.

Ta panang bä Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁴ Ti m' Garirej häj n'aa hẽnh Jesus babaaj hõm kãn. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm mä Jesus. Jé pad'yyt hẽ Garirej häj n'aa bä rapanyyg enä hõm kãn mä ta ky n'aa.

¹⁵ Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã tama metëek mäh. Sahõnh hẽ m' raj'aa etsë ta hã.

¹⁶ Ti m' panang Nasaréh hẽnh tabahõm, tabawäng do paa hẽnh. Saab hã kä m' tabahõm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hẽnh, tabehed'oo doo da. Ti m' tabas'ëeg gëet P'op Hagä Do kyy kerih do taner'oot hyb n'aa.

¹⁷ Ran'oo däk mä ta hã P'op Hagä Do ky n'aa rod, Isajas makũ erii wät do paah, ta heen n'aa. Kapõõs mä ta ti ma kahé bäh. Tii b' mä tabapyn, taw'yyt mä ta hã kerih doo. Hahỹỹ da m' takerih:

¹⁸ “Hã ÿ P'op Hagä Do Sahee banäng.

ÿ tasëew hõm tsyt hẽ, P'op Hagä Do Panyyg Hanäm Do kasuud is do sa hã ÿ maher'oot hyb n'aa.

ÿ tamejũũ ÿ bed'ëep hyb n'aa ta wób moo gó naa.

ÿ tamejũũ ty temah do ÿ matym nä padëek hyb n'aa.

ÿ tamejũũ tak'ëp rarejãã do ÿ bed'ëep hyb n'aa sa moo gó naa, rabahõm hyb n'aa.

¹⁹ ÿ tamejũũ hahỹỹ da ÿ maher'oot hyb n'aa sahõnh hẽ sa hã:

Kaja kãn P'op Hagä Do ji tat'yyd mehĩĩn doo.”^{††}

²⁰ Ti m' tabahëej jëng bä taner'oot doo, tap'õõj däk mä p'aa hẽnh kerih doo. Tan'oo däk mä p'aa hẽnh tób kaser n'aa hã. Sahõnh

hẽ m' tii b' hat'oonh do baad mä raba-hag'ããs Jesus wë. Ragada mä taber'oot.

²¹ Ti m' taky hadoo:

—Naga hẽ, bẽ hapëë kãn tadu dahëë kãn kerih do ÿ ner'ood wät doo kä —näng mäh.

²² Ti m' sahõnh hẽ tii b' hat'oonh do baad mä raj'aa etsë ta hã. Rahyb n'aa meuunh mä baad ta her'oot do hã. Ti m' rakaner'oot jé hat'oonh doo. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—Nyy d' tii éh? Joséh t'aah nado ti hỹỹh? —näk mäh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ hapäh né tii, hahỹỹ da bẽ kyyh bẽ ky hetëg hã: “A daaj hẽ makebiin mediko mado bä”, näk da bëeh —näng mäh. —Hahỹỹ da d' bẽ kyyh: “Taw'ããts hẽ mamoo wäd meuj n'aa näng doo, babä, a panang bä, Kapar-Naũm bä mapahuunh doo da, äã ky n'aa napäh doo da ra her'oot doo”, näk da bëeh —näng mä Jesus sa hã.

²⁴ Ti m' taky hadoo ënh sa hã:

—Ta panang bä, tabawäng doo bä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa rod ragado bä. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo.

²⁵ Eriij hawät noo gó m', hajõk mä Is-araéw häj n'aa bä patug tema bong do kas'uut doo, tak'ëp sahõnh hẽ rabas'aah noo gó m', tamawoob hẽ ta baab bahãnh tanadots wät do hyb n'aa.

²⁶ Ti hadoo né hẽ m', dooh m' P'op Hagä Do mejõ bä Eriij sa wë tamasa hyb n'aa. Tamejũũ ta s'ee hẽnh ÿñh patug tamah do bawät bä. Panang Sarep-Ta häd näng doo bä tabawät. Häj n'aa Sidõn häd näng doo bä tii. Baad mä tamasa tii.

²⁷ Ta jawén mäh, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh, Erisew häd näng do hawät noo gó m', hajõk mä nahëë enäh doo, rog man-ahuuh do Isaraéw häj n'aa bä. Ti hadoo né hẽ m', dooh m' sa nahëë Erisew ado hõm bä. Jããm né m' sét hẽ tanahëë do hõm, Namah häd näng doo. Sirija häd näng do buuj mä tii —näng mä Jesus sa hã.

²⁸ Ti m' tii b' hat'oonh do ramaa napäh bä m', tak'ëp mä rakawaj'ããn kãn ta wë.^{‡‡}

²⁹ P'op mä rabes'ëeg b'ëeh. Kawaj'ããn gó m' Jesus ramahũũm panang bä naa, p'op

^{††} 4:19 Isajas 61.1-2 ^{‡‡} 4:28 Rawén kawaj'ããn bong, rahapäh do hyb n'aa nyy d' Jesus hanäng pé Eriij, Erisew sa panyyg gó sa hã tamaher'oot doo. Ta ti sa hã Eriij, Erisew masa do paah, dooh sa häj n'aa babuuj rado bä. Dooh m' Jesus pahuuj bä sa matym haj'aa rakarën doo da, tahanäng péh.

tabadoo hēnh. Gadarong doo gó m' rakarēn radawäts hyy paawä tadajēp hyb n'aa.

³⁰ Ti m' Jesus bahōm sa mahānh, sa mahang mä tatabēs.

Jesus habēē hōm mera do hadäk do panyyg n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' Jesus bahyng panang Kapar-Naūm häd nāng doo hēnh, häj n'aa Garirej häd nāng doo bä. Ti m' Saab hä kä tadu doo tama metēek sa hä P'op Hagä Do panyyg.

³² Ti m' maa new'ēē do rahyb n'aa meuunh mäh. Rawén meuuj bong mäh, hyb n'aa jawyk do ky n'aa me tama metēek do hyb n'aa m'.

³³ Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó m' tabasooch aj'yy karap'aar h'yyb nesaa doo, mera doo. Ti m' tak'ēp mä ta kyyh:

³⁴ —Ej! H'ēēd makarēn āā wē Jesus Nasaréh buuj? Āā marejāā mawén na! —nāng mäh. —ÿ hapäh òm baad ub. Òm P'op Hagä Do hanaa, tak'ēp hanām doo, baad hadoo do moo wēēd òm —nāng mä ta kyyh.

³⁵ Ti m' Jesus geām wät karap'aar h'yyb nesaa do ta hä hadäk doo. Ti m' taky hadoo:

—Er'ood manäh! Bag hēnh! Ahōm aj'yy mahānh —tah'eed hōm mäh.

Tii bä m' aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do dawäts jat tūū sahōnh hē sa matym gó. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do bahōm kän, ta hä hadäk do paah. Tabanyyh bä dooh tarejä bä aj'yy.

³⁶ Ti m' tii bä kata b'ēēh do rameuuj bong mäh, raky n'aa jōg bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ēēd pé ti tama metēek hahÿÿ hä? Hyb n'aa jawyk doo me, hejooch doo me tamejūū karap'aar h'yyb nesaa do rabanyyh hyb n'aa. Raky daheeh né hē —näk mä sa kyyh.

³⁷ Ti hyb n'aa m' dawēē Jesus ky n'aa däg däk Garirej häj n'aa hēnh.

Jesus nahēē sog hōm do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁸ Tii kä m' Jesus banyyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Simaw tób hēnh mä tabahōm. Ti m' Simaw

mayyn asooh mäh. Tak'ēp oom ta hä. Ti m' Jesus hä rabaher'oot tamasa hyb n'aa.

³⁹ Ti m' p'eets hē tabana gēēt Simaw mayyn hasooh hēnh. Tameduuk mä oom keréd hōm hyb n'aa. Ti m' oom keréd hōm. Nayyw hē m' Peed mayyn moo wäd däk sa waa.

⁴⁰ Ti noo gó né hē, tug bä kä m', papÿÿj badēē hyng bä kä m', Saab bahēej jēng jawén paa bä, Kapar-Naūm buuj ramenea sahōnh hē nahēē enäh doo. Hajök mä sa nahēēh. Ti m' sét ken'yyh hä tamoo dāng. Sa nahēē tahehēen hōm mäh. Ahub padēek mäh.

⁴¹ Karap'aar h'yyb nesaa doo, ta wób sa hä hanāng do enä kän mä sa hä hanāng do paah. Raban'yyh bä m' tak'ēp mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do T'aah né hē òm —näk mä karap'aar sa kyyh.

Ti m' Jesus ky ge'ÿÿm mäh. Dooh m' Jesus an'oo bä karap'aar h'yyb nesaa do rer'ood bä, rahapäh do hyb n'aa m', Jesus ta ti Kristo P'op Hagä Do H'yyb Dāng Doo.

⁴² Ti m' jati pé tapaj'ēē bä, Jesus bahōm dawē hä, rabanabok hēnh. Ti m' Jesus rabesoos jé pad'yyt hē. Ti m' Jesus rama-muun bä kä m' retsēē ta hä sa panang bä tabaym hyb n'aa.

⁴³ Ti m' taky hadoo sa hä:

—P'op Hagä Do bag'āās do ky n'aa hanām do ÿ karēn ÿ her'oot panang wób hēnh na-āāj né hē. Ti hyb n'aa ÿ P'op Hagä Do mejō hyng —nāng mä Jesus kyyh.

⁴⁴ Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä m', sahōnh hē Judah häj n'aa panang bä tama met'ēēg kän mäh.

5

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta see pé noo gó m' karaj'aa Gene-saréh* häd nāng do nabyy me Jesus ma metēek. Hajök doo, P'op Hagä Do ky n'aa maa new'ēē doo, gatatuuk mä ta hä.

² Ti m' pawóp hē marakate tabahapäh ta nabyy me, tah'ÿÿb h'oo n'aa. Karahi rahets'yyt mä marakate danäh hä.

³ Ti m' tagatsēg sooh marakate see gó. Simaw mä marakate danäh. Ti m' tabetsēē

* 5:1 Karaj'aa häd see Garirej.

taũũj hõm hyb n'aa dawë hã marakate. Tii b' naa m' tama met'ëëg kãn.

⁴ Ti m' tabahajaa bã kä tama metëëk doo, tamejũũ Simaw tabadajong hënh marakate t'ĩĩ hënh radatu hyb n'aa tah'ỹyb nahëeh.

—T'ĩĩ hënh bë mo haj'aa enäh da —näng mä Jesus Simaw hã.

⁵ Ti m' Simaw ky hadoo:

—Wahëh ỹỹ, —näng mäh —atsëm had'yyt hë äã baboo paawä, dooh äã mo haj'aa péh. Ti hadoo né hë, mamejũũ do hyb n'aa ỹ datu p'aa hënh karahi —näng mäh.

⁶ Ti m' tii d' rabad'oo bã kä m', hajõng mä tah'ỹyb karahi gó. Tak'ëp hajõng do hyb n'aa karahi gekog bong.

⁷ Ti m' marakate see gó hat'oonh do ranaëënh ramasa hyb n'aa. Ti m' tah'ỹyb rabata tooj kãn marakate gó. Pawóp hë marakate gad'ëë däk mäh. P'eets hë paawä m' tabagyyb paawä marakate tah'ỹyb jawyg hã.

⁸ Ti m' Simaw Peed bahapäh bã m' Jesus ky haj'aa, ta taron nu paa me tabahyy häng mä Jesus wë. Ti m' taky hadoo:

—Ahõm mahãnh ỹỹ, wahë ỹỹ. Dooh ỹ haja bã a matym gó ỹ ag'ëëd bã, nesaa do moo hew'ëët do hyb n'aa ỹyh —näng mäh.

⁹ Simaw ta hataa daheeh rameuuj bong mä hajõng do hyb n'aa tah'ỹyb.

¹⁰ Sebedew taah, Tsijaag, Jowãw häd enäh doo, Simaw kanatëë, ti na-ããj mä rameuuj bong. Ti m' Jesus ky hadoo Simaw hã:

—Eỹm manäh —näng mäh. —Ajyy, ỹỹ sag hadoo da õm hỹy kä, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' hood jó kä ratakyg jat marakate kä. Sahõnh hë raberéd hõm. Ah'ũũm kãn mä ta sii.

Rog manahuuh do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahỹh

¹² Ti m' panang s'ee hënh Jesus mamuun mä ajyy rog manahuuh do hanäng doo. Tak'ëp mä ta hã däg ta rog. Jesus tabahapäh bã m', ahyy häng mä tũũ, tetsëë mä Jesus bado hõm hyb n'aa ta nahëeh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —makarën bã mahajaa né hë nahäh ỹ mado hõm —näng mä ta kyyh.

¹³ Ti m' Jesus moo däg ta hã. Ti m' taky hadoo:

—Ej. Ỹ karën —näng mäh. —Has'oo däg! —näng mä ta kyyh.

Ti m' nayyw hë kä m' ta nahëë badoo wät. Has'oo däg kãn mäh.

¹⁴ Ti m' Jesus baher'oot ta hã:

—Maher'ood manä ta wób sa hã —näng mäh. —Ahõm jajé naga hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo wät do wë. Mametä ta hã õm has'oo däk doo. Mamoo wäd Mosees mejũũ do paah, ta ti hedoo pé ji nahëë badoo wät do heen n'aa, p'aa hënh baad mabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad sahõnh hë rabahapäh hyb n'aa õm has'oo däk doo —näng mä Jesus ta hã.

¹⁵ Ti m' Jesus mejõ né paawä m' ta wób tamanaher'oot hyb n'aa, jé pad'yyt hë nayyw hë rapanyyg enä hõm mä Jesus ky n'aa hã. Ti hyb n'aa m' hajõk han'aa ta wë ramaa newëë hyb n'aa tama metëëk doo. Ta wób nahëë enäh do na-ããj hë an'aa ta wë tabaheso hõm hyb n'aa sa nahëeh.

¹⁶ Ti m' Jesus, ta see pé noo gó, tabehũũm takabanawät hënh taky n'aa etsëë hyb n'aa P'op Hagä Do hã.

Ajyy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahỹh

¹⁷ Hỹ hadoo mäh, ta see pé noo gó, tób gó Jesus ma metëëk bã kä, Parisëw ramaneënh doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj mäh, ti at'oonh mä maa new'ëë do sa mahang. Jé pad'yyt hë naa rabena. Garirej, Judah häd enäh do hãj n'aa bã naa rabana. Jerusarënh hënh naa ta wób rabana. Baad ub P'op Hagä Do hejój Jesus h'yyb gó tabawät nahëë enäh do sa nahëë tawén do hõm.

¹⁸ Ti m' ajyy wób ramanaa mä nahëë näng doo, nawät doo. Ratóg nä ta tyng jó. Rakarën paawä m' ramajëë suun tób gó Jesus wë.

¹⁹ Du daa m' rakad'oo pé gatag'uu däk do hyb n'aa m' hajõk doo. Ti m' p'op ramasäk. Ratyw n'aa gas'ëës mäh, ti m' tii b' naa m' ramahy kãn kata däk do mahang Jesus bagëët bã.

²⁰ Ti m' Jesus h'yyb hapäh bã m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hã, nawät do hã taky hadoo:

—Najis ȳȳ —näng mäh. —Nesaa do a h'yyb tym gó hanäng kado hõm —näng mäh.

21 Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do na-ããj hẽ raky hadoo sa h'yyb gó:

—Nyy d' mä h̄y ta hã! —näk mäh. —P'op Hagä Do taky n'aa rejãã hah̄ȳ hã. Jããm né hẽ P'op Hagä Do hajaa nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tado hõm bã —näk mã sa h'yyb gó.

22 Jesus h'yyb hap'ëeh mä sa h'yyb. Ti hyb n'aa m' tabeaanh sa hã:

—Hed n'aa tii da bẽ hyb n'aa newëe bẽ h'yyb gó? —näng mäh. —Bẽ ȳ h'yyb hapäh —näng mäh.

23 —Nyy da nahejooj bẽ hã? “Kado hõm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bã? “As'ëeg g'ëed, awäd däg”, ji noo bã? —näng mã Jesus sa hã.

24 Ti m' taky hadoo ênh sa hã:

—H̄ȳ kã da —näng mäh. —Bẽ bahapäh hyb n'aa ȳȳh, Aj'yy Hadoo Do H̄ȳ Pong Jé Hana Doo, ȳ hajaa sa hã hanäng do nesaa do ȳ ado hõm bã, ȳ haso däk da nahëe näng doo —näng mã Jesus kyyh.

Tii bã m' k'yy gadów däk do hã taky hadoo:

—As'ëeg g'ëed, mado däg a tyng, ahõm kã a tób hẽnh —näng mã Jesus ta hã.

25 Ti m' nanyw hẽ kã tabas'ëeg g'ëed kãn, tabado däk ta tyng kã, ahõm kãn sahõnh hẽ m' rabahapëe kãn. P'op Hagä Do hã taj'aa etsë mã tababaaj hõm bã kã.

26 Sahõnh hẽ hap'ëeh do rameuuj bong mäh. P'op Hagä Do hã m' raj'aa etsë. Ti m' rah'yyb e'ȳm bong. Ti m' raky hadoo:

—Meuj n'aa näng do ãã hapäh naga hẽ —näk mã sa kyyh.

Rewi häd näng do Jesus naëenh do panyyg n'aa hah̄ȳh

27 Ti m' ta jawén Jesus bahõm bã kã panang bã naa, taw'yyt mã Rewi häd näng doo. Roma buuj ky gabuuj dajëer raga-hed'aak bã m' tabasooh. Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—B'ëep ana wẽ ȳȳ, hẽp ȳ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

28 Ti m' Rewi bas'ëeg gëet, sahõnh mã taberéd hõm, ti m' ahõm kãn mã ta sii.

29 Ti m' Rewi moo wät mã ta tób bã sa tä, sa waa Jesus tatsebé do ky n'aa, Jesus taweh'ëeh do ky n'aa. Hajõk dajëer gahed'aak doo, Rewi hep'ëeh doo, ta wób na-ããj mã tatsyyd bong do rabana rabawa hyb n'aa ta sii.

30 Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma meheték do Pariséw wób hedoo doo, häd kawaj'ããn gó m' rabeaanh Jesus ma matëg sa hã:

—Hed n'aa bẽ bawëh, bẽ beëek dajëer gahed'aak do sa sii, ta wób na-ããj hẽ nesaa do moo heb'ooh do sa sii? —näk mã sa kyyh.

31 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Nahëe temah doo, dooh rahõm bã mediko wẽ. Nahëe enäh do ti hah'ũm ta wẽ.

32 Dooh ȳ ahyy bã h̄ȳ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ȳ naëenh hyb n'aa. Ȳ ahyng, nesaa do moo heb'ooh do ȳ naëenh hyb n'aa, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã —näng mã Jesus kyyh, Pariséw sa hã.

Jesus hã reaanh do ratay do ky n'aa hah̄ȳh

33 Ti m' h'yy gaëej gó raky hadoo ta hã:

—Jowãw nu gahem'uun do ma matëg ranawa P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do heen n'aa, P'op Hagä Do hã raky n'aa etsë. Tii da na-ããj hẽ Pariséw ma matëg rabad'oo. Tii d' nado a ma matëg. Ti rawa had'yyt hẽ. Reëg had'yyt hẽ —näk mäh.

34 Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hah̄ȳ d' mã ta kyyh:

—Ket'ëe do jãm n'aa hẽnh ji ats'yyt doo, dooh tahaja bã ji mejõ bã ratabëej bã ranoo kanawa do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëed bã. Jãm bawät nã bã ji ats'yyt do rawëe had'yyt hẽ. Dooh ratay bã.

35 Ti awät da sa najiis, ta patug pan'aa, rado hõm sa mahãnh. Ti noo gó da ratay kãn† —näng mäh.

36 Ti m' panyyg see ky n'aa gó taky hadoo:

—Dooh ji as'ëed bã ji saroor papuuj bãh ta sãg hã ji gasyyp hyb n'aa. Tii d' ji adoo bã ji rejãã ji saroor papuuj. Papuuj bãh dooh

† 5:35 Hah̄ȳ d' Jesus hanäng pé ta tii: Ta ma matëg sii tabawät nã bã, dooh ratay bã. Sa mahang Jesus badoh bã, tii bã da ratay kãn.

baad tado bä saroor säg hä —näng mä ta kyyh.

³⁷ —Ti hadoo né hē uwa bëeh hä. Dooh ji gedu bä uwa bëeh papuuj hegän sooh do pan'aa ta hood b'éé byy säg gó. Tii d' ji adoo bä, uwa bëeh egän so bä, ta hood säg ganabäh hōm. Tii bä kä, uwa bëe waho bëeh da, ta hood kä karejä kân‡ —näng mäh.

³⁸ —Uwa bëeh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó, keh'üüs doo gó —näng mäh.

³⁹ Ti m' taky hadoo ênh ta see ky n'aa gó:

—Jé uwa bëeh mahÿÿnh do hajōō ta baab haso dāk do heëek doo, papuuj dooh tage-naag bä. “Taw'ãäts hē pooj näh”, näk sa kyyh§ —näng mä Jesus.

6

Saab ky n'aa hahÿÿh

¹ Hÿ hadoo mä Saab, Judah buuj rakame-hehāk do noo gó, Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. Ramahōm me m', ta ma matëg tiriig ag mä raberik ta byyh banyyh hyb n'aa, tiriig rabawa hyb n'aa.

² Ti m' Pariséw sa sii habok do raky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa bë ky nadaheeh ër ky n'aa jaw'yyk do Saab ky n'aa hä? Saab hä bë moo bok* —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooh bë ner'ood bä g'eeh nyy da ër wahë makū Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä?

⁴ Dawi ajëë suun P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä, ti m' tabadoo päw P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä haatoonh doo, ti m' tabawa. Ti m' tanoo mä ta hataa rabawa. Jääm né hē paawä ta ti tób yt hä moo heb'ooh do haw'aa ta ti päw Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä† —näng mä Jesus sa hä.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ênh sa hä:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ né hē ti Saab ky n'aa hä mejüü doo —näng mä Jesus kyyh sa hä.

Moo gadóm do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶ Ta see pé noo gó m', Saab see hä m', Jesus bahōm ênh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh. Ti m' tama met'ëëg kân P'op Hagä Do ky n'aa. Ti yt hä m' tabasoo aj'yy moo gadóm doo. Ta hub mä ti gadóm.

⁷ Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hē m' ramatakëë mä Jesus aj'yy moo tahaso däg bä Saab hä. Ta moo tahaso däg bä Jesus moo wät né hē Saab hä kä sa hä. Rakarën paawä m' Jesus raky n'aa tapaa Jesus ky nadaheeh do Mosees ky n'aa jaw'yyk doo.

⁸ Jesus hapäh mä sa h'yyb. Ti m' Jesus ky hadoo aj'yy moo gadóm do hä:

—Ag'ëëd däg sa mahang —näng mäh.

Ti m' aj'yy as'ëëg g'ëëd kân.

⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanh bë hä —näng mäh. —Nyy da ër ky n'aa jaw'yyk do metëëk Saab ky n'aa hä? H'ëëd ti taw'ãäts hē ji moo wät Saab hä? Baad hadoo do ji moo wät, nesaa do ji moo wät? Ji da hadoo do ji ed'ëëp Saab hä, ji da hadoo do ji daj'ëëp Saab hä? —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁰ Ti m' taty kaw'ōöd däg kân sa wë. Ti m' aj'yy hä kä taky hadoo:

—Madajoow a mooh —näng mäh.

Ti m' ta moo tadajoow dāk. Ahub däg kân mäh, baad däg mä ta moo kä.

¹¹ Ti m' tak'ëp mä Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hē m' rakawaj'ään kân Jesus wë. Kaner'oot mä nyy d' rabad'oo ta hä.

Jesus asëm do 12 hedoo do tamejüü do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' ta jawén Jesus basëëk waëë jó taky n'aa etsëë hyb n'aa. Taky n'aa ets'ëë had'yyt hē m' atsëm.

‡ **5:37** Hahÿÿ da Jesus hanäng péh: Dooh ji mekuuj bä papuuj tama metëëk doo, pooj jé rabahed'oo do paa da. § **5:39** Dooh papuuj Jesus ma metëëk do rakarën bä, tahanäng pé m' tii. Ragnaag dāk pooj jé rabahed'oo doo. Dooh rakarën bä reréd bä tii. * **6:2** Dooh ji moo wäd bä Saab hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü. Tak'ëp Pariséw rahyb n'aa jew'yyk Saab. Sa hä m' Jesus ma matëg ramoo bok tiriig ag rateh'yyp do hyb n'aa. † **6:4** Jääm né hē paawä P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do haw'aa ta ti päw, P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa anoo Dawi rabawa, Dawi tat'yyd mehün do hyb n'aa.

13 Ti m' tabawag hõm bä kä tanaëenh mä ta wë sahõnh hë ta ma metëek doo. Tasëew hõm mä 12 sa mahang habong doo, tamejũ do rabahadoo hyb n'aa.

14 Hahÿÿ d' mä tasëew hõm do sa häd: Simaw mäh, Peed ta häd n'oo däk doo. Ta jawén mä Æn-Deréh, Simaw hÿÿj. Ta jawén mä Tsijaag, Jowãw, Pirip, Batoroméw,

15 Matew, Toméh, Tsijaag Aw-Pew t'aah, Simaw "Serot" ramaneëenh doo,‡

16 Judas (Tsijaag t'aah), Judas Ikarijot kä m', Jesus haëej däk do majĩ hã.

Jesus metëek do nyy da P'op Hagä Do bad'oo ji hã panyyg n'aa hahÿÿh

17 Ti m' Jesus ta ma matëg daheeh rabahyng waëe jó naa. Ta hõõ bä m' rabaym dó tabasatë bä. Hajök ta hataa wób tii bä hab'ëeh. Hajök né hë m' ta wób tii bä m' rakata padëek. Judah häj n'aa bä naa m' rabana ta wób. Jerusarënh bä naa m' ta wób. Panang Tiir, Sidõn häd enäh doo, akajar nabyy me badäk doo bä naa m' ta wób.

18 Tii bä m' rabana Jesus ma metëek do ramaa newëe hyb n'aa. Nahëe enäh do na-ãj mä rabana Jesus basog hõm hyb n'aa sa nahëeh. Sa mahang ti abong karap'aar h'yyb hã hadäk doo. Jesus hebëe hõm mä karap'aar h'yyb nesaa do sa hã hanäng do paah. Heso padëek mäh.

19 P'op Hagä Do anoo ta hejój tabahajaa hyb n'aa sahõnh hë sa nahëe tasog hõm hyb n'aa. Ti hyb n'aa m' sahõnh hë rakarën mä ta hã ramoo kajäk.

20 Ti m' ta ma matëg wë Jesus ty däng, ti m' taky hadoo sa hã:

—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëeh, kas'uut doo,

P'op Hagä Do bag'ãas do karapee bë bahadoo do hyb n'aa.

21 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëeh, hÿÿ kä has'aah doo,

ta jawén kä bë waa enäh do hyb n'aa.

—P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëeh, hÿÿ kä h'yy kame'oot doo,

ta jawén bë kawew'aam bë tsebé do hyb n'aa.

22 —P'op Hagä Do ky n'aa edëng bëeh, hëp ÿ n'aa, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do hyb n'aa, bë wë rah'yy gaëej bä, bë raty n'aa gesyng bä, bë raky n'aa rejã bä, nesaa do bë ky n'aa ran'oo bä.

23 Baad had'op do P'op Hagä Do anoo da bë hã ta sãm hÿ pong jé. Ti hyb n'aa taw'ãats hë bë tseb'ee tii d' bë hã radoo bä. Bë getsëg da tak'ëp bë tsebé do hyb n'aa. Tii d' né paa sa wahë makũ rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hã, rarejãã na-ãj hë sa hã —näng mä Jesus.

24 —Ta wób dooh da rah'yy gadajaa bä. Baad nado da bë hã da hë tak'ëp ma näng doo,

ta jawén kä dooh bë gado wäd bä do hyb n'aa hanäm doo.

Sahõnh hë bë gado wät paah.

25 —Baad nado bë hã da, da hë tak'ëp waa enäh doo,

ta jawén bë basaah do hyb n'aa da.

—Baad nado bë hã da, da hë bë kawew'aam doo,

ta jawén bë h'yy kame'oot do hyb n'aa da, bë h'yy katón do hyb n'aa da.

26 —Baad nado bë hã da sahõnh hë bë hã raj'aa etsëe bä.

Tii d' né paa sa wahë makũ raj'aa etsë P'op Hagä Do ky n'aa rod heh'äat nadoo doo. §

Ji majĩ ji kamahãn do panyyg n'aa hahÿÿh

27 Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bëeh, ÿ her'oot do maa new'ëe doo, ÿ maher'oot hahÿÿ da: Bë kamahãn da bë majĩ. Bë moo bok baad hadoo do bë wë h'yy gaëenh do hã.

28 Bë ky n'aa edëe bë ky n'aa wasee do hã. P'op Hagä Do hã bë ky n'aa ets'ëe bë hã rejãã doo —näng mäh.

29 —Öm rapa ewyh bä manu mebyng hyb n'aa paawä, mamabaaj manäh. Man'oo a ta pa s'ee hënh rabewyhyh hyb n'aa. A hatsë

‡ 6:15 Judah buuj sa häj n'aa bä Roma buuj ramejũ noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamajĩ Roma buuj sa wë. Dooh rakarën bä Roma buuj mejõ bä sa hã. Roma buuj wë kamajĩ do ramaneëenh **Serot**. Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw rawén maneëenh "Simaw Serot". § 6:26 Baad nado sa hã Jesus wén her'oot, P'op Hagä Do rejãã do hyb n'aa da sa hã, ta ky n'aa rod heh'äat nadoo do tarejãã do paa hadoo.

a hã hadäk do rado hõm bä, na ramahũüm a saroor na-ããj hẽ.

³⁰ Man'oo a hã retsẽ doo. A ma rado hõm bä, mamejõ manä ragabaanh.

³¹ Taw'ããts hẽ bë moo boo ta wób sa hã baad hadoo doo, bë karẽn do bë hã ramoo bok doo —näng mä Jesus kyyh.

³² —Jããm né hẽ bë kamahãn bä bë hã kamahãn doo, dooh P'op Hagä Do bë taj'aa etsëe bä tii d' bë bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'ooh doo, ti na-ããj hẽ rakamahãn sa hã kamahãn doo. Ti hyb n'aa bë hã kamahãn do bë kamahãn bä, dooh sa bahãnh bë ado bä.

³³ Baad hadoo do bë moo boo bä bë hã baad hadoo do moo bok do sa hã, dooh P'op Hagä Do bë taj'aa etsëe bä tii d' bë bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'ooh doo, tii d' né hẽ rabad'oo ênh.

³⁴ Jããm né hẽ bë an'oo bä bë dajẽer uuh hedoo doo, bë waa hedoo doo, p'aa hẽnh hab'aanh do hã, dooh P'op Hagä Do bë taj'aa etsëe bä tii d' bë bad'oo do hyb n'aa. Nesaa do moo heb'ooh doo, ti na-ããj né hẽ tii da né hẽ rabad'oo ênh sa da hadoo do hã. Ragahëen p'aa hẽnh rabaj hõm doo.

³⁵ Dooh tii d' bë adoo bä —näng mäh. —Bë kamahãn bë majĩ. Baad hadoo do bë moo boo sa hã. Bë an'oo retsẽ doo. Bë gadaa manä p'aa hẽnh rabaj bä. Tii bä da baad had'op do P'op Hagä Do banoo bë hã ta sãm. Sahõnh Hẽ Sa Bahãnh Hadoo Do taah bë tii bä. P'op Hagä Do ky enyym tamasa do baad ganadoo do sa hã, ky nes'aa do sa hã na-ããj hẽ.

³⁶ Taw'ããts hẽ ta wób kamahãn gó bë t'yyd mehĩn bë Yb, P'op Hagä Do t'yyd mehĩn doo da.

Ji da hadoo do ji ky n'aa netyy do panyyg n'aa hahỹyh

³⁷ —Bë ky n'aa ety manä ta wób, dooh tii bä bë P'op Hagä Do ky n'aa ety bä kä. Baad nadoo do hã bë ky n'aa ety manä bë da hadoo do sa mo haj'aa p'ãã, dooh bë tii bä P'op Hagä Do ky n'aa ety bä bë mo haj'aa p'ãã. Bë hyb n'aa mabaan sa hã taw'ããts hẽ nadoo do sa mo haj'aa hã, tii bä da P'op Hagä Do mabaan nesaa do bë mo haj'aa hã.

³⁸ Bë an'oo ta wób sa hã, tii bä da P'op Hagä Do banoo bë hã. Baad P'op Hagä Do banoo da bë hã. Panyyg gó bë y maher'oot

nyy da P'op Hagä Do banoo bë hã: Ky en'yyim doo, baad tiriig tym hes'ëem doo, baad ta hood gad'ëẽ däk do hanoo do hadoo P'op Hagä Doo. Baad ub bë hã tabanoo, dooh tabaa es'ĩi bä. Ta wób hã bë anoo do pénh da, tii da né da P'op Hagä Do banoo bë hã.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh. Panyyg gó m' tabeh'ũüm:

—Ty tamah do dooh tahaja bä ta da ty hadoo do tamahũüm bä ta tyw n'aa hẽnh. Ta s'ee hẽnh, gadarong doo hẽnh rakajäk séd hã —näng mäh.

⁴⁰ —Dooch ma kametëek do ta ma matëg bahãnh tado bä. Ma kametëek do tahaja däk bä tama kametëek doo, ta ma matëg da hado däk, séd demuun rabahaja padëek —näng mäh.

⁴¹ —Hëd n'aa mamatakëe b'aa hyyj its a da hadoo do matym me hahop doo, b'aa haeh do a matym gó anäng?

⁴² Hëd n'aa, “Na b'aa hyyj a matym gó hatu do ȳ ado hõm”, mabanäng, dooh b'aa haeh do mamatakä bä a matym gó hanäng doo? J'ooj madäk do ti a h'yyb. Mado nä pooj jé b'aa a matym gó hakëe doo. Tii bä da mabahapäh baad ub mabado hõm hyb n'aa a da hadoo do matym gó hatu do b'aa hyyj —näng mä Jesus.

Ji bawät do hã ji h'yyb gó hanäng do kametëeh do panyyg n'aa hahỹyh

⁴³ Ti m' taky hadoo ênh:

—Joom baad hadoo doo, baad ub ta ag, dooh ta ag nes'aa bä. Ti hadoo né hẽ joom see baad nadoo doo. Ta hẽnh hẽnh ta ag hahõm. Dooh baad hadoo do ta ag.

⁴⁴ Joom ag hã ji bahapäh joom ȳn. Dooh ji awyyd bä wiigo ag sasëng tëeg hedoo do hã. Dooh na-ããj hẽ ji awyyd bä uwa ag hetëk do hã.

⁴⁵ Ti hadoo ji hã. Baad hawät doo, baad hadoo do ta h'yyb gó hanäng do ta her'oot. Baad nawät doo, baad nadoo do ta h'yyb gó hanäng do ta her'oot. Ji h'yyb tym gó ji hyb n'aa newë had'yyt doo, ti né hẽ ji her'oot —näng mä Jesus kyyh.

Tób tema do ky n'aa gó Jesus beh'ũüm do ky n'aa hahỹyh

⁴⁶ Hëd n'aa ȳ bë maneëenh “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, dooh ȳ bë ky dahé bä ênh?

47 Ỹ metëeh da ny hadoo ỹ ma metëek do maa newëe doo, ky daheeh doo.

48 Tób tama do hadoo da tii. T'õp tagagoos ta tu n'aa tyw n'aa tababang bã, pã banãng bã. Tamii bag'yyp bã ta tób hã, wãn n'aa hejooñh do badãng bã ta hã, dooh ta tób tatë hyy bã, baad ta tób ta tu n'aa babang bã tabejëh do hyb n'aa.

49 Ti nado këh ỹ maa newëe do ky nadaheeh doo. Tób tama doo, j'ooj ta tu n'aa tabetuu daap hë, dooh tahej'oonh péh. Tamii bag'yyp bã ta tób hã, wãn n'aa hejooñh do adãng ta hã, tii b' tabatë hyng. Sahõñh hë takarejãã ta tób.

7

Warahén sa wahë n'aa see Jesus hã h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahỹỹh

1 Ti m' Jesus bahajaa bã kä ta ti sa hã taheer'oot doo, tababaaj hõm kãn panang Kapar-Naũm häd nãng doo hëñh.

2 Tii bã panang bã ti awät mã Roma buuj warahén n'aa sa wahë n'aa seeh. Nahëe nãng mã ta karom. P'eets mã tadajëp ta nahëe mahỹỹj. Baad mã ta kariw n'aa kamahãñ tii.

3 Ti m' ta kariw n'aa, warahén sa wahë n'aa, ky n'aa napãh mã Jesus. Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa wób tamejũũ mã Jesus wë, ramaher'oot hyb n'aa tabana hyb n'aa, ta karom tabahaso däk hyb n'aa m'.

4 Ti m' rakajaa bã kä, tak'ëp mã Jesus ramaher'oot rats'yyt doo. Hahỹỹ d' mã sa kyyh:

—Taw'ããts hë maky dahé õm tats'yyt doo —näk mãh.

5 —Takamahãñ né hë ëer, Judah buuj. Taky gabuuj ratama tób P'op Hagã Do panyyg ãã yd naherot doo —näk mã sa kyyh Jesus hã.

6 Ti m' Jesus bahõm kãn sa sii. Ti m' warahén tób bedaa däk bã m' warahén mejũũ ta najiis wób ragadoo hyb n'aa Jesus, ramaher'oot hyb n'aa. Hahỹỹ da m' rapanäk Jesus hã warahén kyyh:

—Wahëh ỹ n'aa, hã ỹỹ ỹ hyb n'aa sakog its a hã. Ti hyb n'aa mahyb n'aa tón manã tóp ỹỹ gó mabajëe suun do hã. Jããm né hë mabana.

7 Ỹ hyb n'aa sakog its a hã. Ti hyb n'aa a wë ỹ nahõm. Taw'ããts hë babã naa mamejũũ ta nahëe hã, tii bã karom ỹ bahas'oo däk da.

8 Tii d' ỹ wén edoo ỹ na-ããj né hë ỹ ky daheeh wahëh ỹ n'aa ramejũũ do ỹỹh. Ỹ na-ããj hë, warahén ỹ n'aa ỹ mejũũ, ỹ raky daheeh. Ta see ỹ mejõ bã, “Ahõm”, ỹ noo bã, ahõm né hë. Ta see ỹ mejõ bã, “Ana”, ỹ noo bã, ana né hë. Karom ỹỹ ỹ mejõ bã, “Hahỹ mamoo wäd”, ỹ noo bã, ỹ taky daheeh né hë —tii da m' sa kyyh, warahén kyyh hã.

9 Ti m' Jesus maa napãh bã m' warahén mejũũ do raheer'oot do warahén kyyh, tahyb n'aa meuunh mãh. Ti m' taty kaw'õõd däk hajõk ta sii han'aa do sa wë, ti m' taky hadoo sa hã:

—Baad bë ỹ maher'oot —nãng mãh. — P'op Hagã Do hã rah'yy ka'eeh sa noo né paawã, dooh ỹ hapãh nã pé Isaraëw buuj sa mahang tak'ëp hã ỹ h'yy ka'eeh doo, hahỹ aj'yy, Isaraëw buuj nadoo doo, h'yy ka'eeh do hadoo —nãng mã Jesus.

10 Ti m' warahén Jesus wë tamejũũ do rababaaj nã bã m' warahén tób hëñh, has'oo däg kãn mã ta karom kä ta hã rahëgãã bã kä.

Jesus h'yyb tym ganã däk do dajëp do paa panyyg n'aa hahỹỹh

11 Ti m' ta jawén kä m' Jesus bahõm kãn mã panang Naĩn häd nãng doo hëñh. Ta ma matëg, hajõk ta wób na-ããj hë Jesus rahada mãh.

12 Panang noo bã m' Jesus kajaa bã kä m' tamamuun mã ti buuj. Ramanaa mã dajëp doo. Radakã paawã m'. Jããm né m' sét né hë m' ta ti patug tamaa wät do t'aah. Hajõk ta tii bã buuj rahadaa nã ta ỹỹn.

13 Ti m' Jesus baheg'ããs bã m' ta ỹỹn, tat'yyd mehĩĩn mã ta ti ỹỹnh.

—Aód manãh —nãng mã ta hã.

14 Ti m' Jesus bahõm rabatook hëñh ta tyng jó, ti m' ta tyng hã tamoo dãng. Ti m' kamag hat'ook do rabaym. Ti m' Jesus ky hadoo:

—Pahëew —nãng mãh. —A hã ỹ mejũũ: Nu gas'ëeg gahëe! —nãng mã Jesus kamag hã.

15 Ti m' tanu gas'ëeg gahãng dajëp do paah. Ti m' taber'ood däg kãn. Ti m' Jesus bahaëej däg kãn ta ỹỹn hã.

16 Ti m' sahõnh hẽ rameuuj bong mäh, P'op Hagä Do hä m' raj'aa etsë mäh.

—P'op Hagä Do ky n'aa rod tak'ëp haj'ap do kas'ee kãn ër mahang —näk mä sa kyyh. —P'op Hagä Do bahyng ta karapee tamasa hyb n'aa —näk mäh.

17 Ti m' Jesus mo haj'aa hä kä sahõnh hẽ rapanäg hõm ta wób, Judah häj n'aa haw'ääts hẽ m', Judah häj n'aa pa hẽ habong do na-ääj mäh.

Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do Jesus reanh do panyyg n'aa hahỹỹh

18 Ti m' Jowãw nu gahem'uun do ma matëg ramaher'oot mä ta hä sahõnh hẽ Jesus moo wät do ky n'aa. Ti m' Jowãw naëënh ta wë pawóp hẽ ta ma matëg.

19 Ti m' tamejũũ mä Jesus wë rabahõm.

—Hahỹỹ da bë eaaj Jesus hä: “Õm né hẽ ti P'op Hagä Do Ky Dãng Do ta wë hana doo, ta see ti äã gada?”, denoo da —nãng mä Jowãw nu gahem'uun doo.

20 Ti m' Jesus wë rakajaa bä kä m' raky hadoo ta hä:

—Jowãw nu gahem'uun do äã tamejũũ, õm äã eanh hyb n'aa õm né tado bä P'op Hagä Do Ky Dãng Do ta wë hana doo, ta see apäh ti äã gada doo? —näk mä sa kyyh.

21 Ti noo gó né hẽ hajõk sa nahëë Jesus asog hõm doo. Hajõng nahëë Jesus asog hõm doo. Ta see hedoo ta seeh, ta see hedoo ta seeh, ta see hedoo ta seeh. Sahõnh ta ti nahëë tabasog hõm. Karap'aar h'yyb nesaa do ta wób hä hanãng do tahebëë hõm. Ty tsehët doo, sahõnh hẽ taty enä hõm, baad rabahapëë padëëk Jesus mo haj'aa.

22 Ti m' Jowãw mejũũ do hä Jesus ky hadoo:

—Bë ahõm nä, bë maher'ood Jowãw babä bë hapäh doo, bë maa newëë doo: Ty temah do paah, rahapëë padëëk. Nabong do paah, aboo padëëk p'aa hënh. Rog manahuuh doo, ahub padëëk p'aa

hënh. Nabuuj gatamah doo, ramaa napëë padëëk. Dejëp do wób genä bong ý an'oo bä. P'op Hagä Do panyyg hanãm do na-ääj hẽ kaher'ood däk kas'uut do sa hä.

23 Ky n'aa kedëng da jé ý moo wät do hyb n'aa, ý her'oot do hyb n'aa tah'yy kaneréd bä hä ý tah'yy ka'eeh doo. Tii d' bë her'ood Jowãw hä —nãng mä Jesus kyyh Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do sa hä.*

24 Ti m' Jowãw nu gahem'uun do mejũũ do rababaaj hõm jawén paa bä kä, hajõk do hä Jesus her'ood kãn Jowãw nu gahem'uun do ky n'aa. Hahỹỹ da m' ta kyyh:

—H'ëëd ti bë heg'ääs tabanawãng hënh? Jawii bah'ood ahëm do g'eeh bë heg'ääs?

25 Ti tanado bä, h'ëëd ti bë heg'ääs t'ĩ hënh? Aj'yy saroor ky n'aa gebah do dadäk do bë heg'ääs t'ĩ hënh? Dooh. Saroor ky n'aa gebah do hanãm do dadäk doo, sahõnh hẽ rah'yy karën do sa wë hanãng doo, dooh raboo bä tabanawãng bä. Sa wahë n'aa tób hanãm doo gó rababok tii.

26 Ti tanado bä, h'ëëd ti bë heg'ääs t'ĩ hënh? P'op Hagä Do ky n'aa rod bë heg'ääs? Ýỹ. Ti né ti bë heg'ääs. P'op Hagä Do ky n'aa rod bahãnh tii.†

27 Ta ti né hẽ ta ti aj'yy ky n'aa nãng do P'op Hagä Do kyy kerih do hä. Hahỹỹ da ta ky n'aa: “Ý mejũũ da panäk ý n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyww däk hyb n'aa a pooj jé”,‡ nãng kerih doo.

28 —Baad bë ý maher'oot —nãng mä Jesus. —Badäk hahỹỹ bä habong do sa mahang, dooh Jowãw bahãnh nu gadäk péh. Ti tahado né paawä, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee hedoo do sa mahang, jããm hẽ hyb n'aa sakog its né paawä, Jowãw bahãnh tanu gadäk hỹỹ kä —nãng mä Jesus.§

29 Ti m' hajõk doo, dajëër gahed'aak do sii hẽ né hẽ m', ramaa napäh bä m' Jesus her'oot doo, P'op Hagä Do hä m' raky kajäk.

* 7:23 Jesus moo wät do hä wyt ta maab hẽ P'op Hagä Do hanaa. Ti hyb n'aa tamejũũ Jowãw ramaher'oot tamoo wät do hä. Isajas 61.1 hä takerii däk ti P'op Hagä Do ky dãng do ky n'aa. † 7:26 P'op Hagä Do ky n'aa rod bahãnh Jowãw Jesus wén edoo, Jesus kajaa do pooj jé panäg n'aa Jowãw bahadoo do hyb n'aa. ‡ 7:27 Marakijas 3.1 § 7:28 Jesus kajaa do pooj jé Isaraéw buuj P'op Hagä Do bag'ääs. Sa hä tabanoo ta ky n'aa jaw'yyk doo, raky daheeh hyb n'aa. Ti noo gó Isaraéw buuj P'op Hagä Do ky dah'eeh do ramaneëënh P'op Hagä Do karapee. Ti see né hẽ Jowãw nu gahem'uun doo. Sa mahang dooh hanãng pé Jowãw bahãnh pé hyb n'aa jawyg ub doo. Jesus du doo tabag'ääs do sahõnh hẽ ta hä h'yy ka'eeh doo, Isaraéw buuj, Isaraéw buuj nadoo do na-ääj hẽ. Ta ti tamaneëënh ta karapee, tabag'ääs doo. Sahõnh hẽ ta ti Jowãw bahãnh kä. Ky n'aa netsëëh do sa mahang habong doo, ti na-ääj hẽ Jowãw nu gahem'uun do bahãnh ranu gapad'ëëk hỹỹ kä.

Baad ub sa hã P'op Hagä Do moo wät doo. Jesus her'oot do rawén gen'aak, Jowãw nu gemuun hõm do hyb n'aa p'ooj ub sa hã.

³⁰ Pariséw, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hap'ëeh do na-ããj hẽ, dooh m' ragado bã sa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Rawén ganadoo mäh, dooh paa m' rakarën Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Nyy gó da ÿ baher'oot da, da hẽ badäk hahÿÿ hã habong do panyyg ky nadah'eeh do sa ky n'aa? —näng mäh.

³² Hahÿ hadoo tii: Karepé wahoo gó hab'ëeh do ramas'uunh do hadoo. Hahÿÿ da karepé wób sa kyyh ta wób hã: “Raketëe do pud n'aa ãã gamehÿÿh bë tsebé hyb n'aa paawä, dooh masunh do bë as'ããw bã. Tii bã dajëp do heen n'aa ãã wareem, masuuj gó bë ba'oot hyb n'aa paawä. Ti na-ããj dooh bë karën bã. Dooh h'yy ketón gó bë masuuj bã”, näk karepé ta wób sa hã.

³³ Ti hadoo né hẽ da hẽ habong doo. Tabad'op hẽ ji raky dahé bã, dooh na-ããj hẽ ragenaag bã ji moo wät doo. Jowãw nu gahem'uun doo, dooh uwa s'ëeb mahÿÿnh do teëg bã. Ta see pé noo gó noo kanawa doo me P'op Hagä Do tah'yyb en'yyim. Ti hyb n'aa, “Karap'aar h'yyb mahüüm mä tii”, bë nooh.

³⁴ ÿÿ kä, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ eëek, ÿ awa. Ti hyb n'aa ÿ bë maneëenh, tahawaa, heëek do men, dajëer gahed'aak doo, nesaa do moo heb'ooh do sa najiis.

³⁵ ãã raganado né paawä, P'op Hagä Do né hẽ ti ÿÿh, Jowãw na-ããj hẽ h'yy gan'yyh doo. ãã ma met'ëëg wät do ky dah'eeh do baad rababok do hã takametä däk tii.

Buu benyym do Jesus tsyym hã ÿÿnh ahoog wät do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁶ Ti m' Pariséw see Jesus tabats'yyt ta tób hënh tabawëh hyb n'aa ta sii. Ti m' Jesus bahõm kãn ta tób hënh. Ti m' tabahyy sooh ta tyng hã rabahed'oo doo da, ta jawén p'aa hënh mä ta tsyym bëeh. Ti m' rabawëe kãn.

³⁷ Ti m' ta ti panang bã ti awät mä ÿÿnh nesaa do moo hew'ëët do paah. Ti m' taky n'aa napäh bã m', Pariséw tób hënh Jesus bawëh bã m', t'ï hënh mä tabahõm.

Buu benyym do ta moo gó. Pä s'ëeb, buu benyym do hood.

³⁸ Ti m' Jesus tsyym hã m' ta taron nu paa me tabahyy häng. Ti m' tabaoot. Ta ty nabëeh Jesus tsyym hã takajäk. Ti m' tabahawuuk ta sëen me. Jesus mä tatsyym tsanetsup, ta hã taweh'ëeh do heen n'aa. Buu benyym do tah'ook mä Jesus tsyym hã.

³⁹ Ti m' Pariséw Jesus hats'yyt do bahapäh bã m' ta tii, ta h'yyb gó m' taky hadoo: “P'op Hagä Do ky n'aa rod tado bã paawä hahÿ aj'yy, tahapäh paawä jaa ti ta ti ÿÿnh. Tahapäh paawä ti nesaa do moo hew'ëët doo. Tabahapäh bã paawä, dooh tagado bã ÿÿnh ta hã moo wät doo”, näng mä Pariséw ta h'yyb gó.

⁴⁰ Ti Jesus h'yyb hapäh mä ta ti Pariséw. Ti m' taky hadoo:

—Simaw —näng mä ta hã. —ÿ karën paawä òm ÿ maher'oot —näng mäh.

—Éj. ÿ mamaher'ood ma matëg —näng mäh.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo, panyyg gó m' tabenaa wät:

—Ti abong pawóp hẽ ajyy. Kũüt enäh sa kariw n'aa wë. Ta see kũüt 50, ta see kũüt 500.

⁴² Dooh rahaja bã repaag bã sa kũüt. Ti hyb n'aa sa kariw n'aa bawug hõm sa kũüt. Hÿÿ kä, ÿ eanh a hã —näng mä Simaw hã. —Ny hadoo do sa kariw n'aa tak'ëp takamahän up a hã péh? —näng mä Jesus.

⁴³ Ti m' Simaw ky hadoo:

—Hã ÿÿ, kũüt eh do paah —näng mäh.

—Ti né hẽ —näng mä Jesus. —Baad a kyyh —näng mäh.

⁴⁴ Ti m' ÿÿnh wë taty kaw'õöd däk. Ti m' Simaw hã ta ky hadoo:

—Mahegãã hahÿ ÿÿnh —näng mäh. — A tób gó ÿ bajëe suun bã, dooh naëng ÿ man'oo bã ji bahed'oo doo da, tsym ÿ het-syd. Hahÿ ÿÿnh kä, tsym ÿ ta ty nabëe me tatsahë däk, ti tabawug hõm ta sëen me —näng mäh.

⁴⁵ —ÿ kajaa bã, dooh ÿ matsanetsub bã makedëng do heen n'aa ji bahed'oo doo da. Hahÿ ÿÿnh kä, dooh teréd bã tatsanetsup do tsym ÿÿ hã, ÿ kajaa bã tadu dahäng do né hẽ.

⁴⁶ Dooh mahawug bã ta syyj buu benyym do nuh ÿÿ gó ji bahed'oo doo da. Hahÿ

ÿÿnh, buu benyym do tahah'ook tsym ÿÿ hã.

⁴⁷ Tak'ëp ÿ tawén kamahän, hajöng nesaa do ta wë hanäng do paa P'op Hagä Do mabaan hõm do hyb n'aa. Kanahën hadoo do nesaa do hã näng do P'op Hagä Do awug hõm doo, kanahën doo hë P'op Hagä Do takamahän –näng mä Jesus Simaw hã.

⁴⁸ Ti m' ÿÿnh hã kä Jesus ky hadoo:

–Nesaa do a hã hanäng do paa kado hõm –näng mäh.

⁴⁹ Ti m' Simaw atsyid bong do wób sa h'yyb gó m' rabadoo:

–Jaa ti hÿÿh? Tahajaa g'eeh nesaa do tado hõm bä? Jããm né hë P'op Hagä Do hajaa tii –näk mä sa h'yyb gó.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ênh ÿÿnh hã:

–Õm P'op Hagä Do wén ed'ëep nesaa do mahänh, hã ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahõm kä h'yyb näm doo me –näng mä Jesus.

8

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti jawén mä sét panang ken'yyh bä m' Jesus her'ood hõm mä P'op Hagä Do bag'ãas do ky n'aa hanäm doo. 12 hedoo do ta ma matëg rahada mä Jesus.

² Ah'ũm mä na-ãäj hë ta sii ÿÿj wób, karap'aar h'yyb nesaa do sa hã padëek do paa Jesus habëe hõm do sa hã, sa nahëe tado hõm do sa hã. Sa mahang ti awät mä Marija Madarën häd näng doo, 7 karap'aar h'yyb ta hã henyih do paa Jesus habëe hõm doo.

³ Ta see häd mä Jowän, Kusa häd näng do ÿÿm. Hãj n'aa wahë n'aa Eróts häd näng do kaser n'aa m' ti ta patug. Ta see häd mä Susään. Hajök mä ÿÿj wób rahada Jesus. Sa dajëer me ramasa Jesus ta ma matëg daheeh sa waa hã.

⁴ Ti m' hajök ta wób kata padëek mä Jesus wë. Jé pad'yyt hë naa rabena. Ti m' ta ma matëg hã tamaher'oot hahÿ panyyg:

⁵ –Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym. Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me

takajäk. Ta wób ratsabeeb hõm, ta wób taw'ëed rabajóh jëng.

⁶ Joom tym wób kajäk pä ta yt tabahadoo do jó. Kanahën its k'ãats tii bä. Ti taganyih bä nanyw hë tatsawyh jëng, dooh tabat-sahëe ta h'yyb.

⁷ Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bä. Ta nemuun sasëng gajewäng. Tii bä kä, dooh tawëe wäd bä kä sasëng hyb n'aa.

⁸ Ta tym wób kajäg kãn baad tabadoo bä. Genyih, baad tabawäng, baad tabeaa. 100 nuu me tabejoom do bahänh tabeag kãn baad tabadoo bä kajäk doo –näng mä Jesus, panyyg ky n'aa me m' tabaher'ood kãn.

Ti m' tabahajaa bä panyyg taher'oot doo, taky hadoo:

–Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bä, taw'ãats hë tahyb n'aa matakëe –näng mäh.

⁹ Ti m' ta ma matëg beanh ta hã nyy d' tahanäng pé m' ti panyyg.

¹⁰ Ti m' taky hadoo sa hã:

–Bë hã P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do P'op Hagä Do bag'ãas do hã. Ta wób sa hã, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa hã, ÿ maher'oot panyyg ky n'aa me –näng mäh. –Ti hyb n'aa, “rahegãã né paawä m', dooh m' rah'yy genä bä. Ramaa newë né paawä, dooh tagah'ood bä sa hã”* –näng mä Jesus kyyh sa hã.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

–Hahÿÿ d' tahanäng pé panyyg ky n'aa: Joom tym, P'op Hagä Do kyyh.

¹² Joom tym wób ta tyw n'aa me kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëe do wób sa hã. P'op Hagä Do kyyh sa h'yyb gó kajäk do Dijab asog hõm raky nadaheeh hyb n'aa, ranedëp hyb n'aa nesaa do mahänh.

¹³ Joom tym wób pä banäng bä kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëe do wób sa hã. Ramaa newëe bä h'yy gadajaa gó ragado né hë paawä, nanyw hë rah'yy gejë hõm. Joom kóm nanäng nä do hadoo sa hã. Pooj jé dó raky daheeh. Tii bä, hejoonh doo me P'op Hagä Do metyy bä baad rah'yy kae bä, nanyw hë rah'yy gejë hõm.

* 8:10 Isajas 6.9

14 Joom tym wób sasëng mahang kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hä. P'op Hagä Do kyyh ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hë badäk hahÿÿ hä ji bawät do hä.† Dajëër hä, sa ma hä, rakarën do hä rahyb n'aa hũüm had'yyt hë. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahõm. Joom neaak do hado däk tii.

15 Joom tym wób baad tabadoo bä kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hä. Baad ub sa h'yyb, t'õp madäk doo me ramaa newëë. P'op Hagä Do kyyh ramaa napäh bä, baad rabenäm sa h'yyb gó. Rahyb n'aa matakä had'yyt hë ta hä. Tabad'op hë rah'yy gejë hõm. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom he'aak do hadoo tii –näng mä Jesus.

16 Ti m' taky hadoo ënh:

–Ta bag dooh ji gataa so bä ji bejën hyb n'aa manajuu yt hä, ji bejën hyb n'aa ji jó ÿÿh do yt hä. Dooh. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, tób gó hajëë pëë do rabahapäh hyb n'aa.

17 Ta ti hadoo da ÿ ma metëëk do hä: Sahõnh hë kejën nä doo, ji nahapäh nä doo, ta jawén kä da sahõnh hë da rabahapäh, wyt ta maab däg da sa hä.

18 Ti hyb n'aa taw'ääts hë baad bë hyb n'aa matakä bë maa newëë do hä. Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nä ta hä ta h'yy ganäng doo. Jé kanahën d'os hë h'yy ganäng doo, tahajaa do ted'oo doo, P'op Hagä Do ado hõm da ta hä kanahën d'os hadoo doo‡ –näng mä Jesus.

Jesus wakãän heh'ääts do panyyg n'aa hahÿÿh

19 Ti m' ta see pé noo gó Jesus ÿÿn, ta wakãän sii hë m' rabana, Jesus raheg'ääs. Du daa m' rakad'oo pé hajök do hyb n'aa ta w'oo hä hab'ëëh doo.

20 Ti m' rë tanyy ky hadoo ta hä:

–A ÿÿn, a wakãän ta w'oo hä rabab'ëëh. Õm mä raheg'ääs –näng mäh.

21 Ti m' Jesus ky hadoo:

–Sahõnh hë P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë doo, ky dah'eeh doo, ti né hë ëën

hadoo, ti né hë wakãän haa hadoo –näng mäh.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

22 Ti m' ta see pé noo gó m' Jesus baher'oot ta ma matëg sa hä:

–Ti bä, ër atsëg hõm karaj'aa tamyyj jé.

Ti m' ragatsëg t'oonh marakate gó.

23 Ti m' rabatsëk bä kä m' Jesus aã sooh mäh. Ti m' bah'ood bana kãn tak'ëp. Tewëëp mä maadaka. Marakate m' tetaa m'. Äm n'aa näng. P'eets mä marakate bagyyb jëë paawä.

24 Ti m' ta ma matëg ramebëë nyyh, ti m' raky hadoo:

–Äã Wahë N'aa! –näk mäh. –Ër ag'yyp da! –näk mäh.

Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' bah'ood, maadaka tameduuk. Ti m' bah'ood badoo wäd. Badatih däk mäh.

25 –Dooh hä ÿ bë h'yy kasadëë bä? –näng mäh.

Ti m' tak'ëp mä rabeÿÿm bong, tak'ëp mä rameuj bong. Ti m' rakaner'oot sa mab hë:

–Jaa ti hÿÿ éh? Bah'ood, maadaka sii hë raky daheeh! –näk mä sa kyyh.

Karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

26 Ti m' rakajaa Geras buuj sa häj n'aa bä, karaj'aa tamyyj jé, Garirej häj n'aa nu masee me.

27 Ti m' Jesus gatsëg nyyh bä kä m', nyyw hë m' tabana ta wë aj'yy mera doo, karap'aar h'yyb hä näng doo, ta tii bä babuuj. Bãp peej mä tabawät ta si n'aa hë. Bãp peej däg mä tanaã wät tób yt hä. Pã gabaho doo gó, panang buuj dejëp do sa kamag n'aa radebong doo bä tabahe'ÿÿh.

28 Ti m' Jesus tabahapäh bä m' tak'ëp mä tageëëj wät. Jesus matym gó m' tabadëë hyng. Tak'ëp mä ta kyyh:

–H'ëed makarën wë ÿÿ, Jesus, P'op Hagä Do T'aah, Sahõnh hë Bahãnh Hadoo Do T'aah? ÿ d' marejä manäh! –näng mäh.

29 Tii d' tawén edoo mäh, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hõm do hyb n'aa m'.

† 8:14 Ta ti hedoo do hä raty kanewad had'yyt hë. Rahyb n'aa tón had'yyt hë sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo.

‡ 8:18 Ta ti tawén kado hõm sa hä, rahyb n'aa manatakëë do hyb n'aa. Dooh rahyb n'aa p'eed bä P'op Hagä Do panyyg hä.

Hajõõ nuu me m' karap' aar h'yyb bejëng ta hã tamera doo. Haak sapuuw hadoo doo me né hẽ m' ramoo maw'yyd né paawä m', ratsyym mew'yyd hõm paawä m', hagã nyy né paawä m', tagahet'ëeh mä haak sapuuw hadoo doo. Tabanawäng hẽnh daap mä tawajaah karap' aar h'yyb an'oo bä.

³⁰ Ti m' Jesus beaanh ta hã:

—Nyy d' a häd? —näng mäh.

—“Hajõk Doo” äã häd —näng mäh.

Hajõk karap' aar h'yyb ta hã hanäng, tii d' ta häd tawén hadoo.

³¹ Ti m' karap' aar h'yyb nesaa do rets'ëë had'yyt mä Jesus hã tanah'eed hyng hyb n'aa tabanesaa hẽnh.

³² Hajõng mä too yb tii b' habëëh karaj'aa takëen hã, wajapëm doo bä. Tii b' mä sa waa rabahew'aa. Ti m' karap' aar h'yyb rabetsëë Jesus banoo hyb n'aa rabajëë pëë too yb hã. Ti m' Jesus banoo t'ïi hẽnh sa hã kä.

³³ Ti m' karap' aar h'yyb nesaa do benä kãn aj'yy hã hanäng do paah, too yb hã m' rabajëë pä kãn. Ti m' too yb rapah'uud bong, rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëënh tame wajapëm doo hẽnh, tame m' rakejäg bëënh. Ti m' t'öp mä rapehäs.

³⁴ Ti m' too yb hagã n'aa rabahapäh bä m' ta tii, waj'aa bong mäh. Sa panang bä, panang nedaa bä na-ããj mä ramaher'oot sahõnh hẽ rahapäh doo.

³⁵ Ti m' t'ïi hẽnh buuj rabana t'ïi hẽnh rabaheg'ääs hyb n'aa ky n'aa näng doo. Ti m' Jesus wë rakajaa bä kä, rabahegää kãn aj'yy hajõng do karap' aar h'yyb nesaa do hanäng do paah. Asooh mä Jesus tsyym pa. Saroor näng mäh, baad däg mä ta h'yyb tym. Ti m' rabeÿÿm bong.

³⁶ Ti m', ta ti hap'ëëh do rabaher'ood kãn han'aa do sa hã kä, ta ti aj'yy ky n'aa, Jesus ahub däk do ky n'aa.

³⁷ Ti m' ta ti babuuj rabetsëë Jesus hã, tabahõm hyb n'aa sa häj n'aa bä naa. Tak'ëp mä rabeÿÿm bong rawén eanh tabahõm hyb n'aa. Ti m' Jesus gatsëg so kãn marakate gó, ti m' tabahõm kãn.

³⁸ Aj'yy kä m' karap' aar h'yyb nesaa do hadäk do paa m' betsëë Jesus hã, Jesus sii tabahõm hyb n'aa. Ti m' Jesus baher'oot ta hã tabahõm hyb n'aa. Hahÿÿ da m' taky hadoo ta hã:

³⁹ —Abaaj hõm a tób hẽnh, a wakãän rababong hẽnh. Maher'ood sa hã sahõnh hẽ taw'ääts hẽ hadoo do a hã P'op Hagã Do mo haj'aa, õm tahuub däk doo —näng mä Jesus kyyh ta hã.

Ti m' aj'yy bahõm kãn. Taher'oot mä sahõnh hẽ panang buuj hanäm do Jesus mo haj'aa ta hã.

ÿÿnh has'oo däk do ky n'aa, karapee h'yy ganä däk do ky n'aa daheeh hahÿÿh

⁴⁰ Ti m' Jesus batsëg hõm bä p'aa hẽnh karaj'aa tamyyj jé, hajõk baad ragadoo. Jesus mä ragadaa b'ëëh.

⁴¹ Ti m' aj'yy Jaj-Ro häd näng do bana Jesus wë. Tób P'op Hagã Do panyyg rayd naherot do sa wahë n'aa see m' tii. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wë. Ti m' tak'ëp mä tabetsëë ta hã ta tób hẽnh tabahõm hyb n'aa ta sii.

⁴² Jääm né m' sét its mä ta toog. P'eets mä tadajëp. 12 m' ta hyb n'aa pé ta baab n'aa.

Ti m' Jesus bahõm ta sii. Tamahõm me m', hajõk do ta sii hah'üüm do gatat'uuk mä ta hã.

⁴³ Sa mahang ti awät mä ÿÿnh. Majyyw mä ta nahëëh. 12 m' ta baab ta nahëë badäk. Dooch m' hajaa pé masa pé ta hã.

⁴⁴ Ti m' Jesus jó gadäk hẽnh mä tabana ta wë. Ta saroor noo hã m' tamoo däng. Tii bä kä m', nyyw hẽ m', dooh wäd mä ta hã ta nahëëh. Ti m' Jesus beaanh:

⁴⁵ —Jaa hã ÿ moo däng? —näng mäh.

—ÿ ti dooh —näk mä sahõnh hẽ ta pa hab'ëëh doo.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ma Matëg —näng mäh. —Hajõk gatat'uuk a hã. Hajõk a hã moo kajäk —näng mäh.

⁴⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Dooch. Hã ÿÿ pé ÿ hapäh hã ÿÿ moo däng doo. Hã ÿ naa anyyh hejój ÿ ky gabuuj —näng mäh.

⁴⁷ Ti m' ÿÿnh hegää bä kä du daa m' takejën péh, ana mä Jesus wë. Kajajän mä ta äm n'aa gó m', tabahyy häng mä ta wë ta taron nuu me. Sahõnh hẽ ramaa napäh bä m' tamaher'oot h'ëëd hyb n'aa tawén moo däng ta hã. Taher'oot mä nyy d' tabahas'oo däk nyyw hẽ.

⁴⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Tok ŷy, òm has'oo dāk P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahõm kä h'yyb näm doo me —näng mäh.

⁴⁹ Jesus ber'oot nä bä m', takajaa aj'yy Jaj-Ro tób hēnh naa. Ti m' taky hadoo Jaj-Ro hä:

—A toog h'yy gakog hõm —näng mäh. —Dooch mah'yyb panasä wäd bä ma matëg —näng mäh.

⁵⁰ Jesus maa napäh bä m' ta kyyh, ta ky hadoo Jaj-Ro hä:

—Mahyb n'aa tón manäh. Hä ŷ h'yy kasadëë. Tii bä da a toog da has'oo dāk! —näng mäh.

⁵¹ Ti m' Jaj-Ro tób bä rakajaa bä m', dooh m' Jesus an'oo bä hajök rabahõm ta sii. Jããm né hē m' tanoo hajëë p'ëë Peed, Tsi-jaag, Jowãw, dajëp do yb, dajëp do ŷyñ.

⁵² Séd dó m' tób yt hä raräb bä rabë bä. A'oot mä ta wób. Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Jããm hē ti bë kyyh —näng mäh. —Bë aóid manäh. Karapee dooh tadajëb bä. Aŷyñ tii —näng mäh.

⁵³ Tii bä m' rakawew'aam ta kyyh. Dajëp né hē m' sa hä.

⁵⁴ Ti hadoo né hē dooh m' Jesus hyb n'aa p'eed bä sa kyy hä. Ti m' karapee hä tamoo maso dāk, ti m' taky hadoo ta hä:

—As'ëëg g'ëed tok ŷy! —näng mäh.

⁵⁵ Tii bä m' h'yy ganä dāk mä p'aa hēnh. Nyyw mä tabas'ëëg gëët. Ti m' Jesus maher'oot sa hä rabanoo hyb n'aa maruus awa.

⁵⁶ Tii bä m' ta yb, ta ŷyñ rameuuj bong mäh. Ti m' tak'ëp Jesus mejüü sa hä ranaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa.

9

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahyñh

¹ Ti m' ta see pé noo gó m' Jesus naëënh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' tabanoo mä sa hä karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa, nahëë näng do rabaheso hyb n'aa na-ããj hē.

² Ti m' tamejüü mä rabahõm, ji P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa rabaher'ood hõm hyb n'aa, nahëë enäh do rabaheso hõm na-ããj né hē.

³ Hahyñh da m' tamejüü:

—Dooch d' bë mahüüm péh. Ji tatu hadoo péh, päw hadoo péh, ta hood hadoo péh, ta säm hadoo péh, bë saroor see hadoo péh —näng mäh.

⁴ —Bë nu kajäk bä ta wób tób bä, tii bä da bë baym dó panang bë beréd hõm bä kä.

⁵ Bë raganado bä, bë ahõm sa mahãnh. Sa panang bä naa bë ahõm bä bë tsyym suun bë tepyng padäg k'ãäts. Tii da bë bad'oo, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bä P'op Hagä Do panyyg raky nadaheeh doo —näng mä ta kyyh sa hä.

⁶ Ti m' rabahõm kãn. Sét ken'yyh panang bä m' rabaher'oot mä P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Jé pad'yyt hē heso hõm mä nahëë enäh doo.

⁷ Ti m' Garirej häj n'aa wahë n'aa, Eróts häd näng doo, taky n'aa napëë dāk mä tii. H'yyb manepëë wäd mä Eróts Jesus ky n'aa raher'oot do hä.

—Jowãw nu gahem'uun do paa ti ta ti dejëp do mahang ganä wät doo —näk mä ta wób.

⁸ —Eriij p'ooj ub hawät do paa kas'ee wät do tii —näk mä ta wób.

—P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habok do paa see ganä wät do ti ta tii —näk mä ta wób.

⁹ Ti m' Eróts ky hadoo:

—Jowãw nu gahem'uun doo, ŷ mejüü paa ranu gahög hõm. Jaa ti ta tii, hä ŷ ramaher'oot do ta ky n'aa? —näng mä Eróts kyyh.

Takarën paawä m' taheg'ããs Jesus.

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahyñh

¹⁰ Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü doo, rababaaaj nä bä m' Jesus wë, ramaher'oot mä ta hä sahõnh hē ramoo bok doo. Ti m' 12 hedoo do Jesus mahüüm sa m'aa hēnh kä, panang Betsaj-Da häd näng doo hēnh.

¹¹ Ta wób, hajök doo, raky n'aa napäh bä m' n'yy hēnh Jesus rabahõm, ah'üüm mä sa jawén. Rakajaa bä Jesus gadoo mä hajök doo, ti m' tama metëek sa hä ji P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa. Nahëë enäh do heso hõm mäh.

¹² Tüüh tabado dāk bä kä m' 12 hedoo do rabana Jesus wë, ti m' raky hadoo ta hä:

—Mamejō hōm hajōk do panang tabanäng bā, sét ken'yyh rabaj'eenh hēnh na-āāj hē, sa waa rabetsēē hyb n'aa, t'īī hēnh raba'yŷh hyb n'aa. Dawēē hahŷ babā —nāk mā sa kyyh.

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē né hē hanoo sa waa —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Doooh tahaja bā —nāk mäh. —Jāām hē ti hanyys ji ma poo oow pé pāw, pawóp its tah'yŷb —nāk mäh. —Makarēn āā bahōm āā betseē hajōk do sa waa? —nāk mäh.

¹⁴ (5 miw ajyy tahyb n'aa pé m' tii bā hab'ēēh doo.) Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē mejō rabehty b'ēēh tūū, 50 ken'yyh ketyn hōm doo —näng mäh.

¹⁵ Ti m' Jesus mejūū doo da né hē m' rabad'oo. Sahōnh hē m' rabehty b'ēēh.

¹⁶ Ti m' Jesus asog dāk mā pāw, tah'yŷb na-āāj mäh. Hŷpong jé taty däng bā m', P'op Hagä Do hā taky hadoo:

—Ōm taw'āāts hē Ee. Man'oo dāk āā tā, man'oo dāk āā waa —näng mäh.

Ti m' pāw, tah'yŷb na-āāj né hē taganebäh bong mäh, tets'ēē hōm mā ta ma matēg sa hā, rabets'ēē hōm hyb n'aa hajōk do hā kā.

¹⁷ Tii bā kā m', sahōnh hē m' rabawēē bong. Wog enā hōm mā sahōnh hē. Ti m' mad'aak doo m' ta ma matēg rata hōm mā kawaju gó. 12 m' kawaju gedē hōm mäh.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahŷh

¹⁸ Ti m' ta see pé noo gó ta m'aa hēnh Jesus ky n'aa etsēē mäh. P'eets hē m' ta ma matēg rabab'ēēh. Ti m' tabahajaa bā kā m' taky n'aa etsēē doo, tabeaanh ta ma matēg sa hā:

—Jaa m' yŷh, sa nooh?

¹⁹ Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m' ōm mā Jowāw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m' ōm mā Eriij makūūh. Ōm mā P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub dejēp do paa see ganā wāt do m', ta wób sa nooh —nāk mā sa kyyh ta hā.

²⁰ —Bē hā ēnh? Jaa yŷ bē hā ēnh? —näng mā Jesus sa hā.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Ōm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus mejūū tak'ēp sa hā ranaher'oot hyb n'aa ta ti ta wób sa hā.

²² Ti m' taky hadoo:

—Yŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, hajōng da yŷ ahoop. Ēr wahē n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa na-āāj da, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do na-āāj hē yŷ da rahyb n'aa wareem. Yŷ da dajēp ran'oo bā. Tamawoob hē ta āh, yŷ ganā wāt da p'aa hēnh —näng mā ta kyyh.

²³ Ti m' taky hadoo sahōnh hē sa hā:

—Jé karēn pé hēp yŷ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'āāts hē teréd hōm ta hā hē tah'yy ka'eeh doo, taw'āāts hē teréd hōm ta hā hē tahyb n'aa newēē doo. Taw'āāts hē da tagado had'yyt hē tahoop do hēp yŷ n'aa. Taw'āāts hē tagadoo hēp yŷ n'aa radajēēb bā na-āāj hē. Taw'āāts hē yŷ taky daheeh, taw'āāts hē yŷ bawāt doo da da ti bawāt.

²⁴ Tii d' yŷ wén edoo, badāk hahŷh hā ji hawāt do tak'ēp kamahān doo, jé tahoop do hēp yŷ n'aa jeŷŷm doo, dooh da P'op Hagä Do wē tanu dēē bā. Jé hēp yŷ n'aa tahoop do gadoo péh, hēp yŷ n'aa tadajēēb bā, ta h'yyb tym da P'op Hagä Do wē da tanu däng.

²⁵ Hēd n'aa ji karēn sahōnh hē badāk hahŷh ji ta danāh, ji h'yyb tym ta s'ee hēnh tahōm bā? —näng mā ta kyyh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Hēp yŷ n'aa, yŷ ma metēēk do hyb n'aa na-āāj hē nu mebyng péh, yŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo, yŷ d' nu mebyng ēnh ta hyb n'aa hejój yŷ hā yŷ bahyng bā ta bag tak'ēp gabarēēh doo gó, Ee hejój gó, āās tak'ēp baad hedoo do sa hejój gó na-āāj hē yŷ bahyng noo gó —näng mäh.

²⁷ —Baad bē yŷ maher'oot. Ta wób babā ēr mahang habong do rahapäh nā da yŷ du doo noo gó sahōnh hē yŷ bag'āās P'op Hagä Do hejój me. Radejēp do pooj jé rahapäh nā da tii. Né hup yŷ né hē ta ti yŷ her'oot doo —näng mā Jesus ta ma matēg sa hā.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahŷh

²⁸ Ti m' 8 ta hyb n'aa pé sa ā jawén paa bā m', Jesus mahūūm ta sii Peed, Tsijaag, Jowāw daheeh. Ti m' rabas'ēēg kán waēē jó taky n'aa etsēē hyb n'aa.

29 Ti m' taky n'aa etsēē bā m', Jesus mamets kawareem dāk sa matym gó. Ta see hado dāk mäh. Tak'ëp mā ta saroor gabar'ëeng dāk, hawyp do gabarëeh doo da.

30 Ti m' pawóp hē ajyy, p'ooj ub habong do paah, Eriij, Mosees häd enäh do

31 rakas'ee b'ëeh sa matym gó, ta bag gabarëeh doo gó. Er'oot mā Jesus sii. Er'oot mā ta sii Jerusarēnh bā Jesus dajëp do ky n'aa hā.

32 Ty jaw'yyk mā Peed ta najiis daheeh. Ti hyb n'aa aā b'ëeh mäh. Ti m' raty gawëej padëek bā m', Jesus bag tak'ëp gabarëeh do rabahapäh. Ti m' ajyy ta pa ab'ëeh mā rabahapäh.

33 Ti m' ajyy rabahöm bā Jesus mahānh, Peed ky hadoo mā Jesus hā:

—Ma Matëg! —näng mäh. —Taw'ääts hē babā èr hā! —näng mäh. —Taw'ääts hē tamawoob hē ta tób n'aa aā temaa toonh. Sét hē a tób, sét hē Mosees tób, sét hē Eriij tób —näng mäh.

(Dooch m' tadoo wät pé tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m', tii d' tawén edoo.)

34 Ti m' Peed ber'oot nä bā m' wë puh ganyyh. Sahōnh hē sa hā wë puh hadoo do badäng bā m' Jesus ma matëg rabeÿÿm bong mäh.

35 Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mā ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, ÿ h'yyb däng doo. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

36 Tii bā m', kyyh hadoo do ky dawuh bā m', rabaheg'ääs, dooh boo m' Jesus pa hab'ëeh doo. Ta mab hē m' tabayyw geët. Ti m' sa h'yyb gó m' rabenäm ta ti rahapäh doo, ramaa napäh doo. Dooch m' rahe'ood bā ta wób sa hā.

Pahëew Jesus haso dāk do panyyg n'aa hahÿÿh

37 Ti m' jati pé Jesus rabahyk bā ká m' waëë jó naa, hajök kataa sa hā.

38 Ti m' hajök do see ky ganyyh. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —Mahegää tah ÿÿ. Jääm né hē sét had'os do tah ÿÿ.

39 Karap'aar h'yyb nesaa do ta hā adäk. Ta hā tadëe bā tak'ëp tah ÿ geëenh, tak'ëp tameraa wät, tūü takepëed had'yyt hē,

tsanamäts dāk tan'oo bā. Dooch tahyb n'aa eréd bā, tak'ëp tarejää —näng mäh.

40 —ÿ eaj wät a ma matëg sa hā raba-habëe hōm hyb n'aa. Dooch rahaja bā —näng mā ta kyyh Jesus hā.

41 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do bëeh, da hē badäk hahÿÿ bā habok doo! Baad nado bë h'yyb tym —näng mäh. —Hajōō nuu me ÿ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky dahé dāk hyb n'aa ká? ÿ häd h'yyb napan däg bë hā, hā ÿ bë h'yy kanasadä nä do hyb n'aa —näng mäh. —Mamana b'ëep a t'aah —näng mā aj'yy hā.

42 Ti m' ramanaa bā m', karap'aar h'yyb nesaa do pahëew tadawäts jat tūü. Meraa wät mäh. Tūü m' takawereem, kawereem, kawereem jat mäh. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do Jesus geäm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' pahëew tabahaso dāk. Ti m' Jesus bahaëej geët ta yb hā.

43 Tak'ëp mā sahōnh hē rameuunh P'op Hagä Do mo haj'aa hā.

Jesus mo haj'aa hā sahōnh hē rameuuj bong bā m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hā:

44 —Baad bë hyb n'aa matakä da bë ÿ maher'oot doo: ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo dāk da ta wób sa moo gó —näng mā Jesus ta ky n'aa hā.

45 Dooch m' rah'yy genä bā ta ti Jesus edoo do sa hā. Dooch m' rahapëe bā ta ti tedoo do sa hā. Kejën do hadoo mā sa hā. H'yyb e'ÿÿm mā rawén neaanh.

Raky ked'aak doo, jaa sa bahānh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

46 Ti m' ta ma matëg ky ked'aak mā ny hadoo do sa mahang hyb n'aa jawyk ta wób sa bahānh.

47 Jesus h'yyb hap'ëeh mā sa h'yyb, ti hyb n'aa m' karapee t'aah ta moo takyg geët ta pa.

48 Ti m' taky hadoo:

—Hëp ÿ n'aa hahÿ karapee t'aah gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh. —ÿ gadoo péh, hā ÿ mejūü do tagadoo. Tii d' ÿ wén edoo, tak'ëp hyb n'aa sakog is do bë mahang, ti né da hyb n'aa jawyk P'op Hagä Do matym gó —näng mā Jesus sa hā.

49 Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Ma Matëg! —näng mäh. —Äã hapäh aj'yy a häd tabesok bä tahebë karap'aar h'yyb nesaa doo. Ër h'yyb hata nado tii, ti hyb n'aa äã ge'ÿÿm tii d' tanad'oo hyb n'aa —näng mä Jowāw kyyh Jesus hä.

50 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë geãm manäh! —näng mäh. —Bë wë h'yy kawanereem doo, bë h'yyb hata tii —näng mäh.

Samarija buuj wób Jesus raganadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

51 Tabedaa däk bä m' p'aa hënh Jesus basëek do hÿ pong jé, Jerusarënh hënh tabahöm tah'yyb däng mäh, tahapëë né paawä m' rarejäã t'ii hënh.

52 Ramahöm me m' tamejüü ta panäg n'aa ta pooj jé, takajaa hyb n'aa ta tii bä. Tamejüü mä Samarija häj n'aa panang s'ee hënh rabenäm hyb n'aa ta pooj jé, takajaa hyb n'aa tii bä.

53 Dooh m' panang buuj ragado bä, Jerusarënh hënh Jesus bahöm do hyb n'aa.

54 Ti m' Tsijaag Jowāw daheeh raky n'aa napäh bä Jesus raganadoo do ky n'aa, raky hadoo Jesus hä:

—Äã wahë n'aa —näk mäh. —Makarën p'op naa tëëg hõõ äã mejõ hyng ragawatsik hyb n'aa? —näk mäh, reanh mäh.

55 Ti m' duu hënh Jesus ty kawareem wät, ti m' taky geãm bong tii d' rahyb n'aa newëë do hyb n'aa.

56 Ti m' panang s'ee hënh kä Jesus bahöm kän.

Jesus sii ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

57 Ti m' ta tyw n'aa me ramahöm me aj'yy see ky hadoo ta hä:

—Öm ÿ hadaa had'yyt hë mahahöm hënh —näng mäh.

58 Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Kanari tób näng, taw'ëed maag enäh. ÿÿh Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, dooh tóp ÿÿ pé ÿ yd kameh'ääk péh —näng mäh.

59 Ti m' aj'yy see Jesus bats'yyt:

—B'ëëp ana si ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Pooj jé dó ÿ abaaj hõm Ee wë ÿ bahag'ääs hyb n'aa. Tadjëp jawén paa bä kä, ÿ dakä jëng jawén paa bä kä òm ÿ bahadaa kän —näng mäh.

60 Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Na hä ÿ h'yy kana'eeh doo, dejëp do hadoo doo, dakëë sa da hadoo doo —näng mäh. —Öm tii kä, ÿ karën maher'ood ta wób sa hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa —näng mä Jesus.

61 Ti m' aj'yy see ky hadoo:

—Öm da ÿ hada wahë ÿ n'aa. Pooj jé ÿ karën paawä ÿ babaaj hõm wakän haa, ee, eën ÿ kedëë wät hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

62 Ti m' panyyg gó m' Jesus ky gadoo:

—K'ääts wapën n'aa booj yb takyyk doo me du doo do moo wät doo, ta jawén p'aa hënh tahegää bä, nas'aa däg tamo haj'aa. Ti hadoo né hë jé du doo do ÿ hada doo, tii bä ta see hä tahyb n'aa newë bä, dooh tahaja bä tamoo wäd bä P'op Hagä Do bag'ääs do hä —näng mä Jesus kyyh.

10

Jesus mejüü 72 hadoo do ta ma matëg panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ti m' ta ti jawén paa bä 72 ta ma matëg wób Jesus asëew hõm mäh. Pawóp hë ken'yyh mä tamejüü ta pooj jé, ta wób sa panang hënh tabahöm doo hënh.

2 Rabahöm do pooj jé taky hadoo sa hä, panyyg gó m' tamaher'oot:

—Hajõng ti anyy däg paawä joom ag wah'ëë däk do ji ataa do pan'aa, pawóp its ta taa n'aa* —näng mäh. —Ti hyb n'aa taw'ääts hë joom danäh hä, P'op Hagä Do hä, bë ky n'aa ets'ëë tamejõ nä ta wób joom hä ramoo bok hyb n'aa.

3 Sa mahang bë ÿ mejüü, b'éé tabanas'aa mahang habëeh do hadoo† —näng mäh.

4—Dooh d' bë mahüüm dajëer hadoo doo, ta hood hadoo, tsyym suun ta gó bë gawät do jawén buuj hadoo doo —näng mäh. —Bë

* **10:2** Hahÿÿ d' Jesus hanäng péh: Hajök ta hä h'yy ka'eeh do pan'aa paawä, pawóp its ta ky n'aa sa hä her'oot do pan'aa. † **10:3** Ta wób rakawajään da sa wë rakanarën do hyb n'aa P'op Hagä Do wë rah'yy kawereem bä, tahanäng pé tii.

kehewad manä bë kedëng do hä ta hõõ bä —näng mä sa hä.

⁵ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë nu kajäg bä ta wób tób bä, hahÿÿ da bë edëë ta yt hä haj'eenh doo: “Bë P'op Hagä Do h'yyb n'yyim”, denoo da.

⁶ Tii bä haj'eenh do baad rado bä, hanäm gó bë ragado bä, P'op Hagä Do h'yyb n'yyim do aym sa wë bë kedëng doo. Hanäm gó bë raganado bä, dooh da P'op Hagä Do h'yyb enäw bä tii.

⁷ Panang bä bë kajaa bä, bë kahÿÿd manä tób wób hënh. Bë ayyw jeej da bë gadoo do tób bä. Taw'ääts hë bë eëëk, bë awa, bë awëë bë hä ranoo doo. Taw'ääts hë moo bok do sa hä ramoo bok do sãm ji banoo. Ti hyb n'aa, bë nu mebyy manä bë gadoo do hä —näng mäh.

⁸ —Panang bä bë kajaa bä kä, bë ragado bä, bë hyb n'aa sëew manä bë waa. Taw'ääts hë bë awa, bë awëë bë hä ranoo doo.

⁹ Nahëë enäh doo, bë nahëë sog hõm. Hahÿÿ da bë her'oot sa hä: “Edah bë hä P'op Hagä Do bag'ääs doo”, denoo da —näng mäh.

¹⁰ —Panang bä bë kajaa bä, bë raganado bä, bë ahõm panang tyw n'aa me. Hahÿÿ da bë maher'ood sa hä:

¹¹ “Äã tsyym suun äã tepyng padëëk bë panang k'ääts, P'op Hagä Do bë ganadoo do heen n'aa tii. Bë äã maher'oot hÿÿ kä: P'eets hë paawä P'op Hagä Do bag'ääs do bë wë, dooh paawä bë gado bä.” Tii da bë kyyh sa hä —näng mäh.

¹² —Baad bë ÿ maher'oot. Sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Sodoma panang buuj sa sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da nesaa doo, bë ganadoo do panang buuj hä —näng mäh.

¹³ Ti m' panang Korasïn, Betsaj-Da häd enäh do buuj ky n'aa ta her'oot mäh:

—Nesaa do P'op Hagä Do anoo da bë hä Korasïn, Betsaj-Da panang buuj. Hajõng ÿ pehuunh do paa bë mahang. Dooh ÿ bë ky dahé bä. Panang Tiir, Sidõn häd enäh doo bë ÿ pehuuj bä paawä bë mahang ÿ pehuuj wät doo, p'ooj ub paawä ti buuj nesaa do hä rat'yyd kamehïin paawä, P'op Hagä Do hä rah'yy kawereem paawä. P'ooj ub paawä

saroor hebaan do hejoo do rapadadäg né paawä. Rehaa paawä sa nuu hä tëëg ooj rat'yyd kamehïin do heen n'aa paawä ti ta tii.

¹⁴ Sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä, Tiir Sidõn buuj p'ooj ub habong do nesaa do ta sãm bahãnh P'op Hagä Do anoo da bë hä nesaa doo, bë t'yyd kamehïin do hyb n'aa, bë h'yy kawanereem do hyb n'aa —näng mäh.

¹⁵ Bëeh, Kapar-Naüm panang buuj, hÿ pong jé has'ëëk bë ed'oo g'eeh bëeh? Dooh. Tabanesaa hënh bë bahyk da P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jesus.

¹⁶ Ti m' ta ma matëg sa hä taky hadoo:

—Bë her'oot do maa new'ëë doo, ÿ né hë ti tamaa newëë. Bë ty n'aa ges'yyk doo, ÿ né hë ti taty n'aa ges'yyk. ÿ ty n'aa ges'yyk doo, hä ÿ mejũ do taty n'aa ges'yyk —näng mäh.

¹⁷ Tii bä m' 72 hadoo do rababaaj nä bä m' Jesus wë, h'yyb tseb'ee doo me m' ramaher'oot ta hä rabeboo nä do ky n'aa.

—Ma matëg —näk mäh. —Karap'aar h'yyb nesaa do sii hë m' äã raky daheeh a ky gabuuj gó —näk mä sa kyyh.

¹⁸ —ÿÿ. ÿ hapäh —näng mä Jesus. —Matym ÿÿ gó Nesaa Do Yb het'oom do hadoo tabadëë hyng ÿ hegãä bä.

¹⁹ Bë hä ÿ an'oo däk bë bahajaa hyb n'aa aw'yy, sëej bë tseb'ee hyb n'aa. Bë hä ÿ an'oo däk bë bahajaa bë nes'ëëm hyb n'aa Nesaa Do Yb, ji majïi. Dooh tahaja bä nesaa do tan'oo bä bë hä.

²⁰ Taw'ääts hë bë tsebee manä karap'aar h'yyb nesaa do bë raky daheeh do hyb n'aa. Taw'ääts hë bë tsebë bë häd kerii däk do hyb n'aa hÿ pong jé, P'op Hagä Do karapee sa häd kerih do heen n'aa hä —näng mä Jesus 72 hadoo do sa hä.

²¹ Ti noo gó kä m', baad Jesus P'op Hagä Do Sahee h'yyb tsebee kãn. Tsebee gó m' taky hadoo:

—Ee, P'op Hagä Doo, a hä ÿ j'aa etsë. Sahõnh hë hÿ pong jé, badäk hahÿÿ hä hanäng do na-ääj hë mabag'ääs. Majejen hahÿ mamoo wät do haj'ap do sa mahãnh, tak'ëp ma kamet'ëëk do mahãnh. Mametä wät sa h'yyb gó karapee hadoo pé hä, baad

h'yy ka'eeh pé hã. Ta tii da magen'aak Ee —näng mä Jesus.

²² Ti m' taky hadoo sa hã:

—Sahõnh hẽ Ee banoo ta hejój hã ÿÿ. Dooh baad hapäh pé ÿÿh, P'op Hagä Do T'aah. Jããm né hẽ Ee hapäh ÿÿh. Dooh Ee, P'op Hagä Do baad hapäh péh. Jããm né hẽ ÿÿh, ta T'aah hapäh. Jããm né hẽ sa hã ÿ metëeh do hapäh Ee —näng mäh.

²³ Ti m' ta ma matëg wë taty kawõõt. Ta m'aa hënh tamaher'oot:

—Ky n'aa kedëng bëeh, hahÿ bë bahapäh do hyb n'aa.

²⁴ Baad bë ÿ maher'oot: Rababong noo gó, hajõk P'op Hagä Do ky n'aa rod makũũh, hajõk sa wahë n'aa hedoo do makũũh, rakarën paawä raheg'ããs bë hapäh doo, dooh paa rahapëë bã. Rakarën paawä ramaa newëë bë maa newëë doo, dooh paa ramaa napëë booh —näng mä Jesus ta ma matëg sa hã.

Samarija buuj ky en'yyim do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁵ Ti m' ta see pé noo gó baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do as'ëëg gëet mä Jesus tametyy hyb n'aa.

—Ma matëg —näng mäh. —Nyy da ÿ bad'oo edëb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, hÿ pong jé P'op Hagä Do pa ÿ bawäd had'yyt hyb n'aa ÿ dajëp bã? —näng mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ny hadoo P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hã takerih ti ky n'aa? —näng mäh. —Nyy da ta hã maner'oot doo? —Jesus eanh mäh.

²⁷ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Hahÿÿ da takerii däk: “Taw'ãäts hẽ tak'ëp bë kamahãn Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bë h'yy kaha'eeh doo. Taw'ãäts hẽ tak'ëp bë h'yyb padäg ta hã. Taw'ãäts hẽ bë h'yyb tym gó naa né hẽ bë kamahãn ta hã, sahõnh hẽ bë hajaa doo me.”[‡] Hahÿÿ da na-ãäj takerii däk —näng aj'yy: “Makamahãn a da hadoo doo, a hã makamahãn doo da”[§] —näng mä aj'yy kyyh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad ub a kyyh, baad maky gadoo —näng mäh. —Taw'ãäts hẽ tii d' né hẽ madoo,

tii bã baad mabawäd kãn hÿ pong jé kã —näng mä Jesus.

²⁹ Ti m' aj'yy karën paawä tajejën ta h'yyb j'ooj madäk doo me m' ti takeaj wäd paawä. Ti hyb n'aa m' Jesus hã tabeaanh ta seeh:

—Jaa tii da ÿ hadoo doo? —näng mä ta kyyh.

³⁰ Ti m' panyyg ky n'aa me m' Jesus ky gadoo:

—Ti awät aj'yy panang Jerikó hënh hahõm doo. Jerusarënh bã naa tabana. Ta tyw n'aa me tamahõm me takataa moo nes'aa do sa hã. Ramaso däk, rarahejãã mäh. Rasaroor kabo nyyh mäh, rahewyyh mäh. Tii bã m' radejaad hõm ta tyw n'aa noo däk bã. P'eets mä tadajëb paawä sa moo gó.

³¹ Ti m' aj'yy P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do see tii me m' tamahõm. Aj'yy tabahapäh bã m', dawëë takenaa wät ta mahãnh. Ta tyw n'aa nu masee me m' tatabës. Dooh m' tat'yyd mehĩn bã.

³² Ti hadoo né m' ta seeh. Rewi häd näng do panaa né tii. Tii me né m' tamahõm tii d' ënh. Ti na-ãäj mä dooh tat'yyd mehĩn bã aj'yy tyyw me hajad hõm doo.

³³ Ti m' tagadëëg ub aj'yy, Samarija buuj, bana. Ti m' ti t'yyd mehĩn kãn aj'yy.

³⁴ Ta wë m' tabahõm, ti m' ta rog taty mebiin ta syyj hadoo doo me, uwa s'ëëb hadoo doo me. Ti m' ta rog maw'yyd däk mäh. Ti m' aj'yy batóg sooh ta mas'ãã jó. Ti m' tamahũũm kãn dawëë hena do tób n'aa bã. Tii bã m' aj'yy tabahagãã kãn.

³⁵ Jati pé kã m' tets'ëë däk mä tób danäh hã pawóp hẽ moweed k'ãäts hawak do s'ëëb. Ti m' taky hadoo ta hã: “Mahagãã hahÿ aj'yy. Hÿ ta sãm. Ta sãm nahaja bã, ÿ matëeh bã sahõnh hẽ ÿ ep'aak a hã”, näng Samarija buuj kyyh tób danäh hã —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabaher'oot ta tii hã.

³⁶ Ti m' Jesus eanh:

—Ny hadoo do ky enyyim a hã, ta ti rarejãã do hã? Ny hadoo do ta da hadoo a hã? —näng mä Jesus.

³⁷ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh do ky hadoo:

—T'yyd mehĩn doo —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:
—Ahõm nä, tii d' né hẽ mabadoo kãn a da hadoo do hã —nãng mäh.

Maah-Ta Marija daheeh Jesus heg'ããs do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁸ Ti m' Jerusarẽnh hẽnh Jesus ramahõm me, panang see bã m' ranu kajãg kãn. Ta tii bã m' ÿÿnh Maah-Ta hãd nãng do gadoo. Tats'yyt mã ta tób hẽnh Jesus ta ma matẽg daheeh.

³⁹ Maah-Ta ãnh, Marija hãd nãng do asooh mäh. Jesus ma metẽek do tamaa newẽe mäh.

⁴⁰ Maah-Ta m' ty kanewaat. Ta waa n'aa m' tamoo wãt Jesus rawa do pan'aa. Ti m' Jesus wẽ tabana ti m' taky hadoo:

—Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Doo —nãng mäh.
—Nepãh a hã, dooh ãnh ÿÿ ÿ tamoo masaa bã? Mamaher'ood ÿ tamoo masa hyb n'aa —nãng mã Maah-Ta.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Maah-Ta, —nãng mäh —hajõng do hã maty kanewaat. Tii hã mah'yyb dãk —nãng mäh.

⁴² —Mahyb n'aa tón manã ta tii hã. Jããm né hẽ sét hẽ ti taw'ããts hẽ. Ta tii hã Marija h'yyb dãk. Dooh da ÿ mejõ bã ta ti tered hõm —nãng mã Jesus Maah-Ta hã.

11

Jesus ma metẽek ji ky n'aa etsẽe do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta see pé noo gó Jesus ky n'aa etsẽe mã P'op Hagã Do hã. Tabahajaa bã kã m' taky n'aa etsẽe doo, ta ma matẽg see ky hadoo ta hã:

—Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Doo —nãng mäh.
—Ãã mama met'ẽeg nyy da ẽr ky n'aa etsẽe, Jowãw nu gahem'uun do ta ma matẽg tama metẽek doo da —nãng mäh.

² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Bẽ ky n'aa ets'ẽe bã, taw'ããts hẽ hahÿÿh da d' bẽ kyyh:

“Ee, ãã karẽn sahõnh hẽ õm rahyb n'aa jew'yyk.

Ãã etsẽe a hã, sahõnh hẽ mabag'ããs do nyyw hẽ takajaa hyb n'aa ãã wẽ.

³ Man'oo had'yyt hẽ ãã waa.

⁴ Mamabaan hõm nesaa do ãã moo bok do paah.

Ãã na-ããj hẽ ãã mabaan hõm ãã wẽ moo bong do nesaa doo.

Man'oo manã nesaa do ãã tah'yyb tatug”, nãk da bẽeh, bẽ ky n'aa ets'ẽe bã —nãng mã Jesus.

⁵ Ti m' panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot sa hã ji ky n'aa etsẽe do ky n'aa:

—Bẽ see ahõm bã atsẽm ub ta najiis tób hẽnh, pãw tets'ẽe bã paawã ta wẽ, ta wẽ heg'ããs do waa n'aa paawã, hahÿÿh da ta kyyh ta najiis hã: “Na a waa uuh, pãw uuh. Tamawoob hẽ paawã ÿ karẽn.

⁶ Najis ÿ kajaa nag'aap hẽ wẽ ÿÿ atsẽm ub. Dooh wẽ ÿ ta waa pẽh”, nãng da.

⁷ Tii bã da ta najiis tób gó ta gawakõ gó hagã do ky gedak ta hã: “ÿ maty hasyyg manãh. Baad tób noo gatsẽe dãk ta tẽg me. Ãã aj'eenh tah haa daheeh. Dooh ÿ haja bã ÿ an'oo bã a hã metsẽe doo”, nãng da ta najiis ta hã.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bẽ ÿ maher'oot —nãng mäh. —Tii d' edo né paawã as'ẽeg gẽet né hẽ, pãw tabanoo hyb n'aa ta najiis hã. Ta najiis tabadoo do hyb n'aa nado ti tabas'ẽeg gẽet. Tawén s'ẽeg g'ẽed kãn, tanaẽej had'yyt ta h'yyb.

⁹ Ti hyb n'aa bẽ ÿ maher'oot: Bẽ ets'ẽe, tii bã P'op Hagã Do anoo bẽ hã. Bẽ esóts, tii bã bẽ aw'yyt da.* Bẽ naẽej tób noo bã naa, tii bã da ta danãh noo gas'ẽes.†

¹⁰ Jẽ hetsẽe do gadoo da P'op Hagã Do hanaa. Jẽ hesoos pé taw'yyt P'op Hagã Do hanaa. Jẽ tób noo bã naa naẽenh pẽh, tób noo kas'ẽes da ta hã P'op Hagã Do hanaa.

¹¹ Ti m' Jesus eanh sa hã:

—Bẽ t'aah ets'ẽe bã tah'ÿÿb, bẽ anoo ta hã aw'yy?

¹² Karaak tyb bẽ hã tets'ẽe bã, sẽej bẽ anoo ta hã? Dooh.

¹³ Nesaa do moo heb'ook do né paawã bẽeh, baad hadoo do bẽ heno bẽ taah hã. Ti bahãnh bẽ Yb hÿ pong jẽ hawãt do anoo da ta Sahee, ta hã hetsẽe do hã —nãng mã Jesus.

* **11:9** Baad ji hyb n'aa matakẽe ji ky n'aa etsẽe do hã tahanãng pé m' ti bẽ esóts, tii bã bẽ aw'yyt. † **11:9** Ji ky padãg had'yyt hẽ P'op Hagã Do hã ji etsẽe doo, tahanãng pé m' ti tób noo bã naa ji naẽenh doo.

Nesaa Do Yb ky gabuuj Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

14 Ti m' ta see pé noo gó, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus habëë hõm ner'oot do hã hadäk do paah. Aj'yy karap'aar h'yyb beréd hõm bã, aj'yy er'ood däg kãn p'aa hënh. Hajök do t'ïi hënh kat'aa do rahyb n'aa meuunh mäh.

15 Ta wób raky sëm Jesus. Ti m' raky hadoo:

—Beresebu,‡ karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mä sa kyyh.

16 Ta wób rakarën mä Jesus rametyy, P'op Hagä Do hejój me tado bã tamoo wät doo. Ti hyb n'aa rabetsëë mä Jesus hã, tapahuuj bã sa matym haj'aa wë hã.

17 Jesus hapäh mä sa h'yyb, ti m' panyyg ky n'aa me taky hadoo sa hã:

—Nesaa do Yb kyy gó ÿ hebë karap'aar h'yyb nesaa doo, bë nooh. Nyy d' tii éh? Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bã, gawatsik tii bã sahõnh hë —näng mäh. —Sa wakãän sa hã hë rahyb n'aa wareem bã, sahõnh hë kahäj jëng tii bã —näng mäh.

18 —Ti hadoo ënh Nesaa Do Yb hã kä. Ta hã hë takawareem bã, ta karapee hã tahyb n'aa wareem bã, nyyw hë tabahëej jëe paawä tii bã Nesaa Do Yb bag'ãäs doo. Ta ti ÿ wén her'oot, Beresebu kyy gó ÿ hebë karap'aar h'yyb nesaa do bë her'oot do hyb n'aa.

19 Bë her'oot doo da tado bã, Beresebu kyy gó ÿ hebëë bã paawä karap'aar h'yyb nesaa doo, jaa ky gabuuj bë karapee hebë do karap'aar h'yyb? Bë karapee né da bë raky n'aa etyy, daap bë menyyh do hyb n'aa bë her'oot do hã.

20 P'op Hagä Do ky gabuuj gó né hë ti ÿ hebë do karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do ji tabag'ãäs do kaja doo kä bë wë, ta ti metëeh bë hã —näng mäh.

21 Ti m' panyyg ky n'aa see me m' Jesus maher'oot sa hã:

—Aj'yy hejooonh do hajõng ta kuman yt hã ta tób tahagãã bã, dooh ta ma hado hõm péh.

22 Ti aj'yy seeh, ta bahãnh hejooonh do kajaa bã ta wë, ta sãm tam'aah tii, ta hã taj'aa ketsë. Ta kuman paa tasog hõm, ta mejój paah. Tii bã kä, ta ma paa tabasog hõm kãn, tets'ëë bong ta wób hã kä§ —näng mä Jesus.

23 —Hëp ÿ hata nadoo doo, majë ÿ tii. ÿ manasa doo, P'op Hagä Do wë ÿ ataa doo, dawëë rabeühüm tii bã tan'oo bã —näng mäh.

24 Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hã, ÿÿnh hã hadäk do paa ahõm wäd bã ta mahãnh, tabanawäng hënh tabahew'ëët. Ta tób tabesoos takameh'ãäk hyb n'aa. Ti dooh tawyyd bã. Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “ÿ abaaj hõm p'aa hënh ÿ hadäk do paa hã, tóp ÿÿ hënh”, näng.

25 Tii bã ta tób paa bã takajaa bã, yd kabak'ood däk tabahapäh, baad tak-abenäm ta hã.**

26 Tii bã tats'yyt 7 karap'aar h'yyb nesaa do wób ta hataa, ta bahãnh nesaa doo. Tii bã rabajëë péë ta tób paa gó. Tii bã rabanyy kãn ta hã kä. Ta hã hanäng do paa bahãnh tii kä. Tak'ëp tii kä ta hã kä nesaa doo kä —näng mä Jesus.

27 Ti m' Jesus ber'oot bã m', hajök do mahang ÿÿnh see ky ganyyh:

—Ky n'aa kedëng ta ti a ÿÿn õm haw'ëeh doo —näng mäh.

28 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ta bahãnh ky n'aa kedëng, P'op Hagä Do kyyh maa newëë doo, ky daheeh doo —näng mä Jesus ta hã.

Jonas Jesus beh'üüm do ky n'aa hahÿÿh

29 Ti m' hajök do gatat'uuk bã m' ta hã, Jesus ky hadoo:

—Da hë, badäk hahÿÿ hã habong doo, nes'aa sa h'yyb. Ti hadoo né hë, ÿ ramejüü ÿ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa.††

‡ 11:15 Nesaa Do Yb né ti Beresebu. § 11:22 Hahÿÿ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'üüm doo: Aj'yy hejooonh doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejooonh do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'yy hejooonh do ma, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooonh do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh. ** 11:25 Ta tób paah, aj'yy, ÿÿnh hã hadäk do paa tii. †† 11:29 Rawén karën Jesus pahuunh sa matym haj'aa, rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa Jesus tado bã.

Dooch da ÿ metä bä sa hä. Jããm né da P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas häd näng do ta metëe n'aa hadoo sa hä kametëeh da.

³⁰ Jonas hä P'op Hagä Do bad'oo do hä, Niniwéh buuj rah'yy genä hõm, P'op Hagä Do né ti mejũũ. Ti hadoo né da hä ÿÿ, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do hä rah'yy genä hõm da, P'op Hagä Do né hë ti ÿ tamejũũ doo.

³¹ Seba häd näng do häj n'aa sa wahë n'aa ÿÿnh, da hë, badäk hahÿÿ hä habong do taky n'aa tapaa da P'op Hagä Do matym gó, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó kä. Dawëe naa paa m' tabana tii, tamaa newëe hyb n'aa Saromãw hajaa doo, P'op Hagä Do anoo do ta hä. Saromãw bahãnh ÿ ti hahÿÿh, bë hapäh doo. Ti hado né paawä, dooh bë karën bä bë maa newë bä hahÿÿh.

³² Niniwéh buuj na-ããj da raky n'aa tapaa né tii da ënh ti noo gó kä, da hë badäk hahÿÿ hä habong doo. P'op Hagä Do ky n'aa rod Jonas sa hä ta her'oot noo gó, rat'yyd kamehĩn nesaa do ramoo bok do hä. Nesaa do reréd hõm. Hahÿÿh, Jonas bahãnh ti ÿ hÿÿh. Bë tii, dooh bë t'yyd kamehĩn bä nesaa do bë moo bok do hä, dooh bë eréd bä —näng mä Jesus hajõk do sa hä.††

Ji bag hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

³³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooch ji bag ji gataa bä ji jejën hyb n'aa. Dooch ji daso bä ji waa hood yt hä. Dooch. Ta bag ji dasooh ta tyng jó, tób gó hajëe p'ëe do rabahapäh hyb n'aa.

³⁴ Ji h'yyb bag hadoo ji matym —näng mäh. —Baad tado bä ji matym, ta bag hado däk sahõnh hë ji hä. Baad tanado bä ji matym, badagyp hadoo ji hä.

³⁵ Baad bë hyb n'aa matakä, ta bag hadoo bë hä hanäng bë ed'oo doo, badagyp do tanadoo hyb n'aa.

†† **11:32** Jonas, tah'ÿÿb haeh do wog gó tabasuun wät doo, tamawoob hë ta ãh. Ti hadoo né hë Jesus, tamawoob hë né hë ta ãh tabakä wät k'ããts gó. Tii da tahanäng pé m' ti Jesus her'oot do sa hä. **§§ 11:36** Ta bag ky n'aa nado ti Jesus hedoo. Panyyg ky n'aa me taba her'oot. Ta wób sa hä dooch m' tagah'ood nä bä. Ti hyb n'aa rakarën p'aa hënh Jesus pahuunh, baad rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do T'aah tado bä. Sa hä kejën Jesus hejój. Ti hyb n'aa Jesus ky n'aa eh'ũũm ta bag ky n'aa me tama metëek doo. Dooch kejën do tado bä ti tametëek doo. Baad ji karën bä baad hadoo do ji bahapäh bä, baad tagahoot ji h'yyb tym gó Jesus metëek doo. Ji hä ta bag hado däk. Ji kanarën bä baad hadoo do ji bahapëe bä, dooch tagah'ood bä ji hä Jesus metëek doo. Badagyp do hadoo ji hä. ***** 11:41** Hahÿÿ da na-ããj hë tahajaa ji tab'ëes ta tii: “Taw'ããts hë bë waa hood gó hanäng do bë anoo kas'oot do sa hä, tii bä kä baad ub tabanãm sahõnh hë bë hä, P'op Hagä Do hä.”

³⁶ Bë h'yyb tym gó ta bag hadoo do baad tabawag däg bä, badagyp do hadoo do tanado wäd bä, sahõnh hë tii bä tabawag däk ji hä, ta bag hadoo do mehãnh ji hä§§ —näng mä Jesus kyyh. Panyyg gó m' tabeh'ũũm.

J'ooj madäk do ky ken'yyim do Jesus nabuuj gedoo do ky n'aa hahÿÿh

³⁷ Ti m' Jesus baher'oot do bahãnh bä kä, Pariséw see ats'yyt mäh, ta tób hënh tabawëh hyb n'aa. Ti m' Jesus bahõm kãn mä ta tób hënh, ti m' tabasooh, sa sii tabawëh hyb n'aa.

³⁸ Ti m' tób danäh hyb n'aa meuunh mä Jesus basooh do hyb n'aa, tabawa hyb n'aa ta si n'aa hë. Dooch m' ta moo tahetsyyd bä sa wahë makũ rabahed'oo doo da.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Bë Pariséw —näng mäh. —Ji waa hood ta gó hasus doo, ta jó ub ji hets'yyt do hadoo bëeh. Baad bë babok P'op Hagä Do matym gó ji ed'oo. J'ooj madäk doo me tii. T'õp, bë h'yyb gó, tak'ëp bë karën do jawén bë babok. T'õp bë h'yyb tym gó, hajõng nesaa doo.

⁴⁰ Bë h'yy gatamah —näng mäh. —Ji hub pahuunh doo, ji h'yyb tym na-ããj hë tapahuunh.

⁴¹ Taw'ããts hë bë h'yyb gó naa, t'õp naa, bë masaa kas'oot do sa hä, tii bä kä, P'op Hagä Do hä baad ub tabanãm sahõnh hë bë hä*** —näng mäh.

⁴² —Baad nado bë hä da, Pariséw —näng mäh. —Bë waa ty gamabuuj uuh sii hë né paawä bë banoo P'op Hagä Do matym n'aa, dooch paawä baad hadoo do bë moo boo bä bë da hadoo do hä, bë mabaan P'op Hagä Do hä bë kamahãn doo. Taw'ããts hë paawä dooch bë mabaan bä ta tii. Taw'ããts hë P'op Hagä Do matym n'aa bë banoo na-ããj hë —näng mä Jesus.

43 —Baad nado bë hä da, Pariséw —näng mäh. —Bë gen'aak hyb n'aa jewyk do bat'oonh bä bë atooj bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä. Bë gen'aak bë redëng, bë raweh'ëeh, hajök do mahang rakahet'aa bä, rabaheäm bä —näng mäh.

44 —Baad nado bë hä da, Pariséw —näng mäh. —Kamag hood ta jó ji tsab'eeep bä ji nahapäh do hadoo bëeh††† —näng mä Jesus.

45 Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh do see ky hadoo ta hä:

—Ma matëg —näng mäh. —Ta ti mapes'ãäp doo, ää na-ääj hë mapes'ãäp —näng mäh.

46 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Baad nado bë hä da Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hap'ëeh doo —näng mäh. —Hajöng hejooonh do bë mejüü ta wób raky daheeh hyb n'aa. Ti bahänh bë bawëed däk Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hadoo né hë, dooh tabad'op hë bë masaa bä bë mejüü do rabahajaa hyb n'aa —näng mäh.

47 —Baad nado bë hä —näng mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod, p'ooj ub habong do bë wahë makü radej'ëep do sa kamag n'aa hood pä s'ëeb, bë tema.

48 Ta ti tametëeh, bë wahë makü h'yyb hadoo bëeh. Bë wahë makü né hë dej'ëep P'op Hagä Do ky n'aa rod paah. Hÿÿ kä bë temaa toonh ji hyb n'aa esee do heen n'aa sa kamag n'aa hood jó.†††

49 Hahÿÿ d' né hë P'op Hagä Do baher'oot ta hapäh doo gó bë ky n'aa: “Sa mahang ÿ mejüü da këh ÿ n'aa rod, panäk ÿ na-ääj né hë. Sa wób né da radej'ëep, ta wób da rarejäã”, näng paa m' P'op Hagä Do kyyh —näng mä Jesus.

50 Ti m' Jesus ky hadoo ënh sa hä:

—Ti hyb n'aa da bë hä, da hë habong do hä kä, P'op Hagä Do ban'oo kän sahönh hë ta ky n'aa rod radej'ëep do paa sãm kä. P'ooj ub, badäk hahÿÿ tadu dahäng jawén paa bä radej'ëep doo,

51 Abéw Kaïh naboooh noo gó du däk do né hë. Tii kä, tagadëeg ub, Sakarija radaj'ëep doo kä. Ti radaj'ëep paa m' rama ejuu do tyng, P'op Hagä Do tób n'aa ganahaang gó. Baad ÿ her'oot bë hä, da hë habong do sa hä kä P'op Hagä Do ban'oo kän sahönh hë radej'ëep do sãm kä —näng mäh.

52 —Baad nado bë hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh doo —näng mäh. —Doooh bë karën bä ta wób raky n'aa napëë bä P'op Hagä Doo. Tób noo tég ji jejën do hadoo sa mahänh, ranajëë p'ëë hyb n'aa hadoo bëeh. Bë né hë, dooh bë karën bä bë ajëeh, dooh P'op Hagä Do bë hapëë bä. Ta wób, karën do hajëng doo, bë ge'ÿÿm ranajëng hyb n'aa, P'op Hagä Do rana-hapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hä.

53 Ti m' Jesus banyyh bä kä m', tak'ëp mä Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ääj hë rakawajään ta wë. Hajök mä gatatug däk, tak'ëp mä rabeaanh. Kawaj'ään gó m' rabeaanh ta hä.

54 Rakarën paawä m' raw'yyt ta her'oot do hä raganen'aak doo, raky n'aa tapaa hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä.

12

J'ooj madäk doo me raky ken'yym do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó m', hajök rakata b'ëeh mä Jesus wë. Hajök né hë ti kahet'aa doo. Hajök do hyb n'aa, ta wób sa tsyym mä rabep. Ti m' ta ma matëg sa hä Jesus ky hadoo:

—Baad bë hyb n'aa matakä da. Baad bë kanä da Pariséw sa päw makuj n'aa mahänh, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym do mahänh, ÿ hanäng péh tii —näng mäh.

² —Doooh ji haja bä ji jejën bä ji h'yyb. Sahönh hë ji h'yyb P'op Hagä Do hapäh. Ti awät da ti noo gó, sahönh hë ji jejën doo P'op Hagä Do metëeh.*

³ Atsëm, kejën do hadoo ta wób ramaa nanapäh bä bë her'oot doo, adëb bä kä, sahönh hë maa napäh bä takaher'oot da ta

††† **11:44** Kamag hood banäng bä tsab'eeep doo, hasuts däk hadoo P'op Hagä Do hä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'ood bä. Ti hadoo né sa hä ënh, Pariséw sii raboo bä. J'ooj madäk doo me raky ken'yym do hyb n'aa, dooh ji h'yy ganyy bä baad tanado bä sa h'yyb tym. ††† **11:48** Doooh sa wahë makü rapanyyg kadehé bä P'op Hagä Do ky n'aa hä, P'op Hagä Do ky n'aa rod raheer'oot do paah. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób, rawehëë né paawä P'op Hagä Do ky n'aa rod maküüh, dooh raky dahé bä sa kyyh paah. J'ooj madäk doo me raky kenäw ub tii. * **12:2** Tii d' Jesus wén her'oot, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym mahänh Pariséw rabad'oo doo da.

jawén, P'op Hagä Do an'oo bä. Kaja hē ta gawakō gó kahesēēnh do ta see hā, tak'ēp da takaher'oot tii kā, sahōnh hē ramaa napäh hyb n'aa. Ti hyb n'aa, bē hyb n'aa matakä ti bē her'oot doo!

⁴ —Najis haa, bē jeÿÿm manä ji maji ji daj'ēep do hā. Jāām né hē ji hub rahajaa radajēeb bä. Ji h'yyb tym dooh rahaja bä.

⁵ ÿ maher'oot bēēh, ny hadoo do bē jeÿÿm. Taw'āāts hē P'op Hagä Do ji jeÿÿm. Ti ti hajaa ji tadaj'ēep do jawén paa bä, ji h'yyb tym taw'oong hōm kån tabanesaa hēnh. Ti hyb n'aa, ji hyb n'aa jaw'yyk, ji jeÿÿm P'op Hagä Doo —näng mäh.

⁶ —Ji moo oow pé taw'ēēd taah, kanahēn d'os hē rabesēēm is, ky n'aa ganebats. Ti hado né paawä, dooh sét had'os do sa see P'op Hagä Do mabaan bä.

⁷ Ti hyb n'aa, bē eÿÿm manäh. Hajōng taw'ēēd takamahān do bahānh bē P'op Hagä Do kamahān. Sahōnh hē ji sēēn sii hē P'op Hagä Do betsén. Baad ji tabahag'āās ÿ hanäng péh —näng mä Jesus.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Baad bē ÿ maher'oot hahÿÿh: Kēh ÿ n'aa najejēn pé ta wób sa hā, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong jé Hana Doo, ÿ na-āāj hē, dooh ÿ ky n'aa jejēn bä ta tii, āās P'op Hagä Do pa hab'ēēh do sa hā.

⁹ Kēh ÿ n'aa jejēn péh, ÿ na-āāj da ÿ ky n'aa jejēn tii d' ēnh, āās P'op Hagä Do pa hab'ēēh do sa matym gó.

¹⁰ Jé Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong jé Hana Do ky n'aa rejāā péh, P'op Hagä Do mabaan ti ta hā. P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejāā pé kā, dooh P'op Hagä Do mabaan bä, dooh tat'yyd mehīn bä kā tii kā —näng mäh.

¹¹ —Bē ramoo maso däg bä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh bē ramahūūm bä, sa wahē n'aa wób wē bē ramahūūm bä, hyb n'aa jewyk do wē na-āāj né hē, bē hyb n'aa tón manä bē her'oot do hā bē ky n'aa.

¹² P'op Hagä Do Sahee anoo da bē her'oot do pan'aa —näng mä Jesus.

H'yy gatamah doo, tak'ēp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' hajök do mahang ta see ky ganyyh:

—Ma matēg —näng mäh. —Mamaher'ood hāj ÿÿ, tabetyn hyb n'aa āā yb wē naa —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Najis ÿÿ, ÿ nado ti hetyn bē hā bē yb ma paah —näng mäh.

¹⁵ Ti m' sahōnh hē sa hā Jesus ky hadoo:

—Bē hyb n'aa matakä da, bē hyb n'aa nah'ūūm hyb n'aa bē ma, bē dajēēr. Ji ma tak'ēp hajōng do nado ji h'yy gadajang hanoo do babä ji awät bä —näng mäh.

¹⁶ Ti m' panyyg ky n'aa gó m' tabeh'ūūm ta ti ky n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Hÿ hadoo aj'yy tak'ēp wekāp doo. Baad ta geēw bä. Ti hyb n'aa baad né hē ta joom beaak.

¹⁷ Ti ta h'yyb gó taky hadoo: “N'yy d' ÿ bad'oo hÿÿ kā?”, näng. “Gedē hōm joom ag tób n'aa”, näng ta kyyh. “N'yy hēnh hÿÿ kā ta wób ÿ bataa?”, näng ta h'yyb gó.

¹⁸ Ti taky hado kån: “ÿ hapäh. Hahÿÿ da ÿ bad'oo”, näng ta kyyh. “ÿ apyn hōm dó joom ag tób n'aa”, näng ta kyyh. “P'aa hēnh da ÿ tamaa sooh. Aeh da hÿÿ kā joom s'ēēb tób n'aa, ma ÿ tób n'aa na-āāj né hē”, näng.

¹⁹ “ÿ bahajaa bä kā”, näng, “hahÿÿ da d' kēh ÿÿ hā ÿÿ hē”, näng “Hajōng wakāp ÿÿ. Dooh d' nayyw tahēēj bä. Hajōng da ta baab teh'ēēnh wakāp ÿÿ hā”, näng. “Taw'āāts hē hÿÿ kā, ÿ kameh'āāk hÿÿ kā. Baad ÿ hÿÿ kā. Baad ÿ beēek hÿÿ kā, baad ÿ bawa hÿÿ kā, ÿ tsebē hÿÿ kā”, näng ta ti aj'yy h'yyb gó.

²⁰ Ti P'op Hagä Do ky hadoo ta hā: “H'yy gatamaa ōm”, näng. “Badah atsēm da madajēp! Jaa wē tabayyw kån a ma paah?”, näng P'op Hagä Do kyyh aj'yy hā kā —tii d' mä Jesus baher'oot ji ma ky n'aa, ji dajēēr ky n'aa.

²¹ Ti m' Jesus ky hado kån sa hā:

—Ti hadoo né kā ta ti tak'ēp sa wak'āāb hyb n'aa h'ūūm do hā, P'op Hagä Do dooh rahyb n'aa es'ee bä —näng mä Jesus.

Ji P'op Hagä Do kamahān do ky n'aa hahÿÿh

²² Ti m' ta ma matēg hā Jesus ky hadoo:

—Ti hyb n'aa bē ÿ maher'oot hahÿÿh: Bē hyb n'aa tón had'yyt manä bē babok do hā, bē waa hā, bē saroor hā.

²³ Tii d' ŷ wén edoo, ji awa do bahānh ti ji edēp doo. Ji saroor bahānh ji.

²⁴ Bē hegāā taw'ēed. Dooch rejoom bā joom tym. Dooch rata bā joom ag. Dooch sa waa tób n'aa rayd taa péh. Ti hado né paawä P'op Hagä Do anoo sa waa. Taw'ēed P'op Hagä Do kamahān do bahānh bē takamahān!

²⁵ Tak'ēp bē hyb n'aa newē had'yyt né paawä, dooh bē haja bā bē aboo dawēd bā ta tii da.

²⁶ Ta ti bē nahaja bā, nahejooj né paawä, h'ēed hyb n'aa bē hyb n'aa newē had'yyt hē ta wób.

²⁷ —Bē hegāā tabawä n'aa ts'oooh —näng mäh. —Dooch né paawä ramoo boo bā, dooh né paawä sa saroor rages'yyb bā, Saromāw saroor anyyw né paawä, gabar'ēeng né paawä, ti bahānh tabanām ti tabawä n'aa ts'oooh.

²⁸ Tii da baad ub P'op Hagä Do adoo bā tabawä n'aa hā, nanyw hē tsawyy jēng do hā, ji gatang do hā, ti bahānh da P'op Hagä Do bahag'āās bēeh. Tanoo né da bē hā bē saroor. H'ēed hyb n'aa P'op Hagä Do hā baad bē h'yy kana'eeh?

²⁹ Bē hyb n'aa newē had'yyt manā bē eēek doo, bē awa doo, bē awēh doo. Bē hyb n'aa tón had'yyt manā ta tii.

³⁰ P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do ti tii, ti hā h'yyb pad'ēek doo. Bē ti dooh tii d' bē adoo bā. P'op Hagä Doo, bē Yb, hapäh bē wē bedoh doo.

³¹ Taw'āāts hē baad bē h'yyb padäg bē Yb bag'āās do hā. Tii bā kā, tanoo da bē hā sahōnh hē bē wē bedoh doo —näng mäh.

³² —Bē eŷŷm manā b'éé taah nahejooj is doo. Hanām gó bē Yb, hŷ pong jé hawät do tabanoo bē hā, ta sii bē bag'āās hyb n'aa. Ti hyb n'aa, bē eŷŷm manäh, ŷ wén näng.

³³ Taw'āāts hē bē esēm hōm bē wē hanäng doo. Kas'uut do hā bē banoo bē ma paa sām. Tii bā kā, bē ma näng hŷ pong jé kā. Ta ti dooh tahēj bā. T'īī hēnh dooh retsēeg bā kā bē ma. T'īī hēnh dooh kamera rejā bā kā bē ma.

³⁴ Ta tii d' ŷ wén her'oot, tak'ēp bē kamahān do banäng bā, tii bā bē h'yyb bawät —näng mā Jesus.

Baad ji gada do Jesus bahyng do panyyg n'aa hahŷŷh

³⁵ Ti m' taky hadoo:

—Taw'āāts hē bē h'yy kahāsāāb bē moo bok hyb n'aa, baad ub da bē gadaa had'yyt da, atsēm na-āāj hē bē gada, p'aa hēnh ŷ bahyng bā.

³⁶ Taw'āāts hē tób danäh karom, atsēm sa kariw n'aa raket'ēē hēnh jām n'aa baad gad'aa do hadoo da bēeh. Ta bag ahōō had'yyt hē ran'oo bā. Ty gapad'ēek ragada sa kariw n'aa, tanaēēnh bā, nanyw hē ragas'ēēs hyb n'aa tób, sa kariw n'aa bajēē suun hyb n'aa.

³⁷ Baad da gad'aa do sa hā, sa kariw n'aa kajaa bā kā raty gapad'ēek do hyb n'aa —näng mā Jesus. —Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Sa kariw n'aa ats'yyt da, rabat'oonh, rabawēh hyb n'aa. Tii bā da ta saroor see tah'ŷŷt, tii bā sa tā, sa waa taban'oo kän sa hā.

³⁸ Taw'āāts hē da sa kariw n'aa awyyd bā ty gapad'ēek do sa hā, atsēm ub takaja bā, tapaj'ēē bā takaja bā na-āāj hē —näng mäh.

³⁹ Ti m' tabaher'oot ēnh panyyg see ky n'aa me sa hā:

—Bē hyb n'aa newē hahŷŷh: Tób danäh hapēē bā paawä hets'ēek do kajaa bā, dooh paawä tan'oo bā hets'ēek do ta tób tanoo eē nā bā. Baad paawä tagada.

⁴⁰ Ti hadoo bē hā. Taw'āāts hē baad bē hyb n'aa matakä, baad bē gadaa ta pooj jé. Ta ti ŷ wén her'oot, bē ganadaa bā Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do kajaa da p'aa hēnh —näng mā Jesus.

⁴¹ Ti m' Peed beanh ta hā:

—Āā wahē n'aa —näng mäh. —Āā hā ub ti mabaher'oot ta ti panyyg? Sahōnh hā ti mabaher'oot? —näng mäh.

⁴² Ti m' Jesus ky gadoo panyyg see ky n'aa me m':

—Ta ti ŷ maher'oot, sahōnh hē bē mahang ta kaser n'aa baad had'yyt hē ta kariw n'aa mejūū do moo wät doo, h'yy ganäng do hadoo rabahadoo doo. Ta tii hā ta kariw n'aa banoo, ta karom tabahag'āās hyb n'aa, sa waa tabetsēeh hyb n'aa sa hā, ta s'ee hēnh ta kariw n'aa awäd nuuj jé.

⁴³ Taw'āāts hē ta kaser n'aa hā, ta kariw n'aa awyyd bā ta mejūū do hā moo wät doo, ta kariw n'aa matēeh bā.

⁴⁴ Ta kariw n'aa weh'ëeh da ta ti hadoo doo. Sahõnh hẽ tahaëenh ta hã ta ma, ta ma hagã n'aa tabahado däk hyb n'aa kä. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo.

⁴⁵ Hÿÿ kä, baad ta kaser n'aa moo nawäd bä paawä, ta h'yyb gó taky hado bä: “Dooch nanyw hẽ kariw ÿ n'aa kaja bä”, tanoo bä, karom wób tahewyh had'yyt bä kä, tatsebé do waa n'aa tamoo hewëéd bä, taoom bä jaraké hedoo do mahÿÿj,

⁴⁶ ti taganada bä né kä ta kariw n'aa kajaa da. Tahyb n'aa napeet bä kä takajaa. Tii bä, tak'ëp da ta kariw n'aa rejã kãn da. Tanoo da ta kaser n'aa paa ahoop, P'op Hagã Do ky nadah'eeh do nesaa do rahoop doo da.

⁴⁷ —Jé karom ta kariw n'aa ganada doo, ta kariw n'aa karën do tamoo nawät doo, tahapëé né paawä baad ub ta kariw n'aa mejüü doo, tak'ëp da rabahewyyh ta mabaj.

⁴⁸ Jé nesaa do moo wät doo, ta kariw n'aa mejüü do nahapäh doo, dooh denaa hẽ rahewyh ta mabaj. Ti hyb n'aa kä, ji hã P'op Hagã Do anoo do pénh, ti pénh né takarën ji moo wät ta wë. Hajõng do hã kahanoo doo, hajõng na-ãäj takarën tamoo wät ta wë, hajõng takarën ta mabaj. Ta bahãnh kahanoo do hã, ta pénh né ta mabaj.

Jesus hyb n'aa raketyn hõm do ky n'aa hahÿÿh

⁴⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hÿ pong jé naa ÿ bahyng, tëég hadoo ÿ gahõ jat hyb n'aa, badäk hahÿÿ hã habong do sa mahang tetyn hõm hyb n'aa. ÿ karën paawä nanyw hẽ tabahõõ jat ti tëég hadoo doo.

⁵⁰ Tak'ëp da nesaa do ÿ bahoop da. Tak'ëp ÿ h'yy katón ta ti ÿ bahajaa bä kä.

⁵¹ ÿ ahyy wät babä, bë ed'oo apäh, h'yyb nyyw gó badäk hahÿÿ hã habong do rababok hyb n'aa sa da hadoo do wë, ÿ an'oo bä do hyb n'aa. Tii d' bë hyb n'aa newë manäh. ÿ ahyy wät do hyb n'aa, hëp ÿ n'aa raketyn bong da.

⁵² Hÿ jawén da, sa wakãän hedoo do ketyn hõm da hëp ÿ n'aa. Sa wakãän tama-woob hẽ hadoo do ragadoo da këh ÿ n'aa. Pawóp hẽ, dooh d' ragado bä. Ky kedak da hëp ÿ n'aa.

⁵³ Ta wób da, sa yb sa taah daheeh ketyn bong da hëp ÿ n'aa. Ti hadoo né da sa ÿÿn sa toog daheeh, raketyn bong da hëp ÿ n'aa. Sa mayyn sa takaanh na-ãäj da —näng mä Jesus ta ma matëg hã.

⁵⁴ Ti m' hajök do hã taky hadoo:

—Papÿÿj badëë hyng hënh naa naëng poo wäd bä, “Badah tabadoos”, näk bë kyyh. Te hub né hẽ, adoos né hẽ.

⁵⁵ Ta karawaa me tagahëm bä, “Badah banäm”, näk bëëh. Te hub né hẽ, banäm né kä, baju né hẽ kä.

⁵⁶ J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëëh! Bë h'yy genä né paawä naëng hadoos do heen n'aa hã, banäm do heen n'aa hã, dooh bë h'yy genä bä, da hẽ kä, ta heen n'aa bë hã kametëeh do hã† —näng mäh.

⁵⁷ —Hëd n'aa bë hyb n'aa nanewëë bë daaj hẽ, baad hadoo do ji moo wät doo?

⁵⁸ Bë ky n'aa tapaa pé sii bë ahõm bä, hyb n'aa jawyk do wë õm taky n'aa etyy hyb n'aa, taw'ãäts hẽ ta hõõ bä, bë sii hõm do sii baad bë ber'oot, taberéd hõm hyb n'aa ta ti bë ky n'aa tamahüüm do hyb n'aa jawyk do wë. Tii d' bë nadoo bä, bë d' tamahüüm hyb n'aa jawyk do wë. Ta tii kä, warahén hã bë tabahaëenh, bë tadewäts bëëh hyb n'aa kä.

⁵⁹ Baad bë ÿ maher'oot: Dooch d' bë anä bä kä tii bä, sahõnh hẽ bë nepaag bä —näng mä Jesus.‡

13

Nesaa do ji neréd bä, ji da P'op Hagã Do rejãã do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó m' ta wób rabana Jesus wë. Jesus mä ramaher'oot Pirato häd näng do warahén n'aa radej'ëep do Garirej buuj wób, P'op Hagã Do hã rama ejuu bä.

² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Garirej buuj wób sa mahãnh nesaa do ramoo bok, rawén dejëp, bë ed'oo?

† 12:56 Naëng badoos do pooj jé, rahapäh ta heen n'aa. Tabanäm do pooj jé, rahapäh na-ãäj hẽ ta heen n'aa. Hajõng Jesus pehuunh né paawä, dooh rah'yy genä bä P'op Hagã Do T'aaah tado bä né hẽ. ‡ 12:59 Ji da hadoo do ji ky n'aa tapaa do ky n'aa had'yyt nado hahÿÿh. Hahÿÿ d' tahanäng pé na-ãäj hẽ: Taw'ãäts hẽ nanyw hẽ, ji hajaa nä bä, ji h'yyb tym ji benäm P'op Hagã Do wë, ta jawén ji tanarej'ãã hyb n'aa.

³ Dooch. Tak'ëp nesaa do sa hä, ta wób sa mahãnh hyb n'aa nado. Bë hä na-ããj hë da tabadãng P'op Hagä Do mo haj'aa nesaa do bë moo bok do sãm, nesaa do bë neréd bã. Tabanesaa hënh bë da tah'eed hõm.

⁴ Ta ti 18 hedoo doo, Siroéh häd nãng do tób yb sa jó hatëh hyng doo ënh? Radejëp bë ed'oo g'eeh, tak'ëp ranesaa do hyb n'aa Jerusarënh buuj wób sa mahãnh?

⁵ Dooch. Ti hyb n'aa nado. Bë hä na-ããj hë da tabadãng P'op Hagä Do mo haj'aa, nesaa do bë moo bok do sãm, nesaa do bë neréd bã. Tabanesaa hënh bë da tah'eed hõm — nãng mã Jesus.

⁶ Ti m', panyyg gó m' Jesus baher'oot nyy da P'op Hagä Do bad'oo ji hä, baad hadoo do ji moo nawäd bã. Ti m' taky hadoo:

—Hÿ hadoo aj'y y bejoom joom wiigo häd nãng doo, uwa tyd mahang. Hajõõ nuu me tabahõm tabahëg'ããs hyb n'aa ta joom teag bã. Dooch tawyyd bã ta ag ta hä.

⁷ Tii kä, tagadëëg ub, ta joom mahang moo wät do hä taky hadoo: “Tamawoob hë ta baab ÿ gadaa wät teag bã. Dooch teag bã. Tabad'op hë ta ag ÿ aw'yyt péh. ÿ karëñ mabagëëw jat”, nãng mãh. “Daap tabewaat”, nãng mãh. “Joom see ër ejoom paawä tabasooh bã”, nãng joom danäh ta sii moo wät do hä.

⁸ Ti m' ta sii moo wät do ky hadoo: “Taw'ããts hë sét hë ta baab ër gamedaa wät”, nãng mãh. “Baad ÿ bahag'ããs hÿÿkä”, nãng mãh. “Baad ÿ w'oo eh'aa këë k'ããts baad hadoo doo me”, nãng mãh.

⁹ “Wät hahÿÿ hä ta baab teag bã, taw'ããts hë. Taneag bã kä, tii bã kä mamejõ ÿ bagëëw hyng”, nãng aj'y y ta kariw n'aa hä —nãng mã Jesus.

ÿÿnh jadatog is do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁰ Ti m' Saab hä kä, Judah buuj rakamehehãk bã kä m', tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä m' Jesus ma metëëk bã kä m',

¹¹ tahapäh mã tii bã ÿÿnh jadatog is doo, karap'aar h'yyb nesaa do ta hä hadäk do haj'aa. Dooch m' tahaja tadajoow bã.

¹² Ti m' ÿÿnh Jesus bahapäh bã, tanaëënh mã ta wë. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Tok ÿÿ, õm has'oo däk! —nãng mãh.

¹³ Ti m' ta hä tamoo dãng. Ta hä tamoo dëë sii hë m', takadajoow gëët. Tak'ëp mã ÿÿnh j'aa etsëë kãn P'op Hagä Doo.

¹⁴ Ti m', dooch m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa genaag bã Saab hä ÿÿnh nahëë Jesus ado hõm doo.

—Ti anãng ji moo oow see pé ji moo wät do pan'aa ta äh —nãng mã tób hagä n'aa tób gó kahet'aa do sa hä. —Taw'ããts hë tii hä bë bana, bë nahëë kado hõm hyb n'aa. Saab hä ti dooch! —nãng mã ta kyyh.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—J'ooj madäk do ta ti bë h'yyb! —nãng mãh. —Bë na-ããj hë bë moo bok Saab hä. Dooch g'eeh bë asood hõm bã bë masããh booy yb, jumeto, sa tób n'aa yt hä habëëh do Saab hä, bë mahüüm hyb n'aa rabeheëk doo hënh?

¹⁶ Dooch g'eeh taw'ããts hë tado bã, Saab noo gó ÿ asood hõm bã hahÿ Abaraãm panaa paa seeh, 18 ta baab takamawyyt do Nesaa Do Yb moo gó? —nãng mã Jesus kyyh.

¹⁷ Ta ti tabedoo bã kä m', ta maji m' nu mebyy bong. Hajõk do tii bã hab'ëëh do ratsebë mã sahõnh hë hanãm doo, Jesus moo wät do hä.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëëh hahÿÿh hä P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Panyyg ky n'aa me ÿ her'oot bë hä P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa —nãng mãh.

¹⁹ —Joom motaad häd nãng do tym nad'ëëd is do hadoo né hë P'op Hagä Do bag'ããs doo, tadu doo noo gó. Motaad tym aj'y y ejoom ta joom wób babëëh bã. Ti tabawëë kãn, ti tabaee hëë kãn. Tii hä kä taw'ëëd batooj kãn ta hä kä* —nãng mã Jesus kyyh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Panyyg see ky n'aa me ÿ her'oot bë hä P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa —nãng mãh.

²¹ —Pãw makuj ÿÿnh ado däk doo, tiriig s'ëëb hajõng do mahang tamekuuj däk do hadoo né tii. Baad tabajõõts däk, baad takamekuuj wät hyb n'aa sahõnh hë tiriig

* **13:19** Joom motaad häd nãng do ky n'aa gó Jesus metëëh nyy da P'op Hagä Do bag'ããs do kah'üüm, ny hadoo ta hä h'yy ka'eeh do kah'üüm.

s'ëeb mahang† —näng mä Jesus panyyg gó m' tabeh'ũum.

Hÿ pong jé, P'op Hagä Do panang bä, ji bajëë suun do panyyg n'aa hahÿÿh

²² Ti m' Jesus bahõm Jerusarënh hënh. Ti m' tamahõm me, tama metëek panang ta hõõ bä habong do sa hä.

²³ Ti m' aj'yy see eanh ta hä:

—Hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. —Jããm hë pawóp its g'eeh ked'ëep P'op Hagä Do wë? —näng mä aj'yy kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hä. Panyyg gó m' tabeh'ũum:

²⁴ —Noo nad'ëed its do hadoo hÿ pong jé ji bajëë suun doo. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë tak'ëp bë hyb n'aa eréd manäh, bë bahajaa hyb n'aa bë bajëng do t'ĩ hënh. Ta jawén, hajõk né paawä da karën hajëë p'ëe, dooh da rahaja wäd bä.

²⁵ Tób danäh noo gatsëe däg bä, dooh ji haja wäd bä ji ajëë suun ta gó. Tób w'oo hä bë wób rababë hõm tii bä. Tak'ëp bë wób ranaëenh da tagas'ëes hyb n'aa: “Äã wahë n'aa, manoo gasëets a tób, äã bajëë p'ëe hyb n'aa”, näk da bë wób kyyh ti noo gó. Ti d' taky hadoo: “Jaa bëeh? Dooh bë ÿ hapëë bä”, näng da bë wób hä.

²⁶ Ti d' bë wób raky gedak: “A sii paa äã beëek, a sii paa äã bawa. Äã panang bä, ta tyw n'aa me, mama metëek do paa äãh.”

²⁷ Ti d' bë wób hä taky hadoo: “Dooh bë ÿ hapëë bä. Bë ahõm mahãnh ÿÿ, nesaa do moo heb'oo doo”, näng da ta kyyh —näng mä Jesus ta hä h'yy kana'eeh do ky n'aa.

²⁸ Ti m' taky hadoo:

—Tak'ëp bë wób ba'oot da. Sa tæg kamegëej däk da. Tak'ëp bë wén oot da, bë hapäh do hyb n'aa da hÿ pong jé P'op Hagä Do bag'ãäs bä Abaraãm, Isak, Jakóh, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod, bëë kä, dooh ran'oo bä t'ĩ hënh kä.

²⁹ Badäk hahÿÿ hä jé pad'yyt hë naa rabena da, P'op Hagä Do bag'ãäs doo bä ratsebë do jãm n'aa tyng n'aa jó rabat'oonh hyb n'aa.

³⁰ Babä hyb n'aa sekog is do wób kä, ti noo gó kä, hyb n'aa jewyk kãn da. Babä hyb

n'aa jewyk do paa wób kä, ti noo gó kä, hyb n'aa sekog padäg its tii kä —näng mä Jesus.

Jerusarënh panang hyb n'aa Jesus h'yy katón do panyyg n'aa hahÿÿh

³¹ Ti noo gó né hë m' Pariséw wób rabana Jesus wë. Ti m' raky hadoo:

—Ahõm ta s'ee hënh. Õm da Eróts daj'ëep —näk mä sa kyyh.

³² Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë ahõm nä. Bë maher'ood ta ti aj'yy ji rahejãã do yb. Bë her'ood ta hä, pawóp nä ta äh karap'aar h'yyb sa hä hanäng do ÿ bahebë nä. Pawóp nä ta äh nahëë enäh do ÿ asog hõm nä sa nahëeh. Tii bä kä, ÿ haja kãn da ÿ moo wät doo kä badäk hahÿÿ bä. Tii da bë kyyh ta hä.

³³ Jerusarënh bä né hë P'op Hagä Do ky n'aa rod ranaheb'oo. Ti hyb n'aa, t'ĩ hënh né hë ÿ bahõm, ÿ dajëp hyb n'aa sa nemuun —näng mä Jesus ta ky n'aa hä.

³⁴ Ti m' taky hadoo:

—Jerusarënh, Jerusarënh! A babuuj ranaheb'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod. Pã me ramahek'uut bë wë P'op Hagä Do mejũũ doo, radejëp hyb n'aa. Hajõõ nuu me ÿ karën paawä ÿ bataa a babuuj, nesaa do mahãnh ÿ mo n'aa jesuu hyb n'aa sa hä, karaak ta taah ÿÿn ta kæg yt hä tata bëeh do mo n'aa me. Tii da ÿ badoo paawä sa hä, dooh tii d' rakarën bä.

³⁵ Bë hegãã da Jerusarënh buuj, P'op Hagä Do beréd hõm da bë panang. P'op Hagä Do mak'yyts däk bë panang. Dooh da ÿ bë hapëë bä kä. Jããm né da p'aa hënh ÿ bë bahapäh da, bë h'yy kawareem bä, hahÿÿ da bë her'ood bä: “Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!”‡

14

Saab hä Jesus nahëë do hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ta see pé noo gó Saab hä, Pariséw hyb n'aa jawyk do see tób bä Jesus bawëh bä m', baad mä Jesus ramatakëë.

² Tii bä m' ti anäng mä aj'yy nahëë näng doo. Dehepung bëeh mä ta tsyym, ta mooh.

† 13:21 Pãw makuj, jé pad'yyt hë tiriig s'ëeb mahang kamekuuj däk doo da, jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ bä P'op Hagä Do bag'ãäs do bawäd däk da. ‡ 13:35 Saaw-Mo 118.26

Rakarën mä raheg'ääs Jesus ado hõm bä ta nahëe Saab hä, ratayy do hä.

³ Ti m' Pariséw hä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do baad hap'ëeh do hä na-ääj mä Jesus beaanh:

—Mosees ky n'aa jaw'yyk do anoo, nahëe näng do sa nahëe ji ado hõm Saab hä? Dooch g'eeh tan'oo bä? —näng mä Jesus.

⁴ Dooch m' raky gedag bä. Bag hënh mä rabab'ëeh. Ti m' Jesus moo däng nahëe näng do hä. Ta nahëe do hõm. Ti m' tamejüü tababaaj hõm hyb n'aa.

⁵ Ti m' tabeaanh ta wób sa hä:

—Bë t'aah, bë mas'ää booj yb t'aah, tadëe hyy bä t'öp naëng gajat doo gó Saab hä, dooh g'eeh nayyw hë bë ej'ooj nä bä, Saab hä né paawä? —näng mä Jesus.

⁶ Dooch m' sa kyy péh.

Jesus metëek ji kanasab'ee do panyyg n'aa hahÿÿh

⁷ Ti m', sahõnh hë Pariséw atsyd wät do resoos mä ta tyng n'aa baad hadoo doo bä, ji weh'ëeh do tyng n'aa. Ta ti Jesus bahapäh bä m' taky hadoo, panyyg gó m' tabeh'üüm:

⁸ —Ket'ëe do jäm n'aa hënh ji ratsyyd bä, bë esóts manä baad hadoo doo, hyb n'aa jawyk do tyng bë tyng. Hyb n'aa jawyk do tyng n'aa bë esóts bä, hyb n'aa jawyk do bë mahãnh tatsyyd wät do kajaa bä,

⁹ kat'ëe do noo gana do ky hadoo da bë hä: “Man'oo hahÿÿ hä ta tyng majasooh doo”, näng da. Tii bä kä da, sa matym gó da bë da nu mebyy bong. Tii bä kä, bë kahÿÿd kãn ky n'aa nets'äs do tyng jó kä.

¹⁰ Bë ratsyyd bä, taw'ääts hë bë atooj dawë hä, hyb n'aa najewyk do tyng jó. Ti m' jãm no gana do kajaa bä, hahÿÿ da ta kyyh bë hä: “B'ëep dana, p'eets hë, baad hadoo doo bä bë atooj.” Tii bä kä, tats'yyt do wób sa matym gó bë kawehëe däk da.

¹¹ Jé ta daaj hë kaweh'ëeh doo, nu mebyy wät da, ta wób sa yd jé tanu gadäg hõm. Jé ta daaj hë kawaneh'ëeh doo, raweh'ëeh da, P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jesus.

¹² Ti m' tób danäh hä Jesus baher'oot:

—A waa, a tä mamoo wäd bä a sii ratsebë, a sii rabawa hyb n'aa, matsyyd manä a najiis hedoo doo, a hÿÿj hedoo doo, a wakãän hedoo doo, a pa haj'eenh do tak'ëp

ma enäh doo. Ti matsyyd bä, õm da rats'yyt ta mabaj.

¹³ Taw'ääts hë matsyyd kasuud is do hedoo doo, k'yy gedóm do hedoo doo, nabong do hedoo doo, ty tsehët do hedoo doo.

¹⁴ Tii bä kä da õm P'op Hagä Do ky n'aa edëng. Dooch né paawä rahaja bä rabaj bä, P'op Hagä Do tii kä hanoo a hä ta mabaj, baad habong do paa ragenä bong noo gó —näng mäh.

Hÿ pong jé jãm haeh do hadoo panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵ Ti m' Pariséw ats'yyt do see Jesus her'oot do tamaa napäh bä m', taky hadoo:

—Ky n'aa kedëng da jé hÿ pong jé, P'op Hagä Do bag'ääs do jãm n'aa bä ta waa n'aa tawa bä sa sii —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁶ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo: —Hÿ hadoo aj'yy ratsebë do waa n'aa, ta tä n'aa tamoo wät. Hajök tats'yyt ta sii ratab'ëes hyb n'aa ta ti jãm.

¹⁷ Sahõnh hë ta waa n'aa, ta tä n'aa, tabahaja däk bä, tamejüü ta karom tabahõm, pooj jé tatsyyd bong do tabats'yyt hyb n'aa.

¹⁸ Ti m' sahõnh hë tats'yyt do raky kamep'ëeh. Ta see ky hadoo: “Nag'aap hë ÿ bet'sëe hõm hëej. ÿ karën ÿ heg'ääs”, näng. “Dooch ÿ haja bä ÿ ahõm bä”, näng. “Mamaher'ood a kariw n'aa, du daa ÿ bahõm péh”, näng ta kyyh.

¹⁹ Ti ta see ky hadoo: “Nag'aap hë ÿ bet'sëe wät 10 booj yb. Hÿÿ kä ÿ metyy, baad rado bä. Ti hyb n'aa, dooh tahaja bä ÿ ahõm bä”, näng ta kyyh. “Mamaher'ood a kariw n'aa, du daa ÿ bahõm péh”, näng ta kyyh.

²⁰ Ti ta see ky hadoo: “Nag'aap hë ÿ gat'ëe däk äm ÿÿ. Dooch tahaja bä ÿ ahõm bä”, näng ta kyyh.

²¹ Ti ta karom babaaj hõm kãn, tamaher'oot mä ta kariw n'aa sa kyyh. Tii bä kä, jãm no gana do kawaj'ään wäd kãn sa wë, ti taky hado kãn ta karom hä kä: “Nayyw hë, ahõm nä. Panang tyw n'aa me matsyyd hõm kas'uut doo, k'yy gedóm doo, ty tsehët doo, nabong do sii hë”, näng ta hä.

²² Ti tabahajaa bä sahõnh hë tamejüü doo, taky hadoo ta kariw n'aa hä: “Sahõnh hë ÿ bahajaa mamejüü doo da. Ti hadoo né hë, ti anäng nä ta tyng n'aa, ti anäng nä

ta waa n'aa", näng ta karom kyyh ta kariw n'aa hä.

²³ Ti ta kariw n'aa ky hadoo ta hä: "Ahõm panang bahãnh. Sahõnh maw'yyt do mat-syyd. Ý karën tóp ý gabad'ëë däk.

²⁴ Baad ý her'oot a hä. Pooj jé katsyyd bong doo, dooh da ý an'oo bã sa tä, dooh ý an'oo bã sa waa", näng ta kariw n'aa kyyh* —näng mä Jesus sa hä.

Nyy da ji bawät Jesus h'yyb hata ji karën bã ji hado bã do ky n'aa hahÿÿh

²⁵ Hajõk mä Jesus had'aa doo, Jerusarënh hënh tabahõm bã. Ti m' ta jawén p'aa hënh taty kaw'õöd däk, ti m' taky hadoo:

²⁶ —Bë karën bã hëp ý hata bë hado bã, taw'ãäts hë bë yb, bë ýÿn, bë ýÿm, bë taah, bë hÿÿj, bë ãnh bë kamahãn do bahãnh ý bë kamahãn. Taw'ãäts hë bë kamahãn do bë hä bahãnh ý bë kamahãn. Sahõnh hë sa bahãnh ý bë kamanahãn bã, dooh bë haja bã hëp ý hata bë do bã.

²⁷ Jé hëp ý n'aa tamo n'aa tahoop do tajeÿÿm bã, h'yyb nahedoo do nemon ýÿ, dooh tahaja bã hëp ý hata tado bã —näng mä Jesus.

²⁸ Ti m', panyyg gó m' tabaheer'oot, pooj jé m' baad mä ji hyb n'aa newëë, ji haja bã ta h'yyb hata ji ado bã. Ti taky hadoo:

—Tób pä s'ëëb haeh do tama doo, pooj jé dó taw'ãäts hë tahyb n'aa newëë tahaja bã ta wë hanäng do ta sãm, sahõnh hë tahaja so bã ta tób.

²⁹ Daap tadu do bã, tanetsén nä bã ta sãm, dooh ji hapëë bã ta baa bã tabawäd däk bã, ta sãm bahëëj jëng. Tii bã ta wób rawajehëët ta hä:

³⁰ "Wät ta ti tób tama doo. Ahëëj jëng ta wë ta sãm, kanaja nä tób", näk da.

³¹ Hahÿ panyyg see bë maa newëë: Kaneb'oooh do du doo pooj jé, dooh g'eeh sa wahë n'aa hyb n'aa newë, rahaja bã sa majÿi hä raj'aa ketsë, sa yd jé né paawä ta warahén n'aa? 20 miw ta majÿi warahén n'aa, 10 miw ta warahén tanyy bã?

³² Tahyb n'aa newë bã tanahajaa doo, nanyw hë tamejũũ rapanäk ta majÿi wë, dawëë nä rababok nä ta majÿi, raky n'aa

her'oot rakananeb'oooh hyb n'aa —näng mä Jesus.

³³ Ti m' taky hadoo:

—Ti hyb n'aa, sahõnh hë ta wë hanäng doo, hëp ý n'aa tanerét doo, dooh tahaja bã hëp ý hata tado bã —näng mäh.

³⁴ Ti m' taky hado kãn:

—Taw'ãäts hë ti jukiir. Ti hadoo né hë, tanadah'ëëd wäd bã, taw'ãäts hë nado wäd.†

³⁵ Doooh hyb n'aa ji karën wät péh. Ji aw'oong hõm tii. Jé karën pé ý ma metëëk do tamaa newë bã, taw'ãäts hë tamatakëë —näng mä Jesus kyyh.

15

B'éé kanapëë wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ma metëëk bã m', sa wahë n'aa dajëër gedaag n'aa, nesaa do moo heb'oooh do na-ãäj hë rabana, Jesus metëëk do ramaa newëë hyb n'aa.

² Ti hyb n'aa m', Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj hë, raky hadoo:

—Hahÿ aj'yy nesaa do moo heb'oooh do tagadoo. Awëh na-ãäj hë sa sii —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus baher'oot panyyg sa hä:

⁴ —Bë see tanyy bã 100 b'éé, ta masãäh, ti m' 100 hedoo do see takanapëë wäd bã, dooh g'eeh teréd dó 99 hedoo do ta masãäh, kanapëë wät do tabesoos hyb n'aa?

⁵ Ti tabaw'yyt bã kä, tatsebee wät do hyb n'aa tatóg sooh ta nu k'yy hä, tamajëëh hyb n'aa kä.

⁶ Tób bã takajaa bã kä, tanaëënh da ta najiis, tanaëënh ta wób ta pa haj'eenh doo, ratsebé hyb n'aa ta sii, ta mas'ãã see taw'yyt do hyb n'aa kä, kanapëë wät do paah.

⁷ Bë ý maher'oot hahÿÿh —näng mä Jesus: Ti hadoo né da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa habong doo, tak'ëp da ratsebé baad nadoo do paa see h'yy kawareem bã P'op Hagä Do hä. 99 hadoo baad habong doo, dooh hyb n'aa rah'yy kawereem pé sa hyb n'aa ratsebee né paawä, ta bahãnh ratsebé, sét hë baad nadoo do paa P'op Hagä Do wë h'yy kawareem do hyb n'aa —näng mä Jesus.

* 14:24 P'op Hagä Do bag'ãäs do jãm n'aa hënh, ji P'op Hagä Do bats'yyt do ky n'aa hahÿÿh. † 14:34 Jukiir nadah'ëëd wät do hadoo, Jesus hä h'yy ka'eeh do h'yy gejë hõm doo.

Moweed nepä wät do panyyg n'aa hahÿh

⁸ Ti m' tabaher'oot ênh panyyg see gó. Ti m' taky hadoo:

—ÿÿnh see wë tanyy bä 10 moweed k'ääts tég hawak do s'ëeb, tii bä, ta see badoo wäd bä, tagataa däk ta bag, tabakoot tób, baad tabesoos da.

⁹ Tabaw'yyt bä kä, tanaëenh ta najiis, tanaëenh ta pa haj'eenh doo, ta sii ratsebé hyb n'aa moweed nepä wät do taw'yyt do hyb n'aa.

¹⁰ Ta ti hadoo, P'op Hagä Do ääs ta pa hab'ëeh do ratsebé nesaa do moo hew'ëet do paa see P'op Hagä Do hä tah'yy kawareem bä.

Aj'yy ta yb wë matëeh do panyyg n'aa hahÿh

¹¹ Ti m' Jesus baher'oot ênh panyyg seeh. Ti m' taky hadoo:

—Ti awät aj'yy ma näng doo. Pawóp hë ta taah.

¹² Ta see pé noo gó, ta t'aah tagad'oo hadoo do ky hadoo ta yb hä: “Na ÿ karën no n'aa ÿÿ, madajëb nuuj jé no n'aa paah. Nayyw hë ÿ karën ÿ gadoo”, näng ta t'aah. Tii bä sa yb betyn hõm ta ma ta taah sa hä.

¹³ Dooh tahajõõ nä bä ta äh, tagad'oo hadoo do bata hõm kân sahõnh hë ta ma, ta yb mo haj'aa kä. Ti tabahõm kân dawëë, hëej s'ee hënh. T'ii hënh kä tabahäj kân sahõnh hë ta wë hanäng do paah. Tah'yyb däng do hä tabeh'ëenh.

¹⁴ Ti bahänh kä ta dajëer bahëej jëë kân. Dooh wäd ta dajëer kä. Tii bä awäd kân sah. Asa kân. Dooh tadoo wät péh.

¹⁵ Ti ta tyw n'aa esóts kân tamoo wät doo. Ti awät aj'yy too yb masääh näng doo. Ti hä tabetsëë tamoo wät doo. Ti tamoo wäd kân, too yb tahagää kân. Too yb tanejë kân.

¹⁶ Tak'ëp ta ti aj'yy basa kân. Takarën paawä too yb waa tabawa. Dooh hanoo pé ta hä ta waa.

¹⁷ Tii bä tat'yyd kamehii kân. Ta h'yyb gó taky hadoo: “Jajé, sahõnh hë ee sii moo bong doo, ee karom, dooh rasa bä. Anäng sa waa. Mad'aak né sa waa. Ti ÿ bas'as babä”, näng.

¹⁸ “Taw'ääts hë ÿ babaaj hõm ee wë”, näng ta kyyh. “ÿ maher'oot ta ti ee”, näng.

“‘Ee’, näng da këh ÿÿ”, näng, “‘nesaa do ÿ moo wäd wät P'op Hagä Do hä, a hä na-ääj hë’, näng da këh ÿÿ”, näng ta kyyh ta h'yyb gó.

¹⁹ Ti tahyb n'aa newëë ta h'yyb gó: “ÿ etsëë da ÿ moo wät doo. ‘A karom däg da ÿÿh. Dooh a t'aah ÿ doo wäd bä’, näng da ÿÿh”, näng ta h'yyb gó.

²⁰ Ti tababaa j nä kân p'aa hënh kä ta yb wë kä.

Takajaa bä kä ta yb wë, dawëë naa ta yb gadoo. Baad ta yb gadoo. Dawëë naa tabahapäh bä, tat'yyd mehii. Ti tawaj'aa däk ta wë, takedëng hyb n'aa. Tawaké däk, ta tapa tsanetsub wät takedëng do heen n'aa.

²¹ Ti ta t'aah ky hadoo: “Ee”, näng, “nesaa do ÿ moo wäd wät P'op Hagä Do hä, a hä na-ääj hë”, näng. “Dooh a t'aah ÿ mamaneëej wäd bä”, näng ta kyyh.

²² Ti ta yb ky hadoo ta karom hä: “Nayyw hë, bë mana saroor tak'ëp hanäm doo, ta hä bë dadäg. Ta ma poo heen n'aa, ta tsyym suun sii hë bë mana.

²³ Bë naboh booj yb t'aah hepup doo, ër nejë häng doo, ër tsebé do tä n'aa”, näng. “Ër tsebé da, p'aa hënh tah ÿ kajaa do hyb n'aa”, näng.

²⁴ “Dajëp do hadoo hahÿ tah ÿÿ. Edëb wät p'aa hënh hÿÿ kä. Nepä wäd paah. Hÿÿ kä kaw'yyt p'aa hënh”, näng ta yb kyyh ta karom hä. Tii kä ratsebee kân, rabajäm kân ta hyb n'aa kä.

²⁵ Ta t'aah seeh, wah'ëeh hadoo do moo wät sa joom banäng bä. Ti nuuj jé takajaa. Wah'ëeh hadoo do bajëng bä kä, tamaa newë däk ketën doo, kejäm doo.

²⁶ Ti tanaëenh sa karom seeh. Tabeaanh hëd n'aa ta tii.

²⁷ “A hÿÿj kaja nä p'aa hënh”, näng. “A yb mejüü ää naboh jat booj yb t'aah hepup doo, ër tsebé do tä n'aa, baad takajaa do hyb n'aa”, näng sa karom kyyh ta hä.

²⁸ Ti wah'ëeh hadoo do kawaj'ään kân. Dooh takarën bä tajëë suun tób gó. Ti ta yb banyyh tamaher'oot hyb n'aa, tabajëë suun hyb n'aa.

²⁹ Dooh ta t'aah karën bä tamaa newë bä ta ti taher'oot doo. “Hajõõ ta baab tak'ëp ÿ moo wäd wät a sii”, näng ta yb hä. “Dooh noo gó õm ÿ ky nadaheeh péh”, näng. “Dooh

noo gó tabad'op hē man'oos pé b'éé t'aah, najis ŷ daheeh āã tsebé do tā n'aa", näng ta kyyh.

³⁰ “Hÿÿ kä a t'aah mahanäng doo, ŷÿÿ hajök sii he'ÿÿh do hä tabahäj jëng do a da-jëer tababaaj nä bä kä, mamejũũ ranabooh booj yb hepuh doo!”, näng wah'ëeh hadoo do ta yb hä.

³¹ Ti ta yb ky hadoo: “Tah ŷÿ”, näng, “pa ŷ had'yyt ti òm bagä”, näng ta yb kyyh. “Sahõnh hē wē ŷ haym doo, a ma had'yyt né hē tii”, näng.

³² “A hÿÿj ti hÿ dajëp do paa hadoo. Hÿÿ kä edëb wät p'aa hēnh. Nepä wät do hadoo, p'aa hēnh takaw'yyt”, näng. “Ti hyb n'aa, taw'ãäts hē né hē tii d' er tsebé, taw'ãäts hē né hē jām ji moo wät”, näng ta yb kyyh wah'ëeh hadoo do hä —näng mä Jesus panyyg ky n'aa me m' tamaher'oot.

16

Ta kaser n'aa kamatakëë do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta ma matëg hä Jesus maher'oot hahÿ panyyg:

—Ti awät aj'yy tak'ëp ma näng doo. Ta see pé noo gó ramaher'oot ta kaser n'aa ky n'aa. Dooch m' baad tanä ta kariw n'aa ma, tah'ëenh mä ta ma.

² Ti hyb n'aa tanaëej kån ta wë. Teaanh ta hä: “Nyy d' ti a ky n'aa ŷ ky n'aa napäh doo?”, näng. “Taw'ãäts hē maheen n'aa eta hõm dajëer n'aa hä, ma ŷÿ hä na-ãäj hē. Dooch da kaser ŷ n'aa mado wäd bä”, näng ta kariw n'aa kyyh.

³ Ti ta h'yyb gó ta kaser n'aa ky hadoo: “Nyy d' ŷ bad'oo hÿÿ kä?”, näng. “Kariw ŷ n'aa dooch da takarën wäd bä ŷ moo wäd wät ta sii. Dooch ŷ haja bä tak'ëp hadoo do ŷ moo wäd bä. ŷ nu mebyng na-ãäj ŷ ets'ëë ub bä dajëer”, näng ta kyyh ta h'yyb gó.

⁴ Ti taky hadoo ënh ta h'yyb gó: “ŷ hapëë däk hÿÿ kä nyy d' ŷ bad'oo, sa tób hēnh ŷ ragadoo hyb n'aa, ŷ moo wät do bahëej jëng bä”, näng ta kaser n'aa ta h'yyb gó.

⁵ Ti tanaëenh ta wë sét ken'yyh ta kariw n'aa wë kũüt enäh doo. Pooj jé kajaa do hä tabeaanh: “Nyy hē a kũüt kariw ŷ n'aa wë?”, näng.

⁶ “100 ta hood joom syyj”, näng aj'yy.

Ti ta kaser n'aa ky hadoo: “Hahÿ a kũüt heen n'aa. Nayyw hē, merii däg ta heen n'aa papuuj”, näng. “Merii däg a kũüt 50”, näng ta kyyh ta hä.

⁷ Ta see hä tabeaanh ënh: “A kũüt ënh kariw ŷ n'aa wë?”, näng ta kaser n'aa. “100 wog tiriig s'ëeb”, näng kũüt näng do see kyyh. Ti ta kaser n'aa ky hadoo: “Hahÿ a kũüt heen n'aa. Papuuj merii däg. 80 wog da merii”, näng ta kyyh. Tii d' had'yyt tabedoo hõm ta wób sa hä.

⁸ Tii bä ta kariw n'aa hyb n'aa meuunh ta hä, kamatakëë do hyb n'aa ta kaser n'aa paa kä, ta ma baad nan'yyh do paah —näng mä Jesus her'oot do panyyg.

—Te hub né hē —näng Jesus. —P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh doo, baad rakamatakëë ta wób sa hä rabahed'oo do hä. P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do sa mahãnh rakamatakëë ta tii hä —näng mä Jesus.

⁹ Ti m' Jesus baher'ood kån ta ma matëg sa hä panyyg ky n'aa kä:

—Bë ŷ maher'oot —näng mäh. —Taw'ãäts hē badäk hahÿÿ bä hanäng do hä bë wë hanäng doo me ta wób bë masaa, bë najiis rabahadoo hyb n'aa kä. Tii bä da, ta jawén, bë wë hanäng do badoo wät bä kä, ti anyy kån bë gadoo do hÿ pong jé. P'op Hagä Do gadoo da bë t'ĩ hēnh —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Kanhën d'os hē ji ma hedoo doo, ji da-jëer hedoo doo, baad han'yyh doo, hajõng do na-ãäj hē baad taban'yyh. Kanhën d'os hē hadoo do baad nan'yyh doo, hajõng do na-ãäj hē dooch baad tanä bä.

¹¹ Ti hyb n'aa, badäk hahÿÿ bä bë wë hanäng do baad bë nanä bä, dooch da P'op Hagä Do an'oo bä bë hä bë ma heh'äät do hÿ pong jé.

¹² Badäk hahÿÿ bä bë hä P'op Hagä Do anoo do baad bë nanä bä, dooch bë ma hanoo pé bë hä hÿ pong jé —näng mäh.

¹³ Ti m' Jesus ky hado kån:

—Dooch sa karom haja bä pawóp ta kariw n'aa sii tamoo wäd bä séd noo gó. Tii d' tahado bä, ta kariw n'aa see dooch takamahãn bä, ta see ti takamahãn. Ta see wë da baad tamoo wät da, ta see taty n'aa ges'yyk da. Ti hadoo bë hä. Dooch bë haja bä bë h'yy kesëj bä. Dooch bë haja bä P'op Hagä

Do hã bë h'yyb däg bã, dajëer hã na-ããj hë bë h'yyb däng bã –näng mä Jesus.

¹⁴ Pariséw dajëer mä ragen'aak. Ti hyb n'aa Jesus her'oot do ramaa napäh bã m', raky n'aa rejãã mä Jesus.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

–J'ooj madäk doo me bë ky ken'yym ta wób sa matym gó. Ti hado né paawä bë h'yyb, P'op Hagä Do hapäh bë h'yyb tym. P'op Hagä Do mak'yyts däk badäk hahÿÿ bã hanäng do tak'ëp rakamahän doo.

P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hahÿÿh

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

–Jowãw nu gahem'uun do kajaa do pooj jé, Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa kametëek paah. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa hanäm do kamet'ëeg däg kän. Hajök tak'ëp rah'yyb hedoo, P'op Hagä Do bag'ããs do karapee rabahadoo hyb n'aa.

¹⁷ Ti hado né paawä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tahëej bã. Wë, badäk hahÿ hëej gawatsig né paawä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do dooh tagawatsig bã. Dooh ta bód had'os pé gawatsik péh.

¹⁸ Ti hyb n'aa, jé ta ÿÿm heréd hõm doo, tii bã ÿÿnh see hã takat'ëe däg bã, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ÿÿm sii he'ÿÿh do hado däk tii. Aj'yy see gat'ëe däg bã ÿÿnh ta patug heréd hõm doo, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ÿÿm sii he'ÿÿh do hado däk tii –näng mä Jesus.

Tak'ëp ma näng do Rasaro daheeh panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹ Ti m' panyyg gó m' Jesus tabeh'ũũm. Ti m' taky hadoo:

–Hÿ hadoo aj'yy tak'ëp wekãp doo. Tak'ëp ky n'aa gebah, hetsooh, ta saroor ta hã hadäk doo. Tak'ëp hanäm doo gó tabawäd had'yyt hë.

²⁰ Ta tób noo bã tabahäng aj'yy kasuud is doo, ta waa hets'ës doo. Nahëe nyy is ta tii. Rog manahuuh do tii. Rasaro ta häd.

²¹ Tak'ëp takarën paawä tabawëh, tak'ëp wekãp do tä hyyj kajäk do tũũ. Awaar rahedëp ta rog, ta tii bã tabahëes bã.

²² Ti aj'yy hets'ës do dajëp bã kä, ããs ramasäg kän ta h'yyb tym hÿ pong jé kä, Abaraãm pa. Ti tak'ëp wekãp do dajëb kän na-ããj hë. Ti radakä jëng, tabanesaa hënh kä tabahõm.

²³ Tabanesaa hënh tak'ëp tabahoop bã kä nesaa doo, dawëe naa tabahapäh Abaraãm, Rasaro häd näng doo kä, ta pa.

²⁴ Ti wekãp do ky hadoo Abaraãm hã, tak'ëp ta kyyh: “Wahëh ÿÿ, Abaraãm”, näng, “ÿ mat'yyd mehĩn”, näng ta kyyh. “Mama-her'ood Rasaro ta moo poo tadatu naëng taheh'oos, nagat ÿ tadah'ëem hyb n'aa”, näng. “Tak'ëp ÿ bahoop baju doo, hahÿ tëeg hõõh”, näng wekãp do paa kyyh.

²⁵ Ti Abaraãm ky hadoo ta hã: “Tah ÿÿ”, näng, “mahyb n'aa es'ee baad mabawät do paah. Sahõnh paa tabanäng makarën doo”, näng. “Rasaro paa ti dooh. Nesaa do tagadoo paah. Hÿÿ kä baad ta hã kä. Hÿÿ kä h'yy gadajaa kän. Õm hÿÿ kä hahoop nesaa doo”, näng Abaraãm kyyh.

²⁶ “Ti anäng gaeh gadarong doo, t'õp gajëng do ta baa besuu. Babä naa karën pé t'ĩ hënh tahõm bã, dooh tahaja bã. T'ĩ hënh naa na-ããj hë, dooh tahaja bã ënh”, näng Abaraãm kyyh tak'ëp ma näng do paa hã.

²⁷ Ti aj'yy betsëe Abaraãm hã tak'ëp, ti m' taky hadoo: “Wahëh ÿÿ”, näng, “mamejõ Rasaro tabahyng ee tób hënh”, näng.

²⁸ “Ti abong nä ji ma poo oow pé wakän haa tii bã”, näng ta kyyh. “Mamejõ baad tamaher'oot, babä tak'ëp ji ahoop doo bã ranana hyb n'aa nemon ÿÿ”, näng tak'ëp ma näng do paa kyyh.

²⁹ Tii bã Abaraãm ky hadoo: “Dooh. Ti anäng Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah. Taw'ãäts hë ti né ramaa newë raner'oot bã. Tii hã rapanyyg enä kän”, näng Abaraãm.

³⁰ “Dooh, wahë ÿ n'aa”, näng aj'yy. “Sét hë dejëp do mahang ganä wäd bã, sa wë tahõm bã, tii bã kä da rah'yy kawereem P'op Hagä Do wë”, näng aj'yy kyyh.

³¹ Ti Abaraãm ky hadoo: “Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paa ramaa nanewë bã, tii bã na-ããj da dooh ramaa newë bã ganä wät doo”, näng Abaraãm kyyh tak'ëp wekãp do paa hã.

17

Nesaa do hä ta see ji h'yyb tatuk do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matëg hä:

—Tanyy had'yyt né hë nesaa do hä ji tah'yyb tatuk doo. Ti hado né paawä da, P'op Hagä Do rejää da nesaa do hä h'yyb tatuk do du n'aa doo —näng mäh.

² —Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hä ranu hüü däg bä, ji radawäts tu tame t'öp ji pahäs hyb n'aa, ti bahänh tak'ëp baad nado ji hä da, ky n'aa netsëeh do seeh, hahÿ karapee hedoo doo, hä ÿ h'yy ka'eeh doo, ji h'yyb tatug bä, nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh.

³ —Ti hyb n'aa, baad bë hyb n'aa matakä, ji h'yyb tanatuk hyb n'aa ta seeh —näng mäh.

Ji hyb n'aa mabaan do ky n'aa hahÿÿh

—A da hadoo doo, hä ÿ h'yy ka'eeh do seeh nesaa do tamoo wäd bä, mageäm, tamoo nawät hyb n'aa baad nadoo doo. Nesaa do hä tat'yyd kamehÿn bä, taw'ääts hë mahyb n'aa mabaan hõm ta hä tii bä.

⁴ Séd noo gó né hë 7 nuu me nesaa do a wë tamoo wäd bä, 7 nuu me tets'ëë bä mamabaan hyb n'aa, taw'ääts hë baad mahyb n'aa mabaan hõm né hë —näng mä Jesus.

Ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü do raky hadoo ta hä:

—Tak'ëp man'oo magyys hë P'op Hagä Do hä ää h'yy ka'eeh hyb n'aa —näk mäh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Motaad häd näng do tym, nu nad'ëët do ta tym. Ti tahanyy bä paawä bë h'yy ka'eeh doo, tii b' bë haja paawä hahÿ b'aa bë mejüü takadawäts nyh, takadawäts tu ta me akajar me. Bë paawä taky daheeh —näng mäh.

⁷ Ti m' panyyg gó m' tabeh'üüm. Ti m' taky hadoo:

—Ji karom kanep'aak do gëew gó tamoo wät do jawén paa bä tabajëng bä kä, b'ée tahagää wät do jawén paa bä tabajëng bä kä, dooh ta kariw n'aa an'oo nä bä nyyw hë ta waa tabawa.

⁸ Tabawëh pooj jé ta kariw n'aa mejüü da tamoo wät ta tä n'aa, tii bä tamana kän ta

kariw n'aa tä kä. Tii bä kä, ta kariw n'aa bahajaa bä kä tawëh doo, tii bä kä ta karom bawëë kän.

⁹ Ta karom moo hew'ëët ub né tii. Ti hyb n'aa, “taw'ääts hë” ta kariw n'aa naher'oot ta hä.

¹⁰ Ti hado kän bë hä kä. Sahõnh hë bë bahaja däk bä bë P'op Hagä Do mejüü doo, taw'ääts hë hahÿÿ da da bë kyyh: “Ää moo heb'oooh do né hë tii. Dooh ää gahëen bä ää hä P'op Hagä Do j'aa etsë doo, tamejüü do ää bahajaa do hyb n'aa”, bë noo da —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

Ajyy rog maneh'uuh do Jesus heso hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m' Jerusarënh hënh Jesus bahõm bä, Samarija häd näng do häj n'aa, Garirej häj n'aa baa besuu n'aa me tamahõm.

¹² Panang see bä takajaa bä kä, tamamuun 10 ajyy, rog maneh'uuh do sa nahëeh. Dawë mä rabab'ëeh.

¹³ Ti m' tak'ëp mä ranaëenh:

—Jesus, ää Wahë N'aa —näk mäh. —Mat'yyd mehÿn ääh! —näk mäh.

¹⁴ Ti m' Jesus bahapäh bä m' taky hadoo sa hä:

—Bë ahõm nä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wë, bë hä raheg'ääs hyb n'aa bë heso padäg bä —näng mäh.

Ti m' rabahõm. Ramahõm me m' rameheso padëek.

¹⁵ Ti m' sét hë m' matëh nä Jesus wë, tahapäh do hyb n'aa has'oo däk doo. Tak'ëp mä ta kyyh. P'op Hagä Do taj'aa etsë kän.

¹⁶ Tüü takadawäts hyng Jesus bagëët bä, taweh'ëeh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hë Jesus. ÿ mahaso däk! —näng mäh.

Samarija buuj mä ta tii.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—N'yy hënh ta wób? —näng mäh. —ÿ heso hõm sahõnh hë. Hëd n'aa sahõnh hë ranana? —näng mäh.

¹⁸ —Ta wób dooh ramatëh bä. Jääm hë hahÿ Judah buuj nadoo do matëeh p'aa hënh, P'op Hagä Do hä taj'aa etsë hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹⁹ Ti m' aj'yy hä taky hadoo:

—As'ëeg g'ëed! Õm has'oo däk ÿ maky daheeh do hyb n'aa —näng mäh.

P'op Hagä Do bag'ääs do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Ti m' ta see pé noo gó, Pariséw reanh Jesus hä:

—Ny noo gó sahõnh hē P'op Hagä Do bag'ääs do du däk? —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hē P'op Hagä Do bag'ääs do du däk doo, dooh da ji hapēē bā ji matym me ta heen n'aa —nāng mäh.

²¹ —Doooh da raky hado bā: “Wät nanāng, wät hahÿÿh”, ranoo bā takajaa bā. Ji hapäh do nado ta ti ji matym me. Ji matym me ji wén napäh, ji h'yyb tym gó da P'op Hagä Do bag'ääs do banāng —nāng mäh.

²² Ti m' taky hadoo ta ma matēg sa hä:

—Ti awät da ti noo gó tak'ēp nesaa do ji wē. Ti noo gó da tak'ēp da bē karēn ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do bē bahapäh. Sét nuu me hadoo pé da bē karēn bē baheg'ääs. Doooh da bē haja nā bā bē hegāā bā.

²³ Ta wób da daap da bē rapanāk ÿ kajaa doo. “Wät hahÿÿh”, näk da ta wób. “Wät nanāng”, näk da ta wób. Bē ky dahé manā ta ti hedoo doo.

²⁴ ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa bā, sahõnh hē da ÿ rabahapäh. Hawyp doo, wē hä naa jé pad'yyt hē sahõnh hē tabawag hõm do ji hapäh do hadoo da ÿ kajaa do rabahapäh.

²⁵ Ti pooj jé da ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, hajõng da tak'ēp ÿ ahoop näh. Badäk hahÿÿ bā da hē habong do ÿ raty n'aa ges'yyk da.

²⁶ P'ooj ub, Nowéh häd nāng do hawät noo gó habong doo da né da rababok da ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé.

²⁷ Sahõnh hē tabag'yyp do pooj jé, h'yy kanap'eed gó rababok. Ratsebé do waa n'aa reëek, ratsebé do waa n'aa rawa. Rakehet'ēē doo da raketēē. Doooh rahyb n'aa peet péh. Tii d' né rabad'oo marakate gó Nowéh rabajēē p'ēē bā kā. Ti m' rabagyyb kån, ti m' sahõnh hē radejēb kån.

²⁸ Ti hadoo né hē m' Róh häd nāng do hawät noo gó ěnh. H'yy kanap'eed né hē

m' ti noo gó ěnh. Ramoo heb'ooh paa m' ratsebé do wa n'aa, reëek ratsebé do waa n'aa. Rahesäm paa m', rahetsē paa m', rahejóm paa m', ratahem'aa sa tób.

²⁹ Sa panang, Sodoma häd nāng do Róh beréd hõm bā kā m', tēeg hõõ, saw'aak do mahÿÿnh doo, kajäk sa jó. Ti mahÿÿj mä sahõnh hē ragawatsig hõm Sodoma panang buuj.

³⁰ Ti hadoo né da, dooh rah'yy kap'eed bā, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do kajaa do pooj jé.

³¹ Ti noo gó kā, p'op tób gadäk do jó hasooh péh, taw'ääts hē da dooh tajēē suun bā tób gó, ta h'ēēd tabehēēn hyb n'aa paawä. Taw'ääts hē nayyw hē takejēn hõm, tabedēp hyb n'aa. Ti hadoo né da ta joom hood hēnh hawät doo. Taw'ääts hē nayyw hē da takejēn hõm. Taw'ääts hē dooh tajēē bā, tehēēn bā ta h'ēēd hedoo doo.

³² Bē hyb n'aa newē Róh ÿÿm ti noo gó.*

³³ Jé badäk hahÿÿ hä ji hawät do hä tak'ēp kamahän doo, ta ma hyb n'aa hawät péh, dooh da P'op Hagä Do wē tanu dēē bā. Jé ta wē hanāng do heréd hõm péh, dooh ta hä tabaa es'ĩ bā, edēp da, P'op Hagä Do wē da tanu dāng.

³⁴ ÿ kajaa bā kā, pawóp hē ha'ÿÿh do sa see da ÿ mahũũm si ÿÿ, ta see da keréd hõm.

³⁵ Pawóp hē hedoo pé ÿÿj tiriig ramoo bok do sa see da ÿ mahũũm si ÿÿ, ta see da ÿ eréd gēēt. [³⁶ Pawóp hē hedoo pé ajyy gēew gó moo bok do sa see ÿ mahũũm, ta see dooh ÿ mahũũm bā —nāng mā Jesus.]†

³⁷ Ti m' ta ma matēg rabeanh:

—Nyy bā ti bawät maher'oot doo? —näk mäh.

Ti m' panyyg gó m' Jesus ky hadoo:

—Dajēp do bajat bā, tii bā da kuruj-du rakata padēek —nāng mā Jesus.‡

18

Patug tamah do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' panyyg gó m' Jesus ma metēek ta ma matēg hä, raky n'aa ets'ēē had'yyt hyb n'aa, ranerét hyb n'aa raky n'aa etsēē doo.

² Ti m' taky hadoo:

* **17:32** Róh ÿÿj wén dajēp, ta wak'āāb takamahän do hyb n'aa! † **17:36** Ta hä h'yy ka'eeh do tamahũũm, ta wób ta hä h'yy kana'eeh do rabaym da, tahanāng pé m' tii. ‡ **17:37** Wyt ta maab hē, ji bahapäh da ti ta tii, tahanāng pé m' Jesus her'oot doo.

—Sa panang bä ti awät aj'yy tak'öp hyb n'aa jawyk doo, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa. Dooh P'op Hagä Do hä tah'yy kae bä ti aj'yy. Dooh tawehëë bä ta wób.

³ Ti ȳñh patug tamah do tets'ëë had'yyt hë, tamasa hyb n'aa ta majĩ ky n'aa.

⁴ Pooj jé dó, dooh tahyb n'aa p'eed bä, dooh taky dahé bä ȳñh her'oot doo. Ti ta jawén kä, taky hadoo ta h'yyb gó: “Dooh né paawä P'op Hagä Do hä ȳ h'yy kae bä, dooh né paawä ta wób ȳ wehëë bä,

⁵ ȳ masa dó h̄ȳ kä, ȳ mo n'aa jesuu h̄ȳ kä. Ȳ mo n'aa najesu bä, ȳ ky nap'eed bä, ȳ d' h'yyb napan däg, ȳ tah'yyb panasä had'yyt do hyb n'aa”, näng aj'yy hyb n'aa jawyk do kyyh ta h'yyb gó —näng mä Jesus.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë hyb n'aa newë aj'yy ky n'aa ka-her'oot do hä. Bë hyb n'aa newë ta ti kametëek doo —näng mäh.

⁷ —Ky nes'aa né paawä ta ti aj'yy hyb n'aa jawyk doo, ta jawén kä tamasaä kân. Ti bahãnh P'op Hagä Do ky enyym. Baad P'op Hagä Do masa, baad tamo n'aa jesuu ta wë tasëew hõm doo, ta hä had'yyt hë ky n'aa etsëë doo. Dooh báp peej ji gadaa bä P'op Hagä Do an'oo bä. Nayyw hë tagadoo ji ky n'aa etsëë doo.

⁸ Nayyw hë baad hadoo do tabanoo ji hä —näng mäh.

Ti m' tabeaanh:

—Ȳñh, Aj'yy Hadoo Do H̄ȳ Pong Jé Hana Do kajaa bä, ȳ aw'yyt g'ee da badäk hah̄ȳh bä hä ȳ h'yy ka'eeh doo? —näng mä Jesus.

Pariséw, dajëër gahedak do daheeh panyyg n'aa hah̄ȳh

⁹ Ti m' Jesus ma metëek do maa new'ëë do mahang ti abong mä ta wób, baad ub, P'op Hagä Do karën doo da rababok red'oo doo, sa hä hë rahegãã bä. Kasab'ee do me ta wób ramakyys. Sa hä m' Jesus baher'oot hah̄ȳ panyyg:

¹⁰ —Ti abong pawóp hë ajyy P'op Hagä Do tób n'aa hënh hah'ũũm doo, P'op Hagä Do hä raky n'aa etsëë hyb n'aa. Sét hë Pariséw, ta see sa wahë n'aa dajëër n'aa gahedak doo.*

¹¹ Ti Pariséw, ta m'aa hënh mä tabag'ëëd däk, ti m' taky n'aa etsëë. “P'op Hagä Doo”, näng, “a hä ȳ h'yyb tsebë, dooh ta wób nesaa do moo heb'oooh do ȳ hado bä do hyb n'aa. Dooh wahed'ii do ȳ do bä. Dooh nesaa do moo hed'oo do ȳ do bä. Dooh ta wób sa ȳym sii he'ȳñh do ȳ do bä. Dooh hah̄ȳ dajëër gahedak do hadoo ȳ hado bä”, näng.

¹² “Pawóp nuu me sét semaan ken'yyh õm ȳ hyb n'aa esee ȳ noo kanawa doo me. Sahõnh hë ȳ gadoo do uuh ȳ an'oo had'yyt a hä”, näng Pariséw kyyh P'op Hagä Do hä.

¹³ Dajëër gahedak doo, dawëë tabagëët. Dooh h̄ȳ pong jé taty däg bä, rabahed'oo doo da raky n'aa etsëë bä. Ta h'yyb tagedyyk t'yyd kamehĩn do ky n'aa. Ti taky hadoo: “P'op Hagä Doo, ȳ mat'yyd mehĩn”, näng. “Nesaa do moo hew'ëët do ȳñh”, näng ta kyyh —näng mä Jesus panyyg gó ta her'oot doo.

¹⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ȳ maher'oot baad ub —näng mäh. —Sa tób hënh rababaaaj hõm bä kä, dajëër gahedak do ky n'aa etsëë do P'op Hagä Do gadoo. Ta ti tii, baad hado däk ta h'yyb tym P'op Hagä Do an'oo bä. Pariséw, ti dooh P'op Hagä Do gado bä. Sahõnh hë sa daaj hë kaweh'ëëh doo, nu mebyy bong da, ta wób sa yd jé da ranu gapadäg hõm. Jé ta daaj hë kawaneh'ëëh doo, raweh'ëëh da P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jesus.

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hah̄ȳh

¹⁵ Ti m' ta wób ramena sa taah ned'ëëd is do Jesus wë, sa hä Jesus moo däng hyb n'aa, taky n'aa edëng hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'ȳym mäh.

¹⁶ Ti m' karepé Jesus naëenh ta wë, ti m' taky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Na ramena karepé wë ȳñh. Bë geãm manäh! Hah̄ȳ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hë P'op Hagä Do bag'ããs do karapee hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Karapee t'aah ky daheeh do hadoo ky nadaheeh péh, dooh P'op Hagä Do bag'ããs

* **18:10** Dooh m' ragenag bä dajëër Roma buuj hä kan'oo däk do gahedaag n'aa.

do karapee tado bä da. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' aj'yy sa wahē n'aa see eanh mä Jesus hä. Ti m' taky hadoo:

—Baad òm ma matëg! —näng mäh. —Nyy da ÿ bad'oo edëb had'yyt do gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ÿ bawät hyb n'aa kä? —näng mä aj'yy kyyh.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hëd n'aa baad ub hä ÿ mabanäng? —näng mäh. —Jääm hē P'op Hagä Doo, baad hadoo doo. Doo ta see pé baad hadoo péh —näng mäh.

²⁰ —Mahapäh hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo: “Aã manä a ÿÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Manaboh manä a da hadoo doo. Etsëeg manäh. Daap hē maky n'aa tapa manä ta wób. Mawehëe a yb, mawehëe a ÿÿn”† —näng Jesus ta hä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hä.

²¹ —P'ooj ub, ÿ karapee noo gó ÿ panyyg kadeheeh né hē tii hä —näng mä aj'yy Jesus hä.

²² Ti m' taher'oot do Jesus maa napäh bä kä, taky hadoo ta hä:

—Sét hē ti hawät a hä —näng mäh. —Mesëem hõm sahõnh hē a wē hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'uut do sa hä. Tii d' madoo bä, hÿ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén, ana wē ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh ta hä.

²³ Ti m' ta hä Jesus her'oot do aj'yy maa napäh bä m', h'yy katón wät mäh, tak'ëp tawekâp do hyb n'aa.

²⁴ Ti m' Jesus ty gadäk ta wē, ti m' taky hadoo:

—Hejooñh né hē wekâp do sa hä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁵ —Hejooj né paawä kameer hä tatabëej bä gats'uus doo gó, ta bahãnh tabahejooñh wekâp do sa hä, P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁶ Tii bä m', ta ti maa nap'ëeh do raky hadoo:

—Jaa ênh ti P'op Hagä Do wē hasëek ênh? —näk mäh.

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ji daaj hē ji nahaja bä paawä P'op Hagä Do wē ji as'ëeg bä, P'op Hagä Do hajaa ta wē ji tamasäk —näng mäh.

²⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Sahõnh hē äã wē hanäng do paa äã beréd hõm, a hataa äã bahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Né hup ÿ né hē hahÿ ÿ her'oot doo: P'op Hagä Do bag'ääs do hyb n'aa heréd hõm pé ta tób, heréd hõm do ta ÿÿm, ta wakãän, ta yb, ta ÿÿn, ta taah,

³⁰ ta bahãnh hajõng da tagadoo badäk hahÿÿ bä ta mabaj. Ta jawén kä, hÿ pong jé kä tagadoo da edëb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd had'yyt da —näng mä Jesus kyyh.

P'aa hënh Jesus her'oot tadajëp do ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' sa m'aa hënh Jesus naëenh 12 hedoo do ta ma matëg. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Ër ah'üüm Jerusarënh hënh —näng mäh. —Sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ky n'aa hä, kametä däg kãn hÿÿ kä hä ÿÿ —näng mäh.

³² —ÿ da rahaëej däk Judah buuj nadoo do sa moo gó —näng mäh. —ÿ da raky n'aa ej'ees. ÿ da raky n'aa rejää. ÿ da rahetsoos. ÿ da rahewyyh. ÿ da radajëeb kãn —näng mäh.

³³ —Tamawoob hē äh ÿ jawén paa bä, ÿ d' ganä wäd kãn —näng mä Jesus.

³⁴ Doo m' Jesus ma matëg rah'yy genä bä Jesus her'oot do hä. Kejën Jesus hanäng pé ta ti sa hä. Doo m' rah'yyb mepëe bä Jesus her'oot do hä.

Ty tamah do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti m' panang Jerikó häd näng doo bä Jesus kajaa bä kä m', ti ahäng mä ta tyw n'aa nabyy me ty tamah doo. Tahetsë mä dajëer ta tii me tebës do sa hä.

† 18:20 Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16-20

³⁶ Ti m' hajök do ta tii me m' tab'ëes do tamaa napäh bä m', teanh sa hä h'ëed ta tii.

³⁷ Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jesus, Nasaréh hënh naa, ti ti tabës — näk mä ta hä.

³⁸ Ti m' tageëej wät. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Mat'yyd mehīn ÿÿh, Jesus, Dawi panaa! —näng mäh.

³⁹ Ti m' poo hënh hah'üüm do raky ge'ÿÿm, bag hënh tabahäng hyb n'aa. Raky geām né paawä m', tak'ëp tageëej wät tii bä:

—Mat'yyd mehīn ÿÿh, Dawi panaa! —näng mäh.

⁴⁰ Ti m' Jesus baym. Ti m' tamejüü ramanaa ta wë. P'eets hë Jesus wë tabag'ëed däk bä m', Jesus beanh ta hä:

⁴¹ —H'ëed ti makarën ÿ moo wät a hä? —näng mäh.

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —ÿ karën ÿ begã däk —näng mäh.

⁴² Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Mabegã däg —näng mäh. —Hã ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa òm has'oo däk‡ —näng mäh.

⁴³ Ti m' nayyw hë m' tabahapëe däk. Ti m' tabahöm kän Jesus sa jawén. P'op Hagä Do hä m' taj'aa etsëe kän. Hajök do na-ääj mäh, rabahapäh bä m', raj'aa etsë né hë m' tii d' ënh.

19

Sakéw häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus bajëe suun panang Jerikó häd näng do noo bä. Ti m' panang me m' tatabës.

² Tii bä m' ti awät mä aj'yy Sakéw häd näng doo. Dajëer gahed'aak do wahë n'aa see m' ta ti Sakéw. Tak'ëp mä ta ma näng.

³ Takarën paawä m' Jesus taheg'ããs. Doh m' tahaja bä, tüü tanu däg is do hyb n'aa, hajök do raty gasuu do hyb n'aa m'.

⁴ Ti m' sa pooj jé tawaj'aa höm, b'aa hä m' tabas'ëeg sooh, tabahag'ããs hyb n'aa baad ub Jesus hana doo.

⁵ B'aa basoh bä m' Jesus kajaa bä m', tabahag'ããs p'op b'aa hä, ti m' taky hadoo Sakéw hä:

—Nayyw hë ahyyh —näng mäh. —Badah a tób bä ÿ nu däng —näng mäh.

⁶ Ti m' tabahy gëet, h'yyb tsebé doo me tagadoo Jesus ta tób bä.

⁷ Sahõnh hë m' rabahapäh bä m' ta tii, baad nadoo doo me m' ramaher'oot. Baad nado m' ti sa hä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Nesaa do moo hew'ëet do tób hënh tabajëe suun. Tawëh ta sii —näk mäh.

⁸ Ti m' Sakéw bas'ëeg gëet, ti m' Jesus hä taky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk doo —näng mäh. —ÿ anoo hÿÿ kä wakäp ÿ bód, ÿ gakook kas' uut do sa hä —näng mäh. —ÿ wad'ii bä ta wób, 4 nuu me ÿ banoo ÿ ab'aanh doo.

⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Naga hë hahÿÿ bä tób bä haj'eenh do P'op Hagä Do bed'ëep, Abaraãm panaa heh'äat, Abaraãm karapee hahÿ aj'yy tabahadoo do hyb n'aa —näng mäh.

¹⁰ —ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ ahying babä ÿ besoos hyb n'aa, ÿ bed'ëep hyb n'aa ta s'ee hënh habong do paa P'op Hagä Do mahãnh —näng mä Jesus kyyh.

Ji moo sahõnh hë hadoo do karom panyyg n'aa hahÿÿh

¹¹ Ti m', ta ti ta her'oot do maa napäh do hä Jesus baher'oot panyyg. Edaa däk Jerusarënh panang. Nayyw hë P'op Hagä Do bag'ããs do tadu doo red'oo mäh. Ti hyb n'aa Jesus baher'oot sa hä hahÿ panyyg:

¹² —Ti awät aj'yy sa wahë n'aa t'aah. Dawëe, häj n'aa s'ee hënh takarën tabahöm, t'ï hënh hajõng häj n'aa bagä n'aa ta hä tamejüü hyb n'aa, ta häj n'aa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Tii b' naa da tababaa nä p'aa hënh ta häj n'aa hënh.

¹³ Ti m', tabahöm pooj jé, tatsyyd bong ta wë 10 ta karom wób. Sét moweed k'ãäts tég gabarëeh do tabanoo sét ken'yyh sa hä. Ti tamejüü ta tii me ramoo bok hyb n'aa, ta dajëer kah'üüm hyb n'aa ta s'ee hënh tawäd nuuj jé. Ti tabahöm kän.

¹⁴ Ta karapee wób dooh ragenaag bä ta ti aj'yy. Ti hyb n'aa ramejüü ta rod n'aa, ta jawén rabahöm hyb n'aa, hajõng häj n'aa

‡ 18:42 Dawi makü panaa mahang ti ganyyh da ji h'yyb tym dëeb, P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa p'ooj ub Dawi hä. Jesus né hë tii, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa aj'yy ty tsahët do ky daheeh. Ti hyb n'aa "òm has'oo däk hä ÿ mah'yy kae däk do hyb n'aa", Jesus wén näng.

bagã n'aa hã ramaher'oot hyb n'aa, rakanarên do ta ti aj'yy sa wahë n'aa tado bã.

15 Tii kã m', ta wób dooh né paawã rage-naag bã, ti né sa wahë n'aa däg. Ti ta häj n'aa hënh tababaaj hõm kãn. Takajaa bã kã tamejũũ ranaënh ta wë ta karom, dajëër tahanoo do paah, tahapäh hyb n'aa nyy da rabad'oo ta ti dajëër kã.

16 Ti m' pooj jé hana do ky hadoo: “Wahë ÿ n'aa”, näng, “a dajëër jó ana 10”, näng ta kyyh.

17 Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “Baad ub mamoo wäd wät”, näng. “Karom baad hadoo do õm”, näng. “Baad maban'yyh, kanahën d'os hë né paawã, ti hyb n'aa da ÿ anoo hÿÿ kã a hã 10 panang mabag'ããs hyb n'aa”, näng ta kariw n'aa kyyh.

18 Ti ta see bana ta wë, ti taky hadoo: “Wahëh ÿ n'aa”, näng, “a dajëër jó ana 5”, näng ta kyyh.

19 Ti ta kariw n'aa ky hadoo: “A hã kã ÿ anoo 5 panang bagã n'aa õm kã”, näng.

20 Ti ta see bana ta wë, ti taky hadoo: “Wahë ÿ n'aa”, näng, “hÿ a dajëër hã ÿ manoo do paah”, näng. “Saroor me ÿ bahabën däk, ti ÿ benyyw däk mamatëeh bã kã”, näng.

21 “Tak'ëp mamejũũ a karom sa hã. Ti hyb n'aa õm ÿ jeÿÿm”, näng. “Mado hõm a ma nadoo doo. Mataa joom manejoom doo”, näng ta karom kyyh.

22 Ti ta kariw n'aa ky hadoo ta hã: “Karom ky nesaa do õm”, näng. “A kyy hyb n'aa õm ÿ ky n'aa etyy hÿÿ kã”, näng. “Mahapäh mã, a nooh, tak'ëp baad ÿ ban'yyh karom ÿ moo bok doo, ma ÿ nadoo do ÿ ado hõm mäh, joom ÿ nejoom do ÿ ataa, a nooh”, näng.

23 “Mahapäh mäh, a nooh. Hëd n'aa dajëër manan'oo däk dajëër me moo heb'ooh do sa hã? Tii bã kã, ÿ kajaa bã kã, ta bahãnh paawã ÿ gadoo dajër ÿÿ”, näng ta kariw n'aa ta hã.

24 Ti ta pa hab'ëeh do hã taky hadoo: “Bë ado hõm sét hë moweed ta wë hanäng doo. Bë an'oo 10 moweed wë näng do hã”, näng ta kyyh.

25 Ti raky hadoo: “Ãã wahë n'aa”, nãk. “Ti anyy däk ênh 10 ta wë.”

26 Ti taky hadoo: “Bë ÿ maher'oot”, näng. “Jé wë näng do sa hã, ti bahãnh takan'oo däk sa hã.* Kanahën d'os hë wë näng doo, kanahën had'os do sii hë ta wë hanäng do kado hõm da”,† näng.

27 “Hÿÿ kã majë ÿÿ hã kã, ÿ rakanarên do sa wahë n'aa ÿ nahadoo hyb n'aa, bë manaa babã. Bë dajëeb matym ÿÿ gó”, näng hëej wahë n'aa kyyh —näng mã Jesus panyyg gó m' tabeh'ũũm sa hã.

Baad Jerusarênh bã Jesus ragadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

28 Ti m' Jesus bahajaa bã kã panyyg taher'oot doo, tabahõm kãn mã Jerusarênh hënh.

29 Ti m' tabedaa däk bã panang Beta-pagéh, Betanija häd enäh doo, waëe joom oriib häd näng do banäng bã, pawóp hë ta ma matëg Jesus mejũũ mã sa pooj jé. Hahÿÿ d' mã ta kyyh sa hã:

30 —Bë ahõm panang hënh bë pooj jé badäk doo hënh ti nuuj jé. Bë kajaa bã, bë hapäh da jumeto t'aah ji najasooch nä doo. Ta tyd hã da tabahäng —näng mäh. —Bë asood hõm da, bë mana wawëe hë —näng mäh.

31 —“Hëd n'aa ti bë as'oot?”, ranoo bã, “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karên”, nãk da bë kyyh —näng mã Jesus pawóp hadoo do sa hã.

32 Ti m' rabahõm, ti m' Jesus maher'oot doo da né hë m' rabawyyd kãn.

33 Ti m' rabas'oot bã kã m', ta danäh rabeaaj kãn:

—H'ëed ti bë hab'ëeh? Hëd n'aa ti bë as'oot? —nãk mäh.

34 Ti m' raky hadoo:

—Ãã wahë n'aa karên —nãk mäh.

35 Ti m' ramana kãn Jesus wë. Ti m' sa hatsë sa hã padëek do paa radatoonh jumeto jó. Ti m' ramasa, Jesus bas'ëeg so kãn ta jó.

36 Jumeto jó tabahõm me m', hajök do sa hatsë sa hã padëek do paa rat'ëeg hõm ta tyw n'aa me, tamahõm doo me, raweh'ëeh hyb n'aa.

* 19:26 Tii d' tawén hadoo, baad raban'yyh do hyb n'aa tii. Baad ramoo bok do hyb n'aa. † 19:26 Tii d' tawén hadoo, baad tanan'yyh do hyb n'aa ta hã kan'oo däk doo. Baad tamoo nawät do hyb n'aa.

37 Ti m' ta tyw n'aa waëë Oriib häd näng doo hënh naa ta poo hyng bä kä rakajaa bä kä m', hajök do ta ma matëg h'yyb tsebë doo me P'op Hagä Do hä m' raj'aa etsëë kän. Tak'ëp mä sa kyyh. Raj'aa etsëë kän, sahõnh hë Jesus pahuunh do paa rahapäh do hyb n'aa. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

38 —Ky n'aa kedëng hahÿ ër wahë n'aa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!‡ —näk mäh. —Äã karën sahõnh hë hÿ pong jé h'yyb nyyw gó raky daheeh P'op Hagä Doo. —Hÿ pong jé hawät do hä äã j'aa etsë —näk mäh.

39 Ti m' Pariséw, sa mahang habong doo, raky hadoo:

—Ma matëg! —näk mäh. —Maky geãm a ma matëg —näk mäh.

40 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bag hënh rabë bä paawä, hä ÿ raj'aa netsëë bä paawä, hahÿ pä paawä ÿ raj'aa etsëë kän sa jawén buuj —näng mäh.

Jerusarënh hyb n'aa Jesus baoot do panyyg n'aa hahÿÿh

41 Ti m' tabedaa däk bä Jerusarënh hënh, panang tabahapäh bä m', Jesus p'ää oot mäh.

42 Ti m' taky hadoo:

—Tak'ëp ÿ karën paawä hahÿÿ hä, a babuj n'aa, rabahapäh hyb n'aa paawä nyy d' rabaw'yyt sa h'yyb näw. Doo rah'yy genä bä ta hä. Kejën sa hä —näng mäh.

43 —Ti awät da a majiï ramoo bok do a hadë rabehea doo, tii me ramajëë p'ëë hyb n'aa. Õm da ranu get'ëë däk. Õm da ranoo gatsëë hõm.

44 Õm da ranes'ëëm, a babuj n'aa radej'ëëp da. Doo paa a babuj n'aa rakarën ragado P'op Hagä Do mejüü do sa mahang. Ti hyb n'aa a majiï da dooh da a babuuj tób n'aa pä hadoo pé rerét pé ta see jó. Sahõnh hë takepyyj hyng —näng mä Jesus Jerusarënh hä.

P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëëm do Jesus hebëë bong do panyyg n'aa hahÿÿh

‡ 19:38 Saaw-Mo 118.26 § 19:46 Isajas 56.7 ** 19:46 Baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bä Jesus wén näng, tak'ëp taky n'aa gebah rabes'ëëm do hyb n'aa. Tak'ëp rabetsëëg häng tii. * 20:2 Hes'ëëm do Jesus hebëë bong do hyb n'aa, hajök do tama metëëk do hyb n'aa na-ääj hë rawén eanh. Jesus hä he'aanh do sa kyy gó ta tii bä hes'ëëm do rabehes'ëëm. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bä Jesus bad'oo doo.

45 Ti m' Jesus bajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' Jesus bahabëë bong tii bä hes'ëëm doo.

46 Ti m' taky hadoo:

—Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyyh: “Tóp ÿÿ da, P'op Hagä Do hä ji ky n'aa etsëë do tób n'aa da”§ —näng mäh. —Hÿÿ kä baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bä! ** —näng mä Jesus sa hä.

47 Ti m' tama met'ëëg had'yyt hë m' P'op Hagä Do tób n'aa bä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, ta wób sa wahë n'aa na-ääj mä rakarën mä Jesus radaj'ëëp.

48 Du daa m' rabad'oo pé hajök do Jesus manew'ëë do hyb n'aa m'.

20

Jesus hä reanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ti m' ta see pé noo gó P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, kahadë doo gó, panyyg hanäm do Jesus ma metëëk bä kä m', kajaa mä ta wë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, na-ääj mä Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo.

2 Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahÿ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj? * —näk mä sa kyyh.

3 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ eanh bë hä ënh —näng mäh. —Bë her'ood hä ÿÿ —näng mäh.

4—Jaa kyy gó Jowäw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hÿ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hë paah? —näng mäh.

5 Tii bä m' sa m'aa hënh mä raky n'aa hajëëw bong. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Hÿ pong jé hawät do kyy gó ër noo bä, teanh da ër hä tii bä: “Hëd n'aa paa ti bë ky nadaheeh ënh?”, näng da.

6 Ajyy kyy gó ër noo bä, hajök do ër da rakut pä me ër dejëp hyb n'aa, sa hä m' P'op

Hagä Do ky n'aa rod paa m' sa h'yyb Jowãw —näk mä sa kyyh.

7 Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hä:

—Dooh äã hapëë bä jaa kyy gó —ken'ooch mäh.

8 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—ÿ na-ããj né hë dooh ÿ her'ood bä ky gabuuj näng do hä ÿÿ, tii da ÿ bad'oo doo —näng mä ta kyyh sa hä.

Joom näng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'üüm do panyyg n'aa hahÿÿh

9 Ti m' Jesus baher'ood kân panyyg ky n'aa me sa hä.† Hahÿÿ da m' tabaher'oot:

—Hÿ hadoo aj'yy bejoom hõm uwa häd näng do ta joom. Tii b' tabahaëej däk ta joom banäng do ta kaser n'aa sa hä. Ti ta s'ee hënh ta danäh bahõm hajõõ ta baab n'aa.

10 Joom ag wah'ëë däk bä kä, ta danäh mejüü ta sii moo wät do see ta kaser n'aa sa wë, tagadoo hyb n'aa joom ag wób. Ti takajaa bä kä, rabaheuyh wät, ramejõ hõm p'aa hënh bag hënh.

11 Ti ta danäh mejüü ënh ta seeh. Rahaueuyh wät né tii d' ënh, rarahejãã, ramejõ hõm né tii d' ënh bag hënh.

12 Ti tamejõ kân ta seeh. Rog näng sa mo haj'aa tii kä, ti radawäts nyyh joom bahãnh.

13 Ti joom danäh ky hadoo ta h'yyb gó: “Nyy d' ÿ bad'oo hÿÿ kä”, näng mäh. “Tah ÿÿ, ÿ kamahãn do ÿ mejüü hÿÿ kä. Tah ÿ apäh da raweh'ëeh”, näng mä ta h'yyb gó.

14 Ti tamejõ kân. Ta kaser n'aa rabahegãã däk bä kä, sa mab hë rakaner'oot. Hahÿÿ da sa kyyh: “Ta danäh t'aah hahÿÿh. Ti d' ta danä däg ta yb jawén buuj däg”, näk mäh. “Ti bä, ër dajëëb! Ër ma däg da tii bä kä hahÿ joom banäng doo”, näk mä sa kyyh.

15 Tii d' né kä, ramejõ hõm joom bahãnh, ti ranaboh jad kân —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'üüm sa hä.

Ti m' teanh sa hä:

—Nyy da joom danäh bad'oo hÿÿ kä sa hä? —näng mäh.

16 —Ana da, tadej'ëep da ta kaser n'aa, ta wób hä da tabahaëënh tii bä —näng mä Jesus.

Ti m' maa new'ëë do raky hadoo:

—Dooh paawä tii d' äã karën P'op Hagä Do an'oo bä‡ —näk mäh.

17 Ti m' Jesus ty däng sa hä, ti m' tabeaanh:

—Nyy da bë hä ënh hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo? “Pä tób n'aa tehem'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hÿÿ kä pä ta ba n'aa däg, mesoo n'aa däg”§ —näng mäh.

18 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë pä hadoo do ty n'aa ges'yyk péh, rahoop da nesaa doo. Ji jó ta ti pä tadëë bä, sahõnh hë ji gawatsik —näng mä Jesus.**

19 Tii bä kä m', Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do sa wahë n'aa na-ããj mäh, ratyw n'aa esoos mäh, nayyw hë ramaso däk hyb n'aa paawä m' Jesus. H'yy genäh mä Jesus pes'ããp mä panyyg ky n'aa me sa hä. E'ÿÿm mä hajõk do Jesus maa new'ëë do sa hä.

Jesus rano n'aa maso paawä ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

20 Ti m' baad mä ramatakä had'yyt hë Jesus. Ti hyb n'aa m' ramejüü ta wób ky ken'yym doo gó rake'aanh Jesus hä. Rakarën paawä rano n'aa masoo ta her'oot do hyb n'aa, rahaëënh hyb n'aa Roma buuj ta tii bä hagã n'aa hä.

21 Ti m' j'ooj madäk doo me raky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näk mäh. —Äã hapäh baad hadoo do né hë ti mama metëëk, baad hadoo do né hë ti maher'oot —näk mäh. —Dooh maky n'aa ehÿÿd bä ta wób sa hä, séd gó mabaher'oot sahõnh hë sa hä. Ehub né hë P'op Hagä Do karën do hä mama metëëk doo —näk mäh. —Ti hyb n'aa —näk mäh —ää mamaher'ood.

† 20:9 Ta hä he'aanh do sa hä ti tabaher'oot. ‡ 20:16 Tii da maa new'ëë do rawén ky hadoo, rahapäh do hyb n'aa Jesus hanäng péh. Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do Jesus pes'ããp. Ti né ti joom danäh kaser n'aa hadoo. § 20:17 Saaw-Mo 118.22 ** 20:18 Ta ky n'aa hë né hë Jesus her'oot. Jesus né ti pä hadoo doo. Judah buuj sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do na-ããj, dooh rakarën bä Jesus, tób tehem'aa do rakanarën do hadoo nanäng pä. Rakanarën né paawä, tak'ëp hyb n'aa jawyg däk Jesus, P'op Hagä Do an'oo bä.

22 Taw'ãäts hẽ a hã ji epaag bã Roma buuj sa wahẽ hã rahepak doo, Sesa hã? —näk mäh. —Ji ep'aak a hã? —näk mä sa kyyh.

23 Jesus hapäh mä ti sa h'yyb. J'ooj madäk doo me ti raky hadoo doo. Ti m' taky hadoo sa hã:

24 —Bẽ metäh hã ỹy moweed denaari ramaneeenh doo —näng mäh. —Jaa heen n'aa hahỹh? Jaa häd hahỹ kerih do ta hã? —näng mäh.

25 Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bẽ an'oo Sesa hã ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bẽ an'oo P'op Hagä Do hã ta no n'aa hẽ†† —näng mäh.

26 Dooch m' raw'yyt pé ta hã ta s'ee hẽnh tahir'oot pé hajök do maa napäh bã. Rahyb n'aa meuunh mä ta kyyh hyb n'aa, ti hyb n'aa dooh radoo wät péh. Bag hẽnh rababẽ hõm.

Saduséw Jesus hã rake'aanh do panyyg n'aa hahỹh

27 Ti m' rakajaa Jesus wẽ Saduséw häd enäh do wób, rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hã m' dooh m' ji ganä wäd bã ji dajëb bã.

28 Ti m' raky hadoo Jesus hã:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees erii däk do paa ẽr hã, aj'yy dajëb bã, ta ỹym teréd wäd bã tanetaa nã bã, tii bã m' ta hỹy mä gat'ëe däk tii, ta hỹy makũ panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh.

29 —Panyyg gó õm ãã maher'oot —näk mäh. —Hỹ hadoo aj'yy 6 ta hỹy. Tagat'ëe däk mä ta ỹym paah. Dooch m' teta nã bã, aj'yy dajëp.

30 Tii bã ta hỹy seeh, ta jawén nãh, gat'ëe däk mä ta hỹy makũ ỹym paah.

31 Ta jawén mä ta hỹy seeh. Ti hadoo né m' ta wób ẽnh. Sahõnh hẽ m' raget'ëe bok ta ti ỹynh. Sahõnh hẽ m' dooh reta nã bã radejëp.

32 Tii kã m' ỹynh dajëb kãn —näk mä Saduséw panyyg gó m' rabe'h'ũũm Jesus hã.

33 Ti m' rabeaaj kãn Jesus hã:

—Ji genyyh bã kã ẽnh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ỹym kã ta ti ỹynh

ti noo gó kã? Sahõnh hẽ paa ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

34 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Ji ketëe badäk hahỹ bã tii.

35 Tii d' nado hỹ pong jé hasëek do hã. P'op Hagä Do anoo do ragenã bong doo, dooh raket'ëe boo bã.

36 Æãs kanetëe do hadoo da tii kã. P'op Hagä Do anoo ragenã bong hyb n'aa, ti hyb n'aa P'op Hagä Do taah kã —näng mäh.

37 —Mosees mo haj'aa kerih do hã, b'aa kadoo do panyyg n'aa gó, ji ganã wät Mosees metëek. Hahỹ da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh Mosees erii wät do hã: “P'op Hagä Doo, Abaraãm hagã n'aa, Isak hagã n'aa, Jakóh hagã n'aa ỹ ti hỹh.”‡‡

38 Dooch, “Abaraãm makũ hagã, Isak makũ hagã, Jakóh makũ hagã” tanoo bã. P'op Hagä Do hã ti edëp. Dejëp do hagã n'aa nado P'op Hagä Doo. Hedëp do sa hagã n'aa tii —näng mä Jesus kyyh.

39 Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób raky hadoo:

—Baad mabaheer'oot, baad a kyyh, ma matëg! —näk mäh.

40 Ti bahãnh kã m' dooh m' reaaj boo bã kã. H'yyb e'ỹym mä reaaj bã kã.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahỹh

41 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dawi panaa mä ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, sa nooh. Nyy da tii?

42 Hahỹ da paa m' Dawi kyyh Saaw-Mo hã: “Wahẽ ỹ n'aa hã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky hadoo, ‘Aso hup ỹ hẽnh,

43 si ỹ mabag'ããs hyb n'aa a majĩ ỹ nes'ëem bã kã’ ”, §§ näng paa Dawi.

44 Hỹy kã, “Wahẽ ỹ n'aa” Dawi maneëej bã ti Kristo, nyy da ti ta t'aah tabahadoo?*** —näng mä Jesus.

45 Ti m' sahõnh hẽ maa new'ëe bã m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hã:

46 —Baad da bẽ kanã Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo da bẽ nad'oo hyb n'aa —näng mäh. —Baad ub da raken'yym, baad rakametëeh saroor

†† 20:25 Ji né hẽ ti P'op Hagä Do karën doo. ‡‡ 20:37 Esodo 3.6 §§ 20:43 Saaw-Mo 110.1 *** 20:44 Dawi panaa né hẽ ti Jesus, aj'yy gó tabahyng do hyb n'aa. Dawi wahẽ ỹ n'aa tamaneëenh do paah, P'op Hagä Do T'aah do hyb n'aa na-ãaj ti Jesus.

henyym doo me, ky n'aa gebah doo me — näng mäh. —Rakarën ji bedëng hajõk do sa mahang —näng mäh. —Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jewyk do rabahetonh bä. Ratsebé do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh do rabahetonh bä ratooj bä —näng mäh.

⁴⁷—Patug tema bong do sa wë hanäng do bë esok. Ti báp peej hadoo doo me bë ky n'aa etsëë, bë hä ta wób raj'aa etsë hyb n'aa. Ta ti hedoo do ta bahãnh tak'ëp P'op Hagä Do rajãã da —näng mä Jesus kyyh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky n'aa.

21

P'op Hagä Do matym n'aa patug tamah do an'oos do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa bä Jesus bagëët bä, tahapäh tak'ëp dajëër enäh do radatoonh do dajëër, tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do dajëër n'aa.

² Ti m' tabana ÿÿnh, patug tamaa wäd is doo. Tadatooj is mä pawóp its moweed. Kanahën its mä tii.

³ Ti m' Jesus bahapäh bä ta tii, taky hadoo:

—Hahÿ ÿÿnh, patug tamaa wäd is doo, sahõnh hë sa bahãnh tabanoo. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

⁴—Sahõnh hë ta wób ranoo do tii, hajõng do sa wë mad'aak do uuh —näng mäh. —Hahÿ ÿÿnh, kasuud its né paawä, sahõnh hë taban'oo däg is ta wë hanäng do paats —näng mä Jesus.

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵ Ti m' Jesus ma matëg wób raheer'oot mä pä s'ëëb P'op Hagä Do tób n'aa. Hetsooh mä sa hä. Raheer'oot na-ããj mä ta wób sa mo haj'aa ta hetsó wób, P'op Hagä Do matym n'aa retsëeh doo. Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

⁶—Ti awät da ti noo gó kä, ta ti pä jé pad'yyt hë takajäg jëng. Dooch da ta see jó haso wät pé hahÿ bë hapäh do pä. Sahõnh hë da rabakud bëeh tüü —näng mäh.

⁷ Ti m' ta ma matëg rabeaanh:

—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu däk? H'ëed hado da tabedaa däk do heen n'aa? —näk mäh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë matakä da, bë rawanadii hyb n'aa. Hät ÿÿ gó rabana, sa nooh. “ÿ Kristo”, nök da sa kyyh. “Edaa däk sahõnh hë tagawatsik doo”, nök da. Bë ky dahé manä tii —näng mäh.

⁹—Bë eÿÿm manä da kaneb'ooh do bë ky n'aa napäh bä, ta wób sa wahë n'aa wë rah'yy kawereem do bë ky n'aa napäh bä na-ããj hë. Badäk hahÿ gawatsik do pooj jé, ti hadoo né da. Ti hado né hë paawä, dooh nayyw hë takaja bä badäk hahÿ bahëej jëng doo —näng mäh.

¹⁰ Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

—Häj n'aa see babuuj rakaneb'ooh da häj n'aa see babuuj sa daheeh. Häj n'aa sa wahë n'aa, rah'yy kawereem da häj n'aa see sa wahë n'aa wë.

¹¹ Hajõng häj n'aa hënh da tak'ëp né da hëej katajuus. Sah na-ããj da anäng. Hajõk da tak'ëp ranahëë enäh da. Äm n'aa näng do ti awät da. Äm n'aa näng do heen n'aa ganyyh da wë hä.

¹² Ti pooj jé da bë da rano n'aa masoo. Bë da rarejãã. Bë da rahaëënh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Bë da radewäts b'ëeh. Bë da ramahüüm hëej bagä n'aa sa wë, sa wahë n'aa wób wë na-ããj hë, bë raky n'aa tapaa hyb n'aa sa hä. Hëp ÿ n'aa tii da rabad'oo da bë hä —näng mäh.

¹³—Këh ÿ n'aa bë her'ood kãn da tii bä sa hä —näng mäh.

¹⁴—Bë hyb n'aa tón manäh, bë ky n'aa sa hä bë her'oot do hä.

¹⁵ ÿ anoo da bë hä bë er'oot do pan'aa. Tak'ëp da bë ÿ h'yy gan'yyh. Ti hyb n'aa bë maji dooh da bë rahaja bä, dooh d' sa kyy péh —näng mäh.

¹⁶—Bë yb, bë ÿÿn, bë wakään, bë najiis na-ããj né hë bë né rahaëej padëek bë maji sa hä. Radej'ëep da bë wób.

¹⁷ Tak'ëp da sahõnh hë rakawajãän da bë wë, hëp ÿ n'aa.

¹⁸ Ti hadoo né hë, dooh P'op Hagä Do mabaan bëeh. Sahõnh hë bë hä tahapäh.

19 Bē h'yy kaneréd bā hā ŷ bē h'yy ka'eeh do hā, P'op Hagā Do wē da bē baboo had'yyt hē kā —nāng mā Jesus.

20 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Jerusarēnh nu kat'ēē dāk ta majīl warahén n'aa ran'oo bā bē bahapāh bā, edaa dāk da bē bahapēē kán tagawatsik doo.

21 Tii bā da taw'āāts hē Judah hāj n'aa bā haj'eenh do rakejēn hōm da waēē banāng hēnh. Jerusarēnh bā haj'eenh do taw'āāts hē rakejēn hōm sa panang bā naa. Panang bahānh habong do taw'āāts hē da dooh rana bā p'aa hēnh panang hēnh.

22 Ti noo gó da P'op Hagā Do anoo da Isaraéw buuj ta sām baan. Sahōnh hē P'op Hagā Do kyy kerih do kametā kán sa hā kā —nāng māh.

23 —Tak'ēp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hā kā ti noo gó kā!* Tak'ēp nesaa do rabahoop Isaraéw hāj n'aa bā. Tak'ēp da P'op Hagā Do banoo sa hā nesaa doo —nāng māh.

24 —Ta wób da dejēp sa majīl kuman haj'aa. Ta wób da ramoo maw'yyd hōm ta s'ee hēnh, jé pad'yyt hē hāj n'aa hēnh. Panang kā, Jerusarēnh, rababep da Judah buuj nadoo do hā. Tii da rabad'oo P'op Hagā Do h'yyb dāng do peej kā —nāng mā Jesus.

25 Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Ta jawén, papŷŷj hā, kamarab hā, sagōōh sa hā ji hapāh da meuj n'aa nāng do heen n'aa, ām n'aa nāng do heen n'aa. Sahōnh hē hāj n'aa babuuj rahyb n'aa tón da, h'yy gabedo bong da, hewēēh do hyb n'aa akajar maadaka, tak'ēp hadoo do hyb n'aa akajar maadaka kyyh.

26 Tak'ēp rajeŷŷm do hyb n'aa da ti noo gó, ta wób degōn jēng da. H'yyb e'ŷŷm bong da, tak'ēp nesaa do ti hawāt do hā rahyb n'aa newēē do hyb n'aa. Wē hā habong do ta bag keh'ŷŷt da jé pad'yyt hē, ta see hedo hōm da P'op Hagā Do an'oo bā.

27 Ti noo gó kā da sahōnh hē rabahapāh da ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Doo kā, ŷ bahyng bā kā wē puh mahang. ŷ ahyng da P'op Hagā Do hejój me, ta bag

tak'ēp gabarēēh do hadoo doo gó —nāng māh.

28 —Bē h'yy kahasāāb kā ta ti ta heen n'aa bē bahapāh bā kā, edaa dāk do hyb n'aa kā bē P'op Hagā Do ed'ēēp do nesaa do mahānh —nāng mā Jesus.

29 Ti m' panyyg gó m' tabahe'oot sa hā. Ti m' taky hadoo:

—Ta heen n'aa ŷ her'oot doo, joom wiigo hād nāng doo, joom wób ky n'aa hadoo na-āāj hē tii —nāng māh.

30 —Joom tadu doo bā tagajewāng doo, baad bē bahapāh, edaa dāk tabanyyw.

31 Ti hadoo né da, sahōnh hē ta ti bē ŷ maher'ood wāt do kaja dāk bē bahapāh bā, edaa dāk P'op Hagā Do bag'āās doo —nāng māh.

32 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Da hē habong do rahapāh nā da sahōnh hē ŷ her'ood wāt do bawād kán.†

33 Badāk hahŷŷh, wē na-āāj da, ahēēj jēē né paawā, kēh ŷŷ da dooh tahēēj bā —nāng māh.

34 Ti m' Jesus ky hado kán:

—Bē hyb n'aa matakā da, ta s'ee hēnh bē h'yyb nawāt hyb n'aa. Bē h'yyb padāg manā jarakē hedoo do hā. Bē an'oo manā badāk hahŷŷ hā ji hyb n'aa tón do bē hyb n'aa hūūm bā, ta s'ee hēnh bē h'yyb nawāt hyb n'aa. Taw'āāts hē bē hyb n'aa matakā bē h'yy ganatemah hyb n'aa ŷ kajaa bā.

35 ŷ kajaa do heen n'aa, nanyyw hē da, raganada bā, takajaa sahōnh hē badāk hahŷŷ hā habong do sa wē —nāng māh.

36 —Taw'āāts hē bē hyb n'aa matakā had'yyt hē. Bē ky n'aa ets'ēē P'op Hagā Do hā, bē ked'ēēp hyb n'aa ta ti ŷ her'oot do paa nesaa do mahānh. Bē ky n'aa ets'ēē na-āāj hē, bē bahajaa hyb n'aa matym ŷŷ gó, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do matym gó, bē bab'ēēh hyb n'aa, baad bē ŷ gadoo hyb n'aa —nāng mā Jesus kyyh.

37 Jesus ma met'ēēg had'yyt mā P'op Hagā Do tób n'aa bā. Tug bā hadoo tabaheh'ūūm panang bahānh, waēē Oriib hād nāng doo hēnh, t'īi hēnh mā tabahe'ŷŷh hyb n'aa.

* 21:23 Du daa m' rakejēn péh. † 21:32 Sahōnh hē Jerusarēnh ky n'aa sa hā Jesus maher'ood wāt do né hē tii, ti noo gó habong do rahapāh doo. Dooh badāk hahŷ bahēēj jēng do tado bā rahapāh doo.

³⁸ Bãp paa m' hajõk do rabaheh'ũũm, ramaa newëë hyb n'aa Jesus P'op Hagä Do tób n'aa yt hä.

22

Judas taky n'aa enooh Jesus tahaëënh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', edaa däk Pas-kowa häd näng do bawät, pãw makuj tamah do rabawa noo gó.

² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj mã ratyw n'aa esoos mã Jesus radaj'ëëp hyb n'aa. Rahyb n'aa newëë nyy d' rabad'oo, hajõk do rakawaj'ããn bã sa wë rajeÿÿm do hyb n'aa.

³ Ti m' Judas Ikarijot häd näng do h'yyb gó Nesaa Do Yb bajëë suun.

⁴ Ti m' Judas bahõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa wë, P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa sa wahë n'aa wë na-ããj hë, séd hä rakaner'oot hyb n'aa nyy da sa hä Jesus tabahaëënh.

⁵ Ti m' rah'yy gadejah Judas Ikarijot kyy hä. Ti m' ta sãm raky kajäk ta hä.

⁶ Ti m' Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn, tabahaëënh hyb n'aa kã sa hä rabanahajõk bã.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁷ Ti m' pãw makuj n'aa tamah do rata-heb'ëës do du däk. Ti noo gó b'éé t'aah aj'yy ranaheb'ooh P'op Hagä Do matym n'aa, Pas-kowa rahyb n'aa esee do hyb n'aa.

⁸ Ti m' Jesus mejũũ Peed Jowãw daheeh, ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë ahõm nä Pas-kowa tä n'aa bë moo bok hyb n'aa, ër tab'ëës hyb n'aa —näng mäh.

⁹ Ti m' rabeanh ta hä:

—Nyy bã makarën ãã benãm Pas-kowa tä n'aa? —näk mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ahõm nä panang hënh. Panang bã bë kajaa bã, bë kataa da aj'yy hä, naëng hes'ooh do hä. Ta jawén bë ahõm da. Ta ti bajëë suun bã tób gó,

¹¹ bë eaaj da tób danäh hä hahÿÿ da: “Ãã ma matëg mejũũ ãã beanh, nyy bã tagadäk ta gawakõ, tatab'ëës hyb n'aa Pas-kowa, ta ma matëg sa daheeh”, denoo da.

¹² Tii bã da ta gawakõ gaeh doo, p'op gadäk doo, tametëëh da bë hä. Ta tii bã tyng n'aa näng da. Kabenyw däk da —näng mäh. —Tii bã bë moo boo Pas-kowa tä n'aa, ta waa n'aa —näng mã Jesus sa hä.

¹³ Ti m' rabahõm kãn. Rakajaa bã m' panang bã, Jesus her'oot do hadoo né kã m'. Ti m' ramoo boo kãn tii bã kã Pas-kowa tä n'aa kã.

¹⁴ Ti m' Pas-kowa tä n'aa kajaa bã kã m', Jesus bahyy sooh mã 12 hedoo do tamejũũ do sii hë sa waa tyng pa.

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad ÿ h'yyb däng né hë hahÿ ÿ awëh bë daheeh, ÿ rarejãã do ÿ ahoop do pooj jé —näng mäh.

¹⁶ —Dooch ÿ awëë wäd bã kã hahÿ ta jawén. Séd debaa hë ÿ bawëë kãn Pas-kowa heh'aät doo kã hÿ pong jé, P'op Hagä Do bag'ããs bã kã —näng mäh.

¹⁷ Ti m' tabado däk uwa bëëh hood, ti m' P'op Hagä Do hä ta ky hadoo:

—Taw'ãäts hë õm, Ee. Man'oo däk uwa bëëh ãã hä —näng mäh.

Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë gadoo, bë ets'ëëh bë hä —näng mäh.

¹⁸ —Hahÿÿ d' bë ÿ maher'oot: Hÿ jawén dooh ÿ eëg wäd bã uwa s'ëëb. Jããm hë p'aa hënh ÿ eëk da P'op Hagä Do bag'ããs do kajaa bã kã —näng mäh.

¹⁹ Ti m' tabado däk pãw, ti m' P'op Hagä Do hä taky hadoo:

—Taw'ãäts hë õm, Ee. Man'oo däk pãw ãã hä —näng mäh.

Ti m' taganabäh däk, tan'oo däk mã ta ma matëg sa hä. Ti m' taky hadoo:

—Hup ÿÿ, bë hyb n'aa ÿ an'oo däk do heen n'aa hahÿÿh —näng mäh. —Hÿ jawén hahÿÿ d' bë bad'oo, ÿ bë hyb n'aa esee do hyb n'aa —näng mäh.

²⁰ Ti hadoo ënh, rabawëh, rabawa do jawén paa bã, Jesus bado däk ënh uwa bëëh hood, ti m' taky hadoo:

—Majyw ÿÿ, ÿ anoo do ÿ dajëp noo gó bë hyb n'aa heen n'aa hahÿÿh. Papuuj sahõnh

* **22:20** P'ooj ub Mosees sa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, b'éé majyyw ta heen n'aa. Papuuj hahÿ ji hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kä. Hÿ jawén majyw ÿ hyb n'aa ji tagadoo, P'op Hagä Do ky däng* —näng mä Jesus.

21 Ti m' taky hadoo ênh:

—Bë maa newë! —näng mäh. —Ër mahang ti asooh majë ÿ moo gó ÿ tahaëenh doo —näng mäh.

22 —ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hë —näng mäh. —Ti hadoo né hë, baad nado da aj'yy hã, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majÿ moo gó han'oo däk do hã! —näng mäh.

23 Ti m' sa mahang rabeanh:

—Jaa g'eeh tii? —näk mäh.

24 Ti m' sa bahãnh hadoo do p'ãã m' raky ked'aak.

25 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Judah buuj nadoo do sa wahë n'aa, hyb n'aa jeyyk hedoo doo, tak'ëp ramejüü sa karapee n'aa. “Sa masa n'aa” sa daaj hë rakamaneënh —näng mäh.

26 —Bë mahang taw'ãäts hë dooh tii d' tahado bä —näng mäh. —Bë mahang karën pé ta wób sa bahãnh hyb n'aa jawyk péh, taw'ãäts hë da ta wób sa yd jé da tanu gadäk. Bë wahë n'aa hadoo doo, taw'ãäts hë ta wób sa karom hado däk —näng mäh.

27 —Ny hadoo pé hyb n'aa jawyk? Ta tyng n'aa jó hasooh doo, ta tyng jó hasoo do waa manaa doo? Ny hadoo pé hyb n'aa jawyk? Ta tyng jó hasooh do né hë —näng mäh. —ÿ tii, dooh tii da ÿ adoo bä. Sa karom sa tä manaa do hadoo ÿ bë mahang, ÿ hyb n'aa jawyg né paawä bë bahãnh —näng mäh.

28 —Hëp ÿ hata had'yyt hë bëeh, nesaa do ÿ ahoop noo gó.

29 Ti hyb n'aa hã ÿ Ee banoo do hadoo ÿ bag'ãäs doo, tii da ênh bë ÿ banoo bë bag'ãäs si ÿÿ.

30 Ti hyb n'aa bë awëh da, bë eëek da si ÿÿ, ÿ bag'ãäs do noo gó, bë ÿ weh'ëeh do ky n'aa. Bë da at'oonh wahë n'aa tyng jó, 12 hedoo do Isaraéw taah panaa bë bag'ãäs

hyb n'aa, bë ky n'aa etyy hyb n'aa —näng mä Jesus.

31 Ti m' Jesus ky hadoo Peed hã:

—Simaw, Simaw —näng mäh. —Nesaa Do Yb ets'ëë wät tak'ëp bë tametyy hyb n'aa. Takarën paawä bë beréd hõm hã ÿ bë h'yy ka'eeh doo.

32 Ti hado né paawä, P'op Hagä Do hã ÿ ky n'aa ets'ëë wät õm, manerét hyb n'aa hã ÿ mah'yy ka'eeh doo —näng mäh. —Mah'yy kawareem bä, p'aa hënh tak'ëp hã ÿ mah'yy kae bä, mah'yyb enäw ta wób hã ÿ h'yy ka'eeh doo —näng mä Jesus Peed hã.

33 Ti m' Peed ky hadoo:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh. —Dooh ÿ h'yy keréd bä a hã —näng mäh. —ÿ radawäts g'ëed bä, na radawäts g'ëed ÿ a sii. ÿ radajëeb bä, na ÿ radajëeb a nemuun, näng mäh.

34 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Baad õm ÿ maher'oot Peed —näng mä —Badah, atsëm, karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me da ÿ maky n'aa jejën da —näng mä Jesus Peed hã.

35 Ti m' Jesus beanh ta ma matëg sa hã:

—Bë ÿ mejüü noo gó P'op Hagä Do ky n'aa bë baher'ood hõm hyb n'aa, dooh ÿ an'oo bä bë mahüüm pé dajëer hadoo péh, ta hood hadoo péh, bë tsyym suun bë wareem péh. Bedoh bë wë ti noo gó? —näng mäh.

—Dooh —näk mäh. —Dooh badoh pé ãã wë —näk mä sa kyyh.

36 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hÿÿ kä bë mahüüm bë wë tanyy bä dajëer, bë h'ëed hood na-ããj hë. Bë wë tananyy bä bë kuman mariij, taw'ãäts hë bë esëem hõm bë hatsë bë hã hadäk doo, bë kuman bë betsëe hyb n'aa ta sãm† —näng mäh.

37 —Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do këh ÿ n'aa hã: “P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do h'yyb hata däk ran'oo bä P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”,‡ näng P'op Hagä Do kyy kerih doo —näng mä Jesus. —Sahõnh hë këh ÿ n'aa kerih doo gó

† 22:36 Kuman ky n'aa nado ti Jesus her'oot. Kuman ky n'aa me tamaher'oot. Kaneb'oooh do du doo do pooj jé ji benäm ji kuman, baad ji gada hyb n'aa ji wë ji majÿ kajaa bä. Ti noo gó né tadu doo Jesus, ta ma matëg na-ããj hë rano n'aa masoo doo. Ti hyb n'aa ta ma matëg Jesus maher'ood wät, baad rahyb n'aa matakëe hyb n'aa baad nadoo do hã, sa h'yyb rabenäm hyb n'aa, edaa däk do hyb n'aa sa hã rarejää doo. ‡ 22:37 Isajas 53.12

her'oot doo, ta ti hadoo né kä —näng mä Jesus.

³⁸ Ti m' ta ma matëg raky hadoo ta hä:

—Ma matëg! —näk mäh. —Pawóp hë äã wë kuman mariij —näk mäh.

—Jääm tii —näng mäh. §

Getsemani bä Jesus ky n'aa ketsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁹ Ti m' tabahed'oo doo da, waëë joom oriib banäng doo hënh Jesus bahöm kän. Ta ma matëg had'aa mäh.

⁴⁰ Rakajaa bä m' Jesus ky hadoo sa hä:

—P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëë, nesaa do h'yyb tatug mahänh bëeh, ÿ bë eréd höm mahänh —näng mäh.

⁴¹ Ti m' tabahöm dawë hä. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, ti m' taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

⁴² —Ee, —näng mäh —makarën bä mado höm mahänh ÿÿ wät hahÿ ÿ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né hë ÿ bets'ëë paawä, makarën doo da né hë mabad'oo, ÿ karën doo da nado —näng mäh.

[⁴³ Ti m' hÿ pong jé naa ääs see kasee ta hä, tah'yyb hej'oonh hyb n'aa.

⁴⁴ Ti m' tak'ëp mä taky n'aa etsëë, tak'ëp tah'yy katón do hyb n'aa. Baad nado ta h'yyb tym. Majyyw hadoo mä tahehud. Tüü m' tabatööm.]

⁴⁵ Ti m' tabas'ëëg gëet jawén paa bä m', taky n'aa etsëë do jawén paa bä, tabahöm ta ma matëg rahab'ëëh hënh. Äã b'ëeh mä tii. Tak'ëp mä raty jewyk rah'yy ketón do hyb n'aa.

⁴⁶ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa bë ba'ÿÿh? —näng mäh. —Bë as'ëëg bëh! P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëë, bë nesaa do h'yyb tatug mahänh, ÿ bë eréd höm mahänh —näng mäh.

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁷ Jesus ber'oot nä bä m', rakaja kän hajök do ta wë. Judas, ta ma matëg 12 hedoo do see paah, sa pooj jé tabana. Ti m' Jesus wë Judas bana. Ta tapa tsanetsub wät. Kedëng do ky n'aa né paawä tii.

⁴⁸ Ti m' Jesus beanh ta hä:

—Judas, —näng mäh —matsanetsup doo me ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do maban'oo däk? —näng mä Jesus Judas hä.**

⁴⁹ Ti m' Jesus sii habok do rabahapäh bä m' hajök do rakarën ramasoo, raky hadoo ta hä:

—Makarën ër gadoo kuman me?

⁵⁰ Ti m' Jesus sa hata see tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuju hub hënh hadäk do tagakyd höm mäh.

⁵¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ti moo hado manäh —näng mäh.

Ti m' Jesus moo däng aj'yy rog hä. Has'oo däk mäh.

⁵² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa hä, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahë n'aa hä, Judah buuj sa wahë n'aa hä na-ääj hë, Jesus ramaso däk hyb n'aa ta no n'aa han'aa do sa hä Jesus ky hadoo:

—Ër wahë n'aa wë h'yy kawereem do sa h'yyb mahüüm n'aa bë ed'oo g'eeh ÿÿh, bë wén n'aa wë ÿÿ sën-jeer yt hä, boh yt hä? —näng mäh.

⁵³ —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó ÿ awäd had'yyt hë bë sii. Dooch ënh ÿ bë maso bä tii bä ënh? —näng mäh. —Hÿÿ kä, taw'ääts hë —näng mäh. —ÿ hapäh, da hë né kä ÿ bë bahajaa. Da hë né hë Nesaa Do Yb mejüü —näng mä Jesus.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

⁵⁴ Ti m' ramaso däk Jesus, ti m' ramahüüm kän P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób hënh kä. Peed bahöm sa jawén. Dawëë m' tagadäk.

⁵⁵ Ti m' warahén ragahõ jat tëëg tób w'oo hä, ti m' rabehyy b'ëeh tëëg noo pa. Sa pa m' Peed bahyy häng.

⁵⁶ Ti m' ÿÿnh, sa karom, bahapäh Peed tëëg bag hä m' tabahäng bä. Ti m' baad tabahëg'ääs ta hä. Ti m' taky hadoo:

—Hahÿ Jesus hata seeh —näng mäh.

§ 22:38 “Jääm tii” Jesus wén her'oot, dooh ta ti tado bä do hyb n'aa tahanäng doo. Dooch kuman ky n'aa tado bä sa hä tamaher'oot doo. ** 22:48 Tsanetsup doo me Judas metëeh ta wób sa hä Jesus, ti né hë ramaso däk hyb n'aa.

⁵⁷ Ti m' Peed ky n'aa jejën wät.

—Dooh ÿ hapëë bä ta ti aj'yy —näng mäh.

⁵⁸ Badah peej däg kä m', ta see baheg'ääs Peed hä, ti m' taky hadoo:

—Ta hata see né hë õm —näng mäh.

—Dooh. Dooh sa see ÿ do bä —näng mä Peed.

⁵⁹ Badah peej däg kä m', sét oor tabahado däk bä m', ta see ky hadoo:

—Jesus ma matëg see né ti hÿÿh. Garirej buuj né ti hÿÿh —näng mäh.

⁶⁰ Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooh ÿ hapëë bä ta ti maher'oot doo —näng mäh.

Ti m' nanyw hë, taher'oot nä bä m', karaak ky ganä kän, tabah'ÿÿ kän.

⁶¹ Ti m' Jesus ty kaw'õöd däk Peed wë. Tii bä m' Peed hyb n'aa newë däg kän Jesus her'oot do paa ta hä kä: “Karaak bahÿÿh do pooj jé da ÿ maky n'aa jejën tamawoob nuu me.” Tii d' né paa kä m', Jesus her'oot do paa kä ta hä.

⁶² Ti m' Peed banyyh wahoo gó naa. Tak'ëp tabaód g'ëed kän mäh, taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

Jesus warahén rarejää do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶³ Ti m', warahén Jesus hag'ääs do raky n'aa ejeets kän mäh, rarejää mä tak'ëp.

⁶⁴ Ti m' raty maw'yyd däk, tanahapäh hyb n'aa. Ti m' rabaheyyh bä m' raky hadoo:

—Maher'ood mahapëë bä! Jaa mo haj'aa? —näk mäh.

⁶⁵ Hajõng nä m' sa kyyh, raky n'aa rejää doo.

Judah buuj sa wahë n'aa Jesus hä rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁶ Ti m', bap paa m', rakata padëek Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti m' ramahüüm kän Jesus sa wë,

⁶⁷ ti m' raky hadoo:

—Mamaher'ood ää hä, õm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do mado bä —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ÿ maher'ood bä paawä, dooh paawä ÿ bë ky dahé bä.

⁶⁸ Bë ÿ eaaj bä, dooh bë ky gedag bä —näng mäh.

⁶⁹ —Ti tahado né paawä, hÿ jawén Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do asooh da P'op Hagä Doo, Sahõnh Sa Bahãnh Hado Do hub hënh, ta hä P'op Hagä Do weh'ëeh doo bä —näng mä Jesus.

⁷⁰ Ti m' sahõnh hë kata däk do raky hadoo:

—Õm mä P'op Hagä Do T'aah, a nooh? —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né tii, ti tii d' her'oot. Baad ub ti bë kyyh —näng mäh.

⁷¹ Ti m' raky hadoo:

—Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh. Ta daaj né hë ti taky n'aa kaher'oot —näk mäh.

23

Pirato häd näng do wë Jesus ramahüüm kän do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', sahõnh hë ajyy kata däk do ramahüüm kän Jesus Pirato häd näng do wë.*

² Ti m' radu doo Jesus raky n'aa tapaa Pirato hä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Hahÿ aj'yy h'yyb mahüüm Judah buuj, raky nadahé wät hyb n'aa sa wahë n'aa, Roma buuj. Tamoo ge'ÿÿm ranep'aak hyb n'aa Sesa hä ji hepak doo, Roma buuj sa wahë n'aa hä ji hepak doo. “ÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. Häj n'aa wahë n'aa ÿÿh”, näng mä ta kyyh —näk mä ta ti ajyy Pirato hä.

³ Ti m' Pirato beaanh Jesus hä:

—Õm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿÿ. Tii d' né hë, maher'oot doo da né hë —näng mä Jesus.

⁴ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa hä, hajök do t'ÿÿ hënh kat'aa do hä na-ääj mä Pirato ky hadoo:

—Dooh ÿ aw'yyt pé ta hä ta sãm ÿ anoo péh —näng mä Pirato.

* **23:1** Pirato häd näng doo, Roma buuj ta ti Judah häj n'aa bagä n'aa.

⁵ Ti m' raky kah'ũũm Pirato hã:

—Sahõnh Judah hãj n'aa bã, sa wahë n'aa wë rah'yy kawereem tan'oo bã tama metëek do hã. Garirej hãj n'aa bã tadu doo tama metëek doo. Hỹĩ kã babã Jerusarënh bã tama met'ëeg kãn —nãk mã sa kyyh.

Eróts hãd nãng do wë Jesus ramahũũm do panyyg n'aa hahỹỹh

⁶ Garirej hãj n'aa bã Jesus du doo paa tama metëek do Pirato ky n'aa napãh bã m', teaaj wät sa hã:

—Garirej hãj n'aa babuuj ti hỹ aj'yy? —nãng mãh.

⁷ Ti m' Pirato ky n'aa napãh bã m' Jesus t'ĩĩ hënh naa, tamejũũ ramahũũm Eróts Ān-Tipas hãd nãng do wë, Garirej hãj n'aa wahë n'aa tabadoo do hyb n'aa. Jerusarënh panang bã Eróts bag'ããs dó ti noo gó.

⁸ Ti m' Eróts tsebee wät Jesus tahapãh bã. P'ooj né hë m' takarën paawã m' Jesus tabahapãh. Ta ky n'aa napëë dãk paa m' Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa m' takarën paawã m' tabahëg'ããs Jesus pahuunh doo.

⁹ Ti m' Jesus ramanaa bã m', hajõng mã teanh ta hã. Doo m' Jesus ky gedag bã.†

¹⁰ Ti m' P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hë, tak'ëp mã raky n'aa tapaa ta ky n'aa Eróts hã.

¹¹ Ti m' Eróts, Eróts warahén n'aa sii hë m' raky n'aa ej'ees mãh, raky n'aa rejãã mã Jesus. Ti m' radadãk ta hã saroor tak'ëp hanãm doo, sa wahë n'aa hedoo do saroor n'aa, raweh'ëeh doo gó m' raky n'aa manes'uunh hyb n'aa. Ti m' Jesus Eróts mejõ hõm p'aa hënh Pirato wë.

¹² Ti pooj jé m' Eróts Pirato daheeh ta majĩĩ dó m'. Ti noo gó kã m' ta najiis hado dæg kãn mãh.

¹³ Ti m' Pirato mejũũ P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa, hajõk do na-ããj rakataa hyb n'aa ta wë.

¹⁴ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë mana wät hahỹ aj'yy wë yỹ —nãng mãh. —“Hahỹ aj'yy h'yyb mahũũm Judah buuj raky nadahé wät hyb n'aa sa wahë

n'aa, Roma buuj”, bë nooh —nãng mãh. —Baad y beaaj wät bë matym gó ta ky n'aa bë her'oot doo. Doo y aw'yyt pé ta hã nesaa do bë her'oot doo.

¹⁵ Ti hadoo né hë Eróts. Doo taw'yyt pé nesaa do ta hã, ti hyb n'aa tamejũũ p'aa hënh ãã wë —nãng mãh. —Doo tamo haj'aa pé ta p'ãã dajëp péh.

¹⁶ Ti hyb n'aa y mejũũ da rahewyyh hyb n'aa, ti jawén da y eréd hõm tabahõm hyb n'aa —nãng mã Pirato kyyh.

[¹⁷ Pas-kowa noo gó né m' Pirato mahen'yyh radewëes do seeh, hajõk do retsëe doo.]

¹⁸ Ti m' hajõk doo, séd hã m' raky hadoo, tak'ëp mã sa kyyh:

—Manaboh hỹ aj'yy. ãã karën maberéd hõm Barabas hãd nãng doo —nãk mã sa kyyh.

¹⁹ Ragadahew'ëes doo gó m' tabagëet ta ti Barabas hãd nãng doo, Jerusarënh panang bã Roma buuj sa hã tah'yy kawareem do hyb n'aa ta h'yyb hataa sa daheeh, ta see tadaj'ëep do hyb n'aa na-ããj mãh.

²⁰ Pirato karën paawã taberéd hõm Jesus, ti hyb n'aa p'aa hënh taky kah'ũũm sa hã.

²¹ Ti m' rageëej bong:

—Mepëem dæg! Mepëem dæg! Mepëem dæg! —nãk mã hajõk do sa kyyh.

²² Ti m' tamawoob nuu me dæg mã Pirato ky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa? —nãng mãh. —Doo mo haj'aa kad'oo do tado bã —nãng mãh. —Doo y aw'yyt pé ta hã ta p'ãã dajëp péh. Ti hyb n'aa y mejũũ da rahewyyh hyb n'aa, ti jawén da y eréd hõm tabahõm hyb n'aa —nãng mã Pirato kyyh.

²³ Ti m' raky kah'ũũm Pirato hã. Tak'ëp rageëej bong, Jesus tabepëem hyb n'aa. Ti m' sa kyy me m' rahaja kãn Pirato.

²⁴ Ti hyb n'aa kã m' Pirato ban'oo kãn rakarën doo da.

²⁵ Tado nyyh mã Barabas, Jerusarënh panang bã Roma buuj sa wë tah'yy kawareem do hyb n'aa radawäts gëet do paah, ta see tadaj'ëep do paah. Ti né m' ti retsëe Pirato hã. Ti m' Pirato mejũũ Jesus rabepëem dãk b'aa hã, rakarën doo d' né hë m'.

† 23:9 Jesus wén ky ganadoo Eróts, j'ooj madãk doo me Eróts eanh do hyb n'aa.

Jesus rabepëem däk do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁶ Jesus warahén ramahũüm bã rabepëem hyb n'aa, ramaso däk mã aj'yy Simaw häd näng doo. Panang Sirené häd näng doo bã naa m' tii. Jerusarënh panang hënh tabajëe paawä. Ti m' warahén ramejũ mã tabes'oooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepëem däk do b'aa n'aa. Ti m' ramejũũ Jesus jawén tabahõm.

²⁷ Hajõk mã hah'ũüm sa jawén. ÿÿj na-ããj mã ah'ũüm sa sii. A'oot mãh. Sa h'yyb mã ragedyyk. Rah'yy ketón do ky n'aa m' ta tii.

²⁸ Ti m' Jesus ty kaw'õõd däk sa wë, ti m' taky hadoo sa hã:

—ÿÿj, Jerusarënh buuj —näng mãh. —ÿ had'yyt nado bë p'ãã ód. Bë daaj hë bë p'ãã kaód, bë taah na-ããj hë bë p'ãã ód, tak'ëp nesaa do bë wë hana do hyb n'aa.

²⁹ Ti awät da ti noo gó hahÿÿ da d' bë kyyh: “Taw'ããts hë ÿÿj taah nanäng do hã, ÿÿj netaah do hã, ÿÿj nanebii do hã”, tak'ëp nesaa do taah enäh do rabahoop do hyb n'aa.

³⁰ Ti noo gó Judah buuj raky hadoo da waëe hã: “Keréd hyy ãã jó, nayyw hë ër dejëp hyb n'aa.” Wajapëm do hã raky hadoo da: “ãã jó wamii hyyh”,[‡] näk da.

³¹ Hahÿÿ da hã ÿ ran'oo bã, b'aa tsahë do hadoo do ÿÿh, nesaa do nahanäng doo, ta bahãnh da ti P'op Hagä Do bad'oo sa hã, b'aa hawoonh do hadoo, hajõng nesaa sa hã hanäng doo. Sahõnh hë haooj jëng do hadoo sa hã —näng mã Jesus ÿÿj sa hã.

³² Pawóp hë ajyy moo nesaa do ramahũüm, Jesus sii rabepëem padëek hyb n'aa sa moo p'ãã.

³³ Ti m' rakajaa Ji Nu Gabóg K'yy ramaneëenh doo bã. Ti m' rabepëem däk Jesus b'aa kajatsëk do hã kä. B'aa kajatsëk do wób hã rabepëem padëek moo nesaa do Jesus pa. Ta hub hënh ta see hahäng, s'ÿÿ hënh ta see hahäng.

³⁴ [Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ee, —näng mãh —mamabaan sa hã hahÿ nesaa doo, hã ÿ ramoo bok doo. Doo

rah'yy genä bã ramoo bok do hã[§] —näng mã Jesus.]

Ti m' warahén ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wë ym doo.

³⁵ Hajõk do rabaheg'ããs bã m', Judah buuj sa wahë n'aa raky n'aa ej'ees mãh, rakawew'aam mã Jesus. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Ta wób ted'ëep —näk mãh. —Taw'ããts hë ta daaj hë taked'ëep Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do asëew hõm do tado bã? —näk mã sa kyyh.

³⁶ Ti ky hadoo né hë m' warahén ënh. Ramenoo ta hã uwa s'ëeb oow, ramanes'uunh do heen n'aa.

³⁷ Ti m' raky hadoo:

—A daaj hë kedëeb, Judah buuj sa wahë n'aa mado bã! —näk mã sa kyyh.

³⁸ P'op, ta nu gad'oo pong jé m', warahén rabepëem däk kerih doo. Hahÿÿ da m' kerih do hã: “Judah buuj sa wahë n'aa hahÿÿh”, näng mã kerih do hã.

³⁹ Ti m' moo nesaa do see Jesus pa hahäng do ky n'aa rejãã mã Jesus. Hahÿÿ da m' taky n'aa ej'ees:

—Õm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do õm? Ti bã, a daaj hë kedëeb, ãã na-ããj né hë! —näng mã ta kyyh.

⁴⁰ Ti m' ta see ky geãm wät:

—Dooch P'op Hagä Do majeÿÿm bã? Õm na-ããj né da dajëp ta nemuun —näng mã ta hã.

⁴¹ —Taw'ããts hë ti ãã radej'ëep, nesaa do ãã moo bok do hyb n'aa —näng mãh. —Hahÿ aj'yy dooh nesaa pé tamo haj'aa —näng mã ta hã.

⁴² Ti m' Jesus hã kä taky hadoo:

—Mahyb n'aa es'ee ÿÿh, mabag'ããs doo hënh, hÿ pong jé makajaa bã —näng mãh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Né hup ÿ né hë hahÿ a hã ÿ her'oot doo: Badah mabasëek da si ÿÿ hÿ pong jé, P'op Hagä Do wë —näng mã Jesus.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

[‡] 23:30 P'op Hagä Do ky n'aa rod pooj jé hawät doo, Osejas häd näng do erih do hã Jesus ky däng. Osejas 10.8 hã takerii däk tii. [§] 23:34 Dooch rah'yy genä P'op Hagä Do T'aah tado bã ti radaj'ëep doo.

⁴⁴ Wasyg däk mä ti nuuj jé. Ti m' ta bag badoo wät, badagyb däk mä badäk hahÿÿ hä. Jääm hē tug bā tabawag däk p'aa hēnh.

⁴⁵ Dooh m' papÿÿj bag wät péh. Tii bā m', P'op Hagä Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsē hebaan do kas'ēēd hyng mäh.

⁴⁶ Tii bā m' tak'ēp mä Jesus geēj wät:

—Ee, —näng mäh —a moo gó ÿ banoo hēp ÿ tym —näng mäh.

Ti m' ta ti taky hadoo bā m', tadajēb kån mäh.

⁴⁷ Ti m' sahōnh hē ta ti warahén sa wahē n'aa hapäh bā m', P'op Hagä Do hä taj'aa etsēē kån. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Te hub né hē, —näng mäh —baad hadoo do né paa ti hÿ aj'yy —näng mäh.

⁴⁸ Ti m' hajök doo, kepēem do heg'ääs doo, sahōnh hē ta ti rabahapäh bā m', sa h'yyb ragedyyk rabajäk, rah'yy ketón do heen n'aa.

⁴⁹ Dawēē naa m' Jesus najiis rabaheg'ääs. Sa mahang mä ab'ēēh mä ÿÿj Garirej häj n'aa bā naa, Jesus hataa paah.

Jesus radakä jēng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

⁵⁰⁻⁵¹ Ti awät mä aj'yy ky enyym doo, P'op Hagä Do karēn doo da hawät doo, Judah häj n'aa, panang Arimatsija häd näng doo bā naa. Joséh mä ta häd. Tagada né hē m' P'op Hagä Do bag'ääs do du däk. Judah buuj sa wahē n'aa see né paawä m' tii, dooh m' ta h'yyb hedo bā sa sii, Jesus hä rabad'oo do hä.

⁵² Ti m' ti Joséh bahōm Pirato wē, Jesus kamag n'aa tabetsēē hyb n'aa.

⁵³ Ti m' tabado hyy kån Jesus kamag n'aa, ti m' tahabēn däk mä pään hawak doo me rino häd näng do s'ēēb. Ti m' tadasuun jēng pä gabaho doo gó, kamag hood n'aa ragagots däk doo gó. Papuuj mä ta ti kamag hood.

⁵⁴ Saab pooj jé m' ti ta tii. Saab pooj jé né hē m' ta ti Judah buuj rabahenyww hōm, Saab hä rakamehehāk hyb n'aa. Tūūh däg mä papÿÿj. Edaa däk Saab du däk doo. **

⁵⁵ ÿÿj Garirej häj n'aa bā naa, Jesus had'aa do paah, rabahōm Joséh jawén. Rahapäh mä gabaho doo. Rahapäh mä na-ääj hē ragadakä jēng do Jesus kamag n'aa.

⁵⁶ Ti m' rabajäk myyj hēnh. Ti m' rabenyww däk bag'aad, buu benyym do bēēh, Jesus kamag n'aa hahog pan'aa m'. Rabenyww däk do rabahajaa bā m', Saab däg mäh. Ti hyb n'aa ragada mä Saab tabēēj hōm hyb n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk mejūū doo da.

24

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' bāp paah, met'uuh hä, ÿÿj rabahōm kån pä gabaho doo hēnh, Jesus kamag n'aa radasuun jēng hēnh. Buu benyym do renyyw däk do paa ramahūūm.

² Kepēēd hōm mä pä gabaho do ty gatsē paah, rakajaa bā.

³ Ti m' rabajēē p'ēē ta gó. Dooh m' tii bā Jesus kamag n'aa.

⁴ Rahyb n'aa newē b'ēēh bā m', nyyw hē kasee sa pa pawóp hē ajyy. Gabarēēh mä sa saroor, hawyp do gabarēēh doo da.

⁵ Tak'ēp mä ÿÿj rah'yyb e'ÿÿm bong. Ti hyb n'aa, tūū rabehyy b'ēēh. Ti m' ääs raky hadoo sa hä:

—Hēd n'aa hawät do bē esoos dejēp do mahang? —näk mäh.

⁶ —Dooh wäd bā. Ganä wät! Dooh bē hyb n'aa es'ee wäd bē hä ta her'oot do Garirej häj n'aa bā?

⁷ Hahÿÿ d' paa ta kyyh bē hä: “Ran'oo däk da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'ook do sa moo gó, rabepēem däk hyb n'aa. Tamawoob däg bā kã ta äh, ganä wät da p'aa hēnh”, näng bē hä —näk mä ääs kyyh sa hä.

⁸ Ti m' rahyb n'aa es'ee kån Jesus her'oot do paa kã.

⁹ Ti m' rabajäk, 11 hedoo do Jesus mejūū do hä, ta wób na-ääj hä, rapanäk hyb n'aa.

¹⁰ Marija Madarēn, Jowän, Marija Tsijaag ÿÿn, ÿÿj wób mä na-ääj hē m', ti panäk do sa hä.

¹¹ Dooh m' Jesus ma matēg raky dahé bā. Daap hē red'oo mä ti ÿÿj ra her'oot doo.

¹² Ti hadoo né hē m', Peed as'ēēg geēt, ti m' waj'aa hōm Jesus kamag n'aa hood gadäk hēnh. Gabaho do taged'ääs bā m', jääm né hē m' pään hawak do rino häd näng

** 23:54 Judah buuj sa hä, papÿÿj badēē hyng do jawén paa bā Saab du däg däk.

do s'ëeb tahapäh. Ti m' tabajëng. Tahyb n'aa newëe mä ta tii.

Pawóp hë ajyy hä Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti noo gó né hë, pawóp hë Jesus ma matëg wób rabahôm panang Emaus häd näng doo hënh. Dawëe péj tii, Jerusarënh bä naa.

¹⁴ Ramahôm me raheer'oot mä Jesus dajëp do ky n'aa.

¹⁵ Ti bahãnh mä Jesus kataa sa hä. Sa sii m' tabahôm.

¹⁶ Dooh m' rah'yy genä bä Jesus tado bä, P'op Hagä Do an'oo bä.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—H'ëed ti bë her'oot? —näng mäh.

Ti m' rabayyw b'ëeh dó. Rahyb n'aa tón mäh.

¹⁸ Ti m' sa seeh, Kerew-Pas häd näng do ky hadoo:

—Jããm né hë òm Jerusarënh bä heg'ããs do ky n'aa nanapäh do t'ÿÿ hënh hawäd wät doo? —näng mä ta kyyh.

¹⁹ —H'ëed ky n'aa? —näng mä Jesus.

—Nasaréh buuj, Jesus häd näng do ky n'aa —näk mäh. —P'op Hagä Do ky n'aa rod né tii. Tak'ëp ta hejój gó tama metëek, tapehuunh na-ããj hë. Baad ub ti P'op Hagä Do matym gó. Baad ub na-ããj hë ta wób sa matym gó —näk mäh.

²⁰ —Tii bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, ër wahë n'aa wób na-ããj hë, raban'oo kãn Roma buuj sa moo gó, radaj'ëep hyb n'aa. Tii bä rabepëem däk b'aa hä —näk mäh.

²¹ —Kristo, ër majÿÿ moo gó naa ëer, Is-araéw buuj ted'ëep do paawä, ãã ed'oo. Tamawoob däg mä ta äh tadajëp —näk mäh.

²² —Ti anäng nä ta ky n'aa —näk mäh. —Bäp paa ÿÿj wób, ãã h'yyb hataa, rabeboo nä Jesus kamag n'aa hood hënh. ãã h'yyb gabedo bong ran'oo bä.

²³ Dooh wäd mä ta kamag n'aa ta gó, sa nooh. ããs kas'ee bong mä sa hä, sa nooh. Jesus mä ganä wät ããs her'ood bä, ÿÿj sa nooh.

²⁴ Tii bä ãã wób rawaj'aah rabaheg'ããs hyb n'aa. Se hub né hë m' ÿÿj sa kyyh. Dooh wäd mä Jesus kamag n'aa tii bä. Dooh né hë m' rahapëe bä Jesus —näk mä ajyy kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—H'yy gatemah bëeh! —näng mäh. —Nayyw hë nado bë ky daheeh sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod raheer'oot do paah —näng mäh.

²⁶ —Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ahoop do pan'aa né hë sahõnh hë ta tii, hÿ pong jé, raweh'ëeh hënh, tabasëek do pooj jé. Baad né hë P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong paa ta tii —näng mä Jesus sa hä.

²⁷ Ti m' Jesus ma met'ëeg wät mä sa hä sahõnh hë ta ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do hä hanäng doo. Mosees erii wät do hä tadu doo ta ky n'aa tama metëek doo. Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do ta ky n'aa, Jesus her'oot né m' tii kä.

²⁸ Ti m' edaa däk mä panang Emaus häd näng doo. Panang bahãnh mä Jesus kateb'ëes.

²⁹ Ti m' tak'ëp rabetsëe sa pa tabaym hyb n'aa, tÿÿh däg do hyb n'aa papÿÿj. Badajuu däk mäh. Ti m' Jesus bahôm kãn sa sii. Sa pa m' tabayyw kãn.

³⁰ Rabehyt'oonh bä kä rabawa hyb n'aa kä, Jesus bado däk päw, ti m' P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëe ta hyb n'aa, ti m' taganabäh hõm, ti m' tabanoo sa hä kä.

³¹ Tii bä kä m', rah'yy kadaw'uuh Jesus hä. Rah'yy kadawuung sii hë m' Jesus dawuh.

³² Ti m' sa daaj hë rakaner'oot. Ti m' raky hadoo:

—Mahapäh né hë, ti baad ër h'yyb tym tsebé do hadoo ër sii taber'oot bä, P'op Hagä Do kyy kerih do hä ër tamaher'oot bä ër mana me —näk mä sa kyyh.

³³ Ti m' nayyw hë kä rabajëe kãn Jerusarënh hënh, 11 hedoo do Jesus ma matëg, ta wób na-ããj hë rakata padëek bä. Rakajaa bä kä m', kata b'ëeh do raky hadoo sa hä:

³⁴ —Se hub né hë. Ganä wät né hë ër Wahë N'aa! —näk sa kyyh. —Simaw hä takas'ee wät! —näk mä kata b'ëeh do sa kyyh.

³⁵ Ti m', panang Emaus häd näng doo hënh naa han'aa do rabaher'oot sa hä nyy da Jesus kasee sa hä ta tyw n'aa ramahôm me, nyy da rah'yy kadaw'uuh ta hä päw taganebëeh bä.

³⁶ Tii bä kä m', rabaher'oot nä bä m', Jesus ganä g'ëed kân mä sa mahang. Ti m' takedëng sa hä:

—Taw'ääts hē bē P'op Hagä Do h'yyb en'yyim —näng mäh.

³⁷ Ti m' tak'ëp rabeÿÿm bong. H'yy gabedo bong mäh. Maëts red'oo mäh.

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa bē beÿÿm? —näng mäh. —Hëd n'aa bē panyyg ky nadaheeh hahÿ bē hapäh do hä? —näng mäh.

³⁹ —Bē hegäã moh ÿÿ, tsym ÿÿ, atapuwa tyw n'aa paah. ÿ né ti hÿÿh. Maës ÿ nado ti hÿÿh. Bē mep'aa hä ÿÿ, maëts nado ÿÿh, bē bahapäh hyb n'aa. Maëts dooh ta dab nyy bä, dooh ta k'yy nyy bä, baad bē hapäh do ÿÿh —näng mä Jesus sa hä.

⁴⁰ Ti m' tametä däg kân mä sa hä ta mooh, ta tsyym.

⁴¹ Dooh m' raky dahé nä bä, tak'ëp rah'yyb tsebé do hyb n'aa, tak'ëp rah'yyb meunh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa Jesus ky hadoo sa hä:

—Ti anyy ji awa péh? —näng mäh.

⁴² Ti m' rabanoo tah'ÿÿb dab.

⁴³ Ti m' tabawëë kân sa matym gó.

⁴⁴ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bē mahang ÿ bawät nä bä, ÿ dajëp do pooj jé, “Kametä däk da hä ÿ sahõnh hē kēh ÿ n'aa Mosees erii wät do paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, Saaw-Mo hä kerih do na-ããj hē”, bē ÿ maher'ood bong paah —näng mäh.

⁴⁵ Ti m' rah'yy genä padëëk P'op Hagä Do kyy kerih do hä, Jesus an'oo bä.

⁴⁶ Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

—Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do kēh ÿ n'aa: Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, ahoop né da dajëb. Ta jawén kä da, tamawoob hē ta äh tabado däk bä, taganä wät da p'aa hēnh.

⁴⁷ Kristo ky gabuuj sahõnh hē häj n'aa babuuj sa hä rabaher'ood hõm da hahÿ ky n'aa: P'op Hagä Do awug hõm da sahõnh hē nesaa do ji moo wät do paah, ta hä ji h'yy kawareem bä. Jerusarënh bä naa da radu doo raheer'ood hõm doo —näng mä Jesus.

⁴⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bē hapäh sahõnh hē ta ti nesaa do ÿ ahoop doo, ÿ dajëp doo, ÿ ganä wät doo, ti

hyb n'aa ÿ karënh bē baher'oot ta ti kēh ÿ n'aa ta wób sa hä —näng mäh.

⁴⁹ —ÿ mejüü da bē wë P'op Hagä Do Sa-hee, Ee ky n'aa enooh doo —näng mäh. —Ti hyb n'aa bē ayyw dó Jerusarënh bä, bē gado däk bä kä p'op naa P'op Hagä Do Sahee hejój —näng mä Jesus.

Hÿ pong hēnh Jesus basëëk do ky n'aa hahÿÿh

⁵⁰ Ti m' ta ma matëg Jesus mahüüm kân panang bahãnh, panang Betanija häd näng doo hēnh. Ti m', p'op ta moo tagadabë sëëk, ti m' taky n'aa edëë bong sa hä. P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëë sa hyb n'aa.

⁵¹ Ta ky n'aa edëng bä m', P'op Hagä Do masäg kân hÿ pong jé.

⁵² Ti m', sa taron nu paa me m' ta ma matëg ramehyy b'ëëh, Jesus raweh'ëëh do ky n'aa, Jesus hä raj'aa etsë hyb n'aa. Ti m' tak'ëp rah'yy gadejah doo gó m', rah'yyb tsebé doo gó m' rabajëk.

⁵³ P'op Hagä Do tób n'aa bä m' P'op Hagä Do hä raj'aa etsëë had'yyt hē m'. Jããm hē kä hahÿ Jesus panyyg.

Jowāw Jesus ky n'aa Jowāw erih do hahỹyh

P'op Hagä Do kyyh Jesus hã takesok do ky n'aa hahỹyh

¹ P'ooj ub, sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé, tawäd né hẽ P'op Hagä Do Kyyh häd näng doo.* P'op Hagä Do sii tabawät. P'op Hagä Do né hẽ tii.

² Sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé, P'op Hagä Do sii tabawät tii.

³ Sahõnh hẽ tamo haj'aa hanäng doo. Dooh tapanahuunh péh.

⁴ Ji edëb had'yyt up doo, P'op Hagä Do Kyyh häd näng do hã né hẽ tabana. Ji h'yyb tym bag hadoo né hẽ ta ti edëb had'yyt ub doo.

⁵ Badagyp doo gó, nesaa do badäk hahỹyh hã hanäng doo gó ta ti bag kadaw'uuh. Dooh badagyp do haja bä ta hã.

⁶ Ti m' ti awät mä aj'yy P'op Hagä Do kyy gó hana doo. Ta häd mä Jowāw.†

⁷ P'op Hagä Do mejũũ ta hã, ta wób tama-her'oot hyb n'aa ta ti ji h'yyb tym bag ky n'aa, ta tii hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

⁸ Dooh Jowāw tado bä ta ti ji h'yyb tym bag. Ta bag ky n'aa rod ub ti Jowāw.

⁹ Ahyy kãn badäk hahỹyh bä, ta bag heh'äät ub doo, Jesus Kristo, sahõnh hẽ badäk hahỹyh hã habong do sa h'yyb tym bag.‡

¹⁰ Badäk hahỹyh bä paa tabawäd wät. Badäk hahỹyh hã habong do tapehuuj né paawä, dooh ragado bä tii, dooh rah'yy genä bä ta hã.

¹¹ Ta karapee, Isaraéw buuj wë tabahyng, ti hadoo né hẽ, dooh ragado bä.

¹² Sahõnh hẽ gad'oo doo, ta hã h'yy ka'eeh do sa hã P'op Hagä Do banoo ta taah raba-hadoo hyb n'aa.

¹³ P'op Hagä Do taah ti rawén hedo padëëk, aj'yy karën do jawén nado, aj'yy

panaa ji bahadoo do hyb n'aa nado. P'op Hagä Do taah rawén hedo padëëk, P'op Hagä Do tii d' tabanoo do hyb n'aa sa hã. Sa yb hado däk P'op Hagä Doo.

¹⁴ Ti m' aj'yy gó P'op Hagä Do Kyyh häd näng do kesok. ãã mahang paa tabawäd wät. ãã hapäh né hẽ tak'ëp hadoo do ta hejój, sét ub P'op Hagä Do T'aah tak'ëp hadoo do hejój. Tak'ëp né hẽ taky enyym. Heh'äät ub had'yyt né hẽ ta tii.

¹⁵ Baad ub Jowāw nu gahem'uun do paa baher'oot paa ta ti ky n'aa. Hahỹyh da m' ta kyyh:

—Hahỹ ti y ky n'aa her'oot doo, hahỹ da y baher'oot bä: “Jawén y hana doo, hyb n'aa jawyk ti bahãnh yỹ, tawäd däg né hẽ pój yỹ jé do hyb n'aa” —näng mä Jowāw kyyh.

¹⁶ Tak'ëp né hẽ P'op Hagä Do Kyyh häd näng do ky enyym. Ti hyb n'aa er hã taky enyiw had'yyt hẽ. Baad hadoo do er hã tametä had'yyt hẽ.

¹⁷ Mosees makũ anoo paa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Jesus Kristo kã metä kãn P'op Hagä Do ji takamahãn doo, ky n'aa heh'äät ub do na-ããj hẽ.

¹⁸ Dooh noo gó hapäh pé P'op Hagä Doo. Tii d' né paawä, jããm né sét hadoo do ta T'aah, ta da hadoo doo, ta pa hawät doo, er tamaher'oot ta ky n'aa. Ta hã hẽ takametëh P'op Hagä Doo.

Jowāw nu gahem'uun do ky n'aa hahỹyh

¹⁹ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa panang Jerusarënh bä habong do ramejũũ P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do wób, t'ĩ hënh ramoo heb'ook do Rewi panaa wób na-ããj hẽ, Jowāw hã rabeaanh hyb n'aa Kristo, P'op Hagä Do Ky Däng Do tado bä.

²⁰ Baad ub mä Jowāw baher'oot sa hã, dooh taky n'aa jejën bä. Hahỹyh da m' Jowāw kyyh sa hã:

—Dooh Kristo, § P'op Hagä Do H'yyb Däng Do y do bä —näng mä sa hã.

²¹ Ti m' rabeaanh:

* **1:1** Jesus né ti P'op Hagä Do Kyyh häd näng doo. † **1:6** Jowāw nu gahem'uun do tii. Hajök ti noo gó Jowāw häd enäh doo. Hahỹ Jesus panyyg hanäm do herii wät doo, Jowāw seeh, Jesus ma matëg seeh. ‡ **1:9** Jesus ji tah'yy gan'yyh baad hadoo do hã, P'op Hagä Do karën do hã, tahanäng pé m' ti ji h'yyb tym bag. § **1:20** Ji h'yyb tym dëeb, p'ooj ub Judah buuj hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëh **Mesijas**. Gereg kyy me ramaneëh **Kristo**. “**P'op Hagä Do h'yyb däng doo**”, tahanäng pé m' ti.

—Ōm Eriij, p'ooj ub hawät do paah? —näk mäh.

—Doooh —näng mä Jowāw.

P'aa hēnh mä rabeaaj wät ēnh:

—Ōm nanäng P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng doo? —näk mäh.

—Doooh ŷ ti tado bä —näng mäh.

²² Ti m' tagadēeg ub rabeaanh:

—Jaa ti ōm? —näk mäh. —Āã mama-her'ood, āã panäk hyb n'aa āã hã mejūū doo. Jaa ōm, a nooh? —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' Jowāw ky hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod, Isajas häd näng do her'oot doo da:

—“ŷ né hē hahŷŷ da tabanawäng bä her'oot doo: Baad ub da bē tyw n'aa daj'aah Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo.”**

²⁴ Ti m' sa wób, Pariséw ramaneēēnh doo,

²⁵ rabeaaj wät ta hã:

—Hēd n'aa manu gemuun, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do nadoo do ōm? Hēd n'aa manu gemuun Eriij p'ooj ub hawät do paa nadoo do ōm, nanäng P'op Hagä Do ky n'aa rod nadoo do na-āãj hē ōm? —näk mä sa kyyh.

²⁶ Ti m' Jowāw ky hadoo:

—ŷ ti hŷŷh, bē ŷ nu gemuun naēng me —näng mäh. —Ti awät bē mahang bē nahapäh doo.

²⁷ Ti né ti jawén ŷ hana doo, tak'ēp hyb n'aa jawyk do bahānh ŷŷ. Hã ŷŷ, ŷ hyb n'aa sakog its ta hã. Ti hyb n'aa dooh ŷ haja bä ta tsyym suun kabo n'aa ŷ do bä —näng mäh.

²⁸ Ta ti reaanh doo, panang Betanija häd näng doo bä tii, tamii Joradān häd näng do ta myyj jé. Tii bä m' Jowāw nu gemuun bong mä ta wē han'aa doo.

Jowāw nu gahem'uun do her'oot do Jesus ky n'aa hahŷŷh

²⁹ Ti m' jati péh, Jesus Jowāw nu gahem'uun do hapäh ta wē hana doo. Ti m' Jowāw ky hadoo:

—Bē hegãã, —näng mäh —P'op Hagä Do mas'ãã b'éé t'aah hadoo, badäk hahŷŷ hã habong do nesaa do sa hã hanäng do hado

hōm doo†† —näng mä Jowāw Jesus ky n'aa hã.

³⁰ —Hahŷ né hē ta ti ŷ her'oot do paa kä, hahŷŷ da ŷ baher'oot noo gó: “Jawén ŷ hana doo, hyb n'aa jawyk ti bahānh ŷŷ, tawäd däg né hē pój ŷŷ jé do hyb n'aa”, ŷ hanäng do paah.

³¹ —Doooh paa ŷ hapēē nä bä nanäng hyb n'aa jawyk do hahŷ tado bä. ŷ wén nu gemuun bong tame, takametēēh hyb n'aa Isaraéw buuj sa hã —näng mä Jowāw.

³² Ti m' Jowāw ky hado kãn:

—P'op Hagä Do Sahee ŷ hapäh hŷ pong jé naa tabahyng ta wē gurii-i hadoo. Ta hã tabaym.

³³ Pooj jé, dooh ŷ hapēē nä bä ti tado bä. Hahŷŷ da paa ŷ P'op Hagä Do maher'oot, ŷ paa tamejūū tame ŷ nu gemuun hyb n'aa: “Aj'yy wē Sahé ŷ ahyy bä, ta wē tabaym mabahapäh bä”, näng P'op Hagä Doo, “ti né hē tii kä tabanoo sa hã Sahé ŷŷ kä sa h'yyb tym gó tabajēē suun hyb n'aa, Sahé ŷŷ h'yyb mahūūm hyb n'aa kä sa hã”, näng P'op Hagä Do hã ŷŷ.

³⁴ ŷ hapäh ta ti Jesus wē kä. Ti hyb n'aa baad ŷ baher'oot ta ky n'aa kä: P'op Hagä Do T'aah né hē ti hŷŷh —näng mä Jowāw nu gahem'uun doo.

Pooj jé Jesus sii habok do sa ky n'aa hahŷŷh

³⁵ Ti m' jati péh, p'aa hēnh mä Jowāw nu gahem'uun do tii bä tabawät. Pawóp hē m' ta ma matēg rahada.

³⁶ Jesus tabēs bä Jowāw bahapäh bä m', taky hadoo ta ma matēg sa hã:

—Bē hegãã! P'op Hagä Do mas'ãã b'éé t'aah hadoo —näng mä Jowāw.

³⁷ Ti m' ta ma matēg ramaa napäh bä m' Jowāw her'oot doo, Jesus sii m' rababoo kãn.

³⁸ Ta jawén p'aa hēnh Jesus baheg'ããs bä m', ta jawén han'aa do tabahapäh bä m', tabeaanh sa hã:

—H'ēēd bē karēn? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

** **1:23** Isajas 40.3 †† **1:29** P'ooj ub, Jesus hewäd hyng do pooj jé, P'op Hagä Do mejūū b'éé t'aah radaj'ēep nesaa do sa mo haj'aa sām. B'éé t'aah majyyw hyb n'aa P'op Hagä Do mabaan hōm nesaa do ramoo bong do paah. B'éé t'aah jawén buuj däg Jesus. Jesus dajēp nesaa do ēr moo bok do hyb n'aa. Ta majyyw hyb n'aa kä P'op Hagä Do bawug hōm sahōnh hē nesaa do ēr moo bok doo. Ti hyb n'aa, b'éé t'aah gó Jowāw wén eh'ūūm Jesus ky n'aa. †† **1:38** “Āã ma matēg” rahanäng pé m' ti Rabi. Raweh'ēēh do ky n'aa tii.

—Rabi^{††} —näk mäh, —nyy bä mabagä? —näk mä sa kyyh.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—B'ëep, bë hegãã —näng mäh.

Ti m' rabahõm ta sii, ti m' rabaheg'ããs tabahe'ÿÿh doo. Ti m' rabaym ta pa, tũüh däg do hyb n'aa papÿÿj, 4 oor m'.

⁴⁰ Aj'yy Æn-Deréh häd näng doo, Simaw Peed häd näng do hÿÿj, Jowāw nu gahem'uun do her'oot do maa napäh do seeh, Jesus sii hawäd däk do seeh.

⁴¹ Ti m' nayyw hë Æn-Deréh bahõm ta hÿÿj tesoos, Simaw. Ti m' tabaw'yyt bä kä, taky hadoo ta hä:

—Äã aw'yyt Mesijas rahanäng doo —näng mäh. (Kristo, P'op Hagä Do h'yyb däng doo, tahanäng pé ti Mesijas.)

⁴² Ti m' Æn-Deréh mahũum kãn Simaw Jesus wë kä. Ti m' Jesus begãã däk Simaw wë, ti m' taky hadoo ta hä:

—Õm né Simaw. Jowāw häd näng do t'aah õm^{§§} —näng mäh. —Hÿ jawén Sepas a häd kä —näng mäh. (Peed rahanäng pé ti ta tii, sa kyy me ti Sepas. “Pä” rahanäng pé m' tii.)

Pirip, Natanajéw daheeh Jesus naëënh do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴³ Ti m' jati pé Jesus h'yyb däng Garirej häj n'aa hënh tabahõm. Tabahõm pooj jé tahapäh mä aj'yy Pirip häd näng doo.

—Hata ÿ õm hÿÿ kä —näng mä Jesus ta hä.

⁴⁴ Betsaj-Da panang häd näng doo bä naa ti Pirip. Ti né hë na-ããj hë Æn-Deréh Peed sa panang. Sét panang buuj né tii.

⁴⁵ Ti m' aj'yy seeh, Natanajéw häd näng do hä Pirip kataa. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Äã awyyd kãn Mosees erii wät do paa gó kaher'oot doo kä, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paa gó kaher'oot do na-ããj hë —näng mäh. —Jesus né ti ta tii, Nasaréh häd näng do panang hënh naa, Joséh t'aah —näng mä Pirip Natanajéw hä.

⁴⁶ —Nasaréh hënh naa? —näng mä Natanajéw. —Nasaréh bä naa dooh baad hadoo do ana bä —näng mä Natanajéw.

Ti m' Pirip ky hadoo ta hä:

—Hamäh, ër hegãã —näng mä Pirip.

⁴⁷ Ti m' rabahõm. Ti m' Jesus bahapäh bä Natanajéw kaja nä bä, taky hadoo:

—Wät ta ti Isaraéw buuj heh'äät ub doo. Dooh tawad'ii bä, dooh tajejën bä —näng mäh.

⁴⁸ Ti m' Natanajéw ky hadoo:

—Nyy d' ÿ mabahapäh? —näng mä Jesus hä.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Õm Pirip aw'yyt do pooj jé, õm ÿ bahapäh joom wiigo häd näng do yt hä —näng mä Jesus.

⁴⁹ Ti m' Natanajéw hyb n'aa meuuj wät, ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh —Õm né P'op Hagä Do T'aah. Õm né hë Isaraéw buuj sa wahë n'aa —näng mäh.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hä ÿ mah'yy ka'eeh, joom wiigo yt hä õm ÿ bahapäh ÿ banäng do hyb n'aa? —näng mäh. —Ti bahãnh da mabahapäh da meu j n'aa näng doo —näng mäh.

⁵¹ Ti m' Jesus ky hadoo kãn:

—Né hup ÿ né hë hahÿ ÿ her'oot doo: Wë gasëets hõm do bë bahapäh da. P'op Hagä Do äãs rabehyng rabesëek Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do wë, bë hapäh da —näng mä Jesus sa hä.

2

Naëng kawapëen däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', jati hawät hadoo hä, panang Kanah häd näng doo bä, Garirej häj n'aa bä, ramoo bong ket'ëe do jãm waa n'aa, ta tä n'aa. Jesus ÿÿn awät tii bä, raket'ëe do jãm noo gó.

² Jesus, ta ma matëg sii hë, rabats'yyt jãm hënh.

³ Ti bahãnh, tabahëej jëng uwa bëeh hejooñh doo. Ti m' Jesus ÿÿn ky hadoo Jesus hä:

—Ahëej jëng uwa bëeh hejooñh doo —näng mä Jesus ÿÿn.

⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hëd n'aa tii hä ÿ mamaher'oot? —näng mäh. —Doo takaja nä bä hejój ÿÿ ÿ metëeh doo —näng mäh.

§§ 1:42 Jowāw see ta ti Simaw yb. Dooh Jowāw nu gahem'uun do paa tado bä. Dooh na-ããj hë ti Jesus ma metëek do seeh, Jowāw häd näng do tado bä. Hajök Jowāw häd enäh doo.

5 Tii bā m', ta ti tób yt moo bo n'aa hā m' Jesus ŷŷn ky hadoo:

—Bē moo boo da sahōnh hē bē tamejūū doo —nāng mā ta ŷŷn kyyh sa hā.

6 Tób yt hā ti abēeh ji ma poo oow see pé naēng hood pā s'ēēb. Sa moo hetsyd, sa waa hood getsyd naēng n'aa. Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do ky n'aa né tii. Tamawoob hē raat ken'yyh tahyb n'aa pé ta ti ta gabuuj.

7 Ti m', tii b' moo heb'ooh do sa hā Jesus ky hadoo:

—Bē gedu bēh naēng ta hood gó —nāng mā Jesus.

Ti m' ragedu bēeh sahōnh hē.

8 Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē agób ta uuh. Bē mahūūm jām kaser n'aa wē —nāng mā ta kyyh.

Ti m' ramahūūm kām ta wē ta uuh.

9 Ti m' jām kaser n'aa tameēēk naēng paah, uwa bēeh hejooj dāk doo. Dooh tahapēē bā n'yy hēnh naa tii. Tii bā moo heb'ooh doo, ti rahapāh ta tii. Ti m' dawē hā aj'yy katēē do tanaēēnh,

10 ti taky hadoo ta hā:

—Pooj jé ji heno uwa bēeh hejooj do baad hadoo doo. Ta jawén, baad rabeēg bong bā kā, rahād kanahapēē bong bā kā, ji heno baad nadoo doo. Ōm tii, dooh tii d' madoo bā. Menyyw hōm baad had'op do tagadēēg ub —nāng mā ta kaser n'aa kyyh aj'yy katēē do hā.

11 Pooj jé Jesus du doo do tapahuunh do ta tii. Ta tii hā kā tametā kām tak'ēp hadoo do ta hejój, ti hyb n'aa ta ma matēg ta hā rah'yy kae padāg kām. Panang Kanah hād nāng doo bā, Garirej hāj n'aa bā ti ta tii.

P'op Hagā Do tób n'aa wahoo gó hes'ēēm do Jesus hebēē bong do panyyg n'aa hahŷŷh

12 Ti jawén mäh, panang Kapar-Naūm hād nāng doo hēnh Jesus rabahōm ta ŷŷn, ta hŷŷj, ta ma matēg sa daheeh. T'īī hēnh mā tabaym pawóp hē ta āh.

13 Tabedaa dāk bā Pas-kowa* hād nāng do Judah buuj rahyb n'aa esee doo, Jesus bahōm kām mā Jerusarēnh hēnh.

14 P'op Hagā Do tób n'aa w'oo hā, kahadē doo gó, wahoo gó, tabahapāh mā booj yb, b'ée, gurii-i hes'ēēm doo. Dajēēr meb'aanh doo, tii b' né rabat'oonh, Jesus hapāh.

15 Ti m' tabarig dāk ta tyd tamehewyyh hyb n'aa. Ti m' tabahabēē bong booj yb, b'ée sii hē. Ti m' tabaūūj bēeh mā dajēēr rabaheb'aanh do tyng n'aa. Jé pad'yyt hē taparara bong mā moweed, Jesus mo haj'aa.

16 Ti m' taky hadoo gurii-i hes'ēēm do hā:

—Bē manā ti j'eeep! —nāng mäh. —Ji es'ēēm do tób n'aa bē adoo manā Ee tób! —nāng mā Jesus kyyh sa hā.

17 Ti m' ta ma matēg rahyb n'aa es'ee dāg kām P'op Hagā Do kyy kerih do hā kerih doo: “ŷ gawats'iik da tak'ēp ŷ kamahān do hyb n'aa a tób n'aa.”†

18 Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa rabana Jesus wē, ti m' raky hadoo ta hā:

—Jaa kyy gó hahŷŷ d' mabad'oo? —nāk mā sa kyyh. —Mametā āā hā meuj n'aa nāng do heen n'aa, P'op Hagā Do ky gabuuj tado bā —nāk mā sa kyyh.

19 —Ej —nāng mā Jesus. —Bē karēn bā, bē apyn hōm hahŷ P'op Hagā Do tób n'aa. Tamawoob hē tabado dāk bā ta āh, ŷ tamaa sooh p'aa hēnh —nāng mā Jesus.

20 —Nyy d' ti ta tii? —nāk mā Judah buuj wahē n'aa sa kyyh. —46 ta baab ramoo bok rabahaja sooh hyb n'aa. Tamawoob mā ta āh matamaa sooh p'aa hēnh? —nāk mā sa kyyh Jesus hā.

21 Dooh P'op Hagā Do tób n'aa Jerusarēnh bā hasooh do paa tado bā, Jesus hanāng péh. Ta daaj hē, ta ky n'aa né hē ti ta her'oot.

22 Ta jawén, Jesus ganā wāt jawén paa bā kā m', ta ma matēg rahyb n'aa newē kām ta ti ta her'oot doo. Tii bā kā m' raky dahé kām Jesus her'oot do paa kā. Raky daheeh na-āāj hē P'op Hagā Do kyy kerih doo kā.

* **2:13** Pas-kowa ramaneēēnh doo, Isaraéw buuj rahyb n'aa esee do P'op Hagā Do t'yyd mehīn doo, rabah'ūūm do Esit bā naa. Pas-kowa ratab'ēēs noo gó m' ranaheb'ooh mā b'ée t'aah aj'yy. Rahyb n'aa esee do heen n'aa m' tii. Ti noo gó m' ratab'ēēs né hē m' pāw makuj tamah doo. Séd hā m' rataheb'ēēs. † **2:17** Saaw-Mo 69.9 hā takerii dāk tii. Dawi kyy gó Jesus beh'ūūm. Tak'ēp Jesus kamahān P'op Hagā Do tób n'aa. Baad takarēn P'op Hagā Do rahyb n'aa esee ta ti yt hā. Dooh tagenaag bā ta see hyb n'aa tii bā ramoo bong doo.

²³ Ti m', Pas-kowa rahyb n'aa esee noo gó, Jerusarēnh bā Jesus baym bā, hajōk h'yy kae kån ta hã, hajōng tapehuunh do rahapäh do hyb n'aa.

²⁴ Dooh Jesus h'yyb dahé bā sa hã, baad tabahapäh do hyb n'aa sa h'yyb.

²⁵ Dooh hyb n'aa rabaher'oot pé Jesus hã badäk hahÿÿ hã habong do sa ky n'aa, baad Jesus bahapäh do hyb n'aa sa h'yyb.

3

Aj'yy Nikodēm häd näng do sii Jesus ber'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ti awät mä aj'yy Nikodēm häd näng doo, Pariséw sa seeh, Judah buuj sa wahë n'aa see m'.

² Atsēm tabana Jesus wë, ti taky hadoo ta hã:

—Ma matëg, —näng mäh —ãã hapäh, òm P'op Hagä Do mejüü, ãã mama metëëk hyb n'aa. Ta ti ãã wén hapäh, dooh hajaa pé ta tii d' mapahuunh doo da P'op Hagä Do nawäd bā ta sii —näng mä Nikodēm kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Dooh hajaa pé P'op Hagä Do bag'ããs do karapee ji do bā, p'aa hēnh ji nenyi bā. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus Nikodēm hã.

⁴ Ti m' Nikodēm ky hadoo:

—Nyy d' tii? —näng mäh. —Nyy da p'aa hēnh ji benäng, wah'ëë däk do jí? Ny daa p'aa hēnh ji bajëë suun ji ÿÿn wog gó, p'aa hēnh ji benäng hyb n'aa? —näng mä Nikodēm kyyh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh ji haja bā P'op Hagä Do bag'ããs do karapee ji do bā, ji h'yyb ji nenyiw bā nesaa do mahänh, P'op Hagä Do Sahee ji h'yyb gó tanajëë suun bā na-ããj hē.* Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

⁶ —Aj'yy hã hana doo, ta da hadoo né hē tii. P'op Hagä Do Sahee hã hana doo, P'op Hagä Do taah hedo padëëk tii.

⁷ Ti hyb n'aa mahyb n'aa meuuj manäh, “Taw'ãäts hē p'aa hēnh bë benäng do hadoo”, ÿ hanäng do hã —näng mä Jesus.

⁸ Ti m' taky hadoo:

—Tabahēm do ky n'aa gó òm ÿ maher'oot p'aa hēnh ji benäng do ky n'aa. Tabahēm do tabahēm takarēn hēnh. Ji maa napëë né paawä ta kyyh, dooh ji hapëë bā n'yy hēnh tahana, dooh ji hapëë bā nyy bā tabaym. Ti hadoo P'op Hagä Do Sahee gó p'aa hēnh henäk do sa hã† —näng mä Jesus Nikodēm hã.

⁹ Ti m' Nikodēm ky hadoo:

—Nyy d' tii?

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Isaraéw buuj sa ma matëg né paawä òm, dooh tagah'ood bā a hã? —näng mäh.

¹¹ —Né hup ÿ né hē hahÿ òm ÿ maher'oot doo: Æã her'oot Æã hapäh do ky n'aa, Æã hapäh do Æã matym me na-ããj hē. Ti hadoo né hē, dooh bë gado bā Æã her'oot doo —näng mäh.

¹² —Òm ÿ maher'ood wät badäk hahÿÿ bā ky n'aa, dooh ÿ maky dahé bā. Nyy da da ÿ bë ky daheeh hÿ pong jé ky n'aa ÿ her'ood bā? —näng mäh.

¹³ —Dooh hewäd sëëk pé hÿ pong jé. Dooh ta ky n'aa her'oot péh. Jããm né hē hawät t'ÿÿ hēnh Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo.

¹⁴ P'ooj ub, tabanawäng bā, aw'yy heen n'aa Mosees gadahäng p'op, b'aa hã, ta wë rahegãã bā ranadejöp hyb n'aa. Ti hadoo né da b'aa hã, p'op, rabepëëm däk da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo,

¹⁵ sahõnh hē ta hã h'yy ka'eeh do redëb had'yyt hyb n'aa hÿ pong jé P'op Hagä Do pa.

¹⁶ Tak'öp badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do kamahän. Ti hyb n'aa taban'oo däg kån sét hadoo do ta T'aah, sahõnh hē ta hã h'yy ka'eeh do tabanesaa hēnh ranahõm hyb n'aa, rabadëb had'yyt hyb n'aa hÿ pong jé P'op Hagä Do pa kã.

¹⁷ Taky n'aa etyy hyb n'aa nado nesaa do sa hã P'op Hagä Do wén mejõ hyng ta T'aah badäk hahÿÿ bā. Tawén mejõ hyng, ta hã rabadëp hyb n'aa nesaa do mahänh —näng mä Jesus kyyh.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

* **3:5** Hahÿÿ d' Gereg kyy me, Jowāw erih doo me: “Dooh ji haja bā P'op Hagä Do bag'ããs doo gó ji ajëë suun bā, naëng me ji nenyi bā, P'op Hagä Do Sahee me ji nenyi bā na-ããj hē.” Hahÿÿ da ta ti naëng ky n'aa: Ji kahetsyid wät do hadoo naëng me hasus do mahänh, ji h'yyb ji benäm nesaa do mahänh. † **3:8** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Dooh né paawä ji hapëë bā nyy d' ti p'aa hēnh rabenäng do hadoo, wyt ta maab hē sa h'yyb tym kawareem kån P'op Hagä Do Sahee an'oo bā.

—DooH P'op Hagä Do ky n'aa ety bä nesaa doo hēnh, ta T'aah hā h'yy ka'eeh doo. P'op Hagä Do h'yyb gó tabanyy dāk taky n'aa etyy do sa hā nesaa doo hēnh, ta T'aah hā h'yy kana'eeh do sa hā. Ta wén ky n'aa etyy nesaa doo hēnh sa hā, sét had'os do ta T'aah hā rah'yy kana'eeh do hyb n'aa —näng mäh.

¹⁹ —Hahÿ hyb n'aa P'op Hagä Do re-jää da sa hā: Ta t'aah, ji h'yyb tym bag, baad hadoo do P'op Hagä Do gen'aak do ji hā tametēeh doo, kajaa badäk hahÿÿ hā habong do sa mahang. Ti hado né paawä, dooh rakamahän bä ta ti bag. Rakamahän badagyp do hadoo doo, nesaa do ramoo bong do hyb n'aa.

²⁰ Nesaa do moo heb'ook doo, dooh rakamahän bä ta bag. DooH rakarēn bä ta bag hadoo doo gó rabooh, nesaa do ramoo bok do kamanetēeh hyb n'aa.

²¹ Baad hadoo do ky n'aa P'op Hagä Do metēek doo da habok doo, tabawak bä hadoo doo gó rababok, P'op Hagä Do ky gabuuj né ta ti ramoo bong doo, takametä dāk hyb n'aa —näng mä Jesus Nikodēm hā.

Jesus ky n'aa Jowāw nu gahem'uun do her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

²² Ta jawén mäh, Jesus, ta ma matēg da-heeh raberéd hōm mä Jerusarēnh panang. Panang bahänh, Judah häj n'aa bä tabaym dó ta ma matēg daheeh. Ta tii bä tanu gemuun bong ta wē han'aa doo.

²³ Ti noo gó Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wät panang Anon häd näng doo bä, panang Sarīm häd näng do nedaa bä, tamii maeh do hyb n'aa tii bä. Hajök Jowāw wē han'aa ranu kemuun hyb n'aa.

²⁴ (Jowāw nu gahem'uun do radawäts geēt do pooj jé tii.)

²⁵ Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matēg raky ked'aak Judah buuj see sii. Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do mejüü nyy da ji behop ji h'yyb enyww dāk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti p'ää raky ked'aak. Ti m' Jowāw nu gahem'uun do ma matēg rabana ta wē, ti m' raky hadoo ta hā:

²⁶ —Ää ma matēg —näk mä Jowāw hā. —Aj'yy tamyyj dāk hā makahataa doo, maky n'aa her'oot do paah, ta ti na-ääj hē nu gemuun hÿÿ kä. Sahōnh hē rabahōm kän

ta wē. DooH ää wē rana boo bä —näk mä Jowāw nu gahem'uun do ma matēg ta hā.

²⁷ Ti m' Jowāw ky hadoo:

—P'op Hagä Do né hē ti hanoo ji hā ji moo wät do pan'aa. P'op Hagä Do ky gabuuj né hē ti tamoo wät doo.

²⁸ Bē hapäh né hē, bē maa napäh né hē bē hā ÿ her'oot do paah. P'op Hagä Do H'yyb Däng Do nado ÿ hÿÿh, näng paa ÿÿh. P'op Hagä Do mejüü ÿ ta pooj jé, näng paa ÿÿh.

²⁹ —Raketēe do jām n'aa rabajām noo gó, ta patug pan'aa wē né ta ÿÿm pan'aa bahōm. Aj'yy najiis, jām h'yyb mahüüm n'aa, tsebee kän katēe do pan'aa kyyh hā. Katēe do najiis tsebé do hadoo ÿ hÿÿh —näng mä Jowāw. —Baad ÿ tsebee kän sahōnh hē rabahōm do hyb n'aa ta wē.

³⁰ Taw'ääts hē rahyb n'aa jawyyg magyys hē ta tii. Ti yd jé taw'ääts hē ÿ rahyb n'aa sakog magyys hē —näng mä Jowāw.

³¹ Ti m' Jowāw ky hadoo ēnh:

—Hÿ pong jé hana doo, sahōnh hē sa bahänh ta tii. Badäk hahÿÿ bä naa ÿ ti hÿÿh. Badäk hahÿÿ bä naa ti ÿ hajaa ÿ her'ood bä. Hÿ pong jé hana doo, sahōnh hē bahänh hadoo doo,

³² ti né hē sahōnh hē tabaHer'oot t'ïi hēnh tahapäh doo, tamaa napäh do ky n'aa. Ti hado né paawä, dooh ragado bä taHer'oot doo.

³³ ÿ gadoo ti hÿ pong jé hana do her'oot doo. Te hub né hē P'op Hagä Doo, baad ÿ ky däng.

³⁴ ÿ P'op Hagä Do mejüü ta ky n'aa ÿ baHer'oot hyb n'aa. Baad tabanoo hā ÿ ta Sahee. Ti hyb n'aa, te hub né hē bē hapäh Jesus ky n'aa ÿ her'oot doo.

³⁵ —P'op Hagä Do kamahän ta T'aah. Sahōnh hē bagä n'aa tabahadoo ta Yb an'oo bä.

³⁶ P'op Hagä Do T'aah hā h'yy ka'eeh doo, edēb had'yyt da P'op Hagä Do pa hÿ pong jé. Nabuj keh'üüm doo, ta hā h'yy kana'eeh doo, dooh da t'ïi hēnh raboo bä. Rahob had'yyt hē da nesaa doo, P'op Hagä Do an'oo bä —näng mä Jowāw kyyh.

4

Samarija häj n'aa buuj ÿÿnh panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', hajõõ dāk Jesus ma matëg, Jowāw nu gahem'uun do ma matëg bahãnh dæg, Jowāw bahãnh dæg na-ããj hë Jesus ranu gemuun doo, Parisëw raky n'aa napëë kãn.

² (Dooch m' Jesus nu gemuun bä. Ta ma matëg ti nu gemuun Jesus wë han'aa doo.)

³ Jesus heen n'aa nyy däk bä m', Parisëw raky n'aa napäh bä kã, teréd hõm Judah häj n'aa. Garirej häj n'aa hënh tabahõm kãn p'aa hënh.

⁴ Ta tyw n'aa Samarija häj n'aa tabës doo me m' tabahõm.

⁵ Ramahõm me m', rakajaa panang Sikar häd näng doo bä, Samarija häj n'aa bä. Hëej Jakóh ta t'aah Joséh hä tanoo do paa nedaa hënh ti panang.

⁶ Tii bä ti majat mä naëng Jakóh gagots däk do paah. Jesus akaaj däk mäh, dawëë rababok do hyb n'aa. Ti m' Jesus baso däk naëng majat do pa. Wasyg këë mäh.

⁷⁻⁸ Ti nuuj jé ta ma matëg rabahõm panang hënh, sa waa rabetsëë hyb n'aa. Ti m' naëng majat bä ÿÿnh, Samarija buuj, kajaa mä naëng tabagóp hyb n'aa. Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Na ÿ eëg naëng uuh —näng mäh.

⁹ Ti m' ÿÿnh hyb n'aa newëë teanh do hyb n'aa. Dooch Judah buuj raherod bä Samarija buuj sa sii.* Ti hyb n'aa m' taky hadoo:

—H'ëed hyb n'aa mabetsëë hã ÿ naëng? —näng mäh. —Õm Judah buuj, ÿ ti Samarija buuj —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Mahapëë bä paawä ji matym n'aa P'op Hagä Do anoo do ji hã, mahapëë bä paawä hahÿ naëng hetsëë do a hã, metsëë paawä ta hã naëng. Ji h'yyb ed'ëep do naëng n'aa paawä tanoo a hã —näng mä Jesus.

¹¹ Ti m' ÿÿnh ky hadoo:

—Ny ta hood? T'õp hahÿ naëng majat. N'yy hënh naa mabagóp ti naëng menooh doo? —näng mäh.

¹² —Ër wahë makü Jakóh gagots jat hahÿ naëng. Ti mo haj'aa paah, ti ti hanoo paa äã hã. Ti ti heëek paah, ta taah reëek paah, ta masããh reëek paa hahÿ naëng. Ër wahë

makü bahãnh g'eeh õm? —näng mä ÿÿnh kyyh.

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Majat hahÿ naëng heëek doo, p'aa hënh da tahoo kaaj däk —näng mäh.

¹⁴ —Naëng ÿ anoo do heëek doo, dooh da tahoo kaaj wäd bä. Naëng ÿ anoo do tawäd had'yyt hë da sa h'yyb tym gó.† Tanoo sa hã hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa sa h'yyb tym edëb had'yyt hë —näng mä Jesus.

¹⁵ Ti m' ÿÿnh ky hadoo:

—Na ta ti naëng ÿ karën, ÿ hoo nakaaj wät hyb n'aa, ÿ nana wät hyb n'aa, ÿ nagób wät hyb n'aa hahÿ naëng —näng mä ÿÿnh kyyh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Abaaj hõm! Mahahëen nä a patug —näng mä Jesus.

¹⁷ —Dooch ÿ patug nyy bä —näng mä ÿÿnh kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ehub né hë õm, “Dooch ÿ patug nyy bä”, hanäng do õm —näng mäh.

¹⁸ —Ji ma poo oow pé paa a pat'uuk. Hÿÿ kã mapa gä doo, dooh né hë a patug tado bä. Ehub né hë õm ti hedoo doo —näng mä Jesus.

¹⁹ Ti m' ÿÿnh ky hadoo ënh ta hã:

—P'op Hagä Do ky n'aa rod ti õm —näng mäh.

²⁰ —Sooh nanäng waëë jó äã wahë makü rahyb n'aa jew'yyk P'op Hagä Doo. Bëeh, Judah buuj, Jerusarënh bä m' ji hyb n'aa jaw'yyk, bë nooh. Nyy da a hã? —näng mäh.

²¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Baad ÿ baher'oot a hã, ÿ maky dahé. Ti awät da ti noo gó, dooh da P'op Hagä Do ji Yb ji hyb n'aa jew'yyg wäd bä nanäng waëë jó, Jerusarënh bä na-ããj né da —näng mäh.

²² —Bëeh, Samarija buuj, dooh bë hapëë bä ta ti bë hyb n'aa jew'yyk doo. Äã hahÿ Judah buuj, äã hapäh ta ti äã hyb n'aa jew'yyk doo. Äãh, Judah buuj, äã mahang né hë ti taganyyh sahõnh hë sa h'yyb tym dëeb —näng mäh.

²³ —Ti awät da ti noo gó kã, da hë né hë ta du däk, baad P'op Hagä Do ji Yb hyb n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do Sahee hejój gó,

* **4:9** Dooch Judah panaa heh'äät do Samarija buuj rado boo bä. Ti hyb n'aa, dooh Judah buuj ragado bä sa mahang, dooh raherod bä sa sii. Dooch Judah buuj raganaag bä Samarija buuj. Dooch na-ããj hë Samarija buuj raganaag bä Judah buuj. † **4:14** P'op Hagä Do Sahee tii, naëng hadoo do Jesus anoo doo.

tak'ëp baad hadoo doo gó na-ãäj hē rahyb n'aa jew'yyk da. Ta ti hedoo do P'op Hagä Do ji Yb karën.

²⁴ Sahee né hē ti P'op Hagä Doo. Ti hyb n'aa taw'ãäts hē ta hā hyb n'aa jew'yyk doo, ta Sahee hejój gó, tak'ëp baad hadoo doo gó na-ãäj hē P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk —näng mä Jesus yŷnh hā.

²⁵ Ti m' yŷnh ky hadoo:

—Y ky n'aa napäh ti awät da Mesijas (Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ramaneënh doo) —näng mäh. —Takajaa bä, sahõnh hē da ër tamaher'oot —näng mä yŷnh kyyh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Y né ti hŷ Mesijas, a sii her'oot do né hē —näng mä Jesus.

²⁷ Tii bä kä m', Jesus ma matëg raka-jaa. Rahyb n'aa meuunh mä yŷnh sii Jesus ber'oot do hyb n'aa. Rahyb n'aa meuuj né paawä, dooh m' reeaj bä ta hā yŷnh hā taher'oot doo.

²⁸ Ti m' yŷnh beréd häng ta naëng hood, myyj hënh tabajëng. Takajaa bä m' tabaher'ood kân myyj bä haj'eenh do sa hā. Ti m' taky hadoo:

²⁹ —Hamäh, ër hegãã aj'yy sahõnh hē y moo wät do paa y tamaher'oot doo —näng mäh. —Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hyb n'aa hadoo ti ta tii —näng mäh.

³⁰ Ti m' rabahõm kân rabaheg'ããs hyb n'aa kä.

³¹ Ti nuuj jé Jesus ma matëg ramejõ bong tabawa wät hyb n'aa ta waa:

—Mawa wäd a waa, ma matëg! —näk mä sa kyyh.

³² Ti Jesus ky hadoo sa hā:

—Ti anäng wa y bë nahapäh doo —näng mä ta kyyh.

³³ Ti m' sa da hadoo do hā ta ma matëg rabeanh:

—Ramana wät g'eeh ta waa? —näk mä sa kyyh.

³⁴ Ti m' Jesus baher'oot sa hā:

—Ta ti hā y mejõ hyng do karën do y moo wät. Y karën y bahajaa hā y tamejũ doo. Ti né hē wa y hadoo doo, y hanäng doo. Ti né hē hëp y hejój —näng mäh.

³⁵ —Hahŷ da bë ky hetëg: “4 nä ta kamarab n'aa takata däk hyb n'aa joom tym”, bë nooh. —Bë hegãã, bok ta ti hajök wë y han'aa doo. Joom ag hahõõ däk do hadoo tii. Kaja kân ji ataa P'op Hagä Do wë, joom ag ji ataa do hadoo.

³⁶ Ta ti wë y hataa do gadoo da tamoo wät do sãm. Hŷ pong jé, P'op Hagä Do pa ragadoo da edëb had'yyt doo, wë y hata däk doo. Jé P'op Hagä Do kyyh sa h'yyb tym gó hejoom do hadoo doo, hā y h'yy ka'eeh do taa n'aa na-ãäj né hē, séd hā da rah'yy gadejah.

³⁷ Te hub né hē hahŷ sa ky hetëg: “Ta see tejóm n'aa, ta see tataa n'aa.”

³⁸ Tii da da bë hā kä. Bë y mejũ bë bataa hyb n'aa bë nejoom doo. Ta wób ti moo bong tii.† Ta wób ramoo bok do sãm bë gado kân —näng mä Jesus ta ma matëg hā.

Hajök Samarija buuj Jesus hā h'yy kae padëk do ky n'aa hahŷh

³⁹ Ti m', hajök Samarija buuj, ta ti panang buuj, rah'yy kae padäg kân mä Jesus hā, yŷnh maher'oot do hyb n'aa sa hā. Hahŷ d' mä yŷnh kyyh sa hā: “Sahõnh hē y tamaher'oot y moo wät do paah”, näng paa m' yŷnh sa hā.

⁴⁰ Ti m', Jesus wë panang buuj rakajaa bä, rabetsëe ta hā sa panang bä tabaym hyb n'aa. Tii bä kä, pawóp hē ta äh tabayyw wät.

⁴¹ Ti bahãnh kä, hajök panang buuj rah'yy kae kân, sa hā Jesus her'oot do hyb n'aa.

⁴² Ti m' yŷnh hā raky hadoo:

—Maher'oot do hyb n'aa nado wäd äã wén ky daheeh. Äã wén ky daheeh hŷh kä, ta kyyh äã maa napäh do hyb n'aa. Sahõnh hē badäk hahŷh hā habong do sa h'yyb tym dëeb né hē ti hahŷh kä, äã hapäh hŷh kä —näk mä sa kyyh yŷnh hā.

Aj'yy hyb n'aa jawyk do t'aah nahëe näng do panyyg n'aa hahŷh

⁴³ Pawóp däg kä m' ta ä kä sa panang bä tatab'ëes doo, Jesus bahõm kân Garirej häj n'aa hënh.

† 4:38 Ta wób paa ti rer'oot sa hā P'op Hagä Do kyyh, tahanäng pé tii.

⁴⁴ Hahỹ̃ d' mä Jesus her'oot do paah: “Ta häj n'aa bä dooh ragado bä P'op Hagä Do ky n'aa rod.”

⁴⁵ Ti m', Garirej häj n'aa bä takajaa bä, ragadoo Jesus. Rawén gadoo, sahõnh hē Jesus pahuunh doo, Pas-kowa Jerusarēnh bä ratab'ëes noo gó, rabahapäh do hyb n'aa paah.

⁴⁶ P'aa hēnh mä Jesus bahõm ãnh panang Kanah häd näng doo hēnh, naëng, uwa bëeh matsing do tawareem paa bä. Ti awät aj'yy hyb n'aa jawyk doo, sa häj n'aa wahē n'aa kaser n'aa. Nahëe näng ta t'aah. Kapar-Naüm panang bä m' tabagä ti ta t'aah.

⁴⁷ Ti m' aj'yy ky n'aa napäh bä Jesus kajaa do Garirej häj n'aa bä, Judah häj n'aa bä naa, panang Kanah hēnh tabahõm Jesus wē. Ti m' Jesus hä tabetsēe ta sii tabahõm, ta t'aah nahëe tabahahēen hõm hyb n'aa. P'eets mä ta t'aah dajëb paawä.

⁴⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë nahapëe bä tak'ëp hadoo do ji pehuunh doo, dooh né da bë ky dahé bä ãnh — näng mä Jesus kyyh.

⁴⁹ —Hyb n'aa jawyk doo, —näng mä aj'yy —hamä si ỹy, tah ỹ nadajëp hyb n'aa —näng aj'yy kyyh.

⁵⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Abaaj hõm. Has'oo däk da a t'aah. Nadajëb da a t'aah —näng mä Jesus.

Aj'yy ky dahé kån Jesus her'oot doo, ti hyb n'aa tababaaj hõm kån.

⁵¹ Ti m' ta tyw n'aa me, ta hõõ bä, takata däk mä ta karom sa hä, ta tób hēnh han'aa doo.

—Has'oo däk a t'aah —näk mä ta hä.

⁵² Ti m' tabeaanh sa hä:

—Nyy b' akëe papÿÿj, ta nahëe badoo wät? —näng mäh.

—Tsém né hē, atëh këe —näk mä sa kyyh.

⁵³ Ti m' aj'yy hyb n'aa newëe, tii b' akä däk né hē m' Jesus baher'oot ta hä: “Has'oo däk da a t'aah”, tabanäng. Ti m' aj'yy, ta tób yt hä haj'eenh do na-ãäj mä rah'yy kae padäg kån Jesus hä.

⁵⁴ Pawóp däg kä m' Jesus pahuunh do Garirej häj n'aa bä takajaa bä, Judah häj n'aa hēnh naa.

5

Aj'yy nawät do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahỹ̃h

¹ Ti m', ta jawén Jesus bahõm kån Jerusarēnh hēnh, Judah buuj rahyb n'aa esee do ratab'ëes hyb n'aa.

² Kahadë panang Jerusarēnh häd näng doo. Panang noo seeh, B'éé Sa Tyw N'aa häd näng do pa ti majat karaj'aa bä mahanyyts its. Betés-Da mä karaj'aa häd. Eberew* kyy me tii. Ta w'oo hä 4 tób hatoonh kawõõt doo, sét hē ta hoo gad'oo bä hasooh.

³ Ta ti yt hä hajök nahëe enäh. Sa mahang ty temah doo, nabong doo, k'yy gedóm doo. [Ta tii bä ragada mä naëng ketaam doo.]

⁴ Ta see pé noo gó m' P'op Hagä Do ãäs bahyng mäh, tabetaam hyb n'aa naëng. Tabetaam jawén paa bä, pooj jé tame hahop do has'oo däk mä nahëe näng do paah.]

⁵ Nahëe enäh do sa mahang ti asooh mä aj'yy, 38 däg ta baab ta nahëeh. Nawäd tii.

⁶ Ti m' Jesus bahapäh bä aj'yy hasooh doo, taky n'aa napäh bä p'ooj däg ta nahëeh taky hadoo ta hä:

—Makarēn mabahas'oo däk? —näng mäh.

⁷ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Dooch ỹ haja bä —näng mäh. —Dooch ỹ masa pé naëng ketaam jawén paa bä, ỹ bahop hyb n'aa. Ỹ kakoon nuuj jé, ta see bahop pój ỹy jé. Ti hedo had'yyt hē —näng mä aj'yy kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—As'ëeg g'ëed! —näng mäh. —Mado däg a tyng. Awäd däg —näng mä Jesus kyyh aj'yy hä.

⁹ Nayyw hē m' tabas'ëeg g'ëed kån, tado däk ta tyng kä, awäd däg kån mäh.

Saab noo gó m' ta tii, Judah buuj rakamehehāk do hä.

¹⁰ Ti hyb n'aa Judah buuj sa wahē n'aa raky hadoo aj'yy hä:

—Saab naga hē. Dooch ër ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä ji tyng ji atón bä Saab hä —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' aj'yy ky hadoo sa hä:

* 5:2 Judah buuj sa kyyh ji maneëenh Eberew. Badäk hahỹ̃ hä Jesus bawät noo gó, tamawoob hē kyyh raher'ood Judah häj n'aa bä: Eberew kyyh, Aramew kyyh, Gereg kyyh. Eberew kyyh ti sa kyyh heh'äät doo.

—Aj'yy ŷ haso dāk do ky hadoo hã ŷŷ:
 “Mado däg a tyng. Awäd däg”, näng hã ŷŷ
 —näng mä aj'yy.

12 Ti m' raky hadoo ta hã:

—Jaa ti ta ti a hã hedoo doo? —näk mäh.

13 Dooch m' aj'yy hapëe bä. Dooch wäd mä
 tii bä Jesus. Hajök do mahang tabawäd däk.

14 Ti noo gó né hë m', badawöd däk, Jesus
 hapëe kân aj'yy P'op Hagä Do tób n'aa bä.
 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Mahegãã. Õm has'oo däk —näng mäh.
 —Mamoo wäd wäd manä nesaa doo, ti
 bahãnh tanahadoo hyb n'aa nesaa do a hã
 —näng mä Jesus kyyh aj'yy hã.

15 Ti m' aj'yy bahôm kân. Tamaher'oot
 mä Judah buuj sa wahë n'aa sa hã, Jesus ta
 ti haso däk doo.

16 Tii bä kã m' Jesus raky n'aa hajëew kân,
 ranu mer'ood kân, Saab hã tahaso däk do
 hyb n'aa aj'yy.

17 Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Ee moo wäd had'yyt hë. ŷ na-ããj né hë
 ŷ moo wäd had'yyt hë —näng mäh.

18 Ta tii d' tabedoo do hyb n'aa, tak'ëp kã
 Judah buuj sa wahë n'aa rakarën radajëeb
 kân. Pooj jé, dooch Saab tatay bä sa hã,
 ta jawén kã P'op Hagä Do m' ta yb mäh,
 tanooh. Sa hã, P'op Hagä Do hadoo mäh,
 tanooh.

*P'op Hagä Do T'aah hyb n'aa jawyk do ky
 n'aa hahŷh*

19 Ti m' Jesus ky hadoo Judah buuj sa
 wahë n'aa hã:

—Né hup ŷ né hë hahŷ ŷ her'oot doo: ŷŷh,
 P'op Hagä Do T'aah, dooch daj ŷŷ hë ŷ hajaa
 péh. Jããm né hë ŷ moo wät Ee, P'op Hagä
 Do moo wät do ŷ hapäh doo. Ee moo wät
 do né hë ti ŷ moo wät.

20 Ee, P'op Hagä Doo, ŷ takamahãn.
 Sahõnh hë tamoo wät doo, hã ŷ tametëeh.
 Hahŷ aj'yy ŷ haso dāk do bahãnh da, hã ŷ
 P'op Hagä Do banoo ŷ moo wät hyb n'aa. Bë
 hyb n'aa meuunh da ta tii.

21 Dejëp do genä bong, Ee an'oo bä.
 Rabadëb had'yyt doo kã, tanoo. Ti hadoo
 né ŷŷh, P'op Hagä Do T'aah, ŷ anoo
 rabadëp, ŷ h'yyb däng do sa hã.

22 Ee nado ta wób ky n'aa etyy. Hã ŷŷ,
 T'aah hã, Ee banoo sahõnh hë ŷ ky n'aa etyy
 hyb n'aa.

23 Ta tii d' tawén d'oo ŷ raweh'ëeh,
 ŷ rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa ta hã
 raweh'ëeh doo da, ta hã rahyb n'aa jew'yyk
 doo da. P'op Hagä Do T'aah waneh'ëeh doo,
 dooch né hë tawehëe bä ënh Ee P'op Hagä
 Doo, hã ŷ mejõ hyng doo —näng mä Jesus
 sa hã.

24 Ti m' taky hadoo ënh:

—Né hup ŷ né hë hahŷ ŷ her'oot doo: ŷ
 her'oot do gad'oo doo, hã ŷ mejüü do hã
 h'yy ka'eeh doo, edëb had'yyt do ta hã däg,
 tawäd had'yyt hë da hŷ pong jé P'op Hagä
 Do pa. Dooch nesaa do hã taky n'aa kety dāk
 da. Dooch banesaa doo hënh tahôm wäd bä.
 Edëb had'yyt hë kã ta h'yyb tym. P'op Hagä
 Do pa da tabawäd had'yyt hë kã —näng mä
 ta kyyh.

25 Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Né hup ŷ né hë hahŷ ŷ her'oot doo: Ti
 awät da ti noo gó, da hë né hë tadu dāk,
 P'op Hagä Do hã h'yy gatemah doo, dejëp
 do hadoo doo, ramaa napäh da këh ŷŷ, P'op
 Hagä Do T'aah kyyh. Këh ŷ ky dah'eeh doo,
 edëb had'yyt hë da sa h'yyb tym.

26 Ee, P'op Hagä Do hanaa né hë ji edëp
 doo. Ti hadoo né hë ta T'aah hã hana doo,
 P'op Hagä Do an'oo bä.

27 Hã ŷŷ, T'aah hã P'op Hagä Do banoo ŷ
 hyb n'aa jawyk hyb n'aa, sahõnh hë sa hã
 ŷ ky n'aa etyy hyb n'aa, Aj'yy Hadoo Do Hŷ
 Pong Jé Hana Do ŷ bahadoo do hyb n'aa.

28 Bë hyb n'aa meuuj manä ta ti ŷ her'oot
 do hã. Ti awät da ti noo gó, P'op Hagä Do
 T'aah kyyh sahõnh hë dejëp do paa ramaa
 napäh da.†

29 Tii bä da ragenä bong. Baad hadoo do
 moo heb'ooh do paah, hŷ pong jé da, P'op
 Hagä Do pa raboo had'yyt hë da. Nesaa do
 moo heb'ooh do paah, tabanesaa hënh da
 raky n'aa kety dāk.

30 Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Dooch ŷ hajaa pé ti daj ŷŷ hë. P'op Hagä
 Do ŷ tamaher'oot doo da né hë ŷ bad'oo sa
 hã. Ti hyb n'aa baad ub had'yyt hë ta ti sa
 hã ŷ ky n'aa etyy doo. Hã ŷ mejüü do karën

† 5:28 Ta jawén tii, p'aa hënh Jesus bahyng bä.

doo da ŷ bad'oo. ŷ karēn do jawén nado — nāng mā Jesus.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh Judah buuj wahē n'aa sa hā:

—Daj ŷŷ hē kēh ŷ n'aa ŷ her'ood bā paawā, dooh paawā baad tado bā tii.

³² Ti awāt nā ta seeh baad ub kēh ŷ n'aa her'oot doo. P'op Hagā Do né tii. Te hub né hē kēh ŷ n'aa taheer'oot doo, ŷ hapäh.

³³ Bē mejūū paa raky n'aa eanh Jowāw wē. Baad Jowāw nu gahem'uun do baher'oot sa hā kēh ŷ n'aa.

³⁴ Dooh hyb n'aa ŷ karēn pé badäk hahŷŷ bā naa kēh ŷ n'aa rod, tii d' ŷ wén her'oot. ŷ wén ky dāng Jowāw nu gahem'uun do her'oot do paa hā kēh ŷ n'aa, taheer'ood wāt do bē ky daheeh hyb n'aa, bē h'yyb tym bedēp hyb n'aa nesaa do mahānh.

³⁵ Ji bag bawag dāk do hadoo Jowāw nu gahem'uun do ma metēek doo. Pooj jé dó, bē tsebee bong tama metēek do hā —nāng mā Jesus kyyh sa hā.

³⁶ Ti m' taky hadoo:

—Baad ub né paawā Jowāw nu gahem'uun do baher'ood wāt kēh ŷ n'aa, ti anāng ta bahānh hadoo do kēh ŷ n'aa metēeh doo. Hā ŷ Ee P'op Hagā Do anoo do ŷ pehuunh do pan'aa né tii. ŷ pehuunh do hā ji bahapäh ŷ P'op Hagā Do mejō hyng do ŷ ti hŷŷh.

³⁷ Ee, P'op Hagā Doo, hā ŷ mejō hyng doo, baad ub na-āāj hē taheer'oot kēh ŷ n'aa. Dooh noo gó bē maa napäh pé ta kyyh. Dooh noo gó ta mamets bē ty gahapäh péh.

³⁸ Dooh bē h'yyb tym gó tayyw bā ta kyyh, tamejūū do hā bē ky nadaheeh do hyb n'aa.

³⁹ Baad né paawā bē ma kametēek P'op Hagā Do kyy kerih do hā. Tii d' bē wén ma kametēek, tii hā bē aw'yyt bē ed'oo bē edēb had'yyt do P'op Hagā Do wē. Hajōō nuu me né hē bē ner'ood paawā, dooh bē h'yy ganyy bā kēh ŷ n'aa hā ta hā taheer'oot do hā!

⁴⁰ Kēh ŷ n'aa ti taheer'ood né paawā, dooh bē ana bā wē ŷŷ, edēb had'yyt do ŷ banoo hyb n'aa bē hā.

⁴¹ Ti m' taky hadoo:

—ŷ raj'aa etsē do jawén nado ŷ bawāt.

⁴² ŷ h'yyb hapäh bēeh! Dooh bē kamahān bā P'op Hagā Do bē h'yyb gó.

⁴³ Ee kyy gó né paawā ŷ bahyng, dooh ŷ bē gado bā. Ta seeh, ta daaj hē ta ky gabuuj gó hana doo, ti paawā bē gadoo.

⁴⁴ Bē gen'aak bē da hadoo do bē hā raj'aa etsē bā. Dooh bē hyb n'aa p'eed bā bē ky n'aa, P'op Hagā Doo, sét had'op do her'oot do hā. Ti hyb n'aa bē nahajaa hā ŷ bē h'yy ka'eeh doo.

⁴⁵ —Bē ŷ ky n'aa tapaa bē edoo manā Ee, P'op Hagā Do wē. ŷ nado tii, bē hā ky n'aa tapaa doo. Mosees hā ti bē h'yy kejäg ub. Ti né hē da bē taky n'aa tapaa.

⁴⁶ Mosees bē ky dahé bā paawā, ŷ né paawā bē ky daheeh. Mosees né hē kēh ŷ n'aa herih do paah.

⁴⁷ Dooh bē ky dahé bā ti terih do paah. Ti hyb n'aa bē wén ky nadaheeh ŷ her'oot doo —nāng mā Jesus kyyh Judah buuj sa wahē n'aa sa hā.

6

Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ta jawén kā m', karaj'aa Garirej hād nāng do Jesus batsēg hōm. Tiberijas karaj'aa hād seeh.

² Hajōk Jesus jawén habok, hajōng tapehuunh doo, nahēē enāh do taheso padēek do na-āāj hē rabahapäh do paa hyb n'aa.

³ Ti m', Jesus ta ma matēg daheeh rabasēek waēē hā. Tii b' rabaym, ti m' rabehyy b'ēeh.

⁴ Edaa dāk mā Judah buuj Pas-kowa rataheh'ēēs doo.

⁵ Ti m' Jesus baheg'āās, hajōk ti han'aa doo. Ti m' Pirip hā taky hadoo:

—N'yy hēnh da ēr betsēē hajōk do sa waa?

⁶ —nāng mā Jesus, Pirip tametyy hyb n'aa. Jesus hapäh ta h'yyb gó nyy d' tabad'oo.

⁷ Ti m' Pirip ky hadoo:

—8 kamarab ji moo wāt do sām dooh tahaja nā bā sa waa sām —nāng mā Pirip.

⁸ Ti m' ta ma matēg seeh, Ān-Deréh, Simaw Peed hŷŷj, ky hadoo mäh:

⁹ —Gēēt hŷ karapee. Ti anāng ta wē its ji ma poo oow pé pāw ned'ēēd is doo, se-wada hād nāng do s'ēēb. Tah'ŷŷb pawóp hē.

Tahaj'as mā ti hajōk do hā? —nāng mā ta kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē mejō rabeħyy b'ēeh jawii jó —nāng mäh.

Baeh jawii tii bā. Ti m' rabeħyy b'ēeh. 5 miw ajyy tahyb n'aa pé tii bā hab'ēeh doo.

¹¹ Ti m' Jesus basog dāk pāw, P'op Hagä Do hā taky hadoo:

—Ōm taw'āats hē Ee. Man'oo dāk āā waa —nāng mäh.

Ti m' taban'oo kän hab'ēeh do sa hā. Ti hadoo né tah'ÿÿb ēnh. Wog enä hōm mā sahōnh hē.

¹² Rabahajaa bā kā rawēh doo, Jesus ky hadoo:

—Bē ata däg mad'aak doo, takanerejää hyb n'aa —nāng mā Jesus.

¹³ Ti m' mad'aak do ta ma matēg rata hōm kän kawaju gó. 12 m' kawaju gedē hōm doo. Ji ma poo oow hadoo do paa madaag kän hajōng pāw bód.

¹⁴ Ti m' hajōk do rabahapäh bā Jesus pahuunh doo, raky hadoo:

—Hahÿ né hē P'op Hagä Do ky n'aa rod badäk hahÿÿ hēnh hana doo, kerih do hā taħer'oot doo —näk mā sa kyyh.

¹⁵ Jesus h'yyb gó tabahapäh bā, tak'ēp rah'yyb tatug paawä sa häj n'aa wahē n'aa tabahadoo hyb n'aa, ta mab hē kā p'op tabasēek waēē jó sa mahānh.

Tamii pong jé Jesus bawät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁶ Tūūh däg kā m', Jesus ma matēg rabawēej kän karaj'aa hēnh.

¹⁷ H'oo gó m' ragatsēg t'oonh, Kapar-Naūm häd nāng do panang nemuun rabatsēg paawä. Badajuu dāk mäh. Dooħ m' Jesus awēej nā bā sa wē.

¹⁸ Ti m', tak'ēp bah'ood ty gahēm. Tewēep maadaka.

¹⁹ Dawēē péj rababoo dāk bā kā, Jesus rahapäh. Tamii pong jó tabana sa wē. Ti m' tak'ēp rabeÿÿm bong.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē eÿÿm manäh! ÿ ti hÿÿh —nāng mäh.

²¹ Ti m' rah'yyb tsebee kän tagatsēg sooh bā sa sii. Ti m', nayyw hē rakaja kän jajé raty gapad'ēek hēnh.

Ji h'yyb tym dēeb panyyg n'aa Jesus hanāng do hahÿÿh

²² Ti m' jati péh, hajōk do tamyyj dāk hā ha'yyim do Jesus mā resoos. Tsém hadoo, sét né h'oo tii bā hajat. Ti gó né hē Jesus ma matēg rabatsēg hōm. Dooħ m' Jesus gatsēg so bā sa sii, sa hā. Ti hyb n'aa m' tii bā aym, red'oo.

²³ Ti noo gó né hē panang Tiberijas häd nāng doo bā naa marakate wób ranu kajäk, pāw rabawa p'aa hēnh tabanāng hēnh. Tsém hadoo pāw rabawa do paah, Jesus P'op Hagä Do hā taky n'aa etsēē do jawén paa bā.

²⁴ Ti m' rah'yy kadaw'uuh, dooħ né hē m' Jesus tii bā, dooħ ta ma matēg tii bā. Ti m' ragatsēg tooj kän marakate gó. Panang Kapar-Naūm tabanāng hēnh rabatsēg hōm kän mäh, t'ÿÿ hēnh Jesus rabesoos hyb n'aa.

²⁵ Karaj'aa ta myyj jé Jesus rabaw'yyt bā kā m' raky hadoo ta hā:

—Ma matēg, —näk mäh —nyy b' akä makajaa? —näk mäh.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Né hup ÿ né hē hahÿ ÿ her'oot doo: ÿ pehuunh do hā bē h'yy genä dāk do hyb n'aa nado ÿ bē wén esoos. ÿ bē wén esoos, pāw hā bē wog enä padēek do hyb n'aa.

²⁷ Taw'āats hē dooħ bē waa hā had'yyt hē bē h'yyb padäg. Nayyw hē takarejää tii. Taw'āats hē bē h'yyb padäg had'yyt hē ji h'yyb tym edēb had'yyt do hanoo do hā. Kanarejā tii. ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ né hē bē hā hanoo tii. Ee, P'op Hagä Do ky gabuuj gó ÿ moo wät —nāng mā Jesus sa hā.

²⁸ Ti m' rabeaanh Jesus hā:

—H'ēed ti P'op Hagä Do karēn āā moo bok? —näk mā sa kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hahÿÿ da P'op Hagä Do karēn bē hā: Takarēn bē h'yy ka'eeh tamejō hyng do hā —nāng mā Jesus.

³⁰ Ti m' raky hadoo:

—Āā karēn mametä ta heen n'aa. Ma-pahuunh do āā bahapäh bā kā, ōm āā ky daheeh. H'ēed mametēeh āā hā?

³¹ Ēr wahē makū na-āāj hē rawa paa pāw hadoo do Manah häd nāng doo, tabanawāng hēnh rahabok noo gó. Hahÿÿ da

P'op Hagä Do kyy kerih do ta ky n'aa hã: “Tanoo sa hã hÿ pong jé hana do pãw.”* Ti bahãnh ti ãã karën mametëeh —näk mä sa kyyh Jesus hã.

³² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: Mosees nado ti hanoo ta ti pãw hÿ pong jé hana doo. Ee mo haj'aa ti ta ti pãw. Ee né hẽ ti hÿh, bë hã han'oo kãn pãw heh'äät do hÿ pong jé hana doo.

³³ Badäk hahÿ bã hahyng doo, badäk hahÿ hã habong do sa h'yyb hed'ëep doo, ti né kä ta ti Pãw heh'äät kä P'op Hagä Do anoo doo.

³⁴ Ti m' raky hadoo Jesus hã:

—Man'oo had'yyt hẽ ta ti ãã hã, maky däng doo —näk mä sa kyyh.

³⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—ÿ né ti pãw hadoo do edëb had'yyt hẽ hanoo doo. Wë ÿ hana doo, dooh tasa wäd bã. Hã ÿ h'yy ka'eeh doo, dooh tahoo kaaj wäd bã —näng mäh.

³⁶ —ÿ her'ood wät né paa bë hã, dooh hã ÿ bë h'yy kae bã, ÿ bë hapëë né paawä.

³⁷ Ti hadoo né hẽ, wë ÿ rabana da sahõnh hẽ Ee anoo do hã ÿÿ. Dooh da ÿ mak'yyts bã wë ÿ han'aa doo.

³⁸ Baad ÿ wén gadoo sa hã, P'op Hagä Doo, hã ÿ mejõ hyng do karën do ÿ moo wät hyb n'aa. Dooh daj ÿÿ hẽ ÿ karën do jawén nado.

³⁹ Hahÿ da P'op Hagä Do karën hã ÿÿ: Dooh takarën bã hã ÿ tanoo do see tabanesaa hẽnh tahõm bã, ÿ an'oo bã. Takarën ÿ genyy bong sahõnh hẽ hã ÿ tanoo doo, hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa rababoo had'yyt hyb n'aa, sahõnh hã ta sãm tabanoo noo gó.

⁴⁰ Ee P'op Hagä Do karën sahõnh hẽ ta T'aah hã h'yyb padëek doo, ta T'aah hã ky dah'eeh doo, redëb had'yyt hẽ kä hÿ pong jé ta pa. Sahõnh hẽ ta sãm ragadoo bã kä, ÿ genyy boo kãn P'op Hagä Do wë, hã ÿ h'yy ka'eeh doo —näng mä Jesus.

⁴¹ Ti m' hajök do raky n'aa hajëm, “ÿ pãw hadoo doo, hÿ pong jé naa hahyng doo”, tahanäng do hyb n'aa.

⁴² Hahÿ d' mä sa kyyh rabaher'oot bã:

—Hahÿ ta see nado ti hÿh. Joséh t'aah né hẽ ti hÿh —näk mäh. —Ãã hep'ëeh ti ta yb,

ãã hep'ëeh ti ta ÿÿn. H'ëed hyb n'aa, “Hÿ pong jé naa ÿÿh”, tabanäng? —näk mä sa kyyh.

⁴³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Jããm ti bë kyyh, bë ky kak'ëe doo —näng mäh.

⁴⁴ —Dooh hajaa pé wë ÿ hana péh, hã ÿ h'yy ka'eeh péh, Ee, mejõ hyng do ÿÿh, wë ÿ tanatsyyd bã sa h'yyb tym. Jããm hẽ hajaa wë ÿ rana bã, Ee h'yyb tatug bã wë ÿÿ. Hã ÿ h'yy ka'eeh do ÿ genyy bong da, P'op Hagä Do wë ranu kajäk hyb n'aa, sahõnh hã ta sãm ÿ banoo noo gó.

⁴⁵ Hahÿ da P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong paa ji ta h'yyb tatuk do ky n'aa: “Sahõnh hẽ sa hã P'op Hagä Do ma metëek da.”† Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ Ee ma metëek do maa new'ëe doo, sa h'yyb gó renäm doo, wë ÿÿ da rabana, hã ÿÿ da rah'yy ka'eeh.

⁴⁶ Dooh hapäh pé Ee, P'op Hagä Doo. Jããm né hẽ ÿÿh, P'op Hagä Do wë naa hahyng do hapëe wät —näng mä Jesus hajök do sa hã.

⁴⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: Hã ÿ ky dah'eeh do redëb had'yyt da hÿ pong jé, P'op Hagä Do pa.

⁴⁸ ÿ né ti pãw hadoo do edëb had'yyt hẽ hanoo doo.

⁴⁹ Tabanawäng hẽnh pãw hadoo Manah häd näng do bë wahë makü rawa né paawä, dejëp né hẽ.

⁵⁰ Hahÿ pãw hadoo do hÿ pong jé naa hahyng do hawa doo, dooh tadajëb bã ta h'yyb tym, dooh tabanesaa hẽnh tahõm bã.

⁵¹ ÿ né hẽ ta ti pãw hadoo do ji hed'ëep doo, hÿ pong jé naa hahyng doo. Sahõnh hẽ hahÿ pãw hawa doo, raboo had'yyt hẽ da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa. Hup ÿ ta ti pãw ÿ anoo do ÿ dajëp bã, badäk hahÿ hã habong do hÿ pong jé rabadëb had'yyt hyb n'aa P'op Hagä Do pa —näng mä Jesus.

⁵² Ti m' tak'ëp Judah buuj raky kakä bong, tii da Jesus edoo do hyb n'aa. Hahÿ d' mä sa kyyh:

—Nyy da hahÿ aj'yy banoo ër bawëh hyb n'aa ta dab? —näk mä sa kyyh.

⁵³ Ti m' Jesus ky hadoo:

* 6:31 Esodo 16.4, Nemijas 9.15, Saaw-Mo 78.24-25 † 6:45 Isajas 54.13

—Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do dab bē nawēē bā, ta majyyw bē neēg bā, dooh bē haja bā hŷ pong jé bē nu kajäg bā P'op Hagä Do pa.

⁵⁴ Jé dap ŷ hawēh doo, majyw ŷ heēek doo, hŷ pong jé edēb had'yyt da P'op Hagä Do pa. ŷ ganyy wāt da P'op Hagä Do wē, sahōnh hā ta sām ŷ banoo noo gó kă.

⁵⁵ Tanawē heh'āat hadoo dap ŷŷ. Ji heēk do heh'āat hadoo majyw ŷŷ.

⁵⁶ Jé dap ŷ hawēh doo, majyw ŷ heēek doo, séd hā däg ta h'yy kata däk hā ŷŷ. ŷ na-āāj da ta h'yyb gó ŷ bawäd kăn.

⁵⁷ Ee hā tabana hedēp doo. Ti né hē ŷ tamejūū. Ta hyb n'aa ŷ bedēp. Ti hadoo né hē, hā ŷ h'yy kamasoo doo, edēp da hēp ŷ n'aa.

⁵⁸ Gēet hahŷ pāw hadoo do hŷ pong jé hana doo. P'ooj ub bē wahē makū rawa do paa nahado ti hŷŷh. Rawa né paawā ti dejēp. Hahŷ pāw hawa doo, tawäd had'yyt hē da P'op Hagä Do pa

⁵⁹ —nāng mā Jesus, tób P'op Hagä Do panyy rayd naherot do yt hā tama metēek noo gó, Kapar-Naūm panang bā.

Hajök Jesus heréd hōm do panyy n'aa hahŷŷh

⁶⁰ Ta ti Jesus her'oot do ramaa newē däk bā, hajök Jesus ma matēg wób raky hadoo mäh:

—Ti bahñh hēeh ta ti ta her'oot doo. Dooh ky daheeh pé ta ti hedoo doo —näk mā sa kyyh.

⁶¹ Ta ma matēg wób kawaj'āān gó raba her'oot ta kyyh p'āā Jesus bahapäh bā m' ta h'yyb gó m', taky hadoo sa hā:

—ŷ her'oot do hā bē h'yy kejäg bong?

⁶² Bē h'yy kejäg bong tan'oo bā, nyy da da bē baher'oot ŷŷh, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do bē bahapäh bā, p'aa hēnh hŷ pong jé tabasēek bā?

⁶³ P'op Hagä Do Sahee ti ji h'yyb tym hed'ēep doo. Ji daaj hē ji hejój me dooh ji hajaa péh. P'op Hagä Do Sahee hā naa né hē ti ta ti kēh ŷŷ, bē hā ŷ her'oot doo, hŷ

pong jé, P'op Hagä Do pa ji edēb had'yyt hē hanoo doo. Te hub né hē kēh ŷŷ.

⁶⁴ Ti hadoo né hē, bē mahang dooh raky dahé bā —nāng mā Jesus.

Ta tii da Jesus wén her'oot, pooj jé Jesus hapēē däk do hyb n'aa ta h'yyb gó sa mahang ky nadah'eeh doo. Tahapēē däk né hē ēnh ta majīi moo gó haēēnh do pan'aa.

⁶⁵ Ti m' Jesus ky hado kăn:

—Ti hyb n'aa bē hā ŷ bedoo, dooh hajaa pé wē ŷ hana pé Ee natatug bā —nāng mā Jesus.

⁶⁶ Ti noo gó né kă m' hajök heréd hōm Jesus. Dooh ta sii raboo boo bā.

⁶⁷ Ti m' 12 hedoo do ta ma matēg hā Jesus beaaj wāt:

—Bē na-āāj bē karēn bē bahōm mahñh ŷŷ? —nāng mäh.

⁶⁸ Ti m' Simaw Peed häd nāng do ky hadoo ta hā:

—Hyb n'aa jawyk doo, —nāng mäh —jaa sii āā bahōm kăn? Ōm ti her'oot ji h'yyb tym hedēb had'yyt do ky n'aa hā.

⁶⁹ Ōm né hē baad had'op doo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, āā ky daheeh. Āā hapēē däk né hē tii —nāng mā Peed kyyh.

⁷⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ŷ né hē, bēeh, 12 hedoo doo, wē ŷŷ ŷ asēew hōm doo. Sét hē bē mahang Dijab[‡] karom!

⁷¹ (Judas, Simaw Ikarijot häd nāng do t'aah ky n'aa ti ta her'oot. 12 hedoo do see né tii, ta jawén Jesus taky n'aa her'ood däk do pan'aa kă majīi hā.)

7

Judah buuj rahyb n'aa esee do rataheb'ēēs doo hēnh Jesus bahōm do ky n'aa hahŷŷh

¹ Ta jawén kă Jesus bawäd kăn mā Garirej häj n'aa hēnh. Dooh m' takarēn tahōm bā Judah häj n'aa hēnh, ta tii bā wahē n'aa rakarēn radaj'ēep do hyb n'aa.

² Tabedaa däk bā m', bag'aad me tób Judah buuj rabahemak do rataheb'ēēs doo,*

³ Jesus hŷŷj raky hadoo mā ta hā:

[‡] **6:70** Gereg kyy me ramaneēēnh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanāng péh ti Dijab. * **7:2** Sét ta baab ken'yyh Judah buuj rabahemak tób bag'aad me, tabanawāng hēnh sa wahē makū rababok do paa rahyb n'aa esee hyb n'aa.

—Ayyw manä babä. Taw'ääts hē Judah häj n'aa hēnh mabahōm, mapahuunh do a hataa rabahapäh hyb n'aa.

⁴ Ji karēn bä ji raky n'aa ets'ëeh, dooh ji jejēn bä ji moo wät doo. Taw'ääts hē sahōnh hē rabaheg'ääs ti mapahuunh doo —näk mä sa kyyh.

⁵ Ta hÿÿj na-ääj hē dooh m' rah'yy kae bä ta hä, tii d' rawén edoo.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Dooch takaja nä bä ti noo gó ÿ bahōm doo. Bëeh, bë h'yyb karēn do noo gó né hē bë bahōm.

⁷ Badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh doo, dooh bë hä raka-majē bä. Wē ÿ rawén kamaj'ī, nesaa do ramoo heb'ooh do ky n'aa, nesaa do rahyb n'aa nahew'ëe do ky n'aa ÿ her'oot do hyb n'aa.

⁸ Bë ahōm ta ti rataheb'ëes hēnh. Dooch ÿ ahōm nä bä ta t'ī hēnh. Dooch takaja nä bä ti noo gó ÿ bahōm doo —näng mä Jesus kyyh ta hÿÿj sa hä.

⁹ Ta ti ta her'oot do jawén paa bä m', Jesus baym dó Garirej häj n'aa bä.

¹⁰ Ti m', ta hÿÿj rabahōm jawén paa bä, Jesus bahōm kän. Kejēn do hadoo tabahōm, ta wób ranahapäh bä.

¹¹ Ti m' rahyb n'aa esee do rataheb'ëes hēnh Judah buuj sa wahē n'aa resoos mä Jesus. Rabesoos bä m' rabeaanh n'yy hēnh Jesus.

¹² Jé pad'yyt hē hajök do wób ra her'oot mä Jesus ky n'aa hä.

—Ky enyym —näk mä ta wób.

—Dooch —näk mä ta wób. —Ji tawadii tii —näk mäh.

¹³ Kaja hē m' rabahesëenh ta ky n'aa, sa wahē n'aa rajeÿÿm do hyb n'aa.

¹⁴ Rataheb'ëes do hōō bä, 4 ta ä däg, Jesus bahōm kän mä P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Tii bä tama met'ëeg kän.

¹⁵ Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa rahyb n'aa meuunh, ti m' raky hadoo:

—Nyy d' hajōng tabahajaa, ma kamanet'ëeg né paawä hahÿ aj'yy? —näk mä sa kyyh.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Hä ÿ naa nado ti ÿ ma metëek doo. Hä ÿ mejüü do hanaa né tii.

¹⁷ P'op Hagä Do gen'aak do karēn moo wät doo, ti tahapäh da ta h'yyb gó, P'op Hagä Do hanaa tado bä, hana ÿ tado bä ÿ ma metëek doo.

¹⁸ Jé ta daaj hē, ta ky gabuuj her'oot doo, ta hä raweh'ëeh do hyb n'aa tii. Ti hadoo nado ta hä mejüü do raweh'ëeh karēn doo. Dooch ji tawad'ii bä ta tii hä. Dooch j'ooj madäk do tado bä ta h'yyb. Baad had'op do tii —näng mä Jesus.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Mosees né hē bë hä hanoo P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hado né paawä, dooh bë ky dahé bä. H'ëed hyb n'aa ti bë karēn ÿ bë daj'ëep? Ta ky n'aa bë ky dahé bä paawä, dooh paawä bë karēn bä ÿ bë dajëeb bä —näng mä Jesus kyyh Judah buuj sa wahē n'aa sa hä.

²⁰ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Karap'aar h'yyb nesaa do a hä anäng! Dooch òm daj'ëep péh —näk mä sa kyyh.

²¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sét hē ÿ pahuunh do hyb n'aa Saab hä, bë h'yy kejäg bong.

²² Bë na-ääj né hē Saab hä né bë moo bok. Bë taah masuuj noo byyh kahök do heen n'aa Saab noo gó tado bä, tii hä né hē bë moo bok, Mosees mejüü do hyb n'aa. (Mosees nado du n'aa tii. Mosees pooj jé habong do paa er wahē maküüh, ti ti du n'aa.)

²³ Hÿÿ kä bë hä ÿ beaanh: Saab hä bë an'oo bä ji t'aah masuuj noo byyh ji gahög bä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa ti bë kawajään wē ÿÿ, Saab hä aj'yy baad ÿ ahub däk do hyb n'aa?

²⁴ Daap hē ÿ bë ky n'aa ety manäh. Taw'ääts hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hä bë baheg'ääs ta ky n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hä.

Rahyb n'aa newëe P'op Hagä Do H'yyb Däng do Jesus tado bä ky n'aa hahÿÿh

²⁵ Ti m' Jerusarēnh panang buuj wób raky hadoo:

—Hahÿ nado aj'yy radaj'ëep rahanäng doo?

²⁶ Ti babä tabagëet ënh. Hajōō mahang taba her'ood né paawä, dooh sa kyy pé ta hä. Er wahē n'aa rahyb n'aa newë däk

apäh, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Kristo häd näng do tado bä tii?

27 Nyy d' ti hÿÿ éh? Äã hapäh ti hahÿ aj'yy n'yy hënh naa. Kristo häd näng do kajaa bä, dooh ji hapëë bä n'yy hënh tahana —näk mä sa kyyh.

28 Ti hyb n'aa m', P'op Hagä Do tób n'aa bä Jesus ma metëëk bä taky hadoo, tak'ëp mä ta kyyh:

—Bë hapäh mä ÿÿ, bë nooh. Bë hapäh mä n'yy hënh naa ÿÿ, bë nooh. Dooh këh ÿ gabuuj tado bä hÿ ÿ bahyng. Ti awät né hë ta ti hä ÿ mejõ hyng doo. Te hub né hë ta tii. Tahajaa ji h'yy kasadëë bä taky däng do hä. Ti dooh bë hapëë bä.

29 ÿ ti hapäh. ÿ wén hapäh, ta wë naa ÿ bahyng. ÿ tamejõ hyng —näng mä Jesus sa hä.

30 Tii d' tabedoo do hyb n'aa m', sa wahë n'aa rakarën ramoo maso däg paawä. Dooh hajaa pé ta hä, dooh nä tadajëp do noo gó tado nä bä do hyb n'aa.

31 Sa wahë n'aa rakarën ramaso däg né paawä, hajök mä ta hä h'yy kae padëëk. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Kristo, P'op Hagä Do Ky Däng Do kajaa bä, dooh tapehuuj da hahÿ pehuunh do bahänh† —näk mä sa kyyh.

32 Ti m' Pariséw ramaa napäh bä ta tii da Jesus ky n'aa rabaher'oot bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa daheeh ramejüü, P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa Jesus ramasoo hyb n'aa.

33 Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ aym nä bë pa, ta jawén ÿ babaaj hõm hä ÿ mejõ hyng do wë.

34 ÿ da bë esoos tii bä. Dooh da ÿ bë awyyd bä, bë nahajaa do hyb n'aa bë ahõm bä ÿ hawät hënh —näng mä Jesus.

35 Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa rabaher'oot ta tii d' tedoo do ky n'aa. Dooh tagah'ood nä bä sa hä taher'oot doo. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—N'yy hënh g'eeh tabahõm äã naw'yyt, tahanäng doo? Gereg sa panang hënh g'eeh

ti tahahõm, ër wakãän wób rahabong hënh? Gereg buuj g'eeh tama met'ëëg kân?

36 Nyy d' tahanäng pé ti: “ÿ da bë esoos tii bä. Dooh da ÿ bë awyyd bä, bë nahajaa do hyb n'aa bë ahõm bä ÿ hawät hënh”, tahanäng doo? —näk mä sa kyyh.

37 Tagadëëg ub rataheb'ëës do ä n'aa, tak'ëp rahyb n'aa jew'yyk. Tii bä kã m', ti noo gó kã m' Jesus bas'ëëg gëët. Ti m' taky hadoo, tak'ëp mä ta kyyh:

—Taw'ääts hë hoo kaanh do hadoo do ta hä, wë ÿ tabana tabeëëk do hadoo hyb n'aa.

38 Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Hä ÿ h'yy ka'eeh do h'yyb gó naa ganyyh da ji h'yyb bed'ëëp do naëng n'aa” —näng mä Jesus.

39 P'op Hagä Do Sahee tahanäng pé tii, Jesus hä h'yy ka'eeh do ta jawén ragadoo doo kã. Dooh Jesus an'oo nä bä ti noo gó P'op Hagä Do Sahee, dooh tadajëb nä bä, dooh taganä wäd nä bä, dooh P'op Hagä Do wë takawehëë däk doo hënh tas'ëëg nä bä do hyb n'aa.

40 Jesus her'oot do ta wób ramaa napäh bä m', raky hadoo:

—Hahÿ né ti P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do Ky Däng Doo —näk mä sa kyyh.

41 Ta wób mä raky hadoo:

—Hahÿ né hë Kristo häd näng doo —näk mä sa kyyh.

—Dooh. Garirej häj n'aa hënh naa nado Kristo bana —näk mä ta wób.

42 —Dawi panaa da ta ti Kristo. Panang Berënh häd näng doo bä naa, Dawi panang paa bä naa Kristo bana da, näng P'op Hagä Do kyy kerih do hä‡ —näk mä sa kyyh.

43 Sa h'yyb retyn hõm kân mä Jesus ky n'aa hä.

44 Ta wób rakarën paawä Jesus ramaso däk. Ti hadoo né hë m', dooh ta hä moo däng péh.

45 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa, ramejõ nä do Jesus ramasoo hyb n'aa paawä, abaaaj h'üüm P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa wë,

† 7:31 Sa hä m', Jesus né hë ti Kristo. ‡ 7:42 Se hub né hë raher'oot doo. Berënh panang bä né hë Kristo häd näng do benäng, P'op Hagä Do kyy kerih do ky däng. Rawén ky nadah'eeh, dooh rahapëë bä do hyb n'aa Berënh panang bä né hë Jesus benäng. Sa hä m' Garirej häj n'aa bä naa Jesus, tii bä tabawëë gëët do hyb n'aa.

Pariséw sa wë na-ããj hë. Ti m' rabeaanh sa hã:

—Hëd n'aa bë manana wät? —näk mä sa kyyh warahén sa hã.

⁴⁶ Ti m' warahén raky hadoo:

—Dooh noo gó her'oot pé ta ti aj'yy her'oot doo da —näk mä sa kyyh.

⁴⁷ Ti m' Pariséw raky hadoo warahén sa hã:

—Bë na-ããj hë tawadii? —näk mäh.

⁴⁸ —Dooh ër wahë n'aa raky dahé bä ta hã. ãã Pariséw, ãã na-ããj hë dooh ãã ky dahé bä ta hã.

⁴⁹ H'yy gatamah ti hajök do ta hã ky dah'eeh doo. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do rahapëë bä, ti rawén süüt. P'op Hagä Do was'ee bong ti ta ti hajök doo —näk mä Pariséw sa kyyh warahén sa hã.

⁵⁰ Ti m' sa seeh, Nikodëm häd näng doo, Jesus wë hegäã wät doo, ky hadoo ta wób sa hã:

⁵¹ —Dooh ër ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä daap hë ër ky n'aa ety bä ër da hadoo doo. Taw'ääts hë pooj jé ër beaanh ta hã tamoo wät doo, tama metëëk doo, ër ky n'aa napäh hyb n'aa —näng mä Nikodëm.

⁵² Ti m' ta wób raky n'aa rejä kân, ti m' raky hadoo ta hã:

—Öm na-ããj né hë apäh Garirej hënh naa? —näk mäh. —P'op Hagä Do kyy kerih do hã mahegäã bä, mabahapäh, P'op Hagä Do ky n'aa rod dooh Garirej häj n'aa hënh naa tana bä —näk mä sa kyyh Nikodëm hã.

[⁵³ Ti m' sahõnh hë rabahõm sa tób hënh.

8

ÿñnh ta patug nadoo do sii haỹỹh do raky n'aa tapaa do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' Jesus baym panang bahãnh péj, waëë Oriib häd näng doo bä.

² Jati péh, báp paah, Jesus bahõm ënh p'aa hënh P'op Hagä Do tób n'aa hënh. Hajök kata däk ta wë, P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã. Ti m' tabahyy sooh, ti m' tama met'ëëg kân.

³ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Pariséw sa daheeh, ramanaa ÿñnh ta patug nadoo do sii haỹỹh doo, ta wób raw'yyt doo. Ti m' ÿñnh ramejüü hajõõ gó tabag'ëëd däk hyb n'aa.

⁴ Ti m' Jesus hã raky hadoo:

—Ma matëg, —näk mäh —hahỹ ÿñnh raw'yyt ta patug nadoo do sii tabaỹỹh bä —näk mäh.

⁵ —Ër ky n'aa jaw'yyk do hã ër Mosees mejüü, pä me ji daj'ëëp ta ti hedoo do hyb n'aa. Nyy da a hã pé ji bad'oo? —näk mä sa kyyh.

⁶ Ta tii da rawén ke'aanh, rakarën Jesus kyyh hã rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ky n'aa. Ti m' Jesus nu wajakoo sooh, tama poo me tüü taberih.

⁷ Raky n'aa h'üüm do hyb n'aa, as'ëëg gëët, ti m' taky hadoo sa hã:

—Taw'ääts hë bë mahang nesaa do h'yyb gó nanäng doo, ti pooj jé hakut pä me —näng mä Jesus sa hã.

⁸ Ti m' p'aa hënh tanu wajakoo sooh ënh. Tüü m' taberih p'aa hënh.

⁹ Ta tii d' Jesus bedoo bä sa hã, rabahõm kân sét kenäh hõm. Wahëh hedoo do ti pooj jé hah'üüm. Jääm né hë haym Jesus. ÿñnh hayyw gëët ta pa.

¹⁰ Ti m' Jesus as'ëëg gëët, ti m' ÿñnh hã taky hadoo:

—N'yy hënh ta wób? Dooh õm ky n'aa etyy péh? —näng mä Jesus ta hã.

¹¹ —Dooh. Tabad'op hë —näng mä ÿñnh kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—ÿ na-ããj hë, dooh õm ÿ ky n'aa ety bä. Ahõm kä. Meréd hõm hỹỹ kä nesaa do sahõnh hë —näng mä Jesus ta hã.]

Jesus badäk hahỹỹ bä habong do sa h'yyb tym bag hadoo do ky n'aa hahỹỹh

¹² Ti m' p'aa hënh Jesus baher'oot kata b'ëeh do sa hã. Hahỹỹ d' mä ta kyyh:

—Badäk hahỹỹ hã habong do sa h'yyb bag hadoo ÿỹh. Hã ÿ ky dah'eeh doo, dooh tabad'op hë badagyp do hadoo doo gó, nesaa doo gó, raboo bä tii. Ti anäng da sa wë sa h'yyb bag, P'op Hagä Do wë ji ted'ëëp doo, ta pa ji bawäd had'yyt hë hanoo doo —näng mä Jesus kyyh.

¹³ Ti m' Pariséw raky hadoo ta hã:

—A mab hë, a daaj hë maky n'aa her'oot a ky n'aa —näk mäh. —Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä ji mab hë, ji daaj hë, ji ky n'aa ji her'ood bä. Ti hyb n'aa taw'ääts hë nado ta ti maher'oot doo —näk mä sa kyyh.

14 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Map ŷy hē, daj ŷy hē, kēh ŷ n'aa ŷ her'ood né paawä, né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo. ŷ hapäh ti n'yy hēnh ŷ bana, ŷ hapäh ti n'yy hēnh ŷ bahōm, né hup ŷ né hē ŷ wén näng. Bē tii, dooh bē hapēē bā n'yy hēnh ŷ hana, n'yy hēnh ŷ bahōm.

15 ŷ bē ky n'aa tapaa j'ooj hanäng do hā bē hapäh do hā. ŷ dooh ŷ ky n'aa tapaa péh.

16 Sa hā ŷ ky n'aa ety bā paawä, baad paawä ŷ ky däng sa hā, map ŷy hē nadoo do hyb n'aa ŷ ky n'aa etyy. Ti anäng hā ŷ ky masa doo. Ee, hā ŷ mejō hyng doo, ti né hē ŷ taky masa —näng mäh.

17 —Pawóp hē ajyy séd demuun ra-her'ood bā, baad ub tii, ji ky daheeh sa kyyh, bē ky n'aa jaw'yyk do mejūū doo.

18 Tii d' né hē āā bad'oo. ŷ her'oot kēh ŷ n'aa. Ee, hā ŷ mejō hyng doo, ŷ taky masa kēh ŷ n'aa hā —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hā.

19 Ti m' rabeaaj kän:

—N'yy hēnh a yb? —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh ŷ bē hapēē bā. Dooh né hē Ee bē hapēē bā ēnh —näng mäh. —ŷ bē hapēē bā paawä, Ee na-āāj hē paawä bē hapäh —näng mä Jesus kyyh.

20 P'op Hagä Do matym n'aa rabeheno do hood basooh do pa Jesus baher'oot tii, tama met'ëek bā P'op Hagä Do tób n'aa yt hā. Rakarēn né paawä ramasoo, dooh ta hā moo däng péh. Rawén moo nadäng, dooh takaja nā bā tadajēp do heen n'aa kã.

21 Ti m' p'aa hēnh Jesus baher'ood wät sa hā:

—ŷ da ahōm bē mahānh. ŷ d' bē esoos. Nesaa do anäng nā da bē hā bē dejēp. ŷ hahōm hēnh, dooh bē haja bā bē ahōm bā —näng mä Jesus.

22 Ta tii d' tabedoo do hyb n'aa rakeaj kän mä sa hā hē né hē. Hahyŷ d' mä sa kyyh:

—Nyy d' tahanäng pé g'eeh: “ŷ hahōm hēnh dooh bē haja bā bē ahōm bā”, tahanäng doo? Ta daaj hē g'eeh takadaj'ëep? —näk mä sa kyyh.

23 Ti m' Jesus ky hadoo ēnh sa hā:

—Babä naa bē ti hŷyŷ. P'op naa ŷ ti hŷyŷ. Badäk hahyŷ bā naa bē ti hŷyŷ. ŷ ti dooh. Dooh badäk hahyŷ bā naa tado bā ŷyŷ.

24 Nesaa do anäng nā da bē hā bē dejēp, näng ŷyŷ. ŷ né hē ti hawäd had'yyt do bē ky nadahé bā, bē da dejēp né hē nesaa do bē h'yyb tym gó anäng nā —näng mä Jesus.

25 Ti m' raky gakog hōm:

—Jaa ēnh ōm? —näk mä sa kyyh.

—Pooj jé bē ŷ maher'oot do né hē —näng mä Jesus.

26 Ti m' taky hadoo ēnh:

—Ti anäng nā wē ŷyŷ hajōng nā bē ŷ ky n'aa tapaa do pan'aa —näng mäh. —Te hub né hē hā ŷ mejō hyng do her'oot doo. Tahajaa ji h'yy kasadēē bā taky däng do hā. ŷ tamaher'oot do né hē ti ŷ her'oot do badäk hahyŷ hā habong do sa hā —näng mä Jesus.

27 Dooh m' rah'yy genä bā ta Yb ky n'aa Jesus her'oot bā.

28 Ti hyb n'aa m' Jesus ky hadoo sa hā:

—P'op, b'aa hā Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do bē basäg häng do jawén paa bā, ŷ né hē ti hawäd had'yyt do tii bā bē h'yy genä kän. Dooh daj ŷyŷ hē ŷ moo wät péh, ŷ her'oot péh, ti noo gó kã bē bahapäh. Ti noo gó kã bē bahapēē kän hahyŷh: Jāām hē ŷ her'oot bē hā, Ee ŷ tama met'ëek doo.

29 Hā ŷ mejō hyng do awäd had'yyt hē si ŷyŷ. Dooh ŷ teréd bā, tagen'aak do ŷ moo wäd had'yyt do hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

30 Ta ti tabaher'oot bā m', hajök h'yy kae padäg kän ta hā.

Nesaa do moo wät doo, nesaa do karom, ky n'aa hahyŷh

31 Ti m' Judah buuj ta hā h'yy kae padëek do hā Jesus ky hadoo:

—ŷ ma met'ëek do bē ky dahé had'yyt bā, hēp ŷ hata heh'äät padäg bē tii bā.

32 Bē hapäh da tii bā baad hadoo do ky n'aa. Baad hadoo do ky n'aa bē da ted'ëep, baad bē babok hyb n'aa kã —näng mä Jesus sa hā.

33 Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hyb n'aa tii da mabaher'oot? Abaraām panaa né hē ti āāh. Dooh noo gó ta wób sa karom kanep'aak do āā ado bā. Nyy d' mahanäng pé ta ti maher'oot doo? —näk mä sa kyyh.

34 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Nesaa do moo wät doo, nesaa do karom né kä tii.

³⁵ Dooch da ta kariw n'aa tób yt hã ta karom awäd had'yyt hē. Jããm né hē ta t'aah hadoo do ti haym ta tób bã.

³⁶ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do T'aah bë tedëeb bã, baad né tii bã bë baboo kãn, nesaa do karom nado boo bëeh —näng mäh.

³⁷ ŷ hapäh, Abaraãm panaa né ti bëeh. Ti hado né paawä, ŷ bë karën ŷ bë daj'ëep, baad takanejak do hyb n'aa bë h'yyb gó ŷ ma metëek doo.

³⁸ Bë ŷ ma metëek Ee metëek do hã ŷŷ. Bë tii, bë yb wë bë ma kametëek doo, ti bë moo bok —näng mä Jesus sa hã.

³⁹ Ti m' raky hadoo:

—Abaraãm ti ãã wahë makũũh —näk mä sa kyyh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Abaraãm panaa bë do bã paawä, Abaraãm bad'oo doo da paawä bë bad'oo —näng mä Jesus.

⁴⁰ —Baad hadoo do ky n'aa, hã ŷ P'op Hagä Do an'oo däk do bë ŷ maher'oot. Tii d' né paawä ŷ metëek bë hã, bë karën ŷ bë daj'ëep. Dooch paa ta tii da Abaraãm adoo bã.

⁴¹ Bë yb moo wät do ti ta ti bë moo bok doo —näng mä Jesus sa hã.

Ti m' raky hadoo:

—Ãã yb daap nado. Jããm né hē P'op Hagä Do ãã Yb. Ta taah heh'äät ãã —näk mä sa kyyh.

⁴² Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—P'op Hagä Do tado bã paawä bë Yb, bë kamahãn paawä ŷŷh, P'op Hagä Do wë ŷ bana do hyb n'aa. Dooch këh ŷŷ gó tado bã ŷ bahyng. Ti né hē ti hã ŷ mejõ hyng doo.

⁴³ Héd n'aa ti taganahoot bë hã, ŷ her'oot doo? Bë h'yyb gó tawén ganahoot, këh ŷ bë ganadoo do hyb n'aa.

⁴⁴ Dijab taah bëeh. Takarën do bë karën bë moo bok. P'ooj ub, tadu däk noo gó, dahej'ëep do né paa tii. Dooch baad hadoo doo, heh'äät ub do ky n'aa tagenaag bã. Dooch baad hadoo do ky n'aa ta h'yyb gó tabawäd bã. Daap tamenyyh bã, ta kyyh

né hē ti taher'oot doo. Daap menyyh do tii. Daap menyyh do yb né tii.

⁴⁵ Baad hadoo doo, heh'äät ub do ky n'aa ŷ her'oot do hyb n'aa ŷ bë ky nadaheeh.

⁴⁶ Jaa bë mahang hajaa pé nesaa do hã ŷ taky n'aa tapa bã? Baad hadoo do ky n'aa ŷ her'oot. H'ëed hyb n'aa ŷ bë ky nadaheeh?

⁴⁷ P'op Hagä Do taah hedoo do ramaa newëe P'op Hagä Do her'oot doo. Bë tii, dooch P'op Hagä Do taah bë do bã, ti hyb n'aa bë wén maa nanewëe ta kyyh —näng mä Jesus kyyh sa hã.

⁴⁸ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo Jesus hã:

—Baad né ãã ky kajäk. Samarija buuj né õm!* Karap'aar h'yyb nesaa do a hã adäk! —näk mä sa kyyh Jesus hã.

⁴⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooch. Dooch karap'aar h'yyb nesaa do adäg bã hã ŷŷ —näng mäh. ŷ ti hŷŷh, ŷ weh'ëeh Ee. Bë tii, ŷ bë ky n'aa rejãã.

⁵⁰ Dooch ŷ as'ũüd bã ŷ raweh'ëeh doo. Sét hē ti hawät ŷ raweh'ëeh karën doo. Ti né hē ti taky däng ji hã baad ji hado bã, baad ji nado bã. Bë nado ti ky kajäk doo.

⁵¹ Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: ŷ ma metëek do ky daheeh doo, dooch tadajëb wäd bã —näng mä Jesus sa hã.

⁵² Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa raky hadoo:

—Ãã hapäh né hē hŷŷ kä, karap'aar h'yyb nesaa do a hã adäk né hē —näk mäh. —Abaraãm dajëp paah, P'op Hagä Do ky n'aa rod dejëp né paah, ti hadoo né hē, jé mama metëek do ky daheeh doo, dooch tadajëb bã, näng õm.

⁵³ Ãã wahë makũ Abaraãm bahãnh g'eeh õm? Abaraãm dajëp paah, ti hadoo ênh P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habok do paah. Jaa õm a hã péh? —näk mä sa kyyh.

⁵⁴ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Daj ŷŷ hē ŷ kawehëe bã paawä, dooch taw'ãäts hē tado bã ta tii. Ee, bë h'yy kaha'eeh bë hanäk doo, ti né ti ŷ taweh'ëeh.

⁵⁵ Dooch bë hapëe bã tii. ŷ ti hapäh. “Dooch ŷ hapëe bã”, ŷ noo bã paawä, ŷ paawä noo kanesa bë nemuun. ŷ hapäh né hē ti P'op Hagä Doo. ŷ ky daheeh ta kyyh.

* **8:48** Sa maji hadoo Samarija buuj. Dooch ragenaag bã Samarija buuj. *Samarija buuj né õm Jesus hã rawén her'oot, raky n'aa ej'ees hyb n'aa.*

⁵⁶ Abaraām, bē wahē makūūh, tsebee wāt ŷ kajaa noo gó tabahapäh bā. Tahapäh né paah† —näng mä Jesus.

⁵⁷ —Ōm ky kew'oonh ta ti maher'oot do hä —näk mä Judah buuj sa wahē n'aa. —Dooh mawah'ëë nä bā, dooh 50 ta baab mado nä bā, mahapäh mä Abaraām a nooh —näk mä sa kyyh.

⁵⁸ Ti m' Jesus ky hado kån:

—Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Abaraām benäng do pooj jé ŷ awäd däg né hē! —näng mä Jesus sa hä.

⁵⁹ Ti m' ta ti ramaa napäh bā, rabasog padëek pä, ta hä radewëës hyb n'aa paawä, radajëëb paawä. Ti Jesus kejën hōm. Ahōm P'op Hagä Do tób n'aa bā naa.

9

Ty tamah do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Tamahōm me tabahapäh aj'yy ty tamah doo. Ta hä d' né hē m' tabenäng bā.

² Ti m' ta ma matëg rabeaanh:

—Ma matëg —näk mäh. —H'ëed hyb n'aa hahŷ aj'yy tawén ty tamah tabenäng? Ta yb, ta ŷŷn nesaa do ramoo bok do hyb n'aa, ta daaj hē apäh nesaa do tamoo wät do hyb n'aa? —näk mä sa kyyh.

³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Dooh, ti hyb n'aa nado ti hahŷ tabahadoo —näng mäh. —Ty tamaa gó tawén enäng, ta hä P'op Hagä Do hejój kametëeh hyb n'aa —näng mäh.

⁴ —Taw'ääts hē tabawak nä bā ër moo bok, hä ŷ mejō hyng do karën doo. Ti awät tabadajuuh, du daa d' ji moo wät péh.*

⁵ Badäk hahŷŷ hä habong do sa h'yyb tym bag hadoo ŷŷh, badäk hahŷŷ hä ŷ bawät nä bā —näng mä Jesus kyyh.

⁶ Ta ti taky hadoo do jawén paa bā, tūū tabetsós wät. K'ääts me tamekuuj wät, ti m' aj'yy matym hä tahawug hōm mä ta uuh.

⁷ —Ahōm kä —näng mä aj'yy hä. —Mahetsyyd a matym naëng majat do Siroéh häd näng doo me —näng mä Jesus aj'yy hä.

(“Mejūū doo”, tahanäng pé ti Siroéh.) Ti m' aj'yy bahōm kån, tahetsyyd wät mäh,

tabahapëë däg kån mäh. Ti m' tababaa j hōm kån ta tób hēnh.

⁸ Ti m', ta tób pa haj'eenh doo, pooj jé dajëër tabehetsë bā hep'ëeh do paa m' rahapäh mä aj'yy. Ti m' raky hadoo:

—Hahŷ nado dajëër hetsë do paah? —näk mä sa kyyh.

⁹ Ti né m' ta wób sa hä. Ta wób raky hadoo:

—Dooh ti tado bā —näk mäh. —Ta da hed'op —näk mäh.

—ŷ né tii —näng mä aj'yy ty tamah do paa kyyh.

¹⁰ Ti m' rabeaaj kån:

—Nyy da mabahapëë däk? —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Aj'yy, Jesus ramaneëenh doo, mekuuj wät k'ääts, tii bā matym ŷŷ hä tahawug hōm ta uuh. Siroéh hēnh ŷ tamejūū, ŷ bahets'yyt hyb n'aa. ŷ ahōm, ŷ hetsyyd wät, ti ŷ bahapëë däg kån —näng mä aj'yy kyyh.

¹² —Ny tawät ti aj'yy? —näk mä ta hä.

—Dooh ŷ hapëë bā —näng mä aj'yy kyyh.

Pariséw rabeaanh do aj'yy ty tamah do paa hä ky n'aa hahŷŷh

¹³ Ti m' ramahūūm mä aj'yy ty tamah do paa Pariséw sa wë.

¹⁴ Saab né hē paa m' k'ääts Jesus mekuuj wät, aj'yy taty nä däk.

¹⁵ Ti m' aj'yy hä Pariséw rabeaanh nyy da ta matym nyy däg kån. Ti m' aj'yy ky hadoo:

—K'ääts me matym ŷ tabahawug wät. ŷ hetsyyd wät. Hŷŷ kä ŷ bahapëë däk —näng mäh.

¹⁶ Ti m' Pariséw wób raky hadoo:

—Dooh P'op Hagä Do mejūū do tado bā ta ti aj'yy. Dooh Saab hä ky n'aa kajew'yyk do taky dahé bā —näk mä sa kyyh.

Ti m' ta wób raky gadoo:

—Nesaa do moo hew'ëet do tado bā paawä, dooh paawä tahaja bā hahŷ hadoo do meuj n'aa näng do tapahuuj bā —näk mä ta wób sa kyyh.

Séd h'yyb nehedo boo m' Jesus hä.

¹⁷ Ti m' p'aa hēnh rabeaaj wät aj'yy hä:

—Nyy d' mabaher'oot ta ti aj'yy ky n'aa? Ōm né ti tamatym nä däk —näk mä sa kyyh.

† 8:56 2.000 ta baab Jesus bewäd hyng do pooj jé Abaraām bawät paah. P'op Hagä Do metëeh paa Abaraām hä, badäk hahŷŷ bā tabawät nä bā. * 9:4 Taw'ääts hē ji moo wät ji bahajaa nä bā, tahanäng pé m' tii.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

—P'op Hagä Do ky n'aa rod né hē tii —näng mäh.

¹⁸ Dooch nä Judah buuj sa wahë n'aa raky dahé nä bä aj'yy ty tamah doo, dooh né hē m' raky dahé nä bä aj'yy ty nyy däk doo. Ti hyb n'aa m' ta yb, ta ŷŷn ranaëëj kån.

¹⁹ Ti m' rabeaanh sa hã:

—Bë t'aah né hahŷŷh? —näk mäh. —Hahŷ né hē ti ty tamah do bë hanäk doo, tabenäng noo gó? Nyy da tabahapëë däk hŷŷ kä? —näk mä sa kyyh ta yb sa hã.

²⁰ Ti m' ta yb raky hadoo:

—Äã t'aah né ti ta tii. Ta hã d' né hē tabenäng —näk mäh.

²¹ —Dooch äã hapëë bä nyy da taty nyy däk, jaa ty nä däk. Ta hã bë eaaj. Wah'ëë tii, karapee nado. Tahajaa ta her'ood bä ta daaj hē ta ky n'aa —näk mä sa kyyh.

²² Hahŷŷ d' paa m' Judah buuj sa wahë n'aa sa kyyh: “Äã ado nyyh da, Jesus ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hanäng doo. Dooch da äã gado wäd bä tób P'op Hagä Do panyyg äã yd naherot do yt hã”, näk mä sa kyyh. Ti hyb n'aa m' ta yb tii da rawén edoo. Judah buuj sa wahë n'aa rajeŷŷm.

²³ Ti hyb n'aa m', “Wah'ëë däg. Ta daaj hē taba her'oot”, rawén näng.

²⁴ Ti m' p'aa hēnh ênh ranaëënh sa wë ty tamah do paah. Ti m' raky hadoo ta hã:

—P'op Hagä Do hã maky dëë te hub tado bä! Baad maher'ood! —näk mäh. —Äã hapäh né hē, nesaa do moo hew'ëët do ti ta ti aj'yy —näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—Dooch ŷ hapëë bä nesaa do moo hew'ëët do tado bä, nesaa do moo hew'ëët do tanado bä. Sét hē ti ŷ hapäh: Ty tamaa né paa ŷŷh, ŷ taty nä däk —näng mä aj'yy Pariséw sa hã.

²⁶ Ti m' p'aa hēnh rabeaanh ênh:

—Nyy da tabad'oo? Nyy da òm taty nä däk? —näk mäh.

²⁷ —Bë ŷ maher'ood wät. Dooch ŷ bë ky dahé bä. Héd n'aa bë karën p'aa hēnh ŷ baher'oot? Bë na-ääj né hē bë karën ta ma matëg bë bahadoo? —näng mä aj'yy sa hã.

²⁸ Ti m' raky n'aa rejää aj'yy. Ti m' raky hadoo ta hã:

—Òm ti ta ma matëg! Mosees ma metëëk do äã ti hŷŷh!

²⁹ P'op Hagä Do her'oot paa Mosees hã. Ti ti äã hapäh, äã ky n'aa napäh. Ta ti aj'yy, dooh äã hapëë bä n'yy hēnh naa tii —näk mä sa kyyh.

³⁰ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—B'ës ky kewooj éh. ŷ né matym nyy däg paawä tamo haj'aa, dooh m' bë hapëë bä, bë nooh.

³¹ Ji hapäh né ti hahŷŷh: Dooch P'op Hagä Do maa newë bä nesaa do moo heb'ooch doo. P'op Hagä Do weh'ëeh doo, takarën do moo heb'ooch doo, ti né hē ti tamaa newëë.

³² Pooj jé tadu dahäng noo gó, dooh ji ky n'aa napäh pé ty tamah doo gó henäng do hapëë däk doo —näng mäh.

³³ —P'op Hagä Do wë naa tanado bä paawä, dooh paawä tahajaa péh, tabad'op hē —näng mä aj'yy kyyh sa wahë n'aa sa hã.

³⁴ Ti m' raky gadoo:

—Nesaa do a hã anäng mabenäng, äã mama metëëk? —näk mä sa kyyh aj'yy hã.

Ti m' rah'eed nyyh mä P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Dooch m' ran'oo wäd bä tajëë wäd bä p'aa hēnh t'ïï hēnh.

H'yy ganehot do sa ky n'aa hahŷŷh

³⁵ Ti m' Jesus ky n'aa napäh aj'yy rah'eed nyyh doo. Aj'yy tamamuun bä, taky hadoo ta hã:

—Òm h'yy ka'eeh Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong Jé Hana Do hã? —teanh mä ta hã.

³⁶ Ti m' aj'yy ty tamah do paa ky hadoo:

—Jaa tii? ŷ mamaher'ood, ta hã ŷ h'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

³⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Mahapäh paah. ŷ tii, a sii her'oot doo —näng mäh.

³⁸ Ti m' aj'yy ky hadoo:

—A hã ŷ h'yy kae däg kån, hyb n'aa jawyk doo —näng mäh.

Ti m' ta taron nuu me m' aj'yy bahyy häng Jesus wë, Jesus taweh'ëeh hyb n'aa.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ŷ wén hyng babä, ŷ ky n'aa etyy hyb n'aa sa hã, ty temah do ŷ ty nä padëëk hyb n'aa, matym enäh do ranahapäh hyb n'aa, rah'yy ganahoot hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

⁴⁰ Ti m' Pariséw wób ta sii habong do ramaa napäh ta her'oot doo. Ti m' rabeanh ta hä:

—Nyy d' mahanäng pé tii? ãã sii hē ty temah mahanäng? —nāk mā sa kyyh.

⁴¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ty temah do bē hado bā paawä, bē h'yy ganah'ood bā paawä, bē h'yyb haj'aa hē nado tii, hā ŷ bē h'yy kana'eeh doo —näng mäh. “ãã hapäh, ãã h'yy ganäng a hā”, bē hanäk do hyb n'aa, bē h'yyb haj'aa hē né hē hā ŷ bē h'yy kana'eeh doo —näng mā Jesus kyyh Pariséw sa hä.

10

B'éé hagā n'aa heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo ênh, panyyg ky n'aa gó tabenaa wät:

—Né hup ŷ né hē hahÿ ŷ her'oot doo: B'éé hood kahadē do noo me najëe suun doo, ta hadē pong jé gatsëk doo, baretsëk do tii, kamaj'ï do tii.

² Ta noo me hajëe suun doo, ti né hē ta masāäh b'éé hagā n'aa.

³ B'éé hagā n'aa kajaa bā kā, ta noo hagā n'aa tagas'ëes ta nooh tabajëe suun hyb n'aa. Ta masāäh hā ramaa napäh ta kyyh, sét ken'yyh tanaëenh bā sa häd me. Ti tamahüüm kån ta masāäh ta w'oo hā.

⁴ Sahõnh hē ta masāäh tamanyyh do jawén paa bā kā, sa pooj jé tabahõm, tamahüüm kån. Ta masāäh ah'üüm sa hagā n'aa jawén, ta kyyh ramepäh do hyb n'aa.

⁵ Tabad'op hē rahõm ramanepäh do jawén. Waj'aa bong ta mahãnh, raky manepäh do hyb n'aa.

⁶ Ta ti ky n'aa me Jesus baher'oot sa hā. Dooh m' tagah'ood bā Pariséw sa hā ta her'oot doo.

⁷ Ti hyb n'aa m', p'aa hēnh Jesus ky hadoo sa hä:

—Né hup ŷ né hē hahÿ ŷ her'oot doo: ŷ né hē b'éé hood noo hadoo.

⁸ Sahõnh hē pój ŷÿ jé heboo nä doo, ma matëg oow hedoo doo, P'op Hagä Do H'yyb Däng do hanäk do na-ãäj, baretsëg paa tii, kamaj'ï paa tii.* Dooh paa raky dahé bā sa

kyyh, b'éé ky nadah'eeh do hadoo sa hagā n'aa nadoo doo.

⁹ ŷ né hē b'éé hood noo hadoo. Wē ŷ nu däng doo, edëb had'yyt hē kā ne-saa do mahãnh. P'op Hagä Do wē da tanu däng. Baad tabajëng, baad tabanyyh, tawyyd had'yyt hē baad hadoo doo, sa waa b'éé raw'yyt do hadoo. H'yyb nyyw gó, neÿÿm doo gó, tabawäd kån P'op Hagä Do matym gó kā.

¹⁰ Hets'ëek do rabana rabets'ëek hyb n'aa, radej'ëep hyb n'aa, ragawats'iik hyb n'aa. Ti no n'aa rabana. Dooh ti ŷ hado bā. ŷ ahyng babä ŷ bed'ëep hyb n'aa, baad hadoo doo gó rababoo had'yyt hyb n'aa —näng mā Jesus.

¹¹ Ti m' taky hadoo ênh:

—ŷ né hē b'éé hagā n'aa baad hadoo doo. B'éé hagā n'aa baad hadoo do kan'oo däk da, tadajëp ta masāäh hyb n'aa.

¹² Sa karom, b'éé tabahag'ãäs ramejüü doo, ta sãm tagadoo hyb n'aa, dooh b'éé hagā heh'äät tado bā. B'éé danäh nado tii. Eÿÿm wät tii, waj'aa wät tabanas'aa b'éé hek'ook do tabahapäh bā. Teréd bëeh b'éé. Tii bā awad japuk b'éé seeh, tii bā ta wób jé pad'yyt hē rawaj'aa bong ta ti hyb n'aa.

¹³ Ta sãm hyb n'aa paa ti sa karom bahag'ãäs b'éé. Dooh b'éé tahyb n'aa p'eed bā. Ti hyb n'aa tawajaah.

¹⁴⁻¹⁵ ŷ ti hÿÿh, b'éé hagā n'aa heh'äät hadoo. Ee, P'op Hagä Doo, ŷ tamepäh, ŷ na-ãäj hē ŷ mepäh Ee, P'op Hagä Doo. Ti hadoo né hē baad ŷ mepäh masãh haa. Masãh haa na-ãäj né hē, baad né hē ŷ ramepäh. Daj ŷÿ hē ŷ kan'oo däk, ŷ dajëp hyb n'aa masãh haa sa hyb n'aa.

¹⁶ Ti abong nä masãh haa hedoo do wób, bong hahÿ wób nado tii.† Ti na-ãäj né da ŷ manaa wē ŷÿ. Raky daheeh né da ŷÿh. Séd hā däg da rakata padëek, hā ŷ h'yy ka'eeh doo. Sét né hē da ŷÿh, sa hagā n'aa.

¹⁷ ŷ Ee kamahãn. ŷ tawén kamahãn, daj ŷÿ hē ŷ kan'oo däk ŷ dajëp hyb n'aa, p'aa hēnh ŷ bedëb wät hyb n'aa.

¹⁸ Dooh hajaa pé ŷ daj'ëep péh. Daj ŷÿ hē ti ŷ kan'oo däk dajëb hā. ŷ hajaa ŷ kan'oo

* **10:8** Jesus ewäd hyng do pooj jé, hajök rawad'ii paawä Judah buuj. “ŷ ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, nāk paa sa kyyh. Daap ramenyh tii. Sa ky n'aa né hē Jesus her'oot hahÿÿ hā. † **10:16** Judah buuj wób nadoo doo, ta jawén ta hā h'yy ka'eeh do tii.

däg bä dajëb hä. Ý hajaa p'aa hënh ý ganä wät p'aa hënh ý edëb wät hyb n'aa. Tii d' né hë Ee mejüü ý bad'oo —näng mä Jesus kyyh.

¹⁹ Ti m' p'aa hënh séd h'yyb nehedo boo Jesus hä, Jesus kyyh hyb n'aa.

²⁰ Hahÿÿ da hajök do wób sa kyyh:

—Karap'aar h'yyb nesaa do ta hä adäk. Baad h'yyb nado. Hëd n'aa bë maa newëë ti ta kyyh? —näk mä sa kyyh.

²¹ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Dooh. Dooh ti taky hado bä karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo. Dooh karap'aar h'yyb ta ti hadoo do taheer'ood bä. Dooh karap'aar h'yyb haja bä ty tsehët do raty nä padäg bä —näk mä ta wób sa kyyh.

Jesus kyyh raganadoo do ky n'aa hahÿÿh

²² Ti m', Jerusarënh bä P'op Hagä Do tób n'aa hyb n'aa ratsebë do rataheb'ëës do kajaa. Tabahahëëm bawät noo gó m' tii.

²³ Jesus awät P'op Hagä Do tób n'aa yt hä, Saromãw häd näng doo bä.

²⁴ Ti m' Judah buuj sa wahë n'aa ranu get'ëë däk Jesus. Ti m' raky hadoo ta hä:

—Jããm hë, äã mah'yyb manepä wäd manäh! Baad ub äã mamaher'ood hÿÿ kä òm P'op Hagä Do H'yyb Däng Do mado bä —näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë ý maher'ood wät, dooh bë ky dahé bä —näng mäh. —Ee ky gabuuj ta ti ý pehuunh doo. Ti ti metëeh këh ý n'aa.

²⁶ Baad këh ý n'aa rametä né paawä bë hä, dooh bë ky dahé bä. Bë wén ky nadaheeh, dooh masäh haa b'éé wób bë doo bä.

²⁷ Masäh haa b'éé raky daheeh ýÿh. Ý mepäh masäh haa. Ý rahadaa had'yyt hë.

²⁸ Sa hä ý banoo edëb had'yyt do P'op Hagä Do pa. Tabad'op hë rahob bä tabanesaa hënh. Dooh hajaa pé masäh haa moh ýÿ gó naa tado hóm bä.

²⁹ Ee, masäh haa hanoo doo, tak'ëp takabaj'aa sahõnh hë sa bahãnh. Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé masäh haa tado hóm bä Ee moo gó naa.

³⁰ Ýÿh, Ee, sét äã —näng mä Jesus.

³¹ Ti m', p'aa hënh Judah buuj wób, Jesus majÿ hedoo doo, rabasog padëek pä, ta hä

radewëës hyb n'aa paawä, tadajëp hyb n'aa paawä.

³² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hajõng baad hadoo do Ee ky gabuuj ý pehuunh do ý metä wät bë hä. Ny hadoo do ý pahuunh do p'ää bë karën ý bë daj'ëep? —näng mä Jesus sa hä.

³³ Ti m' Judah buuj wahë n'aa raky hadoo:

—Baad hadoo do mamoo wäd wät do hyb n'aa nado òm äã daj'ëep pä me. Òm a wén kut pä me, P'op Hagä Do maky n'aa rejãã do hyb n'aa. Aj'yy né paawä òm, “Ý P'op Hagä Doo”, mabanäng —näk mä sa kyyh.

³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Hahÿÿ da P'op Hagä Do her'oot paa sa hä, bë ky n'aa jaw'yyk do hä takerih: “P'op Hagä Do hadoo bëeh.”‡

³⁵ Ti né hë P'op Hagä Do kyyh. Bë hapäh né hë, dooh P'op Hagä Do kyy kerih do ji haja bä ji ahÿÿd bä. Ti hyb n'aa, ajyy tamejüü do hä P'op Hagä Do ky n'aa hadoo ta häd n'oo däg bä,

³⁶ hëd n'aa, “P'op Hagä Do maky n'aa rejãã”, bë banäng hä ýÿ, “Ý P'op Hagä Do T'aah”, ý hanäng do hyb n'aa? Ý né hë, Ee P'op Hagä Do asëew hóm doo, tah'yyb däng doo, wawëë hë tamejõ hyng doo.

³⁷ Ý moo nawäd bä paawä Ee, P'op Hagä Do moo wät doo, bë ky dahé manä ýÿh.

³⁸ Ee moo wät do ý moo wäd bä, ý bë ky nadahé nä bä, taw'ääts hë bë ky daheeh ý pehuunh do metëeh do hä, hëp ýÿ gó Ee bawät, Ee h'yyb gó ý bawät, baad bë bahapäh hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh sa hä.

³⁹ Ti m' p'aa hënh rakarën ramoo maso däk Jesus ta kyyh p'ää. Dooh m' rahaja bä. Jesus ahóm sa mahãnh.

⁴⁰ Ti m' Jesus batsëg hóm p'aa hënh tamii Joradãh häd näng do ta myyj jé. Ta myyj däk hä, Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun wät paa bä tabaym dó.

⁴¹ Hajök an'aa ta wë. Ti m' raky hadoo:

—Dooh né paawä Jowāw nu gahem'uun do pehuuj bä, te hub né hë sahõnh hë hahÿ aj'yy ky n'aa Jowāw nu gahem'uun do her'oot do paah —näk mä sa kyyh.

⁴² Tii bä m', hajök rah'yy kae däk Jesus hä.

11

Aj'yy Rasaro häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ti awät aj'yy Rasaro häd näng doo. Nahëë näng mä Rasaro. Panang Betanija häd näng doo bä tabawät ta änh Maah-Ta, Marija daheeh.

² Ta ti né hë Marija, Jesus tsyym hah'ook do buu benyym doo me, ta sëen me tahawug hõm doo.

³ Ti m', Rasaro änh ramejũũ Jesus ranäk. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Mahegãã, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk doo. Nahëë näng a najiis makamahän doo —näk mäh.

⁴ Ti m' Jesus maa napäh bä kä ta ky n'aa taky hadoo:

—Rasaro madajëp do nado ti ta nahëeh. Rasaro wén nahëë näng, P'op Hagä Do kabaj'aa do kametëeh hyb n'aa, P'op Hagä Do T'aah kabaj'aa do kametëeh hyb n'aa na-ãäj hë da ta hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

⁵ Maah-Ta, Maah-Ta änh, Rasaro, Jesus kamahän né paawä,

⁶ dooh nayyw hë tahyb n'aa jöh bä. Pawóp nä ta äh tatab'ëës, Rasaro nahëë näng do taky n'aa napäh bä.

⁷ Ta jawén kä Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hä:

—Hamäh, p'aa hënh ër bah'ũũm Judah häj n'aa hënh, Rasaro rahabok hënh —näng mä Jesus kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ma matëg raky hadoo ta hä:

—Ma matëg, —näk mäh —nag'aap hë Judah buuj sa wahë n'aa rakarën õm radaj'ëep. Hëd n'aa t'ĩ hënh makarën mababaaj hõm? —näk mä sa kyyh.

⁹ Ti m' panyyg gó Jesus ky hadoo:

—Badawëet adëb bä tabawag. Adëb bä ji awäd bä, baad ji bawät. Dooh ji tsyym poo däng péh, badäk hahÿÿ bag n'aa yt ji bawät do hyb n'aa —näng mäh.

¹⁰ —Badagyp doo gó ji awäd bä, daap ji tsyym poo kejäk, ta bag badoh do hyb n'aa ta hä —näng mä Jesus kyyh.*

¹¹ Ti m', ta ti Jesus her'oot do jawén paa bä, taky hadoo ënh:

—Ër najiis Rasaro aã jëng. ÿ ahõm dó t'ĩ hënh ÿ mebeë nyy hyb n'aa —näng mä Jesus.

¹² Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Ãã wahë n'aa, —näk mäh —tabaÿÿh bä, has'oo däk da —näk mä sa kyyh.

¹³ Dajëp né hë Rasaro, näng Jesus. Aÿÿh ta ma matëg red'oo.

¹⁴ Ti m' baad ub Jesus baher'ood kán sa hä:

—Dajëp Rasaro ÿ hanäng doo —näng mäh.

¹⁵ —Baad tanyy ÿ badoh t'ĩ hënh tadajëp do hä, hä ÿ bë h'yy kae kán hyb n'aa kä —näng mäh. —Hamäh, ër ah'ũũm t'ĩ hënh —näng mä Jesus kyyh.

¹⁶ Ti m', Toméh, “Kawareeh” ramaneënh doo, ky hadoo ta wób sa hä:

—Hamä ta sii, ta sii ër dejëp hyb n'aa† —näng mä Toméh kyyh.

¹⁷ Ti m' panang Betanija bedaa däk bä, Jesus ky n'aa napäh, ji meheet pé däg mä ta äh Rasaro pä gabaho doo gó radakä jëng doo.

¹⁸ Edah panang Betanija, Jerusarënh bä naa.

¹⁹ Ti hyb n'aa hajök Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo, ta wób na-ãäj mä an'aa Maah-Ta wë, Marija wë rah'yyb en'yym hyb n'aa, rahyb n'aa natón hyb n'aa sa hÿÿj makũũh.

²⁰ Ti m' Maah-Ta ky n'aa napäh bä Jesus kajaa, anyyh mä ta tób bä naa, ahõm ta wë. Marija ahäng mä sa tób yt hä.

²¹ Ti m' Maah-Ta kajaa Jesus wë kä, ti m' taky hadoo ta hä:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —babä magëë bä paawä, dooh paawä häj ÿ dajëb bä —näng mäh.

²² —Ti hadoo né hë paawä, ÿ hapäh, P'op Hagä Do anoo né da a hä sahõnh hë ta hä

* **11:10** Dooh Jesus maji rahaja bä, dooh na-ãäj hë Nesaa Do Yb haja bä Jesus hä raj'aa ketsëë bä Jesus moo wät do nahänh nä bä, tahanäng pé m' tii. Ta see ky n'aa Jesus her'oot na-ãäj hë ta tii da. Jesus né ti badäk hahÿÿ hä habong do bag n'aa hadoo. Jesus sii ji nawäd bä, gadagyp doo gó hawät do hadoo ji. Nesaa do j'aa ketsë tii bä ji hä. † **11:16** Dooh tahajõõ nä bä ta äh, t'ĩ hënh Jesus maji rakarën radaj'ëep Jesus. T'ĩ hënh Jesus matëeh do hyb n'aa, Jesus radaj'ëep Toméh ed'oo. Ti hyb n'aa tii da tawén edoo sa hä.

maky n'aa etsēē doo —nāng mā Maah-Ta kyyh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Ganā wāt da a hỹj —nāng mäh.

²⁴ Ti m' Maah-Ta ky hadoo:

—ÿ hapäh, ganā wāt né da sahõnh hē ragenā bong do hā kā P'op Hagä Do betyn bong do hā kā banām doo hēnh, banesaa doo hēnh —nāng mā Maah-Ta.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—ÿ né da hanoo ta ti genyy bong doo. ÿ né ti hedēb had'yyt hanoo doo. Hā ÿ h'yy ka'eeh doo, dajēb né paawä, tawäd had'yyt hē da hỹ pong jé P'op Hagä Do pa.

²⁶ Hahỹ hedēp nā doo, hā ÿ h'yy ka'eeh doo, tabad'op hē da tadajēp ta h'yyb tym. P'op Hagä Do pa had'yyt hē da tabawäd kån —nāng mā Jesus.

Ti m' Maah-Ta hā tabeaj kån:

—Maky daheeh ta ti ÿ her'oot doo? —nāng mäh.

²⁷ —ÿÿ, Hyb N'aa Jawyk Doo. ÿ ky daheeh õm Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dång Doo, P'op Hagä Do T'aah, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah —nāng mā Maah-Ta kyyh Jesus hā.

²⁸ Ti m' ta ti tabaher'oot do jawén paa bä kā m' Maah-Ta bahõm, ta ānh Marija tanaēēnh hyb n'aa. Ta m'aa hēnh mā tanaēēnh, ti m' taky hadoo:

—Ma matēg kajaa. Ta kyy gó õm ÿ naēēnh —nāng mā Maah-Ta ta ānh hā.

²⁹ Ti m', Marija maa napäh bä ta tii, nayyw hē m' tabas'ēēg gēēt, ahõm kån mā Jesus wē.

³⁰ Dooh Jesus ajēē suun nā bä panang bä. Ta hā Maah-Ta mamuun doo bä tabagēēt nā.

³¹ Ti m' Judah buuj tób bä hat'oonh doo, Marija h'yyb en'yym doo, rabahapäh bä nayyw hē Marija bas'ēēg gēēt bä, tabanyyh bä, rabahõm kån ta jawén. Kamag hakēē hēnh hahõm red'oo mäh. T'ĩ hēnh haoot red'oo mäh.

³² Ti m', Marija kajaa bä kā Jesus bagēēt bä, ta taron nu paa me tabahyy häng ta wē. Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —nāng mäh —babä magēē bä paawä, hāj ÿ dooh paawä tadajēb bä —nāng mäh.

³³ Ti m' Jesus bahapäh bä Marija haoot doo, Judah buuj Marija sii han'aa do na-āāj hē ha'oot doo, baad nado wäd ta h'yyb, tak'ēp tahyb n'aa tón wāt. Tahyb n'aa esów wāt.

³⁴ Ti m' tabeaj kån:

—Nyy bä bē dakä jēng? —nāng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—B'ēēp, mahegãã, Hyb N'aa Jawyk Doo —näk mā sa kyyh.

³⁵ Ti m' Jesus baód wāt.

³⁶ Ti m' Judah buuj raky hadoo:

—Bē hegãã, tak'ēp paa takamahän —näk mā sa kyyh.

³⁷ Ti m' ta wób raky hadoo:

—Ty tamah do taty nā dāk, tanoo. Hēd n'aa tananoo hahỹ tanadajēp hyb n'aa? —näk mā sa kyyh.

³⁸ P'aa hēnh ēnh baad nado wäd Jesus h'yyb. Tak'ēp tahyb n'aa tón takajaa bä kamag basuun bä. Pā gabaho doo gó radakä jēng. Pā gatsabak doo me ranoo gatsēē dāk.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē noo gatsē do hõm —nāng mäh.

Ti m' Maah-Ta, dajēp do ānh, ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —nāng mäh —buu banes'aa däg. Ji meheet pé däg ta āh tadajēp —nāng mā Maah-Ta kyyh.

⁴⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Hā ÿ mah'yy kae bä, mahapäh da P'op Hagä Do kabaj'aa doo —nāng mā Jesus Maah-Ta hā.

⁴¹ Ti m' ranoo gasēēts hõm kån. Ti m', p'op Jesus ty dēē wāt taky n'aa etsēē hyb n'aa P'op Hagä Do hā. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ãäts hē Ee. Mamaa napäh, maky daheeh ÿ ky n'aa etsēē doo.

⁴² ÿ hapäh né hē ÿ mamaa napäh, ÿ maky dahé had'yyt hē. Ta tii d' ÿ wén edoo, babä hab'ēēh do sa hyb n'aa, õm né hē ti ÿ mejõ hyng do raky daheeh hyb n'aa —nāng mā Jesus kyyh P'op Hagä Do hā.

⁴³ Ti m' ta ti tabedoo do jawén paa bä kā, tak'ēp tanaēēj kån mäh:

—Rasaro! —nāng mäh. —Anäh! —nāng mäh.

⁴⁴ Ti m' dajēp do paa anä kån. Kahapõõs ta mooh, ta tsyym sii hē pãän hawak doo me. Ta matym na-āāj mā kahabēn pãän me.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bē apyn hōm pāān, baad tabahōm hyb n'aa kā —näng mā Jesus.

⁴⁵ Ti m' hajök Judah buuj Marija heg'ääs do Jesus pahuunh do hapäh doo, ta hā rah'yy kae padäg kån.

⁴⁶ Ta wób ah'ũũm mā Pariséw sa wē, ramaher'oot mā Jesus mo haj'aa ky n'aa hā.

Jesus hā Pariséw rakamaj'ĩĩ do panyyg n'aa hahỹỹh

⁴⁷ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw daheeh ratsyyd bong Sinedirijo ajyy n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo doo, séd hā rakata padëek hyb n'aa. Rakata däk bā kā m', raky hadoo mäh:

—Nyy d' èr bad'oo? Bē hegää! Hajöng hahỹ aj'yy pehuunh doo.

⁴⁸ Èr hyb n'aa nap'eed had'yyt bā tapehunh do hā, sahōnh hē da rah'yy kae padëek ta hā, sa wahë n'aa tabahado däk hyb n'aa. Roma buuj warahén n'aa kamajē bong da äā hā tii bā. Rado hōm da P'op Hagä Do tób n'aa. Rado hōm da äā häj n'aa —näk mā sa kyyh.

⁴⁹ Ti m' sa seeh, Kajapas häd näng doo, ti noo gó P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ky hadoo sa hā:

—Dooch bē hapäh péh —näng mäh.

⁵⁰ —Dooch bē h'yy genä bā? Taw'ääts hē ta ti sét né hē dajëp, sahōnh hē Judah buuj ranadejëp hyb n'aa —näng mā Kajapas kyyh.

⁵¹ Ta daaj hē tahajaa do hyb n'aa nado ta tii d' tabaher'oot. P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tado hyb n'aa, P'op Hagä Do banoo ta hā ti tabaher'oot hyb n'aa, ta pooj jé Jesus ky n'aa hā. Jesus dajëp da Judah buuj sa hyb n'aa tahanäng pé m' tii d' taher'oot doo.

⁵² Tadajëp Judah buuj sa hyb n'aa had'yyt nado. Tata däk séd hā da na-ääj hē sahōnh hē P'op Hagä Do taah hedoo do jé pad'yyt hē habong doo.

⁵³ Ti jawén paa bā kā m', Kajapas her'oot jawén paa bā kā m', Judah buuj wahë n'aa rabaher'ood kån nyy da da Jesus radaj'ëep.

⁵⁴ Ti hyb n'aa, dooh Jesus awäd wät bā sahōnh hē mahang kã. Ti hyb n'aa ahōm

kån mā ta ma matëg sa sii kã panang Eparajĩm häd näng do tabanäng hēnh, tabanawäng do nab'yy hēnh kã. T'ĩĩ hēnh rabaym dó.

⁵⁵ Tabedaa däk bā Pas-kowa häd näng do Judah buuj rataheb'ëes doo, hajök hah'ũũm mā Jerusarēnh hēnh, t'ĩĩ hēnh ratab'ëes hyb n'aa. Pas-kowa pooj jé rabahōm, sa h'yyb rabenäm hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad ratab'ëes hyb n'aa.‡

⁵⁶ Jesus mā resoos P'op Hagä Do tób n'aa yt hā rabab'ëeh bā. Hahỹ d' mā sa kyyh:

—Nyy da bē hā? Ana g'eeh da Pas-kowa èr tab'ëes bā? —näk mäh.

⁵⁷ Tii da rawén edoo, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Pariséw sa daheeh ramejũũ do hyb n'aa ramaher'oot hyb n'aa Jesus rahapëe bā. Rakarēn paawä ramaher'oot ramaso däk hyb n'aa.

12

Buu benyym do Marija ah'ook do Jesus tsyym hā panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ji moo oow see pé ta äh Pas-kowa häd näng do pooj jé, Jesus matëh kån panang Betanija häd näng doo hēnh, Rasaro taganyy wät do panang bā.

² Takajaa bā kā m', Jesus najiis ramoo bok Jesus raweh'ëeh do tā n'aa. Maah-Ta manaa ti hat'oonh do sa waa, sa tā. Rasaro asooh sa mahang.

³ Ti m' Marija bado däk buu benyym do hood. Häd eh ta hood.* Tak'ëp ky n'aa gebah, heh'äät, joom nah-do häd näng do s'ëeb ti buu benyym doo. Ti m' tabahah'ook Jesus tsyym hā. Ti m' tatsyym hawug hōm ta sēen me. Jé pad'yyt hē däg tób yt hā buu benyym do buu bewäd däk.

⁴ Ti m' Judas Ikarijot häd näng doo, Jesus ma matëg seeh, ta jawén Jesus tahaëej däk doo, ky hadoo:

⁵ —Hëd n'aa buu benyym do takanes'ëem? 300 moweed k'ääts tëg hawak paawä ta sãm. Ta sãm ji an'oo paawä kas'uut do sa hā —näng mā Judas kyyh.

⁶ Kas'uut do tat'yyd mehĩĩn do hyb n'aa nado ta tii da tawén her'oot. Baretsëg tii.

‡ 11:55 Tii da P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũũ paah.

* 12:3 Riit gó ji ety bā, ta baa bā tagadäk.

Jesus sa dajēer hagā n'aa Judas. Tahes'ook mā ta gó radahep'ēē doo.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Na magēd ti ŷyñh. ŷ radakā jēng noo gó buu benāw n'aa tii d' tabad'oo.

⁸ Kas'uut do aboo had'yyt hē bē mahang. ŷ ti hŷyñh, dooh bē mahang ŷ awād wād bā had'yyt hē —nāng mā Jesus Judas hā.

⁹ Ti nuuj jé m' hajōk Judah buuj raky n'aa napēē dāk Betanija bā Jesus bawād dāk doo. Ti m' rabana kån Jesus rabaheg'āās hyb n'aa. Rasaro, dajēp do paah, Jesus ganyy wāt do rabaheg'āās hyb n'aa na-āāj né hē.

¹⁰⁻¹¹ Rasaro hyb n'aa hajōk Judah buuj rahyb n'aa eréd hōm sa wahē n'aa. Jesus hā m' rah'yy kae padäg kån. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa Rasaro sii hē rakarēn radaj'ēēp.

Baad Jesus ragadoo Jerusarēnh bā panyy n'aa hahŷyñh

¹² Ti m', jati pé hajōk doo, Pas-kowa hyb n'aa Jerusarēnh hēnh han'aa doo, Jesus raky n'aa napäh hana do Jerusarēnh hēnh. Ta hōō bā tabawād dāk.

¹³ Madyyk g'aad hadoo do rakekyyt mäh, an'yyh mā panang bā naa, Jesus ragadoo hyb n'aa. Ti m' raky hadoo, tak'ēp sa kyyh: —P'op Hagä Do āā j'aa etsē! —näk mäh. —

Ky n'aa kedēng tii, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo![†] —näk mäh. —Ky n'aa kedēng, Isaraéw buuj sa wahē n'aa! —näk mā sa kyyh.

¹⁴ Ti m' jumeto t'aah jó Jesus baso kån. Tii d' né paa ta ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih doo. Hahŷyñh da takerih:

¹⁵ “Bē eŷyñm manä Sijōn[‡] buuj. Bē hegāā! Bē wahē n'aa ti awät da. Jumeto t'aah jó tabana.”[§]

¹⁶ Pooj jé dó, dooh Jesus ma matēg rah'yy genä nā bā ta ti P'op Hagä Do kyy kerih doo. Jesus hā kametä wāt ti noo gó. Ta jawén, Jesus dajēp, Jesus ganä wāt, Jesus basēek do jawén paa bā kã, rahyb n'aa es'ee däg kån ta ti ta ky n'aa kerih doo, ta hā kametēēh doo.

¹⁷ Ti m' hajōk do wób, hap'ēēh do Rasaro Jesus ganyy wāt doo, rahep'oot mā ta wób sa hā.

¹⁸ Ti hyb n'aa kã m', ta ti Jesus pahu-unh do raky n'aa napäh do hyb n'aa, hajōk an'yyh panang bā naa Jesus ragadoo hyb n'aa.

¹⁹ Ti m' Pariséw raky n'aa jōg bong sa da hadoo do hā. Hahŷyñh d' mā sa kyyh:

—Bē hegāā! Dooh āā haja bā hahŷyñh. Sahōnh hē ta wē rabahōm kån —näk mā sa kyyh.

Gereg buuj wób rakarēn do raheg'āās Jesus panyy n'aa hahŷyñh

²⁰ Ti m' Pas-kowa noo gó, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa han'aa do sa mahang ti abong mā Gereg buuj wób.

²¹ Pirip wē rabana. Betsaj-Da panang bā, Garirej hāj n'aa bā naa ti Pirip. Ti m' raky hadoo:

—Hyb n'aa jawyk doo, —näk mäh —āā karēn Jesus āā bahegāā paawä —näk mäh.

²² Ti m' Pirip ahōm Ān-Deréh wē, tamarher'oot hyb n'aa. Ti m' Ān-Deréh bahadaa hōm Pirip. Jesus wē rabahōm ramaher'oot hyb n'aa Gereg buuj rakarēn doo.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Kaja dāk hŷyñh kã ŷyñh, Aj'yy Hadoo Do Hŷyñh Pong Jé Hana Do dajēp doo, baad ŷ P'op Hagä Do wén weh'ēēh da —nāng mäh.

²⁴ —Né hup ŷ né hē hahŷyñh her'oot doo: Tiriig ag k'āāts gó takanajäg bā, k'āāts gó ta bóg nadajēb bā, ta mab hē, sét hē had'yyt hē tabaym ti ta ag. Ta bóg dajēb bā, papuuj ganyy bā, tii bā hajōng ta ag ganä kån ta hanaa^{**} —nāng mäh.

²⁵ —Jé badäk hahŷyñh hā ji hawät do hā tak'ēp kamahñn doo, dooh da tanu dēē bā P'op Hagä Do wē. Badäk hahŷyñh hā ji hawät do hā kamanahñn doo, edēb had'yyt da P'op Hagä Do pa.

²⁶ Jé karēn pé wē ŷ moo wāt péh, taw'āāts hē hēp ŷ hata had'yyt hē. ŷ bawät bā tabawād had'yyt hē da wē ŷ moo wāt doo. Ee weh'ēēh da tii —nāng mäh.

²⁷ Ti m' taky hadoo ēnh:

[†] 12:13 Saaw-Mo 118.25-26 [‡] 12:15 Jerusarēnh panang ti *Sijōn*. Isaraéw buuj na-āāj hē kã ramaneēēj kån *Sijōn*.

[§] 12:15 Sakarija 9.9 ^{**} 12:24 Ta ky n'aa hā né hē Jesus her'oot ta tii. Jesus né hē tiriig ag hadoo. Jesus nadajēb bā paawä, dooh takahūm boo tii bā ta hā h'yy ka'eeh doo, tahanäng pé tii.

—Hÿÿ kā, taw'āāts hē nado hēp ÿÿ. Nyy da da kēh ÿÿ P'op Hagä Do hä? “Ee, ÿ medēeb nesaa do ÿ ahob mahānh, ÿ dajēb mahānh”, nāng g'ee d' ÿÿh? Doo. ÿ dajēp hyb n'aa né hē ÿ bahyng —nāng mā Jesus.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo P'op Hagä Do hä:

—Ee, mametä baad had'op do om, tak'ep kabaj'aa do sahōnh hä —nāng mā Jesus kyyh.

Ti m', hÿ pong jé naa tamaa ena kyyh. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—ÿ metä wät. P'aa hēnh da ÿ metēeh ēnh —nāng mäh.

²⁹ Darung mā hajök do tii bä hab'ēeh do sa hä.

—Āās ti her'oot ta sii —näk mā ta wób sa kyyh.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hēp ÿ n'aa nado ti kyy ber'oot. Bē hyb n'aa ti taber'oot, bē ky daheeh hyb n'aa —nāng mā Jesus.

³¹ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hÿÿ kā kajaa dāk P'op Hagä Do ky n'aa etyy do badāk hahÿÿ hä habong do ta hä h'yy kana'eeh doo. Da hē kā Nesaa Do Yb, badāk hahÿÿ hä habong do hä mejūū do kahabēē hōm kän.

³² ÿÿ kā, p'op kajatsēk do hä, b'aa hä, ÿ radahēē dāk bä, ÿ naēēnh da wē ÿÿ sahōnh hē badāk hahÿÿ hä habong doo —nāng mā Jesus.

³³ Ta tii d' tawén her'oot, tametēeh hyb n'aa nyy da tadajēp.

³⁴ Ti m' hajök do raky hadoo:

—Āā ky n'aa napäh P'op Hagä Do kyy kerih doo. Kristo häd nāng doo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, awäd had'yyt hē m', dooh tadajēb bä takerih doo gó ta her'ood bä. Hēd n'aa Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do p'op radahäng, mabanäng? —näk mā sa kyyh.

³⁵ Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus baher'oot sa hä:

—Kanhēn doo nä ta bag bawät nä bē mahang.†† Taw'āāts hē bē babok tabawak nä bä, badajung do‡‡ adēē pooj jé bē hä.

†† **12:35** Ta daaj hē, ta ky n'aa né hē ti ta her'oot. Jesus né hē ti ji bag hadoo. ‡‡ **12:35** Tabadajung doo, Nesaa Do Yb hejój ji tamasoo doo. Jesus, sa bag hadoo, edaa dāk ti noo gó takado hōm, P'op Hagä Do wē tamatēeh. Jesus hä rah'yy kanae bä, Nesaa Do Yb moo gó rababok tii bä. Tabadajuu gó ji bawät do hadoo tii. §§ **12:36** Jesus né hē ti ta bag hadoo. Ta hä h'yy ka'eeh doo, ta karapee, ta bag taah. *** **12:38** Isajas 53.1 ††† **12:40** Isajas 6.10

Ta tii d' ÿ wén her'oot bē hä, tabadajuu gó hawät doo, dooh tabahapēē bä do hyb n'aa n'yy hēnh tahahōm.

³⁶ Bē mahang ta bag bawät nä bä, taw'āāts hē bē h'yy ka'eeh ta hä tabahajaa nä bä, ta bag taah§§ bē bahadoo hyb n'aa —nāng mā Jesus hajök do sa hä.

Ta ti ta her'oot do jawén paa bä kā m', Jesus bahōm kän hajök do sa mahānh. Ta m'aa hēnh mā tabawäd dāk, ta ma matēg ta sii.

Hēd n'aa Jesus hä rah'yy kana'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁷ Hajōng ta metēē n'aa Jesus pehuuj né paawä sa matym gó, ta wób dooh rah'yy kae padäg bä ta hä.

³⁸ Rawén h'yy kana'eeh, Isajas, P'op Hagä Do ky n'aa rod makū her'oot do paa kametēeh hyb n'aa. Hahÿÿ da Isajas ba her'oot paa P'op Hagä Do H'yyb Däng Do kyyh:

“Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo,
dooh raky dahé bä er her'oot doo.
Doo rah'yy genä bä Tak'ep Hyb N'aa
Jawyk do hejój sa hä kametēeh
doo.”***

³⁹ Rawén nahajaa rah'yy ka'eeh, hahÿÿ da Isajas erii wät do paa hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh:

⁴⁰ “P'op Hagä Do gatsēē dāk sa matym,
ranahapäh hyb n'aa.

P'op Hagä Do gatsēē dāk sa h'yyb tym,
rah'yy kanadaw'uuh hyb n'aa,
rah'yy kawanareem hyb n'aa.
Rah'yy kadawuung bä paawä hä ÿÿ,
rah'yy kawereem bä paawä,
ÿ h'yyb wareem paawä, baad rababok hyb
n'aa kā.”†††

⁴¹ Ta tii da Isajas wén her'oot paah, Jesus hejój, Jesus bag tak'ep gabarēeh do tabahapäh do hyb n'aa dawēē naa. Ti m' ta ky n'aa né m' ti ta her'oot, Isajas hä.

⁴² Dooch né paawä hajök do raky dahé bä, hajök Judah buuj wahë n'aa sii hë rah'yy kae padäg kån Jesus hä. Dooch rahe'ood bä Jesus hä rah'yy ka'eeh doo, Pariséw rajeÿÿm do hyb n'aa. Rahabëë nyh tii bä sa h'yyb, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Sa h'yyb gó ub rah'yy ka'eeh.

⁴³ Sa hä baad ub sa da hadoo rawehëë bä sa hä. Dooch denaa hë ragenaag bä P'op Hagä Do ji taweh'ëeh do hä.†††

⁴⁴ Ti m' Jesus ky hadoo, tak'ëp ta kyyh:

—Jé hä ÿ h'yy ka'eeh doo, hä ÿ had'yyt nado tah'yy ka'eeh. Hä ÿ mejüü do hä né hë tah'yy ka'eeh tii.

⁴⁵ ÿ hapäh doo, hä ÿ mejüü do na-ääj né hë tahapäh.

⁴⁶ Hÿ pong jé naa ÿ bahyng, badäk hahÿÿ hä habong do sa h'yyb bag ÿ bahadoo hyb n'aa, sahõnh hë hä ÿ h'yy ka'eeh do badagyp doo gó ranaym hyb n'aa.

⁴⁷ Dooch ÿ tado bä hä ÿ ky nadah'eeh do ky n'aa etyy doo. ÿ wén hyng babä, nesaa do ÿ ky n'aa etyy do jawén nado badäk hahÿÿ hä habong do sa hä. ÿ wén hyng ÿ bed'ëëp hyb n'aa nesaa do mahãnh.

⁴⁸ Ti anäng né hë ÿ ty n'aa ges'yyk doo, ÿ her'oot do ganadoo do sa ky n'aa etyy n'aa. Këh ÿÿ, sa hä ÿ her'ood wät do né hë ti sa ky n'aa etyy n'aa. Këh ÿÿ, sa hä ÿ her'ood wät do paa ky n'aa etyy sa hä, P'op Hagä Do banoo noo gó sahõnh hä ta säm.

⁴⁹ Ta ti ÿ ma metëëk doo, këh ÿ gabuuj nado. Ee, ÿ mejö hyng doo, ti né hë hanoo hä ÿÿ, ÿ tamejüü ÿ her'oot doo. Ti hyb n'aa, “sa ky n'aa etyy n'aa däg, ÿ her'ood wät doo”, ÿ wén näng.

⁵⁰ ÿ hapäh né hë hahÿÿh: Ee kyyh ji ted'ëëp, ji bawäd had'yyt hë hyb n'aa. Ti hyb n'aa ÿ tamejüü do ÿ her'oot do pan'aa, ti né hë ÿ her'ood had'yyt hë.

13

Ta ma matëg sa tsyym Jesus hets'yyt do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' sét wäd Pas-kowa ratab'ëës do äh. Jesus hapäh ta h'yyb gó, kaja däk ti noo gó

taberéd däk hyb n'aa badäk hahÿÿh, ta Yb wë tabasëëk hyb n'aa kä. Jesus kamahãn bong né paa ta ma matëg badäk hahÿÿ hä ta sii habok doo. Ta tii d' né kä m' tametëeh sa hä tak'ëp takamahãn doo.

² Atsëm mä Pas-kowa tä n'aa rabawëh. Dijab h'yyb tatug däk mä Simaw t'aah, Judas Ikarijot, Jesus tabahaëënh hyb n'aa.

³ Jesus hä ta Yb an'oo däk sahõnh hë ta hejooj, Jesus hapäh. P'op Hagä Do hä tabana, p'aa hënh tamatëeh ta wë Jesus hapäh na-ääj hë.

⁴ Ti m' Jesus bas'ëëg gëet, tado nyh ta saroor j'ooj hadäk doo. Tawaho däk mä ta baa bä pään ji kamehewuuk doo.

⁵ Ti m' naëng tagedu jat ta hood gó, ti m' ta ma matëg sa tsyym tahetsyyd kån. Ti m' tabawug hõm ta hä hadäk doo me.

⁶ Simaw Peed wë takajaa bä kä m', Peed ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh — tsym ÿ sii hë mabahets'yyt? —näng mäh.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Dooch mah'yy ganyy nä bä hahÿ ÿ moo wät doo. Ta jawén da mabahapäh —näng mäh.

⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

—Dooch. Tabad'op hë tsym ÿ mahetsyyd* —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—A tsyym ÿ nahetsyyd bä, dooh hëp ÿ hata mado wäd da —näng mä Jesus ta hä.

⁹ Ti m' Simaw Peed ky hado kån:

—Tii d' madoo bä, ÿ karën paawä sahõnh hë ÿ mabahets'yyt! —näng mä Peed kyyh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Hehob wät doo, baad däg ta hä sahõnh hë. Jääm né hë ta tsyym tahets'yyt nä. Baad däg bë hä. Jääm né hë sét hë bë see baad nadoo —näng mä Jesus.

¹¹ Jesus hapäh mä ta hä haëënh doo. Ti hyb n'aa, “Dooch sahõnh hë baad tado bä”, tawén näng.

¹² Jesus bahaja däk bä sa tsyym tahets'yyt doo, p'aa hënh tadadäk ta saroor j'ooj hadäk doo, ahyy sooh p'aa hënh, ti m' taky hadoo:

††† **12:43** Ti hyb n'aa rajejën Jesus hä rah'yy ka'eeh doo, ta wób rakawanajään hyb n'aa sa wë. * **13:8** Peed wén ganadoo paawä, ji karom moo heb'ooh do mo n'aa me Jesus bad'oo sa hä. Hyb n'aa jawyk Jesus, Peed matym gó.

—Bē hapäh nyy d' tahanäng pé ta ti ŷ moo wät do bē hã? —näng mäh.

13 —Ŷ bē maneëenh “Ma matëg”, “Hyb N'aa Jawyk Doo”, näk bēeh. Baad né ti bē kyyh. Ti né hē ŷh.

14 Ŷh, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, bē ma matëg né paawä, bē tsyym ŷ hetsyyd wät. Ti hyb n'aa taw'ääts hē bē na-ääj hē da bē hetsyyd bē h'yy kanatëe tsyym.

15 Taw'ääts hē ŷ metä wät doo da da bē bad'oo.†

16 Né hup ŷ né hē hahŷ ŷ her'oot doo: Doo sa karom sa kariw n'aa bahñh tanu gadäg bä. Doo sa panäg sa hã mejüü do sa bahñh tado bä.‡

17 Bē hapëe däg kãn ta tii. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do bē taky n'aa edëng da ta tii da bē moo hedo bä.

Ta maji moo gó rahaëenh do ky n'aa Jesus her'oot do panyyg n'aa hahŷh

18 Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Doo sahõnh hē bē ky n'aa had'yyt tado bä ta ti ŷ her'ood wät doo. Ŷ hapäh ta ti sahõnh hē ŷ asëew däk doo. Hahŷh da P'op Hagä Do kyy kerih do ŷ asëew hõm do see ky n'aa: “Si ŷ hawa do ŷ tahyb n'aa wareem däk.”§ Kametä kãn ta ti kerih doo gó ta ky n'aa kã.

19 Ta pooj jé ta ti bē ŷ maher'oot, kametëeh do pooj jé, takametä däg bä, ŷ né hē Hawäd Had'yyt Do bē ky daheeh hyb n'aa.

20 Jé ŷ mejüü do gadoo doo, ŷ na-ääj né hē tagadoo. Ŷ gadoo doo, hã ŷ mejüü do tagadoo. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —näng mäh.

21 Jesus bahajaa bä kã m' ta ti taheer'oot doo, baad nado wäd ta h'yyb. Ti m' baad tabaheer'oot sa hã:

—Bē see ŷ tahaëenh da maji moo gó. Né hup ŷ né hē ta ti ŷ her'oot doo —näng mä Jesus sa hã.

22 Ti m' sa daaj hē ta ma matëg raky kakä bong. Doo rahapëe bä jaa ky n'aa ta ti taheer'oot doo.

23 Sa kanatëe, Jesus tak'ëp kamahñ do asooh p'eets hē Jesus pa.**

24 Ti m' ta moo me Simaw Peed häd näng do beheet, p'eets hē hasooh do hã tabeaanh hyb n'aa ta hã jaa ti tahedoo doo. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Mameaaj ta hã jaa péh —näng mä Peed kyyh.

25 Ta ti Peed mejüü doo, p'eets hē takatahã däk ta hã, tabeaanh hyb n'aa. Ti m' tabeaanh:

—Jaa tii, Hyb N'aa Jawyk Doo? —näng mäh.

26 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hahŷ pãw ŷ heh'oos do ŷ hanoo doo. Ti né kã —näng mä Jesus.††

Ti m' tabehoots kãn, tan'oo kãn Judas Ikarijot hã, Simaw t'aah hã kã.‡‡

27 Judas gado däg sii hē m', Nesaa Do Yb bajëe suun ta h'yyb tym gó.

Ti m' Judas hã Jesus ky hadoo:

—Nayyw hē mamoo wäd mamoo wät doo kã —näng mä Jesus kyyh ta hã.

28 Tii bä hat'oonh doo, dooh m' rah'yy genä bä tii d' Jesus bedoo do Judas hã.

29 Sa dajëer wë näng do ta ti Judas. Ti hyb n'aa Jesus mejõ hõm Pas-kowa waa n'aa hata hetsëe, red'oo mäh. Kasuud is do sa hã dajëer tanoo, ta wób red'oo mäh.

30 Ti m', pãw tagadoo do jawén paa bä, Judas bahõm kãn. Badajuu däk.

Papuu ky n'aa jawyk do ky n'aa hahŷh

31 Judas banyyh do jawén paa bä kã Jesus ky hadoo ta wób sa hã:

—Kametä däg kãn hŷh kã Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong jé Hana Do tak'ëp hadoo do ta kabaj'aa doo, tak'ëp raweh'ëeh doo. P'op Hagä Do tak'ëp ta kabaj'aa doo, raweh'ëeh doo, kametä däk Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong jé Hana Do hyb n'aa.

32 P'op Hagä Do tak'ëp ta kabaj'aa doo, raweh'ëeh doo, ta hyb n'aa kametä däg bä, Aj'yy Hadoo Do Hŷ Pong jé Hana Do tak'ëp ta kabaj'aa doo, raweh'ëeh doo, kametä

† 13:15 Ji da hadoo do ji masa, tahanäng pé tii. Doo ji daaj hē ji kawehëe bä. Doo hahŷh da ji kyyh: “Doo ta ti ŷ moo wäd bä. Ta karom nado ŷh.” Doo tii da ji kyyh. Ji da hadoo do ji masa sahõnh hã. ‡ 13:16 Doo Jesus bahñh rado bä, tahanäng pé tii. § 13:18 Saaw-Mo 41.9 ** 13:23 Jowāw tii. †† 13:26 Kaja hē apäh Jesus her'oot ta ti Jowāw hã. Ta wób apäh dooh ramaa napëe bä Jowāw hã Jesus her'oot doo, ti hyb n'aa dooh rah'yy genä bä Jesus bedoo do Judas hã. ‡‡ 13:26 Simaw see ti Judas Ikarijot yb. Simaw Peed nado.

däk da P'op Hagä Do an'oo bä. Nayyw hē
ÿ P'op Hagä Do weh'ëeh.

³³ Ti m' taky hadoo ênh:

—Tah haa hedoo doo, dooh tabadawëd
wäd bä bē mahang ÿ bawät doo. Bē esóts né
paawä da ÿÿh, dooh bē haja nä bä bē ahôm
bä ÿ hawät hēnh. Tii d' né hē ti ÿ her'oot
do paa Judah buuj sa wahë n'aa hã —näng
mäh.

³⁴ Papuuj ky n'aa jawyk do bē hã ÿ
mejuũ: Taw'ääts hē bē kamahän ta wób.
Taw'ääts hē bē ÿ kamahän doo da bē
kamahän ta wób.

³⁵ Ta wób bē kamahän do hã, ma matëk
ÿÿ bēeh, tii hã da sahõnh hē rabahapäh —
näng mäh.

³⁶ Ti m' Simaw Peed ky hadoo ta hã:

—N'yy hēnh mabahôm, Hyb N'aa Jawyk
Doo? —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Doo tahaja nä bä ÿ hahôm hēnh
mahôm bä nag'aap hē. Ta jawén da, jawén
ÿ mabana kân —näng mä Jesus Peed hã.

³⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —hëd
n'aa tanahajaa nayyw hē ÿ ahôm bä a sii?
—näng mäh. —ÿ radajëeb bä a hyb n'aa, na
madajëeb its ÿÿh. A hyb n'aa né hē ÿ kan'oo
däk —näng mä Peed.

³⁸ —Õm dajëp né da hëp ÿ n'aa? —näng
mä Jesus. —Karaak bahÿÿh do pooj jé,
tamawoob nuu me da ÿ maky n'aa jejën da.
Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo —näng mä
Jesus kyyh Peed hã.

14

*Ta ma matëg Jesus h'yyb en'yyim do pa-
nyyg n'aa hahÿÿh*

¹ Ti m' sahõnh hē ta ma matëg sa hã Jesus
ky hadoo:

—Bē hyb n'aa tón manäh. Taw'ääts hē bē
h'yy kae had'yyt hē P'op Hagä Do hã. Hã
ÿ na-ääj hē taw'ääts hē bē h'yy kae had'yyt
hē.

² Hÿ pong jé, Ee tób bä, tabawät bä, ti
anäng hajõng bē baym doo. T'ii hēnh ÿ
basëek bē pooj jé, ÿ benäm hyb n'aa bē

baym do hood. Tii d' tanado bä paawä ÿ
her'oot paawä bē hã.

³ ÿ basëek bē tyw n'aa ÿ benäm hyb n'aa.
Tii bä ÿ matëeh da bē ÿ mahũüm hyb n'aa
wë ÿÿ, ÿ bawät bä bē babok hyb n'aa na-ääj
hē.

⁴ Bē hapäh né hē ta tyw n'aa ÿ mahôm doo
—näng mä Jesus kyyh.

⁵ Ti m' Toméh ky hadoo ta hã:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh —
dooch äã hapëë bä n'yy hēnh mabahôm. Ti
hyb n'aa nyy da äã bahapäh ta ti ta tyw
n'aa? —näng mä Toméh kyyh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ né hē ta tyw n'aa, ÿ né hē ta hub
her'oot doo, ÿ né hē hanoo hedëb had'yyt
do P'op Hagä Do pa. Jääm né hē hëp ÿ n'aa
Ee wë ji nu däng.

⁷ Baad ub ÿ bē mepëë bä, bē mepäh na-
ääj hē Ee. Sét né hē ääh. Hÿÿ kã bē mepëë
däk, bē ty gepëë däk na-ääj hē Ee —näng mä
Jesus sa hã.

⁸ Ti m' Pirip ky hadoo:

—Mametä äã hã a Yb. Jääm né ti äã karën,
Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mä Pirip.

⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bäp peej né paawä ÿ bawäd däk bē sii,
dooch ÿ mamepëë nä bä, Pirip? —näng mäh.
—Tahapëë däk do ÿÿh, Ee na-ääj hē tahapëë
däk. H'ëed hyb n'aa ti mabedoo, “Mametä
ää hã a Yb”, mabanäng?

¹⁰ Dooch maky dahé bä? Ee h'yyb gó ÿ
bawät, hëp ÿÿ gó Ee bawät. Bē hã ÿ her'ood
wät doo, këh ÿ gabuuj had'yyt nado tii. Ee
kyyh né hē tii. ÿ moo wät doo, Ee, hëp ÿÿ gó
had'yyt hawät doo, ti né hē moo wät tii.

¹¹ Taw'ääts hē bē ky daheeh, Ee h'yyb
gó ÿ bawät, hëp ÿÿ gó Ee bawät, ÿ hanäng
doo. Bē ky nadahé nä bä, taw'ääts hē bē ky
daheeh ÿ pehuunh do hyb n'aa.

¹² Né hup ÿ né hē hahÿ ÿ her'oot doo: Hã
ÿ h'yy ka'eeh do tamoo wät da ÿ moo wät do
paah. ÿ moo wät do paa bahänh da tamoo
wät tii kã, Ee wë ÿ basëek do hyb n'aa kã.*

* **14:12** Ta yb wë Jesus basëek do jawén paa bä, tamejõ hyng P'op Hagä Do Sahee, ta hã h'yy ka'eeh do h'yyb tym gó tabawät hyb n'aa. Jé pad'yyt hē rabaher'ood hõm kân Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa hajök h'yy kae padäg kân Jesus hã, P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Ti hyb n'aa, ÿ moo wät do paa bahänh da tamoo wät tii kã, Jesus wén näng.

¹³ Sahōnh hē hāt ŷy gó bē etsēē do ŷ moo wāt da bē hā, ŷ moo wāt do hā Ee kawehēē dāk hyb n'aa.

¹⁴ Sahōnh hē hāt ŷy gó hā ŷ bē ets'ēē bā, ŷ ky daheeh né hē, ŷ anoo né hē.

P'op Hagä Do Sahee Jesus ky n'aa enooh do panyyg n'aa hahŷȳh

¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—ŷ bē kamahān bā, bē ky daheeh da ŷ mejūū doo —nāng mäh.

¹⁶⁻¹⁷ —Ee hā ŷ etsēē da, tii bā da bē hā taban'oo kån bē masa n'aa seeh, bē sii tabawād had'yyt hyb n'aa. P'op Hagä Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metēēh do né tii. Badäk hahŷȳ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do dooh rahaja bā ragado bā ta Sahee, ranahapäh do hyb n'aa, ramaa nanapäh do hyb n'aa na-āāj hē. Bē ti bē mepäh, bē sii tabawāt do hyb n'aa, ta jawén kã bē h'yyb gó tabajēē suun kån.

¹⁸ Dooh bē ŷ eréd bā. Dooh da kabarii boo bē do bā. P'aa hēnh da ŷ bana bē wē.†

¹⁹ Dooh tabadawēd nã bā, tii bā badäk hahŷȳ hā dawēē P'op Hagä Do mahānh habong do dooh ŷ rahapēē wād bā. Bē hapäh da ŷ tii. ŷ awād had'yyt do hyb n'aa, bē na-āāj hē bē aboo had'yyt hē da.

²⁰ ŷ ganã wāt noo gó, Sahé ŷy ŷ mejūū noo gó, tii bā da bē bahapäh Ee h'yyb gó ŷ bawāt. Hēp ŷy gó bē babok, bē h'yyb gó ŷ bawāt bē bahapäh na-āāj né hē ti noo gó. Séd er h'yyb hedoo.

²¹ Kēh ŷ gadoo doo, ky daheeh doo, ti né hē ta ti hā ŷ kamahān doo. Hā ŷ kamahān doo, Ee kamahān da. ŷ na-āāj hē ŷ kamahān tii. Ta hā ŷ banoo, tah'yy gahoot hyb n'aa hā ŷȳ.

²² Ti m' Judas see (Ikarijot nadoo doo), ky hadoo ta hā:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —nāng mäh — h'ēēd hyb n'aa āā hā had'yyt hē mabanoo a hā ji h'yy ganāng doo, ta wób sa hā dooh? —nāng mã Judas see kyyh.

²³ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Hā ŷ kamahān do ky daheeh né hē ŷ ma metēēk doo. Ee kamahān ti ta tii. Āā an'aa da ta wē. Ta h'yyb tym gó da āā

babok. Jāām hē hā ŷ kamahān do hā ŷ banoo tah'yy ganāng hyb n'aa hā ŷȳ.

²⁴ Hā ŷ kamanahān doo, dooh taky dahé bā ŷ ma metēēk doo. Ti hyb n'aa, dooh sa hā ŷ an'oo bā hā ŷ rah'yy genäh hyb n'aa. Kēh ŷ nado ta ti bē maa newēē doo. Ee, hā ŷ mejūū do kyy né tii.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Ta ti bē ŷ maher'ood wāt, babã bē sii ŷ bawāt nã bā.

²⁶ Bē masa n'aa, P'op Hagä Do Sahee, kēh ŷy gó Ee P'op Hagä Do mejūū doo, ti né da bē tama metēēk sahōnh hā. Sahōnh hē bē hā ŷ her'ood wāt do paah, bē hyb n'aa newēē tan'oo bā bē hā.

²⁷ H'yyb n'yym do ŷ banoo bē hā. Bē wē da tabaym. ŷ anoo hēp ŷ nãw bē hā. Badäk hahŷȳ hā habong do P'op Hagä Do nahapäh do ranoo do nahado tii. Bē h'yy ketón manäh. Bē eŷym manäh —nāng mã Jesus kyyh.

²⁸ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Bē maa napēē bok hahŷȳ bē hā ŷ her'ood wāt doo: “ŷ da ahōm, tii bā p'aa hēnh ŷ bana bē wē”, nāng ŷȳh. ŷ bē kamahān bā paawã, bē paawã tseb'ee Ee wē ŷ basēēk do hyb n'aa. ŷ hyb n'aa jawyk do bahānh Ee hyb n'aa jawyk.

²⁹ Ta pooj jé bē ŷ maher'ood wāt, tametēēh bā kã bē h'yy ka'eeh hyb n'aa hā ŷȳ.

³⁰ P'eets däg Nesaa Do Yb, badäk hahŷȳ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do hā mejūū doo. Ti hyb n'aa, dooh tabadawēd wād bā ŷ her'oot bē hā. Dooh Nesaa Do Yb haja bā hā ŷȳ.

³¹ Daj ŷȳ hē ŷ kan'oo dāk dajēb hā, sahōnh hē hā ŷ Ee mejūū do ŷ ky daheeh do hyb n'aa, Ee ŷ kamahān do hyb n'aa. Taw'āāts hē sahōnh hē dawēē P'op Hagä Do mahānh habong do rabahapäh ŷ ky daheeh Ee, ŷ kamahān Ee.

Ti m' Jesus ky hado kån:

—Hamäh, er ah'ūūm ta s'ee hēnh.

15

Jesus joom uwa hãd nãng do hadoo do ky n'aa hahŷȳh

¹ Ti m' Jesus ky hadoo:

† 14:18 P'op Hagä Do Sahee gó Jesus bana sa wē p'aa hēnh, tahanāng pé m' tii.

—Joom uwa patuuh heh'äät hadoo ÿyh. Ee, uwa danäh, ta hä moo wät doo. Uwa tyd hadoo hä ÿ h'yy ka'eeh doo.

² Uwa tyd, tyt ÿ hadoo do neaak do Ee gakyd hōm da. Uwa tyd, tyt ÿ heaak do baad taban'yyh. Ta poo gekyd hōm, baad tabeak hyb n'aa ta bahānh kä.

³ Baad däg bëeh. Tabenyyw dāk bëeh, bë ÿ ma metëek do hyb n'aa.

⁴ ÿ karēn séd hä bë h'yy kata däg had'yyt hä ÿÿ, tii bä ÿ h'yy kata däg had'yyt hē bë hä kä. Dooh uwa tyd haja bä ta m'aa hēnh teag bä. Taw'ääts hē ta patuuh hä tadäg had'yyt hē. Ti hadoo bë hä. Dooh bë haja bä joom heaak do bë hado bä, dooh bë haja bä P'op Hagä Do gen'aak do bë moo boo bä, hä ÿ bë h'yy kanata bä.

⁵ —ÿ né hē uwa patuuh hadoo. Tyt ÿ hadoo bëeh. Hä ÿ had'yyt h'yy kata dāk doo, ta hä ÿ h'yy kata dāk doo, ti ti ta ti baad heaak do hadoo. Ta tii d' ÿ wén her'oot, dooh bë daaj hē bë hajaa péh. Hä ÿ bë nayyw bä, dooh bë hajaa péh.

⁶ Hä ÿ h'yy kanata wät doo, uwa tyd kaw'oong hōm, tsawyy bëeh do hadoo da tii. Ti hedoo do rabataa, tēeg hōō gó radewäts toonh, tii bä tabahōō jēng.

⁷ Hä ÿ had'yyt hē bë h'yy kata däg bä, ÿ ma met'ēeg wät do bë h'yyb gó tayyw bä, bë ky dahé bä, bë ky n'aa ets'ēē bë karēn do né hē, tii bä bë gadoo né hē.

⁸ Baad bë beaak do hadoo do hä Ee kaweh'ēeh. Bë eaak do hadoo do hä bë kametēeh hēp ÿ hata hadoo bëeh.*

⁹ —Ee ÿ takamahān doo da bë ÿ kamahān. Taw'ääts hē ÿ kamahān do bë h'yyb gó tabawäd had'yyt hē. Bë eréd manä tii hä.

¹⁰ Bë hä ÿ mejüü do bë ky dahé bä, ÿ kamahān do awäd had'yyt da bë h'yyb tym gó. Dooh bë eréd bä tii bä. Bë gado had'yyt hē tii bä bë ÿ kamahān doo. Taw'ääts hē ÿ bad'oo doo da bë bad'oo: Hä ÿ Ee mejüü do ÿ ky daheeh. Ti hyb n'aa Ee kamahān do awäd had'yyt hē hēp ÿ tym gó. Ti hyb n'aa, dooh ÿ eréd bä takamahān do hä.

¹¹ Ta ti bë hä ÿ her'ood wät, ÿ tsebé doo da bë tsebé hyb n'aa, baad bë tseebe had'yyt hē hyb n'aa.

¹² Hahÿ ti ÿ mejüü doo: Bë kamahān bë da hadoo doo, bë ÿ kamahān doo da.

¹³ Jääm né hē tak'ēp kamahān doo, jé ta najiis sa hyb n'aa dajēp doo, ÿ bad'oo doo da.

¹⁴ Najis haa né hē bëeh, ÿ mejüü do bë ky dahé bä.

¹⁵ Dooh “karom ÿÿ” ÿ maneēej wäd bëeh. Dooh sa karom rahapēē bä sa kariw n'aa h'yyb. “Najis haa” bë ÿ wén maneēeh, sahōnh hē hä ÿ Ee maher'oot do ÿ tabēj dāk do hyb n'aa bë hä.

¹⁶ Bë nado ti ÿ hasēew wät doo. ÿ ti hasēew bong bëeh. Bë ÿ wén sēew hōm, ÿ mejüü joom heaak do hadoo bë bahadoo hyb n'aa. Joom ag kanarejää do hadoo ti ÿ karēn bë hä.† Tii bä da sahōnh hē hät ÿÿ gó bë ky n'aa etsēē doo, Ee anoo da bë hä.

¹⁷ Bë ÿ mejüü bë kamahān bë da hadoo doo.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do bë wē rakamajē bä, bë hyb n'aa es'ee, pooj jé hä ÿ rakamajē bong.

¹⁹ Badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do wób bë ado bä paawä, bë paawä rakamahān, sa da hadoo do rakamahān doo da. Dooh sa wób bë ado boo bä. Bë ÿ asēew hōm sa mahānh. Ti hyb n'aa bë hä rakamaj'ī.

²⁰ Bë hyb n'aa es'ee bë hä ÿ her'oot do paah. Dooh sa karom ta kariw n'aa bahānh tanu gadäg bä, näng paa ÿ bë hä. Ta wób ÿ rano n'aa masoo paah. Bë na-ääj né da rano n'aa masoo né da. Ta wób, kēh ÿ raky dahé wät paah. Bë na-ääj da raky daheeh.

²¹ Hēp ÿ n'aa da bë rano n'aa masoo, hä ÿ mejō hyng do ranahapäh do hyb n'aa.

²² ÿ nahyy bä paawä, sa hä ÿ naher'ood bä paawä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa ety bä sa hä nesaa do sa mo haj'aa hyb n'aa. Hÿÿ kä, ÿ ahyy wät do hyb n'aa, panyyg hanäm do ÿ maher'ood wät do hyb n'aa sa hä, dooh

* **15:8** Ji da hadoo do ji masa, ji da hadoo do ji kamahān, P'op Hagä Do karēn do ji moo wät, ji heaak do ky n'aa.

† **15:16** Hahÿ joom ag kanarejää do hedoo do ji hä: Ji da hadoo do ji kamahān doo, ji tsebé doo, baad ji bawät doo, P'op Hagä Do karēn do ji moo wät doo. P'op Hagä Do matym gó dooh tahēj bä tii.

da sa kyy pé sa hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó. Sa h'yyb haj'aa hē tii d' rabad'oo.

²³ Hã ŷ kamaj'ī doo, Ee hã na-āāj hē takamaj'ī.

²⁴ Sa mahang tak'ēp ŷ pehuuj wät. Dooh hajaa pé ta tii da pehuunh péh, ŷ pehuunh doo. Ta ti ŷ panehuuj bā paawä, dooh paawä P'op Hagä Do ky n'aa ety bā sa hã, nesaa do sa mo haj'aa hyb n'aa. Hÿŷ kā, rahapēē wät né hē ŷ pehuunh doo. Ti hadoo né hē hã ŷŷ, Ee hã na-āāj hē rakamajē bong.

²⁵ Ta tii da rawén d'oo, P'op Hagä Do kyy kerih do kametä dāk hyb n'aa. Hahÿŷ da takerih: “Daap hē hã ŷŷ rakamajē dāk”, ‡ näng mä kerih doo gó.

²⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Bē masa n'aa, P'op Hagä Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metēēh do kajaa bā kā, ta her'oot da keh ŷ n'aa. Ee hanaa ŷ mejūū da bē wē.

²⁷ Bē na-āāj hē ŷ karēn bē her'ood hōm keh ŷ n'aa, pooj jé, ŷ du doo noo gó bē baboo had'yyt do hyb n'aa si ŷŷ.

16

¹—Sahōnh hē ta ti bē hã ŷ wén her'oot, bē h'yy kanerét hyb n'aa hã ŷ bē h'yy ka'eeh doo.

² Bē da rahabēē nyyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bā naa. Ta ti bahānh da ti awät nä. Ti awät ti noo gó, P'op Hagä Do rah'yyb en'yyim red'oo da bē radejēēb bā.

³ Ta ti hedoo do ramoo bong da, Ee da-heeh ŷ ranahapäh do hyb n'aa sa h'yyb gó.

⁴ Hahÿ ŷ wén her'ood wät bē hã, takametä wät bā kā, bē hyb n'aa esee hyb n'aa bē ŷ maher'ood wät do paah. ŷ wén naher'oot nä paah, ŷ awät nä do hyb n'aa bē sii.

P'op Hagä Do Sahee ji hã metēēh do ky n'aa hahÿŷh

⁵ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hÿŷ kā ŷ basēēk hã ŷ mejō hyng do wē. Ti hado né paawä, dooh ŷ bē eaaj bā n'yy hēnh ŷ bahōm.

⁶ Bē h'yy ketón up ta ti bē hã ŷ her'ood wät do hyb n'aa.

‡ 15:25 Saaw-Mo 35.19, 69.4

⁷ Né hup ŷ né hē hahÿ bē ŷ maher'oot doo: Baad tanyy bē hã Ee wē ŷ basēēk. ŷ nas'ēēg bā, dooh paawä bē masa n'aa, P'op Hagä Do Sahee ana bā bē wē. ŷ basēēk bā kā ŷ mejō hyng bē wē.

⁸ Takajaa bā kā, badāk hahÿŷ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do hã baad tametēēh ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē nesaa do ramoo bok do hã. Tametēēh da ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē baad had'op do hã. Tametēēh da ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē sa hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy do hã sa mo haj'aa p'āā.

⁹ Ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē nesaa do ramoo bok do hã, hã ŷ rah'yy kana'eeh do hyb n'aa.

¹⁰ P'op Hagä Do Sahee metēēh da sa hã, ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē baad had'op do hã, Ee wē ŷ basēēk hyb n'aa, ŷ bē nahapäh hēnh kā.

¹¹ P'op Hagä Do Sahee metēēh da ta s'ee hēnh rahyb n'aa newēē sa hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy do hã sa mo haj'aa p'āā, Nesaa Do Yb, sa hã mejūū do hã, P'op Hagä Do ky n'aa ety däg kån do hyb n'aa nesaa doo.

¹² Ti m' taky hadoo ēnh:

—Hajōng nä paawä ŷ her'oot bē hã, dooh bē haja nä bā bē gado bā.

¹³ P'op Hagä Do Sahee, baad hadoo do ky n'aa metēēh do kajaa bā kā, sahōnh hē baad hadoo do ky n'aa bē da tametēēk. Dooh ta ky gabuuj tado bā ta her'oot doo. Hana ŷ naa tamaa napäh do bē d' tamaher'oot. Ta her'oot na-āāj da ta jawén hana do ky n'aa.

¹⁴ ŷ da tahyb n'aa jaw'yyk. ŷ tawén hyb n'aa jaw'yyk, hana ŷŷ tagadoo, tatab'ēēs hyb n'aa bē hã.

¹⁵ Sahōnh hē Ee wē hanäng doo, ma ŷ had'yyt hē. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee gadoo ma ŷŷ, bē hã tatab'ēēs hyb n'aa, ŷ wén näng —näng mä Jesus kyyh.

¹⁶ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Nayyw hē denaa hē, dooh da ŷ bē hapēē wäd bā kā. Nayyw hē denaa hē da, p'aa hēnh ŷ bē bahapäh ēnh —näng mä Jesus.

¹⁷ Ti m' ta ma matēg wób raky hadoo sa da hadoo do sa hã:

—Nyy d' tahanäng pé tii éh, “Nayyw hē denaa hē m', dooh da ŷ bē hapēē wād bā kā. Nayyw hē denaa hē da, p'aa hēnh ŷ bē bahapäh ēnh”, tahanäng doo? Nyy d' tahanäng péh, “Ee wē ŷ basēek hyb n'aa”, tahanäng doo? —näk mā sa kyyh.

¹⁸ Ti m' sa m'aa hēnh rakaner'ood kån:

—Nyy d' tahanäng pé g'eeh, “Nayyw hē denaa hē”, tahanäng doo? Dooh āã h'yyb mepēē bā ti taheer'oot do hā —näk mā sa kyyh.

¹⁹ Jesus hapäh rakarēn reanh ta hā. Ti m' taky hado kån:

—Bē karēn paawā bē eanh ta ti ŷ her'oot do hā? Hahŷŷ da paawā bē kyy bē h'yyb gó: “Nyy d' tahanäng pé tii éh, ‘Nayyw denaa hē dooh da ŷ bē hapēē wād bā kā. Nayyw hē denaa hē da p'aa hēnh ŷ bē bahapäh ēnh’, tahanäng doo”, näk bē kyyh.

²⁰ Né hup ŷ né hē hahŷŷ her'oot doo: Bē da a'oot, bē da h'yy ketón. Badäk hahŷŷ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do tseb'ee da ti noo gó kā. Bē h'yy ketón né paawā da, bē h'yy katón do kawareem da tsebé do hā.

²¹ ŷŷnh wog mahŷŷnh ajān henäng doo kā, kajaa do hyb n'aa ti noo gó tabenäng doo. Ta t'aah henäng do jawén paa bā kā, tamabaan hōm tak'ēp ta mahŷŷj tahoop do paah, tak'ēp tatsebé do hyb n'aa kā.

²² Ti hadoo né da bē hā: Hŷŷ kā bē d' h'yy ketón. ŷ bē bahapäh bā p'aa hēnh kā, tii bā bē tsebee kån. Dooh hado hōm pé ta ti bē tsebé doo.

²³ Ti noo gó kā, dooh hā ŷ bē ets'ēē wāt péh. Né hup ŷ né hē hahŷŷ her'oot doo: Ee, P'op Hagä Do banoo da bē hā sahōnh hē hāt ŷŷ gó bē etsēē doo.

²⁴ Dooh bē etsēē nā pé hāt ŷŷ gó. Bē ets'ēē da. Bē gadoo né hē da, tii bā baad da bē tsebee kån.

²⁵ Ti m' taky hadoo ēnh:

—Panyyg ky n'aa gó bē ŷ maher'ood bong paah. Ti awät da ti noo gó, dooh da bē ŷ maher'ood wād bā ta tii da. Baad ub, kejēn do hadoo nado da bē ŷ maher'ood kån Ee ky n'aa hā.

²⁶ Ti noo gó bē etsēē da hāt ŷŷ gó. Dooh hyb n'aa da bē ŷ ky masa pé ta hā.

²⁷ Ta daaj hē bē Ee kamahän. Ti hyb n'aa, dooh hyb n'aa bē ŷ ky masa péh, ŷ wén näng. Bē Ee wén kamahän, ŷ bē kamahän do hyb n'aa, P'op Hagä Do hanaa ŷ bahyng bē ky daheeh do hyb n'aa na-āãj hē.

²⁸ Ee, P'op Hagä Do wē naa ŷ bahyng badäk hahŷŷ bā. Badäk hahŷŷ hā ŷ bawäd wät. Hŷŷ kā ŷ beréd däk badäk hahŷŷh. Ee wē ŷ basēek p'aa hēnh —näng mā Jesus kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ma matēg raky hadoo:

—Baad hŷŷ kā mabaher'ood wät. Panyyg gó nado wād.

³⁰ Sahōnh hē mabahapäh, āã hapäh hŷŷ kā. Ji eanh do pooj jé mabahapēē däk ji karēn do ji eanh doo. P'op Hagä Do hanaa ōm tii hā āã bahapäh, āã wén ky daheeh —näk mā sa kyyh.

³¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē ky dahé däg né hŷŷ kā.

³² Ti awät da ti noo gó, kaja kån, bē waj'aa bong doo kā bē tób hēnh. Map ŷŷ hē da ŷ bē beréd wät. Tii d' né paawā, map ŷŷ hē nawäd ŷŷh. Ee si ŷ awät.

³³ Ta ti P'op Hagä Do Sahee ky n'aa bē ŷ wén maher'ood wät, h'yyb nyyw gó bē babok hyb n'aa, si ŷŷ séd bē h'yyb hedoo do hyb n'aa. Badäk hahŷŷ hā bē ahoop né da nesaa doo. Ti hado né paawā, bē h'yy gadeja da, badäk hahŷŷ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do hā ŷ j'aa ketsē do hyb n'aa.*

17

Jesus ky n'aa etsēē do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m' Jesus bahajaa bā kā ta ti taheer'oot doo, wē hā taty däg, ti m' P'op Hagä Do hā taky n'aa ets'ēē kån:

—Ee, —näng mäh —kaja kån ŷ dajēp doo kā sahōnh hē sa hyb n'aa. Mametä a T'aah tak'ēp ta makamabaj'aa doo. ŷ mawehēē, ōm a T'aah weh'ēeh hyb n'aa, makabaj'aa do tametēeh hyb n'aa.

² Hā ŷ maban'oo däk sahōnh hē badäk hahŷŷ hā habong do ŷ bag'āās hyb n'aa, ŷ bedēeb had'yyt hē hyb n'aa a wē, hā ŷ manoo doo.

* **16:33** Badäk hahŷŷ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do hā Jesus j'aa ketsēē kån. Nesaa do Yb hā, sa hā mejūū do hā Jesus j'aa ketsēē kån na-āãj hē.

³ Hahỹ hedëb had'yyt hadoo do rawén gadoo: Õm, jããm hë sét had'op doo, P'op Hagä Do heh'äät do rabahapäh do hyb n'aa. Jesus Kristo, mamejõ hyng do rabahapäh do hyb n'aa na-ããj né hë.

⁴ Ý haja däk sahõnh hë hã ý mamejũũ doo. Tii hã õm ý wehëë däk badäk hahỹỹ bã.

⁵ Hỹỹ kã Ee, man'oo tak'ëp ý kabaj'aa hyb n'aa a matym gó, p'ooj ub, badäk hahỹ madu dahäng do pooj jé, a pa ý bawät noo gó, ý kabaj'aa doo da.

⁶ A ky n'aa ý metä wät badäk hahỹỹ hã habong do wób hã, hã ý manoo do sa hã. A karapee paa tii, ti man'oo däk do hã ýỹ. A ky n'aa raky dahé däk.

⁷ Sahõnh hë hã ý man'oo däk doo, a hanaa né ti rabahapëë däk hỹỹ kã.

⁸ Ti rawén hapäh, sa hã ý tab'ëës do hyb n'aa a kyyh hã ý manoo do paah, ti ragadoo. Baad rabahapäh, a wë naa né hë ýỹh. Õm né hë ý mejõ hyng doo, raky daheeh.

⁹ A hã ý ky n'aa etsëë sa hyb n'aa. Dooh ý ky n'aa ets'ëë bã badäk hahỹỹ hã dawëë a mahãnh habong do sa hyb n'aa. Hã ý manoo do sa hyb n'aa ý ky n'aa etsëë, a karapee rabahadoo do hyb n'aa.

¹⁰ Sahõnh hë karapé haa, a karapee né tii. A karapee, karapé haa. Sa hyb n'aa ý kawehëë däk.

¹¹ Dooh da badäk hahỹỹ bã ý ayyw wäd bã, a wë da ý bas'ëëg kãn. Ti d' hayyw kãn badäk hahỹỹ bã. Ti hyb n'aa, Ee, tsyt hë hawät do õm nesaa do mahãnh, mamo n'aa jesu da a hejój me, hã ý manoo doo me né hë, séd hã rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hã ër h'yyb hedoo doo da.

¹² Sa mahang ý hawät noo gó, ý mo n'aa jesu bong a hejój me, hã ý manoo doo me. Dooh h'yy kawareem pé nesaa do hã. Jããm hë sét hë nesaa do hã h'yy kawareem. Karejãã do pan'aa né tii. Ti tawén hadoo, a kyy kerih do kametëeh hyb n'aa.

¹³ Hỹỹ kã da, dooh sa mahang ý awäd wät bã kã. A wë da ý bas'ëëg kãn. Badäk hahỹỹ bã ý bawät nä bã ý her'oot nä ta tii, ý tsebë do baad sa h'yyb gó tabawät hyb n'aa.

¹⁴ Ý an'oo däk sa hã a kyyh. Badäk hahỹỹ hã habong do a hã h'yy kana'eeh do kamajë

däk sa hã, sa wób ranahado bong do hyb n'aa, sa see ý nahadoo do hadoo né tii.

¹⁵ Dooh ý ets'ëë bã mabasog hõm hyb n'aa badäk hahỹỹ bã habong do sa mahãnh. Jããm né hë ý etsëë a hã, mamo n'aa jesuu hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

¹⁶ Badäk hahỹỹ hã habong do a hã h'yy kana'eeh do wób nado tii, ta ti see ý nahadoo doo da.

¹⁷ Tsyt hë mabetyn däk hanãm do ky n'aa me, magen'aak do ramoo bok hyb n'aa. A kyyh né hë ti hanãm do ky n'aa.

¹⁸ Badäk hahỹỹ bã mamejõ hyng doo da ýỹh, tii da ý mejũũ sa hã badäk hahỹỹ hã habong do sa mahang.

¹⁹ Sa hyb n'aa ý kan'oo däk, tsyt hë magen'aak do ý moo wät hyb n'aa, ta ti na-ããj hë baad tsyt hë magen'aak do ramoo bok hyb n'aa.

²⁰ Sa hyb n'aa had'yyt nado ý ky n'aa etsëë. Ý ky n'aa etsëë na-ããj né hë ta jawén hã ý h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa, hahỹ sa kyyh hyb n'aa h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa.

²¹ Ý ky n'aa etsëë sahõnh hë hã ý h'yy ka'eeh doo, séd hã rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hã ër h'yyb hedoo doo da. Hëp ýỹ gó mabawät, a h'yyb gó ý bawät doo da. Ý karën séd hã rah'yy kata däk ër hã, badäk hahỹỹ hã habong do rabahapäh hyb n'aa õm né hë hã ý mejõ hyng doo.

²² Tak'ëp baad hadoo do hã ý man'oo däk do paa ý an'oo däk né sa hã, séd hã rah'yyb hedoo hyb n'aa, séd hã ër h'yyb hedoo doo da.

²³ Sa h'yyb gó ý bawät. Hëp ýỹ gó mabawät. Ý karën baad ub, séd hã rah'yyb hedoo, ý mamejõ hyng ta wób rabahapäh hyb n'aa, hã ý h'yy ka'eeh do hã makamahãnh ý makamahãnh do hadoo, ta wób rabahapäh hyb n'aa —näng mã Jesus taky n'aa etsëë bã.

²⁴ Ti m' taky hado kãn ta yb hã:

—Ee, —näng mãh —ý karën ý bawät bã rababok hã ý manoo doo. Ý karën rabahapäh ý kabaj'aa doo, bak ý tak'ëp gabarëeh doo, badäk hahỹ madu dahäng noo gó pooj jé, ý makamahãnh do hyb n'aa hã ý man'oo däk do paah.

²⁵ Ee, baad had'op do had'yyt moo wät do õm. Badäk hahỹỹ hã dawëë a mahãnh

habong doo, dooh né paawä òm rahapëë bā sa h'yyb gó, ŷ ti hapäh òm. B'ëeh hahŷ rahapäh ŷ mamejō hyng doo.

²⁶ A ky n'aa ŷ metä wāt sa hā. A ky n'aa ŷ metä had'yyt hē da sa hā, ŷ makamahān do sa h'yyb gó tabawāt hyb n'aa, ŷ na-āāj hē sa h'yyb gó ŷ bawāt hyb n'aa.

18

Jesus ramaso dāk do panyyg n'aa hahŷh

¹ Ti m', Jesus bahajaa bā kā taky n'aa etsëe doo, ahōm kån mā ta ma matëg sa daheeh. Kapŷŷj madarong doo, Kidorōn hād nāng do rabatsëg hōm. Tii bā tabanāng joom Oriib hād nāng doo. Tii bā, joom banāng bā Jesus baym.

² Judas, Jesus haëej dāk do tahapäh mā Jesus bahe'yym doo. Hajōō nuu me ta tii bā Jesus bahew'ëet ta ma matëg sa daheeh.

³ Ti m' Judas bahōm kån joom banāng bā. Warahén, ta wób P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa ramejūū doo, Parisëw ramejūū do na-āāj hē tamanaa. Bag enāh rabana. Kuman yt hā m' rabana.

⁴ Jesus hapäh ta h'yyb gó sahōnh hē ta hā rabad'oo doo. Ti hyb n'aa m' sa wë tabahōm, ti m' tabeaj kån:

—Jaa no n'aa bē ban'aa? —nāng mäh.

⁵ Ti m' raky hadoo:

—Jesus, Nasaréh buuj no n'aa —nāk mā sa kyyh.

—ŷ né hŷh —nāng mā Jesus sa hā.

(Sa mahang Judas, ky ken'yym doo gó haëej dāk do bagëet.)

⁶ “ŷ né hŷh” Jesus her'ood sii hē, sa jawén p'aa hēnh rakajäk tūū.

⁷ Ti m' Jesus beanh ēnh p'aa hēnh:

—Jaa no n'aa bē ban'aa? —nāng mäh.

—Jesus, Nasaréh buuj no n'aa —nāk mäh p'aa hēnh sa kyyh.

⁸ Ti m' Jesus ky hadoo:

—ŷ né hŷh, ŷ hanāng do bē hā —nāng mäh. —No na ŷ tado bā, bē an'oo hata haa rabahōm hyb n'aa —nāng mā Jesus sa hā.

⁹ (Ta tii d' Jesus wén edoo, “Doooh h'yy kawareem pé nesaa do hā”, ta yb hā taher'ood wāt do paa kametëeh hyb n'aa.)

¹⁰ Ti m' Simaw, Peed hād nāng do bado dāk ta sën-jeer, ta nabuuj hub hēnh hadäk

do tagakyd hōm mā aj'yy Maw-Kó hād nāng doo. P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äat do karom tii.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo Peed hā:

—Menyyw däg a sën-jeer. Doooh g'eeh ŷ gado bā ŷ ahoop doo, Ee anoo doo? —nāng mā Jesus ta hā.

Anas wë Jesus ramahūūm do ky n'aa hahŷh

¹² Ti m' warahén sa wahë n'aa, ta warahén n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sii hē ramaso dāk Jesus. Ramoo maw'yyd däg kån,

¹³ tii bā pooj jë ramahūūm aj'yy Anas hād nāng do wë. Kajapas mayb ti Anas. Ti noo gó P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äat do ti Kajapas.

¹⁴ Ta ti Kajapas né hē ta ti her'oot do paa Judah buuj sa wahë n'aa sa hā, “Taw'ääts hē sét hē dajëp sahōnh sa hē hyb n'aa”, hanāng doo.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahŷh

¹⁵ Simaw, Peed hād nāng doo, Jesus ma matëg see sii tabahōm warahén sa jawén. P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äat do hep'ëeh do ta ti ta ma metëek do seeh. Ti hyb n'aa rabanoo tabajëe suun tób wahoo gó, kahadë doo gó, Jesus ramajë sun doo gó.

¹⁶ Peed gada ta noo bā. Jesus ma matëg seeh, tób danāh hep'ëeh doo, anyyh p'aa hēnh maruus ta noo hagä n'aa wë tabetsëe hyb n'aa Peed bajëe suun hyb n'aa. Ti m' tamajë sun kån Peed.

¹⁷ Ti m' maruus, ta hadë noo hagä n'aa ky hadoo Peed hā:

—Nāng aj'yy ma matëg see nado òm? —nāng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Doooh ta ma matëg see ŷ do bā —nāng mäh.

¹⁸ Tak'ëp tabahahëem ti atsëm. Ti hyb n'aa tób danāh karom, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sii hē ragahō sooh tëeg sēh. Tëeg noo pa rabab'ëeh rikatëng hyb n'aa. Peed agëet katëng sa pa.

Sa wahë n'aa Jesus hā teanh do panyyg n'aa hahŷh

19 Ti nuuj jé m', tób gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do eanh mä Jesus ta ma matëg ky n'aa, tametëek do ky n'aa na-ãaj hë.

20 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Sahõnh hë ramaa napëe had'yyt hë ÿ her'ood wät doo —näng mäh. —Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hë, P'op Hagä Do tób n'aa yt hë na-ãaj hë ÿ ma met'ëeg wät paah. Dooch kejën gó ÿ her'ood bä —näng mäh.

21 —Hëd n'aa hã ÿ bë beanh? Bë eaaj këh ÿ maa new'ëe do sa hã. Ta ti rahapäh ÿ her'ood wät doo —näng mä Jesus kyyh.

22 Ta tii d' Jesus baher'oot do hyb n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa see Jesus ta tapa ewyh wät, ti taky hadoo:

—Tii da ji kyyh P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do hã? —näng mäh.

23 Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Mametä nesaa do ky n'aa ÿ her'ood bä. Baad hadoo do ÿ her'oot do p'ãã ÿ matapa ewyyh? —näng mä Jesus ta hã.

24 Ti m' Anas mejũũ mä ramahũũm Jesus, Kajapas, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do wë. Moo kamewyyt nä m' Jesus.

P'aa hënh Peed ky n'aa jejën do Jesus panyyg n'aa hahÿÿh

25 Ti m' tëeg noo pa Peed katëng bä, rabeaaj kãn mä ta hã:

—Ta ma matëg see nado õm? —näk mäh.

Ti m' Peed ky n'aa jejën:

—Dooch. Ta ma matëg see nado ÿÿh —näng mäh.

26 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom seeh, Peed nabuuj gakyd hõm do wakããn ky hadoo:

—Õm nado ta ti ÿ hapäh do ta sii, joom mahang? —näng mä ta kyyh.

27 Ti m' p'aa hënh Peed ky n'aa jejën ënh. Tii bä karaak ky ganä kãn, tabah'ÿÿ kãn.

Pirato häd näng do wë Jesus ramahũũm kãn do panyyg n'aa hahÿÿh

* **18:28** Dooch Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä, Judah buuj nadoo do tób bä rabajëe pä bä. Hasus do hadoo sa hã P'op Hagä Do matym gó red'oo, tii d' radoo bä. Ta ti hedoo doo, dooch rahaja bä Pas-kowa tä n'aa rawëe bä. † **18:32** Judah buuj radajëeb bä paawä, pä me paawä ramakut. Roma buuj radej'ëep, b'aa kajatsëk do hã rabepëem däk. B'aa kajatsëk do hã Jesus dajëp, ta daaj hë paa tabaher'oot.

28 Ti m', Kajapas tób bä naa ramahũũm kãn Jesus aj'yy Roma buuj Judah hãj n'aa bagä n'aa tób hënh, Pirato häd näng do wë. Jati pé bap paa m' tii. Judah buuj wahë n'aa Jesus man'aa doo, dooch rajëe pä bä Roma buuj tób gó. Rakarën mä baad ratayy rabawëh nä do hyb n'aa Pas-kowa tä n'aa.*

29 Ti hyb n'aa Pirato banyyh sa wë, ti m' taky hadoo:

—H'ëed p'ãã bë ky n'aa tapaa hahÿ aj'yy? —näng mäh.

30 Ti m' raky hadoo:

—Moo nesaa do tanado bä, dooch paawä ãã haëej bä a hã —näk mä sa kyyh.

31 Ti m' Pirato ky hadoo:

—Bë né hë ky n'aa etyy ta hã bë ky n'aa jaw'yyk do banoo doo da —näng mäh.

—Dooch ãã haja bä ãã dajëeb bä. Dooch Roma buuj ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä —näk mä sa kyyh Pirato hã.

32 Tii d' tawén hado kãn, nyy d' tadajëp Jesus her'ood wät do paa kametä wät hyb n'aa.†

33 P'aa hënh Pirato bajëe suun tób gó, Jesus tanaëenh mä ta wë, teaaj kãn:

—Õm Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

34 Ti m' Jesus ky hadoo:

—A ky gabuuj hë ti meanh? Õm ta wób ramaher'oot do këh ÿ n'aa hyb n'aa mabeanh? —näng mä Jesus.

35 Ti m' Pirato ky hadoo:

—Judah buuj nado ÿ hÿÿh —näng mäh. —A wakããn, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa ti õm haëenh hã ÿÿ. H'ëed p'ãã? —näng mä Pirato.

36 Ti m' Jesus ky hadoo:

—Badäk hahÿÿ bä nado ÿ bag'ããs doo. Badäk hahÿÿ bä tado bä paawä, karapé haa ÿ ramo n'aa jesu paawä Judah buuj sa wahë n'aa sa mahãnh. Badäk hahÿÿ bä nado ÿ bag'ããs doo —näng mäh.

37 Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bä, õm né hë hãj n'aa wahë n'aa? —teanh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Ehub né hē ōm tii d' hanäng. Baad hadoo doo, heh'äät do ky n'aa ȳ her'oot hyb n'aa ȳ benäng, ti hyb n'aa né hē ȳ bahyng badäk hahȳȳ bā. Baad hadoo do ky n'aa gen'aak do ky daheeh ȳ her'oot doo —näng mä Jesus Pirato hā.

³⁸ Ti m' Pirato ky hadoo:

—H'ëäd ti baad hadoo do mahanäng? —näng mäh.

Ti m' nyyw hē Pirato banyyh Judah buuj sa wē. Ti m' taky hadoo sa hā:

—Dooh ȳ aw'yyt pé ta hā ky n'aa ketyy doo —näng mäh.

³⁹ —Pas-kowa bē teheb'ëes do hā bē mehejō ȳ bado nyyh ȳ dawäts geēt do seeh. Bē karēn ȳ ado nyyh bē matym n'aa Judah buuj wahē n'aa ramaneēēnh doo? —näng mäh.

⁴⁰ Ti m' raky hadoo, tak'ëp mā rageēēnh:

—Ta ti nado āā karēn! —näk mäh. —Barabas hād näng do ti āā karēn! —näk mäh.

Roma buuj wē h'y'y kawereem do see paa ti Barabas.

19

Jesus raky n'aa ety däk do b'aa hā tadajëp hyb n'aa panyyg n'aa hahȳȳh

¹ Ti m' Pirato mejūū Jesus rabahewyyh.

² Ti m' hetëk do moo m' warahén ramap'ōöd däk, ta nuu gó m' radaso kän. Ti m' radasuun jëng ta hā ta hatsë hahiin doo.*

³ Ti m' hajōō nuu me m' rabena ta wē raky n'aa ej'ees hyb n'aa. Hahȳȳ d' mā sa kyyh:

—Kaweh'ëēh Judah buuj sa wahē n'aa! —näk mäh.

Ti m' ratapa ewyyh hajōō nuu me.

⁴ Ti m' p'aa hēnh Pirato ber'oot Judah buuj sa sii:

—Ȳ manyyh da hȳȳ kā bē wē ta w'oo hā, dooh ȳ aw'yyt pé ta hā ky n'aa ketyy do hā bē bahapäh hyb n'aa —näng mäh.

⁵ Ti m' ta nu gaheen n'aa hetëk do mooh, ta hatsë hahiin doo gó tabanyyh bā, Pirato ky hadoo sa hā:

—Bē hegāā! Geēt hahȳ aj'y'y —näng mäh.

⁶ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa Jesus rabahapäh bā, nyyw hē rageēēj bong:

—Mepëēm däg, mepëēm däg! —näk mäh.

Ti m' Pirato ky hadoo:

—Bē né hē hepëēm däk. Ȳ ti dooh ȳ aw'yyt pé ta hā ky n'aa ketyy do hā —näng mä Pirato.

⁷ Ti m' Judah buuj wahē n'aa raky kah'ūūm ta hā:

—Āā ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa hyb n'aa taw'āāts hē tadajëp né hē, P'op Hagä Do T'aah tabanäng do hyb n'aa —näk mā sa kyyh.

⁸ Pirato maa newë däk bā tii da, tak'ëp mā tabeyym tii bā kā.

⁹ Ti m' p'aa hēnh tabajëē suun tób gó, ti m' Jesus hā tabeaanh:

—N'y'y hēnh naa ōm? —näng mäh.

Jesus kawanaj'āān né paawä, dooh m' taky gado bā.

¹⁰ Ti m' Pirato ky hadoo ta hā:

—Dooh maky gado bā? Mahapäh né hē, ȳ hajaa ȳ mejō bā ōm raberéd hōm hyb n'aa, ȳ hajaa na-āāj hē ȳ mejō bā ōm rabepëēm däk —näng mā Pirato.

¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Dooh paawä mahaja bā hā ȳȳ, P'op Hagä Do nan'oo bā. Ti hyb n'aa, ȳ haëej däk do sa hā, a hā hanäng do nesaa do bahānh sa hā —näng mā Jesus Pirato hā.

¹² Ti m' ta ti Pirato maa newë däk bā takarēn paawä taberéd hōm Jesus. Tak'ëp mā Judah buuj rageēēj had'yyt hē tii bā:

—Ta ti aj'y'y meréd hōm bā, dooh Sesa, sahōnh hē bā wahē n'aa h'y'yb hata mado bā. Hāj n'aa wahē n'aa hanäng doo, Sesa tahyb n'aa wareem —näk mā sa kyyh.

¹³ Ti m' Pirato maa napäh bā m' ta tii, tamanyyh Jesus, ahyy sooh mā ji ky n'aa etyy n'aa tyng jó. Pā ta yt ta tii bā. (Eberew kyy me ramaneēēnh ta ti Gabatah.)

¹⁴ Pas-kowa rataheb'ëes do pooj jé noo gó m' tii. Wasyk mäh. Ti m' Pirato ky hadoo Judah buuj sa hā:

—Geēt hahȳ bē wahē n'aa —näng mäh.

¹⁵ Ti m' raky hadoo tak'ëp:

* **19:2** Raky n'aa mes'uunh do ky n'aa m' ti hetëk do moo ramap'ōöd däk do ta nuu gó radasoo doo. Sa wahē n'aa soog ky n'aa ti ta tii. Ti hadoo né hē ēnh ta hatsë hahiin doo. Sa wahē n'aa hatsë ky n'aa né ti ta tii ēnh.

—Mado hōm, mado hōm, mepëem däg! —
näk mäh.

—Bë wahë n'aa ÿ epëem däk g'eeh? —
näng mä Pirato.

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo
heb'ooh do sa wahë n'aa raky hadoo:

—Jääm né hë sét hë ää wahë n'aa, Sesa!
—näk mäh.

¹⁶ Ti m' tagadëeg ub kä, Jesus Pirato ba-
haëej däg kän sa hä takepëem däk hyb n'aa.

Jesus rabepëem däk do panyyg n'aa hahÿÿh

Ti m' warahén sa hä kä takahaëej däk
Jesus.

¹⁷ Ta daaj hë Jesus besoo hōm b'aa ra-
hepëem däk do pan'aa ta hä. Ji Nu Gabóg
K'yy ramaneëenh doo hënh ramahũüm.
(Eberew kyy me ramaneëenh ta tii bä
Gogota.)

¹⁸ Tii bä rabepëem däk b'aa kajatsëk do
hä kä. B'aa kajatsëk do wób hä rabepëem
däk na-ääj hë pawóp hë ajyy. Hub hënh ta
see hahäng, s'ÿÿ hënh ta see hahäng. Hōō gó
Jesus kahepëem däk do bahäng.

¹⁹ Pirato kyy gó raberii bong ta heen
n'aa, ti m' p'op, Jesus nu gad'oo pong jé,
rabepëem däk. Hahÿÿ da m' takerih ta
hä: “Jesus, Nasaréh buuj, Judah buuj wahë
n'aa hahÿÿh.”

²⁰ Edah tii, Jerusarënh bä naa. Ti hyb n'aa
hajōk ner'ood bong kerih doo. Tamawoob
hë kyyh takamerih doo: Eberew kyy me,
Ratīn kyy me, Gereg kyy me.

²¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo
heb'ooh do sa wahë n'aa rabahōm kän Pi-
rato wë, ti m' raky hadoo:

—Merii manäh: “Judah buuj sa wahë
n'aa”, hanäng doo da. Taw'ääts hë merii:
“Ta daaj hë Judah buuj sa wahë n'aa ta-
banäng hahÿ aj'yy” —näk mä sa kyyh.

²² Ti m' Pirato ky hadoo:

—Taw'ääts hë ÿ erii wät doo. Dooh ÿ
ahÿÿd wäd bä —näng mä sa hä.

²³ Ti m' Jesus warahén rabepëem däk do
jawén paa bä m', rabasog hōm ta saroor.
Retyn hōm ji meheet pé hadoo do sa hä. Sét
hë, ta hatsë, mad'aak kanasuuh doo.

²⁴ Ti m' raky hadoo:

—Dooh ër as'ëed bä hahÿÿh. Hamäh, ma-
suuj ër moo bong ër bahapäh hyb n'aa jaa
wë tabaym —näk mä sa kyyh.

Ti tawén hadoo, P'op Hagä Do kyy kerih
do kametëeh hyb n'aa. Hahÿÿ da takerih ta
ti ky n'aa:

“Rabetyn hōm sa hä hë saror ÿÿ.
Masuuj ramoo bong saror ÿ hyb n'aa.”†

Tii da né hë warahén ramoo boo kän.

²⁵ B'aa kajatsëk do Jesus hadäk do dewë
hä, ti ab'ëeh ta ÿÿn, ta kaat, Keropas häd
näng do ÿÿm Marija häd näng doo, Marija
Madarën häd näng do daheeh.

²⁶ Ti m' Jesus bahapäh bä ta ÿÿn, ta
ma matëg seeh, tak'ëp takamahän do
rabab'ëeh bä, Jesus ky hadoo ta ÿÿn hä:

—Gëet ta ti a t'aah —näng mäh.

²⁷ Ti m' ta ma matëg hä m' taky hadoo:

—Gëet ti a ÿÿn —näng mä Jesus ta ÿÿn ky
n'aa hä.

Tii bä kä, ta ti tagado kän Jesus ÿÿn ta tób
bä kä, tabahag'ääs hyb n'aa kä.

Jesus dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ta jawén kä, sahōnh hë tabahaja däk bä
kä tamoo wät do paah, P'op Hagä Do kyy
kerih do kametëeh hyb n'aa kä taky hado
kän: “ÿÿ hoo kaanh”, näng mäh.

²⁹ Ti asooh tii bä uwa s'ëeb oow. Ti m'
raheh'oos sapum doo, Jesus hä rabanoo
hyb n'aa. B'aa isop häd näng do hä radadäk,
ti rabanoo p'op, Jesus beëek hyb n'aa ta
naëng hadoo.

³⁰ Jesus beëek do jawén paa bä, taky
hadoo:

—Jääm né kä ÿ moo wät doo —näng mäh.

Ti m' ta nu wakoo däg kän, ti m' h'yy
keréd hōm mäh.

³¹ Saab pooj jé m' ti ta tii. Saab pooj jé
né hë m' ta ti Judah buuj rabahenyww hōm
Saab hä rakamehehāk hyb n'aa. Tak'ëp
ratayy ti noo gó, Pas-kowa noo gó tabadoo
do hyb n'aa. Dooh Judah buuj rakarën bä
Saab hä rapadäg nä bä kepëem padëek doo.
Ti hyb n'aa rabetsëe Pirato hä tamejuũ hyb
n'aa warahén ragetëh bong hyb n'aa sa
tsyym k'yy, nayyw hë radejëp hyb n'aa. Ra-
betsëe rasog hyk hyb n'aa sa kamag Saab
du doo do pooj jé.

³² Ti m' Pirato mejũũ warahén sa tsyym k'yy raġetġh bong hyb n'aa. Ti m' Jesus pa hadāk do raġetġh bong ta tsyym k'yy, ta jawén mǎ ta see tsyym k'yy.

³³ Jesus tsyym k'yy raġetġh paawǎ, tii bǎ rabahapǎh Jesus dajġp. Dooh Jesus rat-syym k'yy ġetġh boo bǎ.

³⁴ Ti warahén bejǒh kǎn ta baa bǎ. Ti m' majyyw banyyh naġng mahang. Dajġp né kǎ m'.

³⁵ Aj'yy ta ti hapǎh doo, baad tabaher'oot ta ti ky n'aa. Dooh daap tamenǎ bǎ. Ta ti aj'yy hapǎh né hġ, te hub né hġ taher'oot doo. Ta ti tawén erii wǎt hahỹỹ hǎ, bġ na-ǎǎj bġ ky daheeh hyb n'aa, bġ h'yy ka'eeh hyb n'aa.

³⁶ Jesus tsyym wén ganetġġh, P'op Hagǎ Do kyy kerih doo gó kerih do kametġġh hyb n'aa. Hahỹỹ d' paa m' takerih ta ky n'aa: "Dooh da ta k'yy ġatġh is pġh."‡

³⁷ Rawén baa ejooġ, hahỹ kerih do paa kametġġh hyb n'aa: "Raheġ'ǎǎs da rabaa ejooġ do wġ."§

Jesus radakǎ jġng do pǎ gó panyyg n'aa hahỹỹh

³⁸ Tii bǎ kǎ, Jesus kamag n'aa paa Josġh, panang Arimatsija hǎd nǎng do buuj hadoo doo, bet's'ġġ kǎn Pirato hǎ. Jesus h'yyb hata ta ti Josġh. Dooh tametǎ bǎ ta h'yyb, ta hǎ tah'yy ka'eeh doo, tajeỹỹm do hyb n'aa Judah buuj sa wahġ n'aa wób. Ti m' Pirato bahaġġj dǎk ta hǎ. Ti m' Josġh bana, tado hyy kǎn mǎ Jesus kamag n'aa paah.

³⁹ Nikodġm Josġh hata. Nikodġm né hġ tii, p'ooj ub Jesus heġ'ǎǎs do atsġm. Nikodġm manaa mǎ 35 m' ta nu jawyg b'aa s'ġġb buu benyym doo. Aroġ ramaneġġnh do s'ġġb, miir ramaneġġnh do s'ġġb ta ti buu benyym.

⁴⁰ Ti m' Jesus kamag n'aa paa rahabġn dǎk pǎǎn me, hawak doo me, rino hǎd nǎng do s'ġġb. Buu benyym mǎ ta hǎ. Judah buuj rabahed'oo doo da né hġ rabad'oo Jesus kamag n'aa hǎ.

⁴¹ Jesus rabepġġm dǎk doo bǎ ti anǎng joom. Ti mahang tagadǎk papuuj kamag hood, pǎ gó ragagots dǎk doo.

⁴² Saab pooj jġ, Judah buuj rabahenyww hōm noo gó tado hyb n'aa, p'eets hġ ta ti kamag n'aa hood tagadǎk do hyb n'aa na-ǎǎj hġ, tii b' né radasuun jġġ kǎn Jesus kamag n'aa.

20

Jesus ganǎ wǎt do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' bǎp paah, met'uuh hǎ, badajung nǎ, Marija Madarġn hǎd nǎng do bahōm kǎn pǎ gabaho doo hġnh, Jesus kamag n'aa radasuun jġng hġnh. Taheġ'ǎǎs mǎh, noo ġasġġts hōm gabaho do ty ġatsġ.

² Ti m' tawaj'aa jġng Peed, Jesus ma matġġ baad Jesus kamahǎn do daheeh rabab'ġġh hġnh. Ti m' taky hadoo pawóp hadoo do sa hǎ:

—Rado nyh Tak'ġp Hyb N'aa Jawyk Do kamag n'aa. Dooh ǎǎ hapġġ bǎ n'yy hġnh ramahũũm —nǎng mǎ ta kyyh.

³ Ti m' Peed, Jesus ma matġġ see daheeh ah'ũũm mǎ Jesus kamag n'aa hood ġadǎk hġnh.

⁴ Waj'aa h'ũũm. Tak'ġp Jesus ma matġġ see wajaah ta pooj jġ. Peed pooj jġ takajaa.

⁵ Ta noo bǎ takajaa bǎ, dooh tajġġ suun bǎ. Nu hyy dǎk, tabaheġ'ǎǎs ta gó. Tahapǎh pǎǎn hewak doo, rino hǎd nǎng do s'ġġb.

⁶ Ti m' Peed, duu hġnh hana do kaja nǎ. Gabaho doo gó tabajġġ suun. Pǎǎn hewak doo, Jesus kamag n'aa ramahabġn dǎk do paah, tahapǎh.

⁷ Pǎǎn hawak doo, ta mamets jesuu n'aa paah, tahapǎh na-ǎǎj hġ. Ti asooġ tsyt hġ, baad takamatġh dǎk.

⁸ Tii bǎ m' Jesus ma matġġ seeh, pooj jġ kajaa doo, bajġġ suun kǎn. Ta ti tabahapǎh bǎ kǎ, Jesus ganǎ wǎt do taky dahġ kǎn.

⁹ (Dooh tagah'ood nǎ bǎ sa hǎ P'op Hagǎ Do kyy kerih doo gó taher'oot doo, Jesus ganǎ wǎt da hanǎng doo.)

Marija Madarġn hǎ Jesus kasee do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁰ Ti m' rabajġk sa tób hġnh.

¹¹ Marija Madarġn baym kamag hood paa noo bǎ. Aoot mǎh. Ta ód gó tanu hyy dǎk gabaho doo gó tageġ'ǎǎs hyb n'aa.

‡ 19:36 Esodo 12.46, Numeros 9.12, Saaw-Mo 34.20 § 19:37 Sakarija 12.10 hǎ takerii dǎk tii. Dooh warahén raky n'aa napġġ bǎ ta ti kerih doo. P'op Hagǎ Do né hġ hanoo, kerih do kametġġh hyb n'aa.

12 Tii bā m' pawóp hē ãās tabahapäh. Hewak mä sa saroor. At'oonh mä Jesus kamag n'aa basooh do paa bā m'. Ta nuu hēnh tabanäng hēnh mä ta seeh, ta tsyym tabanäng hēnh ta seeh.

13 Ti m' ãās rabeaanh ta hā:

—H'ëed p'ãã mabaoot? —näk mäh.

Ti m' taky hadoo:

—Rado hōm wahē ŷ n'aa. Dooh ŷ hapëe bā n'yy hēnh rahed'oo —näng mä Marija Madarēn.

14 Ti m' ta jawén p'aa hēnh tabegãã wät. Taheg'ãās mä Jesus tii bā hagëet. Dooh m' tah'yy ganny bā Jesus tado bā.

15 Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—H'ëed p'ãã mabaoot? Jaa ta ti mesoos doo? —näng mäh.

Ta tii bā joom mahang moo hew'ëet do ted'oo mäh. Ti hyb n'aa taky hadoo ta hā:

—Ōm tado bā ti hado nyyh, maher'ood hā ŷ n'yy hēnh mamahũm, ŷ behëen hyb n'aa ta kamag n'aa —näng mä Marija Madarēn.

16 Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Marija! —näng mäh.

Ti m' Marija ty kaw'ōöd dāk ta wē, ti m' Eberew kyy me* taky hadoo:

—Raboni! —näng mäh. (“Ma matëg”, tahanäng pé m' tii.)

17 Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—Moo dëe manā hā ŷŷ —näng mäh. —Dooh Ee wē ŷ ewäd s'ëeg nā bā. Ahōm hāj haa hedo padëek do sa wē. Hahŷŷ da maher'ood sa hā kēh ŷ n'aa: “ŷ asëek Yp ŷ wē, bē Yb na-ãāj, P'op Hagä Do ŷ h'yy kaha'eeh doo, bē h'yy kaha'eeh do wē”, tii da a kyyh —näng mä Jesus ta hā.

18 Ti m' Marija Madarēn bajëng Jesus ma matëg sa wē. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do tahapäh mä tanooh. Tapanäk sa hā Jesus kyyh.

Ta ma matëg hā Jesus kasee do panyyg n'aa hahŷŷh

19 Ti noo gó né hē m', met'uuh hā, atsëm, séd hā Jesus ma matëg rakata padëek. Baad ranoo gatsëe dāk ta tëg me tób nooh, sa wahē n'aa rajeŷŷm do hyb n'aa. Ti m' Jesus kas'ee g'ëed kån sa mahang, ti m' takedëng sa hā:

—Taw'ãäts hē bē P'op Hagä Do h'yyb en'yyim —näng mäh.

20 Takedëng do jawén paa bā tametëeh sa hā ta mooh, ta baa. Tak'ëp ta ma matëg ratsebee bong Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rabahapäh bā kã.

21 P'aa hēnh Jesus ky hadoo sa hā:

—Bē P'op Hagä Do h'yyb en'yyim —näng mäh. —Ee ŷ tamejũũ doo da, bē ŷ mejũũ hŷŷ kã —näng mäh.

22 Ti m' tapahuunh sa wē, ti m' taky hadoo:

—Bē gado P'op Hagä Do Sahee —näng mäh.

23 —Bē hyb n'aa mabaan bā nesaa do sa mo haj'aa, P'op Hagä Do mabaan né sa hā. Bē hyb n'aa manabaan bā sa hā, dooh P'op Hagä Do mabaan bā sa hā —näng mäh.

24 12 hedoo do sa seeh, Toméh häd näng doo, “Kawareeh” ramaneëenh doo, dooh sa mahang Jesus kasee bā.

25 Ti m' ta wób rabaher'oot bā Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rahapäh doo, dooh taky dahé bā.

—Atapuwa tyw n'aa ŷ nahapëe bā ta moo hā, moh ŷŷ me ŷ manep'aa bā atapuwa tyw n'aa ta moo hā, ta baa rejooh do tyw n'aa na-ãāj hē, dooh ŷ ky dahé bā! —näng mä Toméh.

26 Ti m' met'uuh see hā, p'aa hēnh ta ma matëg rakata p'ëe tób gó. Toméh sa sii kã. Noo gatsëe né paawä tób, Jesus kas'ee g'ëed kån sa mahang, ti m' takedëng sa hā:

—Bē P'op Hagä Do h'yyb en'yyim —näng mäh.

27 Ti m' Toméh hā taky hadoo:

—Mamep'aa hahŷŷh —näng mäh. —Mahegãã moh ŷŷ. Magadahëe a mooh, mamep'aa bah ŷŷ bā —näng mäh. —Maky sëew manäh! Maky dahé! —näng mä Jesus Toméh hā.

28 Ti m' Toméh ky hadoo:

—Wahëh ŷ n'aa, P'op Hagä Do ŷ h'yy kaha'eeh do òm! —näng mä Toméh kyyh.

29 Ti m' Jesus ky hadoo ta hā:

—ŷ mahapäh do hyb n'aa mawén ky da-heeh. P'op Hagä Do ky n'aa edëng da jé ŷ ranahapëe né paawä ky dah'eeh doo —näng mä Jesus.

* 20:16 Judah buuj sa kyyh ti Eberew kyyh.

³⁰ Hajōng nä Jesus pehuunh ta ma matëg rabahapäh bä. Dooh ta ti takerii bä hahÿÿ hä.

³¹ Hahÿÿ hä kerih do wén kerii wät, Jesus ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, P'op Hagä Do T'aah bë ky daheeh hyb n'aa. Ta hä bë h'yy kae bä, bë d' edëb had'yyt hë P'op Hagä Do wë Jesus hyb n'aa.

21

Karaj'aa nabyy hä Jesus kas'ee wät do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ta jawén Jesus kas'ee wät p'aa hënh ta ma matëg sa hä karaj'aa Tiberijas* häd näng do nabyy me. Hahÿÿ d' paah:

² Simaw Peed häd näng doo, Toméh (“Kawareeh” ramaneënh doo), Natanajéw häd näng doo (panang Kanah, Garirej häj n'aa bä hana doo), Sebedew häd näng do taah, pawóp hë Jesus ma matëg wób, séd hä rababoo däk.

³ Ti m' Simaw Peed ky hadoo sa hä:

—Tah'ÿÿb ÿ es'aak —näng mäh.

—Ej. A sii äã bah'üüm —näk mä ta wób sa kyyh.

Ti m' rabaw'ëenh. H'oo yb gó ragatsëg t'oonh. Ti m' rabesaag kän. Resaag had'yyt hë paawä atsëm, dooh sa mo haj'aa péh.

⁴ Báp paa Jesus bag'ëed kän karaj'aa takëen hä. Dooh ta ma matëg rah'yy genä bä Jesus tado bä.

⁵ Ti m', tii b' naa Jesus naëenh:

—Najis haa —näng mäh. —Äkä, bë mo haj'aa? —näng mäh.

—Tabad'op hë äã mo haj'aa —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hë hub hënh tabanäng hënh bë datu karahi, tii bä bë mo haj'aa enäh da —näng mäh.

Tii d' rabad'oo bä kä, hajōng tah'ÿÿb karahi gó. Dooh rahaja bä rej'ooj nä bä, tak'ëp hajōng do hyb n'aa tah'ÿÿb.

⁷ Ti m' Jesus ma matëg baad Jesus kamahän do ky hadoo Peed hä:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do né tii —näng.

Ti m' Simaw Peed häd näng do maa napäh bä kä Jesus tii, tahanäng doo, nayyw hë tadadäg däk ta hatsë pooj jé tado nyyh

dó. Ti tabahop tame, Jesus wë tabatsóm hōm hyb n'aa.

⁸ Ta wób ah'üüm ta jawén h'oo gó. Edah ta nabyy. 100 meet tahyb n'aa péh. Ti hyb n'aa karahi rabejoonh tame naa.

⁹ Rakajaa bä kä ta nabyy me, tëëg sëh hahōng do rahapäh. Tah'ÿÿb kejä ta jó. Pawóp na-ääj päw tii b' hatoonh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë mana tah'ÿÿb bë mo haj'aa wób —näng mäh.

¹¹ Ti m' Simaw Peed gatsëk h'oo gó. Tii b' naa tabej'ooj nä kän karahi. Hajōng tah'ÿÿb hew'äp do ta gó. 153 tah'ÿÿb. Jawyg né paawä, dooh karahi gekog boo bä.

¹² Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—B'ëep bë ana, bë awëeh —näng mäh.

H'yyb e'ÿÿm “Jaa òm?” rawén neanh. Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do né sa hä.

¹³ Ti m' Jesus bado däk päw, tah'ÿÿb daheeh, ti m' taban'oo däk sa hä.

¹⁴ Tamawoob nuu me däg tii, Jesus kasee do sa hä, taganä wät do jawén paa bä.

Peed sii Jesus her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁵ Rabahaja däk bä rawëh doo, Jesus ky hadoo mä Simaw Peed hä:

—Simaw, Jowāw t'aah, ta wób ÿ rakamahän do bahänh ÿ makamahän? —näng mäh.

—ÿÿ —näng mä Peed. —Mahapäh né hë òm ÿ gen'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagää masäh ÿ b'éé taah hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁶ P'aa hënh Jesus beaanh ta hä:

—Simaw, Jowāw t'aah, ÿ né makamahän? —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

—ÿÿ —näng mäh. —Mahapäh né hë òm ÿ gen'aak —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagää masäh ÿ b'éé hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁷ Ti m' tamawoob nuu me däg kä tabeaanh ënh:

—Simaw, Jowāw t'aah, ÿ né magen'aak? —näng mäh.

* 21:1 Karaj'aa häd see Garirej, ta häd see Genesaréh. Tamawoob hë ta häd.

Peed hyb n'aa tón wät mä tamawoob nuu me, “ÿ makamahän?” tahanäng do hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Hyb N'aa Jawyk Doo, —näng mäh — sahõnh hẽ mabahapäh. Mahapäh né hẽ õm ÿ gen'aak doo —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahagãã masãh ÿ b'éé hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁸ —Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: Mapapunh nä bä mabeheh'yyh, mabaheh'ũũm mah'yyb däng doo hẽnh. Mawah'ëë däk bä kä, madajoom da a mooh, õm da ramaw'yyd däk, makanarën hẽnh õm da ramahũũm —näng mä Jesus ta hã.

¹⁹ (Ta tii d' tawén her'oot, tametëeh hyb n'aa nyy da Peed dajëp, tadajëp do hã P'op Hagä Do kawehëë däk hyb n'aa.)

Ti m' Jesus ky hadoo Peed hã:

—Hamäh, jawén ÿ ahõm —näng mäh.

Jesus ma matëg baad Jesus kamahän do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Dawë hã Jesus sii Peed bawät bä kä, ta jawén p'aa hẽnh tabegãã wät. Tahapäh Jesus ma matëg baad Jesus kamahän do sa jawén hana doo. (Ti né hẽ ta ti Jesus ma matëg Pas-kowa tä n'aa rabawëh noo gó p'eets hẽ takatahã däk Jesus hã, “Jaa ti õm haëënh doo, Hyb N'aa Jawyk Doo”, heanh doo.)

²¹ Ta ti Peed bahapäh bä, tabeaanh mä Jesus hã:

—H'ëed hado da ër jawén hana do hã? —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo:

—ÿ karën bä paawä tanadajëb bä, p'aa hẽnh hÿ pong jé naa ÿ bahyng bä kä, hẽd n'aa ti a hã? ÿ karën ti õm hëp ÿ hata had'yyt hẽ —näng mä Jesus Peed hã.

²³ Ta tii d' Jesus her'oot do hyb n'aa, rarer'ood hõm kãn Jesus ma matëg sa mahang, dooh m' ta ti Jesus ma matëg dajëb bä. Dooh tii d' Jesus edo bä. Jããm hẽ hahÿÿ da Jesus kyyh: “ÿ karën bä paawä tanadajëb bä, p'aa hẽnh hÿ pong jé naa ÿ bahyng bä kä, hẽd n'aa ti a hã”, näng paa m' Jesus ta hã.

²⁴ ÿ né hẽ ti ta ti ta ma matëg. ÿ né hẽ ta ti Jesus ky n'aa her'oot doo. ÿ né hẽ hahÿ

ta ky n'aa herii wät doo. Baad ÿ bahapäh, te hub né hẽ sahõnh hẽ ta ky n'aa ÿ erii wät doo.

²⁵ Hajõng Jesus moo wäd wät do ÿ nerii wät doo. Hã ÿÿ, ji erii bä paawä sahõnh hẽ, dooh paawä badäk hahÿ tahaja wäd bä ta tyw n'aa, ji erii bä sahõnh hẽ. Jããm hẽ kä.

Atos Jesus mejũũ do ramoo bok do paa panyyg n'aa hahỹỹh

P'op Hagä Do Sahee Jesus ky n'aa enooh do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁻² Teopiro, õm ti ÿ ma erih. Pooj jé ÿ erii wät doo gó, ÿ erii wät sahõnh hẽ Jesus mo haj'aa paah, tama metëek do paa na-ãaj hẽ, hỹ pong jé Jesus bas'ëeg kãn P'op Hagä Do an'oo bã. Hỹ pong jé tabasëek do pooj jé, P'op Hagä Do Sahee kyy gó, tamejũũ do sa hã, tasëew hõm do sa hã, Jesus maher'ood hõm nyy d' rabad'oo da. Sahõnh hẽ ti ÿ erii wät, pooj jé ÿ erih do hã.*

³ Ti m' Jesus dajëp jawén paa bã kã m', Jesus kas'ee wät sa hã. Baad takas'ee wät sa hã. Baad tametëeh sa hã rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa, edëb wät né hẽ rabahapäh hyb n'aa. Hajõõ nuu me takametëeh sa hã. 40 m' ta ãh takas'ee wät sa hã. Taher'oot mã sa hã ji P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa, ji tah'yyb mahũũm do ky n'aa.

⁴ Ti m', ta see pé noo gó m', sa sii tabawëh noo gó m', hahỹỹ d' mã tamejũũ sa hã:

—Panang Jerusarënh bã bẽ ayyw dó. T'ĩ hẽnh da bẽ gada Ee ky n'aa enooh doo, ta Sahee, bẽ hã ÿ her'oot do paah.

⁵ Hahỹ né hẽ ti ÿ her'oot do paah: “Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun wät naëng me. Dooh ta ãh hajõõ bã, bẽ hã P'op Hagä Do banoo ta Sahee bẽ h'yyb tym gó, bẽ tah'yyb mahũũm hyb n'aa” —nãng mã Jesus ta mejũũ do sa hã.

⁶ Ti m' ta see pé noo gó, rakata padëek bã séd hã, tamehej'ũũ do reanh Jesus hã. Hahỹỹ d' mã sa kyyh:

—Hahỹỹ hã mabanoo ãã hã, Isaraéw buuj hã, ãã wahë n'aa, ãã tabahag'ããs hyb n'aa? —nãk mã sa kyyh ta hã.

⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh bẽ panyyg enäh do jawén tado bã, Ee ky dãng do heen n'aa ta hejój hã. Dooh ti hyb n'aa tado bã.

⁸ P'op Hagä Do Sahee bajëë suun bã bẽ h'yyb tym gó, tii bã da bẽ h'yyb tym

hejoonh, küh ÿ n'aa bẽ baher'oot hyb n'aa. Küh ÿ n'aa bẽ her'ood da panang Jerusarënh bã, Judah häj n'aa bã, Samarija häj n'aa bã na-ãaj da. Badäk hahỹ haw'ãäts hẽ da bẽ baher'oot küh ÿ n'aa —nãng mã Jesus kyyh sa hã.

⁹ Ti m' ta ti taher'oot do jawén paa bã kã m', P'op Hagä Do masäg kãn hỹ pong jé. Sa matym gó né hẽ tabasëek. Wẽ puh ejën wät mã rawén nahapëë wäd kãn.

¹⁰ Rabahag'ããs bã Jesus hasëek doo, nanyw hẽ m' rakasee pawóp hẽ ajyy sa pa. Hewak mã sa saroor. Æãs mã tii.

¹¹ Ti m' ããs raky hadoo sa hã:

—Hèd n'aa babä bẽ bab'ëeh, wẽ hã bẽ baheg'ããs, Garirej buuj? —nãk mãh. —Ti né hẽ Jesus bẽ mahang hawät doo, hỹ pong jé hasëek doo, ti né hẽ da paa me hahyng. Bẽ hapäh do hadoo tabasëek, ti hadoo né da tabahyng p'aa hẽnh —nãk mã ããs sa kyyh sa hã.

Judas Ikarijot jawén buuj resoos do panyyg n'aa hahỹỹh

¹² Ti m', tii b' naa, waëë joom oriib banãng doo bã naa, rababaaj nã Jerusarënh panang hẽnh. Dawëë nado m' tii. Judah buuj sa hã Mosees ky n'aa jaw'yyk do tanoo do rabeheb'oooh do Saab hã, ti pénh mã tii.

¹³ Ti m' rakajaa bã m', rabajëë p'ëë mã ta gawakõ p'op gadäk doo gó, rabahej'eenh doo hẽnh. Hahỹỹ d' paa m' kata j'eenh do sa häd: Peed, Jowãw, Tsijaag, Æn-Deréh, Pirip, Toméh, Batoroméw, Matew, Tsijaag Aw-Pew t'aah, Simaw Serot, Judas Tsijaag t'aah.

¹⁴ Sahõnh hẽ ta ti rakahet'aa, Jesus wakãän, Marija (Jesus ÿñn), ÿñj wób sa sii, séd hã raky n'aa etsëë hyb n'aa.

¹⁵⁻¹⁶ Ti m', ta see pé noo gó Jesus hã h'yy ka'eeh do rakataa séd hã. (120 hyb n'aa hadoo mã ti kata pad'ëek doo.) Ti m' Peed bas'ëeg gëet sa mahang, ti m' taky hadoo sa hã:

—Bẽ maa newë küh ÿñ, wakãh haa —nãng mãh. —P'ooj ub ër wahë makũ Dawi häd nãng doo, P'op Hagä Do Sahee kyy gó taher'oot Judas Ikarijot makũ ky n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do paa gó. Dawi erih do paah, P'op Hagä Do kyy kerih doo gó, ti d'

* 1:1-2 Rukas ti mo haj'aa hahỹ kerih doo. Jesus ky n'aa hanãm do tii, pooj jé terii wät doo.

né paa Judas ky n'aa. Jesus maso däk do metëe n'aa ti Judas Ikarijot.

¹⁷ Äã see paa né tii, äã kanatëe paah.

¹⁸ (Jesus maji sa moo gó tan'oo däk do säm n'aa me tamets'ëë hõm tób hood pan'aa. Ti m' ta jawén tabadëe hyng p'op naa ta nuu paa me. Sahõnh mä taganabäh hõm. Ta j'aa tyd mä gatsëk.

¹⁹ Ti m' sahõnh hë Jerusarënh buuj raky n'aa napäh bä m', ta häd ramaneëenh “ta majyyw hood” ta tób hood paah. Sa kyy me ramaneëenh Akaredäm) —näng mä Peed kyyh.

²⁰ Ti m' taky hadoo ënh:

—P'op Hagä Do kyy kerih do paa hä, Saaw-Mo hä, takerii däk Judas Ikarijot ky n'aa. Hahÿÿ da takerii däk:

“Ta tób paah, dooh ta yt hagëe wät pé.”†

Saaw-Mo see hä takerii däk hahÿÿ da:

“Taw'ääts hë ta see ta jawén buuj”,‡ näng mä Peed kyyh, P'op Hagä Do kyyh ta her'oot do Saaw-Mo hä.

²¹⁻²² Ti m' Peed ky hadoo:

—Ti hyb n'aa, taw'ääts hë ër esoos hapäh do seeh, Jesus Jowäw nu gahem'uun do nu gemuun noo gó, Jesus hawät noo gó äã mahang, tabasëek jawén paa bä hapäh doo. Ti né hë da äã ky hata. Äã sii her'oot do pan'aa, Jesus ganä wät do tadajëp jawén paa bä ky n'aa —näng mä Peed kyyh sa hä.

²³ Ti m' rah'yy kajäk pawóp hë ajyy. Hahÿÿ d' paa m' sa häd: Joséh, Bar-Saba ramaneëenh doo (ta häd see ramaneëenh Jus-To). Ta see häd mä Matsijas.

²⁴⁻²⁵ Ti m' hahÿÿ da Jesus hä h'yy ka'eeh do raky n'aa etsëe:

—Jesus, baad mah'yyb hapäh äã sahõnh hë —näk mäh. —Mametä jaa ta ti masëew däk do Judas jawén buuj, mamejüü do see tabadoo hyb n'aa ta jawén buuj. Dooh Judas maküü mamejüü do see tado wäd bä. Ahõm nesaa do tamoo wät do säm tagadoo hënh —näk mä sa kyyh Jesus hä.

²⁶ Ti m' pä taah hä raberii padëek sa häd. Ti m' ramekuuj bong pä taah, ti m' pä t'aah adëe hyng tüü. Ti m' rabaheg'ääs. Matsijas

häd mä ta hä. Ti hyb n'aa 12 rabado däg kän p'aa hënh Jesus mejüü doo.

2

Jäm Pën-Tekos häd näng do noo gó P'op Hagä Do Sahee bahyng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', jäm Pën-Tekos häd näng do noo gó m', séd hä m' sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do rakata padëek sét tób yt hä.

² Ti m' nayyw hë, hÿ pong jé naa ky ganä däk bah'ood tak'ëp hana do ky hadoo mäh. Tób rayd t'ooh do haw'ääts hë m' maa ena ta ti kyyh.

³ Ti m' rabahapäh, tëeg hõ hadoo mä tabehüüm sa hä.

⁴ Ti m' sahõnh hë kat'aa do sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng, tabanyy däk hyb n'aa. Baad mä sa h'yyb tamahüüm. Ti m' radu doo ta wób sa kyy me rer'oot doo. P'op Hagä Do Sahee anoo do hadoo sa hä, ti hadoo né m' rer'oot.

⁵ Ti noo gó m' ti abong mä Jerusarënh panang bä Judah buuj, P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk doo, badäk hahÿ haw'ääts hë häj n'aa bä naa han'aa doo.

⁶ Ti m' bah'ood hadoo do kyyh ramaa napäh bä m', séd hä m' rakata padëek. Ramaa napäh Jesus hä h'yy ka'eeh do ramer'oot mä sa kyy me. Sahõnh hë häj n'aa s'ee hënh han'aa do sa kyy me m' ramer'oot. Ti hyb n'aa m' rameuuj bong.

⁷ Tak'ëp rameuuj bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hado hÿÿ éh? —näk mäh. —Sahõnh hë her'oot doo, Garirej häj n'aa buuj né ti hÿÿh —näk mäh.

⁸ —H'ëed hyb n'aa ti rabahajaa sahõnh hë ër kyyh rer'ood bä? Ër maa napäh rer'oot do ër kyyh —näk mä sa kyyh.

⁹ —Ër mahang ti abong Par-Tos häj n'aa babuj n'aa, Medija häj n'aa bä naa, Mesopotäm babuj n'aa, Judah häj n'aa bä naa, Kapados häj n'aa babuuj, Põn-Tus häj n'aa babuuj, Asija häj n'aa babuuj,

¹⁰ Pirikija häj n'aa bä naa, Pam-Pirija häj n'aa bä naa, Esit häj n'aa bä naa, Ribija häj n'aa Sirené nedaa bä naa ta wób —näk

† 1:20 Saaw-Mo 69.25 ‡ 1:20 Saaw-Mo 109.8

mäh. —Ti abong na-ãäj hē panang Roma häd näng doo bä naa ta wób.

11 (Ër mahang ti abong Judah buuj heh'äät ub doo. Ta wób Judah buuj nadoo do né paawä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh Judah buuj rabahed'oo doo da.) Tsynt dëeg hã, Keret häd näng doo bä naa ta wób. Arab häj n'aa babuuj ta wób. Ër sahõnh hē Ër maa napäh Ër kyy me P'op Hagä Do tak'ëp haj'ap do mo haj'aa rer'oot doo —näk mä sa kyyh.

12 Ti m' sahõnh hē rah'yyb manepëë bong. Rameuuj bong mäh. Ti m' sa da hadoo do hã rabeaanh:

—H'ëed hado hahÿÿ eh? —näk mäh.

13 Doo. Ti a'oom sa h'yyb —näk mä ta wób. Raky n'aa ej'ees mäh.

14 Ti m' Peed, 11 hedoo do Jesus mejüü do wób, sa sii tabas'ëeg gëet. Ti m' kata pad'ëek do sa hã tabaheer'oot. Tak'ëp mä ta kyyh. Ti m' taky hadoo:

—Judah buuj, wakän haa, Jerusarënh buuj na-ãäj hē, baad bë maa newë bë ÿ maher'oot doo —näng mäh. —ÿ her'oot bë hã hahÿ bë hapäh do ky n'aa —näng mäh.

15 —Ha'oom doo, bë ed'oo hahÿ ajyy. Doo raom bä. Bãp paa nä. Doo ji aoom bä nayyw hē bãp paah.

16 Hahÿ bë hapäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod Jowéw häd näng do her'oot do paah. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

17 “Sahõnh hē tagawatsig pooj jé, näng mä P'op Hagä Doo, ÿ anoo da Sahé ÿÿ sahõnh hē badäk hahÿ haw'ääts hē habong do sa hã.

Bë taah, bë toog na-ãäj hē raheer'oot da ta jawén ganyyh do ky n'aa.

S'ëeh hadoo da pahëew sa hã.

Wahëh s'ëeh enäh da.

18 Wë ÿ moo bok do sa hã né da ÿ banoo da ti noo gó Sahé ÿÿ.

ÿ anoo ajyy sa hã, ÿÿj sa hã na-ãäj hē.

Ti hyb n'aa ta jawén ganyyh do pan'aa raheer'oot da.

19 Wë hã ÿ pehuunh da tak'ëp had'op doo.

Tüü ta heen n'aa ÿ metëeh da.

Majyyw, tëeg hõh, atsyg na-ãäj hē ÿ metëeh da.

20 Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ahyng do pooj jé,

ti noo gó né hē, papÿÿj badagyb däk da.

Kamarab ty hahiin majyyw hado däk da.

Tak'ëp da tabanäm, hetsooh né hē da,

gabarëeh do bag hadoo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hahyng noo gó.

21 Sahõnh hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ky n'aa etsëe doo,

wë ÿÿ da sa h'yyb tym edëp ÿ an'oo bä.”*

22 Ti m' Peed ky hadoo ënh:

—Isaraéw buuj, bë maa newë hahÿÿh —näng mäh. —Jesus Nasaréh buuj pehuunh tak'ëp hadoo doo. Tametëeh P'op Hagä Do hejój. P'op Hagä Do né hē ti hanoo ta ti ta hã, baad P'op Hagä Do h'yyb däng ta hã ji bahapäh hyb n'aa. Bë hapäh né hē tii.

23 Ti né hē Jesus ran'oo däk do bë moo gó, p'ooj ub P'op Hagä Do h'yyb däng do hadoo né hē. Ti né hē Jesus bë daj'ëep doo, bë epëem däk doo. Ajyy P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do bë mejüü repëem däk.

24 Tii da bë badoo né paawä, Jesus ganä wät dejëp do mahang P'op Hagä Do an'oo bä. Tadajëp jawén paa bä, edëb wät P'op Hagä Do an'oo bä. Tii d' tawén d'oo, dooh dajëb haja bä taj'aa ketsëe bä Jesus hã.

25 Hahÿÿ da Ër wahë makü Dawi her'ood däk do paa Jesus ky n'aa:

“Matym ÿÿ gó Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ÿ hapäh had'yyt hē,

pój ÿÿ jé tabahöm. Hup ÿÿ hënh tabawät do hyb n'aa, dooh ÿ h'yyb eÿÿm bä.

26-27 Ti hyb n'aa ÿ h'yy gadajang,

ti hyb n'aa ÿ ma ejäm ÿ tsebé do hyb n'aa.

Doo kamak ÿ n'aa meréd bä ÿ radakä jëng doo hënh.

Doo man'oo bä a karom tsyt hē a wë moo wät do ta kamag n'aa karejä bä.

Ti hyb n'aa, dooh ÿ eÿÿm bä ÿ dajëb né paawä.

28 Hã ÿ mametëeh ta tyw n'aa hÿ pong jé hahöm doo,

ji awäd had'yyt doo hënh.

Tak'ëp ÿ tsebé a matym gó man'oo bä”,† näng mä Dawi Jesus ky n'aa hã.

* 2:21 Jowéw 2.28-32 † 2:28 Saaw-Mo 16.8-11

²⁹ Ti m' Peed baher'oot ênh sa hã:

–Wakãn haa –nãng mäh. –Wyt ta maab hẽ ti ÿ her'oot do bê hã. Ër wahẽ makũ Dawi, ta ti her'oot do paah, dajëp. Radakã jëng. Da hẽ ti anãng nã ãr panang bã ta kamag n'aa paa hood.

³⁰ Noo ese ti Dawi makũũh, P'op Hagã Do ky n'aa rod seeh. Dooh ta daaj hẽ ta ky n'aa taher'ood bã. Tahapãh né hẽ ky kaneh'ÿÿt doo me P'op Hagã Do ky n'aa enooh do paa ta hã. Ti awät, P'op Hagã Do ky n'aa enooh ta hã, Dawi panaa see ãr wahẽ pan'aa tabahadoo hyb n'aa ta jawén buuj.

³¹ Ta jawén hawät do tahapãh do hyb n'aa Dawi makũ wén her'ood däk, Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Do ky n'aa, Kristo dajëp do jawén paa bã ganã wät do ky n'aa. Dooh P'op Hagã Do H'yyb Dãng Do radakã jëng doo hënh tawyw bã, tanooh. Dooh ta kamag n'aa karejã bã, tanooh.

³² Ta ti Jesus, ta ky n'aa bê hã ÿ her'oot doo, ti né hẽ P'op Hagã Do an'oo bã edëb wät p'aa hënh. Taganã wät jawén paa bã, ãã sahõnh hẽ ãã bahapãh, ta ky n'aa ãã wén maher'oot.

³³ Hÿ pong jé tabasëek P'op Hagã Do an'oo bã. P'op Hagã Do hub hënh tabasooh P'op Hagã Do an'oo bã, ta sii tabag'ããs hyb n'aa. Tii bã ta Yb an'oo däk ta Sahee ta hã, ãr hã taky n'aa enooh do paah. Ti né hẽ hÿÿkä tanoo do ãã hã kä. Ti né hẽ ti bê maa newëe doo, babã bê hapãh doo.

³⁴ Dooh Dawi makũ hÿ pong jé hasëek do tado bã. Ti hadoo né hẽ hahÿÿ da ta kyyh:

“Wahëh ÿÿ hã P'op Hagã Do ky hadoo:

‘Aso hup ÿÿ hënh, si ÿ mabag'ããs hyb n'aa.

³⁵ Tii bã kä da a majÿ da ÿ nes'ëem, òm da raky daheeh ÿ an'oo bã.’”†

Tii da né Peed kyyh Dawi erih do paa hã P'op Hagã Do kyyh.

³⁶ Ti m' Peed ky hado kãn sa hã:

–Isaraéw buuj, wakãn haa, bê ÿ maher'oot baad ub, bê sahõnh hẽ baad bê bahapãh hyb n'aa ti hahÿÿh: Ta ti Jesus, bê epëem däk doo, P'op Hagã Do an'oo däk tak'ëp hyb n'aa jawyk tabado däk hyb n'aa, Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Do tabado

däk hyb n'aa na-ããj hẽ –nãng mã Peed kyyh.

³⁷ Ti m' kat'aa do ramaa napãh bã m' Peed kyyh, tak'ëp mã rah'yy ketón bong. Ti m' rabeanh Peed sa hã:

–Wakãn haa, –näk mäh –nyy da ãr bad'oo hÿÿkä?

³⁸ Ti m' Peed ky hadoo:

–Taw'ããts hẽ bê h'yy kawareem P'op Hagã Do wë. Taw'ããts hẽ Jesus Kristo häd gó bê ranu gemuun hõm, ta ti heen n'aa. Tii da nesaa do bê h'yyb tym gó hanãng do P'op Hagã Do awug hõm da. Tii bã da tanoo da ta Sahee bê hã –nãng mäh.

³⁹ –Bê hã, bê panaa hã, ta wób hã na-ããj hẽ dawëe habong do P'op Hagã Do mahãnh taky n'aa enooh paa ta Sahee. Sahõnh hẽ tanaëenh do sa hã taky n'aa enooh ta tii –nãng mã Peed kyyh kata padëek do sa hã.

⁴⁰ Ti m' hajõng Peed her'oot nã sa hã. Tak'ëp tabetsëe sa hã rah'yy kawereem hyb n'aa. Hahÿÿ da ta kyyh:

–Bê kedëeb, ky nes'aa do sa nemuun bê P'op Hagã Do narejãã hyb n'aa –nãng mäh.

⁴¹ Ti m' ranu gemuun hõm mã Peed her'oot do gad'oo doo. Kata däg kãn mã P'op Hagã Do hã h'yy ka'eeh do sa hã. Kata däk doo kä ti noo gó tahyb n'aa pé 3 miw.

⁴² Baad mã rahyb n'aa matakëe 12 hedoo do Jesus mejüü do rama metëek do hã. Séd hã had'yyt hẽ rababong. P'op Hagã Do sii raber'oot, ta hã raky n'aa etsëe. Raganebãh hõm pãw, sahõnh hẽ rabawa, Jesus sa hyb n'aa dajëp do rahyb n'aa esee hyb n'aa.

⁴³ Hajök do rameuj bong mã Jesus mejüü do rametëek doo, rapehuunh do hyb n'aa. Tak'ëp né hẽ rapehuunh mäh.

⁴⁴ Séd hã rababok Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Sahõnh hẽ sa ma sa hã né hẽ rabetyn.

⁴⁵ Ti m' res'ëem sa ma sa wë hanãng doo. Ta sãm retyn hõm mã sahõnh hã, wë bedoh do sa hã.

⁴⁶ P'op Hagã Do tób n'aa wahoo gó, séd hã Jesus hã h'yy ka'eeh do rakahet'aa had'yyt hẽ. Sa tób yt hã séd hã sa tä rabawëh, sa waa rabawa, rah'yyb tsebé do hyb n'aa, baad tabahadoo do hyb n'aa sa h'yyb.

⁴⁷ P'op Hagã Do rama ejãm, P'op Hagã Do raj'aa etsë do ky n'aa raheer'oot. Sahõnh hẽ

ta wób ragen'aak Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Ti m' Jesus an'oo bã ta hã h'yy ka'eeh do kahũum magyys hẽ.

3

K'yy gadóm do Peed haso dák do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' ta see pé noo gó, tug bã, Peed Jowãw daheeh rabah'ũum P'op Hagã Do tób n'aa hẽnh, P'op Hagã Do hã Judah buuj raky n'aa hetsẽ do heen n'aa gó m'.

² Tób wahoo n'aa hadẽ noo bã aj'yy k'yy gadóm do bahäng. Ta hã d' né hẽ takenäng noo gó. Ta noo “Hanãm Doo” ramaneẽenh doo bã tabahäng. T'ĩ hẽnh ramana had'yyt hẽ, dajẽer tabetsẽ hyb n'aa hejeng do sa hã.

³ Ti m' tabahapäh bã Peed Jowãw daheeh hajẽe p'ẽe doo, tetsẽe mã sa hã.

⁴ Ti m' rabaheg'ããs ta hã, ti m' Peed ky hadoo:

—Mahegãã ãã wẽ —näng mäh.

⁵ Ti m' aj'yy hyb n'aa matakã dák mäh. Ranoo ted'oo dajẽer ta hã.

⁶ Ti m' Peed ky hadoo ta hã:

—Dooch wẽ ỹ hanäng pé k'ããts tẽg gabarẽeh doo, hewak do na-ããj hẽ. Wẽ ỹ hanäng do ỹ anoo da Jesus Kristo, Nasaréh buuj ky gabuuj: Awäd däg! —näng mäh.

⁷ Tii bã m' Peed moo ej'ooj sẽek mäh. Ta hub me m' tamoo ej'ooj sẽek. Ti m' nayyw hẽ ta tsyym bahub dák.

⁸ Tabas'ẽeg gẽet bã getsẽg wät mäh. Ti m' tadu doo tabawäd dák. Ajẽe suun kãn mã sa sii P'op Hagã Do tób n'aa wahoo gó, awäd dák mäh, getsẽk mã tawäd bã. P'op Hagã Do m' taj'aa etsẽe wät.

⁹ Ti m' sahõnh hẽ rabahapäh bã hawäd dák doo, P'op Hagã Do taj'aa etsẽe dák bã,

¹⁰ raky hadoo:

—Ti né paa ẽr hep'ẽeh doo, tób noo bã “Hanãm Do” häd näng doo bã hahäng doo, dajẽer hetsẽ doo —näk mã sa kyyh.

Ti m' rahyb n'aa meuuj bong mã hawäd dák do hyb n'aa.

¹¹ Ti m' ta tii kã aj'yy hawäd dák doo, dooh m' teréd bã Peed Jowãw daheeh. Ti m' sahõnh hẽ t'ĩ hẽnh rawaj'aa padẽek, raheg'ããs hyb n'aa. Saromãw häd näng doo bã rabab'ẽeh.

¹² Ti m' Peed rabab'ẽeh bã m' ranu sabug dák. Ti hyb n'aa m' Peed ky hadoo sa hã:

—Isaraew buuj —näng mäh. —H'ẽed hyb n'aa bẽ meuunh? H'ẽed hyb n'aa ãã wẽ bẽ baheg'ããs? ãã ky gabuuj bẽ ed'oo, baad P'op Hagã Do hã ãã h'yy kasadã do hyb n'aa bẽ ed'oo, ti aj'yy bawäd dák —näng mäh.

¹³ —P'op Hagã Doo, Abaraãm, Isak, Jakóh rah'yy kaha'eeh doo, ẽr wahẽ makũ rah'yy kaha'eeh doo, ti hanoo tak'ẽp Jesus kawehẽ dák hyb n'aa. Ti né hẽ bẽ an'oo dák paa ta wób sa moo gó tadajẽp hyb n'aa. Baad né paawã Pirato beréd hõm tabahõm, bẽ ty n'aa ges'yyk.

¹⁴ Bẽ h'yy kawareem baad had'op do wẽ, P'op Hagã Do karẽn doo da hawät do wẽ. Bẽ mejũũ Pirato beréd hõm ta da hadoo do dahej'ẽep doo, Jesus jawén buuj.

¹⁵ Bẽ daj'ẽep paa ji hed'ẽep doo. Ti hadoo né hẽ, P'op Hagã Do an'oo bã taganã wät p'aa hẽnh. ãã sahõnh hẽ, baad ub ãã bahapäh ta tii, ta ky n'aa ãã wén maher'oot.

¹⁶ Jesus häd gó ãã h'yy ka'eeh do hyb n'aa, hahỹ aj'yy bẽ hep'ẽeh do wén k'yy hub dák. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus häd gó né hẽ tawén has'oo dák, baad ub bẽ bahapäh doo kã —näng mã Peed sa hã.

¹⁷ Ti m' taky hadoo ẽnh:

—Wakãn haa —näng mäh. —Ỹ hapäh, dooh bẽ h'yy ganyy bã, bẽ wahẽ n'aa na-ããj hẽ, tii da bẽ bad'oo do paa Jesus bẽ rejãã noo gó.

¹⁸ Tii da né hẽ takaja dák P'op Hagã Do an'oo bã, ta pooj jẽ sahõnh hẽ ta ky n'aa rod raheh'oot do paa Kristo ky n'aa hã. Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Däng Doo, ahoop mã da dajẽb, raheh'oot paah.

¹⁹ Ti hyb n'aa, taw'ããts hẽ bẽ t'yyd kamehĩn bẽ bad'oo do hã. Bẽ h'yy kawareem, P'op Hagã Do hã bẽ h'yy ka'eeh, nesaa do bẽ h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa, Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Do bẽ tah'yyb en'yym hyb n'aa,

²⁰ Jesus, Kristo, p'ooj ub bẽ hyb n'aa tasẽm do P'op Hagã Do mejũũ hyb n'aa bẽ mahang —näng mäh.

²¹ Ti m' Peed ky hadoo ẽnh:

—Hỹ pong jẽ Jesus bagã nã, takajaa bã kã sahõnh hẽ P'op Hagã Do benãm doo. Tii da né hẽ p'ooj ub taky däng tabad'oo ta ky n'aa

rod tsyt hẽ ta wẽ kasëew bong do raheer'oot do hã.

²² Hahỹỹ da m' taky n'aa enooh do Mosees her'oot do hã: “P'op Hagã Do ky n'aa rod y hadoo doo da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagã Do bẽ h'yy kaha'eeh do an'oo bã bẽ mahang ganyyh da. Bẽ ky dahé da ta kyyh taheer'oot doo.

²³ Jé ta hã ky nadaheeh doo, dooh né hẽ P'op Hagã Do gado wäd bã ta karapee mahang”,* nãng Mosees kyyh —nãng mã Peed.

²⁴ Ti m' Peed ky hadoo ênh:

—Sahõnh hẽ P'op Hagã Do ky n'aa rod, Samuéw, P'op Hagã Do ky n'aa rod wób na-ããj hẽ Samuéw jawén her'oot doo, raheer'oot paah, da hẽ èr mahang Jesus bad'oo doo.

²⁵ Bẽ né hẽ ti gadoo do pan'aa P'op Hagã Do ky n'aa enooh do paa ta ky n'aa rod sa hã. Bẽ né hẽ ti gadoo do pan'aa èr wahë makũ sii P'op Hagã Do kaner'oot doo. Hahỹỹ da P'op Hagã Do ky dãng do paa èr wahë makũ Abaraãm hã: “Sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong do raky n'aa kedëng da a panaa see† hyb n'aa”,‡ nãng mãh.

²⁶ Ti m' taky hado kãn:

—Ta t'aah P'op Hagã Do ganyy wät jawén paa bã, pooj jé tamejũũ bẽ wẽ, bẽ taky n'aa edëng hyb n'aa, bẽ tah'yyb wareem hyb n'aa nesaa do bẽ moo bok do mahãnh.

4

Sinedirijo ajyy n'aa raky ge'ỹỹm do Peed Jowãw daheeh panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m', P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh doo, P'op Hagã Do tób n'aa hagã n'aa sa wahë n'aa, Saduséw häd enäh do na-ããj hẽ, an'aa Peed Jowãw daheeh rabaheer'oot bã hajõk do mahang.

² Tii kã m', han'aa do tak'ëp mã rakawajããn, Peed Jowãw daheeh rama metëek do hyb n'aa ti Jesus edëb wät dajëp do paa P'op Hagã Do an'oo bã.*

³ Ti m' rameso padëek Peed Jowãw daheeh. Tũũh däg mã papỹỹj rawén dewäts bëeh dó, jat'iip hadoo rabaheer'oot hyb n'aa.

⁴ Ti hadoo né hẽ, hajõk raky daheeh Jesus ky n'aa Peed raheer'oot doo. Kahũũm magyys hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh doo. ⁵ miw däk mã tahyb n'aa péh.

⁵ Ti m' jati pé Judah buuj sa wahë n'aa, sa wahë n'aa wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hẽ, Jerusarënh bã rakata padëek rabaheer'oot hyb n'aa.

⁶ Ti abok sa mahang P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'äät do Anas häd nãng doo, Kajapas, Jowãw, Aresãn, ajyy wób na-ããj hẽ P'op Hagã Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa wakããn.

⁷ Ti m' ramejũũ ramena b'ëeh Peed Jowãw daheeh sa wẽ. Ti m' radu doo reaanh doo. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—H'ëed hejój me, jaa kyy gó aj'yy k'yy gadóm do bẽ haso däk? —näk mã sa kyyh.

⁸ Ti m' baad mã Peed P'op Hagã Do Sahee h'yyb mahũũm. Ti m' Peed ky gadoo:

—Bëeh, Judah buuj bag'ääs doo, bëeh, sa wahë n'aa hedoo doo —nãng mãh

⁹ —ãã bẽ eanh nahëe nãng do hã baad ãã moo bok do ky n'aa. Bẽ karën mã bẽ bahapäh nyy da tabahas'oo däk.

¹⁰ Y her'oot baad ub bẽ hã, baad bẽ bahapäh hyb n'aa, sahõnh hẽ Isaraéw buuj na-ããj hẽ: Jesus Kristo, Nasaréh buuj, bë epëem däk do paah, P'op Hagã Do an'oo bã ganã wät do hejój gó né hẽ tabahas'oo däk hahỹ aj'yy bẽ mahang hag'ëed däk doo —nãng mãh.

¹¹ —Jesus né hẽ ti pä hadoo, bëeh, tób n'aa them'aa do hedoo do ty n'aa ges'yyk doo, hỹỹ kã pä ta ba n'aa, mesoo n'aa hado däk doo —nãng mã Peed kyyh, P'op Hagã Do kyy kerih do paa hã.†

¹² Ti m' taky hadoo ênh:

—Jããm hẽ Jesus häd gó ji P'op Hagã Do bed'ëep nesaa do mahãnh ta wẽ ji basëek hyb n'aa. Dooh ta see pé badäk hahỹ haw'ääts hẽ ji h'yyb tym hed'ëep doo —nãng mãh.

¹³ Ti m' sa wahë n'aa rameuuj bong, h'yyb neỹỹm doo me Peed Jowãw daheeh raheer'oot rabahapäh bã, dooh né paawã tak'ëp rama kamet'ëeg bã, ky n'aa netsã

* **3:23** Dew-Teronom 18.15, 18, 19 † **3:25** Jesus né hẽ ti **Abaraãm panaa see**, taky dãng doo. ‡ **3:25** Genesis 22.18, 26.4 * **4:2** Saduséw sa hã ji dajëp jawén paa bã, dooh ji ganã wäd bã p'aa hënh. † **4:11** Saaw-Mo 118.22 hã takerii däk tii, Peed ky dãng doo.

né paawä. Peed raheer'oot do hä, Jesus sii rababong do paa sa wahë n'aa rahapäh.

¹⁴ Sa mahang né hë aj'yy has'oo däk do bagëët. Baad rabahapäh ti has'oo däk né hë, ti hyb n'aa dooh sa kyy péh.

¹⁵ Ti m' ramejũ Peed Jowāw daheeh raban'yyh dó. Ti m' sa wahë n'aa rakaner'oot nyy d' rabad'oo.

¹⁶ Ti m' raky hadoo:

—Nyy d' ër bad'oo sa hä? Sahõnh hë Jerusarënh buuj raheen n'aa enä hahÿ baad rapahuunh doo. Dooh tahaja bä ër ky n'aa jejën bä —näk mäh.

¹⁷ —Taw'ãäts hë ër meduuk sa hä, ranaher'ood bong hyb n'aa ta wób sa hä Jesus häd gó, rapahuunh do ky n'aa kanah'ũm hyb n'aa —näk mä Judah buuj sa wahë n'aa sa kyyh, sa daaj hë rakaner'ood bä.

¹⁸ Ti m' ramejũ Peed Jowāw daheeh rabajëë p'ëë p'aa hënh. Ti m', tak'ëp ramejũ sa hä ranaher'oot hyb n'aa, rama manetëek hyb n'aa Jesus häd gó.

¹⁹ Ti m' Peed raky hadoo:

—Bë daaj hë bë hyb n'aa newë baad hadoo do P'op Hagä Do matym gó. Bë mejũ do hä ää ky daheeh, P'op Hagä Do mejũ do hä ää ky daheeh?

²⁰ Dooh ää haja bä ää ky n'aa eréd bä ää her'oot do ää maa napäh do hä, ää hapäh do hä —näk mä Peed sa kyyh.

²¹ Ti m' p'aa hënh rage'ÿÿm sa hä. Rage'ÿÿm jawén paa bä m', raberéd hõm rabah'ũm hyb n'aa. Dooh rahapëë bä nyy d' rabad'oo Peed Jowāw daheeh rarejää hyb n'aa, hajök do P'op Hagä Do raj'aa etsë do hyb n'aa, aj'yy has'oo däk do hyb n'aa.

²² Aj'yy has'oo däk doo, 40 bahãnh däg ta baab n'aa.

Jesus hä h'yy ka'eeh do raky n'aa etsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

²³ Ti m' Peed Jowāw daheeh raberéd hõm jawén paa bä kä m', rabahõm sa najiis he-doo do sa wë, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wë. Ti m' rabaher'oot sa hä sahõnh hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa wób sa kyyh.

‡ 4:26 Saaw-Mo 2.1-2

²⁴ Ti m' raky n'aa napäh bä m', séd hä m' raky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hë mabag'ãäts doo —näk mäh. —A mo haj'aa sahõnh hë badäk hahÿÿh, wë, akajar na-ãäj hë, sahõnh hë ta hä habong do na-ãäj hë.

²⁵ Hahÿÿ da maher'ood wät paa a Sahee kyy gó, a karom kyy hä, Dawi, ää wahë makũ kyy hä, a wë rah'yy kawapëen do ky n'aa:

“H'ëed hyb n'aa badäk hahÿ haw'ãäts hë habong doo,

Judah buuj nadoo doo, rakawajääñ?

H'ëed hyb n'aa daap hë rahyb n'aa newëë nyy d' rah'yy kawereem P'op Hagä Do wë, ta hä raky nadaheeh hyb n'aa.

²⁶ Badäk hahÿ haw'ãäts hë häj n'aa sa wahë n'aa rakataa séd hä,

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë,

Kristo, Tah'yyb Däng Do wë na-ãäj hë,

rakamaj'ĩ hyb n'aa.”‡

²⁷ —Te hub né hë —näk mäh. —Babä panang bä, ää wahë n'aa Eróts häd näng do kataa Pirato sii, Isaraéw buuj nadoo do sii, Isaraéw buuj sii na-ãäj hë rah'yy kawapëen hyb n'aa a karom tsyt hë a wë kasëew däk do wë, Jesus wë, mah'yyb däng do wë.

²⁸ P'ooj ub maky däng do paa hadoo doo da né hë rabad'oo.

²⁹ Mahapäh né hë ää rage'ÿÿm doo. A karom né hë ääh. Man'oo baad ub, h'yyb neÿÿm doo me, a ky n'aa ää baher'oot hyb n'aa.

³⁰ Man'oo ää hä a hejój, nahëë enäh do ää baheso hyb n'aa, ää pehuunh hyb n'aa, ää moo bok hyb n'aa ji hyb n'aa meuunh doo, Jesus a karom tsyt hë a wë kasëew däk do häd gó —näk mä sa kyyh raky n'aa etsëë bä.

³¹ Rabahajaa bä raky n'aa etsëë doo, rabab'ëeh bä katajus wät mä k'ãäts. Tii bä kä m', P'op Hagä Do Sahee sahõnh hë sa hä tak'ëp mä sa h'yyb tamahũm. Ti m' h'yyb neÿÿm doo me rabaher'ood kãn P'op Hagä Do ky n'aa.

Séd rah'yyb hedo padëek do panyyg n'aa hahÿÿh

³² Ti m', séd rah'yyb hedoo sahõnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Jé ma enäh do ky en'yym ta wób sa hā. Dooch sa mab hē sa ma tado bä, sahõnh hē sa ma hadoo.

³³ Tii kä m' 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, P'op Hagä Do hejój me raheer'oot mä Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do ganä wät do ky n'aa. Baad P'op Hagä Do moo wät sa hā, baad tabahag'ääs sa hā.

³⁴ Dooch kas'uut pé sa mahang. Ta see pé noo gó ken'yyh, jé tób see enäh doo, tób hood pan'aa enäh do na-ääj hē, resëem hõm mä tii.

³⁵ Ta sām ramanaa Jesus mejũũ do sa wē, rabets'ëe hõm hyb n'aa wē bedoh do sa hā.

³⁶ Sa mahang ti awät Rewi panaa, tsyt dëeg hā Tsi-Peré häd näng doo bä henäng doo. Joséh mä ta häd. Jesus mejũũ do rahäd n'oo däk Béh-Nabéh. (“Ji h'yyb en'yym doo”, tahanäng pé ti Béh-Nabéh.)

³⁷ Béh-Nabéh besëem hõm tób hood pan'aa ta ma paah, ti m' ta sām tamanaa Jesus mejũũ do sa wē, rah'yyb däng doo da rabad'oo hyb n'aa ta me.

5

Ananijas Sapira daheeh rawad'ii paawä do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Sa mahang ti awät mä aj'yy seeh. Ta häd mä Ananijas. Ta ÿÿm Sapira häd näng do daheeh resëem hõm mä na-ääj hē tób hood pan'aa, sa ma paah.

² Ta ÿÿm daheeh rakaner'oot jawén paa bä m', Ananijas manaa mä ta sām uuh Jesus mejũũ do sa wē. Ta uuh sa wē tabaym.

³ Ti m' Peed ky hadoo ta hā:

—Ananijas, —näng mäh —ny hadoo Satanas, Nesaa Do Yb, õm tah'yyb mahũũm P'op Hagä Do Sahee mawadii hyb n'aa paawä? A wē tabaym tób hood pan'aa a ma paa sām, a hā rep'aak do uuh.

⁴ A h'ëed né hē paa ti tób hood pan'aa. Ta sām, mesëem hõm do jawén paa bä, a ma né hē paawä. H'ëed hyb n'aa, sahõnh hē a hā rep'aak do mets'ëe däk maken'ooch? Dooch ää tado bä ti mawadii doo, P'op Hagä Do ti mawad'ii paawä —näng mä Peed kyyh ta hā.

⁵ Ananijas maa napäh bä m' Peed her'oot doo, adëe hyng mä tũũ, dajëp mäh. Ti m'

sahõnh hē raky n'aa napäh bä m' ta tii, rajeÿÿm bong mä tak'ëp.

⁶ Ti m' pahëew wób rabana, rahabën däk mä ta hub, ti m' radakä jëng mäh.

⁷ Nayyw hē denaa hē Ananijas makũ ÿÿm bajëe suun mä tób gó, Peed rabab'ëeh bä. Dooch m' ta heen n'aa nyy bä ta patug dajëp doo.

⁸ Ti m' Peed eanh ta hā:

—Baad maher'ood hā ÿÿ —näng mäh. —Jããm né hē hahÿ tób sām, a patug daheeh bë gadoo doo? —näng mäh.

—ÿÿ. Ti né hē ta sām —näng mä ÿÿnh.

⁹ Ti m' Peed ky hadoo ta hā:

—H'ëed hyb n'aa bë kaner'oot bë metyy hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee? —näng mäh. —Mahegãã, bok ta ti a patug dakä jëk doo. Õm da ramahũũm hÿÿ kä —näng mä Peed Sapira hā.

¹⁰ Ti m' Sapira badëe hyng Peed bagëet bä, dajëp mäh. Pahëew hedoo do rabajëe p'ëe bä, rahapäh mä Sapira dajëp doo. Ti m' ramanyyh, radakä jëng ta patug makũ pa.

¹¹ Ti m' sahõnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ta wób heen n'aa enäh do na-ääj hē rajeÿÿm bok mäh.

Jesus mejũũ do hajõng ranahëe esog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' Jesus mejũũ doo, 12 hedoo doo, hajõng mä rapehuunh. Meuj n'aa näng do ramoo bok hajök do sa mahang. Jesus hā h'yy ka'eeh do rakahet'aa mä tób P'op Hagä Do rayd hyb n'aa esee do yt hā, Saromãw häd näng doo bä.

¹³ Ta wób, ragenaag né paawä Jesus hā h'yy ka'eeh doo, dooch sa sii rakata bä, h'yyb e'ÿÿm do hyb n'aa.

¹⁴ Ti hadoo né hē m' ajyy, ÿÿj, Jesus hā h'yy ka'eeh do ka'oot.

¹⁵ Ti m' nahëe enäh do ramanaa tyw n'aa hahäd hā. Sa tyng jó m' radatoonh, Peed tabës bä, ta wób sa hā ta maëts badäng hyb n'aa.

¹⁶ Hajök panang Jerusarënh nedaa bä hajëenh do han'aa. Ramanaa nahëe enäh doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahad'ëek do na-ääj hē. Ti m' sahõnh hē rabaheso hõm.

Jesus mejũũ do Judah buuj wahë n'aa rarejãã do panyyg n'aa hahÿÿh

17 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'ääät doo, Saduséw häd enäh do ta sii habong do na-ääj hë rah'yy kajewëets kån Jesus mejüü do sa wë.

18 Ti m' rameso padëek, ti m' ragada-hew'ëes doo gó m' radewäts b'ëeh.

19 Ti m' atsëm, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do ääs tanoo gasëets nyyh mä Jesus mejüü doo.

20 Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë ahõm nä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã. T'ïï hënh bë her'ood hajõk do sa hã hahÿ ji bawät do papuuj ky n'aa, ji h'yyb näm do Jesus an'oo däk do ky n'aa. Sahõnh hë bë her'ood sa hã —näng mä ääs kyyh.

21 Ti m' tabawag hõm bä kä rabahõm P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã, ääs mejüü doo da sa hã. Ti m' radu doo rama metëek doo.

Ti nuuj jé m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'ääät doo, ta sii habong doo, ranaëënh sahõnh hë Isaraéw buuj sa wahë n'aa, séd hã rakata padëek hyb n'aa. Sahõnh hë sa wahë n'aa ramaneëënh Sinedirijo. Tii bä m' ramejüü rahahëen Jesus mejüü do radewäts b'ëeh do paa bä.

22 Ti m' warahén rakaja hõm bä t'ïï hënh, dooh m' rawyyd bä. Ti m' rababaaj nä, raky n'aa manaa.

23 Ti m' raky hadoo:

—Äã kaja hõm bä, baad tanoo katsë. Ta noo bä warahén rabab'ëeh. Äã noo gasëets hõm bä, dooh ta gó hab'ëeh péh! —näk mä sa kyyh.

24 P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahë n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa wób raky n'aa napäh bä m' tii, h'yyb manepëe boo m'. Ti m' rakaner'oot:

—Nyy d' tii éh? —näk mäh.

25 Ti nuuj jé m' ta see kajaa, ti m' taky hadoo:

—Ajyy bë dewäts b'ëeh do paa ti ab'ëeh P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã. Hajõk do hã rama metëek —näng mäh.

26 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahë n'aa, ta sii moo bok do daheeh rahahëen mä 12 hedoo do Jesus mejüü doo. Rakaja hõm bä, baad raber'oot sa sii, dooh m' rarahejã bä. Rajeÿÿm hajõk doo, Jesus

mejüü do sa kyyh maa new'ëe doo. Pä me ramakut red'oo do hyb n'aa, 12 hedoo do rarahejã bä paawä.

27 Ti m' rakaja hõm bä, ramena Sinedirijo ajyy n'aa rabat'oonh bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa heh'ääät do beanh hyb n'aa sa hã. Ti m' ta ti ky hadoo sa hã:

28 —Tak'ëp bë äã mejüü paa äã ky n'aa jaw'yyk doo me, bë ma manetëek hyb n'aa ta ti ajyy ky n'aa. “Tabad'op hë da bë her'ood”, näk paa äã kyyh bë hã. Ti hadoo né hë bë nabuj keh'üüm. Sahõnh hë Jerusarënh buuj sa hã bë met'ëeg hõm nanäng Jesus ky n'aa. Äã daj'ëep ta ti ajyy bë ky n'aa h'üüm. Äã hã bë ky n'aa tapaa —näng mä ta kyyh.

29 Ti m' Peed, ta wób Jesus mejüü do na-ääj hë raky hadoo:

—Taw'ääts hë P'op Hagä Do kyyh ti äã ky daheeh. Dooh tahaja bä ajyy sa kyyh äã ky dahé bä, äã hã ramejüü do baad tanu nadëe bä P'op Hagä Do mejüü do hã —näk mäh.

30 —P'op Hagä Doo, ër wahë makü rah'yy kaha'eeh doo, Jesus ganä wät dejëp do sa mahang tan'oo bä. Ti d' né hë Jesus bë epëem däk do paa b'aa kajatsëk do hã.

31 P'op Hagä Do wehëe däk tii. Hÿ pong jé tabasëek tan'oo bä. P'op Hagä Do hub hënh tabasoooh ta sii sahõnh hë tabag'ääs hyb n'aa tan'oo bä. Ji h'yyb tym dëeb tabahadoo P'op Hagä Do an'oo bä, P'op Hagä Do hã Isaraéw buuj rah'yy kawereem hyb n'aa Jesus an'oo bä, nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo tabasog hõm hyb n'aa.

32 Äã sahõnh hë äã bahapäh ta tii. P'op Hagä Do Sahee, ta hã ky dah'eeh do sa hã P'op Hagä Do an'oo däk doo, ti na-ääj hë tahapäh sahõnh hë tii —näk mä Peed sa kyyh.

33 Ti m' ramaa napäh bä m' Peed raheer'oot doo, tak'ëp mä rakawajãän. Rakarën mä radej'ëep.

34 Ti m' Pariséw see sa mahang hawät do as'ëeg gëet mäh. Ti m' tabaher'oot sa hã. Gamarijéw mä ta häd. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do seeh. Hyb n'aa jawyk Isaraéw buuj sa mahang. Ti m' tamejüü 12 hedoo do raman'yyh dó.

³⁵ Ti m' taky hadoo ta da hadoo do sa hã: —Bë maa newë këh ÿÿ, Isaraéw buuj —näng mäh. —Baad bë hyb n'aa newë bë bad'oo do sa hã —näng mäh.

³⁶ —Bë hyb n'aa newë p'ooj ub du n'aa doo, Tew-Das häd näng doo. Ky n'aa etsëeh paa m', tanooh. 400 ajyy tahyb n'aa pé ta sii habok do paah. Ti m' radajëeb kãn. Radaj'ëep jawén paa bä m', ta sii habok do paa ketyn bong. Tadajöp bä, ahëej jëng sahõnh hë.

³⁷ Ta jawén, sahõnh hë häj n'aa babuuj rabetsén noo gó, du n'aa do ta see Judas häd näng doo, Garirej buuj. Ti hadoo né hë tii. Ta wób ta sii rababok. Ti na-ããj hë radajëeb kãn. Ti m' ta sii habok do paa ketyn bong mä na-ããj hë.

³⁸ Ti hyb n'aa ÿ baher'oot bë hã: Na maboh. Bë eréd rabahõm hyb n'aa. Aj'yy du n'aa do tado bä ti rametëek doo, ti ramoo bok doo, tii b' gawatsik da —näng mäh.

³⁹ —P'op Hagä Do du n'aa do tado bä, dooh bë haja bä bë medug bä sa hã —näng mäh. —Baad bë matakä, ji hapäh mä ti P'op Hagä Do hã bë kamaj'ï —näng mä Gamarijéw kyyh sa hã.

⁴⁰ Ti m' raky daheeh ta kyyh. Ti hadoo né hë, 12 hedoo do ramena, ti m' ramejũũ rabahewyyh. Ti m' ramejũũ mä sa hã ranaher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa. Ti m' raberéd hõm rabahõm hyb n'aa.

⁴¹ Ti m' Jesus mejũũ do raban'yyh Sinedirijo sa mahang hab'ëeh do paah. Tseb'ee mä rabahewyyh jawén paa bä, P'op Hagä Do hyb n'aa gadoo rabahoop hyb n'aa Jesus hyb n'aa.

⁴² Ti m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hã, sa tób hënh na-ããj hë raher'oot ta ãh hã had'yyt hë, rama metëek Jesus, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa.

6

Resoos do 7 ajyy Jesus mejũũ do ramoo masa hyb n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti noo gó Jesus hã h'yy ka'eeh do kah'ũũm. Sa mahang ti abong mä Judah buuj, ta s'ee hënh hena doo, Gereg kyyh her'oot doo. Ta ti m' ramaher'oot mä Jesus

mejũũ do sa hã ta tii bä babuuj sa ky n'aa. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Patug tema bong do sa waa rabahetsëh doo bä, dooh ran'oo bä ãã sii habok do sa hã —näk mä sa kyyh.

² Ti m' 12 hedoo do ramejũũ sahõnh hë Jesus hã h'yy ka'eeh do rakata padëek séd hã, sa hã rabaher'oot hyb n'aa. Ti m' raky hadoo:

—Dooh baad tado bä ãã eréd bä P'op Hagä Do kyyh ãã metëek doo, sa waa ãã betseëh hyb n'aa paawä.

³ Ti hyb n'aa, wakãn haa, ãã karën bë esoos bë mahang ajyy bë hep'ëeh do h'yy genäh doo, P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm doo. Ti ãã mejũũ sa hã rabetsëeh hyb n'aa sa waa.

⁴ ãã né hë, ãã ky n'aa etsëe, P'op Hagä Do sii ãã ber'oot. ãã né hë ãã ma metëek P'op Hagä Do ky n'aa —näk mä sa kyyh.

⁵ Ti m' baad mä sa hã raher'oot doo. Tii bä m' rasëm mä Es-Tew häd näng doo. Tak'ëp paa m' tah'yy ka'eeh P'op Hagä Do hã. Baad P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm mä tii. Hahÿÿ d' mä rasëm do wób sa häd: Pirip, Porokoro, Nikanóh, Timom, Paramenas, Nikoraw. ãn-Tijoka panang häd näng doo hënh naa ta ti Nikoraw. Jesus hã tah'yy ka'eeh do pooj jé, Judah buuj nado né paawä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do taky dahé däk Judah buuj rabahed'oo doo da.

⁶ Ti m' rabasëm jawén paa bä, ramehũũm kãn mä Jesus mejũũ do sa wë. Tii bä kã m', Jesus mejũũ do sa moo radatoonh sa nuu gó, raky n'aa etsëe sa hyb n'aa.

⁷ Ti m' P'op Hagä Do ky n'aa kah'ũũm. Nayyw hë Jerusarënh bä takah'ũũm Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Hajök P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do wób rah'yy kae kãn Jesus hã.

Es-Tew ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁸ Ti m', baad mä P'op Hagä Do hejój awät Es-Tew häd näng do h'yyb gó. Baad mä P'op Hagä Do ky n'aa edëng. Es-Tew pehuunh, meuj n'aa näng do heen n'aa tamoo wät hajök do sa mahang.

⁹ Ti m' Judah buuj wób, ta wób sa karom paah, radu doo Es-Tew raky gedak. Ti

asooH tsyt hē sa tób P'op Hagä Do panyyg ti rayd naherot do yt hã. Sa sii ti abong Sirené panang buuj wób, Aresän-Dirija panang buuj wób, Siris hãj n'aa buuj wób, Asija hãj n'aa buuj wób.

¹⁰ Es-Tew mä raky hüüm paawä, dooh m' rahaja bä. Es-Tew P'op Hagä Do Sahee h'yy gan'yyh do hyb n'aa rawén nahajaa.

¹¹ Ti m' ramaher'oot ajyy wób sa hã, daap ramenyh hyb n'aa Es-Tew ky n'aa.

—Hahÿÿ da bë her'ood —näk mäh. —“Äã maa napäh Mosees, P'op Hagä Do na-ããj hē Es-Tew ky n'aa rejãã doo”, denoo da —näk mä sa kyyh.

¹² Ti m' Judah buuj, Judah buuj sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hē rakawajãän Es-Tew wë ta ti ajyy sa kyyh hyb n'aa. Ti m' ramaso däk, ti m' ramahüüm Sinedirijo ajyy n'aa sa wë, sa wahë n'aa wë.

¹³ Ti m' ramejüü ta wób, noo kanesa doo, daap ramenyh hyb n'aa Es-Tew ky n'aa sa wahë n'aa hã. Ti m' daap mehen'yyh do raky hadoo:

—DooH hahÿ aj'yy eréd bä taky n'aa rejãã do P'op Hagä Do tób n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do na-ããj hē —näk mäh.

¹⁴ —Äã maa napäh ta kyyh. P'op Hagä Do tób n'aa Jesus Nasaréh buuj ahãj jëng da, tanooh. Ky n'aa jaw'yyk do Mosees metëëk do Jesus ahÿÿd hõm da, tanooh —näk mä noo kanesa do sa kyyh.

¹⁵ Ti m' sahõnh hē Sinedirijo ajyy n'aa, t'ï hēnh hat'oonh doo, baad mä raty padëëk Es-Tew wë. Ta mamets, äãs mamets hado däk mä sa hã.

7

Es-Tew kyyh Sinedirijo ajyy n'aa sa hã panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooH do sa wahë n'aa heh'äät do eanh Es-Tew hã:

—Äkä, se hub né hē ta ti raher'oot do a ky n'aa? —näng mäh.

² Ti m' Es-Tew ky hadoo:

—Wakän haa, yp ÿ hyb n'aa hed'oo doo, bë maa newë këh ÿÿ —näng mäh. —P'op Hagä Doo, sahõnh hē sa bahãnh hadoo

doo, kas'ee wät ër wahë makü Abaraãm hã, Mesopotãm häd näng do hãj n'aa bä Abaraãm bawät nä bä, Arãn panang hēnh takahÿÿd gä do pooj jé.

³ Hahÿÿ d' paa m' P'op Hagä Do kyyh ta hã: “Maberéd däg mabawät do paah, a wakãän, a yb tób paah. Ahõm da hëej s'ee hēnh, õm ÿ metëëh hēnh”,* näng mä P'op Hagä Do ta hã.

⁴ Ti m' taberéd däk Kaw-Dew sa hãj n'aa, Mesopotãm häd näng doo, ti m' tabahõm Arãn panang häd näng doo hēnh. Ta yb dajëp do jawén paa bä, P'op Hagä Do manaa wawëë hē ër babong do hãj n'aa bä.

⁵ DooH P'op Hagä Do an'oos pé ta hã, hëej uuh hadoo pé paawä, taky n'aa enooh né hē paawä hahÿ hëej ta panaa pan'aa sa hãj n'aa pan'aa, Abaraãm dajëp jawén paa bä. Tii d' taky n'aa enooh ta hã, dooh nä né paawä Abaraãm t'aah nyy nä bä ti noo gó.

⁶ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh ta hã: “Sa hãj n'aa nadoo hēnh da a panaa rababok da. Tak'ëp da ramejüü sa hã 400 ta baab noo gó. Ta si n'aa hē da ramoo bok da t'ï hēnh. Rarahejãã da t'ï hēnh a panaa.

⁷ ÿ abanh da ta sãm ta tii d' moo hed'oo do sa hã. ÿ rahejãã da. Ti jawén paa bä, tii b' naa a panaa rababaaj nä bä wawëë hē. Babä ÿ rahyb n'aa jew'yyk da”,† näng mä P'op Hagä Do kyyh Abaraãm hã —näng mä Es-Tew kyyh.

⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ti m' Abaraãm P'op Hagä Do mejüü sa taah ramasuuj noo byyh ehõk, P'op Hagä Do karapee rabahadoo do heen n'aa. Ti hyb n'aa m' Abaraãm t'aah, Isak häd näng doo, 8 tabado däk bä ta äh, Abaraãm masuuj noo byyh hõg hõm. Tii d' né hē kä Isak Jakóh yb. Jakóh kä, ta häd see Isaraéw, 12 hedoo do radu na do Isaraéw buuj sa panaa.

⁹ Ti né hē Jakóh taah, ër wahë maküüH, rahyb n'aa jewës do sa hÿÿj Joséh. Ti hyb n'aa rabesëem hõm Esit hãj n'aa hēnh, ta si n'aa hē tamoo wät hyb n'aa t'ï hēnh. Ti hadoo né hē, P'op Hagä Do hagãã had'yyt hē Joséh.

¹⁰ Joséh P'op Hagä Do ed'ëep sahõnh hē nesaa do mahãnh. Tah'yy gan'yyh.

* 7:3 Genesis 12.1 † 7:7 Genesis 15.13-14

Baad Esit häj n'aa wahë n'aa, Paraóh ramaneënh do gadoo, P'op Hagä Do an'oo bä. Ti hyb n'aa Paraóh an'oo bä kä sahõnh hë Esit häj n'aa hagä n'aa, ta tób hagä n'aa na-ãäj hë tabahadoo hyb n'aa.

¹¹ Ta jawén ji hasaah do bawäd kån Esit häj n'aa bä, Kanaãh häj n'aa bä na-ãäj hë. Sahõnh hë m' rabahoop sah. Dooch m' ër wahë makû sa waa rawyyd bä.

¹² Tii bä kä, Jakóh ky n'aa napäh bä joom s'ëëb Esit bä hanäng doo, tamejüü ër wahë makû t'ïi hënh sa waa rabetsëë hyb n'aa.

¹³ Ti m', ta jawén, p'aa hënh t'ïi hënh rabahõm bä kä sa waa hets'ëë doo, Joséh baher'ood kån sa hã sa hÿÿj né hë. Tii bä Paraóh na-ãäj hë heen n'aa nyy däk Joséh wakãän hã, Joséh yb hã.

¹⁴ Tii bä kä m', Joséh mejüü ramanaa ta yb, ta wakãän had'yyt hë Esit hënh. 75 sahõnh hë han'aa do paah.

¹⁵ Ti m' Jakóh rakahÿÿd j'eenh Esit bä. T'ïi hënh tadajëb kån. Tii b' né paa m' ër wahë makû radejëb kån.

¹⁶ Sa kamag paa ramahüüm p'aa hënh Sikëm panang hënh. Gabaho doo gó, Sikëm bä Amoor taah sa hã Abaraãm ets'ëë hõm do paa radaboo jëng sa kamag n'aa —näng mä Es-Tew kyyh.

¹⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Tabedaa däk bä kä Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do kajaa doo, tak'ëp ër wahë makû panaa rakaood bong Esit häj n'aa bä.

¹⁸ Ti m' ta see pé noo gó Esit häj n'aa wahë n'aa see tadu doo tabag'ãäs doo. Dooch m' ta ti ky n'aa napëë bä Joséh maküüh.

¹⁹ Ta ti sa wahë n'aa tawedii ër wahëh maküüh, tarejãä na-ãäj hë. Tamejüü sa taah papuuj henyys do raberéd is, radejëp hyb n'aa.

²⁰ Ti noo gó m' tabenäng Mosees häd näng doo. Anäm ti karapee. Ta yb, ta ÿÿn rawä wät, rejën sa tób bä tamawoob hë kamarab.

²¹ Ranahaja wäd bä rejën doo, raberéd tu ta hood gó jawii mahang. Tii bä kä, Paraóh toog rabawyyd kån, taw'ëëh mäh, ta t'aah hadoo tan'oo bä.

²² Sahõnh hë Esit buuj rahajaa do rama metëëk ta hã. Tak'ëp tii bä kä tahyb n'aa jawyk ta her'oot do hã, tamoo wät do hã.

²³ 40 ta baab Mosees bahado däk bä, takarën tabaheg'ãäs ta wakãän, Isaraéw buuj.

²⁴ Takajaa bä, tahapäh ta wakãän see Esit buuj see rejãä. Ti hyb n'aa ta sãm baanh. Tanaboh jat Esit buuj.

²⁵ Ta h'yyb gó Mosees ed'oo, ta wakãän raheen n'aa enäh P'op Hagä Do ti mejüü tabed'ëëp sa hã Esit buuj sa moo gó naa. Dooch rah'yy genä bä.

²⁶ Jat'iip hadoo tabahapäh pawóp hë Isaraéw buuj kep'uuk doo. Mosees karën paawä dooch ti d' radoo bä. “Wakãän haa”, näng, “bë wakãän had'yyt hë. H'ëëd hyb n'aa bë kamaj'ïi?”, näng.

²⁷ Ta see rejãä do aüüj hõm mä Mosees, ti m' taky hadoo ta hã: “Jaa g'eeh hanoo ää wahë n'aa, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa mabahadoo hyb n'aa?”

²⁸ ÿÿ makarën manaboh jat Esit buuj tsém hë manaboh jat doo da?”, † näng mäh.

²⁹ Ti m' aj'yy kyyh Mosees maa napäh bä, kejën hõm Midijän häj n'aa hënh. T'ïi hënh tabag'ëëd däg kån ta wakãän nadoo do sa mahang. T'ïi hënh takat'ëë däk. Pawóp hë ta taah.

³⁰ Ti m' Es-Tew ky hadoo ënh:

—40 ta baab jawén paa bä P'op Hagä Do ääs kasee Mosees hã tëëg hõõ gó, b'aa tüü nu däg is do kadoo doo gó naa. Banawäng bä, waëë Sinaih häd näng do nedaa bä tii.

³¹ B'aa kado né paawä, dooch m' taooj jëë bä Mosees bahapäh bä, tahyb n'aa meuunh mäh. T'ïi hënh tabahõm bä, p'eets hë tabaheg'ãäs hyb n'aa, tamaa napäh mä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh her'oot do ta hã:

³² “ÿÿ né hë P'op Hagä Doo, a yb h'yy kaha'eeh doo. ÿÿ né hë P'op Hagä Doo, Abaraãm, Isak, Jakóh rah'yy kaha'eeh doo”, § näng mäh. Mosees kajajän wät mä tak'ëp tabeÿÿm wät do hyb n'aa. Dooch tahegãä bä t'ïi hënh, eÿÿm wät do hyb n'aa m'.

³³ Ti m' P'op Hagä Do ky hadoo ta hã: “Makabo nä a tsyym suun, majó geët do k'ãäts ma ÿÿ hadoo do hyb n'aa, tsyt hë takasëëw däk ti wë ÿÿ.

³⁴ ÿÿ hapäh né hë ny hadoo karapé haa rarejãä do Esit häj n'aa bä. ÿÿ maa napäh

sa kyyh rah'yy kame'oot doo. Ti hyb n'aa hỹ pong jé naa ȳ bahyng ȳ bed'ëep hyb n'aa Esit buuj sa moo gó naa. Ti hyb n'aa kä, Esit hēnh ōm ȳ mejũũ, karapé haa t'ĩ hēnh naa mabasog nyyh hyb n'aa",** nāng mā P'op Hagä Do kyyh Mosees hã, nāng mā Es-Tew.

³⁵ Ti m' Es-Tew ky hadoo ēnh:

—Ti né hē ti Mosees ta wakāän raty n'aa ges'yyk do paah. “Jaa hanoo āã wahē n'aa, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa mabahadoo hyb n'aa?”, nāk paa sa kyyh ta hã. Āãs b'aa kadoo doo gó Mosees hã kasee do kyyh hã P'op Hagä Do mejũũ sa wahē n'aa pan'aa Mosees bahadoo hyb n'aa, Esit buuj sa moo gó naa ta wakāän tabed'ëep hyb n'aa.

³⁶ Ti né hē Mosees er wahē makũ manyyh do Esit hãj n'aa bā naa. Tapahu-unh paa m', hyb n'aa meuj n'aa nāng do tametëeh Esit bā, akajar Hahiin Do häd nāng doo bā, tabanawäng bā na-āãj hē 40 ta baab noo gó m'.

³⁷ Ti né hē ti Mosees hahỹy da Isaraéw buuj hã ky hadoo doo: “P'op Hagä Do ky n'aa rod ȳ hadoo do P'op Hagä Do an'oo bā bē mahang ganyyh da.”††

³⁸ Ti né hē ti Mosees Isaraéw buuj sa mahang hawät do paa tabanawäng bā rakata padëek noo gó, waëë Sinaih häd nāng doo bā āãs her'oot do gadoo doo. Ti né hē ti er wahē makũ sa mahang hawäd wät doo. Ti né hē gadoo do paa P'op Hagä Do kyyh ji edëb had'yyt hē hanoo doo, er wahē makũ sa hã tama metëek hyb n'aa.

³⁹ Ti hadoo né paa m', dooh paa m' er wahē makũ raky dahé bā Mosees. Raty n'aa gesyyg wät mā Mosees. Rakarēn mā rababaaj hōm p'aa hēnh Esit hēnh.

⁴⁰ Ti m' ta hỹy hã, Arāw häd nāng do hã ramejũũ: “Mamoo wäd er h'yy kaha'eeh do pan'aa, er pooj rababok hyb n'aa. Dooh ji hapëë bā h'ëed hado ta ti aj'yy Mosees hã, Esit hãj n'aa bā naa er manyyh doo”,‡‡ nāk mā sa kyyh.

⁴¹ Ti noo gó m' ramoo wäd kãn kabariih, boojyb t'aah heen n'aa. Tii bā m' sa masāãh wób raneboh bëeh, raju toonh kabarii sa mo haj'aa raweh'ëeh hyb n'aa.

⁴² Ti hyb n'aa m' dawë hã P'op Hagä Do wén kanä däk sa mahānh. Tanoo mā wë hã habong do rahyb n'aa jew'yyk. Ti hadoo né hē takerii däk P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hã:

“Isaraéw buuj,
hã ȳ g'eeh ti bē banoo ta ti bē ejuu doo
40 ta baab banawäng hēnh bē babok noo
gó?

⁴³ Hã ȳ nado ti bē banoo.

Bē kabarii Morók häd nāng do tób n'aa its ti bē mahang bē manaa doo.

Kabarii Repā häd nāng do sagõõh n'aa hã bē h'yy kaha'eeh.

Ta ti né hē kabarii bē mo haj'aa, sa hã bē h'yy ka'eeh hyb n'aa.

Ti hyb n'aa bē ȳ ah'eed n'yyh da bē hãj n'aa bā naa.

Bē ȳ mejũũ da Babirõn panang bahānh.”§§

Tii da né hē P'op Hagä Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hã —nāng mā Es-Tew kyyh.

⁴⁴ Ti m' Es-Tew ky hadoo ēnh:

—Tabanawäng bā er wahē makũ rababok noo gó, P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa ramahũũm mā sa sii. P'op Hagä Do mejũũ doo da Mosees hã, P'op Hagä Do metëeh do hadoo ta hã waëë hã, tii d' né paa ratama.

⁴⁵ Josuwéh sa wahē n'aa tabahadoo noo gó, er wahē makũ ramanaa sa sii ta ti tób hahỹ hãj n'aa bā. Ti noo gó Josuwéh bado hōm ta wób sa hãj n'aa, P'op Hagä Do habëë n'yyh do sa hãj n'aa. Tii bā kä, ta ti tób er hãj n'aa bā aso had'yyt hē. Asooh nā paa m' na-āãj hē Dawi er wahē makũ sa wahē n'aa tabahadoo noo gó.

⁴⁶ Baad P'op Hagä Do hyb n'aa gadoo mā Dawi. Ti tetsëë mā P'op Hagä Do hã, tanoo hyb n'aa P'op Hagä Do Jakóh panaa rah'yy kaha'eeh do tób n'aa pā s'ëeb tatamaa sooh hyb n'aa.

⁴⁷ Tii d' Dawi karēn né paawä, ta t'aah Saromāw häd nāng do tii, P'op Hagä Do tób n'aa tatamaa sooh doo.

⁴⁸ Ta tób n'aa tamoo wäd né paawä, dooh P'op Hagä Do Sahõnh Hë Sa Bahānh Hadoo Do agëë bā tób ji tamaa sooh do yt hã. Tii

** 7:34 Esodo 3.5, 7, 8, 10 †† 7:37 Dew-Teronom 18.15

‡‡ 7:40 Esodo 32.1 §§ 7:43 Amos 5.25

d' né hē ta ky n'aa rod see her'oot paa P'op Hagä Do kyyh:

49 “Wē, ỹ bag'ääs do tyng.

Badäk hahỹ hēej, tsym ỹ tyng hadoo.

Tii d' tahadoo do hyb n'aa,

ny hadoo pé tóp ỹ pan'aa ti bē karēn ti bē tamaa sooh doo?

Ny yt hā bē ed'oo ỹ kameh'ääk?

50 Ỹ né hē sahōnh hē mo haj'aa nāng doo”,*** nāng mä P'op Hagä Do kyyh, nāng mä Es-Tew.

51 Ti m' Es-Tew ky hado kän Sinedirijo ajyy n'aa sa hā:

—Nabuj keh'ũũm bēeh! Ganah'ood bē hā. P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do h'yyb hadoo bē h'yyb. P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh doo, ta kyyh maa nanapäh do hadoo bēeh. Bē wahē makũ hadoo né bēeh. P'op Hagä Do Sahee hā bē kamaj'ĩ, bē wahē makũ rabad'oo do paa hadoo né hē.

52 Sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do bē wahē makũ rarejää. P'op Hagä Do ky n'aa rod, P'op Hagä Do karēn doo da hawät do kajaa do ky n'aa her'oot doo, bē wahē makũ radej'ēep paah. Hỹ kã, Baad Had'op Do kajaa bã kã, bē h'yy kawareem ta wē, bē dajēeb kän.

53 Ääs an'oo däg né paawä bē hā P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, dooh bē ky dahé bã —nāng mä Es-Tew kyyh Sinedirijo ajyy n'aa sa hā.

54 Ti m' Es-Tew kyyh ramaa napäh bã m', tak'ēp mä rah'yy gaēej bong. Kawaj'ään bong mä ta wē.

55 Ti m' Es-Tew P'op Hagä Do Sahee baad tah'yyb mahũũm. Ti m' wē hā tabaheg'ääs, ti m' tabahapäh P'op Hagä Do hejój, ta bag tak'ēp gabarēeh do hadoo doo. Tahapäh Jesus hageēt do P'op Hagä Do hub hēnh, takaweh'ēeh doo bã.

56 Ti m' taky hadoo:

—Bē hegää! —nāng mäh. —Wē kas'ēes do ỹ hapäh. Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Do ỹ hapäh na-ääj hē, P'op Hagä Do hub hēnh —nāng mäh.

*** 7:50 Isajas 66.1-2

57 Ti m' sa nabuuj ragetsēe padēek sa moo me. Tak'ēp mä rageēenh. Ta wē m' rawaj'aa padēek.

58 Ti m' Es-Tew rabado nyyh panang bã naa. Ti m' rabakut pä me, tadajēp hyb n'aa. Ti m' Es-Tew ky n'aa daap menyyh do sa hatsē hebaan doo, sa hā padēek doo, rakebo bēeh rabakut hyb n'aa pä Es-Tew hā. Aj'yy wanehēh nã doo, Saw-Ru häd nāng doo, enām ti nuuj jé sa saroor hebaan doo.

59 Ti m' rabakut bã, Es-Tew ky n'aa etsēe mäh. Hahỹ d' mä ta kyyh:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo, magado hēp ỹ tym —nāng mäh.

60 Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng. Ti m' tak'ēp mä taky hadoo:

—Jesus hyb n'aa jawyk doo, sãm ỹ mabaaj manã sa hā —nāng mäh.

Ti m' tadajēb kän.

8

1 Taw'ääts mä Saw-Ru hā Es-Tew dajēp doo.

Jesus hā h'yy ka'eeh do Saw-Ru rejää do panyyg n'aa hahỹh

Ti noo gó né hē m' radu doo rarejää do Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Jerusarēnh panang bã. Ti hyb n'aa m', sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do raketyn bong Judah hãj n'aa bã, Samarija hãj n'aa bã na-ääj hē. Jääm hē Jerusarēnh bã ha'yym 12 hedoo do Jesus mejũũ doo.

2 Ti m', Es-Tew radaj'ēep jawén paa bã m', ta wób P'op Hagä Do weh'ēeh do rabahöm, radakã jëng hyb n'aa Es-Tew kamag n'aa. Tak'ēp mä rabaód bong ta hyb n'aa.

3 Saw-Ru kã, tarahejää Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Sahōnh hē tabaheg'ääs tób yt hā, Jesus hā h'yy ka'eeh do tabesoos hyb n'aa. Tamejũũ mä radewēes Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ajyy ỹj sii hē.

Samarija buuj raky n'aa napäh do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahỹh

4 Ti m' ketyn bok do rabaher'oot Jesus ky n'aa ramahöm me.

5 Ti m' sa seeh, Pirip häd nāng doo, bahöm kän panang hēnh Samarija häd nāng do hãj

n'aa bä. T'ĩ hēnh tabaher'oot sa hã Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa.

⁶ Ti m' panang buuj rabahapäh bä Pirip pehuunh doo, baad mä ramatakēē ta kyyh.

⁷ Pirip hebē karap'aar h'yyb nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo. Rabenyh bä sa hã hanäng doo, tak'ēp mä rageēēnh. Hajök k'yy gedóm doo, seäk do heso hõm.

⁸ Ti hyb n'aa tak'ēp panang buuj ratsebé.

⁹ Pirip kaja pooj jé sa mahang ti awät aj'yy Simaw häd näng doo, mehēm do paah. Hajök mä tawahed'ii Samarija buuj. Ta daaj hē, ta hã hē takasab'ee, ta hã hē tahyb n'aa jawyk do hyb n'aa.

¹⁰ Sahõnh hē, hyb n'aa jewyk doo, hyb n'aa sekog is do na-ãäj hē raky daheeh mä ta kyyh. Hahÿÿ d' mä sa kyyh ta ky n'aa:

—Ta ti aj'yy gó P'op Hagä Do hejój tak'ēp hadoo do kametēēh —sa nooh.

¹¹ Bãp peej däg tamehēm doo me panang buuj Simaw wedii, rawén ky sũüt.

¹² Pirip kajaa bä kã, ta her'oot mä sa hã P'op Hagä Do ji tabag'ãäs do ky n'aa hanäm doo, Jesus Kristo ky n'aa hanäm do na-ãäj hē. Ti m' raky daheeh bä Jesus ky n'aa, ranu gemuun hõm ajyy ÿÿj na-ãäj hē.

¹³ Mehēm do paa na-ãäj hē taky daheeh Jesus ky n'aa. Ti sii hē ranu gemuun wät. Ti m' jé pad'yyt hē tabawäd däg kãn Pirip sii. Tameuunh tak'ēp Pirip pehuunh doo, hyb n'aa meuj n'aa näng do tahapäh do hyb n'aa.

¹⁴ Ti m' Jesus mejũũ do Jerusarēnh bä haj'eenh do raheen n'aa enäh bä m' Samarija buuj raky daheeh do P'op Hagä Do ky n'aa, ramejũũ mä Peed Jowãw daheeh, t'ĩ hēnh rabaheg'ãäs hyb n'aa.

¹⁵ Rakaja hõm bä t'ĩ hēnh, raky n'aa etsēē Samarija buuj Jesus hã rah'yy ka'eeh do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do banoo hyb n'aa ta Sahee sa h'yyb gó.

¹⁶ Dooch nä P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó, ranu gemuun up Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do häd gó.

¹⁷ Ti m' Peed Jowãw daheeh moo tooj wät mä sa nuu gó. Ti m' P'op Hagä Do Sahee bajēē suun kãn mä sa h'yyb tym gó.

¹⁸ Ti m' Simaw mehēm do paa bahapäh bä P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb tym gó hajēng do ramoo toonh bä sa nuu gó,

takarēn paawä m' tanoo sa hã dajēēr, tii d' ranoo tabahajaa hyb n'aa.

¹⁹ Hahÿÿ d' mä ta kyyh Peed sa hã:

—Bē an'oo hã ÿÿ, tii da ÿ bahajaa hyb n'aa, ÿ moo sooh bä sa nuu gó, P'op Hagä Do Sahee bajēng hyb n'aa sa h'yyb tym gó —näng mä mehēm do paa kyyh.

²⁰ Ti m' Peed ky hadoo:

—Taw'ãäts hē paawä õm a dajēēr daheeh P'op Hagä Do aw'oong hõm baad tanadoo hēnh, ji matym n'aa ji hã P'op Hagä Do anoo do makarēn metsēē do hyb n'aa dajēēr me —näng mäh.

²¹ Baad nado a h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa dooh ãã sii mamoo wäd bä —näng mäh.

²² —Meréd hõm ta ti nesaa doo, tii d' mabahed'oo doo da. Maky n'aa ets'ēē P'op Hagä Do hã. Tii bä da apäh õm tat'yyd mehĩĩn, tii bä da apäh nesaa do mahyb n'aa newēē do tado hõm.

²³ ÿ hapäh né hē a h'yyb gó hanäng doo. Õm h'yy gaēēnh mah'yy kajew'ēēs do hyb n'aa. Nesaa do õm tah'yyb mahũũm.

²⁴ Ti m' Simaw ky hadoo:

—ÿ karēn paawä bē ky n'aa ets'ēē hēp ÿ n'aa, bē her'oot do tanadäng hyb n'aa hã ÿÿ —näng mäh.

²⁵ Ti m' Jesus ky n'aa ra her'oot jawén paa bä, P'op Hagä Do kyyh rametēēk jawén paa bä, Peed Jowãw daheeh rababaaj hõm kãn Jerusarēnh hēnh. Samarija buuj sa panang bä ramabaaj hõm me, ranu kejäk doo bä, ra her'oot Jesus panyyg hanäm doo.

Etsijop häj n'aa buuj hã Pirip her'oot do Jesus ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

²⁶ Ti m', ta jawén Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ãäs see her'ood kãn mä Pirip hã. Ti m' ãäs ky hadoo:

—Ahõm banawäng do tyw n'aa me Gasa hēnh hahyng do Jerusarēnh bä naa —näng mäh.

²⁷ Ti m' Pirip bahõm kãn. Ta tyw n'aa me takataa mä aj'yy hã, Etsijop häj n'aa buuj. Hyb n'aa jawyk ti aj'yy. Etsijop buuj sa wahē n'aa ÿÿnh, Kãn-Das häd näng do kaser n'aa. Sa wahē n'aa dajēēr hagä n'aa ti aj'yy. Jerusarēnh hēnh tahewäd nä, P'op Hagä Do tahyb n'aa esee do hyb n'aa.

28 Tamabaaj nä me kä, ta hood gó kawaaro takyyk doo gó tabasooch bä, taner'oot P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do erih do paah.

29 Ti m' P'op Hagä Do Sahee ber'oot Pirip h'yyb gó:

—Ahõm nä ta wë —näng mäh.

30 Ti m' takata däk bä ta hä, tamaa napäh taner'oot do Isajas erih do paah. Ti m' tabeaanh ta hä:

—Äkä, maaaa napäh ti maner'oot doo? —näng mäh.

31 Ti m' aj'yy hadoo do ky hadoo Pirip hä:

—Nyy da ti ÿ maa napäh? Dooch metëek pé hä ÿ ta ky n'aa —näng mäh.

Ti m' tabatsyyd kån Pirip gatsëg sooh hyb n'aa ta pa.

32 Hahÿÿ d' ti aj'yy ner'oot doo:

“B'éé radaj'ëep do hadoo ta tii.

B'éé t'aah hadoo, dooh ta kyy pé ta wii ragekää bä.

Ti hadoo tii. Dooch ter'ood bä.

33 Rarejää, rej'ees ta ky n'aa.

Sahõnh hë tak'ëp baad nadoo do ramoo bok ta hä.

Dooch P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo da tado bä ti ramoo bok ta hä.

Dooch da her'oot pé ta panaa ky n'aa, radaj'ëep do hyb n'aa.”*

34 Ti m' aj'yy beaanh Pirip hä:

—Jaa ky n'aa Isajas her'oot? Ta daaj hë ta ky n'aa, ta see ky n'aa apäh? —näng mäh.

35 Ti m' Pirip du doo ta her'oot do taner'oot do hä, P'op Hagä Do kyyh see hä, sahõnh hë Jesus panyyg hanäm do ky n'aa.

36 Ti m' ratabës bä naëng banäng bä aj'yy ky hadoo:

—Babä ti majat naëng —näng mäh. —Tahajaa ÿ manu gemuun? —näng mäh.

[37 Ti m' Pirip ky hadoo:

—Tak'ëp mah'yy kae bä, tahajaa —näng mäh.

Ti m' aj'yy ky hadoo:

—ÿ ky daheeh. P'op Hagä Do t'aah né hë Jesus Kristo —näng mäh.]

38 Ti m' aj'yy mejüü ta sii habok do rabaym hyb n'aa. Tii bä kä m', rabawëej

bëej kån tame. Ti m' Pirip nu gemuun wäd kån.

39 Ti m' rabas'oob n'yyh bä tame naa Pirip P'op Hagä Do Sahee mahüüm kån. Dooch aj'yy hapëe wäd bä. Ahõm kån mä tahahõm hënh. Tsebë mä tahõm bä.

40 Ti m' Pirip ganä wät panang Asot häd näng doo bä. Ti m' tabahõm kån Sesareja hënh. Tamahõm me m' ta her'oot Jesus panyyg hanäm do sahõnh hë panang bä.

9

Saw-Ru hä Jesus kasee do panyyg n'aa hahÿÿh

1 Ti noo gó né hë Saw-Ru h'yy kaneréd tahehõ Jesus hä h'yy ka'eeh doo, tadej'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do hä

2 tetsëe rerih do raky n'aa jaw'yyk doo, tabahõm hyb n'aa panang Damas-Ko häd näng doo hënh. T'ii hënh takarën paawä tametëeh kerih doo, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä, tamoo mesoo hyb n'aa paawä, tamanaa hyb n'aa paawä Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh hënh. Takarën paawä tamanaa ajyy ÿÿj sii hë.

3 Ti m' tabedaa däk bä Damas-Ko, tii bä gabarëeh do ta bag p'op naa gabar'ëeng wät ta hahäd hä.

4 Tüü m' tabadëe jat tii bä. Ti m' tamaa napäh kyyh ta hä her'oot doo:

—Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ÿ marejää?

5 —Jaa õm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo? —näng mä Saw-Ru.

—ÿ né hë, Jesus marejää doo —näng mäh.

6 —As'ëeg g'ëed! Ahõm nä panang hënh. T'ii hënh rabaher'oot a hä nyy da mabad'oo do pan'aa —näng mä Jesus kyyh.

7 Ta sii habok do ramaa napëe né paawä ta ti kyyh, dooh m' rahapäh péh. Ti hyb n'aa rah'yyb panado bong.

8 Tii bä m' Saw-Ru as'ëeg gëet. Tahegää paawä, dooh tahapëe wäd bä.* Ti hyb n'aa ramoo maso hõm tabawät hyb n'aa. Ti m' ramahüüm kån Damas-Ko panang hënh.

9 T'ii hënh nawa wäd, neëg wäd, ty tamaa wäd, tamawoob hë m' ta äh.

* 8:33 Isajas 53.7-8 * 9:8 Tawén nahapëe wät, Jesus bag gabarëeh do tahapäh do hyb n'aa.

10 Ti m', Damas-Ko bä ti awät mä Jesus hä h'yy ka'eeh do seeh, Ananijas häd näng doo. Ti m' Jesus kasee ta hä ta s'ëeh hadoo doo gó. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ananijas —näng mäh.

—H'ëed? Bä agëet yÿh, Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo —näng mäh.

11 Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ahöm aj'yy Judas häd näng do tób hënh. Ta tyw n'aa “Dajang Doo” häd ramaneëenh do hahäd hä ta tób basooh. T'ïi hënh mameaaj aj'yy Saw-Ru häd näng doo, Tas hënh naa. P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëe.

12 Ta s'ëeh hadoo doo gó tahapäh aj'yy Ananijas häd näng do hajëe suun doo, ta nuu gó ta mooh tadasooh doo, p'aa hënh tabahapëe däk hyb n'aa —näng mä Jesus Ananijas hä.

13 Ti m' Jesus kyyh tamaa napäh bä m', Ananijas ky hadoo:

—Wahëh y n'aa, hajöng ta ky n'aa rarer'oot hä yÿ. Sahönh hë y ky n'aa napäh nesaa do tamoo wät do Jerusarënh bä, a hä h'yy ka'eeh do sa hä —näng mäh.

14 —Wawëe hë tabana hÿÿ kä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa raky n'aa jaw'yyk doo me tabana, tadewäts bëeh hyb n'aa a häd gó h'yy ka'eeh doo —näng mä Ananijas kyyh.

15 Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Ahöm nä. Ahöm né hë t'ïi hënh. Y asëew däk panäk y n'aa tabahadoo hyb n'aa, këh y n'aa tabaher'oot hyb n'aa Judah buuj nadoo do sa hä, sa wahë n'aa sa hä, Isaraéw buuj sa hä na-ääj hë —näng mäh.

16 —Y metëeh da ta hä tak'ëp tabahoop do pan'aa hëp y n'aa —näng mä Jesus.

17 Ti m' Ananijas bahöm kån Saw-Ru yt gä doo hënh. Tabajëe suun jawén paa bä m', ta moo tadasooh Saw-Ru nuu gó. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Saw-Ru, wakån y hado däk öm hÿÿ kä —näng mäh. —Jesus, Hyb N'aa Jawyk Doo, ta tyw n'aa me a hä kasee doo, ti né hë y tamejüü a wë y bana hyb n'aa, p'aa hënh mabahapëe däk hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee a h'yyb tym gó tabajëng hyb n'aa —näng mäh.

18 Ti m' nayyw hë m' Saw-Ru matym gó naa kajäg bëeh tah'yÿb päd hadoo. Ti

m' p'aa hënh tabahapëe däg kån. Ti m' tabas'ëeg gëet, ti m' ranu gemuun wät.

19 Ti m' tabawëh jawén paa bä m', h'yyb hejooj däg kån p'aa hënh. Ti m' Damas-Ko panang bä tabaym dó Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang.

20 Ti m', nayyw hë Saw-Ru du doo ta her'oot do tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä. P'op Hagä Do T'aah né hë Jesus, tamaher'oot mä kat'aa do sa hä.

21 Sahönh hë maa new'ëe do rahyb n'aa meuunh mäh. Hahÿÿ d' mä raky n'aa her'ood bong:

—Ti né pa doo aj'yy Jesus häd gó h'yy ka'eeh do rejää do Jerusarënh bä. Ti né paa wawëe hë hana doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh hënh tamahüüm hyb n'aa, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa sa moo gó tahaëenh hyb n'aa? —näk mäh.

22 Ky n'aa jawyk doo me Saw-Ru her'ood magyys hë tii bä sa hä. Jesus né hë ti P'op Hagä Do Ky Däng Doo, baad ub tametëeh sa hä. Ti hyb n'aa Judah buuj Damas-Ko bä hajëenh do h'yyb manepëe bong ta kyyh hä.

23 Ti m', hajöo ta ä jawén paa bä Judah buuj rakaner'oot radaj'ëep hyb n'aa Saw-Ru.

24 Ti hadoo né hë, Saw-Ru ky n'aa napäh rakaner'oot doo. Adëb bä, atsëm na-ääj hë ta majïi ragada sa panang tyw n'aa noo bä, radaj'ëep hyb n'aa paawä m'.

25 Ti m' Saw-Ru Jesus hä h'yy ka'eeh do rabah'yyh ta hadë n'aa hä naa arook gó. Tii bä kä m' tabahöm kån.

26 Takaja höm bä Jerusarënh hënh, takarën paawä m' Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang tabawäd däk. Sahönh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do rajeÿÿm mä ta hä. Dooh raky dahé bä te hub tado bä Jesus hä Saw-Ru h'yy ka'eeh doo.

27 Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do seeh, Béh-Nabéh häd näng doo, mahüüm mä Saw-Ru, tametëeh hyb n'aa Jesus mejüü do sa hä. Béh-Nabéh her'oot sa hä Jesus kasee do Saw-Ru hä ta tyw n'aa me Damas-Ko hënh tahahöm noo gó ky n'aa, Saw-Ru hä Jesus her'oot do ky n'aa na-ääj hë. Béh-Nabéh her'oot na-ääj hë sa hä, nyy da h'yyb neÿÿm

doo me Jesus ky n'aa Damas-Ko bä Saw-Ru her'ood wät.

²⁸ Ti m' Saw-Ru bayyw kän Jerusarēnh hēnh. Jesus hā h'yy ka'eeh do sa mahang tabawād däg kän. Neỹm doo me Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk do hād gó tabahe'oot Jesus ky n'aa.

²⁹ Ti m' tabahe'oot Judah buuj ta s'ee hēnh hena doo, Gereg kyyh her'oot do sa hā. Ky kedak sa sii. Ti m' rakarēn paawä m' radaj'ēep.

³⁰ Ti m' Jesus hā h'yy ka'eeh do raky n'aa napäh bä radaj'ēep rakarēn doo, ramahũm kän Saw-Ru panang Sesareja hād näng doo hēnh. Tii b' naa ramejũ panang Tas hād näng doo hēnh.

³¹ Ti m' baad rababok Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Judah häj n'aa bä, Garirej häj n'aa bä, Samarija häj n'aa bä habong doo. Doh rarejā bä. Ti m' baad rah'yy kae kän, dooh rah'yyb eỹm bä P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Jesus hā h'yy ka'eeh do kah'ũm P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. P'op Hagä Do hā raweh'ēeh baad rababok do hā.

Enejas Peed haso däk do panyyg n'aa hahỹh

³² Ti m' sahõnh hē panang Peed beg'ããs, Jesus hā h'yy ka'eeh do tabahehēen hyb n'aa. Tamahõm me tabeg'ããs Jesus hā h'yy ka'eeh doo, panang Rida hād näng doo bä habong doo.

³³ T'ĩ hēnh tamamuun aj'yy Enejas hād näng doo. K'yy gadóm mä tii. 8 ta baab tabasooch ta tyng jó.

³⁴ Ti m' Peed ky hadoo ta hā:

—Enejas, Jesus Kristo õm tahaso däk — näng mäh. —As'ēeg g'ēed, menyyw a tyng majasooch doo —näng mäh.

Ti m' nyyw hē Enejas bas'ēeg gēet.

³⁵ Ti m' Rida panang buuj, Sarõn panang buuj na-ãäj hē, rabahapäh bä kã Enejas has'oo däk doo, rah'yy kae kän Jesus hā.

Doh-Kas panyyg n'aa hahỹh

³⁶ Ti noo gó, panang Jopéh hād näng doo bä, ti awät ỹnh Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Ta hād mä Tabita. Gereg kyyh ramaneēeh mä Doh-Kas. Baad mä tamoo wät, tamasaa had'yyt hē kas'uut doo.

³⁷ Ti noo gó kã ta nahēe näng, ti tadajēp. Ti m' rabahets'yyt ta kamag n'aa paah, ti m' ramasäg kän ta gawakõ p'op gadäk doo gó.

³⁸ Ti m' Rida panang bä Peed bawät Jopéh buuj Jesus hā h'yy ka'eeh do raky n'aa napäh bä, ramejũ pawóp hē ajyy Peed rabats'yyt hyb n'aa. Jopéh nedaa bä ti Rida panang. Ti m' rakajaa bä raky hadoo Peed hā:

—Nyyw hē ãã karēn mabahõm Jopéh hēnh —näk mäh.

³⁹ Ti m' Peed bahõm kän sa sii. Takajaa bä m' ramasäg kän kamag hasooch hēnh. Ti m' ỹj patug tema bok do Peed hā ranu sabug däk. Raba'oot bä m' rametēeh ta hā tamo haj'aa paa sa saroor tahedēp noo gó.

⁴⁰ Ti m' Peed mejũ mä raban'yyh dó. Ta taron nu paa me m' tabahyy häng, taky n'aa etsēe mäh. Taheg'ããs kamag wē, ti m' taky hadoo:

—Tabita, as'ēeg g'ēed! —näng mä Peed.

Tabita begã däk mä tii bä. Peed tabahapäh bä, nu gas'ēeg sooh.

⁴¹ Ti m' Peed moo ej'ooj sēek. Ti m' tanaēj kän mä Jesus hā h'yy ka'eeh doo, patug tema bok doo. Tametēeh sa hā tabedēb däk bä kã.

⁴² Jé pad'yyt hē Jopéh panang bä raky n'aa napäh ta tii, ti hyb n'aa m' hajõk rah'yy kae kän mä Jesus hā.

⁴³ Ti m' Peed bayyw g'ēed kän hajõng ta äh ta ti panang bä, Simaw, sa masãh byyh s'ēeb tahem'aa do tób bä.

10

Ajyy Kóh-Nerijo hād näng do panyyg n'aa hahỹh

¹ Panang Sesareja hād näng doo bä m' ti awät mä aj'yy Kóh-Nerijo hād näng doo. Isaraéw buuj nado m' tii. Roma buuj warahén n'aa 100 hadoo do sa wahē n'aa. Itarija warahén n'aa t'ĩ hēnh kat'aa do sa hād.

² P'op Hagä Do hā Kóh-Nerijo h'yy ka'eeh, Judah buuj rah'yy ka'eeh doo hadoo. Sahõnh hē ta tób yt haj'eenh do rah'yy ka'eeh na-ãäj hē P'op Hagä Do hā. Kóh-Nerijo heno mä dajēer kas'uut do Judah buuj sa mahang habong do sa hā. P'op Hagä Do hā m' taky n'aa hetsē.

³ Ti m', ta see pé noo gó m', tug bä m', ta s'ëeh hadoo do tabahapäh. Ta s'ëe gó baad mä tabahapäh P'op Hagä Do ääs ta wë hana doo. Hahÿÿ d' ääs kyyh ta hä:

—Kóh-Nerijo —näng mäh.

Ti m' h'yyb eÿÿm doo me Kóh-Nerijo heg'ääs ääs wë, ti m' taky hadoo:

—H'ëed, tak'ëp hyb n'aa jawyk doo? —näng mäh.

⁴ Ti m' ääs ky hadoo:

—P'op Hagä Do gadoo a kyyh ta hä maky n'aa hetsë doo. Tahapäh na-ääj hë kas'uut do sa matym n'aa sa hä maheno doo —näng mäh.

⁵ —Mamejõ a sii moo heb'ooh do wób Jopéh hënh rabahõm hyb n'aa, aj'yy Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa.

⁶ Simaw, sa masääh byy s'ëeb tahem'aa do tób bä tabagä. Akajar nabyy me ta tób basooh —näng mä ääs kyyh ta hä.

⁷ Ti m' ääs dawuh jawén paa bä kä m', Kóh-Nerijo naëenh pawóp hë ta sii moo heb'ook doo, warahén see sii hë P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh doo. Ta karom see né hë m' ti warahén.

⁸ Ti m' tamer'oot sa hä sahõnh hë tahapäh doo. Ti m' tamejüü Jopéh panang hënh rabahõm hyb n'aa.

⁹ Ti m' jati péh, Kóh-Nerijo mejüü do rabe-daa däk bä Jopéh hënh, Peed basëek tób jó, basatë doo bä, taky n'aa etsëe hyb n'aa. Wasyk mäh.

¹⁰ Asa däk mäh. Takarën paawä m' ta tä tabawëh. Ta tä ramoo boo nuuj jé m' s'ëeh hadoo tahapäh.

¹¹ Ti m' ta s'ëeh hadoo doo gó m' tahapäh wë noo kas'ëes doo. Ti m' hÿ pong jé naa ta hood pään hadoo do bahyng tabagëet bä. Ta sasu hä ta hood pään kamewyyt.

¹² Ta gó tabanäng mä har'ëeng, tababo n'aa, taw'ëed sii hë. Ta mahang ti anäng Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa ranawëh doo.

¹³ Ti m' tamaa napäh kyyh her'oot do ta hä:

—As'ëeg g'ëed. Manaboh a tä —näng mäh.

Ti m' Peed ky hadoo:

¹⁴ —Dooh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Dooh ÿ hewë bä nesaa doo, maganen'aak doo —näng mäh.

¹⁵ Ti m' kyyh ber'oot p'aa hënh:

—Mamaneëej manä nesaa doo me, baad tabahado däk P'op Hagä Do anoo doo —näng mäh.

¹⁶ Tamawoob nuu me m' ta ti kyy ber'oot ta hä. Ti m' nyyw hë hÿ pong jé pään hadoo do basëek p'aa hënh.

¹⁷ Ti m' Peed hyb n'aa newëe nyy d' tahanäng pé ti ta s'ëeh. Ti nuuj jé né hë m' Kóh-Nerijo mejüü do rakajaa Simaw häd näng do tób noo bä. Ramana me m' rabeaanh Simaw tób.

¹⁸ Ti m' rabeaaj kån Peed tagëe bä.

¹⁹ Ti m' Peed hyb n'aa newëe nä bä ta s'ëeh hadoo doo, P'op Hagä Do Sahee ky hadoo ta hä ta h'yyb gó:

—Tamawoob hë ajyy õm resoos —näng mäh.

²⁰ —As'ëeg g'ëed, ahyy sa wë. Ahõm né hë sa sii, ÿ né hë mejüü a wë rabana hyb n'aa —näng mä P'op Hagä Do Sahee.

²¹ Ti m' Peed bahyy kån sa wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—ÿ né hë bë eanh doo —näng mäh. —H'ëed hyb n'aa bë wén n'aa? —näng mäh.

²² Ti m' ajyy raky hadoo:

—Kóh-Nerijo häd näng doo, 100 hedoo do warahén sa wahë n'aa seeh, ää tamejüü —näk mäh. —P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh. Baad hadoo do moo hew'ëet do ta ti aj'yy. Sahõnh hë Judah buuj raj'aa etsë ta hä. P'op Hagä Do ääs see kas'ee wät mä ta hä. Ta hä tamejüü mä õm ranaëenh hyb n'aa, ta tób hënh mabeg'ääs hyb n'aa, ta hä maba-her'oot hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa —näk mä sa kyyh.

²³ Ti m' Peed batsyyd kån tób hënh, t'ïi hënh rabawëh, raba'ÿÿh hyb n'aa. Ti m' jati pé Peed bahõm kån sa sii. Jesus hä h'yy ka'eeh do wób, Jopéh panang bä habong do rahada mäh.

²⁴ Ti m' jat'iip hadoo rakajaa Sesareja panang bä. T'ïi hënh Kóh-Nerijo, ta wakään, ta najiis tats'yyt do ragada mäh.

²⁵ Ti m' Peed kajaa bä Kóh-Nerijo tób bä, Kóh-Nerijo ahyy häng tũü ta taron nu paa me, Peed taweh'ëeh hyb n'aa.

²⁶ Ti m' Peed mejüü tabas'ëeg geët hyb n'aa, ti m' taky hadoo ta hä:

—As'ëeg g'ëed! —näng mäh. —Aj'yy ÿÿh. A da hadoo do né hë ÿÿh. P'op Hagä Do nado ÿ hÿÿh —näng mäh.

27 Ti m' Peed ber'oot bä m' ta sii, ajëë suun mä tób gó. Ti m' hajók do t'ĩ hēnh kat'aa do tabahapäh.

28 Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë hapäh né hē, Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do dooh tan'oo bä Judah buuj nadoo do mahang Judah buuj raboo bä. Dooh tan'oo bä sa tób yt hä Judah buuj ajëë suun bä. Ti hadoo né hē, s'ëëh hadoo doo gó y P'op Hagä Do metëek y mananeëenh hyb n'aa baad nadoo doo, P'op Hagä Do ganadoo doo, ta wób —näng mäh.

29 —Ti hyb n'aa y ranaëej bä, y gadoo y rats'yyt doo. Nayyw hē y bana —näng mäh. —Maher'ood h'ëed hyb n'aa y maneëenh —näng mä Peed kyyh.

30 Ti m' Kóh-Nerijo ky hadoo:

—Ji meheet pé ta ä däg, da hē, tug bä y ky n'aa etsëe bä, tii bä pój y y jé takasee aj'yy. Gabarëeh ta saroor.

31 Ti taky hadoo hä y y: “P'op Hagä Do maa napäh a kyyh ta hä maky n'aa hetsë doo. Tahapäh na-ãj hē kas'uut do sa matym n'aa sa hä maheno doo”, näng.

32 “Mamejõ a sii moo heb'ooh do wób Jopéh hēnh rabahõm hyb n'aa, aj'yy Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa. Simaw, sa masãäh byy s'ëeb tahem'aa do tób bä tabagä. Akajar nabyy me ta tób basooh”, näng ääs kyyh hä y y.

33 Ti hyb n'aa nayyw hē y mejüü õm ranaëenh hyb n'aa. Baad tanyy né hē ti mabana —näng mäh. —Sahõnh hē äã kata däk P'op Hagä Do matym gó, äã matakëe hyb n'aa P'op Hagä Do mejüü do maher'oot do äã hä —näng mä Kóh-Nerijo kyyh.

34-35 Ti m' Peed du do kån taher'oot do sa hä:

—Baad y bahapäh h y kã, sahõnh hē badäk hah y haw'ãäts hē häj n'aa babuuj ta hä h'yy ka'eeh doo, baad hadoo do moo b'ook do P'op Hagä Do gadoo. Séd hä ji P'op Hagä Do gadoo —näng mä Peed.

36 Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë ky n'aa napäh P'op Hagä Do taher'oot do äã hä, Isaraéw buuj sa hä: Jesus Kristo dajëp ji hyb n'aa. Ti hyb n'aa dooh P'op Hagä Do maji ji do boo bä. Tahajaa ta najiis ji hado däg bä h y kã.

Sahõnh hē badäk hah y hã habong do sa wahëh ti Jesus.

37 Bë ky n'aa napäh né hē Jesus moo wäd wät do Judah häj n'aa bä, Jowāw nu gahem'uun do her'oot do jawén paa bä Garirej häj n'aa bä ji nu gemuun hõm do ky n'aa.

38 P'op Hagä Do hejój, ta Sahee na-ãj hē Jesus Nasaréh buuj tah'yyb mahüüm, P'op Hagä Do an'oo bä. Jé pad'yyt hē baad hadoo do Jesus moo wäd wät. Taheso sahõnh hē Dijab* rejã doo. Sahõnh hē ta ti Jesus bahajaa, ta sii P'op Hagä Do bawät do hyb n'aa. Bë ky n'aa napäh né hē ta tii.

39 Baad äã bahapäh sahõnh hē Jesus moo wäd wät do Judah buuj sa häj n'aa bä, Jerusarënh panang bä na-ãj hē. Ti hyb n'aa äã wén her'oot äã hapäh doo. Ta jawén kã rabepëem däk b'aa hä kajatsëk do hä, tadajëp hyb n'aa.

40 Tadajëp jawén paa bä, tamawoob däg ta äh, taganä wät P'op Hagä Do an'oo bä. Ta jawén takas'ee kån äã hä P'op Hagä Do an'oo bä.

41 Dooh sahõnh hē Judah buuj sa hä takas'ee bä. Jããm hē äã hä takasee, äãh, P'op Hagä Do asëew bong doo, ta t'aah ky n'aa äã baher'oot hyb n'aa. Äã awëe bong, äã eëg bong Jesus sii taganä wät do jawén paa bä —näng mä Peed.

42 Ti m' taky hadoo ënh:

—Äã tamejüü ta ky n'aa äã baher'oot hyb n'aa ta wób sa hä. Äã tamejüü äã maher'oot hyb n'aa, ti né hē ti sahõnh hē hedëp doo, dejëp do paa na-ãj hē sa ky n'aa etyy n'aa P'op Hagä Do an'oo bä.

43 Sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa rod raher'ood wät paa ta ky n'aa. Hah y da raher'oot doo: Jé ta hä h'yy ka'eeh do sa h'yyb tym gó hanäng do nesaa do P'op Hagä Do awug hõm da, sa hyb n'aa Jesus dajëp do hyb n'aa.

44 Ti m' Peed er'oot nä m', sahõnh hē ta kyyh maa new'ëe do sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng.

45 Ti m' Judah buuj Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Peed sii han'aa doo, rameuuj bong

* 10:38 Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab.

mäh, P'op Hagä Do Sahee Judah buuj nadoo do sa h'yyb gó tabajëng do hyb n'aa.

⁴⁶ Ramaa napäh mä kyy wób me rer'oot doo, P'op Hagä Do raj'aa etsë doo.

⁴⁷ Ti m' Peed ky hadoo:

—Doo hewaap pé ranu kemuun hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee bajëng do hyb n'aa sa h'yyb gó, ër hã tabajëng do hadoo —näng mä Peed.

⁴⁸ Ti m' Peed mejüü ranu gemuun hyb n'aa Jesus Kristo häd gó. Ti m' retsëe sa sii Peed baym hyb n'aa dó.

11

Peed maher'oot do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', Jesus mejüü doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do Judah häj n'aa bä habok do na-ãäj hë raky n'aa napäh Judah buuj nadoo do na-ãäj hë ragadoo do P'op Hagä Do panyyg.

² Ti m' Peed kaja hõm bä kä Jerusarënh hënh, Judah buuj wób Jesus hã h'yy ka'eeh doo, masuuj noo byyh kehõk doo, ranabuuj gedoo mä Peed.

³ Hahÿÿ d' mä sa kyyh ta hã:

—Hëd n'aa mabajëe suun Judah buuj nadoo do sa tób gó? Hëd n'aa mabawëh sa sii? —näk mäh.

⁴ Ti m' baad Peed baher'oot sa hã sahõnh hë tahapäh do tahewäd nä hënh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

⁵ —Panang Jopéh häd näng doo bä ÿ bagëe wät bä, ÿ ky n'aa etsëe bä, s'ëeh hadoo hã ÿÿ. ÿ hapäh hÿ pong jé naa tabahyng, ÿ bagëet bä, ta hood pãän hadoo doo. Ta sasu hã pãän kamewyyt.

⁶ Baad ÿ baheg'ãäs h'ëed ta gó hanäng péh. Tii bä har'ëeng, tababo n'aa, taw'ëed sii hë ÿ hapäh ta gó. Ta mahang ti anäng ër ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa ër nawëh doo.

⁷ Ti ÿ maa napäh kyyh her'oot do hã ÿÿ: “As'ëeg g'ëed. Manaboh a tä”, näng mä hã ÿÿ.

⁸ Ti ÿ ky hadoo: “Doo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Doo hë hewë bä nesaa doo, maganen'aak doo”, näng këh ÿÿ.

⁹ Tii bä hÿ pong jé naa kyyh her'oot p'aa hënh hã ÿÿ: “Mamaneëj manä nesaa doo

me, baad tabahado däk P'op Hagä Do anoo doo”, näng mä ta kyyh.

¹⁰ Tamawoob nuu me ta ti kyyh ber'oot hã ÿÿ. Ti m' nyyw hë hÿ pong jé pãän hadoo do basëek p'aa hënh.

¹¹ Ti noo gó né hë tamawoob hë ajyy, Sesareja hënh naa ramejüü doo, rakajaa ÿ bagä bä. ÿ rahahëen rawén n'aa.

¹² Tii bä P'op Hagä Do Sahee ÿ tamejüü sa sii né hë ÿ bahõm hyb n'aa. Ti ãä bahõm kãn. B'ëeh hahÿ ji ma poo oow see pé ajyy ër hÿÿj hedoo doo, si ÿ rabahõm. Séd hã ãä bajëe p'ëe aj'yy tób yt hã.

¹³ Ti aj'yy baher'oot ãä hã ta tób yt tahapäh do ãäs, hahÿÿ da m' ta sii her'oot doo: “Mamejõ Jopéh panang hënh Simaw Peed häd näng do ramanaa hyb n'aa.

¹⁴ Taher'oot da a hã nyy da bë P'op Hagä Do bed'ëep nesaa do mahãnh, ta sii bë baboo had'yyt hyb n'aa hÿ pong jé, õm, a tób yt haj'eenh doo”, näng ãäs ta hã —näng mä Peed kyyh tamaher'oot do sa hã.

¹⁵ Ti m' ahõm nä Peed kyyh:

—ÿ du doo bä ÿ her'oot do sa hã, sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee bajëng, pooj jé ër h'yyb gó tabajëng do hadoo.

¹⁶ Ti ÿ hyb n'aa esee Jesus her'oot do paah: “Jowãw nu gahem'uun do nu gemuun wät naëng me. Hÿÿ kä bë hã P'op Hagä Do anoo da ta Sahee bë h'yyb tym gó.”

¹⁷ Sa hã P'op Hagä Do an'oo däk ta Sahee, ër hã tan'oo däk doo da, Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ãä h'yy ka'eeh noo gó. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do hã ÿ hajëm g'eeh tamo haj'aa hadoo do hyb n'aa? —näng mä Peed sa hã.

¹⁸ Ti m' ramaa napäh bä m' Peed her'oot doo, dooh m' ranabuuj gedo boo bä kä. Ti m' radu doo P'op Hagä Do raj'aa etsë. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Judah buuj nadoo do hã na-ãäj hë P'op Hagä Do anoo ta hã rah'yy kawapëen, ta hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, edëb had'yyt do ragadoo hyb n'aa kä P'op Hagä Do pa —näk mä sa kyyh.

Än-Tijoka bä habong do Jesus hã h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁹ Jesus hã h'yy ka'eeh do rarejãä doo, Es-Tew radaj'ëep noo gó, raketyn bong. Sa

wób Penisija häd näng do häj n'aa hēnh rabahōm, ta wób tsyt dēeg hā Tsi-Peré häd näng doo hēnh rabahōm, ta wób panang Ān-Tijoka häd näng doo hēnh rabahōm. T'īi hēnh jāām hē Judah buuj hā ramaher'oot Jesus ky n'aa.

²⁰ Ti hadoo né hē, Jesus hā h'yy ka'eeh do wób, Tsi-Peré, Sirené häd enāh doo bā naa, ah'ūūm Ān-Tijoka hēnh. T'īi hēnh raba-her'oot Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hā kā.

²¹ P'op Hagä Do hejój sa hā tabawät, ti hyb n'aa hajök raky dahé dāk panyyg hanām doo. Jesus hā rah'yy kae padäg kån.

²² Ti m' Jesus hā h'yy ka'eeh do Jerusarēnh bā habong do raky n'aa napāh bā ta tii, ramejūū Béh-Nabéh, Ān-Tijoka hēnh tabahēg'āās hyb n'aa.

²³ Ti m', t'īi hēnh Béh-Nabéh kajaa bā, tahapāh P'op Hagä Do ky n'aa edēē bong hanām doo me Judah buuj nadoo doo. Ti hyb n'aa tateabee wät. Ti m' baad taba-her'oot sa hā, t'ōp madāk doo me rahyb n'aa hūūm had'yyt hē hyb n'aa Jesus.

²⁴ Ky enyym mā ti Béh-Nabéh. Baad mā P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahūūm, baad tah'yy ka'eeh Jesus hā. Hajök t'īi hēnh rah'yy kae kån Jesus hā.

²⁵ Ti m' Béh-Nabéh bahōm kån Tas hēnh, Saw-Ru hesoos doo.

²⁶ Tabaw'yyt bā m' tamana kån Ān-Tijoka panang hēnh. Ti m' sét ta baab rababoo kån ta tii bā Jesus hā h'yy ka'eeh do sa mahang. Hajök do sa hā rama metēēk Jesus ky n'aa. Ān-Tijoka bā né kā pooj jé radu doo ramaneēēnh doo Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Kristo karapee.

²⁷ Ti noo gó P'op Hagä Do ky n'aa rod ra-bana Ān-Tijoka hēnh, Jerusarēnh hēnh naa.

²⁸ Sa seeh, Agab häd näng doo, as'ēēg gēēt, P'op Hagä Do Sahee kyy gó ta her'oot sa hā, ana ji hasaah do pan'aa sahōnh hē hēēj Roma buuj rabag'āās doo bā. Te hub né hē, Roma buuj sa wahē n'aa Karaw-Dijo häd näng doo bag'āās noo gó rabas'aah né hē.

²⁹ Tii kā m', Jesus hā h'yy ka'eeh doo Ān-Tijoka bā habok do ramasaa kån Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Judah häj n'aa bā habong doo. Sahōnh hē ranoo rahajaa doo pénh.

³⁰ Ti m' ramejūū Béh-Nabéh Saw-Ru da-heeh ramahūūm ramasa doo, Jesus hā h'yy ka'eeh do Judah häj n'aa bā habong do sa wahē n'aa wē.

12

Eróts mejūū radaj'ēep paawä Peed pa-nyyg n'aa hahȳh

¹ Ti m', ti noo gó Judah buuj sa wahē n'aa Eróts häd näng do du doo tarejāā doo Jesus hā h'yy ka'eeh doo wób.

² Tamejūū mā radaj'ēep Tsijaag sēn-jeer me. Jowāw h̄ȳj mā ti Tsijaag.

³ Ti m' Eróts bahapāh bā kā ti Judah buuj Jesus hā h'yy kana'eeh doo ragen'aak Tsijaag tadaj'ēep doo, tamejūū na-āāj hē ramaso dāk Peed. Pāw makuj temah doo rabawa doo ratab'ēēs noo gó m' tii.

⁴ Ti m' ramaso dāk jawén paa bā tamejūū radawäts gēēt. Ti m' tamejūū 16 warahén, ji meheet pé ken'yyh raketyn hōm, raba-hag'āās hyb n'aa Peed. Takarēn né paawä Pas-kowa ratab'ēēs jawén paa bā tamejūū Peed ramanaa, hajök doo sa matym gó ta hā taky n'aa etyy hyb n'aa.

⁵ Ti m' ragadahew'ēēs doo gó Peed ag'ēēd nuuj jé, tak'ēp né hē Jesus hā h'yy ka'eeh doo P'op Hagä Do hā raky n'aa etsēē ta hyb n'aa.

⁶ Ti m' atsēm, Eróts ky däng doo pooj jé, hajök doo sa matym gó Peed taky n'aa etyy doo paawä, Peed āȳh mā warahén sa hōō gó. Hub hēnh warahén seeh, s'ȳy hēnh ta seeh. Pawóp hē haak sapuuw hadoo doo me Peed ramoo maw'yyd dāk. Warahén sa hā taty d padēēk. Warahén wób ragada-hew'ēēs doo noo bā rabab'ēēh rabahag'āās hyb n'aa.

⁷ Ti m', nyyw hē m' P'op Hagä Do āās kas'ee wät. Ragadahew'ēēs doo gó m' ta bag ganyyh. Ti m' āās mebē Peed karapa hā, taty gawēēj dāk hyb n'aa. Ti m' taky hadoo ta hā:

—Nyyw hē, h'yy kabawaad wäd! As'ēēg g'ēēd! —näng mäh.

Ti m' nyyw hē haak sapuuw hadoo doo, ta moo hā padēēk doo paah, keréd bēēh tūū.

⁸ Ti m' āās ky hadoo ta hā:

—Madadäg a saroor, a tsyym suun —näng mäh.

Ti m' Peed dadäk ta saroor, ta tsyym suun. Ti m' āās ky hadoo ēnh:

—Madadäg a hatsë a hä, jawén ÿ ana! —
näng mäh.

⁹ Ta jawén Peed banä kån ragadahew'ëes
doo gó naa. Dooh tah'yy ganyy bä te hub
tado bä né hë ääs moo wät doo. Ta s'ëeh
hadoo tahapäh ted'oo.

¹⁰ Ratab'ëes pooj jé hab'ëeh do warahén.
Ta jawén hab'ëeh do ratab'ëes né hë m' tii d'
ënh. Ti m' rakajaa bä ta noo sapaar s'ëeb ty
katsë doo, panang hënh ji bahôm bä kä, ta
daaj hë tanoo kasëets hóm. Ti m' ratabëej
nä kån mäh. Dawëë péj rababoo däk bä
kä m', ääs badoo wäd kån, ta pooj jé hawät
doo.

¹¹ Ti m' Peed h'yy kadaw'uuh. Ta h'yyb
gó m' taky hadoo:

—Hÿÿ kä baad ub ÿ bahapëë kån. P'op
Hagä Do mejüü ta ääs ÿ tabed'ëep hyb n'aa
Eróts moo gó naa, ÿ rarejää do paawä Ju-
dah buuj sa mahãnh —näng mä ta h'yyb gó.

¹² Ti m' Peed h'yy kadaw'uuh bä m',
tabahôm Marija häd näng do tób hënh. Tii
hënh hajök kata b'ëeh raky n'aa etsëë hyb
n'aa. Marija häd näng doo, Jowāw Maah-Ko
häd näng do ÿÿn.

¹³ Ti m' sa tób nooh, ta tyw n'aa tabës bä
naşooh doo me Peed naëenh. Tanoo edas
mäh. Ti m' maruus, sa karom Rode häd
näng do banyyh tabahëg'ääs hyb n'aa.

¹⁴ Tamaa napäh bä Peed noo ged'op, tse-
bee wät do hyb n'aa p'aa hënh tamatëh hóm
tapanäk hyb n'aa ta wób sa hä Peed ti agëët
tób noo bä. H'yyb manepëë wät do hyb
n'aa, dooh m' tanoo gasëets wäd tób nooh.

¹⁵ Ti m' ta wób raky hadoo maruus hä:

—Õm ky kew'oonh —näk mäh.

—Doo. Né hup ÿ né hë. Peed né hë —
näng mä maruus.

—Doo Peed tado bä —näk mäh. —Ääs ta
hä hag'ääs do apäh —näk mäh.

¹⁶ Ti nuuj jé m' Peed naëenh nä tób noo
bä. Ti m' ranoo gasëets kån, ti m' Peed
rahapäh, ti m' h'yy gabedo bong mäh.

¹⁷ Ta moo me m' Peed meduuk, bag hënh
rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' taher'oot sa hä
ny hadoo P'op Hagä Do manyyh ragada-
hew'ëes doo gó naa. Ti m' taky hadoo:

—Bë maher'ood Tsijaag, ta wób Jesus hä
h'yy ka'eeh do sii hë —näng mäh.

Ti m' sa hä tabaher'oot jawén paa bä,
ahôm kån ta s'ee hënh.

¹⁸ Ti m' tabawag hóm bä kä, tak'ëp
warahén rah'yyb manepëë bong, h'yyb
e'ÿÿm b'ëeh mä Peed badoo wät do hyb n'aa
m'.

¹⁹ Ti m' Eróts mejüü rabesoos hyb n'aa.
Doo m' rawyyd bä. Ti m' hajõng Eróts
eanh warahén sa hä, ti m' tamejüü
radej'ëep sahõnh hë warahén hag'ääs do
paah.* Ti m' ti jawén paa bä Eróts beréd
däk dó Judah häj n'aa. Sesareja panang
hënh tabeg'ääs dó.

Eróts dajëp do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Eróts paa kamajë wät Tiir panang,
Sidõn panang babuj n'aa sa hä. Ti m' Tiir
panang, Sidõn panang babuj n'aa, baad ub
rakaner'oot rabaher'oot hyb n'aa Eróts sii,
Eróts kamanajë wät hyb n'aa sa hä. Tii
d' rawén d'oo sa waa hyb n'aa, Eróts häj
n'aa bä retsëë do hyb n'aa. Ti m' pooj jé
rakaner'oot Baras häd näng do sii, Eróts hä
tabetsëë hyb n'aa tan'oo bä ta sii raber'oot
hyb n'aa. Eróts karom, ta masa n'aa Eróts
weh'ëeh do ti Baras.

²¹ Ti m' Eróts ky däng sa hä, ta sii
raber'oot hyb n'aa. Ti m' ti noo gó tadadäk
sa wahë n'aa saroor n'aa, ti m' tabaher'oot
hajök do sa hä.

²² Ti m' maa new'ëë do tak'ëp mä sa kyyh:

—Ta ti her'oot doo, dooh aj'yy tado bä!
P'op Hagä Do hadoo né hë tii! —näk mä sa
kyyh.

²³ Ti m' Eróts gadoo sa kyyh, “P'op Hagä
Do õm”, hanäk doo. Tsebee wät ti hyb n'aa.
Doo tawehëë bä P'op Hagä Doo. Ti hyb
n'aa ti noo gó né hë kä, nayyw hë, P'op Hagä
Do ääs an'oo bä ta nahëë nyy kån. Tii bä m',
tadajëb kån as'ood no haj'aa.

²⁴ P'op Hagä Do ky n'aa ahôm tii bä. Jé
pad'yyt hë tii bä rabaher'oot.

²⁵ Ti m' Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh raba-
haëej däk jawén paa bä dajëer Ân-Tijoka
buuj Jesus hä h'yy ka'eeh do mejüü doo,
rababaa j nä kä Ân-Tijoka hënh. Sa sii

* **12:19** Hajõng Eróts wén eanh sa hä, tahapäh hyb n'aa ranoo kanesa bä. Peed ramasa ragadahew'ëes doo gó tabanyyh ted'oo apäh. Ti noo gó radej'ëep né hë ragadahew'ëes doo gó hagëët do hagä n'aa, ta see kejën nä bä sa mahãnh.

ramahũüm kãn Jowãw Maah-Ko häd nãng doo.

13

Jesus ky n'aa mahũüm do rasëm do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Ti m' Æn-Tijoka bã, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang ti anãng P'op Hagã Do ky n'aa rod, P'op Hagã Do kyyh ma metëek doo. Hahỹỹ da m' sa häd: Béh-Nabéh, Simijãw “byyh hasus doo” ramaneëenh doo, Rusijo (panang Sirené häd nãng doo hënh naa), Manaën (Eróts Garirej hãj n'aa wahë n'aa daheeh hawãng do paah), Saw-Ru kã.

² Ti m' ta see pé noo gó, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do rahyb n'aa jew'yyk bã, ranoo kanawa doo me Jesus rahyb n'aa esee bã, P'op Hagã Do Sahee ky hadoo sa h'yyb gó:

—Tsyh hë, wë yỹ bẽ asëew Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh. Ti anãng y karën do ramoo bok doo, y wén naëenh —nãng mã P'op Hagã Do Sahee.

³ Ti m' raky n'aa etsëe jawén paa bã, ratayy do ji noo kanawa doo me Jesus ji hyb n'aa esee hyb n'aa jawén paa bã, sa moo radatooj kãn Béh-Nabéh Saw-Ru* sa nuu gó.† Ti m' raky n'aa edëe wät rabahöm hyb n'aa kã.

Tsyh dëeg hã Jesus ky n'aa raheer'oot do panyyg n'aa hahỹỹh

⁴ Ti m' Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh rabahöm kãn P'op Hagã Do Sahee mejũũ doo da. Ti m' panang Serew-Sija häd nãng doo hënh rabaw'ëenh. Tii b' naa ragatsëg t'oonh marakate gó rabatsëg hõm hyb n'aa tsyh dëeg hã Tsi-Peré häd nãng doo hënh.

⁵ Rakaja hõm bã panang Saramin häd nãng doo bã, raheer'oot mã P'op Hagã Do panyyg tób P'op Hagã Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hã. Jowãw Maah-Ko sa sii m' tabawät, tamasa hyb n'aa sa hã.

⁶ Ti m' tsyh dëeg ratabëej däk, Pap panang bã rakajaa. T'i hënh ramamuun mã sëew oow, Judah buuj seeh. Bar-Jesus mã ta häd. Gereg sa kyy me Erimas ramaneëenh. P'op Hagã Do panyyg rod mã tanooh. Noo kanasa do tii.

⁷ Sesijo Paw-Ro, tsyh dëeg hã buuj sa wahë n'aa sii tamoo wät. H'yy ganãng mã ti sa wahë n'aa Sesijo Paw-Ro häd nãng doo. Ti m' tamejũũ ta wë ranaëenh hyb n'aa Béh-Nabéh Saw-Ru daheeh, ta hã rabaher'oot hyb n'aa P'op Hagã Do kyyh.

⁸ Ti m' ta ti aj'yy sëew oow, Erimas häd nãng doo, dooh tagenaag bã raheer'oot doo. Takarën paawä dooh sa wahë n'aa h'yy kae bã Jesus hã.

⁹ Ti m' baad mã P'op Hagã Do Sahee h'yyb mahũüm Saw-Ru, Paw-Ro ramaneëenh doo. Ti m' baad Paw-Ro bahëg'ãas sëew oow wë.

¹⁰ Ti m' taky hadoo ta hã:

—Dijab t'aah òm! Baad hadoo do gannen'aak do òm. Ky nesaa òm, noo kanes'ats òm —nãng mãh. —Mawareem had'yyt hë g'eeh baad hadoo do Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do metëek doo? —nãng mãh.

¹¹ Ti m' taky hadoo ënh ta hã:

—A wë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb wareem däk. Òm da ty tamaa wät dó. Ti noo gó dooh mahapëe wäd bã papỹỹj bag —nãng mã Paw-Ro kyyh.

Ti m' nanyyw hë Erimas ty tamaa wäd kãn. Tesóts wät mã nanyyw hë moo takyyk do pan'aa.

¹² Ti m' sa wahë n'aa bahapäh bã aj'yy ty tamaa wät doo, Jesus hã tah'yy kae däg kãn. Tameuuj wät mã Jesus ky n'aa hã.

Æn-Tijoka s'ee hënh raheboo nã do panyyg n'aa hahỹỹh

¹³ Ti m' Pap bã naa Paw-Ro rabatsëg hõm tamyyj däk hã, Peh-Ke häd nãng doo hënh, Pam-Pirija hãj n'aa bã. Ti m' panang Peh-Ke häd nãng doo bã rakajaa bã, Jowãw Maah-Ko eréd bong mã Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh, Jerusarënh hënh tababaaaj hõm hyb n'aa.

¹⁴ Peh-Ke bã naa Paw-Ro rabahöm panang Æn-Tijoka s'ee hënh, Pisidija hãj n'aa bã. Ti m' Saab hã, Judah buuj rakamehëhak do hã, rabahöm tób P'op Hagã Do panyyg rayd naherot doo hënh. Ta yt hã m' rabat'oonh.

¹⁵ Ti m' tób yt hã kat'aa do see taner'oot mã P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do bód, P'op Hagã Do ky n'aa rod rerih

* 13:3 Saw-Ru häd see Paw-Ro. † 13:3 Sa moo radatooj bong, P'op Hagã Do Sahee hejój sa sii tabawät hyb n'aa.

do bód na-ããj hē. Taner'ood wät do jawén paa bä, tób sa wahë n'aa rabats'yyt Paw-Ro rahter'oot hyb n'aa rakarēn bä. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—Äã wakãän —näk mäh. —Tanyy bä bē wē bē her'oot pé babä hat'oonh do ratsebē hyb n'aa, bē her'ood —näk mäh.

¹⁶ Ti m' Paw-Ro bas'ëëg gëët. Ta moo me m' tameduuk, bag hēnh rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Bē maa newē kēh ÿÿ, Isaraéw buuj, Isaraéw buuj nadoo do na-ããj hē P'op Hagä Do hä hyb n'aa es'ee doo —näng mäh.

¹⁷ —P'op Hagä Do Isaraéw buuj rah'yy kaha'eeh do tasëew hōm paa er wahë makūh. Tak'ep rakaood bong P'op Hagä Do an'oo bä Esit bä, sa wakãän nadoo do sa mahang rababong noo gó. Ti m' t'ĩ hēnh häj n'aa bä naa ta hejój me er wahë makū taman'yyh.

¹⁸ 40 m' ta baab rababong tabanawäng bä, P'op Hagä Do baad taheg'ääs sa hä.

¹⁹ Hëej Kanaäh häd näng doo bä 7 t'ĩ hēnh habong do paa sa wahë n'aa sa karapee sii hē er wahë makū nu gad'eet, P'op Hagä Do an'oo bä. Er wahë makū hä tan'oo däk sa häj n'aa paah.

²⁰ 450 ta baab tabado däk bä kä er wahë makū tasëew hōm do jawén paa bä tii.

—Ta jawén P'op Hagä Do anoo sa hä ajyy ky n'aa etsëeh do sa mahang ky n'aa etyy doo. Tii d' tabahadoo, P'op Hagä Do ky n'aa rod Samuéw bawäd däg bä kä.

²¹ Ti m' er wahë makū rabetsëe, P'op Hagä Do anoo hyb n'aa sa wahë n'aa pan'aa. Ti m' P'op Hagä Do banoo né hē Sauh häd näng doo, Kis häd näng do t'aah, sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Bēn-Jamih häd näng do panaa ti Sauh. 40 ta baab Sauh bag'ääs.

²² Ta jawén tado hōm Sauh, Dawi ta jawén buuj P'op Hagä Do an'oo bä, sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Hahÿÿ da m' P'op Hagä Do kyyh Dawi ky n'aa: “ÿ karēn doo da Dawi bawät ÿ hapäh. Tamoo wät da sahōnh hē ÿ karēn doo”, näng mä P'op Hagä

Do kyyh Dawi ky n'aa hä —näng mä Paw-Ro kyyh.

²³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dawi panaa see P'op Hagä Do mejō kän, Isaraéw buuj sa h'yyb tym dëeb, taky n'aa enooh do paa hadoo. Jesus né hē tii.

²⁴ Jesus du doo do pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa tahter'oot doo, Jowāw nu gahem'uun do häd näng do her'oot sahōnh hē Isaraéw buuj sa hä, raberéd hōm hyb n'aa ta ti nesaa doo. Tanu gemuun hōm nesaa do raberéd hōm do heen n'aa.

²⁵ Sahōnh hē ta hä P'op Hagä Do mejū do tametëek do pan'aa tabahajaa bä, Jowāw nu gahem'uun do ky hadoo: “Jaa ÿ bē hä?”, näng mäh. “Dooch bē hyb n'aa newëe do tado bä ÿÿh. Dooch P'op Hagä Do H'yyb Däng Do tado bä ÿÿh. Ti awät da jawén ÿÿ. ÿ hyb n'aa sakog its ta hä. Ti hyb n'aa, dooh ÿ haja bä ta tsyym suun ÿ kabo nä bä”, näng mä Jowāw nu gahem'uun do kyyh —näng mä Paw-Ro sa hä.

²⁶ Ti m' ahōm nä Paw-Ro kyyh:

—Wakän haa, Abaraäm panaa, Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do hä hyb n'aa hesé doo, bē na-ããj hē, bē sahōnh hē bē maa newë. Er hä né hē P'op Hagä Do an'oo däk er panyyg näng hyb n'aa nyy da ji h'yyb tym Jesus bed'ëep.

²⁷ Jerusarēnh panang buuj, sa wahë n'aa na-ããj hē, dooh rah'yy ganyy bä jaa ti Jesus. Dajëb hä Jesus raky n'aa ety däk. Tii da takajaa Saab hä had'yyt hē tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä P'op Hagä Do ky n'aa rod sa kyy kerih do raner'oot doo.‡

²⁸ Dooch rawyyd bä né paawä dajëb hä Jesus raky n'aa etyy hyb n'aa, retsëe Pirato hä tamejū radaj'ëep hyb n'aa.

²⁹ Sahōnh hē ta ky n'aa kerih do paa P'op Hagä Do kyy kerih do hä ta hä rabad'oo do jawén paa bä, rabado hyy kän Jesus hub b'aa hä naa. Ti m' radasuun jëng pä gabaho doo gó.

³⁰ Ti m' taganä wäd kän p'aa hēnh, P'op Hagä Do an'oo bä.

³¹ Tadajëb pooj jé, hajök ta sii hah'üüm Garirej häj n'aa bä naa Jerusarēnh hēnh.

‡ 13:27 Raneherod né paawä P'op Hagä Do ky n'aa rod rerii bong do paah, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji h'yyb tym dëeb ky n'aa, nyy da rarahejää, nyy da radaj'ëep, dooh rah'yy genä bä. Jesus radaj'ëep noo gó kaja däk P'op Hagä Do maher'oot do paah.

Sa hã né hẽ Jesus kas'ee wät hajõng ta äh, taganã wät do jawén paa bã. Ti né hẽ rahapäh doo, hỹỹ kä raheer'oot Jesus ky n'aa Isaraew buuj sa hã —näng mä Paw-Ro kyyh.

³²⁻³³ Hahỹ panyyg hanãm do ãã her'oot bẽ hã. P'op Hagã Do ky n'aa enooh do ẽr wahẽ makũũ hã, ti né hẽ hỹỹ kä tan'oo däk ẽr sa panaa paa hã. Ti d' né hẽ tabad'oo Jesus ganã wät tan'oo bã kä. Hahỹ hadoo ta ky n'aa kerih do Saaw-Mo 2 hã:

“Tah ỹ õm. A yb ỹ hado däk naga hẽ.”[§]

³⁴ Ta pooj jé P'op Hagã Do her'ood däk ta t'aah ganã wät do ky n'aa, ta kamag karejã mahãnh. Hahỹỹ da takerii däk ta ti ky n'aa:

“Õm ỹ ky n'aa edëng, baad had'op doo me, ky kaneh'ỹýt doo me, Dawi hã ỹ ky n'aa enooh do paa me.”^{**}

³⁵ Hahỹỹ da na-ããj hẽ takerii däk P'op Hagã Do kyyh see hã:

“Dooch man'oo bã a karom, tsyt hẽ a wẽ moo wät do ta kamag n'aa karejã bã.”^{††}

³⁶ Dooch Dawi ta daaj hẽ ta ky n'aa tado bã ti taheer'oot doo. P'op Hagã Do karẽn doo da né hẽ sahõnh hẽ Dawi moo wät tahawät noo gó. Ta jawén tadajëb kãn. Ta wahẽ makũ rahabong hẽnh tabas'ëëg kãn. Karejã däk ta kamag n'aa.

³⁷ Tii d' nado dejëp do mahang ganã wät P'op Hagã Do anoo do hã. Dooch ta ti ta kamag n'aa karejã bã.

³⁸ —Ti hyb n'aa wakãn haa, —näng mäh —baad ỹ karẽn bẽ heen n'aa nyy däk hahỹ ỹ her'oot do bẽ hã: Jesus dajëp do hyb n'aa, taganã wät do hyb n'aa, P'op Hagã Do awug hõm da sahõnh hẽ nesaa do ji h'yyb tym gó hanãng doo.

³⁹ Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, dooch tahaja bã baad ji hado däg bã tan'oo bã P'op Hagã Do matym gó. Jé h'yy ka'eeh do Jesus hã, baad tabahado däk hỹỹ kä P'op Hagã Do matym gó —näng mäh.

⁴⁰ —Baad bẽ hyb n'aa matakã bẽ hã takanajaa hyb n'aa P'op Hagã Do ky n'aa rod raheer'oot do paah. Hahỹỹ d' paa raheer'oot P'op Hagã Do kyyh:

⁴¹ “Bẽ maa newë kẽh ỹ ty n'aa ges'yyk doo. Bẽ meuuj da! Bẽ dejëb kä! Ỹ moo wät da bẽ habong do noo gó sét hadoo doo, tabad'op hẽ da bẽ ky dahé, bẽ rapanäg né hẽ paawã ta ky n'aa.”^{‡‡}

—Tii d' né hẽ P'op Hagã Do kyyh ta ky n'aa rod rerih do hã —näng mä Paw-Ro tób yt hat'oonh do sa hã, Jesus ky n'aa raky nasëm hyb n'aa.

⁴² Ti m' Paw-Ro bahajaa bã taheer'oot doo, anã kãn mä Béh-Nabéh daheeh. Raban'yyh bã m' tób gó naa, t'ĩĩ hẽnh hat'oonh do rabatsyyd kãn, Saab see hã p'aa hẽnh rabaheer'oot hyb n'aa ta ti panyyg.

⁴³ Tób P'op Hagã Do panyyg rayd n-herot do wahẽ n'aa kat'aa do hã rakedëë hõm jawén paa bã, sahõnh hẽ raban'yyh do jawén paa bã, hajõk Judah buuj, Judah buuj nadoo do P'op Hagã Do hyb n'aa jew'yyk do na-ããj hẽ, rahadaa hõm Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh. Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh raky n'aa jebaanh sa sii hah'ũũm do sa hã, rahyb n'aa nerét hyb n'aa P'op Hagã Do ky ennyym do ky n'aa ramaa napëë wät doo.

⁴⁴ Ti m' Saab see hã kä, hajõk panang buuj kat'aa, P'op Hagã Do ky n'aa maa new'ëë doo.

⁴⁵ Ti m' Judah buuj rabahapäh bã m' hajõk do kat'aa doo, h'yy kajewëëts bong Paw-Ro sa hã. Ti m' raky hadoo:

—Dooch te hub tado bã Paw-Ro raheer'oot doo —näk mäh. —Noo kanesa tii —näk mä sa kyyh.

Raky n'aa rejãã mä Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh.

⁴⁶ Ti m' h'yyb neỹỹm doo me Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh raky gadoo:

—Ãã her'ood wät P'op Hagã Do panyyg pooj jé bẽ hã. Dooch bẽ karẽn bã bẽ gado bã. Dooch bẽ karẽn bã bẽ h'yyb tym hedëb had'yyt doo. Ti hyb n'aa hỹỹ kä ãã bahõm kãn, ãã baher'ood kãn Judah buuj nadoo do sa hã kä —näk mäh.

47 –Tii d' né hē ãã P'op Hagä Do mejũũ kerih do hã:

“ÿ an'oo bä õm sahõnh hē Judah buuj nadoo do sa h'yy ganä n'aa mabahadoo hyb n'aa.

Tii d' ÿ bad'oo, mamahũũm hyb n'aa kēh ÿ n'aa dawëë habong do sa hã, ÿ bed'ëëp hyb n'aa sa hã nesaa do mahãnh, si ÿ had'yyt hē rababok hyb n'aa kã.”§§

48 Ti m' Judah buuj nadoo do ramaa napäh bä ta tii, ratsebee bong.

–Baad ub P'op Hagä Do ky n'aa –näk mä sa kyyh.

Ti m' sahõnh hē P'op Hagä Do asëew hõm doo, edëb had'yyt do ragadoo hyb n'aa ta pa, raky dahé kãn Jesus ky n'aa.

49 Ti m' raheer'ood kãn Jesus ky n'aa panang bä, panang nedaa bä haj'eenh do sa hã na-ããj hē.

50 Ti m' Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do rabahõm kãn ÿÿj ky n'aa etsëeh doo, P'op Hagä Do hyb n'aa esee do wë, panang bä ky n'aa etsëeh do ajyy n'aa sa wë na-ããj hē. Raheer'ood had'yyt hē sa hã rah'yy kawereem hyb n'aa Paw-Ro Béh-Nabéh sa wë, rabah'eed h'ũũm hyb n'aa ta s'ee hēnh. Ti m' tii d' né hē rabad'oo. Raheer'ood n'yyh sa panang bä naa.

51 Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rat-apyng hõm k'ããts sa tsyym suun hã padëek doo. Tii d' rawén d'oo baad nado ta wób sa mo haj'aa sa hã, rahanäng péh. Ti m' rabahõm kãn panang Ikonijo häd näng doo hēnh.

52 Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do ratsebee bong. Baad mä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm kãn.

14

1 Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh rakajaa bä panang Ikonijo häd näng doo bä, rabahõm tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hã, rabahed'oo doo da. Baad rabaher'oot t'ĩ hēnh Jesus ky n'aa. Ti hyb n'aa hajõk Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ããj hē, raky daheeh Jesus ky n'aa.

2 Ti m' Judah buuj Jesus ky n'aa ganadoo doo, rah'yyb metsëeh Judah buuj nadoo

doo, rah'yy kawereem hyb n'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wë.

3 Ti hyb n'aa Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabaym ta tii bä hajõng ta ãh. H'yyb neÿÿm doo me rabaher'oot Jesus ky n'aa. Ti m' Jesus anoo sa hã rabahajaa hyb n'aa rapehu-unh doo, ji hyb n'aa meuunh doo, sahõnh hē rabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do kyy gó né hē ti P'op Hagä Do ky enyym do ky n'aa raheer'oot doo.

4 Ti m' panang buuj wób raky daheeh Paw-Ro raheer'oot doo, ta wób raky daheeh Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh doo.

5 Ti m' Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh doo, Judah buuj nadoo doo, sa wahë n'aa sii hē rakaner'oot Paw-Ro Béh-Nabéh rarejãã hyb n'aa, pä me rabakut hyb n'aa.

6 Ti m' Paw-Ro raky n'aa napäh bä m' tii, rakejën hõm hëej bód Rikonikas häd näng doo hēnh, panang Ris, Derebé häd enäh doo hēnh, ta tii bä haj n'aa hēnh.

7 T'ĩ hēnh na-ããj mä raheer'oot Jesus ky n'aa hanäm doo.

Paw-Ro rakut do pä me panyyg n'aa hahÿÿh

8 Ti m', Ris bä Paw-Ro her'oot do maa new'ëë do sa mahang aj'yy k'yy gadóm do bahäng. Ta hã d' né hē takenäng noo gó. Doo noo gó tabawäd bä.

9 Tamaa newëë mä Paw-Ro her'oot doo. Ti m' Paw-Ro baheg'ããs ta wë. Tah'yyb hapäh né hē, aj'yy h'yy ka'eeh Jesus hã tabahub däk hyb n'aa.

10 Ti m' taky hadoo ta hã:

–As'ëëg g'ëed! –näng mäh.

Ti m' nyyw hē tabas'ëëg geët mäh. Ti m' tadu doo hawäd däk doo.

11 Ti m' hajõk do rahapäh bä Paw-Ro mo haj'aa, tak'ëp mä raky kakä bong. Sa kyy me raky hadoo:

–P'op habong doo, ër h'yy kaha'eeh do ahyy b'ëeh. Ajyy gó rakesok –näk mäh.

12 Béh-Nabéh ramaneëenh Sewus häd me, rah'yy kaha'eeh doo. Paw-Ro ramaneëenh Er-Mes häd me, rah'yy kaha'eeh do seeh, Paw-Ro ti her'ood ub do hyb n'aa.

13 Ti m' tób Sewus rahyb n'aa esee do yt hã moo hew'ëët do tamanaa booj yb, b'aa ts'oooh sii hē, sa panang noo bä. Panang babuj n'aa sii hē takarën paawä tajuu booj

yb, Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rahyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa. Panang nedaa bä tób Sewus rahyb n'aa esee do basooh.

¹⁴ Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh raba-hapäh bä m', ras'ëéd hõm sa daaj hë sa saroor tii da raganen'aak do heen n'aa. Ti m' rawaj'aa bong sa mahang. Rawaj'aah bä m' tak'ëp mä rageëenh:

¹⁵ —H'ëéd hyb n'aa tii d' bë bad'oo? —näk mäh. —Ajyy né hë ääh, bë da hadoo doo! —näk mäh. —Bë ää panäk ää wén na, bë beréd hõm hyb n'aa hahÿ daap hë bë h'yy kaha'eeh doo. Dooch redëb bä tii. Taw'ääts hë P'op Hagä Do hä, hedëp do hä bë h'yy kawareem, sahõnh hë pahuunh do hä bë h'yy ka'eeh hyb n'aa. Sahõnh hë badäk hahÿÿh, wë, akajar na-ääj hë, sahõnh hë ta hä habong do na-ääj hë P'op Hagä Do mo haj'aa.

¹⁶ P'ooj ub rakarën doo da paa P'op Hagä Do banoo rababok sahõnh hë badäk hahÿ haw'ääts hë häj n'aa babuuj.

¹⁷ Ti hadoo né hë, P'op Hagä Do ta daaj hë takametëeh sa hä. Tametä had'yyt hë baad had'op do sa hä tanoo doo me. Ti né hë mejüü naëng badoos doo. Ti né hë hanoo bë joom baad tawén eaak. Ti né hë bë waa hanoo. Ti né hë bë h'yyb tsebë tan'oo bä —näk mä Paw-Ro sa kyyh.

¹⁸ Ti m' raher'ood wäd né paawä, p'eets ub paawä raky nadaheeh. P'eets ub paawä rabajuu né hë booj yb sa hyb n'aa.

¹⁹ Ti m' rabaher'oot nä bä, Paw-Ro sa majjī, Judah buuj, kaja nä. Än-Tijoka, Ikonijo panang häd enäh doo bä naa rabana. Ti m' raher'oot hajõk do sa hä, rah'yy kawapëen hyb n'aa Paw-Ro sa wë. Ti m' hajõk do rakawaj'ään bong Paw-Ro sa wë. Paw-Ro rakud kån pä me. Dajëp red'oo rawén takyg hõm panang bahñh. Tii b' raberéd jat.

²⁰ Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do kata b'ëeh mä Paw-Ro pa. Ti m' Paw-Ro bas'ëeg geët. P'aa hënh tabahõm ënh panang hënh. Ti m' jat'iip hadoo Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rabahõm kån panang Derebé häd näng doo hënh.

Paw-Ro rababaaj hõm do Än-Tijoka hënh panyyg n'aa hahÿÿh

²¹ Ti m', ta ti panang bä raher'oot Jesus ky n'aa hanäm doo. Hajõk mä Jesus hä h'yy

kae kån raher'oot do hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rababaaj hõm kån Ris bä, Ikonijo hënh, Än-Tijoka hënh.

²² Ti m' ramabaaj nä me, panang buuj Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä baad raky n'aa edëe däk, ranerét hyb n'aa Jesus hä rah'yy ka'eeh doo. Baad rabaher'oot ratsebë hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä na-ääj hë ramaher'oot sa hä: “Hajõng né da ji ahoop P'op Hagä Do bag'ääs do karapee ji bahadoo hyb n'aa.”

²³ Sahõnh hë panang ramatebës me, Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rasëew hõm Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa. Ti m' raky n'aa etsëe sa hyb n'aa. Ranoo kanawa doo me m' Jesus rahyb n'aa esee. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Baad mahagää hahÿ a hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, baad ramoo bok hyb n'aa a hä h'yy ka'eeh do sa hä —näk mäh.

²⁴ Ti m' ratabës Pisisidija häj n'aa bä. Ti m' rakajaa Pam-Pirija häj n'aa bä.

²⁵ Ti m' panang Peh-Ke häd näng doo bä raher'oot Jesus ky n'aa. Tii b' naa rabaw'ëenh mä panang Atarija häd näng doo hënh.

²⁶ Tii bä ragatsëg tooj kån marakate gó. Ti m' rabatsëg hõm kån Än-Tijoka hënh, rahana doo hënh. Än-Tijoka bä né hë Jesus hä h'yy ka'eeh do raky n'aa ets'ëe wät do paa Paw-Ro sa hyb n'aa, baad P'op Hagä Do bahag'ääs hyb n'aa sa hä. Tii b' naa né hë ti ramejüü do paah, jé pad'yyt hë rabaher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa. Paw-Ro rabahajaa do hyb n'aa rababaaj nä kån.

²⁷ Rakajaa bä kä m' Än-Tijoka bä, ramejüü Jesus hä h'yy ka'eeh do rakata padëek hyb n'aa. Ti m' raher'oot sa hä sahõnh hë P'op Hagä Do mo haj'aa sa hä raheboo nä hënh. Raheer'oot na-ääj hë m', Judah buuj nadoo do sa hä Jesus an'oo däg kån ta hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

²⁸ Ti m' hajõng ta äh Än-Tijoka bä Paw-Ro rabaym Jesus hä h'yy ka'eeh do sa mahang.

15

Jerusarënh bä Jesus hä h'yy ka'eeh do rakaner'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', ti noo gó ajyy wób rakajaa Än-Tijoka bä, Judah häj n'aa hënh naa. Ti m' radu doo rama metëek Judah buuj nadoo

do hã, Jesus hã h'yy ka'eeh do hã. Hahỹỹ da m' sa kyyh:

—Taw'ãäts hẽ bẽ masuuj noo byyh ehõk Mosees ky n'aa jaw'yyk do metëek doo da. Tii da bẽ moo naboo bã, dooh bẽ P'op Hagä Do edëeb bã ta wë —näk mäh.

² Dooh Paw-Ro Béh-Nabéh daheeh rage-naag bã raheer'oot doo. Ky kedag bok sa sii ta ti hyb n'aa. Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh do Ān-Tijoka bã habong do rabasëew hõm Paw-Ro, Béh-Nabéh, Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, Jerusarënh hënh rabahõm hyb n'aa. Tĩĩ hënh ramejũũ rabahõm, masuuj noo byyh kahõk do ky n'aa rabeaanh hyb n'aa 12 hedoo do Jesus mejũũ do sa hã, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa tĩĩ hënh habong do sa hã.

³ Ti m' rabahõm kãn. Ramahõm me m', Penisija häd nãng do häj n'aa bã, Samarija häd nãng do häj n'aa bã na-ãäj hẽ raheer'oot Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã nyy da Judah buuj nadoo do wób h'yy kae padëek P'op Hagä Do hã. Jesus hã h'yy ka'eeh do panang bã habok do raky n'aa napäh bã tii, tak'ëp ratsebee bong.

⁴ Ti m' Paw-Ro rakaja hõm bã kã Jerusarënh hënh, Jesus hã h'yy ka'eeh doo, sa wahë n'aa na-ãäj hẽ, 12 hedoo do Jesus mejũũ do na-ãäj hẽ baad ragadoo. Ti m' Paw-Ro raheer'oot mã sa hã sahõnh hẽ ramoo bok do hã P'op Hagä Do mo haj'aa do ky n'aa raheboo nã hënh.

⁵ Ti m' Parisëw wób Jesus hã h'yy ka'eeh do raky hadoo:

—Taw'ãäts hẽ ji mejũũ Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy kae padëek do sa hã, sa masuuj noo byyh ehõg hõm. Taw'ãäts hẽ na-ãäj hẽ Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh —näk mã sa kyyh.

⁶ Ti m', ti hyb n'aa m' 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa na-ãäj hẽ rakata b'ëeh rabaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa.

⁷ Ti m' bãp peej dæg raky n'aa her'oot do jawén paa bã, Peed as'ëeg gëet, ti m' taky hadoo:

—Wakãn haa —nãng mäh. —Bẽ hapäh né hẽ p'ooj ub ỹ P'op Hagä Do asëm do ỹ baher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hã, rah'yy ka'eeh hyb n'aa Jesus hã.

⁸ P'op Hagä Doo, ji h'yyb tym hapäh doo, tametëeh tagadoo na-ãäj hẽ Judah buuj nadoo doo. Tanoo ta Sahee sa h'yyb tym gó tabajëng doo, ër hã tanoo do hadoo.

⁹ Dooh ta see hadoo pé ër hã, sa hã na-ãäj hẽ. P'op Hagä Do awug hõm sa h'yyb tym gó hanãng doo, Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, ër h'yyb tym gó hanãng do P'op Hagä Do awug hõm do hadoo, ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus hã.

¹⁰ Ti hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa bẽ gahëen Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy kae padëek do ramoo bok hyb n'aa ta ti ër nahajaa doo, ër wahë makũ na-ãäj hẽ ranahajaa doo? H'ëed hyb n'aa bẽ karën P'op Hagä Do bẽ metyy?

¹¹ Dooh taw'ãäts hẽ tado bã —nãng mäh. —Dooh ër moo bok do hyb n'aa tado bã ër h'yyb tym P'op Hagä Do bed'ëep. Jesus hyb n'aa, ër Jesus kamahãn do hyb n'aa tii. Ti hadoo né hẽ sa hã, Judah buuj nadoo do sa hã —nãng mã Peed kyyh.

¹² Ti m' sahõnh hẽ bag hënh rababë hõm ramaa newëe bã Béh-Nabéh Paw-Ro daheeh raheer'oot doo. Paw-Ro raheer'oot mã rapehuunh doo, ji hyb n'aa meuunh doo, P'op Hagä Do hejój me ramoo bok doo, Judah buuj nadoo do sa mahang.

¹³ Rabahajaa bã raheer'oot doo, Tsijaag ky hadoo mäh:

—Bẽ maa newë këh ỹỹ, wakãn haa —nãng mäh.

¹⁴ —Peed her'ood wät nyy da P'op Hagä Do t'yyd mehĩĩn wät Judah buuj nadoo doo, sa mahang P'op Hagä Do karapee rabadoo hyb n'aa.

¹⁵ Ta ti taher'oot do baad tanu dãng P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa hã. Hahỹỹ da takerii däk:

¹⁶ “Ta ti jawén ỹ matëeh da.

Hajõõ ta baab né paawä dooh Dawi panaa rabagãã boo bã,

p'aa hēnh Dawi panaa see sa wahē n'aa tabahado dāk ŷ an'oo bā da.*

17-18 Tii da ŷ wén d'oo, Judah buuj wób, sahōnh hē Judah buuj nadoo do sii hē, karapé haa pan'aa hedoo doo, ŷ rabesoos hyb n'aa', nāng mā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, p'ooj ub taky dāng do moo wāt doo.”†

19 —Ti hyb n'aa, —nāng mā Tsijaag —hā ŷŷ péh, taw'āāts hē dooh ta bahānh ēr mejō bā Judah buuj nadoo do P'op Hagā Do hā h'yy kae padēek do sa hā.

20 Taw'āāts hē ēr erih ranawēh hyb n'aa P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do sa kabarii raweh'ēeh do tā n'aa. Taw'āāts hē ēr erih ranāŷŷh hyb n'aa sa ŷŷm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii. Ranawēh hyb n'aa sa masāāh dab, har'ēēng dab, ranaboh bā ta majyyw gatsēē dāk doo. Taw'āāts hē ēr erih na-āāj hē ranawēh hyb n'aa majyyw.

21 Tii d' ēr wén erih, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raner'ood had'yyt hē dāg panang haw'āāts hē Saab hā had'yyt hē, tób P'op Hagā Do panyyg rayd naherot do yt hā. Ti hyb n'aa raheen n'aa nyy dāk né hē Mosees ky n'aa jaw'yyk do hā —nāng mā Tsijaag kyyh sa hā.

Judah buuj nadoo do rama erih do panyyg n'aa hahŷŷh

22 Ti m' 12 hedoo do Jesus mejūū doo, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa, sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh doo, rasēew hōm sa wób, ramejūū hyb n'aa Béh-Nabéh Paw-Ro sa sii, Ān-Tijoka hēnh. Rasēm do hād hahŷŷh: Judas Bar-Saba hād nāng doo, Siras daheeh. Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa wób ti.

23 Ti m' sa hā ramejūū rerih doo kā. Hahŷ ti rama erih doo:

“Āāh, 12 hedoo do Jesus mejūū doo, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa na-āāj hē, bē wakāān hedoo āāh. Bēeh, Judah buuj nadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do

Ān-Tijoka panang bā habong doo, Sirija hāj n'aa bā, Siris hāj n'aa bā habok do na-āāj hē āā ma erih. Āā edēng bēeh.

24 “Āā heen n'aa enāh babā naa t'īī hēnh heboo nā doo. Āā heen n'aa enāh, ajyy raheer'oot doo me baad nado wād bē h'yyb ran'oo bā. Bē h'yyb manepēē boo ran'oo bā. Dooh āā kyy gó tado bā ta ti rama metēek doo.

25 Ti hyb n'aa baad ub babā āā kaner'oot, bē wē āā mejūū hyb n'aa āā wób, Paw-Ro Béh-Nabéh ēr najiis bē mejūū do sa sii rabahōm hyb n'aa.

26 P'eets ub radejēeb paawā Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa rabaher'ood hōm do hyb n'aa, dooh Paw-Ro Béh-Nabéh rah'yyb eŷŷm bā, dooh rah'yy gejē hōm bā.

27 Āā mejūū Judas Siras daheeh raky masa hyb n'aa āā erih do hā.

28 Baad ub né hē P'op Hagā Do Sahee metēeh āā hā, āā ganahēen hyb n'aa bē hā tak'ēp hejoonh doo. Āā hā na-āāj hē baad ub P'op Hagā Do Sahee metēeh doo. Jāām hē bē tayy hahŷ āā her'oot do bē hā:

29 Taw'āāts hē bē nawēh P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do sa kabarii raweh'ēeh do tā n'aa. Taw'āāts hē bē nawēh bē masāāh dab, har'ēēng dab bē naboh bā ta majyyw gatsēē dāk doo. Bē awēē manā ta majyyw. Bē āā manā bē ŷŷm nadoo do sii, bē patug nadoo do sii. Ta ti bē ky dahē bā, taw'āāts hē. Jāām hē kā āā erih doo.”

30 Ti m' Jesus mejūū doo, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa daheeh ramejūū Paw-Ro, Béh-Nabéh, Judas, Siras daheeh rabahōm hyb n'aa. Ti m' rabahōm kān. Ti m' rakajaa bā Ān-Tijoka bā, ramejūū sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do séd hā rakata padēek hyb n'aa. Ti m' ranoo sa hā 12 hedoo do rama erih doo.

31 Ti m' Jesus hā h'yy ka'eeh do t'īī hēnh kata dāk do raner'ood bong kerih doo. Ti m' ratsebee bong ta ky n'aa hyb n'aa.

32 Ti m' Judas, Siras daheeh, baad mā

* 15:16 Tób hadēē hyng do paah, p'aa hēnh ji tama sooh do ky n'aa gó tabeh'ūūm Gereg kyy me Dawi panaa ky n'aa. P'op Hagā Do hā Judah buuj raky nadaheeh do hyb n'aa, hajōō ta baab noo gó dooh Dawi panaa rabagāā boo bā paa Judah hāj n'aa bā. Tii bā kā, ta ky n'aa rod raber'oot do hā, ti awāt da Dawi panaa seeh, p'aa hēnh sa hā tabag'āās doo, P'op Hagā Do ky dāng. Jesus né ti ta ti **Dawi panaa** P'op Hagā Do ky dāng doo. † 15:17-18 Amos 9.11-12

ramaher'oot Jesus hã h'yy ka'eeh doo, baad ub, tsebé doo gó rababok hyb n'aa, rah'yy ganejë hõm hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa rod né hẽ m' ti Judas, Siras daheeh.

³³ Ti m', hajõng ta äh t'ĩ hẽnh rabaym do jawén paa bä m', Jesus hã h'yy ka'eeh do kedëë bong, rababaaj hõm hyb n'aa Jerusarënh hẽnh. Sa hã rakedëë bong bä m' raky hadoo:

—Baad tanyy né hẽ ti bë bana. Baad äã karën P'op Hagä Do bë taky n'aa edëng. H'yyb näm doo me äã karën bë babaaj hõm —näk mäh.

Ti m' ta wób rababaaj hõm kãn. [³⁴ Siras aym dó.]

³⁵ Ti m' Paw-Ro, Béh-Nabéh rabaym Än-Tijoka bä. T'ĩ hẽnh rama metëek ta wób sa sii Jesus ky n'aa.

Jesus hã h'yy ka'eeh do rabeg'ääs panang raheboo nä doo hẽnh panyyg n'aa hahÿÿh

³⁶ Ti m' ta see pé noo gó Paw-Ro ky hadoo Béh-Nabéh hã:

—Hamäh, ër ah'ũüm p'aa hẽnh ër heboo nä do paa hẽnh. Jesus hã h'yy ka'eeh do ër heg'ääs, jé pad'yyt hẽ Jesus ky n'aa ër her'oot do paa hẽnh. Ër heg'ääs baad raboo bä —näng mäh.

³⁷ Ti m' Béh-Nabéh karën paawä Jowāw Maah-Ko bahõm sa sii.

³⁸ Paw-Ro hã dooh baad tado bä, Pam-Pirija bä Jowāw Maah-Ko, sa sii hawät do paah, teréd bong do hyb n'aa.

³⁹ Dooh rah'yyb däng do tado bä, ti hyb n'aa raketyn bong. Béh-Nabéh, Jowāw Maah-Ko daheeh rabatsëg hõm tsyt dëëg hã Tsi-Peré häd näng doo hẽnh.

⁴⁰ Ti m' Paw-Ro hata kä Siras. Ti m' ratsyym kasok bä m' Jesus hã h'yy ka'eeh do Än-Tijoka bä habong do raky hadoo sa hã:

—Baad ub bë P'op Hagä Do kamahän. Baad ub bë tabahag'ääs —näk mäh.

⁴¹ Ti m' Sirija häd näng do häj n'aa bä, Siris häd näng do häj n'aa bä rakajetsëg hõm. Rakajetsëk me Paw-Ro maher'oot Jesus hã h'yy ka'eeh do panang bä habong do sa hã, baad rababok hyb n'aa, ratsebë hyb n'aa, rah'yy kae magyys hẽ hyb n'aa.

16

¹ Ti m' panang Derebé häd näng doo hẽnh Paw-Ro rabeboo nä jawén paa bä, rabahõm panang Ris häd näng doo hẽnh. Tii bä tamamuun Jesus hã h'yy ka'eeh do seeh, Tsimoot häd näng doo. Ta ÿÿn mä Judah buuj. Ta yb mä Gereg buuj.

² Jesus hã h'yy ka'eeh do Ris bä habong doo, Ikonijo bä habong do na-ääj hẽ, baad mä rabaher'oot Tsimoot ky n'aa.

³ Ti m' Paw-Ro karën Tsimoot ahõm sa sii. Pooj jé tamejũũ ta masuuj noo byyh kahõg hõm, Judah buuj t'ĩ hẽnh häj n'aa bä habong do sa hyb n'aa, sahõnh hẽ rahapäh do hyb n'aa Gereg buuj Tsimoot yb. Dooh takarën bä Judah buuj rakawajään ta hyb n'aa.

⁴ Ti m' sahõnh hẽ panang ramatebës me raher'oot rama erih do ky n'aa 12 hedoo do Jesus mejũũ doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa na-ääj hẽ Jerusarënh bä habong doo, rerih doo.

⁵ Ti m' Jesus hã h'yy ka'eeh doo, panang haw'ääts hẽ habong doo, tak'ëp mä rah'yy kae kãn Jesus hã. Jesus hã h'yy ka'eeh do kahũüm had'yyt hẽ.

Paw-Ro s'ëeh hadoo do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶ Ti m', dooh P'op Hagä Do Sahee an'oo bä raher'oot Jesus ky n'aa Asija häj n'aa bä. Ti hyb n'aa m' ratabës Pirikija, Garata häd enäh do häj n'aa.

⁷ Misija häj n'aa bahëej jëng bä, rakarën paawä Bitinija häj n'aa hẽnh rabahõm. Ti hadoo né hẽ dooh m' Jesus Sahee an'oo bä.*

⁸ Ti hyb n'aa Misija häj n'aa bä rakajetsëg w'ëënh. Panang Torowas häd näng doo hẽnh mä rabaw'ëënh.

⁹ Tii bä, panang bä, atsëm, Paw-Ro s'ëeh hadoo mä ta hã. Ta s'ëë gó tahapäh mä aj'yy hageët doo, Paw-Ro hats'yyt doo. Hahÿÿ d' mä aj'yy hageët do kyyh: “B'ëëp Masedonija häj n'aa hẽnh. Äã mamasaa”, näng mäh.

¹⁰ Paw-Ro s'ëeh hadoo do tahapäh do jawén paa bä, nayyw hẽ äã benyyw hõm äã h'ëëd, äã tsyym kasok hyb n'aa Masedonija hẽnh hah'ũüm doo. Äã hã, P'op Hagä Do ti

* **16:7** Sa h'yyb gó m' rabahapäh tii. † **16:10** Rukas ti hahÿ erii wät doo. Masedonija hẽnh Paw-Ro rabahõm do pooj jé Rukas kata däk sa hã. Sa sii tabawäd kãn.

ãã naëenh doo, Masedonija babuj n'aa hã ãã baher'oot hyb n'aa Jesus ky n'aa.†

ÿñh Ridija häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

11 Ti m', tii b' naa ãã gatsëg t'oonh marakate gó. Ti m' nanyw hë ãã batsëg hõm tsyt dëeg hã Samotaras häd näng doo hënh. Ti m' jat'iip hadoo ãã kajaa panang Newaporis häd näng doo bä.

12 Tii b' naa ãã bahõm kãn panang Pirip häd näng doo hënh. Jããm né hë ky n'aa etsëeh ta ti panang Masedonija häj n'aa bä. Hajõk Roma buuj t'ïï hënh rababong. Tii bä ãã baym pawóp hë ta äh.

13 Ti m' Saab hã, Judah buuj rakamehehãk do hã, panang bahãnh ãã babok. Tamii me ãã baw'ëenh. Äã hã, tamii takëeh hã Judah buuj rakat'aa P'op Hagä Do hã raky n'aa etsëeh hyb n'aa.‡ Ta tii bä kata b'ëeh do ãã mamuun bä, tũũ ãã bab'ëeh sa pa. Ti m' ãã du doo ãã her'oot do Jesus ky n'aa, ÿÿj tii bä kata b'ëeh do sa hã.

14 Sa mahang ti ahãng ÿñh Ridija häd näng doo, Panang Tijatira häd näng doo bä naa. Pããn hebaan do hahiin do hesãm do tii. Judah buuj nado né paawä, P'op Hagä Do tahyb n'aa jaw'yyk. Ti m' baad tahyb n'aa gadoo Paw-Ro her'oot doo, Jesus an'oo bä.

15 Ti m' ranu gemuun wät ta wakããn daheeh. Ti m' ãã tabats'yyt sa tób hënh. Ti m' Ridija ky hadoo:

—Bë hã ÿ h'yy kae bä né hë Jesus hã, ÿ karën paawä bë ayyw dó tóp ÿ yt hã —näng mäh.

Ky kah'ũũm ãã hã, ãã wén ym.

Paw-Ro, Siras daheeh, radewäts b'ëeh do panyyg n'aa hahÿÿh

16 Ti m' ta see pé noo gó Judah buuj raky n'aa hetsë hënh ãã bahõm bä, ãã mamuun maruus. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã adäk. Noo ese karap'aar h'yyb nesaa do an'oo bä. Taher'oot ta wób sa hã h'ëed hado ta jawén rababok doo. Ti hyb n'aa ta kariw n'aa hajõng dajëer ragedak.

† 16:13 Pawóp its rado bä Judah buuj ta wób sa panang bä haj'eenh doo, dooh ratamaa bä P'op Hagä Do panyyg raneherót do tób n'aa. Tamii nabyy me rakahet'aa, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa. § 16:19 Noo ese do paa hyb n'aa, ta wób rabena maruus wë, tamaher'oot hyb n'aa sa hã ny hadoo sa pooj jé hawät doo. Maruus kariw n'aa hã rep'aak sa hã tamaher'oot hyb n'aa. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do paa anä kãn do jawén paa bä, dooh maruus noo ese wäd bä. Ti hyb n'aa né hë ta kariw n'aa rakawajãan Paw-Ro sa wë.

17 Paw-Ro sii hë, ãã sii hë, ta ti maruus bawäd had'yyt hë. Äã sii tabawät bä tak'ëp tageëenh:

—P'op Hagä Doo, Sahõnh Hë Bahãnh Hadoo Do wë moo heb'ook do hahÿ ayy. Raheer'oot bë hã nyy da P'op Hagä Do bë tabed'ëep nesaa do mahãnh, ta wë bë basëek hyb n'aa! —näng mä maruus.

18 Hajõng ta äh tii da tabed'oo. Ti m' Paw-Ro tah'yyb panas'ëeh do hyb n'aa taher'oot do hã, Paw-Ro ty kaw'õöd däk ta wë, ti m' taky hadoo karap'aar h'yyb nesaa do hã:

—Jesus Kristo häd gó õm ÿ mejũũ mabanyyh hyb n'aa maruus hã hadäk doo —näng mäh.

Ti m', nanyw hë karap'aar h'yyb nesaa do ta hã hadäk do paa anä kãn.

19 Ti m' ta kariw n'aa rabahapäh bä m', dooh ragedag wäd bä dajëer,§ rameso padëek Paw-Ro, Siras daheeh. Ti m' ramahũũm panang buuj rakahet'aa bä, hyb n'aa jew'yyk do sa wë.

20 Hyb n'aa jew'yyk doo, ji ky n'aa etyy do sa matym gó raky n'aa tapaa sa hã. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Hahÿ Judah buuj rametëek ër panang buuj sa hã rakamaj'ïï hyb n'aa.

21 Rametëek na-ããj hë rabahed'oo doo da ër nahajaa doo. Dooh taw'ãäts hë tado bä ër gado bä. Roma buuj ëer —näk mä sa kyyh.

22 Ti ky hedoo né hë hajõk do sa kyyh. Tii bä kã m', hyb n'aa jew'yyk do ramejũũ rakebo bëeh Paw-Ro Siras sa saroor rabaheyyh hyb n'aa.

23 Ti m' tak'ëp rabaheyyh do jawén paa bä, ramejũũ radewäts b'ëeh. Ti m' ragadahew'ëes do hagã n'aa hã ramejũũ, baad tabahag'ããs Paw-Ro Siras daheeh.

24 Ti m' ragadahew'ëes do hagã n'aa dewäts b'ëeh t'õp gadäg ub doo gó. Ti m' b'aa gó ji tsyym tyw n'aa ragegots padëek doo gó tadabong sa tsyym.

25 Ti m' atsëm ub, gawak'aap, Paw-Ro Siras daheeh raky n'aa etsëeh mäh, P'op

Hagä Do hä rama ejäm mäh. Ta wób radewäts b'ëeh do ramaa newëe sa kyyh.

²⁶ Tii bä, nyyw hē, tak'ëp tabana k'ääts katajuus doo. Pā ragadahew'ëes do mesoo n'aa katajus wät na-ääj hē. Ti m' ragadahew'ëes do nooh, noo kasëets hōm ta daaj hē katajuus do hyb n'aa. Haak sapuuw hedoo do radewäts b'ëeh do sa moo hä padëek do paah, kajäg bëeh tūū.

²⁷ Ti m' ragadahew'ëes do hagä n'aa ty gawëej dāk bā, tahapāh bā ragadahew'ëes do noo gasëets hōm doo, tado dāk sēn-jeer ta daaj hē takadaj'ëep hyb n'aa paawā. Sahōnh hē raban'yyh ted'oo.

²⁸ Ti m' tak'ëp Paw-Ro beëenh:

—Kadajëeb manā a daaj hē! —näng mäh. —Sahōnh hē āāh, babā āā bab'ëeh —näng mäh.

²⁹ Ti m' aj'yy betsē ta bag, ti m' tawaj'aa suun, ti m' ahyy häng ta taron nu paa me Paw-Ro Siras sa wē.

³⁰ Ti m' taman'yyh ragadahew'ëes doo gó naa. Teanh mā tii bā:

—Nyy d' ŷ bad'oo hēp ŷ tym P'op Hagä Do bed'ëep hyb n'aa nesaa do mahānh, ta wē ŷ basëek hyb n'aa? —näng mäh.

³¹ Ti m' raky hadoo:

—Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do hä mah'yy kae. Tii bā a h'yyb tym P'op Hagä Do ed'ëep da, ta wē mabawät hyb n'aa da, ōm a tób yt hä haj'eenh do na-ääj hē —näk mäh.

³² Ti m' rahe'oot ta hä, ta tób yt habong do sa hä na-ääj hē Jesus ky n'aa.

³³ Ti m' ti noo gó né hē, atsēm ub, Paw-Ro Siras sa rog rahewyyh do haj'aa paah, ragadahew'ëes do hagä n'aa hetsyyd hōm. Ti m' nyyw hē ranu gemuun wät ta wakāān daheeh.

³⁴ Ti jawén Paw-Ro Siras daheeh tamahūūm mā ta tób hēnh. Ti m' tanoo sa waa. Ti m' tak'ëp tatsebee kán ta wakāān daheeh, P'op Hagä Do hä rah'yy kae dāk do hyb n'aa.

³⁵ Ti m' jati péh, hyb n'aa jew'yyk do ramejūū warahén wób, ragadahew'ëes do hagä n'aa wē, tabasog nyyh hyb n'aa ragadahew'ëes doo gó hab'ëeh do paah, Paw-Ro Siras daheeh raban'yyh hyb n'aa.

³⁶ Ti m' ragadahew'ëes do hagä n'aa her'oot Paw-Ro hä:

—Hyb n'aa jew'yyk do ŷ ramejūū, ōm Siras daheeh ŷ basog nyyh ragadahew'ëes doo gó naa, baad bë bah'ūūm hyb n'aa —näng mäh. —Ti hyb n'aa bë anāh, h'yyb nyyw gó bë ahōm —näng mäh.

³⁷ Ti m' Paw-Ro baher'oot warahén panāk do sa hä:

—Bë hapāh né hē Roma buuj ky n'aa jaw'yyk doo. Dooch tahaja bā Roma buuj rahewyyh bā ranaher'oot nā bā raky kes'ëem do ky n'aa. Roma buuj né paawā āāh, āā rahewyyh sahōnh hē sa matym gó, dooh né paawā āā hä ran'oo bā āā her'oot āā ky n'aa. Āā radewäts b'ëeh tii bā ragadahew'ëes doo gó. Tii d' rabad'oo do jawén paa bā āā hä, hŷy ká rakarēn kejēn do hadoo āā bahōm. Dooch baad tado bā. Āā karēn rabana wawëe hē, sa daaj hē āā ramanyyh hyb n'aa —näng mā Paw-Ro kyyh panāk do sa hä.

³⁸ Ti m' warahén rabahōm kán, rahe'oot mā sa hä. Ti m' hyb n'aa jew'yyk do raky n'aa napāh bā, Paw-Ro Siras daheeh Roma buuj, tak'ëp mā rabeŷŷm bong.**

³⁹ Ti m' rabahōm Paw-Ro sa wē, rahe'oot hyb n'aa sa sii. Ti m' raky hadoo:

—Āā karēn bë hyb n'aa mabaan hōm āā mo haj'aa bë hä. Bē kawaj'āān manā āā wē —näk mā sa kyyh.

Ti m' baad hadoo doo me retsēē rabahōm hyb n'aa sa panang bā naa.

⁴⁰ Paw-Ro raban'yyh bā ragadahew'ëes doo gó naa, Ridija tób hēnh rabahōm. T'īī hēnh rakat'aa Jesus hä h'yy ka'eeh do sa sii. Baad ub mā rabaher'oot sa hä, rah'yyb neŷŷm doo me Jesus hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti m' rabahōm kán.

17

Jesus hä h'yy kana'eeh do radu n'aa kamaj'ū do panyyg n'aa hahŷŷh

¹ Ti m', Paw-Ro ramahōm me ratabēs Ām-Piporis häd näng do panang, Aporonija häd näng do panang na-ääj hē. Kaja hōm kán mā panang Tesaronika häd näng doo bā.

** **16:38** Rawén jeŷŷm bong, rabahewyyh bā, dooh rahapëe bā Roma buuj rado bā. Daap hē ramejūū rabahewyyh. Daap hē radewäts b'ëeh. Dooch tii da Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do an'oo bā Roma buuj hä radoo bā.

Tii bä ti asooh tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo.

²⁻³ Ti m', t'ĩĩ hēnh Paw-Ro rabahōm Judah buuj rakamehehāk do hā, rabahed'oo doo da. Tamawoob hē Saab noo gó P'op Hagä Do kyy kerih do paa hā Paw-Ro metēeh sa hā, Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ky n'aa. Tamaher'oot mäh, tametēeh Kristo dajēp né hē, ganä wāt né hē tadajēp jawén paa bä, ta ky n'aa kerih dāk doo da né hē. Ti m' taky hadoo:

—Jesus, ta ky n'aa ŷ her'oot do bē hā, ti né hē Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo — näng mäh.

⁴ Ti m' Judah buuj wób raky daheeh Jesus ky n'aa. Séd rah'yyb hedo däg kán Paw-Ro sa hā. Hajōng Gereg buuj P'op Hagä Do hyb n'aa hes'ee do na-āāj hē raky dahé kán Jesus ky n'aa. Ti hadoo ēnh hajök ŷyj ky n'aa etsēeh doo.

⁵ Ti hyb n'aa m' Judah buuj Jesus hā h'yy kana'eeh do rah'yy kajewēets kán. Rah'yy kajew'ēes do hyb n'aa rabats'yyt panang bä habong do moo nesaa doo, ti m' radu n'aa kamaj'ĩĩ do panang bä. Ti m' rawaj'aa hōm Jasōn häd näng do tób hēnh. Rakarēn paawä Paw-Ro Siras daheeh tii bä haj'eenh do ramesoo, ramahūm hyb n'aa panang buuj rakahet'aa bä.

⁶ Ti m' dooh rawyyd bä Paw-Ro Siras daheeh. Ti hyb n'aa ramaso dāk Jasōn, Jesus hā h'yy ka'eeh do wób na-āāj hē. Ramahūm mä panang wahē n'aa sa wē. Tak'ēp mä rageēeh:

—Hahŷ ajyy badāk hahŷ haw'āāts hē kamaj'ĩĩ doo, hŷŷ kā babä rakaja nä —näk mäh.

⁷ —Gēet hahŷ Jasōn ats'yyt, ta tób yt hā rabaj'eenh hyb n'aa. Sahōnh hē hahŷ ajyy dooh raky dahé bä Sesa.* Sa noo m' ti anäng ji wahē n'aa seeh, Jesus ramaneēeh doo —näk mäh.

⁸ Ti m' ramaa napäh bä ta tii, hajök do t'ĩĩ hēnh kat'aa doo, panang wahē n'aa na-āāj hē rah'yy ganapō kán.

⁹ Ti m' ramejūū Jasōn, ta wób na-āāj hē, rep'aak raberéd hōm hyb n'aa. Reréd hōm mä tii bä.

Bereja häd näng doo hēnh Paw-Ro rabahōm do panyyg n'aa hahŷŷh

¹⁰ Ti m' atsēm, Jesus hā h'yy ka'eeh do tii bä habong do sa kyyh gó Paw-Ro rabah'ūm Bereja hēnh. Rakajaa bä, rabahōm tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo hēnh.

¹¹ Ti m', Judah buuj Bereja bä habong do ky en'yyim Tesaronika habong do sa mahānh. Baad ragadoo Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot doo. P'op Hagä Do kyy kerih do hā raner'ood had'yyt hē, rabahapäh hyb n'aa te hub tado bä sa hā Paw-Ro her'oot doo.

¹² Ti m' hajök Judah buuj rah'yy kae kán Jesus hā. Hajök ŷyj Gereg buuj ky n'aa etsēeh doo, ajyy na-āāj hē Gereg buuj, h'yy ka'eeh né hē tii da ēnh.

¹³ Ti m' Judah buuj Jesus hā h'yy kana'eeh doo, panang Tesaronika habong doo, raky n'aa napäh bä Paw-Ro her'oot do P'op Hagä Do ky n'aa Bereja däg bä, Bereja hēnh rabana. Ti m' radu n'aa Bereja buuj rakamaj'ĩĩ hyb n'aa Paw-Ro sa wē.

¹⁴ Ti m' nyyw hē Jesus hā h'yy ka'eeh do ramejūū Paw-Ro bawēeh akajar nabyy me. Ti hadoo né hē, Siras Tsimoot daheeh rabaym dó Bereja bä.

¹⁵ Paw-Ro sii hah'ūm do paah, had'aa doo, panang Atēn häd näng doo bä rabebe nä. Tii b' naa rababaaj nä. Rakajaa bä raher'oot Paw-Ro kyyh Siras, Tsimoot sa hā, nyyw hē rabah'ūm hyb n'aa, Atēn bä rakataa hyb n'aa Paw-Ro hā.

Atēn bä Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahŷŷh

¹⁶ Ti m' Paw-Ro gadaa nuuj jé Atēn bä, h'yy katón wāt mä tahapäh do hyb n'aa hajōng Atēn buuj sa kabariih. Sa panang haw'āāts hē anyy had'yyt hē.

¹⁷ Ti hyb n'aa m' tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot do yt hā Paw-Ro ky wōnh Judah buuj, Gereg buuj P'op Hagä Do hā hyb n'aa hes'ee do na-āāj hē. Panang buuj rakahet'aa bä, rabaheb'ēeh bä, Paw-Ro ky wōnh ta āh hā had'yyt hē t'ĩĩ hēnh kat'aa doo.

¹⁸ Ti m' Epikuréw häd enäh do ma matēg wób, Es-Toj-Ko häd enäh do ma matēg wób

* 17:7 Roma buuj sa wahē n'aa hyb n'aa jawyk do ti Sesa .

raky ked'aak mä Paw-Ro hä. Ti m' ta wób raky n'aa rejãã. Hahÿÿ d' mä reeahh:

—H'ëed hahÿ tar'ood ÿÿn karën taher'oot? —näk mäh.

Ti m' ta wób raky hadoo:

—Häj n'aa s'ee hënh rah'yy kaha'eeh do sa ky n'aa taher'oot. Ta ti sa hä ji h'yy ka'eeh takarën, tahyb n'aa péh —näk mäh.

Tii d' rawén her'oot, Jesus ky n'aa hanäm doo, Jesus ganä wät do ky n'aa na-ããj hë Paw-Ro maher'oot do hyb n'aa sa hä.

¹⁹ Ti m' Paw-Ro rabatsyyd hõm Arejopak häd näng doo hënh, ma matëg sa wahë n'aa rakahet'aa doo hënh. Ti m' raky hadoo Paw-Ro hä:

—Ãã karën paawä ãã bahapäh mama metëek do ky n'aa. Dooch ãã ky n'aa napëë nä bä ta tii —näk mäh.

²⁰ —Õm ky kew'oonh maher'oot do hä. Æã karën ãã hapäh h'ëed ky n'aa tii —näk mäh.

²¹ (Atën buuj, ta s'ee hënh naa hena do panang bä habong do na-ããj hë maa kereed had'yyt hë papuuj hadoo do ky n'aa ramaa newë bä, raher'ood bä na-ããj hë. Ti hado had'yyt hë. Dooch ramoo boo bä. Ti hyb n'aa m' Paw-Ro rabats'yyt.)

²² Ti m' Paw-Ro bas'ëëg gëet Arejopak bä, ti m' taky hadoo sa hä:

—Atën buuj —näng mäh. —ÿ hapäh ti bë maa ker'eet bë wehëë bä bë h'yy kaha'eeh doo —näng mäh.

²³ —ÿ hawät noo gó bë panang bä, ÿ hapäh sahõnh hë bë kabariih. ÿ hapäh na-ããj hë bë h'yy kaha'eeh do hä bë ma heju do tyng n'aa. ÿ hapäh sa mahang bë ma heju do tyng n'aa seeh, hahÿÿ da ta hä kerih doo: “P'op Hagä Do Ji Nahapäh Do Ji Ma Heju Do Tyng N'aa Hahÿÿh.” Ta ti né hë P'op Hagä Doo, bë hyb n'aa esee doo, dooh né paawä bë hapëë bä, ti ky n'aa né hë ti ÿ her'oot bë hä —näng mäh.

²⁴ —P'op Hagä Doo, sahõnh hë badäk hahÿ mo haj'aa näng doo, badäk hahÿÿ hä habong do tamo haj'aa. Sahõnh hë badäk hahÿ haw'ããts hë habong do sa wahë n'aa tii. Sahõnh hë tabag'ããs. Dooch ta ti tagëë bä tób ji tama doo, ji yd hyb n'aa esee do yt hä.

²⁵ Dooch hyb n'aa ta hä ji masa péh, sahõnh hë ji bahãnh tabahadoo do hyb

n'aa. Ti né hë ti hanoo ër hä ër bedëp hyb n'aa. Ti né hë ti sahõnh hë hanoo do ër hä.

²⁶ Sét hë aj'yy du na do sahõnh hë badäk hahÿ häj n'aa bä habong do P'op Hagä Do an'oo bä, badäk hahÿÿ hä rababong hyb n'aa. P'op Hagä Do né hë hanoo ny noo gó rababong doo, sa panang rababong do pan'aa na-ããj hë.

²⁷ P'op Hagä Do wén d'oo tii da, P'op Hagä Do baad ji esóts bä né hë, apäh ji baw'yyt, baad ji hyb n'aa newë bä né hë tii. Dooch né paawä dawëë P'op Hagä Do awäd bä ër mahãnh.

²⁸ P'op Hagä Do hyb n'aa ër bedëp. P'op Hagä Do hyb n'aa né hë ër babok. Tii d' né hë bë see erih do paah: “P'op Hagä Do panaa ëër”, näng mäh.

²⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

—P'op Hagä Do panaa hadoo do hyb n'aa ëër, ti hyb n'aa dooh taw'ããts hë tado bä kabarii hadoo ji ed'oo P'op Hagä Doo. Dooch kabarii ji daaj hë ji moo wät do tahado bä. Dooch kabarii k'ããts tëg gabarëeh do s'ëëb, k'ããts tëg hawak do s'ëëb, pä s'ëëb hadoo do tahado bä P'op Hagä Doo.

³⁰ P'ooj ub P'op Hagä Do hyb n'aa mabaan hõm tii da ji adoo bä. Hÿÿ kä ti dooh. Hÿÿ kä tamejüü sahõnh hë badäk hahÿ haw'ããts hë habong do reréd hõm nesaa doo, ta hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä.

³¹ Tii da tawén mejüü, taky däng do hyb n'aa ti awät nä. Ti awät ti noo gó taky däng, sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do ta matym gó rakata b'ëëh bä. Ti noo gó kä tamejüü da aj'yy, tah'yyb däng doo, taky n'aa etyy hyb n'aa sahõnh hë badäk hahÿ haw'ããts hë habong doo. Baad ub né hë da tabaher'oot. Dooch tesõõts bä. Ti né hë ti ta h'yyb däng doo, sahõnh hë ky n'aa etyy doo, P'op Hagä Do metëeh sahõnh hë sa hä. Hahÿÿ da P'op Hagä Do metëeh ta tii: Tah'yyb Däng Do ganä wät dejëp do mahang, tan'oo bä —näng mä Paw-Ro kyyh.

³² Ti m' ganä wät do ky n'aa ramaa napäh bä tadajëp jawén paawä, ta wób raky n'aa ej'ees mä Paw-Ro. Ta wób kä raky hadoo:

—Taw'ããts hë. Jããm hë dó —näk mäh. —Ãã karën ta jawén ãã mamaher'oot p'aa hënh ta ti ky n'aa —näk mäh.

³³ Ti m' Paw-Ro bahöm panang buuj ma mehetëk do sa wahë n'aa rakahet'aa doo bä naa.

³⁴ Ta wób raky daheeh taheer'oot doo, ti m' rahadaa hóm mä Paw-Ro. Sa mahang ti awät mä ma mehetëk do sa wahë n'aa seeh, Dijonis häd näng doo. Sa mahang ti awät mä na-ääj hë yñh, Damaris häd näng doo, ta wób na-ääj hë.

18

Korïn bä Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m', ti jawén paa bä, Paw-Ro bahöm kän Atën bä naa Korïn hënh.

² Ti m', t'ĩ hënh mä takataa Judah buuj seeh hã, Akira häd näng do hã. Panang Põn-Tus häd näng doo bä tabenäng paa tii. Akira, ta yñm Pisiir häd näng do daheeh, papuuj nä rakajaa Itarija häj n'aa hënh naa. Itarija bä naa rawén n'yyh, Roma buuj sa wahë n'aa, Karaw-Dijo häd näng do ah'eed h'üüm do hyb n'aa sahõnh hë Judah buuj, Roma bä habong doo. Ti m' Paw-Ro beg'ääs sa wë.

³ Ramoo bok doo péh, ti né hë Paw-Ro moo wät. Ti hyb n'aa sa pa tabagä, séd hã ramoo bok hyb n'aa. Tób pan'aa pään s'ëeb, ji kah'yýt bä ji mahüüm do ji sii, ratema.

⁴ Ti m' Saab had'yyt hë Paw-Ro ahöm had'yyt hë tób P'op Hagä Do panyyg Judah buuj rayd naherot doo hënh. T'ĩ hënh taky wõnh Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hë. Takarën né paawä Jesus hã rah'yy ka'eeh.

⁵ Ti m' Siras Tsimoot daheeh rakaja nä bä m' Masedonija häj n'aa hënh han'aa doo, Paw-Ro moo yyw kän tamoo wät do paah, Jesus ky n'aa hanäm do tama met'ëeg had'yyt hë hyb n'aa. Judah buuj sa hã taheer'ood had'yyt hë, sa hã tametëeh Jesus né hë ti P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo.

⁶ Ti hadoo né hë m', dooh Judah buuj rakarën bä ramaa newë bä. Radu doo rakamaj'ĩ do ta hã. Raky n'aa rejää mäh. Ti hyb n'aa ta tsapoog ta hã hadäk do tatapyng wät sa wë, rabahapäh hyb n'aa dooh baad tado bä tii d' rad'oo do heen n'aa. Ti m' ta ky hadoo sa hã:

—Bë h'yyb haj'aa hë né hë ti dawëë bë baboo hóm P'op Hagä Do mahãnh. Këh y gabuuj nado —näng mäh. —Y her'ood wät

baad ub bë hã. Hÿh kä y her'oot Jesus ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hã kä —näng mä Paw-Ro kyyh.

⁷ Ti m' Paw-Ro banä kän tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hã naa. Ti m' tabahöm kän aj'yy Tisijo-Jus häd näng do tób hënh. Judah buuj nado m' tii. P'op Hagä Do m' tahyb n'aa esee tii hã. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do pa ta tób basooh.

⁸ Ti m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahë n'aa, Kiris-Po häd näng do h'yy kae kän Jesus hã. Ti hadoo né hë m' sahõnh hë ta tób yt haj'eenh doo. Ti m' hajök na-ääj hë Korïn babuj n'aa Jesus hã rah'yy ka'eeh, ta ky n'aa ramaa napäh jawén paa bä. Ti m' ranu gemuun bong.

⁹ Ti m' ta see pé noo gó, atsëm, s'ëeh hadoo Paw-Ro hã. S'ëeh hadoo doo gó Jesus ber'oot Paw-Ro sii. Hahÿh d' mä ta kyyh Paw-Ro hã:

—Eÿm manäh. Maher'ood had'yyt hë këh y n'aa. Maky n'aa eréd manäh.

¹⁰ Y awäd had'yyt hë a sii. Dooh da a hã moo däng péh. Dooh da òm rarejã bä. Babä babuj n'aa sa mahang hajök y raky daheeh da —näng mä Jesus kyyh Paw-Ro hã.

¹¹ Ti hyb n'aa sét hë ta baab, ji ma poo oow see pé ta kamarab n'aa ta jó, Paw-Ro bayyw kän Korïn bä, P'op Hagä Do kyyh tama metëek hyb n'aa.

¹² Ti m', aj'yy Garijo häd näng doo, Akaja häj n'aa bä wahë n'aa noo gó, Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do rakamaj'ĩ Paw-Ro hã. Ti m' Paw-Ro ramaso däk, ramahüüm mä sa häj n'aa wahë n'aa Garijo häd näng do wë. Rakarën paawä m' Garijo ky n'aa etyy Paw-Ro.

¹³ Ti m' Garijo hã raky hadoo:

—Hahÿ aj'yy ky kah'üüm ër panang bä habong do sa hã, P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa äã ky n'aa jaw'yyk do nanoo doo da —näk mäh.

¹⁴ Ti m' Paw-Ro du do paawä taheer'oot do raky n'aa tapaa do ky n'aa, Garijo ky hadoo Judah buuj sa hã:

—Tamo haj'aa kadoo bä paawä, tak'ëp nesaa do tamoo wäd wäd paawä, y maa newë né paawä bë kyyh, Judah buuj.

¹⁵ Jääm hë kyyh p'ää, sa häd p'ää, bë ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa p'ää bë ky ked'aak.

Ti hyb n'aa bē daaj hē bē hyb n'aa newē nyy d' bē bad'oo. Dooch ŷ ky n'aa ety bā ta ti hedoo doo —nāng mäh.

¹⁶ Ti m' tabah'eed n'yyh Judah buuj.

¹⁷ Ti m' aj'yy Sotenés, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do wahē n'aa see wē rah'yy kawereem, rahewyh wät mä Garijo moo hew'ëët do tób n'aa w'oo hā. Dooch Garijo hyb n'aa p'eed bā rabaheyyh bā.

Än-Tijoka hēnh Paw-Ro babaaj hōm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' ti jawén Paw-Ro aym nä hajōng ta äh Korīn bā. Ti m' Paw-Ro kedēē wät Jesus hā h'yy ka'eeh do Korīn bā habong do sa hā. Ti m', Pisiir Akira sa daheeh ragatsēg t'oonh marakate gó hāj n'aa Sirija hād nāng doo hēnh hahōm doo. Marakate atsēg pooj jé, Paw-Ro ahoo bēēh ta sēen, panang Sēn-Kerej hād nāng doo bā. Bāp peej dāk tanahoh ta sēen, P'op Hagä Do hā taky dāng do paa hyb n'aa.*

¹⁹ Ti m' atsēg hōm kän. Ti m' rakajaa panang Epeso hād nāng doo bā. T'īi hēnh Pisiir Akira daheeh rabayyw kän. Paw-Ro ká ahōm tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hēnh. Ti m' taky wōnh Judah buuj t'īi hēnh kat'aa doo.

²⁰ Ti m' rabats'yyt bā sa sii tabaym dó, dooch m' takarēn bā.

²¹ Tób yt naa tabanyyh bā taky hadoo sa hā:

—P'aa hēnh da ŷ bana P'op Hagä Do karēn bā —nāng mäh.

Ti m' tagatsēg sooh marakate hatsēk doo gó, hāj n'aa Sirija hād nāng doo hēnh hahōm doo gó.

²² Panang Sesareja hād nāng doo bā rakaja hōm bā, Paw-Ro gatsēg nyyh. Ti m' tabas'oob kän Jerusarēnh hēnh, Jesus hā h'yy ka'eeh do t'īi hēnh habong do taheg'ääs hyb n'aa m'. Tii b' naa Än-Tijoka hēnh mä tabahōm.

²³ Ti m' ta see pé noo gó Paw-Ro ahōm Pirikija, Garata hād enäh do hāj n'aa hēnh. Tamahōm me, panang banāng bā taheg'ääs sahōnh hē panang buuj Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Tah'yyb en'yyim mä sa hā. Taher'oot mä sa hā, baad ub Jesus hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Aj'yy Aporos hād nāng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁴ Ta see pé noo gó, aj'yy, Judah buuj, Aporos hād nāng do kajaa panang Epeso hād nāng doo bā, panang Pisiir Akira daheeh rabaym do paa bā. Panang Aresān-Dirija hād nāng doo bā tabenāng paa ti Aporos. Ky mepäh ter'ood bā. Baad tabahapäh P'op Hagä Do kyy kerih doo.

²⁵ Heen n'aa nāng né hē Jesus ky n'aa. Tak'ēp h'yyb hedoo doo me tabaher'oot sa hā, baad tama metēek Jesus ky n'aa nāāj hē, jāām né hē paawä tahapēē paawä Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun do ky n'aa.

²⁶ Ti m' neÿÿm doo me tabaher'oot Jesus ky n'aa, tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā. Ti m' taher'oot do Pisiir Akira daheeh ramaa napäh bā m', rabatsyyd kän sa tób hēnh. T'īi hēnh rabaher'oot baad ub né hē P'op Hagä Do ky n'aa ta hā, tanahapäh nä doo.

²⁷ Ti m' ta see pé noo gó Aporos karēn tabatsēg hōm Akaja hāj n'aa hēnh. Ti m' Jesus hā h'yy ka'eeh do Epeso bā habong do raky hadoo:

—Taw'ääts né hē mabahōm —näk mäh.

Ti m' Jesus hā h'yy ka'eeh do Akaja bā habong do hā rama erih, baad ragadoo hyb n'aa Aporos. Ti m' takajaa bā t'īi hēnh Aporos masa Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Jesus hā rah'yy kae padēek tii, P'op Hagä Do ky ennym do hyb n'aa sa wē.

²⁸ Aporos ky wōnh Judah buuj. Sahōnh hē ramaa napäh bā baad tabaher'oot, baad tametēeh Judah buuj sa hā, Jesus né hē ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dāng Doo. P'op Hagä Do kyy kerih do hā tametēeh tii. Ti hyb n'aa, dooch Judah buuj sa kyy pé taher'oot do hā.

19

Epeso bā Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m', Korīn bā Aporos bawät noo gó, Paw-Ro bahōm panang Epeso hād nāng doo hēnh. Ta tyw n'aa waēē me tabēs doo me tamahōm. T'īi hēnh tamamuun Jesus ky n'aa ky dah'eeh do wób.

* **18:18** Tabēēj dāk ta ky dāng do heen n'aa, tawén hoo bēēh ta sēen.

² Ti m' teanh sa hã:

—Äkä, bë gado däk P'op Hagä Do Sahee bë du doo noo gó bë ky daheeh doo? —näng mä Paw-Ro.

Ti m' raky hadoo:

—Dooh äã ky n'aa napëë nä bä tanyy bä P'op Hagä Do Sahee —näk mäh.

³ Ti m' Paw-Ro eanh mä sa hã:

—H'ëed hadoo doo me ti bë ranu gemuun bong? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun doo da —näk mäh.

⁴ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Jowāw nu gemuun doo, nesaa do ji beréd hõm do heen n'aa, P'op Hagä Do hã ji h'yy ka'eeh do heen n'aa. Jowāw nu gahem'uun do maher'oot paa maa new'ëë do sa hã, ta jawén hana do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä Paw-Ro.

⁵ Ti m' raky n'aa napäh bä Paw-Ro her'oot doo, ranu gemuun hõm kån mä Jesus häd gó kä.

⁶ Ti m' Paw-Ro dasooh ta moo sa nuu gó, ti m' P'op Hagä Do Sahee bajëë kån sa h'yyb tym gó. Ti hyb n'aa kyy wób rer'ood wät dó. P'op Hagä Do ky n'aa m' raheer'oot na-ääj hë.

⁷ 12 m' ajyy tahyb n'aa pé m' tii.

⁸ Tamawoob hë ta kamarab Paw-Ro ahõm had'yyt hë tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hënh. H'yyb neỹm doo me baad tabaheer'oot sa hã P'op Hagä Do ji tabag'ääs do ky n'aa.

⁹ Ti m' sa mahang ti abong nabuj keh'ũm doo. Dooh m' rakarën bä raky dahé bä Jesus ky n'aa. Ti m' ta wób maa napäh bä, raky n'aa rejää Jesus ky n'aa, papuuj hadoo do ky n'aa Paw-Ro her'oot doo. Ti m' Paw-Ro ahõm sa mahãnh. Ti m' tatsyyd h'ũm Jesus hã h'yy ka'eeh doo, tób Tirån häd näng do yd ma mehetëk doo hënh. T'ĩ hënh tabaheer'ood had'yyt hë sa hã Jesus ky n'aa.

¹⁰ Pawóp mä ta baab tabaheer'oot t'ĩ hënh. Ti hyb n'aa m', sahõnh hë Judah buuj, Judah buuj nadoo do Asija häj n'aa bä habong doo, raky n'aa napäh Jesus ky n'aa.

¹¹ P'op Hagä Do an'oo bä tak'ëp Paw-Ro pehuunh.

¹² Paw-Ro saroor tapadedëek do sii hë radaso bä nahëë näng do hã, has'oo däk tan'oo bä. Karap'aar h'yyb nesaa do pahadëek do sii hë tabahebë Paw-Ro saroor hã.

¹³ Ti m' Judah buuj wób, jé pad'yyt hë karap'aar h'yyb nesaa do hebë doo, rakarën paawä karap'aar h'yyb nesaa do rahebë Jesus häd gó. Hahỹỹ da m' sa kyyh karap'aar h'yyb nesaa do sa hã:

—Jesus, Paw-Ro ky n'aa her'oot do häd gó, õm äã mejũũ maberéd hõm hyb n'aa mahadäk doo —näk mäh.

¹⁴ Tii d' hed'oo do 7 ajyy, Judah buuj Sewah häd näng do taah. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa see m' ti Sewah.

¹⁵ Ti m' ta see pé noo gó karap'aar h'yyb nesaa do see ky gadoo mä sa hã:

—Ỹ hapäh ti Jesus. Ỹ ky n'aa napäh ta ti Paw-Ro —näng mäh. —Bë ti dooh. Dooh ỹ mepëë bä bëeh —näng mäh.

¹⁶ Ti m' ajyy, karap'aar hã hadäk do her'oot doo, sa hã tawaj'aa däk. Tak'ëp tabahejoonh karap'aar h'yyb nesaa do ta hã adäk do hyb n'aa, ti hyb n'aa taj'aa ketsë sa hã. Tarejää tak'ëp sa hã, ti hyb n'aa rawaj'aa n'yyh bag hënh tób gó naa. Majyyw ratag nyyh raban'yyh bä.

¹⁷ Ti m' sahõnh hë Epeso bä habong do Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hë raky n'aa napäh bä m' rabeỹm bong. Raweh'ëeh mä tak'ëp Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

¹⁸ Ti m' hajõk Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, sahõnh hë ramaa napäh bä rakawoom nesaa do sa mo haj'aa.

¹⁹ Hajõk mehëm do paa ramena sa h'ëed kerih doo. Ta hã tabanäng ramehëm do ky n'aa paah. Ti m' sahõnh hë rabahapäh bä m' rabaju toonh sahõnh hë ta ti hedoo do kerih doo. Ta hyb n'aa pé 50 miw moweed k'ääts tég hawak do s'ëeb raju toonh do sãm paah.

²⁰ Tii bä kä m', ky n'aa etsä däg kån mä Jesus ky n'aa. Jé pad'yyt däg kä ta ky n'aa tii bä. Hajõk h'yy ka'eeh doo kä Jesus hã.

²¹ Ta ti jawén paa bä Paw-Ro h'yyb däng tabeg'ääs Masedonija, Akaja häd enäh do häj n'aa hënh. Tii b' naa takarën Jerusarënh hënh tabahõm. Ti m' taky hadoo:

—Jerusarēnh hēnh ŷ bewäd nä jawén paa bä, ŷ beg'ääs nä Roma panang —näng mäh.

²² Ti m' ta sii moo bok do wób, Tsimoot, Eras häd enäh do tamejũũ Masedonija häd näng do häj n'aa hēnh rabahõm hyb n'aa ta pooj jé. Ti nuuj jé m' Paw-Ro baym dó Asija häj n'aa bä.

Demeet du n'aa do rakamaj'ũũ do Paw-Ro sa wě panyyg n'aa hahỹh

²³ Ti m' ti noo gó Epeso bä hajök kamaj'ũũ Jesus ky n'aa hyb n'aa.

²⁴ Aj'yy Demeet häd näng do du n'aa rakamaj'ũũ doo. K'ääts tēg hawak do moo hew'eēt do tii. Tób taah its sa kabarii Dijãän* häd näng do tób n'aa mo n'aa me tatema tób taah its. Demeet, ta moo hataa daheeh ratehem'aa sa kabarii tób n'aa its. Hajõng ta sãm ragedak.

²⁵ Ti m' Demeet maher'oot ta sii moo heb'ook doo, ta wób na-ããj hē k'ääts tēg hawak do s'ëeb moo heb'ooh doo. Hahỹh d' mä ta kyyh sa hä:

—Bē hapäh né hē ti baad ub er gedak er moo bok do sãm —näng mäh.

²⁶ —Bē ky n'aa napäh na-ããj hē Paw-Ro häd näng do her'oot do hä. Taher'oot sa hä, kabarii ji moo wät doo, dooh ji h'yy kaha'eeh do pan'aa tado bä. Hajök ky dah'eeh ta kyyh hä, Epeso panang buuj had'yyt hē nado. Asija häj n'aa bä, jé pad'yyt hē da raky daheeh ta kyyh —näng mäh.

²⁷ —Ji äm n'aa hoop da taher'oot do hä. Hajõõ magyys hē ky dah'eeh da ta kyyh hä, dooh da er moo bok do hä raky dahé wäd bä. Dooh da na-ããj hē Dijãän tób n'aa, tak'ep haj'ap doo, rawehēē wäd bä. Dijãän, Asija häj n'aa bä, sahõnh hē häj n'aa bä rah'yy kaha'eeh doo, ti na-ããj hē, dooh da rah'yy kae wäd bä, dooh da rawehēē wäd bä. Ta häd ky n'aa etsēeh do paa ahēej jēng da —näng mä Demeet kyyh.

²⁸ Ti m' Demeet her'oot do ramaa napäh bä m', tak'ep mä rakawajãän Paw-Ro wě. Ti m' radu doo rageēeh doo:

—Tak'ep haj'ap do Dijãän, Epeso buuj hag'ääs doo! Tak'ep haj'ap do Dijãän, Epeso buuj hag'ääs doo! —näk mä sa kyyh.

* **19:24** Ta ti *Dijãän* häd näng doo, Epeso buuj sa kabarii rah'yy kaha'eeh doo. † **19:31** Rajeyỹm mä Paw-Ro radajēē bä, kata b'ēeh doo hä.

²⁹ Ti m' ti hyb n'aa, nayyw hē sahõnh hē Epeso buuj rageēeh mäh. Ky kak'ēē mä tak'ep. Ti m' rameso padēek ajyy Gajo, Aris-Tako häd enäh doo, Masedonija häj n'aa bä naa Paw-Ro had'aa doo. Ti m' Epeso buuj ramahũũm rakahet'aa doo bä.

³⁰ Ti m' Paw-Ro karēn paawä t'ũũ hēnh tabahõm, hajök do hä tabaher'oot hyb n'aa. Ti hadoo né hē, dooh m' Jesus hä h'yy ka'eeh do ran'oo bä tahõm bä t'ũũ hēnh, äm n'aa näng do hyb n'aa.

³¹ Ta ti häj n'aa wahē n'aa wób sii hē, Paw-Ro najiis, rapanäk ta hä tanahõm hyb n'aa, takamanew'aa hyb n'aa sa mahang.†

³² Daap hē kat'aa do rageēeh. Ta see hadoo ta wób sa kyyh, ta see hadoo ta wób sa kyyh. Hajök sa mahang dooh rahapēē bä h'ēed hyb n'aa t'ũũ hēnh rakata padēek daap hē.

³³ Ti m' Judah buuj sa mahang kata padēek do ramejũũ aj'yy Aresän häd näng doo, hajök do hä tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' kata däk do wób raher'oot Aresän hä nyy da ta kyyh sa hä. Ti m' Aresän moo me tamedug paawä, bag hēnh rabab'ēeh hyb n'aa, sa hä tamaher'oot hyb n'aa paawä.

³⁴ Ti m' Judah buuj rabahapäh bä Aresän, radu doo rageēeh doo:

—Tak'ep haj'ap do Dijãän, Epeso buuj hag'ääs doo! Tak'ep haj'ap do Dijãän, Epeso buuj hag'ääs doo! —näk mä sa kyyh.

Séd ky hedoo mä rageēeh, pawóp oor. Dooh rakarēn bä ramaa newē bä sa hä Aresän maher'oot do paawä.

³⁵ Ti m' panang wahē n'aa hyb n'aa jawyk do medug kãn. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bē maa newē kēh ŷỹ, Epeso buuj —näng mäh. —Sahõnh hē häj n'aa buuj rahapäh ti Dijãän tób n'aa hagä n'aa er panang buuj. Er hag'ääs na-ããj hē ta heen n'aa hadoo doo, pä s'ëeb, wē hä naa hadēē jat doo.

³⁶ Sahõnh hē raky n'aa napäh ta tii. Dooh ta ky n'aa jejēn péh. Ti hyb n'aa taw'ääts hē bag hēnh bē bab'ēeh. Ti hyb n'aa dooh bē hyb n'aa jöh bä bē moo bok do hä sa hä.

³⁷ Hahỹh ajyy bē manaa doo, dooh Dijãän tób n'aa yt hä retsēēg hõm péh. Dooh raky

n'aa rejã bã er h'yy kaha'eeh doo –nãng mãh.

³⁸ –Demeet wë, ta hataa ta sii moo b'ook do sa wë tanyy bã ta wób raky n'aa tapaa do ky n'aa, taw'ãäts hë hyb n'aa jewyk do ji ky n'aa etyy n'aa wë rabahôm. Ti anãng na-ãäj hë Roma buuj sa wahë n'aa seeh. Taw'ãäts hë sa hã rabaher'oot.

³⁹ Tanyy nã bã bë her'oot do seeh, taw'ãäts hë bë her'oot sahõnh hë Epeso buuj rakahet'aa noo gó er ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da.

⁴⁰ Äm n'aa nãng Roma buuj sa wahë n'aa er raky n'aa tapaa, hajõõ gó bë ky ked'aak doo. Èr reaa j bã h'ëed hyb n'aa tak'ëp bë geëenh, dooh er her'oot péh, dooh hyb n'aa péh –nãng mãh.

⁴¹ Ti m' taky hado kãn sa hã:

–Jããm hë. Taw'ãäts hë bë abaaj h'ũũm –nãng mãh.

20

Masedonija häj n'aa hënh, Keres häj n'aa hënh Paw-Ro bahôm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' kawejãn do paa rababaaj hõm jawén paa bã sa tób hënh, Jesus hã h'yy ka'eeh do Paw-Ro ats'yyt mã ta wë rabana hyb n'aa. Ti m' baad tabaher'ood däk sa hã, h'yyb neÿÿm doo me Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti m' takedëe hõm sa hã. Ahõm kãn mã tii bã Masedonija häj n'aa hënh.

² Tamahõm me panang bã taher'oot Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã, h'yyb neÿÿm doo me Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Hajõng baad hadoo do taher'ood däk sa hã. Ti m' Gereg buuj sa häj n'aa bã takajaa.

³ Tamawoob hë kamarab tabaym dó tii bã. Ti m' takarën tagatsëg so paawã marakate gó Sirija häj n'aa hënh hahõm doo gó. Tagatsëg so pooj jé, heen n'aa nyy däk Judah buuj rano n'aa masoo do hã. Ti hyb n'aa tahyb n'aa newë däk tababaaj hõm Masedonija häj n'aa bã tabës doo me ta tyw n'aa.

⁴ Ta sii habaaj h'ũũm do sa hãd hahÿÿ da: Sopater (panang Bereja hãd nãng doo bã naa, Piho hãd nãng do t'aah), ta see Aris-Tako, ta see Sekũn (panang Tesaronika hãd nãng doo bã naa), ta see Gajo (panang

Derebé hãd nãng doo bã naa), ta see Tsi-moot, ta see Tikiko, ta see Toropimo (Asija häj n'aa hënh naa).

⁵ Äã pooj jé rabahôm ti nuuj jé. Äã ragadaa kãn panang Torowas hãd nãng doo bã.

⁶ Tii bã, pãw makuj n'aa tamah do äã tab'ëes jawén paa bã, äã gatsëg t'oonh Pirip bã naa marakate gó. Ji moo séd hënh ta ä jawén paa bã, äã kataa sa hã panang Torowas hãd nãng doo bã. 7 ta äh äã baym dó tii bã.

Hadëe hyng do panyyg n'aa hahÿÿh

⁷ Ti m' met'uuh hã äã kata b'ëeh Jesus hã h'yy ka'eeh do sa sii, pãw äã ganebãh hõm hyb n'aa, Jesus äã hyb n'aa esee hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro baher'ood kãn Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã. Jati pé tatsyym kadoo do hyb n'aa, taher'oot do dawëet.

⁸ Äã kata däk tób gó p'op gadäk doo gó, ta bag banãng hënh.

⁹ Ti m' atsëm ub, gawak'aap, pahëew Ew-Tiko hãd nãng doo, tób noo bã hasooh doo, aã jëng tabasooh bã, Paw-Ro her'oot do dawëet do hyb n'aa, ty jawyg däk do hyb n'aa m'. Ti m' tabadëe hyng p'op naa. Dajëp.

¹⁰ Ti m' Paw-Ro bahyng, ahyy hãng, tawaké däk dajëp do hã. Ti m' taky hadoo: –Bë eÿÿm manãh. Edëp! –nãng mãh.

¹¹ Ti m' Paw-Ro rabas'ëeg kãn p'aa hënh tób gawakõ p'op gadäk doo gó. Tii bã äã hã Paw-Ro ganebãh hõm kãn pãw, sahõnh hë äã bawa. Ti m' p'aa hënh tabaher'oot, tabawag hõm bã kã taky yyw däk. Ti m' tatsyym kadoo.

¹² Ti m' marahud hadëe hyng do paa ramahũũm kãn ta tób hënh. Edëp tabahõm. Sahõnh hë rah'yy gadejah.

Epeso buuj sa hã Paw-Ro kedëe wãt do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ta pooj jé tii bã äã bah'ũũm marakate gó. Panang Asós hãd nãng doo hënh äã bah'ũũm. Tii bã äã gada Paw-Ro, tagatsëg sooh hyb n'aa äã sii. Tii da ta kyyh äã hã. Takarën mã takanaa hëej hã.

¹⁴ Asós bã takajaa bã, äã mahũũm kãn marakate gó. Panang Mitirën hãd nãng doo hënh äã bahõm.

15 Jat'iip hadoo äã tsyym kasok ênh, äã kaja hõm kãn tsyt dëög hã Kiw häd näng do nedaa bä. Jat'iip hadoo äã batsëg hõm kãn tsyt dëög hã, Samos häd näng doo hënh. Jati pé äã kaja hõm kãn panang Mirét häd näng doo bä kä.

16 Dooh Paw-Ro karën bä Epeso bä äã nu kajäg bä. Nayyw hë takarën mä takaja hõm Jerusarënh hënh. Tahaja bä m' takarën Pën-Tekos ratab'ëes do pooj jé takajaa Jerusarënh hënh.

17 Ti m', Mirét bä naa Paw-Ro mejüü ranaëenh hyb n'aa Epeso bä habong do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa.

18 Ti m', Mirét bä rakajaa bä, Paw-Ro ky hadoo sa hã:

—Bë hapäh né hë nyy da ÿ bawäd had'yyt hë bë mahang Asija häj n'aa bä ÿ kajaa noo gó naa —näng mäh.

19 —Jesus hã ÿ moo wäd had'yyt hë, ta ky n'aa ÿ her'ood had'yyt hë. Dooh né ÿ h'yy kasabé bä. Jesus ky n'aa ÿ her'oot bä, hajõõ nuu me ÿ h'yyb heoot Jesus hã rah'yy ka'eeh tak'ëp ÿ karën do hyb n'aa. Tii da né hë ÿ bad'oo, hajõõ nuu me né hë paawä ÿ bahoop Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do sa moo gó.

20 Dooh ÿ ky n'aa eréd bä ÿ her'oot do baad hadoo do ky n'aa bë hã. Sahõnh hë baad hadoo do bë ÿ ma met'ëög wät. Bë tób yt hã bë ÿ metëek, sahõnh hë ramaa napäh.

21 Judah buuj, Judah buuj nadoo do sa hã na-ääj hë ÿ baher'oot nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem hyb n'aa, Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

22 Jerusarënh hënh ÿ bahõm hÿÿ kä ÿ P'op Hagä Do Sahee mejüü. Dooh ÿ hapëë bä h'ëed hado hã ÿ t'ii hënh.

23 Jääm né hë ÿ hapäh, sahõnh hë panang ÿ bewäd nä hënh, ÿ P'op Hagä Do Sahee maher'oot ÿ da radawäts gëët, tak'ëp da ÿ bahoop, tanooh.

24 Ti hadoo né hë paawä, dooh ÿ h'yyb n'aa p'eed bä ÿ hedëp do hã. Jääm hë ÿ karën ÿ bahajaa, Jesus Hyb N'aa Jawyk Do hã ÿ tamejüü doo. ÿ tamejüü ÿ baher'oot hyb n'aa sahõnh hë sa hã P'op Hagä Do kamahän do ky n'aa —näng mä Paw-Ro kyyh.

25 Ti m' taky hadoo ênh:

—ÿ hapäh baad ub, dooh da ÿ bë hapëë wäd bä bë mahang her'oot do paa P'op Hagä Do ji tabag'ääs do ky n'aa —näng mäh.

26 —Ti hyb n'aa baad ÿ baher'oot bë hã. Këh ÿ gabuuj nado tii, ta wób sa h'yyb tym P'op Hagä Do wë tanas'ëög bä.

27 Sahõnh hë bë hã ÿ her'ood wät sahõnh hë P'op Hagä Do karën doo. Dooh ÿ ky n'aa jejën péh.

28 Ti hyb n'aa, taw'ääts hë baad ub bë bahag'ääs bë daaj hë, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã na-ääj hë, sa wahë n'aa bë bahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Taw'ääts hë bë hagää baad ub P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh doo. Sa hyb n'aa paa Jesus kan'oo däk, tadajëp sa hyb n'aa, ta karapee rabahado padëek hyb n'aa.

29 ÿ hapäh hahÿÿh: ÿ bahõm jawén paa bä, bë mahang an'aa da ta wób. Tabanas'aa b'éé hek'ook do hadoo da. Dooh da rat'yyd mehÿin bä Jesus hã h'yy ka'eeh doo.

30 Bë mahang na-ääj né hë ta wób radu doo da rawareem do P'op Hagä Do kyyh, sa hã kä Jesus hã h'yy ka'eeh do raky süüt hyb n'aa.

31 Ti hyb n'aa, baad bë hyb n'aa matakä da! Bë hyb n'aa es'ee nyy da tamawoob hë ta baab noo gó had'yyt hë ÿ ky n'aa jebaanh sahõnh hë bë hã sét ken'yyh. Ta see pé noo gó ÿ h'yyb heoot doo me ÿ ky n'aa jebaanh, baad ÿ karën do hyb n'aa paawä bë h'yy ka'eeh Jesus hã —näng mä Paw-Ro sa hã.

32 Ti m' taky hado kãn:

—ÿ karën P'op Hagä Do bë tahag'ääs. ÿ karën P'op Hagä Do ji wë ky enyym do panyyg n'aa bë h'yyb gó tawäd had'yyt hë. Ti né hë tan'oo bä baad bë h'yy kae magyys hë Jesus hã. Tan'oo däk da bë hã baad hadoo doo, ta karapee tasëew hõm do sa hã taky däng doo —näng mäh.

33 —Dooh hëp ÿÿ gó ÿ karën pé paa ta wób sa dajëer, ta wób sa saroor —näng mäh.

34 —Bë hapäh né hë ny hadoo ÿ moo wät daj ÿÿ hë, ma ÿ sãm hã, hata ÿ ma sãm hã.

35 Sahõnh hë ÿ bad'oo do hã ÿ metëeh bë hã, bë bahapäh hyb n'aa, tak'ëp né hë ji moo wät ji masa hyb n'aa kas'uut doo. Bë hyb n'aa es'ee Jesus kyyh: “Ji tseebe né paawä ji hã ran'oo bä ji karën doo, ta

bahãnh ji tsebé da ta wób hã ji an'oo bã rakarên doo”, nãng mã Jesus –nãng mã Paw-Ro kyyh.

³⁶ Ta ti Paw-Ro her'oot do jawén paa bã m', ahyy hãng ta taron nuu me, ta wób na-ããj hẽ m'. Ti m' taky n'aa etsẽ.

³⁷ Sahõnh hẽ rabaód bong, rawaké wät, redëe wät.

³⁸ Tak'ëp rawén h'yy ketón bong Paw-Ro her'oot do hã, dooh raty gepëe wäd bã taher'oot do hyb n'aa. Ti m' rabahadaa wëenh marakate gó tagatsëg sooh bã.

21

¹ Ti m', ãã kedëe bong jawén paa bã Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa Epeso bã naa han'aa do sa hã, ãã gatsëg tooj kãn marakate gó. ãã gagëd hõm ub tsyt dëeg hã, Kos häd nãng doo hënh. Jat'iip hadoo ãã bahõm tsyt dëeg hã, Rodes häd nãng doo hënh. Tii b' naa ãã bahõm panang Pataar häd nãng doo hënh.

² Pataar bã ãã baw'yyt marakate Penisija häj n'aa hënh hahõm doo. Ti m' ãã gatsëg tooj kãn ta gó.

³ ãã matsëk me ãã hapäh tsyt dëeg hã, Tsi-Peré häd nãng doo, ji s'ÿÿ hadäk hënh. ãã ahõm kãn Sirija häj n'aa hënh. Marakate gabuuj ramesób nuuj jé, ãã as'oop panang Tiir häd nãng doo hënh.

⁴ Tii bã ãã mamuun Jesus hã h'yy ka'eeh do tii bã habong doo. 7 ta ãh ãã baym dó sa pa. Ti m' P'op Hagä Do Sahee baher'oot Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã nyy d' rabad'oo Paw-Ro hã Jerusarënh hënh. Ti hyb n'aa m' raky hadoo Paw-Ro hã:

–Ahõm manä Jerusarënh hënh –näk mäh.

⁵ Ti m', 7 ta ãh tabado däk bã, ãã bawëej kãn. Jesus hã h'yy ka'eeh do ajyy, sa ÿÿm, sa taah ãã rahadaa w'ëenh hood jó. Hood jó ãã behyy bëeh ãã taron nu paa me, ti ãã ky n'aa etsẽ.

⁶ Ti m' ãã kedëe bong sa hã. Ti m' ãã gatsëg tooj kãn marakate gó. Tii bã ãã hadaa w'ëenh do rabas'oob kãn sa tób hënh.

⁷ Tiir bã naa marakate bahõm, Toremajida bã tanu däng. Ta tii bã ãã beg'ããs Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wë. Sét adëb bã ãã tab'ëes sa sii.

⁸ Jat'iip hadoo ãã kaja hõm panang Sesareja häd nãng doo bã. Pirip, Jesus ky n'aa rod tób bã ãã ba'ÿym. ⁷ ajyy Jesus mejüü do sa hata see ti Pirip.

⁹ Ji meheet pé Pirip toog, marahud. Rahajaa raheer'ood bã ta jawén hawät doo, P'op Hagä Do Sahee an'oo bã.

¹⁰ Hajõo däk ãã ãh Pirip tób bã, takaja nä Judah häj n'aa hënh hana doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod seeh, Agab häd nãng doo.

¹¹ ãã pa tabana gëet bã, tapyn hõm Paw-Ro baa wyd. Ti m' ta daaj hẽ ta mooh, ta tsyym takamaw'yyd gëet ta me. Ti m' taky hadoo:

–Hahÿ baa wyd nãng do danäh, hahÿÿ da da Judah buuj ramaw'yyd däk Jerusarënh bã. Ran'oo däk da Judah buuj nadoo do sa moo gó, P'op Hagä Do Sahee her'oot –nãng mã Agab kyyh.

¹² Ta ti ãã maa napäh bã, ta wób na-ããj hẽ ta tii bã hab'ëeh doo, ãã sahõnh hẽ ãã ky kah'üüm Paw-Ro hã, tanahõm hyb n'aa Jerusarënh hënh.

¹³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

–Hëd n'aa bë ba'oot? Tak'ëp ÿ h'yy katón bë an'oo bã –nãng mäh. –Dooh ÿ eÿÿm bã ÿ ramaw'yyd däk do hã. Rakarën bã ÿ radajëeb bã Jerusarënh bã, ÿ dajëp né hẽ Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa. Dooh ÿ eÿÿm bã –nãng mäh.

¹⁴ Dooh ãã taky dahé bã. Ti hyb n'aa dooh ãã ky kah'üüm boo bã ta hã. Ti m' ãã ky hadoo:

–Na manä Jesus, Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb däng do hadoo ta hã –näk ããh.

¹⁵ Ti m' ãã benyyw hõm ãã h'ëed, ti m' ãã tsyym kasog kãn Jerusarënh hënh hah'üüm doo.

¹⁶ Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, Sesareja bã habong doo, ah'üüm ãã sii. ãã ramah'üüm aj'yy bap peej Jesus hã h'yy kae däk do tób hënh, t'ÿÿ hënh ãã ba'ÿÿh hyb n'aa. Ta häd Masõn. Tsytt dëeg hã Tsi-Peré häd nãng doo bã tabana.

Tsijaag wë Paw-Ro beg'ããs do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' ãã kaja hõm bã kã Jerusarënh bã, baad Jesus hã h'yy ka'eeh do ãã ragadoo.

18 Jat'iip hadoo ãã beg'ããs Paw-Ro sii Tsi-jaag tób hēnh. T'ĩĩ hēnh rakata b'ēēh sahōnh hē Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa.

19 Ti m' Paw-Ro kedēng sa hã. Baad ub tabaher'oot sa hã sahōnh hē tamoo wät do hã P'op Hagä Do mo haj'aa Judah buuj nadoo do mahang.

20 Ta ti ramaa napäh bä m', raj'aa etsē P'op Hagä Do hã. Ti m' raky hadoo Paw-Ro hã:

—Mahapäh né hē, ãã wakãän, hajök Judah buuj babä rah'yy kae padēek Jesus hã. Ti hadoo né hē sahōnh hē raky kah'ũũm Mosees ky n'aa jaw'yyk doo da ji bad'oo hyb n'aa.

21 Raheer'oot mä sa hã, mametēek mä jé pad'yyt hē habong do Judah buuj sa hã, Judah buuj nadoo do sa mahang habong do sa hã, Mosees kyy kerih do raky nadaheeh hyb n'aa. Raheer'oot mä sa hã, dooh m' makarēn bä sa taah masuuj noo byyh ranoo ehög hōm. Raheer'oot mä na-ãäj hē, maher'oot mä sa hã ti dooh er bad'oo doo da radoo bä —näk mä Tsijaag sa kyyh.

22 Ti m' raky hadoo ēnh:

—Taw'ãäts hē er hyb n'aa newēē nyy da er bad'oo. Raky n'aa napäh da òm kaja nä doo.

23 Ti hyb n'aa taw'ãäts hē ãã her'oot doo da mabad'oo —näk mä Paw-Ro hã. —Ti abong ji meheet pé ajyy ãã mahang sa seēn hehoh doo, P'op Hagä Do hã raky dāng do ahēej jēng do heen n'aa.

24 Sa sii ahōm P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Mamoo wäd sa sii er ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da, bē h'yyb bē benām hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Taw'ãäts hē sa hyb n'aa mepaag hōm rama ejuu do pan'aa, sa seēn rabehoh hyb n'aa. Tii d' madoo bä, sahōnh hē rabahapäh da raheer'oot do a ky n'aa dooh se hub tado bä. Rahapäh da maky daheeh né hē Mosees ky n'aa jaw'yyk doo.

25 Judah buuj nadoo doo kä, ãã ma erii wät nyy da rabad'oo do pan'aa. Hahỹỹ da ãã kyy kerih doo: “Taw'ãäts hē bē nawēh P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa kabarii raweh'ēēh do tä n'aa. Taw'ãäts hē bē nawēh bē masãäh dab, har'ēēng dab, bē naboh bä ta majyyw gatsēē dāk doo. Bē awēē manä ta majyyw. Bē aã manä bē yĩm

nadoo do sii, bē patug nadoo do sii” —näk mä Tsijaag tób bä kata b'ēēh do sa kyyh.

P'op Hagä Do tób n'aa yt hã Paw-Ro ramaso dāk do panyyg n'aa hahỹỹh

26 Ti m' jat'iip hadoo Paw-Ro mahũũm ta ti ajyy. Tamoo wät sa sii Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da, sa h'yyb rabenām hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti m' tabahōm P'op Hagä Do tób n'aa hēnh, tapanäk hyb n'aa ta tii bä moo b'ook do sa hã, ny noo gó tabahānh P'op Hagä Do matym gó sa h'yyb rabenām doo. Tapanäk mä na-ãäj hē sa hã ny noo gó P'op Hagä Do hã rama ejuu doo.

27 P'eets ub paawä m' tabahēej jēng bä ta ti 7 ta äh, Paw-Ro rabenyyw bong do ä n'aa, Judah buuj wób, Asija häj n'aa hēnh han'aa doo, rabahapäh mä Paw-Ro P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ti m' hajök do t'ĩĩ hēnh kata b'ēēh do rah'yyb tatuk Paw-Ro wē rakamaj'ĩĩ hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro wē rawaj'aa padēek.

28 Rageēēnh bä m' raky hadoo:

—Äã bē masaa Isaraéw buuj! —näk mäh. —Hahỹỹ né hē aj'yy jé pad'yyt hē hawät doo, tametēek do kamaj'ĩĩ ãã hã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã na-ãäj hē, hahỹỹ hã na-ãäj hē P'op Hagä Do tób n'aa hã. Hỹỹ kä na-ãäj hē tamanaa Judah buuj nadoo do wawēē hē, P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ta yd rejää tan'oo bä —näk mä sa kyyh.

29 Tii da rawén ky hadoo, pooj jé rabahapäh Paw-Ro sii Epeso buuj, Toropimo häd nāng doo, panang bä rababong bä. Paw-Ro mahũũm red'oo P'op Hagä Do tób n'aa yt hã.

30 Ti m' sahōnh hē panang buuj rakawaj'ãän. Jé pad'yyt hē rabana, rawaj'aa padēek P'op Hagä Do tób n'aa hēnh. Ramaso däg kån mä tii bä Paw-Ro, ramahũũm mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã. Ti m' nyyw hē ranoo gatsēē dāk ta nooh.

31 Ranaboh nuuj jé paawä Paw-Ro, Roma buuj warahén n'aa wahē n'aa hã rapanäk mä Jerusarēnh buuj kamaj'ĩĩ do ky n'aa.

32 Ti m' warahén sa wahē n'aa tanaēēnh mä warahén wób, warahén sa wahē n'aa wób na-ãäj hē. Ti m' rawaj'aah Jerusarēnh buuj sa wē. Rabahapäh bä m' warahén

sa wahë n'aa sa sii han'aa doo, moo yyw padëek mä Paw-Ro rej'ää doo.

³³ Ti m' warahén sa wahë n'aa kaja nä bä tamaso däk Paw-Ro, ti m' tamejüü ramoo maw'yyd däk haak sapuuw hadoo doo me. Ti m' teanh mäh:

—Jaa hahÿ aj'yy? H'ëed hado tamo haj'aa? —näng mäh.

³⁴ Ti m' ta see hadoo ta wób rageëenh, ta see ky n'aa hadoo ta wób sa kyyh. Dooh m' warahén sa wahë n'aa h'yyb mepëe bä ta ky n'aa hä, tak'ëp rageëenh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa tamejüü ramahüüm warahén tób n'aa yt hä.

³⁵ T'ïi hënh rakaja hõm bä, tób gó ji basëek do tyng n'aa jó, warahén ratóg sëek mä Paw-Ro, hajök do ta hä rapahuut do hyb n'aa.

³⁶ Ti m' hajök do rageëej nä:

—Ji daj'ëep, ji daj'ëep! —näk mäh.

³⁷ Ti m' warahén ramajëe suun pooj jé Paw-Ro beanh sa wahë n'aa hä Gereg kyy me:

—ÿ karën paawä ÿ her'oot a hä —näng mäh.

Ti m' warahén sa wahë n'aa eanh:

—Mer'oot Gereg kyyh? —näng mäh.

³⁸ —Öm nado Esit buuj kamaj'ïi do du n'aa do nag'aap hë denaa hë? Öm nado ti mahüüm do 4 miw heb'ooh do banawäng doo hënh? —näng mäh.

³⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Dooh. ÿ nado tii —näng mäh. —Judah buuj ÿ ti hÿÿh. Panang Tas häd näng doo bä naa, Siris häj n'aa bä naa ÿÿh. Panang ky n'aa etsëeh do buuj ÿÿh —näng mäh. —ÿ karën paawä man'oo ÿ baher'oot hyb n'aa sa hä —näng mäh.

⁴⁰ Ti m' warahén sa wahë n'aa an'oo kån tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro bag'ëed däk tsyym tyng n'aa jó. Ti m' tameduuk ta moo me, bag hënh rababë däk hyb n'aa. Ti m' bag hënh rababë däk bä, tadu doo ta her'oot do Eberew kyy me.* Ti m' taky hadoo:

22

¹ —Wakån haa, yp ÿ hyb n'aa hedoo doo. Bë maa newë këh ÿÿ. Hä ÿ rakamaj'ïi do ky n'aa ÿ her'oot —näng mäh.

² Ti m' ramaa napäh bä m' ter'oot do Eberew kyy me, sa kyy me, bag hënh rababë däg magyys hë tii bä. Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

³ —Judah buuj né ÿ hÿÿh. Panang Tas häd näng doo bä, Siris häj n'aa bä ÿ benäng. Babä Jerusarënh bä ÿ bawäng. Gamarijéw* baad ub né hë ÿ tama metëek ër wahë makü ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa. Baad ub né hë ÿ karën paa ÿ h'yyb n'yyim P'op Hagä Doo, da hë bë bad'oo doo da né hë.

⁴ ÿ rejää né paa Jesus hä h'yy ka'eeh doo, radejöp hyb n'aa. ÿ mesoo paa ÿÿj, ajyy, ÿ dewëes ragadahew'ëes doo gó.

⁵ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät doo, ër wahë n'aa na-ääj hë rahapäh tii. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot do bë hä. Hä ÿ raban'oo däk paa kerih doo, ramejüü do ky n'aa, ÿ banoo hyb n'aa ër wakään, Judah buuj, panang Damas-Ko häd näng doo bä habong do sa hä. Ti t'ïi hënh ÿ bahõm paah, ÿ mena paawä Jesus hä h'yy ka'eeh doo, rarejää hyb n'aa Jerusarënh hënh —näng mä Paw-Ro sa hä.

⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ti, wasyk, ÿ bedaa däk bä Damas-Ko, tii bä wë hä naa gabarëeh do ta bag gabar'ëeng wät hahät ÿÿ.

⁷ Tüü ÿ badëe jat tii bä. Ti ÿ maa napäh kyyh, hä ÿ her'oot doo: “Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ÿ marejää?”, näng mä kyyh hä ÿÿ.

⁸ “Jaa öm?”, näng ÿÿh. “ÿ né hë Jesus, Nasaréh buuj marejää doo”, näng mäh.

⁹ Si ÿ habok do rahapëe né paawä ta bag, dooh rah'yy ganyy bä kyyh hä, hä ÿ her'oot do hä.

¹⁰ ÿ eanh tii bä: “Nyy d' ÿ bad'oo, Hyb N'aa Jawyk Doo?”, näng ÿÿh. Ti taky hadoo hä ÿÿ: “As'ëeg g'ëed. Ahõm nä panang hënh. T'ïi hënh rabaher'oot a hä nyy da mamoo

* **21:40** Judah buuj sa kyyh heh'äät do ramaneëenh Eberew kyyh. *Judah buuj na-ääj hë rer'oot Aramew kyyh. Sa wób na-ääj hë rahajaa rer'ood bä Gereg kyyh.* * **22:3** Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky n'aa etsëeh do ti Gamarijéw. Atos 5.34 hä takerii däk ta ky n'aa.

wät do pan'aa hä ÿÿ”, näng mä Jesus kyyh hä ÿÿ.

11 ÿ hapäh ta bag tak'öp gabarëeh do hyb n'aa ÿ wén ty tamaa wät. Ti hyb n'aa hata haa ÿ ramoo maso hõm Damas-Ko hënh ää bah'üüm hyb n'aa.

12 –Aj'yy Ananijas häd näng do ÿ taheg'ääs. Baad ta ti Ananijas ky dahé had'yyt hë Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ta ti panang bä habong do Judah buuj raweh'ëeh ti Ananijas.

13 Pa ÿ tabag'ëed däk bä taky hadoo: “Wakän ÿÿ, Saw-Ru, mabegää däk p'aa hënh!”, näng mäh. ÿ bahapëe däg kân nanyw hë tii bä.

14 Ti m' taky hadoo ënh hä ÿÿ: “P'op Hagä Do ër wahë makü rah'yy kaha'eeh doo, ti né hë hasëew wät õm, mabahapäh hyb n'aa takarën doo, mabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do karën doo da hawät doo,† maaaa napäh hyb n'aa ta ti ta kyyh.

15 Õm né hë da Baad Had'op Do rod n'aa sahõnh hë sa hä. Maher'ood da maaaa napäh doo, mahapäh do ky n'aa”, näng mä ta kyyh hä ÿÿ.

16 Ti m' taky hadoo: “Magadaa wäd manäh. Ahõm nä õm ranu gemuun wät hyb n'aa. Õm ranu gemuun bä, Jesus hä mabet-sëe a hä hanäng do nesaa do tabawug hõm hyb n'aa”, näng ta kyyh hä ÿÿ.

17 Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

–Jerusarënh hënh ÿ babaaj nä bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä ÿ bahõm ÿ ky n'aa etsëe hyb n'aa. Ta tii bä s'ëeh hadoo hä ÿÿ.

18 S'ëeh hadoo doo gó ÿ hapäh Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo. Hahÿÿ da ta kyyh hä ÿÿ: “Nanyw hë! Ahõm nä Jerusarënh bä naa. Doo da raky dahé bä këh ÿ n'aa maher'oot doo”, näng mä hä ÿÿ.

19 Ti ÿ ky gadoo: “Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hë ajyy babä habong do rahapäh nyy da ÿ bahõm do paa sahõnh hë tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hä, a hä h'yy ka'eeh do ÿ dewëes hyb n'aa, ÿ rejää hyb n'aa.

20 Radaj'ëep noo gó a ky n'aa rod paa Es-Tew häd näng doo, ÿ na-ääj hë sa da h'yyb

hadoo. ÿ né paa pä me hakut do sa saroor henäm”, näng këh ÿ ta hä.

21 Ti taky hadoo hä ÿÿ: “Ahõm nä, õm ÿ mejüü dawëe, Judah buuj nadoo do sa mahang”, näng mäh.

22 Ti m', jääm né hë ramaa newëe do Paw-Ro her'oot doo. Judah buuj nadoo do sa mahang Paw-Ro Jesus mejüü Paw-Ro her'oot hyb n'aa, radu doo mä rageëeh doo:

–Doo taw'ääts hë tado tawäd bä badäk hahÿÿ hä! Taw'ääts hë tadajëp! –näk mä Paw-Ro maji sa kyyh.

23 Ti m' rageëeh. Sa hatsë sa hä padëek do ratepyh, rakawajää do heen n'aa. K'ääts rehaa p'op.

24 Ti hyb n'aa, warahén sa wahë n'aa mejö kân Paw-Ro ramajëe suun warahén tób n'aa yt hä. Tamejüü mä rahewyyh. Tamejüü mä reanh ta hä h'ëed hyb n'aa ta maji tii da rawén geëeh.

25 Ti m' ramaw'yyd däk bä rahewyyh do pan'aa paawä, Paw-Ro eanh warahén wahë n'aa see hä:

–Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh bë hewyh bä Roma buuj seeh, bë nahapëe nä bä tamo haj'aa kadoo bä? – näng mäh.

26 Ti m' warahén sa wahë n'aa see maa napäh bä Paw-Ro her'oot doo, nanyw hë tabahõm kân warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do wë. Ti m' teanh ta hä:

–Nyy da mabad'oo hahÿ aj'yy hä? Roma buuj né hë ti hÿÿh –näng mäh.

27 Ti m' sa wahë n'aa heh'äät ub do bahõm Paw-Ro wë. Ti m' tabeanh:

–Te hub né hë, Roma buuj né hë õm? – näng mäh.

–ÿÿ. Roma buuj né hë ÿÿh –näng mä Paw-Ro kyyh.

28 Ti m' warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do ky hadoo:

–Tak'öp ÿ bepaag hõm paah, Roma buuj ÿ bahadoo hyb n'aa –näng mäh.

Ti Paw-Ro ky hadoo ta hä:

–Roma häj n'aa bä ÿ benäng, ti hyb n'aa ÿ benäng noo gó naa Roma buuj né ÿ hÿÿh –näng mäh.

29 Ti m' hewyyh do paawä nanyw hë m' raberéd geët Paw-Ro. Sa wahë n'aa eÿÿm

† 22:14 Jesus né hë ti P'op Hagä Do karën doo da hawät doo.

wät tah'yy ganyy bä Roma buuj né ti tamejũ ramoo maw'yyd däk do haak sapuuw hadoo doo me.‡

Sinedirijo ajyy n'aa hä Paw-Ro her'oot do ky n'aa hahÿÿh

³⁰ Ti m' jati pé warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do mejũ ramanyyh Paw-Ro. Takarên mä ta heen n'aa näng baad ub h'ëed p'ãã Judah buuj Paw-Ro hä raky n'aa tapaa. Ti m' tamejũ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa wób, rakata b'ëeh hyb n'aa, Sinedirijo häd enäh doo. Ti m' Paw-Ro tamanaa rabab'ëeh bä.

23

¹ Ti m' baad ub mä Paw-Ro baheg'ääs Sinedirijo ajyy n'aa sa wë, ti m' taky hadoo sa hä:

—Wakän haa —näng mäh. —P'ooj ub ÿ bawät do hadoo né hë ÿ da hë. Baad ub hëp ÿ tym P'op Hagä Do matym gó —näng mäh.

² Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät doo, Ananijas häd näng doo, mejũ mäh, Paw-Ro pa hab'ëeh do Paw-Ro ranoo gewyyh hyb n'aa.

³ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ta hä:

—P'op Hagä Do òm hewyyh da! Ta hadë hawak doo me j'ooj hë rep'ees do hadoo òm!* Òm tii bä hasooh ÿ maky n'aa etyy hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo da. Ti hadoo né hë, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do maky dahé bä, ÿ mamejũ ÿ rabaheyyh hyb n'aa. Dooh tii da Mosees ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä —näng mä Paw-Ro kyyh ta hä.

⁴ Ti m' Paw-Ro pa hab'ëeh do raky hadoo Paw-Ro hä:

—Òm ky neÿÿm maky n'aa rejä bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät doo! —näk mäh.

⁵ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Wakän haa, dooh ÿ hapëë bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tado bä. P'op Hagä Do kyy kerih do hä hahÿÿ da takerih: “Maky n'aa rejä manä bë wahë n'aa”† —näng mäh.

‡ 22:29 Dooh Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do an'oo bä Roma buuj see ramaw'yyd bä ranahapäh nä bä tamo haj'aa kadoo bä. Ti hyb n'aa warahén sa wahë n'aa wén eÿÿm wät. * 23:3 J'ooj madäk do ta h'yyb tym, Paw-Ro hanäng pé panyyg ky n'aa gó ta her'oot doo. † 23:5 Esodo 22.28

⁶ Ti m' Paw-Ro hapäh do hyb n'aa ti anäng ta wób Saduséw, ta wób Pariséw sa mahang, taky hadoo kat'aa do sa hä:

—Wakän haa, —näng mäh —Pariséw né ti ÿ hÿÿh. Pariséw t'aah ÿÿh —näng mäh. —Hä ÿ rawén ky n'aa tapaa, ÿ gada do hyb n'aa dejëp do ragenä bong doo —näng mäh.

⁷ Tii da ta her'oot do hyb n'aa, radu doo raky ked'aak do Pariséw Saduséw sa mahang. Ti hyb n'aa raketyn b'ëeh mä sa wahë n'aa ta tii bä kata padëek doo.

⁸ (Saduséw sa hä ji dajëp jawén paa bä, dooh ji ganä wäd bä. Sa hä, dooh ääs. Sa hä dooh na-ääj sahee péh. Pariséw sa hä kä, ji dajëp jawén paa bä ji ganyyh nä p'aa hënh. Ti anäng na-ääj hë sa hä ääs, sahee na-ääj hë.)

⁹ Ti hyb n'aa raky ked'aak mä ta ti p'ää. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób, Pariséw wób as'ëeg b'ëeh mäh. Tak'ëp mä sa kyyh. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooh hahÿÿ aj'yy nesaa do tamoo wäd bä. Ji hapäh mä ääs her'ood bä ta hä. Ji hapäh mä tii, sahee her'ood bä ta hä —näk mä sa kyyh.

¹⁰ Ti m' Pariséw Saduséw kamajë däg mä tak'ëp. Ti m' warahén sa wahë n'aa beÿÿm wät, rejes wät ted'oo Paw-Ro. Ti hyb n'aa tamejũ warahén rabahöm rabej'ooj nyh hyb n'aa Paw-Ro, warahén tób hënh ramahüüm hyb n'aa p'aa hënh.

¹¹ Ti m' atsëm kä, Jesus kasee Paw-Ro hä. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Eÿÿm manäh! —näng mäh. —Maher'oot do hadoo këh ÿ n'aa babä Jerusarënh bä, ti hadoo né hë da maher'ood panang Roma häd näng doo bä —näng mä Jesus ta hä.

Paw-Ro Judah buuj wób radajëëb paawä panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' jati péh, Judah buuj Jesus hä h'yy kana'eeh do wób rakaner'oot Paw-Ro radaj'ëep hyb n'aa. P'op Hagä Do hä raky däng radaj'ëep né hë. Ti m' raky hadoo:

—Dooh d' ër awa bä, dooh d' ër eëg bä ër nanaboh nä bä Paw-Ro —näk mä sa kyyh.

¹³ Tahyb n'aa pé 40 ajyy ti h'yyb hedoo doo.

14 Ti m' rabahôm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa wë na-ããj hë. Ti m' raky hadoo sa hã:

—P'op Hagä Do hã ãã ky däng, dooh ãã awa bä, dooh ãã eëg bä Paw-Ro ãã nanaboh nä bä —näk mäh.

15 —Ãã karën paawä Sinedirijo ajyy n'aa sii hë bë ky n'aa etsëë warahén sa wahë n'aa hã, Paw-Ro tamanaa hyb n'aa bë bab'ëëh bä. Taw'ãäts hë bë her'oot bë karën baad bë ky n'aa napäh ta ky n'aa, bë keno da —näk mäh. —Ãã gadaa däk da ta baa bä, ãã daj'ëëp hyb n'aa bë hab'ëëh hënh takajaa do pooj jé —näk mä sa kyyh.

16 Ti m' Paw-Ro s'aah ky n'aa napäh rarer'oot doo. Ti m' tabahôm kân warahén sa tób hënh, Paw-Ro tapanäk hyb n'aa.

17 Ti m' Paw-Ro naëënh warahén sa wahë n'aa seeh. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Mamahüüm hahÿ pahëew bë wahë n'aa wë. Ti anäng panyyg ta her'oot pé ta hã —näng mä Paw-Ro.

18 Ti m' warahén wahë n'aa see mahüüm kân pahëew sa wahë n'aa heh'äät ub do wë. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Paw-Ro, ër maso gëët doo, ÿ tanaëëj nä, ta her'oot hã ÿÿ, ÿ manaa hyb n'aa hahÿ pahëew a wë. Ti anäng mä panyyg ta her'oot pé pan'aa a hã —näng mäh.

19 Ti m' pahëew warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do moo taky hõm ramaa nanapäh hënh. Teanh mäh:

—H'ëed ti makarën maher'oot hã ÿÿ? —näng mäh.

20 Ti m' pahëew ky hadoo:

—Judah buuj kaner'ood bong a hã raky n'aa her'oot hyb n'aa Paw-Ro mamahüüm hyb n'aa Sinedirijo ajyy n'aa rakahet'aa hënh. Rakarën mä paawä raky n'aa napëë magyys hë Paw-Ro ky n'aa, ken'oooh da.

21 Maky dahé manä da. 40 ajyy tahyb n'aa pé ragadaa däk radaj'ëëp hyb n'aa. Kejën rabë bä. P'op Hagä Do hã raky däng dooh rawa bä, dooh reëg bä ranaboh nä bä Paw-Ro. Da hë ti abë padëek. Ragadaa däk maher'oot do pan'aa sa hã —näng mä Paw-Ro s'aah kyyh warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do hã.

22 Ti m' warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do edëë wät pahëew. Ti m' taky hadoo:

—Maher'ood manä ÿ mapanäk doo —näng mäh.

23-24 Ti m' warahén sa wahë n'aa heh'äät ub do naëënh pawóp hë warahén sa wahë n'aa. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë etyn hõm da 200 warahén tsyym me hah'üüm péh, 70 kawaaro jó hah'üüm do ta wób, 200 jook yt hã hah'üüm doo, kawaaro Paw-Ro jahõm pé sii hë da, atsëm rabahôm hyb n'aa panang Sesareja häd näng doo hënh —näng mä ta kyyh.

Ti m' tamejüü baad ub ramahüüm hyb n'aa Paw-Ro, sa wahë n'aa Peris häd näng do wë.

25 Tamejüü sa hã tama erih do Peris. Terih doo, hahÿÿ da m':

26 “ÿ, Karaw-Dijo Risijas, ÿ edëng õm Peris, hyb n'aa jawyk doo, Sesa kyy gó babä bag'ãäs do õm.

27 Õm ÿ panäk hahÿÿ da: Judah buuj ramaso däk hahÿ aj'yy. Rakarën paawä radaj'ëëp. Ti ÿ ky n'aa napäh bä Roma buuj tado bä, ÿ bahõm warahén sii hë ÿ bed'ëëp hyb n'aa sa moo gó naa.

28 ÿ karën paawä ÿ heen n'aa näng h'ëed hyb n'aa rakamaj'ïï ta hã, ti hyb n'aa ÿ wén mahüüm paa Judah buuj wahë n'aa sa wë.

29 Tii bä ÿ heen n'aa nyy däk raky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa raky kes'ëëm. Dooh tamo haj'aa kadoo bä ji daj'ëëp hyb n'aa paawä. Dooh tamo haj'aa kadoo bä na-ããj hë ji dawäts gëët hyb n'aa.

30 Tii bä ÿ ky n'aa napäh rakarën radaj'ëëp. Ti hyb n'aa nanyw hë ÿ mejõ hõm a wë. ÿ maher'oot da ta maj'ïï, a wë rabahôm a sii raber'oot hyb n'aa ta ky n'aa”, näng mä terih do hã.

31 Ti m' warahén sa wahë n'aa mejüü doo da rabadoo kân. Ramahüüm kân mä atsëm Paw-Ro. Ti m' panang An-Tiparis häd näng doo bä rakajaa.

32 Tii b' naa, jati péh, warahén tsyym me hah'üüm do rababaaj nä p'aa hënh sa tób hënh. Kawaaro jó hah'üüm do ramahüüm kân tii bä Paw-Ro.

33 Rakaja hõm bä Sesareja bä, ran'oo däg kân sa wahë n'aa ma erih do Peris hã. Ti m' rahaëënh Paw-Ro ta hã.

34 Ti m' Peris ner'ood kân kerih doo, ti m' teanh mä Paw-Ro hã ny hado tabanäng

hēnh tabana, Roma hāj n'aa. Siris hēnh naa tabana Paw-Ro her'oot bā m',

³⁵ Peris ky hadoo ta hā:

—Ŷ maa newēē da a ky n'aa a hā kamaj'ī do rakaja nā bā —nāng mäh.

Ti m' tamejũ Eróts, Judah buuj sa wahē n'aa tób haeh do yt hā warahén raba-hag'āās hyb n'aa Paw-Ro.

24

Peris hā Paw-Ro her'oot do raky n'aa tapaa do ky n'aa panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' 5 ta ā jawén paa bā, Ananijas, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'oooh do sa wahē n'aa heh'āät do kajaa nā Sesareja bā. Ta sii tamanaa mä Judah buuj sa wahē n'aa wób, sa ky n'aa rod Ter-Turus häd nāng do na-āāj hē. Ti m' raky n'aa tapa kän Paw-Ro ta ti hāj n'aa bagā n'aa matym gó.

² Ti m' Paw-Ro ramana gēēt bā, Ter-Turus häd nāng do du doo ta her'oot do Peris hā. Paw-Ro taky n'aa tapaa. Hahỹ d' mā ta kyyh:

—Baad tanyy né hē, a hyb n'aa baad ub āā hā āā hāj n'aa bā. Dooh kamaj'ī péh. Ōm h'yy ganāng do hyb n'aa, baad tawén hadoo āā hā, āā hāj n'aa bā.

³ Jé pad'yyt hē āā hāj n'aa bā āā h'yy gadajang a mo haj'aa hyb n'aa, Peris, tak'ēp hyb n'aa jawyk doo —nāng mäh.

⁴ —Dooh āā karēn bā ōm āā h'yyb panasä bā. Ti hyb n'aa āā karēn paawä kanahēn d'os hē mamaa newē āā her'oot doo.

⁵ Gēēt hahỹ aj'yy, kamaj'ī do du na do tii, āā hā. Jé pad'yyt hē badäk hahỹ bā Judah buuj rakamaj'ī sa hā hē tan'oo bā. Aj'yy Nasaréh buuj ky s'ũüt doo, ta wób sa wē h'yy kawereem hōm do sa wahē n'aa see hahỹh.

⁶ Takarēn paawä tan'oo bā baad tanado wät P'op Hagä Do matym gó P'op Hagä Do tób n'aa. Ti hyb n'aa āā wén maso däk. [⁷ Āā karēn paawä āā ky n'aa etyy āā ky n'aa jaw'yyk do mejũ doo da. Ti nuuj jé warahén sa wahē n'aa, Risijas häd nāng doo, ta warahén sii hē tabana. Āā hā rawaj'aa padēek, Paw-Ro rabej'ooj hōm hyb n'aa āā mahānh.

⁸ Tamejũ ta hā ky n'aa tapaa do a wē rabahōm.] Baad hahỹ aj'yy hā meaj bā, maheen n'aa nāng da āā ehub né hē āā ky n'aa tapaa do hā —nāng mä Ter-Turus kyyh Peris hā.

⁹ Ti m' Judah buuj, Jerusarēnh bā han'aa doo, raky masa Ter-Turus. Raky n'aa tapaa ēnh Paw-Ro. Te hub né hē m' Ter-Turus her'oot doo, sa nooh.

¹⁰ Ti m' sa wahē n'aa Peris häd nāng do mejũ Paw-Ro ber'oot hyb n'aa. Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Hajōō däg ta baab āā hāj n'aa bā baad maky n'aa etyy. Ti hyb n'aa h'yyb neỹm doo me ŷ her'oot a hā kēh ŷ n'aa hā ŷ raky n'aa tapaa do ky n'aa hā —nāng mäh.

¹¹ —12 ta ā nā ŷ kaja nā Jerusarēnh bā, P'op Hagä Do ŷ hyb n'aa esee hyb n'aa. Makarēn bā mameaj ŷ kajaa noo gó ŷ rahapäh doo, te hub né hē ta ti ŷ her'oot do mabahapäh hyb n'aa.

¹² B'ēēh hahỹ hā ŷ kamaj'ī doo, dooh noo gó ŷ rahapēē bā ŷ ky kedag bā P'op Hagä Do tób n'aa bā. Dooh noo gó ŷ rahapēē bā ŷ kamajē bā tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hā, panang bā na-āāj hē.

¹³ Hahỹ ajyy dooh rahaja bā rametä bā te hub tado bā hā ŷ raky n'aa tapaa do ky n'aa.

¹⁴ Hỹ kā, dooh ŷ ky n'aa jejēn bā, ŷ hyb n'aa jaw'yyk né hē P'op Hagä Doo, āā wahē makū rah'yy kaha'eeh doo. Ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wē ky n'aa ŷ ky daheeh.* Ta wób wē āā h'yy kawareem hōm ramaneēj né paawä ta tyw n'aa papuuj, sahōnh P'op Hagä Do kyy kerih do ŷ ky daheeh. P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ŷ ky daheeh.

¹⁵ Hā ŷ kamaj'ī do ragada do hadoo né hē ŷ gada dejēp do ragenä bong doo, P'op Hagä Do mo haj'aa. P'op Hagä Do karēn doo da habong do paah, baad nabok do paa na-āāj hē da āā gada ragenä bong doo.

¹⁶ Sahōnh hē da ragenä bong do hyb n'aa, baad ub had'yyt hē ŷ karēn ŷ bawät, hēp ŷy gó baad had'yyt hē tabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hā, ta wób sa hā na-āāj hē —nāng mä Paw-Ro.

¹⁷ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ēnh:

* **24:14** Jesus ky n'aa né hē ti *“ta tyw n'aa papuuj”* ramaneēnh doo.

—Hajõng ta baab häj n'aa s'ee hēnh ŷ bewäd nä. Ta jawén ŷ babaaj hõm p'aa hēnh Jerusarēnh hēnh, kasuud is do Judah buuj sa mahang habong do sa matym n'aa ŷ tajooch hyb n'aa, P'op Hagä Do hä ŷ ma ejuu do hyb n'aa na-ããj hē.

18-19 Ti né hē ŷ bad'oo P'op Hagä Do tób n'aa yt hä, sahõnh hē ŷ bahajaa jawén paa bä äã ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da ji h'yyb banyyw däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Dooch hajõk do tado bä si ŷ habok doo. Dooch na-ããj hē ŷ kamajē bä ta wób sa wē. Daap ramenyyh hä ŷ raky n'aa tapaa doo. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä né hē ŷ bag'ëed däk Judah buuj wób Asija häj n'aa hēnh naa ŷ rabahapäh bä. Taw'ãäts hē né hē paawä ta ti né hē ajyy wawēē hē rabana, hä ŷ raky n'aa tapaa hyb n'aa tanyy bä sa wē hä ŷ raky kes'ëem péh. Ti né hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hä ŷ raky n'aa tapaa do paah.

20 Ta ti ranan'aa do hyb n'aa, na b'ëeh hahŷ rahe'ood ny hadoo pé rahapäh ŷ mo haj'aa kadoo bä Sinedirijo ajyy n'aa raky kes'ëem do hä ŷŷ.

21 Jääm né hē hahŷŷ da kēh ŷŷ Sinedirijo ajyy n'aa sa hä: “Dejēp do ragenä bok do ŷ gada do hyb n'aa, hä ŷ raky n'aa etyy bē matym gó”, näng paa kēh ŷ sa hä. Nepäh ta tii hä rawyyd bä sa hä baad nadoo do mo haja ŷŷ —näng mä Paw-Ro kyyh.

22 Ti m', baad Peris ky n'aa napäh né hē Jesus ky n'aa, ta tyw n'aa papuuj ramaneēēnh doo. Paw-Ro her'oot do jawén paa bä taky hadoo:

—Jääm hē dó —näng mäh. —Warahén sa wahē n'aa Risijas häd näng do kajaa bä, ŷ baher'oot da nyy da ŷ bad'oo õm raky n'aa tapaa do hä —näng mä Peris kyyh.

23 Ti m' Peris mejüü warahén sa wahē n'aa see rabaheg'ãäs nä Paw-Ro. Hahŷŷ da m' ta kyyh sa hä:

—Taw'ãäts hē bē eréd tabawät hyb n'aa, tabeg'ãäs hyb n'aa. Bē an'oo na-ããj hē ta najiis rabeg'ãäs ta wē rabanoo hyb n'aa takarēn doo —näng mäh.

24 Ti m' ta jawén, p'aa hēnh Peris bana Paw-Ro wē. Ta ŷŷm sii hē tabana. Dusir mä Peris ŷŷm häd. Judah buuj mä ti ta ŷŷm. Ti m' tamejüü Paw-Ro ranaēēnh.

Tamaa newēē mä Paw-Ro her'oot doo, ji h'yy ka'eeh do Kristo Jesus hä ky n'aa.

25 Ti m' Paw-Ro baher'oot bä baad ub ji bawät do ky n'aa, ji h'yy keb'aah do ky n'aa, ta jawén ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky n'aa na-ããj hē, Peris eŷŷm wät mäh. Ti m' taky hadoo:

—Jääm hē dó. Ahõm nä. ŷ karēn bä, ŷ mejüü da õm ranaēēnh p'aa hēnh —näng mä ta kyyh Paw-Ro hä.

26 Peris karēn paawä Paw-Ro anoo dajēē ta hä, taberéd hõm hyb n'aa. Ti hyb n'aa m' hajõõ nuu me tanaēēnh ta wē Paw-Ro sii taber'oot hyb n'aa.

27 Ti m' pawóp hē ta baab tabahado däk bä, Posijo-Pes Peris jawén buuj däg. Peris sa wahē n'aa tabadoo do paa tabanyyh bä, teréd gēēt Paw-Ro, Judah buuj tah'yyb en'yyim hyb n'aa.

25

Roma buuj sa wahē n'aa see sii Paw-Ro ber'oot do panyyg n'aa hahŷŷh

1 Ti m' tamawoob hē tabahado däg bä ta äh Pes Peris jawén buuj tabahado däg bä, Jerusarēnh hēnh tabahõm kån Sesareja panang häd näng doo bä naa.

2 Ti m' Jerusarēnh bä takajaa bä, P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Judah buuj sa wahē n'aa wób na-ããj hē, rabahõm ta wē. Paw-Ro raky n'aa tapaa ta matym gó.

3 Ky kah'ũũm mä ta hä, rakarēn doo da tabad'oo hyb n'aa. Rakarēn né paawä Pes mejõ nä Paw-Ro Jerusarēnh hēnh. Rakarēn né paawä radaj'ëep Paw-Ro tana bä ta tyw n'aa me.

4 Ti m' Pes ky hadoo:

—Dooch —näng mäh. —Sesareja bä Paw-Ro bagēēt. T'ĩĩ hēnh da ŷ babaaj hõm p'aa hēnh nyyyw hē.

5 Taw'ãäts hē né paawä bē wahē n'aa wób rabah'ũũm si ŷŷ, t'ĩĩ hēnh raky kes'ëem hyb n'aa tamo haj'aa kadoo bä —näng mäh.

6 Ti m' ji moo sahõnh hē ta ä jawén paa bä, Pes babaaj hõm kån Sesareja hēnh. Ti m' jat'iip hadoo Pes bana sooh ji hä raky kes'ëem do ky n'aa rabaherot bä. Ti m' tamejüü ranaēēnh nä Paw-Ro.

⁷ Paw-Ro bana gëet bä, Judah buuj, Jerusarēnh bä naa han'aa do ranu sabug däk tabagëet bä. Ti m' radu doo tak'ëp Paw-Ro raky n'aa tapaa. Hajōng mä nesaa do tamo haj'aa, sa nooh. Daap mä ramenyyh. Dooch m' rahaja bä rametä bä se hub tado bä ti raheer'oot doo.

⁸ Ti m' ta daaj hē Paw-Ro ky n'aa kaheer'oot sa hā:

—Dooch ŷ mo haj'aa kad'oo pé Judah buuj raky n'aa jaw'yyk do hā. Dooch ŷ mo haj'aa kadoo bä P'op Hagä Do tób n'aa hā. Dooch ŷ mo haj'aa kadoo bä Sesa, Roma buuj sa wahë n'aa heh'äät ub do hā —näng mä Paw-Ro kyyh.

⁹ Ti m', Pes h'yyb enāw paawä Judah buuj. Ti hyb n'aa hahŷŷ da m' ta kyyh Paw-Ro hā:

—Makarēn mabahōm Jerusarēnh hēnh, t'īī hēnh ŷ maa newëe hyb n'aa òm raky n'aa tapaa doo, òm ŷ ky n'aa etyy hyb n'aa? —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

—Babä ŷ bagëet hŷŷ kä, raky kes'ëem do ky n'aa rabaherot bä. Babä né hē ji ky n'aa etyy Sesa kyy gó, Roma buuj sa wahë n'aa heh'äät ub do kyy gó. Babä né hē ŷ maky n'aa etyy. Baad mabahapäh né hē, dooch ŷ mo haj'aa kadoo bä Judah buuj sa hā.

¹¹ ŷ mo haj'aa kadoo bä paawä, dajëb hā ŷ maky n'aa ety bä ta hyb n'aa, ŷ gadoo né da ŷ radaj'ëep doo. Se hub tanado bä hā ŷ raky n'aa tapaa doo, dooch Roma buuj raky n'aa jaw'yyk do an'oo bä sa moo gó ŷ rahaëenh. ŷ karēn Sesa né hē ŷ taky n'aa etyy —näng mä Paw-Ro kyyh.

¹² Ti m' Pes beaanh ta hā masa do sa hā nyy d' rabad'oo. Ti m' rakaner'oot do jawén paa bä Pes ky hadoo Paw-Ro hā:

—Makarēn mä Sesa òm taky n'aa etyy. Ti hyb n'aa t'īī hēnh né da mabahōm ta wē —näng mäh.

Judah buuj sa wahë n'aa hā Pes her'oot do Paw-Ro ky n'aa panyyng n'aa hahŷŷh

¹³ Ti m' ta jawén, ta see pé noo gó, Judah buuj sa wahë n'aa heh'äät ub do Agaripa häd näng doo, ta ānh Berenis häd näng do daheeh rabana, Sesareja hēnh rabeg'ääs hyb n'aa Pes wē.

¹⁴ Hajōō ta āh t'īī hēnh rabajeej bong. Ti hyb n'aa Agaripa hā Pes baher'oot Paw-Ro ky n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Ti agëet babä aj'yy Peris eréd gëet do paah —näng mäh.

¹⁵ —Jerusarēnh hēnh ŷ bewäd nä noo gó, P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooch do sa wahë n'aa, Judah buuj sa wahë n'aa na-āāj hē raheer'oot hā ŷŷ ta hā raky kes'ëem do ky n'aa. Rakarēn né paawä dajëb hā ji ky n'aa etyy —näng mäh.

¹⁶ —ŷ her'oot sa hā, dooch Roma buuj ramejō bä rarejā bä nayyw hē ji hā. Pooj jé ji ky naa etyy n'aa an'oo bä ta matym gó ji hā ky n'aa tapaa do ji ky gadoo. Tii d' né kēh ŷ sa hā.

¹⁷ Ti m' wawëe hē rakaja nä bä, nayyw hē, jati péh, ŷ mejūū Paw-Ro ramanaa, ta hā ky kes'ëem do rabab'ëeh bä.

¹⁸ Ta hā raky n'aa tapaa bä, dooch ŷ h'yyb däng do tado bä raky n'aa tapaa doo.

¹⁹ Raky n'aa hajēm rah'yy kaha'eeh do ky n'aa hā. Raky n'aa hajēm na-āāj hē dajëp do ky n'aa, Jesus häd näng doo. Paw-Ro her'ood bä edëp mäh, tanooh.

²⁰ Dooch ŷ hapëe bä nyy da ŷ bad'oo ta ti hedoo do hā. Ti hyb n'aa ŷ beaanh ta hā takarēn bä Jerusarēnh hēnh tabahōm, t'īī hēnh raky n'aa etyy hyb n'aa.

²¹ Ti m' Sesa hā Paw-Ro ky däng. Takarēn mä Sesa ky n'aa etyy ta hā. Ti hyb n'aa ŷ mejūū rabahag'ääs nä Sesa wē ŷ manejō nä bä —näng mä Pes kyyh.

²² Ti m' Agaripa ky hadoo:

—ŷ karēn paawä ŷ maa newëe ta ti aj'yy her'oot doo —näng mäh.

—Taw'ääts hē. Jat'iip né da mamaa newëe taheer'oot doo —näng mä Pes.

²³ Ti m' jat'iip hadoo Agaripa, Berenis daheeh rabajëe p'ëe ta gawakō gaeh doo gó, raky n'aa tapaa do ky n'aa rabaherot bä. Rabajëe p'ëe bä, baad ub t'īī hēnh kat'aa do raweh'ëeh Agaripa, Berenis daheeh. Sa sii m' rabajëe p'ëe warahén sa wahë n'aa ky n'aa etsëeh doo, aj'yy panang buuj ky n'aa etsëeh do na-āāj hē. Ti m' Pes häd näng do mejūū Paw-Ro ramanaa hyb n'aa.

²⁴ Ti m' Pes ky hadoo:

—Agaripa, Judah buuj sa wahë n'aa heh'äät ub doo, bëeh, āā mahang kata b'ëeh

doo, bē hegāã hahỹ aj'yy –nāng mäh. – Jerusarēnh hēnh, babä Sesareja bä na-ããj hē sahōnh hē Judah buuj hã ỹ raky n'aa her'oot ỹ daj'ëep hyb n'aa. Tak'ëp sa kyyh rabetsēē hã ỹỹ –nāng mäh.

²⁵ –Hã ỹỹ, dooh tamo haj'aa pé tadajëb bä. Ti hadoo né hē, Sesa ky n'aa etyy ta hã taky dāng do hyb n'aa, ỹ h'yyb dāng Roma hēnh, Sesa wē né hē ỹ mejũũ.

²⁶ Tii da né da ỹ bad'oo. Ti hadoo né hē, dooh wē ỹ ta ky n'aa ỹ ma erih pé Sesa hã. Ti hyb n'aa ỹ mana gëēt bē matym gó. A wē né hē ỹ mana gëēt Agaripa, hajōng ta hã er eanh do jawén paa bä, ỹ bahapäh hyb n'aa h'ëed ỹ ma erih pé ta ky n'aa hã.

²⁷ Dooh taw'ääts hē tado bä ta si n'aa hē ỹ mejõ bä Paw-Ro, ta hã ky n'aa tapaa do ky n'aa tamah doo me –nāng mä Pes kyyh Agaripa sa hã.

26

¹ Ti m' Agaripa ky hadoo Paw-Ro hã:

–Maher'ood a daaj hē a ky n'aa –nāng mäh.

Ti m' Paw-Ro meduuk ta moo me, bag hēnh rabab'ëeh hyb n'aa. Ti m' ta du doo ta her'oot doo:

² –Ỹ h'yy gadajang né hē Agaripa, naga hē ỹ her'oot do hyb n'aa Judah buuj hã ỹ raky n'aa tapaa do ky n'aa mamaa napäh bä –nāng mäh.

³ –Ỹ h'yy gadajang na-ããj hē, baad mabahapäh do hyb n'aa nyy da ëer, Judah buuj, er bahed'oo doo da. Mahapäh né hē h'ëed p'ää ëer, Judah buuj, er ky ked'aak. Ti hyb n'aa ỹ karēn paawä h'yyb jawyk doo me da ỹ mamaa newëë –nāng mäh.

⁴ Ti m' taky hadoo ënh:

–Sahōnh hē Judah buuj rabahapäh nyy da ỹ bawäd wät ỹ karapee noo gó naa häj ỹ n'aa bä ỹ bawäng doo bä, Jerusarēnh bä na-ããj hē.

⁵ Bāp peej däg ỹ rabahapäh né hē. Rakarēn bä rahajaa ra her'ood bä nyy da ỹ bawät paah. Baad had'op, ta wób sa bahānh Pariséw raky daheeh Mosees ky n'aa jaw'yyk do er mahang. Pariséw sa see né hē paa ỹỹh. Rababok doo da ỹ bawäd wät paah.

⁶ Hỹỹ kä hã ỹ raky n'aa etyy, ỹ gada do hyb n'aa er wahē makũũ hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

⁷ Isaraéw taah 12 hedoo do du na do sa panaa ragada P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, P'op Hagä Do rawén hyb n'aa jewyyg had'yyt hē. P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ỹ gada do hyb n'aa né hē Judah buuj hã ỹ rawén ky n'aa tapaa –nāng mäh.

⁸ Ti m' teanh mäh:

–H'ëed hyb n'aa bē mahang habong do sa hã dooh P'op Hagä Do haja bä dejëp do ragenä boo bä p'aa hēnh tan'oo bä? –nāng mä ta kyyh.

⁹ –P'ooj ub ỹ na-ããj hē sa da hadoo né paa ỹỹh. Ti noo gó hã ỹ taw'ääts hē sahōnh hē ỹ hajaa doo me ỹ karēn ỹ rejää Jesus Nasaréh buuj häd.

¹⁰ Tii d' né paa ỹ bad'oo Jerusarēnh bä. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa kyy gó hajök Jesus hã h'yy ka'eeh do ỹ dewäts b'ëeh. Radejëeb bä, ỹ karēn né hē paa radejëp.

¹¹ Hajõõ nuu me jé pad'yyt hē tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do basooh hēnh ỹ bahõm paah, ỹ rejää hyb n'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahang habong doo. Ỹ rejää doo me ỹ karēn né paawä Jesus hã raky n'aa rejää. Tak'ëp né hē ỹ kawajää paa sa wē. Ti hyb n'aa ỹ bahõm panang s'ee hēnh, Judah buuj häj n'aa tanadoo hēnh, ỹ rejää hyb n'aa t'ĩ hēnh –nāng mäh.

¹² –Ti ta see pé noo gó ỹ bahõm Damas-Ko hēnh. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa kyy gó ỹ bahõm t'ĩ hēnh, Jesus hã h'yy ka'eeh do ỹ rejää hyb n'aa paawä.

¹³ Ti m' wasyk, ta tyw n'aa me ỹ bahõm bä, tii bä ỹ bahapäh wē hã naa ta bag tak'ëp gabarëeh do hahät ỹỹ hã, hata haa sa hã na-ããj hē. Papỹyj gabarëeh do bahānh ta ti bag.

¹⁴ Tũũ äã kajäg b'ëeh tii bä. Ti ỹ maa napäh kyyh, hã ỹ her'oot do Eberew kyy me: “Saw-Ru, Saw-Ru, h'ëed hyb n'aa ỹ marejää? A daaj né hē maker'ook ỹ maky nadahé bä, booj yb gasõõm do hã tedats bä ta jawén p'aa hēnh hadoo.”

¹⁵ Ti ỹ eanh ta hã: “Jaa õm Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo?”, nāng ỹỹh. Ti taky hadoo:

“ÿ né hē Jesus, marejãã doo.

¹⁶ As'ëëg g'ëed! A hã ÿ wén kas'ee wät òm ÿ asëew wät do hyb n'aa. Òm ÿ asëew wät, hëp ÿ n'aa mamoo wät hyb n'aa, ta wób sa hã mabaheroot hyb n'aa mahapäh do ÿ hÿÿ kä. Maher'ood sa hã na-ããj hē ÿ metëek nã do a hã ky n'aa.

¹⁷ Òm da ÿ ed'ëep Judah buuj, Judah buuj nadoo do sa moo gó naa òm rarejã bã. Judah buuj nadoo do sa mahang òm ÿ mejüü hÿÿ kä,

¹⁸ mamaheroot hyb n'aa sa hã. Ty temah do hadoo, gadagyp do hadoo doo gó habok do hadoo tii. ÿ karën mabaheroot sa hã kēh ÿ n'aa, rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa, gadagyp do hadoo doo gó ranaboo bong hyb n'aa, Nesaa Do Yb manejo wät hyb n'aa sa hã, P'op Hagä Do karën doo da rababok hyb n'aa, ta bag näng hēnh hadoo gó rababoo däk hyb n'aa, hã ÿ rah'yy ka'eeh hyb n'aa, nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng do ÿ bawug hõm hyb n'aa. Tii bã da P'op Hagä Do karapee, hã ÿ rah'yy ka'eeh do hyb n'aa tsyt hē ta wē tasëew hõm do rabahado padëek hyb n'aa da”, näng Jesus kyyh hã ÿÿ.

¹⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ënh:

–Ti hyb n'aa, nyyw né hē ÿ ky daheeh Jesus mejüü do wē hã naa, hã ÿ takasee bã.

²⁰ Nyyw hē kä ÿ baheroot kãn Jesus ky n'aa Damas-Ko bã habong do sa hã, ta jawén Jerusarēnh bã habong do sa hã, sahõnh hē Judah häj n'aa bã habong do sa hã kä. ÿ maheroot na-ããj hē Judah buuj nadoo do sa hã. Sa hã ÿ her'oot nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä. ÿ her'oot sa hã, baad rababok hyb n'aa, baad ub ji bahapäh hyb n'aa nesaa do reréd hõm doo, P'op Hagä Do hã rah'yy kae däk doo.

²¹ Ti hyb n'aa né hē, Jesus mejüü do ÿ moo wät do hyb n'aa, ÿ Judah buuj ramaso däk P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hã kahadë doo gó, ti ÿ radajëeb paawä.

²² Ti hadoo né hē ÿ P'op Hagä Do masaa had'yyt hē, da hē na-ããj hē. Ti hyb n'aa né hē babä ÿ wén gëet, ta ky n'aa ÿ baheroot hyb n'aa ky n'aa etsëeh do sa hã, ky n'aa netsëeh do sa hã na-ããj hē. Dooh P'op Hagä Do ky n'aa rod makü rer'oot do paa

bahãnh, Mosees her'oot do paa bahãnh ÿ her'ood bã.

²³ Ti raheroot né hē P'op Hagä Do H'yyb Däng Do dajëp do ky n'aa. Jããm né hē pooj jé dejëp do mahang taganã wät do hyb n'aa, tamaheroot da Judah buuj sa hã, Judah buuj nadoo do sa hã na-ããj hē, nyy da ta bag hadoo doo gó rababok hyb n'aa –näng mã Paw-Ro kyyh.

²⁴ Ti m' Pes ky gakog hõm Paw-Ro. Ti m' taky hadoo:

–Òm ky bawad däk tak'ëp mama kametëek do haj'aa! –näng mã Pes kyyh Paw-Ro hã.

²⁵ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

–Dooh –näng mãh. –Dooh ÿ ky bawad bã. Né hup ÿ né hē ta ti ÿ her'oot doo. Baad tabadäng ji h'yyb gó baad ji hyb n'aa newë bã –näng mãh.

²⁶ –Mameaaj paawä Agaripa hã. Baad ub tabahapäh ÿ her'oot do ky n'aa. Ti hyb n'aa tahajaa baad ÿ baheroot ta hã. Hã ÿÿ, ta heen n'aa näng né hē ÿ her'oot do ky n'aa hã. Dooh kejën doo gó tawäd wäd hahÿ Jesus ky n'aa ÿ her'oot doo. Sahõnh hē raheen n'aa enäh –näng mã Paw-Ro.

²⁷ Ti m' Paw-Ro beaanh Agaripa hã:

–Maky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa rod n'aa raheroot do paah? –näng mãh. –Maky daheeh né hē, hã ÿÿ –näng mãh.

²⁸ Ti m' Agaripa ky hadoo:

–Nyyw hē med'oo g'eeh mahajaa ÿ mah'yyb tatug bã Kristo hã h'yy ka'eeh do see ÿ bahado däk hyb n'aa? –näng mãh.

²⁹ Ti m' Paw-Ro ky hadoo:

–Nyyw hē tado bã, nyyw hē tanado bã, P'op Hagä Do hã ÿ ky n'aa etsëe òm, ta wób ÿ ramaa newëe do na-ããj hē, da ÿ rabahado padëek hyb n'aa. Dooh hahÿÿ da, ÿ moo kamewyyt doo da tado bã –näng mã Paw-Ro.

³⁰ Ti m' Agaripa, Pes, Berenis, sahõnh hē sa pa hab'ëeh do as'ëëg b'ëeh.

³¹ Ti m' raban'yyh ta gawakõ gó naa. Sa m'aa hēnh rakaneroot bã raky hadoo:

–Dooh tamo haj'aa kadoo bã ji dajëeb bã. Dooh hyb n'aa ji dawäts gëet péh –näk mãh.

³² Ti m' Agaripa ky hadoo Pes hã:

–Taky nahado bã paawä Sesa ky n'aa etyy hyb n'aa ta hã raky n'aa tapaa do

ky n'aa hã, taw'ãäts hẽ paawä ji eréd hõm tabahõm hyb n'aa —näng mäh.

27

Paw-Ro ramejõ hõm do Roma hẽnh pa-nyyg n'aa hahÿh

¹Ti m' Itarija häj n'aa hẽnh, Roma panang hẽnh ãã ramejũũ raky däng do jawén paa bä, rahaëej däk Paw-Ro, radewäts b'ëeh do wób na-ãäj hẽ warahén sa wahë n'aa see Jurijo häd näng do moo gó, Roma hẽnh Paw-Ro tamahũũm hyb n'aa. “Sesa warahén n'aa” ramaneëenh do sa see ti Jurijo.

²Ti m' panang Adaramit häd näng doo bä naa ãã gatsëg t'oonh marakate gó, Asija häj n'aa hẽnh hahõm doo gó. ãã sii hahõm na-ãäj hẽ aj'yy Aris-Tako häd näng doo. Masedonija häj n'aa bä, panang Tesaronika häd näng doo bä naa tii.

³Ti m' jati pé ãã kajaa panang Sidõn häd näng doo bä. ãã kajaa bä Sidõn bä, Jurijo ky enyym Paw-Ro hã. Tanoo tabeg'ãäs hyb n'aa pong hẽnh ta najiis sa wë, ta hã rabanoo hyb n'aa ta wë badoh doo.

⁴ãã tsyym kasok bä, ãã habok hẽnh bah'ood ty gahëm. Ti hyb n'aa tsyt dëeg hã, Tsi-Peré häd näng do nu masee me ãã kenaa bong.

⁵Ti m' ãã batsëk bä ãã tabës Siris, Pam-Pirija häd enäh do häj n'aa. Ti m' ãã kaja hõm panang Mira häd näng doo bä, Risija häj n'aa bä.

⁶Ta tii bä warahén sa wahë n'aa baw'yyt marakate panang Aresân-Dirija häd näng doo bä naa, Itarija häj n'aa hẽnh hahõm doo. Ti m' tamejũũ ãã gatsëg t'oonh, tii gó ãã bah'ũũm hyb n'aa.

⁷Ti m', hajõng ta äh kaja hẽ ãã bahõm séd bä ãã karip do hyb n'aa, bah'ood ãã habok hẽnh taty gahëm do hyb n'aa. Tak'ëp né hẽ marakate gó moo b'ook do ramoo bok ãã kaja hõm hyb n'aa panang Kinid häd näng do nedaa bä. Dooh bah'ood an'oo bä ãã ty gahõm hẽnh ãã ahõm bä. Ti hyb n'aa s'ÿÿ tabanäng hẽnh ãã bah'ũũm. Tsytt dëeg hã Keret, Saramone häd enäh do hoo gad'oo bä ãã tabës. Tii da ãã wén d'oo, tsyt dëeg hã

Keret häd näng do nu masee me ãã kenaa bong hyb n'aa.

⁸Kaja hẽ ãã bahõm is Keret nabyy me. Tak'ëp né hẽ marakate gó moo b'ook do ramoo bok marakate bahõm hyb n'aa. Ti m' ãã kaja hõm kãn Datyyw Banäm Do häd näng doo bä. Panang Raseja häd näng do nedaa bä däg tii.

⁹Tabëej hõm ta äh rakahej'aa do paawä Itarija häj n'aa hẽnh. Tabëej hõm Jõm Kipur* rataheb'ëes doo. Äm n'aa nyy däk ji atsëg bä akajar, edaa däk do hyb n'aa tabahahëem do bawät doo. Tabahahëem do noo gó tak'ëp bah'ood bana. Ti hyb n'aa Paw-Ro ky hadoo mä sa hã:

¹⁰—Hã ÿÿ pé da, dooh da baad tado bä ër hahÿ hah'ũũm doo. Èr da ta see hadoo, ër da kamana'uuh marakate hã, ta gabuuj hã, ër na-ãäj hẽ da. Taw'ãäts hẽ babä ër ba'yym dó —näng mä Paw-Ro.

¹¹Paw-Ro maher'ood né paawä sa hã, dooh warahén sa wahë n'aa karën bä tamaa newë bä ta kyyh. Taky daheeh marakate poo masoo n'aa, marakate danäh daheeh.

¹²Dooh baad tado bä ratabëej bä tabahahëem do noo gó “Datyyw Banäm Do” häd näng doo bä. Ti hyb n'aa hajõk do rakarën rabah'ũũm, rakajaa hyb n'aa paawä panang Pënis häd näng doo bä, t'ÿÿ hẽnh ratab'ëes hyb n'aa paawä tabahahëem do noo gó. Pënis bä marakate ranu kahej'ëek, tsyt dëeg hã Keret häd näng doo bä. T'ÿÿ hẽnh dooh tabahëm bä tagajaroh hyb n'aa.

¹³Tii bä, tadu doo bä tabahëm do raty gahõm hẽnh, ratsebee bong, h'yy kahasë bong. Rah'yyb däng doo da né hẽ red'oo mäh. Ti m' resäg toonh marakate mesoo n'aa. Ti m' rabahõm kãn tsyt dëeg nabyy me.

¹⁴Dawë péj rababoo däg bä kä tak'ëp bah'ood bana kãn. Tsytt dëeg hadäk hẽnh naa tabana. Rahepëe däk ti bah'ood tak'ëp hen'aa doo.

¹⁵Ti m' marakate bah'ood bahëm hõm. Dooh ãã haja bä ãã ahõm bä bah'ood gó. Ti hyb n'aa ãã beréd hõm bah'ood marakate tamahũũm hyb n'aa.

* 27:9 *Jõm Kipur* häd näng do Judah buuj rataheb'ëes, nesaa do kawug hõm do rahyb n'aa esee hyb n'aa.

16 Ti m', tsyt dëeg nad'ëed is doo, Kaw-Da häd näng do nu masee me äã kenaa bong bä bah'ood an'oo bä, tii bä äã bahaja kån äã ej'ooj nä kån h'oo yb marakate duu me hadäk doo. T'ii hënh dooh denaa hë né paawä bah'ood tabahëm bä, ti hadoo né hë tak'ëp äã bej'ooj nä kån.

17 Ti m' ta gó rabatóg so kån h'oo marakate agyyb jëë bä hood n'aa. Ti m' ta mawyd n'aa hewëeh doo me ramew'yyd hõm marakate hä tagananabëeh hyb n'aa, maadaka tak'ëp hejooñh do hyb n'aa. Rajeÿÿm na-ääj hë marakate adëë kã bä hood jó, hood Sirit häd näng do jó. Ti hyb n'aa rabaw'oong bëenh marakate yb mesoo n'aa sekeek doo. Tii bä raberéd hõm bah'ood ty gahëm hënh marakate bahõm.

18 Ti m', tak'ëp ketaam do hyb n'aa maadaka marakate hä, jat'iip hadoo rakud bëenh marakate gabuuj tagasakog däk hyb n'aa.

19 Tamawoob hë tabado däg bä ta äh, sa daaj hë rabaw'oong bëenh marakate gó ramoo mabok do nahëë paah.

20 Poo hajëë had'yyt hë. Dooh papÿÿj ty ganä wäd bä, sagõoh dooh ji hapëë boo bä, ny nemuun äã bahõm äã bahapäh hyb n'aa paawä. Kaneréd bah'ood. Ti hyb n'aa sahõnh hë äã dejëp äã ed'oo.

21 Hajõõ däg ta äh ranawa bong do jawén paa bä, Paw-Ro bas'ëeg geët tabaher'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

—Taw'ääts hë né paawä ÿ bë ky dahé ÿ baher'ood wät bä ër nahõm hyb n'aa paawä Keret bä naa. ÿ bë ky dahé bä paawä, dooh né hë paawä bë kamanau bä bë aw'oong bëenh do hä —näng mäh.

22 —Ti hado né hë paawä, bë h'yy ketón manäh. Dooh da dajëp pé ër seeh. Jããm hë marakate karejã hõm da —näng mäh.

23 —Naga hë, atsëm, P'op Hagä Doo, ÿ hyb n'aa jaw'yyk doo, mejüü äãs, ta karom seeh, hä ÿ takasee hyb n'aa.

24 Hahÿÿ da äãs kyyh: “Eÿÿm manä Paw-Ro. Sesa hä da makametëeh nä. A hyb n'aa da P'op Hagä Do bed'ëep sahõnh hë marakate gó habok doo”, näng mä äãs kyyh.

25 Ti hyb n'aa bë tsebee, bë h'yy kahasë. ÿ h'yy ka'eeh né hë P'op Hagä Do hä. ÿ hapäh

baad ub, hä ÿ äãs her'oot do hadoo né hë da ër hä.

26 Hood jó, tsyt dëeg hä bah'ood tapooh da marakate —näng mä Paw-Ro.

27 Ti m' 14 däg äã äh, äã bah'ood mahüüm akajar Adirijat häd näng doo bä. Ti atsëm ub, edaa däk hëej badäk marakate gó moo b'ook do rahyb n'aa hapäh.

28 Ti m' rametyy tetyy n'aa me. 36 meet mä tahajaa rametyy bä. Ta bahãnh rametyy p'aa hënh. Ta yd jé däg: 27 meet däg mäh.

29 Rajeÿÿm mä pä hä tatapóh bä. Ti hyb n'aa ji meheet pé raw'oong bëenh marakate mesoo n'aa, ta duu hënh kanehõ doo. Ti m' raky n'aa etsëë nayyw hë tabawag hõm hyb n'aa paawä.

30 Ti m' marakate gó moo b'ook do radawäts tuu paawä h'oo yb. Marakate poo hä rabahõ ta mesoo n'aa ken'ooh. Rakarën paawä rakejën hõm sa mahãnh.

31 Tii bä warahén sa wahë n'aa hä, warahén sa hä na-ääj hë Paw-Ro ky hadoo mäh:

—Marakate gó moo b'ook do ranayyw bä, dooh da bë edëb bä —näng mäh.

32 Ti m' warahén ragekyd bong h'oo mesoo n'aa. Tame tabahop ran'oo bä.

33 Ti m' tapaj'ëë bä däg, Paw-Ro etsëë sahõnh hë rabawa hyb n'aa. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—14 äã ä däg dooh bë awa boo bä, bë h'yy ketón padëek do hyb n'aa.

34 Ti hyb n'aa, tak'ëp ÿ betsëë bë hä bë bawa hyb n'aa bë waa. Taw'ääts hë bë h'yyb hejooj padäg bë bedëp hyb n'aa —näng mäh. —Edëp da bëeh, baad ub da sahõnh hë —näng Paw-Ro.

35 Ti m' Paw-Ro baher'ood wät jawén paa bä sa hä, tado däk pãw, ti m' taky n'aa ets'ëë wät P'op Hagä Do hä sahõnh hë ramaa napäh bä. Taganabäh hõm tii bä, tii b' tabawa kån.

36 Ti m' ta wób rah'yy kahasë bong, rabawa kån tii bä.

37 Sahõnh hë marakate gó habok do 276 ajyy.

38 Ti m' rah'yy kajäk do pénh sahõnh hë rabawa bong do jawén paa bä, radewäts bëenh tiriig, marakate häd gasakog däk hyb n'aa.

³⁹ Ti m' tabawag hõm bä kä, marakate gó moo b'ook doo, dooh rahapëë bä tsyt dëëg. Tii b' rahapäh tagajarah yb hood banäng bä. Rah'yy kajäk t'ii hënh marakate badäng hyb n'aa paawä.

⁴⁰ Ti m' ragekyd bong ta mesoo n'aa. Ti m' rapyn hõm ta du ewõd n'aa ramaw'yyd däk do paah. Ti m' ragaj'eej däg kån pään gaeh do tah'üüm doo, ta poo bä hadäk doo. Tii bä kä, marakate bahõm kån hood hanäng hënh.

⁴¹ Ti m' hood wajau do hã marakate badëë këë. Hood jó ta poo baa këë. Ti hyb n'aa ta duu hënh takameb'ood wät maadaka an'oo bä.

⁴² Tii bä kä, warahén rakarën radejëëb paawä radewäts b'ëeh do paa ramahüüm do sa sii, ranatsóm hõm hyb n'aa sa mahänh.

⁴³ Ti hadoo né hë dooh sa wahë n'aa an'oo bä radejëëb bä, Paw-Ro tat'yyd mehüün do hyb n'aa. Ti m' warahén sa wahë n'aa mejüü jé hatsóm do rakajäk hyb n'aa tame, rabatsóm hõm hyb n'aa hood hakëë hënh.

⁴⁴ Ta wób, nats'oom do tamejüü sekeek do hã rakamesoo hyb n'aa, rabahõm hyb n'aa hood hakëë hënh. Tii da né hë kä sahõnh hë ää kaja nä kån hëëj hã.

28

Tsyt dëëg hã Maw-Ta häd näng doo bä rabaym dó panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Sahõnh hë ää babë padëëk bä ta nabyy me, ää heen n'aa enä däg Maw-Ta ta ti tsyt dëëg häd.

² Ti m' tsyt dëëg bä habong do ky en'yym sahõnh hë ää hã. Ti m' naëng adoos do hyb n'aa, bahahëëm do hyb n'aa, ragahõ jat tëëg, ää rats'yyt ää katëng hyb n'aa.

³ Paw-Ro kab'ood däk tëëg. Tadawäts toonh bä hahõng doo me, batëë däk do hyb n'aa aw'yy bana tadawäts toonh do mahang, ta moo hã tabegëëj däk bä adäg däk.

⁴ Ti m' tsyt dëëg bä habong do rabahapäh bä aw'yy ta moo hã kas'ëë däk doo, rasher'oot rabab'ëëh bä:

—Hahÿ aj'yy tahyb n'aa pé ji naheb'oooh doo. Kedëëb wäd né hë paawä akajar me

naa, hÿÿ kä da tadajëb kån ji sãm heb'aanh do an'oo bä —näk mäh.

⁵ Ti m' aw'yy Paw-Ro tsawyh wät tëëg hõõ me ta moo hã kas'ëë däk doo. Dooh tadateej bä ta hã, baad tabawät.

⁶ Ti m' tsyt dëëg buuj ragada ta moo dap'uung s'ëëg bä, ragada na-ääj hë tadagõn jëë bä. Bãp peej ragada ta hã. Dooh tadateej bä ta hã, ti hyb n'aa m' ta see hado däk rahyb n'aa newë däk ta hã. Tak'ëp haj'ap do red'oo mäh.

⁷ Ta tii bä p'eets hë ti anäng hëëj uuh, Pubirijo häd näng do ma. Tsyt dëëg buuj sa wahë n'aa tii. Baad ää tagadoo ta tób bä. Tamawoob hë ää äh ta tii bä.

⁸ Ta yb nahëë näng tagëë bä. Oom ta hã, w'oo gatsëg ta hata. Ti m' Paw-Ro beg'ääs tahagä hënh. Ti m' taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hã ta nahëë hyb n'aa. Taky n'aa ets'ëë wät jawén paa bä ta moo tadasooh ta nuu gó. Ti m' aj'yy bahas'oo däk.

⁹ Ti jawén paa bä tsyt dëëg hã haj'eenh doo, nahëë en'ÿÿh doo, an'aa Paw-Ro wë. Heso hõm né m' tii d' ënh.

¹⁰ Baad ub ää tsyt dëëg buuj raweh'ëeh. Ta jawén kä, ää tsyym kasok bä, ää hã rabanoo sahõnh hë ää mahüüm doo, ää batsëg hõm do waa n'aa na-ääj hë.

¹¹ Tamawoob hë kamarab tsyt dëëg hã ää baj'eenh do jawén paa bä, ää gatsëg t'oonh marakate gó Aresän-Dirija hënh hana doo gó, tsyt dëëg hã tabahahëëm noo gó tab'ëës doo. Marakate poo hã sa kabarii kawareeh do sa heen n'aa badäk, Kas-Tor, Porus häd enäh doo.

¹² Ti m' ää kajaa panang Sirakus häd näng doo bä. Tamawoob hë ää äh tii bä ää tab'ëës.

¹³ Tii b' naa ää bahõm ta nabyy me had'yyt hë. Ti m' ää kajaa panang Resijo häd näng doo bä. Jati pé bah'ood bana, ää ty gahõm hënh tabahëm. Ti m' jat'iip hadoo ää kaja hõm panang Putewori häd näng doo bä.

¹⁴ Tii bä ää kat'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã. Ää rats'yyt ää baym hyb n'aa dó 7 ta äh sa pa. Tagadëëg ub kä Roma bä ää kaja hõm kån.

¹⁵ Jesus hã h'yy ka'eeh do Roma bä habong do heen n'aa enä däk né hë ää ky n'aa hã. Ti hyb n'aa rawén na, ää ragadoo hyb n'aa panang Apijo häd näng doo bä,

panang buuj rakahet'aa doo bä. Ta wób äã ragadaa däk Tamawoob hē Taber-Nas häd näng doo bä. Ti m' Jesus hä h'yy ka'eeh do Paw-Ro bahapäh bä, tatsebee wät, ti m' P'op Hagä Do hä taky hadoo:

—Taw'ääts hē mamejō nä do hyb n'aa Jesus hä h'yy ka'eeh doo —näng mä ta kyyh.

¹⁶ Äã kaja hōm bä Roma bä, ranoo ta m'aa hēnh Paw-Ro bagä. Sét hē warahén ta hagä n'aa.

Roma bä Jesus ky n'aa Paw-Ro her'oot do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' tamawoob hē däg mä ta äh, Paw-Ro mejüü ranaëenh hyb n'aa sahōnh hē Judah buuj sa wahē n'aa, Roma bä habong doo. Ti m' rabana bä, Paw-Ro ky hadoo sa hä:

—Wakän haa —näng mäh. —Dooch ÿ mo haj'aa kad'oo pé er wakään sa hä, er wahē makū rabahed'oo do paa hä na-ääj hē. ÿ ramaso däk Jerusarēnh bä, tii bä ÿ ran'oo däk Roma buuj sa moo gó.

¹⁸ Hä ÿ rabeanh jawén paa bä, rakarēn né hē paawä ÿ raberéd hōm. Dooch ÿ mo haj'aa kadoo bä ta hyb n'aa ÿ radaj'ëep hyb n'aa paawä, ti hyb n'aa rakarēn ÿ raberéd hōm.

¹⁹ Dooch Judah buuj, er wakään, rakarēn ÿ reréd hōm bä. Ti hyb n'aa ÿ betsēē, Sesa hä ÿ taky n'aa etyy, hä ÿ raky tapaa do ky n'aa hä. ÿ ti dooh ÿ ky kes'ëem pé er wakään sa hä.

²⁰ Ti hyb n'aa ÿ mejüü bē ranaëenh ÿ baher'oot hyb n'aa bē hä —näng mäh. —Isaraéw buuj sa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ragada do ÿ gada hyb n'aa né hē babä ÿ wén gëet ÿ moo kamewyyt haak sapuuw hadoo doo me —näng mä Paw-Ro.

²¹ Ti m' Judah buuj sa wahē n'aa Roma bä habong do raky hadoo Paw-Ro hä:

—Dooch äã gadoo pé kerih do Judah häj n'aa bä naa a ky n'aa. Dooch na-ääj hē er wakään t'ii hēnh naa han'aa do rer'ood bä baad nadoo pé a ky n'aa —näk mäh.

²² —Äã karēn paawä äã maa napäh h'ëed hado a hä pé papuuj hadoo do ky n'aa. Jé pad'yyt hē baad nadoo doo me rabaher'oot ta ti papuuj ky n'aa hä —näk mäh.

* **28:27** Isajas 6.9-10

²³ Ti m' raky kajäg däk Paw-Ro her'oot do pan'aa hä. Raky kajäk do noo gó hajök mä kat'aa Paw-Ro hagä hēnh. Tabaher'oot bä, bap paa tadu doo, tug bä taky keréd hōm mäh. Taher'oot mä sa hä ji P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa. Baad ub mä tabaher'oot sa hä. Mosees erii wät do paa mahang, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa mahang na-ääj hē taner'oot sa hä, Jesus né hē P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, raky daheeh hyb n'aa.

²⁴ Sa mahang raky daheeh mä Paw-Ro her'oot do hä. Ta wób mä dooh raky dahé bä.

²⁵ Séd h'yyb nahedoo maa new'ëë do sa mahang. Paw-Ro her'oot do jawén paa bä Isajas erih do paa P'op Hagä Do Sahee kyyh, radu doo hah'üüm doo. Hahÿÿ d' mä Paw-Ro her'oot sa hä P'op Hagä Do Sahee kyyh Isajas hä:

²⁶ “Ahōm da sa wë. Hahÿÿ da da mama-her'ood sa hä:

‘Bē maa napëē né paawä, dooh bē maa newë bä.
Bē hegää né paawä, dooh bē hapëë bä’, noo da sa hä.

²⁷ Sa h'yyb tym gó abaa padëek do hado däk.

Dooch d' rah'yy kadawuung wäd bä.

Sa nabuuj ragetsëë hōm.

Sa matym ty kajaä hōm.

Tii da tanado bä paawä,

rabahapäh né paawä,

ramaa napëē né paawä,

h'yy kadewuung né paawä,

wë ÿÿ rah'yy kawereem né paawä

hä ÿ rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Hä ÿÿ rah'yy kasadëë bä paawä ÿ t'yyd mehīn sa hä.”*

²⁸ Ti m' Paw-Ro ky hadoo ēnh:

—ÿ karēn bē heen n'aa enäh hahÿÿ hä: Hÿÿ kä da, ji P'op Hagä Do ed'ëep do ky n'aa Judah buuj nadoo do sa hä da takaher'oot. Ti raky daheeh da —näng mä Paw-Ro.

[²⁹ Ti m' ta tii da Paw-Ro baher'oot jawén paa bä sa hä, ah'üüm mäh. Ky ked'aak mä ramahōm me sa da hadoo do hä.]

³⁰ Ti m' pawóp hē ta baab sa tób bä Paw-Ro bagëë wät. Tëpaag had'yyt mä ta sām

tób danäh hã. Baad mä tagadoo sahõnh hẽ
ta wë heg'ããs doo.

³¹ H'yyb neỹỹm doo me taheer'oot P'op
Hagã Do bag'ããs do ky n'aa. Doo hewa
péh ta hã. Tametëek mä Jesus Kristo Tak'ëp
Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa. Jããm hẽ kã
hahỹ panyyg.

Roma Jesus hã h'yy ka'eeh doo, panang Roma hãd nãng doo bã habong do hã, Paw-Ro ma erih do hahỹh

1 Paw-Ro, Kristo Jesus karom ÿ ti hỹh. Hã ÿ P'op Hagã Do h'yyb dãng, Jesus mejũũ do ÿ bahadoo hyb n'aa. Tsythẽ ÿ P'op Hagã Do asëew dãk, ta panyyg hanãm do panãg n'aa ÿ bahadoo hyb n'aa.

2-4 Ta T'aah, Jesus Kristo, er Wahẽ N'aa ky n'aa né hẽ ta ti panyyg hanãm doo. Jesus kajaa do pooj jé P'op Hagã Do ky n'aa rod rerih do hã P'op Hagã Do ky n'aa eno dãk paa ta ti ta panyyg hanãm doo. Tak'ëp hanãm do ta kyy kerih do hã rerih paa ta tii. Ji da hadoo Jesus bahado dãk noo gó, Dawi panaa né paa tii. P'op Hagã Do T'aah kabaj'aa do na-ããj hẽ Jesus, P'op Hagã Do Sahee, tak'ëp hanãm do metã wãt. Dejêp do mahang Jesus ganã wãt do hã tametã wãt tii.

5 Jesus hyb n'aa P'op Hagã Do ky enyym wẽ ÿh. Ta hyb n'aa, hã ÿ taban'oo dãk na-ããj hẽ Jesus mejũũ do ÿ bahadoo hyb n'aa, Judah buuj nadoo do mahang ta ky n'aa ÿ maher'oot hyb n'aa, ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus raky daheeh hyb n'aa kã.

6 Ti sa wób né hẽ bëeh, P'op Hagã Do naëej wãt doo, Jesus Kristo karapee rabahadoo hyb n'aa.

7 ÿ edëng bë sahõnh hẽ, panang Roma hãd nãng doo bã habong doo, P'op Hagã Do kamahãn doo, P'op Hagã Do naëej wãt doo, tsythẽ ta wẽ bë babok hyb n'aa. ÿ karën P'op Hagã Do er Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hẽ ky en'yym bë hã. ÿ karën baad ub Kristo bë rah'yyb en'yym.

8 Pooj jé ÿ ky dãng do hahỹh: Jesus Kristo hãd gó, P'op Hagã Do ÿ h'yy kaha'eeh do hã ÿ j'aa etsë, jé pad'yyt hẽ badãk hahỹh bã rabaher'oot do hyb n'aa nyy da baad ub P'op Hagã Do hã bë h'yy ka'eeh.

* **1:17** Habakuk 2.4

9-10 Bë ÿ ky n'aa ets'ëẽ had'yyt hẽ. P'op Hagã Do hapãh ÿ ky n'aa etsëẽ bëeh. Ta wẽ t'õp hëp ÿh gó naa ÿ moo wãt, ta T'aah ky n'aa ÿ maher'ood hõm. Ta hã ÿ ky n'aa etsëẽ, takarën bã tabanoo hyb n'aa ta tyw n'aa, bë ÿ bahehëen hyb n'aa.

11 Ta ti ÿ wén her'oot, tak'ëp ÿ karën do hyb n'aa bë ÿ bahapãh, P'op Hagã Do Sahee hã hana doo me bë ÿ masa hyb n'aa baad bë h'yy kae had'yyt hẽ hyb n'aa.

12 Hahỹh d' ÿ hanãng pé tii: ÿ karën bë ÿ h'yyb en'yym, baad ÿ h'yy ka'eeh do bë bahapãh bã. ÿ karën na-ããj hẽ ÿ bë h'yyb en'yym bë h'yy ka'eeh doo me, séd demuun er h'yyb tsebé hyb n'aa kã.

13 Wakãn haa hedoo doo, ÿ karën bë bahapãh, hajõõ nuu me paa ÿ h'yyb dãng bë ÿ bahehëen, baad Kristo hã bë panang buuj wób rah'yy ka'eeh ÿ anoo hyb n'aa, ta wób Judah buuj nadoo do mahang ÿ bad'oo do paa hadoo. Hajõõ nuu me ÿ paa h'yyb dãng bë ÿ bahehëen paawã, dooh ÿ haja nã bã bë wẽ ÿ ahõm bã. Ti anyy had'yyt hẽ ÿ tahewaat doo.

14 Hã ÿ kamejõ dãk, sahõnh hẽ sa hã Kristo ky n'aa ÿ baher'oot hyb n'aa, panang bã haj'eenh do rado bã, daap habong do rado bã, ma kamet'ëek do rado bã, ma kamanet'ëeg do rado bã na-ããj hẽ.

15 Ti hyb n'aa, tak'ëp ÿ h'yyb hedoo, bë hã na-ããj hẽ Kristo ky n'aa hanãm do ÿ maher'oot hyb n'aa, bëeh, Roma bã haj'eenh do hã.

16 Dooh ÿ nu mebyy bã Kristo ky n'aa hã. ÿ wén nu manebyng, ta ky n'aa hã kametã dãk do hyb n'aa P'op Hagã Do hejój. Ta tii me tabed'ëep sahõnh hẽ Kristo hã h'yy ka'eeh doo. Pooj jé dó tabed'ëep Judah buuj, tii bã tabed'ëep na-ããj hẽ Judah buuj nadoo doo.

17 P'op Hagã Do hejój né hẽ ti ta ti ÿ wén her'oot, Kristo ky n'aa hanãm do metëeh do hyb n'aa nyy da baad ji bahado dãk P'op Hagã Do matym gó, jããm hẽ Kristo hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Tii da né hẽ takerii dãk P'op Hagã Do kyy kerih doo gó: "Jããm hẽ edëb had'yyt da, jé ta hã h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hado dãk do P'op Hagã Do matym gó",* nãng kerih doo.

18 Hÿ pong jé naa P'op Hagä Do metëeh takawajãän sahõnh hẽ ta panyyg kanadah'eeh do sa wë, nesaa do moo heb'ook do sa wë na-ãäj hẽ. Baad hadoo do ky n'aa rah'yyb panas'ëeh nesaa doo gó rababok doo me.

19 P'op Hagä Do rajãä da ta tii, rahapäh do hyb n'aa paawä P'op Hagä Do hã ji hapäh doo, sahõnh hẽ sa hã P'op Hagä Do metä wät do hyb n'aa.

20 Badäk hahÿ P'op Hagä Do pahuuj wät noo gó naa, P'op Hagä Do pehuuj wät do hã takametä däk P'op Hagä Do hã ji nahapäh doo. Ta hejój gawanatsik doo, sahõnh hẽ sa bahãnh ta kabaj'aa do na-ãäj hẽ kametä däk ÿ hanäng péh. Tamo haj'aa hã ji h'yy ganäng hyb n'aa ta hã. Ti hyb n'aa, dooh da tahaja bä ji ky hado bä, “Doo P'op Hagä Do ÿ hapëë bä”, ji noo bä.

21 Rahapëë né paawä P'op Hagä Doo, dooh rawehëë bä ta hã, dooh na-ãäj hẽ raj'aa etsëë bä ta hã tanoo do hyb n'aa sa hã. Daap hadoo do ti rahyb n'aa newë däk. Doo rah'yy kadawuung wäd bä baad hadoo do hã.

22 H'yy genäh redoo né paawä sa hã hẽ rahegãä bä, h'yy gatema padäg.

23 Doo rakarën wäd bä rawehëë bä P'op Hagä Doo, kabaj'aa doo, hawäd had'yyt doo. P'op Hagä Do rahyb n'aa eréd hõm, tii bä kabarii ajyy nahejooj is do heen n'aa hã, taw'ëed heen n'aa hã, ta babo n'aa heen n'aa hã na-ãäj hẽ rah'yy kawereem kãn, ta tii hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä.

24 Ti hyb n'aa kä P'op Hagä Do anoo nesaa doo, tak'ëp nu meby n'aa näng do sa h'yyb tym tak'ëp karën do ramoo bok sa hã hanäng doo me. Sa hub, sa hã hanäng doo, baad nado wäd ran'oo bä, tak'ëp nesaa do ta tii me sa da hadoo do sii hẽ ramoo bok do hyb n'aa.

25 Rahyb n'aa eréd hõm P'op Hagä Do ky n'aa baad hadoo doo, heh'äät ub doo, tii bä daap hadoo do hã rah'yy kawereem däk, P'op Hagä Do pehuuj wät do rawén hyb n'aa jewyyg kãn. P'op Hagä Doo, sahõnh hẽ mo haj'aa näng doo, dooh rahyb n'aa jewyyg wäd bä —ti né hẽ paawä ji j'aa etsëë had'yyt doo. ÿÿ. Tii d' né hẽ. Taw'ãäts hẽ.

26 Tii d' rabad'oo do hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa ety däk tii, baad nadoo doo, nu

meby n'aa näng doo, ramoo bok hyb n'aa kä sa h'yyb tym tak'ëp karën doo da. ÿÿj sii hẽ reréd hõm baad hadoo do sa patug wë rababok doo, P'op Hagä Do karën doo da paawä. ÿÿj wób ÿÿj wë rababoo däg kãn.

27 Tii d' na-ãäj hẽ ajyy wób rabad'oo. Reréd hõm sa ÿÿm wë rababok doo, P'op Hagä Do karën doo da paawä. Tak'ëp rah'yy karën ajyy wób wë rababok. Tak'ëp nu meby n'aa näng do ajyy wób ramoo bok ajyy wób sa sii. Ti hyb n'aa rahoop nesaa do ramoo bok do sãm.

28 Tii d' had'yyt nado. Rakanarën do hyb n'aa P'op Hagä Do rabahapäh, ramakyys do hyb n'aa P'op Hagä Do hã ji hapäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa ety däk tii, baad nadoo do rahyb n'aa newëë hyb n'aa, nu meby n'aa näng do ji moo nawät do ramoo bok hyb n'aa kä.

29 Séd dó sa h'yyb gó nesaa péh. Tak'ëp rakarën nesaa do ramoo bok ta wób sa hã. Sa h'yyb karën do jawén rababok. Tak'ëp raky nes'aa däk. Tak'ëp ta wób sa ma rahyb n'aa jewëts däk. Ta wób wë rakarën raka-maj'ï. Sa h'yyb gó had'yyt hẽ kaj'õök do bawät. Rakarën rawad'ii had'yyt hẽ ta wób. Nesaa do rahyb n'aa newë had'yyt hẽ ta wób sa wë. Ta wób na-ãäj hẽ ranu mer'oot.

30 Ta wób raky n'aa rejãä. Tak'ëp raka-majë däk P'op Hagä Do wë. Ta wób sa bahãnh ranu gapad'ëek red'oo do hyb n'aa, ta wób raky n'aa rejãä, ta wób rarejãä. Ta wób sa bahãnh ranu gapad'ëek red'oo. H'yy kasab'ee. Rahyb n'aa newëë nyy da nesaa do ramoo bok. Doo raky dahé bä sa yb, sa ÿÿn.

31 H'yy gatemah. Ky keh'ÿÿt. Doo rakamahãn bä ta wób. Doo rat'yyd meh'ïin bä ta wób.

32 Rahapëë né paawä dajëb hã P'op Hagä Do ky n'aa ety ta ti hedoo do nesaa do moo b'ook doo, dooh reréd bä ta tii. Tii d' had'yyt nado rabad'oo. Taw'ãäts hẽ na-ãäj hẽ sa hã, ta wób, sa nemuun baad nadoo do ramoo boo bä.

2

Sahõnh hẽ badäk hahÿä bä habong do P'op Hagä Do ky n'aa ety do ky n'aa hahÿÿh

¹ Bëeh, Judah buuj wób, ta wób nesaa do moo heb'oooh do bë ky n'aa ety. Ti hadoo

né hē, dooh da bë kyy pé P'op Hagä Do matym gó ji taky n'aa etyy noo gó. Ta wób bë ky n'aa ety bä, bë daaj hē né hē bë ky n'aa ketyy, bë na-ããj hē bë moo bok do hyb n'aa ta wób bë p'ãã ky n'aa etyy doo.

² Ër hapäh, daap hē hyb n'aa nado P'op Hagä Do ky n'aa etyy nesaa do moo b'ook doo. Tahapäh do hyb n'aa taky n'aa etyy sahõnh hē.

³ Ti hyb n'aa, kabaj'aa nadoo do bëeh, nesaa do moo heb'ooh do ky n'aa etyy doo, bë na-ããj hē bë moo bok ta wób bë p'ãã ky n'aa etyy doo. Ti hyb n'aa, dooh né da bë kedëeb bä bë P'op Hagä Do ky n'aa etyy do mahãnh.

⁴ Bë makyys apäh tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym do bë wë, ji tahyb n'aa b'aah doo? Dooh tagah'ood bä bë hã, bë wë tawén ky enyym, ta wë bë h'yy kawareem hyb n'aa paawä ta hã bë h'yy ka'eeh hyb n'aa kä?

⁵ Bë nabuj keh'üüm do hyb n'aa, bë h'yy kawanareem do hyb n'aa na-ããj hē, bë an'oo bä tak'ëp bë P'op Hagä Do rejãã da takawajãã noo gó, sahõnh hē tanes'õõs doo me P'op Hagä Do ky n'aa etyy do kajaa bä kä.

⁶ Rabad'oo do pénh da P'op Hagä Do anoo da ta sãm sahõnh hē sa hã.

⁷ Ti anäng tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hã hana do gada doo, ta wë rakaweh'ëeh gad'aa doo, h'yyb nadajëp do ragadoo rakarën doo. Ta tii hã rah'yy kajäk do hyb n'aa, h'yy kanerét doo me baad hadoo do ramoo boo had'yyt hē. Ta ti hedoo do sa hã P'op Hagä Do anoo da edëb had'yyt do ta pa.

⁸ Ti anäng ta wób. Sa hã hē ub rahyb n'aa newëe tii. Baad hadoo do P'op Hagä Do her'oot do raty n'aa ges'yyk. Nesaa do jawén rababok. Ta ti hedoo doo, ta kawaj'ãã gó tak'ëp P'op Hagä Do rejãã da.

⁹ Tak'ëp rabahoop da sahõnh hē nesaa do moo heb'ooh doo, Judah buuj pooj jé,* Judah buuj nadoo do na-ããj hē. Tak'ëp baad nadoo do adäng da sahõnh hē sa hã.

¹⁰ Sahõnh hē baad hadoo do moo bok do hã, tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do anoo da. Rakawehëe däk da P'op Hagä Do

matym gó. H'yyb näm do P'op Hagä Do anoo da sa hã. Pooj jé, Judah buuj baad hadoo do moo wät do hã tabad'oo da tii, tii bä Judah buuj nadoo do hã na-ããj hē.

¹¹ Dooh P'op Hagä Do asëew bä ji mahang. Judah buuj ji do bä, Judah buuj ji nado bä, sét né hē ji ta hã.†

¹² P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã kan'oo däk do nahapäh do nesaa do moo b'ook doo, dawëe da rababoo had'yyt hē P'op Hagä Do mahãnh, ta ky n'aa jaw'yyk do dooh né paawä rahapëe bä. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hapäh do nesaa do moo b'ook doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa etyy da sa hã.

¹³ Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do maa new'ëp do nado baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do tii, baad hedo padëek do ta matym gó.

¹⁴ Ta see pé noo gó Judah buuj nadoo doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do nahapäh doo, ramoo bok ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo, dooh paawä rahapëe bä ta ky n'aa jaw'yyk doo. Tii da ta see pé noo gó rawén d'oo, sa h'yyb sa hã mejüü do hyb n'aa.

¹⁵ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ramoo bong bä, rametëeh tii hã, ti anäng né hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do sa h'yyb gó. Sa h'yyb ky n'aa tapaa sa hã hē, baad nadoo do ramoo boo bä. Sa h'yyb gó rahyb n'aa newëe do metëeh da sa hã, baad tado bä, baad tanado bä rabad'oo do paah.

¹⁶ Ta tii d' tabawät sahõnh hē ji h'yyb gó ji jejën do paa Kristo Jesus metyy noo gó, P'op Hagä Do ky gabuuj gó. Tii da né da tabahadoo, ta ky n'aa hanäm do ÿ maher'ood hõm do hã metëeh.

Mosees ky n'aa jaw'yyk do Judah buuj raky nadaheeh do ky n'aa hahÿÿh

¹⁷ Bë m' Judah buuj, bë wób sa nooh. Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã bë daap yyp. P'op Hagä Do bë hapäh do hyb n'aa bë h'yy kasab'ee.

¹⁸ Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë ma kametëek do hyb n'aa, P'op Hagä Do karën

* **2:9** Pooj jé Judah buuj du d'oo da rahoop doo. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do rahapäh do hyb n'aa né paawä, dooh raky dahé bä. † **2:11** Baad hadoo do moo b'ook doo, baad hadoo do ragadoo né da ta hanaa. Nesaa do moo b'ook doo, nesaa do ragadoo né da ta hanaa.

do bë bahapäh, tak'ëp baad hadoo do bë bahapäh na-ãäj hë.

¹⁹ Ty temah do sa h'yyb mahũũm n'aa hadoo bëeh, bë hä péh.‡ Badagyp doo gó habok do sa bag hadoo bëeh, bë hä péh.

²⁰ P'op Hagä Do nahapäh do hä bë metëeh baad hadoo doo. Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë hapäh do hyb n'aa, sahõnh hë bë bahapäh, sahõnh hë baad hadoo do bë bahapäh na-ãäj hë. Ti hyb n'aa, nahapäh doo, karapee hadoo do sa ma matëg hadoo bëeh.

²¹ Ti hyb n'aa kä, hëd n'aa bë hä hë bë ma manetëek, ta wób ma metëek do bëeh? Hëd n'aa bë bets'ëek, ti bë baher'oot ta wób nets'ëek?

²² Hëd n'aa bë ÿÿm nadoo do sii bë beÿÿh, sa ÿÿm nadoo do sii ranaÿÿh ta wób bë maher'ood bä? Hëd n'aa sa kabarii tób n'aa yt hä hanäng do bë bets'ëek, tak'ëp kabarii ganen'aak do bëeh?

²³ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do hä bë h'yy kasab'ee, ti hadoo né hë, dooh bë wehëe bä P'op Hagä Doo, bë ky nadaheeh do hyb n'aa ta ky n'aa jaw'yyk doo.

²⁴ Ta tii d' bë bad'oo do hyb n'aa, bë hä kametä däk hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii däk doo: “Bë hyb n'aa Judah buuj nadoo do raky n'aa rejää P'op Hagä Doo.”§

²⁵ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do bë ky dahé bä, tii bä taw'ääts hë né hë ji masuuj noo byyh ji gahök doo, P'op Hagä Do karapee ji bahadoo do heen n'aa. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ji ky nahahé bä, ji masuuj noo byyh kahög hõm né paawä, dooh ji P'op Hagä Do gadoo bä. Masuuj noo byyh kanehök do hado däk ji tii bä, Judah buuj né paawä ji.

²⁶ Hÿÿ kä, ta wób, Judah buuj nadoo doo, masuuj noo byyh kanehök doo, ramoo boo bä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo, tii bä sa masuuj noo byyh kehök do hadoo rabahado padëek tii, P'op Hagä Do hä. P'op Hagä Do gadoo né da tii.

²⁷ Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky

daheeh doo, ta masuuj noo byyh kanahög né paawä, bë da taky n'aa etyy P'op Hagä Do matym gó. Bë tawén ky n'aa etyy da, bë ky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, bë hapëe né paawä ti ta ky n'aa jaw'yyk doo, anyy né paawä bë hä na-ãäj hë ji masuuj noo byyh kahök do heen n'aa.

²⁸ Ta ti ÿ wén her'oot, dooh Judah buuj heh'äät ji do bä P'op Hagä Do matym gó, jããm hë j'ooj madäk doo me Judah buuj rabahed'oo doo da ji bad'oo do hyb n'aa. Ti hadoo P'op Hagä Do karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät do hä: Dooh j'ooj madäk doo me ji masuuj noo byyh kahök do tado bä tii.

²⁹ Jé ta h'yyb gó naa P'op Hagä Do karën do moo wät doo, ti né hë Judah buuj heh'äät doo. P'op Hagä Do Sahee baad hadoo do hä ji tah'yyb wareem däk doo, ti né hë P'op Hagä Do karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät doo. Jããm hë j'ooj madäk doo me tamejũũ doo da ji masuuj noo byyh ji gahök doo, dooh ta karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät do tado bä. Ta wób raganado bä né paawä ta ti hedoo doo, P'op Hagä Do gadoo né da jé ta h'yyb gó naa P'op Hagä Do karën do moo wät doo.

3

Dooh P'op Hagä Do ky kahÿÿd bä taky däng do hä ky n'aa hahÿÿh

¹ Nyy d' ÿ hanäng pé ta tii hä?* Daap hë g'eeh Judah buuj P'op Hagä Do asëew hõm ta wób sa mahang? Daap hë g'eeh ji masuuj noo byyh ji kahök do heen n'aa, Judah buuj hä tan'oo däk doo?

² Dooh. Dooh tii d' tado bä ÿ hanäng péh. Hajõng baad hadoo do ti anäng né hë äã Judah buuj wë, ta wób wë nanäng doo. Ta ti hajõng baad hadoo do mahang hahÿ ti ta bahãnh baad hadoo doo: Judah buuj hä takan'oo däk P'op Hagä Do kyyh.

³ Hÿÿ kä, Judah buuj wób raky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh, dooh wäd g'eeh hÿÿ kä P'op Hagä Do moo wäd wäd

‡ **2:19** Judah buuj nadoo do ramaneëenh “ty temah doo”. P'op Hagä Do karën paa Judah buuj rah'yyb mahũũm Judah buuj nadoo doo, ta ky n'aa rahapäh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ty temah do sa h'yyb mahũũm n'aa bëeh, Paw-Ro wén näng.

§ **2:24** Isajas 52.5, Esekijew 36.22 * **3:1** Tëg eh do 2, tëg nad'ëed is do 25-29 hä terii wät do ky n'aa Paw-Ro ah'ũũm nä babä.

bä sa hä taky däng doo? P'op Hagä Do ky kah'ÿÿt g'eeh hÿÿ kä sa hä taky däng doo?

⁴ Doo. Doo P'op Hagä Do ky kah'ÿÿd bä taky däng doo. Baad hadoo do ta her'ood had'ÿÿt hē. Sahōnh hē badäk hahÿÿ bä habong do ti daap men'ÿÿh doo. Tii da né hē takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó, Dawi makū kyyh P'op Hagä Do hä. Hahÿÿ da ta kyyh:

“Maher'oot bä, baad ub né a kyyh ji bahapäh da.

Öm da j'aa ketsē öm raky n'aa tapaa bä”† — näng Dawi kyyh.

⁵ Hÿÿ kä, baad nadoo do er moo bok do hä wyt ta maab däg, dooh tii da P'op Hagä Do bad'oo. Baad had'op sahōnh hē P'op Hagä Do bad'oo doo, ji nahadoo do hyb n'aa. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, nyy da ji kyyh tii bä nesaa do hä ji taky n'aa ety bä? “Taw'ääts hē nadoo do P'op Hagä Do bad'oo, ää tarejäã do hyb n'aa”, näng g'eeh ji? (Badäk hahÿÿ bä habok do hyb n'aa newëë doo da, reanh doo da, ÿ her'oot ti ÿ erih do hä.)

⁶ Doo. Baad had'ÿÿt hē P'op Hagä Doo. Tii d' tanado bä paawä, dooh P'op Hagä Do haja bä paawä badäk hahÿÿ hä habong do taky n'aa ety bä.

⁷ Hÿÿ kä, hahÿÿ da apäh da ÿ her'ood wät do maa newëë do see ÿ taky gadoo: “Ji nawäd bä baad hadoo do ky n'aa metëeh doo da, ta bahänh baad had'op P'op Hagä Do ji bahapäh tii hä. P'op Hagä Do kawehëë däg kän baad nadoo do ji moo wät do hyb n'aa. Ti hyb n'aa hëd n'aa ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy nesaa do ji moo wät do hyb n'aa”, näng mä ta kyyh.

⁸ “Taw'ääts hē nesaa do er moo bok. Baad hadoo do du n'aa tii”, näk mä ta wób. “Baad had'op P'op Hagä Doo, kametëeh tii hä”, näk mäh. Tii d' mä ÿ ma mehetëk doo, sa nooh. Daap ramenÿÿh këh ÿ n'aa hä, ÿ raky n'aa rejää. P'op Hagä Do rejää né da tii da hyb n'aa newëë doo, tii da her'oot doo!

Doo hadoo pé P'op Hagä Do matym gó ky n'aa hahÿÿh

⁹ Hÿÿ kä, ta wób sa bahänh g'eeh ääh, Judah buuj, P'op Hagä Do matym gó? Doo, tabad'op hē. Nesaa do mejüü sahōnh hē ji hä, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hē. ÿ metä däg kän ta tii.

¹⁰ Tii da né hē takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hä:

“Doo hadoo hawät pé P'op Hagä Do karēn doo da!

¹¹ Doo hadoo do hä h'ÿÿ kadaw'uuh péh.

Doo P'op Hagä Do hä hyb n'aa newëë péh.
¹² Sahōnh hē dooh rahyb n'aa newë wäd P'op Hagä Doo.

Dawë hä rababoo hōm ta mahänh. Nes'aa padäg sahōnh hē.

Doo hadoo do moo wät péh!

Doo sét had'os pé baad hadoo do moo wät péh.”‡

¹³ “Kamag hood noo gasëëts däk do hadoo sa r'ood. Dajëb ta hanaa.

Ramer'oot doo me rawedii ta wób.”§

“Aw'ÿÿ p'ÿÿm mahÿÿj hadoo sa kyyh.”***

¹⁴ “Sa noo me raky n'aa was'ee had'ÿÿt hē, h'ÿÿ gaëëj gó rabaher'oot.”††

¹⁵ “Nayyw hē radej'ëëp ta wób.

¹⁶ Rahahōm hēnh ragawats'iik sahōnh hē, nesaa do ta wób rahoop ran'oo bä.

¹⁷ Doo h'ÿÿb nyyw gó ta wób wë raboo bä.”‡‡

¹⁸ “Doo P'op Hagä Do rawehëë bä, dooh P'op Hagä Do rajeyÿm bä sa h'ÿÿb gó.”§§

Tii d' P'op Hagä Do kyyh.

¹⁹ Hÿÿ kä, er hapäh hahÿÿh: Sahōnh hē né hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'ÿÿk do her'oot doo, ta kyyh her'oot doo, ta ky n'aa jaw'ÿÿk do gado däk do sa hä né hē ti tabaher'oot, Judah buuj hä ti tabaher'oot.*** Tii d' tawén hadoo, bag hēnh sahōnh hē rababë däk hyb n'aa da P'op Hagä Do matym gó. Doo da sa kyy péh. Sahōnh hē badäk

† 3:4 Saaw-Mo 51.4 ‡ 3:12 Saaw-Mo 14.1-3, 53.1-3, Ekeresijas 7.20 § 3:13 Saaw-Mo 5.9 ** 3:13 Saaw-Mo 140.3

†† 3:14 Saaw-Mo 10.7 ‡‡ 3:17 Isajas 59.8 §§ 3:18 Saaw-Mo 36.1 *** 3:19 Tëg nad'ëëd is do 10 hanaa kerii däk doo, Judah ky n'aa na-ääj hē. Ti na-ääj hē baad nadoo do ramoo bong do tii.

hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy da.

²⁰ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ji moo wät do hä, dooh da baad hadoo pé P'op Hagä Do matym gó. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do hä ji h'yy kadaw'uuh nesaa do ji h'yyb gó hanäng do hä.†††

Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji hado däk P'op Hagä Do matym gó ky n'aa hahÿÿh

²¹ Hÿÿ kä P'op Hagä Do metä däk nyy da ji hajaa baad ji bahado däk ta matym gó. Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ji ky daheeh do hyb n'aa nado tii. Ti hadoo né hē, Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do na-ãäj hē, raher'oot paa ta ti ky n'aa hä.

²² P'op Hagä Do anoo baad ji bahado däk ta matym gó, Jesus Kristo hä ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa kä. Sahõnh hē né hē ta hä ky dah'eeh doo, baad rabahadoo da ta matym gó.‡‡‡ Dooh P'op Hagä Do asëew bä ji mahang Judah buuj ji do bä, Judah buuj ji nado bä.

²³ Sahõnh hē né hē ramoo boo däk nesaa doo. Dawëe sahõnh hē rababoo däk tak'ëp baad hadoo do mahãnh, sa hä P'op Hagä Do anoo do paawä.‡‡‡

²⁴ Ti hado né paawä, bag hënh P'op Hagä Do banoo baad sahõnh hē rabahado padëek hÿÿ kä ta matym gó, tak'ëp ji wë taky enyym do hyb n'aa, Kristo Jesus ër hyb n'aa dajëp do hyb n'aa ër tedëeb wät do hyb n'aa nesaa do mahãnh.

²⁵ Ta T'aah P'op Hagä Do an'oo wät, ër wë P'op Hagä Do kawajãän do ër hyb n'aa tabahoop hyb n'aa, ër hyb n'aa tadjëp hyb n'aa kä. Baad ër bahado däk hÿÿ kä P'op Hagä Do matym gó, ër hyb n'aa Jesus dajëp ër ky dahé bä. Tii da P'op Hagä Do wén d'oo, baad had'op sahõnh hē tamoo wät doo, tametëeh hyb n'aa. P'op Hagä Do sa hä tahyb n'aa b'aah do hyb n'aa, Kristo kajaa

do pooj jé dooh tabaaj bä nesaa do ramoo bok do mabaj.

²⁶ Ta T'aah P'op Hagä Do wén n'oo däk, baad had'op sahõnh hē tamoo wät doo, tametëeh hyb n'aa hÿÿ kä. Baad ub né hē P'op Hagä Doo. Ti hadoo, baad rabahado padëek na-ãäj hē ta matym gó tan'oo bä, Jesus hä h'yy ka'eeh doo.

²⁷ Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé ta hä hē tah'yy kasabé bä. Ji hä hē ji wén nahajaa ji h'yy kasab'ee doo, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tadoo do hyb n'aa baad ji bahado däk do P'op Hagä Do matym gó. Kristo bad'oo do hä ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji wén hado däk ta matym gó. Ti hyb n'aa dooh ji haja bä ji hä hē ji h'yy kasabé bä.

²⁸ ÿÿ. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tado bä.

²⁹ Judah buuj had'yyt nado P'op Hagä Do bag'ãäs. Sahõnh hē ta wób na-ãäj hē né hē tabag'ãäs.

³⁰ Sét ub P'op Hagä Doo. Baad rabahado padëek tan'oo bä ta matym gó Judah buuj ta hä h'yy ka'eeh doo, Judah buuj nadoo do ta hä h'yy ka'eeh do na-ãäj hē.

³¹ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, dooh apäh ji karën wät ta ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk do paa ÿ hanäng pé g'eeh? Dooh. Ti mahãnh ër ky daheeh hÿÿ kä ta ky n'aa jaw'yyk doo.*

4

Abaraãm h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Taw'ãäts hē ër hyb n'aa newë nyy da Abaraãm, ãä Isaraéw buuj wahë maküüh, baad hado däk paa P'op Hagä Do matym gó.

² Baad Abaraãm hado däg bä paawä P'op Hagä Do matym gó, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü do tamoo wät do hyb n'aa paawä, tii d' tado bä paawä, tahajaa paawä ta hä hē tah'yy kasabé bä. Ta hä hē

††† 3:20 Saaw-Mo 143, Garata 2.16 ‡‡‡ 3:22 Tahajaa na-ãäj hē ji erii bä hahÿÿ da: "P'op Hagä Do anoo baad ji bahado däk ta matym gó, baad had'yyt hē Jesus Kristo bad'oo do hyb n'aa. Sahõnh hē né hē ta hä ky dah'eeh doo, baad rabahadoo da ta matym gó." §§§ 3:23 Tak'ëp hanäm do P'op Hagä Do h'yyb däng Adãw hä tabanoo hyb n'aa, ta panaa hä na-ãäj hē. Ta jawén, Adãw ky nadaheeh do hyb n'aa, dooh ta ti tagado wäd bä. * 3:31 Jesus hä ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa ji hajaa hÿÿ kä baad ji ky dahé bä ta ky n'aa jaw'yyk doo.

tah'yy kasabé bá paawä, dooh P'op Hagä Do matym gó tado bá paawä tii.

³ Hahÿÿ da né hē P'op Hagä Do kyy kerih do hä takerii däk Abaraâm ky n'aa: “Abaraâm ky dahé kân Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Taky daheeh do hyb n'aa né kä m', baad tawén hado däk P'op Hagä Do matym gó”, * näng kerih doo.

⁴ Hÿÿ kä, ji moo wät do ky n'aa gó bë ÿ maher'oot: Ji moo wäd wät do hyb n'aa ji gadoo bá ji moo wät do sãm, tii bá ta sãm ji gadoo doo, dooh daap hē ji gadoo do tado bá tii. Dooh bag hēnh ji gadoo do tado tii. Ji moo wät do sãm né hē tii. Ti hadoo baad ji hado däk do hä P'op Hagä Do matym gó. Baad ji bahado däg bá paawä baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa, tii bá dooh bag hēnh tado wäd bá paawä tii.

⁵ P'op Hagä Do né hē ti hanoo, baad rabahado padëek baad nadoo do paah. Ta hä h'yy ka'eeh doo, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa né hē baad tabahado däk ti P'op Hagä Do matym gó, ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü do tamoo wät do hyb n'aa nado.

⁶ Tii d' né hē Dawi makû baher'oot paah. Ky n'aa kedëng mäh, baad hadoo do ramoo bok do hyb n'aa nado baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó. Hahÿÿ da m' Dawi kyyh Saaw-Mo hä kerih doo:

⁷ “Ky n'aa kedëng tii, sa hä P'op Hagä Do hyb n'aa mabaan do ta ky n'aa jaw'yyk do raky nadaheeh do paah, baad nadoo do ramoo bok do paa P'op Hagä Do awug hōm doo.

⁸ Ky n'aa kedëng tii, baad nadoo do ramoo bok do paa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do netsén doo”, näng Dawi kyyh.†

⁹ ÿ eanh hÿÿ kä, jããm hē sa masuuj noo byyh kehök do ti ky n'aa kedëng g'eeh? Dooh. Judah buuj nadoo doo, sa masuuj noo byyh kanahök doo, ti na-ãäj hē raky n'aa kedëng. Abaraâm h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hē baad tawén hado däk P'op Hagä Do hä, èr ky hadoo paah.

¹⁰ Bē hyb n'aa newē, ny noo gó baad Abaraâm hado däk P'op Hagä Do matym gó? Ta masuuj noo byyh gahök jawén paa

bä, ta masuuj noo byyh tagahök do pooj jé? Ti pooj jé né hē, dooh ta jawén tado bá.

¹¹ Ta jawén tii, Abaraâm hä takan'oo däk sa masuuj noo byyh kahök do heen n'aa. Ta masuuj noo byyh kanahök nä bá, P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad tabahado däk do metëe n'aa tii. Ti hyb n'aa, sahōnh hē sa masuuj noo byyh kanehōg né paawä, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad rabahado padëek do P'op Hagä Do matym gó, sa wahē makû hado däk Abaraâm.

¹² Sahōnh hē sa masuuj noo byyh kehök doo, Abaraâm masuuj noo byyh kanahök nä bá h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh doo, ti na-ãäj hē Abaraâm panaa.

¹³ Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh do hyb n'aa tado bá, Abaraâm hä, Abaraâm panaa hä na-ãäj hē, P'op Hagä Do ky n'aa enooh sahōnh hē badäk hahÿ ta danäh rabahadoo hyb n'aa. Dooh. Ta ti P'op Hagä Do wén ky n'aa enooh sa hä, ta hä rah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad rabahado padëek P'op Hagä Do matym gó hyb n'aa tii.‡

¹⁴ Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä daab 'yyp do rado bá paawä ti Abaraâm hä taky n'aa eno däk do gadoo doo, tii bá daap hē paawä ji h'yy ka'eeh doo, daap hē na-ãäj hē paawä tii bá P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah.

¹⁵ Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji gadoo ÿ wén näng, nesaa do hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji taky n'aa etyy do hyb n'aa. Ji tawén ky n'aa etyy, baad ji nahajaa do hyb n'aa ji ky dahé bá. Tanyy bá ky n'aa jaw'yyk doo, ji ky nadahé had'yyt hē né hē ta mahang.

¹⁶ Ti hyb n'aa kä, ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hē P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji gadoo. Jããm hē tak'ëp ji wē P'op Hagä Do ky ennym do hyb n'aa tii. Tii d' tawén hadoo, sahōnh hē Abaraâm panaa ragadoo hyb n'aa Abaraâm hä P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paah. Tii bá Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do Jesus hä h'yy ka'eeh do ragadoo tii. Ta wób, Judah buuj nadoo doo, Abaraâm h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh

* 4:3 Genesis 15.6 † 4:8 Saaw-Mo 32.1-2 ‡ 4:13 Genesis 17.4-6, Genesis 22.17-18

doo, ti na-ãj hē ragadoo. Sahõnh hē P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do sa wahë makû ti Abaraãm.

¹⁷ Tii da né hē takerii däk P'op Hagä Do kyyh Abaraãm hã: “Hajõng hãj n'aa buuj sa yb da õm ÿ an'oo bã”, § nãng mäh. Ær yb né hē ti Abaraãm, P'op Hagä Do Abaraãm h'yy kaha'eeh do matym gó. Ti né hē P'op Hagä Doo, dejëp do hed'ëep doo. Ti né hē ky n'aa enooh badoh nä doo.

¹⁸ Tabëej dæg né paawä ta baab n'aa rabetaah do pan'aa, Abaraãm ky daheeh hyb n'aa tagadaa had'yyt hē ta hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa hajõng hãj n'aa buuj sa yb tabahado däk, ta hã P'op Hagä Do her'oot doo da né paah: “Metsën sagõõh, mahaja bã. Ti hawób da a panaa”, ** nãng paa P'op Hagä Do ta hã.

¹⁹ Abaraãm hã péh, dajëp do hadoo ta hub, tahyb n'aa newë bã. P'eets dæg 100 ta baab dæg ti noo gó. Sarah wog dajëp hadoo na-ãj hē, Abaraãm hã. Ti hadoo né hē, baad ub Abaraãm h'yy ka'eeh P'op Hagä Do hã.

²⁰ Dooch taky sëew bã ta hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Tak'ëp P'op Hagä Do hã tah'yy kae däk. Ta hã tah'yy ka'eeh doo me tawehëe däk P'op Hagä Doo.

²¹ P'op Hagä Do hajaa né hē tamoo wäd bã taky däng doo, baad Abaraãm bahapëe dæg kãn ta h'yyb gó.

²² Ti hyb n'aa né hē baad tawén hado däk P'op Hagä Do matym gó P'op Hagä Do an'oo bã, takerii däk do né hē.

²³ Abaraãm hyb n'aa had'yyt nado takerii däk ta tii.

²⁴ Takerii däk Ær hyb n'aa na-ãj hē, ëer, baad ta matym gó hado däk doo, P'op Hagä Do mo haj'aa. Takerii däk Ær hyb n'aa, Jesus Ær wahë n'aa dejëp do mahang taganä wät hanoo do hã h'yy ka'eeh doo.

²⁵ Jesus né ti nesaa do Ær h'yyb tym gó hanãng do hyb n'aa dajëb hã kan'oo däk do paah. Jesus né ti dejëp do mahang ganä wät do P'op Hagä Do an'oo bã, baad Ær bahado däk hyb n'aa kã P'op Hagä Do matym gó.

5

P'op Hagä Do najiis Ær bahado däk do ky n'aa hahÿh

¹ Ti hyb n'aa kã, baad Ær bahado däk do hyb n'aa kã P'op Hagä Do matym gó ta hã Ær h'yy ka'eeh do hyb n'aa, P'op Hagä Do najiis Ær bahado däk hÿh kã. Dooch ta majiï Ær hado boo bã. Ær Wahë N'aa Jesus Kristo hyb n'aa tii.

² Ær h'yy ka'eeh do hyb n'aa Kristo an'oo däk, papuuj gó, h'yyb nyw gó Ær babok hyb n'aa kã, P'op Hagä Do Ær wë ky enyym do matym gó. Tsebee gó baad Ær gada P'op Hagä Do kabaj'aa do Ær gadoo ta sii.

³ Ti hyb n'aa had'yyt nado Ær tsebë. Baad nadoo do Ær ahob bã, Ær tsebë na-ãj hē. Ær hapäh, baad nadoo do ji ahoop doo, nayyw hē ji h'yy ganajëe hõm tan'oo bã.

⁴ Nayyw hē ji h'yy ganajëe hõm doo, baad P'op Hagä Do hã ji bawäd dæg had'yyt hē tan'oo bã. Baad ji bawäd däk do hyb n'aa, baad ji gadaa kãn baad hadoo do ji gadoo do ta jawén.

⁵ Ta jawén Ær gadoo do baad Ær gada do hyb n'aa, dooch da Ær h'yy ketón bã Ær gadoo do hã, baad Ær h'yyb tym gó P'op Hagä Do kamahãn do bawäd däk do hyb n'aa. Ta Sahee Ær h'yyb tym gó tabawäd däk P'op Hagä Do an'oo bã do hyb n'aa tii.

⁶ Bë hegãã, P'op Hagä Do h'yyb däng do noo gó, Ær nahaja bã Ær daaj hē Ær kedëeb bã, Kristo dajëp nesaa do moo heb'ooh do sa hyb n'aa.

⁷ Dooch nayyw hē ji aw'yyt pé baad hawät do see hyb n'aa dajëp péh. Ti hado né paawä ji aw'yyt apäh ky enyym do see hyb n'aa dajëp péh.

⁸ Tii d' nado P'op Hagä Do hã! Hahÿh da P'op Hagä Do metëeh Ær takamahãn doo: Kristo dajëp Ær hyb n'aa, nesaa do Ær bahadoo nä noo gó.

⁹ Hÿh kã, baad Ær bahado däk do hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, Kristo Ær hyb n'aa tadajëp do hyb n'aa, baad né hē Ær da ted'ëep nesaa do hã ji taky n'aa etyy do mahãnh.

¹⁰ P'op Hagä Do majiï Ær bahadoo nä noo gó, ta najiis Ær bahado dæg kãn tan'oo bã, Ær hyb n'aa ta T'aah dajëp do hyb n'aa. Ti bahãnh hÿh kã Ær da ted'ëep banesaa hënh

ër ahõm mahãnh, ta najiis ër bahado däk do hyb n'aa kä. Tii d' tawén hadoo, taganá wät do jawén paa bä, p'aa hënh Kristo bawäd däk do hyb n'aa.

¹¹ P'op Hagä Do äã j'aa etsë, Jesus Kristo ër Wahë N'aa hyb n'aa. Jesus Kristo hyb n'aa né hë P'op Hagä Do najiis ër bahado däk. Ta hyb n'aa, dooh P'op Hagä Do majiũ ër do boo bä.

Adãw ky n'aa Kristo ky n'aa daheeh hahÿÿh

¹² Sét hë aj'yy nesaa do du n'aa badäk hahÿÿ bä.* Nesaa do hyb n'aa kä, dajëb du däk. Tii bä sahõnh hë badäk hahÿÿ bä haj'eenh do sa wë dajëb banyy däg kãn, nesaa do sahõnh hë ramoo boo däk do hyb n'aa.

¹³ Ta ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã P'op Hagä Do an'oo däk do pooj jé tanyy däg né hë nesaa do badäk hahÿÿ bä. Nesaa do badäk hahÿÿ hã habong do ramoo boo däg né hë. Ti hadoo né hë, ta ky n'aa jaw'yyk takanan'oo nä bä do hyb n'aa sa hã, dooh P'op Hagä Do etsén nä bä sa hã nesaa doo.

¹⁴ Dooh né paawä taketsén bä nesaa do ti noo gó, radejëp né hë. Adãw bä naa, Mosees bawät bä kä, sahõnh hë radejëp. Dooh né paawä sa wób P'op Hagä Do mejũũ do raky nadahé bä Adãw bad'oo do paa da, radejëp né hë. Kristo, ta jawén kajaa do hãd hadoo ti Adãw, pawóp hadoo do radu n'aa do hyb n'aa ji wë ratab'ëes doo.

¹⁵ Tii d' tahado né paawä, baad hadoo doo, bag hënh ër gadoo do Kristo du n'aa doo, dooh Adãw ky nadaheeh do hyb n'aa tadu n'aa do hadoo tahado bä. Sét hë aj'yy ky nadaheeh do hyb n'aa hajök do hã dajëb banyy däg kãn. Ti bahãnh hÿÿ kä P'op Hagä Do ji wë taky ennyym do tabës hajök do sa wë. Ji matym n'aa bag hënh ji hã kanoo do na-ããj hë tabës hajök do sa hã, sét hadoo doo, Jesus Kristo, ky ennyym do hyb n'aa ër wë.

¹⁶ Bag hënh P'op Hagä Do anoo do ji hã, dooh Adãw du n'aa do hadoo do tahado bä. Sét hë nesaa do Adãw moo wät doo, nesaa do hã ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy tan'oo bä. Tii d' nado bag hënh P'op Hagä Do ji hã tanoo do hã. Hajõõ nuu me badäk hahÿÿ

bä habong do P'op Hagä Do raky nadaheeh do jawén paa bä, taky ennyym doo gó bag hënh ji hã P'op Hagä Do anoo ji matym n'aa, baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó hanoo doo.

¹⁷ Sét hë hadoo do ky nadaheeh do hyb n'aa, dajëb j'aa ketsë paa ji hã. Hÿÿ kä sét hadoo do see hyb n'aa, Jesus Kristo hyb n'aa, baad ër da j'aa ketsë nesaa do hã kä badäk hahÿÿ bä ër babok bä. Ẽr tii kä tak'ëp ji wë P'op Hagä Do ky ennyym do gadoo doo. Ẽr tii kä baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó kä.

¹⁸ Sét hë aj'yy ky nadaheeh do hyb n'aa, sahõnh hë raky n'aa kety däk paa dajëb hã. Ti hadoo na-ããj hë sét hë, Kristo, baad hadoo do tamoo wät do hyb n'aa,† sahõnh hë rahajaa baad rabahado padëek P'op Hagä Do matym gó, rabadëb had'yyt hë hyb n'aa kä P'op Hagä Do pa kä.

¹⁹ Sét hë ky nadaheeh do hyb n'aa, sahõnh hë baad nadoo do moo heb'ooh do rabahado padëek. Ti hadoo na-ããj hë, sét hë ky daheeh do hyb n'aa, hajök baad rabahado padëek da P'op Hagä Do matym gó.

²⁰ Hÿÿ kä Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã. Ta ti tawén kan'oo däk, ji bahapãh hyb n'aa nyy da tak'ëp baad nadoo tabahadoo nesaa do ji moo wät doo. Nesaa do kah'ũũm noo gó, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wë taky ennyym do kahũũm kãn.

²¹ Nesaa do mejõ had'yyt hë paa ji hã. Dajëb tamanaa ji wë. Hÿÿ kä, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wë taky ennyym do wén kahũũm kãn, taky ennyym do j'aa ketsë hyb n'aa kä. P'op Hagä Do ji wë taky ennyym do ër tamejũũ hÿÿ kä, baad ër bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ẽr edëb had'yyt do tamanaa ër wë, Jesus Kristo ër Wahë N'aa hyb n'aa.

6

Nesaa do hã ër dejëp Kristo sii ky n'aa hahÿÿh

¹ Nesaa do kah'ũũm bä kä, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wë taky ennyym do kahũũm kãn, nãng ÿÿh. Taw'ããts hë g'eeh nesaa do ër

* **5:12** Adãw tii. † **5:18** Ji hyb n'aa tadajëp do tii, baad hadoo do tamoo wät doo.

moo bok nä, er wë P'op Hagä Do ky enyym do kah'ũm hyb n'aa, ȳ hanäng pé g'eeh tii?

² Doo. Doo né taw'ãäts hë tado bä tii. Er dajëp paa nesaa do hä. Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë nado nesaa doo gó er aboo nä bä.

³ Doo g'eeh bë hapëë bä sahõnh hë Jesus häd gó er nu kemuun bong doo, séd er h'yyb hedo däk Kristo Jesus dajëp do hä? Er dajëp hadoo ta sii.

⁴ Ti hyb n'aa, er ranu gemuun bong doo me er kadakä jëng hadoo Kristo sii. Ta tii d' tawén d'oo, papuuj gó er babok hyb n'aa hÿy kä, dejëp do mahang ta Yb kabaj'aa doo me Kristo ganä wät do hadoo.

⁵ Tii da séd er h'yyb hedo bä tadajëb hä, séd hä na-ãäj né hë er h'yyb hedoo da taganä wät do hä.

⁶ B'aa hä takepëem däk Kristo sii er h'yyb säg Adäw hana doo, er h'yyb säg hejój gawatsig hõm hyb n'aa, nesaa do er hä tamanejõ wät hyb n'aa kä sa kariw n'aa sa karom mejüü doo da.

⁷ Tii d' tawén hadoo, doo nesaa do haja wäd do hyb n'aa dejëp do hä tamejõ bä.

⁸ Hÿy kä, Kristo sii er dejëp do hyb n'aa hadoo, ta sii er babok na-ãäj hë baad er gada.*

⁹ Kristo ganä wät do hyb n'aa, doo hadajëb wäd bä kä, er bahapäh. Doo dajëb haja wäd bä Kristo.

¹⁰ Sét nuu me paa Kristo dajëp, nesaa do er moo bok do hejój tagawats'ik hyb n'aa. Doo hyb n'aa tadajëb wät péh. Taganä wäd kän. Tawäd had'yyt hÿy kä, P'op Hagä Do taweh'ëeh hyb n'aa kä.

¹¹ Ti hadoo né da bëeh. Taw'ãäts hë hahÿy da bë hyb n'aa newë: “Ȳ dajëb wät nesaa do ji moo hew'ëet do hä. Kristo Jesus hä ȳ h'yy kata däk do hyb n'aa, P'op Hagä Do ȳ weh'ëeh hyb n'aa ȳ bawäd had'yyt hÿy kä”, näk da bëeh, bë h'yyb gó.

¹² Ti hyb n'aa kä, bë an'oo manä nesaa do bë moo hew'ëet do paa badäk hahÿy bä bë hub n'aa tamejõ bä. Bë ky dahé manä nesaa do bë hub karën doo.

¹³ Bë an'oo manä nesaa do hä bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, bë hub

hedoo do na-ãäj hë. Bë an'oo manä baad nadoo do ta tii me bë moo bok. Bë genä bong hadoo dajëb moo gó naa. Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë bë daaj hë bë kan'oo däg P'op Hagä Do karën doo da bë babok hyb n'aa. Taw'ãäts hë P'op Hagä Do hä bë an'oo bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo bë hub na-ãäj hë, baad hadoo do ta tii me bë moo bok hyb n'aa kä.

¹⁴ Ta ti ȳ wén her'oot, doo nesaa do ji h'yyb säg karën do bë hä tamejõ wäd bä, doo Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë tah'yyb mahũm wät do hyb n'aa. P'op Hagä Do ji wë taky enyym do ti bë tah'yyb mahũm kän hÿy kä.

¹⁵ Hÿy kä ënh, tahajaa g'eeh nesaa do er moo boo nä bä p'aa hënh, doo wäd Mosees ky n'aa jaw'yyk do er tah'yyb mahũm wäd do hyb n'aa, P'op Hagä Do ji wë taky enyym do ji tah'yyb mahũm kän do hyb n'aa? Doo. Doo taw'ãäts hë tado bä tii.

¹⁶ Baad bë bahapäh ti hahÿy: Ta hä bë ky daheeh doo, ta ti bë kariw n'aa hadoo. Ta karom bëeh. Nesaa do ji h'yyb säg karën do karom bë do bä, bë da dajëp.† P'op Hagä Do karom bë do bä, P'op Hagä Do bë da tagadoo ta wë, baad däg bë ta matym gó tan'oo bä.

¹⁷ P'op Hagä Do ȳ j'aa etsë, pooj jé nesaa do ji h'yyb säg karën do karom bë bahado né paawä, bë h'yyb gó naa bë ky dahé däk hÿy kä bë ää ma met'ëeg wät doo.

¹⁸ Baad bë baboo däk. Doo nesaa do ji h'yyb säg karën do bë hä tamejõ wäd bä. Baad hadoo do P'op Hagä Do karën do karom bë hÿy kä.

¹⁹ Sa kariw n'aa ky n'aa gó, sa karom ky n'aa gó, bë ȳ maher'oot, nayyw hë ganahoot do hyb n'aa bë hä, bë daaj hë bë h'yyb nahejooj nä do hyb n'aa. P'ooj ub, bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, ta see hedoo do na-ãäj hë bë anoo paah, nu meby n'aa näng doo, ky n'aa jaw'yyk do nanoo do bë moo bok hyb n'aa ta tii me. Nesaa do karom hadoo paa bëeh. Bë an'oo hÿy kä bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, bë né hë, baad hadoo do P'op Hagä Do karën do bë moo bok hyb n'aa ta tii me, tsyt hë, nesaa

* **6:8** Papuuj hadoo do ji bawät do Kristo sii, badäk hahÿy bä tadu doo né paawä ta hä er h'yy ka'eeh noo gó naa, ti awät nä er gadoo do hÿ pong jé er hub papuuj nadajëp doo. † **6:16** Nesaa do ji h'yyb säg karën do karom ji do bä, doo P'op Hagä Do wë ji nu dëe bä, tahanäng pé ti bë da dajëp.

do mahãnh, P'op Hagä Do wë bë babok hyb n'aa kä.

²⁰ Pooj jé, nesaa do ji h'yyb säg karën do karom bë bahadoo noo gó, dooh baad hadoo do P'op Hagä Do karën do mejõ bä bë hä.

²¹ H'ëed baad hadoo do bë gadoo ti noo gó ta ti hedoo do hanaa, ta hyb n'aa hÿÿ kä bë nu mebyng doo? Dooh baad hadoo do bë gado bä ta ti hedoo do hanaa. Ji dajëp, banesaa hënh ji ahõm ta ti an'oo bä!

²² Hÿÿ kä, dooh nesaa do bë hä tamejõ wäd bä. Baad bë baboo däg kãn. P'op Hagä Do karom bë bahado däk. Tsynt hë, baad P'op Hagä Do wë bë baboo däk ta ti an'oo bä. Ti hyb n'aa hÿÿ pong jé P'op Hagä Do pa kä bë da aboo had'yyt hë.

²³ Banesaa hënh, dawëe P'op Hagä Do mahãnh ji h'yyb tym bawäd had'yyt hë, baad nadoo do ji moo wät do säm. Tii d' nado ji matym n'aa P'op Hagä Do ji hä tanoo doo. Hÿÿ pong jé, ta pa had'yyt hë ji bawät P'op Hagä Do an'oo bä, ër wahë n'aa Kristo Jesus hä ër h'yy kata däk do hyb n'aa.

7

Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do tado wäd bä ër hä mejüü do ky n'aa hahÿÿh

¹ Wakãn haa hedoo doo, bëeh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do hä ÿ maher'oot. Ti hyb n'aa bë hapäh né hë hahÿÿh: Ta ky n'aa jaw'yyk do jããm hë ji hä tamejüü, ji edëp nä bä.

² ÿÿnh kat'ëe däk do ky n'aa gó bë ÿ maher'oot: Ta patug bawät nä bä, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä ta see hä takat'ëe bä. Ta patug dajëp bä kä, tii bä dooh ta ky n'aa jaw'yyk do geãm wäd bä.

³ Ti hyb n'aa kä, aj'yy see hä takat'ëe bä paawä ta patug bawät nä bä, “Nesaa do moo hew'ëet doo, ta patug nadoo do sii hahÿÿh doo”, ramaneëenh tii bä ta ti ÿÿnh. Tii d' nado ta patug dajëb bä. Ta patug dajëp jawén paa bä, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do geãm wäd bä ta see tagat'ëe bä. Ta patug dajëp bä kä, dooh nesaa do moo hew'ëet doo, ta patug nadoo do sii hahÿÿh do tado wäd bä, ta see hä ÿÿnh kat'ëe bä.*

* **7:3** Jããm hë ji edëp nä bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji hä tamejüü, Paw-Ro hanäng pé ta tii hä. † **7:7** Esodo 20.17, Dew-Teronom 5.21

⁴ Ti hyb n'aa kä, wakãn haa hedoo doo, bë na-ããj hë bë dajëp paa hadoo Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä Kristo sii, P'op Hagä Do an'oo bä. Tii d' tawén hadoo, ta see hä bë h'yy kata däk hyb n'aa hÿÿ kä. Kristo, dejëp do mahang ganä wät do hä bë h'yy kata däk hyb n'aa, baad hadoo do P'op Hagä Do weh'ëeh do ër moo bok hyb n'aa kä.

⁵ Pooj jé, ër h'yyb säg karën doo da ër babok noo gó, nesaa do tak'ëp ër h'yyb karën doo, ta ky n'aa jaw'yyk do nanoo do hyb n'aa tak'ëp ji karën doo, awät né paa ër hä. Nesaa do dajëb hanoo do ër moo bok ti noo gó.

⁶ Hÿÿ kä, ër dajëb wät do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do ër tamesoo do paa hä, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ër hä tamejõ wäd bä. Papuu jé P'op Hagä Do wë ër moo bok hÿÿ kä, ta Sahee ër tah'yyb mahüüm do hyb n'aa. Dooh pooj jé ji bahed'oo doo da, ky n'aa jaw'yyk do hä takerii däk doo da tado wäd bä, P'op Hagä Do wë ër moo bok doo.

⁷ Nyy d' ÿ hanäng pé tii? Nesaa g'eeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk doo? Dooh. Dooh nesaa do tado bä. Mosees ky n'aa jaw'yyk do tanado bä paawä, dooh ji hapëe bä paawä ny hadoo do nesaa do P'op Hagä Do matym gó. Dooh paawä ji hapëe bä baad nado ji h'ëed nadoo do hä ji h'yyb däk doo, “Mah'yyb däg manä a da hadoo do ma hä”† ta ky n'aa jaw'yyk do naher'ood bä paawä.

⁸ Ti hadoo né hë, nesaa do tyw n'aa esóts kãn, tii bä hajõng baad nadoo do ji h'yy karën do hedoo do hä ji h'yyb däg däk tan'oo bä, “Mah'yyb däg manä a h'ëed nadoo do hä”, ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü do hyb n'aa. Ky n'aa jaw'yyk do badoo bä nesaa do hä ji moo ge'ÿÿm doo, tii bä dooh nesaa do ji tah'yyb tatug bä.

⁹ Pooj jé, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do hä ÿ h'yy ganahoot nä bä, dooh ÿ hyb n'aa p'eed bä ÿ bawät doo. Ta jawén, ta ky n'aa jaw'yyk do ÿ bahapäh bä kä, nesaa do banyy däg kãn hëp ÿ tym gó.

¹⁰ Tii bä ÿ dajëb wät hadoo, dawëe P'op Hagä Do mahãnh ÿ bawäd kãn, ÿ hanäng pé tii. P'op Hagä Do mejüü doo, ta hä ji

edëb had'yyt hë paawä ji ky dahé bä, dajëb tamana kân wë ÿÿ, tii b' ÿ bahapëë däk.

11 Hahÿÿ da tii: Nesaa do ji h'yyb gö hanäng do ÿ tawadii. ÿ hajaa, ÿ ed'oo, ÿ ky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk doo, P'op Hagä Do pa ÿ bawäd had'yyt hë hyb n'aa ta jawén. Tii bä, ÿ nahajaa do hyb n'aa tii, dajëb hä ÿ ky n'aa kety däg kân, dawëë P'op Hagä Do mahänh ÿ ketyn hõm. Ti hyb n'aa, nesaa do ÿ tawadii ta tii hä, ÿ wén näng.

12 Ti hyb n'aa kä, dooh nesaa do tado bä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk doo. Tsyt hë, nesaa do mahänh tii. Tsyt hë, nesaa do mahänh P'op Hagä Do mejüü doo. Baad had'op do tii. Taw'ääts hë tii.

13 Tii d' tahadoo do hyb n'aa, baad hadoo do an'oo bä g'eeh ÿ dajëb kân hadoo, dawëë P'op Hagä Do mahänh ÿ bawäd däk? Dooh. Dooh ta ti tado bä ta ti hanoo doo. Nesaa do tii, tahana ÿ dajëp, dawëë P'op Hagä Do mahänh ÿ bawäd däk doo. Baad hadoo do ÿ bahapäh bä kä, nesaa do ÿ tah'yyb tatug wät baad hadoo do ÿ ky nadaheeh hyb n'aa, nesaa do nas'aa né hë ji bahapëë däk hyb n'aa kä. Ti hyb n'aa kä, tak'ëp nas'aa né hë nesaa doo, P'op Hagä Do mejüü do metä däk.

14 Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do hanaa tado bä nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hanaa né hë Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, ër hapäh. Tii d' nado ÿÿh. Badäk hahÿÿ bä naa ÿÿh, ji daaj hë ji karën do jawén hawät doo. Nesaa doo, kariw ÿ n'aa hadoo. Tak'ëp tamejõ had'yyt hë hä ÿÿ.‡

15 Dooh ÿ h'yy ganyy bä ÿ bahed'oo do hä. ÿ karën do ÿ moo wät doo, dooh ÿ moo hewëed bä. Tak'ëp ÿ ganen'aak doo, ti né ti ÿ moo wät doo.

16 ÿ kanarën do ÿ moo wät do tahadoo do hyb n'aa, tii bä, “Te hub né hë, baad ub P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo”, näng ÿÿh.

17 Dooh ÿ tado wäd bä ta ti baad nadoo do moo wät doo. Nesaa do hëp ÿ tym gö hawät do ti ta ti moo wät doo.

‡ 7:14 Tëg nad'ëed is do 14 bä naa, tëg nad'ëed is do 23 tadu däk bä, Paw-Ro her'oot doo, ti hadoo né hë sahõnh hë ji hä. Èr daaj hë, dooh ër haja bä ër moo boo bä P'op Hagä Do karën doo. Jääm hë Kristo hä ji h'yy kata däg bä, baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gö. * 8:2 Dawëë P'op Hagä Do mahänh ji bawät do mahänh ji tedëeb wät, tahanäng pé ti dajëb mahänh ër tedëeb wät doo.

18 ÿ hapäh né hë, dooh baad hadoo pé hëp ÿ säg gö hawät péh. Ta ti ÿ wén hapäh, ÿ karën né hë paawä baad hadoo do ÿ moo wät, dooh ÿ haja bä.

19 Baad hadoo do ÿ karën do nado ti ÿ moo hew'ëet doo. ÿ kanarën doo, nesaa doo, ti ti ÿ moo wäd had'yyt hë.

20 Hÿÿ kä, ÿ kanarën do tado bä ti ÿ moo hew'ëet doo, dooh ÿ tado wäd bä ta ti moo wät doo. Nesaa do hëp ÿ tym gö hawät do moo wät ti ta tii.

21 Ti hyb n'aa kä, hahÿÿ da hëp ÿÿ gö awäd had'yyt hë ÿ bahapäh: Baad hadoo do ÿ karën bä ÿ moo wäd paawä, nesaa do hëp ÿÿ gö takametëeh, ÿ tahewaat, baad hadoo do ÿ moo nawät hyb n'aa.

22 Hëp ÿÿ gö P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ÿ gen'aak.

23 Ti hadoo né hë, hä ÿÿ hë awät na-ääj hë, ÿ hapäh, hejój see péh, baad hadoo do ÿ hyb n'aa newëë do ÿ gen'aak do maji hadoo doo. Nesaa do hëp ÿÿ gö hanäng do ÿ moo wäd had'yyt hë tan'oo bä tii. ÿ tamaso had'yyt hë tii hä.

24 Tak'ëp baad nado né hë ÿÿh! Jaa ÿ hed'ëep da dajëb hejój mahänh hup ÿÿ gö hawät doo?

25 P'op Hagä Do wë ÿ tsebé. Ti né ti ÿ hed'ëep doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo hyb n'aa.

Ti hyb n'aa kä, hahÿÿ da ti hä ÿÿ ÿ hapäh doo: Hëp ÿÿ gö ÿ karën ÿ ky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hadoo né hë, nesaa do ji moo hew'ëet do hejój karën do hëp ÿ säg moo wät.

8

Baad ji bawäd had'yyt hë P'op Hagä Do wë ta Sahee an'oo bä ky n'aa hahÿÿh

1 Ti hyb n'aa kä, dooh P'op Hagä Do ky n'aa ety wäd bä kä banesaa hënh jé Kristo Jesus hä h'yy kata däk doo.

2 Banesaa hënh ër tawén ky n'aa nety wät, P'op Hagä Do Sahee hejój, ji edëb heh'äät do hanoo doo, ër tabedëeb wät do hyb n'aa nesaa do ji moo hew'ëet do hejój mahänh,

dajëb mahãnh* na-ããj hë. Kristo Jesus hyb n'aa tii d' tabad'oo.

³ Nahejoonh do hyb n'aa ër h'yyb sãg, ër nahajaa do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do ër ky dahé bã, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do haja bã ër tedëeb bã nesaa do hejój mahãnh. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër tedëeb wät hÿÿ kä. Hahÿÿ da tabad'oo tii: Ta T'aah tamejõ däk ër mahang. Nahejoonh doo gó, ji hadoo doo da né hë tabana. P'op Hagä Do mejõ däk nesaa do mabaj tadajëp hyb n'aa. Dajëb hã ta T'aah taky n'aa ety däk nesaa do ji moo wät do hyb n'aa.

⁴ Tii d' tawén d'oo, baad had'op, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da, ër bahado däk hyb n'aa, ëër, ta Sahee h'yyb mahüüm doo da habok doo, ji h'yyb sãg karën doo da nado.

⁵ Jé sa h'yyb sãg karën doo da habok doo, sa h'yyb sãg karën do hã had'yyt hë rah'yyb padëek. Jé P'op Hagä Do Sahee karën doo da habok doo, ta Sahee karën do hã rah'yyb padëek.

⁶ Ji da dajëp, dawëë P'op Hagä Do mahãnh ji bawäd dæg had'yyt hë ji h'yyb sãg an'oo bã. P'op Hagä Do Sahee kä ji tah'yyb mahüüm bã, ji edëb had'yyt hë P'op Hagä Do pa ta Sahee an'oo bã. H'yyb nyyw gó ji bawät tan'oo bã na-ããj hë.

⁷ Ji h'yyb sãg nesaa do gen'aak doo, P'op Hagä Do majiï. Dooh taky dahé bã P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Dooh na-ããj hë tahaja bã taky dahé bã.

⁸ Ti hyb n'aa, sa h'yyb sãg karën doo da habok doo, dooh rahaja bã ran'oo bã P'op Hagä Do tsebé sa wë.

⁹ Tii d' nado bëeh. Dooh ji h'yyb sãg tado wäd bã bë tah'yyb mahüüm doo. P'op Hagä Do Sahee ti bë tah'yyb mahüüm doo kä, bë h'yyb gó ta Sahee awäd bã tii. Kristo Sahee sa h'yyb gó badoh doo, dooh Kristo karapee rado bã.

¹⁰ Bë h'yyb gó Kristo awäd bã, bë hub dajëb né da paawä nesaa do hyb n'aa, bë da edëb had'yyt hë hÿÿ pong jé P'op Hagä Do Sahee an'oo bã, baad bë bahado däk do hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó.

¹¹ Dejëp do mahang Kristo ganä wät hanoo do Sahee bë h'yyb gó tawäd bã, tii bã Kristo ganä wät hanoo do genä hõm tan'oo bã na-ããj hë badäk hahÿÿ bã bë hub n'aa paah. Ta Sahee bë h'yyb gó hawät doo me tii d' tabad'oo da.

¹² Ti hyb n'aa kä wakän haa hedoo doo, taw'ääts hë dooh ër ky dahé boo bã ji h'yyb sãg ji hã mejüü doo. Taw'ääts hë dooh ër aboo boo bã ji h'yyb sãg karën doo da.

¹³ Ta ti ÿ wén her'oot, ji h'yyb sãg karën doo da bë aboo bã, bë da dajëp, dawëë da bë baboo had'yyt hë tii bã P'op Hagä Do mahãnh. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do Sahee hejój me bë medug bã nesaa do ji karën doo, tii bã bë da aboo had'yyt hë P'op Hagä Do sii.

¹⁴ Sahõnh hë P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm doo, P'op Hagä Do taah tii.

¹⁵ Dooh sa karom sa kariw n'aa tak'ëp sa hã mejüü do jeÿÿm do hadoo bë hado bã, ta Sahee bë gado däk do an'oo bã. Ta Sahee, bë hã tan'oo däk doo, P'op Hagä Do taah dæg bë tan'oo bã kä. Ti né hë ta Sahee an'oo bã, "Ee" ër maneëënh P'op Hagä Doo, ër Yb.

¹⁶ P'op Hagä Do taah né hë ëër, baad P'op Hagä Do Sahee metëeh ër h'yyb tym hã.

¹⁷ Ta taah ër bahadoo do hyb n'aa, ër gadoo da ta taah hã P'op Hagä Do ky däng doo. Kristo sii ër gadoo da ta hã P'op Hagä Do an'oo däk doo. Kristo sii ër ahob bã, ta sii da ër babok ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó, ta sii da ër kabaj'aa.

Tak'ëp hetsooh do ta jawén ji gadoo do ky n'aa hahÿÿh

¹⁸ Da hë ër ahoop doo, dooh its tii hã ÿÿ péh, tak'ëp hetsooh doo, kabaj'aa do ta jawén ër hã kametä däk do matym gó.

¹⁹ Sahõnh hë P'op Hagä Do pahuunh do paa tsebee gó ragada tak'ëp hetsooh doo, kabaj'aa do P'op Hagä Do taah ragadoo do noo gó kä.

²⁰ Sahõnh hë P'op Hagä Do pahuunh do ta ti tawén gada, P'op Hagä Do ky n'aa was'ee wät do hyb n'aa sahõnh hë tapehuunh doo, baad tawén nado wäd. P'op Hagä Do né hë tii, tii d' had'oo do paah.† Ti hadoo né hë, ti awät ti noo gó sahõnh hë baad tabahado

† 8:20 Tapahuunh do paa P'op Hagä Do wén ky n'aa was'ee wät, Adãw, P'op Hagä Do pahuunh do hagä n'aa, tamejüü do taky nadaheeh do paa hyb n'aa.

däk da p'aa hēnh, tapehuunh do gad'aa, P'op Hagä Do an'oo bä.

21 Ta ti kajaa bä kä, P'op Hagä Do ed'ëep da sahōnh hē tapehuunh do paa takarejä mahānh. Tak'ëp hetsooh doo gó, kabaj'aa doo gó P'op Hagä Do taah rababok bä kä, sahōnh hē kapahuuj wät do na-āāj kä ragadoo baad hadoo do sa nemuun.

22 Ēr hapäh, sahōnh hē badäk hahÿÿ bä P'op Hagä Do pahuunh do paa ahoop ÿÿnh ajān mahÿÿj tahoop do hadoo.

23 Ti had'yyt nado hahoop. Ēr na-āāj hē ěr ahoop. Ēer, ti nuuj jé P'op Hagä Do Sahee gadoo doo, ta jawén hÿ pong jé ěr gadoo do metëe n'aa, ěr ahoop baad ěr gadaa nuuj jé ta wë P'op Hagä Do ěr tagadoo bä kä. Ta taah ěer, ěr gada. Ēr gada papuuj ěr hā däg.

24 Ēr tedëeb wät do hyb n'aa ěr gada né hē ta tii. Ēr gado däg bä paawä ěr hā taky n'aa enooh doo, dooh hyb n'aa ta ti ji gadaa wät péh. Dooh ji gadaa bä ji gado däk doo.

25 Ēr ganadoo nä do hyb n'aa, baad ěr gada sahōnh hē ěr hā taky n'aa enooh do takajaa bä kä. Dooh ěr h'yy gejë hōm bä.

26 Ēr gadaa nuuj jé P'op Hagä Do Sahee ěr tamasa, nahejoonh do hyb n'aa ěr h'yyb. Dooh ěr hapëe bä nyy da taw'āāts hē ji ky n'aa etsëe. Ti hadoo né hē, ji kyyh nadoo doo me P'op Hagä Do Sahee taky n'aa etsëe ěr hyb n'aa.

27 P'op Hagä Doo, ěr h'yyb tahapäh doo, tamaa napäh ta Sahee kyyh ěr h'yyb gó naa. P'op Hagä Do karēn doo da né hē ta Sahee ky n'aa etsëe, P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wë kasëew däk do sa hyb n'aa.

28 Ēr hapäh, sahōnh hē né hē ji hā kametëeh doo, baad nadoo do sii hē, baad tabahado däk da P'op Hagä Do an'oo bä ta hā kamahān do sa hā, tanaëenh do sa hā. Ēr tanaëej wät, ji hā tah'yyb däng do takaja däk hyb n'aa kä.

29 Sahōnh hē tadu däng do pooj jé, P'op Hagä Do hapëe däk do sa hā P'op Hagä Do h'yyb däng, ta T'aah hadoo rabahadoo hyb n'aa, hajök do ta wakāān hedoo do sa hÿÿj wah'ëeh hadoo do ta T'aah tabahadoo hyb n'aa.‡

30 P'op Hagä Do h'yyb däng do ta pooj jé, ti na-āāj hē tanaëej kån. Tanaëej wät doo, baad rabahado padëek ta matym gó tan'oo bä. Baad hado däk do ta matym gó tan'oo däk doo, kabej'aa da, ta bag tak'ëp gabarëeh do mahang rababoo däk da tan'oo bä.

31 Tii d' P'op Hagä Do bad'oo do hyb n'aa ji hā, wyt ta maab hē hahÿÿh: P'op Hagä Do bahag'āās do hyb n'aa ěer, dooh hajaa pé ěr hā.

32 Dooh P'op Hagä Do baa es'īi bä sét hadoo do ta T'aah. Dajëb hā tahaëenh paa ěr sahōnh hē hyb n'aa. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, tanoo né da ji hā na-āāj hē sahōnh hē ta seeh, takarēn doo da ěr bahajaa ěr babok hyb n'aa.

33 Jaa g'eeh hajaa P'op Hagä Do hasëew hōm do hā taky n'aa tapa bä? P'op Hagä Do tii, baad rabahado padëek tan'oo bä ta matym gó.

34 Kristo Jesus ěr hyb n'aa dajëp do paah, p'aa hēnh ganä wät doo, P'op Hagä Do hub hadäk hēnh hasooh doo, ěr hyb n'aa taky n'aa etsëe. Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé banesaa hēnh ěr taky n'aa ety bä.

35 Jaa g'eeh hajaa Kristo ěr takamahān do mahānh ěr tetyn bä? Ji ahoop doo, baad nadoo do ji wë kajaa doo, ji rarejäā doo, ji asaah doo, ji saroor tamah doo, ām n'aa näng doo, ji radaj'ëep do na-āāj hē, dooh tabad'op hē tahaja bä Kristo ěr takamahān do mahānh ěr tetyn bä.

36 Hahÿ takerii däk doo da né hē P'op Hagä Do hā Dawi her'oot do kametëeh ěr hā:

“A hyb n'aa dajëb gó had'yyt hē āā babok, b'éé radahej'ëep doo hēnh ramahūūm doo da ran'oo bä āā hā.”§

37 Ta ti hedoo do bawäd bä né paawä ěr hā, baad ěr j'aa ketsëe had'yyt hē, P'op Hagä Doo, ěr hā kamahān doo, an'oo bä.

38 Baad ÿ bahapäh hahÿ hëp ÿÿ gó: Dooh hajaa pé ěr hā P'op Hagä Do kamahān do mahānh ěr tetyn hōm bä. Dooh dajëb haja bä, dooh ji awät do haja bä, dooh āās rahaja bä, dooh nesaa do hejój enäh do rahaja bä,

‡ 8:29 P'ooj ub, dooh nä badäk hahÿÿ bä habong pé né paawä, ji P'op Hagä Do hapëe däk né hē. § 8:36 Saaw-Mo 44.22

dooch da hē ji wē hawät do haja bä, dooh ji pooj jé hawät do haja bä, dooh hejój n'aa enäh do rahaja bä,

³⁹ dooh p'op habong do hejój enäh do rahaja bä, dooh tūū habong do hejój enäh do rahaja bä, dooh na-ãñj hē P'op Hagä Do pahuunh do see haja bä tii. Kristo Jesus, er wahē n'aa hā takametēeh er hā P'op Hagä Do kamahñ doo. Dooch hajaa pé er hā takamahñ do mahñh er tetyn hōm bä.

9

Isaraéw buuj ky n'aa hahỹh

¹ Séd hā y h'yy kata dāk do hyb n'aa Kristo hā, né hup y né hē hahỹ y her'oot do hā. Dooch daap y menä bä. Hēp yỹ gó P'op Hagä Do Sahee bawät do hyb n'aa, te hub né hē hahỹ y her'oot doo, baad hēp y metēeh hā yỹ:

² Tak'öp né hē y hyb n'aa tón, y ahoop hēp yỹ gó

³⁻⁴ wakñ haa, Isaraéw buuj sa hyb n'aa. Tahaja bä paawä, y gadoo paawä y ky n'aa kawas'ee dāk doo, y gado paawä dawēē Kristo mahñh y bawäd hōm doo, wakñ haa, Isaraéw buuj sa hyb n'aa, ti raky n'aa kawanas'ee bong hyb n'aa paawä, Kristo karapee rabahado padēek hyb n'aa paawä. P'op Hagä Do asēew hōm do tii, ta taah rabahadoo hyb n'aa paawä. Sa hā né hē P'op Hagä Do metä wät ta bag tak'öp gabarēeh doo, ta kabaj'aa doo. Sa wahē n'aa sii P'op Hagä Do kaner'ood wät paa nyy da tabad'oo sa hā. Sa hā paa taban'oo dāk ta ky n'aa jaw'yyk doo. Sa hā P'op Hagä Do metēeh paa nyy da takarēn ji hyb n'aa jaw'yyk ta hā. Sa hā né hē hajōng baad hadoo do P'op Hagä Do ky n'aa enooh paah.

⁵ Abaraām, Isak, Jakóh né ti sa wahē makūūh. Isaraéw buuj sa see né hē ti Kristo, ji da hadoo tabahado dāk do hyb n'aa. P'op Hagä Doo, sahōnh hē sa bahñh hadoo doo, ji j'aa etsēē had'yyt do ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo. Yỹ. Tii d' né hē. Taw'ääts hē.

⁶ Hỹh kã, Isaraéw buuj mahang hajök raganadoo do hyb n'aa Jesus, dooh takaja bä g'eeh sa hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo,

Jesus raganadoo do metēeh apäh? Dooch. Tii d' bē edoo manäh. P'op Hagä Do moo wät né hē sa hā taky däng doo. Bē hyb n'aa newē hahỹh: Dooch sahōnh hē Isaraéw buuj panaa, Isaraéw buuj heh'äät rado bä P'op Hagä Do hā, dooh sahōnh hē P'op Hagä Do karapee rado bä.

⁷ Abaraām panaa rabahado né paawä, dooh sahōnh hē Abaraām panaa heh'äät do rado bä. Jããm hē ta wób tii, Abaraām panaa heh'äät do P'op Hagä Do hā. Hahỹh da P'op Hagä Do ky däng paa Abaraām hā: “Isak hanaa da a panaa heh'äät.”*

⁸ Hahỹh d' tahanäng pé tii: Dooch sahōnh hē Abaraām hanaa P'op Hagä Do karapee rado bä. Jããm hē P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa henäk do P'op Hagä Do karapee heh'äät tii.

⁹ Hahỹh da P'op Hagä Do kyyh Abaraām hā taky däng do paah: “Wät hahỹh hā, ta baab, p'aa hēnh da òm y bahehēen. Òm y bahehēen bä p'aa hēnh, t'aah nyy dāk da a yỹm Sarah”,† näng mä P'op Hagä Do kyyh Abaraām hā taky n'aa enooh doo.

¹⁰ Ta ti hā had'yyt hē nado ji bahapäh nyy da P'op Hagä Do basēew hōm ta karapee. Sét hē Rebéka taah sa yb, Isak ãã wahē n'aa makūūh.

¹¹⁻¹² Sét hē né paawä sa yb, ta taah kawareeh henäk do pooj jé, dooh nä baad hadoo do ramoo boo nä bä, dooh nä baad nadoo do ramoo boo nä bä na-ãñj hē, P'op Hagä Do ky hadoo Rebéka hā: “Wah'ēeh hadoo doo, ta jawén nä karom da”,‡ näng mäh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do h'yyb däng do kaja dāk hyb n'aa. P'op Hagä Do h'yyb däng do né hē ti tanaēēnh doo. Dooch ramoo bok do hyb n'aa tado bä sa hā P'op Hagä Do h'yyb däng doo.

¹³ Tii da né hē P'op Hagä Do kyy kerih do bód see her'oot: “Jakóh y kamahñ wät. Esauh dooh y genaag bä.”§

¹⁴ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, “Dooch baad hadoo do P'op Hagä Do moo wäd ji hā”, näng g'eeh ji kyyh? Dooch. Taw'ääts hē tii da dooh ji edo bä.

¹⁵ Hahỹh da P'op Hagä Do ky hadoo Mosees hā: “Yỹ ky ennyym da jé y h'yyb däng

* 9:7 Genesis 21.12 † 9:9 Genesis 18.10, 14 ‡ 9:11-12 Genesis 25.23 § 9:13 Marakijas 1.2-3 ** 9:15 Esodo 33.19

do hã. Ý t'yyd mehĩn da jé ý h'yyb däng do hã”,** näng mä ta kyyh.

16 Ti hyb n'aa, ji karën do hyb n'aa nado ji tabasëm. Dooh tak'ëp ji hyb n'aa tam'aah do hyb n'aa tado bä na-ããj hë. Jããm hë ji tat'yyd mehĩn do hyb n'aa P'op Hagä Do ji tawén sëm.

17 Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh Paraóh hã ta kyy kerih doo gó: “Õm ý asëew hõm, hejój ýỹ ý metëeh hyb n'aa né hë a hã, hãt ý ky n'aa etsëeh hyb n'aa na-ããj hë badäk hahỹ haw'ããts hë”, näng mä ta kyyh.

18 Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do t'yyd mehĩn tah'yyb däng do hã, ranabuj keh'ũm tan'oo bä tah'yyb däng doo.

19 “Tii d' tado bä, h'ëed hyb n'aa ër P'op Hagä Do ky n'aa tapaa nä? Dooh ji haja bä P'op Hagä Do h'yyb däng do wë ji h'yy kawareem bä”, näng apäh bë kyyh hã ýỹ.

20 Bë ý eanh ënh: Jaa bë ajyy its, P'op Hagä Do bë ky gedag bä? “Hëd n'aa tii da ý mabewyd wät”, näng g'eeh apäh manajuu kyyh hewyt do hã?††

21 Dooh. Takarën doo da né hë hewyt do moo wät tsäng me. Takarën bä, sét ta pan'aa me tabewyt hanäm do hood ta seeh, hanäm do hood nado ta seeh.

22 Ti hadoo P'op Hagä Do hajaa tamoo wäd bä ji hã takarën doo da. P'op Hagä Do karën bä tahajaa paawä tametëeh ta kawa-jããn do nesaa do sa wë, tahajaa paawä tametä bä ta hejój, sa hã tamoo wät do hã. Ti hadoo né hë tak'ëp h'yyb jawyg gó tagada, nayyw hë tanarejãã hyb n'aa sa wë takawajããn doo, ta jawén tarejãã doo.

23 Tii da P'op Hagä Do bad'oo tak'ëp ta kamabaj'aa do tametëeh hyb n'aa jé tat'yyd mehĩn do sa hã, ta pooj jé tenäm doo, tak'ëp hetsooh do ta jawén ragadoo hyb n'aa.

24 Ta ti sa wób né ëer, Judah buuj mahang, Judah buuj nadoo do mahang na-ããj hë ta wë tasëew bong doo.

25 Tii d' né paa P'op Hagä Do ky n'aa rod Osejas häd näng do berii wät paa P'op Hagä Do kyyh. Hahỹỹ d' paa ta kyyh:

“Karapé haa ý maneëenh da, karapé haa nadoo do paah.

Ý kamanahãn do paa ý maneëenh da ý kamahãn doo”,‡‡ näng ta kyyh.

26 Hahỹỹ da na-ããj hë P'op Hagä Do her'oot paah:

“Ti awät da ti noo gó kä, karapé haa ý nanäng do paa ý naëej däk da karapé haa däg.”§§

27 Isaraéw buuj hã kä, hahỹỹ d' paa P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot:

“Hood tög hawób hado né paawä Isaraéw buuj,

jããm né da sa wób P'op Hagä Do ed'ëep.

28 Tii d' tawén hadoo, nayyw hë né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do gawats'iik da sa häj n'aa buuj.

Jããm né da sa wób ked'ëep”,*** näng mä Isajas kyyh.

29 Isajas her'oot do paa hadoo né kä. Hahỹỹ d' paa ta kyyh:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Sahõnh hë Haj'ap Do taneréd bä paawä ër wób rabadëp hyb n'aa

ër panaa näng hyb n'aa,

Sodoma, Gomoha hado däg paawä ëer.

Ër paawä gawatsig jëng.”†††

30 Hahỹỹ d' tahanäng pé tii: Judah buuj nadoo doo, dooh né paawä resóts bä nyy da baad rabahado padëek hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad rawén hado däg kãn hỹỹ kä ta matym gó, rah'yy ka'eeh do hyb n'aa.

31 Isaraéw buuj kä, tak'ëp rah'yyb padäg né paawä Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da rababok hyb n'aa, baad rabahado padëek hyb n'aa paawä P'op Hagä Do matym gó, dooh baad rahado padäg bä ta matym gó.

32 Hëd n'aa ti rawén nahajaa? Rawén nahajaa, dooh rah'yy ka'eeh doo me resóts bä tii. Jããm hë ramoo bok do hã rakarën baad rabahado padëek ta matym gó. Ti hyb

†† 9:20 Isajas 29.16, 45.9 ‡‡ 9:25 Osejas 2.23 §§ 9:26 Osejas 1.10 *** 9:28 Isajas 10.22-23 hanaa Paw-Ro erii wät doo. ††† 9:29 Isajas 1.9

n'aa, ta tii hã tak'ëp rah'yyb padëek do hyb n'aa, dooh tagah'ood bã sa hã h'ëed hyb n'aa Kristo dajëp, Jesus rawén makyys. Ta see hã tak'ëp ji h'yyb däk do hyb n'aa pä hã ji tsyym poo heo, ji adëe hyng do hadoo tii.

³³ Tii d' né hë takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó:

“Bë hyb n'aa matakä.

Sijôn bã⁺⁺⁺ ÿ daj'aat da pä, ta hã ratsyym poo heo hyb n'aa.

Ta hã ratsyym poo heo da.

Ti hadoo né hë, ta tii hã h'yy kasadä doo, dooh da tanu mebyy bã”, näng ta kyyh. §§§

10

¹ Wakän haa hedoo doo, bë ÿ maher'oot hahÿh: Tak'ëp paawä ÿ karën Isaraéw buuj rabadëp P'op Hagä Do wë. Tii d' né hë ÿ ky n'aa etsëe P'op Hagä Do hã sa hyb n'aa.

² ÿ hapäh né hë sa ky n'aa ÿ wén her'oot hahÿh: Tak'ëp né hë rakarën paawä P'op Hagä Do rah'yyb en'yyim. Ti hadoo né hë, dooh rah'yy gah'ood bã P'op Hagä Do h'yyb däng do hã.

³ Dooh rah'yy gah'ood bã nyy da P'op Hagä Do bad'oo baad ji bahado däk hyb n'aa ta matym gó. Ratyw n'aa esoos nyy da rabad'oo, sa daaj hë baad rabahado padëek hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa, dooh rakarën bã ragado bã P'op Hagä Do benyyw däk doo, baad ji bahado däk hyb n'aa ta matym gó.

⁴ Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do tado wäd bã ji tah'yyb mahüüm doo, Kristo an'oo bã. Ti hyb n'aa, sahõnh hë Kristo hã h'yy ka'eeh doo, baad rabahado padëek hÿÿ kä P'op Hagä Do matym gó.*

⁵ Hahÿÿ da Mosees erii wät do paa ta ky n'aa jaw'yyk do hã hana do baad ji bahado

däk do ky n'aa: “Jé hahÿÿ hã kamejüü do moo wät doo, edëb né paawä da ta hyb n'aa”,† näng ta kyyh.

⁶⁻⁷ Ta see hadoo Mosees kyyh seeh, ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad P'op Hagä Do matym gó ji bahado däk do ky n'aa. Hahÿÿ da ta kyyh: “Hahÿÿ da medoo manäh, ‘Jaa hasëek pé hÿ pong jé? Jaa hahyng pé t'öp dejëp do rababong bã?’ ” näng mäh. Hahÿÿ d' tahanäng pé Mosees kyyh: Dooh hyb n'aa pé Kristo bahyng ji an'oo bã.‡ Dooh hyb n'aa pé dejëp do mahang Kristo ganyyh ji an'oo bã.§

⁸ Hahÿÿ da takerii däk: “Dawëe nado a mahänh panyyg hanäm doo. A h'yyb gó tabawät, a kyyh hã tabawät”,** näng kerih doo.†† Ta ti né hë ti panyyg hanäm do ji ky daheeh do pan'aa, äã maher'ood hõm doo.

⁹ Hahÿÿ da äã panäk sahõnh hã: T'öp, a h'yyb gó naa ta wób ramaa napäh bã, “Jesus né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, manoo bã, dejëp do mahang ganä wät P'op Hagä Do an'oo bã baad a h'yyb gó maky dahé bã na-ääj hë, tii bã õm da P'op Hagä Do ed'ëep nesaa do mahänh, õm da ted'ëep ta wë.

¹⁰ Ji tawén ed'ëep, ji h'yyb gó né hë ji ky daheeh do hyb n'aa baad ji bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ji tawén ed'ëep na-ääj hë, ji noo me ji her'oot do hyb n'aa, “Jesus né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.”

¹¹ Tii da né hë takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “Sahõnh hë né hë ta hã h'yy kasadä doo, dooh da ranu mebyy bã”,‡ näng P'op Hagä Do kyyh.

¹² Séd hã P'op Hagä Do gadoo ta hã h'yy kasadä doo, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ääj hë. Sét né hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hë sa wahë n'aa. Baad taky n'aa edëng sahõnh hë ta hã ky n'aa

⁺⁺⁺ **9:33** Jerusarënh panang ti **Sijôn**. Isaraéw buuj na-ääj hë kä ramaneëej kån **Sijôn**. §§§ **9:33** Isajas 8.14, 28.16 daheeh ta ti kerii däk. Jesus ky n'aa né ti pä ky n'aa gó teh'üüm doo. Hajök Isaraéw buuj sa hã, dooh paawä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do dajëb bã b'aa kajatsëk do hã. Ky n'aa kawas'ee däk sa hã b'aa hã dajëp doo. Ti hyb n'aa Jesus rawén makyys, rawén ganadoo. Panyyg gó Isajas erii wät doo da, hajök Isaraéw buuj ratsyym poo heo do hadoo. * **10:4** Hahÿÿ da na-ääj hë tahajaa ji erii bã tii: “Kristo hã takaja däk Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa, sahõnh hë Kristo hã h'yy ka'eeh doo, baad rabahado padëek hÿÿ kä P'op Hagä Do matym gó.” † **10:5** Rewitikos 18.5 ‡ **10:6-7** Dooh hyb n'aa pé Kristo bahyng ji an'oo bã, Kristo ewäd hyng do hyb n'aa. § **10:6-7** Dooh hyb n'aa pé dejëp do mahang Kristo ganyyh ji an'oo bã, Kristo ganä wäd kån do hyb n'aa. ** **10:8** Nahejooj baad ji bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, kerih do hã ji bahapäh. †† **10:8** Dew-Teronom 30.14 ‡‡ **10:11** Isajas 28.16 hã takerii däk tii. Dooh da ranu mebyy bã ta matym gó rabë bã, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, tahanäng pé tii.

ets'ëë doo.

¹³ Tii d' tawén hadoo, hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa: “Sahõnh hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä ky n'aa ets'ëë doo, wë ÿÿ da sa h'yyb tym edëp ÿ an'oo bä.”§§

¹⁴ Ti hado né paawä, nyy d' raky n'aa etsëë g'eeh, dooh ta hä rah'yy kae bä? Nyy da Jesus Kristo hä rah'yy ka'eeh da g'eeh, dooh raky n'aa napëë bä ta ky n'aa? Nyy da raky n'aa napäh da, tananny bä ta ky n'aa sa hä maher'oot doo?

¹⁵ Nyy da rabaher'oot P'op Hagä Do panyyg hanäm do ta wób sa hä, P'op Hagä Do manejo bä ramaher'oot hyb n'aa? Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do hä ta ti ky n'aa: “Taw'ääts hë, baad ub ta ti panyyg hanäm do panäg n'aa kajaa doo”,*** näng kerih do hä.

¹⁶ Taw'ääts hë né paawä tii, dooh sahõnh hë Isaraéw buuj ragado bä P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Tii da né hë Isajas her'oot do paah. Hahÿÿ d' mä ta kyyh P'op Hagä Do hä: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, dooh raky dahé bä ër her'oot doo”,††† näng mäh.

¹⁷ Ti hadoo né hë, ji h'yy ka'eeh doo, panyyg hanäm do ji maa newëë do hä tabana. Kristo kyyh né hë ti panyyg hanäm doo.

¹⁸ Hÿÿ kä, hajök Isaraéw buuj rah'yy kana'eeh do hyb n'aa ÿ eanh hahÿÿh: Dooh g'eeh rapanyyg enä hõm Kristo ky n'aa hä? Rapanyyg enä hõm né hë. Hahÿÿ P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do hä rapanyyg enä hõm né hë ji bahapäh:

“Badäk hahÿÿ bä haw'ääts hë sa kyyh këh ÿ n'aa bawäd däk. Dawëë sa kyyh kaja däk këh ÿ n'aa hä.”†††

¹⁹ Hÿÿ kä, rapanyyg enä hõm né paawä, dooh apäh Isaraéw buuj rah'yy genä bä Kristo ky n'aa hä, rawén ganadoo? Dooh. Dooh tii d' tado bä. Pooj jé dó hahÿÿ da paa Mosees baher'oot P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj sa hä:

“Ta wób buuj hä da, p'ooj ub karapé haa nadoo do hä,

§§ 10:13 Jowéw 2.32 *** 10:15 Isajas 52.7 ††† 10:16 Isajas 53.1 ††† 10:18 Saaw-Mo 19.4 §§§ 10:19 Dew-Teronom 32.21 * 10:20 Isajas 65.1 † 10:21 Isajas 65.2. Isaraéw buuj rapanyyg enä né paawä, rah'yy genä né paawä, ranabuj keh'üüm do hyb n'aa rawén ganadoo Kristo ky n'aa hanäm doo. * 11:3 1 Reis 19.10, 14 † 11:4 1 Reis 19.18

bë da h'yy kajew'ëës ÿ an'oo bä.

ÿ anoo da bë kawajään ta wób buuj wë bë hä h'yy gatemah doo”,§§§ näng mäh.

²⁰ Ta jawén, baad ub Isajas baher'oot paa P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj nadoo do ky n'aa hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

“Hä ÿ hyb n'aa napeet do paa ÿ d' rawyyd kän sa h'yyb me.

ÿ kametä däk hä ÿ hyb n'aa napeet do paa hä”,* näng mäh.

²¹ Isaraéw buuj ky n'aa hä kä hahÿÿ da Isajas erii wät P'op Hagä Do kyyh:

“Moh ÿÿ ÿ an'oo had'yyt paa nabuj keh'üüm do sa wë,

hä ÿ h'yy kawereem do sa wë, ÿ masa do hyb n'aa paawä.”†

11

Isaraéw buuj ta jawén P'op Hagä Do t'yyd mehÿÿn do ky n'aa hahÿÿh

¹ Hahÿÿ da ÿ eanh hÿÿ kä: P'op Hagä Do mak'yyts kän g'eeh ta karapee, Isaraéw buuj? Dooh. Dooh P'op Hagä Do mak'yyts bä. Bë hegää ÿÿh. ÿ na-ääj hë Isaraéw buuj, Abaraäm makü panaa seeh, Bën-Jamih 12 hedoo do Isaraéw taah see panaa ÿÿh.

² Dooh P'op Hagä Do mak'yyts bä ta karapee p'ooj ub tasëew hõm doo. Bë hapäh né hë P'op Hagä Do kyy kerih doo gó P'op Hagä Do hä Eriij her'oot do paah. Hahÿÿ da Eriij makü kyyh P'op Hagä Do hä, Isaraéw buuj taky n'aa tapaa bä:

³ “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, radejëeb kän sahõnh hë a ky n'aa rod hedoo doo. Rarejä bëeh a wë ji ma ejuu do tyng. Sét né hë ÿ mad'aak a ky n'aa rod sa see paah. ÿ na-ääj hë hÿÿ kä rakarën radaj'ëep”,* näng mä Eriij kyyh.

⁴ Ti m' hahÿÿ da P'op Hagä Do ky gadoo Eriij: “ÿ asëew däk tsyt hë wë ÿÿ 7 miw ajyy. Ta ti dooh sa taron nuu me rehyy bë bä

ta wób sa kabarii Baaw häd näng do wë”,† näng mä P'op Hagä Doo.

⁵ Ti hadoo né hë da hë. P'op Hagä Do asëew hõm Isaraéw buuj sa wób, sa wë taky enyym do hyb n'aa.

⁶ Hÿÿ kä, sa wë taky enyym do hyb n'aa tado bä P'op Hagä Do wén sëew hõm tii, dooh sa daaj hë baad hadoo do ramoo bok do hyb n'aa tado bä. Ji moo wät do hyb n'aa tado bä paawä, tii bä dooh ji wë taky enyym do hyb n'aa had'yyt hë tado wäd bä.

⁷ Hahÿÿ da tabawät, da hë, Isaraéw buuj mahang: Dooh Isaraéw buuj rawyyd bä ti resoos doo.‡ Jáãm hë sa wób, P'op Hagä Do asëew hõm do rawyyd kán tii. Ta wób dooh rah'yy gah'ood bä. Abaa padëek sa h'yyb P'op Hagä Do an'oo bä.

⁸ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh do hä takerii däk sa ky n'aa:

“Dooh rah'yy gah'ood bä P'op Hagä Do an'oo bä.

Matym enä né paawä, dooh sa h'yyb gó rahapëe bä.

Nabuu enä né paawä, dooh ramaa napëe bä.” §

⁹ Dawi na-ãäj hë her'oot paa Isaraéw buuj h'yy ganahoot do sa ky n'aa. Hahÿÿ da ta kyyh sa ky n'aa hä, P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëe bä:

“Man'oo sa tä, sa waa tak'ëp hanaak do na-ãäj hë,

h'yy kanap'eed gó rababok tan'oo bä, raganadaa bä baad nadoo do rabahoop hyb n'aa,

nesaa do ramoo bok do sãm ragadoo hyb n'aa kä.

¹⁰ Man'oo sa matym gabah'ũũd däk, rana-hapäh hyb n'aa.

Man'oo ta wób karom rabahadoo hyb n'aa.”**

¹¹ Isaraéw buuj rah'yy kana'eeh do hyb n'aa, dawëe P'op Hagä Do mahãnh raba-boo däg had'yyt hë g'eeh hÿ jawén? Dooh. Dooh da raboo däg had'yyt hë dawëe P'op Hagä Do mahãnh. Jesus ky n'aa raganadoo

do hyb n'aa, resõõts hõm do hyb n'aa, ta wób, Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do edëeb kán hÿÿ kä ta wë, sa wë Isaraéw buuj rah'yy kajew'ëes hyb n'aa.††

¹² Isaraéw buuj resõõts hõm do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa edëe kán hÿÿ kä badäk hahÿÿ bä habong do Isaraéw buuj nadoo doo. Isaraéw buuj raganadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do sa hä tanoo do paawä, baad P'op Hagä Do ky n'aa edëe kán hÿÿ kä Isaraéw buuj nadoo doo. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, bë hyb n'aa newë nyy da tak'ëp ti bahãnh baad ub tabahadoo sahõnh hë ër hä, p'aa hënh P'op Hagä Do wë Isaraéw buuj rah'yy kawereem bä kä, Jesus hä rah'yy kae padëek bä kä.

¹³ Bëeh, Isaraéw buuj nadoo do hä ÿ maher'oot hÿÿ kä. ÿ Kristo asëew hõm, ÿ tamejũũ, Isaraéw buuj nadoo do mahang ta ky n'aa ÿ ma metëek hyb n'aa. Ti hyb n'aa tak'ëp ÿ kamahãnh ta ti hä ÿ tamejũũ doo, tak'ëp ÿ wén hyb n'aa tam'aa.

¹⁴ Tii d' ÿ wén d'oo, ÿ karën ÿ an'oo bä paawä wakán ÿ wób, Isaraéw buuj, bë wë rah'yy kajew'ëes. Bë wë rah'yy kajewëets bä, rat'yyd kamehĩn, Jesus hä rah'yy ka'eeh ÿ karën paawä, sa wób rabadëp hyb n'aa.

¹⁵ Da hë hajök Isaraéw buuj P'op Hagä Do etyn hõm ta mahãnh, Jesus raganadoo do hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ti nuuj jé, hajök Isaraéw buuj nadoo do wób, ta majĩ hedoo do paah, tii kä ratyw n'aa nyy däk P'op Hagä Do najiis rabahadoo hyb n'aa kä. Ta jawén, Isaraéw buuj rat'yyd kamehĩn bä kä, Kristo hä rah'yy kae bä kä, p'aa hënh da P'op Hagä Do gadoo ti ta wë. Tak'ëp tabahetsooh da ti noo gó kä. Dejëp do paa genä bong do hadoo da tii!

¹⁶ Panyyg ky n'aa gó bë ÿ maher'oot Isaraéw buuj ky n'aa: Tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däg bä pãw pan'aa uuh ta hä kan'oo däk doo, tii bä tsyt hë na-ãäj hë ta wë kasëew däk sahõnh hë mad'aak doo. Tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk do tado bä

‡ 11:7 Isaraéw buuj ratyw n'aa esoos, baad rabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. § 11:8 Dew-Teronom 29.4, Isajas 29.10 ** 11:10 Saaw-Mo 69.22-23 †† 11:11 Rah'yy kajew'ëes bä da rat'yyd kamehĩn, tii bä da Jesus ragadoo.

joom patuuh, tii bā tsyt hē ta wē kasēew dāk na-āāj hē joom moo sahōnh hē.‡‡

17 Joom oriib hād nāng do hadoo P'op Hagā Do karapee, Isaraéw buuj. P'op Hagā Do gekyd hōm joom moo wób. Tii bā bēē kā, Isaraéw buuj nadoo doo, oriib hād nāng do daap hawāng do moo hadoo do tets'aa dāk joom tēeg heh'āat hā, joom moo heh'āat do mahang. Ta tæg, joom kóm hana doo, tabēs hỹỹ kā bē hā na-āāj kā. §§

18 Tii d' tahadoo do hyb n'aa, bē mak'yyts manā joom moo hedoo do P'op Hagā Do gekyd hōm doo, Isaraéw buuj. Bē h'yy kasabé manāh. Bē hyb n'aa newē hahỹỹh: Doo h bē tado bā joom patuuh hej'oonh doo. Joom patuuh ti bē hā hej'oonh doo.

19 Hahỹỹ da apāh h'yy kasab'ee doo gó bē see ky hadoo hā yỹ: “P'op Hagā Do gakyd hōm joom moo wób, Isaraéw buuj, yỹh, Isaraéw buuj nadoo doo, joom hā tabats'aa dāk hyb n'aa, y tagadoo hyb n'aa”, nāng apāh bē see kyyh.

20 Te hub né paawā tii, P'op Hagā Do wén gekyd hōm tii, rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. Ōm P'op Hagā Do wén gadoo Kristo hā mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'āāts hē mahyb n'aa eām, a hā hē h'yy kasabé manāh.

21 P'op Hagā Do t'yyd manehiīn bā joom mooh, Isaraéw buuj h'yy kana'eeh doo, ōm na-āāj hē dooh da tat'yyd mehīīn bā P'op Hagā Do mahyb n'aa eréd hōm bā.

22 Bē hyb n'aa newē hahỹỹh: Ky enyyw né paawā P'op Hagā Do ji wē, dooh tahaja bā ji manesuj bā. P'op Hagā Do ky n'aa ety wāt Isaraéw buuj Kristo ganadoo doo. Ky ennym bē hā Isaraéw buuj nadoo doo. Taky enyyw had'yyt hē bē hā, bē manabaan bā hahỹỹh: Jāām hē taky ennym do hyb n'aa bē tawén gadoo. Ta ti bē mabaan bā, bē hā hē bē du do bā bē h'yy ka'eeh, bē na-āāj hē P'op Hagā Do etyn hōm da, joom moo ji

gakyd hōm do hadoo.

23 Isaraéw buuj h'yy kana'eeh do paa rah'yy kawereem bā, p'aa hēnh rah'yy ka'eeh hyb n'aa kā, tii bā P'op Hagā Do gadoo p'aa hēnh tii, joom moo joom tēeg hā ji ets'aa dāk doo da. P'op Hagā Do hajaa tii d' tadoo bā sa hā.

24 Bēeh, daap hawāng do b'aa oriib moo hedoo doo, P'op Hagā Do gakyd bēeh, tii bā bē tets'aa dāk joom oriib hād nāng do heh'āat do tēeg hā, joom moo nahado né paawā bē p'ooj ub. Ta tii da P'op Hagā Do haja bā tamoo wād bā, ta bahānh tahajaa Isaraéw buuj, joom oriib heh'āat do moo hedoo doo, p'aa hēnh tets'aa bā ta tēeg hā.***

Ta jawén Isaraéw buuj P'op Hagā Do ed'ēep do ky n'aa hahỹỹh

25 Wakān haa hedoo doo, y karēn bē bahapāh hahỹ pooj jé ji nahapāh nā doo, bē hā hē bē h'yy kasabé mahānh: Hajōk Isaraéw buuj wób nabuj keh'ūūm dó, dooh Jesus hā rah'yy gah'ood nā bā, sahōnh hē ta ti Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagā Do hā h'yy ka'eeh do pan'aa ta hā rah'yy kae padäg bā kā.

26 Ta ti kajaa bā kā, P'op Hagā Do ed'ēep da ta wē sahōnh hē Isaraéw buuj. Tii da né hē P'op Hagā Do kyy kerih do her'oot:

“Panang Sijōn††† hād nāng doo bā naa kajaa da ji h'yyb tym dēeb.

Tado hōm da P'op Hagā Do ganen'aak do Isaraéw panaa ramoo bok doo.

27 Hahỹ ti sa hā y ky n'aa enooh doo, sa hā y bad'oo doo, nesaa do sa h'yyb gó hanāng do y ado hōm bā kā”,‡‡‡ nāng P'op Hagā Doo.

28 Jesus Kristo ky n'aa hanām do ra-ganadoo do hyb n'aa, P'op Hagā Do ma-jīī dó ti Isaraéw buuj, bēeh, Isaraéw buuj nadoo doo, tyw n'aa enāh hyb n'aa, Kristo

‡‡ 11:16 Hahỹỹ d' tahanāng pé tii: Tsytt hē P'op Hagā Do wē kasēew dāk paa Abaraām, Isak, Jakóh, Isaraéw buuj sa wahē n'aa. Ti hyb n'aa sa panaa na-āāj hē kasēew bong tsyt hē ta wē. Hahỹ na-āāj hē: Tsytt hē P'op Hagā Do wē kasēew padēek jāām hē pooj jé Kristo hā h'yy ka'eeh doo. Isaraéw buuj né tii. Ti hyb n'aa, tsyt hē P'op Hagā Do wē kasēew padēek sahōnh hē pooj jé h'yy ka'eeh do sa wakān. §§ 11:17 Hahỹỹ d' tahanāng pé tii: P'op Hagā Do asog hōm Isaraéw buuj wób. Isaraéw buuj nadoo do tagadoo sa jawén buuj. Hỹỹ kā ti ragado dāk na-āāj hē sa sii Abaraām hā, Abaraām panaa hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do paah. *** 11:24 P'aa hēnh P'op Hagā Do hajaa tagadoo ta wē Isaraéw buuj Jesus hā rah'yy kae bā kā, tahanāng pé tii. ††† 11:26 Jerusarēnh hād see ti *Sijōn*. Isaraéw buuj ti na-āāj hē ramaneēnh *Sijōn*. ‡‡‡ 11:27 Isajas 59.20-21, 27.9, Jeremij 31.33-34.

hã bë h'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti hadoo né hẽ, P'op Hagä Do asëew hõm do hyb n'aa sa wahë makũũh, P'op Hagä Do kamahñ had'yyt hẽ Isaraéw buuj, sa wahë makũũ hã taky n'aa enooh do hyb n'aa.

²⁹ Tii d' tawén hadoo, dooh P'op Hagä Do ado hõm bã sa hã tanoo do paah. Dooh na-ãñj hẽ tah'yy kahỹỹd bã tasëew hõm do sa hã.

³⁰ Isaraéw buuj raky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do t'yyd mehĩĩn bëeh, p'ooj ub ta hã ky nadah'eeh doo.

³¹ Hỹỹ kã, Isaraéw buuj na-ãñj hẽ raky nadaheeh do wób rabahado padëek do hyb n'aa kã, P'op Hagä Do t'yyd mehĩĩn da sa hã, bë P'op Hagä Do t'yyd mehĩĩn doo da.

³² Sahõnh hẽ badäk hahỹỹ bã habong do nabuj keh'ũũm, P'op Hagä Do metä kãn. Dooh sa daaj hẽ rahaja bã rakedëeb bã, ti hyb n'aa P'op Hagä Do t'yyd mehĩĩn sahõnh hẽ.

P'op Hagä Do Paw-Ro j'aa etsë do ky n'aa hahỹỹh

³³ Tak'ëp né hẽ P'op Hagä Do ky enyym! Tak'ëp baad ub sahõnh hẽ tamoo wät doo. Sahõnh hẽ P'op Hagä Do hapäh. Dooh ji haja bã ji h'yy ganyy bã nyy da P'op Hagä Do h'yyb däng tamoo wät doo. Dooh ji haja bã ji h'yy gah'ood bã h'ëed hyb n'aa

P'op Hagä Do bad'oo tamoo wät doo.

³⁴ “Dooh hapäh pé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb.

Dooh maher'oot pé ta hã nyy da tabad'oo.”§§§

³⁵ “Dooh hanoo pé P'op Hagä Do hã, tamab'aanh péh!”*

³⁶ Tii d' tawén hadoo, sahõnh hẽ ta hanaa had'yyt hẽ.

Ti né hẽ sahõnh hẽ mo haj'aa näng doo.

Ta no n'aa had'yyt hẽ.

Taw'ãäts hẽ ta hã ji j'aa etsëe had'yyt hẽ. Yỹ. Tii d' né hẽ. Taw'ãäts hẽ.

12

Tsyt hẽ P'op Hagä Do wë ji awät do ky n'aa hahỹỹh

¹ Ti hyb n'aa kã wakãn haa, P'op Hagä Do ër tat'yyd mehĩĩn do hyb n'aa, tak'ëp yỹ

§§§ 11:34 Isajas 40.13 * 11:35 Jóh 41.11

betsëe bë kan'oo däk hyb n'aa P'op Hagä Do hã, ta wë bë baboo had'yyt hẽ hyb n'aa. Taw'ãäts hẽ tsyt hẽ, nesaa do mahñh, tagen'aak doo da bë babok. Tii da né hẽ P'op Hagä Do ji hyb n'aa jewyyg heh'äät doo. Tii da né hẽ ta Sahee karën P'op Hagä Do ji hyb n'aa jaw'yyk.

² Bë aboo manä badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do rababok doo da. Bë an'oo bë P'op Hagä Do h'yyb h'ỹỹt, papuuj, P'op Hagä Do karën do bë hyb n'aa newëe hyb n'aa. Tii bã bë hapäh da P'op Hagä Do karën doo. Taw'ãäts hẽ, baad had'op, P'op Hagä Do tsebë hanoo do ti P'op Hagä Do karën doo.

³ Taky enyym doo gó y P'op Hagä Do asëew hõm do hyb n'aa ta mejũũ do y bahadoo hyb n'aa, hahỹỹ da y etsëe bë hã: Bë kawehëe manä bë hã hẽ. P'op Hagä Do anoo do pénh bë h'yy ka'eeh doo, bë hyb n'aa newëe.

⁴ Hahỹ hyb n'aa ta ti y etsëe bë hã: Sét hẽ né paawä ji, hajõng ji hã hanäng doo, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo doo, ji matym hedoo doo. Ta see ti ji mooh moo wät doo. Ta see ti ji tsyym bad'oo doo. Ta see pan'aa ji matym, ta see pan'aa ji nabuuj.

⁵ Ti hadoo ër hã: Hajõk né paawä ëer, sét hẽ Kristo hub hadoo ëer, sét hẽ Kristo karapee ëer, ta hã ër h'yy kata däk do hyb n'aa. Hajõk né paawä ëer, séd hã ër kata däk ër da hadoo do hã, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo do séd hã ji hã takata däk doo da. Ti hyb n'aa, bë kawehëe manä bë hã hẽ y wén näng.

⁶ Ta ky enyww gó P'op Hagä Do an'oo däk ër hã ta Sahee hejój gó ji hajaa doo. Ër hã tetyn hõm ta Sahee ky gabuuj gó ër hajaa doo. Ti hyb n'aa kã, ër see hã P'op Hagä Do an'oo däg bã P'op Hagä Do metëeh do ta wób hã tamaher'oot hyb n'aa, taw'ãäts hẽ ta h'yy ka'eeh do pénh tamaher'oot tii.

⁷ Ji hã tan'oo däg bã ta wób ji masa doo, tii bã taw'ãäts hẽ ji masa né hẽ. Ji hã tan'oo däg bã ta wób ji ma metëek hyb n'aa, taw'ãäts hẽ ji ma metëek né hẽ.

⁸ Ji hã tan'oo däg bã ta wób ji h'yyb en'yym hyb n'aa, tii bã taw'ãäts hẽ ji h'yyb en'yym né hẽ ta wób. Ji hã tan'oo däg bã

bedoh do sa hã ji masa hyb n'aa, taw'ãäts hẽ baad né hẽ ji masa. Ji hã tan'oo däg bä ta wób sa wahë n'aa ji bahadoo hyb n'aa, taw'ãäts hẽ h'yyb hedoo doo me ji bag'ãäs. Ji hã tan'oo däg bä ta wób ji t'yyd mehĩn hyb n'aa, taw'ãäts hẽ tsebee gó tii d' ji bad'oo.

⁹ Taw'ãäts hẽ bẽ h'yyb gó naa bẽ kamahñ bẽ da hadoo doo. Bẽ kamahñ manä nesaa doo. Taw'ãäts hẽ baad hadoo do bẽ kamahñ had'yyt hẽ.

¹⁰ Taw'ãäts hẽ ji wakãñ baad ji kamahñ doo da bẽ kamahñ bẽ da hadoo doo. Bẽ wehë bẽ da hadoo doo, bẽ hã hẽ bẽ kaweh'ëh do bahñh.

¹¹ Taw'ãäts hẽ tak'ëp bẽ hyb n'aa tam'aah P'op Hagä Do wẽ bẽ moo bok do hã. Bẽ h'yyb nahũj manäh, bẽ moo nahũj manäh. Taw'ãäts hẽ bẽ h'yyb gó naa, h'yyb hedoo doo me bẽ moo boo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wẽ.

¹² Baad hadoo do bẽ gadoo da ta jawén bẽ bahapäh do hyb n'aa, taw'ãäts hẽ h'yyb tsebee gó bẽ aboo had'yyt hẽ. Taw'ãäts hẽ h'yyb jawyg gó bẽ gadoo baad nadoo do bẽ ahob bä. Bẽ eréd manä bẽ ky n'aa etsë doo.

¹³ Bẽ masaa bẽ wẽ hanäng doo me P'op Hagä Do karapee, tsyt hẽ ta wẽ kasëw bong doo, bedoh doo. Taw'ãäts hẽ baad bẽ gadoo bẽ tób yt nu kejäk doo.

¹⁴ Bẽ ky n'aa edë bẽ hã rejã doo. Taw'ãäts hẽ bẽ ky n'aa edë tii. Bẽ ky n'aa was'ee manäh.

¹⁵ Taw'ãäts hẽ bẽ tsebee tsebé do sa sii. Bẽ aód ha'oot do sa sii.

¹⁶ Taw'ãäts hẽ baad bẽ babok ta wób sa wẽ, séd bẽ h'yyb hedoo hyb n'aa. Sa bahñh bẽ nu gadäk bẽ edoo manäh. Taw'ãäts hẽ ta wób sa yd jé had'os do sa da bẽ h'yyb hedoo. Bẽ hajaa ta wób mahñh bẽ edoo manäh.

¹⁷ Baad nadoo do bẽ hã ramoo boo bä, bẽ mabaaj manä baad nadoo doo me. Taw'ãäts hẽ bẽ hyb n'aa newë nyy da baad hadoo do bẽ moo bok ta wób sa matym gó.

¹⁸ Taw'ãäts hẽ sahõnh hẽ bẽ hajaa doo me bẽ tyw n'aa esoos nyy da bẽ bad'oo, hanäm gó bẽ babok hyb n'aa sahõnh hẽ sa wẽ.

¹⁹ Wakñ haa hedoo do ÿ kamahñ doo, bẽ mabaaj manä baad nadoo do bẽ hã

ramoo bok bä. P'op Hagä Do ti hanoo ta ti hedoo do sãm. Tii da né hẽ kerih doo gó P'op Hagä Do kyyh:

“ÿ né hẽ ti ta sãm habaanh doo.

ÿ né hẽ ti baad nadoo do ta sãm hanoo doo”,* näng mä P'op Hagä Doo.

²⁰ P'op Hagä Do kyyh her'oot doo da né bẽ bad'oo. Hahÿ da ta kyyh:

“A majĩ asa bä,
man'oo ta hã ta waa.
Tahoo kaaj bä,
man'oo ta naëng.
Nu mebyng da tii bä,
baad nadoo tamoo wät do paa hyb n'aa.”†

²¹ Bẽ an'oo manä nesaa do j'aa ketsë bẽ hã. Taw'ãäts hẽ bẽ j'aa ketsë nesaa do hã baad hadoo doo me.

13

Hyb n'aa jewyk do sa hã ji ky daheeh do ky n'aa hahÿh

¹ Taw'ãäts hẽ bẽ sahõnh hẽ bẽ ky daheeh hyb n'aa jewyk do ji rabag'ãäs doo. Ta ti ÿ wén mejũ, dooh P'op Hagä Do ky gabuuj nadoo pé ji wahë n'aa. P'op Hagä Do né hẽ ti hanoo ji wahë n'aa rabahadoo hyb n'aa.

² Ti hyb n'aa sa wahë n'aa wẽ h'yy kawareem doo, P'op Hagä Do hanoo do wẽ né hẽ tah'yy kawareem. Tii d' hedoo do sa daaj hẽ raky n'aa katakyyk baad nadoo doo me.

³ Baad moo bok doo, dooh hyb n'aa rajeyÿm pé hyb n'aa jewyk do hedoo doo. Baad nadoo do moo bok do ti ti he'ÿÿm sa hã. Baad ub, neÿÿm doo gó ji karën bä ji awäd bä ji wahë n'aa wẽ, taw'ãäts hẽ baad hadoo do ji moo wät, tii bä ji wahë n'aa tsebé da ji wẽ. Ji moo wät do hã da raj'aa etsë tii bä.

⁴ P'op Hagä Do karom hadoo ji wahë n'aa hedoo doo, baad hadoo do ramoo bok hyb n'aa ji hã. Hÿÿ kä, baad nadoo do ji moo wäd bä, taw'ãäts hẽ ji eÿÿm sa hã, rahajaa do hyb n'aa ji rarejã. P'op Hagä Do karom, nesaa do moo bok do rejã do hadoo tii.

⁵ Ti hyb n'aa, taw'ãäts hẽ ji ky daheeh né hẽ ji wahë n'aa. Ji ranarejã hyb n'aa

* 12:19 Dew-Teronom 32.35 † 12:20 Proweh-Bijos 25.21-22

had'yyt hē nado ji ky daheeh. Ji wén ky daheeh na-ããj hē, ji h'yyb ji hã taky n'aa tapa mahãnh.

⁶ Ti hyb n'aa, ji gadoo do uuh ji an'oo had'yyt hē ji hãj n'aa bag'ããs do sa hã. Sa hã ji wén noo ta tii, P'op Hagä Do karom hadoo rabahadoo do hyb n'aa, raty kanewad had'yyt hē do hyb n'aa rabag'ããs do hã.

⁷ Taw'ããts hē bē an'oo né hē dajēer ji hãj n'aa bag'ããs do ramejũũ doo. Taw'ããts hē na-ããj hē baad ji weh'ēeh hyb n'aa jeryk do ji hã bag'ããs doo.

⁸ Bē kũüt enä manäh. Tabad'op hē bē kũüt enäh. Jããm hē ji da hadoo do ji kamahãnh do ti bē kũüt hado had'yyt hē sa wē. Ta ti ŷ wén her'oot, ta da hadoo do kamahãnh doo, taky dahé däk do hyb n'aa sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo.

⁹ Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo: “Aã manä ta see ŷÿm sii. Madajēeb manä a da hadoo doo. Etsēeg manäh. H'yyb däg manä a da hadoo do h'ēed hã.”* Ta ti ta ky n'aa jaw'yyk doo, ta ky n'aa jaw'yyk do wób na-ããj hē, hahÿ sēt hadoo do tamejũũ do hã takaja däk: “Makamahãnh a da hadoo doo, a hã makamahãnh doo da.”†

¹⁰ Jé kamahãnh doo, dooh baad nadoo do tamoo wäd bä ta da hadoo do hã. Ti hyb n'aa, jé kamahãnh do ky dahé däg kãn P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo.

¹¹ Taw'ããts hē bē ŷ maher'ood wät doo da bē babok, da hē er babok bä Kristo matēeh do ji gadaa had'yyt hē bē hapäh do hyb n'aa. Bē h'yy kanapeed manä ha'ÿÿh do rah'yy kanapeet doo da. Taw'ããts hē bē h'yyb hedoo, ji h'yyb nãm do hadoo. Er du doo noo gó Jesus hã er h'yy ka'eeh doo, hãd badawēet nä ta wē ji Kristo ed'ēep doo. Hÿÿ kã hãd edaa däk. Ti hyb n'aa taw'ããts hē bē h'yyb hedo bē ŷ maher'ood wät doo da bē babok hyb n'aa.

¹² Panyyg ky n'aa gó bē ŷ maher'oot tii: Edaa däk atsēm bahãnh doo, edaa däk tabawak, ti hyb n'aa, taw'ããts hē er erét badagyp hadoo do ji moo wät do paah.‡ Taw'ããts hē baad hadoo doo gó er babok, ta bag gó er babok do hyb n'aa. Ji kuman

hadoo ti baad hadoo doo, ta me nesaa do hã ji j'aa ketsē doo.

¹³ Taw'ããts hē baad er babok, adēb bä, ta bag gó, ji awät do hadoo. Taw'ããts hē dooh ji aoom bä jarakē hedoo do hã. Taw'ããts hē dooh ta bahãnh ji awēē bä na-ããj hē. Taw'ããts hē dooh er aã bä ji ŷÿm ji patug nadoo do sii. Taw'ããts hē dooh er moo boo nu meby n'aa nãng doo. Taw'ããts hē dooh er aboo bä séd ji h'yyb nahedoo doo gó ji da hadoo do hã, dooh ta wób hã er h'yy kajewēets na-ããj hē.

¹⁴ Bē an'oo Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus Kristo, bē h'yyb gó tabawäd had'yyt hē, bē tah'yyb mahũũm, Kristo bawät doo da bē babok hyb n'aa kã. Bē an'oo manä nesaa do ji h'yyb säg karēn do bē h'yyb gó tawäd bä, nesaa do bē moo boo mahãnh.

14

Nyy da ji bawät ji da hadoo do wē ky n'aa hahÿÿh

¹ Taw'ããts hē bē gadoo ji hã P'op Hagä Do karēn do hã baad h'yy ganehot nä doo. Bē ky kedag manä sa sii sa hã baad hadoo do p'ãã.

² Ta wób sa hã tahajaa sahõnh hē ji awēē bä. Tii d' nado ta wób sa hã. Baad h'yy ganehot nä do sa hã, dooh ji awēē bä ta dab.

³ Sahõnh hē haw'aa doo, sahõnh hē hawēh doo, taw'ããts hē dooh ramak'yyts bä ta dab nawēh doo. Ti hadoo ēnh ta dab naw'ēeh doo, taw'ããts hē dooh raky n'aa ety bä baad nadoo do hã ta dab haw'ēeh doo, P'op Hagä Do gado däk do hyb n'aa sahõnh hē haw'aa doo, sahõnh hē hewēh doo.

⁴ Karom ky n'aa gó bē ŷ maher'oot ta tii: Dooh taw'ããts hē tado bä ta see karom ji nabuuj gedo bä, baad tamoo nawäd bä ji edoo bä. P'op Hagä Doo, ta kariw n'aa ti taher'oot da baad tawäd bä, baad tanawäd bä. Baad däg da tabahadoo Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do hajaa do hyb n'aa baad had'yyt hē tabahado däk tan'oo bä.

⁵ Ta wób rahyb n'aa jew'yyk ta äh see ta äh wób mahãnh. Ta wób sa hã, séd uuh had'yyt hē ji äh. Ti hyb n'aa, taw'ããts hē

* 13:9 Esodo 20.13-15, 17, Dew-Teronom 5.17-19, 21 † 13:9 Rewitikos 19.18 ‡ 13:12 Badagyp hadoo doo, sahõnh hē nesaa pé tii.

baad bë bahapäh bë h'yyb gó h'ëed hyb n'aa bë bad'oo bë bahed'oo doo.

⁶ Ta ä see hyb n'aa jaw'yyk doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ëeh do hyb n'aa tii d' tabad'oo. Sahõnh hë hawëh doo, sahõnh hë hawa doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ëeh do hyb n'aa tii d' tabad'oo na-ããj hë, ta waa, ta tä hyb n'aa P'op Hagä Do hä taj'aa etsë do hyb n'aa. Ta dab nawëh doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ëeh do hyb n'aa tii d' tabad'oo na-ããj hë. P'op Hagä Do hä na-ããj hë taj'aa etsë tii.

⁷ Dooch ër daaj hë ër ta danäh ër do bä ër aboo bä, ër dajëb bä na-ããj hë. Dooch ji daaj hë ji h'yyb en'yym hyb n'aa ji awäd bä, ji dajëb bä.

⁸ Badäk hahÿÿ bä ër abok doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër h'yyb en'yym hyb n'aa tii, ër dajëb na-ããj né hë. Ti hyb n'aa kä, badäk hahÿÿ bä ër abok bä, ër dajëb bä na-ããj hë, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ma had'yyt hë ëër.

⁹ Ti hyb n'aa né hë Kristo wén dajëp, tawén ganä wät, sahõnh hë sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa, dejëp do sa wahë n'aa, edëp do sa wahë n'aa na-ããj hë.

¹⁰ Ti hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa bë ky n'aa etyy bë wakään hadoo do ta dab tabawëh do hyb n'aa? Bëë kä, baad h'yy ka'eeh doo, h'ëed hyb n'aa bë makyys bë wakään hadoo do ta dab tanawëh do hyb n'aa? Èr sahõnh hë, ër da kametä däk P'op Hagä Do matym gó ër taky n'aa etyy hyb n'aa, ër hä tabaher'oot hyb n'aa tagado bä, taganado bä ër moo bok do paah.

¹¹ Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó:

“Baad ÿ ky däng, dooh ÿ ky kahÿÿd bä”,
näng mä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
“sahõnh hë rabehyy b'ëeh da sa taron nu
paa me pój ÿÿ jé.

Sahõnh hë raj'aa etsë da P'op Hagä Doo”,
näng mä P'op Hagä Do kyyh.*

¹² Ti hyb n'aa kä, ër sahõnh hë, sét ken'yyh da P'op Hagä Do hä ër da kaner'oot ër babok do paa hä.

¹³ Ti hyb n'aa taw'ääts hë ër erét ër da hadoo do ër ky n'aa etyy doo. Taw'ääts hë

baad bë hyb n'aa matakä, tabad'op hë bë moo boo mahänh, tabad'op hë bë her'ood mahänh baad nadoo do hä h'yyb tatuk do bë seeh.

¹⁴ Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä ÿ h'yy kata däk do hyb n'aa, baad ub hëp ÿÿ gó ÿ bahapäh hahÿÿh: Ji awa do mahang, ji awëh do mahang, dooh ti hanäng pé baad nado wäd ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó hanoo doo. Baad ub ti sahõnh hë. Ti hadoo né hë, jé hahÿÿ da hyb n'aa newëë doo: “Hahÿÿ dooh ji awëë bä. Dooch P'op Hagä Do karën bä ji awëë bä”, tanoo bä ta h'yyb gó, tii bä taw'ääts hë nado tawëë bä. Baad nado däk ti ta hä.

¹⁵ Bë awa do hyb n'aa, bë awëh do hyb n'aa bë wakään hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do bë h'yyb rejä bä, tii bä dooh kamahän gó bë aboo booh. Bë an'oo manä bë awëh do hyb n'aa bë wakään hedoo doo, sa hyb n'aa Kristo dajëp doo, baad rawén h'yy kanae wät.

¹⁶ Ti hyb n'aa hahÿÿ etsëë bë hä: Bë adoo manä bë wakään hedoo do h'yyb rejää doo, baad né paawä ti bë hä. Taw'ääts hë bë h'yyb bë meso, baad hadoo do bë hä hyb n'aa, ta wób Jesus hä h'yy kana'eeh do bë raky n'aa rejä mahänh.

¹⁷ Ta ti ÿ wén etsëë bë hä, ji awa do hyb n'aa nado, ji nawa do hyb n'aa nado, ji eëëk do hyb n'aa nado tabag'ääs doo bä ji P'op Hagä Do gadoo. Ti nado P'op Hagä Do karën do ji hä. P'op Hagä Do ji tabag'ääs bä, takarën ta Sahee ji tah'yyb mahüüm do hyb n'aa baad ji bawät ta matym gó, h'yyb nyyw gó ji bawät ji da hadoo do wë, tsebee gó ji bawät na-ããj hë.

¹⁸ Ta tii da Kristo wë moo bok do rah'yyb en'yym P'op Hagä Doo. Baad ub da na-ããj hë ta wób raher'oot ta tii d' hawät do sa ky n'aa.

¹⁹ Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hë h'yyb nyyw gó ji bawät ji da hadoo do wë hanoo do hä ër h'yyb padëëk, ër moo booh. Taw'ääts hë ër h'yyb padëëk na-ããj hë ër moo bok ër da hadoo do masa do hä, Jesus hä ër h'yy ka'eeh do takah'üüm hyb n'aa.

²⁰ Bë rejä manä bë da hadoo do h'yyb gó P'op Hagä Do moo wät doo, bë awa do hyb n'aa, bë awëh do hyb n'aa sa hä baad nadoo

* 14:11 Isajas 45.23

doo. Tahaja né paawä sahõnh hē ji awa bā, ji awēē bā, dooh taw'ãäts hē tado bā ji awēē bā, ji awa bā ta see h'yyb panas'ēēh doo, baad tah'yy kanae wāt hanoo doo.†

²¹ Taw'ãäts hē dooh ji eēg bā uwa s'ēēb, taw'ãäts hē dooh ji awēē bā ji tā, ta ti ji da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do tah'yyb tatug bā. Taw'ãäts hē tabad'op hē er moo boo er da hadoo do baad nadoo do hā tah'yyb tatuk doo.

²² Baad tado bā a hā sahõnh hē hedoo pé ji awēē bā, uwa s'ēēb ji eēg bā, taw'ãäts hē tii. P'op Hagä Do hapäh a h'yyb. Mamejō manā ta wób ragadoo a hā pé baad hadoo doo. Ky n'aa kedēng jé ta hā hē ky n'aa kanatapaa doo, ta hā pé baad hadoo do p'ää.

²³ Tii d' nado h'yy ketyn doo gó ta tā tawēē bā, ta hā pé ji nawēh doo. P'op Hagä Do ky n'aa etyy da ta ti hedoo doo, h'yy ka'eeh doo me tanadoo do hyb n'aa tabad'oo doo. Sahõnh hē ji h'yy ka'eeh doo me nadoo do ji moo wāt doo, baad nado ti P'op Hagä Do matym gó.

15

¹ Taw'ãäts hē eēr, baad P'op Hagä Do hā h'yy kasadä doo, er gadoo, er masa er da hadoo do baad nado nä P'op Hagä Do hā h'yy kasadä doo. Taw'ãäts hē dooh er karēn do jawén er abooh.

² Taw'ãäts hē er sahõnh hē er h'yyb en'yyim er wakään hedoo doo, baad tabadoo hyb n'aa sa hā, baad P'op Hagä Do hā rah'yy kasadä hyb n'aa kä.

³ Kristo na-ãäj hē, dooh ta daaj hē tah'yyb en'yyim do jawén nado paa tabawät. Ta wób tamasa hyb n'aa paa ti tabawät, hahÿ kerih do paa metēēh doo da né hē: “Jó ÿÿ tabadäng òm raky n'aa rejää doo. ÿ né hē gado däk, a hā tanadäng hyb n'aa”,* näng kerih do paah.

⁴ Sahõnh hē P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerii däk doo, takerii däk er tama metēēk hyb n'aa, h'yy ganajēng doo me, ta kyy kerih doo gó hana do ji h'yyb näm doo me

er gada hyb n'aa baad hadoo do er hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

⁵ P'op Hagä Do hā, ji h'yy ganajēng do hanoo doo, ji tah'yyb en'yyim doo, ÿ ky n'aa etsēē, séd bē h'yyb hedo had'yyt hē tan'oo bā, Kristo Jesus bawäd wāt doo da bē babok hyb n'aa,

⁶ sét hadoo doo me bē h'yyb, sét hadoo doo me bē kyyh, P'op Hagä Doo, er Wahē N'aa Jesus Kristo Yb, bē j'aa etsē hyb n'aa kä.

⁷ Ti hyb n'aa kä, taw'ãäts hē bē gadoo bē da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh doo, bē Kristo gado däk doo da. Taw'ãäts hē tii da bē bad'oo P'op Hagä Do kawehēē däk hyb n'aa.

⁸ Bē hyb n'aa newē bē ÿ maher'oot doo: Kristo bana kån Judah buuj tamasa hyb n'aa, te hub né hē P'op Hagä Doo, tametēēh hyb n'aa, Judah buuj sa wahē makūū hā P'op Hagä Do ky däng do takaja däk hyb n'aa,

⁹ Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do raj'aa etsē hyb n'aa, sa wē tat'yyd mehīn do hyb n'aa. Tii da né paa takerii däk ta ti ky n'aa:

“Ti hyb n'aa a hā ÿ j'aa etsē da Judah buuj nadoo do mahang.

Òm ÿ ma ejäm da.”†

¹⁰ Hahÿÿ da na-ãäj hē takerii däk:

“Bēēh, Judah buuj nadoo doo, bē tsebee P'op Hagä Do karapee sa sii, Judah buuj sa sii.”‡

¹¹ Hahÿÿ da na-ãäj hē takerii däk:

“Bēēh, Judah buuj nadoo doo, bē j'aa etsēē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo. Sahõnh hē badäk hahÿÿ hā habong doo, bē j'aa etsēē ta hā.”§

¹² Hahÿÿ d' paa Isajas baher'oot:

“Ganyyh da Jesé panaa mahang

† **14:20** Hahÿÿ d' apäh Paw-Ro hanäng péh: Ji awēē bā ji da hadoo do tayy doo, ji h'yyb tatuk tabawēh hyb n'aa ta hā pé ji nawēh doo. Tii bā ta hā hē, ta daaj hē ta h'yyb ky n'aa tapaa, tii d' tabad'oo do hyb n'aa. Tii bā teréd hõm Jesus hā tah'yy ka'eeh doo, ta daaj hē, ta hā hē ta h'yyb ky tapaa do hyb n'aa, baad nado tamoo wāt ted'oo do hyb n'aa. * **15:3** Saaw-Mo 69.9 hā takerii däk ti P'op Hagä Do hā kahe'oot do paah. † **15:9** 2 Samuēw 22.50, Saaw-Mo 18.49 ‡ **15:10**

Dew-Teronom 32.43 § **15:11** Saaw-Mo 117.1

Judah buuj nadoo do bag'ããs doo.
Ta hã da rah'yy kasadã.”**

¹³ P'op Hagä Do hã, baad taky n'aa enooh do ji gada hanoo do hã ÿ ky n'aa etsëë bë h'yy gadajang tan'oo bã, h'yyb nyyw gó bë babok tan'oo bã bë hã, ta hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ta ti ÿ wén ky n'aa etsëë, ta Sahee hejój me tan'oo bã baad ub had'yyt hë bë gada hyb n'aa ër hã taky n'aa enooh doo.

¹⁴ Wakãn haa hedoo doo, baad ÿ bahapäh hahÿ hëp ÿÿ gó: Bë ky enyyw had'yyt né hë bë da hadoo do wë, baad bë bahapäh nyy da P'op Hagä Do karën ji bawät, baad bë bahajaa bë maher'oot bë da hadoo doo, baad rababok hyb n'aa.

¹⁵ Ti hadoo né hë, dooh né hë ÿ ky n'aa eãm bã bë ÿ ma erii wät do hã, ta ti bë mabaan mahãnh. Tii da bë ÿ wén ma erii wät, ta ky ennym doo gó P'op Hagä Do anoo do hyb n'aa hã ÿÿ,

¹⁶ Judah buuj nadoo do mahang Kristo Jesus panäg n'aa ÿ bahadoo hyb n'aa. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh doo, P'op Hagä Do matym n'aa manaa do hadoo ÿÿh. Judah buuj nadoo do hã ÿ maher'oot P'op Hagä Do panyyg hanãm doo, P'op Hagä Do matym n'aa hadoo P'op Hagä Do gen'aak do rabahadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó moo wät do hyb n'aa, tsyt hë nesaa do mahãnh kasëew hõm do rabahadoo hyb n'aa kã.

¹⁷ Ti hyb n'aa, ti anäng ÿ h'yy kasab'ee do pan'aa Kristo Jesus hejój gó P'op Hagä Do wë ÿ moo wät do hyb n'aa.

¹⁸ Ti hadoo né hë, jããm hë ÿ h'yy kasab'ee ÿ moo wät do hã Kristo moo wäd wät do hyb n'aa. Ta ky n'aa sa hã ÿ maher'oot do hyb n'aa, sa mahang ÿ moo wäd wät do hyb n'aa, Kristo an'oo bã Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do hã raky daheeh hyb n'aa.

¹⁹ Ta heen n'aa hejój gó, meuj n'aa näng do hejój gó, P'op Hagä Do Sahee hejój gó ÿ moo wäd wät sa mahang. Jerusarënh bã naa, Iririko häd näng do häj n'aa bód hënh kã baad ÿ baher'ood hõm sahõnh hë sa hã Kristo panyyg hanãm doo.

²⁰ Hahÿÿ da had'yyt hë ÿ bahed'oo: ÿ karën ÿ maher'oot Kristo ky n'aa ta wób ranaher'oot nä bã, ta wób ramoo bok do jó ÿ moo nawät hyb n'aa.

²¹ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii däk doo da ÿ karën ÿ bad'oo. Hahÿÿ da takerii däk:

“Panyyg tamah do rahapäh da,
Ta ky n'aa nanapäh do h'yy kadew'uuh da.”††

²² Raky n'aa nanapäh nä bã ÿ maher'ood hõm do hyb n'aa Kristo ky n'aa, dooh paa tahaja bã bë wë ÿ hegãã bã.

²³ Hÿÿ kã, ÿ haja däk do hyb n'aa babã Kristo ky n'aa ÿ maher'oot doo, hajõõ däk hyb n'aa na-ããj hë ta baab ÿ karën do bë wë ÿ baheg'ããs,

²⁴ ÿ karën paawä bë panang bã ÿ nu däng dó Es-Päj häj n'aa bã ÿ mahõm me, bë ÿ bahehëen hyb n'aa. Bë ÿ bahehëen do jawén paa bã, banadawëd né paawä, ÿ karën paawä ÿ bë masa Es-Päj hënh ÿ bahõm doo.

²⁵ Jerusarënh hënh ÿ bahõm dó pooj jé, Jesus hã h'yy ka'eeh do t'ïï hënh habong do sa matym n'aa ÿ tajooh hyb n'aa.

²⁶ H'yyb tsebé doo me Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Masedonija, Akaja häd enäh do häj n'aa bã habong do rabata padëek dajëër, Jesus hã h'yy ka'eeh do Jerusarënh bã habong do ramasa hyb n'aa.

²⁷ Sa daaj hë, sa h'yyb gó naa ramasa. Taw'ãäts hë né hë ti ramasa sa hã, raküüt enäh do hadoo do hyb n'aa sa wë. Jesus hã h'yy ka'eeh do Jerusarënh bã habong do sa hyb n'aa né hë Judah buuj nadoo do ragado däk sa h'yyb gó baad hadoo do P'op Hagä Do Sahee hã hana doo. Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë ti ramasa hÿÿ kã Judah buuj hã sa wë hanäng doo me, ramabaanh do hadoo.

²⁸ Sa matym n'aa ÿ tajooh do jawén paa bã, baad sahõnh hë dajëër ragado däk ÿ bahapäh bã kã, ÿ tsyym kadoo da Es-Päj häj n'aa hënh ÿ bahõm doo. Ta hõõ bã ÿ nu däng dó bë panang bã, bë ÿ baheg'ããs hyb n'aa.

²⁹ Baad ÿ bahapäh hahÿÿh: Bë wë ÿ kajaa bã, tak'ëp bë da Kristo ky n'aa edëng da hëp

** **15:12** Isajas 11.10. Dawi makü yb ta ti Jesé. Jesus né ti **Jesé panaa** Judah buuj nadoo do bag'ããs doo. †† **15:21** Isajas 52.15

ÿ n'aa.

³⁰ Hÿÿ kä wakān haa hedoo doo, Jesus Kristo ër Wahë N'aa karapee ër bahadoo do hyb n'aa, ër da hadoo do ër kamahān P'op Hagä Do Sahee anoo do hyb n'aa na-āāj hē, tak'ëp ÿ betsēē bē hā, si ÿÿ P'op Hagä Do hā bē ky n'aa ets'ēē had'yyt hē hēp ÿ n'aa.

³¹ Bē ky n'aa ets'ēē ÿ P'op Hagä Do mo n'aa jesuu hyb n'aa Judah hāj n'aa bā habong do Jesus hā h'yy kana'eeh do sa mahānh.‡ Bē ky n'aa ets'ēē na-āāj hē, baad Jesus hā h'yy ka'eeh do Jerusarēnh bā habong do ragadoo hyb n'aa sa matym n'aa sa wē ÿ mahūūm doo.

³² Taw'āāts hē tii da bē ky n'aa ets'ēē, P'op Hagä Do karēn bā, h'yy gadajaa gó bē wē ÿ kajaa hyb n'aa, bē mahang ÿ h'yy kameh'āāk hyb n'aa, p'aa hēnh ÿ h'yyb hedo dāk hyb n'aa kā.

³³ Hÿÿ kä ÿ karēn P'op Hagä Doo, ji tah'yyb en'yyim doo, bē mahang tabawāt. ÿÿ. Tii d' né hē. Taw'āāts hē.

16

Sa hā Paw-Ro hyb n'aa esee do ky n'aa hahÿÿh

¹ Bē ÿ maher'oot ër ānh hadoo do Pēb hād nāng do ky n'aa. Baad tabawāt. Jesus hā h'yy ka'eeh do panang Sēn-Kerej hād nāng doo bā habong do sa masa n'aa see tii.

² Taw'āāts hē bē gadoo bē wē takajaa bā, bē nemuun Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hā tah'yy kata dāk do hyb n'aa. Taw'āāts hē baad bē gadoo Jesus hā h'yy ka'eeh doo, tsyt hē ta wē kasēew dāk do ji gadoo doo da. Taw'āāts hē bē masaa ta hā, hajōng do tamasa wāt do hyb n'aa. ÿ na-āāj hē tamasa wāt.

³ Bē maher'ood Pisiir, ta patug Akira daheeh, ÿ hyb n'aa esee sa hā. Nemon ÿÿ Kristo Jesus wē ramoo bok tii.

⁴ Rahapēē né paawā dajēp sa hā péh, ti hadoo né hē ÿ ramasa. ÿÿh, sahōnh hē Judah buuj nadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do na-āāj hē, āā tsebé sa wē, baad hadoo do āā hā rabad'oo do hyb n'aa.

⁵ Taw'āāts hē hāt ÿÿ gó bē edēē na-āāj hē Jesus hā h'yy ka'eeh do Akira sa tób bā kahet'aa doo.

Bē maher'ood najis ÿÿ, Epenet hād nāng doo, ÿ hyb n'aa esee ta hā. Hāj n'aa bód Asija hād nāng doo bā, jāām hē pooj jé Kristo hā h'yy ka'eeh do ti Epenet.

⁶ Hāt ÿÿ gó bē edēē Marija, tak'ëp bē hyb n'aa moo wāt do paah.

⁷ Hāt ÿÿ gó bē edēē nemon ÿÿ Isaraéw buuj hedoo doo, Ān-Doroniko, Junijas hād enāh doo, si ÿÿ radewāts b'ēeh do paah. Ky n'aa etsēeh tii, Jesus mejūū do sa mahang. Pój ÿÿ jé Kristo hā rah'yy kae padēek tii.

⁸ Hāt ÿÿ gó bē edēē aj'yy Ām-Pijat hād nāng doo, ÿ kamahān doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hā tah'yy kata dāk do hyb n'aa.

⁹ Hāt ÿÿ gó bē edēē aj'yy Uh-Bān hād nāng doo, ër sii Kristo wē moo wāt doo. Hāt ÿÿ gó bē edēē najis ÿÿ Es-Takis hād nāng doo.

¹⁰ Hāt ÿÿ gó bē edēē aj'yy Aperes hād nāng doo, h'yy kanerét doo me baad had'yyt hē Kristo hā h'yy ka'eeh doo. Hāt ÿÿ gó bē edēē aj'yy Aris-Tob hād nāng do tób yt hā haj'eenh doo.

¹¹ Hāt ÿÿ gó bē edēē aj'yy Erodijōn hād nāng doo, nemon ÿÿ Isaraéw buuj hedoo doo. Hāt ÿÿ gó bē edēē aj'yy Nar-Sis hād nāng do tób yt hā haj'eenh doo Jesus hā h'yy ka'eeh doo.

¹² Hāt ÿÿ gó bē edēē ÿÿj Tiripena, Tiri-posa hād enāh doo. Tak'ëp ramoo bok do ti Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wē. Hāt ÿÿ gó bē edēē ÿÿnh Peh-Sid hād nāng doo, najis ÿÿ, tak'ëp né hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wē moo wād wāt doo.

¹³ Hāt ÿÿ gó bē edēē aj'yy Rupu hād nāng doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wē kasēew hōm doo. Hāt ÿÿ gó bē edēē na-āāj hē ta ÿÿn. Ta t'aah hadoo ÿ tagadoo paah.

¹⁴ Hāt ÿÿ gó bē edēē aj'yy Asīn-Kirito, Peregōn, Er-Mes, Patorobas, Er-Mas hād enāh doo. Hāt ÿÿ gó bē edēē na-āāj hē ër hÿÿj hedoo do P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa sa sii kahet'aa doo.

¹⁵ Hāt ÿÿ gó bē edēē aj'yy Pirorogo hād nāng doo, ÿÿnh Jurija hād nāng doo, aj'yy Neru hād nāng doo, ta ānh daheeh. Hāt

‡ **15:31** Tii d' tawén etsēē sa hā, Judah buuj wób, Jesus hā h'yy kana'eeh doo, rakawajāān do hyb n'aa ta wē. Rano n'aa masoo Paw-Ro.

ÿÿ gó bē edēē na-ããj hē aj'yy Orim-Pas häd näng doo, sahõnh hē P'op Hagä Do karapee wób sa sii kahet'aa do na-ããj hē.

¹⁶ Baad bē kedēē bē da hadoo do hã. Sahõnh hē Kristo hã h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do bē m' rahyb n'aa esee.

¹⁷ Wakän haa hadoo doo, ÿ etsēē bē hã, bē kanä séd ji h'yyb nahedoo hanoo do sa mahänh, ji rah'yyb panas'ēēh do mahänh na-ããj hē, ta see hadoo, bē gado däk do hadoo nado ma met'ēēk doo. Bē ky dahé manä sa hã. Dawēē bē kanä sa mahänh.

¹⁸ Dooh Kristo, ér Wahē N'aa wē ramoo bok tii. Sa h'yyb karēn do jawén rababok. Ky kamep'ēēh doo me, ji hã raj'aa etsē doo me rawedii baad manatakēē doo.

¹⁹ Kristo hã h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē habong do raky n'aa napēē däk baad bē ky dahé däk Kristo ky n'aa, ti hyb n'aa ÿ h'yy gadajang. Ti hadoo né hē, baad hadoo do hã ÿ karēn paawä bē h'yy ganäng, taw'ããts hē bē nahapäh do hadoo nesaa doo.

²⁰ Edaa däk P'op Hagä Doo, h'yyb nyyw gó ji bawät hanoo doo, bē j'aa ketsē tan'oo bä Nesaa Do Yb hã. Jesus, ér Wahē N'aa ky enyym da bē hã.

²¹ Tsimoot, si ÿ moo wät doo, bē m' tahyb n'aa esee. Nemon ÿÿ Isaraéw buuj hadoo doo, Rusijo, Jasõn, Sosipater häd enäh doo, ti na-ããj hē bē m' rahyb n'aa esee.

²² ÿÿh, Tesijo häd näng doo, hahÿ Paw-Ro mejüü do herih doo, bē sii Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo hã h'yy kata däk doo, bē ÿ hyb n'aa esee.

²³ Aj'yy Gajo häd näng do bē m' tahyb n'aa esee. Baad ta tób bä ÿ tagado had'yyt hē. Sahõnh hē Jesus hã h'yy ka'eeh do babä habong doo, ti na-ããj hē baad tagadoo. Eras, panang dajēēr hagä n'aa, ér hÿÿj hadoo do Kuwar-To häd näng do na-ããj hē, bē m' rahyb n'aa esee. [²⁴ ÿ karēn Jesus Kristo, ér Wahē N'aa, ky enyym sahõnh hē bē wē. ÿÿ. Tii d' né hē. Taw'ããts hē.]

²⁵ Hÿÿ kä, taw'ããts hē ér j'aa etsē P'op Hagä Doo. Ti né hē tahajaa panyyg hanäm do ÿ maher'oot doo me, Jesus Kristo ky n'aa me, baad bē h'yy kae had'yyt hē tan'oo bä. P'ooj ub dooh rahapēē nä bä ta ti ky n'aa.

²⁶ Hÿÿ kä, P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paa hã kametä däk P'op Hagä Do panyyg

hanäm doo, sahõnh hē rabahapäh hyb n'aa. P'op Hagä Do hedëb had'yyt do mejüü do hyb n'aa, kaher'ood däk sahõnh hē badäk hahÿÿ hã habong do sa hã, Kristo hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, raky daheeh hyb n'aa na-ããj né hē.

²⁷ Taw'ããts hē P'op Hagä Doo, sét hadoo do tak'ëp h'yy ganäng doo, ji j'aa etsēē had'yyt hē Jesus Kristo hyb n'aa. ÿÿ. Tii d' né hē. Taw'ããts hē. Jããm hē kä.

1 Korīn

Jesus hā h'yy ka'eeh do panang Korīn hād nāng doo bā habong do hā pooj jé Paw-Ro ma erih do hahỹh

Ji matym n'aa ji hā Jesus anoo do ky n'aa hahỹh

¹ Paw-Ro ŷ ti hỹh, P'op Hagä Do karēn do hyb n'aa ŷ tanaēēnh doo, Kristo Jesus mejũũ do see ŷ bahado dāk hyb n'aa, ta ky n'aa ŷ baher'ood hōm hyb n'aa kā. Ēr hỹj hadoo do Sotenés hād nāng do sii bē ŷ edēng,

² bēēh, P'op Hagä Do karapee hedoo doo, Korīn hād nāng do panang bā habong doo. Tsyh hē, ta wē bē tabetyn hōm Kristo Jesus bad'oo do hyb n'aa.* Sahōnh hē jé pad'yyt hē ěr Wahē N'aa Jesus Kristo hā j'aa hets'ēē do sii hē bē tabetyn hōm tsyt hē, ta wē had'yyt hē bē babok hyb n'aa. Sahōnh hē ěr wahē n'aa né hē ti Jesus. Jé pad'yyt hē habong do sa Wahē N'aa, ěr Wahē N'aa na-āaj hē.

³ Ĩ karēn P'op Hagä Do ěr Yb, Jesus Kristo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do na-āaj hē ky en'yyim bē hā. Ĩ karēn baad bē rah'yyb en'yyim.

⁴ P'op Hagä Do hā ŷ tsebee had'yyt hē bē hyb n'aa, baad bē wē taky enyyim do hyb n'aa Kristo Jesus hyb n'aa.

⁵ Kristo hyb n'aa, baad tabanoo bē hā ta ky n'aa baad bē bahajaa bē baher'oot, baad tabanoo bē hā takarēn do baad bē bahapāh hyb n'aa, baad tagahoot hyb n'aa bē hā.

⁶ Baad bē gado dāk Kristo ky n'aa bē hā āā her'ood wāt do paah. Te hub né hē kā bē hā kā.

⁷ Ti hyb n'aa kā, hỹh kā bē h'yyb gó tabanyy dāk sahōnh hē P'op Hagä Do Sahee ji hā hanoo do ji hajaa doo, baad bē gadaa nuuj jé Jesus Kristo, ěr Wahē N'aa p'aa hēnh tabahyng bā kā.

⁸ Baad had'yyt hē Jesus Kristo bē tah'yyb hej'oonh, baad bē baboo had'yyt hē hyb

n'aa, tagadēēg ub, takajaa bā kā, baad had'yyt hē bē hā tabahapāh hyb n'aa, tanaw'yyt hyb n'aa bē hā taky n'aa tapaa do ky n'aa.

⁹ P'op Hagä Doo, bē tanaēēnh do Jesus Kristo ěr Wahē N'aa sii bē babok hyb n'aa, dooh bē teréd bā. Tamoo wāt né hē ji hā taky dāng doo.

Sa h'yyb gó raketyn hōm do ky n'aa hahỹh

¹⁰ Wakān haa, ěr Wahē N'aa Jesus Kristo kyy gó tak'ēp ŷ betsēē bē hā, séd hā bē h'yyb hedoo hyb n'aa, bē h'yy kanetyn hyb n'aa, séd hā had'yyt hē bē babok hyb n'aa.

¹¹ Ĩnh Korowéh hād nāng do karapee ŷ rapanāk bē ky n'aa. Bē ky ked'aak bē mahang, sa nooh.

¹² Hahỹh d' mā bē kyyh: “Paw-Ro karapee āāh”, nāk mā bē wób sa kyyh. “Aporos karapee āāh”, nāk mā bē wób. “Peed karapee āāh”, nāk mā ta wób. “Kristo karapee āāh”, nāk mā ta wób kā. H'yy kasab'ee doo gó ta tii d' bē kyyh.

¹³ Ketyn hōm g'eeh ti Kristo bē hā? Ĩ g'eeh, Paw-Ro, bē hyb n'aa b'aa kajatsēk do hā kepēēm dāk do paah? Hāt ŷŷ gó paa bē ranu gemuun? Dooh.

¹⁴ Taw'āāts hē hā ŷŷ, ŷ tsebé, dooh bē ŷ nu gemuun bā do hyb n'aa. Jāām hē ajyy Kiris-Po, Gajo hād enāh do ŷ nu gemuun paah.

¹⁵ Taw'āāts hē dooh bē ŷ nu gemuun boo bā ŷ wén nāng, hāt ŷŷ gó bē nu kemuun bē naher'oot hyb n'aa.

¹⁶ Ĩ hyb n'aa es'ee dāk hỹh kā Es-Tepanas tób yt hē habong do na-āaj hē ŷ nu gemuun paah.

¹⁷ Dooh ta wób ŷ nu gemuun do hyb n'aa tado bā tii, Kristo mejũũ do hā ŷŷ. Ta ky n'aa hanām do ŷ baher'ood hōm ti ŷ tamejũũ doo. Ta ky n'aa ŷ baher'oot bā, dooh ŷ her'ood bā badāk hahỹh hā hanaa ji hajaa doo me, b'aa kajatsēk do hā Kristo dajēp do hejój hā maa newēē do raj'aa etsē hyb n'aa. Dooh ŷ karēn bā keh ŷ tak'ēp ŷ haj'ap do hā raj'aa etsēē bā.

¹⁸ B'aa kajatsēk do hā Kristo dajēp do ky n'aa, daap hadoo do ky n'aa banesaa hēnh hahōm do sa hā. Ēr hā kā, banesaa mahānh

* 1:2 Ji hyb n'aa tadajēp, ji hyb n'aa taganā wāt, tahanāng pé ti Kristo bad'oo doo.

ted'ëep do hã, P'op Hagä Do hejój kametä däk ta tii hã.

¹⁹Tii da né hē P'op Hagä Do kyy kerih doo gó. Hahỹỹ da ta kyyh:

“ÿ ahäj jëng da tak'ëp hajaa do rahapäh doo. H'yy ganäng do sa h'yyb ÿ makyys da”,† näng kerih do hã.

²⁰Äkä, nyy da P'op Hagä Do h'yyb tak'ëp hep'ëeh do sa hã? Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa hã ënh? Badäk hahỹỹ hã tak'ëp h'yy ganäng doo gó her'oot do sa hã ënh? P'op Hagä Do wareem däk badäk hahỹỹ hã habong do ta hã h'yy kana'eeh do tak'ëp rahajaa doo. H'yy gatamah do h'yyb hado däk rahajaa do paa tan'oo bä.

²¹Tak'ëp tabahajaa doo gó P'op Hagä Do anoo badäk hahỹỹ hã habong do ta hã h'yy kana'eeh do ta hã ranahapäh hyb n'aa sa h'yyb gó rahajaa doo me. P'op Hagä Do h'yyb däng ted'ëep ta wë ta ky n'aa hyb n'aa ta hã h'yy ka'eeh doo, daap ta wób redoo né paawä Kristo ky n'aa.

²²Judah buuj rakarën kapehuunh doo, meuj n'aa näng doo, rabahapäh raky daheeh hyb n'aa. Judah buuj nadoo do resoos tak'ëp ji hajaa doo, raky daheeh hyb n'aa.

²³Tii d' né hē paawä rakarën, äã maher'ood had'yyt hē Kristo b'aa kajatsëk do hã kepëem däk do ky n'aa. Ta ti ky n'aa Judah buuj tah'yyb rejãã. Judah buuj nadoo do sa hã, daap mä ta ti Jesus dajëp do ky n'aa.

²⁴P'op Hagä Do h'yyb däng do sa hã kä, Judah buuj rado bä, Judah buuj nadoo do rado bä na-ããj hē, Kristo hã kametä däk P'op Hagä Do hejój, P'op Hagä Do hajaa do na-ããj hē.

²⁵Daap hedoo do P'op Hagä Do wë hanäng do red'oo doo, badäk hahỹỹ hã habong do tak'ëp rahajaa do bahñnh tii. P'op Hagä Do nahejooj red'oo doo, badäk hahỹỹ hã habong do tak'ëp sa hejój bahñnh né hē tii.

²⁶Bë hyb n'aa es'ee wakän haa bë P'op Hagä Do asëew hõm noo gó. Ti noo gó dooh tahajõõ bä bë mahang tak'ëp hajaa doo,

badäk hahỹỹ hã habong do h'yy kasab'ee do sa matym gó. Ti noo gó dooh tahajõõ bä bë mahang hyb n'aa jew'yyk doo. Dooh bë mahang tahajõõ bä ky n'aa etsëeh do ti noo gó.

²⁷P'op Hagä Do asëew hõm ta wë badäk hahỹỹ hã habong do sa hã h'yy gatamah doo. Ta tii d' tawén d'oo, tak'ëp haj'aa do rakadad'uu hyb n'aa P'op Hagä Do wë kä. P'op Hagä Do wén sëew hõm ta wë badäk hahỹỹ hã habong do sa hã hyb n'aa sakog is doo, hejoonh do rakadad'uu hyb n'aa.

²⁸P'op Hagä Do asëew hõm badäk hahỹỹ hã raty n'aa ges'yyk doo, hyb n'aa sekog is doo. P'op Hagä Do asëew hõm ky n'aa nets'äs doo, ky n'aa etsëeh do ky n'aa netsä bong hyb n'aa ta hã.

²⁹Tii d' tawén d'oo, tabad'op hē ranahajaa hyb n'aa rah'yy kasabé bä sa hã hē P'op Hagä Do matym gó.

³⁰P'op Hagä Do né hē ti h'yyb ta däk bëeh, Kristo Jesus hã. Kristo hã kametä däk P'op Hagä Do hajaa doo. Kristo hyb n'aa né hē ji tabed'ëep. Kristo hyb n'aa né hē baad tabahado däk ër h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó. Kristo hyb n'aa tsyt hē ër baboo kän P'op Hagä Do wë. Kristo né hē ti ër hed'ëep do nesaa do mahñnh.

³¹Ti hyb n'aa kä, “Jé h'yy kasab'ee doo, taw'ääts hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã takasab'ee.”‡ P'op Hagä Do kyy kerih do hã tii da ta kyyh.

2

B'aa kajatsëk do hã Kristo dajëp do ky n'aa hahỹỹh

¹Wakän haa, bë wë ÿ kajaa noo gó P'op Hagä Do ky n'aa bë hã ÿ baher'oot hyb n'aa, dooh ÿ her'ood bä tak'ëp ma kamet'ëek do rer'oot doo da. Dooh na-ããj hē ÿ her'ood bä tak'ëp hajaa do kyy da.

²Tii d' ÿ wén d'oo, hahỹỹ da ÿ h'yyb däng bë mahang ÿ bawät noo gó do hyb n'aa: Jããm hē Jesus Kristo ky n'aa, b'aa kajatsëk do hã tadajëp do ky n'aa ÿ karën bë ÿ maher'oot.

† 1:19 Isajas 29.14 ‡ 1:31 Jeremij 9.24 * 2:3 Paw-Ro wén eÿym apäh sa mahang tabawät noo gó, dooh takarën bä tesõõts bä P'op Hagä Do ta hã mejüü do hã. Dooh Paw-Ro karën bä ta hã raj'aa etsëe bä. Jesus hã takarën raj'aa etsëe.

³ Bē mahang ŷ bawät bā ŷ nahejooj its, ŷ kajajān paa ŷ eŷm do hyb n'aa.*

⁴ Ta ky n'aa bē ŷ panäk noo gó, bē ŷ ma metëek noo gó, dooh badäk hahŷ hā habong do tak'ëp hajaa do kyy me bē ŷ maher'ood bā bē ŷ h'yyb wareem hyb n'aa, bē ky daheeh hyb n'aa. Dooh. Bē ŷ maher'oot noo gó, P'op Hagä Do Sahee hejój tametëeh bē h'yyb gó te hub né hē ta ky n'aa ŷ her'oot doo.

⁵ Tii da ŷ wén d'oo paah, P'op Hagä Do hejój hyb n'aa bē h'yy ka'eeh hyb n'aa, dooh badäk hahŷ hā habok do hajaa do hyb n'aa nado.

Ta Sahee hyb n'aa ji hapäh P'op Hagä Do ji h'yyb gó ky n'aa hahŷ hā

⁶ Ti hado né paawä, baad Jesus Kristo ky n'aa hapäh doo, ky dah'eeh do sa mahang äā her'oot né hē kyyh tak'ëp hajaa doo. Dooh badäk hahŷ hā hanäng do hajaa do tado bā, dooh badäk hahŷ hā habong do sa wahë n'aa hajaa do tado bā äā ma metëek doo. Ahëej jëes da ta ti sa wahë n'aa hejój. Edah ta ti sa wahë n'aa ragawatsig jëng.

⁷ P'op Hagä Do tak'ëp hajaa do ky n'aa pooj jé ji nahapäh do ti äā her'oot doo.† Kejën né paawä tii, badäk hahŷ hā habong do sa mahänh, sahönh hē tadu dahäng do pooj jé P'op Hagä Do h'yyb däng ta ti er hā, ta tii gó er j'aa etsë hyb n'aa.

⁸ Dooh badäk hahŷ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do sa wahë n'aa rah'yy genä bā ta ti P'op Hagä Do hajaa do hā. Ta hā rah'yy genä bā paawä, dooh paawä repëem däg bā Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, kabaj'aa doo.

⁹ Hahŷ da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot:

“Dooh noo gó rahapäh doo,
dooh noo gó ramaa newëe doo,
dooh noo gó rahyb n'aa newëe doo,
ti né hē ti P'op Hagä Do enäm do ta hā
kamahän do sa hā”,‡ näng kerih doo.

¹⁰ Ti né hē ti ta ti ta Sahee me P'op Hagä Do metä wät paa äā hā. Sahönh hē P'op Hagä Do Sahee hag'ääs. P'op Hagä Do h'yyb

ji nahapäh do sii hē taheg'ääs, tahapäh. Ti hyb n'aa tahajaa tametëeh ji hā.

¹¹ Dooh hapäh pé ta wób hyb n'aa newëe doo. Jääm né hē hapäh ji daaj hē ji h'yyb. Ti hadoo né hē P'op Hagä Do hyb n'aa newëe do hā. Jääm né hē ta Sahee hapäh.

¹² Hŷ ká, dooh badäk hahŷ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do rahyb n'aa newëe do tado bā äā gado däk doo. Ta Sahee né hē ti P'op Hagä Do anoo do er hā, taky ennym doo gó baad er hā tabanoo do er bahapäh hyb n'aa.

¹³ Ta ti ky n'aa er hā tama metëek do äā her'oot P'op Hagä Do Sahee anoo doo me. Dooh badäk hahŷ hā hanäng do ji hajaa doo me tado bā. P'op Hagä Do Sahee hanaa, P'op Hagä Do Sahee äā hā tanoo doo me äā tab'ëes baad hadoo do ky n'aa.

¹⁴ Jé P'op Hagä Do Sahee ta h'yyb gó badoh doo, dooh tagado bā P'op Hagä Do Sahee hā hana doo. Daap hadoo do ti ta hā. Dooh tah'yy ganyy bā ta hā, jääm hē P'op Hagä Do Sahee ji tah'yy gan'yyh do hyb n'aa ta ti hā.

¹⁵ P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó hanäng doo, ti né hē h'yy gan'yyh sahönh hē P'op Hagä Do Sahee hana doo. Ta wób, sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee nawät doo, dooh rah'yyb mepëe bā P'op Hagä Do Sahee hanäng do sa hā.

¹⁶ Ti d' né hē P'op Hagä Do kyy kerih do hā:

“Dooh hapäh pé Tak'ëp Hyb N'aa
Jawyk Do h'yyb.

Dooh ta hā ma metëek péh.”§

Er tii, er h'yyb gó Kristo h'yyb bawät. Ti hyb n'aa er wén h'yy genäh ta hā hana doo.

3

Séd hā Jesus wë Paw-Ro ramoo bok do ky n'aa hahŷ hā

¹ Wakän haa, bē panang bā ŷ bewäd nä noo gó, dooh ŷ haja bā paawä bē ŷ maher'ood bā P'op Hagä Do Sahee h'yyb mah'üüm do sa hā ji her'oot doo da. Bē ŷ maher'oot paa sa h'yyb karën do jawén habok do sa hā ji her'oot doo da. Karepé

† 2:7 Jesus Kristo ky n'aa né hē tii. ‡ 2:9 Isajas 64.4 § 2:16 Isajas 40.13

taah h'yyb hedoo nä bë ti noo gó. Dooh nä Kristo baad bë hapëë nä bã, ÿ hanäng péh.

² Jããm hë hãd nahejoonh doo me bë ÿ metëëk paa P'op Hagä Do hã hana doo, ta bii gamyyj ub ji anoo do hadoo karapee t'aah hã. Dooh ÿ haja bã hejoonh do bë ÿ ma met'ëëg bã. Karapee t'aah ta tä tanahajaa nä do hadoo bë ti noo gó. Tii d' ÿ wén d'oo, taganahoot nä do hyb n'aa bë hã. Da hë na-ããj hë, dooh tagah'ood nä bã bë hã,

³ badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do nahapäh do sa h'yyb hadoo nä do hyb n'aa bë h'yyb. Bë mahang h'yy kajew'ëës nä, bë kaj'õök nä. Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do nahapäh do sa h'yyb hadoo nä bë h'yyb ta ti tametëeh. P'op Hagä Do nahapäh do rababok doo da bë babok nä.

⁴ “ÿ Paw-Ro karapee”, näng bë seeh. “ÿ Aporos karapee”, näng ta seeh. P'op Hagä Do nahapäh do rababok doo da bë babok nä ta ti metëeh.

⁵ Jaa Aporos bë hã péh, jaa ÿ bë hã péh, bë p'ãã kajew'ëës doo? P'op Hagä Do karom ub ãã ti hÿÿh. ãã hyb n'aa, ãã ma metëëk do hyb n'aa, bë h'yy kae däg kãn Jesus Kristo hã. ãã moo bok P'op Hagä Do anoo do ãã hã. Hã ÿ tanoo do ÿ moo wät, Aporos hã tanoo do tamoo wät.

⁶ Ji joom ky n'aa gó bë ÿ maher'oot. Ta tym hejoom do hadoo ÿÿh. Naëng hataag n'aa hadoo Aporos. Tii d' ãã badoo né paawä, dooh ãã tado bã joom hawäng do hanoo doo. P'op Hagä Do ta ti hanoo.

⁷ Ti hyb n'aa, joom tym hejoom do nado hyb n'aa jawyk, dooh na-ããj hë naëng hataag n'aa hyb n'aa jawyg. Jããm hë P'op Hagä Do hyb n'aa jawyk, joom hawäng do hanoo doo.

⁸ Séd hã joom tym hejoom doo, naëng hataag n'aa ramoo bok. Ti hadoo né hë, ramoo bok do pénh ragadoo da ta sãm P'op Hagä Do hanaa.

⁹ Séd hã ãã moo bok P'op Hagä Do wë. P'op Hagä Do gëew hadoo bëeh. P'op Hagä Do tób n'aa hadoo bëeh, ãã tamaa sooh doo.

¹⁰ Hã ÿ taky enyym do hyb n'aa P'op Hagä Do an'oo däk hã ÿÿ, pä s'ëëb me tób tahem'aa do sa wahë n'aa hado däk ÿ bahadoo hyb n'aa. Pä tób hejój n'aa ÿ at'ëëg sëëk do hadoo. Ti jó ta wób ratamaa sëëk do hadoo tób. ÿ du doo do hã ramoo bok ÿ hanäng pé.* Taw'ããts hë sahõnh hë baad rahyb n'aa matakëë nyy da tób hadoo do hã ramoo bok.

¹¹ Ti anyy däk tób hejój n'aa hadoo. Jesus Kristo né hë tii. Dooh hajaa pé tób hejój n'aa see moo wät péh. Ti hyb n'aa, “Taw'ããts hë baad rahyb n'aa matakëë nyy da ta hã ratamaa sëëk”, ÿ wén näng.

¹² Tób hejój n'aa hã ta wób rat'ëëg sëëk apäh pä ky n'aa gebah do s'ëëb hadoo doo me, k'ããts tæg gabarëeh do s'ëëb hadoo doo me, k'ããts tæg hawak do s'ëëb hadoo doo me. Ta wób rat'ëëg sëëk apäh ta hã b'aa hadoo doo me, bag'aad hadoo doo me, jawii hadoo doo me.

¹³ Jesus matëeh bã kã, tii bã da ramoo bok do tametty, baad tado bã, baad tanado bã. Ti noo gó kametëeh da ramoo bok doo, nyy da. Tëëg hõõ hadoo doo gó kametä däk da baad tado bã ramoo bok doo, baad tanado bã. Ramoo bok do tëëg hõõ hadoo do metyy da.

¹⁴ Ta see tatama do tanaooj jëë bã, tagadoo da tamoo wät do sãm baad hadoo doo.

¹⁵ Tatama do taooj jëë bã, dooh da tagado bã tamoo wät do sãm, Jesus edëeb né paawä ta hã. Tedëeb né paawä, aj'yy tób kataa hõm do mahãnh ked'ëep do hadoo ta hã. Sahõnh hë ta wë hanäng do aooj jëng do hadoo.

¹⁶ P'op Hagä Do tób n'aa hadoo bëeh, Jesus hã h'yy ka'eeh doo. P'op Hagä Do Sahee bë mahang tabawät. Dooh g'eeh bë hapëë bã ta tii?

¹⁷ P'op Hagä Do tób n'aa hadoo do rejãã doo,† P'op Hagä Do rejãã na-ããj hë, baad had'op, tsyt hë ta wë ketyn däk do hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa. Bë né hë ti P'op Hagä Do tób n'aa.

* **3:10** Tób ji tamaa sooh do ky n'aa gó Paw-Ro maher'oot Jesus ky n'aa ta wób hã ji ma metëëk doo. Paw-Ro ti pooj jé Kristo ky n'aa Korīn buuj hã tamaher'oot doo. Ta jawén ta wób rama met'ëëg magyys hë, baad Korīn buuj rah'yy ka'eeh hyb n'aa Jesus hã. Ti hyb n'aa, ÿ du doo do hã ramoo bok, Paw-Ro wén näng. † **3:17 P'op Hagä Do tób n'aa hadoo do rejãã doo**, Jesus hã h'yy ka'eeh do raketyn hõm hanoo do tii. Ky ked'aak do hanoo do tii. Séd hã ranaboo bong do hanoo doo.

18 Bē kawad'ii manäh! Badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa matym gó tak'ëp hajaa ted'oo doo, taw'ääts hē teréd hōm ta tii da tahyb n'aa newëë doo. Taw'ääts hē paawä h'yy gatamah do hadoo tabahadoo P'op Hagä Do nahapäh do sa matym gó, P'op Hagä Do matym gó kã h'yy ganäng do tabahadoo hyb n'aa kã.

19 Tii d' ỹ wén näng, h'yy gatamaa né hē P'op Hagä Do matym gó ta hã h'yy kana'eeh do h'yy genäh red'oo doo. Tii d' né hē P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “P'op Hagä Do no n'aa masoo hadoo tak'ëp hajaa doo, rah'yy kamep'ëeh doo me.”‡

20 Hahỹỹ da na-ääj hē takerii däk: “Daap né hē tak'ëp hajaa do sa h'yyb, P'op Hagä Do hapäh.”§

21 Ti hyb n'aa, taw'ääts hē dooh bē h'yy kasabé wäd bã bē ma matëg sa hyb n'aa, sa karapee bē bahadoo hyb n'aa. Sahōnh hē P'op Hagä Do an'oo däk bē hã:

22 Ỹ Paw-Ro, Aporos, Peed, sahōnh hē badäk hahỹỹ hã hanäng do P'op Hagä Do pahuunh doo, ji edëp doo, ji dajëp doo, da hē ji bawät nä bã, hỹ jawén hawät doo. Sahōnh hē tii, bē matym n'aa né hē tii.

23 Bëë kã, Kristo ma hadoo bëëh, Kristo karapee bëëh. Kristo kã, P'op Hagä Do ma hadoo, P'op Hagä Do t'aah kã.

4

Jesus mejũũ do sa ky n'aa hahỹỹh

1 Ti hyb n'aa, taw'ääts hē hahỹỹ da bē h'yyb äã hã, bē ma matëg hedoo do sa hã: Kristo kaser n'aa, sa hã kan'oo däk do P'op Hagä Do ky n'aa pooj jé ji nahapäh do rama metëek hyb n'aa äãh.

2 Hỹỹ kã, taw'ääts hē baad had'yyt hē sa kariw n'aa kaser n'aa hedoo do ramoo bok sa hã kamejũũ doo.

3 Ỹỹ kã, baad g'eeh ỹ moo wät? Dooh ỹ hyb n'aa p'eed bã ỹ moo wät do hã bē hyb n'aa newëë doo. Dooh na-ääj hē ỹ hyb n'aa

p'eed bã ta wób sa h'yyb hã ỹỹ. Dooh na-ääj hē daj ỹỹ hē ỹ kamety bã.

4 Dooh hëp ỹ tym ỹ taky n'aa tapaa pé ỹ moo wät do hã. Ti hadoo né hē, ta ti dooh tametä bã baad had'yyt hē ỹ moo wäd bã. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do né hē ti ỹ tametyy doo. Ti né hē her'oot baad tado bã, baad tanado bã ỹ moo wät doo.

5 Ti hyb n'aa taw'ääts hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa do pooj jé, dooh bē h'yy kajäg bã baad tado bã, baad tanado bã ta wób moo bok doo. Kristo kajaa bã kã tametëeh da sahōnh hē ji h'yyb gó kejën doo. Tametëeh da na-ääj hē ji hyb n'aa newëë do paa hã. Ti noo gó, sa hã tahapäh do pénh P'op Hagä Do j'aa etsë da sahōnh hē sa hã kã.

6 Wakän haa, ỹ erii wät do bē p'ää ky ked'aak do ky n'aa, ny hado äã Aporos daheeh. Bē hyb n'aa né hē ti ỹ baher'ood wät tii da, jããm hē P'op Hagä Do kyy kerih do hã takerih doo da bē bad'oo hyb n'aa. Takerih do hã bē matakä bã, tii bã dooh bē kasabé bã bē ma matëg hyb n'aa. Dooh tii bã bē hyb n'aa jewëts bã ma matëg wób.

7 Ta wób sa bahãnh nado bëëh. Sahōnh hē bē wë hanäng doo, P'op Hagä Do anoo do tii. Bag hënh bē gadoo sahōnh hē bē wë hanäng doo. Ti hyb n'aa h'ëed hyb n'aa bē h'yy kasab'ee bē hanaa bē hanäk doo?

8 Bē wë anyy däg is sahōnh hē bē h'yyb karën do bē ed'oo g'eeh? Tak'ëp bē wë anyy däg is P'op Hagä Do Sahee ji hã hanoo do bē ed'oo g'eeh? Sa wahë n'aa sa bahãnh hado däg is do bëëh, bē ed'oo g'eeh? Äã bë gakog hōm is bē ed'oo. Ỹ karën paawä te hub tado bã, sa wahë n'aa sa bahãnh hadoo do né hē ỹ karën paawä bëëh. Tii bã paawä bē sii äã bag'ääs.

9 Äã tii, dooh sa wahë n'aa sa bahãnh hedoo do äã ado bã. Hã ỹ duu hënh, sahōnh hē sa yd jé had'os do P'op Hagä Do an'oo bã äã Jesus mejũũ do hedoo doo. Kaneb'ooh do jawén paa bã, j'aa kets'ëë do rabajëk bã sahōnh hē sa matym gó, duu hënh radej'ëep do hood hënh sa majĩ ramahũũm do hadoo

‡ 3:19 Jóh 5.13 § 3:20 Saaw-Mo 94.11 * 4:9 Rakaneb'oooh do jawén paa bã, raj'aa ketsë bã, tsebee gó Roma buuj sa warahén rakametëeh rabajëk bã panang hënh. Duu hënh ramena sa majĩ. Sa majĩ wób radej'ëep sahōnh hē sa matym gó. Sahōnh hē panang buuj rabahōm radej'ëep do hood hënh. Ta ti ky n'aa me Paw-Ro wén eh'ũũm, Paw-Ro bahãnh däg Korīn buuj red'oo do hyb n'aa. Paw-Ro bahãnh däg ragadoo P'op Hagä Do Sahee hana do red'oo. Paw-Ro hyb n'aa jawyk do bahãnh däg red'oo.

ããh. Sahõnh hẽ, ajyy, ããs na-ããj hẽ ãã rahag'ããs.*

¹⁰ Kristo ãã ky daheeh do hyb n'aa, h'yy gatamah do ããh, ta wób sa matym gó. Bëë kã, tak'ëp hajaa do bë ed'oo, Kristo karapee bë bahadoo do hyb n'aa. Dooh ãã haj'as pé ta wób sa hã. Bëë kã, tak'ëp hej'oonh do hadoo bë ed'oo. Bëëh, bë raweh'ëeh. ããh, ãã raty n'aa ges'yyk.

¹¹ P'ooj ub, da hẽ na-ããj hẽ, ãã as'aah, ãã hoo k'aanh. Ta sãg its ãã saroor. ãã rarejãã. Dooh ãã panang péh.

¹² Tak'ëp ãã moo bok ãã waa sãm hã. ãã raky n'aa was'ee bã, ãã ky n'aa edëng sa hã. ãã rarahejã bã, h'yyb jawyk doo me ãã gadoo tii.

¹³ ãã raky n'aa rejã bã, baad hadoo doo me ãã ky gadoo. Nesaa doo, hesus doo, badãk hahÿÿ hã habong do raw'oong hõm do hadoo ããh, ran'oo bã.

¹⁴ Bë ÿ nu meb'yyh do jawén nado ta ti ÿ berih. Bë ÿ ma metëëk hyb n'aa tii. Tah haa ÿ kamahãn do hadoo bë hã ÿ an'oo bã.

¹⁵ Tanyy bã né paawã hajõk bë ma matëg, sét ub né hẽ bë yb hadoo. Bë yb hado dãk ÿÿh, Kristo ky n'aa hanãm do bë ÿ maher'ood wät do hyb n'aa ta karapee bë bahado dãk do hyb n'aa kã.

¹⁶ Ti hyb n'aa ÿ karën paawã ÿ bawät doo da né hẽ bë babok.

¹⁷ ÿ mejüü da Tsimoot bë wë. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ãã h'yy ka'eeh do hyb n'aa, tah ÿÿ ÿ kamahãn do hado dãk tii. Baad had'yyt hẽ tamoo wät. P'aa hënh da Tsimoot bë tamaher'oot nyy da ÿ bawäd had'yyt hẽ, Kristo hã ÿ h'yy kata dãk do hyb n'aa. Jé pad'yyt hẽ Jesus Kristo hã h'yy ka'eeh do sa hã ÿ ma mehetëk doo da né hẽ ÿ bawät.

¹⁸ ÿ negãã wäd bë wë, bë wób red'oo. Ti hyb n'aa kã, kasab'ee do hã sa hã hẽ rayd kaweh'ëeh.

¹⁹ T'ii hënh da nanyw hẽ ÿ bahõm bë wë, P'op Hagã Do karën bã. ÿ kajaa bã da, ÿ heg'ããs da P'op Hagã Do hejój sa wë tanyy bã, sa kyyp apãh sa r'ood hã.

²⁰ P'op Hagã Do bag'ããs do karapee ji do bã, dooh ji her'oot do hã ji hapãh do tado bã. P'op Hagã Do hejój gó ji bawät do hã ji bahapãh.

²¹ Nyy da bë karën ÿ bad'oo bë hã ÿ kajaa bã? Bë gen'aak tak'ëp bë ÿ hajëew bã? Kamahãn doo gó, ky enyym doo gó bë hã ÿ her'ood bã bë karën?

5

Baad nadoo sa see bawät do ky n'aa hahÿÿh

¹ ÿ ky n'aa napëë dãk tak'ëp nesaa do bë see moo wät. Ta yb ÿÿm sii tabahe'ÿÿh mäh. Ta wób mahang, P'op Hagã Do ranahapëë né paawã, dooh tii da radoo bã.

² Ti awäd né hẽ paawã ta tii da bë mahang, bë h'yy kasab'ee nã? Taw'ããts hẽ paawã bë h'yy katón ta ti hyb n'aa. Taw'ããts hẽ paawã bë ah'eed hõm ta ti hadoo doo, bë mahang tanawät hyb n'aa.

³ ÿ nawäd né hẽ paawã bë mahang, ÿ hyb n'aa newëë do bë mahang tabawät. Jesus häd gó ÿ ky n'aa ety dãk ta ti aj'yy hã, ÿ badoo né paawã bë mahang.

⁴ Bë kahet'aa bã kã, bë mahang hëp ÿ bawät bã, Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hejój bë sii tabawät bã,

⁵ tii bã da taw'ããts hẽ bë ah'eed hõm bë mahãnh, Nesaa Do Yb moo gó bë haëëj, tarejãã hyb n'aa ta hã, ta h'yyb tym bedëp hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matëeh noo gó.

⁶ Baad nado ta ti bë h'yy kasab'ee do bë hajaa do hã, ta ti hadoo do awäd bã bë mahang. Sét ub né paawã nesaa do moo wät do bë mahang, sahõnh hã tah'yyb rejãã. Pãw makuj n'aa hadoo tii. Nad'ëed its né paawã ta makuj n'aa, jé pad'yyt hẽ takamekuuj dãk pãw pan'aa mahang.

⁷ Taw'ããts hẽ bë ah'eed hõm bë mahãnh nesaa do moo wät doo, nesaa do hã ta wób h'yyb tatuk doo, pãw makuj n'aa Judah buuj raw'oong hõm doo da Pas-kowa noo gó, P'op Hagã Do karapee nesaa do nanãng doo, P'op Hagã Do wë kasëew bong do bë bahadoo hyb n'aa, pãw makuj n'aa tamah do P'op Hagã Do wë kasëew dãk doo da. Ta tii d' ÿ wén edoo, Kristo ër hyb n'aa dajëp P'op Hagã Do anoo do hyb n'aa, b'éé t'aah Pas-kowa noo gó radahej'ëep do hadoo.

⁸ Ti hyb n'aa, P'op Hagã Do ër tabedëeb wät do ër hyb n'aa esee do hyb n'aa, taw'ããts hẽ ër erét sahõnh hẽ nesaa doo,

ky nesaa do na-ãñj hẽ pooj jé ẽr bahed'oo doo, Pas-kowa rahyb n'aa esee noo gó pãw makuj n'aa Judah buuj raw'oong hõm do hadoo. Taw'ããts hẽ papuuj gó ẽr babok, baad hadoo do ẽr her'oot, j'ooj madäk doo me nado, pãw makuj n'aa tamah doo me Pas-kowa Judah buuj rahyb n'aa esee doo da.

⁹ Pooj jé mo haja ÿñ hã, bë ÿ ma erih doo gó, bë ÿ mejũũ séd hã bë nabok hyb n'aa ta ÿñm nadoo do sii he'ÿñh do sa sii, ta patug nadoo do sii he'ÿñh do sa sii.

¹⁰ Dooh Jesus Kristo nahapäh do sa ky n'aa ÿ her'ood bä, ta wób sii he'ÿñh doo, tak'ẽp sa wẽ hanäng do kah'ũũm do karẽn doo, hets'ëek doo, kabarii hã h'yy ka'eeh doo. Tsynt hẽ, dawëe ta ti hedoo do mahãnh ji karẽn bä ji awäd bä, jããm hẽ ji hajaa badäk hahÿ ji eréd hõm bä paawä.

¹¹ Jesus Kristo hã h'yy ka'eeh hanäk do sa ky n'aa ÿ her'oot, ta wób sii he'ÿñh doo, tak'ẽp sa wẽ hanäng do kah'ũũm do kar'ëen doo, kabarii hã h'yy ka'eeh doo, ta wób ky n'aa rejãã doo, ha'oom doo, hets'ëek doo. Bë awëe manä na-ãñj hẽ ta ti hedoo do sa sii.

¹²⁻¹³ Dooh ÿ ky n'aa ety bä Jesus Kristo karapee nadoo doo. P'op Hagä Do ky n'aa etyy tii. Taw'ããts hẽ bë nemuun h'yy ka'eeh do Jesus hã nesaa do moo wät do bë ky n'aa etyy bë meduuk doo me. P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerih doo da bë bad'oo: "Bë ah'eed hõm nesaa do moo wät doo, bë mahang tanawät hyb n'aa."*

6

Sa da hadoo do raky n'aa tapaa do ky n'aa hahÿñh

¹ Ta da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do bë see ky n'aa tapa bä, h'ëed hyb n'aa P'op Hagä Do nahapäh do wẽ tamahũũm ta ti ky n'aa, ramasa hyb n'aa? Dooh tii d' ji adoo bä. Taw'ããts hẽ paawä Jesus Kristo hã h'yy ka'eeh do wób wẽ bë mahũũm ta ti ky n'aa, bë ramasa hyb n'aa.

² Dooh g'eeh bë hapëe bä, P'op Hagä Do nahapäh do hã Jesus hã h'yy ka'eeh do raky n'aa etyy da ta jawén? Tii d' tado bä, P'op Hagä Do nahapäh do bë ky n'aa etyy bä da,

dooh g'eeh bë haja bä bë mahang hawät do ky n'aa katep'aa doo, bë her'ood bä baad hadoo doo, baad nadoo doo? Ta ti dooh tahejooj bä.

³ Dooh g'eeh bë hapëe bä ããs sii hẽ da ëer, Jesus hã h'yy ka'eeh doo, ẽr ky n'aa etyy da ta jawén? Tii d' hadoo do hyb n'aa, badäk hahÿñh hã hawät do p'ãã ji ky kedak doo, ti bahãnh baad ẽr bahajaa ẽr her'ood bä baad hadoo doo, baad nadoo doo.

⁴ Ti hyb n'aa, tanyy bä bë mahang badäk hahÿñh hã ji hawät do p'ãã bë ky ked'aak doo, h'ëed hyb n'aa bë mahũũm ta ky n'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa matym gó hyb n'aa sakog is do sa wẽ, hyb n'aa jewyng né paawä ta wób sa hã?

⁵ Tii d' ÿ wén her'oot bë hã, bë nu mebyy bok hyb n'aa. Dooh g'eeh bë mahang tanyy bä hapäh doo, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa, Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang raky ked'aak bä?

⁶ Ti anyy né paawä bë mahang baad hadoo do her'oot doo, bë see ky n'aa tapaa ta da hadoo doo, hyb n'aa jewyk do P'op Hagä Do panyyg ky nadah'eeh do sa matym gó. Jesus Kristo panyyg hanãm do bë ky n'aa rejãã tii d' bë bad'oo do hã.

⁷ Dooh paawä Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang ji mejõ bä ji da hadoo do raky n'aa etyy. Tii d' bë bad'oo do hyb n'aa, tak'ẽp bë besõõts hõm Kristo karẽn do hã. Taw'ããts hẽ paawä bag hẽnh bë gadoo baad nadoo do bë hã ramoo bok doo. Taw'ããts hẽ paawä kawanajããn doo gó bë gadoo bë rawadii doo.

⁸ Taw'ããts hẽ né paawä tii da bë bad'oo, bë né hẽ ti ta wób wad'ii doo, bë né hẽ ti baad nadoo do moo bok do ta wób sa hã. Bë hÿñj hedoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã tii d' bë bad'oo.

⁹ Nepäh bë hã, dooh P'op Hagä Do gado bä tabag'ããs bä nesaa do moo heb'ooh doo? Bë kawad'ii manä da. Ta patug nadoo do sii, ta ÿñm nadoo do sii he'ÿñh doo, kabarii hã h'yy ka'eeh doo, ta patug h'yyb rejãã doo, ta ÿñm h'yyb rejãã doo, aj'yy ÿñnh ked'oo do ta see aj'yy tagadoo doo, aj'yy, aj'yy sii he'ÿñh doo,

¹⁰ hets'ëek doo, tak'ẽp tahyb n'aa h'ũũm doo, ha'oom doo, ta wób ky n'aa rejãã doo,

* 5:12-13 Dew-Teronom 17.7, 19.19, 21.21, 22.21, 23, 24.7

ta wób wad'ii do na-ããj hê, dooh rahaja bä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee rado bä.

¹¹ Ta ti sa wób paa né paawä bë wób pooj jé, hÿÿ kä bë h'yyb tym kahawug däk nesaa do mahãnh. Tsyt hê, ta wê bë P'op Hagä Do benyyw däk. Baad hado däk bë h'yyb tym ta matym gó P'op Hagä Do an'oo bä. Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa ta tii, P'op Hagä Do er h'yy kaha'eeh do Sahee hyb n'aa na-ããj hê.

Ji hub ky n'aa hahÿÿh

¹² “Sahõnh hê ÿ karên do ÿ hajaa ÿ moo wät. Dooh ky n'aa jaw'yyk do ÿ moo ge'ÿÿm péh”, nâk bë wób. Te hub né paawä tii, dooh sahõnh hê baad ub ji hã. Te hub né hê, sahõnh hê ÿ hajaa ÿ moo wät ÿ karên doo. Ti hado né paawä, dooh taw'ääts hê tado bä ÿ h'yyb karên do mejõ bä hã ÿÿ.

¹³ “Ji waa ji wog gó hajëng do pan'aa. Ji wog ji waa gejëng do pan'aa”, nâk ta wób. Te hub né paawä tii, ti awät ti noo gó P'op Hagä Do ahäj jëng tii. Dooh tii da ji hub hã. Dooh taw'ääts hê tado bä ji hub gado bä ji ÿÿm nadoo do hã, ÿÿnh ta patug nadoo do hã. Dooh né hê. Ji hub, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ji moo wät do hyb n'aa tii. Ji hub Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hag'ääs.

¹⁴ Ta hejój me Jesus hub P'op Hagä Do bed'ëep doo da taganä wät hyb n'aa, ti hadoo da er hub na-ããj hê tabed'ëep da er genä bong hyb n'aa.

¹⁵ Nepäh bë hã, er hub, Kristo hub uuh hadoo? Taw'ääts hê g'eeh tii bä Kristo hub uuh ji do däg bä, ÿÿnh hajõk do sii he'ÿÿh do hã ji h'yy gedag bä? Dooh.

¹⁶ Nepäh bë hã, ÿÿnh hajõk do sii he'ÿÿh do tah'yy gedag bä, sét tabahado däk ta sii? Sét hado däk sa hub. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Pawóp hadoo doo, sét rabahado padëek da.”*

¹⁷ Ti nado ti nanäng kä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã h'yy kata däk doo. Sét tabahado däk ta h'yyb tym Jesus h'yyb tym hã.

¹⁸ Tabad'op hê da bë aã bë ÿÿm nadoo do sii, bë patug nadoo do sii. Baad bë kanä da

ta ti hedoo do mahãnh. Sahõnh hê nesaa do ji moo wät doo, nesaa do ji hyb n'aa newëë do na-ããj hê dooh ji hub tarejã bä tii. Tii d' nado ji ÿÿm, ji patug nadoo do sii ji baÿÿh do hã. Ta ti tarejãã ta hã hê ji hub.

¹⁹ Nepäh bë hã, P'op Hagä Do Sahee tób hadoo bë hub? Bë h'yyb gó ta Sahee bë hã P'op Hagä Do anoo do bawät.

²⁰ Dooh bë hub danäh bë do bä. P'op Hagä Do ma däg bëeh. Tak'ëp tabepaag hõm bë sãm, b'aa kajatsëk do hã Jesus dajëp noo gó. Ti hyb n'aa da, taw'ääts hê P'op Hagä Do bë weh'ëeh bë hub me.

7

Ji kat'ëë däk do ky n'aa hahÿÿh

¹ Hÿÿ kä, ÿ bë ma erih do hã ÿ bë eanh do ky n'aa bë ÿ maher'ood kân. “Taw'ääts hê apäh dooh aj'yy awäd bä ta ÿÿm wê?”,* nâk bë kyyh bë eanh doo.†

² Hahÿÿ da bë ÿ maher'oot: Hajõk baad nadoo doo da rababok do hyb n'aa, hajõk sa ÿÿm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabahe'ÿÿh do hyb n'aa ÿ hanäng péh, taw'ääts hê sahõnh hê ajyy sa ÿÿm wê rababok nä, sahõnh hê ÿÿj sa patug wê rababok nä.

³ Taw'ääts hê ajyy sa ÿÿm ragadoo, sa wê rababok. Ti né hê baad ub, raket'ëë padëek do hyb n'aa. Ti hadoo ênh ÿÿj sa hã. Taw'ääts hê sa patug ragadoo, sa wê rababok.

⁴ Ji ÿÿm, dooh ta hub danäh tado bä. Ta patug ti ta danäh. Ti hadoo ênh ji patug hã. Ta patug, dooh ta hub danäh tado bä. Ta ÿÿm ti ta danäh.

⁵ Taw'ääts hê ket'ëë padëek doo, dooh rakajesyg bä ta patug daheeh. Jããm hê ratayy pawóp its ta äh rakarên bä, baad pooj jé rakaner'ood bä, P'op Hagä Do hã raky n'aa etsëë hyb n'aa ti noo gó. Tii d' rabad'oo do jawén paa bä kä, taw'ääts hê p'aa hênh séd hã raba'ÿÿh sa ÿÿm daheeh, Nesaa Do Yb h'yyb natatuk hyb n'aa, rana-hajaa do hyb n'aa ji h'yy keb'aah do hã.

* **6:16** Genesis 2.24 * **7:1** Hahÿÿ d' Gereg kyy me takerii däk tii: “Taw'ääts hê apäh dooh aj'yy moo dëë bä ÿÿnh hã?” Ji ÿÿm wê ji bawät do ky n'aa ta tii. Ti hadoo né hê hahÿÿ da ta wób ratab'ëës ta tii: “Taw'ääts hê apäh dooh aj'yy ÿÿnh hã takat'ëë bä?” † **7:1** Ta tii da rawén eaaj wät, baad P'op Hagä Do ji tagadoo red'oo ji ÿÿm wê ji nawäd wäd bä, Jesus hã ji h'yy kae däg kân do hyb n'aa, nyyw hê Jesus matëeh red'oo do hyb n'aa na-ããj hê.

⁶ Bē karēn bā tii, pawóp its ta āh bē tayy. Dooch bē ŷ mejũ do tado bā ti ŷ her'oot doo.

⁷ Hā ŷ ŷ pēh, ŷ karēn paawā sahōnh hē da ŷ rabahadoo. † Ti hadoo né hē ŷ karēn doo da nado. Séd uuh had'yyt hē nado ēēr, P'op Hagā Do an'oo bā. P'op Hagā Do anoo ta wób sa hā raketēē hyb n'aa, ta wób sa hā tabanoo rakanetēē hyb n'aa, ŷ hanāng pēh.

⁸ Hŷ ŷ kā, marahud bong do bē mahang habok do sa hā, patug tema bong do sa hā na-āāj hē ŷ erih hahŷ ŷ h: Taw'āāts hē paawā rakanet'ēē bong ŷ kanatēē doo da.

⁹ Ti né hē paawā kēh ŷ sa hā, ranahaja bā rah'yy keba bā, taw'āāts hē raketēē né hē. Baad nado sa hā aj'yy tado bā, ŷ ŷnh tado bā, rahyb n'aa newē had'yyt bā rakarēn do hā. Ti hyb n'aa, taw'āāts hē raketēē né hē tii d' tado bā.

¹⁰ Ket'ēē padēēk do sa hā hahŷ ŷ da ŷ mejũ (kēh ŷ ŷ gó nado tii, Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ti mejũ): Taw'āāts hē ŷ ŷ dooh reréd bā sa patug!

¹¹ Ti hadoo né hē, ta patug teréd bā paawā, dooh tahaja bā ta see hā takat'ēē bā. Takanarēn bā ta mab hē tawād bā, taw'āāts hē ta patug paa sii taber'oot, p'aa hēnh tagadoo hyb n'aa, p'aa hēnh séd hā rababok hyb n'aa. Taw'āāts hē ajyy dooh reréd bā na-āāj hē sa ŷ ŷm.

¹² Ta wób sa hā ŷ mejũ hahŷ ŷ h, (dooch Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do tado bā ti mejũ doo, kēh ŷ tii): Ta ŷ ŷm h'yy kanae bā Jesus hā, ta sii had'yyt hē ta ŷ ŷm karēn bā tawād bā, tii bā taw'āāts hē dooh teréd bā ta ŷ ŷm.

¹³ Ti hadoo ēnh ŷ ŷ sa hā ēnh. ŷ ŷnh patug h'yy kanae bā Jesus hā, ta sii had'yyt hē ta patug karēn bā tawād bā, tii bā taw'āāts hē dooh teréd bā ta patug.

¹⁴ Ta tii da ŷ wén mejũ, ta patug h'yy kanae né paawā, tsyt hē ti takasēēw dāk do hyb n'aa P'op Hagā Do wē, ta ŷ ŷm hyb n'aa, Jesus hā ta ŷ ŷm h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hadoo ēnh ŷ ŷ sa hā kā. Ta ŷ ŷm Jesus hā tah'yy kanae bā né paawā, tsyt hē ti takasēēw dāk P'op Hagā Do wē, ta patug hyb n'aa, Jesus hā ta patug h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Tii d' tanado bā paawā, nes'aa né paawā tii bā bē taah P'op Hagā Do matym

gó. Dooch ranes'aa bā P'op Hagā Do matym gó. Tsyt hē, P'op Hagā Do wē rakasēēw padēēk bē taah.

¹⁵ Hŷ ŷ kā, Jesus hā h'yy kana'eeh do karēn bā teréd hōm bā ta patug, na mahũũm tii bā. Ta mahānh tahōm bā, na mahũũm. Jesus hā h'yy kana'eeh do karēn bā teréd hōm bā ta ŷ ŷm, na mahũũm tii bā. Ta mahānh tahōm bā, na mahũũm. P'op Hagā Do asēēw hōm ēēr, ta hā h'yy ka'eeh doo, h'yyb nyyw gó ēr babok hyb n'aa sahōnh hē sa wē.

¹⁶ Bēēh, ŷ ŷ Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ji hapāh mā da bē hyb n'aa da ta jawén bē patug rah'yy ka'eeh da Jesus hā. Bēēh, ajyy Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ji hapāh mā da bē hyb n'aa da ta jawén bē ŷ ŷm rah'yy ka'eeh da Jesus hā.

¹⁷ Taw'āāts hē ēr hā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do anoo doo da ēr babok hyb n'aa ēr P'op Hagā Do basēēw dāk noo gó, tii da né hē ēr baboo had'yyt hē. Ti né hē ti ŷ mejũ do jé pad'yyt hē Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā. Sét gó ŷ mejũ ta ti ky n'aa hā.

¹⁸ Hahŷ ŷ d' ŷ hanāng: Aj'yy ta masuuj noo byyh kahōg hōm do tado bā P'op Hagā Do basēm noo gó Jesus hā tah'yy ka'eeh hyb n'aa, taw'āāts hē. Na manā tii. Dooch hyb n'aa ji jejēn pé tii. Aj'yy masuuj noo byyh kanahōk do tado bā P'op Hagā Do naēēnh noo gó, taw'āāts hē na-āāj hē. Dooch hyb n'aa pé ta ti ramoo bok ta hā.

¹⁹ Dooch P'op Hagā Do gahēēn bā ji hā ji masuuj noo byyh kahōg hōm doo, kanahōk doo. Jāām hē tagahēēn ji hā tamejũ do ji ky daheeh doo.

²⁰ Ji kan'yyh doo da ji P'op Hagā Do basēm noo gó, tii da taw'āāts hē sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do rababoo had'yyt hē.

²¹ Ji kariw n'aa karom ji do bā paa ji P'op Hagā Do basēēw hōm noo gó, taw'āāts hē. Dooch ji hyb n'aa tón bā sa karom ji bahadoo do hyb n'aa. Ti hadoo né hē, ji kariw n'aa karēn bā ta da hadoo ji do bā, ta karom ji nado wāt hyb n'aa, tii bā taw'āāts hē ji gadoo tii.

²² Ji kariw n'aa karom ji do bā paa ji P'op Hagā Do basēēw hōm noo gó, ji Jesus edēēb kán hŷ ŷ kā nesaa do mahānh, Jesus wē ji

† 7:7 Dooch Paw-Ro ŷ ŷm nyy bā. Tahajaa tah'yy keba bā. Ti hyb n'aa tii da tawén her'oot.

moo wāt hyb n'aa kā. Kariw n'aa tamah do ji do bā paa ji P'op Hagā Do naēēnh noo gó, Kristo karom hado dāk ji hỹ kā.

²³ Tak'ēp P'op Hagā Do bepaag hōm bē hyb n'aa b'aa kajatsēk do hā Jesus dajēp noo gó, ta karapee bē bahadoo hyb n'aa. Ti hyb n'aa bē an'oo manā ta wób bē ramejūū. §

²⁴ Ti hyb n'aa wakān haa, bē marahud nā bā, bē ket'ēē hōm bā, kariw n'aa mejūū do bē do bā, kariw n'aa tamah do bē do bā bē P'op Hagā Do basēēw hōm noo gó, tii da né hē bē babok.

²⁵ Hỹ kā kanetēē nā do ky n'aa hā, bē eanh doo, bē ŷ maher'ood kān. Bē ŷ maher'oot doo, dooh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do mejūū do tado bā. Dooh ēr hā tamejō bā ta ti ky n'aa hā. Bē ŷ maher'oot, hā ŷ pē baad hadoo do ta ti ky n'aa hā. Jesus ky enyym do hyb n'aa hā ŷ, ŷ tah'yy gan'yyh. Ti hyb n'aa, baad ub ta ti ŷ her'oot doo.

²⁶ Da hē nesaa do ji ahoop do hyb n'aa, hā ŷ pē taw'āāts hē paawā dooh raket'ēē bā kanetēē nā doo.

²⁷ Tii d' tado né paawā, ji ŷym nyy bā, taw'āāts hē dooh ji mejō hōm ji mahānh. Ji ŷym nanyy nā bā, taw'āāts hē dooh ji esóts bā ji ŷym pan'aa, hā ŷ pēh.

²⁸ Ti hadoo né hē, ji kat'ēē bā, dooh nesaa do tado bā ta ti P'op Hagā Do matym gó. Maruus kat'ēē bā, dooh na-āāj hē nesaa do tamoo wād bā ta tii hā P'op Hagā Do matym gó. Ti hadoo né hē, hajōng nesaa do ket'ēē padēēk do rahoop da badāk hahỹ hā rababok bā. ŷ karēn paawā bē ŷ mo n'aa jesuu ta ti mahānh.

²⁹ Wakān haa, hahỹ d' ŷ hanāng pēh: Edaa dāk Jesus matēēh doo. Ti hyb n'aa taw'āāts hē paawā ŷym enāh do tii hā had'yyt hē nado rah'yyb padēēk hỹ jawén.

³⁰ Taw'āāts hē paawā h'yy ketón doo, tii hā had'yyt hē nado rah'yyb padēēk hỹ

jawén na-āāj hē. Tseb'ee doo, tii hā had'yyt hē nado rah'yyb padēēk hỹ jawén. Taw'āāts hē sa ma hets'ēē doo, sa ma hā had'yyt hē nado rah'yyb padēēk.

³¹ Taw'āāts hē badāk hahỹ hā hanāng do hā moo bok doo, tii hā rah'yyb padäg had'yyt hē nado hỹ jawén. Ta tii da ŷ wén nāng, gawatsik do hyb n'aa da badāk hahỹh, sahōnh hē ta hā hanāng do na-āāj hē.

³² ŷ karēn paawā bē hyb n'aa tón manā badāk hahỹ hā bē babok do hā. Kanetēē doo, Jesus gen'aak do hā rah'yyb padēēk, ramoo bok, Jesus rah'yyb en'yyym hyb n'aa.

³³ Ajyy ŷym enāh doo, badāk hahỹ hā ji hawāt do hā rah'yyb padēēk, sa ŷym rah'yyb en'yyym hyb n'aa.

³⁴ Pawóp hē hadoo do hā rah'yyb padäg kān. Sa ŷym, Jesus na-āāj hē rakarēn rah'yyb en'yyym. Ti hadoo ēnh ŷj sa hā kā. ŷj patug tema bong doo, maruus na-āāj hē, Jesus gen'aak do hā rah'yyb padäg had'yyt hē, tsyt hē, Jesus hā ub ramoo bok hyb n'aa sahōnh hē sa wē hanāng doo me. ŷj patug enāh doo, badāk hahỹ hā ji hawāt do hā rah'yyb padēēk, sa patug rah'yyb en'yyym hyb n'aa.

³⁵ Bē ŷ h'yy ge'ŷym hyb n'aa nado ŷ wén erih ta tii. Bē hyb n'aa né hē, baad tabadoo hyb n'aa bē hā, ŷ wén erii wāt tii. ** Baad Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē bē moo bok hyb n'aa bē tamasa tii hā. Ta hā had'yyt hē ŷ karēn bē h'yyb padäg. Dooh ŷ karēn bā bē h'yyb panas'ēēh pēh.

³⁶ Aj'yy see ta h'yyb gó taky hado bā ta ŷym pan'aa hā: “Doooh baad tado bā ām ŷ pan'aa hā ŷ bad'oo doo”, p'eets hē na-āāj hē tatabēēj däg bā ta j'oooh baab n'aa tagatēē do pan'aa, takarēn bā tagat'ēē bā, taw'āāts hē raketēē né hē. Doooh nesaa do tado bā ta tii, P'op Hagā Do matym gó. ††

³⁷ Aj'yy see ta daaj hē, ta wób mejūū do

§ 7:23 Ta wób ramejūū Korīn buuj sa hā rakanet'ēē bok hyb n'aa, sa masuuj noo byyh ragahōg hōm hyb n'aa na-āāj hē. Ta ti ji moo wād bā, baad ji P'op Hagā Do gadoo, baad ji tagen'aak, sa nooh. Ta bahānh rakarēn ran'oo bā. Dooh te hub tado bā ta tii d' mejūū do sa kyyh. Ti hyb n'aa Paw-Ro mejūū raky nadaheeh hyb n'aa ta ti hedoo do sa kyyh. Ji P'op Hagā Do gadoo ji kat'ēē bā, ji kanat'ēē bā na-āāj hē. Ji tagadoo Judah buuj ji do bā, ta wób buuj ji do bā na-āāj hē. ** 7:35 Dooh Paw-Ro karēn bā ji tah'yy geām bā ji kanatēē hyb n'aa. P'op Hagā Do an'oo bā ji hā ji katēē hyb n'aa, ji katēē né hē. †† 7:36 Hahỹ da na-āāj hē ji hajaa ji erii bā tii, aj'yy ky n'aa tado bā taher'oot doo: “Aj'yy see ta h'yyb gó taky hado bā ta ŷym pan'aa hā: ‘Doooh baad tado bā ām ŷ pan'aa hā ŷ bad'oo doo’, tanahaja bā tah'yy keba bā, takarēn bā takat'ēē bā, taw'āāts hē raketēē né hē. Doooh nesaa tado bā tii, P'op Hagā Do matym gó.”

nado kā tii, tahyb n'aa newē dāg bā ta ŷ̄m pan'aa hā, taganatēē hyb n'aa, tahaja bā tah'yy keba bā, nyy d' tabad'oo tahyb n'aa newē bā kā, tii bā taw'āāts hē rakanetēē. Ti na-āāj hē baad hadoo do tamoo wāt.

³⁸ Ket'ēē padēēk doo, baad né ti sa hā. Kanatēē doo kā, marahud kā, ti baad tabad'oo ŷ̄m nāng do mahānh.

³⁹ Taw'āāts hē ŷ̄nh kat'ēē dāk doo, ta patug sii had'yyt hē tabawād kån tabedēp nā bā. Ta patug dajēb bā, ta jawén paa bā kā, tahajaa ta see hā takat'ēē bā, Jesus hā h'yy ka'eeh do see tado bā tii.

⁴⁰ Hā ŷ̄ pēh, ta bahānh baad ub ta hā takanat'ēē wād bā. Tii d' né hē hā ŷ̄. P'op Hagā Do Sahee hēp ŷ̄ gó na-āāj hē tabawāt. Ta wób sa h'yyb gó had'yyt hē nado.‡

8

Kabarii hā Jesus hā h'yy kana'eeh do ranoo do ky n'aa hahŷ̄h

¹ Kabarii rah'yy kaha'eeh do tā n'aa ky n'aa hā bē ŷ̄ maher'oot hŷ̄ kā. “Ēr sahōnh hē, ēr h'yy genāh, hajōng baad hadoo do ēr wén hapāh”, nāk bē wób. Te hub né hē paawā tii, ji h'yy kasab'ee hajōng ji hapāh do an'oo bā! Tii d' nado ji kamahān doo. Ji kamahān do ta wób tamasa.

² H'yy ganāng ted'oo doo, dooh tah'yy ganny nā bā heh'āāt ub.

³ Ti nado P'op Hagā Do kamahān doo. P'op Hagā Do kamahān ti ta tii.

⁴ Kabarii hā kan'oo dāk do ky n'aa kā, ji awēē bā, ji nawēē bā. Dooh sa kabarii redēb bā ēr hapāh. Jāām hē sét ub P'op Hagā Doo. Dooh ta see pēh.

⁵ Sa hā ti anyy né hē paawā sa hā kabaj'aa pé badāk hahŷ̄ hā, wē hā na-āāj hē, hajōō né hē paawā sa hā pé kabaj'aa doo, raweh'ēēh do na-āāj hē,

⁶ ēr, Jesus hā h'yy ka'eeh do hā kā sét ub P'op Hagā Doo, ta Yb, sahōnh hē pahuunh doo, ta hyb n'aa ēr babok doo. Jāām hē sét ub né hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus Kristo, sahōnh hē mo haj'aa nāng doo, papuuj gó ēr babok hanoo doo.

‡ **7:40** Ti noo gó Korīn panang bā ta wób raky sēm Paw-Ro her'oot doo. Sa hā, sa h'yyb gó had'yyt hē P'op Hagā Do Sahee bawāt. Sa hā hē rah'yy kasab'ee. P'op Hagā Do Sahee hēp ŷ̄ gó na-āāj hē tabawāt, Paw-Ro wén her'oot, terih do raner'oot bā, raky nasēm hyb n'aa.

⁷ Tii d' tahado né paawā, dooh sahōnh hē rahapēē bā tii. Ta wób dooh ramabaan nā bā pooj jé rabahed'oo do paa kabarii hā rah'yy ka'eeh noo gó. Ti hyb n'aa, da hē na-āāj né hē, kabarii hā kan'oo dāk do tā uuh rawēē bā, kabarii ratayy sa hā sa h'yyb gó. Tii bā sa h'yyb ky n'aa tapaa sa hā hē ta ti an'oo bā, dooh baad tado nā bā do hyb n'aa sa h'yyb.

⁸ Te hub né hē, ji awēh do hyb n'aa, ji nawēh do hyb n'aa nado ji P'op Hagā Do wén gadoo. Ji nawēē bā, dooh ta wób sa yd jé ji hado dāg bā P'op Hagā Do matym gó. Ji awēē bā, dooh sa bahānh ji do bā ta matym gó.

⁹ Ti hadoo né hē, sahōnh hē bē hajaa bē bad'oo bē edoo né paawā, taw'āāts hē bē hyb n'aa matakā bē babok do hā, baad Jesus ranahapāh nā do bē h'yyb natatuk hyb n'aa baad nadoo do hā.

¹⁰ Jesus hā h'yy ka'eeh do wób sa hā, dooh taw'āāts hē tado bā ji awēē bā kabarii tā n'aa. Nayyw hē, daap hē sa h'yyb tym ky n'aa tapaa sa hā ramoo bok do hā. Ōm ti hapāh, ji awēh do ji nawēh do hyb n'aa nado ji P'op Hagā Do wén gadoo. Mahapāh na-āāj hē dooh kabarii redēb bā. Ti hadoo né hē ōm rahapēē bā kabarii tób n'aa yt hā hawēh doo, mah'yyb metsā kån sa hā, rabawēh tii bā kā a nemuun kabarii hā kan'oo dāk doo. Tii bā sa h'yyb ky n'aa tapa kån sa hā hē, rawēh do hyb n'aa sa hā ji nawēh doo.

¹¹ Tii bā kā, a hŷ̄j hadoo do baad h'yy kana'eeh nā doo, ta hyb n'aa Kristo dajēp do tarejā dāk mahajaa med'oo do hyb n'aa.

¹² Ta tii da nesaa do mamoo wād bā a hŷ̄j hadoo do wē, ta h'yyb tym ta hā hē taky n'aa tapaa man'oo bā, tii bā da Kristo wē né hē nesaa do mamoo wād dāg kån!

¹³ Ti hyb n'aa, ŷ̄ awēh do tah'yyb tatug bā nesaa do hā hāj ŷ̄ hadoo doo, dooh ŷ̄ awēē wād bā ta dab, hāj ŷ̄ ŷ̄ h'yyb natatuk hyb n'aa nesaa do hā.

9

Jesus mejūū do see heh'āāt Paw-Ro ky n'aa hahŷ̄h

1 Nepäh bē wób hã Jesus mejũũ do see ŷ do bã? Dooh ta wób mejũũ pé hã ŷŷ. Dooh g'eeh Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ŷ hapëë wäd matym ŷŷ me? Hëp ŷ n'aa nado g'eeh Jesus hã bē h'yy kae däg kãn?

2 Jesus mejũũ do heh'äät ub ŷ nado bã paawä ta wób sa hã, bē hã kã Jesus mejũũ do né hē ŷŷh. Bē hã né hē ji hapäh Kristo mejũũ do né hē ŷŷh. Hëp ŷ n'aa Jesus hã bē h'yy kae däk do hyb n'aa.

3 Hahŷŷ da ŷ ky gadoo, hã ŷ hedoo do Jesus mejũũ do nado ŷŷh, hanäk doo:

4 Dooh g'eeh äã haja bã bē hanaa äã gado bã äã waa, äã karën bã paawä?

5 Dooh g'eeh taw'ääts hē tado bã, äã karën bã paawä, äã rahadaa bã ji ŷŷm Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Jesus mejũũ do wób rabad'oo doo da? Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hŷŷj, Peed na-ääj hē rabad'oo doo da?

6 Jääm hē g'eeh ŷŷh, Béh-Nabéh daheeh, äã waa sãm hã moo bok doo?

7 Dooh warahén ta daaj hē hep'aak pé ta waa! Ta sii moo wät do ti hep'aak. Joom danäh hã ênh? Ny hadoo do g'eeh joom danäh rananoo pé ta joom ag nepóh péh? B'éé hag'ääs doo ênh? Ny hadoo pé ti b'éé hag'ääs do rananoo pé ta masãäh bii gamyyj neëk péh?

8 Panyyg gó ŷ her'ood wät doo, ŷ had'yyt hē nado ti her'oot. Mosees ky n'aa jaw'yyk doo gó tii da né hē takerih.

9 Hahŷŷ da Mosees ky n'aa jaw'yyk doo: "Taw'ääts hē ji anoo tiriig uuh tabawa booj yb hã, tiriig tahes'ooj hõm do ta moo me. Dooh ji noo maw'yyd däg bã tanawa hyb n'aa."* Jääm hē booj yb hyb n'aa g'eeh P'op Hagä Do mejũũ ta tii?

10 Èr hyb n'aa nado g'eeh ti taheer'oot tii? ŷŷ. Èr hyb n'aa né hē ta ti takerii däk. Booj yb takyyk doo me k'ääts wapën doo, joom ag tahes'ooj hõm do na-ääj hē, ramoo bok bã ragahëen joom ag uuh.

11 Ti hadoo ênh äã hã. P'op Hagä Do Sahee hã hana do bē h'yyb gó äã ejoom hõm do hadoo.† Ta bahãnh däg bē edoo däk, bē hanaa äã gahëen bã hŷŷ kã äã waa hedoo doo, äã saroor hedoo doo?

12 Ta wób bē mahang Jesus ky n'aa ma mehetëk doo, ta tii hã bē masa. Taw'ääts hē nado g'eeh ti sa bahãnh äã bē masaa paawä? Ti hadoo né hē, dooh noo gó äã daab yb bã bē hã. Dooh. Hejooj né paawä ta ti äã hã, äã gadoo sahõnh hē äã hã hejooj doo, Kristo ky n'aa hanäm do äã nahewaat hyb n'aa.‡

13 Dooh g'eeh bē hapëë bã, P'op Hagä Do tób n'aa hënh ramanaa do waa uuh ta yt moo heb'ook do ragadoo sa waa pan'aa? Ti hadoo ênh P'op Hagä Do hã rama ejuu do tyng hã moo b'ook doo. P'op Hagä Do hã kan'oo däk do uuh sa tä.

14 Ti hadoo ênh Jesus ky n'aa hanäm do ma mehetëk do hã. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mejũũ, sa hã ma mehet'ëek do hanaa ragadoo sa waa hedoo doo, sa saroor hedoo doo.

15 Ti hado né paawä, dooh ta tii hã ŷ daab yb bã. Dooh na-ääj hē ta ti ŷ erii bã, ta tii hã ŷ bē masa hyb n'aa. ŷ h'yy gadajang, bag hënh Jesus ky n'aa ŷ maher'oot do hyb n'aa. Dooh ŷ gahëen péh. Taw'ääts hē paawä ŷ dajëp ta ti ŷ h'yy gadajang do rado hõm do pooj jé.

16 Dooh ŷ haja bã ŷ h'yy kasabé bã Jesus ky n'aa hanäm do ŷ maher'oot do hã. P'op Hagä Do ŷ tamejũũ ŷ maher'oot hyb n'aa. Tak'ëp baad nado hã ŷŷ, ta ky n'aa ŷ naher'ood bã ta wób sa hã.

17 ŷ karën do hyb n'aa tado bã paawä ta ky n'aa ŷ her'oot doo, tii bã ŷ haja paawä ŷ gahëen bã ta sãm. Dooh ti hyb n'aa tado bã. ŷ P'op Hagä Do mejũũ do hyb n'aa, hã ŷ tabanoo do hyb n'aa ta ky n'aa ŷ wén her'oot ta ky n'aa.

18 Ny hadoo ta sãm hã ŷŷ? Jääm hē hahŷŷ kã ta sãm: ŷ tsebé doo, bag hënh Jesus ky n'aa hanäm do ŷ maher'oot do hyb n'aa. Ta ky n'aa hanäm do ŷ panäk bã, ŷ ma metëek bã, dooh ŷ gahëen bã ŷ ramasa doo, dooh na-ääj hē ŷ mejõ bã ŷ ramasa, ŷ haja né paawä ŷ mejõ bã Jesus mejũũ do ŷ bahadoo do hyb n'aa.

19 Dooh ajyy hŷŷ kã hã ŷ mejũũ péh, sa hanaa ŷ ganadoo do hyb n'aa. Ti hadoo

* 9:9 Dew-Teronom 25.4 † 9:11 Jesus ky n'aa hanäm do sa hã tamaher'oot doo, sa hã tama metëek doo, tahanäng pé tii. ‡ 9:12 Paw-Ro, Béh-Nabéh daheeh, dooh radaab yb bã Korīn buuj hã. Tak'ëp ramoo bok sa waa sãm hã, sa hã radaab nayyp hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ta see pé noo gó rahoop baad nadoo doo.

né hē, daj ŷ hē ŷ kan'oo dāk, sahōnh hē sa karom ŷ bahadoo hyb n'aa, hajōk Jesus wē ŷ manaa hyb n'aa paawā.

²⁰ Hahŷ ŷ hanāng pé tii: Judah buuj mahang ŷ awād bā, sa da hado dāk ŷŷh, Kristo wē ŷ manaa hyb n'aa Judah buuj. Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do tamanejō né paawā hā ŷŷ, sa ky n'aa jaw'yyk do ŷ ky daheeh, Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do wób Kristo wē ŷ manaa hyb n'aa.

²¹ Judah buuj nadoo do Mosees ky n'aa jaw'yyk do nahapāh do mahang ŷ awād bā, sa da hadoo ŷ bahadoo, Jesus wē ŷ manaa hyb n'aa ta tii. Dooh P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do ŷ ado bā ti hyb n'aa. Kristo ky n'aa jaw'yyk do ŷ ky dahé had'yyt hē.

²² Baad h'yy ganehot nā do sa hā, sa da ked'oo né ŷŷh, baad rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa Jesus hā. § Sahōnh hē ta wób rababok doo da, ti ked'oo né ŷŷh, sa wób Jesus wē ŷ bed'ēep hyb n'aa.

²³ Sahōnh hē ta tii da ŷ wén d'oo, Jesus ky n'aa hanām do kah'ūūm hyb n'aa, baad hadoo do ta hā hana do ŷ gadoo hyb n'aa sahōnh hē ta ti ky dah'eeh do sa nemuun.

²⁴ Bē hapāh né hē, ratsyym kasā bā kā, sahōnh hē rawaj'aa né hē paawā, jāām hē sét hē gadoo ta sām, pooj jé kajaa doo. Taw'āāts hē bē waj'aah do hadoo j'aa ketsē do wajaah doo da, ta sām bē gadoo hyb n'aa P'op Hagā Do hanaa.

²⁵ Sahōnh hē tsyym kas'ŷŷ kar'ēēn doo, baad rahyb n'aa matakēē. Tii d' rawén d'oo, j'aa ketsē do soog n'aa ragadoo hyb n'aa, karejā né paawā ti nayyw hē. ** Èēr kā, èr wén hyb n'aa matakēē, nahānh do sām èr gadoo hyb n'aa.

²⁶ Ti hyb n'aa daap wajaah do nahado ŷŷh. Kep'uuk do daap hē hetuu do nahado ŷŷh.

²⁷ Dooh. Hā ŷŷ hē ŷ ketuu hadoo, †† hup

ŷŷ ŷ taky daheeh hyb n'aa. Tii da hā ŷŷ hē baad ŷ wén kan'yyh, ŷŷ kā ta sām ŷ nahasōg hōm hyb n'aa, ta wób sa hā ŷ maher'ood wāt, ŷ ma met'ēeg wāt do jawén paa bā Jesus ky n'aa hanām doo.

10

Taw'āāts hē Isaraéw buuj rabad'oo do paa èr nad'oo do ky n'aa hahŷŷh

¹ ŷ karēn bē hyb n'aa newē hahŷ wakān haa: Sahōnh hē èr wahē makū rababok paa ta ti wanakud yt hā. Sahōnh hē rabatsēg hōm ta ti akajar “Hahiin Doo” hād nāng doo.

² Sahōnh hē nu kemuun bok hadoo wanakud gó, akajar gó na-āāj hē Mosees sa wahē n'aa tabahadoo bā kā.

³ Sahōnh hē paa rabawa sa waa P'op Hagā Do hanaa. *

⁴ Sahōnh hē paa rabeēek naēng P'op Hagā Do hanaa. Pā hada do hadoo sa hā, P'op Hagā Do mo haj'aa gó ganyyh do hā naa rabeēek. Kristo né hē paa ti pā.

⁵ Sahōnh hē tii d' rabadoo né paawā, P'op Hagā Do dooh tagenaag bā hajōk do sa hā. Ti hyb n'aa hajōk dejēp. Jé pad'yyt hē banawāng doo bā sa kamag n'aa tawén nyy hōm.

⁶ Sahōnh hē ta ti bawād wāt, èr tama metēek do heen n'aa, nesaa do hā èr h'yyb nadāg wāt hyb n'aa, ta ti rabad'oo doo da.

⁷ Bē tametēeh, kabarii hā bē h'yyb panadēek hyb n'aa, sa wób rabad'oo do paa da. Hahŷŷ da takerih ti ky n'aa: “Ehyt t'oonh mā rabawa, rabeēek hyb n'aa. Tii bā m' rabajām, ramas'uunh”, † nāng kerih do hā. ‡

⁸ Èr tametēeh, ji naŷŷh hyb n'aa ji ŷŷm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii, sa wób rabad'oo do paa da. Ti noo gó né hē, sét adēb bā, 23 miw dejēp ta ti ramoo bok do hyb n'aa.

⁹ Pooj jé hawād wāt do èr tametēeh, Kristo èr manetyy hyb n'aa, sa wób

§ 9:22 Pooj jé 8.7 hā Paw-Ro her'oot ta ti hedoo do sa ky n'aa. Sa h'yyb ky n'aa tapaa nāh, dooh baad Jesus hā rah'yy kadawuung nā bā do hyb n'aa. ** 9:25 Paw-Ro bawāt noo gó, kas'ŷŷ do j'aa ketsē do nuu hā radasooH ta soog bag'aad kap'ōj dāk doo, taj'aa ketsē do heen n'aa. Nayyw hē tatsawyy jēng ta ti sa soog, nayyw hē takarejāā. Ti ky n'aa gó Paw-Ro maher'oot sa hā. †† 9:27 Baad takan'yyh tahanāng pé ti ta hā hē taketuu do hadoo. * 10:3

Banawāng hēnh rababok noo gó P'op Hagā Do anoo paa sa waa. Ta ti sa waa ramaneēēnh **Manah**. † 10:7 Esodo 32.6 ‡ 10:7 Kabarii hā rah'yy ka'eeh do hyb n'aa ta tii d' rabad'oo. Rejām doo, ramas'uunh doo, sa āj nadoo do sii tii. Isaraéw buuj nadoo do rabad'oo doo da rabad'oo.

rabed'oo do paa da. Rametyy do hyb n'aa radejēp aw'yy tēg haj'aa mahỹỹj.

¹⁰ Bē h'yy kawapēēn manā bē nu gabóg wē, sa wób rabed'oo do paa da. Dejēp tii, P'op Hagā Do mejūū do āās an'oo bā.

¹¹ Sahōnh hē ta ti bawād wāt paa ēr wahē makūū hā, ta ti ēr tama metēēk do heen n'aa. Ta ti tawén kerii dāk ēēr, tagadēēg ub noo gó habok do tamaher'oot hyb n'aa, ēr hyb n'aa matakēē hyb n'aa, baad ēr kan'yyh hyb n'aa, rabed'oo do paa da ēr nad'oo hyb n'aa.

¹² Ti hyb n'aa, baad hawāt ted'oo doo, taw'āāts hē baad tahyb n'aa matakēē, nesaa do tamoo nawāt hyb n'aa ta ti ramoo bok do paa da.

¹³ Bē hā kametyy doo, ji sahōnh hē hā kametyy do hadoo né hē tii. Dooh ta wób hā kametyy do bahānh tado bā. Baad ji P'op Hagā Do kamahān had'yyt hē. Dooh tah'yy gajēē hōm bā ji hā. Tahajaa né hē ta hā ji h'yy kasadēē bā. Dooh P'op Hagā Do an'oo bā ta bahānh hadoo doo, bē nahajaa do bē tametyy. Kametyy do bē wē takajaa bā, bē da P'op Hagā Do masa, bē bahajaa hyb n'aa baad bē kan'yyh doo.

¹⁴ Ti hyb n'aa kā, najis haa, taw'āāts hē baad bē kanāh, kabarii hā bē h'yy kae mahānh.

¹⁵ Baad hyb n'aa newēē do bēēh. Ti hyb n'aa, bē daaj hē bē hyb n'aa newē te hub tado bā hahỹỹ ērih doo:

¹⁶ Jesus majyyw heen n'aa, ta hyb n'aa P'op Hagā Do ēr j'aa etsē doo, ēr beēēk bā, séd uuh had'yyt hē ēēr, Kristo majyyw ēr gadoo bā. Pāw, Jesus hub heen n'aa ēr ganebēēh bā, séd uuh had'yyt hē ēēr, Jesus hub ēr gadoo bā.

¹⁷ Hajōō né paawā ēēr, sét né hē pāw ēr awa doo, ti hyb n'aa séd uuh had'yyt hē ēēr.

¹⁸ Bē hyb n'aa newē Isaraéw buuj rabad'oo doo. P'op Hagā Do hā kan'oo dāk do hawēh doo, séd hā rah'yy kata dāk P'op Hagā Do hā kanoo do hā.

¹⁹ Nyy d' ŷ hanāng péh? Ji tayy ta tā kabarii hā ran'oo dāk doo? Kabarii edēp ŷ hanāng pé g'eeh?

²⁰ Dooh. Hahỹỹ d' ŷ hanāng pé tii: Kabarii hā P'op Hagā Do sa h'yyb gó na-

hapāh do ranoo doo, karap'aar h'yyb nesaa do hā takan'oo dāk né hē tii. Dooh P'op Hagā Do hā takan'oo dāg tii. Hahỹỹ da na-āāj hē ŷ her'oot: Dooh ŷ karēn bā karap'aar h'yyb nesaa do weh'ēēh do h'yyb hataa bē hado bā.

²¹ Dooh bē haja bā pawóp hā bē h'yyb dāng bā. Dooh bē haja bā bē eēg bā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do majyyw heen n'aa hood gó hanāng do uuh, karap'aar h'yyb nesaa do hā kanoo do uuh na-āāj hē! Dooh bē haja bā bē awa bā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hub heen n'aa uuh, karap'aar hā kan'oo dāk do na-āāj hē!

²² Ta tii d' bē adoo nā bā, bē karēn apāh bē anoo P'op Hagā Do hyb n'aa jewēs, tah'yy kawajāān bē wē? P'op Hagā Do bahānh bē ed'oo g'eeh bēēh?

²³ “Sahōnh hē ji karēn do ji hajaa ji moo wād bā. Dooh ky n'aa jaw'yyk do ji moo ge'ỹỹm péh”, nāk bē wób. Te hub né paawā tii, dooh sahōnh hē baad ub ji hā. Sahōnh hē ji karēn do ji haja né paawā ji moo wāt, dooh hajaa pé ge'ỹỹm pé paawā, dooh sahōnh hē ji hā masa pé P'op Hagā Do karēn doo da ji bawāt do hā.

²⁴ Dooh ji karēn do jawén ji awād bā. Ta wób sa wē baad hadoo doo, ti né hē bē moo booh.

²⁵ Taw'āāts hē hahỹỹ da bē bad'oo: Bē awēē sahōnh hē rahesām doo hēnh naa. Bē eaaj manā n'yy hēnh naa tii. Bē an'oo manā bē h'yyb bē taky n'aa tapa ta ti hyb n'aa.

²⁶ Ta tii d' ŷ wén edoo, hahỹỹ da P'op Hagā Do kyy kerih do hyb n'aa: “Badāk hahỹỹh, sahōnh hē ta hā hanāng do na-āāj hē, P'op Hagā Do ma.”

²⁷ Jesus hā h'yy kana'eeh do ōm tatsyyd bā ta tób hēnh ta sii mabawēh hyb n'aa, makarēn bā ti mabahōm. Taw'āāts hē mawēē sahōnh hē. Man'oo manā a h'yyb ōm taky n'aa tapa ta ti hyb n'aa.

²⁸ Hỹỹ kā, hahỹỹ d' bē ramaher'ood bā paawā: “Hahỹỹ kabarii hā kan'oo dāk do hahỹỹ ji tā”, raher'ood bā, mawēē manā d' tii bā, ōm a'yy maher'oot do hyb n'aa, ji h'yyb ji taky n'aa tapaa do hyb n'aa na-āāj hē.

²⁹ Ta see h'yyb hyb n'aa ti ŷ bedoo, a h'yyb hyb n'aa nado. Bē an'oo manā bē

h'yyb bē taky n'aa tapa, ŷ hanāng. Hahŷŷ da apāh bē kyyh hā ŷŷ: “H'ēēd hyb n'aa ŷ an'oo bā ta see h'yyb ŷ taky n'aa tapaa ŷ natayy do hyb n'aa, ŷ awēh do hyb n'aa?”

³⁰ ŷ awēē bā tā ŷŷ, ta hyb n'aa P'op Hagā Do hā ŷ ky n'aa ets'ēē wāt doo, h'ēēd hyb n'aa ŷ raky n'aa tapaa, P'op Hagā Do wē tsebē doo me ŷ bawēh do hyb n'aa?”, nāng apāh bē kyyh.

³¹ Hahŷŷ da kēh ŷ bē hā: Taw'āāts hē P'op Hagā Do bē weh'ēēh sahōnh hē bē moo bok do hā, bē awēē bā, bē eēg bā na-āāj hē.

³² Bē moo boo manā baad nadoo do hā ta wób h'yyb tatuk doo, Judah buuj rado bā, Judah buuj nadoo do rado bā, P'op Hagā Do karapee bē panang bā habong do rado bā na-āāj hē.

³³ ŷ bad'oo doo da né hē, sahōnh hē ta wób ŷ h'yyb en'yym doo da bē bad'oo. Hā ŷŷ hē ŷ h'yy ken'yym do jawén nado ŷ bawāt. Baad hadoo do ti ŷ karēn ta wób sa hā, sa h'yyb tym bedēp hyb n'aa Jesus Kristo wē kā.

11

¹ Taw'āāts hē ŷ bawāt doo da bē babok, Kristo bawāt doo da ŷ bawāt do hadoo.

Nyy d' rabad'oo rakahet'aa bā do ky n'aa hahŷŷh

² ŷ tsebē bē hā, ŷ bē hyb n'aa es'ee had'yyt hē do hyb n'aa. ŷ tsebē na-āāj hē, bē ŷ ma met'ēēg wāt do bē ky daheeh do hyb n'aa.

³ Ti hadoo né hē, hahŷ ŷ karēn bē bahapāh: Kristo, sahōnh hē ajyy sa nu gabóg. Ajyy, ŷŷj sa nu gabóg. P'op Hagā Doo, Kristo nu gabóg.

⁴ Ajyy sa nu kajesuu doo me raky n'aa ets'ēē bā, sa nuu kajesuu doo me P'op Hagā Do ky n'aa ratabēēj bā na-āāj hē, Kristo, sa nu gabóg, dooh rawehēē bā tii hā.

⁵ ŷŷj kā raky n'aa ets'ēē bā, P'op Hagā Do ky n'aa ratabēēj bā na-āāj hē, sa nuu ranajesu bā, sa patug, sa nu gabóg, dooh rawehēē bā tii hā. ŷŷj sa nuu rahab wāt do hadoo tii, tanu mebyng do heen n'aa tii.*

⁶ ŷŷnh nu kanajesuu doo, taw'āāts hē ta sēēn tagek'āā bēēh. Tanu meby n'aa nyy bā

ŷŷj hā sa sēēn ragekāā doo, rahab bēēh doo, taw'āāts hē sa nuu rajesuu.

⁷ Ta da hadoo P'op Hagā Do pahuunh aj'yy. Ajyy sa hyb n'aa P'op Hagā Do kawehēē dāk. Ti hyb n'aa, ajyy dooh ranu kajesuu bā Jesus hyb n'aa rakahet'aa bā. ŷŷj sa hā kā, sa hyb n'aa ajyy rakawehēē padēēk.†

⁸ ŷŷnh hanaa nado aj'yy. Aj'yy tahana ti ŷŷnh.

⁹ ŷŷnh hyb n'aa nado aj'yy kapahuuj kán. ŷŷnh kapahuuj wāt aj'yy hyb n'aa.

¹⁰ Ti hyb n'aa né hē, āās rahapāh do hyb n'aa na-āāj hē, taw'āāts hē ŷŷj ranu kajesuu hyb n'aa jawyk do heen n'aa.

¹¹ Tii d' tahado né paawā, Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, sa m'aa hēnh nado ŷŷj ajyy sa mahānh. Ti hadoo ēnh ajyy sa hā. Sa m'aa hēnh nado ŷŷj sa mahānh.

¹² Ta ti ŷ wén her'oot, aj'yy hanaa ŷŷnh ganyyh doo da, ŷŷj hanaa ajyy na-āāj hē tii d' raganyyh. Sahōnh hē ta ti tabana P'op Hagā Do hanaa.

¹³ Bē hyb n'aa newē baad tado bā, Jesus hyb n'aa ji kahet'aa bā, ŷŷj raky n'aa ets'ēē bā sa nuu kanajesuu doo me.

¹⁴ Badāk hahŷŷ hā ji bad'oo doo, P'op Hagā Do anoo doo, ti na-āāj hē tametēēh hahŷŷh: Baad nado ajyy sa hā sa sēēn dewēēt doo me raboo bā. Sēēn dewēēt do ajyy hā tawaneh'ēēh do haj'aa.

¹⁵ Sēēn dewēēt doo, ŷŷj sa hetsó ti ta tii. P'op Hagā Do an'oo dāk ti sa hā, sa nu jesuu n'aa.

¹⁶ Ta ti hedoo do p'āā karēn do ky ked'aak do hā hahŷŷ da ŷ baher'oot: Dooch ta see mo n'aa me āā adoo bā, P'op Hagā Do hā h'yy ka'eeh do panang wób hēnh habok do na-āāj hē, dooch ta see mo n'aa me rabahed'oo Jesus hyb n'aa rakahet'aa bā.

Jesus ji hyb n'aa esee do heen n'aa rataheb'ēēs do ky n'aa hahŷŷh

¹⁷ Hahŷŷ hā bē ŷ metēēk doo, dooch bē hā ŷ j'aa etsēē bā. Ta tii d' ŷ wén her'oot, teg'yys baad nadoo do bē kahet'aa bā.

¹⁸ Pooj jé ŷ ky n'aa napāh, dooch m' séd hā bē h'yyb hedo bā. Bē m' h'yy ketyn hōm

* **11:5** Paw-Ro bawāt noo gó, Korīn panang bā rahap ŷŷj sa nuuh, nesaa do ramoo boo bā. Tii d' rawén d'oo, ranu mebyng hyb n'aa. † **11:7** Tii d' tahadoo do hyb n'aa, taw'āāts hē ranu kajesuu Jesus hyb n'aa ji kahet'aa bā.

bē kahet'aa bā. Ta mahang ŷ ky daheeh ŷ rapanāk doo.

¹⁹ (Dooch ji ky sēew its bā! Taw'āāts hē bē h'yy ketyn hōm, P'op Hagā Do matym gó baad hadoo do bē mahang habong do rakametā dāk hyb n'aa.)

²⁰ Bē kahet'aa bā, dooch Jesus ji hyb n'aa esee do waa n'aa tado wād bā bē awa doo.

²¹ Bē awa bā, dooch m' bē gadaa bā ta wób. Sa pooj jé bē karēn bē bawa bē waa. Ti hyb n'aa, ta wób rabas'aah nā bā, ta wób a'oom kán ta bahānh reēek do haj'aa.

²² Dooch g'eeh bē tób enā bā, bē yd wa péh, bē yd eēek péh? Bē ty n'aa ges'yyk P'op Hagā Do hā h'yy ka'eeh do kahet'aa doo. Bē nu meb'yyh kas'uut do bē mahang habong doo. Nyy da kēh ŷ bē hā? Bē ŷ j'aa etsē g'ee da ta tii da bē bad'oo do hyb n'aa? Dooch. Dooch né hē bē ŷ j'aa etsē bā.

²³ Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa ŷ gadoo doo, ti né hē ti ŷ tabēj wāt do bē hā. Hahŷ né hē ti ŷ gadoo ta ky n'aa: Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, atsēm, ta majī moo gó takahaēēnh noo gó, tabado dāk pāw,

²⁴ ti m' ta hyb n'aa taky n'aa ets'ēē wāt do jawén paa bā, taganabāh hōm, ti m' taky hadoo: “Hup ŷŷ, bē hyb n'aa ŷ an'oo dāk do heen n'aa hahŷŷh. Hahŷŷ da d' bē bad'oo, ŷ bē hyb n'aa esee do hyb n'aa”, nāng mäh.

²⁵ Ti hadoo ēnh, rabawēh, rabawa do jawén paa bā, Jesus bado dāk ēnh uwa bēēh hood ti m' taky hadoo: “Majyw ŷŷ, ŷ anoo do ŷ dajēp noo gó heen n'aa hahŷŷh. Papuuj sahōnh hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do tii kā. Hŷ jawén majyw ŷ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagā Do ky dāng.‡ Hahŷ bē eēg had'yyt bā hŷ jawén, tii d' bē bad'oo ŷ bē hyb n'aa esee do hyb n'aa”, nāng mā Jesus.

²⁶ Ta ti pāw bē awa bā, ta ti ta hood gabuuj uuh bē eēg bā, bē her'ood hōm Jesus dajēp do ky n'aa p'aa hēnh tamatēēh bā kā.

²⁷ Ti hyb n'aa, daap hē ta ti pāw hawa doo, ta ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do majyyw heen n'aa hood gó hanāng do uuh heēek doo, nesaa do tamoo wād dāk tii hā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hub wē, ta majyyw wē na-āāj hē.

²⁸ Taw'āāts hē ji daaj hē ji h'yyb ji hyb n'aa newē bā baad tado bā pāw uuh ji awa

do pooj jé, majyyw heen n'aa ji eēek do pooj jé.

²⁹ Hahŷ hyb n'aa ta ti ŷ wén her'oot: Daap hē ji awa bā, daap hē ji eēg bā, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hub ky n'aa ti ji hyb n'aa nanewē bā, ji daaj hē ji ky n'aa katakyk baad nadoo doo me.

³⁰ Ti hyb n'aa né hē hajōk bē mahang nahēē enāh, ta wób dejēp.

³¹ Jesus heen n'aa ēr gadoo do pooj jé ēr daaj hē ēr hyb n'aa newē bā baad ēr h'yyb tado bā, dooch tii bā ēr P'op Hagā Do rejā bā.

³² Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ēr hā taky n'aa etyy bā, nesaa do tanoo ēr hā ēr tama metēek hyb n'aa, badāk hahŷŷ hā habong do ta hā h'yy kana'eeh do sa nemuun ēr tanarejāā hyb n'aa ta jawén kā.

³³ Ta tii kā, wakān haa, taw'āāts hē bē gada ta wób, bē kahet'aa bā Jesus heen n'aa bē bawa hyb n'aa.

³⁴ Bē bas'aah bā, taw'āāts hē bē tób yt hē bē bawa séd hā bē kahet'aa do pooj jé Jesus heen n'aa bē tab'ēēs hyb n'aa, P'op Hagā Do ky n'aa netyy hyb n'aa nesaa do bē hā.

ŷ kajaa bā kā, ky n'aa see ŷ baher'oot bē hā.

12

P'op Hagā Do Sahee hā hana do ji hajaa do ky n'aa hahŷŷh

¹ Hŷŷ kā wakān haa, baad ŷ karēn bē bahapāh P'op Hagā Do Sahee hejój gó ji hajaa doo.

² Bē hapāh, p'ooj ub, Jesus hā bē h'yy kana'eeh nā noo gó, ta s'ee hēnh bē rah'yyb mahūūm had'yyt hē, kabarii nedēp do hā bē h'yy ka'eeh hyb n'aa.

³ Ti hyb n'aa ŷ karēn bē bahapāh hahŷŷh: P'op Hagā Do Sahee hejój gó her'oot doo, dooch Jesus taky n'aa was'ee bā. Dooch na-āāj hē ji haja bā, “Jesus né hē ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo”, ji her'ood bā P'op Hagā Do Sahee hejój gó tanado bā ji hā.

⁴ Ti anāng hajōng ta wób hedoo do ji hajaa ji moo wāt doo, P'op Hagā Do Sahee anoo doo. Sét né hē P'op Hagā Do Sahee tahana tii hā.

‡ 11:25 P'ooj ub Mosees sa hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo, b'éé majyyw ta heen n'aa. Papuuj hahŷ ji hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo.

⁵ Ti anäng ta wób hajõng ji mamasa doo. Ti hadoo né hẽ, jããm né hẽ sét ub Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ër wë moo wät doo.

⁶ Ti anäng hajõng ta wób ji hajaa ji moo wät doo. Ti hadoo né hẽ, sét ub ti P'op Hagä Do ta ti ji hã hanoo doo, ta tii me ta wë ji moo wät hyb n'aa.

⁷ P'op Hagä Do Sahee hã hana doo, sahõnh hã takan'ooo däk sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do tamasa hyb n'aa.

⁸ Ta see hã P'op Hagä Do Sahee anoo tak'ëp hajaa doo me ta wób tamaher'oot hyb n'aa. Ta see hã P'op Hagä Do Sahee anoo h'yy ganäng doo me ta wób tamaher'oot hyb n'aa.

⁹ P'op Hagä Do Sahee, sét hadoo doo, anoo ta see hã baad tah'yy ka'eeh hyb n'aa. Ta see hã tabanoo ta wób tabaheso hyb n'aa.

¹⁰ Ta see hã P'op Hagä Do Sahee anoo ta hejój me tapehuunh hyb n'aa. Ta see hã tabanoo P'op Hagä Do kyyh tabaher'oot hyb n'aa. Ta see hã tabanoo tabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee tado bä, sahee see tado bä ti her'oot doo. Ta see hã tabanoo kyy wób me, ji h'yy kanadaw'uuh doo me, tabaher'oot hyb n'aa. Ta see hã tabanoo kyy wób me kaher'oot do tatab'ëes hyb n'aa maa new'ëe do sa hã.

¹¹ Sét né hẽ P'op Hagä Do Sahee sahõnh hẽ ta ti hanoo doo. Tah'yyb däng doo da né hẽ sahõnh hẽ sa hã tabanoo tii.

Sahõnh hẽ ër, Jesus uuh hadoo do ky n'aa hahÿÿh

¹² Hajõõ né paawä ji hã, ji noo hedoo doo, ji nabuuj hedoo doo, ji matym hedoo doo, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo doo, sét né hẽ ji. Ti hadoo ẽnh Kristo hã, Kristo hã h'yy ka'eeh do sa hã.

¹³ Ër wób, Judah buuj. Ër wób, ta wób buuj. Ër wób, ta wób sa karom hedoo doo. Ër wób, kariw n'aa temah doo. Tii d' tahado né paawä, ër nu kemuun bong P'op Hagä Do Sahee an'ooo bä, sét Jesus hub hadoo ër bahadoo hyb n'aa. Sét né hẽ ti P'op Hagä Do Sahee ër gadoo doo.

¹⁴ Hajõng né hẽ ji hã hanäng doo ji uuh. Sét uuh had'yyt nadoo doo ji uuh.

¹⁵ Ji tsyym ky hadoo bä paawä: “Ta moo ÿ nadoo doo hyb n'aa, dooh ta uuh ÿ doo bä”, ji uuh had'yyt né hẽ tii, ta ti edo né paawä.

¹⁶ Ji nabuuj ky hadoo bä paawä: “Ta matym see ÿ nadoo doo hyb n'aa, dooh ta uuh ÿ doo bä”, ji uuh had'yyt né hẽ tii, ta ti edo né paawä.

¹⁷ Sahõnh hẽ ji hã hanäng doo ji matym tadoo bä paawä, nyy da paawä ji maa new'ëe tii bä? Sahõnh hẽ ji hã hanäng doo ji nabuuj tadoo bä paawä, nyy da ji matsehÿÿk tii bä?

¹⁸ Sahõnh hẽ ji hã hanäng doo ji uuh P'op Hagä Do bat'ëeg hõm ji hã, tah'yyb däng doo da.

¹⁹ Séd uuh had'yyt hẽ tadoo bä paawä ji hã, dooh paawä ji hub had'yyt hẽ tadoo bä.

²⁰ Hahÿÿ da né hẽ: Hajõng né paawä ji hã hanäng doo ji uuh, sét né hẽ ji.

²¹ Ji matym dooh tahaja bä taky hadoo bä ji moo hã: “Doooh hyb n'aa õm ÿ karën péh.” Doooh na-ããj hẽ ji moo haja bä ji tsyym hã taky hadoo bä: “Doooh hyb n'aa õm ÿ karën péh.”

²² Ta ti ji hã hanäng doo uuh nahejooj is doo, ti né hẽ ti baad ji karën up doo.

²³ Ji uuh ji hã ky n'aa netsëeh doo, baad ji weh'ëeh. Ta wób hã ji manetëeh doo, baad ji ban'yyh.

²⁴ Ji uuh wób ji metëeh doo, dooh hyb n'aa baad ji ban'yyh péh. Baad P'op Hagä Do benyyw hõm ji hã hanäng doo, ta ti ji hã hãd ky n'aa netsëeh hedoo doo rakawehëe däk hyb n'aa.

²⁵ Tii da tawén d'oo, ji hã takanetyyn hõm hyb n'aa, sahõnh hẽ ji hã hanäng doo séd demuun baad rakahag'ãas hyb n'aa na-ããj hẽ.

²⁶ Sét hẽ ji hã hanäng doo ji uuh nesaa doo tahob bä, sahõnh hẽ séd demuun raba-hoop. Ta see ji uuh kawehëe däg bä, sahõnh hẽ ji uuh wób taw'ãats hẽ sa hã.

²⁷ Bë sahõnh hẽ, Kristo hub hadoo bëeh. Sét ken'yyh bëeh, ta uuh hadoo.

²⁸ Jesus Kristo hã h'yy ka'eeh doo sa mahang P'op Hagä Do banoo, pooj jé Jesus mejüü doo rabad'oo doo. Ta jawén ta ky n'aa herot doo. Ta jawén ta ky n'aa ma mehetëk doo. Ta jawén rapehuunh doo haj'aa doo, ta wób rabaheso hajaa doo, ta wób masa doo, ta wób h'yyb mahüüm n'aa hedoo doo, kyy

wób ji h'yy kanadaw'uuh do hajaa her'oot do na-ããj hē.

²⁹ Sahõnh hē g'eeh Jesus mejũũ do had'yyt hē? Sahõnh hē g'eeh ta ky n'aa rod had'yyt hē? Sahõnh hē g'eeh ta ky n'aa ma mehetek do had'yyt hē? Sahõnh hē g'eeh rabahajaa rapehuuj had'yyt hē?

³⁰ Sahõnh hē g'eeh rahajaa ta wób rahaheso? Sahõnh hē g'eeh kyy wób rahajaa rer'ood bã? Sahõnh hē g'eeh rahajaa kyy wób me kaher'oot do rataběj bã?

³¹ Dooh. Taw'ããts hē ji hajaa do P'op Hagä Do Sahee ji hã hanoo do ta bahãnh had'op do hã, ta wób masa do hã, bē h'yyb padäg. Pooj jé dó bē ŷ metēeh hÿÿ kã sahõnh hē ta bahãnh baad hadoo doo:

13

Ji kamahãn do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ajyy sa kyy me, ããs sa kyy me na-ããj hē ŷ haja bã né paawä ŷ her'ood bã, ŷ kamanahãn bã paawä, dooh taw'ããts hē tado bã. Jããm hē sapaar redas do ky hado däk ŷ tii bã.

² P'op Hagä Do ky n'aa ŷ haja bã né paawä ŷ maher'ood bã, P'op Hagä Do Sahee hã ŷ tabanoo do hyb n'aa tii, ji nahapäh do hã ŷ h'yy ganyy bã paawä, sahõnh hē ŷ hapēē bã paawä, tak'ēp ŷ h'yy ka'eeh do hyb n'aa waēē hã ŷ haja bã paawä ŷ mejõ bã takahÿÿd häng, ta wób ŷ kamanahãn bã paawä, daap paawä ŷÿh.

³ Sahõnh hē wē ŷ hanäng do kas'uut do sa hã ŷ an'oo bã paawä, daj ŷÿ hē paawä ŷ kan'oo däk ŷ rabaju tēē, ŷ kamanahãn bã, daap paawä ti hã ŷÿ.

⁴ Kamahãn do kanejäg. Kamahãn do ky enyym. Dooh tah'yy kajewēets bã. Dooh ta hã hē taj'aa etsēē bã. Dooh takasabé bã.

⁵ Tawaneh'ēeh do nado. Dooh ta daaj hē takarēn do jawén tawäd bã. Dooh nayyw hē takawaj'ããn bã. Dooh tah'yy gaēēj bã ta wób sa wē.

⁶ Dooh tatsebee bã baad nadoo do hã. Baad hadoo do hyb n'aa tatsebé.

⁷ Kamahãn doo, dooh tah'yy gajēē hõm bã. Ta wób hã tah'yyb eeh had'yyt hē. Tagadaa had'yyt hē. H'yyb jawyk doo gó sahõnh hē tagadoo.

⁸ Kamahãn doo, dooh tahēēj bã. Tii d' nado P'op Hagä Do ky n'aa ji her'oot do ji

hajaa doo, kyy wób ji h'yy kanadaw'uuh do ji hajaa ji her'oot doo, ji hapäh do na-ããj hē. Ahãnh da tii.

⁹ Da hē ji hapäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa ji hajaa ji her'oot do na-ããj hē, ta uuh ub tii.

¹⁰ Baad had'op do heh'äät do kaja bã kã, tii bã kã, dooh hyb n'aa ji karēn wät pé ta uuh hadoo doo.

¹¹ Hahÿ hadoo tii: ŷ karapee noo gó, karepé raber'oot doo da ŷ ber'oot paah, karepé rahyb n'aa newēē doo da ŷ hyb n'aa newēē paah. ŷ wah'ēē wät bã kã ŷ eréd hõm ta ti karapee ŷ h'yyb hadoo do paah.

¹² Da hē, dooh baad er hapēē nã bã P'op Hagä Doo, japow gó ji heg'ããs do hadoo. Ta jawén da er bahapäh baad ub kã, heh'äät kã. Da hē, jããm hē ta uuh ŷ bahapäh. Ta jawén da, sahõnh hē ŷ bahapäh ta hã, ŷ P'op Hagä Do hapäh doo da né hē.

¹³ Hÿÿ kã tamawoob hē hadoo do ti haym: Ji h'yy ka'eeh doo, ji gada doo, ji kamahãn doo. Ji kamahãn doo, sa bahãnh baad had'op do tii.

14

Ji hajaa do P'op Hagä Do Sahee hana do ky n'aa bód hahÿÿh

¹ Taw'ããts hē kamahãn do hã baad bē h'yyb padäg. Taw'ããts hē P'op Hagä Do Sahee hã hana do ji hajaa do hã bē h'yyb padäg na-ããj hē. Pooj jé, P'op Hagä Do ky n'aa ji hajaa ji her'oot do hã baad ub bē h'yyb padäg.

² Hahÿ hyb n'aa ta ti ŷ wén her'oot: Kyy wób me her'oot doo, dooh ta wób tamarher'ood bã. P'op Hagä Do sii taber'oot tii hã. Dooh maa napäh pé ta ti ta her'oot doo. Ji nahapäh do ky n'aa ta her'oot tii, P'op Hagä Do Sahee an'oo bã.

³ Tii d' nado P'op Hagä Do ky n'aa her'oot do hã. Ta wób hã ti ramaher'oot. Ta ti ji tamasa, ji h'yy ka'eeh do kah'ũũm hyb n'aa. Ji tamaher'oot, baad ji bawät hyb n'aa. Ji tah'yyb en'yym.

⁴ Kyy wób me her'oot doo, ta daaj hē, ta hã hē takamasa tii, P'op Hagä Do ky n'aa kah'ũũm hyb n'aa ta h'yyb gó. P'op Hagä Do ky n'aa her'oot do tamasa ta wób, P'op Hagä Do ky n'aa sa h'yyb gó takah'ũũm hyb n'aa.

5 Ỹ karēn paawä sahõnh hē bēeh, bē baha-jaa kyy wób me bē baher'oot. Ti hadoo né hē, tak'ēp ỹ karēn P'op Hagä Do ky n'aa bē her'oot. Kyy wób me kaher'oot do bahãnh baad hadoo P'op Hagä Do ky n'aa her'oot doo.* Kyy wób me kaher'oot doo, ta ky n'aa nyy d' tahanäng pé ji her'ood bä, Jesus hã h'yy ka'eeh do kahet'aa do ramaa napäh hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa sa h'yyb gó kah'ũm hyb n'aa, ti na-ããj hē baad ub.

6 Ti hyb n'aa wakãn haa, bē wē ỹ kajaa bä, kyy wób me bē ỹ maher'ood bä paawä, nyy d' paawä bē tamasa tii? Dooh paawä bē tamasa bä. Hã ỹ P'op Hagä Do metēeh doo, ji hajaa do ky n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa, ji ma metēek do ky n'aa bē ỹ maher'oot do na-ããj hē, ti bē tamasa.

7 Ji gamehỹh do ky n'aa me, ji etēn do ky n'aa me na-ããj hē tii d' bē ỹ metēeh ỹ hanäng pé tii, ta ti hedēp do nado né paawä. Baad ranetēn bä, baad ragamanehã bä, nyy da ta wób rabahapäh ti teh'ũm doo?

8 Ti hadoo né hē torõm-bet häd näng do hã. Nyy da g'eeh warahén rah'yy genä bä kaneb'ooh doo hēnh tanaēej bä, baad torõm-bet ragamanehã bä?

9 Ti hadoo né hē bē hã. Kyy wób me ta wób bē maher'ood bä, nyy da ramaa napäh ta ti ky n'aa, nyy d' tahanäng péh? Daap hē ti bē baher'oot kyy wób me.

10 Hajõng ti anäng kyyh badäk hahỹh hã. Baad ub sahõnh hē tii, maa napäh do sa hã.

11 Ỹ kyy maa nanapäh doo, ta tii hã, ỹ ta s'ee hēnh naa, ta s'ee hēnh naa ỹ ta hã.

12 Ti hadoo né hē bē hã. Tak'ēp bē karēn P'op Hagä Do Sahee hana do bē gado bä do hyb n'aa, taw'ããts hē bē h'yyb padäg sahõnh hē Jesus hã h'yy ka'eeh do masa do hã.

13 Ti hyb n'aa kyy wób haj'aa doo, taw'ããts hē raky n'aa etsēē P'op Hagä Do hã, tabanoo hyb n'aa na-ããj hē sa hã rabahajaa hyb n'aa ratab'ēēs do nyy d' tahanäng pé tii.

14 Kyy wób me P'op Hagä Do hã ỹ ky n'aa etsēē bä, hēp ỹ tym ti ky n'aa etsēē. Dooh ỹ hapäh pé ỹ her'oot doo.

15 Nyy d' ỹ bad'oo ti tahado bä? Hahỹh da ỹ bad'oo: Ỹ da ky n'aa etsēē hēp ỹ tym me, ỹ hapäh doo me na-ããj hē da ỹ ky n'aa etsēē. P'op Hagä Do ỹ ma ejäm da hēp ỹ tym me, ỹ hapäh doo me na-ããj hē.

16 Jããm hē a h'yyb tym gó P'op Hagä Do maj'aa etsēē bä, nyy da õm raky masa ranahapēē bä maher'oot doo?

17 Baad né paawä P'op Hagä Do maj'aa etsē, kyy wób me maher'oot doo, dooh ta wób tamasa bä rah'yy ka'eeh do kah'ũm hyb n'aa.

18 P'op Hagä Do ỹ j'aa etsē, sahõnh hē bē bahãnh ỹ bahajaa kyy wób me ỹ maher'oot do do hyb n'aa.

19 Ti hadoo né hē, Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang, hã ỹh, taw'ããts hē ji ma poo oow pé kyyh ji maa napäh do ỹ her'ood bä ỹ ma metēek bä, 10 miw kyyh ji maa nanapäh do mahãnh.

20 Wakãn haa, karepé h'yy gatamah do bē hado manä P'op Hagä Do Sahee ji hã hanoo do hã. Taw'ããts hē wah'ēē h'yyb hadoo bēeh, ta ti hã. Taw'ããts hē nesaa do hã bē h'yy gatamah karapee t'aah h'yy gatamah do hadoo.

21 Hahỹh da P'op Hagä Do kyy kerih do hã:

“Ji nahapäh do kyy me,

ta s'ee hēnh naa do sa kyy me, ỹ maher'oot da karapé haa.

Ti hadoo né hē da, dooh da raky dahé bä ỹh”,†

näng mä Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh.

22 Ti hyb n'aa kä, kyy wób me kaher'oot doo, Jesus hã h'yy kana'eeh do metēē n'aa, ta hã h'yy ka'eeh do metēē n'aa nado. P'op Hagä Do ky n'aa ji her'oot doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do metēē n'aa tii, ta hã h'yy kana'eeh do metēē n'aa nado.

23 Séd hã Jesus hã h'yy ka'eeh do rakata bä kä, kyy wób me sahõnh hē rer'ood bä paawä, ti ta seeh, nahapäh doo, Jesus hã h'yy kana'eeh do na-ããj hē tajēē suun bä tii bä, sahõnh hē bē meraa bong hadoo ted'oo da.

* 14:5 P'op Hagä Do ky n'aa ji her'oot do baad ub tawén doo, kyy wób me kaher'oot do bahãnh, hajõng tamasa do hyb n'aa. † 14:21 Isajas 28.11-12

24 Jesus hã h'yy kana'eeh doo, nahapäh do na-ãñj tajëë suun bã P'op Hagã Do ky n'aa sahõnh hẽ rer'ood nuuj jé, kametã dák tii bã ta hã nesaa do ta h'yyb tym gó hanäng doo. Ky n'aa kety dák tii bã sahõnh hẽ bẽ her'oot do hyb n'aa.

25 Kametã dák tii bã sahõnh hẽ ta h'yyb tym gó tahyb n'aa newëë do pooj jé ji nahapäh doo. Ta taron nu paa me tabahyy häng da, P'op Hagã Do taj'aa etsë hyb n'aa. "P'op Hagã Do awät né hẽ bẽ mahang", näng da.

26 Wakã haa, taw'ãäts hẽ hahÿÿ da bẽ bad'oo bẽ kahet'aa bã: Ta see P'op Hagã Do hã tama ejäm, ta see ma metëëk P'op Hagã Do ky n'aa, ta see her'oot P'op Hagã Do ta hã tametëëh doo, ta see her'oot kyy wób me, ta see tab'ëës kyy wób me kaher'oot do nyy d' tahanäng péh. Taw'ãäts hẽ sahõnh hẽ ta tii d' ji bad'oo, sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do h'yyb gó P'op Hagã Do ky n'aa takah'ũm hyb n'aa.

27 Kyy wób me raheer'ood bã, jããm né hẽ pawóp hẽ, tamawoob hẽ ti her'oot. Taw'ãäts hẽ sét ken'yyh raber'oot. Tii bã, taw'ãäts hẽ ta see tab'ëës nyy d' tahanäng péh.

28 Tabadoo bã ta ky n'aa tab'ëës doo, nyy d' tahanäng pé ti tab'ëës doo, taw'ãäts hẽ bag hẽnh tabasoooh bẽ kahet'aa bã kyy wób me her'oot doo. Taw'ãäts hẽ ta m'aa hẽnh, ta tób hẽnh taber'oot P'op Hagã Do sii.

29 Taw'ãäts hẽ pawóp hẽ, tamawoob hẽ raheer'oot P'op Hagã Do ky n'aa. Taw'ãäts hẽ ta wób ramatakëë, ta ti taheer'oot do baad tado bã.

30 Sa mahang hat'oonh do gado bã ta h'yyb tym gó P'op Hagã Do ky n'aa, taw'ãäts hẽ pooj jé her'oot do ky ym, ta ti hasooh do ber'oot hyb n'aa kã.

31 Ta tii da sét ken'yyh bẽ baher'oot P'op Hagã Do ky n'aa, bẽ sahõnh hẽ bẽ ma kametëëk hyb n'aa, bẽ h'yyb hedo magyys hẽ hyb n'aa.

32 P'op Hagã Do ky n'aa rod rahajaa rah'yy kamedug bã, rahajaa ragadaa bã rabaher'oot hyb n'aa.

33 Dooch P'op Hagã Do hanaa tado bã ta ti jé pad'yyt hẽ kaher'oot doo, baad nahõm doo. Baad hadoo do ji h'yyb n'yym doo, ti ti P'op Hagã Do hanaa.

Sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ habong do rabahed'oo doo da,

34 taw'ãäts hẽ ÿÿj dooh rer'ood bã séd hã rakahet'aa bã. Taw'ãäts hẽ bag hẽnh rabab'ëëh. Dooch taw'ãäts hẽ tado bã rer'ood bã ji kahet'aa bã. Taw'ãäts hẽ ÿÿj raky daheeh ajyy, Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo da.

35 Tanyy bã sa hã reaanh doo, taw'ãäts hẽ sa tób hẽnh sa patug hã rabeaanh, dooh taw'ãäts hẽ tado bã do hyb n'aa ji kahet'aa bã ÿÿj rer'ood bã.

36 Bẽ hanaa bẽ ed'oo g'eeh P'op Hagã Do ky n'aa hanãm doo? Jããm hẽ bẽ tii, ta ti gadoo do bẽ ed'oo g'eeh?

37 P'op Hagã Do ky n'aa rod ta hã pé ted'oo doo, P'op Hagã Do Sahee hanaa gadoo do ted'oo doo, taw'ãäts hẽ tah'yy kadaw'uuh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mejũũ do né hẽ ti ÿ erii wät doo.

38 Hahÿ manatakëë doo, dooh né hẽ ji hyb n'aa p'eed bã tii.

39 Ti hyb n'aa kã, wakã haa, taw'ãäts hẽ P'op Hagã Do ky n'aa bẽ her'oot do hã bẽ h'yyb padäg. Bẽ medug manã kyy wób me rer'ood bã.

40 Ti hado né hẽ paawã, baad bẽ adoo ti ta tii, ta tyw n'aa näng bã.

15

Jesus ganã wät do ky n'aa hahÿÿh

1 Hÿÿ kã, wakã haa, ÿ karën bẽ hyb n'aa esee Jesus Kristo ky n'aa hanãm do bẽ ÿ ma met'ëëg wät do paah, bẽ gadoo do paah. Ta ti né hẽ bẽ h'yy ka'eeh do mejój n'aa.

2 Ta ti ky n'aa hanãm do ed'ëëp bẽ h'yyb tym P'op Hagã Do wë, baad bẽ hyb n'aa matakã bã tii, bẽ neréd bã ÿ ma metëëk do ky n'aa. Tii d' tanado bã, daap bẽ h'yy ka'eeh.

3 Jããm hẽ baad hadoo do ta ky n'aa ÿ gadoo do ti bẽ hã ÿ tab'ëës doo. Hahÿ né hẽ tii: Kristo dajëp nesaa do ër moo bok do sãm, P'op Hagã Do kyy kerih do ta pooj jé taheer'oot doo d' né kã.

4 Ti m' radakã jëng, ti m' tamawoob däg kã ta ã kã taganã wät p'aa hẽnh, pooj jé P'op Hagã Do kyy kerih do her'oot doo da né kã.

5 Ti jawén mäh, Peed hã takas'ee wäd kãn. Ti jawén mäh, 12 hedoo do sa hã takasee ënh.

6 Ti bahānh mäh, séd noo gó 500 ta ma matëg sa hā takas'ee wäd kån. Hajōng sa wób ed'ëp nā hahỹ y berih bā. Hap'ëeh do wób radejëb kån.

7 Ti m' takasee Tsijaag hā, sahōnh hē tamejũ do hedoo do sa hā na-āāj hē.

8 Tagadëeg ub takas'ee kån hā yỹ, y ajān s'oo hadoo do hā.

9 Sa yd jé had'os do yỹh, Jesus mejũ do sa mahang. Dooh paawā y ramaneëej bā Jesus mejũ doo, P'op Hagā Do karapee y rejāā do paa hyb n'aa.

10 Ti hadoo né hē, ta mejũ do see da hē y wén hado dāk, P'op Hagā Do ky enyym do hyb n'aa hā yỹ. Daap hyb n'aa nado ta ti hā y taky enyym doo. Dooh. Ta wób moo bok do bahānh y moo wäd wät. Ti hadoo né hē, dooh y tado bā ti moo wät doo. Hā y P'op Hagā Do ky enyym do hanaa tii.

11 Hỹ kã y tado bā bē hā maher'ood wät doo, ta wób rado bā, ti né hē ti ta ky n'aa āā her'oot doo. Ti ky n'aa né hē ti bē ky dahé bong doo.

Jesus ganā wät do ky n'aa ta wób raky sëm do ky n'aa hahỹh

12 Kristo ganā wät āā her'ood bā, h'ëed hyb n'aa dooh ji ganā bā dejëp do mahang bē wób sa kyyh?

13 Te hub tado bā ta ti bē wób her'oot doo, ji ganā bā paawā, Kristo na-āāj hē paawā dooh paawā taganā wäd bā tii bā.

14 Kristo ganā wäd bā paawā, daap paawā tii bā āā maher'ood hōm do ta ky n'aa. Daap hē na-āāj hē paawā bē h'yy ka'eeh doo.

15 Kristo ganā wäd bā paawā, noo kanesa do paawā āā tii bā, Kristo ganā wät P'op Hagā Do an'oo bā āā ma metëek do hyb n'aa. Dejëp do ganā bā paawā, dooh Kristo ganā wäd P'op Hagā Do an'oo bā paawā.

16 Dejëp do ganā bā, dooh paawā Kristo ganā wäd bā.

17 Kristo ganā wäd bā paawā, daap hē paawā bē h'yy kae dāk ta hā. Ti tahado bā paawā, dooh na-āāj hē takawug bā nesaa do bē h'yyb tym gó hanāng do paah.

18 Te hub tado bā paawā ta tii, gawatsig hōm paawā Kristo hā h'yy ka'eeh do sa makũh.

19 Jāām hē da hē, badāk hahỹ hā ji bawāt nā bā Kristo hanaa ji gahëen bā, tii bā taw'āāts hē paawā tak'ëp, sahōnh hē mahānh, ër rat'yyd mehĩn paawā.

20 Tii d' nado. Kristo ganā wät né hē dejëp do mahang P'op Hagā Do an'oo bā. Pooj jé dejëp do mahang ganā wät do tii. Ta wób na-āāj hē genyyh do metëe n'aa tii.

21 Hahỹ hyb n'aa y wén her'oot tii: Sét hē aj'yy ji dajëp do du na doo. Ti hadoo na-āāj hē sét hē aj'yy see ji ganyyh do dejëp do mahang du na doo.

22 Adāw hyb n'aa sahōnh hē ji dejëp. Ti hadoo ënh Kristo hyb n'aa kã sahōnh hē ragenyyh da.

23 Sahōnh hē genyyh do bahānh, pooj jé ganā wät do Kristo. Ta jawén, Kristo kajaa bā kã, ta hā h'yy ka'eeh do raganā boo kån da.

24 Tii bā kã, badāk hahỹ gawatsik do kaja kån. Kristo j'aa ketsë do jawén paa bā sahōnh hē mejũ do ji nahapäh do sa hā, sahōnh hē bag'āās do ji nahapäh do sa hā, sahōnh hē hejój enāh do ji nahapäh do sa hā na-āāj hē, tii bā tabag'āās do Kristo bahaëej kån da P'op Hagā Do ta Yb hā kã.

25 Kristo bag'āās da sahōnh hē ta majĩ hā taj'aa ketsë bā kã.

26 Tagadëeg ub kã majĩ tagawats'iik doo, dajëb.

27 Ta ti y wén her'oot, hahỹ da P'op Hagā Do kyy kerih do her'oot do hyb n'aa: "Sahōnh hē ta tsyym yt hā P'op Hagā Do an'oo bā tabag'āās hyb n'aa."* "Sahōnh hē tabag'āās" tabaher'oot bā, dooh P'op Hagā Do ta Yb sii hē tado bā tii, ti né hē hanoo do hyb n'aa ta hā sahōnh hē tabag'āās doo.

28 Takajaa bā kã sahōnh hē Kristo bag'āās doo kã, ti noo gó kã, ta daaj hē ta Yb yd jé da tanu gadäg kån. Tii d' tawén hadoo, ta Yb, sahōnh hē ta hā han'oo dāk doo, tabag'āās hyb n'aa, sahōnh hē bahānh tabahado dāk hyb n'aa kã, sahōnh hē tabag'āās hyb n'aa kã.

29 Hỹ kã, ji ganā bā paawā, nyy da

* 15:27 Saaw-Mo 8.6 † 15:29 Dooh ji hapëe bā ta tii d' hed'oo doo. Dooh Paw-Ro met'ëeg bā dejëp do hyb n'aa ji nu kemuun bā. Jāām né hē ti ky n'aa gó tabeh'ũm ji ganā wät do ky n'aa.

rabad'oo da dejëp do hyb n'aa nu kemuun doo? Dejëp do ganenä bä paawä, hëd n'aa tii d' rawén d'oo?†

30 Ji ganenä bä paawä, dooh hyb n'aa pé had'yyt hë ȳ ahoop doo. Ji ganä wät do hyb n'aa ȳ wén gadoo Jesus hyb n'aa ȳ ahoop doo.

31 Dajëb gó had'yyt hë ȳ bawät tak'ëp ȳ rarejää do haj'aa. Né hup ȳ né ta ti ȳ her'oot do bë wén hapäh, ȳ h'yy kasab'ee do hyb n'aa bë hyb n'aa Kristo Jesus ër Wahë N'aa hyb n'aa.

32 H'ëed hyb n'aa ȳ kamety wät paa ajyy tabanas'aa hedoo do sa sii Epeso panang bä, jääm hë badäk hahȳȳ hã ji hawät do hã ȳ h'yyb däg bä paawä, ji ganenä bä paawä? Ji ganenä bä paawä, se hub né hë paawä hahȳȳ da sa ky hetëg: “Hamäh, ër awëeh, hamäh, ër eëg jati ër dejëb kân do hyb n'aa.”‡

33 Bë an'oo manä bë rawad'ii. “Nesaa do moo heb'ooh do sii ji awäd bä, sa da h'yyb hadoo da ji, baad né paawä ji bawät pooj jé.”

34 Taw'ääts hë p'aa hënh bë h'yyb bë an'oo baad hadoo do hã. Bë moo boo manä wäd nesaa doo. Ta ti ȳ wén mejüü, bë wób ranahapäh do hyb n'aa P'op Hagä Do sa h'yyb gó. Bë nu mebyy bok hyb n'aa ȳ wén her'oot tii.

35 Hahȳȳ da apäh da ta wób rabeaanh: Nyy da dejëp do paa ragenä bok? Ny hadoo do sa hub?

36 Baad nadoo do heaanh do tii! Joom tym ji ejoom doo, dooh taganä bä ta bóg nadajëb bä.

37 Tiriig tym, joom tym wób na-ääj hë ji ejoom bä, dooh ta gajewëe tado bä ji ejoom doo. Ta tym ub ti ji ejoom doo.

38 P'op Hagä Do bad'oo nyy d' tabahadoo joom, tah'yyb däng doo da. Joom tym ta wób hedoo tawëe bä. Ta see hadoo ta seeh, ta see hadoo ta seeh.

39 Ti hadoo ënh ti anäng ta wób hedoo ta dab. Ta see hadoo ji dab, ta see hadoo har'ëeng dab, ta see hadoo taw'ëed dab, ta see hadoo na-ääj hë tah'ȳyb dab.

40 Ta wób hedoo wë hã habong do bag. Ta wób hedoo badäk hahȳȳ hã habong doo.

Ta see hadoo wë hã habong do sa hetsóh. Ta see hadoo badäk hahȳȳ hã habong do sa hetsóh.

41 Ta see bag hadoo papȳȳj, ta see bag hadoo kamarab, ta see bag hadoo sagõõh. Sagõõh wób ta wób hedoo ta matym.

42 Ti hadoo né da dejëp do mahang ji ganyyh do hã. Karejää ji kamag ji dakä jëng doo. Taganyyh bä kä, kanarejä wäd.

43 Nas'aa ji kamag ji dakä jëng bä. Tak'ëp tabahetsooh taganyyh bä kä. Nahejooj its ji dakä jëng bä. Hejooonh taganyyh bä kä.

44 Dab näng ji kamag ji dakä jëng doo. Taganyyh bä kä, papuuj däg ji hub P'op Hagä Do Sahee ed'ëep doo. Ji hub dab näng do tanyy bä, tii b' ti anäng na-ääj hë ji hub papuuj P'op Hagä Do Sahee ed'ëep doo.

45 Hahȳȳ da takerih doo gó: “Jääm pooj jé aj'yy, Adäw, hedëb gëet doo.”§ Tagadëeg ub Adäw hedoo doo, Kristo, ji edëp do hanoo do Sahee hado däk tii.

46 Pooj jé dó tabanyy däk ji hub dab näng doo. Ta jawén ji hub papuuj, P'op Hagä Do Sahee ed'ëep doo.

47 Jääm pooj jé aj'yy, badäk hahȳȳ hã tsäng hanaa. Aj'yy ta jawén hana doo, Kristo, h̄ȳ pong jé naa tii.

48 Badäk hahȳȳ hã habong doo, Adäw k'ääts gó hana do hadoo ti sahõnh hë. H̄ȳ pong jé hana do hadoo da ër hub papuuj h̄ȳ pong jé naa ër gadoo doo.

49 Da hë, badäk hahȳȳ hã ër babok nä bä, Adäw hadoo nä ëer. Ti hadoo né hë da, ti awät ti noo gó, h̄ȳ pong jé hana do hadoo da ëer.

50 Hahȳȳ ti ȳ her'oot, wakân haa: Dab näng doo, majyyw näng doo, dooh da tanu dëe bä P'op Hagä Do bag'ääs bä. Karejää doo, dooh tagado bä nadajëp doo.

51 Bë hyb n'aa matakä da! Bë ȳ maher'oot ji nahapäh do hã: Dooh ër sahõnh hë ër dejëb bä. ** Ti hadoo né hë, sahõnh hë ër da kawereem.

52 Nayyw hë ti ji kawareem doo, ji ty watsig wäd sii hë, tagadëeg ub torõm-bet häd näng do ky ganyyh bä kä. Torõm-bet ky ganä sii hë da sahõnh hë Jesus hã h'yy ka'eeh do dejëp do paa ragenä boo kân da.

† 15:32 Ji h'yyb karën doo da né hë ji moo wät tahanäng pé ti sa ky hetëg doo. Ji ganenä bä paawä, se hub né hë tii bä paawä raheer'oot doo. § 15:45 Genesis 2.7 ** 15:51 Jesus matëeh noo gó ta hã h'yy ka'eeh do ky n'aa ti taheer'oot.

Ta ti dooh radejēb boo bā kā. Ti ēēr kā, ti noo gó hedēp nā doo, ēr kawereem boo kån, hedēb had'yyt do ēr gadoo hyb n'aa kā.

⁵³ Karehejāã do kawareem da kanarejāã do hã. Dejēp do kawareem da nadajēp do hã kā.

⁵⁴ Ta ti bawät bā kā, karehejāã do kawareem bā kā kanarejāã do hã, dejēp do rakawareem bā kā nadajēp do hã kā, tii bā kā hahỹ kerih do ky däng do paa kā kaja kån:

“Dajēb gawatsig kån.

Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do j'aa ketsēe kån ta hã.”††

⁵⁵ “Dajēb, ny maj'aa ketsē doo?

Dajēb, ny a hejój ji mamarahejāã doo?”‡‡

⁵⁶ Nesaa do ji moo wät doo, ji hyb n'aa newēē doo, ti né hē dajēb mahỹỹj. Ky n'aa jaw'yyk doo, nesaa do ji moo wät do hejój.

⁵⁷ P'op Hagä Do hã ēr j'aa etsē. Ti né hē hanoo ēr j'aa ketsē doo, Jesus Kristo ēr Wahē N'aa hyb n'aa.

⁵⁸ Ti hyb n'aa kā, wakån haa ŷ kamahån doo, taw'ääts hē bē h'yy kahejój. Bē an'oo manä bē tahewaat do hã, bē h'yy ganejē hõm hyb n'aa. Taw'ääts hē bē moo boo had'yyt hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē sahõnh hē bē wē hanäng doo me, daap hē nado ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē bē moo bok doo, bē bahapäh do hyb n'aa.

16

Ta wób ji masa do dajēēr n'aa ky n'aa hahỹỹh

¹ Hỹỹ kā, P'op Hagä Do karapee Judah häj n'aa bā habong do ji masa do dajēēr n'aa ky n'aa bē ŷ ma erih. Taw'ääts hē Garata häd näng do häj n'aa hēnh habong do Jesus hã h'yy ka'eeh do ŷ mejũũ doo da, bē na-ääj hē tii d' bē bad'oo.

² Taw'ääts hē sét met'uuh hã ken'yyh bē betyn hõm tsyt hē bē dajēēr uuh bē gadoo do pénh. Hajõng tado bā bē gadoo doo, hajõng do ta uuh bē betyn hõm tsyt hē. Kanahën d'os hē tado bā, dooh denaa hē. Taw'ääts hē bē ata ŷ kajaa do pooj jé.

³ Tii bā, ŷ kajaa bā kā, ŷ erih do ŷ mejũũ da ajyy ta ti dajēēr Jerusarēnh hēnh ratajoooh do bē asēew hõm do sa sii, baad t'ĩĩ hēnh ragadoo hyb n'aa.

⁴ Taw'ääts hē tado bā, ŷ na-ääj hē ŷ ahõm. ŷ d' rahadaa hõm tii bā.

⁵ ŷ h'yyb däng Masedonija häj n'aa ŷ jatsēk. T'ĩĩ hēnh ŷ bewäd nā do jawén paa bā, bē wē ŷ bahõm kån bē ŷ baheg'ääs hyb n'aa.

⁶ Badawēēt apäh da ŷ bawät bē pa. T'ĩĩ hēnh hyb n'aa hadoo da tarab'ēer ŷ tab'ēēs. Tii bā ŷ bē masa da ŷ bahõm hēnh.

⁷ Dooch ŷ karēn bā ŷ h'yy kajóh gó bē wē ŷ beg'ääs doo, ti hyb n'aa nayyw hē ŷ wén nahõm nā bē wē. ŷ karēn paawä badawēēt ŷ bawät bē pa, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do karēn bā tii.

⁸ Ti nuuj jé ŷ baym da babä Epeso panang bā, jām Pēn-Tekos häd näng do kajaa bā kā.

⁹ Tyw n'aa näng babä hã ŷỹ, baad Jesus ky n'aa ŷ beher'oot hyb n'aa, hajõk né paawä ŷ raganen'aak.

¹⁰ Tsimoot kajaa bā bē wē, taw'ääts hē baad bē gadoo bē mahang, baad tabahadoo hyb n'aa ta hã. Tii d' ŷ wén etsēē bē hã, ŷ moo wät doo da Tsimoot moo wät na-ääj hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē.

¹¹ Bē an'oo manä bē wób raty n'aa gesyyg Tsimoot hã. Taw'ääts hē hanām doo gó bē kedēē hõm, wē ŷ tababaa j hõm hyb n'aa. Ēr wakään wób Jesus hã h'yy ka'eeh do sa sii takajaa ŷ gada.

¹² Ēr wakään Jesus hã h'yy ka'eeh do Aporos häd näng do hã kā. Tak'ēp ŷ betsēē ta hã, tabahõm hyb n'aa ēr wakään sa sii bē rabahehēen bā. Dooch m' takarēn nā bā tahõm bā. Baad tahaja bā m' tabahõm.

¹³ Taw'ääts hē baad bē kanäh. Taw'ääts hē baad had'yyt hē bē h'yy kae. Bē h'yyb eỹm manäh. Bē h'yy kahejój.

¹⁴ Taw'ääts hē kamahån gó bē moo bok sahõnh hē bē moo bok doo.

¹⁵ Bē hapäh, Es-Tepanas ta tób yt hã haj'eenh do sii hē jããm hē pooj jé ti Akaja häj n'aa bā Jesus hã rah'yy kae padēek doo. Bē hapäh nyy da ramasaa had'yyt hē Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã. Tak'ēp ŷ betsēē bē hã, wakån haa,

¹⁶ Bē ky dahé ta ti hedoo doo. Bē ky dahé na-ãāj hē ta wób ta ti hedoo do sa sii Jesus ky n'aa hā moo b'ook doo.

¹⁷ Ỹ h'yy gadajang ajyy Es-Tepanas, Por-Tunat, Akajo häd enäh do bē wē naa wē ỹ rakajaa bā kä, bē jawén buuj, hā ỹ ramasa do hyb n'aa.

¹⁸ Baad ỹ rah'yyb en'yym, bē rah'yyb en'yym doo da. Taw'ääts hē bē weh'ëeh ta ti hedoo doo.

¹⁹ Jesus hā h'yy ka'eeh do Asija hāj n'aa bā habong do bē m' rahyb n'aa esee. Akira, ta ỹm Pisiir häd näng do daheeh, bē nemuun séd hā h'yyb hedoo do Jesus Kristo hā, tak'ëp mä bē rahyb n'aa esee. Jesus hā h'yy ka'eeh do sa tób bā kahet'aa doo, ti na-ãāj hē bē m' rahyb n'aa esee tii da.

²⁰ Sahõnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do babä habong do bē m' raky n'aa edëng. Baad bē kedëë bē da hadoo do hā.

²¹ Ỹ Paw-Ro, moh ỹỹ me ti hỹ ỹ berii kån:* Bē ỹ hyb n'aa esee.

²² Ky n'aa kawas'ee däk da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kamanahän doo. B'ëëp matëh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo!

²³ Ỹ karën, Jesus, ër wahë n'aa ky enyym bē hā.

²⁴ Ỹ kamahän bē sahõnh hē nemon ỹỹ séd hā h'yyb hedoo do Kristo Jesus hā. Jããm hē kä.

* **16:21** Paw-Ro bawät noo gó dooh sa daaj hē rerii bā, rahaja né paawä rerii bā. Sa masa n'aa rerih sa ma matëg esok doo. Paw-Ro esok do teri n'aa erii kån. Tagadëëg ub kä, tabahajaa bā kä, Paw-Ro gadoo terih do nahëeh, ta daaj hē taberih hyb n'aa tahyb n'aa esee do ky n'aa. Ta tii hā rabahapäh, Paw-Ro kyyh né hē sahõnh hē ta tii hā kerii däk doo. Paw-Ro mo haj'aa né hē rabahapäh.

2 Korīn

Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Korīn hãd nãng doo bã habong do hã ta jawén Paw-Ro ma erih do hahỹh

Kedëng do ky n'aa hahỹh

¹ Paw-Ro ȳ ti hỹh, P'op Hagä Do karën do hyb n'aa ȳ tanaëenh doo, Kristo Jesus mejũũ do see ȳ bahado däk hyb n'aa, ta ky n'aa ȳ baher'ood hõm hyb n'aa kã. Èr hỹj hadoo do Tsimoot hãd nãng do sii bẽ ȳ edëng bẽeh, P'op Hagä Do karapee hedoo doo, Korīn hãd nãng do panang bã habong doo. Sahõnh hẽ Akaja hãd nãng do hãj n'aa bã P'op Hagä Do tsyt hẽ ta wẽ tabasëew hõm do ãã edëng na-ããj hẽ.

² Ȳ karën P'op Hagä Do èr Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hẽ ky en'yym bẽ hã. Ȳ karën baad bẽ rah'yyb en'yym.

P'op Hagä Do ji tah'yyb en'yym do ky n'aa hahỹh

³ Taw'ããts hẽ èr j'aa etsë P'op Hagä Doo, èr Wahë N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ta Yb. Ti né hẽ ji yb ji hã t'yyd mehĩn doo. Ti né hẽ P'op Hagä Do ji tah'yyb enãw had'yyt doo.

⁴ Sahõnh hẽ baad nadoo do ãã wẽ tadëe bã, ãã tah'yyb enãw had'yyt hẽ, ta wób ãã bahajaa hyb n'aa ãã h'yyb en'yym hyb n'aa, baad nadoo do sa wẽ tadëe bã, ãã hã P'op Hagä Do h'yyb en'yym doo me.

⁵ Jesus ahoop do ãã wẽ tabës doo da, ãã wẽ tabës na-ããj hẽ Jesus Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do èr tah'yyb en'yym doo.

⁶ Nesaa do ãã ahob bã, bẽ hyb n'aa né hẽ ti ãã bahoop. Bẽ h'yyb enyym hyb n'aa tii, bẽ bedëp hyb n'aa nesaa do mahãnh na-ããj hẽ. P'op Hagä Do ãã tah'yyb en'yym bã, bẽ hyb n'aa né hẽ ti ãã tah'yyb en'yym doo. H'yyb jawyk doo me ãã ahoop do ãã gadoo bẽ bahapäh bã, bẽ da h'yyb enyww bok. Ti hyb n'aa, h'yyb jawyk doo me bẽ gado had'yyt hẽ da nesaa do bẽ ahoop doo.

Jesus hyb n'aa ãã ahoop doo, ti né hẽ bẽ ahoop na-ããj hẽ.

⁷ Baad ãã bahapäh hahỹ bẽ hã: ãã nemuun bẽ ahob bã ãã ahoop doo, ji P'op Hagä Do h'yyb en'yym do bẽ gadoo ãã nemuun na-ããj hẽ. Ti hyb n'aa, dooh bẽ h'yy gejë hõm bã Jesus hã ãã hapäh, nesaa do bẽ ahob né paawã.

⁸ Wakãh haa, ȳ karën bẽ bahapäh tak'ëp nesaa do Asija hãj n'aa bã ãã wẽ kajaa doo. Tak'ëp né hẽ ti nesaa do ãã hã kametyy doo. Dooh ãã haja wäd bã ta hã. Dooh paa ãã gadaa bã ãã edëp doo.

⁹ ãã d' dejëp ãã ed'oo paa ãã h'yyb gó. ãã wẽ ta ti wén wäd wät, ãã hã hẽ ãã h'yy kanasadã hyb n'aa, P'op Hagä Do hã, dejëp do genyy bong do anoo do hã, ãã h'yy kasadã hyb n'aa kã.

¹⁰ Ti né hẽ tii, dajëb mahãnh ãã tedëeb wät doo. ãã d' ted'ëep nã. Ta hã ãã h'yyb eh, ãã ted'ëep hỹ jawén

¹¹ ãã bẽ masaa bã, ãã bẽ ky n'aa etsë doo me. Tii bã kã, hajõk raj'aa etsë da P'op Hagä Doo, ãã ted'ëep do hyb n'aa, hajõk do sa kyyh P'op Hagä Do gadoo do hyb n'aa.

Paw-Ro maher'oot do h'ëed hyb n'aa tawén ky kahỹd wät sa hã ky n'aa hahỹh

¹² Hahỹ hyb n'aa ãã kasab'ee: J'ooj madäk doo me nado ãã baboo bong bẽ mahang, ta wób sa mahang na-ããj né hẽ. Baad ãã h'yyb metëeh ta ti ãã hã. Dooh ãã jejën bã ãã h'yyb. Tii da ãã wén bok, P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa ãã wẽ. Dooh badäk hahỹ hã habong do hajaa do hã ãã h'yyb ee bã.

¹³⁻¹⁴ Dooh kejën pé bẽ ãã ma erih do mahang. Wyt ta maab hẽ bẽ ȳ ma erii wät do ky n'aa, nyy d' tahanãng péh. Bẽ ner'oot doo, bẽ maa napäh do na-ããj né hẽ, ti né hẽ. Dooh kejën péh. Hỹ kã, bẽ hãd hapëe däg né paawã ãã h'yyb, ȳ gada da baad ãã h'yyb bẽ bahapäh nã, Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matëeh noo gó kã, ãã hyb n'aa bẽ h'yy kasab'ee hyb n'aa, bẽ hyb n'aa ãã h'yy kasab'ee doo da ti noo gó.

¹⁵ Hëp ȳ bẽ hapäh ȳ ed'oo do hyb n'aa, hã ȳ bẽ h'yy ka'eeh ȳ ed'oo do hyb n'aa na-ããj hẽ, ȳ hyb n'aa newë däk paa bẽ ȳ bahehëen Masedonija bã ȳ kajaa do pooj jé.

Ÿ hyb n'aa newë wät paah, pawóp nuu me bë Ÿ bahehëen paawä, pawóp nuu me baad hadoo do hyb n'aa bë hä paawä.

16 Ÿ h'yyb däng paa Masedonija hënh Ÿ mahôm me bë Ÿ bahehëen, Ÿ matëeh me na-ãäj hë, Ÿ bë masa hyb n'aa Judah häj n'aa hënh Ÿ bahôm bä.

17 Tii d' né Ÿ h'yyb dëe paawä, Ÿ ky kahÿÿd wät. Daap Ÿ h'yyb däng bë ed'oo g'eeh, Ÿ wén ky kahÿÿd wät? J'ooj madäk doo me bë ed'oo g'eeh “ÿÿ” Ÿ banäng, hëp ÿÿ gó “doo”? Ky kahehät do bë ed'oo ÿÿh?

18 Bë hä Ÿ her'oot doo, ta ky n'aa bë Ÿ maher'oot do na-ãäj né hë, ky kah'ÿÿt do nado. P'op Hagä Doo, ji hä ky kaneh'ÿÿt doo, ji hä h'yy kaneh'ÿÿt doo, hapäh te hub né hë Ÿ her'oot doo.

19 P'op Hagä Do T'aah, Jesus Kristo, ta ky n'aa bë mahang Siras, Tsimoot sa daheeh Ÿ maher'oot doo, dooh taky kahÿÿd bä ji hä. Taky däng doo, ti né hë tamoo wäd had'yyt hë. Ti hadoo ãäh, ta ky n'aa rod hedoo doo.

20 Sahôn hë P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji hä, Kristo moo wäd wät. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër j'aa etsë bä, “ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ãäts hë”,* ër wén näng ta hä, Jesus Kristo häd gó.

21 P'op Hagä Do né hë tii, ãäh, bë na-ãäj né hë baad tah'yyb ta däk do Kristo hä, ër h'yy kanerët hyb n'aa ta hä. ãäh hä tah'yyb däng, tsyt hë ta wë ãäh moo bok hyb n'aa.

22 Èr ta ma däg tan'oo bä. Tan'oo däk dó ër h'yyb gó ta Sahee, ta jawén, hÿ pong jé ër gadoo do metëe n'aa.

23 P'op Hagä Do hä Ÿ ky däng hahÿÿh: Bë hyb n'aa né hë, bë Ÿ nahajëm hyb n'aa, bë panang hënh Ÿ wén nahôm wät p'aa hënh. Né hup Ÿ né hë ti Ÿ her'oot doo.

24 Bë ãäh karën ãäh mejüü hyb n'aa nado bë h'yy kaha'eeh do hä Ÿ wén näng ta tii. Baad bë h'yy kae däg kân Jesus hä, ãäh hapäh. Jääm hë ãäh karën bë ãäh masa, baad bë tsebë hyb n'aa.

2

1 Ti hyb n'aa, hëp ÿÿ gó Ÿ ky hadoo hahÿÿ

* 1:20 P'ooj ub, da hë na-ãäj nä, P'op Hagä Do ji j'aa etsë bä, **Amen** ta wóbresok. “ÿÿ. Ti d' né hë. Taw'ãäts hë” tahanäng pé ti **amen**. * 2:1 Korīn buuj Paw-Ro bahehëen bä paawä ti noo gó, Korīn buuj Paw-Ro nabuuj gedo paawä baad ranabok do hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta tii da Paw-Ro wén erii wät. † 2:6 Jääm né tii Paw-Ro wén her'oot, ta ti aj'yy t'yyd kamehīn wät do hyb n'aa, nesaa do teréd hōm do hyb n'aa.

da: “Doo h'yy ahôm wäd bä sa wë Ÿ bahehëen hyb n'aa”, näng Ÿ hëp ÿÿ gó. Doo h'yy karën bä bë Ÿ bahehëen do bë h'yy ketón tan'oo bä.*

2 Bë h'yy katón do Ÿ an'oo bä paawä, jaa hanaa tii bä Ÿ tsebë doo? Bë né hë ti tsebë do hanoo do hä ÿÿ.

3 Ti hyb n'aa né hë, pooj jé bë Ÿ ma erii wät doo gó, ta tii da bë Ÿ wén ma erii wät, bë wë Ÿ kajaa bä kä, Ÿ h'yy katón bë an'oo mahän hã ÿÿ, bë paawä ti tsebë do hanoo do hä ÿÿ. Ÿ tsebë doo da bë da tsebë nemon ÿÿ, baad Ÿ gada bë sahôn hë wë.

4 Tak'ëp Ÿ h'yy katón doo gó, Ÿ aoot doo me ta ti bë Ÿ ma erii wät paah. Bë h'yy katón Ÿ an'oo bä do hyb n'aa nado bë Ÿ wén ma erii wät, pooj jé Ÿ erii wät do hä. Bë Ÿ wén ma erii wät, tak'ëp bë Ÿ kamahän Ÿ erii wät do hä bë bahapäh hyb n'aa.

Ji hyb n'aa mabaan do ky n'aa hahÿÿh

5 Ta ti aj'yy, bë mahang ji h'yy katón do du na doo, Ÿ had'yyt hë nado ti h'yy katón tan'oo bä. Hajök bë wób h'yy ket'oon tan'oo bä. Doo h'yy karën bä Ÿ her'ood bä, bë sahôn hë bë h'yy ket'oon tan'oo bä, ta bahän h'yy naher'oot hyb n'aa.

6 Hÿÿ kä, ta ti aj'yy hä kä, jääm né ti hajök bë wób ta hä nesaa do ky n'aa etyy doo.†

7 Taw'ãäts hë bë hyb n'aa mabaan hÿÿ kä tamoo wät do paah. Taw'ãäts hë bë h'yyb enäw ta hä, tah'yy ganajëe hōm hyb n'aa tak'ëp tah'yy katón do an'oo bä.

8 Ti hyb n'aa tak'ëp Ÿ betsëe bë hä, bë metëeh hyb n'aa ta hä bë kamahän doo.

9 Bë Ÿ wén ma erii wät paah, aj'yy nesaa do moo wäd wät do bë ky n'aa etyy hyb n'aa, bë Ÿ metyy hyb n'aa, Ÿ bahapäh hyb n'aa Ÿ bë ky dahé bä.

10 Bë hyb n'aa mabaan bä ta ti aj'yy moo wäd wät do paah, Ÿ na-ãäj da Ÿ hyb n'aa mabaan ta hä. Ÿ hyb n'aa mabaan doo, tanyy bä Ÿ hyb n'aa mabaan péh, Ÿ hyb n'aa mabaan tii, Kristo matym gó, baad tabadoo hyb n'aa bë hä.

11 Tii da ŷ wén d'oo, Nesaa Do Yb ər tawanadii hyb n'aa.‡ Baad ər bahapäh né hē nesaa do tahyb n'aa newëe do ji hã.

Tiit Paw-Ro esoos do ky n'aa hahŷh

12 Panang Torowas häd näng doo bä ŷ ka-jaa bä Kristo ky n'aa hanäm do ŷ maher'oot hyb n'aa, tyw n'aa näng ta tii bä hã ŷŷ, baad ŷ maher'oot hyb n'aa ta ky n'aa Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do an'oo bä.

13 Ti hadoo né hē, dooh baad tado nä bä hëp ŷŷ, Tiit, hãj ŷ hadoo do tii bä ŷ mamuun ŷ ed'oo doo, ŷ naw'yyt do hyb n'aa. Ti hyb n'aa ŷ kedëe hõm sa hã. Ti Masedonija häj n'aa hēnh ŷ bahõm kãn, Tiit ŷ besoos hyb n'aa.

J'aa ketsë do ky n'aa gó Paw-Ro eh'ũũm do ky n'aa hahŷh

14 P'op Hagä Do hã ŷ j'aa etsë, äã tamahũũm hado had'yyt hyb n'aa Kristo sii, Kristo j'aa ketsë do tametëeh bä kä. Jé pad'yyt hē, äã hyb n'aa P'op Hagä Do maher'ood hõm Kristo ky n'aa, buu benyym do jé pad'yyt hē bewäd däk do hadoo. §

15 P'op Hagä Do hã, Kristo buu benyym do hadoo äã banesaa do mahãnh hedëp do sa mahang, banesaa hēnh hah'ũũm do sa mahang na-ããj né hē.

16 Banesaa hēnh hah'ũũm do sa hã,** dajëp do babuu hadoo äãh. Banesaa do mahãnh hedëp do sa hã, Kristo ky n'aa ky dah'eeh do sa hã, hedëp do babuu hadoo äãh. Dooh hajaa pé ta daaj hē ta hejój gó ta ti tamoo wäd bä.

17 Äã wén hajaa tii, P'op Hagä Do anoo do hyb n'aa äã hã. Dooh ta sãm jawén äã maher'ood hõm P'op Hagä Do ky n'aa, hajök ta wób rabahed'oo doo da. Séd äã h'yyb hedoo Kristo hã. T'öp hanäng doo me äã baher'oot P'op Hagä Do matym gó, P'op Hagä Do mejũũ do äã bahadoo do hyb n'aa.

‡ **2:11** Ji kanarën bä ji hyb n'aa mabaan do ji da hadoo do hã, Nesaa Do Yb hã ji anoo tii bä ta tyw n'aa ji tawadii hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ãäts hē ji mabaan ji da hadoo do moo wät doo. § **2:14** Rakaneb'ooh do jawén paa bä, raj'aa ketsë bä, tsebee gó Roma buuj sa warahén wahë n'aa sa warahén sii hē rakametëeh rabajëk bä panang hēnh. Buu benyym do rejuu ti noo gó. Jé pad'yyt hē ratabës bä buu benyym do bewäd däk. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro beh'ũũm Jesus ky n'aa taher'ood hõm doo. Warahén sa wahë n'aa j'aa ketsë do hadoo ti Kristo. Ta sii P'op Hagä Do mahũũm hadoo Paw-Ro, ta wób Jesus mejũũ do na-ããj hē, ta t'aah j'aa ketsë do ky n'aa ramaher'oot hyb n'aa. ** **2:16** Kristo ky

n'aa ky nadah'eeh do ti banesaa hēnh hah'ũũm doo. * **3:6** Ji h'yyb tym dajëp tawén näng, ji nahajaa do hyb n'aa ji ky dahë bä sahõnh hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã kan'oo däk do paah. Ji ky nadaheeh do hyb n'aa, ji taky n'aa etyy dawëe had'yyt hē P'op Hagä Do mahãnh ji h'yyb tym bawät hyb n'aa, tak'öp nesaa do ji h'yyb tym ahob had'yyt hē hyb n'aa.

3

1 P'aa hēnh äã daaj hē äã j'aa etsë bë ed'oo g'eeh ta ti ŷ erii wät do hyb n'aa? Äã hyb n'aa karën g'eeh, ta wób rabahed'oo doo da, äã manaa bë hã sa mo haj'aa kerih doo, rerii wät do bë ner'oot jawén paa bä, baad äã bë gadoo hyb n'aa? Bë mo haj'aa kerih do äã hyb n'aa karën pé apäh, ta wób rabahed'oo doo da, panang s'ee hēnh baad äã ragadoo hyb n'aa? Dooh.

2 Dooh hyb n'aa äã karën pé ta wób mo haj'aa kerih doo, baad äã ragadoo hyb n'aa sa wë. Bë hã né hē sahõnh hē rabahapäh nyy da äã babok, nyy da äã ma metëek. Baad däg bë baboo däk bë äã ma met'ëeg wät do hyb n'aa rabahapäh bä, äã d' ragadoo. Baad bë babok do hã äã h'yyb kametä däk.

3 Wyt ta maab hē: Bë hã Kristo ky n'aa äã ma met'ëeg wät do hyb n'aa, Kristo mo haj'aa kerih do hado däk bëeh, ta wób hã kametä däk doo. Dooh ta nahëe me kerih do tado bä tii. P'op Hagä Do hedëb had'yyt do Sahee bë h'yyb gó taban'oo däk P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, ŷ hanäng doo. P'ooj ub, pä gatsebak do hã takerii däk paa ta ky n'aa jaw'yyk doo. Hŷŷ kä ji h'yyb gó tabawäd däg kãn, ji tah'yyb mahũũm hyb n'aa.

4 Bë äã ma met'ëeg wät do hyb n'aa, Kristo hã bë h'yy kae padëek baad äã bahapäh P'op Hagä Do matym gó Kristo an'oo bä.

5 Ti hadoo né hē, äã daaj hē hyb n'aa nado tii. Äã daaj hē, dooh äã hajaa péh. P'op Hagä Do hanaa äã hajaa doo.

6 Ti né ti hanoo äã hã, papuuj taky n'aa enooh do ky n'aa panäg n'aa äã bahadoo hyb n'aa. Pooj jé taky n'aa enooh do kerih do nahado papuuj taky n'aa enooh doo. Papuuj hã, P'op Hagä Do Sahee moo wät hŷŷ kä ji h'yyb tym gó. Pooj jé kerii däk do

paah, ji h'yyb tym dajëp tan'oo bä.* Papuuj taky n'aa enooh do hä kä, ji h'yyb tym ted'ëep P'op Hagä Do Sahee an'oo bä kä.

7 P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëeh do mahang ta ky n'aa jaw'yyk do kajaa, pä gatsebak do hä kerih do paah. Dajëb hä ji taky n'aa ety né paawä, gabarëeh do mahang takajaa. Tak'ëp gabarëeh do hyb n'aa, dooh paa m' Isaraéw buuj rahaja bä báp peej Mosees mamets rahegää bä ta ky n'aa jaw'yyk do tagadoo noo gó, gabarëeh do ta mamets hä kametëeh do kahäj né paawä.

8 Hÿÿ kä, tak'ëp ti bahãnh tabahetsooh, baad ub, papuuj ji hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ta Sahee ji h'yyb gó moo wät doo, ji h'yyb tym hedëp do hanoo doo.

9 Ti hyb n'aa kä, baad ub tado bä paa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, dajëb hä ji taky n'aa ety né paawä, tak'ëp tii bä ta bahãnh baad ub, tabahetsooh hÿÿ kä papuuj taky n'aa enooh doo kä, baad däg ji h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó hanoo doo.

10 Tak'ëp né hë ta bahãnh baad ub, tak'ëp ta bahãnh tabahetsooh ta ti papuuj ji hä taky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa ta tii hä ji mety bä, dooh wäd its hÿÿ kä ta ky n'aa jaw'yyk do p'ooj ub kan'oo däk doo.

11 Gabarëeh do mahang kaja däk paa kah'ëenh doo, pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ta ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa tak'ëp ta bahãnh tabahetsooh, baad ub, papuuj taky n'aa enooh do nahãnh doo.

12 Tak'ëp ta bahãnh tabahetsooh, baad ub, papuuj taky n'aa enooh do baad äã bahapäh do hyb n'aa, neÿÿm doo me baad äã baher'oot ta ky n'aa.

13 P'ooj ub, P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj sa hä Mosees maher'oot jawén paa bä, ta mamets tajahe'suu pään sawas'aap doo me, gabarëeh do kah'ëenh do ta mamets hä hadäk do wë raty kanejäk hyb n'aa. Tii d' nado äã bad'oo papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hä. Neÿÿm doo me äã baher'oot ta ky n'aa.

14 Ta bag gabarëeh do Isaraéw buuj rahapëë né paawä ti noo gó, dooh m' rah'yy kadawuung bä, dooh m' rah'yy gah'ood bä. Da hë na-ääj nä, pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa enooh do kerih do kaner'oot bä, kajesuu do hadoo sa h'yyb, rah'yy kanadaw'uuh hyb n'aa ta hä. Jääm hë Kristo hä ji h'yy kae bä takado hõm ta ti ji h'yy kajasuu do hadoo do paah.

15 Da hë na-ääj nä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do kerih do kaner'oot bä, kajesuu do hadoo sa h'yyb.

16 Tii d' tado né paawä, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë ji h'yy kawareem bä, ta hä ji h'yy ka'eeh hyb n'aa kä, kado hõm kån ti ji h'yy kajasuu doo.

17 Ta ti tawén hadoo, P'op Hagä Do Sahee né hë ti ta ti Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do Sahee bawät bä, baad däg ji bawäd däk tan'oo bä. Dooh ji hewad wät péh.

18 Ti hyb n'aa ëer kä, ta hä h'yy ka'eeh doo, ër mamets jesuu n'aa tamah doo me ër hä takametä kån Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa ta hetsó gabarëeh doo. Ër kawareem had'yyt hë, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hadoo ër bahadoo do kahüüm had'yyt hyb n'aa. Kahüüm had'yyt hë ta bag gabarëeh do hadoo ër hä kametëeh doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahee hadoo do hä hana doo.†

4

1 Ti hyb n'aa kä, äã wë P'op Hagä Do ky ennym do hyb n'aa papuuj taky n'aa enooh do rod n'aa äã bahadoo tanoo do hyb n'aa, dooh äã h'yy gejë hõm bä.

2 Dooh né hë äã h'yy gejë hõm bä. Äã eréd hõm kejën doo gó moo kaheb'ooch doo, nu meby n'aa nang doo. Dooh äã wad'ii bä ta wób. Dooh äã ehÿÿd bä P'op Hagä Do kyy kerih doo. Baad ub äã baher'oot baad hadoo do kyn'aa. Baad äã babok P'op Hagä Do matym gó sahõnh hë sa hä kametä däk. Jé hyb n'aa matakëë do hapäh tii.

† 3:18 Hahÿÿ da na-ääj hë tahajaa ji erii bä tæg nad'ëed is do 18: Ti hyb n'aa sahõnh hë ëer, ta hä h'yy ka'eeh doo, japow gó ji heg'ääs do hadoo ër baheg'ääs Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa ta hetsó gabarëeh doo. Ër mamets jesuu n'aa tamah doo me ër heg'ääs. Ër hegää nuuj jé, ër kawareem had'yyt hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hadoo ër bahadoo do kahüüm had'yyt hyb n'aa. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahee hadoo doo, ti né hë ta ti hanoo do ër hä.

³ Baad né paawä äã baher'oot panyyg hanäm doo, dooh tagah'ood nä bä ta wób sa hä, jāām hē taganahoot banesaa hēnh hah'ūūm do sa hä.

⁴ Bag hadoo Kristo tak'ēp kabaj'aa do ky n'aa. P'op Hagä Do hadoo né hē ti Kristo. Ti hadoo né hē Nesaa Do Yb, badäk hahÿÿ hä P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do hä mejüū doo, tan'oo bä panyyg hanäm do hä rah'yy kanadaw'uuh hyb n'aa. Tii d' Nesaa Do Yb wén d'oo, ta ti bag hadoo do ranahapäh hyb n'aa.

⁵ Dooh äã ky n'aa tado bä ti äã maher'ood hōm doo. Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, ji Wahē N'aa, ti äã ky n'aa her'ood hōm doo. Äã tii, bē karom hadoo Jesus hyb n'aa.

⁶ P'op Hagä Doo, “Ganä ta bag badagyp do mahang” her'oot do paah,* ti né hē ti ēr h'yyb gó ta bag ganyyh hanoo doo, P'op Hagä Do hejój hä, tak'ēp ta kabaj'aa do hä, ta bag gabarēeh do Kristo mamets hä kametēeh do hä äã h'yy kadaw'uuh hyb n'aa.

⁷ Ta ti tak'ēp hanäm doo, ta bag gabarēeh doo, ta hejój na-ääj hē, kan'oo däk äã hä, äã nahejoonh do hä. Tii d' tawén d'oo, P'op Hagä Do hanaa ji bahapäh hyb n'aa sahōnh hē bahānh hadoo do hejój, äã hanaa nado.

⁸ Nesaa do jé pad'yyt hē äã ahob né paawä, äã medēp né hē. Dooh né paawä äã ad'oo péh, dooh äã h'yy gejë hōm bä.

⁹ Äã rano n'aa mahes'oo né paawä, dooh P'op Hagä Do äã teréd bä. Äã maji äã radewäts né paawä tüü, dooh rahaja bä äã h'yy gejë hōm bä ran'oo bä.

¹⁰ Äã ahoop do hyb n'aa, äã kata däg had'yyt hē Jesus dajēp do hä, Jesus edēp do kametä däk hyb n'aa äã hä.

¹¹ Hahÿÿ hyb n'aa ÿ wén her'oot tii: Äã hedēp doo, dajēb gó had'yyt äã babok Jesus hyb n'aa, Jesus edēp do äã hä kametä däk hyb n'aa, äã nahejooj is do hä.

¹² Ti hyb n'aa dajēb gó äã babok, edēb

heh'äät do bē gadoo hyb n'aa.

¹³ Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “ÿ h'yy kae däk, ti hyb n'aa ÿ wén her'ood wät”,† näng kerih do hä. Ti hadoo äã na-ääj hē. Äã wén her'oot Jesus ky n'aa, äã h'yy kae däk do hyb n'aa.

¹⁴ Äã her'oot ta tii, hahÿÿ d' äã bahapäh do hyb n'aa: Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ganä wät hanoo doo, äã na-ääj hē da genä bok tan'oo bä da Jesus nemuun. Tii b' bē sii hē äã tamahūūm da ta wē, ta matym gó ēr tametēeh hyb n'aa kä.

¹⁵ Bē hyb n'aa né hē sahōnh hē ta ti ÿ ahoop doo, baad tabahadoo hyb n'aa bē hä. Tii d' tawén d'oo P'op Hagä Do ji hä taky ennym do ky n'aa gad'oo do kah'ūūm hyb n'aa. Tii bä kä, hajök tseb'ee da P'op Hagä Do wē, P'op Hagä Do j'aa ketsēe däk hyb n'aa kä.

¹⁶ Ti hyb n'aa dooh äã h'yy gejë hōm bä. Äã hub kahäj jēe né paawä, äã h'yyb papuuj hado däg had'yyt hē.

¹⁷ Äã wén h'yy ganejë hōm, kanahēn d'os hē hadoo do ēr ahoop do nayyw hē tabēs do ēr hä tabanoo tak'ēp baad hadoo do nahānh doo. Dooh its ti ji ahoop doo, tak'ēp baad hadoo do matym n'aa.

¹⁸ Ti hyb n'aa dooh äã h'yyb padäg bä ji hapäh do hä.‡ Ji nahapäh do hä äã h'yyb padēek.§ Ji hapäh do ahānh. Ji nahapäh doo, dooh tahēej bä. Tawäd had'yyt hē.

5

Ēr hub papuuj ky n'aa hahÿÿh

¹ Ēr hub badäk hahÿÿ bä hanäng do dajēp bä, ti anyy däk ēr hapäh, hÿ pong jé ēr hub papuuj gawanatsik do P'op Hagä Do mo haj'aa. Ajyy mo haj'aa nado tii kä.

² Ti nuuj jé, badäk hahÿÿ bä ēr babok nä bä, hejoonh ēr hä. Tak'ēp ēr karēn hÿ pong jé hub n'aa ēr gadoo, ēr kah'ÿÿt

³ ēr hub papuuj däg hyb n'aa. Tii bä, dooh da ēr hub tamaa bä.

* **4:6** Badäk hahÿÿ tapahuunh noo gó tii d' ta kyyh. † **4:13** Saaw-Mo 116.10 hä takerii däk tii. Hajōng nesaa do Saaw-Mo 116 erii wät do paa ahoop paah. Ti hadoo né hē, P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa, P'op Hagä Do hä taky n'aa etsēe dajēb mahānh tabedēp hyb n'aa. Ti hadoo Paw-Ro bad'oo na-ääj hē. Hajōng nesaa do tabahoop. Ti hado né paawä, P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa, dooh Paw-Ro eréd bä Jesus ky n'aa hanäm do taher'oot doo, tama metēek doo. ‡ **4:18** Dooh badäk hahÿÿ hä ji ahoop do hä rah'yyb padäg bä, Paw-Ro hanäng péh. § **4:18** Hÿ pong jé ji gadoo do hä rah'yyb padēek, Paw-Ro hanäng péh.

4 Da hē, ta sǎg gó ər babok nǎ bǎ ər ahoop nǎ. Hejooŋh ər hǎ. Nyy d' ỹ hanǎng péh? Ɛr karēn ər dejēp ər hub tamah hyb n'aa, ỹ hanǎng pé g'eeh? Dooh. Hỹ pong jé hub n'aa ər karēn paawǎ nyyw hē ər gadoo, dahej'ēep do kawareem dǎk hyb n'aa nadajēp do hǎ kǎ, edēb had'yyt do hǎ kǎ.*

5 P'op Hagǎ Do né hē tii, edēb had'yyt do ər gadoo hyb n'aa ər tawén pehuuj wǎt doo. Ti nuuj jé tan'oo dǎk dó ər h'yyb gó ta Sahee, ta jawén hỹ pong jé ər gadoo do metēeh doo.

6 Ti hyb n'aa baad ər gahēen had'yyt hē ər pooj jé ər gadoo do pan'aa. Da hē ər babok nǎ bǎ, dooh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do pa ər aboo nǎ bǎ ər hapǎh.

7 Badǎk hahỹỹ bǎ ər babok nǎ bǎ, ta hǎ ər h'yy kae had'yyt hē, dooh né paawǎ ji hapēē nǎ bǎ ji matym me ji hǎ taky dǎng doo.

8 Tsebee gó ər gahēen né hē ər gadoo do pan'aa. Tak'ēp ər karēn paawǎ ər berét badǎk hahỹỹ bǎ ər babong nǎ doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do pa had'yyt ər baboo dǎk hyb n'aa kǎ.

9 Ti hyb n'aa tagen'aak do hǎ tak'ēp ər h'yyb padēek, tatsebé hyb n'aa ər wē kǎ. Ta tii hǎ ər h'yyb padēek, badǎk hahỹỹ bǎ ər hub n'aa gó ər babok nǎ bǎ, badǎk hahỹỹ bǎ ər hub n'aa ər beréd hōm bǎ na-āāj hē né hē.

10 Tagen'aak do hǎ ər wén h'yyb padǎg had'yyt hē, ər sahōnh hē ər da kametǎ dǎk do hyb n'aa Kristo matym gó ər taky n'aa etyy hyb n'aa, ji gadoo hyb n'aa badǎk hahỹỹ hǎ ər babok nǎ bǎ baad hadoo do ji moo wǎd wǎt do mabaj, baad nadoo do ji moo wǎd wǎt do sǎm na-āāj hē.

Ji P'op Hagǎ Do gadoo do ky n'aa hahỹỹh

11 Ji weh'ēeh né hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do baad āā bahapǎh, ti né hē ti ji taky n'aa etyy do hyb n'aa. Ti hyb n'aa āā h'yy kah'ũm ta wób hǎ āā her'oot doo, Jesus

hǎ rah'yy ka'eeh hyb n'aa. Baad āā P'op Hagǎ Do bahapǎh, dooh ỹ ky kenǎw bǎ. T'ōp madǎk doo me, baad hadoo doo me ỹ bawǎt P'op Hagǎ Do hapǎh. Bē na-āāj né hē bē hapǎh tahyb n'aa péh.

12 Dooh āā daaj hē āā j'aa ketsēē bǎ p'aa hēnh bē matym gó. Dooh. Jǎām hē āā anoo bē hǎ ta tyw n'aa, āā hyb n'aa bē h'yy kasab'ee hyb n'aa, bē bahajaa hyb n'aa bē ky gadoo j'ooj hē madǎk do hǎ j'aa kehets'ēē doo, ma matēg oow, t'ōp ji h'yyb gó hanǎng do hyb n'aa napeet doo.

13 Āā h'yyb mera ta wób redoo bǎ, na rahe'ood. P'op Hagǎ Do hyb n'aa tii bǎ ti āā h'yyb mera doo. Baad tado bǎ āā h'yyb, bē hyb n'aa né tii, baad tabahadoo hyb n'aa bē hǎ.

14 Kristo kamahǎn do āā tah'yyb mahũm. Hahỹỹ da baad āā bahapǎh: Sét hē dajēp sahōnh hē sa hyb n'aa. Ti hyb n'aa sahōnh hē dejēp do hadoo.†

15 Sahōnh hē sa hyb n'aa tawén dajēp, papuuj ji bawǎt do gadoo doo, sa hǎ hē ranaboo bong hyb n'aa. Kristo hǎ, sa hyb n'aa dajēp do hǎ, sa hyb n'aa ganǎ wǎt do hǎ kǎ rababoo dǎg kǎn hyb n'aa kǎ.

16 Ti hyb n'aa, hỹỹ kǎ dooh āā da hadoo do āā hyb n'aa hũm wǎd bǎ P'op Hagǎ Do nahapǎh do sa da hadoo do rahyb n'aa h'ũm doo da. P'op Hagǎ Do nahapǎh doo da né paawǎ Kristo ỹ hyb n'aa hũm wǎt paah,‡ dooh tii da ỹ adoo wǎd bǎ.

17 Kristo hǎ h'yy kata dǎk doo, papuuj dǎg tii kǎ. Gawatsig hōm ji h'yyb sǎg hejój. Papuuj dǎg ji hỹỹ kǎ.

18 P'op Hagǎ Do hanaa sahōnh hē ta tii. Ti né hē ti P'op Hagǎ Doo, Kristo hyb n'aa p'aa hēnh ta wē ər tagadoo doo, ta majĩ ər nahado wǎt hyb n'aa, ta najiis ər bahado dǎk hyb n'aa kǎ. P'op Hagǎ Do anoo āā hǎ, ta wób āā maher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa hanǎm doo.

19 Hahỹ ti ta ky n'aa: Kristo hyb n'aa P'op Hagǎ Do gadoo ta wē badǎk hahỹỹ

* 5:4 Hahỹỹ d' Paw-Ro hanǎng péh: Taw'āāts hē paawǎ ji hǎ, badǎk hahỹỹ bǎ ji bawǎt nǎ bǎ Jesus matēeh. Tii d' tado bǎ, ji hub dahej'ēep do kawareem dǎk nadajēp do hǎ. † 5:14 Dooh ji h'yy gakog hōm do ky n'aa tado bǎ hahỹỹ hǎ Paw-Ro her'oot doo. Dooh ji hub dajēp do ky n'aa tado bǎ. Hahỹỹ d' tahanǎng pé tii: Ɛr hyb n'aa Kristo dajēp nesaa do ər moo bok do sǎm. Hỹỹ kǎ, Kristo hǎ h'yy ka'eeh doo, ta hǎ rah'yy kata dǎk do hyb n'aa, radejēp do hadoo nesaa do hǎ. Ti hyb n'aa nesaa do ji h'yyb sǎg karēn do ji ky nadahé wǎt. P'op Hagǎ Do Sahee ji hǎ metēeh do ji ky dahé kǎn hỹỹ kǎ. Dooh ji karēn doo da ji awǎd wǎd bǎ tahanǎng pé tii, tēg nad'ēēd is do 15 hǎ kerii dǎk doo da. ‡ 5:16 Ta hǎ Jesus kasee do pooj jé, aj'yy ub Jesus, Paw-Ro ed'oo.

hã habong doo, ta majiĩ ranado bong hyb n'aa, ta najiis rabahado padëek hyb n'aa kã. Dooch tetsén wäd bã sa hã nesaa do ramoo bok doo. Tamabaan hõm kãn. Ti tamejũũ ãã hã, ji tagadoo do ky n'aa ãã baher'ood hõm hyb n'aa kã ta wób sa hã.

²⁰ Ti hyb n'aa Kristo rod n'aa ããh. Ta mejũũ do ããh. ãã her'oot do hã P'op Hagä Do bë tamaher'oot. Kristo ky gabuuj gó tak'ëp ãã betsëe bë hã, bë banoo hyb n'aa bë P'op Hagä Do h'yyb wareem ta wë, ta najiis bë bahado padëek hyb n'aa kã.

²¹ Kristo, tabad'op hë nesaa do moo nawät doo, nesaa do ër moo bok do sãm tabahado däk P'op Hagä Do an'oo bã, Kristo hyb n'aa baad had'op ër bahado padëek hyb n'aa kã P'op Hagä Do matym gó.

6

¹ Ti hyb n'aa kã, P'op Hagä Do masa n'aa ãã bahadoo do hyb n'aa, tak'ëp ãã betsëe bë hã, daap hë bë ganadoo hyb n'aa P'op Hagä Do anoo doo, bë hã taky enyym doo.

² Tii da ÿ wén her'oot, hahÿÿ da ta kyy kerih doo gó P'op Hagä Do her'oot do hyb n'aa:

“Õm ÿ gadoo do noo gó kajaa bã kã, ÿ maa newë wät maky n'aa etsëe doo. Õm ÿ bed'ëep do noo gó kajaa bã kã, ÿ masaa wät õm.”*

Bë maa newë baad ub! Da hë né kã ji tagadoo do noo gó kã. Da hë né kã ji tabed'ëep do noo gó kã.

Baad ub Paw-Ro rababok hejooonh do rahob né paawä ky n'aa hahÿÿh

³ Dooch ãã moo bong pé ta wób h'yyb hewaap péh, P'op Hagä Do ky n'aa hanäm do ãã maher'oot do raky n'aa narejãã hyb n'aa.

⁴ P'op Hagä Do karom ãã bahadoo do hyb n'aa, sahõnh hë sa hã ãã metëeh nyy da tak'ëp h'yyb jawyk doo me baad ub ãã babok, baad nadoo do ãã ahob bã, ãã wë badoh do ãã ahob bã, dooch ãã ad'oo pé né paawä,

⁵ ãã rahewyh bã, ãã radewäts bë bã, hajök do rakamajë bã ãã hã, tak'ëp ãã moo

bok do hã, ty jawyk do ãã ahob bã, ãã basaah bã na-ããj né hë.

⁶ Dooch ãã moo boo bã nu meby n'aa näng doo. Kristo ky n'aa ãã hapäh. ãã h'yy kanejäg. Ta wób wë ãã ky en'yym. P'op Hagä Do Sahee ãã tah'yyb mahũũm. Baad ub, t'õp madäk doo me ãã kamahãn ta wób.

⁷ Baad hadoo do ãã her'oot. P'op Hagä Do hejój gó ãã babok. P'op Hagä Do karën doo da ji bawät doo, ãã kuman hadoo. Tii me ãã kamej'oonh. Tii me ãã mesoo.

⁸ P'op Hagä Do wë ãã moo bok ãã raweh'ëeh bã, ãã rawanehëe bã na-ããj hë. P'op Hagä Do wë ãã moo bok baad raher'ood bã ãã ky n'aa, ãã raky n'aa rejã bã na-ããj né hë. Ta wób mã ãã wedii, ta wób sa hã. Ti hadoo né hë baad hadoo do ky n'aa ãã her'oot.

⁹ ãã ky n'aa netsä né paawä ta wób sa hã, P'op Hagä Do baad ãã tabahapäh. Dajëb gó ãã baboo né paawä, ãã edëp näh. ãã rahewyh né paawä, dooch ãã dejëb bã.

¹⁰ H'yy katón n'aa näng né paawä, ãã tsebee had'yyt hë. ãã kasuud its né paawä, hajök do hã ãã banoo hajõng baad hadoo doo.† Dooch né paawä ãã wë hanäng péh, ti anyy had'yyt hë P'op Hagä Do karën do ãã wë.

¹¹ Baad bë ãã maher'oot najis haa, Korīn buuj. Dooch ãã jejën bã ãã h'yyb. Tak'ëp bë ãã kamahãn né hë.

¹² ãã nado bë hã kasaë doo. Bë ti kasaë ãã hã.

¹³ Ji taah ji maher'oot doo da né hë ÿ maher'oot bëeh: ÿ karën paawä bë ÿ kamahãn doo da bë kamahãn ÿÿh.

Dooch séd hã ji h'yyb hedo bã Jesus hã h'yy kana'eeh do sa hã ky n'aa hahÿÿh

¹⁴ Taw'ãäts hë bë kamekuuj manäh, taw'ãäts hë séd hã bë h'yyb hedo manä Jesus hã h'yy kana'eeh do sa hã. Tii d' ÿ wén her'oot, dooch séd gó tanu dëe bã baad had'op do ji moo wät doo, P'op Hagä Do mejũũ do ji ky nadaheeh do hã. Dooch tanu dëe bã ta bag gadagyp do hã.

¹⁵ Séd h'yyb nahedoo Kristo, Nesaa Do Yb daheeh. Séd h'yyb nahedoo Jesus hã

* **6:2** Isajas 49.8 † **6:10** Dooch dajëer tado bã ti ta wób sa hã ranoo doo. Jesus ky n'aa hanäm do Paw-Ro maher'oot do ragado bã, h'yyb n'yym doo, h'yyb tym nadajëp do P'op Hagä Do pa ragadoo. Ti ky n'aa né tii.

h'yy ka'eeh doo, Jesus hã h'yy kana'eeh do daheeh.

¹⁶ Dooch tahaja bã séd hã rah'yyb hedo bã P'op Hagä Do tób n'aa, kabarii daheeh. Ēr tii, P'op Hagä Do hedëb had'yyt do tób n'aa hadoo. Ta daaj né hë P'op Hagä Do her'oot ta tii. Hahÿÿ da ta kyy kerih doo gó taky däng ji hã:

“Sa h'yyb gó da ÿ bawät, sa mahang da ÿ bawät.

ÿ da P'op Hagä Do rah'yy kaha'eeh doo. Karapé haa d' tii.”[‡]

¹⁷ “Ti hyb n'aa, bë anä da hã ÿ h'yy kana'eeh do sa mahang naa.

Taw'ääts hë da tsyt hë bë babok”, näng mä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh.

“Baad bë kanä baad nadoo do mahãnh, tii bã da bë ÿ gadoo”,[§] näng mäh.

¹⁸ “Tii da bë adoo bã, bë yb da ÿ tii bã.

Bë da tah haa, bë da tok haa, näng mä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Sahõnh Hë Haj'ap Do kyyh, ji taky n'aa enooh doo.”^{**}

7

¹ Najis haa, ër hã ta ti taky n'aa enooh do hyb n'aa, taw'ääts hë ër enyyw hõm ër hã rejää doo, ër h'yyb rejää do na-ããj hë. P'op Hagä Do ër weh'ëeh do hyb n'aa, taw'ääts hë ër kan'oo däg had'yyt hë ta hã, tsyt hë, ta wë had'yyt ër babok hyb n'aa kã.

Paw-Ro tsebë do ky n'aa hahÿÿh

² Taw'ääts hë paawä baad bë kamahãh ããh! Dooch baad nadoo do ãã moo boo bã sa hã. Dooch ãã rejã bã sa hã. Dooch ãã wad'ii bã sa hã.

³ Bë ÿ ky n'aa etyy do hyb n'aa nado ti ÿ wën erih. ÿ her'ood däk né paa baad bë ãã kamahãh. Bë ãã kamahãh had'yyt hë ër bedëp bã, ër dejëb bã na-ããj hë.

⁴ ÿ hapäh bë gadoo ÿ her'oot doo. Ti hyb n'aa neÿÿm doo me bë ÿ maher'oot. Bë hyb n'aa ÿ kasab'ee. Tak'ëp ÿ h'yyb nyyw däg kãn, ÿ tsebee kãn. Sahõnh hë baad nadoo do ãã ahob né paawä, tak'ëp ÿ h'yy gadajang.

⁵ Masedonija häj n'aa bã ãã kaja hõm noo gó, dooh kameh'ääk do ãã hã. Jé pad'yyt naa ji h'yyb panas'ëeh do kejäk ãã wë. ãã wë ta wób rah'yy kawereem. ãã h'yyb gó h'yy katón badäk.

⁶ Ti hadoo né hë, P'op Hagä Doo, h'yy ketón do h'yyb en'yyim doo, ãã tah'yyb en'yyim Tiit kajaa do hã, bë wë tabewäd nä do jawén paa bã.

⁷ Tiit kajaa do had'yyt nado ÿ tah'yyb en'yyim doo. ÿ wën h'yy gadajang, ÿ wën h'yyb nyyw däk na-ããj hë, Tiit mä bë h'yyb en'yyim, tanooh. Tak'ëp mä ÿ bë hyb n'aa esee, tanooh. Tak'ëp mä bë h'yy ketón bong baad nadoo do bë mahang hawäd wät do hyb n'aa. Tak'ëp mä bë h'yyb tseb'ee wë ÿÿ, näng ta kyyh. Ti hyb n'aa kã, tak'ëp ÿ wën tsebee kãn hÿÿ kã.

⁸ Pooj jé bë ÿ ma erih do hã bë hyb n'aa tón boo né paawä, dooh ÿ t'yyd kamehÿÿn bã tii da bë ÿ ma erih do hã. Pooj jé dó ÿ t'yyd kamehÿÿn dó ÿ erih do bë hyb n'aa tón bong tan'oo bã ÿ bahapäh bã, banadawëd né paawä bë h'yy ket'oon doo.

⁹ Tii d' tahado né paawä, ÿ h'yy gadajaa kãn hÿÿ kã. Bë hyb n'aa tón do hyb n'aa nado ÿ wën h'yy gadajaa kãn. ÿ wën h'yy gadajang, bë hyb n'aa tón do hyb n'aa bë t'yyd kamehÿÿn bong baad nadoo do hã. Bë hyb n'aa tón do P'op Hagä Do gadoo. Ti hyb n'aa kã, dooh nesaa pé ãã moo boo bã bë hã bë ÿ ma erih doo me.

¹⁰ Ji h'yy katón do P'op Hagä Do gadoo doo, ji h'yy kawareem baad hadoo do wë tan'oo bã. Baad hadoo do wë ji h'yy kawareem doo, ji h'yyb tym tabed'ëep tan'oo bã kã. Ti hyb n'aa dooh ji jesyg bã ta ti hedoo do ji h'yy katón doo. Ji gadoo né hë. Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do rah'yy katón doo, ji h'yyb tym dajëp tan'oo bã.*

¹¹ Bë hegãã bë h'yy ket'oon do bë hã P'op Hagä Do anoo do tan'oo bã bë hã: Bë h'yy katón do hyb n'aa, nyyw hë bë karën nesaa do bë ado hõm bë mahãnh, dooh bë karën bã nesaa do moo bok do h'yyb hataa bë do bã, tak'ëp bë ganen'aak

[‡] **6:16** Rewitikos 26.12, Jeremij 32.38, Esekijew 37.27 [§] **6:17** Isajas 52.11, Esekijew 20.34, 41 ^{**} **6:18** 2 Samuél 7.8, 14 * **7:10** Tii d' tawén hadoo, sa h'yyb kawanareem do hyb n'aa. Ta ti hedoo do ji h'yy katón doo, dooh tan'oo bã ji t'yyd kamehÿÿn hyb n'aa nesaa do ji moo wäd wät do hã.

nesaa do bë mahang hawäd wät doo. Bë h'yy katón do hyb n'aa bë h'yyb eỹm bong, tak'ëp bë karën y bë bahapäh, tak'ëp bë h'yy kahasaãb baad hadoo do bë moo bok hyb n'aa, nayyw hë bë karën nesaa do moo wät do ky n'aa kety däk. Sahõnh hë ta tii me bë metä wät, bë h'yyb haj'aa hë nado wäd nesaa do bë mahang hawäd wät doo.

¹² Pooj jé bë y ma erii wät doo, pooj jé bë gadoo doo, aj'yy nesaa do moo wät do had'yyt hyb n'aa nado y wén erii wät. Ta ti aj'yy h'yyb rejã däk do hyb n'aa had'yyt nado hyb n'aa na-ããj hë. Ta ti bë y wén ma erii wät paah, bë h'yy kadaw'uuh hyb n'aa, bë h'yyb baad hadoo do bë metëeh hyb n'aa kã ãã wë P'op Hagä Do matym gó.

¹³ Ti hyb n'aa dooh ãã h'yy ketón boo bä. ãã h'yyb tseb'ee.

Yy. Dooh ãã h'yy ketón boo bä. ãã h'yyb nyww padëek né hë. Tak'ëp ãã tsebee na-ããj hë tak'ëp Tiit h'yy gadajaa kãn ãã bahapäh do hyb n'aa. Tiit wén h'yy gadajang, bë sahõnh hë bë h'yyb en'yym do hyb n'aa ta hã.

¹⁴ Bë y j'aa etsë paa Tiit hã. Y her'oot doo da né hë bë ky n'aa, ti né hë bë metëeh Tiit hã. Dooh y bë nu meby bä. Te hub né hë sahõnh hë bë y maher'ood wät doo. Bë hyb n'aa y j'aa etsë doo, te hub né hë na-ããj hë kametä däk hyy kã.

¹⁵ Ta bahãnh Tiit bë takamahãn kãn tahyb n'aa newë bä nyy da baad bë ky daheeh ta kyyh, baad bë gadoo bë mahang, bë h'yyb eỹm doo gó bë weh'ëeh ta hã.

¹⁶ Y h'yy gadajang, bë hã baad ji hajaa ji h'yyb eh hyb n'aa.

8

Ji etsëeh do ky n'aa hahyyh

¹ Hyy kã wakãn haa hedoo doo, ãã karën bë ãã maher'oot nyy da Kristo hã h'yy ka'eeh do Masedonija hã n'aa bä habong do rabad'oo P'op Hagä Do ky enyym do sa h'yyb gó hawät do an'oo bä.

² Tak'ëp nesaa do rahob né paawä, tak'ëp ratsebë. Tak'ëp ratsebë do hyb n'aa tak'ëp

ramasa sa wë hanäng doo me. Tak'ëp rabetsëeh, kasuud its né paawä.

³ Baad bë y maher'oot sa ky n'aa. Rahajaa do pénh né hë rabanoo. Ti bahãnh rabanoo, rahajaa do bahãnh. Sa h'yyb gó naa, sa daaj hë né hë ti tak'ëp rabetsëeh.

⁴ Rets'ëeh had'yyt hë ãã hã, ãã banoo hyb n'aa ramasa hyb n'aa Kristo karapee Judah hã n'aa bä habong doo. Baad ub sa hã ti ji masa doo.

⁵ ãã hyb n'aa newëe do bahãnh rabad'oo. Sa daaj hë rakan'oo däg pooj jé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën do ramoo bok hyb n'aa, ãã karën do na-ããj hë. P'op Hagä Do karën doo da né hë ji hã, tii da rabad'oo.

⁶ Ti hyb n'aa kã tak'ëp ãã betseë Tiit, pooj jé du doo do bë tah'yyb mahüüm dajëer masa n'aa bë ataa do hã, bë tah'yyb mahüüm p'aa hënh, ta ti bë masa do dajëer n'aa takaja däk hyb n'aa.

⁷ Tak'ëp bë gado däk baad hadoo doo: Tak'ëp bë h'yy ka'eeh. Tak'ëp bë bahajaa bë baher'oot P'op Hagä Do ky n'aa. Baad bë bahapäh ji hã P'op Hagä Do karën doo. Tak'ëp bë h'yy kahasaãp baad hadoo do bë moo bok hyb n'aa. Tak'ëp ãã bë kamahãn. Ti hyb n'aa, y karën paawä tak'ëp na-ããj hë bë banoo ta wób ji masa doo. Taw'ããts hë ti ji hyy hedoo do ji masa doo.

⁸ Dooh bë y mejö bä ta wób bë masa hyb n'aa. Jããm hë y karën bë ky n'aa napäh nyy da sa h'yyb hedoo doo me ta wób ramasa sa da hadoo doo, bë na-ããj hë baad bë kamahãn bë da hadoo do bë metëeh hyb n'aa.

⁹ Taw'ããts hë paawä ta wób bë masaa, bë hapäh do hyb n'aa nyy da èr Wahë N'aa Jesus Kristo bad'oo do paah. Taky enyym do hyb n'aa ji wë, sahõnh hë ta wë anyy wäd né paawä, kasuud is tabahado däk bë hyb n'aa, tak'ëp baad hadoo do bë wë tabanyy däk hyb n'aa kã P'op Hagä Do matym gó.*

¹⁰⁻¹¹ Ta baab tabëej hõm do hã, bë né ti jããm pooj jé dajëer hat'aa do du d'oo doo. Bë né ti pooj jé kar'ëeh mas'aa doo. Ti hyb n'aa, hã yy taw'ããts hë tsebë doo gó bë du doo doo da né hë bë bahajaa hyy kã bë du

* **8:9** Wawëe hë Jesus bewäd hyng do pooj jé, tak'ëp takabaj'aa. Tii bä kã, aj'yy tabahado däk, dajëb kãn ji tabed'ëep hyb n'aa. Tii d' tahanäng pé ti kasuud is do tabahado däk. Taw'ããts hë ji hyb n'aa newëe nyy da tak'ëp ji Jesus t'yyd mehüün, ji na-ããj ji t'yyd mehüün hyb n'aa ji da hadoo do.

doo do paah. Taw'ãäts hē bē hajaa do bē anoo.

¹² Bē h'yyb n'oo bā, P'op Hagä Do gadoo da bē hajaa do bē anoo doo. Dooh P'op Hagä Do gahēen bā bē hā bē wē badoh doo.

¹³ Dooh ãä karēn bā ta wób hā bē banoo do hyb n'aa, bēē kā ti hahoop badoh doo. ãä karēn paawā sēd demuun tabanāng sahōnh hē sa wē.

¹⁴ Da hē bē wē hanāng do masa sa hā. Ta jawén bē wē tananyy bā, bē d' ramasaa kán ta mabaj. Tii bā kā, sēd demuun tabanāng sahōnh hē sa wē.

¹⁵ Tii d' tabaher'oot P'op Hagä Do kyy kerih do hā:

“Dooh mad'aak pé hajōng do hat'aa do sa wē.

Kanahēn d'os hē hat'aa doo, dooh badoh pé sa wē ēnh.”†

¹⁶ P'op Hagä Do ŷ j'aa etsē Tiit hā tabanoo do hyb n'aa bē tahyb n'aa esee bē ŷ hyb n'aa esee do hadoo da.

¹⁷ Tiit gadoo ãä etsēē do ta hā, bē wē tabahōm hyb n'aa. Tak'ēp tah'yyb hedoo bē wē tabeg'ãäs hyb n'aa. Ta hā ãä eanh do pooj jé, ta daaj hē tahyb n'aa newē dāk bē wē tabahōm hyb n'aa.

¹⁸ Tiit sii ãä mejũũ da ãä hỹj ky n'aa hadoo do jé pad'yyt hē Jesus hā h'yy ka'eeh do mahang ky n'aa etsēē doo, Jesus ky n'aa hanām do hā tamoo wāt do hyb n'aa.

¹⁹ Jesus hā h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do rasēew hōm ta ti hỹj ky n'aa hadoo doo, ãä tabahada hyb n'aa Jerusarēnh hēnh dajēer kata dāk do ãä tajooch bā kā. Ta ti sa masa n'aa ãä tajooch Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ãä weh'ēeh hyb n'aa, baad ãä karēn ãä masa ēr wakāän Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ãä metēeh hyb n'aa na-ãäj né hē.

²⁰ ãä hỹj hedoo do ãä d' rahada, ta wób daap rah'yy genā mahānh dajēer ãä mahũũm do hā.

²¹ Baad ãä matakēē, baad hadoo do ãä moo bok hyb n'aa Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, ajyy sa matym gó na-ãäj hē.

²² Tiit sa sii ãä mejũũ ná ãä hỹj seeh. Hajōō nuu me ãä mety dāk tii. Baad tah'yyb hedoo had'yyt hē ta wób tamasa hyb n'aa. Baad bē hā tah'yyb ee dāk do hyb n'aa, tak'ēp tah'yyb hedoo dāk dajēer bē bataa do hā bē tamasa hyb n'aa.

²³ Tiit hā kā, hēp ŷ hata ti bē hā ŷ moo wāt do hā. Jesus hā h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do mejũũ do ta wób, ajyy Tiit had'aa doo. Kristo raweh'ēeh do tii.

²⁴ Ti hyb n'aa kā, taw'ãäts hē kamahān gó bē gadoo bē wē rakajaa bā kā. Taw'ãäts hē bē metēeh ta wób Jesus hā h'yy ka'eeh do jé pad'yyt habong doo, dooh daap hē tado bā bē ãä j'aa etsē doo.

9

¹ Dooh hyb n'aa bē ŷ ma erih pé Jesus hā h'yy ka'eeh do Jerusarēnh bā habong do bē masa do ky n'aa hā.

² ŷ hapāh né hē nyy da tak'ēp bē h'yy karēn ta wób bē masa. Bē ŷ j'aa etsē paa Masedonija hāj n'aa bā habong do ēr wakāän hedoo do sa matym gó. P'ooj ub ta baab tabēej hōm do hā, bēeh, hēej Akaja hād nāng do babuuj,* bē du doo bē karēn bē masa doo, nāng kēh ŷ sa hā. Hajōk Masedonija hād nāng do hāj n'aa babuuj ēr wakāän hedoo doo, raky n'aa napāh bā baad bē karēn bē masa ta wób, ti na-ãäj hē rah'yyb hedoo padēek ramasa hyb n'aa.

³ Ta wób bē karēn bē masa ŷ hapēē né paawā, ŷ mejũũ Tiit ta hataa daheeh bē wē, bē ramasa hyb n'aa dajēer bē bataa do hā, ta ti hā bē ŷ j'aa etsē do paa daap tanadoo hyb n'aa, ŷ kajaa do pooj jé bē h'yyb bē matakā dāk hyb n'aa.

⁴ Ēr hỹj hedoo do wób, Masedonija hāj n'aa buuj, si ŷ rakajaa bā bē wē, ŷ d' nu mebyy wāt da bē nahaja ná bā, dajēer bē nata ná bā, baad bē ky n'aa ŷ her'ood wāt do paa hyb n'aa. Bē na-ãäj né da bē nu mebyy bong sa wē, bē nahaja ná bā.

⁵ Ti hyb n'aa ŷ hyb n'aa newē dāk, taw'ãäts hē ta ti ajyy ŷ mejũũ ãä pooj jé, bē ramasa hyb n'aa, kamasa do dajēer n'aa bē bataa hyb n'aa, bē ky kajäk do paah. Tii bā,

† 8:15 Esodo 16.18. Pāw hadoo **Manah** hād nāng do P'op Hagä Do mo haj'aa doo, tabanawāng hēnh Isaraēw buuj rababok noo gó ky n'aa gó Paw-Ro beh'ũũm. Ti noo gó kanahēn d'os hē **Manah** hat'aa doo, dooh badoh péh. Hajōng hat'aa doo, dooh mad'aak pé sa wē. * 9:2 Akaja hāj n'aa bā Korīn panang badäk.

kaja dāk da āã pooj jé. Bē etsēeh do metēē n'aa dāg ti ta tii kā, bē ramejūū do hyb n'aa nado.

⁶ Bē hyb n'aa newē hahỹh: Kanahēn d'os hē hejoom doo, kanahēn d'os hē ta ag tabataa ēnh. Hajōng hejoom doo, hajōng né ta ag tataa.†

⁷ Taw'āāts hē sahōnh hē bēēh, bē banoo bē h'yyb gó bē h'yy kajāk doo. Taw'āāts hē dooh bē an'oo bā bē h'yyb nanoo doo me. Bē ramejūū do hyb n'aa nado bē banoo. Bē daaj hē bē banoo. Ta ti ŷ wén erih, P'op Hagä Do kamahān do hyb n'aa tsebee gó hanoo doo.

⁸ P'op Hagä Do hajaa bē hā tabanoo sahōnh hē baad hadoo doo, tabanyy had'yyt hyb n'aa sahōnh hē bē karēn doo, tamad'aak hyb n'aa, sa wē bedoh do bē masa hyb n'aa.

⁹ Hahỹh da P'op Hagä Do kyy kerih do paa hets'ēeh do sa ky n'aa hā:

“Etsēeh da wē bedoh do sa hā.
Ky ennyw had'yyt hē.” ‡

¹⁰ P'op Hagä Doo, joom jóm hā ta joom tym hanoo doo, ji waa hanoo do na-āāj hē, bē hā da tabanoo hajōng bē ma, ta tii me tak'ēp bē masa hyb n'aa wē bedoh do sa hā.

¹¹ Hajōng hedoo pé da tabanoo bē hā, bē betsēh had'yyt hyb n'aa. P'op Hagä Do raj'aa etsē da, sa hā bē anoo do āã tajoo bā sa wē.

¹² Ta ti bē masa do tamasa da Jesus hā h'yy ka'eeh do Jerusarēnh bā habok do sa wē bedoh doo. Tak'ēp P'op Hagä Do ratsebē da, bē masa do an'oo bā da.

¹³ P'op Hagä Do hā raj'aa etsē da. P'op Hagä Do rawén j'aa etsē da, baad bē ky daheeh Kristo panyyg hanām do bē h'yy kaha'eeh bē hanāk doo, bē masa do metēēh do hyb n'aa. P'op Hagä Do raj'aa etsē na-āāj da, sa hā, ta wób sa hā na-āāj hē bē betsēeh do hyb n'aa.

¹⁴ Tak'ēp kamahān gó bē da raky n'aa etsēē P'op Hagä Do hā, P'op Hagä Do ky ennyw do hyb n'aa bē wē, sa hā bē wén masa.

¹⁵ P'op Hagä Do hā āã j'aa etsē ēr matym n'aa tak'ēp hanām do ēr hā tanoo do hyb n'aa. Tak'ēp baad ub tii. Ti hyb n'aa dooh ji kyy pé ta ky n'aa ji her'ood bā. §

10

Paw-Ro ky gadoo ta hā ky sēm do ky n'aa hahỹh

¹ ŷ eỹm do m' bē mahang ŷ bawät bā, nāk mā ta wób sa kyyh. Dawēē ŷ bawät bā kā, ŷ neỹm kā ŷ erih do hā, nāk sa kyyh, ŷ ranu mer'oot bā. ŷ né hē, Paw-Ro, Kristo ji tah'yyb en'yyw do kyy gó, ji hā ky ennyw do kyy gó,

² tak'ēp ŷ h'yy kah'ūūm bē hā, p'aa hēnh bē ŷ bahehēen bā kā, bē an'oo manā kyyh tak'ēp hadoo doo me ŷ gadoo hyb n'aa ŷ nu mer'oot doo. P'op Hagä Do nahapäh do h'yyb karēn do jawén habok doo da āã babok, nāk āã nu mer'oot do sa kyyh. Kyyh tak'ēp hadoo doo me da ŷ gadoo tii, ŷ h'yyb dāng.

³ Badāk hahỹh bā āã baboo né paawä, dooh āã kamety bā sa hā badāk hahỹh hā habong do P'op Hagä Do nahapäh do rabad'oo doo da sa maji hā.

⁴ Āã kuman āã kamety doo, dooh badāk hahỹh hā habong do kuman tahado bā. Dooh. P'op Hagä Do hejój me āã gawats'iik sa mejój.

⁵ Āã gawats'iik rahyb n'aa newēē doo, rah'ūūm doo, sahōnh hē h'yy kasab'ee do hewaat do P'op Hagä Do rabahapäh nanoo doo. Sahōnh hē ji hyb n'aa newēē do āã no n'aa masoo hadoo, ji maji ji no n'aa masoo doo da, āã meduuk ŷ hanāng péh, ji h'yyb ky daheeh hyb n'aa kā Kristo.

⁶ Baad bē ky dahé dāg bā kā, āã nabuuj gedoo da ky nadah'eeh nā doo.

⁷ Taw'āāts hē bē hyb n'aa matakä wyt ta maab hadoo doo!* H'yy kasab'ee doo gó, “Āã ti Kristo karapee” hanāk doo, taw'āāts hē hahỹ rahyb n'aa newēē: Āã na-āāj hē Kristo karapee. Dooh āã bahānh rado bā.

† 9:6 Ji ejoom do ky n'aa gó Paw-Ro maher'oot ji masa do ky n'aa. Taw'āāts hē ji etsēeh. Baad ub P'op Hagä Do banoo hets'ēeh do sa hā. ‡ 9:9 Saaw-Mo 112.9 § 9:15 Jesus né tii, ji matym n'aa tak'ēp hetsooh doo. * 10:7 Wyt ta maab hadoo do hā rahyb n'aa matakä bā, tii bā dooh ragado bā paawä ma matēg oow. Tii bā Paw-Ro Jesus mejūū do heh'āat ub rahapäh paawä.

8 Ta bahānh ŷ h'yy kasabé bā paawā, ta hyb n'aa jaw'yyk do Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do anoo do hyb n'aa āā hā, dooh hyb n'aa ŷ nu mebyng péh. Ta hyb n'aa jaw'yyk do āā hā taban'oo dāk, bē h'yy ka'eeh do kah'ūūm āā anoo hyb n'aa, bē āā rejāā hyb n'aa nado.

9 Bē ŷ ma erih doo me, bē ŷ e'ŷŷm do hyb n'aa nado. Tii d' bē hyb n'aa newē manāh.

10 Hahŷŷ da sa kyyh ŷ ranu mer'oot bā: “Tak'ēp ji tamejūū. Ky n'aa jaw'yyk doo gó, kejŷŷk doo gó Paw-Ro ji tama erih. Tii bā ji mahang tawād bā, nahejooj dāg its. Dooh baad her'oot do tado tii”, nāk.

11 Ta tii d' her'oot do taw'āāts hē tahyb n'aa newēē hahŷŷh: Dawēē āā babok bā āā erih doo da, tii da na-āāj āā bad'oo bē mahang āā aboo dāg bā p'aa hēnh.

12 Dooh ŷ haja bā “sa da ŷ hado bā” ŷ noo b'āts, sa hā hē j'aa kehets'ēē doo. Dooh ŷ haja b'āts sa hā hē ŷ kamety b'āts.† Sa hā hē rakametyy doo, sa hā hē raheg'āās do ny hadoo do sa bahānh hadoo doo, h'yy gatamah ti tametēēh.

13 Āā hā kā, dooh ta bahānh āā kasabé bā. Dooh āā kasabé bā āā hā P'op Hagā Do nanoo do hā. Jāām hē āā kasab'ee āā hā P'op Hagā Do anoo do hā āā moo bok hyb n'aa. Bē panang bā na-āāj hē tabanoo āā moo bok hyb n'aa.

14 Āā hā P'op Hagā Do anoo do bahānh nado āā baboo dāk. Āā tii, pooj jé bē wē kaj'aa doo, Kristo ky n'aa hanām do bē hā maher'oot doo.

15 Dooh na-āāj hē āā kasabé bā ta wób ramoo bok do hā. Hahŷ ti āā karēn doo: Bē h'yy ka'eeh do kahūūm bā kā, āā karēn āā moo bok do tak'ēp takah'ūūm na-āāj hē,

16 panang wób hēnh, bē panang bahānh Jesus ky n'aa hanām do āā maher'oot hyb n'aa kā, ta wób ranaher'oot nā bā. Dooh āā karēn bā āā kasabé bā ta wób ramoo bok do hā, sa hā P'op Hagā Do anoo doo hēnh.

17 “Jé h'yy kasab'ee doo, taw'āāts hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā takasab'ee.”‡

18 Ta hā hē h'yy kasab'ee do nado ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do gadoo doo.

Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do j'aa etsē doo, ti né ti ta wē tagadoo doo.

11

“Jesus mejūū do ŷŷh” daap hanāk do ky n'aa hahŷŷh

1 Bē badoo dāk doo da ŷ karēn paawā bē gadoo nā hād h'yy gatamah do her'oot doo da ŷ er'ood bā.*

2 Tak'ēp bē ŷ kamahān do hyb n'aa ŷ karēn bē gadoo tii. P'op Hagā Do hanaa ji kamahān doo me né hē bē ŷ kamahān. Ti hyb n'aa, dooh ŷ an'oo bā bē rawad'ii. Maruus aj'yy manepāh nā do baad hawāt do hadoo bēēh. Maruus yb hadoo ŷŷh. Bē ŷ haēēj dāk do hadoo sēt ub aj'yy hā, Kristo hā, bē patug hadoo tabahadoo hyb n'aa da.

3 Ti hadoo né hē, ky ken'yym doo gó bē da rawedii ŷ jeŷŷm, jāām hē sēt hā, Kristo hā baad bē h'yyb nadāg wāt hyb n'aa, Ewa aw'yy wad'ii wāt do paa hadoo da.

4 Tii d' ŷ wén her'oot, Jesus ky n'aa seeh, āā ma met'ēēg wāt do nadoo do raher'ood bā, ti nayyw hē bē gadoo. Nayyw hē na-āāj hē bē gadoo sahee seeh, bē gado dāk do paa nadoo doo. Nayyw hē bē gadoo panyyg seeh, bē āā panāk do nadoo doo.

5 Dooh né hē Jesus ky n'aa rod sa bahānh red'oo do sa yd jé ŷŷh.

6 Dooh né paawā tak'ēp herot do tado ŷŷh, hajōng ŷ hajaa do ŷ hapāh doo. Hajōo nuu me né hē ŷ metā wāt ti bē hā.

7 Bē sām noo do hyb n'aa nado ŷ her'oot do P'op Hagā Do ky n'aa bē hā. Dooh bē ŷ mejō bā ta sām bē an'oo bā hā ŷŷ. Daj ŷŷ hē ŷ kadaduu ŷ moo wāt do hā, bē kawehēē dāk hyb n'aa. Nesaa do g'eeh bē hā, tii d' ŷ ad'oo doo?

8 Jesus hā h'yy ka'eeh do panang wób hēnh habong do hā ŷ daab yyp, sa dajēēr ŷ ado hōm hadoo, ŷ ramasa hyb n'aa Jesus ky n'aa bē ŷ maher'oot hyb n'aa.

9 Bē mahang ŷ bawāt noo gó, wē ŷ tabadoh bā ŷ karēn doo, dooh bē hā ŷ daab yb bā. Ēr wakāān Jesus hā h'yy ka'eeh do Masedonija hāj n'aa bā naa hana do ŷ

† 10:12 Paw-Ro ej'ees doo gó tabeh'ūūm. Tii da tawén edoo, sa hā hē raj'aa etsē do hyb n'aa. Paw-Ro bahānh mā rahyb n'aa jawyk sa nooh. ‡ 10:17 Jeremij 9.24 * 11:1 Dooh Paw-Ro genaag bā ta daaj hē tah'yy kasabé bā. Ti hyb n'aa, hād h'yy gatamah do her'oot doo da ŷ er'ood bā, tawén nāng. Ta daaj hē tah'yy kasab'ee, Korīn buuj sa hā tametēēh hyb n'aa ma matēg oow rawedii sa hā.

ranoo ŷ karēn doo. Dooch paa ŷ karēn bā bē hā ŷ daab yb bā, tanajawyk hyb n'aa bē jó. Hŷ jawén dooh na-āāj hē bē hā ŷ daab yb bā.

¹⁰ Kristo ky n'aa hanām do hēp ŷŷ gó tabawät. Ti hyb n'aa, dooh Akaja hāj n'aa bā habong pé ŷ ky meduuk péh, ŷ ky dāng, bē hā ŷ daab nayyp do hyb n'aa ŷ h'yy kasab'ee do hā.

¹¹ H'ēed hyb n'aa ti ta ti ŷ her'oot? Bē ŷ kamanahān do hyb n'aa g'eeh? Dooch. P'op Hagā Do hapāh bē ŷ kamahān.

¹² ŷ ad'oo do paah, ŷ badoo had'yyt hē da. Dooch da ŷ gado bā ta sām, sa daaj hē Jesus mejūū do rakamaneēēnh do ranahajaa hyb n'aa rah'yy kasabé bā āā nemuun ramoo bok rabanāng do hyb n'aa.

¹³ Kristo mejūū do heh'āāt nadoo do tii. Bē rawedii ramoo bok do hā. Kristo mejūū do ked'oo do tii.

¹⁴ Dooch ŷ hyb n'aa meuuj bā rabahed'oo do hā. Nesaa Do Yb sii hē tahajaa takawareem bā āās ta bag gó hawät do ji ed'oo hyb n'aa, ji tawadii hyb n'aa.

¹⁵ Ti hyb n'aa, dooh ŷ hyb n'aa meuuj bā Nesaa Do Yb karapee baad moo bok do rabahed'oo rakeno bā. Ti hedoo do ragadoo da nesaa do ramoo bok do sām.

Nesaa do tahoop do hyb n'aa Paw-Ro kasab'ee do ky n'aa hahŷŷh

¹⁶ ŷ ab'aanh poojé ŷ her'ood wät doo: Bē hyb n'aa newē manā ŷ h'yy gatamah doo! Ti hadoo né hē, ŷ h'yy gatamah do bē ed'oo nā bā paawā, taw'āāts hē ŷ bē gadoo h'yy gatamah do bē gadoo doo da, ŷ na-āāj hē ŷ h'yy kasab'ee hyb n'aa.

¹⁷ Kēh ŷŷ, ŷ h'yy kasab'ee doo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ber'oot doo da nado. H'yy gatamah do ber'oot doo da ŷ baher'oot.

¹⁸ Hajōk ma matēg oow bē mahang habong do rah'yy kasab'ee. Badāk hahŷŷ hā habong do rah'yy karēn do jawén habok do rabahed'oo doo da rah'yy kasab'ee. Hŷŷ kā, ŷ na-āāj da ŷ h'yy kasab'ee.†

† **11:18** Tii da Paw-Ro wén d'oo, Korīn buuj rah'yy genāh hyb n'aa ma matēg oow sa hā. ‡ **11:21** Ma matēg oow sa kyyh hyb n'aa Paw-Ro wén ej'ees. Nahejooj its Paw-Ro, sa nooh. Dooch Paw-Ro nu mebyy heh'āāt tado bā. *Hād nu mebyng tawén nāng, ma matēg oow ramoo bok do hā rah'yy genāh takarēn do hyb n'aa.* § **11:24** Jāām né hē 40 nuu me

ji bahewyyh do séd noo gó, Judah hāj n'aa buuj ky n'aa jaw'yyk do an'oo bā rasām baan. Ranesōōts hōm hyb n'aa ti jd jé rabelsén. 39 nuu me rabaheyyh. ** **11:25** Roma buuj ti ky n'aa etyy do b'aa me rabaheyyh.

¹⁹ Bē ti h'yy genāh bē edoo né paawā, tsebee gó bē gadoo h'yy gatamah doo. Ti hyb n'aa taw'āāts hē bē gadoo na-āāj hē ŷŷh, ŷ h'yy kasabé bā.

²⁰ Bē gadoo tak'ēp bē hā mejūū doo, sa karom hadoo bē ran'oo bā. Bē gadoo bē dajēer hā daab 'yyp doo, bē wad'ii doo, bē bahānh nu gapad'ēek kar'ēēn doo, bē rejāā doo, bē ratapa ewyyh doo.

²¹ ŷ hād nu mebyys ŷ nahaj'as do hyb n'aa bē hā ŷ moo wād bā ta tii da bē hā ramoo bok doo.‡

Āā kanahēn its né paawā ta tii hā, ta ti neŷŷm doo me rap'āā kasab'ee doo, ŷ na-āāj hē ŷ hajaa neŷŷm doo me ŷ p'āā kasabé bā. H'yy gatamah do hadoo ŷ baher'oot ta tii.

²² Eber buuj had'oo mäh, sa nooh. ŷ na-āāj hē Eber buuj. Isaraéw buuj had'oo mäh, sa nooh. ŷ na-āāj hē Isaraéw buuj. Abaraām panāa had'oo mäh, sa nooh. ŷ na-āāj hē Abaraām panāa.

²³ Kristo karom had'oo mäh, sa nooh. ŷ Kristo karom heh'āāt do sa bahānh. (H'yy gatamah do her'oot do hadoo ŷ baher'oot ta tii da.) Tak'ēp sa bahānh ŷ moo wād wät. Sa bahānh hajōō nuu me ŷ radawäts gēet, Jesus ky n'aa ŷ her'oot do hyb n'aa. Sa bahānh hajōō nuu me tak'ēp ŷ rabaheyyh. Hajōō nuu me dajēb gó ŷ bewād nā.

²⁴ Ji ma poo oow pé nuu me ken'yyh 39 nuu me ŷ rabaheyyh ta tyd me, Judah buuj hā. §

²⁵ Tamawoob nuu me ken'yyh b'aa t'aah me ŷ rabaheyyh.** Sé t nuu me ŷ rada-jēeb paawā, pä me ŷ ramakut. Tamawoob nuu me marakate ŷ gahōm do tabegy b jēk. Sé t adēb bā, sé t atsēm ŷ batu tame.

²⁶ Hajōō nuu me ŷ bawät. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, tamii ŷ mawät doo. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, moo nesaa do sa hyb n'aa. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, hāj ŷ n'aa buuj wób sa hyb n'aa. Ām n'aa nāng hā ŷŷ, Judah buuj nadoo do wób

sa hyb n'aa. Äm n'aa näng hä ÿÿ, panang bä. Äm n'aa näng hä ÿÿ, ranabok hënh ÿ bawät bä. Äm n'aa näng hä ÿÿ, akajar me ÿ bawät bä. Äm n'aa näng hä ÿÿ, Jesus hä h'yy ka'eeh do ken'ooh do sa mahang.

²⁷ Tak'ëp ÿ moo wäd wät. Tak'ëp ÿ bakaanh ÿ moo wät do hyb n'aa. Hajõõ nuu me ÿ naÿÿh.† Sah, hoo kaanh do na-ãj hë ÿ bahoop. Hajõõ nuu me ÿ waa tamah. Hajõõ nuu me ÿ bahoop hahëem doo. Hajõõ nuu me dooh saroor hebaan do wë ÿÿ, ÿ kahat'ëeh hyb n'aa.

²⁸ Sahõnh hë ÿ ahoop do wób bahãnh ti anäng nä sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do jé pad'yyt habong do sa hyb n'aa ÿ hyb n'aa tón do had'yyt hë, Jesus karën doo da rababok ÿ karën do hyb n'aa paawä.

²⁹ Rah'yy kanejój bá kä Jesus hä rah'yy ka'eeh do hä, ÿ t'yyd mehĩn sa hä, ÿ hyb n'aa tón hëp ÿÿ gó sa hyb n'aa. Nesaa do ta see moo wäd bá rah'yyb tatuk do hyb n'aa, tak'ëp ÿ h'yy katón ta ti hedoo do hyb n'aa.

³⁰ ÿ h'yy kasabé bá, jáãm hë né hë ÿ h'yy kasab'ee da ÿ nahejooj is do metëeh do hä.

³¹ Dooh daap ÿ menä bá P'op Hagä Do ji j'aa etsëe had'yyt doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yy kaha'eeh doo, ta Yb, hapäh.

³² Damas-Ko panang hënh ÿ hewäd nä noo gó, panang bagä n'aa sa wahë n'aa Aretas häd näng do wë moo wät do mejüü panang hadë do noo bá warahén ÿ ragada ÿ ramasoo hyb n'aa.

³³ Tii d' radoo né paawä, arook gó Jesus hä h'yy ka'eeh do ÿ rabahy g'ëed is tüü, panang hadë pong jé naa. Tii bá ÿ kejën hõm is sa mahãnh.

12

¹ Dooh né paawä ÿ genaag bá, ahõm nä ÿ h'yy kasab'ee do ran'oo bá, daap né paawä ti ta tii. Bë ÿ maher'oot hÿÿ kä s'ëeh hadoo do Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do anoo do hä ÿÿ. Bë ÿ maher'ood kãn na-ãj hë hä ÿ tametëeh doo.

² ÿ hapäh aj'yy Kristo hä h'yy ka'eeh doo. 14 däg ta baab tabëej hõm doo, P'op Hagä Do mahüüm dó hÿ pong jé, ta wë. Dooh ÿ hapëe bá ta h'yyb tym ub tado bá t'ĩ hënh hasëek doo, ta hub sii hë tado bá. P'op Hagä Do ti hapäh.

³⁻⁴ ÿ hapäh né hë hÿ pong jé P'op Hagä Do masäk. (ÿ ab'aanh, dooh ÿ hapëe bá ta h'yyb tym ub tado bá t'ĩ hënh hasëek doo, ta hub sii hë tado bá.) T'ĩ hënh ta ti aj'yy* maa napäh kyyh ji nahajaa do ji her'ood bá, P'op Hagä Do nanoo do ji er'ood bá.†

⁵ Ti hadoo do aj'yy hyb n'aa ÿ haja paawä ÿ kasabé bá. Hä ÿÿ hë dooh ÿ h'yy kasabé bá. Hä ÿÿ hë ÿ kasabé bá paawä, jáãm hë ÿ h'yy kasab'ee da ÿ nahejooj is do metëeh do hä.

⁶ ÿ karën bá paawä hä ÿÿ hë ÿ h'yy kasabé bá, h'yy gatamah do nado né paawä ÿÿh, né hup ÿ né hë paawä ta ti ÿ h'yy kasab'ee do hä. Ti hado né paawä, dooh ÿ h'yy kasabé bá. Dooh ÿ karën bá ta bahãnh ÿ rahyb n'aa newë bá. Jáãm né hë hä ÿ rahapäh ÿ moo wät doo, ÿ her'oot do na-ãj hë.

⁷ Hä ÿÿ hë ÿ h'yy kasabé mahãnh, tak'ëp hetsooh do kametä däk do hyb n'aa hä ÿÿ, P'op Hagä Do anoo hä ÿÿ nesaa do ÿ ahoop doo, sasëng tég ejoooh do hadoo ji. Nesaa Do Yb mejüü do tii, ÿ tarejää hyb n'aa, hä ÿÿ hë ÿ h'yy kasabé mahãnh.

⁸ Tamawoob nuu me Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä ÿ betsëe tabado hõm hyb n'aa ta ti ÿ ahoop doo.

⁹ Tii d' né paawä, hahÿÿ da ta kyyh hä ÿÿ: “Jáãm hë né hë ÿ ky enyym do a hä, sahõnh hë hejój ÿÿ baad takametä däk do hyb n'aa nahej'oonh do sa hä”, näng ta kyyh hä ÿÿ. Ti hyb n'aa kä, tsebee gó ÿ h'yy kasab'ee ÿ nahej'oonh do hä, Kristo hejój bawät hyb n'aa hä ÿÿ.

¹⁰ Ti hyb n'aa kä ÿ tsebé Kristo hyb n'aa nahej'oonh do ÿ ahob bá, Kristo hyb n'aa ÿ raky n'aa rejä bá, Kristo hyb n'aa wë ÿ badoh do ÿ ahob bá, Kristo hyb n'aa ÿ

†† 11:27 Ta see pé noo gó Paw-Ro moo wät atsëm ta waa sãm hä. Ta see pé noo gó Jesus ky n'aa tama metëek atsëm.

Ta see pé noo gó taky n'aa etsëe atsëm, ti hyb n'aa ty jawyg tabahoop. * 12:3-4 Ta daaj hë, ta ky n'aa né hë Paw-Ro her'oot. Ti né ti aj'yy hÿ pong jé P'op Hagä Do masäk doo. Kejën doo gó Paw-Ro wén her'oot, dooh takarën bá tah'yy kasabé bá do hyb n'aa. † 12:3-4 P'op Hagä Do wén nanoo kyyh tamaa napäh do ter'ood bá, tak'ëp tabahetsooh do hyb n'aa. Dooh ër haja ná bá ta ti hadoo do ër gado bá badäk hahÿÿ hä ër babok ná bá.

rarahejā bā, Kristo hyb n'aa dooh ŷ ad'oo pé na-āāj hē. ŷ nahejooj bā, hēp ŷ tym hā ŷ bahejooonh.

11 H'yy gatamah do her'oot doo da ŷ ber'ood dāk. Bē né ti han'oo tii d' ŷ wén her'oot. Bē né paawā tii baad her'oot do keh ŷ n'aa hā. Dooch its né paawā ŷŷh,‡ dooh tabad'op hē Jesus ky n'aa rod sa bahānh red'oo do sa yd jé ŷŷh.

12 H'yyb jawyk doo me ŷ moo wād wāt bē mahang Jesus mejūū do heh'āāt ji do bā metēeh doo: Hetsooh do P'op Hagā Do hanaa ŷ metā wāt, meuj n'aa nāng do ŷ moo wād wāt, ŷ pehuunh do na-āāj hē.

13 Ny hadoo do ŷ moo wād wāt ta wób Jesus hā h'yy ka'eeh do hā, bē hā ŷ moo nawād wāt doo? Jāām né hē hahŷŷ bē hā ŷ nad'oo doo: Bē ŷ daab nayyp doo! Bē mabaan ta ti hyb n'aa bē ŷ ky n'aa rejāā hadoo doo.‡

14 Tamawoob nuu me dāg bē ŷ bahehēen da hŷŷ kā. P'aa hēnh dooh né da bē ŷ daab yb bā ēnh. Bē ma nado ti ŷ karēn. Bē ti ŷ karēn sa yb sa taah karēn doo da. Ji taah ned'ēed is do nado sa yb sa ŷŷn karēn do hanoo doo. Sa yb ti sa taah nad'ēed is do karēn do hanoo doo.**

15 Baad ŷ h'yyb hedoo sahōnh hē ŷ ah'ēēnh wē ŷ hanāng doo, ŷ kan'oo dāk bē hā bē ŷ masa hyb n'aa. ŷ eanh hŷŷ kā bē hā: Dooch denaa hē ŷ bē kamahān, tak'ēp bē ŷ kamahān do mabaj?

16 Hahŷŷ d' mā bē mahang habong do sa nooh: “Te hub né hē. Dooch bē tadaab yb bā. Dooch né paawā bē tadaab yb bā, kamatakēē doo me bē tawedii”, nāk sa kyyh.

17 Ajyy bē wē ŷ mejūū do hā bē ŷ wadii bē hā?

18 Tak'ēp paa ŷ betsēē Tiit bē wē tabahōm hyb n'aa. Āā h'yyb hata ŷ mejūū ta sii ti

noo gó. Bē Tiit wadii, bē hā péh? Sét hēp ŷŷ Tiit daheeh. Séd h'yyb hedoo āā babok Tiit daheeh. Dooch bē āā wad'ii bā.

19 Ta ti āā wén her'oot bē hā, āā kawoom hyb n'aa bē ed'oo g'eeh? Dooch. Dooch ti hyb n'aa tado bā. Séd āā h'yyb hedoo Kristo hā. T'ōp hanāng doo me āā baher'oot sahōnh hē āā her'oot doo. P'op Hagā Do maa napāh āā her'oot doo. Najis haa, sahōnh hē āā bad'oo doo, bē hyb n'aa né hē tii, baad tabahadoo hyb n'aa bē hā, Jesus hā bē h'yy ka'eeh do kah'ūūm hyb n'aa paawā.

20 ŷ eŷŷm, bē wē ŷ kajaa bā, ta see hadoo bē h'yyb hā ŷŷ da. Tii bā, dooh na-āāj hē bē genaag da bē ŷ maher'ood bā. ŷ aw'yyt apāh da bē mahang kaj'ōōk doo, h'yy kajew'ēēs doo, kawajāān doo, séd hā h'yyb nahed'oo doo, ta wób ky n'aa rejāā doo, kasab'ee doo, kamanejūū do na-āāj hē. ŷ hyb n'aa newē bā, ŷ hyb n'aa tón ta ti hedoo do ŷ awyyd bā da bē mahang.

21 ŷ eŷŷm da, bē wē ŷ kajaa bā p'aa hēnh da ŷ nu mebyng bē hyb n'aa P'op Hagā Doo, ta hā ŷ h'yy kaha'eeh do an'oo bā. ŷ hyb n'aa tón da ŷ eŷŷm, pooj jé nesaa do moo bok do rat'yyd kamaneh'īīn do hyb n'aa baad nadoo do ramoo bok do hā, sa ŷŷm sa patug nadoo do sii rabeŷŷh do hā, nu meby n'aa nāng do hā, sa matym gó ramoo bong doo.

13

Tagadēēg ub Paw-Ro maher'oot do ky n'aa hahŷŷh

1 Tamawoob nuu me dāg hahŷŷ bē ŷ bahehēen doo. ŷ kajaa bā, sahōnh hē ky n'aa katep'aa do bē mahang hanāng doo, pawóp hē, tamawoob hē ta rod n'aa raheer'oot da te hub tado bā.*

‡ **12:11** *Dooch its né paawā ŷŷh* Paw-Ro wén her'ood wāt, dooh né ji hajaa péh P'op Hagā Do tanado bā paawā. Ta ti tabaher'oot bā tapes'āāp na-āāj hē ta hā ky n'aa rejāā doo. “Dooch its Paw-Ro”, nāk sa kyyh. § **12:13** Sahōnh hē ta wób sa mahang tamoo wād wāt doo, Korīn buuj mahang na-āāj tamoo wād wāt. Jāām hē dooh tadaab yb bā sa hā. Ta wób hā ti tadaab yyp. Ti hyb n'aa apāh dooh baad Paw-Ro kamahān sa hā ta wób red'oo. *Bē mabaan bē hā ŷ daab nayyp doo Paw-Ro baher'oot bā, tahād ky n'aa ej'ees. Nesaa do nado ti ji da hadoo do ji daab nayyp doo.* *** **12:14** Korīn buuj Jesus hā h'yy ka'eeh doo, Paw-Ro taah hadoo. Dooch Paw-Ro karēn bā sa dajēer tagado bā. Takarēn tamasa sa hā, baad Jesus hā rah'yyb padēēk hyb n'aa. Sa yb hadoo Paw-Ro, ta hyb n'aa Jesus hā rah'yy kae dāk do hyb n'aa. * **13:1** Tii d' né ji bad'oo P'op Hagā Do kyy kerih do ji tamaher'oot, ta see ta da hadoo do taky n'aa tapa bā. Dew-Teronom 19.15 hā takerii dāk tii. Dooch ji ky dahē bā sét hē her'ood bā. Jāām hē ji ky daheeh pawóp hē, tamawoob hē hadoo doo, te hub né hē ranoo bā ky n'aa katapaa do ky n'aa. Tii da P'op Hagā Do kyy kerih do wén mejūū, daap hē ji ky n'aa tapa mahānh ji da hadoo do.

² Ỹ ab'aanh, pooj jé, pawóp nuu me däg bē ỹ bahehēen noo gó nesaa do moo boo bok do sa hā ỹ maher'ood wāt doo. Ta ti moo hedoo doo, bē sahōnh hē na-āāj hē, ỹ maher'oot hahỹỹ da: Dooch da ỹ t'yyd mehīn bā pooj jé du d'oo do nesaa do moo bok doo, ta wób na-āāj hỹỹ kā nesaa do moo bok doo.

³ Dooch da bē ỹ t'yyd mehīn bā. Bē karēn mäh, bē ỹ metēeh Kristo tado bā hā ỹ her'oot doo, bē nooh. Nahejooj nado Kristo bē wē. Hejooj né hē bē mahang.

⁴ Nahejooj doo gó b'aa kajatsēk do hā kepēem däg né paawä, ti awäd had'yyt hỹỹ kā P'op Hagä Do hejój hyb n'aa. Ti hadoo né hē āā hā. Kristo nahejooj hā sēd hā āā h'yyb hedo né paawä, bē wē da āā babok Kristo sii P'op Hagä Do hejój hyb n'aa. Bē wē āā kajaa bā, ta hejój gó da āā babok bē wē.†

⁵ Taw'āāts hē bē ti bē hā hē bē kamety, bē hyb n'aa newē, Jesus hā bē h'yy kae bā heh'āāt ub. Dooch g'eeh bē hapēē bā, Jesus Kristo bē h'yyb gó awät? Ta nehuh tado bā bē hegāā bā, dooch Kristo hā h'yy ka'eeh do heh'āāt do bē do bā.

⁶ Wyt ta maab hē bē hā ỹ gada, bē hapäh Jesus mejüü do heh'āāt do ỹỹh.‡

⁷ P'op Hagä Do hā āā ky n'aa etsēē, baad nadoo do bē moo nabok hyb n'aa. Dooch āā ky n'aa ets'ēē bā ta tii, baad bē mahang āā moo boo bok do ta wób rabaher'oot hyb n'aa. Dooch. Tii d' āā wén ky n'aa etsēē, baad hadoo do bē moo bok hyb n'aa. Ti né hē ti āā karēn doo. Dooch ỹ hyb n'aa p'eed bā, baad nadoo āā moo boo bok doo, ta wób redoo bā. Jāām né hē ỹ karēn, baad bē babok doo.

⁸ Tii d' ỹ wén her'oot, dooch āā haja bā baad hadoo do āā geām bā. Jāām hē āā hajaa āā moo bok baad hadoo do masa doo, kah'üüm do hanoo doo.

⁹ Tsebee gó āā gadoo āā nahejooj doo. Jāām hē āā karēn, baad Jesus hā bē h'yy ka'eeh. Āā ky n'aa etsēē bēeh, bē t'yyd

kamehīn hyb n'aa baad nadoo do hā, p'aa hēnh baad ub bē babok hyb n'aa.

¹⁰ Hahỹ mo haja ỹỹ kerih do bē ỹ ma erih bē wē ỹ kajaa do pooj jé, bē wē ỹ kajaa bā kā, dooch hyb n'aa bē ỹ nabuuj gedoo pé hyb n'aa ky n'aa jawyk doo me, hā ỹ kan'oo dāk doo me. Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do anoo ta ti ỹ ky n'aa jaw'yyk doo, baad hadoo do ỹ moo wāt hyb n'aa bē hā, bē h'yy ka'eeh do kah'üüm hyb n'aa. Hā ỹ tabanoo ta ti ta ky n'aa jaw'yyk do bē h'yyb tym gó hanäng do ỹ rejāā hyb n'aa nado.

Paw-Ro kedēē hōm do ky n'aa hahỹỹh

¹¹ Tagadēēg ub, wakān haa, bē tsebee. Taw'āāts hē bē t'yyd kamehīn baad nadoo do bē moo boo bok do hā. P'aa hēnh baad hadoo do bē moo boo hỹỹ kā. Bē ky dahé hahỹỹ hā, bē ỹ ma erih do hā bē ỹ maher'oot do ta hā. Taw'āāts hē sēd bē h'yyb hedo. Taw'āāts hē hanām doo gó bē babok bē da hadoo do wē. Tii bā da P'op Hagä Doo, ta hanaa ji kamahān doo, ta hanaa ji h'yyb nām doo, awät da bē mahang.

¹² Taw'āāts hē baad ub, hanām doo gó bē edēē sahōnh hē bē da hadoo doo.

¹³ Sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do babā habong do bē rahyb n'aa esee.

¹⁴ Ỹ karēn, Jesus Kristo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ky enyym do bē h'yyb gó tabawät. Ỹ karēn ji P'op Hagä Do kamahān do sahōnh hē bē h'yyb gó tabawät. Ỹ karēn na-āāj hē sēd hā ji h'yyb hedoo P'op Hagä Do Sahee ji hā hanoo do sahōnh hē bē h'yyb gó tabawät. Jāām hē kā.

† 13:4 Korīn panang bā habong do wób raky sēm Paw-Ro. Dooch raky dahé bā. Nesaa do rakarēn ramoo bok nā. Ti hyb takajaa do pooj jé Paw-Ro maher'oot sa hā. Pooj jé dó tat'yyd mehīn né paawä, dooch da tat'yyd mehīn wäd bā nabuj keh'üüm do sa hā. Kristo hejój gó Paw-Ro ky n'aa etyy da hỹỹ kā sa hā takajaa bā. ‡ 13:6 Korīn buuj wób ramejüü Paw-Ro metēeh Jesus mejüü do heh'āāt do tado bā. Ti Paw-Ro mejüü sa daaj hē sa hā hē rakametyy rabahapäh hyb n'aa Jesus hā rah'yy kae bā, Jesus hā rah'yy kanae bā. Jesus hā rah'yy kae bā tii bā rabahapäh Paw-Ro Jesus mejüü do heh'āāt tii, Paw-Ro hyb n'aa Jesus hā rah'yy kae dāk do hyb n'aa.

Garata Jesus hã h'yy ka'eeh do Garata hãd nãng do panang bã habong do hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

Kedëng do ky n'aa hahỹh

¹ Jesus mejũũ do see ỹ ti hỹ Paw-Ro. Ajyy ỹ rasëew hõm do hyb n'aa nado Kristo mejũũ do see ỹ wén hado däk. Ajyy sa kyy gó nado tii. Jesus Kristo kyy gó né tii. P'op Hagä Do ta Yb, dejëp do mahang Jesus ganã wät hanoo do kyy gó na-ããj hë.

² Èr hỹj hedoo do pa ỹ habong do sa sii ỹ edëng bëeh, Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Garata hãj n'aa bã jé pad'yyt hë bë panang bã kahet'aa doo.

³ Ỹ karën P'op Hagä Do èr Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hë ky en'ymm bë hã. Ỹ karën baad ub Kristo bë rah'yyb en'ymm.

⁴ Jesus né hë tii, P'op Hagä Do èr Yb karën doo da, ta daaj hë takan'oo däk dajëb hã, nesaa do èr moo bok do sãm, èr tabed'ëep hyb n'aa, da hë Nesaa Do Yb mejũũ doo da habok doo da èr naboo bong hyb n'aa kã.

⁵ Taw'ããts hë P'op Hagä Do hã ji j'aa etsëe had'yyt hë. Ỹỹ. Tii d' né hë. Taw'ããts hë.

Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã rah'yy kawereem do ky n'aa hahỹh

⁶ Ỹ hyb n'aa tón, nayyw hë né hë bë du doo do hyb n'aa bë beréd hõm P'op Hagä Doo, Kristo hyb n'aa né hë bë wë taky ennym, bë tagadoo doo. Panyyg see bë ky dahé däg kãn.

⁷ Jesus panyyg hanãm do tii, ta wób sa noo né paawã, dooh panyyg hanãm do tado bã. Ta wób rakarën bë rawedii. Rakarën rah'ỹt Kristo ky n'aa hanãm doo.

⁸ Ky n'aa kawas'ee däk da had'yyt hë jé ta see hadoo Jesus ky n'aa hanãm do ma metëek doo, bë ãã ma met'ëeg wät do paa nadoo doo. Ỹ tado bã paawã, ããs wë hã hana do tado bã paawã na-ããj hë ta see hã ma metëek doo, ky n'aa kawas'ee däk da.

⁹ Ỹ ab'aanh pooj jé bë ãã maher'ood wät doo: Ky n'aa kawas'ee däk da had'yyt hë jé ta see hadoo Kristo ky n'aa hanãm do bë tamaher'ood bã, pooj jé bë gadoo do nahadoo doo! Tabanesaa hënh hahõm do ti ma matëg oow.

¹⁰ Ta ti ỹ erih do hã wyt ta maab hë, dooh hã ỹ raj'aa etsë do jawén ỹ awäd bã. P'op Hagä Do ỹ taj'aa etsë ỹ karën. Ta wób ỹ karën ỹ h'yyb en'ymm g'eeh? Dooh. Da hë ỹ karën nã bã paawã ta wób ỹ h'yyb enãw up, dooh Kristo karom ỹ do bã paawã.

¹¹ Baad bë ỹ maher'oot hahỹ wakãn haa: Kristo ky n'aa hanãm do bë ỹ ma met'ëeg wät doo, dooh ajyy sa hanaa tado bã.

¹² Dooh aj'yy tado bã hã ỹ tab'ëes do ta panyyg. Dooh ỹ rama met'ëeg bã ta tii. Jesus Kristo né hë tii, ta ti metëeh do hã ỹỹ.

¹³ Bë ky n'aa napäh paa nyy da p'ooj ub Judah buuj ky n'aa jew'yyk do mejũũ doo da ỹ bawäd wät. Bë ky n'aa napäh nyy da tak'ëp ỹ paa rejãã P'op Hagä Do karapee, Kristo hã h'yy ka'eeh doo. Bë ky n'aa napäh na-ããj hë tak'ëp ỹ karën paawã Kristo hã h'yy ka'eeh do ỹ gawats'iik ti noo gó.

¹⁴ Tak'ëp paa ỹ ma kamet'ëeg wät Judah buuj ky n'aa jew'yyk doo, baad paa ỹ ky daheeh. Ti hyb n'aa ỹ akog bong paa hajök Judah buuj nemon ỹỹ ma kamet'ëek doo. Tak'ëp paa ỹ karën ỹ ky daheeh sahõnh hë ãã wahë makũ metëek do hã.

¹⁵⁻¹⁶ Tii bã kã, tii da né hë ỹ bawäd né paawã, P'op Hagä Do metã wät hã ỹ ta T'aah, ỹ tah'yy gan'yyh ta hã tan'oo bã, Judah buuj nadoo do hã ta ky n'aa ỹ maher'oot hyb n'aa. P'ooj ub, ãn ỹ wog gó ỹ basuun nã bã, tsyt hë ỹ P'op Hagä Do asëew däk. Taky ennym do hyb n'aa hã ỹỹ, nes'aa né paawã ỹỹ, hã ỹ tabanoo ta wë ỹ moo wät hyb n'aa. Tii bã, ta T'aah hã ỹ tametëeh P'op Hagä Do h'yyb däng noo gó, dooh ỹ eaaj bã ajyy sa hã nyy d' ỹ bad'oo.

¹⁷ Dooh na-ããj hë Jerusarënh hënh ỹ ahõm bã, pój ỹỹ jé Jesus mejũũ do rabahado padëek do sa wë ỹ beaanh hyb n'aa paawã. Dooh. Nayyw hë ỹ bahõm paa Arab hãd nãng do hãj n'aa hënh. Ta jawén, tii b' naa Damas-Ko panang hënh ỹ babaaj hõm kãn.

¹⁸ Tii bã kã, tamawoob hë ta baab jawén paa bã, Jerusarënh hënh ỹ bahõm kãn, Peed ỹ baheg'ããs hyb n'aa. 15 ta ãh ta pa ỹ baym.

19 Ta tii bä na-ãäj hē ŷ bahapäh Tsijaag, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hÿÿj.* Jesus mejũũ do wób, dooh ŷ hapëë bä ti noo gó.

20 P'op Hagä Do matym gó bë ŷ maher'oot: Te hub né hē hahÿ ŷ erih doo. Dooh ŷ noo kanesa bä.

21 Ta jawén ŷ bahõm kån Sirija, Siris häd enäh do sa häj n'aa hēnh.

22 Kristo hä h'yy ka'eeh do Judah buuj häj n'aa bä, jé pad'yyt hē sa panang hēnh rakahet'aa doo, dooh ŷ rahapëë nä bä ti noo gó.

23 Jääm hē hahÿ ŷ raky n'aa napäh. Hahÿÿ d' sa kyyh: "Aj'yy p'ooj ub äã tarahejää doo, hÿÿ kä tama met'ëëg kån Kristo ky n'aa p'ooj ub takarēn do tagawats'iik do paah", näk mä sa kyyh.

24 Ta ti ŷ raky n'aa napäh bä, P'op Hagä Do raj'aa etsë hëp ŷ n'aa.

2

1 Ti m', 14 ta baab jawén paa bä, p'aa hēnh Jerusarēnh hēnh ŷ bahõm. Béh-Nabéh sii ŷ bahõm. Tiit ŷ mahũũm si ŷÿ.

2 T'ĩ hēnh ŷ wén hõm, P'op Hagä Do metëeh hyb n'aa taw'ääts hē né hē ŷ bahõm. Ta tii bä ŷ ats'yyt Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa ky n'aa näng doo, ŷ maher'oot hyb n'aa sa hä nyy da Kristo ky n'aa hanäm do Judah buuj nadoo do hä ŷ ma mehet'ëëk doo. ŷ wén maher'oot, ŷ karēn ŷ baheg'ääs séd rah'yyb hedo bä hä ŷÿ, ŷ ma mehet'ëëk do hä. Séd rah'yyb nahedo bä paawä ŷ ma mehet'ëëk do hä, daap paawä tii bä ŷ ma met'ëëg wät doo, da hē ŷ ma metëëk do na-ãäj hē, Jesus hä h'yy ka'eeh do wób ŷ da raky sëm do hyb n'aa ta ti raky n'aa napäh bä.

3 Séd hä sa wahë n'aa hedoo do rah'yyb hedoo né hē hä ŷÿ, ŷ ma mehet'ëëk do hä. Dooh ênh ramejõ bä Tiit, t'ĩ hēnh si ŷ hewäd nä doo, ta masuuj noo byyh kahõg hõm bä, Judah buuj nado né paawä.

4 Ta wób ti tii d' karēn paawä tabad'oo. Jesus hä h'yy ka'eeh do oow né tii. Èr mahang rakamekuuj bong rabaheg'ääs hyb n'aa nyy da Kristo Jesus hyb n'aa, dooh sa ky n'aa jaw'yyk do èr jeÿÿm wäd bä, neÿÿm doo gó èr wén boo kån. Rakarēn paawä p'aa

hēnh sa ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da ji bawät. Rakarēn paawä sa ky n'aa jaw'yyk do karom hadoo ji bahado däk p'aa hēnh.

5 Tii d' rakarēn né paawä, dooh tabad'op hē äã ky dahé bä sa kyyh, bë hyb n'aa, Kristo ky n'aa hanäm doo, baad hadoo doo, baad tabenyyw däk hyb n'aa, ta panyyg kamanekuuj däk hyb n'aa.

6 Jerusarēnh bä Jesus hä h'yy ka'eeh do mahang rahyb n'aa jew'yyk do sa hä, sa wahë n'aa ky n'aa näng do sa hä, baad ub ŷ ma mehet'ëëk doo. Dooh ŷ ma mehet'ëëk do jó ramejũũ péh. (Ta ti ŷ her'ood né paawä, dooh ŷ ky s'ũüd bä sa hä Jesus sii rababok do paa hyb n'aa. Séd gó P'op Hagä Do ji tagadoo. Ky n'aa etsëeh doo, ky n'aa nets'äs do na-ãäj hē tagadoo.)

7 Dooh né hē ŷ ma mehet'ëëk do jó ramejũũ péh, ŷ hanäng. Rahapäh, hä ŷ P'op Hagä Do anoo, Kristo ky n'aa hanäm do ŷ ma metëëk hyb n'aa Judah buuj nadoo do sa mahang, Peed hä tabanoo do hadoo Judah buuj mahang tama metëëk hyb n'aa.

8 P'op Hagä Doo, Peed tahej'oonh doo, Judah buuj mahang Jesus mejũũ do tabahadoo hyb n'aa, ŷ na-ãäj né hē tahej'oonh Judah buuj nadoo do sa mahang Jesus mejũũ do ŷ bahadoo hyb n'aa, rabahapäh.

9 Ti m', Tsijaag, Peed, Jowāw daheeh, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa hyb n'aa jew'yyk do ky n'aa enäh doo, rabahapäh bä nyy da P'op Hagä Do ŷ tasëew hõm tsyt hē, Judah buuj nadoo do mahang ŷ moo wät hyb n'aa, Béh-Nabéh daheeh ŷ ragadoo sa h'yyb hataa äã bahado däk hyb n'aa kä. Sa moo hub me äã redëng tii bä, äã ragadoo rametëeh hyb n'aa ta tii hä. Sa sii äã kaner'oot noo gó, baad ub sa hä Judah buuj nadoo do mahang ŷ Béh-Nabéh daheeh äã moo bok hyb n'aa. Ti nuuj jé Judah buuj mahang ramoo bok tii.

10 Dooh äã hä ramejõ bä. Jääm hē äã hä retsëë, Jesus hä h'yy ka'eeh do kas'uut do Jerusarēnh panang bä habong do äã hyb n'aa esee hyb n'aa, äã masa hyb n'aa. Tii d' né da tak'ëp ŷ karēn up ŷ bad'oo.

11 Än-Tijoka panang bä äã wë Peed baheg'ääs noo gó, Peed ŷ nabuuj gedoo baad nadoo do hyb n'aa tabad'oo doo.

* 1:19 Tsijaag, Jesus hÿÿj. Séd hē sa ŷÿn.

12 Pooj jé dó baad Peed awa had'yyt hē Jesus hā h'yy ka'eeh do Judah buuj nadoo do sa sii. Tii bā kā, Ān-Tijoka bā rakajaa ajyy Tsijaag hep'ēeh doo. Ti m' ta ti ajyy rakajaa bā kā, dawē hā Peed bawād dāk Judah buuj nadoo do sa mahānh. Dooh sa sii tawa wād bā, Judah buuj wób ji masuuj noo byyh kahōk do hā ky kah'ūūm do tajeŷŷm do hyb n'aa.*

13 Tii bā Judah buuj Jesus hā h'yy ka'eeh do ta tii bā habong doo, Peed mo n'aa me rabadoo dāk na-āāj hē. J'ooj madāk doo me ti noo gó Peed bad'oo doo da tii d' na-āāj hē rabad'oo. Dawē hā rababoo dāk Judah buuj nadoo do sa hŷŷj hedoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do sa mahānh.† Béh-Nabéh sii hē sa h'yyb hata dāg ti noo gó.

14 Ti m', dooh baad hadoo doo, Kristo ky n'aa hanām do metēeh doo da raboo boo bā ŷ bahapāh bā, sa hŷŷj hedoo do raty n'aa gesyyg dāk‡ ŷ bahapāh bā, sahōnh hē sa matym gó Peed hā ŷ ky hadoo: “Judah buuj né paawā ōm, Judah buuj nadoo doo da mabawād dāk. Meréd hōm Judah buuj raky n'aa jaw'yyk doo. H'ēed hyb n'aa hŷŷ kā, mabad'oo do hā, makarēn mamejūū Judah buuj nadoo do er hŷŷj ky n'aa hedoo doo, Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do ragadoo sa hā magadoo hyb n'aa, ōm né heréd hōm paawā tii?§

15 Te hub né hē, Judah buuj taah er bahadoo do hyb n'aa Judah buuj né hē ēer. Dooh ta wób, baad nadoo do moo heb'oooh

do er ado bā.**

16 Dooh né paawā baad nadoo do moo heb'oooh do er ado bā paawā, er hapāh, jāām hē Jesus Kristo hā ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji wén hado dāk P'op Hagā Do matym gó. Jāām hē Jesus hyb n'aa ji tagadoo. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tado bā. Er na-āāj hē, Judah buuj, Kristo Jesus hā er h'yy kae dāk baad er bahado dāk hyb n'aa P'op Hagā Do matym gó, er tagadoo hyb n'aa. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hā er daab yb wād bā. Dooh hajaa pé baad tabahado dāk P'op Hagā Do matym gó Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejūū do taky daheeh do hyb n'aa.

17 Hŷŷ kā, ēer, Judah buuj hedoo doo, Kristo hyb n'aa kā er karēn do hyb n'aa baad er bahado dāk P'op Hagā Do matym gó, baad nadoo do moo heb'oooh do er bahado dāk Judah buuj nadoo do nemuun, nāk er buuj wób. Nyy d' rahanāng pé ta tii? Kristo hyb n'aa g'eeh nesaa do moo heb'oooh do er bahado dāk? Dooh. Dooh tii d' tado bā!

18 P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do ji bahadoo, p'aa hēnh ji du do bā Mosees ky n'aa jaw'yyk do hā ji daab yb bā, pooj jé ji eréd hōm doo.††

19 Dooh taw'āāts hē tado bā p'aa hēnh ŷ du do bā ŷ daap yyp Mosees ky n'aa jaw'yyk do hā. Mosees ky n'aa jaw'yyk do dajēb hā ji taky n'aa etyy do hyb n'aa, ŷ paa dajēb wāt hadoo ta hā.‡‡ Hŷŷ kā, tamanejō

* **2:12** Ti noo gó, Judah buuj Jesus hā h'yy ka'eeh do wób ramejūū Judah buuj nadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do sa masuuj noo byyh ragahōg hōm, jāām hē tii bā P'op Hagā Do gadoo Judah buuj nadoo do red'oo do hyb n'aa. Judah buuj wób, Jesus hā h'yy ka'eeh doo, tii da ramejūū Judah buuj nadoo do rabad'oo, Judah buuj wób Jesus hā h'yy kana'eeh do rajeŷŷm do hyb n'aa. Sa hā rawén jeŷŷm, ta ti rarejāā sa ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh doo. † **2:13** Ti noo gó, jāām hē Judah buuj rabawa Judah buuj nadoo do sa sii, Judah buuj nadoo do sa masuuj noo byyh ragahōg hōm bā. Tii da né sa ky n'aa jaw'yyk do mejūū. Jesus hā h'yy ka'eeh do sa mahang dooh tii d' tahado wād bā. Séd gó ji P'op Hagā Do gadoo Jesus hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'āāts hē né hē paawā Judah buuj nadoo do sii Peed bawa. Ta tii bā heg'āās do Peed raky n'aa her'oot ta wób sa hā Peed jeŷŷm. Ti hyb n'aa dooh takarēn bā Judah buuj nadoo do sii tawa bā heg'āās do sa matym gó. Ti hyb n'aa tsyt hē tabawād dāk, tahapēē né paawā dooh ji masuuj noo byyh kahōg hōm do hyb n'aa ji P'op Hagā Do gadoo. ‡ **2:14** Rawén ty n'aa ges'yyk, dooh Garata hā j'aa buuj Jesus hā h'yy ka'eeh do sa masuuj noo byyh kehōg bā. Ti hadoo né hē P'op Hagā Do gadoo na-āāj hē sa hā Peed hapēē né paawā, ta ty n'aa ges'yyk ta sii wa do paah, ta wób tajeŷŷm do hyb n'aa. J'ooj madāk do ta h'yyb. § **2:14** Dooh né paawā Peed her'ood bā Judah buuj nadoo do sa hā sa masuuj noo byyh ragehōg hōm hyb n'aa, tii d' tahanāng pé dawēē tabawād dāk do sa mahānh, Judah buuj wób rakajaa bā. ** **2:15** Judah buuj ramaneēnh ta wób “baad nadoo do moo heb'oooh doo”, sa ky n'aa jaw'yyk do raky nadaheeh do hyb n'aa. †† **2:18** Hahŷŷ d' tahanāng pé tii: P'aa hēnh ji daab yb bā Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hā, ta ti ji eréd wāt do jawén paa bā, tii bā né hē nesaa do moo heb'oooh do ji bahado dāk né hē, ji nahajaa do hyb n'aa sahōnh hē ji ky dahé bā. Dooh Jesus hā ji daap yyp do hyb n'aa tado bā nesaa do moo heb'oooh do ji hado bā. ‡‡ **2:19** Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejō wād bā ji hā Paw-Ro hanāng péh.

wät do hyb n'aa hã ÿÿ, ÿ hajaa P'op Hagä Do karën doo da ÿ bawät.

²⁰ Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé ti ta ky n'aa jaw'yyk do hã ÿ paa dajëb wät do hadoo ÿ baher'oot bä: Kristo sii ÿ kepëem däk do hadoo b'aa kajatsëk do hã tadajëp noo gó. Gawatsig hõm pooj jé ÿ bawät do paah. Kristo ti hÿÿ kä hëp ÿÿ gó hawät doo. Da hë, badäk hahÿÿ bá ÿ bawät nä bä, ÿ h'yy kae had'yyt hë P'op Hagä Do T'aah hã, hã ÿ kamahän do hã, hëp ÿ n'aa dajëp do hã. §§

²¹ Jääm hë P'op Hagä Do ër wë taky enyym do hyb n'aa baad ër wén hado däk ta matym gó. Doo ÿ ty n'aa gesyyg bä ta tii. Ta ti ÿ wén her'oot, ji haja bä paawä baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó ta ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa, tii bá daap paawä Kristo dajëp!", näng mä ÿ Peed hã.

3

¹ H'yy ganahoot nä do hadoo bëeh, Garata buuj! Tak'ëp bë rawad'ii bong bë wén nahapëe wät baad hadoo doo! Jaa bë hã wadii? Baad ub né paa bë ÿ ma met'ëëg wät Jesus Kristo ky n'aa b'aa, kajatsëk do hã ji hyb n'aa dajëp doo.

² Sét ub ti ÿ eanh bë hã hÿÿ kä: P'op Hagä Do anoo bë hã ta Sahee, Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë ky daheeh do hyb n'aa g'eeh, Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa ta ky n'aa bë maa napäh noo gó?

³ Tak'ëp bë h'yy ganahoot? Bë du do däk noo gó Kristo hã bë h'yy ka'eeh doo, bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee bë wén gadoo. Ta Sahee bë tah'yyb mahüüm. Bë karën apäh hÿÿ kä bë daaj hë bë hajaa doo me bë bahajaa pooj jé bë du doo doo? Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hã g'eeh bë karën bë daap yyp hÿÿ kä?

⁴ Hajõng baad hadoo do bë bahapäh paa bë mahang. Daap hë g'eeh ta ti bë hã? ÿ karën paawä bë bahapäh, dooh daap hë tado bä.*

⁵ Wyt ta maab hë, ta Sahee P'op Hagä Do wén noo bë hã, hanäm do tawén pehuunh bë mahang, Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë ky daheeh do hyb n'aa tado bä.

⁶ Bë hyb n'aa newë Abaraäm bad'oo doo. P'op Hagä Do hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa né kä m', baad tawén hado däk paa P'op Hagä Do matym gó.†

⁷ Ti hyb n'aa kä, tii d' h'yy ka'eeh doo, Abaraäm karapee kä.‡

⁸ P'ooj ub P'op Hagä Do kyy kerih do hã kaher'ood däk paah, rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, Judah buuj nadoo do sii hë da baad rabahado padëek da P'op Hagä Do matym gó. Hahÿÿ da Kristo ky n'aa hanäm do P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot paa Abaraäm hã: "A hyb n'aa né da sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do ky n'aa kedëng da",§ näng kerih doo.

⁹ Ti hyb n'aa, sahõnh hë Kristo hã h'yy ka'eeh do tii, Abaraäm h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh doo, ragadoo da Abaraäm hã P'op Hagä Do ky n'aa edëng do paah.

¹⁰ Tii d' nado sahõnh hë tii, Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh do hã daab 'yyp doo. Ky n'aa kawas'ee däk tii. Tii d' né hë P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot ti ky n'aa: "Ky n'aa kawas'ee däk sahõnh hë ajyy, ÿÿj, sét né paawä resõõts bä sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo gó kerih do mahang. Sét nuu me né paawä resõõts hõm bä, raky n'aa kawas'ee däk da",** näng kerih doo.

¹¹ Ti hyb n'aa, wyt ta maab hë, dooh baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó ta ky n'aa jaw'yyk do hã ji daap yyp do hyb n'aa. Ti né hë ti P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo. Hahÿÿ da takerii däk ta ti ky n'aa: "Jääm hë edëb had'yyt da, jé ta hã h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó",†† näng kerih doo.

¹² Hÿÿ kä, Mosees ky n'aa jaw'yyk do

§§ 2:20 Ti hadoo ër hã na-ääj hë. Paw-Ro bawät do hã ër tametëeh nyy da taw'ääts hë ër sahõnh hë ër babok. * 3:4

Doo ÿ hapëe bä baad ub nyy d' tahanäng pé tég nad'ëed is do 4 hã kerih doo. Sét né paawä Gereg kyyh, pawóp hë ta ky n'aa ta see pé noo gó. Hahÿÿ da na-ääj hë tahajaa ji erii bä: "Daap hë g'eeh tak'ëp bë ahob wät doo, Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa bë rarejäa noo gó? ÿ karën paawä bë bahapäh, dooh daap hë tado bä bë ahoop do paah." † 3:6

Genesis 15.6 ‡ 3:7 **Abaraäm karapee**, P'op Hagä Do karapee, Isaraéw buuj sa hã. Ti hyb n'aa jé h'yy ka'eeh do tii, P'op Hagä Do karapee heh'äat doo, Paw-Ro wén näng. § 3:8 Genesis 12.3, 18.18, 22.18 ** 3:10 Dew-Teronom

27.26 †† 3:11 Habakuk 2.4

mejũũ do ji moo wät doo, dooh ji h'yy ka'eeh do tado bã. Ramoo bok do hã radaab yyp ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh kar'ëen doo. Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó ta ti ky n'aa: “Jé hahÿÿ hã kamejũũ do moo wät doo, edëb né paawä da ta hyb n'aa.”^{‡‡}

¹³ Èr paa ky n'aa kawas'ee däk Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do èr nahajaa do hyb n'aa èr ky dahé bã. Tii bã kã, èr Kristo bedëeb wät èr ky n'aa kawas'ee däk do mahãnh. Ta hã tabadäng èr ky n'aa kawas'ee däk do Kristo an'oo bã, èr hã tanadëe wät hyb n'aa. Èr hyb n'aa Kristo ky n'aa kawas'ee däk paa ÿ wén nang, hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do hyb n'aa ta ti ky n'aa: “Ky n'aa kawas'ee däk da sahõnh hë b'aa hã sa kamag padëek doo”,^{§§} nang kerih doo.

¹⁴ Èr ky n'aa kawasee do mahãnh èr Kristo Jesus bedëeb wät do hyb n'aa, Judah buuj nadoo do na-ããj hë ragadoo hÿÿ kã Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa edëng doo. Hÿÿ kã, èr sahõnh hë, èr h'yy ka'eeh do hyb n'aa èr gadoo P'op Hagä Do Sahee taky n'aa enooh do paah.

¹⁵ Kaner'oot do ky n'aa jaw'yyk doo gó bë ÿ maher'oot Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ky n'aa, wakãn haa. Sa da hadoo do sii rakaner'ood bã, ramoo boo bã kerih do rakaner'oot do heen n'aa, sa häd ta hã raberih bã hyb n'aa jewyk do sa matym gó, tii bã dooh hajaa pé ta ti tahÿÿd bã. Dooh na-ããj hë ta jawén sa see haja bã kaner'oot do heen n'aa hã taberih nä ta ky n'aa papuuj, pooj jé, ta da hadoo do sii rakaner'oot do bód nadoo doo. Ti hadoo Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hã.^{***}

¹⁶ Abaraãm hã, ta panaa hã na-ããj hë P'op Hagä Do ky n'aa enooh paah, ta hyb n'aa sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do raky n'aa kedëng. Dooh paa P'op Hagä Do ky dëe bã hajök do ta panaa sa hyb n'aa, ta ti taky n'aa enooh doo. Sét hë ta panaa hyb n'aa taky däng.^{†††} Kristo né hë ti sét hadoo do Abaraãm panaa, ta hyb n'aa ji wén ky n'aa kedëng.

¹⁷ Hahÿÿ d' ti ÿ hanäng péh, dooh P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa hah'ÿÿt pé ÿ noo bã: Abaraãm sii P'op Hagä Do kaner'ood wät paah. Baad P'op Hagä Do ky däng ta hã. Taky däng ta hã, dooh taky kahÿÿd bã ta hã taky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa, ta ky n'aa jaw'yyk doo, 430 ta baab jawén paa bã Mosees hã kan'oo däk doo, dooh tahaja bã tahÿÿd bã pooj jé Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

¹⁸ Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa edëng do èr wë tatabëej bã paawä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa, ji haja bã paawä tii, tii bã dooh P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa tado wäd bã. P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa né hë Abaraãm gadoo P'op Hagä Do ky n'aa edëng do ta hã. P'op Hagä Do wén ky n'aa edëng Abaraãm, P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa ta hã.

¹⁹ Tii d' tado bã, h'ëed hyb n'aa g'eeh takan'oo däk ta ky n'aa jaw'yyk doo? Tawén kan'oo däk, nesaa do ramoo nabok hyb n'aa paawä. Takan'oo däk dó, Kristo, Abaraãm panaa, kanajaa nä bã. Ti panaa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. P'op Hagä Do anoo paa ta ky n'aa jaw'yyk do ããs sa hã, Mosees hã raban'oo däk hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa rod Isaraéw buuj sa wë, sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë na-ããj hë ti Mosees.

²⁰ Hÿÿ kã, sét hë tado bã, ta daaj hë taky n'aa enooh doo, dooh ji hyb n'aa karën pé ji ky n'aa rod. Sét ub né hë P'op Hagä Doo, ta daaj hë Abaraãm hã tamaher'oot do ta hã taky n'aa enooh doo.

²¹ Ti hyb n'aa kã, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do h'yy kawareem g'eeh pooj jé taky n'aa enooh do paa hã? Dooh! Dooh ta hã tah'yy kawareem bã. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do haja bã paawä ji edëb had'yyt do ji hã tan'oo bã, tii bã kã baad èr bahado däg né hë paawä P'op Hagä Do matym gó ta ky n'aa jaw'yyk do èr ky daheeh do hyb n'aa.

²² Dooh né hë tahaja bã ta tii. P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot, nesaa do ji h'yyb gó ji karën do ji hã tamejõ had'yyt hë. Ti

^{‡‡} 3:12 Rewitikos 18.5 ^{§§} 3:13 Dew-Teronom 21.23

^{†††} 3:16 Genesis 12.7, 13.15, 24.7

^{***} 3:15 Dooh kah'ÿÿt pé tii. Dooh ta bahãnh hanoo péh.

hyb n'aa, jããm hê Jesus Kristo hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa ji gadoo P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

²³ Kristo ewäd hyng do pooj jé, ti nuuj jé, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ãã tamoo masoo hadoo. ãã tadewäts bëeh hadoo. ãã tahag'ããs ti nuuj jé, tób rayd ragadahew'eës do hagä n'aa tabad'oo doo da, P'op Hagä Do ër hã tametëeh bã kä Kristo hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa kä hÿÿ kä, baad ji bahado däk ta matym gó.

²⁴ Kristo ewäd hyng do pooj jé, ãã hagä n'aa hadoo ti nuuj jé Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, nesaa do ãã moo nabok hyb n'aa. Hÿÿ kä, Kristo ewäd hyng do hyb n'aa, baad ër bahado däk P'op Hagä Do matym gó ta hã ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa.

²⁵ Hÿÿ kä, Kristo hã ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa kä, Kristo hã ër daap yyp do hyb n'aa kä, dooh hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do ër tahagãã wäd bã.

²⁶ Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do taah bë sahõnh hê, Kristo hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Séd bë h'yyb hedo däk hÿÿ kä Kristo Jesus hã.

²⁷ Bë nu kemuun bong bã séd hã bë h'yy kata däk hyb n'aa Kristo sii, Kristo hadoo bë bahado däk hÿÿ kä.

²⁸ Séd uuh had'yyt ër hÿÿ kä Kristo Jesus hã ër h'yy kata däk do hyb n'aa: Judah buuj ji do bã, Judah buuj nadoo do ji do bã, sa kariw n'aa ji do bã, sa karom ji do bã, aj'yy ji do bã, ÿÿnh ji do bã na-ããj hê. Séd uuh had'yyt né hê ji.

²⁹ Kristo karapee bë bahado däk do hyb n'aa, Abaraãm panaa heh'ããt hadoo bë bahado däk. Ti hyb n'aa Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa tabës hÿÿ kä bë hã.

4

¹ Panyyg ky n'aa gó bë ÿ maher'oot ji hã tabës do ky n'aa: Ji t'aah, sahõnh hê ta yb ma gadoo do pan'aa, sa karom bahãnh nado ta karapee noo gó, sahõnh hê ta yb ma ta ma hado däg né paawä ta jawén.

² Ta yb ky däng do noo gó kanajaa nä bã, ta hagä n'aa mejüü ta t'aah hã ti nuuj jé. Ta ma tagadoo do pan'aa ti nuuj jé hag'ããs

do hã taky daheeh. Dooh ta t'aah haja bã tah'yy karën do tamoo wäd bã.

³ Ti hadoo ër hã. Kristo ër tabed'ëep do pooj jé, karapee t'aah hadoo ëër. Badäk hahÿÿ hã nyy da ji bad'oo, nyy da ji bawät do ky n'aa jaw'yyk doo, tak'ëp ër hã tamejüü ti noo gó. Ta ti kamejüü do karom hadoo nä ëër ti noo gó.

⁴ Tii bã kä, P'op Hagä Do ky däng do noo gó kajaa bã kä, P'op Hagä Do mejüü ta T'aah. ÿÿn näng, ji da tabahadoo hyb n'aa. Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo bã tabenäng,

⁵ ãã tabed'ëep hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa ky n'aa kawas'ee däk do paah, P'op Hagä Do taah ër bahadoo hyb n'aa kä.

⁶ P'op Hagä Do taah ër bahadoo do hyb n'aa, P'op Hagä Do mejüü ta T'aah Sahee ër h'yyb tym gó tabawät hyb n'aa. Ti né hê, ta Sahee an'oo bã, "Ee" P'op Hagä Do ër maneëenh hyb n'aa.

⁷ Ti hyb n'aa kä, dooh ji hã mejüü do karom mahado wäd bã. P'op Hagä Do t'aah kä õm. Ta t'aah mabahado däk do hyb n'aa, sahõnh hê ta taah sa hã tabanoo doo, a hã da tabanoo na-ããj hê.

⁸ Pooj jé, P'op Hagä Do bë nahapäh nä bã, bë h'yy kaha'eeh do sa karom hadoo paa bëeh, P'op Hagä Do nado né paawä ta tii.

⁹ Hÿÿ kä, P'op Hagä Do bë hapäh hyb n'aa bë h'yyb gó, (bë P'op Hagä Do hapäh do hyb n'aa ÿ hanäng), h'ëed hyb n'aa p'aa hênh bë h'yy kawareem ta ti ky n'aa jaw'yyk do nahejoonh doo, daap hadoo do wê? Bë karën apäh ta ti hedoo do bë tamejüü p'aa hênh, p'ooj ub bë babok doo da?

¹⁰ Tsyt hê däg bë basëew däk ta äh, bë daaj hê bë tayy hyb n'aa. Kamarab heen n'aa bë teb'ëes, ji joom ji ataa do hedoo do heen n'aa bë teb'ëes, tsyt hê däg bë basëew däk ta see pé noo gó ta baab.*

¹¹ Bë ÿ hyb n'aa tón! Daap hê apäh ÿ ma met'ëeg wät Kristo ky n'aa bë mahang?

¹² Tak'ëp ÿ betsëe bë hã, wakän haa, ÿ bad'oo doo da taw'ããts hê bë bad'oo. Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do hã ÿ daab yb wäd bã. Pooj jé ta tii hã bë daab nayyp do hado däk ÿÿh.

* **4:10** Ta ti hedoo do rateb'ëes do hyb n'aa P'op Hagä Do gadoo red'oo.

Pooj jé baad ÿ bë gadoo.

¹³ Bë hapäh né hë, ÿ nahëë näng do hyb n'aa ti noo gó bë häj n'aa bä ÿ bewäd nä. Ti noo gó né hë pooj jé bë ÿ maher'ood wät Kristo ky n'aa hanäm doo.

¹⁴ Nahäh ÿÿ taw'ääts hë nado né paawä bë hä ti noo gó, dooh né paa ÿ bë ty n'aa gesyyg bä. Baad ÿ bë gadoo ti noo gó. P'op Hagä Do ääs bë gadoo doo da ÿ bë gadoo paah. Kristo Jesus bë gadoo doo da ÿ bë gadoo paah.

¹⁵ Tak'ëp bë tsebé ti noo gó. H'ëed hyb n'aa bë tsanebee bong? Ti noo gó, bë haja bä paawä, bë matym sii hë bë ado nyh paawä hä ÿÿ bë banoo hyb n'aa.

¹⁶ Bë hä, bë majiï hado däk g'eeh ÿ hÿÿ kä, baad hadoo do bë ÿ maher'oot do hyb n'aa?

¹⁷ Tak'ëp né paawä nanäng ma matëg oow bë rah'yyb en'yym bë gadoo hyb n'aa sa hä, dooh bë hyb n'aa tado bä bë rah'yyb en'yym doo. Rakarën paawä bë hyb n'aa wareem ÿÿh, sa hä bë h'yyb en'yym hyb n'aa, sa hä bë maa newëë hyb n'aa kä.

¹⁸ Taw'ääts hë had'yyt hë ji rah'yyb en'yym doo, baad hadoo do hyb n'aa tado bä tii. Hÿÿ kä, bë mahang ÿ badoh bä, bë an'oo manä baad nadoo do jawén bë rah'yyb en'yym doo.

¹⁹ Tah haa hadoo do ÿ kamahän doo, ÿÿnh ajän benyy däg bä ta mahÿÿnh do ta hoop doo da, p'aa hënh ÿ ba hoop bë hyb n'aa, Kristo bawäd wät doo da bë baboo däk bä kä.

²⁰ Dooh ÿ haja bä bë wë ÿ ahöm bä, ti hadoo né hë ÿ karën paawä bë wë ÿ bahöm, baad bë sii ÿ ber'oot hyb n'aa. Ta ti ÿ wén her'oot, dooh ÿ hapëë wäd bä nyy d' ÿ bad'oo bë hä.

²¹ Bëëh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë hä mejüü kar'ëen doo, bë hä ÿ eanh hahÿÿh: Doo bë hapëë bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo?

²² Pawóp mä Abaraäm taah, näng kerih do hä. Ta ÿÿm karom Agah häd näng do sii ta t'aah seeh, ta ÿÿm heh'ääts do Sarah häd näng do sii ta t'aah seeh.

²³ Ta ÿÿm karom sii tawén eta däk, ta ÿÿm karom hä ta t'aah wén nyy däk, nyy d' rabad'oo sa daaj hë rahyb n'aa newë däk do hyb n'aa. Ta ÿÿm heh'ääts do sii tawén eta däk, tii da P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paa hyb n'aa ta hä.

²⁴ Ta ti ky n'aa gó tahajaa ji ma met'ëëg bä. Pawóp hë hadoo do ÿÿj, Agah, Sarah, pawóp hë hadoo pé P'op Hagä Do sa sii kaner'ood däk do hadoo, Abaraäm sii, Mosees sii kaner'ood däk doo. Waëë Sinaih häd näng doo bä ta ky n'aa jaw'yyk do sa hä tanoo doo, Agah hadoo tii. Sahönh hë Sinaih bä kanoo do hä daap yyp doo, tak'ëp rabahoop kamejüü doo.

²⁵ Agah, waëë Sinaih häd näng do hadoo, Arab häj n'aa bä hahäng doo. Agah hadoo Jerusarënh panang da hë. Agah, Agah panaa tak'ëp sa hä ramejüü do rahoop doo da paah, Jerusarënh buuj da hë rahoop tak'ëp kamejüü doo. Sa karom hadoo Jerusarënh buuj.

²⁶ Hÿÿ kä, Jerusarënh hÿ pong jé hana doo,† Sarah, kamanejüü do na hoop do hadoo tii. Jerusarënh hÿ pong jé hana do karapee ëër, Kristo hä h'yy ka'eeh doo. Doo kamejüü do ër ahob bä.

²⁷ Ti ky n'aa né hë P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii däk. Hahÿÿ da takerih:

“H'yy gadajaa da òm, ÿÿnh netaah doo, taah nanäng doo.

Tsebee gó mageënh, òm ajän mahÿÿj na hoop doo.

H'yy gadajaa da, tsebee ÿ wén näng, ta bahänh hajök do ÿÿnh reréd hòm do taah.

Doo denaa hë ÿÿnh patug näng do taah.”‡

²⁸ Ti hyb n'aa kä, bëëh, wakän haa hedoo doo, Isak hadoo bëëh, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa tabenäng doo. P'op Hagä Do taah bë wén hado däk, Abaraäm hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ta ky bajawaa hyb n'aa.

† 4:26 Jesus Kristo hä h'yy ka'eeh do ky n'aa né hë tii. Jé Kristo hä h'yy ka'eeh doo, dooh tahob wäd bä ky n'aa jaw'yyk do tak'ëp kamejüü doo. ‡ 4:27 Isajas 54.1 hä takerii däk ta tii. Hahÿÿ d' kerih do hanäng péh: *ÿÿnh reréd hòm do taah, Jesus hä h'yy ka'eeh do hadoo. Hajöo däk tii. ÿÿnh patug näng do taah, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä ky dah'eeh do hadoo. Doo Jesus hä rah'yy kae bä tii. Hajök Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä ky dah'eeh do bahänh.*

29 P'ooj ub, Abaraãm t'aah Agah sii, nyy d' rabad'oo sa daaj hẽ rahyb n'aa newẽ däk do hyb n'aa henäng doo, Is-maéw, rejã wät ta t'aah Sarah sii P'op Hagä Do Sahee ky gabuuj gó henäng doo. Ti hadoo da hẽ. Mosees ky n'aa jaw'yyc do hã daap yyp do ẽr rarejãã, P'op Hagä Do Sahee ẽr h'yyc gó hanäng doo.

30 Hÿÿ kä, hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot ta ti ky n'aa: "Mah'eed hõm ÿÿnh karom ta t'aah daheeh. Dooh ÿÿnh karom t'aah gado bã ta yb hanaa ta ÿÿm heh'äät do t'aah nemuun", § näng kerih doo.**

31 Ti hyb n'aa wakãn haa, tak'ẽp ta hã kamejũũ do taah nado ẽer.†† Baad hawät do taah, kamanejũũ do nahoop do taah ẽer.‡‡

5

1 Kristo ẽr tabed'ẽep tak'ẽp ẽr hã kamejũũ do ẽr ahoop do mahãnh, baad ẽr babok hyb n'aa kä. Ti hyb n'aa bẽ an'oo manã ta see hã bẽ rah'yyc mahũũm. Bẽ gado manã tak'ẽp kamejũũ do rakarẽn bã p'aa hẽnh bẽ gadoo.

2 Bẽ hyb n'aa matakã bẽ ÿ maher'oot doo! ÿÿh, Paw-Ro, baad bẽ ÿ maher'oot hahÿÿh: Masuuj noo byyh kahõg hõm do bẽ gado bã, daap hẽ da bẽ hã tii bã Kristo ji hyb n'aa dajẽp doo.

3 Sahõnh hẽ ajyy sa masuuj noo byyh kahõg hõm do gadoo do sa hã ÿ ab'aanh ÿ maher'ood wät doo: Ta ti bẽ gado bã, kamejõ däk bẽ hã tii bã sahõnh hẽ Mosees ky n'aa jaw'yyc do wób bẽ ky daheeh na-ããj hẽ.

4 Bẽeh, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ky dah'eeh do hyb n'aa kar'ẽen do baad bẽ bahado däk paawã P'op Hagä Do matym gó, dawẽ bẽ baboo dæg kãn Kristo mahãnh. Ji hã P'op Hagä Do ky ennyym do bẽ ty n'aa gesyyg dæg kãn.

5 Ẽer kä, baad ẽr gada P'op Hagä Do Sahee an'oo bã, Kristo hã ẽr h'yyc ka'eeh do hyb

n'aa baad ẽr bahado däk P'op Hagä Do matym gó.

6 Séd hẽ ji h'yyc kata dæg bã Kristo Jesus hã, ji masuuj noo byyh kahõg hõm do hyb n'aa nado ji tagadoo, ji masuuj noo byyh kanahõg hõm do hyb n'aa nado ji tagadoo na-ããj hẽ. Séd hã né hẽ ji ta hã. Jããm hẽ takarẽn do ji hã, baad ji h'yyc kae heh'äät do ta hã, ji da hadoo do ji kamahãn do hã kametẽeh doo.

7 Baad paa bẽ babok pooj jé. Jaa bẽ tahewad kãn baad hadoo do ky n'aa bẽ ky nadahé wät hyb n'aa?

8 Ta ti bẽ hã raky kah'ũũm doo, dooh P'op Hagä Do bẽ tanaẽenh do hanaa tado bã.

9 Nad'ẽed its né paawã pãw makuj n'aa, jé pad'yyt hẽ dæg takamekuuj däk.*

10 Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyc Do hã ÿ h'yyc kasadã do hyb n'aa, baad ÿ bahapãh hẽp ÿÿ gó, ÿ hyb n'aa newẽẽ doo da bẽ da hyb n'aa newẽẽ na-ããj hẽ, séd bẽ h'yyc hedoo da hã ÿÿ. Dooh da ta see hadoo bẽ hyb n'aa newẽ bã da. P'op Hagä Do rejãã da bẽ h'yyc manepẽẽ bong hanoo doo, hyb n'aa jawyc né paawã ta ti ta wób sa hã.

11 Wakãn haa, ÿ na-ããj hẽ ÿ mejõ nã bã paawã ta wób ramasuuj noo byyh kahõg hõm hyb n'aa, te hub tado bã paawã tii, dooh paawã Judah buuj ÿ rarahejã bã. Ẽ ma met'ẽeg nã bã paawã taw'ããts hẽ né hẽ ji masuuj noo byyh kahõg hõm doo, tii bã Kristo b'aa hã kajatsẽk do hã dajẽp do ky n'aa, dooh paawã Judah buuj tah'yyc rejã wäd bã.

12 Ta ti ajyy ji masuuj noo byyh kahõg hõm do mejũũ doo, ta ti ky n'aa me bẽ h'yyc manepẽẽ bong hanoo doo, taw'ããts hẽ paawã sahõnh hẽ sa hã hanäng do ragahõg hõm.

13 Bẽeh, wakãn haa, P'op Hagä Do bẽ tatsyyd wät ky n'aa jaw'yyc hedoo do tak'ẽp ji mejũũ do bẽ hã tamanejõ wät hyb n'aa, baad bẽ babok hyb n'aa kä. Dooh nesaa do ji h'yyc sãg karẽn do jawén ji awät do

§ 4:30 Genesis 21.10 ** 4:30 P'ooj ub, Agah, Is-maéw daheeh sa ky n'aa ta ti kerih doo. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro pes'ããp ma matẽg oow sa mahang habong doo, Mosees ky n'aa jaw'yyc do sa hã karẽn mejũũ doo. Dooh ta ti hedoo do ji gado bã ji mahang, tahanäng péh. Dooh P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ragado da tii. †† 4:31 Tak'ẽp Mosees ky n'aa jaw'yyc do mejũũ do nado ẽer, tahanäng pé tii. ‡‡ 4:31 P'op Hagä Do taah ẽr hado däk, ta hã ẽr h'yyc ka'eeh do hyb n'aa, tahanäng pé tii. Ẽr tawén gadoo, tak'ẽp ẽr wẽ taky ennyym do hyb n'aa, nes'aa né paawã ẽer. * 5:9 Hahÿÿ d' Paw-Ro hanäng péh: Kanahën d'os hẽ né paawã baad nadoo do ma matẽg oow rama met'ẽeg bã, ta s'ee hẽnh da rah'yyc mahũũm hajõk doo.

hyb n'aa tado bä tii d' tabad'oo er hä. Dooh. Tak'öp ky n'aa jaw'yyk do ji hä tamejũ do mahãnh ji tawén ed'ëep, kamahãn gó er masa hyb n'aa er da hadoo doo.

¹⁴ Ta tii d' y wén her'oot, sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, hahy sét hẽ hadoo do tamejũ do hä kametä däk: “Makamahãn a da hadoo doo, a hä makamahãn doo da.”†

¹⁵ Bẽ hyb n'aa matakã! Bẽ kamanahãn bä bẽ da hadoo doo, bẽ mahang ta see kamajẽ bä ta see wẽ, ta see rejã bä ta see tabanas'aa mo n'aa me, tii bä da bẽ d' gawatsik.

Taw'ãäts hẽ ji anoo P'op Hagä Do Sahee ji tah'yyb mahũũm do ky n'aa hahyãh

¹⁶ Ti hyb n'aa kä bẽ y maher'oot hahyã da: Bẽ an'oo P'op Hagä Do Sahee bẽ tah'yyb mahũũm hyb n'aa, tii bä da dooh bẽ moo boo bä nesaa do bẽ h'yyb säg karẽn doo.

¹⁷ Nesaa do ji h'yyb säg karẽn doo, dooh takarẽn bä P'op Hagä Do Sahee karẽn doo. P'op Hagä Do Sahee dooh takarẽn bä na-ããj hẽ nesaa do ji h'yyb säg karẽn doo. Pawóp hadoo do kamajĩ ji h'yyb gó, ti hyb n'aa dooh bẽ haja bä bẽ moo boo bä ti bẽ karẽn paawã bẽ moo bong doo.

¹⁸ P'op Hagä Do Sahee bẽ tah'yyb mahũũm bä bẽ an'oo bä, dooh ky n'aa jaw'yyk do bẽ hä tamejõ wäd bä.

¹⁹ Wyt ta maab hẽ nesaa do sa h'yyb säg karẽn do jawén habok do moo bok doo: Sa yãm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabahe'yãh, nesaa do nu meby n'aa nãng do sa hä hanãng doo me ramoo bong, dooh rah'yy keba bä ta ti hedoo do hä.

²⁰ Kabarii hä rah'yy ka'eeh, raweh'ëeh. Ramehẽm. H'yy gaëej gó rababok, ky ked'aak, ta wób hä rah'yy kajew'ëes. Nayyw hẽ rakawajããn. Ta wób sa bahãnh rakarẽn ranu gapad'ëek, dooh rakarẽn bä séd rah'yyb hedo bä ta wób sa hä.

²¹ Ta wób wẽ hanãng do raty ge-eh. Jarakẽ hedoo do hä raboom. Ta bahãnh rabawẽh, rabeëek. Hajõng nä ti hedoo do ramoo bong na-ããj hẽ. P'aa hẽnh tak'öp péj bẽ y maher'oot: Tii d' hawät doo, dooh da P'op Hagä Do gado bä tabag'ããs doo bä.

²² Tii d' nado rabad'oo P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm doo. P'op Hagä Do Sahee hanaa ji kamahãn doo, baad ji tsebé doo, ji h'yyb nãm doo, nayyw hẽ kawana-jããn doo, ji ky enyym doo, baad ji da hadoo do ji gadoo doo, h'yy kaneh'yãt doo,

²³ kaja hẽ denaa hẽ ji h'yyb ji mahũũm do ji da hadoo do wẽ, ji h'yyb ji meduuk do na-ããj hẽ. Dooh ky n'aa jaw'yyk pé ta ti hedoo do meduuk péh.

²⁴ Kristo Jesus karapee hedoo doo, dooh nesaa do sa h'yyb säg karẽn do jawén raboo boo bä. Reréd hõm nesaa do sa h'yyb tak'öp karẽn doo. B'aa kajatsëk do hä repëem däk hadoo ta tii.

²⁵ Ti hyb n'aa, papuuj gó er babok P'op Hagä Do Sahee anoo do hyb n'aa, taw'ãäts hẽ hã hã er ky daheeh né hẽ P'op Hagä Do Sahee er hä metëeh do er h'yyb gó.

²⁶ Taw'ãäts hẽ dooh er h'yy kasabé bä. Taw'ãäts hẽ dooh er mety bä er da hadoo doo. Taw'ãäts hẽ dooh er h'yy kajewëets bä er da hadoo do wẽ.

6

Ji da hadoo do ji masa do ky n'aa hahyãh

¹ Wakãn haa, nesaa do bẽ see moo wäd bä, tii bä taw'ãäts hẽ bẽeh, P'op Hagä Do Sahee h'yyb mah'ũũm doo, bẽ maher'ood ta hä nesaa do taberéd hõm hyb n'aa, p'aa hẽnh tabanoo hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm ta hä. Taw'ãäts hẽ kaja hẽ denaa hẽ bẽ h'yyb bẽ mahũũm ta hä bẽ maher'oot bä. Ta ti hedoo do hyb n'aa ta see mamaher'oot bä, taw'ãäts hẽ baad mamatakã a daaj hẽ, nesaa do õm sii hẽ tah'yyb natatuk hyb n'aa.

² Bẽ masaa bẽ da hadoo doo, hejooñh do ta wẽ takametëeh bä. Tii d' bẽ adoo bä, Kristo ky n'aa jaw'yyk do bẽ ky dahé däg kãn.*

³ Hyb n'aa sakog is do seeh, “Y hyb n'aa jawyk”, ta h'yyb gó taky hado bä, ta daaj hẽ takawadii.

⁴ Taw'ãäts hẽ ji daaj hẽ ji moo wät do hä ji hyb n'aa newëe baad ji do bä. Baad ji do bä, ji hegãã bä ji daaj hẽ, tii bä ji moo wät do hä tahajaa ji tsebé. Dooh hyb n'aa pé tii bä ta wób rababok do hä ji kamettyy.

† 5:14 Rewitikos 19.18

* 6:2 Hahy Kristo ky n'aa jaw'yyk doo: “Taw'ãäts hẽ bẽ y kamahãn doo da bẽ kamahãn ta wób.” Jowãw 13.34.

5 Taw'ãäts hě sét ken'yyh ji, ji gadoo, ji moo wät P'op Hagä Do anoo do ji hã ji moo wät hyb n'aa. Ti hyb n'aa, dooh hyb n'aa pé ta wób ramoo bok do hã ji kametyy ŷ wén näng.

6 Taw'ãäts hě P'op Hagä Do kyyh ma kamet'ëëk do ramasa sa ma matëg, sa wë hanäng do uuh me.

7 Bë hã hě bë kawad'ii manäh! Dooh hajaa pé P'op Hagä Do wadii péh. Ji ejoom doo, ti né hě ti ta jawén ji ataa doo.

8 Hahÿÿ d' ŷ hanäng péh: Jé sa h'yyb säg karën do jawén habok doo, ti hanaa né hě ragadoo da tak'ëp rahob had'yyt doo. Jé P'op Hagä Do Sahee karën do jawén habok doo, ragadoo da ji edëb had'yyt do P'op Hagä Do pa.

9 Ti hyb n'aa, taw'ãäts hě dooh ër h'yy gejë hõm bä baad hadoo do ër moo bok do hã. Ër h'yy ganejë bä, P'op Hagä Do h'yyb däng do noo gó ër gadoo da baad hadoo doo.

10 Ti hyb n'aa kä, ër haja bä, taw'ãäts hě baad hadoo do ër moo boo had'yyt bä sahõnh hě sa hã. Taw'ãäts hě ti bahãnh tii d' ër bad'oo, ër masa, ër nemuun Kristo hã h'yy ka'eeh do sa hã.

Tagadëëg ub Paw-Ro maher'oot do hahÿÿh

11 Bë hegãã hahÿ bë ner'ood bä, tëg ewëeh do hã moh ŷÿ me bë ŷ ma erii kãn hahÿ tagadëëg ub do bód.†

12 Ta tii d' karën do bë ramejũũ bë masuuj noo byyh bë kahõg hõm hyb n'aa, jããm hě ta wób rah'yyb en'yyim do hyb n'aa tii d' rawén mejũũ. Dooh rakarën bã Judah buuj wób, tak'ëp ta ti mejũũ do sa hã rarahejãã Kristo b'aa hã kajatsëk do hã dajëp do ky n'aa hyb n'aa.

13 Sa daaj hě dooh raky dahé bã Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, ti hadoo né hě rakarën bë gadoo bë masuuj noo byyh kahõg hõm doo, ta ti bë gadoo do hyb n'aa Judah buuj wób sa matym gó rah'yy kasab'ee hyb n'aa.

14 ŷÿ kä, jããm hě ŷ karën ŷ h'yy kasab'ee b'aa kajatsëk do hã Jesus Kristo, Ër Wahë N'aa dajëp do hyb n'aa. B'aa kajatsëk do hã Kristo dajëp do hyb n'aa, sahõnh hě badäk hahÿÿ hã ji h'yyb karën do dajëb kãn hadoo hã ŷÿ. ŷ na-ããj né hě ŷ dajëb wät hadoo ta ti hedoo do hã. Dooh ta ti jawén ŷ awäd wäd bä.

15 Ji masuuj noo byyh kahõg hõm do hã nado ti ji hyb n'aa matakëë doo, ji masuuj noo byyh kanahõg hõm do hã nado na-ããj hě. Dooh its ti P'op Hagä Do matym gó. Jããm hě taw'ãäts hě ji hyb n'aa matakëë papuuj gó ji bawät do hã, P'op Hagä Do Sahee anoo doo.

16 Ta tii hã hyb n'aa matakëë do sa hã, papuuj gó habok do sa hã, h'yyb nãm do ŷ karën P'op Hagä Do anoo. ŷ karën P'op Hagä Do t'yyd mehĩn tii. Ti né hě ta karapee heh'äät doo.

17 Hup ŷÿ hã ti anäng rok ŷ tyw n'aa paah, Jesus hyb n'aa ŷ rarahejãã doo.‡ Ti hyb n'aa, hÿ jawén, dooh ŷ karën wäd bã ran'oo bä, bë hyb n'aa h'yy katón do ŷ ahob wäd bä.

18 ŷ karën ër Wahë N'aa Jesus Kristo ky enyym sahõnh hě bë hã, wakãn haa hedoo doo. Jããm hě kä.

† **6:11** Paw-Ro bahed'oo doo da, tamaher'oot baad herih hajaa do hã nyy da raberih hyb n'aa ta kyyh. Tii bä kä, tagadëëg ub, ta daaj hě tado däk ji merih do nahëeh, tagadëëg ub hadoo do ta daaj hě taberih hyb n'aa. Ti hyb n'aa tii da Paw-Ro wén her'oot ta tii. ‡ **6:17** Ma matëg oow rah'yy kasab'ee masuuj noo byyh kahõg hõm do heen n'aa hã. Sa hã, ti ti metëeh baad ji do bã P'op Hagä Do matym gó. Dooh its ta tii. Paw-Ro hub hã rahapäh hajõng ta rog tyw n'aa paah, tak'ëp rarahejãã do paa haj'aa. Jesus panyyg hanãm do hyb n'aa Paw-Ro ahoop tii. Tii hã rahapäh ny hadoo do baad Jesus ky daheeh doo.

Epeso

Jesus hã h'yy ka'eeh do Epeso häd näng do panang bä habong do hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

Kedëng do ky n'aa hahỹh

¹ Paw-Ro ỹ ti hỹh, P'op Hagä Do karën do hyb n'aa Kristo Jesus mejũũ do see ỹ hado däk doo. Ỹ edëng bëeh, Epeso panang bä habong do tsyt hẽ P'op Hagä Do wë kasëew hõm doo, Kristo Jesus hã h'yy kata däk doo, ta hã h'yy kanerët doo.

² Äã karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hẽ ky en'ym bë hã. Äã karën baad bë rah'yyb en'ym.

Kristo hyb n'aa ji P'op Hagä Do ky n'aa edëng do ky n'aa hahỹh

³ Taw'ääts hẽ ji j'aa etsë P'op Hagä Doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ta Yb. Ti né ta ti tabag'ääs doo bä ër taky n'aa edëng do sahõnh hẽ baad hadoo doo me, hỹ pong jé hana doo me, badäk hahỹh bä naa nadoo doo me. Èr taky n'aa edëng, Kristo hã ër h'yy kata däk tabanoo do hyb n'aa.

⁴ Hahỹh da tabad'oo ër hã: Sahõnh hẽ badäk hahỹ tapahuunh do pooj jé, Kristo hyb n'aa ër tabasëew hõm ta wë. Èr tabasëew hõm tsyt hẽ, nesaa do mahãnh, baad had'op doo da ër babok hyb n'aa ta matym gó. Èr takamahãnh do hyb n'aa,

⁵ sahõnh hẽ tapahuunh do pooj jé, Jesus Kristo hyb n'aa ër hã tah'yyb däng, ta taah ër bahadoo hyb n'aa kä. Tii d' tawén d'oo, tii da tah'yyb däng do hyb n'aa, tii da takarën do hyb n'aa.

⁶ Ta wë ër tabasëew hõm, ta taah ër bahado däk tabanoo na-ããj hẽ, tak'ëp taky ennym do hyb n'aa ji j'aa etsë hyb n'aa ta hã. Baad ër wë taky ennyw hõm ta T'aah hyb n'aa, takamahãnh doo.

⁷ Ta T'aah hyb n'aa, ta T'aah majyyw me ër tabed'ëep nesaa do mahãnh. Ta T'aah ër hyb n'aa tadajëp do hyb n'aa, tabawug hõm

nesaa do ër h'yyb tym gó hanäng doo. Tii d' tawén d'oo, tak'ëp taky ennym do hyb n'aa.

⁸ Tak'ëp né hẽ ër wë taky ennyw hõm. Sahõnh hã ër tah'yy gan'yyh, sahõnh hã ër h'yy kadaw'uuh tan'oo bä.

⁹ P'op Hagä Do karën do hyb n'aa tametä wät ër hã nyy da tah'yyb däng tabad'oo Kristo hyb n'aa. Pooj jé, dooh hapäh pé tah'yyb däng doo.

¹⁰ Hahỹ ti P'op Hagä Do h'yyb däng tabad'oo: Tah'yyb däng do noo gó kajaa bä kä, sahõnh hẽ, hỹ pong jé habong doo, badäk hahỹh hã habong do na-ããj hẽ, séd hã da tabata däk, sahõnh hẽ sa nu gabóg Kristo bahado däk hyb n'aa kä.

¹¹ Kristo hyb n'aa, äã P'op Hagä Do asëew hõm ta karapee äã bahadoo hyb n'aa. Tii d' tawén d'oo, p'ooj ub tah'yyb däng do hyb n'aa tii da äã hã tabad'oo. Takarën doo da né hẽ P'op Hagä Do moo wät sahõnh hẽ.

¹² Äã tabasëew hõm ta wë, P'op Hagä Do kabaj'aa do äã j'aa etsë hyb n'aa, äã pooj jé Kristo hã h'yy kae däk doo.

¹³ Kristo hyb n'aa, bë hã na-ããj hẽ taban'oo däg kãn ta karapee bë bahadoo hyb n'aa hỹh kä. Baad hadoo do ky n'aa, ji tabed'ëep do panyyg n'aa hanäm do bë maa napäh bä, Kristo hã bë h'yy kae däk bä kä, bë hã taban'oo däg kãn ta Sahee taky n'aa enooh do paah.

¹⁴ Ta jawén, ta karapee P'op Hagä Do baad tabed'ëep noo gó kajaa bä kä, ër gadoo da sahõnh hẽ ër hã taky n'aa enooh doo. Pooj jé dó ër hã tabanoo ta Sahee, ta jawén ër gadoo do metëe n'aa. Sahõnh hẽ ta ti tawén d'oo, ta kabaj'aa do ji j'aa etsë hyb n'aa.

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa Paw-Ro ky n'aa etsë do ky n'aa hahỹh

¹⁵ Ti hyb n'aa, ỹ ky n'aa napäh bä Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã bë h'yy kae däk doo, sahõnh hẽ ta hã h'yy ka'eeh do bë kamahãnh ỹ ky n'aa napäh bä na-ããj hẽ,

¹⁶ ỹ paa du doo P'op Hagä Do hã ỹ j'aa etsë bë hyb n'aa. Dooh ỹ eréd bä bë hyb n'aa P'op Hagä Do ỹ j'aa etsë doo. P'op Hagä Do hã ỹ ky n'aa etsëe bä, bë ỹ ky n'aa ets'ëe had'yyt hẽ.

¹⁷ P'op Hagä Do ër Wahë N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ër Yb tak'ëp kabaj'aa

doo, tak'ëp baad hadoo do hã ÿ ky n'aa etsëë, ta Sahee me bë tah'yy gan'yyh hyb n'aa, bë hã tagahoot hyb n'aa na-ãäj hë, baad P'op Hagä Do bë bahapäh hyb n'aa kä.

¹⁸ Bë hyb n'aa ÿ ky n'aa etsëë, bë h'yy kadaw'uuh P'op Hagä Do an'oo bä, bë hapäh hyb n'aa ny hadoo do baad hadoo do ta jawén bë gadoo do pan'aa bë P'op Hagä Do wén naëej wät.* Äã karën bë bahapäh tak'ëp hajöng doo, tak'ëp hetsooh do ta karapee tsyt hë ta wë kasëew bong do sa hã taky n'aa enooh doo, ta jawén ragadoo hyb n'aa.

¹⁹ Äã ky n'aa etsëë na-ãäj hë bë bahapäh hyb n'aa, tak'ëp sahõnh hë bahãnh hadoo do ta hejój ëer, ta hã h'yy ka'eeh do hã tanoo doo. Ti né hë ta ti ta hejój tak'ëp ta kabaj'aa doo me tametëeh doo,

²⁰ dejëp do mahang Kristo ganä wät tan'oo bä. Ta ti hejój me né hë, hÿ pong jé, ta hub hadäk hënh, takaweh'ëeh doo bä, Kristo basooh P'op Hagä Do an'oo bä,

²¹ sahõnh hë kabaj'aa do ji nahapäh do sa bahãnh, sahõnh hë bag'ääs do ji nahapäh do sa bahãnh, sahõnh hë hejój enäh do ji nahapäh do sa bahãnh, sahõnh hë mejüü do ji nahapäh do sa bahãnh Kristo bahado däk hyb n'aa kä. Sahõnh hë hyb n'aa jewyk doo, da hë habong doo, ta jawén habong do na-ãäj hë, sa bahãnh hyb n'aa jawyk Kristo bahadoo P'op Hagä Do an'oo bä na-ãäj hë.

²² Sahõnh hã Kristo mejüü P'op Hagä Do an'oo bä, sa hã taj'aa ketsëe däk do hyb n'aa. Sahõnh hë ta hã h'yy ka'eeh do sa nu gabóg Kristo, P'op Hagä Do an'oo bä.

²³ Kristo hã h'yy ka'eeh doo, Kristo hub hadoo, ta tsyym hadoo, ta moo hadoo. Sa hyb n'aa baad sahõnh hë takaja däk Kristo wë, ta hã rakata däk hyb n'aa. Kristo né hë ti sahõnh hë baad takaja däk hanoo doo.

2

¹ Bëeh, dejëp do hadoo bë h'yyb tym p'ooj ub P'op Hagä Do hã, tamejüü do bë ky nadaheeh do hyb n'aa, baad nadoo do bë moo bok do hyb n'aa na-ãäj hë.

* **1:18** Badagyp do hadoo doo gó ji bawät nä noo gó, ji P'op Hagä Do naëenh Jesus hã ji h'yy ka'eeh hyb n'aa, edëb had'yyt do takarën tabanoo do hyb n'aa ji hã. Hajöng baad hadoo do na-ãäj hë takarën tabanoo ji hã. * **2:6** Ta sii ër bag'ääs hyb n'aa, ta sii hÿ pong jé ër bat'oonh tan'oo bä.

² Nesaa do bë moo heb'ooh paah, badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do rabahed'oo doo da né hë. Ti noo gó bë paa ky daheeh Nesaa Do Yb, karap'aar h'yyb nesaa do wë hã habong do sa wahë n'aa, P'op Hagä Do hã ky nadah'eeh do sa h'yyb mejüü doo.

³ Äã na-ãäj hë, äã sahõnh hë, ky nadah'eeh do sa da h'yyb hadoo paa ääh, Jesus hã äã h'yy kana'eeh nä bä. Nesaa do äã hub karën do jawén, äã h'yyb säg karën do jawén na-ãäj hë äã babok paah. Nesaa hyb n'aa ji h'yyb ji henäng noo gó naa, äã na-ãäj hë P'op Hagä Do rejää paawä, sahõnh hë ta wób sa nemuun.

⁴ Ti hado né paawä, P'op Hagä Do tak'ëp ji tat'yyd mehÿin doo, tak'ëp ër takamahãn do hyb n'aa

⁵ ër tabedëeb wät hadoo Kristo sii ër dejëp do hadoo noo gó. Dajëp hadoo paa ëer, P'op Hagä Do mejüü do ër ky nadaheeh do hyb n'aa. (Jääm hë bë hã taky enyym do hyb n'aa bë tawén edëeb wät nesaa do mahãnh. Dooch bë hanaa tado bä tii.)

⁶ Kristo sii ër ganä wät hadoo tan'oo bä, Kristo Jesus sii hÿ pong jé ër bat'oonh hadoo tan'oo bä na-ãäj hë,* Kristo hã ër h'yy kata däk do hyb n'aa.

⁷ Tii d' tawén d'oo, tak'ëp, sahõnh hë bahãnh hadoo do taky enyym do hÿ jawén sahõnh hã takametëeh hyb n'aa. Èr hã Kristo Jesus bad'oo do hã kametä däk tak'ëp ji wë taky enyym doo.

⁸ Jääm hë bë hã taky enyym do hyb n'aa bë tedëeb wät nesaa do mahãnh, bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa ta hã. Dooch bë hanaa tado bä tii. P'op Hagä Do anoo tii, ji matym n'aa hadoo.

⁹ Dooch baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa ji tawén ed'ëep, ji daaj hë ji hã hë ji h'yy kasabé mahãnh.

¹⁰ P'op Hagä Do mo haj'aa ëer. Papuuj ër tapehuunh Kristo Jesus hyb n'aa, baad hadoo do ër moo bok hyb n'aa hÿÿ kä. P'op Hagä Do enyww däk paa ër pooj jé ta ti baad hadoo do ër moo bok do pan'aa.

Séd rah'yyb hedo däg kãn sahõnh hë

Kristo hã h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

11 Ti hyb n'aa, bëeh, Judah buuj nadoo doo, “Masuuj noo byyh kanehõk do” bë ramaneëenh do Judah buuj hã, sa daaj hẽ “Masuuj noo byyh kehõk do” raka-maneeenh do hã, bë hyb n'aa newë nyy da pooj jé bë babok do paah. (Ta ti Judah buuj bad'oo doo, sa daaj hẽ sa hã hẽ ramoo bok do tii.)

12 Ti noo gó, dooh Kristo bë hapëe bã. Dooh Isaraéw buuj, P'op Hagä Do karapee uuh bë do bã. Dooh bë gado bã ti noo gó Isaraéw buuj sa hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, sa uuh bë nadoo do hyb n'aa. Badäk hahÿÿ bã bë baboo né paawä, dooh baad hadoo do bë gada pé ti noo gó, daap bë babok, dooh P'op Hagä Do bë hapëe bã ti noo gó.

13 Hÿÿ kä, Kristo Jesus hã bë h'yy kata däk do hyb n'aa, bëeh, pooj jé dawëe P'op Hagä Do mahãnh habong doo, p'eets hẽ, ta wë bë tamana kãn, Kristo ji hyb n'aa tadajëp do hyb n'aa.

14 Kristo né ti hanoo, Judah buuj, Judah buuj nadoo do rakamanajë bong hyb n'aa. Séd uuh hẽ ër bahado däk tan'oo bã kä. Pooj jé ti anãng ta baa besuu n'aa hadoo, sa h'yyb gó Judah buuj dooh ragado bã Judah buuj nadoo do hanoo doo. Dooh séd rah'yyb hedo bã pooj jé, rakamaj'ĩ paah. Hÿÿ kä Jesus ado hõm ta baa besuu n'aa hadoo doo.

15 Hahÿÿ d' tabad'oo tii: Ji hyb n'aa tadajëp do hyb n'aa, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, hajõng hedoo do hã ji tamejüü do hyb n'aa tado wäd bã P'op Hagä Do ji tagadoo, Kristo an'oo bã. Tii d' tawén d'oo papuuj hadoo do takarën. Takarën sét rabahado padëek Judah buuj Judah buuj nadoo doo, ta hã rah'yy kata däk do hyb n'aa. Tii d' tabad'oo do hyb n'aa, tado hõm rakamaj'ĩ doo.

16 B'aa kajatsëk do hã tadajëp do hyb n'aa, tado hõm kãn rakamaj'ĩ doo. P'op Hagä Do najiis rabahado padëek tan'oo bã, b'aa kajatsëk do hã tadajëp do hyb n'aa.

Dooh ta maj'ĩ rahado boo bã tan'oo bã, ta hã h'yy ka'eeh doo.

17 Kristo ewäd hyng, ta ky n'aa hanãm do ji tamaher'oot hyb n'aa. Ta ky n'aa hanãm do an'oo bã h'yyb nyyw gó ji bawät P'op Hagä Do wë, ta wób sa wë na-ããj hẽ. Bë hã, dawëe P'op Hagä Do mahãnh habong do paa hã, ãã Judah buuj hã, P'op Hagä Do ky n'aa napäh do hã na-ããj hẽ tamaher'ood wät ta ti ky n'aa.

18 Hÿÿ kä Kristo hyb n'aa, sahõnh hẽ ëer, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ããj hẽ, ër hajaa ër ana bã ër Yb hÿ pong jé hawät do matym gó,† sét ub ta Sahee hyb n'aa, ër gadoo doo.

19 Ti hyb n'aa kä, bëeh, Judah buuj nadoo doo, dooh ta wób buuj bë do wäd bã. P'op Hagä Do karapee uuh né hẽ bë hÿÿ kä. P'op Hagä Do taah né hẽ bëeh, ta wób sa nemuun.

20 Tsãng s'ëeb, tób pan'aa ta hejój n'aa jó ji at'ëeg hãng do hadoo bëeh. Jesus mejüü doo, Jesus ky n'aa rod na-ããj hẽ, ta ti tób hejój n'aa hadoo. Pã yb, sahõnh hẽ tób mesoo doo, Kristo Jesus né hẽ tii.

21 Sahõnh hẽ ëer, ër h'yy kata däk Kristo hã. Kristo hyb n'aa, p'op gadat'ëe sëek do hadoo tób pan'aa hadoo do ëer, P'op Hagä Do tób n'aa hadoo ër bahadoo hyb n'aa, tsyt hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë kasëew däk doo.

22 Kristo hã bë h'yy kata däk do hyb n'aa, bëeh, Judah buuj nadoo doo, bë na-ããj hẽ séd hã bë h'yy kata däk sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do wób sa sii, P'op Hagä Do tób n'aa hadoo ër bahadoo hyb n'aa kä. Ta Sahee ër mahang tabawäd kãn.‡

3

1 Ti hyb n'aa kä, ÿÿh, Paw-Ro, Judah buuj nadoo do hã Kristo Jesus ky n'aa ÿ ma metëek do hyb n'aa ÿ radawäts gëet doo, ÿ ky n'aa etsëe bë hyb n'aa.

P'op Hagä Do h'yyb dãng do Paw-Ro hã takametä däk do ky n'aa hahÿÿh

† 2:18 Ji ky n'aa ets'ëe bã tii, ji ma ejãm bã, P'op Hagä Do ji j'aa etsëe bã na-ããj hẽ. ‡ 2:22 Hahÿ tahanãng pé ti tég nad'ëed is do 20, 21, 22 hã kerii däk doo: Sét ken'yuh sahõnh hẽ ëer, ër ky daheeh Kristo ky n'aa Jesus mejüü doo, ta ky n'aa rod na-ããj hẽ ër hã rama met'ëeg wät doo. Kristo hyb n'aa né hẽ séd hã ër h'yy kata däk. P'op Hagä Do karapee, tsyt hẽ ta wë kasëew bong do ër bahado däk Kristo an'oo bã. Ta Sahee me P'op Hagä Do awät hÿÿ kä ër mahang.

² Hã ÿ P'op Hagä Do anoo, bëeh, Judah buuj nadoo do ÿ ma metëek hyb n'aa ji wë taky enyym do ky n'aa. Hã ÿÿ, bë ky n'aa napäh hä ÿ tan'oo däk doo.

³ Ta h'yyb däng doo, pooj jé ji nahapäh nä do P'op Hagä Do metä wät hä ÿÿ. Ganapog is doo me bë ÿ ma erii däk ta ti ky n'aa hä nag'aap hë.

⁴ Bë ner'ood bä, bë hyb n'aa matakä bä, bë hapäh da, baad ÿ bahapäh Kristo ky n'aa pooj jé ji nahapäh doo.

⁵ P'ooj ub, ji wahë maküü hä dooh P'op Hagä Do metä bä paa nyy da tah'yyb däng tabad'oo doo, da hë ta Sahee me Jesus mejüü do sa hä, ta ky n'aa rod sa hä na-ãäj hë tametëeh do pénh. Tsyt hë ta wë tasëew hõm do sa hä tametä kân.

⁶ Hahÿ ti da hë tametëeh doo: Jesus ky n'aa hanäm do ragado bä, séd hä rah'yy kata däk Kristo Jesus hä. Ti hyb n'aa kä, Judah buuj nadoo do ragadoo da Judah buuj sii P'op Hagä Do sa hä taky n'aa edëng doo. Sé t hë Jesus hub hadoo rabahado padëek Judah buuj sa sii. Sé t né hë P'op Hagä Do karapee rabahado padëek. Judah buuj sa sii ragadoo da hÿÿ kä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

⁷ P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa wë ÿÿ, ta hejój hä ÿ tabanoo do hyb n'aa, hä ÿ taban'oo däk ta ti ky n'aa hanäm do panäg n'aa ÿ bahadoo hyb n'aa.

⁸ Sahõnh hë P'op Hagä Do karapee sa yd jé had'os do né paawä ÿÿh, P'op Hagä Do anoo hä ÿÿ, Judah buuj nadoo do sa hä ÿ maher'oot hyb n'aa Kristo tak'ëp ky enyym doo, tak'ëp kabaj'aa do ky n'aa. Dooh ji haja bä baad ji h'yy kadawuung bä Kristo wë hanäng do hä. Jããm hë ta uuh hä ji h'yy kadaw'uuh, tak'ëp ta bahãnh baad tabahadoo do hyb n'aa.

⁹ P'op Hagä Doo, sahõnh hë mo haj'aa näng doo, hä ÿ tabanoo ta wób ÿ maher'oot hyb n'aa nyy d' tabad'oo tah'yyb däng doo, p'ooj ub sahõnh hë badäk hahÿÿ bä habong do paa hä tamanetëeh doo, ta h'yyb gó tenäm doo.

¹⁰ Tii d' P'op Hagä Do wén d'oo, hÿÿ kä, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa kametä däk hyb n'aa wë hä habong do kabaj'aa do sa hä, wë hä bag'ããs do sa hä na-ãäj hë, P'op Hagä Do h'yy ganäng sahõnh hë hä.

¹¹ P'ooj ub, sahõnh hë tadu dahäng do pooj jé P'op Hagä Do h'yyb gó tabanyy däk doo da né hë tabadoo kân ta tii, Kristo Jesus, Ër Wahë N'aa bad'oo do hä.

¹² Kristo hä ër h'yy kata däk do hyb n'aa, ta hä ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa na-ãäj hë, h'yyb neÿÿm doo me ër hajaa ër ana bä P'op Hagä Do matym gó ër ky n'aa ets'ëë bä, ër ma ejãm bä. Dooh ge'ÿÿm pé ji.

¹³ Ti hyb n'aa ÿ etsëë bë hä, bë h'yy gejë hõm manäh, nesaa do ÿ radawäts geët doo bä bë hyb n'aa ÿ ahoop do hyb n'aa, baad tabahadoo hyb n'aa bë hä ta ti ÿ ahoop doo. Taw'ãäts hë bë tsebee ta ti hyb n'aa.

¹⁴ Ti hyb n'aa kä, taron ÿ nu paa me ÿ bahyy häng ër Yb hÿ pong jé hawät do wë, bë hyb n'aa ÿ ky n'aa etsëë hyb n'aa.

¹⁵ Ta ti ër Yb an'oo bä hÿ pong jé habong doo, sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do na-ãäj hë rababok hyb n'aa.

¹⁶ Tak'ëp ër Yb kabaj'aa, tak'ëp baad ub. Ti hyb n'aa ÿ ky n'aa etsëë ta Sahee me bë tah'yyb hej'oonh hyb n'aa.

¹⁷ ãã ky n'aa etsëë na-ãäj hë bë h'yyb gó Kristo bawäd had'yyt hë hyb n'aa, ta hä bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa. ãã ky n'aa etsëë bëeh, baad had'yyt hë bë kamahãn hyb n'aa, kamahãn gó sahõnh hë bë moo bok hyb n'aa,

¹⁸ sahõnh hë P'op Hagä Do karapee wób sa sii baad bë h'yy kadaw'uuh hyb n'aa tak'ëp baad had'op ji Kristo kamahãn do hä.

¹⁹ ãã karën paawä bë bahapäh ta ti ji Kristo kamahãn doo, dooh né paawä ji haja bä sahõnh hë ji hapëë bä, ta bahãnh baad ub tabahadoo do hyb n'aa. Ji hä takamahãn do bë bahapäh ÿ wén karën, baad bë h'yyb gó P'op Hagä Do bawät hyb n'aa, P'op Hagä Do bawät doo da né hë bë baboo däk hyb n'aa kä.

²⁰ Ta hä ër hajaa ër ky n'aa etsëë do bahãnh, ër hajaa ër hyb n'aa newëë do bahãnh tak'ëp P'op Hagä Do hajaa tamoo wät ër mahang, ta hejój me ër h'yyb gó hawät doo me.

²¹ ãã karën Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa, Kristo Jesus hyb n'aa na-ãäj hë P'op Hagä Do kawehëë däg had'yyt hë. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ãäts hë.

4

P'op Hagä Do karën doo daji bawät do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti hyb n'aa, ÿÿh, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa ÿ ma metëek do hyb n'aa ÿ radawäts gëet doo, tak'ëp ÿ betsëe bë hä P'op Hagä Do ta wë tats'yyt do sa hä takarën doo da né hë bë babok.

² Taw'ääts hë dooh né hë bë h'yy kasabé bä. Taw'ääts hë kaja hë denaa hë bë h'yyb bë mahüüm ta wób sa wë. Nayyw hë bë kawaj'ään manäh. Taw'ääts hë kamahän gó bë gadoo, ta wób bë ganen'aak do ramoo boo né paawä bë hä.

³ Séd èr h'yyb hedo däk P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë hyb n'aa tam'aah, h'yyb nyyw gó had'yyt hë bë babok ta wób sa wë, tanahänh hyb n'aa séd bë h'yyb hedoo doo.

⁴ Sét né hë Jesus hub hadoo èer, ta hä h'yy ka'eeh doo. Sét né hë P'op Hagä Do Sahee èr gadoo doo. Ti hadoo na-ääj hë, sét né hë baad hadoo do bë gada do ta jawén bë gadoo do pan'aa, bë P'op Hagä Do wén naëej wät.

⁵ Sét né hë èr Wahë N'aa, Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Sét né èr h'yy ka'eeh doo. Sét né hë èr nu gahem'uun doo.

⁶ Sét né hë P'op Hagä Doo, sahõnh hë ta hä h'yy ka'eeh do sa Yb, sahõnh hë tabag'ääs doo, sahõnh hä moo wät doo, sahõnh hë èr h'yyb gó hawät doo.

⁷ Tii d' tahado né paawä, sét nado èr hä tanoo do èr hajaa doo. Kristo h'yyb däng doo da, sahõnh hë sa hä tabanoo ji hajaa do P'op Hagä Do Sahee anoo doo.

⁸ Ti hyb n'aa né hë hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot paah:

“P'op tabasëek noo gó,
duu hënh rabana ta maji wób tameso
padëek do tan'oo bä.
Tii bä sa matym n'aa taban'oo däg kän ta
karapee hä.”*

⁹ (Hahÿÿ d' tahanäng pé ti p'op tabasëek doo: Tabasëek do pooj jé badäk hahÿÿ bä Kristo bewäd hyng.

¹⁰ Ti né hë ti hÿ pong jé hasëek do sahõnh hë sa bahänh tabahado däk hyb n'aa, sahõnh hë tabag'ääs hyb n'aa kä.)

¹¹ Ti né hë ti ta wób hä tabanoo ta mejüü do rabahadoo hyb n'aa. Ta wób hä tabanoo P'op Hagä Do Sahee sa hä metëeh do her'oot doo. Ta wób hä tabanoo ta panyyg hanäm do jé pad'yyt hë rabaher'ood hõm hyb n'aa. Ta wób hä tabanoo Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hagä n'aa, sa ma matëg rabahadoo hyb n'aa.

¹² Ti hadoo pé tawén noo sa hä, P'op Hagä Do karapee ramasa hyb n'aa, takarën do ta karapee rahajaa ramoo bok hyb n'aa. Tii d' tawén d'oo na-ääj hë, Kristo hä h'yy ka'eeh do rah'yy kahej'oonh hyb n'aa, baad rah'yy ka'eeh, baad raky dahé magyys hë hyb n'aa,

¹³ sahõnh hë èer, séd hä èr h'yyb hedo däg kän hyb n'aa èr h'yy kaha'eeh do hyb n'aa, P'op Hagä Do T'aah èr hapäh do hyb n'aa. Aj'yy h'yyb mapëe däk do hadoo èr bahado däk tii bä, Kristo hado däk né hë èr bahadoo hyb n'aa kä.

¹⁴ Tii bä, dooh karepé èr hado boo bä kä. Dooh h'oo t'aah hadoo èr hado boo bä, jé pad'yyt hë maadaka maeh do mahüüm doo, jé pad'yyt hë bah'ood ahëm hõm doo. Dooh ajyy ji hä wad'ii doo, h'yy kamep'ëeh doo me panyyg hahup nadoo do rama mehet'ëek do èr ky dahé wäd bä, ÿ hanäng péh.

¹⁵ Hÿÿ kä, taw'ääts hë kamahän gó èr ber'oot èr maa newëe baad hadoo do ky n'aa, sahõnh hë ta tii hä èr h'yyb mepëe däk hyb n'aa, Kristo hadoo èr bahado däk hyb n'aa kä. Ta hä h'yy ka'eeh do sa nu gabóg né ti Kristo.

¹⁶ Ta hub hadoo èer. Sahõnh hë ji hä hanäng doo, ji tsyym hedoo doo, ji moo hedoo doo, ji jarää masoo baad tabahadoo hyb n'aa. Sahõnh hë ji hä hanäng do baad rado bä, baad ub tii bä ji, ji hejoonh. Ti hadoo èr hä, Jesus hä h'yy ka'eeh do hä: Kamahän gó èr sahõnh hë èr moo boo bä Kristo, èr nu gabóg, sét ken'yyh èr hä tanoo doo, tii bä èr da h'yy kahej'oonh, baad èr h'yy kae magyys hë, baad èr ky dahé magyys hë.

¹⁷ Ti hyb n'aa, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do

* 4:8 Saaw-Mo 68.18

kyy gó tak'ëp péj bë ÿ mejũũ, P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do rababok doo da bë aboo boo manä wäd! Daap hadoo do rahyb n'aa newëë do jawén rababok tii.

18 H'yy gatamah baad hadoo do hä. Nabuj keh'ũũm do hyb n'aa, dooh rah'yy kadawuung bä, dooh rah'yy gah'ood bä P'op Hagä Do hä. Ti hyb n'aa dooh rahapëë bä na-ãäj hë papuuj gó ji awät doo, ji hä P'op Hagä Do anoo doo.

19 Rawao däk nesaa do ramoo bok do hä. Ti hyb n'aa dooh ranu mebyy wäd bä nesaa do ramoo bok do hä. Sa h'yyb karën do jawén rababoo had'yyt hë. Hajõng hedoo pé nu meby n'aa näng do ramoo boo had'yyt hë. Dooh rah'yy keba bä ta ti hedoo do hä. Kah'ũũm ta ti nesaa do rakarën doo.

20 Bëë kä, dooh ta ti rababok doo da bë aboo boo bä do hyb n'aa Kristo bë wén hapëë däk bë h'yyb gó.

21 Bë ky n'aa napäh né hë Kristo ky n'aa. Bë ãã ma met'ëëg wät nyy da takarën bë babok, ta hä bë h'yy kata däk do hyb n'aa. Baad hadoo do ky n'aa Jesus hanaa bë ãã ma met'ëëg wät doo.

22 Bë ãã ma met'ëëg wät, bë beréd hõm hyb n'aa pooj jé bë babok do paah, ji h'yyb karën do ji tawadii do hyb n'aa baad nado wäd doo.

23 Bë ãã ma met'ëëg wät, bë an'oo bë P'op Hagä Do h'yyb wareem.

24 Bë ãã ma met'ëëg wät, bë gadoo hyb n'aa kä bë h'yyb tym papuuj, P'op Hagä Do mo haj'aa ta da hadoo tabahadoo hyb n'aa. Baad had'op ji bawät, P'op Hagä Do karën doo da ji bawät ta ti an'oo bä. Baad hadoo do hanaa ta tii da ji bawät doo.

25 Ti hyb n'aa bë noo kanesa manäh. Taw'ãäts hë bë noo gehub bë da hadoo do sii bë er'ood bä, séd uuh ër sahõnh hë ër bahadoo do hyb n'aa.

26 Bë kawaj'ãän bä, bë an'oo manä baad nadoo do bë moo boo ta ti hyb n'aa. Kawaj'ãän bë hyb n'aa hũũm manäh. Bë h'yyb ehód manä bë kawaj'ãän doo.

27 Bë an'oo manä ta tyw n'aa Dijab† hä, bë tah'yyb natatuk hyb n'aa.

28 Pooj jé hets'ëëk doo, taw'ãäts hë dooh tetsëëg wäd bä. Taw'ãäts hë tamoo wät hÿÿ

kä, ta wë tabanäng hyb n'aa, wë bedoh do tamasa hyb n'aa kä.

29 Bë esog manä nesaa do ta wób h'yyb rejãã doo. Jããm hë baad hadoo doo, ta wób masa do bë her'ood. Ji da hadoo do h'yy katón bä, ji h'yyb en'yym ji her'oot doo me. Tatsebee bä, tsebé doo me ji ber'oot. Ti hõm do had'yyt hë. Tii d' bë bad'oo baad tanu däng hyb n'aa maa new'ëë do sa hä.

30 Bë er'ood manäh, bë moo boo manä na-ãäj hë P'op Hagä Do Sahee h'yy katón hanoo doo. Ta Sahee P'op Hagä Do anoo dó ër hä, ër ta karapee tametëeh hyb n'aa. Tanoo dó ër hä baad ër tabed'ëëp bä kä.

31 Taw'ãäts hë bë eréd hõm sahõnh hë bë manabaan doo, h'yy ganapũũ doo, ji kawaj'ãän doo, ky ked'aak doo, ta see ji ky n'aa rejãã do na-ãäj hë. Taw'ãäts hë bë eréd hõm né hë bë da hadoo do bë pan'aa takyyk doo.

32 Taw'ãäts hë h'yyb nyyw gó bë gadoo ta wób. Taw'ãäts hë bë t'yyd mehĩĩn bë da hadoo doo. Taw'ãäts hë bë mabaan hõm baad nadoo do ta wób bë hä rabad'oo doo, nesaa do bë moo bok do paah Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do mabaan hõm doo da né hë.

5

1 Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë P'op Hagä Do bad'oo doo da né hë bë bad'oo, ta taah tak'ëp takamahän do bë bahadoo do hyb n'aa.

2 Taw'ãäts hë kamahän gó bë babok, Kristo ër takamahän doo da né hë, ta daaj hë takan'oo däk doo, ër hyb n'aa tadajëp hyb n'aa. P'op Hagä Do h'yy gadajang Jesus hä, ta daaj hë takan'oo däk do hyb n'aa ër hyb n'aa tadajëp noo gó.

3 Bë aã manä bë ÿÿm nadoo do sii, bë patug nadoo do sii. Bë moo boo manä nesaa do nu meby n'aa näng do bë hä hanäng doo me. Bë hyb n'aa hũũm manä bë ma. Tabad'op hë ti hedoo do bë moo boo manäh. Dooh bë er'ood bë da hadoo do sii ta ti hedoo do ky n'aa. Dooh tii da P'op Hagä Do karapee tsyt hë ta wë tasëew hõm do raboo bä.

4 Bë er'ood manä nesaa do nu meby n'aa näng doo. Daap hadoo do na-ãäj hë,

† 4:27 Gereg kyy me ramaneënh Nesaa Do Yb, Dijab. "Ji taky n'aa tapa had'yyt doo", tahanäng pé ti Dijab.

taw'ääts hē dooh bē her'ood. Taw'ääts hē dooh bē ky masuuj bā nu meby n'aa nāng doo me ta wób rakawew'aam hyb n'aa. Doo tii da rer'ood bā Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hē hahȳy da bē bad'oo: P'op Hagä Do wē er tsebē baad hadoo do er hā tanoo do hyb n'aa.

⁵ Baad ȳ karēn bē bahapäh hahȳy: Sa ȳym nadoo do sii, sa patug nadoo do sii he'ȳy doo, nesaa do nu meby n'aa nāng do sa hā hanāng doo me ramoo bong doo, sa ma rahyb n'aa h'ūūm do na-āāj hē, dooh ragado bā Kristo P'op Hagä Do daheeh rabag'ääs doo bā. Sa ma rahyb n'aa h'ūūm doo, kabarii hā h'yy kaha'eeh do hadoo, sa ma hā rah'yyb padēek do hyb n'aa. Doo P'op Hagä Do hā rah'yy kae heh'äät ta tii.

⁶ Bē gado manā ky kamep'ēeh doo me bē rakarēn bā bē rawad'ii bā, ji hajaa nanāng nesaa do ji moo wād bā raheer'ood bā. Ta ti hedoo do hyb n'aa né hē P'op Hagä Do rejää da nabuj keh'ūūm doo.

⁷ Ti hyb n'aa sa da bē h'yyb hedo manäh.

⁸ Badagyp do hadoo doo gó bē babok paah. Hȳy ká ta bag hadoo doo gó bē baboo dāk Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do hā bē h'yy kata dāk do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ääts hē ta bag hadoo doo gó né hē bē babok.

⁹ Ta bag gó ji awād bā, baad ji ky enyym, baad hadoo do P'op Hagä Do karēn do ji moo wāt, dooh ji noo kanesa bā, dooh ji wad'ii bā.

¹⁰ Baad bē hyb n'aa newē, Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do karēn do hā bē h'yy kadaw'uuh hyb n'aa.

¹¹ Bē moo boo manā badagyp do hadoo doo gó habok do ramoo heb'oooh doo. Doo baad hadoo do ta ti hanaa. Bē maher'ood sa hā, bē metäh sa hā, baad nado raba-hapäh hyb n'aa ta ti badagyp hadoo doo gó moo kahew'ēēt doo.

¹² (Nu meby n'aa nāng kejēn doo gó ramoo heb'oooh do ky n'aa ji her'ood bā.)

¹³⁻¹⁴ Ti hadoo né hē, sa hā ji maher'ood bā, ji metä bā sa hā nyy da P'op Hagä Do karēn ji hā, nesaa do né hē ti ramoo bok doo, rabahapäh da tii bā. Ta bag banāng bā ji manyy do badagyp doo gó kejēn do

hadoo tii. Ta bag metēeh, ji bahapäh da nyy hadoo ta tii. Ti hyb n'aa hahȳy da ta wób sa kyyh:

“Ty gawēej däg hāȳy do om.

Ganä da dejep do mahang hawät do om.

Tii bā Kristo bag adäng da a hā.”*

¹⁵ Ti hyb n'aa, taw'ääts hē baad bē hyb n'aa matakä nyy da bē babok. H'yy gatamah do rababok doo da bē aboo manäh. Taw'ääts hē P'op Hagä Do karēn do hā h'yy genäh do rababok doo da bē babok.

¹⁶ Ta tyw n'aa nyy bā baad hadoo ji moo wät hyb n'aa, taw'ääts hē bē moo boo né hē baad hadoo doo, nesaa do jé pad'yyt hē takah'ūūm kän do hyb n'aa da hē.

¹⁷ Ti hyb n'aa bē h'yy gatema manäh. Taw'ääts hē bē h'yy kadaw'uuh Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do karēn do hā.

¹⁸ Bē eeg manā hejoonh do bē ba'oom hyb n'aa. Ji baoom do ji tah'yyb mahūūm nesa do ji her'oot, nesaa do ji moo wät hyb n'aa, ji tarejää na-āāj hē. Taw'ääts hē P'op Hagä Do Sahee tii, bē an'oo baad bē tah'yyb mahūūm hyb n'aa.

¹⁹ Tii bā, Saaw-Mo hā hanāng do kejäm do ky n'aa me, ta see pé P'op Hagä Do ji ma ejäm do ky n'aa me na-āāj hē bē maher'ood ta wób.† Tii bā, bē h'yyb gó naa Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do bē j'aa etsé, bē ma ejäm.

²⁰ Tii bā, P'op Hagä Do Sahee bē tah'yyb mahūūm do hyb n'aa, taw'ääts hē er Wahē N'aa Jesus Kristo häd gó had'yyt hē bē h'yy gadeja P'op Hagä Do er Yb wē. Taw'ääts hē sahōnh hē hyb n'aa bē h'yy gadeja ta wē.

²¹ Kristo bē weh'ēeh do hyb n'aa taw'ääts hē bē da hadoo do bē ky daheeh. Taw'ääts hē kawanajään doo gó bē gadoo bē ramaher'ood bā.

Ȳy hā tamaher'oot do ky n'aa hahȳy

²² Ȳy, taw'ääts hē bē ky daheeh bē patug, Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do bē ky daheeh doo da.

²³ Ta ȳym nu gabóg ta patug, Kristo, ta hā h'yy ka'eeh do sa nu gabóg hadoo doo da.

* **5:13-14** Gadagyp do hadoo doo gó habok doo, ha'ȳy do hadoo, dejep do hadoo na-āāj hē P'op Hagä Do ranahapäh do hyb n'aa. Kristo ky n'aa ji gado bā ji ty gawēej dāk do hadoo, ji ganä wät do hadoo. † **5:19** Ta wób ji h'yyb en'yym hyb n'aa tii, sahōnh hē ratsebē hyb n'aa na-āāj hē.

Kristo hub hadoo do ta hã h'yy ka'eeh doo.
Kristo sa h'yyb tym dëeb.

²⁴ Taw'ääts hë Kristo hã h'yy ka'eeh do ta hã raky daheeh doo da sahõnh hã sa ÿÿm raky daheeh sa patug.

Ajyy hã tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

²⁵ Ajyy, taw'ääts hë bë kamahãn bë äj, Kristo ta hã h'yy ka'eeh do takamahãn doo da, ta daaj hë sa hyb n'aa takan'oo däk doo,

²⁶ tsyt hë ta wë tabasëew hõm hyb n'aa, baad sa hã tabenãm hyb n'aa. Ta ky n'aa hyb n'aa sa hã tabenãm. Naeng me tabenãm hadoo sa hã.‡

²⁷ Tii d' tawén d'oo, tak'ëp hanãm gó takarën ta hã h'yy ka'eeh do rababoo däg kãn, ta wë tagadoo noo gó. Takarën dooh hesus hedoo doo pé sa mahang hanäng. Takarën dooh baad nadoo do sa mahang hanäng péh. Tsytt hë nesaa do mahãnh, baad had'op doo da rababoo däk takarën.

²⁸ Taw'ääts hë ajyy rakamahãn sa äj, Jesus bad'oo doo da né hë ta hã h'yy ka'eeh do wë. Taw'ääts hë sa hã hë rakamahãn doo da ajyy rakamahãn sa äj. Jé ta ÿÿm kamahãn doo, ta daaj hë ti takamahãn ta hã hë.

²⁹ Ta ti ÿ wén her'oot, dooh ta daaj hë, ta hub ty n'aa ges'yyk péh. Ji waa ji esoos ji bahejoonh hyb n'aa, baad ji hag'ääs ji hub hã. Ti hadoo Kristo bad'oo ta hã h'yy ka'eeh do hã, baad ji tabahag'ääs.

³⁰ Sét ken'yyh ëer, ta hub uuh hadoo ëer.

³¹ Hahÿÿ da takerii däk Genesis hã: “Ti hyb n'aa kã m' aj'yy kã sa yb sa ÿÿn mahãnh kã sa m'aa hënh kã, tagatëe hyb n'aa ta ÿÿm kã. Raketëe jawén paa bã sét rabahado padëek ta ÿÿm daheeh”, § näng kerih doo.

³² Tak'ëp tabahetsooh ta ti kerih do ky n'aa see pooj jé ji nahapäh doo. Hã ÿÿ, Kristo, ta hã h'yy ka'eeh doo, séd h'yyb hedoo do ky n'aa ta ti taher'oot na-ääj hë.

³³ Te hub né paawä ta tii, ketëe do sa ky n'aa na-ääj hë taher'oot. Ti hyb n'aa sahõnh hë bë ajyy, taw'ääts hë bë kamahãn bë äj bë hã hë bë kamahãn doo da. Taw'ääts hë ÿÿj raweh'ëeh sa patug.

‡ 5:26 Ji nu kemuun do ky n'aa tii. § 5:31 Genesis 2.4

6

Karapee, pahëew, maruus, sa yb hã na-ääj hë tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹ Karapee, pahëew, maruus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karapee bë bahadoo do hyb n'aa, bë ky dahé bë yb, bë ÿÿn. Taw'ääts hë né hë ta tii da bë bad'oo.

² Hahÿÿ da kerih do hã: “Mawehëe a yb, mawehëe a ÿÿn.” Jääm pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ji ky dahé bã baad hadoo do ji gadoo taky däng do tii.

³ Hahÿÿ da ji hã taky däng: “Mawehëe bã a yb, mawehëe bã a ÿÿn òm wäd dawëet da badäk hahÿÿ bã.”*

⁴ Bëeh, sa yb, bë ejäg manä bë taah rah'yy ganapõ mahãnh. Taw'ääts hë baad bë baw'ëeh baad bë maher'ood sa hã, baad rababok hyb n'aa. Bë ma met'ëeg sa hã nyy da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën ji bawät.

Sa karom hã, sa kariw n'aa hã na-ääj hë tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

⁵ Bëeh, sa karom, bë ky dahé bë kariw n'aa. Baad bë wehëe sa hã. J'ooj madäk doo me bë moo boo manäh bë ramejüü doo. Kristo bë ky daheeh doo da bë ky dahé bë kariw n'aa.

⁶ Taw'ääts hë dooh jääm hë bë ky daheeh bë moo bok do tahegää bã, bë hã taj'aa etsë bë karën paawä do hyb n'aa. Kristo karom bë bahadoo do hyb n'aa, bë h'yyb gó naa, P'op Hagä Do karën doo da bë moo boo sahõnh hë.

⁷ T'öp bë h'yyb gó naa, tsebé doo me, bë moo boo bë ramejüü doo. Taw'ääts hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë bë moo bok ta ti bë h'yyb gó, ajyy wë had'yyt nado.

⁸ Hahÿÿ bë hyb n'aa newë: Sahõnh hã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do anoo da baad hadoo do ji moo wäd wät do mabaj, ta see karom ji do bã, sa karom ji nado bã na-ääj hë.

⁹ Bëeh, sa kariw n'aa hedoo doo, bë karom bë raweh'ëeh doo da bë wehëe na-ääj hë sa hã. Bë eãm manä bë karom, sét né hë ji Kariw N'aa hÿ pong jé hawät do bë bahapäh do hyb n'aa. Bë karom sa Kariw N'aa, bë kariw n'aa na-ääj hë né tii. Ta ti dooh tasëew bã ji mahang. Séd gó tagadoo

* 6:3 Dew-Teronom 5.16

sahõnh hẽ. Ti hyb n'aa tabad'oo doo da bẽ bad'oo.

Ji mo n'aa jesuu n'aa ky n'aa hahỹỹh

¹⁰ Tagadẽeg ub bẽ ỹ maher'oot hahỹỹh: Bẽ h'yy kahejój Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa, tak'ẽp hadoo do ta hejój hanaa.

¹¹ Kaneb'oooh do pooj jẽ sahõnh hẽ ta mo n'aa jesuu n'aa warahén dadäk doo da, ta kuman tado däk doo da, bẽ dadäg hadoo bẽ mo n'aa jesuu n'aa, bẽ ado däg bẽ kuman hadoo do bẽ hã P'op Hagä Do an'oo däk doo, Dijab karën bã bẽ tawadii, bẽ hã tanahajaa hyb n'aa, ta hã bẽ j'aa ketsẽ hyb n'aa.

¹² Ta ti ỹ wén her'oot, dooh ajyy ẽr majĩĩ rado bã. Karap'aar h'yyb nesaa do hedoo do hyb n'aa jewyk doo, nesaa do hejój n'aa näng doo, badäk hahỹỹ bã badagyp do hadoo doo gó habok do hã bag'ããs doo, ti né hẽ ẽr majĩĩ. Kabaj'aa hedoo do nesaa do wẽ hã habong doo, ti né hẽ na-ããj hẽ ẽr majĩĩ.

¹³ Ti hyb n'aa, bẽ ado däg sahõnh hẽ bẽ mo n'aa jesuu n'aa, bẽ kuman hadoo do na-ããj hẽ P'op Hagä Do anoo doo, nesaa do bẽ wẽ takajaa noo gó nesaa do bẽ hã tanahajaa hyb n'aa, sahõnh hẽ bẽ bahajaa bã kã, bẽ j'aa ketsẽ hyb n'aa kã.

¹⁴ Baad bẽ hyb n'aa matakã däg. Bẽ ehub had'yyt hẽ bẽ her'oot do hã, ẽr majĩĩ wẽ bẽ bahej'oonh hyb n'aa. Warahén ta baa wyd tadadäk doo da tii, tanahewaat hyb n'aa. Warahén ta h'yyb gatsapoog n'aa tadadäk doo da baad takan'yyh hyb n'aa, baad had'op bẽ aboo baad bẽ kan'yyh hyb n'aa.

¹⁵ Warahén ta tsyym suun tapadedẽek doo da takahej'oonh hyb n'aa, tii da baad bẽ gado panyyg hanäm doo, h'yyb nyyw gó ji bawät hanoo doo, nesaa do hã bẽ h'yy kahej'oonh hyb n'aa.

¹⁶ Warahén gatoj jesuu n'aa hadoo ji h'yy ka'eeh doo. Bẽ h'yy kae né hẽ. Bẽ h'yy kae bã bẽ hajaa bẽ meduuk gatoj hadoo do hahõng do Nesaa Do Yb hanaa. Bẽ h'yy kae bã, bẽ hajaa bẽ medug bã Nesaa Do Yb bẽ tah'yyb tatuk doo.

¹⁷ Warahén ta soog sapaar s'ẽeb tadadäk doo da, baad bẽ hyb n'aa newẽ had'yyt hẽ bẽ Jesus edẽeb wät né hẽ nesaa do mahãnh. Bẽ ado däg na-ããj hẽ P'op Hagä Do Sahee anoo do sën-jeer, P'op Hagä Do kyyh.

¹⁸ Bẽ er'ood had'yyt hẽ P'op Hagä Do sii, bẽ hã ta Sahee h'yyb mahũũm doo da. Bẽ ky n'aa ets'ẽẽ bẽ tamasa had'yyt hẽ hyb n'aa. Bẽ hyb n'aa matakã had'yyt hẽ. Bẽ h'yy gejẽ hõm manäh. Bẽ ky n'aa ets'ẽẽ had'yyt hẽ ta wób Jesus hã h'yy ka'eeh doo.

¹⁹ Taw'ããts hẽ hẽp ỹ n'aa na-ããj hẽ bẽ ky n'aa ets'ẽẽ, ỹ ber'oot bã, P'op Hagä Do anoo hyb n'aa hã ỹỹ ỹ her'oot do pan'aa, h'yyb neỹỹm doo me ta ky n'aa hanäm do pooj jẽ ji nahapäh do ta wób hã ỹ maher'oot hyb n'aa.

²⁰ Ta ti ky n'aa hanäm do rod n'aa ỹỹh, Jesus mejũũ doo, ỹ rawén dawäts gẽet. Hẽp ỹ n'aa bẽ ky n'aa ets'ẽẽ, ta ky n'aa hanäm do h'yyb neỹỹm doo me ỹ baher'oot hyb n'aa, hã ỹ Jesus karën doo da.

Paw-Ro kedẽẽ hõm do ky n'aa hahỹỹh

²¹ Tikiko, ẽr hỹỹj hadoo do baad ẽr kamahãn doo, baad ãã sii Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Do wẽ moo wät doo, bẽ da tama-her'oot sahõnh hẽ kẽh ỹ n'aa.

²² Bẽ wẽ ỹ mejũũ tabahõm bẽ tama-her'oot hyb n'aa nyy da babã ãã babok, bẽ tah'yyb en'yyim hyb n'aa na-ããj hẽ.

²³ ãã karën h'yyb nãw, kamahãn doo, baad h'yy ka'eeh do na-ããj hẽ P'op Hagä Do ẽr Yb, Jesus Kristo Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Do ranoo bẽ hã hãj haa hedoo doo.

²⁴ ãã karën sahõnh hẽ ẽr Wahẽ N'aa Jesus Kristo hã had'yyt kamahãn do wẽ P'op Hagä Do ky enyym. Jããm hẽ kã.

Pirip Jesus hã h'yy ka'eeh do Pirip häd näng do panang bä habong do hã Paw-Ro ma erih do hahÿÿh

Kedëng do ky n'aa hahÿÿh

¹ ÿ Paw-Ro, Tsimoot daheeh, Kristo Jesus karom hedoo do ããh, ãã edëng bë sahõnh hë, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew bong doo, Kristo Jesus hã h'yy kata padëek doo, panang Pirip häd näng doo bä haj'eenh doo. Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, sa wahë n'aa masa n'aa tii bä haj'eenh do ãã edëng na-ããj hë.

² ÿ karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hë ky en'yyim bë hã. ÿ karën baad ub Kristo bë rah'yyb en'yyim.

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa Paw-Ro ky n'aa etsëë do ky n'aa hahÿÿh

³ P'op Hagä Doo, ÿ h'yy kaha'eeh do wë ÿ h'yy gadajang bë ÿ hyb n'aa hesé bä.

⁴ Bë ÿ ky n'aa etsëë bä, h'yy gadajaa gó had'yyt hë ÿ ky n'aa etsëë bë sahõnh hë,

⁵ bë du doo noo gó naa Jesus hã bë h'yy ka'eeh do ÿ bë masa do hyb n'aa Kristo panyyg hanäm do ÿ maher'oot hyb n'aa.

⁶ Baad ÿ bahapäh hahÿÿh: Bë h'yyb gó baad hadoo do P'op Hagä Do du doo doo, kaja däk da tan'oo bä Jesus Kristo matëeh bä kä.

⁷ Taw'ããts hë né hë tii da ÿ hyb n'aa newëë sahõnh hë bë wë, bë ÿ kamahän do hyb n'aa tak'ëp. Bë sahõnh hë ÿ bë masa ÿ moo wät do hã, taky enyyim doo gó hã ÿ P'op Hagä Do an'oo däk do hã. ÿ bë masa ragadahew'ëës doo gó ÿ bagëët bä. ÿ bë masa na-ããj hë, hyb n'aa jew'yyk do sa matym gó ÿ ag'ëed bä Jesus panyyg hanäm do ÿ mo n'aa jesuu hyb n'aa, te hub né hë ÿ metëeh hyb n'aa sa hã.

⁸ Tak'ëp paawä ÿ karën bë ÿ bahapäh, Kristo Jesus ji kamahän doo da bë ÿ kamahän do hyb n'aa. Né hup ÿ né hë ti ÿ her'oot do P'op Hagä Do hapäh.

⁹ P'op Hagä Do hã bë ÿ ky n'aa etsëë, bë kamahän do takah'üüm hyb n'aa. Bë ÿ ky n'aa etsëë, bë tah'yy gan'yyh hyb n'aa. Bë ÿ ky n'aa etsëë, bë bahapäh hyb n'aa ny hadoo do baad ub, ny hadoo do baad nadoo doo.

¹⁰ Tii d' ÿ wén ky n'aa etsëë, baad had'op do bë bahapäh hyb n'aa, baad had'op bë babok hyb n'aa na-ããj hë Kristo matëeh bä kä. ÿ karën dooh bë hã raw'yyt pé bë hã raky n'aa tapaa pé bë babok do hã Kristo matëeh bä kä.

¹¹ Tii d' ÿ wén ky n'aa etsëë na-ããj hë, baad had'op tabahadoo hyb n'aa had'yyt hë sahõnh hë bë bad'oo doo, P'op Hagä Do hã sahõnh hë raj'aa etsë hyb n'aa, P'op Hagä Do kawehëë däk hyb n'aa na-ããj hë baad hadoo do bë hã rabahapäh bä. Jesus Kristo hanaa né hë ta ti baad ji awät do had'yyt doo.

Jesus ky n'aa kah'üüm do ky n'aa hahÿÿh

¹² Hÿÿ kä wakän haa hedoo doo, ÿ karën bë bahapäh hahÿÿh: Baad nadoo do wë ÿ kajaa doo, dooh tahewad bä Jesus ky n'aa hanäm doo. Baad nadoo do wë ÿ kajaa doo, Jesus ky n'aa hanäm do jé pad'yyt hë takah'üüm tan'oo bä.

¹³ Sahõnh hë warahén Roma buuj sa wahë n'aa tób haeh do hag'ããs doo, panang buuj na-ããj hë, rabahapëë däg kån Kristo hyb n'aa ti ÿ radawäts gëët.

¹⁴ Ragadahew'ëës doo gó ÿ bagëët do hyb n'aa hajök ër hÿÿj hedoo do babä habong do rah'yyb hedo padëek, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã rah'yy kasadëë padëek, neÿÿm doo gó rawén her'ood hõm hÿÿ kä P'op Hagä Do ky n'aa.

¹⁵ Sa wób rabaher'oot Kristo ky n'aa rahyb n'aa jewës do hyb n'aa ÿÿh, bahänh ÿÿ rakarën ranu gapad'ëek do hyb n'aa na-ããj hë. Ta wób rabaher'oot Kristo ky n'aa ÿ ramasa rakarën do hyb n'aa, ta ky n'aa takah'üüm hyb n'aa.

¹⁶ Tii d' rawén d'oo ÿ rakamahän do hyb n'aa. ÿ radawäts gëët P'op Hagä Do an'oo bä rabahapäh, Kristo ky n'aa hanäm do ÿ mo n'aa jesuu hyb n'aa, te hub né hë ÿ metëeh hyb n'aa ta wób sa hã. Ta ti rabahapäh do hyb n'aa ÿ ramasa.

17 Ta wób rawén her'oot Kristo ky n'aa, bahñh ÿ ranu gapad'ëek rakarën do hyb n'aa. Baad hadoo do hyb n'aa nado sa h'yyb Kristo ky n'aa rabaher'oot doo. Tii da rawén d'oo rakarën né paawä baad nadoo do ÿ bahob magyys hë ragadahew'ëes doo gó.

18 Na manä ti ta tii. Sa h'yyb baad nadoo doo me rer'ood bä, sa h'yyb baad hadoo doo me ta wób rer'ood bä, taw'ääts hë Kristo ky n'aa takaher'ood hóm. Kristo ky n'aa takaher'ood hóm do hyb n'aa ÿ h'yy gadajang, sa h'yyb baad nadoo doo me ta wób rabaher'ood né paawä.

ÿ d' h'yy gadajaa had'yyt hë,

19 baad nadoo do babä ÿ ahoop do takawareem däg da baad hadoo do hä ÿ bahapäh do hyb n'aa. ÿ da reréd hóm baad ÿ bahóm hyb n'aa. Tii d' tawén hadoo P'op Hagä Do hä ÿ bë ky n'aa etsëe do hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee Jesus Kristo hä hana do ÿ tamasa do hyb n'aa na-ääj hë.

20 Baad hëp ÿÿ gó ÿ gada, dooh ÿ her'oot pé P'op Hagä Do matym gó ÿ nu mebyy wät doo. Neÿÿm doo gó ÿ karën paawä ÿ her'oot hyb n'aa jewyk do sa matym gó, Kristo hyb n'aa ÿ raky n'aa ety bä. ÿ karën Kristo kawehëe däg had'yyt hë hëp ÿ n'aa, ÿ bedëp do hä, ÿ radajëeb bä na-ääj hë.

21 Tii d' ÿ wén her'oot, Kristo ÿ weh'ëeh hyb n'aa ÿ wén wät. ÿ dajëb bä, ta bahñh baad ub ti hä ÿÿ, Kristo wë ÿ bawät hyb n'aa tii bä kä.

22 Badäk hahÿÿ bä ÿ bawät nä bä, ÿ ma panäk nä, ÿ ma metëek nä Kristo ky n'aa. ÿ haja bä paawä ÿ asëew bä ÿ bad'oo doo, dooh ÿ hapëe bä ny hadoo do ÿ karën: Badäk hahÿÿ hä ÿ awäd had'yyt doo, ÿ dajëp doo.

23 Pawóp hadoo do baad ub hä ÿÿ! ÿ karën paawä ÿ dajëp, Kristo pa ÿ bawät hyb n'aa. Ti ti baad had'op do hä ÿÿ.

24 Ti hadoo né hë, baad tabahadoo hyb n'aa bë hä, taw'ääts hë badäk hahÿÿ bä ÿ bawät nä bä.

25 Ti né hë taw'ääts hë hä ÿÿ. Ti hyb n'aa ÿ hapäh, badäk hahÿÿ bä ÿ awät nä, bë ÿ masa nä Kristo hä bë h'yy ka'eeh do kah'üüm hyb n'aa, bë h'yy gadajang hyb n'aa na-ääj hë Kristo hä bë h'yy ka'eeh do

hyb n'aa.

26 Tii bä da, p'aa hënh bë mahang ÿ bawät bä, tak'ëp Kristo Jesus wë bë h'yy gadajang da hëp ÿ n'aa.

27 Hahÿ ti sahõnh hë bahñh ÿ karën do bë hä: ÿ karën baad ub bë babok, Kristo ky n'aa hanäm do hä bë ma kametëek doo da. Tii d' bë aboo bä, bë wë ÿ ahóm bä, jääm hë dawëe naa ÿ ky n'aa napäh bä bë ky n'aa, baad had'yyt hë bë h'yyb tym Jesus hä ÿ bahapëe kån. Séd bë h'yyb hedoo tii b' ÿ bahapëe kån. Séd hä bë hyb n'aa tam'aah, ër h'yy ka'eeh do Kristo ky n'aa hanäm do hana do ma matëg oow rawanareem hyb n'aa.

28 Dooh da bë jeÿÿm bë hä h'yy kawareem doo, tii b' ÿ bahapëe kån na-ääj né kä. P'op Hagä Do gawats'iik da bë wë h'yy kawereem doo, bë hä rejää doo. Sa wë bë neÿÿm do metëeh sa hä ta tii. Bë hä kä, bë da P'op Hagä Do ed'ëep bë neÿÿm do metëeh. P'op Hagä Do né hë ti sahõnh hë ta ti hanoo doo.

29 P'op Hagä Do anoo bë hä Kristo hä bë h'yy ka'eeh hyb n'aa. P'op Hagä Do anoo na-ääj hë Kristo hyb n'aa bë ahoop bë hä rarejäa doo.

30 Bë hä rah'yy kawereem kån hä ÿ rah'yy kawereem doo da. Ti hadoo hä ÿ kametëeh nä babä, bë ky n'aa napëe kån hÿÿ kä.

2

Taw'ääts hë Kristo bad'oo do paa da ji bad'oo do ky n'aa hahÿÿh

1 Ti hyb n'aa kä, bë h'yyb enyyw däk do hyb n'aa Kristo hä bë h'yy kata däk do hyb n'aa, bë h'yy kanatón wät do hyb n'aa Kristo bë takamahñn do hyb n'aa, séd bë h'yy kata däk do hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee hä, Kristo ky ennym do hyb n'aa bë hä, bë tat'yyd mehüün do hyb n'aa na-ääj hë,

2 ÿ karën séd bë h'yyb hedo had'yyt hë, bë kamahñn bë da hadoo doo, séd hä bë babok, séd hä bë h'yyb padäg. Tii da bë adoo bä, baad ÿ h'yy gadajaa kån tii bä.

3 Ta wób sa bahñh bë nu gapad'ëek hyb n'aa nado bë bad'oo sahõnh hë bë bad'oo doo. Bë h'yy kasabé manä bë moo bok do hä. Bë kadad'uu ta wób sa hä. Bë hyb n'aa jewyyg ta wób bë hä hë bë hyb n'aa jaw'yyk do bahñh.

4 Bë karën do hä had'yyt nado bë h'yyb padäg. Taw'ääts hë ta wób karën do hä na-ääj hë bë hyb n'aa newë.

5 Taw'ääts hë Kristo Jesus h'yyb hadoo bë h'yyb:

6 Ta Yb, P'op Hagä Do hado né paawä ti Kristo Jesus, tagadoo P'op Hagä Do tanahadoo doo, aj'yy gó takesok hyb n'aa.

7 Sahõnh hë hÿ pong jé hanäng do raweh'ëeh do taberéd hõm paah. Tii bä sa karom hado däk aj'yy tabahado däk noo gó.

8 Aj'yy tabahado däk bä, ta daaj hë takadad'uu kån. Baad P'op Hagä Do taky daheeh do hyb n'aa tagadoo radaj'ëep doo.

B'aa kajatsék do hä tagadoo radaj'ëep, nesaa do moo heb'oooh do radej'ëep doo da.

9 Ti hyb n'aa sahõnh hë sa bahãnh Kristo bahado däk P'op Hagä Do an'oo bä. Sahõnh hë hyb n'aa jewyk do sa bahãnh däg Kristo P'op Hagä Do an'oo bä.

10 Tii da P'op Hagä Do wén d'oo, sahõnh hë hÿ pong jé habong doo, badäk hahÿÿ hä habong doo, t'õp habong do dejëp do paa na-ääj hë, sa taron nu paa me rabehty b'ëeh hyb n'aa Jesus raweh'ëeh hyb n'aa,

11 "Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do sahõnh hë bag'ääs do ti Jesus Kristo", sahõnh hë rabaher'oot hyb n'aa. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Doo, Jesus Kristo Yb, kawehëë däk hyb n'aa.

12 Ti hyb n'aa kä, najis haa, baad bë ky dahé däk do paa hadoo, heÿÿm doo me, kajajån doo me tak'ëp bë hyb n'aa tam'aah ji P'op Hagä Do edëeb wät do hyb n'aa ji moo hew'ëet do hä.* Taw'ääts hë tii da bë bad'oo bë mahang ÿ bawäd had'yyt nado. Taw'ääts hë bë mahang ÿ nawät bä ta bahãnh bë hyb n'aa tam'aah hÿÿ kä ta tii hä.

13 P'op Hagä Do ti hanoo bë karën bë moo bok tagen'aak doo. Tanoo na-ääj hë takarën do bë bahajaa hyb n'aa.

* 2:12 Heÿÿm doo me, kajajån doo me ji wén moo wät tii, ji nes'õs hyb n'aa. Masuuj nado tii. Ti hyb n'aa tii d' tawén her'oot.

14 Taw'ääts hë bë h'yyb tsebé doo me bë moo boo sahõnh hë. Bë ky n'aa jëew manäh.

15 Tii d' ÿ mejüü bë hä, dooh hyb n'aa bë raky n'aa tapaa péh, baad had'op bë bahado däk hyb n'aa, P'op Hagä Do taah nesaa do nanäng do bë bahadoo hyb n'aa kä, badäk hahÿÿ bä nesaa do hedoo doo, nesaa do moo heb'oooh do mahang bë babok bä. Sagõõh gadagyp doo gó wë hä bag padëek do hadoo bëeh, sa mahang,

16 P'op Hagä Do wë ji edëb had'yyt do ky n'aa sa hä bë baher'oot bä. Taw'ääts hë tii da né hë bë babok, tii da né hë bë bad'oo, Kristo kajaa bä. ÿ da h'yy kasab'ee, daap hë nado tak'ëp bë hyb n'aa ÿ moo wäd wät ÿ bahapäh bä kä.

17 Babä ÿ ahoop do tamasaa bä P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa ta wë bë moo bok doo, tii bä ÿ h'yy gadajang, bë sii ÿ tsebé.

18 Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë h'yy gadejah, bë tsebee si ÿÿ.

Tsimoot ky n'aa hahÿÿh

19 Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä ÿ gada, nayyw hë Tsimoot bë wë ÿ mejüü tan'oo bä. Bë wë ÿ karën ÿ mejüü, bë tah'yyb en'yyim hyb n'aa, ÿ na-ääj hë ÿ h'yyb nyyw däk hyb n'aa bë ky n'aa tamanaa bä.

20 Jääm hë Tsimoot, pa ÿ hawät doo, baad bë tahyb n'aa newëë doo, baad hadoo do bë wë karën doo. Dooh ta see pé Tsimoot hadoo doo.

21 Ta wób jääm hë sa hä hë rahyb n'aa newëë. Sa hä baad hadoo do rahyb n'aa newëë. Dooh Jesus Kristo karën do rahyb n'aa newëë bä.

22 Tii d' nado Tsimoot. Bë hapëë däk nyy da baad ub Tsimoot bawät. Baad ub sa t'aah sa yb sii moo wät doo da Tsimoot moo wäd wät si ÿÿ Jesus ky n'aa hanäm do hä.

23 Ti hyb n'aa kä, ÿ bahapäh bä kä nyy d' hä ÿ rabad'oo, ÿ karën Tsimoot ÿ mejüü bë wë.

24 Ti hado né paawä, baad Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä ÿ gada, ÿ na-ääj hë nayyw hë bë wë ÿ bahõm tan'oo bä.

Epaporodit ky n'aa hahÿÿh

25 Ý hyb n'aa newë däk, taw'ääts hē häj ý hadoo do Epaporodit häd näng doo, ý tamasa hyb n'aa wë ý bē mejüü do paah, tababaaj hōm bē wë. Warahén rabad'oo doo da, si ýý ti tamo n'aa jesuu panyyg hanäm doo.

26 Bē wë ý mejüü tababaaj hōm tak'ëp sahōnh hē bē tahyb n'aa esee do hyb n'aa. Tahyb n'aa tón, nahëë näng paa bē ky n'aa napëë däk do hyb n'aa.

27 Te hub né hē. Nahëë näng né paah. P'eets hē paawä tadajëp. Tawén nadajëp P'op Hagä Do t'yyd mehüin ta hä. Ý na-ääj hē P'op Hagä Do t'yyd mehüin, ý h'yy kanatón hyb n'aa ta bahānh tadajëb bä paawä.

28 Ti hyb n'aa kä, nanyw hē ý mejüü bē wë tababaaj hōm, bē bahapäh bä kä bē h'yy gadajang hyb n'aa. Tii bä da, bē h'yy gadeja kän do hyb n'aa da, dooh da tak'ëp ý hyb n'aa tón wäd bä.

29 Taw'ääts hē h'yy gadajaa gó bē gadoo da, ji hýýj Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä h'yy kata däk do ji gadoo doo da. Taw'ääts hē bē weh'ëeh ta ti hedoo doo,

30 p'eets hē paawä tadajëp do hyb n'aa Kristo wë tamoo wät do hyb n'aa. Ý tamasa bē jawén buuj bē nahajaa do hyb n'aa ý bē masaa bä. Tahapëë né paawä dajëp ta hä péh, ti hadoo né hē ý tamasa.

3

Dooh ji daab yb bä ji daaj hē ji hajaa do hä ky n'aa hahýh

1 Hýý kä wakän haa, ta see ky n'aa bē ý ma erih: Taw'ääts hē bē h'yy gadeja Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä bē h'yy kata däk do hyb n'aa! Dooh ý h'yy ganapō däg bä p'aa hēnh ý erii bä pooj jé bē ý maher'ood wät doo. Baad ti bē hä, bē ý ma erih do bē tamo n'aa jesuu do hyb n'aa, ta see da bē rama met'ëëg mahānh.

2 Bē hyb n'aa matakä ajyy nesaa do moo bok doo, awaar nesaa do hedoo doo, ji hub kekyyt doo,* bē rawad'ii mahānh.

* **3:2** Ma matëg oow Paw-Ro pes'äap. Ji hub rakekyyt tawén her'ood bä, ajyy Judah buuj nadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do hä raky kah'üüm, sa masuuj noo byyh ragehök hyb n'aa Judah buuj rabahed'oo doo da. Jáam hē tii da P'op Hagä Do gadoo ji, sa hä. Dooh se hub rado bä. Daap ti rama metëëk doo. Ti hyb n'aa Paw-Ro mejüü rahyb n'aa matakëë sa mahānh. † **3:5** Tii d' né paa Isaraéw buuj rabahed'oo P'op Hagä Do karapee see karapee t'aah tabahadoo hyb n'aa. Tii d' né paa P'op Hagä Do mejüü sa hä. ‡ **3:6** Tii d' Paw-Ro d'oo paah, Mosees ky n'aa jaw'yyk do Jesus hä h'yy ka'eeh do ragawats'iik rakarën ted'oo do hyb n'aa ti noo gó.

3 Èr ti P'op Hagä Do karapee heh'äät doo. Dooh sa masuuj noo byyh kahök do hä daap yyp do rado bä ti P'op Hagä Do karapee heh'äät doo. Èër, ta Sahee h'yyb mahüüm do hyb n'aa P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk doo, Kristo Jesus hä kasab'ee doo, èr ti P'op Hagä Do karapee heh'äät doo. Èr ti ta karapee heh'äät doo, ji hä hē ji moo wät do hä, ji daaj hē ji hajaa do hä na-ääj hē daab nayyp doo.

4 Ý haja né paawä ý daab yb bä ji daaj hē ji hajaa do hä. Sa daaj hē rahajaa do hä radaab yyp rahajaa redoo bä, ý sa bahānh ý hajaa ta tii hä ý daab yb bä ý karën bä paawä.

5 Masuj ý noo byyh ragahög hōm 8 ta äh ý bahadoo bä kä.† Isaraéw buuj ýýh. Bën-Jamih panaa ýýh. Eber buuj heh'äät né ýýh. Pariséw see né ýýh, baad Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh doo.

6 Tak'ëp ý karën do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do sahōnh hē raky daheeh, ý rejää paa Jesus hä h'yy ka'eeh doo.‡ Dooh raw'yyt pé hä ýý ý raky n'aa tapaa péh, baad ý ky daheeh do hyb n'aa paa sahōnh hē Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Baad däg ýý Mosees ky n'aa jaw'yyk do matym gó.

7 Ti hadoo né hē, sahōnh hē tii, ti noo gó ý kamahān doo, dooh wäd ti hä ý hýý kä Kristo ý bahapëë däk do hyb n'aa.

8 Ti had'yyt nado, sahōnh hē né hē p'ooj ub ý daab yyp doo, dooh its hä ý hýý kä Kristo Jesus, wahë ý n'aa, ý hapëë däg kän do hyb n'aa. Sahōnh hē bahānh né hē ti Kristo ji bahapäh doo. Kristo hyb n'aa ý eréd hōm sahōnh hē pooj jé ý kamahān doo. Hesus do ji aw'oong hōm do hadoo sahōnh hē ti hä ýý, Kristo baad ý bahapäh hyb n'aa da,

9 ta hä ý h'yy kata däk hyb n'aa. Ta hä ý h'yy kata däk do hyb n'aa kä, dooh ý tyw n'aa esóts wäd bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ý ky daheeh do hyb n'aa baad ý bahado däk P'op Hagä Do matym gó. Baad ý hado

däk hÿÿ kä P'op Hagä Do matym gó, Kristo hã ÿ h'yy kae däk do hyb n'aa. P'op Hagä Do hanaa né hẽ ti baad ji hado däk do ta matym gó. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hẽ tii.

¹⁰ Baad ÿ karën Kristo ÿ bahapäh. Hahÿÿ da ti ÿ karën: ÿ karën ÿ bahapäh hã ÿÿ hẽ ta hejój taganä wät noo gó tagadoo doo. ÿ karën ÿ bahapäh hã ÿÿ hẽ Kristo ahoop doo. ÿ karën ÿ bahapäh hã ÿÿ hẽ tadajöp doo. Kristo dajöp paa er hyb n'aa, ti hyb n'aa ÿ radajëeb bã ta hyb n'aa, ÿ karën ÿ gadoo né ti na-ããj hẽ.

¹¹ Sahõnh hẽ ta ti ÿ karën ÿ bahapäh hã ÿÿ hẽ, ta jawén ÿ P'op Hagä Do gan'yyh hyb n'aa dejöp do mahang.

Ji pooj jé hawät do hã tak'öp ji hyb n'aa matakëe do ky n'aa hahÿÿh

¹² Dooh baad Kristo hadoo ÿ hado nä bã. Dooh baad had'op do ÿ hado nä bã. Ti hadoo né hẽ, tak'öp ÿ hyb n'aa tam'aah Kristo Jesus hadoo ÿ bahado däk hyb n'aa kä. Ti hyb n'aa ÿ tabasëew hõm.

¹³ Wakän haa hedoo do Kristo hã h'yy ka'eeh doo, hã ÿÿ, dooh ta ti ÿ haja nä bã. Dooh baad Kristo hadoo ÿ hado nä bã. Ti hadoo né hẽ, tsyym kas'ÿÿ do rabahed'oo doo da ÿ badoo had'yyt hẽ. Dooh ÿ hyb n'aa matakä bã jó ÿ hadäk hënh. Dooh ÿ hyb n'aa newë bã pooj jé ÿ bawät do hã, ÿ hanäng péh. Pój ÿÿ jé hawät do hã tak'öp ÿ hyb n'aa matakëe.

¹⁴ Tak'öp ÿ hyb n'aa tam'aah ta sãm ÿ gadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa. Hahÿ ta sãm ÿ gadoo hyb n'aa ÿ tawén naëej wät doo: Hÿ pong jé ÿ d' bawäd had'yyt hẽ Kristo Jesus hyb n'aa.

¹⁵ Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ èer, baad Jesus hã h'yy kae däk do hedoo doo, ÿ hyb n'aa newëe doo da, nag'aap hẽ ÿ erii wät doo da taw'ãäts hẽ er hyb n'aa newë. Ta see hadoo bë hyb n'aa newë nä bã ÿ erii wät do hã, tii bã da, P'op Hagä Do metëeh da bë hã, baad né ti ÿ erii wät doo.

¹⁶ Ti hado né paawä, taw'ãäts hẽ er ky daheeh er hã P'op Hagä Do metä wät do pénh né hẽ.

¹⁷ Taw'ãäts hẽ ÿ bawät doo da séd gó bë babok, wakän haa hedoo doo. Taw'ãäts hẽ bë hyb n'aa matakä ãã babok doo da habok

do sa hã, rababok doo da bë na-ããj hẽ bë babok hyb n'aa.

¹⁸ Baad habok do hã bë hyb n'aa matakä ÿ wén näng, hajök ti anäng b'aa kajatsök do hã Kristo dajöp do ky n'aa majiï rababok doo da habok doo, Kristo hã rah'yy ka'eeh sa noo né paawä. Hajõo nuu me bë ÿ maher'ood wät tii. H'yy kameoot doo me ÿ ab'aanh tii.

¹⁹ P'op Hagä Do gawats'iik da tii. Rawa do hã, rawëh do hã, reëek do hã, ta see rakarën do hã rah'yyb padäg had'yyt hẽ, P'op Hagä Do hã nado. Nu meby n'aa näng do hã rah'yy kasab'ee. Badäk hahÿÿ hã hanäng do hã rah'yyb padëek.

²⁰ Ta ti hedoo do rababok doo da bë aboo manäh. Hÿ pong jé babuuj ti èer. Tii b' naa, hÿ pong jé naa tabahyng, baad er gada Jesus Kristo, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, er h'yyb tym dëeb.

²¹ Ta hejój me sahõnh hẽ tabag'ããs. Ta ti tahejooj me er hub nahejoonh do tawareem da, ta hub kabaj'aa do hadoo er hub bahadoo hyb n'aa kä.

4

¹ Ti hyb n'aa, wakän haa hedoo do ÿ kamahän doo, tak'öp ÿ hyb n'aa esee doo, baad bë aboo had'yyt hẽ bë ÿ maher'ood wät doo da né hẽ. Bë h'yy keréd manä Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do hã. Najis haa, bë hyb n'aa né hẽ ÿ h'yy gadajang. Bë hyb n'aa né da ÿ kawehëe däk.

Sa hã Paw-Ro maher'oot do ky n'aa hahÿÿh

² Tak'öp ÿ betsëe ÿÿnh Ewodija häd enäh doo, ÿÿnh Sïn-Tike häd näng do daheeh, séd rah'yyb hedoo hyb n'aa Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do hã rah'yy kata däk do hyb n'aa.

³ Õm, baad si ÿ Kristo wë moo wät doo, ÿ etsëe a hã ta ti ÿÿj mamasaa, séd rah'yyb hedo padëek hyb n'aa p'aa hënh. Si ÿÿ tak'öp rahyb n'aa tam'aah paa Jesus ky n'aa hanäm do ãã her'ood hõm hyb n'aa. Aj'yy Keremen häd näng do sii, ta wób sa sii na-ããj hẽ, hawäd had'yyt do gadoo do heen n'aa hã sa häd kerii däk do sa sii ãã paa ramasa ta ti ÿÿj.

⁴ Taw'ãäts hẽ bë h'yy gadejah, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do hã bë h'yy kata däk do hyb

n'aa. P'aa hēnh bē ŷ maher'oot: Bē h'yy gadejah.

⁵ Taw'ääts hē kaja hē denaa hē bē h'yyb bē mahūūm sahōnh hē sa wē, ta tii da bē babok sahōnh hē rabahapäh hyb n'aa. Edaa däk Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matēēh doo.

⁶ Taw'ääts hē dooh bē hyb n'aa tón péh. Bē er'ood had'yyt bā P'op Hagä Do sii, bē ky n'aa ets'ēē ta hā bē karēn doo. Bē j'aa etsē na-ääj hē ta hā sahōnh hē bē hā tabanoo do hyb n'aa.

⁷ Tii bā da P'op Hagä Do hā hana do ji h'yyb n'yyim doo, sahōnh hē ji hajaa do bahānh hadoo do mo n'aa jesuu da bē h'yyb, bē h'yy kanatón hyb n'aa kã Kristo Jesus hā bē h'yy kata däk do hyb n'aa.

⁸ Tagadēēg ub, wakān haa hedoo doo, sahōnh hē baad hadoo do hā bē h'yyb padäg. Sahōnh hē ji weh'ēēh do hā, sahōnh hē P'op Hagä Do matym gó te hub hedoo do hā bē h'yyb padäg. Sahōnh hē nesaa do nanäng do hā, sahōnh hē hanām do hā bē h'yyb padäg. Sahōnh hē baad tabahadoo do hyb n'aa ky n'aa etsēēh do hā na-ääj hē bē h'yyb padäg. Baad had'op do hā, baad tabahadoo do hyb n'aa ji j'aa etsē do hā bē h'yyb padäg na-ääj hē.

⁹ Bē ŷ ma metēēk doo da, hā ŷ naa bē gado däk doo da na-ääj hē bē aboo. Hā ŷ naa bē maa napäh doo da, wē ŷ bē bahapäh doo da na-ääj hē bē aboo. Tii bā da ji h'yyb nāw P'op Hagä Do hā hana do bē hā tabawät da.

Ramasa do hyb n'aa Paw-Ro h'yy gadajang do ky n'aa hahŷh

¹⁰ Tak'ëp ŷ h'yy gadajang Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hā, hŷh kã, bāp peej tabado däk bā kã, p'aa hēnh ŷ bē hyb n'aa es'ee wät do hyb n'aa, ŷ bē masa. Pooj jé ŷ bē hyb n'aa es'ee wäd né paawä, dooh ta tyw n'aa pé ŷ bē masa hyb n'aa paah.

¹¹ Dooh ta ti ŷ erii bā wē ŷ badoh do hyb n'aa. Dooh. ŷ h'yy gadajaa kã sahōnh hē hā ŷ kametēēh do hā, baad tabadoo bā, baad tanado bā na-ääj hē.

¹² ŷ hapēē däg kã nyy d' ŷ bad'oo wē ŷ badoh bā, wē ŷ tamad'aak bā na-ääj hē. ŷ haja däk ŷ h'yy gadajang sahōnh hē wē ŷ

kametēēh do hā, ŷ wog nyy bā, ŷ asa bā na-ääj hē, sahōnh hē ji karēn do wē ŷ tanyy bā, wē ŷ badoh bā na-ääj hē.

¹³ Sahōnh hē ŷ hajaa Kristo ŷ tah'yyb hej'oonh do hyb n'aa.

¹⁴ Ti hadoo né hē, taw'ääts hē né hē ŷ bē masaa wät tabahejoonh bā hā ŷh.

¹⁵ Bēēh, Pirip panang buuj, bē hapäh né hē, papuuj nã Jesus ky n'aa hanām do bē gado däk noo gó, hēēj Masedonija häd näng do ŷ beréd hōm noo gó, jāām hē bē ti Jesus hā h'yy ka'eeh do wób mahang, ŷ masa doo, ta s'ee hēnh Jesus ky n'aa ŷ ma metēēk hyb n'aa bē mahang ŷ ma met'ēēg wät doo da.

¹⁶ Tesaronika panang bā ŷ bawät noo gó, pawóp nuu me bē mejō wät paa matym ŷ n'aa ŷ bē masa hyb n'aa wē ŷ badoh do hyb n'aa.

¹⁷ Dooh hahŷ ŷ erii bā p'aa hēnh matym ŷ n'aa bē mejūū hyb n'aa. Dooh ti hyb n'aa tado bā hahŷ ŷ erih doo. ŷ karēn baad bē P'op Hagä Do ky n'aa edēng ŷ bē masa do hyb n'aa.

¹⁸ ŷ gado däk sahōnh hē wē ŷ bē mejō wät doo. ŷ gahēēn do bahānh ti ta tii. Ta bahānh wē ŷ ti anyy däk hŷh kã wē ŷ bē mejō hōm do an'oo bā, Epaporodit tajooh doo. P'op Hagä Do h'yy gadajang bē masa do hā. P'op Hagä Do matym n'aa buu benyym do hadoo, P'op Hagä Do gadoo do hadoo tii.*

¹⁹ P'op Hagä Do ŷ h'yy kaha'eeh doo, Kristo Jesus hyb n'aa bē hā da tabanoo sahōnh hē bē wē badoh doo, bē h'yyb gó badoh do na-ääj hē. Tak'ëp hetsooh do ta wē hanäng do pénh né bē hā d' tabanoo.

²⁰ Taw'ääts hē P'op Hagä Do er h'yy kaha'eeh do hā, er Yb, er j'aa etsēē had'yyt hē. ŷh. Tii d' né hē. Taw'ääts hē.

Sa hā takedēē hōm do ky n'aa hahŷh

²¹ Taw'ääts hē bē edēē sahōnh hē Kristo Jesus hyb n'aa tsyt hē P'op Hagä Do wē kasēēw padēēk doo. Er hŷh hedoo do babā pa ŷ habong do bē m' rahyb n'aa esee.

²² Sahōnh hē tsyt hē P'op Hagä Do wē kasēēw bong do hahŷ panang bā habong do bē m' rahyb n'aa esee na-ääj hē. Roma sa wahē n'aa Sesa ramaneēēh do wē moo

* **4:18** P'ooj ub, buu benyym do Isaraéw buuj rama ejuu P'op Hagä Do raj'aa etsē hyb n'aa. Tii da takerii däk Esodo hā. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro beh'ūūm.

b'ook doo, Jesus hã h'yy ka'eeh doo, baad
bë m' rahyb n'aa esee.

²³ ÿ karën Jesus Kristo, Tak'öp Hyb N'aa
Jawyk Doo, ky enyym bë hã. Jããm hẽ kä.

Korosa Jesus hã h'yy ka'eeh do Korosa häd näng do panang bã habong do hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

Kedëng do ky n'aa hahỹh

¹ Paw-Ro ÿ ti hỹh, P'op Hagä Do karën do hyb n'aa Kristo Jesus mejũũ do see hado däk doo. Ær hỹh hadoo do Tsimoot häd näng do daheeh

² ÿ edëng bëeh, wakän haa hedoo doo, äã nemuun Kristo hã h'yy kata padëek doo, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew bong doo, ta hã h'yy kanerët doo, Korosa panang bã habong doo. ÿ karën P'op Hagä Do Ær Yb ky enyym bë hã. ÿ karën baad ub bë tah'yyb en'yy.

³ P'op Hagä Doo, Jesus Kristo Ær Wahë N'aa Yb hã äã ky n'aa etsëe bã bë hyb n'aa, äã h'yy gadeja had'yyt hë ta wë bë hyb n'aa,

⁴ Kristo Jesus hã bë h'yy kae däk äã ky n'aa napäh do hyb n'aa, sahõnh hë ta hã h'yy ka'eeh do bë kamahän äã ky n'aa napäh do hyb n'aa na-ääj hë.

⁵ Jesus hã bë wën h'yy ka'eeh, ta wób bë wën kamahän, baad hadoo do ta jawén bë gadoo bë gada do hyb n'aa. Hỹ pong jé P'op Hagä Do enyww hõm tii, bë hã tabanoo hyb n'aa. Bë ky n'aa napëe däk hỹ pong jé ji gadoo do ky n'aa, baad hadoo do ky n'aa, Jesus Kristo ky n'aa hanäm doo

⁶ bë wë takajaa noo gó. Badäk hahỹ haw'ääts hë ta ky n'aa hanäm do kah'ũũm. Jé pad'yyt hë panyyg ky dah'eeh do baad hadoo do hã tah'yyb wareem hõm tii. Tii da né hë na-ääj hë tabad'oo bë mahang, pooj jé ta ky n'aa bë maa napäh noo gó naa, ji wë P'op Hagä Do ky enyym do ky n'aa hã baad bë h'yy kadaw'uuh noo gó naa.

⁷ Epararas, äã sii Kristo wë moo wät doo, bë paa tama met'ëeg wät ta ti panyyg hanäm doo. Baad Epararas moo wät. Dooch tah'yy gajëe bã bë hyb n'aa Kristo wë tamoo wät do hã.

⁸ Äã tamaher'oot nyy da ta wób bë kamahän P'op Hagä Do Sahee an'oo bã.

Sa hyb n'aa Paw-Ro ky n'aa etsëe do ky n'aa hahỹh

⁹ Ti hyb n'aa, bë ky n'aa äã ky n'aa napäh bã, äã du doo paa P'op Hagä Do hã äã ky n'aa etsëe bë hyb n'aa. Dooch äã eréd bã bë hyb n'aa äã ky n'aa etsëe doo. Äã etsëe P'op Hagä Do hã ta Sahee hã hana do ji hapäh doo me, ta Sahee hã hana do ji h'yy ganäng doo me na-ääj hë bë tah'yy gan'yyh takarën do hã, baad bë bahapäh hyb n'aa.

¹⁰ Tii d' äã wën ky n'aa etsëe, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do ta karapee hã takarën doo da né hë bë babok hyb n'aa, sahõnh hë bë moo bok do hã tah'yy gadajang hyb n'aa, sahõnh hë baad hadoo pé bë moo bok hyb n'aa had'yyt hë, baad P'op Hagä Do bë bahapäh hyb n'aa kä bë h'yyb gó.

¹¹ Äã ky n'aa etsëe na-ääj hë, tak'öp ta kabaj'aa do hejój me bë tah'yyb hej'oonh hyb n'aa, bë h'yy gejë hõm mahänh ta hã, bë h'yyb jawyk hyb n'aa, tsebee gó sahõnh hë bë gadoo hyb n'aa,

¹² Ær Yb hỹ pong jé hawät do wë bë h'yy gadajang hyb n'aa. Ti né hë ti ta karapee sa sii bë gadoo tan'oo bã ji hã taky n'aa enooh doo, hỹ pong jé ta bag bawät bã ji gadoo do pan'aa.

¹³ Ær ted'ëep Nesaa Do Yb moo gó naa, badagyp hadoo do bag'ääs doo. Ta T'aah takamahän do Ær hã tabagää kän, P'op Hagä Do an'oo bã kä.

¹⁴ Ta T'aah hyb n'aa Ær tabedëeb kän. Ta hyb n'aa kawug hõm nesaa do Ær moo bok doo kä.

Kristo sahõnh hë sa bahänh ky n'aa hahỹh

¹⁵ Ta T'aah gó kametä däk P'op Hagä Do ji nahapäh doo. P'op Hagä Do hadoo né hë tii. Sahõnh hë kapahuuj däk do pooj jé tawäd né hë. Sahõnh hë kapahuuj däk do bahänh tanu gadäk.

¹⁶ Ti né hë tii, sahõnh hë hỹ pong jé hanäng doo, hỹ pong jé habok doo, badäk hahỹh bã hanäng doo, badäk hahỹh bã habok do na-ääj hë pahuuj wät doo. Ji hapäh doo, ji nahapäh do na-ääj hë tapehuuj bong, wë hã bag'ääs do ji nahapäh do rado bã, kabaj'aa do ji nahapäh do rado bã, mejũũ do ji nahapäh do rado bã, hyb n'aa jeryk do ji nahapäh do rado bã na-ääj

hē. Ti né hē sahōnh hē pehuuj bong doo. Ta hyb n'aa né hē sahōnh hē tapahuuj wät doo.

¹⁷ Sahōnh hē pooj jé tawäd né hē. Ta hyb n'aa né hē sahōnh hē tapahuuj wät do baad tawén hadoo.

¹⁸ Ta hã h'yy ka'eeh doo, ta hub, ta mooh, ta tsyym hedoo doo, sa nu gabóg tii. Ti né hē sahōnh hē ta hã h'yy ka'eeh do du na doo. Ti né hē jããm hē pooj jé dejëp do mahang ganä wät doo, * sahōnh hē sa bahãnh hyb n'aa jawyk tabahadoo hyb n'aa.

¹⁹ Tii d' tawén hadoo, ta da had'op ta T'aah bahadoo P'op Hagä Do karën do hyb n'aa.

²⁰ P'op Hagä Do karën na-ããj hē, ta T'aah hyb n'aa, sahōnh hē badäk hahÿÿ bã hanäng doo, badäk hahÿÿ bã habong doo, hÿ pong jé hanäng do na-ããj hē baad tabahadoo p'aa hēnh ta wë, baad ub p'aa hēnh sahōnh hē rababok hyb n'aa ta wë kä. Ta najiis rabahado padëek tan'oo bã† ta T'aah majyyw hyb n'aa, b'aa kajatsëk do hã tadajëp do hyb n'aa.

²¹ Bëë kä, dawëë bë babok paa P'op Hagä Do mahãnh Kristo hã bë h'yy kana'eeh nä noo gó. P'op Hagä Do majiï paa bëëh, bë h'yyb gó, nesaa do bë moo bok do hyb n'aa paah.

²² Ti hadoo né hē, hÿÿ kä ta najiis bë bahado däk tan'oo bã Kristo, aj'yy gó ewäd hyng do bë hyb n'aa dajëp do hyb n'aa. Ta najiis bë bahado däk tan'oo bã. Tii d' tawén d'oo, tsyt hē ta wë bë babok hyb n'aa, baad had'op bë bahadoo hyb n'aa ta matym gó, dooh bë rap'ãã ky n'aa tapaa pé hyb n'aa ta matym gó.

²³ Baad bë h'yy kae had'yyt bã tii. Baad bë gahëen bã had'yyt hē panyyg hanäm do hã bë hã P'op Hagä Do ky n'aa eno däk doo. Ti né ti ta panyyg, Jesus ky n'aa, bë maa napëë wät doo, badäk hahÿ haw'ããts rapanäg hōm doo. Ta ti panäg n'aa see hado däk ÿ ti hÿ Paw-Ro.

Kristo hã h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa Paw-Ro ahoop do ky n'aa hahÿÿh

²⁴ ÿ tsebé da hē ÿ radawäts gëet doo bã, baad tabahadoo hyb n'aa bë hã ÿ ahoop

doo. ÿ karën ÿ bahajaa Kristo hã ÿ tan'oo däk doo, ta hã h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa, ta hub, ta mooh, ta tsyym hedoo do sa hyb n'aa ÿ ahoop do pan'aa.

²⁵ Kristo hã h'yy ka'eeh do sa masa n'aa ÿ bahado däk, hã ÿ P'op Hagä Do banoo do hyb n'aa baad ub sahōnh hē ta kyyh bë hã ÿ ma metëek hyb n'aa.

²⁶ Hã ÿ tabanoo tah'yyb däng doo, nyy d' tabad'oo ji hã, ÿ ma metëek hyb n'aa. Kristo ewäd hyng do pooj jé dooh ji hapëë nä bã ta h'yyb däng doo. Dooh P'op Hagä Do h'yyb däng do kametä nä bã ti noo gó ër wahë maküü hã. Ta karapee hã hÿÿ kä takametä wät.

²⁷ P'op Hagä Do h'yyb däng ta karapee hã tametëeh tak'ëp baad hadoo do sahōnh hē Judah buuj nadoo do wë hÿÿ kä tamoo wät doo. Hahÿÿ da ta ti tak'ëp baad hadoo do ta h'yyb däng doo: Bë h'yyb gó, ta hã h'yy ka'eeh do h'yyb gó Kristo bawäd däk, Judah buuj nadoo do né paawä bëëh! Ti hyb n'aa bë né da gadoo tak'ëp baad hadoo do hÿ pong jé.

²⁸ Kristo ky n'aa ãã panäk. Sahōnh hã ãã maher'oot tak'ëp péj baad raky daheeh hyb n'aa. Tak'ëp hajaa doo me sahōnh hē sa hã ãã ma metëek. Tii d' ãã wén d'oo, Kristo hã h'yy kata däk do baad had'op rabahado padëek P'op Hagä Do matym gó ãã karën do hyb n'aa.

²⁹ Tii d' ãã karën do hyb n'aa, tak'ëp had'yyt hē ÿ hyb n'aa tam'aah, Kristo hejój me hëp ÿÿ gó baad hawät doo me.

2

¹ ÿ karën bë bahapäh nyy da tak'ëp ÿ ky n'aa etsëë, tak'ëp ÿ hyb n'aa tam'aah bë hyb n'aa, Raw-Diseej panang buuj sa hyb n'aa na-ããj hē, jé Jesus hã h'yy ka'eeh do ÿ ranahapäh do wób sa hyb n'aa na-ããj hē.

² Tii d' ÿ wén d'oo, ÿ karën rah'yy kej'oonh. ÿ karën kamahãn gó séd rah'yyb hedoo. Tii d' ÿ wén d'oo na-ããj hē, baad rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do P'op Hagä Do h'yyb däng do hã. ÿ karën baad rabahapäh ta tii. Baad ÿ karën Kristo rabahapäh, ÿ hanäng doo.

* **1:18** Jesus ganä wät do pooj jé ta wób ragenä boo né paawä, p'aa hēnh radejëp. Jããm pooj jé Kristo dejëp do mahang ganä wät doo, nadajëb wät doo. † **1:20** Ta T'aah hã h'yy ka'eeh do tii.

³ Sahõnh hẽ P'op Hagä Do hä ji hapäh doo, baad ta hä ji h'yy ganäng doo, jããm hẽ Kristo hä ji baw'yyt.

⁴ Ta ti bẽ ÿ wén maher'oot, sa kyyh baad ji ed'oo doo me bẽ rawad'ii mahãnh.

⁵ ÿ nawäd né paawä bẽ mahang, ÿ hyb n'aa newëe do bẽ mahang tabawät. ÿ tsebé baad ub bẽ babok ÿ ky n'aa napäh do hyb n'aa. Séd h'yyb hedoo mä bëeh. ÿ tsebé na-ãäj hẽ dooh né hẽ bẽ h'yy gejë hõm Kristo hä bẽ h'yy ka'eeh do hä ÿ ky n'aa napäh doo.

Ji bawät do papuuj ky n'aa hahÿÿh

⁶ Ti hyb n'aa kä, Kristo Jesus bẽ gado däk do hyb n'aa bẽ wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa, taw'ãäts hẽ bẽ awäd had'yyt hẽ ta hä h'yy kata däk do rababok doo da.

⁷ Baad né hẽ bẽ h'yy kata däk Jesus hä joom kóm baad joom tamasoo do hadoo. Taw'ãäts hẽ bẽ an'oo bẽ h'yyb gó Jesus bawät do takahũm magyys hẽ. Taw'ãäts hẽ bẽ an'oo baad bẽ h'yy kae had'yyt hẽ baad hadoo do ky n'aa hä bẽ rama met'ëeg wät doo da né hẽ. Taw'ãäts hẽ tak'ëp bẽ h'yy gadeja had'yyt hẽ P'op Hagä Do wë, bẽ hä tanoo do hyb n'aa.

⁸ Bẽ hyb n'aa matakä ta s'ee hënh bẽ rah'yyb mahũm mahãnh rama metëek doo me. Baad ji edoo né paawä rahyb n'aa newëe doo, rama metëek doo, daap hẽ ti ta tii. Ji rawedii ta tii hä. Sa wahë makũ ma mehetek doo gó rabe'h'ũm rama metëek doo. Badäk hahÿÿ hä, nyy da ji bad'oo, nyy da ji bawät do ky n'aa jaw'yyk doo gó rabe'h'ũm rama metëek doo. Dooh Kristo hanaa tado bä ta tii.

⁹ P'op Hagä Do had'op do Kristo, aj'yy tabahado däk doo.

¹⁰ Hÿÿ kä, Kristo hä bẽ h'yy kata däk do hyb n'aa, ti anyy däk bẽ h'yyb gó sahõnh hẽ P'op Hagä Do karën doo. Sahõnh hẽ kabaj'aa do ji nahapäh doo, hyb n'aa jewyk do ji nahapäh do na-ãäj hẽ sa bahãnh ti Kristo.

¹¹ Judah buuj ajyy sa masuuj noo byyh ragehök P'op Hagä Do karapee rabahado padëek do metëe n'aa. Kristo hä bẽ h'yy kata däk do hyb n'aa bẽ hä na-ãäj hẽ ti anyy däk ta metëe n'aa hadoo. Sa mo haj'aa nado tii. Kristo ado hõm nesaa do ji h'yyb säg karën doo. Ti né tametëe n'aa hadoo bẽ hä hanäng doo.

¹² Bẽ nu kemuun bong bä bẽ radakä jëng hadoo Kristo sii. Bẽ genä bong do hadoo Kristo sii p'aa hënh bẽ nu gawëej däk doo. Ta tii d' tawén hadoo P'op Hagä Do hejój hä, Kristo ganä wät hanoo do hä bẽ h'yy ka'eeh do hyb n'aa.

¹³ P'ooj ub, nesaa do bẽ moo heb'oooh do hyb n'aa, nesaa do bẽ h'yyb karën do kanado hõm do hyb n'aa na-ãäj hẽ, dejëp do hadoo bẽ h'yyb tym P'op Hagä Do hä. Tii bä kä, Kristo sii bẽ ganä wät hadoo P'op Hagä Do an'oo bä. Sahõnh hẽ nesaa do ër moo wät do tamabaan hõm ër hä kä.

¹⁴ P'op Hagä Do awug hõm ër kũüt heen n'aa kerih do hadoo doo, nesaa do wë ër taky n'aa etyy do paah. Hahÿÿ da tabawug hõm: Tado däk ër kũüt heen n'aa, tii bä tabepëem däk hadoo b'aa kajatsëk do hä. Jesus dajëp do hyb n'aa dajëp hÿÿ kä ër kũüt ër hä ky n'aa ketyy do paah.

¹⁵ P'op Hagä Do ado hõm sahõnh hẽ nesaa do kabaj'aa do ji nahapäh doo, nesaa do hyb n'aa jewyk do ji nahapäh do sa hejój. B'aa kajatsëk do hä Kristo dajëp doo me P'op Hagä Do j'aa ketsëe däk sa hä. Kristo dajëp noo gó sahõnh hẽ sa matym gó P'op Hagä Do metä wät hadoo ta majiï, sa hä taj'aa ketsëe däk do rabahapäh hyb n'aa.*

¹⁶ Ti hyb n'aa bẽ maa newë manä bẽ raky n'aa tapa bä bẽ awa do hä, bẽ eëek do hä,† rabahed'oo doo da bẽ nad'oo hyb n'aa. Bẽ maa newë manä na-ãäj hẽ bẽ raky n'aa tapa bä sét ta baab ken'yyh rataheb'ëes doo, kamarab papuuj rataheb'ëes doo, Saab rataheb'ëes do na-ãäj hẽ bẽ natabëj bä.

¹⁷ Jããm hẽ ta pooj jé hawät do metëe n'aa

* **2:15** Tii da né hẽ Roma buuj rabad'oo sa majiï hä. Sahõnh hẽ sa matym gó rametëeh sa majiï, sa hä raj'aa ketsëe däk sahõnh hẽ rabahapäh hyb n'aa. Ta ti ky n'aa gó Paw-Ro beh'ũm Nesaa Do Yb hä, Nesaa Do Yb kabaj'aa do hä, P'op Hagä Do j'aa ketsëe däk do ky n'aa. † **2:16** Tii d' Paw-Ro wén her'oot, ma matëg oow rama metëek do hyb n'aa. Sa noo ji tayy ji awa doo, ji eëek doo, baad ji P'op Hagä Do gadoo hyb n'aa. Dooh hyb n'aa pé ji tayy péh. Kristo dajëp do hyb n'aa P'op Hagä Do ji tawén gadoo, ji tayy do hyb n'aa nado. Dooh jarakë hedoo do ky n'aa tado bä hahÿÿh. Panyyg bód see hä ji tamaher'oot jarakë hedoo do ky n'aa.

ti ta ti Judah buuj rataheb'ëes doo, ratayy doo. Kristo kajaa do pooj jé heen n'aa tii. Sahõnh hẽ ta ti kaja däk Kristo hã, ti hyb n'aa dooh hyb n'aa ta ti ji karën wät péh.

¹⁸ Bẽ maa newẽ manã bẽ raky n'aa ety bã j'ooj madäk doo me rakadad'uu gen'aak do hã, ããs raweh'ëeh gen'aak do hã. S'ëe gó rameboon do hyb n'aa hyb n'aa jewyik mäh, sa nooh. Rahyb n'aa newëe do hã, sa hanaa hẽ rakasab'ee.

¹⁹ Ta ti hedoo doo, dawëe rababoo däg kãn, Kristo, ër nu gabóg mahãnh. Dooh rah'yy kata wäd bã ër nu gabóg hã. Kristo hã h'yy ka'eeh doo, ta hã h'yy kata däk doo, sa h'yyb rahej'oonh, rahũüm had'yyt hẽ rah'yy ka'eeh doo, raky dahé magyys hẽ na-ããj hẽ Kristo an'oo bã P'op Hagã Do karën doo da. Ji nu gabóg hẽnh hanaa ji jarãã sahõnh hẽ ji hã masoo doo. Tii d' Kristo bad'oo ta hã h'yy ka'eeh do hã. Ta hã h'yy ka'eeh do tabaa g'ããs, ta hã rakata däk tan'oo bã.

²⁰ Kristo hã bẽ h'yy kata däk do hyb n'aa, bẽ na-ããj hẽ bẽ dejëb bong hadoo pooj jé ji bawät do hã. Ti hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa badäk hahỹ hã habong do Kristo nahapäh do rababok doo da bẽ babok nä? Hëd n'aa bẽ gadoo raky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo?

²¹ “Bẽ ado manäh! Bẽ awa manäh! Bẽ moo dëe manäh!”, näng raky n'aa jaw'yyk doo.

²² Gawatsik do hã, hahãnh do hã ji tamejũũ do tii. Sa hanaa ta ti ji ramejũũ doo, ji hã rama metëek doo. Dooh P'op Hagã Do hanaa tado bã.

²³ Tak'ëp hajaa do ky n'aa jew'yyk do ji ed'oo ta tii. Ji daaj hẽ P'op Hagã Do ji weh'ëeh ji karën ta ti hedoo do ky n'aa jew'yyk do an'oo bã. Ji daaj hẽ ji kadaduu tan'oo bã. Ji daaj hẽ ji karehejãã tan'oo bã ta tii. Baad né paawä ta mahang ramoo bok doo, ti hyb n'aa baad ji hyb n'aa manatakã bã, baad ub ji ed'oo ji hã ramejũũ doo. Ti hadoo né hẽ nahejooj ta ti hedoo do ky n'aa jew'yyk doo. Dooh tahaja bã nesaa do ji h'yyb säg karën do hã ji h'yy keba bã tan'oo bã.

3

Taw'ãäts hẽ hỹ pong jé hanäng do hã ji h'yyb däk do ky n'aa hahỹh

¹ Kristo sii bẽ ganã wät hadoo do hyb n'aa, h'yyb tym papuuj P'op Hagã Do hã hana do bẽ gado däk do hyb n'aa y hanäng péh, taw'ãäts hẽ hỹ pong jé hanäng do hã bẽ h'yyb padäg, P'op Hagã Do hub hadäk hẽnh Kristo basooh bã.

² Taw'ãäts hẽ hỹ pong jé hanäng do hã bẽ h'yyb padäg, badäk hahỹ hã hanäng do hã nado.

³ Taw'ãäts hẽ tii da bẽ bad'oo bẽ dajëp paa hadoo do hyb n'aa. Bẽ h'yyb papuuj tenyyw däk hỹ kã Kristo sii P'op Hagã Do wẽ kã. Dooh ta wób rahapëe nä bã ta ti bẽ h'yyb papuuj.

⁴ Kristo, bẽ h'yyb papuuj han'oo däk do matëeh bã kã, sahõnh hẽ sa matym gó ta sii bẽ kametã däk tii bã. Kristo kabaj'aa doo da bẽ da kabaj'aa na-ããj hẽ ti noo gó kã.

⁵ Ti hyb n'aa, taw'ãäts hẽ bẽ gawats'iik sahõnh hẽ baad nadoo do badäk hahỹ hã ji h'yyb säg karën doo. Bẽ aã manã bẽ yym nadoo do sii, bẽ patug nadoo do sii. Bẽ moo boo manã nesaa do nu meby n'aa näng do bẽ hã hanäng doo me. Taw'ãäts hẽ bẽ gawats'iik ta wób hedoo pé nesaa do ji h'yyb säg karën doo. Bẽ hyb n'aa hũüm manã bẽ ma. Jé ta ma hã hyb n'aa h'ũüm doo, ta ma hã tah'yy ka'eeh tii, dooh P'op Hagã Do hã tah'yy kae bã.

⁶ Ta ti hedoo do hyb n'aa né hẽ P'op Hagã Do rejãã da nabuj keh'ũüm doo.

⁷ P'ooj ub, Kristo bẽ nahapäh nä bã, tii d' paa bẽ babok.

⁸ Hỹ kã, taw'ãäts hẽ bẽ eréd hõm sahõnh hẽ hahỹ hedoo doo: Ji kawajãã doo, ji h'yy ganapũũ doo, sahõnh hẽ ji da hadoo ji pan'aa takyyk doo, ta see ji ky n'aa rejãã doo, baad nadoo do ji er'oot do na-ããj hẽ. Taw'ãäts hẽ bẽ eréd hõm né hẽ tii.

⁹ Daap bẽ menã manã bẽ da hadoo do hã, bẽ eréd hõm do hyb n'aa bẽ h'yyb säg baad nadoo do ji moo wät hanoo doo.

¹⁰ Bẽ h'yyb tym papuuj bẽ tah'yyb mahũüm hỹ kã. P'op Hagã Do mo haj'aa ta ti ër h'yyb tym papuuj. P'op Hagã Do ah'ỹt ër h'yyb tym papuuj, ta da hado had'yyt hẽ tabahadoo hyb n'aa kã, baad P'op Hagã Do ër bahapäh hyb n'aa na-ããj hẽ.

¹¹ Papuuj ër P'op Hagã Do mo haj'aa do hyb n'aa, séd gó P'op Hagã Do ji tagadoo, Judah buuj ji do bã, Judah buuj nadoo do ji

do bä, masuuj noo byyh kahõk do see ji do bä, masuuj noo byyh kanehõk do see ji do bä, ta see buuj ji do bä, ma kamanetëek do ji do bä, ta see karom ji do bä, sa karom ji nado bä na-ããj hë. Sahõnh hë er h'yyb tym gó Kristo bawät. Sahõnh hë bahãnh hadoo do tii.

¹² Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do karapee, tsyt hë ta wë kasëew bong do bë bahadoo do hyb n'aa, tak'ëp bë takamahãn do hyb n'aa, taw'ãäts hë bë t'yyd mehũn bë da hadoo doo. Taw'ãäts hë bë ky enyym ta wób sa wë. Taw'ãäts hë dooh né hë bë h'yy kasabé bä. Taw'ãäts hë kaja hë denaa hë bë h'yyb bë mahũm ta wób sa wë. Taw'ãäts hë h'yyb jawyg gó bë gadoo sahõnh hë.

¹³ Taw'ãäts hë kamahãn gó bë gadoo ta wób ramoo boo né paawä bë hã bë ganen'aak doo. Taw'ãäts hë bë mabaan hõm baad nadoo do ta wób bë hã rabad'oo doo, nesaa do bë moo bok do paa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mabaan hõm doo da né hë bë hã.

¹⁴ Taw'ãäts hë bë kamahãn bë da hadoo doo, sahõnh hë mahãnh. Baad ub séd ji h'yyb hedo däk ji kamahãn do an'oo bä.

¹⁵ Bë an'oo h'yyb n'yyim doo, Kristo bë hã han'oo däk doo, bë tah'yyb mahũm sahõnh hã, P'op Hagä Do bë tatsyyd wät do hyb n'aa h'yyb nyyw gó bë babok hyb n'aa. Kristo karapee séd h'yyb hedoo do takarën bë bahadoo. Taw'ãäts hë bë h'yy gadeja P'op Hagä Do wë.

¹⁶ Bë an'oo bë h'yyb gó baad ub sahõnh hë Kristo ky n'aa bawät, bë an'oo bë tah'yyb mahũm. Taw'ãäts hë tak'ëp h'yy ganãng doo me bë ma metëek ta ky n'aa bë da hadoo do hã. Taw'ãäts hë tak'ëp h'yy ganãng doo me tak'ëp péj bë maher'ood na-ããj hë bë da hadoo doo, baad raky daheeh hyb n'aa. Taw'ãäts hë Saaw-Mo hã hanãng do kejãm do ky n'aa, ta see pé P'op Hagä Do ji ma ejãm do ky n'aa na-ããj hë bë ma ejãm. Taw'ãäts hë h'yy gadajaa gó bë ma ejãm P'op Hagä Doo.

¹⁷ Sahõnh hë bë moo bok doo, sahõnh hë bë her'oot do na-ããj hë, taw'ãäts hë Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk do ky gabuuj gó bë bad'oo. Jesus er taky masa ta Yb wë. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë bë j'aa etsë né hë P'op Hagä Doo, er Yb, bë hã tanoo do hyb n'aa.

ÿÿj hã, ajyy hã, karapee hã na-ããj hë tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹⁸ ÿÿj, taw'ãäts hë bë ky dahé had'yyt hë bë patug. Tii d' né da taw'ãäts hë bë bahed'oo bë h'yy kata däk do hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã.

¹⁹ Ajyy, taw'ãäts hë bë kamahãn had'yyt hë bë äj. Bë ejãg manä bë äj.

²⁰ Karapee, pahëew, maruus, taw'ãäts hë sahõnh hã bë ky daheeh bë yb, bë ÿÿn, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do tsebé do hyb n'aa bë ky dahé bä.

²¹ Bë sa yb, bë ejãg had'yyt manä bë taah, rah'yy geëj mahãnh bë wë. Tii d' bë adoo bä, dooh rah'yyb hedo boo baad hadoo do ramoo bok do hã.

Sa karom hã tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

²² Bëeh, sa karom, taw'ãäts hë bë ky dahé had'yyt hë bë kariw n'aa. Bë moo bok do rahegãä bë had'yyt nado bë ky daheeh, bë hã raj'aa etsë bë karën do hyb n'aa. Taw'ãäts hë bë h'yyb gó naa bë ky daheeh sa hã, j'ooj madäk doo me nado. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bë weh'ëeh do hyb n'aa, taw'ãäts hë baad bë moo bok sa wë.

²³ Taw'ãäts hë t'öp, bë h'yyb gó naa bë moo bok sahõnh hë. Taw'ãäts hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë bë moo bok ta ti bë h'yyb gó, ajyy wë had'yyt nado,

²⁴ ta hã naa bë gadoo da baad hadoo do bë moo bok do mabaj bë bahapãh do hyb n'aa. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wë né hë, Kristo wë né ti bë moo bok doo.

²⁵ Hÿÿ kã, baad nadoo do moo wät do gadoo né da nesaa do tamoo wäd wät do sãm. Tii d' tawén hadoo, dooh P'op Hagä Do asëew bä ji mahang.

4

¹ Bëeh, sa kariw n'aa hedoo doo, taw'ãäts hë baad bë bad'oo bë karom hã, baad bë an'oo na-ããj hë sa hã. Bë wad'ii manãh. Bë na-ããj né hë bë Kariw N'aa nãng hÿ pong jé kã. Bë hyb n'aa newë tii. Taw'ãäts hë bë karom hã bë bad'oo, bë kariw n'aa hÿ pong jé hawät do bë hã tabad'oo doo da.

Nyy da raky n'aa etsëe doo, nyy da rababok do ky n'aa hahÿÿh

² Bë h'yy gejë hõm manä P'op Hagä Do sii bë er'oot do hä. Bë hyb n'aa matakä had'yyt hë bë ky n'aa etsëë bä. Taw'ääts hë bë h'yy gadeja had'yyt hë P'op Hagä Do wë bë hä tanoo do hyb n'aa.

³ Taw'ääts hë äã na-ääj hë bë ky n'aa ets'ëë, P'op Hagä Do tyw n'aa gas'ëës hyb n'aa Kristo ky n'aa pooj jé ji nahapäh do äã baher'oot hyb n'aa. Ta ti ky n'aa hanäm do ý ma metëek do hyb n'aa ý rawén dawäts gëët.

⁴ Ý bë ky n'aa ets'ëë, baad ub, hä ý Jesus karën doo da né hë, ta ky n'aa ý baher'oot hyb n'aa.

⁵ Baad ub, h'yy ganäng doo me bë aboo had'yyt hë Jesus hä h'yy kana'eeh do sa wë. Ta tyw n'aa nyy bä tii da had'yyt hë ý karën bë bad'oo.*

⁶ Taw'ääts hë ky enyym doo gó had'yyt hë bë er'ood ta wób sa sii. Taw'ääts hë baad bë er'ood sa sii, rahyb n'aa newëë hyb n'aa bë her'oot doo. Tii d' bë adoo bä, bë hapäh da nyy da bë ky gadoo bë hä reaanh doo.

Sa wë Paw-Ro mejüü do sa ky n'aa hahýh

⁷ Èr hýh hadoo do Tikiko häd näng do bë da tamaher'oot sahõnh hë këh ý n'aa. Èr hýh hadoo do äã kamahän do tii. Äã sii baad Kristo wë moo wät do tii. Dooh tah'yy gajëë bä, bë hyb n'aa, Kristo wë tamoo wät doo.

⁸ Bë wë ý mejüü tabahõm, bë tamaher'oot hyb n'aa nyy da babä äã babok, bë tah'yyb en'yym hyb n'aa na-ääj hë.

⁹ Ta sii ý mejüü Onesim häd näng doo, bë panang buuj seeh. Èr hýh hadoo do äã kamahän doo, baad hadoo do hä h'yy kanerét do tii. Sahõnh hë babä ky n'aa bë da ramaher'oot.

Sa hä rahyb n'aa esee do ky n'aa hahýh

¹⁰ Aj'yy Aris-Tako häd näng doo, pa ý radawäts gëët do bë m' tahyb n'aa esee. Maah-Ko, Béh-Nabéh j'ooh na-ääj hë bë m' tahyb n'aa esee. (Bë ý maher'ood wät paa nyy d' bë bad'oo Maah-Ko kajaa bä. Ti hyb n'aa taw'ääts hë baad bë gadoo.)

¹¹ Jesus, Jus-To ta häd seeh, ti na-ääj hë bë m' tahyb n'aa esee. Jääm né ti ajyy Judah

buuj Jesus hä h'yy ka'eeh doo, si ýh P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa ma met'ëek doo. Baad ý ramasa ý rah'yyb en'yym.

¹² Epaparas, bë seeh, Kristo Jesus wë moo wät doo, bë m' tahyb n'aa esee. Tak'ëp taky n'aa hetsë bë hyb n'aa, baad had'op had'yyt hë bë babok hyb n'aa, baad ub bë bahapäh hyb n'aa na-ääj hë P'op Hagä Do karën do bë hä.

¹³ Tak'ëp Epaparas hyb n'aa tam'aah bë hyb n'aa, Raw-Diseej panang bä Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa na-ääj hë, Ijerap panang buuj Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hyb n'aa na-ääj hë. Ý hapäh tii, ý wén j'aa etsë ta hä.

¹⁴ Najis ýh, mediko, Rukas häd näng doo, aj'yy Demas häd näng do daheeh ti na-ääj hë né hë m' bë rahyb n'aa esee.

¹⁵ Bë maher'ood èr hýh hedoo do Raw-Diseej panang bä haj'eenh do sa hä ý hyb n'aa esee. Bë maher'ood na-ääj hë ýnh Nim-Pa häd näng do hä, Jesus hä h'yy ka'eeh do ta tób bä kahet'aa do sa hä na-ääj hë, ý hyb n'aa esee sa hä.

¹⁶ Hahý bë ý ma erih do bë ner'ood wät do jawén paa bä bë mahang, ý karën bë mejõ hõm Jesus hä h'yy ka'eeh do Raw-Diseej panang bä haj'eenh do sa wë, t'ii hënh takaner'oot hyb n'aa. Taw'ääts hë tii bä bë ner'oot na-ääj hë kerih do Raw-Diseej buuj hä ý ma erii wät doo.

¹⁷ Hahý da bë maher'ood këh ýh, aj'yy Akipo häd näng do hä: "Taw'ääts hë mabahajaa a hä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do anoo do mamoo wät do pan'aa." Tii d' né da bë kyyh ta hä.

¹⁸ Ý Paw-Ro, moh ýh me tagadëg ub ý berii kån hahý bë ý hyb n'aa esee do ky n'aa. Ý karën paawä ý bë ky n'aa ets'ëë ragadahew'ëës doo gó ý bagëët do hyb n'aa. P'op Hagä Do ky enyym da bë hä. Jääm hë kä.

* 4:5 Tii d' takarën ji bad'oo, ta wób ji h'yyb tatuk hyb n'aa Jesus ky n'aa ragadoo hyb n'aa.

1 Tesaronika

Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Tesaronika häd näng doo bä habong do hã pooj jé Paw-Ro ma erih do hahỹh.

¹ Ý Paw-Ro, Siras, Tsimoot daheeh, ãã edëng bëeh, Tesaronika panang bä habong doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã h'yy kata däk doo, P'op Hagä Do ër Yb hã h'yy kata däk doo. ãã karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hë ky en'yym bë hã. ãã karën baad bë rah'yyb en'yym.

Paw-Ro ratsebé Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa ky n'aa hahỹh

² P'op Hagä Do hã ãã ky n'aa etsëë bä, ãã tseebe had'yyt hë ta hã bë hyb n'aa.

³ P'op Hagä Do ër Yb hã ãã ky n'aa etsëë bä, ãã hyb n'aa es'ee had'yyt hë baad bë babok doo, Jesus hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa. ãã hyb n'aa esee tak'ëp bë moo heb'ooh bä bë da hadoo do bë masa hyb n'aa, bë kamahän do hyb n'aa sa hã. ãã hyb n'aa newëë na-ããj hë, baad nadoo do bë ahob né paawä, dooh né hë bë hyb n'aa eréd Jesus Kristo ër Wahë N'aa hã bë h'yy ka'eeh doo, p'aa hënh tabahyng bë bahapäh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do hã ãã tsebé.

⁴ ãã wakãän, P'op Hagä Do kamahän doo, ãã hapäh, bë P'op Hagä Do asëew hõm ta karapee bë bahadoo hyb n'aa.

⁵ ãã wén hapäh tii, Jesus ky n'aa hanäm do bë ãã maher'oot noo gó, ãã kyy me had'yyt nado ãã baher'oot. P'op Hagä Do Sahee hejój banoo ãã hã, ãã bahajaa hyb n'aa ãã her'oot doo. Se hub né hë Jesus ky n'aa baad ãã bahapäh ãã h'yyb gó. Bë bahapäh nyy da ãã babok bë mahang. Baad ãã babok do hã bë bahapäh te hub né hë Jesus ky n'aa ãã manaa doo.

⁶ ãã wén hapäh na-ããj hë bë P'op Hagä Do asëew hõm doo, ãã babok doo da, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bawäd wät doo da bë baboo däg kån do hyb n'aa. P'op Hagä Do

Sahee hana do ji tsebé doo me bë gado däk Jesus ky n'aa, ta wób bë rarahejã né paawä ta hyb n'aa.

⁷ Ti hyb n'aa, sahõnh hë Masedonija häd näng do hãj n'aa bä, Akaja häd näng do hãj n'aa bä habong do Jesus hã h'yy ka'eeh doo, rahapëë däk hỹh kã tak'ëp P'op Hagä Do hã ji h'yy ka'eeh bë h'yy ka'eeh do hadoo.

⁸ Bë hanaa né hë Jesus ky n'aa Masedonija, Akaja hãj n'aa bä raky n'aa napëë hõm doo. Jé pad'yyt hë raky n'aa napëë kån P'op Hagä Do hã bë h'yy ka'eeh doo. Ti hyb n'aa, dooh ãã her'ood wäd bä bë ky n'aa, sahõnh hë raky n'aa napëë däk do hyb n'aa P'op Hagä Do hã bë h'yy ka'eeh doo.

⁹ Sa daaj hë rabaher'ood kån jé pad'yyt hë bë hã ãã baher'ood wät doo, baad bë mahang ãã babok doo. Raher'ood kån na-ããj hë, bë eréd hõm kabarii hã bë h'yy ka'eeh doo, P'op Hagä Do hã, hedëp do hã, heh'äat hã bë h'yy ka'eeh hyb n'aa kã. P'op Hagä Do karën do bë moo bok hỹh kã, ta hã bë hyb n'aa jew'yyk hỹh kã, sa nooh.

¹⁰ Raher'oot na-ããj hë ta T'aah, dejëp do mahang ganä wät do P'op Hagä Do an'oo bä, bë gada tamatëeh hỹ pong jé naa. Jesus bë gada, ji tamo n'aa jesuu doo, nesaa do hã ta hã h'yy kana'eeh do P'op Hagä Do ky n'aa ety mahãnh.

2

Baad Tesaronika panang bä Paw-Ro rababok do ky n'aa hahỹh

¹ Bëeh, ãã wakãän, bë hapäh ti dooh daap hë tado bä bë mahang ãã her'oot do Jesus ky n'aa. Hajök ky dah'eeh.

² Pooj jé Pirip häd näng do panang bä ãã rarejã né paawä, ãã raky n'aa rejã né paawä, P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo, ãã tah'yyb ne'ỹm. Ti hyb n'aa bë ãã maher'oot ta ky n'aa hanäm doo, hajök bë panang buuj ãã rahyb n'aa wareem né paawä.

³ Sahõnh hë sa hã ãã ky padäg hë Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, dooh daap hë ãã menä bä. Ji es'õs do nado tii. J'ooj madäk do nado ti ãã wén her'oot P'op Hagä Do ky n'aa. ãã karën do jawén nado. Dooh bë ãã wad'ii bä.

⁴ Æã P'op Hagä Do metyy paah, ti Æã hã tah'yyb däng ta panyyg hanäm do Æã baher'oot hyb n'aa sahõnh hë sa hã. Ti hyb n'aa ta panyyg Æã baher'oot bã, dooh ta wób gen'aak do ky n'aa Æã her'ood bã. P'op Hagä Do gen'aak do ti Æã her'oot doo. Ti né hë ti Æã h'yyb metyy doo.

⁵ Dooh noo gó Æã h'yyb manep'ëeh péh. Bë hapäh né hë, dooh tii da Æã adoo bã. Dooh noo gó Æã ky ken'yym sa ma hyb n'aa, Jesus ky n'aa Æã baher'oot bã. Æã ehüb né hë Æã her'oot do P'op Hagä Do hapäh.

⁶ Dooh Æã bë j'aa etsë do jawén Æã aboo bã. Dooh Æã ta wób raj'aa etsë do jawén Æã aboo bã.

⁷ Kristo mejũũ do Æã bahadoo do hyb n'aa, Æã karën bã paawä, Æã haja né paawä bë hã Æã mejõ bã. Ti hadoo né hë, dooh tii d' Æã karën bã. Bë mahang Æã babok noo gó baad Æã ky enyym bë hã. Ji yÿn ji takamahän do hadoo,

⁸ bë Æã kamahän tak'ëp. Bë Æã panäk paa P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Baad Æã h'yyb bë Æã masa hyb n'aa. Tii da Æã wén d'oo tak'ëp Æã kamahän do hyb n'aa bëeh.

⁹ Æã wakãän, bë hapäh nä tak'ëp Æã moo bok Æã ma, Æã waa sãm hã, bë mahang Æã habok noo gó. Adëb bã, atsëm Æã moo bok Æã waa sãm hã. Tii da Æã wén d'oo, bë hã Æã ganada hyb n'aa Æã waa, Æã h'ëed, P'op Hagä Do panyyg hanäm do Æã her'ood nuuj jé bë hã.

¹⁰ Bë hapäh, P'op Hagä Do hapäh na-Æãj hë hahÿÿh: Baad ub né hë, P'op Hagä Do karën doo da Æã babok paa bë mahang, Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang. Dooh hyb n'aa Æã hã raky kes'ëem péh.

¹¹⁻¹² Bë hapäh na-Æãj hë, bã mahang Æã babok noo gó bë Æã h'yyb enäw had'yyt hë, bë Æã mejũũ tak'ëp péj sét ken'yym, ji yb ji hã tabad'oo do hadoo, P'op Hagä Do karën doo da bë babok hyb n'aa. Tii da Æã karën bë babok, bë P'op Hagä Do atsyyd wät do hyb n'aa tabag'ãäs do karapee bë bahadoo hyb n'aa, ta sii, hÿ pong jé ta bag hetsooh do gabarëeh do mahang bë babok hyb n'aa.

¹³ P'op Hagä Do ky n'aa bë hã Æã baher'oot noo gó, Æã kyyh nado ti bë hã. P'op Hagä Do kyyh bë hã, bë wén ky daheeh. Te hub né hë tii. P'op Hagä Do kyyh né hë ti

bë maa newëe doo, Æã her'oot doo. Ta kyy me né hë P'op Hagä Do bë tah'yyb h'ÿÿt, bëeh, ta hã h'yy kasadä doo. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do hã Æã tsebee had'yyt hë.

¹⁴ Æã wakãän, Jesus ky n'aa bë ky daheeh Æã wén hapäh, Judah häj n'aa bã habong do Jesus hã h'yy ka'eeh do hado däk do hyb n'aa bëeh. Jesus hyb n'aa bë wakãän bë rarahejãã, sa hã sa wakãän rarahejãã do hadoo Jesus hyb n'aa. P'op Hagä Do karapee, Kristo Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Judah häj n'aa bã habong do rahoop sa wakãän mooh, Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hadoo né hÿÿ kã bë ahoop né hë bë wakãän Jesus hã h'yy kana'eeh do sa mooh, P'op Hagä Do panyyg bë ky daheeh do hyb n'aa.

¹⁵ Nanäng Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do kyy gó né hë radaj'ëep Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Tii d' né paa sa wahë makũ rabad'oo P'op Hagä Do ky n'aa rod wób sa hã. Radej'ëep né paah. Tii d' né hë Æã hã hÿÿ kã. Æã kejën bong ran'oo bã hajõng panang bã. Dooh P'op Hagä Do gen'aak do ramoo boo bã. Sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do majĩ däg.

¹⁶ Judah buuj nadoo do hã P'op Hagä Do panyyg hanäm do Æã baher'oot bã, P'op Hagä Do bed'ëep hyb n'aa sa h'yyb tym, ta wë rababok hyb n'aa, Æã rameduuk Judah buuj Jesus hã h'yy kana'eeh do hã. Tii d' had'yyt rawén d'oo do hyb n'aa ta bahänh däg sa hã hanäng do nesaa doo. Ti hyb n'aa edaa däk ta sãm baj sa hã P'op Hagä Do banoo doo.

Tak'ëp Paw-Ro rakarën rabaheg'ãäs Tesaronika buuj ky n'aa hahÿÿh

¹⁷ Æã wakãän, banadawëd Æã bah'ũũm ran'oo bã bë mahänh, tak'ëp Æã h'yy ketón bong, ji t'aah dajëp do ji h'yy katón do hyb n'aa hadoo. Dooh né paawä bë mahang Æã aboo boo bã, bë Æã hyb n'aa esee. Tak'ëp Æã karën bë Æã baheg'ãäs.

¹⁸ Æã h'yyb gó Æã karën paawä bë Æã bahehëen. Hajõõ nuu me hëp yÿ y karën paawä y bahõm bë wë. Æã wén nahõm, Nesaa Do Yb Æã tah'yyb panas'ëeh do hyb n'aa.

¹⁹ Tak'ëp Æã wén karën bë Æã baheg'ãäs, bë hyb n'aa né hë Æã j'aa etsë, bë hyb n'aa

né hě äã tsebé. Baad P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh nä Jesus matëeh noo gó äã gahëen. Baad had'yyt hě Jesus hä bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa äã tsebé da, äã j'aa etsë da Jesus Kristo, ër wahë n'aa, p'aa hënh tabahyng noo gó ji mo haj'aa tabahëg'ääs bä.

²⁰ Te hub né hě, bë hyb n'aa né hě äã kasab'ee, bë hyb n'aa né hě äã tsebé. Ti hyb n'aa äã karën bë äã bahëg'ääs.

3

¹⁻² Ti hyb n'aa, tak'ëp äã h'yy katón bä bë hyb n'aa, äã hyb n'aa newëë Tsimoot äã mejüü bë wë. Ti nuuj jé Atën häd näng do panang bä ÿ baym Siras daheeh. Äã hÿÿj hadoo né hě ti Tsimoot. Äã moo hadoo né tii, P'op Hagä Do karën do moo wät doo. Kristo ky n'aa taher'oot. Äã mejö höm bë tah'yyb tsebé hyb n'aa, baad had'yyt hě Jesus hä bë h'yy ka'eeh hyb n'aa,

³ bë h'yy ganejë höm hyb n'aa, baad nadoo do bë ahoop do hyb n'aa. Bë hapäh né hě, Jesus Kristo hä ji h'yy kae bä, ji rarahejää. Ti né hě P'op Hagä Do h'yyb däng ji hä, baad ji h'yyb tawapëen hyb n'aa.

⁴ Bë mahang äã babok noo gó, hajöo nuu me bë äã maher'oot ji da rarejää Jesus hä ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Äã her'oot do paa ta ti bë hä, ta ti né kä.

⁵ Bë h'yy gejë höm ÿ ed'oo bë rarahejää do hyb n'aa. Nejaa wäd hëp ÿÿ ÿ gamada me bë ky n'aa. Ti hyb n'aa ÿ mejüü Tsimoot bë wë, bë tahëg'ääs Jesus hä bë h'yy kae nä bä. ÿ h'yyb eÿÿm Nesaa Do Yb, ji h'yyb tahet'uuk doo, bë tah'yyb tatug bä bë hyb n'aa eréd höm bä Jesus. ÿ h'yyb eÿÿm Satanas bë tah'yyb met'ëëg höm bä. Daap paawä tii bä äã ma met'ëëg bong Jesus ky n'aa bë hä.

⁶ Hÿÿ kä, nag'aap hě Tsimoot kaja nä bë wë hana doo. Baad bë ky n'aa tabaher'oot. Baad Jesus hä bë h'yy ka'eeh tanooh, baad ta wób bë kamahän tanooh. Bë hyb n'aa es'ee had'yyt hě m' äãh, tanooh. Tak'ëp mä bë karën bë wë äã bahëg'ääs, tanooh. Tii d' né äã karën né hě.

⁷ Ti hyb n'aa, äã wakään, tak'ëp äã rarahejää né paawä äã tsebee kån bë ky n'aa hanäm do hyb n'aa. Jesus hä bë h'yy ka'eeh nä do hyb n'aa äã wén tsebé.

⁸ Hÿÿ kä dooh äã h'yy ketón boo bä. Äã tseb'ee hÿÿ kä, baad Jesus hä bë h'yy kae had'yyt do hyb n'aa.

⁹ “Taw'ääts hě òm ee. Baad mah'yyb mahüüm sa h'yyb tym. Äã mah'yyb tym tseb'ee sa hyb n'aa”, näk äã P'op Hagä Do hä. Tak'ëp P'op Hagä Do äã j'aa etsë bë hyb n'aa.

¹⁰ Hajöo nuu me tak'ëp P'op Hagä Do hä äã betsëë, p'aa hënh bë äã bahëg'ääs tan'oo bä, bë äã ma metëëk hyb n'aa bë nahapäh nä doo, baad had'yyt hě Jesus hä bë h'yy ka'eeh hyb n'aa kä.

¹¹ P'op Hagä Do ër Yb hä, Jesus ër Wahë N'aa hä na-ääj hě äã ky n'aa etsëë, rabado höm hyb n'aa sahõnh hě äã tahewaat doo, tabahajaa hyb n'aa bë wë äã bah'üüm.

¹² Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä äã ky n'aa etsëë, sahõnh hě bë da hadoo do tak'ëp bë kamahän magyys hě hyb n'aa, tak'ëp bë äã kamahän doo da.

¹³ Äã ky n'aa etsëë bë h'yyb tym tabehejoonh hyb n'aa, ta karapee sii hě Jesus ër Wahë N'aa kajaa bä kä, ji naw'yyt hyb n'aa bë hä raky n'aa tapaa do ky n'aa P'op Hagä Do ër Yb matym gó, baad ub, tsyt hě ta wë bë babok do hyb n'aa.

4

P'op Hagä Do karën doo da ji bawäd had'yyt hě do ky n'aa hahÿÿh

¹ Hÿÿ kä äã wakään, ta see ky n'aa bë hä äã ma erih. Jesus kyy gó tak'ëp äã betsëë paa bë hä, P'op Hagä Do karën doo da bë baboo had'yyt hě, bë äã ma metëëk do paa hadoo da. Tii d' né hě bë babok äã hapäh. Hÿÿ kä, ta bahänh äã karën bë an'oo bä.

² Tii d' ÿ wén etsëë bë hä, bë hapäh do hyb n'aa Jesus ky gabuuj gó bë hä äã mejüü do paah.

³ P'op Hagä Do karën sahõnh hě baad nadoo do bë eréd höm, baad hadoo do bë gadoo, baad had'yyt hě bë babok hyb n'aa kä. Dooh P'op Hagä Do karën bä bë äã bä bë ÿÿm, bë patug nadoo do sii.

⁴ Takarën bë sahõnh hě bë h'yy keb'aah bë ÿÿm nadoo do hä, bë patug nadoo do hä. P'op Hagä Do karën baad ub, tsyt hě, ta wë bë baboo had'yyt hě, P'op Hagä Do hä, ta wób hä na-ääj hě weh'ëeh doo da.

⁵ P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do bë hado manäh. Nesaa do sa h'yyb tii. Rah'yy karën pé sii rabahe'yÿh.

⁶ Dooh ta tii da ji wad'ii ji da hadoo doo. Ta da hadoo wadii péh, ta da hadoo do yÿm sii haÿÿh péh, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do rajää da, baad äã maher'oot do paa né hë bë hä.

⁷ Èr P'op Hagä Do atsyyd wät, baad had'yyt hë èr babok hyb n'aa ta wë. Dooh èr tatsyyd bä nesaa doo gó èr babok hyb n'aa.

⁸ Ti hyb n'aa jé hahÿÿ äã ma metëek do taky nadahé bä, aj'yy kyyh had'yyt hë nado taky nadaheeh, P'op Hagä Do kyyh ti taky nadaheeh doo! P'op Hagä Doo, ta Sahee baad had'op do bë hä hanoo do ti taky nadaheeh!

⁹ Dooh hyb n'aa bë äã ma erih pé ji da hadoo do ji kamahän do ky n'aa, P'op Hagä Do ma met'ëeg wät do hyb n'aa bëeh, bë kamahän hyb n'aa bë da hadoo doo.

¹⁰ Äã hapäh, sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do Masedonija häj n'aa bä habong do bë kamahän. Ti hado né paawä, äã wakään, tak'öp äã betsëe bë hä ta bahänh bë kamahän hyb n'aa bë da hadoo doo.

¹¹ Ta äh hä had'yyt hë bë hyb n'aa newë nyy da bë bad'oo, tak'öp baad ub bë babok hyb n'aa bë da hadoo do wë, bë du nen'aa hyb n'aa bë tah. Taw'ääts hë bë ma hä bë moo bok, bë waa enäh hyb n'aa, bë h'ëed enäh hyb n'aa, bë äã ma metëek do paa da né hë äã habok noo gó bë mahang. Taw'ääts hë ta tii hä bë h'yyb padäg had'yyt hë.

¹² Tii da bë äã wén mejüü, ta äh hä had'yyt hë baad bë babok Jesus hä h'yy kana'eeh do rahegää bä kä, baad bë raweh'ëeh hyb n'aa, ta wób hä bë daab yb mahänh n'aa na-ääj hë.

Jesus matëeh do ky n'aa hahÿÿh

¹³ Äã wakään, äã karën baad bë bahapäh Jesus hä h'yy ka'eeh do dejëp do sa ky n'aa. Dooh äã karën bë h'yy ketón bä dejëp do hä, ta wób, Jesus hä h'yy kana'eeh do rah'yy katón doo da. Tak'öp rawén h'yy ketón tii, rapanyyg kanadaheeh do hyb n'aa ji ganä wät do ky n'aa. Ji dajëp jawén paa bä, dooh baad hadoo do ragahëen péh.

¹⁴ Jesus dajëp, tii bä taganä wät p'aa hënh äã hapäh. Ti hyb n'aa èr hapäh hahÿÿh: Jesus hä h'yy ka'eeh do paa dejëp doo, genä bong da p'aa hënh sa kamag paa P'op Hagä Do an'oo bä. Hÿ pong jé Jesus masäk ta sii P'op Hagä Do an'oo bä.

¹⁵ Bë äã maher'oot Jesus, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do äã tama metëek doo: Èër, babä hedëp nä do Jesus p'aa hënh tamatëeh bä, dooh da èr mamuun ta hä, ta hä h'yy ka'eeh do dejëp do sa pooj jé.

¹⁶ Ta daaj hë Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do bahyng da wawëe hë hÿ pong jé naa. Ti noo gó da ji maa napäh da ta hejój Jesus mejüü doo. Tak'öp da ta kyyh. Ti noo gó né da ji maa napäh ääs sa wahë n'aa kyyh. Ti noo gó né da torõm-bet häd näng doo, P'op Hagä Do ma, gamehÿÿh do ji maa napäh da. Tii bä kä, Kristo hä h'yy ka'eeh do dejëp do paa kä genä hõm kån sa kamag paah.

¹⁷ Tii bä nadejëp nä doo, as'ëeg kån sa sii wë puh mahang P'op Hagä Do an'oo bä, wë hä, Jesus èr wahë n'aa, èr gadoo hyb n'aa. Tii bä kä, hÿ pong jé ta sii had'yyt èr baboo kån.

¹⁸ Ti hyb n'aa bë da hadoo do hä bë h'yyb tsebee ji ganä wät do ky n'aa hä.

5

¹ Dooh hyb n'aa ny noo gó Jesus bahyng do ky n'aa äã berih péh, äã wakään.

² Baad bë bahapëe däk ta ti ky n'aa. Bë hapäh, nayyw hë da Jesus kajaa. Ji ganada bä takajaa. Hets'ëek do atsëm kajaa do ji ganada do hadoo tii.

³ Ta wób, Jesus hä h'yy kana'eeh do rah'yy kanap'eed gó raky hadoo bä: "Taw'ääts hë, h'yyb nyyw däk badäk hahÿÿ hä habong doo. Dooh èr heÿÿm péh", rabanäng bä, tii bä kä da, nayyw hë P'op Hagä Do mo haj'aa adäng sa hä tak'öp nesaa doo. Nayyw hë da tii. Yÿnh wog mahÿÿnh nyyw hë ganä däk do hadoo da. Nayyw hë da P'op Hagä Do mo haj'aa adäng sa hä tak'öp nesaa doo. Dooh da rahaja bä rakejën bä ta ti mahänh.

⁴ Jesus hä h'yy kana'eeh doo, badagyp do hadoo doo gó habok doo, Jesus kajaa do ganah'ëen do nahado bëeh. Ti hyb n'aa

dooch bë h'yy gabadoo bä Jesus kajaa do hä, hets'ëek do hä ji h'yy gabadoh do hadoo.

⁵ Ta bag hadoo doo gó habok do bëeh, P'op Hagä Do panyyg hanäm do hä bë h'yy kadaw'uuh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa dooh bë h'yy gabadoo bä Jesus kajaa bä. Atsëm habong doo, P'op Hagä Do panyyg hanäm do hä h'yy kanadew'uuh do hyb n'aa badagyp do hadoo doo gó habong do nahado ëer.

⁶ Ti hyb n'aa taw'ääts hë dooh ji h'yy kanap'eed bä Jesus kajaa do hä ta wób rabad'oo doo da. A'ÿÿh do hadoo tii. Taw'ääts hë ër hyb n'aa matakëë. Taw'ääts hë ër h'yyb ër mesoo, baad nadoo do ji h'yyb karën do jawén ër nabok hyb n'aa.

⁷ Ha'ÿÿh doo, atsëm ti rabaÿÿh. Jarakë hedoo do he'ëek doo, atsëm ti rakanahapëë bong ta mahÿÿj hyb n'aa. Atsëm buuj hadoo né tii, badagyp do hadoo doo gó habok doo.

⁸ Èer, dooh tii da ër hado bä. Adëb bä buuj hadoo ëer, baad hadoo do P'op Hagä Do karën do hapäh doo. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë ër h'yyb ër mesoo, baad nadoo do ji h'yyb karën do jawén ër nabok hyb n'aa. Taw'ääts hë baad ër kan'yyh, sa h'yy gatsapoog me, sa nu gasu me na-ääj hë warahén rakan'yyh doo da hadoo. Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé tii: Taw'ääts hë baad ër h'yy kae had'yyt hë P'op Hagä Do hä. Taw'ääts hë ta wób ër kamahän had'yyt hë. Taw'ääts hë Jesus ër ted'ëep sahõnh hë P'op Hagä Do rejää do mahänh ër gahëen had'yyt hë.*

⁹ Ta ti ÿ wén her'oot, ër P'op Hagä Do asëew hõm ër tarejäã hyb n'aa nado. Èr tasëew hõm ër tabed'ëep hyb n'aa ta wób tarejäã noo gó, ër hyb n'aa Jesus Kristo ër Wahë N'aa, dajëp do hyb n'aa.

¹⁰ Èr hyb n'aa Jesus wén dajëp, ta sii ër babok hyb n'aa. Jesus matëeh bä ër edëb nä bä, ër dejëb bä na-ääj hë, ta sii né da ër babok.

¹¹ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër ted'ëep do hyb n'aa, bë da hadoo do hä bë h'yyb tsebee. Bë da hadoo do hä bë h'yyb masaa. Tii da bë bad'oo doo da né hÿÿ kä.

¹² Äã wakään, tak'ëp äã betsëë bë hä, bë wehëë bë mahang tak'ëp moo bok doo, bë

da h'yyb hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do bë ma met'ëek doo, bë h'yyb mah'üüm doo.

¹³ Bë wehëë, bë kamahän, tak'ëp ramoo bok do hyb n'aa bë ramasa hyb n'aa. H'yyb näm doo gó bë aboo bë da hadoo do wë.

¹⁴ Äã wakään, tak'ëp äã betsëë bë hä, tak'ëp peej bë maher'ood Jesus hä h'yy ka'eeh do moo nehõnh do ramoo bok hyb n'aa sa ma sãm hä, sa waa sãm hä. Bë h'yyb tsebee jé h'yyb nahed'oo doo. Bë masaa kanahën doo nä Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Bë hyb n'aa ejäg manäh bë da hadoo do hä.

¹⁵ Bë abaa manä nesaa do bë wë moo wät do hä. Taw'ääts hë bë ky enyym bë da hadoo wë, ta wób, Jesus hä h'yy kana'eeh do sa wë na-ääj né hë.

¹⁶ Taw'ääts hë bë h'yyb tsebee had'yyt hë.

¹⁷ Taw'ääts hë bë ky n'aa ets'ëë had'yyt hë.

¹⁸ Taw'ääts hë P'op Hagä Do wë bë tsebee had'yyt hë, baad tabadoo bä bë hä, baad tanado bä bë hä na-ääj hë. Tii d' né hë P'op Hagä Do karën bë hä, Kristo Jesus karapee, Jesus ky dah'eeh do bë bahadoo do hyb n'aa.

¹⁹ Bë medug manä P'op Hagä Do Sahee.

²⁰ Bë ty n'aa gesygg manä bë ramaher'oot doo, P'op Hagä Do Sahee metëeh do rahanäng doo.

²¹ Ti hadoo né hë, bë mety sahõnh hë raher'oot doo, P'op Hagä Do Sahee hanaa né hë tado bä bë bahapäh hyb n'aa. Tii bä bë gadoo te hub hadoo doo.

²² Taw'ääts hë nadoo doo, P'op Hagä Do kyy kerih do hä baad kanejäk doo, bë gado manäh. P'op Hagä Do Sahee kyy gó nado tii bä.

²³ P'op Hagä Do hä, ta karapee tah'yyb n'yyim doo, ÿ ky n'aa etsëë tsyt hë baad had'yyt hë, takarën doo da bë babok tan'oo bä. ÿ ky n'aa etsëë, tabanoo hyb n'aa bëeh, bë h'yyb tym sii hë, baad tabahadoo hyb n'aa Jesus Kristo ër Wahë N'aa matëeh bä kä, ji naw'yyt hyb n'aa bë hä raky n'aa tapaa do ky n'aa.

²⁴ P'op Hagä Do bë tanaëenh doo, dooh tah'yy gajëë hõm bä ji hä. Tahajaa né hë ta hä ji h'yy kasadëë bä. Ti hyb n'aa ÿ hapäh baad ub, tamoo wät né hë ta hä ÿ etsëë doo.

* 5:8 Tii d' ji adoo bä, dooh da nesaa do ji moo wäd bä.

Paw-Ro rakedëe bong do ky n'aa hahÿÿh

²⁵ ãã wakããn hedoo doo, bë ky n'aa ets'ëë
P'op Hagä Do hä ããh.

²⁶ ãã karën baad bë edëë ãã kyy gó
sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh doo.

²⁷ Jesus ky gabuuj gó ÿ betsëë bë hä, bë
ner'oot hyb n'aa hahÿ ãã ma erih do sahõnh
hë Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä.

²⁸ Tagadëeg ub ãã karën, Jesus Kristo, ër
Wahë N'aa ky ennym bë hä. Jããm hë kä.

2 Tesaronika Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Tesaronika häd näng doo bä habong do hã ta jawén Paw-Ro rama erih do hahÿÿh.

1 ÿ Paw-Ro, Siras, Tsimoot daheeh, äã edëng bëeh, Tesaronika panang bä habong doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã h'yy kata däk doo, P'op Hagä Do ër Yb hã h'yy kata däk doo.

2 Äã karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ääj hë ky en'yym bë hã. Äã karën baad bë rah'yyb en'yym.

P'op Hagä Do wë Paw-Ro ratsebë do ky n'aa hahÿÿh

3 Äã wakään, hajöo nuu me P'op Hagä Do wë äã tsebë bë hyb n'aa. Baad né tii d' äã bad'oo. "Taw'ääts hë öm. Ky enyym öm sa hã", näk äã kyyh P'op Hagä Do hã. Äã tsebë ta hã, Jesus hã bë h'yy kae magyys hë do hyb n'aa, bë da hadoo do bë kamahän magyys hë do hyb n'aa na-ääj né hë.

4 Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do wób sa hã äã her'ood bä bë ky n'aa, äã j'aa etsë bëeh. Äã her'oot sa hã, h'yyb jawyg gó bë babok, dooh bë h'yy gejë hóm bä Jesus hã bë h'yy ka'eeh do hã, bë ta wób rarahejã né paawä, kanahën né paawä bë hã hajöo nuu me.

5 Baad ub da P'op Hagä Do ky n'aa etyy sahönh hë, ji bahapäh ta tii hã. Baad ub sahönh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy do hyb n'aa, bë hã P'op Hagä Do anoo da hÿ pong jé, tabag'ääs doo bä, ta sii bë baboo had'yyt hë hyb n'aa. Tabag'ääs do karapee bë bahadoo do hyb n'aa, da hë bë ahoop baad nadoo doo.

6 Baad ub P'op Hagä Do anoo da sahönh hë sa hã ta säm. Baad ub P'op Hagä Doo. Dooh tesöots hóm bä. Tarahejã da bë hã rejää doo.

7 Bë hã kä, da hë baad nadoo do hah'oop doo, baad bë babok da tan'oo bä. Ti hadoo tabanoo da äã hã na-ääj hë. Tii d' tabad'oo da Jesus, ër Wahë N'aa bahyng noo gó ta ääs

tak'ëp haj'ap do sii hë hÿ pong jé naa tëëg höö mahang.

8 Tii bä kä, P'op Hagä Do nahapäh doo, Jesus ër Wahë N'aa ky n'aa hanäm do ky nadah'eeh do P'op Hagä Do rejã kän da.

9 Sa hã ta säm tabaaj kän da. Tarejã had'yyt hë kä. Rahob had'yyt hë kä tamo haj'aa. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mahänh, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hejój mahänh, ta bag hetsooh do gabarëeh do mahänh P'op Hagä Do ah'eed h'üüm da tii.

10 Tii d' tabad'oo, p'aa hënh Jesus bahyng noo gó kä, sahönh hë ta karapee, ta hã h'yy ka'eeh doo, ta hã raweh'ëeh hyb n'aa, ta hã rakasab'ee hyb n'aa. Ti noo gó ta hã j'aa etsë do wób né da bëeh, ta ky n'aa bë hã äã her'oot do bë ky dahé däk do hyb n'aa.

11 Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do hã hajöo nuu me äã ky n'aa etsë bëeh. Äã ky n'aa etsë, bë hã tabanoo hyb n'aa baad, ta karapee rababok doo da bë babok hyb n'aa, bë tawén tsyyd bong. Äã ky n'aa etsë na-ääj hë, ta hejój me tabanoo bë hã sahönh hë baad hadoo do ta hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa bë moo bok bë karën do bë bahajaa hyb n'aa. Äã ky n'aa etsë, baad hadoo bë hyb n'aa newëe do bë bahajaa hyb n'aa.

12 Tii d' äã wén ky n'aa etsë, bë hyb n'aa Jesus ër Wahë N'aa kawehëe däk hyb n'aa, bë na-ääj hë bë kawehëe däk hyb n'aa ta hyb n'aa. P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ääj hë, ji wë raky en'yym nes'aa né paawä ji. Ti hyb n'aa tii d' tawén hadoo.

2

Ajyy h'yy kawareem do yb ky n'aa hahÿÿh

1-2 Hÿÿ kä äã wakään hedoo doo, Jesus Kristo ër Wahë N'aa p'aa hënh tabahyng do ky n'aa kä, ta wë ër mamuun do ky n'aa kä, äã karën dooh nayyw hë bë h'yyb manepëe boo bä Jesus ewäd hyng p'aa hënh ranoo bä, daap ramenä bä. P'op Hagä Do Sahee ti ta ti metëeh do sa hã ranoo bä paawä, äã maher'oot ranoo bä, sa hã äã ma erih ta ti ranoo bä paawä, bë ky dahé manäh! Daap ramenyh.

³ Bë h'yyb manepëë manä raheer'oot do hã.

Jesus matëeh do pooj jé, hajök badäk hahÿ haw'ääts hë habong do P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem da. Aj'yy, h'yy kawareem do yb, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do wë h'yy kawareem doo, kasee da pooj jé. Jesus gawats'iik da tii.

⁴ P'op Hagä Do maji yb da tii. P'op Hagä Do hã tah'yy kawareem da. Sahõnh hë rah'yy kaha'eeh do bahãnh takarën tanu gadäk. Ta daaj hë, ta hã hë tah'yy ka'eeh da. P'op Hagä Do tób n'aa yt hã da tabajëë suun. Tii bä da tabasoo, takarën da sahõnh hë tabag'ääs hyb n'aa. “ÿ né hë P'op Hagä Doo”, nãng da, daap tamenyyh bä sahõnh hã.

⁵ Dooch bë hyb n'aa es'ee boo bä, hajöõ nuu me ti ky n'aa paa ÿ baher'oot bë hã bë mahang ÿ hawäd wät noo gó?

⁶ Bë hapäh, da hë ti anãng nä ta ti aj'yy h'yy kawareem do yb hewaata doo, jããm né hë takasee hyb n'aa P'op Hagä Do h'yyb dãng bä.

⁷ Badäk hahÿÿ bä habong do rah'yy ganenä né paawä, da hë Nesaa Do Yb du do däk tah'yyb metëek sa hã, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hã rah'yy kawereem hyb n'aa. Tii d' tahado né paawä, h'yy kawareem do yb tahewaata do tamasoo nä tii, takanasee hyb n'aa nä. Ta ti tameso had'yyt hë, P'op Hagä Do bado hõm bä kä ta ti h'yy kawareem do yb tamasoo doo.

⁸ Tii bä da h'yy kawareem do yb, sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do wë h'yy kawareem doo, kas'ee kã da badäk hahÿÿ bä. Ti hadoo né hë Jesus gawats'iik da ti ta kyy me. Ta bag tak'ëp gabarëeh do mahang Jesus matëeh do hyb n'aa, Jesus bado hõm da sahõnh hë nanãng hejój.

⁹ H'yy kawareem do yb kasee bä da, Nesaa Do Yb anoo da ta hã tak'ëp ta hejój. Tapehuunh da. Meuj n'aa nãng da tamo haj'aa. Baad kahed'oo tapehuunh doo.

¹⁰ Hajõng baad nadoo doo me tawedii da tabanesaa doo hënh hah'üüm doo. Tabanesaa hënh rawén hõm, P'op Hagä Do ky n'aa hanãm do raky nadaheeh, raganen'aak do hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa hanãm do raky dahé bä paawä, P'op Hagä Do ed'ëep paawä ta wë.

¹¹ P'op Hagä Do raky nadaheeh do hyb n'aa, rah'yyb manepëë bong P'op Hagä Do an'oo bä. Ti hyb n'aa, rah'yyb manepäh do hyb n'aa, raky daheeh da h'yy kawareem do yb kyy kä.

¹² Tii d' tawén hadoo, sahõnh hë panyyg hanãm do ky nadah'eeh doo, baad nadoo doo gó rababok gen'aak doo, tabanesaa hënh P'op Hagä Do ky n'aa etyy hyb n'aa kä.

Dooch baad hadoo do hã ji h'yy gajëë hõm bä do ky n'aa hahÿÿh

¹³ Äã wakãän hedoo doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kamahãn doo, hajöõ nuu me P'op Hagä Do wë äã tsebé bë hyb n'aa. Sahõnh hë tadu dahãng do noo gó bë tasëew hõm, bë h'yyb tym tabed'ëep hyb n'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do wë äã wén tsebé. Bë h'yyb tym tabed'ëep, tsyt hë baad had'op bë babok ta Sahee an'oo bä do hyb n'aa, panyyg heh'äät ub do bë ky daheeh do hyb n'aa na-ãäj hë.

¹⁴ P'op Hagä Do bë tatsyyd bong Jesus ky n'aa hanãm do bë hã äã maher'oot doo me. Bë tatsyyd bong, Jesus Kristo ër Wahë N'aa hejój gó, ta bag gabarëeh doo gó Jesus sii bë babok hyb n'aa.

¹⁵ Ti hyb n'aa, wakãn haa, bë h'yy gejë hõm manäh. Bë eréd manä baad bë ky daheeh do sahõnh hë bë hã äã metëek doo, äã ma erih doo me, äã her'oot doo me na-ãäj hë.

¹⁶⁻¹⁷ Jesus Kristo, ër Wahë N'aa hã, P'op Hagä Do ër Yb hã na-ãäj hë äã ky n'aa etsëë bëeh, bë rah'yyb en'yyim hyb n'aa, bë rah'yyb hej'oonh hyb n'aa baad hadoo do bë moo boo had'yyt hë hyb n'aa, baad hadoo do bë her'ood had'yyt hë hyb n'aa na-ãäj hë. P'op Hagä Do ër Yb, ti né ti ër takamahãn doo. Ër wë taky enyyim do hyb n'aa, ër h'yyb enyyw däg had'yyt hë tan'oo bä, baad hadoo do ër hã taky dãng do ër gahëen tan'oo bä.

3

Paw-Ro karën sa hyb n'aa raky n'aa etsëë do ky n'aa hahÿÿh

¹ Äã wakãän, ta see ky n'aa äã erih hÿÿ kä. Bë ky n'aa ets'ëë äãh, nayyw hë jé pad'yyt hë sahõnh hë rapanyyg enä hõm hyb n'aa Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa

jé pad'yyt hě baad ta ky n'aa ragadoo hyb n'aa bē gado dāk doo da.

² Bē ky n'aa ets'ēē na-āāj hě āāh, āā Jesus bed'ēēp hyb n'aa ajyy ky nesaa do sa moo mahānh. Tii d' ŷ wén etsēē, dooh sahōnh hě Jesus hā rah'yy kae bā do hyb n'aa.

³ Dooh Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do h'yy gajēē hōm bā ji hā. Tamoo wāt né hě ji hā taky dāng doo. Bē da tah'yyb hej'oonh bē nerét hyb n'aa ta hā bē h'yy ka'eeh doo. Bē da tamo n'aa jesuu Nesaa Do Yb mahānh.

⁴ Bē āā ky daheeh Jesus an'oo bā. Āā hapāh, bē moo boo had'yyt né hě bē hā āā mejūū doo.

⁵ Jesus hā āā ky n'aa etsēē, bē tah'yyb mahūūm hyb n'aa, bē P'op Hagā Do kamahān baad ub bē bahapāh hyb n'aa, Kristo h'yy ganajēng doo da baad nadoo do tabahoop noo gó, bē h'yy ganejē hyb n'aa na-āāj hě.

Jesus hā h'yy ka'eeh do moo nehōnh do ky n'aa hahŷŷh

⁶ Āā wakāān, Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó bē āā mejūū, bē kamanekuunh hyb n'aa Jesus hā h'yy ka'eeh do moo nehōnh do sa mahang, āā ma metēēk doo da nabok doo.

⁷ Tii da āā wén mejūū, bē hapāh né hě taw'āāts hě āā babok doo da bē babok. Dooh āā moo nehōj bā bē mahang āā babok noo gó.

⁸ Dooh āā awa bā bē waa bag hēnh. Tak'ēp āā moo bok āā waa sām hā adēb bā, atsēm na-āāj né hě, bē āā daap yb mahānh.

⁹ Āā karēn bā paawā, taw'āāts hě né hě paawā bē hanaa āā gadoo. Taw'āāts hě paawā tii da, dooh tii da āā karēn āā adoo bā. Āā daaj hě āā waa sām, āā ma sām hā āā wén moo bok, āā hā bē bahapāh hyb n'aa nyy da baad ub ji bawāt.

¹⁰ Bē mahang āā babok noo gó hahŷŷ da bē āā maher'oot: "Bē an'oo manā moo nawāt pé ta tā, ta waa", nāk āāh.

¹¹ Tii da āā wén mejūū, āā ky n'aa napāh do hyb n'aa raher'oot doo. Ti abong mā ta wób moo nabok do bē mahang, sa nooh.

* **3:14** Ta ti hadoo do sii ji wén nawāt, tanu mebyng hyb n'aa. Tanu mebyy bā, ta h'yyb tawareem kán baad ub tabawāt hyb n'aa ká.

Boo kahah'ūūnh né hě tii. Sa da hadoo do rah'yyb panas'ēēh.

¹² Jesus Kristo, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó āā mejūū ta ti hedoo doo, tii da ranabok hyb n'aa. Taw'āāts hě dooh sa da hadoo do rah'yyb panasā bā. Taw'āāts hě sa waa sām hā ramoo bok.

¹³ Bēē ká, āā wakāān baad habong doo, bē h'yy gejē hōm manā baad hadoo do bē moo bok do hā.

¹⁴ Bē wakāān hedoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do see ky nadahé bā hahŷ āā ma erih doo gó āā mejūū doo, taw'āāts hě bē metāh sahōnh hě sa matym gó. Bē aboo manā ta sii, tanu mebyng hyb n'aa.*

¹⁵ Sahōnh hě sa matym gó bē metā né paawā, bē ty n'aa gesyyg manā ta hā. Dooh bē majī tado bā. Bē wakāān had'yyt hě. Taw'āāts hě bē maher'ood ji wakāān ji kamahān do ji maher'oot doo da.

Sa hā Paw-Ro kedēē hōm do ky n'aa hahŷŷh

¹⁶ P'op Hagā Do hā āā ky n'aa etsēē, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ji h'yyb nyyw hanoo do bē tah'yyb nāw had'yyt hě. Āā ky n'aa etsēē, bē mahang Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do bawād had'yyt hyb n'aa.

¹⁷ ŷ Paw-Ro, bē ŷ hyb n'aa esee. Tagadēēg ub, moh ŷŷ me né hě ŷ berii kán ŷ bahed'oo doo da. Tii d' bē bahapāh mo haja ŷŷ. Hahŷ hadoo né hě ŷ erih do mo haja ŷŷ.

¹⁸ Āā karēn Jesus Kristo, ēr Wahē N'aa, ky ennyw had'yyt hě sahōnh hě bē hā. Jāām hě ká.

1 Tsimoot Pooj jé Tsimoot hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

1-2 Ỹ Paw-Ro, Kristo Jesus mejũũ do seeh, ỹ edëng òm Tsimoot, hëp ỹ n'aa Jesus hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa tah ỹ hado däk doo. Kristo mejũũ do see ỹ wén hado däk, P'op Hagä Doo, èr h'yyb tym dëeb, Kristo Jesus, ta hã èr h'yy kasadä do ỹ ramejũũ do hyb n'aa.

Ỹ karën P'op Hagä Do èr Yb, Kristo Jesus èr Wahë N'aa na-ããj hë ky en'yym a hã. Ỹ karën òm rat'yyd mehĩn, baad òm rah'yyb n'yym.

Ma matëg oow ky n'aa hahỹh

³ Masedonija häd näng do hãj n'aa hënh ỹ bahòm noo gó tak'ëp ỹ betsëe doo da a hã Epeso häd näng do panang bã mabaym hyb n'aa, tii da p'aa hënh ỹ betsëe a hã, t'ĩ hënh mabaym hyb n'aa, mameduuk hyb n'aa ajyy ta see hadoo Jesus ky n'aa ma met'ëek doo.

⁴ Maher'ood sa hã raberéd hòm hyb n'aa panyyg heh'äat ub nadoo doo, noo kanesa doo. Maher'ood sa hã na-ããj hë, sa wahë makũ sa häd ketsén do nahänh do raberéd hòm hyb n'aa. Ky kedak do du n'aa do tii. Dooch tamasa ba P'op Hagä Do karën do hã. Jääm né hë P'op Hagä Do hã ji h'yy kae bã, takarën do ji bahapäh.

⁵ Tii da ỹ karën mamejũũ sa hã, sahõnh hë Jesus hã h'yy ka'eeh do t'ĩ hënh habong do rakamahän hyb n'aa sa da hadoo doo. Ỹ karën sa da hadoo do rakamahän, baad hado däk do hyb n'aa sa h'yyb tym, t'öp madäk doo me rah'yy ka'eeh do hyb n'aa na-ããj hë.

⁶ Dooch tii da raboo boo bã nanäng ma matëg oow, daap hadoo do rawén her'ood kãn.

⁷ Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do rakarën rabahado paawä, sa daaj hë na-ããj hë dooh rah'yyb mepëe bã rahe'oot do hã. Baad rabahapäh ji ed'oo rahe'oot doo. Ti hado né hë paawä, dooh rah'yyb mepëe bã rahe'oot do hã.

⁸ Baad ub né hë Mosees ky n'aa jaw'yyk do èr hapäh, baad ub, P'op Hagä Do karën doo da ji mahũũm bã ti ji h'yyb tym gó.

⁹ Dooch P'op Hagä Do an'oo bã ta ky n'aa jaw'yyk do takarën doo da habong do sa hyb n'aa. P'op Hagä Do anoo ta ky n'aa jaw'yyk do hahỹ sa hyb n'aa: Ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do sa hyb n'aa, ta hã h'yy kawereem do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa hyb n'aa, nesaa do moo bok do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do waneh'ëeh do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do raky n'aa rejãã do sa hyb n'aa, sa yb sa ỹn ta wób na-ããj hë dahej'ëep do sa hyb n'aa,

¹⁰ sa ỹm, sa patug nadoo do sii he'ỹh do sa hyb n'aa, ajyy ajyy sii he'ỹh do sa hyb n'aa, ta wób ramesoo rabesëem h'ũũm do hyb n'aa sa hyb n'aa, daap men'yyh do sa hyb n'aa, P'op Hagä Do häd gó daap raky kajäk do sa hyb n'aa. P'op Hagä Do banoo ta ky n'aa jaw'yyk doo, baad hadoo do ky n'aa hã baad kanejäk do hyb n'aa na-ããj hë.

¹¹ Baad hadoo do ky n'aa ỹ hanäng doo, baad tabadäng P'op Hagä Do ky n'aa hanäm do hã. Ti né hë ta T'aah ky n'aa hanäm do P'op Hagä Do anoo hã ỹ, ỹ metëek hyb n'aa ta wób sa hã. P'op Hagä Doo, baad had'op doo, èr weh'ëeh do ky n'aa né tii.

Paw-Ro P'op Hagä Do t'yyd mehĩn do ky n'aa hahỹh

¹² Ỹ tsebë Kristo Jesus èr wahë n'aa wë, ỹ tah'yyb hejooch doo. Ta hã pé baad had'yyt hë ỹ moo wät ỹ tamejũũ doo, ti hyb n'aa hã ỹ tah'yyb däng ta ky n'aa ỹ baher'ood hòm hyb n'aa.

¹³ P'ooj ub ta hã ỹ ky n'aa rejã né paawä, ta karapee ỹ no n'aa maso né paawä, ỹ rejã né paawä sa hã, Jesus Kristo ỹ tat'yyd mehĩn, dooh ta hã ỹ h'yy kae nä bã do hyb n'aa, dooh ỹ h'yy ganyy nä bã P'op Hagä Do t'aah tado bã do hyb n'aa.

¹⁴ Tak'ëp né hë èr Wahë N'aa ky enyym hã ỹ, nes'aa né paawä ỹ. Hã ỹ tabanoo baad ỹ h'yy ka'eeh hyb n'aa ta hã. Hã ỹ tabanoo na-ããj hë, baad ta wób ỹ kamahän hyb n'aa. Séd hã ji h'yy kata däg bã Kristo Jesus hã, tii d' né hë tabanoo ji hã.

¹⁵ Te hub né hë hahỹh, taw'ãäts hë ji ky daheeh: Kristo Jesus ewäd hyng èr mahang, nesaa do moo bok do tabed'ëep hyb

n'aa nesaa do mahãnh. Ta ti nesaa do moo heb'ook do sa bahãnh baad nadoo do paa ÿÿh.

¹⁶ Ti hadoo né hẽ, ÿ tat'yyd mehĩn, ÿ sa bahãnh nesaa do moo wãt do paah. ÿ tawén t'yyd mehĩn, ta wób rahegãã bã, rahapãh hyb n'aa dooh Jesus Kristo ty n'aa gesyyg bã ji. Baad ub Kristo. Hã ÿ tabad'oo do hã rabahapãh hÿÿ kã, dooh h'yy kejÿÿk pé ta hã. ÿ tat'yyd mehĩn bã, ta wób ta hã h'yy ka'eeh do na-ããj da tat'yyd mehĩn, edëb had'yyt do ta pa ragadoo hyb n'aa.

¹⁷ P'op Hagã Do né hẽ sahõnh hẽ bag'ããs doo. Ti né hẽ hawãd had'yyt doo, nadajëp doo, ji nahapãh doo. Sét ub né tii. Dooh ta see péh. Taw'ããts hẽ ji wehëë had'yyt hẽ. Taw'ããts hẽ ta hã ji j'aa etsëë had'yyt hẽ. ÿÿ. Tii d' né hẽ. Taw'ããts hẽ.

¹⁸⁻¹⁹ Tsimoot, tah ÿ hadoo doo, òm ÿ mejũ hahÿÿh, baad mamoo wãd, baad mama met'ëëg, baad awãd, baad mame-duug ta s'ee hënh ma metëëk do na-ããj hẽ. Taw'ããts hẽ Jesus hã mah'yy kae had'yyt hẽ. Baad awãd, a h'yyb tym òm taky n'aa natapaa hyb n'aa. Òm ÿ mejũ do baad tanu kejãk P'op Hagã Do kyyh hã p'ooj ub a hã ta rod n'aa raher'oot doo. Ta wób dooh raky dahé bã sa h'yyb tym sa hã metëëk doo. Ti hyb n'aa gawatsig jëng Jesus hã rah'yy ka'eeh do paah.

²⁰ Ti hedoo do mahang ti abong ajyy Imenëw Aresãn hãd enãh doo. ÿ ah'eed h'ũũm, Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang ranabok hyb n'aa. Nesaa Do Yb moo gó ÿ bahaëëj dãk. Tii d' ÿ wén d'oo sa hã, rabahapãh hyb n'aa, dooh P'op Hagã Do ji ky n'aa rejã bã.

2

P'op Hagã Do hã ji ky n'aa etsëë do ky n'aa hahÿÿh

¹ Pooj jé tak'ëp péj ÿ betsëë a hã, P'op Hagã Do hã ji ky n'aa etsëë, P'op Hagã Do sii ji ber'oot hyb n'aa sahõnh hẽ sa hyb n'aa. Taw'ããts hẽ na-ããj hẽ P'op Hagã Do ji j'aa etsë sahõnh hẽ sa hyb n'aa.

² Taw'ããts hẽ ji hãj n'aa wahë n'aa ji ky n'aa etsëë P'op Hagã Do hã. Ta wób wahë

n'aa hedoo do ji ky n'aa etsëë né tii d' ênh. Taw'ããts hẽ ji ky n'aa etsëë né tii, baad ub, h'yyb nyyw gó, P'op Hagã Do karën doo da, tsyt hẽ ta wë èr bahajaa èr babok hyb n'aa.

³ P'op Hagã Do ji h'yyb tym dëëb gen'aak ta hã ji ky n'aa etsëë doo. Baad ti ta hã.

⁴ Takarën sahõnh hẽ badãk hahÿÿ hã habong do tabed'ëëp nesaa do mahãnh. Takarën baad hadoo do ky n'aa rabahapãh hyb n'aa.

⁵ Jããm né hẽ sét hẽ P'op Hagã Doo. Jããm né hẽ sét hẽ sahõnh hẽ badãk hahÿÿ hã habong do rod n'aa P'op Hagã Do wë, P'op Hagã Do wë ji mahũũm doo. Kristo Jesus, aj'yy gó kesok do né hẽ tii.

⁶ Ta daaj hẽ ti takan'oo dãk dajëb hã, sahõnh hẽ badãk hahÿÿ hã habong do tabed'ëëp hyb n'aa. Ta daaj hẽ takan'oo dãk dajëb hã èr ted'ëëp do sãm. Ti né hẽ ta T'aah ky n'aa, tah'yyb dãng noo gó badãk hahÿÿ hã habong do sa hã P'op Hagã Do metëëh doo.

⁷ Ta ti ky n'aa ÿ baher'oot hyb n'aa ÿ P'op Hagã Do wén sëew hõm, ta ky n'aa rod, ta mejũ do ÿ bahadoo hyb n'aa, Judah buuj nadoo do sa hã ÿ ma metëëk hyb n'aa Jesus hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã. ÿ tasëew hõm panyyg baad hadoo do ÿ ma metëëk hyb n'aa sa hã. Dooh daap ÿ menã bã. Né hup ÿ né hẽ tii.

⁸ Ti hyb n'aa ÿ karën jé pad'yyt hẽ rakahet'aa bã P'op Hagã Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa, baad ub ajyy raky n'aa etsëë. P'op Hagã Do wë sa moo ragadabëëh bã p'op raky n'aa etsëë bã, taw'ããts hẽ baad ub sa h'yyb tym P'op Hagã Do matym gó. Taw'ããts hẽ ky n'aa ets'ëë doo, dooh rakawaj'ããn bã ta wób sa wë, dooh raky kedag bã ta wób sa hã.

⁹ Rakahet'aa bã P'op Hagã Do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa, ÿ karën ÿÿj dooh rakametã bã sa saroor hyb n'aa. Taw'ããts hẽ dooh rapadedãg bã nu meby n'aa nãng doo. Taw'ããts hẽ taw'ããts hadoo do rapad-edëëk. Taw'ããts hẽ dooh rakametã bã ta see mo n'aa hado dãk do sa sëen ramahet-sooh doo me. Taw'ããts hẽ dooh rakametã bã k'ããts tëg gabarëëh do s'ëëb me, perora hãd nãng doo me, saroor tak'ëp ky n'aa

* **2:9** Tii da Paw-Ro wén mejũ, ÿÿj wë ta wób raty gapanad'ëëk hyb n'aa, ta s'ee hënh sa h'yyb nawãt hyb n'aa.

gebah doo me na-ããj hẽ.*

¹⁰ Taw'ããts hẽ ȳȳj P'op Hagä Do hã raky daheeh rahanäng do ta wób ramasa. Ti né sa hetsó sa hã.

¹¹ Taw'ããts hẽ bag hẽnh, rakanasab'ee doo gó rama kametëek P'op Hagä Do ky n'aa.

¹² Dooch ȳ an'oo bã ȳȳj rama met'ëeg bã ajyy. Dooch ȳ an'oo bã ȳȳj ramejõ bã ajyy. Bag hẽnh ȳ karën ȳȳj rabab'ëeh, ramaa newëe, Jesus hã h'yy ka'eeh do rakahet'aa bã.

¹³ Tii d' ȳ wén edoo, pooj jé P'op Hagä Do pahuuj wät Adãw, ta jawén Ewa.

¹⁴ Dooch ajyy tado bã Nesaa Do Yb wadii doo. Ewa né paa ti tawadii. Ewa né paa P'op Hagä Do mejũũ do ky nadaheeh doo.

¹⁵ Ti hadoo né hẽ rahet'aah do hyb n'aa P'op Hagä Do ed'ëep da nesaa do mahãnh, Kristo hã rah'yy kae had'yyt bã, ta wób rakamahãnh had'yyt bã, rakanasabé bã, P'op Hagä Do karën doo da rabok bã.

3

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa ji asëew hõm do ky n'aa hahȳyh

¹ Te hub né hẽ hahȳyh: Jé karën pé ta h'yyb gó Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, sa hagã n'aa tabahadoo hyb n'aa, baad ub né tii.

² Ti hyb n'aa, taw'ããts hẽ baad ub tabawät Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hagã n'aa tabahadoo karën doo. Taw'ããts hẽ dooh baad nadoo do rahapäh pé ta hã. Taw'ããts hẽ sét ub ta ȳym. Taw'ããts hẽ dooh ta ȳym tawad'ii bã ȳynh see sii. Taw'ããts hẽ kaja hẽ denaa hẽ ta h'yyb tamahũũm. Taw'ããts hẽ tah'yy keb'aah nesaa do hã. Taw'ããts hẽ ta wób hã baad ta h'yyb, ta hã raweh'ëeh hyb n'aa. Taw'ããts hẽ baad tagadoo ta wób ta tób yt hã. Taw'ããts hẽ tahajaa ta wób tama metëek P'op Hagä Do panyyg hã.

³ Taw'ããts hẽ dooh jarakë hedoo do heëek do tado bã. Taw'ããts hẽ da dooh kahep'uuk do tado bã. Taw'ããts hẽ ta wób baad taky n'aa en'yym, dooh tamebaaj bã. Taw'ããts hẽ dooh dajëer tahyb n'aa hũũm bã.

⁴ Taw'ããts hẽ baad tah'yyb mahũũm ta panaa. Taw'ããts hẽ ta taah tametëek raky daheeh hyb n'aa sa yb, baad raweh'ëeh hyb n'aa sa yb.

⁵ Ta panaa baad h'yyb manahũũm doo, dooh tahaja bã Jesus hã h'yy ka'eeh do tah'yyb mahũũm bã.

⁶ Dooch taw'ããts hẽ tado bã papuuj Jesus hã h'yy kae däk do sa wahë n'aa. Papuuj Jesus hã h'yy kae däk do tado bã paawä, nepäh ta daaj hẽ, ta hã hẽ tah'yy kasabé bã. Tah'yy kasabé bã, P'op Hagä Do ky n'aa etyy da, Dijab* taky n'aa etyy do paa hadoo.

⁷ Taw'ããts hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh sa wahë n'aa pan'aa baad rabaher'oot sa ky n'aa, ta wób sa hã, Jesus hã h'yy kana'eeh do sa hã na-ããj né hẽ. Dooch hyb n'aa raky n'aa rejãã pé tii bã. Tii bã dooh Dijab haja bã sa hã.

Jesus hã h'yy ka'eeh do wahë n'aa sa masa n'aa sa ky n'aa hahȳyh

⁸ Ti hadoo Jesus hã h'yy ka'eeh do wahë n'aa masa n'aa sa hã. Taw'ããts hẽ ta wób weh'ëeh do tii. Taw'ããts hẽ ky kaneh'ȳyt doo. Taw'ããts hẽ dooh jarakë hedoo do heëek do tado bã. Taw'ããts hẽ dooh tawad'ii bã dajëer tagadoo hyb n'aa.

⁹ Taw'ããts hẽ baad rababoo had'yyt hẽ, sa h'yyb tym ky n'aa natapaa hyb n'aa sa hã. Taw'ããts hẽ sa h'yyb gó rabenyw had'yyt hẽ baad hadoo do ky n'aa P'op Hagä Do metëeh doo, er ky daheeh doo.

¹⁰ Taw'ããts hẽ pooj jé ji metyy ta ti ajyy. Tii bã, baad ramoo boo bã, baad raboo bã, ji anoo Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang ramasa hyb n'aa.

¹¹ Ti hadoo na-ããj hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa masa n'aa sa ȳym. Taw'ããts hẽ ta wób weh'ëeh do tii. Taw'ããts hẽ dooh ta wób ranu mer'ood. Taw'ããts hẽ kaja hẽ denaa hẽ sa h'yyb ramahũũm, baad rababok hyb n'aa. Taw'ããts hẽ sahõnh hẽ ramoo bok do hã baad né hẽ ramoo bok.

¹² Taw'ããts hẽ sét ub ta ȳym, Jesus hã h'yy ka'eeh do wahë n'aa masa n'aa hã. Taw'ããts hẽ baad tah'yyb mahũũm ta taah, ta tób yt haj'eenh do na-ããj hẽ.

* 3:6 Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. "Ji taky n'aa tapa had'yyt doo", tahanäng pé ti Dijab.

¹³ Baad ub Jesus hã h'yy ka'eeh do wahë n'aa masa n'aa ramoo boo bã, ta wób raweh'ëëh da, ta wób raky daheeh da sa hã. H'yyb neỹm doo me rahajaa tii bã raher'ood bã nyy da Kristo Jesus hã ji h'yy ka'eeh doo.

Ta T'aah ky n'aa P'op Hagä Do metëeh do hahỹh

¹⁴ Nyyw hë ỹ karën a wë ỹ bahôm. Ti hadoo né hë òm ỹ ma erih hahỹh,

¹⁵ ỹ tahewad bã mabahapäh hyb n'aa ỹ erih do hã, nyy da P'op Hagä Do karën ta karapee rababok. P'op Hagä Do hedëb had'yyt do karapee né tii, panyyg hanäm do ta wób hã metëeh doo, panyyg hanäm do mo n'aa jesuu doo.

¹⁶ Tak'ëp tabahetsooh né hë ta T'aah ky n'aa ër hã P'op Hagä Do metëeh doo:

“Aj'yy gó Kristo kas'ee wät.

Baad had'op do né hë Kristo P'op Hagä Do Sahee metëeh.

Ãäs rahapäh.

Ta ky n'aa raher'ood hõm badäk hahỹ häj n'aa babuuj sa hã.

Badäk hahỹ haw'ãäts hë habong do wób rah'yy kae däk ta hã.

Hỹ pong jé ta wë tabasëek P'op Hagä Do an'oo bã.”

4

Ajyy j'ooj madäk doo me wedii do sa ky n'aa hahỹh

¹ Baad ub P'op Hagä Do Sahee metëeh hahỹh: Hỹ jawén ta wób raberéd hõm da ër ky daheeh do Jesus ky n'aa. Raky daheeh da noo kanesa do sahee, Nesaa Do Yb karapee metëek doo.

² Ajyy j'ooj madäk doo me wedii do né hë metëek ta tii. Nes'aa däg sa h'yyb rawén hyb n'aa nap'eed wät taw'ãäts hë hadoo do hã.

³ Ramejũ ji kanatëe. Ramejũ ji nawa ji nawëh ta nawë wób. Doo h taw'ãäts hë tado bã ta ti rametëek doo. P'op Hagä Do pahuuj wät ta ti ji waa, ji tä, baad hadoo do ky n'aa hapäh do ky dah'eeh do ratsebë doo me ragadoo hyb n'aa.

⁴ Baad né hë sahõnh hë P'op Hagä Do pahuunh doo. Ti hyb n'aa dooh ji jesyk péh. Taw'ãäts hë sahõnh hë ër gadoo P'op Hagä

Do hã ër h'yyb tsebë doo me ji waa, ji tä hyb n'aa.

⁵ Sahõnh hë baad däg ta ti ji waa, ji tä, P'op Hagä Do tii da taky hadoo do hyb n'aa, ji waa ji tä ji ky n'aa etsëe do hyb n'aa na-ãäj hë ta hã.

Nyy da Kristo Jesus karom baad hadoo do ji bahadoo do ky n'aa hahỹh

⁶ Ta ti ỹ mejũ doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã mama met'ëeg bã, Kristo Jesus karom baad hadoo do hado däk da òm. A h'yyb hejój n'aa Jesus ky n'aa ër ky daheeh doo. A h'yyb hejój n'aa baad hadoo do ky n'aa maky daheeh doo.

⁷ Mah'yyb ehód manä P'op Hagä Do nahapäh do sa panyyg hã, h'yy gatemah do sa panyyg hã. Mah'yyb ehód had'yyt hë P'op Hagä Do karën do hã, baad takah'ũum hyb n'aa a h'yyb tym gó P'op Hagä Do karën doo.

⁸ Taw'ãäts hë ji hub ji metëek ji karajan hyb n'aa. Taw'ãäts hë ta bahãnh ji ma kametëek P'op Hagä Do karën do hã. Baad ub ti ji hã wawëe hë ji bawät nä bã, hỹ pong jé ji awäd bã na-ãäj hë.

⁹ Te hub né hë ta tii. Taw'ãäts hë sahõnh hë ky daheeh.

¹⁰ Baad ub P'op Hagä Do karën do ër ma kametëek do hyb n'aa tak'ëp ër moo bok, tak'ëp ër ma metëek, baad ër baher'oot ta ky n'aa. Doo h ër h'yy gejë bã ta hã. P'op Hagä Do hedëb had'yyt do hã ër h'yy kasadä. Sahõnh hë sa h'yyb tym dëeb tii. Jesus hã h'yy ka'eeh do ti ted'ëep.

¹¹ Mama met'ëeg, mamejõ na-ãäj hë sa hã sahõnh hë òm ỹ ma erih doo.

¹² Man'oo òm raty n'aa gesyyg manä pahëew nä mabahadoo do hyb n'aa. Baad awäd, baad hadoo do maher'ood, baad ub ta wób makamahãn, baad ub Jesus hã mah'yy kae, baad menytyw a h'yyb tym, a hã Jesus hã h'yy ka'eeh do rabahapäh hyb n'aa nyy da ji bad'oo, nyy da ji bawät.

¹³ Ỹ kanajaa nä bã, ỹ karën maner'ood had'yyt hë P'op Hagä Do kyy kerih do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã. Maher'ood sa hã ta ky n'aa. Mama met'ëeg sa hã.

¹⁴ Baad mahyb n'aa matakä P'op Hagä Do Sahee anoo do a hã mamoo wät hyb n'aa. A hã tabanoo tii, P'op Hagä Do ky n'aa rod a hã raher'oot noo gó a hã tah'yyb däng

do mamoo wät do pan'aa, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa a nuu gó sa moo radatoonh* noo gó.

¹⁵ Baad mamoo wäd ta ti òm ÿ mejüü doo. Ta hä had'yyt hë h'yyb däg. Tii bä da, Jesus karën do hä a h'yyb kahüüm magyys hë tii b' sahõnh hë rabahapäh.

¹⁶ Baad kanä a daaj hë. Baad manä ti mametëek doo, baad had'yyt hë mametëek hyb n'aa. Tii d' had'yyt hë madoo bä, P'op Hagä Do ed'ëep da òm. Mametëek do ky dah'eeh do na-ääj hë ted'ëep da nesaa do mahãnh.

5

¹ Manabuuj gedo manä ajyy wehëh he-doo doo. Kaja hë denaa hë mamaher'ood sa hä. A yb hadoo man'oo bä sa hä. Ajyy wanehëh nä doo, hanäm gó er'ood sa hä. A hÿÿj ky n'aa hadoo man'oo bä.

² ÿÿj wehëh hedo padëek doo, baad er'ood sa hä, a ÿÿn hä maber'oot doo da. ÿÿj wanehëh nä doo, baad er'ood sa hä. A ãnh ky n'aa hadoo man'oo bä. Baad had'op doo da mabad'oo sa hä.

Patug tema bong do sa ky n'aa hahÿÿh

³ Mamasaa ÿÿj patug tema bok do sa mab hë haj'eenh doo, wakãän temah doo.

⁴ ÿÿnh patug tamah do ta taah nyy bä, ta tataah nyy bä, taw'ääts hë ti né hë mas'aa ta hä. Taw'ääts hë ti né hë mas'aa sa wakãän, tii da P'op Hagä Do karën do hyb n'aa ji hä. Taw'ääts hë sa yb, sa ÿÿn, sa oow, sa hoonh ramasa. Raned'ëed is noo gó ramasa do paa ramebaanh do tii. P'op Hagä Do gen'aak tii d' ji adoo bä.

⁵ ÿÿnh patug tamah do wakãän tamah doo, kamasana doo, P'op Hagä Do hä tadaab yyp. P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëe adëb bä, atsëm na-ääj hë tamasa hyb n'aa ta hä.

⁶ ÿÿnh patug tamah do ajyy hä had'yyt h'yyb däk doo, edëb né paawä, dajëp do hadoo ta h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó.

⁷ Mamaher'ood patug temah doo, raky daheeh hyb n'aa ÿ mejüü doo, ta wób raky n'aa natapaa hyb n'aa sa hä.

⁸ Jé wakãän näng péh, tamanasa do ta wakãän, ta yb, ta ÿÿn nahag'ääs doo, teréd hõm Jesus ky n'aa ër h'yy kaha'eeh doo. Jesus hä h'yy kana'eeh do bahãnh däg sa h'yyb nesaa do hä.

⁹ Ji erih ÿÿnh patug tamah do häd ji masa do pan'aa sa häd kerih do heen n'aa hä, 60 ta baab bahãnh tabahado däk bä, ta patug makü wanadii do paah,

¹⁰ taky n'aa etsä bä baad hadoo do tamoo wät do hä, baad ub ta taah tawä bä, baad ta wób tagado bä ta tób bä, Jesus hä h'yy ka'eeh do tamasa bä, tat'yyd mehÿin bä kas'uut doo, baad hadoo doo me ta wób tamasa bä. Tii d' tado bä ji erih ta häd ji masa do pan'aa heen n'aa hä.

¹¹ Taw'ääts hë dooh ji erii bä patug tema bong do wanehëh nä do sa häd ji masa do pan'aa heen n'aa hä. Aj'yy hä rah'yy kejäg bä sa häd ji erii däk do jawén paa bä paawä, reréd hõm da Kristo ma had'yyt ramoo bok do paah, raketëe hyb n'aa p'aa hënh.

¹² Ti tahado bä sa daaj hë raky n'aa katakyyk baad nadoo doo me, pooj jé Kristo hä raky kajäk do raky keh'ÿÿt do hyb n'aa.

¹³ Moo nehõj padäg da patug temah do wób rawanehëh nä bä ji masaa bä. Boo kahah'üünh da ta wób sa tób hënh. Ta wób da ranu mer'oot, ta wób da raheer'oot. Ta wób kyy hä da ranu toonh. Raheer'oot da ji naher'oot doo.

¹⁴ Ti hyb n'aa hä ÿÿ pé taw'ääts hë patug tema bong doo, wanehëh nä doo, p'aa hënh raketëe. Na metaah. Taw'ääts hë baad rabahag'ääs sa tób yt haj'eenh doo. Taw'ääts baad had'yyt hë rababok, dooh ër majÿi ky n'aa rejää pé do hyb n'aa ëer.

¹⁵ Ta ti ÿ wén her'oot, ÿÿj patug tema bong do wób raberéd hõm do hyb n'aa Jesus hä rah'yy ka'eeh do paah. Nesaa Do Yb raky dahé däk.

¹⁶ ÿÿnh Jesus hä h'yy ka'eeh doo, patug tamah do tanyy bä ta wakãän mahang, taw'ääts hë ti tahag'ääs, tamasa. Dooh taw'ääts hë tado bä tadaab yb bä Jesus hä h'yy ka'eeh do wób sa wë. Jesus hä h'yy ka'eeh do wób ramasa ÿÿj patug tema bong doo, wakãän temah doo. Ta wakãän nyy bä, ti né hë hag'ääs.

* 4:14 Tsimoot P'op Hagä Do asëew hõm do heen n'aa tii.

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa ky n'aa hahÿÿh

17-18 Hahÿÿ da P'op Hagä Do baher'oot ta kyy kerih doo gó: “Taw'ãäts hë ji anoo tiriig uuh tabawa booj yb hã, tiriig tahes'ooj hõm do ta moo me. Dooh ji noo maw'yyd däg bã tanawa hyb n'aa”,* nãng mã P'op Hagä Do kyyh. “Taw'ãäts hë moo bok do sa hã ramoo bok do sãm ji banoo”,† nãng mã na-ãäj hë ta kyy kerih do hã. Ti hyb n'aa na-ãäj ji weh'ëeh, baad ji banoo Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa baad moo bok do sãm, jé tak'ëp Jesus ky n'aa her'oot doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do ma met'ëek doo.

19 Mamaa newë manä Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa see raky n'aa tapa bã. Pawóp hë, tamawoob hë tado bã ti ky n'aa tapaa doo, ti mahyb n'aa matakä sa kyyh.

20 Nesaa do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa see moo wäd bã, ji nabuuj gedoo sahõnh hë sa matym gó, ta wób rajeÿÿm hyb n'aa, nesaa do ramoo nabok hyb n'aa.

21 P'op Hagä Doo, Kristo Jesus, ãäs P'op Hagä Do pa hab'ëeh do na-ãäj sa matym gó õm ÿ mejüü baad maky daheeh hyb n'aa sahõnh hë a hã ÿ mejüü doo. Taw'ãäts hë baad ub a h'yyb sahõnh hë sa hã. Séd demuun maher'ood, séd demuun magado sahõnh hë a najiis rado bã, a najiis ranado bã na-ãäj hë.

22 Mahyb n'aa jóh manä a moo mada-toonh do ta see nuu gó, Jesus hã h'yy ka'eeh do wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Mahyb n'aa jóh bã, nepäh õm ta h'yyb hata hado däk nesaa do tamoo wät do paa hã. Taw'ãäts hë baad makan'yyh, baad had'yyt hë mabawät hyb n'aa.

23 Meëg had'yyt manä naëng. A nahëe hyb n'aa taw'ãäts hë mahäd eëek na-ãäj uwa bëeh hejoonh doo, mah'yy gamahÿÿnh do hyb n'aa, mah'yy gamahÿÿnh do badoo wät hyb n'aa.

24 Wyt ta maab hë nesaa do ta wób moo bok doo. Ji metyy do pooj jé, baad raboo bã ji bahapäh hyb n'aa, wyt ta maab hë nesaa do ramoo bok doo. Kejën nä nesaa do ta wób moo bok doo. Ta jawén kä ji bahapäh.

25 Ti hadoo né hë baad hadoo do hã. Wyt ta maab hë baad hadoo do ta wób ramoo bok doo. Ta wób baad hadoo do sa mo haj'aa, ta jawén ji bahapäh.‡

6

Karom kanep'aak do Jesus hã h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

1 Taw'ãäts hë sa karom kanep'aak do baad sa kariw n'aa rawehëe had'yyt hë, P'op Hagä Do ta wób raky n'aa narejãã hyb n'aa, ër metëek do raky n'aa narejãã hyb n'aa na-ãäj hë.

2 Dooh taw'ãäts hë tado bã sa kariw n'aa raty n'aa gesyng bã séd demuun Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Taw'ãäts hë ta bahãnh ramoo bok sa kariw n'aa wë, sa wakãän rabahadoo do hyb n'aa, Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, sa hã rakamahãn do hyb n'aa na-ãäj né hë.

Mama met'ëeg ta ti a hã ÿ metëek doo. Mamaher'ood sahõnh hë sa hã raky daheeh hyb n'aa.

Taw'ãäts hë ji h'yy gadajang ji wë hanäng do hã ky n'aa hahÿÿh

3 Jé te hub nadoo do ma metëek péh, Jesus Kristo ër Wahë N'aa ky n'aa ky nadaheeh péh, P'op Hagä Do ky n'aa ër mahetëk do ky nadaheeh péh,

4 ta daaj hë ta hã hë tah'yy kasab'ee tii. Dooh tahapäh pé ta tii. Tak'ëp ta ti hedoo do ragen'aak kyy p'ãã raky kedag bã. Nahëe hado däk ta ti sa hã. Ta ti han'aa hyb n'aa jewës doo, kep'uuk doo, ky n'aa rejãã doo, daap tah'yy ganäng do ta wób hã.

5 Ta ti hedoo do raky kedag had'yyt hë. H'yy gatema bok. Ta see hado däk sa h'yyb. Dooh sa h'yyb tym gó baad hadoo do awäd wäd bã. P'op Hagä Do hã rawén h'yyb däk, dajëer hyb n'aa red'oo.

6 P'op Hagä Do karën doo da ji aboo bã, tak'ëp baad hadoo do tanoo né ji hã, ji h'yy gadajaa bã ji wë hanäng do hã, dooh ji hyb n'aa hüüm bã ti bahãnh.

7 Dooh ji manaa pé ji henäng noo gó. Dooh né hë ji mahüüm pé ji dajëp noo gó.

8 Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë baad ji tsebé ji waa nyy bã, ji saroor enä bã.

* 5:17-18 Dew-Teronom 25.4 † 5:17-18 Rukas 10.7 ‡ 5:25 Nayyw hë ji nahapäh do hyb n'aa ta see pé noo gó ta wób sa h'yyb, dooh Paw-Ro karën bã Tsimoot hyb n'aa jóh bã Jesus hã h'yy ka'eeh do wahë n'aa pan'aa tabasëm bã.

⁹ Ta wób, tak'ëp ma näng do karën do raky daheeh da Nesaa Do Yb sa hã h'yyb tatuk doo. Kadëë bëeh hadoo da sa h'yyb tym h'yy gatamah doo gó rakarën do hã. Rah'yy karën do nes'aa d' sa hã, kasuud bong da, dooh d' rahyb n'aa jawyg wäd bä sa hã, sa daaj hë rakawatsik da.

¹⁰ Dajëër ji kamahän doo, hajöng nesaa do du n'aa do tii. Ta wób, dajëër rakamahän do hyb n'aa, reréd hõm Jesus hã rah'yy ka'eeh doo, sa daaj hë rabahoop rakarehejäã doo, tak'ëp dajëër rakarën do hyb n'aa.

Taw'ääts hë P'op Hagä Do karën do hã ji h'yyb däk do ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Õm Tsimoot, P'op Hagä Do sii hawät doo, tii d' madoo manäh. Baad hadoo do hã h'yyb däg. P'op Hagä Do karën do hã mah'yyb däg. P'op Hagä Do hã h'yy kae had'yyt hë. Ta wób makamahän had'yyt hë. H'yy gajëë hõm manä P'op Hagä Do karën doo da mabawät do hã. Kaja hë denaa hë had'yyt hë er'ood ta wób sa hã.

¹² Jé tsyym kas'ÿÿ doo, tak'ëp né hë rawajaah raj'aa ketsë do sãm ragadoo hyb n'aa. Ti hadoo ÿ karën tak'ëp mah'yyb däg Kristo karapee heh'äät do mabahadoo hyb n'aa, edëb had'yyt do magadoo hyb n'aa, hÿ pong jé Jesus sii had'yyt hë mabawät hyb n'aa kä. Ta ti hyb n'aa õm P'op Hagä Do bats'yyt paa hajök do ramaa newëë bä, baad ub mabaheer'oot noo gó Jesus hã mah'yy ka'eeh doo.

¹³ P'op Hagä Doo, sahõnh hë badäk hahÿÿ hã hanäng do tabed'ëëp. Kristo Jesus ky kaneh'ÿÿt baad hadoo do hã Pon-Sijo Pí-rato sii taber'oot noo gó. Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Doo, Kristo Jesus daheeh sa matym gó õm ÿ mejüü hahÿÿh:

¹⁴ Baad mamoo wäd õm ÿ mejüü do hã, õm raky n'aa natapaa hyb n'aa mamoo wät do hã Jesus Kristo ër Wahë N'aa matëeh bä kä.

¹⁵ Jesus Kristo matëeh da P'op Hagä Do an'oo bä, tah'yyb däng noo gó. Ti né hë P'op Hagä Doo, sahõnh hë weh'ëeh doo. Jããm né hë ti sahõnh hë bag'ääs doo. Sahõnh hë badäk hahÿÿ wahë n'aa sa wahë n'aa. Hyb n'aa jowyk do sa wahë n'aa.

¹⁶ Sét né hë ti nadajëp doo. Ta bag tak'ëp gabarëeh do mahang tabawät. Ti hyb n'aa dooh ji haja bä p'eets hë ta hã ji kaja bä. Dooh hapäh péh, tabad'op hë da ji ty gepëeh. Taw'ääts hë sahõnh hë raweh'ëeh tii. Taw'ääts hë né hë tak'ëp tahaj'ap doo me tabagãã had'yyt hë. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

¹⁷ Mamejõ badäk hahÿÿ bä tak'ëp wekãp do sa hã, rah'yy kanasab'ee hyb n'aa. Maher'ood sa hã rah'yy kanasadä hyb n'aa sa ma hã. Nayyw hë tagawatsik tii. Ti hyb n'aa dooh ta hã ji h'yy kasadëë bä. Taw'ääts hë P'op Hagä Do hã rah'yy kasadä. Ti né hë tak'ëp hanoo do ji hã sahõnh hë ji karën do ji h'yyb tsebë n'aa.

¹⁸ Mamejõ wekãp do sa hã, baad hadoo doo, masa doo, sa wë hanäng doo me ramoo bong hyb n'aa. Taw'ääts hë hajöng do sa mo haj'aa taw'ääts hë hadoo doo. Taw'ääts hë wë bedoh do ramasa.

¹⁹ Tii d' radoo bä da, ti anäng da ta sãm heh'äät do nahänh do ragadoo do pan'aa hÿ pong jé P'op Hagä Do wë. Edëb had'yyt do ragadoo tii bä.

²⁰ Tsimoot, baad manä a hã P'op Hagä Do anoo doo. Baad kanä P'op Hagä Do pannyg nadoo do daap kaheer'oot do mahänh. Maky gado manä karën do a hã ky kedak doo, "h'yy ganäng do ky n'aa" daap ramaneëeh do hã.

²¹ Ta wób raky dahé däk ta ti ky n'aa, ti raberéd hõm Jesus hã rah'yy ka'eeh do paah.

ÿ karën P'op Hagä Do ky enyym bë hã. Jããm hë kä.

2 Tsimoot Ta jawén Tsimoot hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

¹ Paw-Ro ỹ ti hỹh, P'op Hagä Do karën do hyb n'aa Kristo Jesus mejũũ do see ỹ bahado däk doo. Ỹ tamejũũ ỹ baher'oot hyb n'aa ta wób sa hã, Kristo Jesus hã ji h'yy kae bã, hỹ pong jé ta pa had'yyt hẽ ji bawät da. Ti né hẽ ti ji hã taky n'aa enooh doo.

² Õm ỹ edëng Tsimoot, tah ỹ hadoo doo, ỹ kamahã doo.

Ỹ karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo ër Wahë N'aa na-ããj hẽ ky en'yyim a hã. Ỹ karën õm rat'yyd mehĩn, baad õm rah'yyb n'yyim.

Taw'ããts hẽ h'yy ganajëng doo me ji gadoo ji ahoop do ky n'aa hahỹh

³ P'op Hagä Do wë ỹ h'yy gadajang a hyb n'aa. P'op Hagä Do wë ỹ moo wät hëp ỹ hanãm doo me, wahëh ỹ makũ rabahed'oo do paa da. Ỹ hyb n'aa es'ee had'yyt hẽ õm ỹ ky n'aa etsëe bã, adëb bã ỹ ky n'aa etsëe bã, atsëm ỹ ky n'aa etsëe bã.

⁴ Tak'ëp ỹ karën õm ỹ bahegãã paawä, tak'ëp ỹ tsebë hyb n'aa paawä. Hyb n'aa manabaan hã ỹ mabaoot do ër ketyn hõm bã.

⁵ Baad ỹ hyb n'aa esee nyy da t'öp madäk doo me mah'yy ka'eeh Jesus hã. Ỹ hapäh, a hoonh Roots häd näng do hadoo, a ỹ Ew-Nis häd näng do hadoo né hẽ mah'yy kae däk.

⁶ Ti hyb n'aa, taw'ããts hẽ p'aa hënh mah'yy kadaw'uuh, baad mamoo wät hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee anoo do paa a hã, a nuu gó moh ỹ ỹ dasooh noo gó.

⁷ Ta ti ỹ wén näng, P'op Hagä Do Sahee dooh ji eỹm bã tan'oo bã. Ji h'yyb tym tahej'oonh, ta karën do ji bahajaa hyb n'aa. Tanoo ji kamahã doo. Tanoo ji hã ji bahajaa hyb n'aa ji h'yy keb'aah nesaa do hã.

⁸ Ky hebyy manä Jesus ër Wahë N'aa ky n'aa maher'oot do hã. Nu mebyy manä hëp ỹ n'aa, Kristo hyb n'aa ỹ radawäts geët do hyb n'aa. Taw'ããts hẽ P'op Hagä Do hejój me mabahoop nemon ỹ ẽ rarejã bã panyyng hanãm do hyb n'aa.

⁹ P'op Hagä Do né hẽ ti ër hed'ëep do paa banesaa do mahãnh. Ẽr tasëew hõm tsyt hẽ ta wë, takarën doo da ër babok hyb n'aa. Ji mo haj'aa jawén nado ji tabasëew hõm. Ji tawén sëew hõm, sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé tii da takarën do hyb n'aa. Kristo Jesus hyb n'aa taky enyyim ẽr hã, ẽr takamahã, nes'aa né paawä ẽer.

¹⁰ Hỹh kã, Kristo Jesus, ji h'yyb tym dëeb bahyng do hã ẽr hã taky enyyim, ẽr takamahã, ẽr hã tametëeh. Kristo ahäj jëng dajëb hejój paah. Ẽr da genyyh. Ta ky n'aa hanãm do hã tametëeh ẽr hã ji edëb had'yyt hẽ do tyw n'aa.

¹¹ P'op Hagä Do ỹ tasëew hõm, ta ti ky n'aa rod, Jesus mejũũ do na-ããj hẽ ỹ bahadoo hyb n'aa, ỹ ma metëek hyb n'aa ta ky n'aa.

¹² Ti hyb n'aa ỹ bahoop ỹ radawäts geët doo. Ti hadoo né paawä ỹh, dooh ỹ hebyy bã ta ti hyb n'aa. Ỹ hapäh ta ti ta hã ỹ h'yy ka'eeh doo, Kristo. Baad ỹ bahapäh ta ti tahajaa baad tabahag'ããs ta ky n'aa hã ỹ tanoo doo, tamatëeh bã kã.

¹³ Menytyw had'yyt hẽ a h'yyb gó a hã ỹ ma met'ëeg wät doo. Taw'ããts hẽ hadoo do ky n'aa né tii. Taw'ããts hẽ Jesus hã mah'yy kae had'yyt hẽ. Taw'ããts hẽ sahõnh hẽ makamahã had'yyt hẽ. Ẽr hajaa Jesus hã ẽr h'yy ka'eeh, ta wób ẽr kamahã, séd ẽr h'yyb hedoo do hyb n'aa Kristo Jesus hã.

¹⁴ P'op Hagä Do Sahee ẽr h'yyb gó hawät do hejój me baad manä a hã P'op Hagä Do anoo do paah, ta ky n'aa, ta see hadoo tanadoo hyb n'aa da.

¹⁵ Mahapäh né hẽ, sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do Asija häd näng do hãj n'aa bã hena do ỹ raberéd wät. Pigeer, Emok häd enäh doo, ti na-ããj né hẽ ỹ reréd wät.

¹⁶ Ỹ karën Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do t'yyd mehĩn Onesip, ta tób yt haj'eenh do na-ããj né hẽ, hajõõ nuu me ỹ h'yy gadajang tan'oo bã do hyb n'aa. Dooh tanu mebyy bã hëp ỹ n'aa, ỹ radawäts geët do hã.

¹⁷ Roma bã takajaa noo gó, baad ỹ tabesoos jé pad'yyt hẽ, ỹ tawyyd kãn.

¹⁸ Ỹ karën Jesus Kristo, ẽr wahë n'aa, t'yyd mehĩn Onesip hã, sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó. Baad mabahapäh né hẽ tak'ëp ỹ Onesip masa paa Epeso häd näng do panang bã.

2

¹ Õm kä tah ÿ hadoo doo, tak'ëp h'yy kahejój Jesus hä mah'yy ka'eeh do hä. Õm da Kristo Jesus h'yyb hej'oonh, ky enyym do hyb n'aa a hä.

² Ta ti mamaa napäh do ÿ metëek doo, hajök her'oot doo, ÿ karën matab'ëes ajyy baad hadoo do sa hä, ta wób rama metëek hajaa doo kä.

³ Warahén baad habok do raky daheeh sa wahë n'aa kyyh, ragadoo na-ääj hë ra-hoop doo. Ti hadoo taw'ääts hë nemon ÿÿ magado Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa ji ahoop do sa mo haj'aa, ji ky n'aa rarejäã do na-ääj né hë.

⁴ Warahén baad habok doo, dooh rah'yy kawapëen bä warahén nadoo do ramoo bok do hä. Tii d' rawén d'oo, sa wahë n'aa rah'yyb en'yym do hyb n'aa. Õm na-ääj hë, Jesus Kristo warahén n'aa hadoo mabahadoo do hyb n'aa, h'yy kawapëen manä Jesus ër wahë n'aa manejuü do hä.

⁵ Jé tsyym kas'ÿÿ doo, wajaah doo, dooh tagado bä j'aa ketsë do sãm, kas'ÿÿ do ky n'aa jaw'yyk do taky nadahé bä. Ti hyb n'aa taw'ääts hë kas'ÿÿ doo, waj'aah do hadoo mabad'oo. Taw'ääts hë baad maky daheeh Jesus òm tamejuü doo.

⁶ Taw'ääts hë jé gëew gó tak'ëp moo wät doo, pooj jé tagadoo ta joom s'ëeb. Taw'ääts hë tii d' mabahadoo. Tak'ëp baad ub mama met'ëeg, mamaher'ood Jesus ky n'aa, ta sãm magadoo hyb n'aa.

⁷ Mahyb n'aa newë ta ti a hä ÿ her'oot doo. Tii d' madoo bä, òm P'op Hagä Do h'yy gan'yyh sahõnh hë mabahapäh hyb n'aa takarën doo.

⁸ Jesus Kristo mahyb n'aa es'ee, ganä wät do dajëp do paa P'op Hagä Do an'oo bä, Dawi makü panaa paah. Ti ky n'aa hanäm do rod n'aa ÿÿh.

⁹ Ti ky n'aa hyb n'aa ÿ rarahejäã, ÿ rawén moo maw'yyd däk haak sapuuw hadoo doo me. Mo haj'aa dahej'ëep do hadoo ÿ ran'oo bä. Tii d' né paawä ÿ rabad'oo, P'op Hagä Do kyyh dooh takamaw'yyd bä. Dooh mesoo péh. Ta ti awäd had'yyt hë badäk hahÿ haw'ääts hë.

¹⁰ Ti hyb n'aa ÿ gadoo né hë ÿ ahoop do sa mo haj'aa. ÿ wén gadoo tii, P'op Hagä Do asëew hõm do sa hyb n'aa, ramaa napäh hyb n'aa ta ky n'aa, sa h'yyb Kristo Jesus bed'ëep hyb n'aa, banäm doo hënh ta sii ta bag tak'ëp gabarëeh do mahang rababoo had'yyt hë hyb n'aa.*

¹¹ Te hub né hë hahÿÿh:

Kristo hyb n'aa ji dajëb bä, ta sii ji baboo däk da.

¹² Ji gado bä had'yyt hë ji ahoop do Kristo hyb n'aa, ji bag'ääs da ta sii. Kristo ji ky n'aa jejën bä, ji na-ääj hë ta ky n'aa jejën da P'op Hagä Do hä.

¹³ Dooh né paawä baad ji awäd bä had'yyt hë Kristo sii, ji tahagää had'yyt hë, ji takamahän had'yyt hë. Dooh tahaja ta daaj hë taky kehÿÿd bä.

Taw'ääts hë ji moo wät P'op Hagä Do gen'aak do ky n'aa hahÿÿh

¹⁴ Mamaher'ood ta wób sa hä a hä ÿ her'oot doo. P'op Hagä Do matym gó mamejõ sa hä raky kaned'aak hyb n'aa kyy p'ää. Dooh baad tado bä ji ky kedak doo. Taw'ääts hë nado ti maa new'ëe do sa hä. Tarejäã maa new'ëe doo.

¹⁵ Taw'ääts hë baad mama met'ëeg P'op Hagä Do ky n'aa, P'op Hagä Do gadoo hyb n'aa mamoo wät doo. Taw'ääts baad hadoo do moo wëed mabahadoo. Baad ÿ wén karën mamoo wät, manu manebyng hyb n'aa mamoo wät do hä, baad ub mama metëek hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa.

¹⁶ Mamaa newë manäh, P'op Hagä Do nahapäh do her'oot doo da her'oot doo, daap hadoo do ky n'aa her'oot doo. Er'ood manä sa sii. Dewë hä magyys hë ta ti hedoo do rababoo däk P'op Hagä Do mahänh.

¹⁷ Kah'üüm rama metëek doo, nahëe saraa ji hä ket'ëe hõm do hadoo. Ti hyb n'aa, awäd manä sa mahang. Imenëw, Piret häd enäh do ta ti hed'oo do sa wób.

¹⁸ Reréd hõm baad hadoo do ky n'aa. Ër ganä wät paah, sa nooh. Dooh ji ganä wäd

* **2:10** Paw-Ro ky dawuh bä paawä tanahoop hyb n'aa, dooh paawä raky n'aa napëe bä Jesus ky n'aa. Dooh redëb bä tii bä P'op Hagä Do wë. Ti hyb n'aa Paw-Ro gadoo ta hoop doo.

bä ta jawén, sa nooh. Daap ta tii d' rama metëék. Ti hyb n'aa sa kyyh maa new'ëë do wób dooh baad raky dahé boo P'op Hagä Do panyyg.

¹⁹ Tii d' nado P'op Hagä Do kyyh. Te hub né hë tii. Tahajaa ta kyy hä ji h'yy kasadëë bä. Dooh taky kahÿÿd bä. Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hapäh ta hä h'yy ka'eeh doo.” Hahÿÿ da ji tamejüü: “Taw'ääts hë nesaa do mahänh dawëë rakan'yyh Jesus sa wahë n'aa ramaneëënh doo.”

²⁰ Tak'ëp ma näng do tób bä ti anäng waa hood k'ääts tég gabarëëh do s'ëëb ta wób, k'ääts tég hawak do s'ëëb ta wób. B'aa s'ëëb, tsäng s'ëëb hedoo do ta wób. Ky n'aa gebah do s'ëëb, hanäm do hood tii. Ky n'aa ganebah do s'ëëb, hanäm do hood nado tii.

²¹ Ti hadoo Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä. Ji daaj hë baad ji kanä bä nesaa do mahänh, hanäm do hood hadoo ji. Hanäm do ji moo wät hyb n'aa, ji P'op Hagä Do asëew hõm tsyt hë. P'op Hagä Doo, ër Kariw N'aa ma hä ër hajaa ër moo boo bä tii bä, tsyt hë ër tabasëew hõm do hyb n'aa.

²² Ti hyb n'aa baad kanä pahëew h'yyb hadoo do nesaa do hä mahänh. Taw'ääts hë baad hadoo do hä mah'yyb däg. Mahüüm had'yyt hë Jesus hä mah'yy ka'eeh doo. Mahüüm had'yyt hë P'op Hagä Do makamahän doo, a da hadoo do makamahän do na-ääj né hë. Mahüüm had'yyt hë a h'yyb hanäm do sa hä. Tii da ÿ karën mabad'oo ta wób sa sii, h'yyb näm doo gó Jesus hä raber'oot do sa sii.

²³ Mamaa newë manä daap ke'aanh doo, daap kaher'oot doo. Mahapäh ti né hë du n'aa kawajään doo gó raky kedak doo.

²⁴ P'op Hagä Do sii moo heb'ook doo, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, taw'ääts hë dooh ky ked'aak do rado bä. Taw'ääts hë kaja hë denaa hë sa h'yyb ramahüüm sahõnh hë sa wë. Taw'ääts hë da baad rama metëék. Taw'ääts hë dooh renyyw bä h'yy gaëënh doo.

²⁵ Taw'ääts hë kaja hë denaa hë rama metëék sa hä ganen'aak doo. Nepäh P'op Hagä Do h'yyb wareem bä, baad hadoo do ky n'aa rabahapäh, raky daheeh hyb n'aa.

²⁶ Ta tii kä baad däg p'aa hënh sa h'yyb tym hanäm do hä kä. Baad rakanä däk tii bä sa hä Dijab† wadii do mahänh, tamesoo do paa mahänh. Ta ti hedoo do Dijab mesoo do paa hadoo, takarën do ramoo bok hyb n'aa.

3

Sahõnh hë gawatsig hõm do pooj jé panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Mahyb n'aa es'ee ti hahÿÿh: Sahõnh hë gawatsig hõm do pooj jé, tak'ëp da tanesaa ji hä.

² Sa hä hë had'yyt hë rahyb n'aa newëë da ti noo gó. Rahyb n'aa hüüm magyys hë da sa ma. Sa daaj hë raj'aa etsë da. Sa hä hë rah'yy kasab'ee da. P'op Hagä Doo, ta wób na-ääj hë raky n'aa rejää da. Sa yb, sa ÿÿn, dooh d' raky dahé bä. Dooh d' taw'ääts hë tado sa hä ragadoo doo. Dooh da P'op Hagä Do rawehëë bä.

³ Dooh da rakamahän péh. Maneban sa da hadoo do sa mo haj'aa. Ta wób da ranu mer'oot, raky n'aa rejää da. Dooh da sa h'yyb ramedug bä nesaa do hä. Dooh d' rat'yyd mehÿÿn péh. Sahõnh hë da rarejää rakarën doo da. Dooh d' ragenaag bä baad hadoo doo.

⁴ Baad raky kenäw né paawä, ta wób da raky n'aa her'oot sa majÿÿ hä. Daap hë ragado nyyh sa h'yyb tym. Sa daaj hë sa hä rabahajaa, sa hä. Rah'yy karën do rakamahän da. Dooh da P'op Hagä Do hä rakamahän bä.

⁵ P'op Hagä Do karën do ramoo bok ji edoo né paawä, j'ooj madäk doo me tii d' rabad'oo. P'op Hagä Do hejój raty n'aa ges'yyk. Dawëë kanä da ta ti hedoo do sa mahänh.

⁶ Ta ti rah'yyb wedii ragadoo hyb n'aa sa tób bä. Tii bä rahajaa rawedii ÿÿj wób h'yy gatemah doo, ta ti ÿÿj raky süüt hyb n'aa raher'oot doo. Ta ti hedoo do ÿÿj hajõng sa hä nesaa doo, nesaa do jawén sa h'yyb tym bawät do hyb n'aa.

⁷ Ta ti hedoo do ÿÿj ta tii d' had'yyt rakarën rama kametëék, dooh paawä rahaja bä rah'yy kadawuung bä baad hadoo do ky n'aa hä.

† 2:26 Gereg kyy me ramaneëënh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab.

⁸ Ta ti hedoo doo ma matëg oow, baad hadoo do ky n'aa maji tii. Janes, Jãm häd enäh do hadoo tii, Mosees hã rah'yy kawapëen do paah. Baad nado wäd ta ti sa h'yyb tym. Dooch P'op Hagä Do karën wäd ta tii, heh'äät ub nadoo do hyb n'aa ta hã rah'yy ka'eeh doo.

⁹ Sahõnh hẽ rah'yy genäh da sa hã. Ti hyb n'aa dooch da rahuüm bã ta bahãnh. P'ooj ub habok do paa hadoo da, Janes, Jãm häd enäh do paah.

Taw'ãäts hẽ ji ky dahé had'yyt hẽ P'op Hagä Do panyyg ji hã rama metëek doo

¹⁰ Mahapäh né ti ÿ ma metëek doo, nyy da ÿ bawät do baad ub, h'ëed hyb n'aa ÿ bawät. Mahapäh né ti nyy da ÿ h'yy ka'eeh P'op Hagä Do hã, nyy da h'yyb jawyk doo gó ÿ bawäd wät, nyy da sahõnh hẽ ÿ kamahãh, nyy da h'yy ganajëe hõm doo me ÿ bawät ÿ rarejã né paawä.

¹¹ Mahapäh né hẽ nyy da ÿ rarejãã, nyy da ÿ bahoop do sa mooh. Mahapäh né hẽ ti nyy da ÿ rano n'aa masoo panang ãn-Tijoka, Ikonijo, Ris häd enäh doo bã. Sahõnh hẽ ta ti ÿ ahoop do mahãnh, ÿ rarejãã do mahãnh ÿ P'op Hagä Do ed'ëep.

¹² Sahõnh hẽ P'op Hagä Do karën doo da hawät do karën doo, Kristo Jesus karapee rabahadoo do hyb n'aa, rarejãã né da.

¹³ Nanäng ky nesaa doo, j'ooj madäk doo me ky ken'yym doo, ti bahãnh däg da sa hã nesaa doo. Rawedii da ta wób, ta ti rawedii na-ãäj né da sa hã.

¹⁴ Õm kä, baad maky dahé had'yyt hẽ ÿ karën, a hã rama metëek do paa hã. Mahapäh né ti baad a hã mama kametëek do paah, baad mabahapäh hyb n'aa õm ma metëek do paah.

¹⁵ Õm karapee noo gó õm rama met'ëeg wät tak'ëp hanäm do P'op Hagä Do kyy kerih doo. Ta ti õm tah'yy gan'yyh, mabahapäh hyb n'aa nyy da õm P'op Hagä Do bed'ëep Kristo Jesus hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa.

¹⁶ Sahõnh hẽ P'op Hagä Do kyy kerih doo, P'op Hagä Do né hẽ ti hanoo. P'op Hagä Do né hẽ ti h'yy gan'yyh raberih hyb n'aa. Ta tii hã baad ub panyyg hanäm do ji metëek. Ta tii hã ji metëeh ta wób sa hã resõots hõm doo. Ta tii hã ji ma metëek nyy hadoo do ji

eréd hõm doo. Ta tii hã ji metëeh nyy da P'op Hagä Do karën doo da ji bawät.

¹⁷ Ti hyb n'aa kä, ramaa newë bã, raky dahé bã, baad né hẽ P'op Hagä Do karapee rabahajaa ramoo boo bã sahõnh hẽ baad hadoo do P'op Hagä Do karën doo.

4

¹ Kristo Jesus matëeh bã kä taky n'aa etyy da sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habong doo, hedëp doo, dejëp do na-ãäj hẽ. Ti awät do hyb n'aa, tadu doo do hyb n'aa tabag'ãäs doo, P'op Hagä Do matym gó, Kristo Jesus matym gó na-ãäj hẽ õm ÿ mejüü hahÿÿh:

² Maher'ood panyyg hanäm do sahõnh hẽ sa hã. Maher'ood sa hã rakarën bã ramaa newë bã, rakanarën bã na-ãäj né hẽ. Maky geãm sa hã baad ranaboo bã. Manabuu j gedo baad nadoo do moo bok doo. Mah'yyb tsebé sa hã, baad hadoo do ramoo bok hyb n'aa. Taw'ãäts hẽ h'yyb jawyk gó mama met'ëeg sa hã.

³ Tii d' ÿ wén karën mabad'oo, ti awät do hyb n'aa ti noo gó dooch rakarën bã ramaa newë bã panyyg heh'äät ub do hã ma kamahetëk doo. Resoos da sa ma matëg n'aa, ragen'aak do rama metëek hyb n'aa sa hã. Tii da rawén d'oo, rah'yy karën doo da rababok do hyb n'aa.

⁴ Raty n'aa ges'yyk da baad hadoo do ky n'aa. Ramaa newë däg kãn da panyyg daap menyuh doo.

⁵ Õm kä, baad menyuw had'yyt hẽ a h'yyb tym kä. Magado Jesus hyb n'aa ji ahoop do sa mo haj'aa, ji ahoop do ji raky n'aa rejãã doo. Maher'ood Jesus ky n'aa hanäm do ta wób sa hã. Baad mamoo wäd. Magawatsiig hõm sahõnh hẽ, a hã P'op Hagä Do anoo do mamoo wät do pan'aa.

⁶ Tii d' ÿ wén karën mabad'oo, edaa däk do hyb n'aa ÿ radaj'ëep. P'op Hagä Do hã ÿ kan'oo däk ÿ dajëp bã.

⁷ Tak'ëp wajaah doo, tsyym kas'ÿÿ do hadoo paa ÿÿh. Tak'ëp ÿ moo wäd wät Jesus ky n'aa ÿ her'oot do hã. ÿ haja däk hã ÿ P'op Hagä Do karën doo. Tsyym kas'ÿÿ doo, wajaah do kajaa do hadoo ÿÿh. Dooch paa hëp ÿ ÿ eréd bã Jesus hã ÿ h'yy ka'eeh doo.

⁸ Hÿ jawén, p'aa hënh Jesus bahyng bã, ÿ gadoo da ÿ moo wät do sãm, P'op Hagä Do

karēn doo da ỹ moo wäd wät do sām. Jesus Kristo, baad had'op doo, nes'ōōs doo me sahōnh hē sa hā ky n'aa etyy doo, anoo da hā ỹ tii. Hā ỹ had'yyt nado tabanoo. Tanoo né da ta hā baad gad'aa do sa hā na-āāj né hē.

Tsimoot hā Paw-Ro maher'oot nyy d' rabad'oo ta hā ky n'aa hahỹh

⁹ Ỹ karēn paawä nyyw hē mabana wē ỹỹ,

¹⁰ Demas ỹ teréd wät do hyb n'aa. Badäk hahỹh hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do rah'yyb padëek do hā tah'yyb däg däk, takamahän kän, ỹ tawén eréd hōm. Tesaronika hēnh tabahōm. Ęr hỹj hadoo do Keresēn häd näng do ahōm Garata häd näng do häj n'aa hēnh. Tiit ahōm Dar-Masija hēnh.

¹¹ Jāām né Rukas haym hata ỹỹ. Mabana bä da, ỹ karēn mamana a sii Maah-Ko. Ỹ karēn ỹ tamoo masa.

¹² Tikiko ỹ mejō hōm Epeso panang hēnh tabahōm hyb n'aa, t'ĩ hēnh tamasa hyb n'aa.

¹³ Mabana bä da mamana a sii saror ỹ hebaan doo, aj'yy Kar-Pos häd näng do wē ỹ eréd däk doo, panang Torowas häd näng doo bä. Mamana na-āāj hē ma kahé bäh kerih doo, kap'ōōj däk doo. Mamana na-āāj hē ta byyh s'ëeb ta hā kerih do na-āāj né hē. Ta ti né tak'öp ỹ karēn up doo.

¹⁴ Aresän, sapaar s'ëeb moo hew'ëet doo, hajōng nesaa do tamoo wät hā ỹỹ. Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa etyy da tii.

¹⁵ Baad mamatakä òm Aresän narejää hyb n'aa. Tak'öp né hē tahyb n'aa wareem Jesus ky n'aa er her'oot do hā. Ęr her'oot do majĩ né tii.

¹⁶ Jāām né hē pooj jé hā ỹ rakamaj'ĩ do ky n'aa ỹ her'oot noo gó, tabad'op hē ỹ rahadaa hōm ỹ raky masa hyb n'aa paawä. Ỹ karēn P'op Hagä Do mabaan hōm ti ỹ ramanasa doo.

¹⁷ Ỹ né paawä neheda sa hā, P'op Hagä Do ti ỹ tahada, ỹ tah'yyb hej'oonh. Tí hyb n'aa, sahōnh hē Jesus ky n'aa ỹ hajaa ỹ her'oot sahōnh hē Judah buuj nadoo do sa hā. Ỹ P'op Hagä Do ed'ëep ỹ radajëeb mahänh.

¹⁸ Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do ỹ ted'ëep da sahōnh hē nesaa do mahänh. H'yyb nyyw

gó ỹ tamahũm da hỹ pong jé tabag'ääs bä. Taw'ääts hē P'op Hagä Do ji j'aa etsëe had'yyt hē. Ỹỹ. Tii d' né hē. Taw'ääts hē.

¹⁹ Mamaher'ood Pisiir, ta patug Akira da-heeh, ỹ hyb n'aa esee sa hā. Mamaher'ood na-āāj hē Onesip, ta tób yt haj'eenh do na-āāj né hē, ỹ hyb n'aa esee sa hā.

²⁰ Eras baym Korin bä. Toropimo ỹ eréd sooh panang Mirét häd näng doo bä, nahëe näng do hyb n'aa.

²¹ Ỹ karēn mahyb n'aa bawaad taba-hahëem do pooj jé makajaa hyb n'aa babä. Ajyy Ew-buh, Pudën, Rĩn häd enäh doo, ỹynh Karaw-Dija häd näng doo, hajök ta wób Jesus hā h'yy ka'eeh do na-āāj hē, òm mä rahyb n'aa esee.

²² Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do hā ỹ ky n'aa etsëe a h'yyb tym gó tabawäd had'yyt hē hyb n'aa. Ỹ karēn P'op Hagä Do ky enyym sahōnh hē bë hā. Jāām hē kä.

Tiit Tiit hã Paw-Ro ma erih do hahỹyh

¹ Ỹ Paw-Ro, P'op Hagä Do karom seeh, Jesus Kristo mejũũ do see ỹ ti hỹyh. Ỹ Jesus mejũũ ỹ masa P'op Hagä Do asëew bong doo, baad ta hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, baad hadoo do ky n'aa P'op Hagä Do karën doo da ji bawät hanoo doo, rabahapäh hyb n'aa.

² Ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, baad hadoo do ky n'aa rabahapäh do hyb n'aa, P'op Hagä Do wë sa h'yyb tym nadajëp do ragada. Sahõnh hë tadu dahäng do pooj jé P'op Hagä Doo, wanadii doo, taky n'aa eno däk paa ji h'yyb tym hawäd had'yyt do ta wë.

³ Hỹy kä, tah'yyb däng do noo gó, ỹ ber'oot do hã P'op Hagä Do metëeh nanäng taky däng do paah. P'op Hagä Doo, ër h'yyb tym dëeb h'yyb däng hã ỹỹ, ỹ tamejũũ, ta ky däng do ỹ baher'oot hyb n'aa, ỹ wén metëek ta wób sa hã.

⁴ Ỹ ky n'aa edëng õm Tiit, nemon ỹỹ Jesus hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa tah ỹ hado däk doo. Ỹ karën P'op Hagä Do ër Yb, Kristo Jesus ër h'yyb tym dëeb na-ãnj hë ky en'yyim a hã. Ỹ karën baad õm rah'yyb n'yyim.

Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa ji asëew hõm do ky n'aa hahỹyh

⁵ Õm ỹ eréd gëet tsyt dëeg hã Keret häd näng doo bä, baad nadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang hanäng do mabenäm hyb n'aa, tsyt dëeg bä hanäng do panang bä Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa mabasëew hõm hyb n'aa õm ỹ mejũũ do paa hadoo da.

⁶ Jããm hë masëew baad tawäd bä. Taw'ãäts hë dooh rahapäh pé ta hã baad nadoo doo. Taw'ãäts hë sét ub ta ỹým Jesus hã h'yy ka'eeh do wahë n'aa hã. Taw'ãäts hë dooh ta ỹým tawad'ii bä ỹýnh see sii. Ta taah kä, taw'ãäts hë Jesus hã rah'yy ka'eeh. Taw'ãäts hë dooh ta taah raky n'aa etsä bä nu meby n'aa näng do hã. Taw'ãäts hë

Jesus hã h'yy ka'eeh do wahë n'aa taah ky dah'eeh do sa yb hã.

⁷ P'op Hagä Do wë Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hagä n'aa moo wät do hyb n'aa, taw'ãäts hë baad ub had'yyt hë tabawät, dooh rahapäh pé ta hã baad nadoo doo. Taw'ãäts hë dooh h'yy kasab'ee do tado bä tii. Taw'ãäts hë dooh kawaj'ään yb tado bä. Taw'ãäts hë dooh jarakë hedoo do heëk do tado bä. Taw'ãäts hë dooh kahep'uuk do tado bä. Taw'ãäts hë dooh dajëer jawén hawät do tado bä.

⁸ Taw'ãäts hë baad tagadoo ta wób ta tób bä. Taw'ãäts hë baad hadoo do kamahän do tii. Taw'ãäts hë kaja hë denaa hë ta h'yyb tamahüüm tabawät do hã. Taw'ãäts hë baad hawät do ti ta wób sa wë. Taw'ãäts hë tsyt hë P'op Hagä Do wë tabawäd had'yyt hë. Taw'ãäts hë tah'yy keb'aah nesaa do hã.

⁹ Taw'ãäts hë Jesus ky n'aa ër ma metëek do baad taky daheeh, tabahajaa hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa tama metëek ta wób sa hã, tabahajaa hyb n'aa tah'yyb en'yyim sa hã, raky daheeh hyb n'aa ky n'aa heh'äät ub do ky n'aa, tabahajaa hyb n'aa ky n'aa heh'äät do majĩ hã tametëeh res'õs doo.

¹⁰ Tii da ỹ wén erih, hajök rah'yy kawereem däk do hyb n'aa heh'äät ub do ky n'aa hã. Daap hadoo do rama met'ëeg kán, ta wób rawedii. Ta ti hedoo do sa mahang hajök ji hã ramejũũ Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo da ji bawät.

¹¹ Taw'ãäts hë ji ky meduuk ta ti hedoo doo. Ji wén meduuk, Jesus hã h'yy ka'eeh do wób, sa panaa hë, raky dahé kán do hyb n'aa nanäng ma matëg oow panyyg, baad rawén ky nadahé wät baad hadoo do ky n'aa hã. Dajëer ragahëen do hyb n'aa né hë ta ti rama metëek, nu meby n'aa nyy né paawä dajëer ji gahëen bä ta hyb n'aa.

¹² Hahỹy da tsyt dëeg hã Keret häd näng do buuj seeh, noo ese do her'oot paa Keret buuj sa ky n'aa: “Noo kanesa had'yyt hë Keret buuj”, näng mäh. “Tabanes'aa hedoo. Moo nehõj, tsyym nehõj, h'yyb nehõj. Ta bahänh haw'aa doo”, näng mã ta kyyh.

¹³ Te hub né hë Keret buuj sa ky n'aa ta her'oot do paah. Ti hyb n'aa manabuuj gedo Keret buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do daap hadoo do ky dah'eeh doo, baad raky

daheeh hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa,

¹⁴ raberéd hõm hyb n'aa Judah buuj panyyg ub hadoo doo, noo kanesa doo. Mamejõ reréd hõm hyb n'aa ajyy baad hadoo do ky n'aa ty n'aa ges'yyk do sa hã mejũũ doo.

¹⁵ Baad tado bã ji h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó, baad däg sahõnh hẽ ji hã. H'yyb tym nasaa do hanäng do hã, Kristo Jesus hã h'yy kana'eeh do hã, sahõnh hẽ nesaa däg ta hã. Baad nado wäd ti sa h'yyb. Nesaa do rahyb n'aa newë had'yyt hẽ. Doo rah'yy kamedug wäd bã nesaa do hã, baad nado wäd do hyb n'aa sa h'yyb tym.

¹⁶ P'op Hagä Do rahapëë né paawä m', sa nooh, ramoo bok do hã daap ramenyyh ji bahapäh. Tak'ëp nesaa do ta ti P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do ganen'aak. Doo raky dahé bã P'op Hagä Do kyyh. Tabad'op hẽ baad hadoo do rahajaa pé ramoo boo bã.

2

Baad hadoo do ky n'aa ji tama metëek doo da ji bawät do ky n'aa hahÿh

¹ Õm kä, taw'ääts hẽ baad hadoo do ky n'aa hana do mama met'ëëg Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã.

² Ajyy wehëh hedo padëek do sa hã mama met'ëëg, kaja hẽ denaa hẽ sa h'yyb ramahũũm hyb n'aa. Mama met'ëëg sa hã, baad rababok hyb n'aa, sa hã ta wób raweh'ëeh hyb n'aa. Mama met'ëëg sa hã, rah'yy keb'aah hyb n'aa nesaa do hã. Mamaher'ood sa hã, baad ub P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, ky n'aa hanäm do baad ub raky daheeh hyb n'aa. Mamaher'ood sa hã, ta wób rakamahän hyb n'aa baad ub. Mamaher'ood sa hã, rah'yy ganeyë hõm hyb n'aa P'op Hagä Do karën doo da ji bawät do hã.

³ Ti hadoo ÿÿj wehëh hedo padëek do sa hã kä. Mamaher'ood, P'op Hagä Do karën up doo da rababok hyb n'aa, P'op Hagä Do hã had'yyt hẽ rah'yyb padëek hyb n'aa na-ääj né hẽ. Mamaher'ood sa hã, ta wób ranu maner'oot hyb n'aa. Mamaher'ood sa hã, jarakë hedoo do noo ranahadoo hyb n'aa. Taw'ääts hẽ baad hadoo do ti rametëek.

⁴ Tii bã kä rahajaa rama met'ëëg bã kä ÿÿj wanehëh nä doo kä, sa patug, sa taah rakamahän hyb n'aa,

⁵ sa h'yyb ramesoo hyb n'aa baad nadoo do ji h'yyb karën do jawén ranabok hyb n'aa, baad rakan'yyh baad hadoo do hã rababok hyb n'aa, baad ramoo bok hyb n'aa sa tób bã, raky en'yyim hyb n'aa, sa patug raky daheeh hyb n'aa na-ääj né hẽ. Taw'ääts hẽ tii da ÿÿj wanehëh nä do rabad'oo, sa hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa ta wób raky n'aa narejää hyb n'aa.

⁶ Hÿÿ kä, ajyy wanehëh nä do hã kä. Tak'ëp péj mamaher'ood sa hã, sa h'yyb ramesoo hyb n'aa ji h'yyb karën do jawén ranabok hyb n'aa.

⁷ Õm kä tii, taw'ääts hẽ baad hadoo do mamoo wäd had'yyt hẽ, a hã ta wób rahegää bã, mabawät doo da rakarën rababok hyb n'aa. Mama met'ëëg P'op Hagä Do ky n'aa t'öp madäk doo me, j'ooj madäk doo me nado. Maky n'aa manesuj manä P'op Hagä Do ky n'aa mamet'ëëg bã.

⁸ Baad mama met'ëëg baad hadoo do ky n'aa, raky nasëm hyb n'aa õm, a majiï hedoo do ranu mebyng hyb n'aa ranaw'yyt do hyb n'aa baad nadoo do ër ky n'aa.

⁹ Mamaher'ood sa karom kanep'aak do sa hã, sa kariw n'aa raky dahé had'yyt hẽ hyb n'aa sahõnh hã. Mamaher'ood sa hã, sa kariw n'aa rah'yyb en'yyim hyb n'aa. Mamaher'ood sa hã, raky ganadoo hyb n'aa sa kariw n'aa.

¹⁰ Mamaher'ood sa hã ranets'ëëk hyb n'aa sa kariw n'aa ma. Taw'ääts hẽ baad ub rababoo had'yyt hẽ, sa kariw n'aa rah'yy ganenäh hyb n'aa sa hã. Tii bã, sahõnh hẽ baad ramoo bok do hyb n'aa, baad ub ta wób rabaher'oot da P'op Hagä Doo, ër h'yyb tym dëeb ky n'aa hã.

¹¹ Ta ti ÿ wén erih, tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym ji hã tametëeh, nes'aa né hẽ paawä ji. Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ badäk hahÿÿ bã habong do ta hã h'yy ka'eeh do tabed'ëep nesaa do mahänh, hÿ pongjé ta pa rababok hyb n'aa.

¹² Ji hã tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym do hã, ji tametëek ji moo nawäd wät hyb n'aa P'op Hagä Do ganen'aak doo. Ji tametëek badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do h'yyb karën do ji beréd

hõm hyb n'aa. Ji tametëek ji h'yyb ji mesoo ji h'yyb karën do jawén ji nawät hyb n'aa, baad hadoo do ji moo wät hyb n'aa, P'op Hagä Do karën do hä ji h'yyb däk hyb n'aa na-ääj né hë badäk hahÿÿ hä ji bawät nä bä.

¹³ Tii da er babok, baad er gada do hyb n'aa Jesus Kristo ta bag tak'ep gabarëeh do mahang p'aa hënh takasee doo. P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo, ji h'yyb tym dëeb né tii.

¹⁴ Ta daaj hë takan'oo däk dajëb hä er hyb n'aa, sahõnh hë nesaa do mahãnh er tabed'ëep hyb n'aa, nesaa do er h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa, ta karapee baad hadoo do moo bok do karën do er bahado däk hyb n'aa.

¹⁵ Taw'ääts hë ky n'aa jawyk doo me mama met'ëeg ta ti õm ÿ ma erih doo. Tak'ep péj mamaher'ood sa hä raky daheeh hyb n'aa mama metëek doo. Manabuuju gedo nabuj keh'üüm doo. Man'oo õm raty n'aa gesyyg manäh!

3

Baad hadoo do ji moo wät do ky n'aa hahÿÿh

¹ Maher'ood Jesus hä h'yy ka'eeh do sa hä, raweh'ëeh hyb n'aa sa häj n'aa wahë n'aa, ta wób hagä n'aa hedoo do na-ääj né hë. Maher'ood sa hä, raky daheeh hyb n'aa ramejüü doo. Mamaher'ood sa hä, moo hahüünh doo gó ramoo boo had'yyt hë hyb n'aa baad hadoo doo.

² Maher'ood sa hä, sa da hadoo do raky n'aa narejää hyb n'aa. Maher'ood sa hä, rakawanejän hyb n'aa ta wób sa wë. Taw'ääts hë raky en'yyim ta wób sa wë. Taw'ääts hë baad raky n'aa en'yyim ta wób sahõnh hë rah'yy kanasab'ee doo gó.

³ P'ooj ub, Jesus er nahapäh nä noo gó, er na-ääj hë dooh paa er h'yy genä bä. Dooh paa er ky daheeh péh. Er paa ta wób rawedii. Dooh paa er haja bä er eréd bä nesaa do ji h'yy karën doo, taw'ääts hë er ed'oo do paa er hä. Nesaa do had'yyt paa er ehat. Ta wób paa er hyb n'aa jewës. Er hyb n'aa ge'ëenh paa ta wób. Tii d' paa rabad'oo ënh er hä.

⁴ Tii bä kä, ji takamahãn doo, ji wë taky ennyim do na-ääj hë P'op Hagä Do er h'yyb tym dëeb metëeh bä kä,

⁵ er tabedëeb wät nesaa do mahãnh. Baad hadoo do er moo bok do jawén nado er tabedëeb wät. Er tat'yyd mehüün do hyb n'aa er tabedëeb wät. Hahÿÿ da er tabedëeb wät: Nesaa do er h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm. P'aa hënh er henäng do hadoo tan'oo bä er h'yyb tym. Papuuju hado däk er babok tan'oo bä. Ta Sahee hejój me tii d' tabad'oo er hä.

⁶ Ky n'aa etsëeh P'op Hagä Doo. Baad tabanoo ta Sahee er h'yyb tym gó, Jesus Kristo er h'yyb tym dëeb hyb n'aa.

⁷ Baad er bahado däk ta matym gó P'op Hagä Do an'oo bä, taky ennyim do hyb n'aa er wë, nes'aa né paawä ëer. Ta Sahee tabanoo er hä, ta taah er bahadoo hyb n'aa kä. Edëb had'yyt do er gadoo da hÿÿ kä, baad er bahapäh.

⁸ Te hub né hë ta ti ÿ her'oot doo. Ti hyb n'aa, ÿ karën baad had'yyt hë mamet'ëeg ta ti ÿ her'oot doo, baad hadoo do P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do ramoo boo had'yyt hyb n'aa. Baad né hë ta ti kametëek do ky n'aa sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do sa hä.

Ta s'ee hënh ma met'ëek do sa ky n'aa hahÿÿh

⁹ Õm kä tii, maaaa newë manä daap kaher'oot do Judah buuj wahë makü sa häd ketsén do hä. Awäd manä Mosees ky n'aa jaw'yyk do p'ää ky ked'aak do sa mahang, kawaj'ään gó ky ked'aak do sa mahang. Daap ti ta tii. Ji hä masa do nado tii. Ti hyb n'aa, maaaa newë manäh, awäd manä sa mahang, ÿ wén näng.

¹⁰ Taw'ääts hë pawóp nuu me da maky meduuk jé daap rama metëek doo me séd h'yyb nehedo boo ran'oo bä Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Õm raky nadahé nä bä, dawëë kanä da sa mahãnh.*

¹¹ Ta ti hedoo do rah'yy kawereem kãn baad hadoo do ky n'aa hä. Mahapäh né hë tii. Nesaa do had'yyt hë sa hä. Sa daaj hë raky n'aa ketyy nesaa do hä. Dooh baad rado bä P'op Hagä Do matym gó.

* **3:10** Ta ti hedoo doo, dooh ji an'oo bä ta wób rama met'ëeg bä. Dawëë ji kan'yyh sa mahãnh.

Tiit hã Paw-Ro kedëe hõm do ky n'aa hahỹh

¹² Ỹ mejũũ da Aretemas hãd nãng do a wë. Aretemas ỹ manejø bã, ỹ mejũũ da Tikiko. A wë takajaa bã, ỹ karën, tahaja bã, nayyw hë mabana wë ỹỹ, Nikoporis hãd nãng doo bã. T'ĩĩ hënh ỹ h'yyb dãng ỹ bahõm, tabahahëem do noo gó ỹ tabës hyb n'aa tii bã.

¹³ Senas hãd nãng do hã kä, ky n'aa jaw'yyk do baad hapäh doo, Aporos da-heeh ratsyym kasog bã tii b' naa, ỹ karën baad mamasaa sa hã mahajaa doo me. Man'oo sa hã rabatsëk do waa n'aa hedoo doo.

¹⁴ Õm had'yyt hë nado masa. Taw'ããts hë ër wakããn, Jesus hã h'yy ka'eeh do na-ããj hë rama kametëek baad hadoo do ramoo bok ramasa hyb n'aa bedoh do sa wë. Taw'ããts hë tii d' ji bad'oo daap ji aboo mahãnh.

¹⁵ Sahõnh hë pa ỹ habok do õm mä rahyb n'aa esee. Mamaher'ood sahõnh hë kamahãn do ãã hã, ër wakããn Jesus hã h'yy ka'eeh doo, ỹ hyb n'aa esee sa hã. Ỹ karën P'op Hagã Do ky enyym sahõnh hë bë hã. Jããm hë kä.

Piremon Piremon hã Paw-Ro ma erih do hahỹh

1 Ỹ Paw-Ro, Kristo Jesus hyb n'aa radawäts gëet doo, ër hỹj hadoo do Tsimoot hãd nãng do daheeh òm ãã edëng Piremon, ãã najiis, ãã nemuun Jesus sii moo wät doo.

2 ãã edëng na-ããj hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do a tób bã kahet'aa doo,* ër ãnh hadoo do Apija hãd nãng do na-ããj hẽ, aj'yy Akipo hãd nãng do na-ããj hẽ baad ãã nemuun Jesus wẽ moo wät doo.

3 Ỹ karën P'op Hagä Do ër Yb, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hẽ ky en'yym bẽ hã. Ỹ karën baad bẽ rah'yyb en'yym.

4 Piremon, òm ỹ ky n'aa etsëẽ bã, ỹ tsebee had'yyt hẽ P'op Hagä Do ỹ h'yy kaha'eeh do wẽ.

5 Ỹ tsebé, P'op Hagä Do karapee makamahãn ỹ ky n'aa napäh do hyb n'aa, Jesus ër wahẽ n'aa hã mah'yy kae had'yyt hẽ ỹ ky n'aa napäh do hyb n'aa na-ããj hẽ.

6 Ỹ ky n'aa etsëẽ òm, Jesus hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad mabetsëh had'yyt hyb n'aa sa hã, baad mabahapäh do hyb n'aa sahõnh hẽ baad hadoo do Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do ër hã tanoo doo.†

7 Tak'ëp ỹ h'yy gadajaa kãn, tak'ëp ỹ h'yyb tsebee kãn wakãn ỹj, P'op Hagä Do karapee mah'yyb tseb'ee do hyb n'aa.

8 Ti hyb n'aa ỹ eanh a hã mamoo wät hyb n'aa hahỹ a hã ỹ ky n'aa etsëẽ doo. Ỹ karën bã paawä, ỹ mejũũ paawä òm, Kristo mejũũ do ỹ bahadoo do hyb n'aa. Ti hadoo né hẽ, dooh ỹ karën bã òm ỹ mejõ bã.

9 Òm ỹ kamahãn do hyb n'aa ỹ eaaj ub a hã. Ỹ Paw-Ro, ỹ wah'ëẽ däg kã, Kristo Jesus hyb n'aa radawäts gëet doo,

10 ỹ etsëẽ a hã, baad magado Onesĩm p'aa hẽnh a wẽ takajaa bã.‡ Tah ỹ hado däk tii, Jesus hã tah'yy kae däk do hyb n'aa, Jesus

ky n'aa ỹ baher'oot do hyb n'aa ta hã ỹ radawëes doo gó.

11 P'ooj ub dooh baad ub Onesĩm moo wäd bã a wẽ. Hỹj kã baad tamoo wät da a wẽ. Baad tamoo wät wẽ ỹ na-ããj né hẽ.

12 Ỹ mejõ nã a wẽ p'aa hẽnh. Tak'ëp ỹ kamahãn tii, hã ỹj ỹ kamahãn doo da.

13 Taw'ããts hẽ paawä tabaym pa ỹj, a jawén buuj ỹ tamasa paawä babä, Jesus hyb n'aa ragadahew'ëes doo gó ỹ ag'ëed nuuj jé.

14 Dooh ỹ karën bã pa ỹ a karom tayyw bã makanarën bã. Ỹ karën doo da nado. Makarën bã ti ỹ mamasa.

15 Nepäh P'op Hagä Do an'oo bã Onesĩm ahõm dó a mahãnh, a pa had'yyt hẽ hỹj kã tabawät hyb n'aa.

16 A karom had'yyt hẽ nado wäd ta tii. A hỹj hado däk hỹj kã Jesus hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ẽr wakããn, ër kamahãn do hado däk hỹj kã ti Onesĩm. Tak'ëp ỹ kamahãn né paawä, òm ta bahãnh da makamahãn. A karom makamahãn do had'yyt hẽ nado. A wak'ããn däg hỹj kã Jesus hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa.

17 A h'yyb hata hadoo ỹ bahadoo bã a hã, tii bã ỹ karën paawä ỹ magadoo doo da né hẽ magado Onesĩm.

18 Baad nadoo do a hã Onesĩm an'oo bã paah, ta kũüt nyy bã a wẽ, ỹ d' hep'aak.

19 Daj ỹ né hẽ ỹ berih hahỹ moh ỹj me, mabahapäh hyb n'aa ỹ erih do hã, ỹ ep'aak né da tii. Ỹ ep'aak né da, mahapäh né hẽ ti anãng a kũüt hadoo wẽ ỹj, Jesus hã mah'yy kae däk do hyb n'aa hẽp ỹ n'aa.

20 Ti hyb n'aa kã, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa ỹ karën paawä baad magado Onesĩm. Mah'yyb tsebé ỹj, hãj ỹ mabahadoo do hyb n'aa Kristo hã ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa.

21 Hahỹ ỹ wén erih, hã ỹj pé mamoo wät né hẽ da a hã ỹ etsëẽ doo. Ỹ etsëẽ do bahãnh né da man'oo bã ỹ hapäh.

22 Sét hẽ ỹ etsëẽ nã a hã: Ỹ karën paawä mabenãm a tób gawakõ see ỹ gagä péh. Ỹ gada da ỹ ran'oo bã ỹ bahõm ỹ radawäts

* 1:2 Ta tób bã rawén kahet'aa, Jesus rahyb n'aa esee do hyb n'aa. † 1:6 Hahỹ da na-ããj hẽ ji hajaa ji erii bã tæg nad'ëed is do 6: “Ỹ ky n'aa etsëẽ òm, ta wób hã mamaher'oot hyb n'aa Jesus hã ji h'yy ka'eeh do ky n'aa, baad mabahapäh hyb n'aa sahõnh hẽ baad hadoo do Kristo hyb n'aa ër hã P'op Hagä Do an'oo däk doo.” ‡ 1:10 Piremon karom ti Onesĩm, kejën hõm do ta mahãnh.

gëët doo gó naa, P'op Hagä Do hä bë ky n'aa
etsëë do hyb n'aa. P'op Hagä Do maa napäh
bë ky n'aa etsëë doo.

²³ Epararas, pa ŷ Kristo Jesus hyb n'aa
radawäts gëët doo, òm tahyb n'aa esee mäh.

²⁴ Maah-Ko, Aris-Tako, Demas, Rukas
nemon ŷŷ Jesus ky n'aa her'oot doo, òm
rahyb n'aa esee mäh.

²⁵ ŷ karën Jesus Kristo, Tak'öp Hyb N'aa
Jawyk Do ky enyym bë hä. Jããm hë kä.

Eberew Eber buuj hã kerih do hahÿÿh

Ããs sa bahãnh P'op Hagä Do T'aah ky n'aa hahÿÿh

¹ P'ooj ub, hajõõ nuu me ër wahë makũüh* hã P'op Hagä Do maher'oot ta ky n'aa rod rahe'oot do hã. Ta see hadoo tamaher'oot paah, ta see hadoo tamaher'oot ta see pé noo gó.

² Hÿÿ kä, da hë kä, ta T'aah hã ër tamarher'ood kãn. Ta T'aah mo haj'aa hã P'op Hagä Do pahuuj wät paa badäk hahÿÿh, wë, sagõõh, papÿÿj, kamarab na-ããj hë. Sahõnh hë ta wë hanäng do ta T'aah gadoo da P'op Hagä Do ky däng.

³ Ta T'aah hã P'op Hagä Do kabaj'aa do kametëeh. Ta Yb, P'op Hagä Do hadoo né hë tii. Ta kyyh tak'ëp hejooñh doo me sahõnh hë tapahuuj wät do tamatakëe, baad tabahado had'yyt hë hyb n'aa, baad tanado mahãnh. Nesaa do ër h'yyb gó hanäng do tado hõm do jawén paa bä, hÿ pong jé, P'op Hagä Do hub hënh, takaweh'ëeh doo bã tabaso kãn, P'op Hagä Do bag'ããs doo bã.

⁴ Ããs sa bahãnh ti tanu gadäg kãn, tak'ëp tahyb n'aa jawyg däk do hyb n'aa ããs sa bahãnh P'op Hagä Do an'oo däk do hyb n'aa.

⁵ Ããs sa bahãnh tawén hadoo, dooh “Tah ÿ õm. A yb ÿ hado däk naga hë”,† P'op Hagä Do anoo bã ããs sa hã. Dooh na-ããj hë ããs hã “ÿ né da a Yb, õm kä Tah ÿÿ”,‡ tanoo bã. Ta T'aah hã ti tabaher'oot.

⁶ Ta kyy kerih do bód see hã hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh badäk hahÿÿ hã ta T'aah wah'ëeh hadoo do tamejũũ noo gó:

“ÿ karën sahõnh hë ããs raweh'ëeh.”§

⁷ Ããs ky n'aa hã kä hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh:

“Ããs karom ÿÿ, tabahëm do hadoo raba-hadoo ÿ an'oo bã.

Tëeg hõõ hadoo ÿ an'oo bã na-ããj hë karom ÿÿ hã”, näng ta kyyh.**

⁸ Ta T'aah ky n'aa hã kä hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh:

“Õm da tabagã n'aa had'yyt hë, P'op Hagä Doo.

Mabag'ããs do hã baad mamoo wät.

⁹ Baad hadoo do ti makamahãñ doo.

Tak'ëp maganen'aak taw'ããts hë nadoo doo.

Ti hyb n'aa P'op Hagä Doo, mah'yy kaha'eeh doo,

õm tasëew hõm,

tak'ëp mah'yy gadajang tan'oo bã a hata mahãnh.”††

¹⁰ Hahÿÿ da na-ããj hë P'op Hagä Do kyyh ta T'aah ky n'aa hã:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,

õm né ti sahõnh hë tadu dahäng noo gó badäk hahÿÿh,

wë, papÿÿj, kamarab, sagõõh na-ããj hë pahuuj wät doo.

¹¹ Ta ti sahõnh hë gawatsik da.

Tii d' nado õm. Õm da awäd had'yyt hë.

Ji saroor ahãnh do hadoo badäk hahÿÿh,

wë, papÿÿj, kamarab, sagõõh na-ããj hë.

¹² Ji hatsë ji apõõs doo da mabad'oo da sa hã.

Mawareem da, ji saroor ji wareem doo da.

Tii d' nado õm.

P'ooj ub mabawät doo da,

tii da mabawäd had'yyt hë da.

Dooh makawareem bã.

Õm da awäd had'yyt hë.”‡‡

¹³ Dooh noo gó ããs sa hã P'op Hagä Do her'ood bã:

“Aso hup ÿÿ hënh, si ÿ mabag'ããs hyb n'aa a majĩ ÿ nes'ëem bã kä.”§§

* **1:1** Eber buuj sa wahë makũ tii. Ta wakãñn tama erih do hyb n'aa, ër wahë makũüh tawén näng. Eber buuj sa uuh ti Judah buuj. † **1:5** Saaw-Mo 2.7 ‡ **1:5** 2 Samuëw 7.14 § **1:6** Dew-Teronom 32.43. Saaw-Mo 97.7 ** **1:7** Saaw-Mo 104.4 †† **1:9** Saaw-Mo 45.6-7 ‡‡ **1:12** Saaw-Mo 102.25-27 §§ **1:13** Saaw-Mo 110.1 hã takerii däk tii. Ta T'aah hã tabaher'oot ta tii.

14 ããs kã, sahee hedoo doo, P'op Hagã Do mejũũ do moo bok do tii. P'op Hagã Do mejũũ ramasa hyb n'aa ta jawén ta wë hedëp doo.

2

1 Ti hyb n'aa kã, ããs sa bahãnh Jesus bahadoo do hyb n'aa, taw'ããts hë ta bahãnh baad ub ër hyb n'aa matakëë ta ky n'aa hanãm do ër maa napäh do hä, ta s'ee hënh, dawëë ta mahãnh ër h'yyb nawät hyb n'aa.

2 Ky n'aa jaw'yyk né hë P'op Hagã Do kyyh p'ooj ub ããs Mosees sa hä ratab'ëës doo.* Sahõnh hë ta ti ky nadah'eeh doo, ty n'aa ges'yyk doo, raky nadaheeh do pénh né hë ragadoo paa baad nadoo do ta sãm.

3 Tii d' tahadoo do hyb n'aa, dooh da ër kedëëb bä P'op Hagã Do ji tarejãã do mahãnh, tak'ëp baad hadoo do ër ted'ëëp do ky n'aa hä ër hyb n'aa manatakä bä, ta hä ër hyb n'aa nap'eed bä. Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do né hë ti pooj jé sa hä tamaher'oot do ta ti ji ted'ëëp do ky n'aa. Ta jawén, Jesus kyyh maa napäh doo, te hub né hë tii, rametä kãn ër hä kã.

4 Ër hä ramaher'oot noo gó, ta metëë n'aa me, meuj n'aa nãng doo me, tapehuunh doo me na-ããj hë P'op Hagã Do metä kãn te hub né hë tii. Ta Sahee hä hana do ji hajaa doo, tah'yyb dãng doo da ji hä tanoo doo, ta tii me na-ããj hë tametëëh ta tii.

Ëër, ta wakããn bahadoo Jesus hado däk do ky n'aa hahÿÿh

5 Bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Dooh ããs sa hä tado bä P'op Hagã Do an'oo däk rabag'ããs hyb n'aa ta ti papuuj hedoo do ta karapee rababok doo bä, ta jawén hawät doo, ta ky n'aa babä bë ÿ ma erih doo.

6 Dooh ããs hä tan'oo bä ta ti rabag'ããs. Ti anãng P'op Hagã Do kyy kerih doo gó hahÿÿ da ta her'oot doo:

“Dooh its ti ajyy.

Ti hadoo né hë sa hä mahyb n'aa esee, P'op Hagã Doo.

Dooh its badäk hahÿÿ hä habong doo.

Ti hadoo né hë mahag'ããs sa hä.

7 ããs hyb n'aa jewyk do yd jé kanahën d'os hë ajyy rahyb n'aa jewyk man'oo bä.†

Ti hadoo né hë, tak'ëp rahyb n'aa jew'yyk, tak'ëp rakawehëë däk man'oo bä.

8 Sahõnh hä rabag'ããs man'oo bä”,‡ nãng mä ta kyyh.

Sahõnh hä rabag'ããs P'op Hagã Do an'oo bä kã, dooh mad'aak pé rabanag'ããs péh. Tii d' tahado né paawä, da hë dooh ër hapëë nä bä sahõnh hä rabag'ããs.

9 Ta ti nepä né paawä ër hä, ër hapäh Jesus, ta hä ta ti kerii däk do paa kaja däk doo. ããs hyb n'aa jewyk do yd jé Jesus bahadoo do P'op Hagã Do an'oo bä paah, ji wë P'op Hagã Do ky enyym do hyb n'aa sahõnh hë sa hyb n'aa tadajëp hyb n'aa. Hÿÿ kã, tahob wät do hyb n'aa paa dajëb, tak'ëp Jesus hyb n'aa jawyg däk, tak'ëp takawehëë däk.

10 Taw'ããts hë né hë P'op Hagã Doo, sahõnh hë tahana doo, ta hyb n'aa sahõnh hë hawät doo, Jesus hä tabad'oo doo: Jesus ahoop do hyb n'aa baad had'op Jesus wén hado kãn tan'oo bä, hajök badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagã Do taah hedoo doo, ta sii ta bag tak'ëp gabarëëh do mahang rababoo padëëk hyb n'aa kã. Jesus sa h'yyb tym dëëb P'op Hagã Do wë.

11 P'op Hagã Do hanaa né hë Jesus, tsyt hë P'op Hagã Do wë ji bawäd däk hanoo doo. Ti hanaa na-ããj hë ji, tsyt hë P'op Hagã Do wë haboo däk doo. Sét hanaa né hë ëër. Ti hyb n'aa dooh Jesus nu mebyy bä “wakãn haa” tanoo bä ër hä,

12 hahÿÿ da ta Yb hä tabaher'oot noo gó:

“ÿ maher'oot da a ky n'aa wakãn haa sa hä. Õm ÿ ma ejãm da sa hõõ gó, a hyb n'aa rakahet'aa doo bä.”§

13 Hahÿÿ da na-ããj hë ta kyyh: “Ta hä da ÿ h'yy kasadä”,** nãng mäh. Tii bä ahõm nä ta kyyh: “Gëët hahÿÿ ÿÿ, karapé haa sa sii, hä ÿ P'op Hagã Do anoo doo”,†† nãng mäh.

14 Ta karapee ramajyyw enäh do hyb n'aa, radab enäh do hyb n'aa, sa da hadoo

* 2:2 P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk do tii, pä gatsebak do hä kerih do paah. † 2:7 Hahÿÿ da na-ããj hë tahajaa ji erii bä: “Banadawëët do noo gó, ããs hyb n'aa jewyk do yd jé man'oo bä ajyy rahyb n'aa jewyk.” ‡ 2:8 Saaw-Mo 8.4-6 § 2:12 Saaw-Mo 22.22 ** 2:13 Isajas 8.17 †† 2:13 Isajas 8.18

Jesus bahado däk. Tii d' tawén d'oo tadajëp doo me tagawatsiig hõm hyb n'aa Dijab,‡‡ dajëb hejój wë näng doo,

15 Ër tabed'ëep hyb n'aa kä ji dajëp ji jeÿÿm do mahãnh. Dajëb ji jeÿÿm do hyb n'aa, sa karom he'ÿÿm doo gó habok do hadoo paa Ër p'ooj ub. Jesus Ër tabedëëb wät hÿÿ kä, baad ub, neÿÿm doo gó Ër babok hyb n'aa kä.

16 Wyt ta maab hë: Aj'yy Jesus wén hado däk, Abaraãm panaa hedoo do tamasa hyb n'aa. Dooh ããs tamasa do hyb n'aa tado bã tii.

17 Ta wakãän hed'op tawén hado däk, sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät tabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do wë, sa hã t'yyd mehÿn doo, P'op Hagä Do wë baad had'yyt hë moo wät doo. Sa da hadoo tabahado däk paah, tadajëp doo me nesaa do Ër moo bok do tabado hõm hyb n'aa.

18 Jesus ahob wät do hyb n'aa ta hã Dijab h'yyb tatuk noo gó, Jesus hajaa tamasa bã ji, da hë Nesaa Do Yb h'yyb tatuk doo. Tahapäh nyy da ji tamasa.

3

Mosees hyb n'aa jawyk do bahãnh Jesus hyb n'aa jawyk do ky n'aa hahÿÿh

1 Ti hyb n'aa wakän haa hedoo doo, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew bong doo, ta jawén, hÿ pong jé ta pa bë babok hyb n'aa, taw'ãäts hë Jesus hã bë hyb n'aa matakä. P'op Hagä Do ky n'aa rod Ër wë tamejüü do tii. Ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät P'op Hagä Do wë. Ti né hë Ër h'yy kaha'eeh doo.

2 Sahõnh hë ta hã P'op Hagä Do mejüü do Jesus moo wäd wäd had'yyt hë, p'ooj ub Mosees moo wäd wät doo da sahõnh hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã.*

3 Mosees hyb n'aa jawyk do bahãnh Jesus hyb n'aa jawyk. Panyyg ky n'aa gó bë ÿ maher'oot: Tób ky n'aa etsëeh do bahãnh tób tama do ky n'aa etsëeh.

4 Anyy né paawä sahõnh hë tób tahem'aa doo, ti bahãnh ti P'op Hagä Doo, sahõnh hë mo haj'aa näng doo.

5 Mosees kä, P'op Hagä Do karom, baad tamoo wät paa sahõnh hë P'op Hagä Do mejüü doo, tób ta yd kahesé do hã. Mosees moo wät do paa ta metëe n'aa P'op Hagä Do T'aah ky n'aa hã.†

6 Kristo hã kä, P'op Hagä Do T'aah, baad tamoo wät P'op Hagä Do tób n'aa hadoo do hã kä. Ëër, Kristo hã h'yy ka'eeh do ti ta tób hadoo doo, neÿÿm doo me Ër gadaa bã had'yyt hë Ër hã taky däng doo. Ër h'yy ganejë hõm bã Ër pooj jé Ër gada do hã, Ër kasab'ee do hã.

Taw'ãäts hë dooh ji aba bã ji h'yyb ky n'aa hahÿÿh

7 Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do kyy kerih do hã ta Sahee her'oot doo da:

“Da hë, P'op Hagä Do kyyh bë maa napäh bã,

8 bë aba manä bë h'yyb, P'op Hagä Do wë rah'yy kawereem do paa da, banawäng doo bã P'op Hagä Do rametyy noo gó.

9 Ta tii bã bë wahë makü ÿ ramehet'yy, 40 ta baab noo gó rahapëe né paawä kabaj'aa do ÿ moo wäd wät do sa mahang.

10 Ti hyb n'aa ÿ kawajãän paa nanäng sa wë. Hahÿÿ d' paa ÿ her'oot sa ky n'aa, ‘Ta s'ee hënh had'yyt hë sa h'yyb bawät. Dooh rakarën bã rabok bã ÿ karën doo da’, näng paa käh ÿÿ.

11 Ti hyb n'aa ÿ kawajãän doo me, ky kaneh'ÿÿt doo me, ÿ ky däng hahÿÿh: ‘Dooh da ÿ an'oo bã ÿ benäm doo bã rajëë pä bã. Dooh da ÿ an'oo bã rakamehããg ÿ ky däng doo bã’ ”,‡ näng P'op Hagä Do kyyh.

12 Wakän haa hedoo doo, bë hyb n'aa matakä nesaa bë h'yyb nahadoo hyb n'aa.

‡‡ 2:14 Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab. * 3:2 Tób P'op Hagä Do yd kahesé do pan'aa P'op Hagä Do ky gabuuj gó Mosees tamaa sooh do apäh ti *P'op Hagä Do tób n'aa. Ta see pé noo gó P'op Hagä Do karapee na-ãäj hë ramaneëenh P'op Hagä Do tób n'aa. Ti hyb n'aa, “baad ub Mosees moo wäd wät P'op Hagä Do karapee sa mahang”, tahanäng pé tii.* † 3:5 Hahÿÿ da na-ãäj hë tahajaa ji erii bã tii: “Mosees kä, P'op Hagä Do karom, baad tamoo wät paa sahõnh hë P'op Hagä do mejüü do P'op Hagä Do karapee tabahag'ãäs bã. Mosees moo wät do paa ta metëe n'aa P'op Hagä Do T'aah ky n'aa hã.” ‡ 3:11 Saaw-Mo 95.7-11.

Bë hyb n'aa matakä bë h'yy kanae mahãnh, P'op Hagä Do hawäd had'yyt do bë neréd mahãnh.

¹³ Taw'ãäts hë bë sahõnh hë bë h'yyb enäw bë da hadoo doo, da hë ji P'op Hagä Do bats'yyt nä bã, bë see ta h'yyb baa mahãnh nesaa do tamoo wät do ta hã wadii do hyb n'aa.

¹⁴ “Bë hyb n'aa matakä P'op Hagä Do bë neréd mahãnh”, ÿ wén mejũũ bë hã, Kristo h'yyb hataa ër bahado däk do hyb n'aa. Kristo h'yyb hataa né hë ëër, baad had'yyt hë ër h'yy kasadëë bã ta hã, pooj jé ër du doo noo gó baad ër h'yy kasadä doo da.

¹⁵ Hahÿ tabaher'oot bã, “Da hë, P'op Hagä Do kyyh bë maa napäh bã, bë aba manä bë h'yyb, P'op Hagä Do wë rah'yy kawereem do paa da”, §

¹⁶ Jaa ti P'op Hagä Do kyyh maa napäh doo, ta wë h'yy kawereem doo? Sahõnh hë Esit häj n'aa bã naa Mosees manyyh do né hë tii.

¹⁷ Jaa wë P'op Hagä Do kawajãän 40 ta baab noo gó? Nesaa do moo bok do wë takawajãän. Banawäng doo bã daap sa kamag baboo hõm.

¹⁸ Jaa hã ta ky kaneh'ÿÿt doo me P'op Hagä Do ky hadoo: “Dooch ÿ an'oo bã da ÿ benäm doo bã rajëë pä bã. Dooch da ÿ an'oo bã rakamehãäg bã pa ÿÿ”? Ky nadah'eeh do hã ta ky däng tii.

¹⁹ Rah'yy kana'eeh do hyb n'aa né hë rawén nahajaa rajëë pä bã P'op Hagä Do benäm doo bã, ër hapäh.

4

¹ Ti hyb n'aa, tanahãnh nä do hyb n'aa ji P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, tabenäm doo bã ji h'yyb tym kameh'ãäk doo, taw'ãäts hë h'yyb eÿÿm doo me baad ër hyb n'aa matakëë, bë see nes'õõs hyb n'aa tii.

² Ta tii d' bë ÿ wén maher'oot, banawäng doo bã sa hã ramaher'oot do paa da, ër hã na-ãäj hë ramaher'oot P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Nanäng dooch ragado bã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, raky

nadaheeh do hyb n'aa sa wób ky dah'eeh doo da.*

³ Èër kä, P'op Hagä Do panyyg hanäm do ky dah'eeh doo, ër gadoo da P'op Hagä Do hanaa ji h'yyb tym kameh'ãäk doo. Ky nadah'eeh do sa ky n'aa kä hahÿÿ d' paa P'op Hagä Do beher'oot:

“Ti hyb n'aa ÿ kawajãän doo me ky kaneh'ÿÿt doo me ÿ ky däng hahÿÿh:

‘Dooch ÿ an'oo bã da ÿ benäm doo bã rajëë pä bã.

Dooch da ÿ an'oo bã rakamehãäg ÿ benyyw hõm doo bã.’ †

Raky nadaheeh do hyb n'aa né hë rawén ganadoo sa h'yyb tym kameh'ãäk doo. P'ooj ub paah, badäk hahÿ tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do benyyw däk paa tii.

⁴ P'op Hagä Do benyyw däk paa ta ti ër wén hapäh, hahÿÿ da ta kyy kerih doo gó ta her'oot do hyb n'aa setsi däg kä ta ã ky n'aa hã, tapehuunh do jawén paa bã: “Setsi m' ta ã kä tamoo gawatsik. Setsi kä m' ta ã kä, P'op Hagä Do kameh'ãäk tapehuunh do hyb n'aa.” ‡

⁵ Ta ti ky n'aa né hë na-ãäj hë ta her'oot hahÿÿ da tabaher'oot bã: “Dooch ÿ an'oo bã da ÿ benäm doo bã rajëë pä bã. Dooch da ÿ an'oo bã rakamehãäg ÿ benyyw hõm doo bã.”

⁶ P'op Hagä Do benyyw däk né hë ji baym do hood, ji h'yyb tym kameh'ãäk doo bã. Pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ky n'aa hanäm do maa nap'ëeh doo, dooch raky dahé bã, ti hyb n'aa dooch ragado bã tii. Ti hadoo né hë, ti abok nä ta wób sa pooj jé P'op Hagä Do benyyw däk rabajëng hyb n'aa ta gó.

⁷ Ti hyb n'aa p'aa hënh P'op Hagä Do anoo ta tyw n'aa ji hã. Da hë ti tabanoo ta tyw n'aa ji hã. Hajõng ta baab jawén paa bã, raky nadaheeh do jawén paa bã, P'op Hagä Do ky däng paa ta tii, Dawi her'oot do hã, pooj jé ÿ erii wät doo. § Hahÿÿ d' ta kyyh:

§ 3:15 Saaw-Mo 95.7-8 * 4:2 Pawóp hë ky dah'eeh paah, Kareb, Josuwéh häd enäh doo. Ta wób dooch raky dahé bã, rawén ganadoo P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. † 4:3 Saaw-Mo 95.11 ‡ 4:4 Genesis 2.2 § 4:7 Pooj jé ÿ erii wät doo tawén näng, tég eh do 3 hã pawóp nuu me ta ti taberii wät do hyb n'aa. ** 4:7 Saaw-Mo 95.7-8

“Da hē, P'op Hagä Do kyyh bë maa napäh
bä,
bë aba manä bë h'yyb”,** näng mäh.

8 Josuwéh tado bä paawä ti hanoo do rakameh'ääk doo, hëej sa hã taky n'aa enooh do tado bä paawä rakameh'ääk doo bä, dooh ta jawén P'op Hagä Do her'ood bä paawä ta see pé ky n'aa ji kameh'ääk doo.††

9 Ti hyb n'aa kä, ti anyy däk tsyt hē kasëew däk do ji h'yyb tym kameh'ääk doo, ta karapee hyb n'aa P'op Hagä Do benyyw däk doo.

10 Ta ti ji h'yyb tym kameh'ääk do gad'oo doo, rakameh'ääk da ramoo bok do jawén paa bä sa hã P'op Hagä Do karën doo, P'op Hagä Do kameh'ääk doo da né hē tapehunh do tabahajaa do jawén paa bä.

11 Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hē tak'öp er hyb n'aa tam'aah ji h'yyb tym kameh'ääk do P'op Hagä Do ky n'aa enooh do er gadoo hyb n'aa, nabuj keh'üüm doo, ky nadah'eeh doo, p'ooj ub habong doo da er nabok hyb n'aa.

12 Ta ti y wén her'oot, awät do hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh. Tahajaa tabad'oo P'op Hagä Do karën doo. Sën-jeer séd demuun tahāw padëek do bahānh P'op Hagä Do kyyh hehām do hadoo. Sën-jeer t'öp tabajëng doo da ji k'yy gahūün gó, t'öp P'op Hagä Do kyyh bajëng ji h'yyb tym gó. Sahōnh hē ji h'yyb gó hanāng do tametyy, sahōnh hē ji hyb n'aa newëe do tametyy.

13 Sahōnh hē P'op Hagä Do pahuunh do mahang dooh kejën pé P'op Hagä Do mahānh. Sahōnh hē P'op Hagä Do bahapäh. Sahōnh hē wyt ta maab hē ta matym gó. Ta matym gó er kametä däk da er metëeh hyb n'aa ta hã nyy da er baboo bok paah.

Jesus er ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät P'op Hagä Do wë ky n'aa hahÿÿh

14 Ti hyb n'aa kä, ti anāng do hyb n'aa Jesus, P'op Hagä Do T'aah, er ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do P'op Hagä Do wë, hÿ pong jé P'op Hagä Do wë hajëe suun doo, taw'ääts hē dooh er h'yy keréd bä Jesus ky n'aa er gado däk do paa hã.

15 Taw'ääts hē ta tii hã er h'yy kanerét y wén näng, er ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do P'op Hagä Do wë tabahapäh do hyb n'aa né hē er h'yyb nahejooj. Tahapäh er hã kametëeh doo, ti na-ääj hē Nesaa Do Yb h'yyb tatuk do paa hyb n'aa sahōnh hã, er Nesaa Do Yb h'yyb tatuk doo da né hē. Nesaa Do Yb h'yyb tatug né paawä ta hã, dooh nesaa do Jesus hã.

16 Ti hyb n'aa taw'ääts hē h'yy kasadä doo me P'op Hagä Do ky ennym do wë er bahōm,‡‡ er tat'yyd mehūin hyb n'aa, taky ennym doo gó er tamasa hyb n'aa baad tanadoo noo gó er hã.

5

1 Sahōnh hē sa ky n'aa rod wahë n'aa P'op Hagä Do wë takasëew hōm sa wakāän mahang, sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë tabahadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do matym n'aa ta wë tamanaa hyb n'aa, sa masāäh wób P'op Hagä Do hã tama ejuu hyb n'aa na-ääj hē, nesaa do ramoo bok do kado hōm hyb n'aa.

2 Sa da hadoo sa ky n'aa rod tabahadoo do hyb n'aa, sa nemuun h'yyb nahejooj do hyb n'aa, tahajaa kaja hē ta h'yyb tamahūüm bä h'yy gatamah do hyb n'aa hes'ōös do sa wë.

3 Sa da ta h'yyb nahejooj do hyb n'aa, ta wakāän hyb n'aa had'yyt nado tama ejuu P'op Hagä Do wë. Ta hyb n'aa na-ääj hē ky n'aa jaw'yyk do mejūü P'op Hagä Do hã tama ejuu, nesaa do tamoo wäd wät do kado hōm hyb n'aa.

4 Dooh hajaa pé ta daaj hē takasëew bä sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë tabahadoo hyb n'aa. P'op Hagä Do ti hasëm tii, Arāw tasëew hōm do paa hadoo.

5 Ti hadoo Kristo hã. Dooh ta daaj hē takasëew bä, dooh ta daaj hē takawehëe bä sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do tabahadoo hyb n'aa. P'op Hagä Do né hē tii, “Tah y òm, hana y òm”* hanāng do ta hã.

6 Hahÿÿ da na-ääj hē Kristo hã P'op Hagä Do baher'oot ta kyy kerih do bód see hã:

“Sa ky n'aa rod wë y had'yyt hē òm,

†† 4:8 Josuwéh ti Kanaäh häj n'aa hēnh Isaraéw buuj mahūüm do paah. ‡‡ 4:16 Ji h'yy kasadä doo me ji ky n'aa etsëe, tahanāng pé ta wë ji bahōm doo. * 5:5 Saaw-Mo 2.7 † 5:6 Genesis 14.17-20 hã takerii däk ta ti Merekisedek panyyg. ‡ 5:6 Saaw-Mo 110.4

Merekisedek,[†] sa ky n'aa rod wë ÿ hadoo péh",[‡] näng mä ta hä.

⁷ Badäk hahÿÿ bä Jesus bawät noo gó tak'ëp taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä. Tak'ëp ta kyyh taky n'aa etsëë bä, haoot doo me na-ããj hë taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä, dajëb mahãnh ji hed'ëep do hä. P'op Hagä Do ky daheeh taky n'aa etsëë doo, Jesus ky dahé had'yyt hë do hyb n'aa ta Yb karën doo.

⁸ P'op Hagä Do T'aah né hë paawä, ne-saa do tahoop do hä tahapëë däk nyy d' tahanäng pé P'op Hagä Do hä ji ky daheeh doo.

⁹ Sahõnh hë ta Yb karën do ta hä kaja däk bä kä, sahõnh hë ta hä ky dah'eeh do sa h'yyb tym dëeb tabahado däg kãn. P'op Hagä Do pa had'yyt hë da rababok tan'oo bä kä.

¹⁰ Sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät P'op Hagä Do wë, Merekisedek hadoo do Jesus bahado däk P'op Hagä Do an'oo bä.

Ji h'yy ganajëë hõm do Jesus hä ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Hajõng ti anyy däk paawä ta ti ky n'aa bë ÿ maher'oot hyb n'aa. Ti hadoo né hë, hejooñh ji maher'ood bä ta ky n'aa, nyyw hë bë h'yy ganahoot do hyb n'aa ta hä.

¹² Bãp peej däg bë h'yy kae däk do hyb n'aa Jesus hä, ta wób paawä bë ma metëek da hë ta ky n'aa. Ti hadoo né hë, dooh tagah'ood nä bä bë hä. Bë karën p'aa hënh ji ma metëek bë hä. Jããm hë pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa bë rama metëek do paa ji ab'aanh bë karën. Karapee t'aah ta ÿÿn bii gamyyj karën doo, ta tä nawëh nä do hadoo bëeh.

¹³ Bii karën nä doo, karapee t'aah hadoo näh, ji hä P'op Hagä Do karën do hä h'yy ganahoot nä doo.

¹⁴ Ta dab ti wahëh hedoo do sa tä. Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé tii: H'yy gah'ood däk do rama napäh sahõnh hë P'op Hagä Do kyyh. Sa h'yyb gó rahyb n'aa newë had'yyt hë do hyb n'aa, rahapëë däk ny hadoo do baad ub, ny hadoo do baad nadoo doo.

6

¹ Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë ër hyb n'aa matakëë baad tagahoot hyb n'aa ër hä sahõnh hë ër hä Kristo metëeh doo, baad ër bahaja däk hyb n'aa. Taw'ãäts hë dooh ër abaj had'yyt hë jããm hë pooj jé Kristo ky n'aa ër rama metëek doo. Taw'ãäts hë dooh p'aa hënh ër abaj jããm hë pooj jé ër ma kamet'ëeg wät doo, daap hadoo do ji moo wät do ji eréd hõm do ky n'aa hedoo doo, P'op Hagä Do hä ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hedoo doo,

² ji nu kemuun do ky n'aa hedoo doo, sa wahë n'aa sa moo radatoonh do sa nu gad'oo bä ky n'aa hedoo doo, dejëp do ragenä bong do ky n'aa hedoo doo, h'yy kana'eeh do P'op Hagä Do ky n'aa ety had'yyt hë do ky n'aa hedoo do na-ããj hë. Èr hapëë däk né hë sahõnh hë ta tii.

³ Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do an'oo bä, ër ma kametëek ër nahapäh nä doo, ër hapäh do takah'üüm hyb n'aa, baad ër bahaja däk hyb n'aa kä.

⁴⁻⁶ Ta ti ÿ wén her'oot, dooh tahaja bä kä p'aa hënh P'op Hagä Do wë rah'yy kawereem bä Kristo tyw n'aa reréd bä, P'op Hagä Do panyyg hä rah'yy gah'ood däk do paah, P'op Hagä Do hanaa ramepëë däk do paah, P'op Hagä Do Sahee ragado däk do paah, P'op Hagä Do kyyh hanäm do ramepëë däk do paah, Kristo hejój ta jawén tabag'ãäs noo gó tametëeh do rahapëë däk do paa na-ããj né hë. Kristo heréd hõm doo, dooh tahaja wäd bä p'aa hënh rah'yy kawereem P'op Hagä Do wë, p'aa hënh P'op Hagä Do T'aah b'aa kajatsëk do hä rabepëem hadoo do hyb n'aa, sahõnh hë rabahapäh bä P'op Hagä Do T'aah ta wób raky n'aa rejãã ran'oo bä ta tii hä.

⁷ P'op Hagä Do ky n'aa edëng gëew naëng tõs gado had'yyt doo, ta danäh joom baad hawäng hanoo doo.

⁸ Tii d' nado gëew naëng hadoos do gado had'yyt né paawä jããm hë hawäng jawii hedoo doo, sasëng hedoo doo. Dooh gëew baad hadoo do tado bä. Edaa däk P'op Hagä Do ky n'aa wasee tii. Tagadëeg ub tagawats'iik tii.*

* **6:8** Gereg kyy me tabaher'oot, "Tagadëeg ub tagatang." Tagadëeg ub tagawats'iik tahanäng pé tii, Gereg kyy me. Gëew ky n'aa gó ji tamaher'oot Jesus hä h'yy ganejé hõm do sa ky n'aa, h'yy gejë hõm do sa ky n'aa na-ããj hë.

⁹ Tii d' né ŷ baher'ood paawä najis haa, dooh h'yy gejë hõm do wób bë do bã hã ŷÿ. Baad hadoo do hã, ji h'yyb tym hedëp hanoo do hã bë h'yy kajäk, hã ŷÿ.

¹⁰ Ta ti ŷ wén hapäh bë hã, taw'ääts hë hadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do bad'oo ji hã. Dooh da tamabaan bã bë moo bok do paah. Dooh da tamabaan bã ta hã bë kamahñ do hyb n'aa ta karapee tsyt hë ta wë kasëew bong do bë masa do paah, da hë bë masa do na-ääj né hë.

¹¹ Ti hadoo né hë, ŷ karën paawä tsebë doo me, tak'ëp bë h'yyb hedoo doo me had'yyt hë bë bad'oo ta ti bë dajëb bã kä, baad bë gadoo hyb n'aa hÿ pong jé bë gahëen doo.

¹² Dooh ŷ karën bã bë nehõj padäg bã. Taw'ääts hë P'op Hagä Do ky n'aa enooh do bë pooj jé gado däk do rababok doo da bë babok. Baad rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, h'yy ganajëng doo me rababok do hyb n'aa, ti ragado däg kån P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo kä.

P'op Hagä Do moo wät né hë ji hã taky n'aa enooh do ky n'aa hahÿÿh

¹³ P'ooj ub, Abaraãm hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh noo gó, ta daaj hë, ta häd gó taky däng, dooh taky kahÿÿd bã Abaraãm bahapäh hyb n'aa. Dooh P'op Hagä Do bahñh péh, ti hyb n'aa ta häd gó né taky däng.

¹⁴ Hahÿÿ da Abaraãm hã taky n'aa enooh: “Õm ŷ ky n'aa edëng né da. Tak'ëp da takanekan a panaa”, † näng mä ta kyyh.

¹⁵ Tii bã h'yy ganajëng doo me Abaraãm gada do jawén paa bã, tagado däg kån ta hã P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paah.

¹⁶ Baad ji karën bã ji ky dëe bã, ji bahñh hyb n'aa jawyk do hã ji ky däng, te hub né hë ji her'oot do ta wób rabahapäh hyb n'aa. Tii d' ji adoo bã, dooh ji raky sëew wäd bã.

¹⁷ Tii d' paa P'op Hagä Do bad'oo. Ky kaneh'ÿÿt doo me ta häd gó taky däng, sa hã taky n'aa enooh noo gó. Tii d' tawén d'oo, ta jawén taky n'aa enooh do gadoo doo, dooh sa hã P'op Hagä Do ky kahÿÿd bã baad rabahapäh hyb n'aa.

¹⁸ Dooh P'op Hagä Do ahÿÿd bã ta kyyh. Dooh P'op Hagä Do noo kanesa bã. Pawóp hadoo do P'op Hagä Do wén her'oot ër hã, ëër, ta wë kedëeb wät doo, ër h'yy kahejój däk hyb n'aa, ër pooj jé ër gada do ër nerét hyb n'aa.

¹⁹ Baad ër gahëen ta wë né da ër babok ta jawén. Baad ër gahëen do ër h'yyb tahej'oonh ër h'yy gejë hõm mahñh. Marakate ta jawyyg n'aa mesoo do hadoo bah'ood ahëm hõm mahñh hadoo ti ër h'yy kahej'oonh doo. Ta ti ër kahej'oonh doo, P'op Hagä Do hã takahej'oonh.

²⁰ Ta tii bã, P'op Hagä Do matym gó Jesus bajëe suun ër hyb n'aa, ta majyyw me tabado hõm hyb n'aa nesaa do ër moo boo bok doo. Sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do P'op Hagä Do tób n'aa gawakõ t'öp gadäk doo gó sa masãh majyyw tamahej'ëeh do hadoo né tii. Tii d' Jesus bad'oo do hyb n'aa ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät P'op Hagä Do wë tabahado däg had'yyt hë kä, sa ky n'aa rod Merekisedek hadoo péh.

7

Merekisedek ky n'aa hahÿÿh

¹ Panang Sarëm häd näng do wahë n'aa paa ta ti Merekisedek. P'op Hagä Doo, Ta Bahñh Hadoo Do wë sa ky n'aa rod. Abaraãm Merekisedek mamuun paa Abaraãm babaaj nä bã ta wób sa wahë n'aa sa warahén sii hë taj'aa ketsë jawén paa bã. Tii bã m' Abaraãm Merekisedek ky n'aa edëe geët.

² Ti m' Abaraãm bets'ëe hõm ta hã ta maji hã tado hõm do uuh. Ji moo sahõnh hë ken'yyh do sét hë ken'yyh tets'ëe däk mä Merekisedek hã. “Sa wahë n'aa, baad had'op do moo hew'ëet doo”, tahanäng pé ti Merekisedek. Sarëm bã wahë n'aa m'. Sarëm bã wahë n'aa, “Sa wahë n'aa rakanajë bong hanoo doo, rah'yyb enyyw padëek hanoo doo”, tahanäng pé tii.

³ Dooh ji ky n'aa napëe bã ta yb, ta ŷÿn. Dooh ji ky n'aa napëe bã ta wahë makü tahana doo. Dooh na-ääj hë ji ky n'aa napëe bã tabenäng do ky n'aa, tadajëp do ky n'aa. Ti hyb n'aa sa ky n'aa rod had'yyt

† 6:14 Genesis 22.17 * 7:3 Ji ky n'aa nanapäh do hyb n'aa tabenäng doo, tadajëp doo, awäd had'yyt hë hadoo, dajëb né paawä tii.

hē P'op Hagä Do wē, * P'op Hagä Do T'aah sa ky n'aa rod had'yyt hē tabahadoo doo da.

⁴ Bē hyb n'aa newē, tak'ēp tahyb n'aa jawyk Merekisedek. Abaraām, ēr wahē makūūh, hyb n'aa jawyg né paawä, tets'ēē hōm ta majī hā tado hōm do uuh Merekisedek hā. Ji moo sahōnh hē ken'yyh do sét hē ken'yyh tets'ēē dāk mā ta hā.

⁵ Rewi panaa wób, sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wē hedoo doo, ti rahajaa ragahēēn bā sa wakāān wē hanäng do uuh, Abaraām panaa had'yyt né paawä. Tii d' tawén hadoo, tii da Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejūū do hyb n'aa.

⁶ Merekisedek, Rewi panaa nado né paawä, tagado dāk Abaraām wē hanäng do uuh. Ti m' Merekisedek ky n'aa edēē gēēt Abaraām, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do gado dāk do paah.

⁷ Hÿÿ kā, wyt ta maab hē hahÿÿh: Ta bahānh hyb n'aa jawyk do tii, ta yd jé hyb n'aa jawyk do taky n'aa edēng doo.†

⁸ Rewi panaa, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wē, sa wakāān wē hanäng do uuh gah'ēēn doo, ajyy ub tii. Rawehēh padēēk bā radejēp. Merekisedek kā, Abaraām wē hanäng do uuh gadoo doo, edēb had'yyt hē P'op Hagä Do kyy kerih do metēēh. Ti hyb n'aa sa ky n'aa rod Rewi panaa sa bahānh tii.

⁹ Hahÿ hyb n'aa na-āāj hē Rewi panaa sa bahānh Merekisedek hyb n'aa jawyk ji wén hapäh: Rewi panaa, sa wakāān wē hanäng do uuh gah'ēēn doo, ti na-āāj hē repaag hōm hadoo Merekisedek hā sa wē hanäng do uuh, dooh nā né paawä Rewi ti noo gó. Merekisedek hā Abaraām ep'aak do hā rabepaag hōm. Hahÿ hyb n'aa taha-jaa ji her'oot tii:

¹⁰ Abaraām Merekisedek mamuun noo gó, Abaraām hā nā ta panaa see Rewi.

¹¹ Takaja däg bā paawä sahōnh hē P'op Hagä Do karēn do Isaraéw buuj sa ky n'aa rod Rewi hana do ramoo bok do hā, dooh hyb n'aa pé P'op Hagä Do asēm sa ky n'aa rod see Merekisedek hadoo péh, Arāw hadoo pé nadoo doo. Rewi panaa, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod hedoo do radu doo noo gó ramoo bok doo, P'op Hagä Do an'oo dāk

Isaraéw buuj sa hā ta ky n'aa jaw'yyk doo. Ta ky n'aa jaw'yyk do mahang tamaher'oot nyy da Rewi panaa ramoo bok ta wē.

¹² Ti hyb n'aa, ta see pé sa ky n'aa rod takahÿÿd bā, ta nemuun né hē ky n'aa jaw'yyk do kah'ÿÿt.

¹³ Ky n'aa jaw'yyk do kahÿÿd däg kán ēr wén hapēē kán, Jesus ēr Wahē N'aa, ta ky n'aa P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do paah, dooh Rewi panaa tado bā. Jakóh t'aah see panaa tii. Ta ti sa mahang dooh noo gó taganā bā sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wē.

¹⁴ Ta ti ÿ wén her'oot, wyt ta maab hē do hyb n'aa, Judah hād näng do hanaa Jesus ēr wahē n'aa. Sa ky n'aa rod ky n'aa Mosees her'oot noo gó, dooh Judah panaa hā taky dēē bā sa ky n'aa rod rabahadoo hyb n'aa.

¹⁵ Wyt ta maab hē, takahÿÿd kán ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wē, Rewi panaa nado wäd. Ti hyb n'aa takahÿÿd däg kán na-āāj hē ky n'aa jaw'yyk doo, ji ky n'aa rod seeh, Merekisedek hadoo pé kaja dāk do hyb n'aa kā.

¹⁶ Ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wē ti tawén bahado dāk, Rewi panaa hyb n'aa nado, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejūū doo da. Ji ky n'aa rod Jesus wén hado dāk P'op Hagä Do wē, takabaj'aa do hyb n'aa, tawäd had'yyt do hyb n'aa.

¹⁷ Tii d' tawén hadoo, hahÿÿ da P'op Hagä Do ky hadoo do hyb n'aa paa ta hā:

“Sa ky n'aa rod had'yyt hē da wē ÿÿ ōm, Merekisedek, sa ky n'aa rod wē ÿÿ hadoo péh.”‡

¹⁸ Ti hyb n'aa kā, ta ky n'aa jaw'yyk do pooj jé kan'oo dāk do kado hōm kán hÿÿ kā nahejoonh do hyb n'aa. Dooh tahajaa péh.

¹⁹ Dooh noo gó Mosees ky n'aa jaw'yyk do haja bā baad had'op ji bahadoo, P'op Hagä Do wē ji bahōm hyb n'aa. Ti bahānh baad hadoo do ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do an'oo dāk hÿÿ kā. Ta ti ta tyw n'aa me ēr hajaa ēr kaja bā P'op Hagä Do wē.

²⁰ Ta ky kaneh'ÿÿt doo me ta hād gó P'op Hagä Do ky däng paa ta ti papuuj hadoo do taban'oo dāk noo gó. Rewi panaa sa ky n'aa

† 7:7 Abaraām bahānh Merekisedek hyb n'aa jawyk ji bahapäh ta tii hā. ‡ 7:17 Saaw-Mo 110.4

rod P'op Hagä Do wë rabahado padëek noo gó, dooh ta häd gó P'op Hagä Do ky dëe bä tanah'ÿÿt sa hã tanoo do ramoo bok doo.

²¹ Jesus kä ji ky n'aa rod P'op Hagä Do wë tabahado däk bä, ta ky kaneh'ÿÿt doo me P'op Hagä Do ky dëe kãn tanah'ÿÿt doo. Hahÿÿ da ta kyyh ta hã:

“Baad ÿ ky däng hahÿÿh,
dooh ÿ h'yy kahÿÿd bä:

‘Sa ky n'aa rod had'yyt hë òm wë ÿÿ.’ ”§

²² Ky kaneh'ÿÿt doo me Jesus hã P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa, pooj jé Mosees hã taky n'aa enooh do bahãnh baad ub hÿÿ kä ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë ji tamahüüm doo, ji hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Jesus hyb n'aa takaja däk né hë ji hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

²³ Sa ky n'aa rod, Rewi panaa hedoo do hã kä, ta see dajëb bä paah, takah'ÿÿt paa ta seeh. Sa wahë n'aa gó radejëp do hyb n'aa, dooh sét ub haja bä P'op Hagä Do wë tamoo wäd had'yyt bä.

²⁴ Tii d' nado Jesus. Jesus awäd had'yyt hë do hyb n'aa, ji ky n'aa rod had'yyt hë P'op Hagä Do wë.

²⁵ Ti hyb n'aa, baad tabahajaa tedëeb bä ta hyb n'aa P'op Hagä Do wë hah'üüm doo. Awäd had'yyt hë, sa hyb n'aa taky n'aa etsëe hyb n'aa.

²⁶ Ti hadoo pé né hë ji ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do ji karën. Baad tabahajaa ër tamasaa bä sahõnh hã. Baad ub ti P'op Hagä Do matym gó. Dooh baad nadoo do tamoo wäd bä. Dooh nesaa pé ta hã. Nesaa do moo bok do h'yyb nahado. Hÿ pong jé sahõnh hë sa bahãnh tabahadoo P'op Hagä Do an'oo bä.

²⁷ Dooh hyb n'aa pé sa ky n'aa rod wahë n'aa wób rabahed'oo doo da tamoo wäd bä. Ta ãh hã had'yyt hë P'op Hagä Do hã rama ejuu paa tii. Pooj jé, sa daaj hë nesaa do ramoo bok do hyb n'aa rama hej'uu, tii bä sa wakãän, Isaraéw buuj nesaa do ramoo bok do hyb n'aa rama eju kãn. Tii d' nado Jesus. Sét nuu me ub nesaa do ta wób

ramoo bok do sãm tan'oo däk P'op Hagä Do hã, ta daaj hë takan'oo däk noo gó sa hyb n'aa tadajëp hyb n'aa.**

²⁸ Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü do hã, ajyy sa da hadoo do nemuun h'yyb nahej'oonh do rakasëew däk sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät P'op Hagä Do wë rabahadoo hyb n'aa. Tii d' nado P'op Hagä Do ky kaneh'ÿÿt doo me taky däng do hã, Mosees ky n'aa jaw'yyk do jawén kan'oo däk doo. Ta T'aah tasëew däk ji ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do tabahadoo hyb n'aa kä. Baad had'op had'yyt hë ta T'aah bahadoo P'op Hagä Do an'oo bä.

8

Jesus ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do P'op Hagä Do wë ky n'aa hahÿÿh

¹ Hahÿ ti bë ÿ maher'oot do mahang tak'ëp baad hadoo doo: Ti anyy däk né hë ër ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät doo. Hÿ pong jé, P'op Hagä Doo, Sahõnh Ta Bahãnh Hadoo Do hub hënh, takaweh'ëeh doo bä tabaso däk.

² P'op Hagä Do matym gó, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa bä ër ky n'aa rod moo wät, badäk hahÿÿ bä sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa ajyy ratamaa sooh doo bä nado.*

³ Sahõnh hë ji ky n'aa rod wahë n'aa heh'äät do† rasëm P'op Hagä Do matym n'aa P'op Hagä Do wë tamanaa hyb n'aa, sa masãäh wób P'op Hagä Do hã tama ejuu hyb n'aa na-ãäj hë. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë Jesus Kristo na-ãäj hë manaa P'op Hagä Do matym n'aa.

⁴ Badäk hahÿÿ bä Jesus awäd nä bä paawä, dooh sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë tado bä paawä, anyy däk do hyb n'aa Rewi panaa P'op Hagä Do hã rama ejuu doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da.

⁵ Sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa, hÿ pong jé hanäng do hãd hadoo do kata-maa sooh do yt hã ti ramoo heb'ook. Dooh P'op Hagä Do bawät do heh'äät do tado bä ta ti tób ta yt hã ramoo bok do ër wén hapäh,

§ 7:21 Saaw-Mo 110.4 ** 7:27 Dooh hyb n'aa pé hajöo nuu me tii d' tabad'oo. * 8:2 Esodo bód, tég eh do 26 hã takerii däk ta ti sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa ky n'aa. Ta ti yt hã nado Jesus moo wät. † 8:3 Isaraéw buuj hã rama erih do hahÿÿh. Sa ky n'aa rod, Rewi panaa hedoo do sa ky n'aa ta her'oot tég nad'ëed is do 3 hã.

hahÿÿ da Mosees P'op Hagä Do maher'oot do paa hyb n'aa: “Mamoo wäd ta tii, hahÿ waëë hä a hä ÿ metëëh do hadoo da, mahapäh do hadoo né hë.”‡ Heh'äät doo, hÿ pong jé tii.

⁶ Baad ub né paawä sa ky n'aa rod Rewi häd näng do panaa ramoo bok doo, tak'ëp baad ub ti bahänh Jesus ër ky n'aa rod moo wät doo. Tii d' tawén hadoo, ta tyw n'aa papuuj ta hyb n'aa P'op Hagä Do wë ër kajaa Jesus anoo doo, p'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'oot do bahänh do hyb n'aa. § Tak'ëp baad ub ti bahänh na-ääj hë ër hä taky n'aa enooh doo.

⁷ Pooj jé Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'ood wät do an'oo bä paawä, baad ub sahönh hë tabahadoo hyb n'aa, tii d' tado bä paawä, dooh hyb n'aa pé paawä ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh péh.

⁸ Tii bä, P'op Hagä Do bahapäh bä, dooh né hë raky dahé bä Mosees sa sii takaner'ood wät doo, hahÿÿ da ta kyyh:

“Ti awät bë pooj jé papuuj Isaraéw buuj sii ÿ kaner'oot doo,
Judah buuj sa sii na-ääj hë.
Ta tyw n'aa papuuj ÿ anoo da sa hä.

⁹ Sa wahë makû sa sii ÿ her'ood wät do paa nahado da tii,
ÿ man'yyh noo gó Esit bä naa.
Raky nadaheeh do hyb n'aa paa sa sii ÿ ber'ood wät doo,
ÿ eréd hõm paa sa wahë makûÿh”, näng mä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

¹⁰ “Hahÿÿ da ta tyw n'aa papuuj ta jawén Isaraéw buuj sa hä ÿ metëëh doo:
Sa h'yyb gó da ÿ banoo ÿ ky n'aa jaw'yyk doo.

Sa h'yyb tym gó da ÿ berih hadoo da ta tii.
ÿ da P'op Hagä Do rah'yy kaha'eeh doo.
Karapé haa d' tii.

¹¹ Ti noo gó da,
dooh hyb n'aa da rama met'ëëg wät sa da hadoo do këh ÿ n'aa hä.
Dooh hyb n'aa da sa wakään rama met'ëëg wät pé ÿ rabahapäh hyb n'aa.

Sahönh hë da ÿ rabahapäh.

Hyb n'aa sakog is doo, hyb n'aa jeryk do sii hë ÿ da rahapäh.

¹² Tii d' tawén hadoo,
ÿ mabaan hõm da baad nadoo do ramoo bok do paah.

Dooh da ÿ hyb n'aa es'ee wäd bä nesaa do ramoo bok do paa.”** Näng mä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

¹³ Sa sii takaner'oot do papuuj P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa, tado hõm pooj jé sa sii takaner'ood wät do paah. Ta säg däg tii. Edah tagawatsik. Ta tyw n'aa papuuj tan'oo däk.

9

Badäk hahÿÿ hä P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti anäng paa pooj jé Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'ood wät do paa ky n'aa jaw'yyk doo, ji hä metëëh do nyy da P'op Hagä Do wë ji kajaa, ta hä ji hyb n'aa jaw'yyk hyb n'aa. Ti anäng paa na-ääj hë badäk hahÿÿ bä P'op Hagä Do raj'aa etsë do tób n'aa, P'op Hagä Do sa hä kahesé do tób n'aa ramaneënh doo.

² Sa hä P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa katamaa sooh do yt hä, ta gawakõ tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk do ramaneënh doo gó tagadahäng ta bag tyng, pāw tyng n'aa, P'op Hagä Do matym gó kametëëh do pāw n'aa na-ääj hë.

³ Ta baa besuu n'aa bahänh tagadäk ta gawakõ tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk do heh'äät doo.

⁴ Tii bä tabahäng k'ääts tæg gabarëeh do s'ëëb buu benyym do rabahej'uu do tyng n'aa. Tii bä tabahäng ta hood P'op Hagä Do ky n'aa enooh do rahyb n'aa esee do hood n'aa na-ääj hë. K'ääts tæg gabarëeh do ta hä. Tii gó rabat'oonh hahÿÿh: Manah häd näng do hood k'ääts gabarëeh do s'ëëb, Manah ta gó, Arāw tatu n'aa ta ts'oooh genā hõm doo, pā gatsebak do na-ääj hë ta hä Jawéh ky n'aa jaw'yyk do kaherih doo.

‡ 8:5 Esodo 25.40 § 8:6 Hahÿÿ d' tahanäng pé ti rakaner'oot do ky n'aa: Sinaih waëë hä P'op Hagä Do anoo paa sa hä ta ky n'aa jaw'yyk doo. Isaraéw buuj raky dahé bä, P'op Hagä Do ky n'aa edëng sa hä, taky däng paah. Tii bä ta kyyh ragadoo. “Ää ky daheeh da”, näk sa kyyh P'op Hagä Do hä.

** 8:12 Jeremij 31.31-34

⁵ Ta hood P'op Hagä Do ky n'aa enooh do rahyb n'aa esee do hood n'aa jó rabab'ëëh kabaj'aa do kæg enäh do heen n'aa kerubĩm ramaneëënh doo. Ta ti ganahaang gó P'op Hagä Do hejój kametëëh. P'op kerubĩm kæg ragadabëëh, p'op naa sa kæg me rajasuu hyb n'aa ta ty gatsë. Ta tii bã, ta ty gatsë jó, P'op Hagä Do awug hõm nesaa do Isaraéw buuj ramoo bong doo. * Hÿÿ kã, babã ÿ erih do hã, dooh né paawã tahaja bã sahõnh hë ta ti hedoo do ky n'aa bë ÿ maher'ood bã,

⁶ tii da né hë sahõnh hë ta ti ragadebëëh sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa yt hã. Ta gawakõ pooj jé gadäk doo gó sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wë rabahej'ëëh ta tii bã P'op Hagä Do wë ramoo heb'ooh do ramoo bok hyb n'aa.

⁷ Ta gawakõ t'õp gadäk doo gó jããm hë hajëë suun sa ky n'aa rod wahë n'aa heh'ãät doo. Sét ta baab ken'yyh sét nuu me tabajëng ta tii bã. Tabajëë suun bã, tamajë had'yyt hë sa mas'ãã booj yb aj'yy majyyw P'op Hagä Do kahesé doo bã, h'yy gatamah doo gó nesaa do tamoo wät doo, ta wób moo bok do na-ããj hë kawug hõm hyb n'aa. Majyyw tamanajë bã, dooh né hë tahaja bã tajëë bã tii bã.

⁸ Ta tii hã P'op Hagä Do Sahee metëëh hahÿÿh: P'ooj ub, sa hã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa ky n'aa jaw'yyk do yt hã rababok nã bã, dooh sa hã tagasëëts nã bã ta tyw n'aa hadoo ta gawakõ tak'ëp P'op Hagä Do wë kasëew däk doo hënh. Dooh tagasëëts nã bã sa wë ta tyw n'aa P'op Hagä Do wë tahanäng pé tii.

⁹ Da hë Kristo hã kaja däk do metëë n'aa ub sahõnh hë ta tii. Dooh P'op Hagä Do matym n'aa ramehen'aa doo, dooh sa masããh majyyw ta wë ramahen'aa do na-ããj hë tahaja bã baad tabahado däk tan'oo bã P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk do sa h'yyb.

¹⁰ Jããm hë ji awëh, ji awa, ji eëëk do ky

* **9:5** Ta noo gatsë pong jé P'op Hagä Do kahesé sa hã. Ta ti tabasooch bã Isaraéw buuj sa rod n'aa P'op Hagä Do wë wahë n'aa rabana nesaa do ramoo bong do P'op Hagä Do bawug hõm hyb n'aa, takajesu däk hyb n'aa. Ti hyb n'aa ta noo gatsë na-ããj hë ramaneëënh "**kajesu n'aa noo gatsë n'aa**", kajesu däk do hadoo do hyb n'aa nesaa do sa h'yyb gó hanäng do paah. † **9:13** Mosees ky n'aa jaw'yyk do hyb n'aa, dooh rahaja bã P'op Hagä Do tób n'aa hënh rahõm bã tób kamag näng do yt hã hewäd nã doo, kamag hã, dajëp do paa k'yy hã na-ããj hë moo däng doo. Rabenyyw bong hyb n'aa, p'aa hënh P'op Hagä Do tób n'aa hënh rabahajaa rabahõm hyb n'aa, ratsawyyh sa hã booj yb taah ÿÿnh hahiin do raju däk do paa ooj naëng mahang kamekuuj däk doo. Ta ti ky n'aa ti babã taher'oot doo.

n'aa ub tii. Jããm hë naëng me sa hã renäm do ky n'aa tii. Papuuj kajaa do pooj jé ky n'aa jawyyg n'aa tii. Dooh t'õp ji h'yyb tenyyw bã.

Jesus majyyw ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Kristo kã, baad hadoo do ta tyw n'aa papuuj kaja däk do hã ji ky n'aa rod wahë n'aa heh'ãät P'op Hagä Do wë tabahadoo noo gó, dooh tajëë suun bã P'op Hagä Do tób n'aa gó badäk hahÿÿ bã ajyy tamaa sooh doo gó, sa ky n'aa rod wób rabahed'oo doo da. Kristo bajëë suun tak'ëp baad tabahadoo bã. Hÿ pong jé, P'op Hagä Do matym gó né hë tabajëë suun.

¹² Kabara majyyw, booj yb taah majyyw nado ti t'ĩ hënh tamajë sun doo, sa ky n'aa rod wób rabahed'oo doo da. Ta majyyw né ti tamajë sun doo, tan'oo däk doo. Sét nuu me tii d' tabad'oo, P'op Hagä Do wë ër tabedëëb had'yyt hë hyb n'aa. Dooh hyb n'aa p'aa hënh tabab'aanh péh.

¹³ Kabara majyyw, booj yb aj'yy majyyw, booj yb taah ÿÿnh raju däk do paa ooj naëng mahang kamekuuj däk do na-ããj hë, ta wób sa hã sa ky n'aa rod ratsawyyh bã, baad rabahado padëëk p'aa hënh. J'ooj hë né paawã rabenyyw bong ratsawyyh wät do an'oo bã,† p'aa hënh rahajaa P'op Hagä Do tób n'aa hënh rabahõm.

¹⁴ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, tak'ëp ta bahãnh Kristo majyyw ër h'yyb tabenãm nesaa do ji moo wät do dajëb hanoo do mahãnh, P'op Hagä Do hedëb had'yyt do wë ër moo bok hyb n'aa kã. P'op Hagä Do Sahee hawäd had'yyt do hejój gó ta daaj hë Kristo kan'oo däk P'op Hagä Do hã tadajëp noo gó. Dooh nesaa pé ta hã.

¹⁵ Ta ti hyb n'aa kã, Kristo né hë ti ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë gasëëts hõm doo, P'op Hagä Do asëëw hõm do ragadoo hyb n'aa nahãnh doo, P'op Hagä Do ky n'aa enooh do sa hã. Tadajëp do me tabedëëb kãn tii, Mosees ky n'aa jaw'yyk do sa hã

mejũũ do noo gó nesaa do ramoo bok do paa mahãnh.

¹⁶⁻¹⁷ Ky n'aa jaw'yyk do ta see erii bã tametëeh hyb n'aa ta me jaa wë tabaym ta ma paa tadajëp jawén paa bã, jããm hë wë ym do gadoo ta ma paah, ta hã ky n'aa kenoooh do paa dajëp bã kä. Dajëp né hë sahõnh hë rabahapäh bã, tii bã kerih do paa ky n'aa jawyyg däg kãn. Kerih do mo haj'aa nãng do edëb nã bã, dooh kerih do ky n'aa kajawyyg nã bã.

¹⁸ Tii da p'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'ood wät do hã. Jããm hë tahyb n'aa jawyg däk sa mas'ãã see radaj'ëep do jawén paa bã. Ta majyyw hyb n'aa taky n'aa jawyg däk P'op Hagä Do ky dãng doo. Hahÿÿ d' paa tii:

¹⁹ Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees maher'ood wät do jawén paa bã m' Isaraéw buuj sa hã, tado däk mã jawii isop häd nãng do mooh, b'éé wii hahiin do sii hë m', ti m' tadatu booj yb taah wób majyyw naëng mahang kamekuuj däk doo gó. Ti m' P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do jó tatsawyyh, ti m' Isaraéw buuj sa hã tatsawyh hõm mã na-ããj hë.

²⁰ Ti m' Mosees ky hadoo sa hã: “Jawéh kaner'ood wät do bë sii metëe n'aa hahÿ majyyw. Ta kyyh bë gado däk, bë kyyh Jawéh gado däk na-ããj hë hahÿ majyyw metëeh”, † nãng mãh.

²¹ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do kerih do jó majyyw tatsawyh hõm doo da, tatsawyh wät na-ããj hë P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa hã, sahõnh hë ta nahëe jó, sahõnh hë ta gó hanãng do jó na-ããj hë.

²² P'eets hë paawä sahõnh hë takenyyw däk P'op Hagä Do wë sa masããh majyyw hyb n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk doo gó takerih. Majyyw takanan'oo däg bã, dooh takawug hõm bã nesaa do ji moo wät doo. Tii da né hë Mosees ky n'aa jaw'yyk do baher'oot.

²³ Tii da né hë nag'aap hë ÿ etsén wät do renãm paa P'op Hagä Do mejũũ, jããm hë hÿ pong jé hanãng do heen n'aa hado né paawä ta tii. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, hÿ pong jé hanãng doo, heh'ããt doo, jããm hë

takenyyw däk tak'ëp baad hadoo doo me, ji masããh majyyw bahãnh baad hadoo doo me.

²⁴ Ti hyb n'aa, dooh Kristo ajëe suun bã P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa gawakõ tak'ëp ta wë kasëew däk do ajyy ratamaa sooh doo gó. Hÿ pong jé hanãng do heen n'aa ub ta tii. Hÿ pong jé né hë taheh'ããt bã kä Kristo bajëe suun, tanu dëe kãn, t'ÿÿ hënh P'op Hagä Do matym gó ër taky n'aa etsëe hyb n'aa.

²⁵ Dooh hajõõ nuu me hÿ pong jé P'op Hagä Do matym gó Kristo ajëe suun bã ta daaj hë takan'oo däk hyb n'aa, sa ky n'aa rod wahë n'aa Rewi panaa rabahed'oo doo da. Sét ta baab kenãh had'yyt hë sa mas'ãã majyyw me rabahej'ëeh tii, P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa gawakõ tak'ëp ta wë kasëew däk doo gó.

²⁶ Hajõõ nuu me ta daaj hë Kristo kan'oo däg bã paawä, hajõõ nuu me Kristo bahob wät paawä badäk hahÿ P'op Hagä Do pahu-unh noo gó naa. Dooh tii da Kristo adoo bã. Sét nuu me ub, tabedaa däk bã kä badäk hahÿÿ hã ji hawät do gawatsig hõm noo gó, Kristo kaja däk ta daaj hë takan'oo däk doo me, tadajëp doo me nesaa do tabawug hõm hyb n'aa. Dooh hyb n'aa p'aa hënh tabab'aanh péh.

²⁷ Sahõnh hë ji, sét nuu me né hë ji dajëp. Ji dajëp jawén paa bã kä P'op Hagä Do ky dãng da nyy da ji tabad'oo, baad tado bã, baad tanado bã.

²⁸ Ti hadoo, sét nuu me Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dãng Doo, ta daaj hë takan'oo däk dajëb hã, ta dajëp doo me, ta majyyw me, nesaa do hajõk do ramoo bok do tabawug hõm hyb n'aa. P'aa hënh da Kristo kajaa. Nesaa do ji moo wät do hyb n'aa nado tii kä. P'aa hënh tawén kaja kãn da, ta hã gad'aa do tamahũũm hyb n'aa P'op Hagä Do wë kä, ta tii bã raboo had'yyt hë hyb n'aa kä.

10

Jesus dajëp doo me ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë tagasëets hõm do ky n'aa hahÿÿh

¹ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Isaraéw buuj hã kan'oo däk do paah, baad hadoo do P'op Hagä Do ky dãng do ta jawén

kajaa do maëts ub tii. Dooh heh'äät do hÿ pong jé hanäng do tado bä. Ti hyb n'aa dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do haja bä baad had'op rabahadoo tan'oo bä. Dooh baad had'op rabahadoo tan'oo bä sét ta baab kenäh had'yyt hë sa mas'ää see P'op Hagä Do matym n'aa ranaheb'ooh doo. Ti hado had'yyt né hë ran'oo bä.

² Ta ky n'aa jaw'yyk do haja bä paawä baad had'op rabahadoo tan'oo bä P'op Hagä Do wë han'aa do ta hã rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa, dooh hyb n'aa wäd pé paawä sa mas'ääh wób raneboh bëeh, P'op Hagä Do bawug hõm hyb n'aa nesaa do sa hã hanäng doo. Sa h'yyb gó hanäng do paa kawug hõm bä paawä, dooh rahyb n'aa es'ee wäd bä paawä nesaa do ramoo bok do paah.

³ Ta tii hã dooh né hë baad ji hado däg P'op Hagä Do matym gó. P'op Hagä Do matym n'aa ta baab had'yyt hë ramehen'aa doo, nesaa do awät nä sa h'yyb gó rahyb n'aa esee tan'oo bä.

⁴ Tii d' tawén hadoo, dooh né hë booj yb aj'yy majyyw haja bä, dooh kabara majyyw haja bä nesaa do ji h'yyb gó hanäng do tado hõm bä.

⁵ Ti hyb n'aa badäk hahÿÿ bä Kristo kajaa noo gó kä P'op Hagä Do hã taky hadoo:

“Sa mas'ääh majyyw a wë ramahen'aa doo, ti nado ti makarën doo.
A matym n'aa a wë ramahen'aa doo, ti nado ti makarën doo.
Ti hyb n'aa ÿ dab näng ÿ majyyw näng man'oo bä majyw ÿÿ ÿ banoo hyb n'aa ta sãm”, näng paa ta kyyh.

⁶ “Dooh magado bä õm rama heju doo. Dooh magado bä a matym n'aa a wë ramehen'aa doo, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do mabawug hõm hyb n'aa paawä”, näng mäh.

⁷ “Tii bä hahÿÿ da këh ÿÿh:
‘Mahegää P'op Hagä Doo. ÿ kaja däk, a kyy kerih doo gó këh ÿ n'aa takerih doo da,
makarën do ÿ moo wät hyb n'aa.’ ”*

⁸ Dooh m' sa mas'ääh majyyw, dooh m' P'op Hagä Do matym n'aa ta wë ramehen'aa

doo, dooh m' ta wë rama ejuu doo P'op Hagä Do karën bä. Dooh m' na-ääj hë takarën bä ta matym n'aa ta wë ramehen'aa doo, nesaa do sa h'yyb gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa paawä. Dooh m' ta ti tagado bä, näng mä Kristo kyyh pooj jé. Ti taky hadoo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejõ né paawä ta tii d' rabahed'oo.

⁹ Ta jawén hahÿÿ d' mä Kristo kyy kä: “Mahegää P'op Hagä Doo”, näng mäh, “ÿ kaja däk, makarën do ÿ moo wät hyb n'aa kä”, näng mäh. Gawatsig hõm pooj jé sa hã kamejũ do rabahed'oo do paah, ta ti taheer'oot do hã ji bahapäh. P'op Hagä Do gasëets hõm hÿÿ kä ta tyw n'aa papuu.

¹⁰ P'op Hagä Do karën do Kristo bad'oo do hyb n'aa, ta daaj hë Jesus Kristo kan'oo däk do hyb n'aa er hyb n'aa tadajëp hyb n'aa, kado hõm nesaa do er h'yyb tym gó hanäng do paah. Tsyt hë P'op Hagä Do wë er tabasëew däg kån. Sét nuu me dajëb hã takan'oo däk. Jääm né tii.

¹¹ Ta äh hã had'yyt hë sa ky n'aa rod Arãw panaa hedoo do ramoo bok ramoo heb'ooh do P'op Hagä Do tób n'aa yt hã. Ta äh hã had'yyt hë rama ejuu rama ejuu do paa péh, dooh né paawä ta ti haja bä nesaa do ji h'yyb gó hanäng do tawug hõm bä.

¹² Tii d' nado Jesus Kristo bad'oo hÿÿ kä. Sét nuu me ub takan'oo däk nesaa do er moo bok do hyb n'aa tadajëp hyb n'aa. Jääm né tii kä. Tii d' tabad'oo do jawén paa bä hÿ pong jé, P'op Hagä Do hub hënh, ta hã P'op Hagä Do weh'ëeh doo bä tabaso däg kån.

¹³ Ti noo gó kä tagada ta majÿ P'op Hagä Do nes'ëem, Kristo raky daheeh P'op Hagä Do an'oo bä kä.

¹⁴ P'op Hagä Do hub hënh tawén so däg kån, sét nuu me er hyb n'aa tadajëp doo me baad had'op rabahado padëek tan'oo bä tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew bong doo.

¹⁵ P'op Hagä Do Sahee na-ääj hë er tamer'oot ta ti ky n'aa. Hahÿÿ da ta kyyh:

¹⁶ “Hahÿÿ da papuu Isaraéw buuj sii ta jawén ÿ kaner'oot doo:
Sa h'yyb gó da ÿ banoo këh ÿ n'aa jaw'yyk doo.

* 10:7 Saaw-Mo 40.6-8 hã takerii däk tii. Kristo kyyh ta Yb hã tii.

Sa h'yyb tym gó da ÿ berih hadoo da tii",†
näng mäh.

17 Ti m' ahõm nä ta kyyh:

“ÿ mabaan hõm da baad nadoo do ramoo
bok do paah.

ÿ mabaan hõm da ÿ mejũũ do raky nada-
heeh doo”,‡ näng mäh.

18 Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do mabaan
hõm do hyb n'aa baad nadoo do ji moo wät
do paa kä, dooh hyb n'aa wät pé ramoo
heb'ooh do paa sa ky n'aa rod ramoo boo
bä nesaa do kado hõm hyb n'aa paawä.

19 Hÿÿ kä wakän haa hedoo doo, Jesus
majyyw hyb n'aa neÿÿm doo gó er hajaa
er ajëë p'ëë hadoo ta gawakõ tak'ep P'op
Hagä Do wë kasëew däk do hadoo doo gó.
P'op Hagä Do matym gó er hajaa er ahõm
bä had'yyt hë ÿ hanäng péh.

20 Jesus dajëp doo me ta tyw n'aa papuuj
P'op Hagä Do wë tagasëets hõm. Ta baa
besuu n'aa tatab'ëes tii. § Edëb had'yyt hë
da jé ta ti tyw n'aa gó P'op Hagä Do wë
hahõm doo.

21 Ti anäng er ky n'aa rod P'op Hagä Do
wë tak'ep hyb n'aa jawyk doo, hÿ pong jé
P'op Hagä Do bawät doo bä bag'ääs doo.

22 Ta ti hyb n'aa, taw'ääts hë er h'yyb
ehub doo me, baad er h'yy ka'eeh doo me
na-ääj hë er kah'ũũm P'op Hagä Do wë.
Dooh er h'yyb er taky n'aa tapa wäd bä
Kristo an'oo bä. Baad er bahado däk na-ääj
hë P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa er
hajaa P'op Hagä Do wë er ahõm bä. **

23 Taw'ääts hë h'yy ganajëng doo me
had'yyt hë er gada baad hadoo do er hã
taky däng doo, er gada er hanäng doo. Er hã
ky däng doo, moo wäd had'yyt hë taky däng
doo.

24 Taw'ääts hë er tyw n'aa esoos nyy d'
er bad'oo er h'yyb mahũũm er da hadoo

doo, rah'yyb hadoo hyb n'aa, kamahän
heh'ääts do er mahang takah'ũũm hyb n'aa,
baad hadoo do ta wób wë ji moo wät do
takah'ũũm hyb n'aa na-ääj hë.

25 Taw'ääts hë dooh er eréd bä P'op Hagä
Do hyb n'aa er kahet'aa doo, ta wób, h'yy
gejë hõm do rabahed'oo doo da. Taw'ääts
hë ta wób er h'yyb en'yyim rah'yy gajëë hõm
mahänh. Taw'ääts hë baad ta bahänh tii d'
er bad'oo, tabedaa däk Jesus matëeh do bë
bahapäh do hyb n'aa.

26 Bë h'yy gejë hõm manä ÿ wén näng bë
hã, ji h'yyb haj'aa hë Jesus ji mak'yyts bä,
nesaa do ji moo wäd nä bä had'yyt hë, ji
hapëë däg né paawä baad hadoo do ky n'aa
hã, hÿ jawén dooh tanyy wäd bä kä P'op
Hagä Do hã ji anoo do pan'aa nesaa do ji
moo wät do kawug hõm do sãm.

27 Jããm né hë ti awät heÿÿm doo gó ji
gada P'op Hagä Do ji taky n'aa etyy do baad
nadoo do wë. Jããm né da tëëg hõo tak'ep
haju do P'op Hagä Do majiĩ gawats'iik do ti
awät da ta ti wë.

28 P'ooj ub, Mosees ky n'aa jaw'yyk noo
gó, radej'ëep paa sahõnh hë Mosees ky n'aa
jaw'yyk do mak'yyts doo. Tanyy bä pawóp
hë, tamawoob hë ta ti hapäh doo, dooh né
rat'yyd mehĩn bä ta ky n'aa jaw'yyk do
mak'yyts doo.

29 Nyy da bë hã? Dooh g'eeh ti bahänh
P'op Hagä Do rejã da P'op Hagä Do T'aah
makyys doo, Jesus majyyw ty n'aa ges'yyk
doo, P'op Hagä Do Sahee ji tat'yyd mehĩn
do ky n'aa rejãã doo? Jesus majyyw né ti
ta hyb n'aa ta tyw n'aa P'op Hagä Do wë
gasëets hõm doo. Ta hyb n'aa né hë P'op
Hagä Do wë rakasëew däk paah.

30 Er hapäh né hë Tak'ep Hyb N'aa Jawyk
Do hahÿ her'ood wät doo: “ÿ né ti sa sãm
habaanh doo. ÿ né tii.”†† “Tak'ep Hyb N'aa
Jawyk Do ky n'aa etyy da ta karapee”,‡‡
näng na-ääj mäh.

31 Tak'ep ta äm n'aa näng P'op Hagä Doo,

† 10:16 Jeremij 31.33 ‡ 10:17 Jeremij 31.34 § 10:20 P'ooj ub, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã ti anäng ta baa besuu
n'aa pãän hebaan do s'ëëb. P'op Hagä Do kahesé doo bä noo gatsé n'aa tii. Dooh ji haja bä ta tii bä ji tabëëj bä. Hÿÿ
kä, Kristo hyb n'aa er hajaa P'op Hagä Do wë er ahõm bä. ** 10:22 P'ooj ub Isaraéw buuj rabahed'oo do ky n'aa gó

tabeh'ũũm. P'ooj ub, ranahaja bä P'op Hagä Do tób n'aa hënh rahõm bä baad sa h'yyb nadoo do hyb n'aa, ratsawyyh
sa hã booj yb taah ÿÿnh raju däk do paa ooj naëng mahang kamekuuj däk doo. Setsi ta äh tabahado däk bä, Mosees
ky n'aa jaw'yyk do mejũũ rabehep. Tii bä kä, baad rabahado padëëk p'aa hënh. Tii bä rahajaa P'op Hagä Do tób n'aa
hënh rabahõm. Ti ky n'aa gó tabeh'ũũm. †† 10:30 Dew-Teronom 32.35. ‡‡ 10:30 Dew-Teronom 32.36, Saaw-Mo
135.14

hedëb had'yyt do moo gó ji tarejä däg bä!

³² Taw'ääts hë bë hyb n'aa es'ee nyy da baad bë babok p'ooj ub, panyyg hanäm do hä bë h'yy kadaw'uuh jawén paa bä. Tabad'op hë bë h'yy gejë hõm ti noo gó, baad nadoo do bë ahob né paawä.

³³ Bë hyb n'aa es'ee nyy da ta see pé noo gó bë raky n'aa rejää paah, nyy da paa bë rarejäã. Bë nado paa tii, ti noo gó rarejäã doo, bë hyb n'aa esee paah, bë masa paa ta ti hah'oop doo.

³⁴ Ti noo gó bë t'yyd mehĩn paa bë da hadoo do radewäts b'ëeh doo, bë masa paa sa hä. Tsebee gó bë gadoo ti noo gó bë ma rado hõm doo, ti bahãnh baad hadoo do nahãnh do ti awät bë pooj jé hÿ pong jé bë hapäh do hyb n'aa.

³⁵ Ti hyb n'aa bë h'yy gejë hõm manäh. Baad had'yyt hë Jesus hä bë h'yy kae bä, tak'ëp baad hadoo do bë gadoo da.

³⁶ Taw'ääts hë h'yyb jawyg gó, h'yy ganajëng doo me bë gadoo bë ahoop doo, P'op Hagä Do karën do bë bahaja däk bä kä, bë gadoo hyb n'aa bë hä taky däng doo.

³⁷ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do ta ti ky n'aa:

“Edaa däk da ti hawät do kajaa.

Doo da tatabëej bä taky däng do noo gó.

³⁸ Karapé haa, matym ÿÿ gó baad hedo padëek doo, rah'yy ka'eeh do hyb n'aa da rababoo had'yyt hë.

Doo da ÿ tsebee bë h'yy gajëe hõm do wë”, näng mäh. §§

³⁹ Èer kä, dooh ta tyw n'aa heréd hõm do èr ado bä, ragawatsig hõm doo hënh hahõm doo gó haboo däk doo. H'yy ka'eeh do èer, nesaa do mahãnh hedëp doo.

11

Ji h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Hahÿÿ d' tahanäng pé ti ji h'yy ka'eeh doo: Baad ji bahapäh do ti ji h'yyb gó, ji gadoo né da ji pooj jé ji gada doo. Te hub né hë, ti awät né da ji nahapäh doo, baad ji bahapäh ji h'yyb gó.

² Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do wén gadoo èr wahë maküüh.*

³ P'op Hagä Do hä èr h'yy ka'eeh do hyb n'aa, èr hapäh hahÿÿh: Sahõnh hë badäk hahÿÿh, wë, kamarab, papÿÿj, sagõõh na-ãäj hë, ta ky gabuuj né hë P'op Hagä Do pehuuj wät. Ji nahapäh doo me tapehuuj wät da hë ji hapäh doo.

⁴ Baad ub Abéw makü h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hadoo do tama ejuu paah, ta hÿÿj Kaĩh ma ejuu do nahado. Ti hyb n'aa baad né hë m' Abéw P'op Hagä Do hä. Baad mä P'op Hagä Do hä Abéw ma ejuu doo. Badäk hahÿÿ bë Abéw nawäd wäd né paawä, da hë nä tah'yy ka'eeh do paa èr hä tametëeh nyy da ji h'yy ka'eeh.

⁵ Aj'yy Enók häd näng do P'op Hagä Do masäg kãn ta wë ta hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa paah. Doo pa Enók dajëb bä. Dawuh up mäh. Doo rawyyd wäd bä P'op Hagä Do mahüüm do hyb n'aa. P'op Hagä Do Enók h'yyb enäw had'yyt hë tabawät do hä, ta wë P'op Hagä Do mahüüm do pooj jé.

⁶ Ji h'yy kanae bä, dooh ji haja bä P'op Hagä Do ji h'yyb enäw bä. Jé karën do P'op Hagä Do wë tahõm bä, jããm né hë tahajaa, P'op Hagä Do awät né hë taky dahé bä, baad hadoo do P'op Hagä Do anoo ta hä hesoos do hä taky dahé bä.

⁷ Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa Nowéh tata-maa jat marakate, ta ÿÿm, ta taah, ta taah äj raked'ëep do hood n'aa. Marakate tatamaa jat Nowéh P'op Hagä Do maher'oot jawén paa bä sa pooj jé hana do ranahapäh nä doo. Nowéh h'yy ka'eeh doo, ta metëe n'aa ta wób sa hä. Nesaa do hä ta wób raky n'aa kety däk, Nowéh h'yy ka'eeh doo da rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hë baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó. Ti hyb n'aa, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad Nowéh wén hado däk ta matym gó.

⁸ Abaraãm h'yy ka'eeh do hyb n'aa tawén ky dahé wät P'op Hagä Do maher'oot noo gó hëej s'ee hënh tabahõm hyb n'aa, hëej ta hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo hënh. Abaraãm ky dahé wät, tatsyym

§§ 10:38 Habakuk 2.3-4. * 11:2 Èr wahë maküüh tawén erii wät, ta wakãan, Isaraéw buuj Jesus hä h'yy ka'eeh do tama erih do hyb n'aa. Isaraéw buuj sa wahë makü ti sa ky n'aa tamaher'oot doo.

kadoo, dooh né paawä tahapëë bä n'yy hënh ta ti hëej badäk.

⁹ Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa hëej ta hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo bä tabawäd wät ta s'ee hënh naa hadoo doo da. Ta tii bä jé pad'yyt hë takeh'ÿÿt. Sa masâäh byyh s'ëeb sa tób rah'ÿÿt doo. Tii d' né paa Isak, Jakóh rabad'oo. Sa hä na-ãäj hë P'op Hagä Do ky n'aa enooh paa hëej Abaraãm hä taky n'aa enooh do paah.

¹⁰ Ta tii d' paa Abaraãm rawén bok panang P'op Hagä Do mo haj'aa hä, nahänh doo, hÿ pong jé badäk do ragada do hyb n'aa.

¹¹ Abaraãm h'yy ka'eeh do hyb n'aa, neta né paawä ta ÿÿm Sarah, tabëej däg né paawä ta baab n'aa ta ÿÿm sii tabetaah hyb n'aa, Abaraãm panaa nyy däk, P'op Hagä Do moo wät né hë ta hä taky däng do taky daheeh do hyb n'aa.

¹² Ti hyb n'aa kä, edaa däg né paawä tadajëp do ta t'aah benäng noo gó, sagôöh hawób däk, hood tég hawób däg ta panaa ta jawén kä.

¹³ Abaraãm, Isak, Jakóh na-ãäj hë radejëp sa hä P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paa ragadoo do pooj jé. Ti hadoo né hë, rah'yy kae had'yyt hë radejëp bä kä. Ti hyb n'aa, dawëe naa rahapäh hadoo sa hä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah. Tsebee gó ragahëen ti sa h'yyb gó. Dooh m' badäk hahÿ tado bä sa panang heh'äät, sa nooh. Ta s'ee hënh naa, ta wób sa häj n'aa bä habok do hadoo mäh, sa nooh.

¹⁴ Sa häj n'aa pan'aa hes'oos do tii, ta ti hedoo do her'oot doo.

¹⁵ Dooh hëej reréd hõm do paa tado bä rah'yyb padëek doo. Tii d' tado bä paawä, rahaja paawä rababaaj nä p'aa hënh t'ÿÿ hënh.

¹⁶ Panang hÿ pong jé badäk doo, hëej reréd hõm do bahänh baad hadoo do re-soos. Ti hyb n'aa, dooh P'op Hagä Do nu mebyy bä, “ÿ ti rah'yy kaha'eeh doo”, ta her'ood bä. Tenyyw hõm sa panang pan'aa hÿ pong jé.

¹⁷⁻¹⁸ Abaraãm P'op Hagä Do metyy noo gó, taju paawä ta t'aah Isak P'op Hagä Do wë. Tii d' tawén doo paawä, baad P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Isak,

sét had'os do ta t'aah Abaraãm aju paawä, hahÿÿ da paawä P'op Hagä Do ky hadoo paa ta hä: “Isak hanaa da a panaa heh'äät.”†

¹⁹ Abaraãm hä, P'op Hagä Do hajaa dejëp do ragenä boo bä tan'oo bä. Ti hyb n'aa, dooh né paawä Isak tadajëeb bä, ta t'aah tagadoo p'aa hënh, dajëp do mahang taganä wät hadoo.

²⁰ P'op Hagä Do hä Isak h'yy ka'eeh do hyb n'aa taky n'aa edëng Jakóh, Esauh da-heeh, sa pooj jé hawät do hä.

²¹ P'op Hagä Do hä Jakóh h'yy ka'eeh do hyb n'aa tadajëb pooj jé taky n'aa edëe wät mä pawóp hadoo do Joséh taah, tii bä m' ta tatu hä tanu hyy häng bä m', P'op Hagä Do taj'aa etsëe kån.

²² Joséh h'yy ka'eeh do hyb n'aa, tabedaa däk bä tadajëp doo, taky däng mä Esit bä naa Isaraéw buuj raban'yyh da ta jawén. P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa tamejüü sa hä nyy d' rabad'oo ta k'yy paa hä.

²³ P'op Hagä Do hä Mosees yb, Mosees ÿÿn rah'yy ka'eeh do hyb n'aa Mosees benäng do jawén paa bä, tamawoob hë kamarab noo gó rajejën mä Mosees. Anäm mä sa hä sa t'aah. Dooh m' rajeÿÿm bä häj n'aa wahë n'aa mejüü doo.

²⁴ P'op Hagä Do hä Mosees h'yy ka'eeh do hyb n'aa, dooh takarën bä Paraóh toog t'aah ramaneëenh karapee tanado wät bä kä.

²⁵ Dooh takarën bä nesaa do moo heb'ooh do sa da tah'yyb hado bä. Dooh takarën bä sa sii tatsebee bä. Ji wad'iits ti ta tii, ta hä. P'op Hagä Do karapee, Isaraéw buuj, sa sii rarejää do takarën tagadoo.

²⁶ Tak'ëp baad ub ta hä Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do kajaa do tagada do hyb n'aa ta hä raky n'aa rejää doo. Tak'ëp ky n'aa gebah do Esit häj n'aa bä hanäng do bahänh ti ta hä. Raky n'aa rejää do tawén gadoo, baad hadoo do ta sãm tagada do hyb n'aa ta pooj jé.

²⁷ Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa né hë tawén eréd hõm Esit häj n'aa. Dooh Esit häj n'aa wahë n'aa kawajäään do tajeÿÿm do hyb n'aa tado bä. Dooh tah'yy gajëe hõm bä, P'op Hagä Do ji nahapäh do tahapëe däk do hyb n'aa.

† 11:17-18 Genesis 21.12

²⁸ P'op Hagä Do hä tah'yy ka'eeh do hyb n'aa tamejũũ Pas-kowa heen n'aa Isaraéw buuj ratab'ëës. Tah'yy ka'eeh do hyb n'aa tamejũũ b'éé majyyw repeets hõm sa tób noo bã, dajëb manaa do sa taah wah'ëeh hedoo do tanadej'ëep hyb n'aa.

²⁹ Isaraéw buuj rah'yy ka'eeh do hyb n'aa rabatsëg hõm akajar Hahiin Do häd näng doo me, bawoonh do ji mahõm do hadoo. Esit buuj kä rakarën bã paawä rabatsëg hõm Isaraéw buuj sa jawén, pehäš mä naëng me.

³⁰ Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa Jerikó häd näng do panang hadë pä s'ëeb kajäg bëeh, setsi ta äh noo gó Isaraéw buuj ranu haw'õöd bong jawén paa bã.

³¹ Ýñh Rahab häd näng doo, hajõk do sii he'ýñh do paah, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa dooh tadajëb bã ta wób sa sii, panang babuuj P'op Hagä Do ky nadah'eeh do sa sii. Baad mä Rahab gadoo paa pawóp hadoo do Isaraéw buuj panang begä n'aa. Tamo n'aa jesuu, tajejën.

³² Badawëet paawä Gidejõn, Barak, Sãn-sãw, Jepeté, Dawi, Samuéw häd enäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod na-ãäj hë sa ky n'aa ji maher'ood bã.

³³ Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa ta ti sa wób rado hõm sa majĩ häj n'aa. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad P'op Hagä Do karën doo da ti sa wób rabag'ãäs. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ragadoo. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa P'op Hagä Do noo mesoo awad.

³⁴ P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh do hyb n'aa tëeg hõõ tak'ëp haju do mahãnh sa wób raked'ëep. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa sën-jeer mahãnh raked'ëep sa wób. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa, nahej'oonh do paa hejooj padëek. Rah'yy ka'eeh do hyb n'aa rakarejan sa majĩ sii rakaneb'ooh noo gó, sa majĩ ranes'ëem.

³⁵ Ýñj wób p'aa hënh ragadoo sa taah dejëp do mahang genä bong doo.‡

Sahõnh hë ta ti hedoo do ta wób rahapëe né paawä, h'yy ka'eeh do wób rahoop sa hä rarejäã doo. Rahob had'yyt hë, dejëp. Dooch P'op Hagä Do raky n'aa jejën bã raked'ëep

hyb n'aa paawä. Tak'ëp baad ji bawäd had'yyt do hñ pong jé, ragenä bong bã kä, ti ragahëen.

³⁶ H'yy ka'eeh do wób raky n'aa rejää, rahewyyh. H'yy ka'eeh do wób ramoo mewyyt, ratsyym mewyyt haak sapuuw hadoo doo me, ragadahew'ëës doo gó radewäts b'ëeh.

³⁷ Pä me ramakut h'yy ka'eeh do wób radejëp hyb n'aa. H'yy ka'eeh do wób rabaa gehög hõm seer me. H'yy ka'eeh do wób sën-jeer me radej'ëep. Jé pad'yyt hë h'yy ka'eeh do wób raked'ëep sa majĩ mahãnh. Jããm hë b'éé byyh kabara byyh h'yy ka'eeh do wób sa saroor. Dooch sa wë hanyys péh. Kasuud is paah. Rano n'aa masoo, rarahejää.

³⁸ Banawäng doo bã, waëë mahang, pä yb gabaho doo gó, k'ãäts yt hä gabaho doo gó na-ãäj hë rababok paah. Dooch rahyb n'aa p'eed bã badäk hahýñ bã hanäng doo. Baad had'op ta tii. Badäk hahýñ bã habong do wób, P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do sa bahãnh ta tii, baad hadoo doo.

³⁹ Baad ub ta ti sahõnh hë P'op Hagä Do hä, ta hä rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hadoo né hë, dooch paa ragado bã sa hä P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paah.

⁴⁰ Rawén ganadoo paa ta tii, baad hadoo doo, pooj jé taky n'aa enooh do bahãnh, P'op Hagä Do h'yyb däng do hyb n'aa sa hä ër hä na-ãäj hë, séd demuun baad had'op ër bahadoo hyb n'aa kä.

12

Dooch ji h'yy gajëë hõm bã baad nadoo do ji ahob né paawä ky n'aa hahýñh

¹ Ti hyb n'aa kä, hajõk h'yy ka'eeh do paah, p'ooj ub habong do paa ër rahapäh do hyb n'aa, taw'ãäts hë ër eréd hõm sahõnh hë ji tahewaat doo, baad nadoo do ji tama-soo do na-ãäj hë. Taw'ãäts hë h'yy ganajëng doo me P'op Hagä Do karën doo da ër aboo had'yyt hë hñ jawén, tsyym kas'ýñ do h'yy ganajëng doo me rawaj'aah doo da rakajaa bã kä.

² Taw'ãäts hë Jesus hä ër h'yyb padëek. Ër h'yy ka'eeh do du na do tii, ër h'yy ka'eeh do kah'ũũm hanoo do tii. Tak'ëp tsebë

‡ 11:35 P'op Hagä Do ky n'aa rod sa hä masa do P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh do hyb n'aa tii.

do ta pooj jé tagadoo tagada do hyb n'aa tagadoo paa b'aa kajatsék do hã tadajëp doo. Dooh hyb n'aa Jesus nu mebyng pé ta tii d' tadajëp do hã.* Tii bā kā, P'op Hagä Do sahõnh hē bag'ããs do hub hēnh tabaso kãn, takaweh'ëeh doo bā.

³ Bē hyb n'aa newē nyy da dooh Jesus h'yy gajëe hõm bā, tak'ëp ajyy nesaa do moo heb'oooh do ta hã rakamajë né paawä. Bē hyb n'aa newē Jesus, bē h'yy gejë hõm mahãnh.

⁴ Bēeh, dooh dajëb bē ahob nā bā nesaa do hã bē h'yy keb'aah do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ããts hē bē h'yy keb'aah né hē, bē h'yy gejë hõm manäh.

⁵ Bē mabaan hõm P'op Hagä Do kyyh bē tah'yyb en'yyim do hyb n'aa bē tamaher'oot doo. Bēeh, ta taah hã tabaher'oot tii. Hahÿÿ da ta kyyh ta kyy kerih doo gó:

“Tah ÿÿ, mamak'yyts manä mahÿÿnh do hadoo doo me Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do õm tametëek doo.

H'yy gajëe hõm manä tak'ëp hadoo doo me õm tamaher'ood bā, õm tah'yy geãm bā.

⁶ Mahÿÿnh do hadoo doo me Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do metëek takamahãnh do hã.

Sahõnh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do gadoo doo, ta taah hedoo doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hewyyh hadoo ta see pé noo gó tametëek hyb n'aa”,† nãng ta kyyh.

⁷ Baad nadoo do bē ahoop doo, bē tametëek do pan'aa tii. Ta taah bē bahado dāk do hyb n'aa, ta t'aah hã tabad'oo doo da bē hã tabad'oo ta ti metëeh. Sahõnh hē né hē sa taah hedoo do mahÿÿnh hadoo doo me sa yb metëek.

⁸ Mahÿÿnh do hadoo doo me P'op Hagä Do bē tama net'ëeg bā paawä, sahõnh hē ta taah tametëek doo da, tii bā dooh paawä ta taah heh'äät bē do bā. ÿÿnh daap hetaah do taah hadoo paawä bē tii bā.

⁹ Èr karepé noo gó, èr yb badäk hahÿÿ bā hanãng doo, mahÿÿnh do hadoo doo me

èr rametëek, èr wén weh'ëeh èr yb. Ti hyb n'aa taw'ããts hē ti bahãnh èr Yb hÿ pong jé hawät do èr ky daheeh, ta pa had'yyt hē èr babok hyb n'aa.

¹⁰ Pawóp its ta baab noo gó ji yb ji rametëek baad hadoo doo me sa hã, èr rabaw'ëeh hyb n'aa. P'op Hagä Doo kā èr tametëek baad tabahadoo hyb n'aa èr hã, baad had'op, tsyt hē nesaa do mahãnh èr babok hyb n'aa kā, tsyt hē nesaa do mahãnh tabawät doo da.

¹¹ Ji hã rametëek doo, ji rahewyyh doo, dooh né hē ji genaag bā ta tii d' ji hã rabad'oo do ti noo gó. Hejoonh ji hã, datés ji hã. Ti hado né paawä, ta jawén kā, P'op Hagä Do mo haj'aa ji ahob wät do hyb n'aa ji h'yy ganyy dāk bā kā, tak'ëp h'yyb nyyw gó baad had'op doo gó ji bawät tan'oo bā kā.

¹² Ti hyb n'aa kā, bēeh, h'yyb nahejooj padëek doo, bēeh, h'yyb nahedo padëek doo, taw'ããts hē bē h'yy kahej'oonh, bē h'yyb hedo p'aa hēnh.

¹³ Taw'ããts hē tyw n'aa dajang doo me bē babok, h'yyb nahed'oo do rah'yy ganejë hõm hyb n'aa, p'aa hēnh baad had'yyt hē Jesus tyw n'aa gó rababok hyb n'aa kā.

Dooh ji mak'yyts bā ji P'op Hagä Do maher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹⁴ H'yyb nyyw gó bē aboo sahõnh hē sa wē. Tsyt hē, nesaa do mahãnh, P'op Hagä Do wē bē aboo had'yyt hē. Tsyt hē nesaa do mahãnh ji naboo bā, dooh da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ji hapëe bā da.

¹⁵ Baad bē masaa bē da hadoo doo, dooh bē mahang makyys pé ji hã P'op Hagä Do ky ennyim doo. Ji hã P'op Hagä Do ky ennyim do makyys doo, ta hã h'yy gajëe hõm doo, baad nadoo do tadu n'aa, ta wób tah'yyb tatuk ta nemuun dawëe P'op Hagä Do mahãnh rababok hyb n'aa.

¹⁶ Bē hyb n'aa matakä bē mahang tanaÿÿh hyb n'aa ta ÿÿm nadoo do sii, ta patug nadoo do sii. Bē hyb n'aa matakä bē mahang tananãng hyb n'aa P'op Hagä Do waneh'ëeh do Esauh makū bad'oo doo da. Sét ta waa hyb n'aa tesëem hõm, tan'oo dāk ta wah'ëe hadoo do paa ta hÿÿj hã.

* **12:2** Judah buuj sa hã, b'aa hã ji dajëb bā tak'ëp ji nu mebyng. Sa hã P'op Hagä Do ky n'aa was'ee dāk do tii d' dajëp doo. Ti hadoo né hē, dooh Jesus nu mebyy bā, baad hadoo do ta pooj jé tagada do hyb n'aa. † **12:6** Proweh-Bijos 3.11-12

17 Bë hapäh né hē, ta jawén, ta yb ky n'aa edëng takarën bā, dooh ta yb gado wād bā. Aód né paawā dooh tahaja wād bā tahÿÿd bā tabad'oo do paah.

18 Ti hyb n'aa, taw'ääts hē h'yy ganajëng doo me baad had'yyt hē er h'yy ka'eeh. Baad ub né hē ta tyw n'aa papuuj, p'ooj ub Mosees hā kametā dāk do bahānh tii. Dooh bë kaja däg ji hapäh do waëë bahōō dāk doo bā, tak'ëp tabadagyp doo bā, bah'ood darung do bawät doo bā, er wahë makū rabad'oo do paa hadoo.‡

19 Dooh bë maa napëë bā b'éé s'ään gamehÿÿh do ky ka'eeh doo. Dooh bë maa napëë bā P'op Hagä Do kyyh äm n'aa näng doo, ta ti ramaa napäh do paa hadoo. Ramaa napäh bā m' rabetsëë P'op Hagä Do ky ym hyb n'aa sa hā ta her'oot doo.

20 Tak'ëp rajeÿÿm do hyb n'aa, dooh m' rahaja bā ragado bā P'op Hagä Do mejüü doo: “Dajëp né da waëë hā moo däng doo, bë masāäh see na-ääj hē dajëp né hē da. Ji akut pä me tadajëp hyb n'aa”, § näng paa ta kyyh.

21 Tak'ëp mä ta äm n'aa näng Mosees hapäh doo. Ti hyb n'aa m' taky hadoo: “Tak'ëp ÿ kajajän ta äm n'aa hā”, ** näng mäh. Ti hadoo paa sa hā.

22 Er hā kä ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do wë tagasëëts hōm. Pooj jé sa hā kametā dāk do nahado tii. Waëë hadoo ji matym me ji nahapäh do wë, Sijōn hād näng do wë bë kaja dāk. Jerusarēnh hÿ pong jé badāk doo hēnh, P'op Hagä Do hedëb had'yyt do panang wë bë kaja kän. Tak'ëp hajök do ääs tseb'ee doo gó hÿ pong jé rakata padëëk doo bā bë kaja kän.

23 P'op Hagä Do taah wah'ëeh hedoo do sa wë bë kaja däg kän. Hÿ pong jé sa hād kerii dāk. Sa wób bë bahado dāk. P'op Hagä Do wë bë kaja kän, sahōnh hē badāk hahÿÿ bā habong do ky n'aa etyy doo. Baad habok do paa hÿÿ kä baad had'op do hado dāk do sa wë bë kaja kän do hadoo.††

24 Ta tyw n'aa papuuj P'op Hagä Do ky n'aa enooh do Jesus gasëëts hōm do wë

bë kaja kän. Baad ta majyyw er h'yyb tym tabenyyw dāk. Abéw majyyw nahado, k'ääts gó naa P'op Hagä Do hā tabetsëë P'op Hagä Do babaanh hyb n'aa ta sām.‡‡ Jesus majyyw etsëë hadoo P'op Hagä Do hā tamabaan hōm hyb n'aa sahōnh hē nesaa do er moo bok do paah.

25 Ti hyb n'aa bë mak'yyts manä Jesus er tamaher'oot doo. P'ooj ub, P'op Hagä Do kyyh badāk hahÿÿ bā Mosees sa hā tamaher'oot do mak'yyts doo, nesaa do hā raky n'aa kety dāk tii. Ti bahānh ji P'op Hagä Do rejää do er ahoop da hÿ pong jé naa er tamaher'oot do er mak'yyts bā. Dooh er haja bā er kejën bā ta ti mahānh.

26 P'ooj ub waëë Sinaih hād näng doo bā sa sii P'op Hagä Do baher'oot noo gó, tak'ëp badāk hahÿÿ katajus wät ta ky haj'aa. Da hē kä hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng: “Sét nuu me ti awät nä badāk hahÿÿ had'yyt nado katajuus ÿ an'oo bā. Wë na-ääj hē katajuus da ÿ an'oo bā”, näng ta kyyh.

27 “Sét nuu me ti awät nä” ta her'ood bā, gawatsig da tapehuunh do paa hahānh doo, naym doo, tahanäng pé tii. Jääm né hē haym nahānh doo.

28 Ti hyb n'aa, panang banahānh do er gadoo da do hyb n'aa hÿ pong jé P'op Hagä Do bag'ääs doo bā, taw'ääts hē dooh er eréd bā P'op Hagä Do ky enyym do ji hā. Taw'ääts hē takarën doo da, er j'aa etsë ta hā. Taw'ääts hē P'op Hagä Do er hyb n'aa jew'yyk er hyb n'aa meuunh doo me. Taw'ääts hē ta wë er kadaduu doo me er j'aa etsë ta hā.

29 Taw'ääts hē tii d' er bad'oo, tëëg hōō sahōnh hē tagawats'iik do hadoo P'op Hagä Do er h'yy kaha'eeh doo.

13

Nyy da ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

1 Taw'ääts hē bë kamahān had'yyt hē bë da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh doo.

2 Taw'ääts hē baad bë gadoo bë tób bā ta s'ee hēnh naa hena doo. Tii d' ta wób

‡ 12:18 Er wahë maküüh tawén her'oot, ta wakään Isaraéw buuj tama erih do hyb n'aa hahÿÿh. § 12:20 Esodo 19.12-13 ** 12:21 Dew-Teronom 9.19 †† 12:23 Jesus hā ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa hÿ pong jé babuj n'aa ji bahado dāk, dooh né paawā t'ii hēnh ji awäd nä bā. Ti hyb n'aa né hē sahōnh hē tetsén do wë ji kaja dāk tanoo. ‡‡ 12:24 Genesis 4.10

rabad'oo do hyb n'aa paah, ããs né ti ragadoo, dooh né paawä rahapëë bā ããs rado bā.

³ Taw'ãäts hē ragadahew'ëës doo gó radewäts b'ëëh do bē hyb n'aa esee, bē masaa. Bē hyb n'aa newē nyy d' bē karēn paawä bē hā ta wób rado bā, bē tado bā paawä ēnh radewäts b'ëëh doo. Bē hyb n'aa newē na-ãäj hē rarahejãã doo, bē hā pé hado né paawä ta tii.

⁴ Taw'ãäts hē bē sahōnh hē bē hyb n'aa jew'yyk ji katëë doo. Masuuj nado tii. Taw'ãäts hē ȳnh patug dooh ta ȳm tawad'ii bā ȳnh see wē. Taw'ãäts hē ȳnh na-ãäj hē dooh tawad'ii bā ta patug. Tii d' ȳ wén her'oot, baad nadoo do hā P'op Hagä Do ky n'aa etyy da sa ȳm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii ha'ȳh doo.

⁵ Bē kamahñ manä dajëër. Taw'ãäts hē bē h'yy gadeja bē wē hanäng do hā. Tii d' bē ȳ wén maher'oot, hahȳ da P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa: “Doooh òm ȳ eréd bā. A pa had'yyt hē ȳ bawät”,* näng mäh.

⁶ Ti hyb n'aa, hejooonh do èr hā takametä bā, dooh èr hyb n'aa tón bā. P'op Hagä Do hā èr h'yy kasadä do hyb n'aa hahȳ da èr hajaa èr ky hadoo:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do masa ȳ n'aa. Dooh da ȳ eỹm bā.

Dooh hajaa pé hā ȳ ramoo bok péh.”†

⁷ Bē hyb n'aa es'ee bē wahë n'aa bē h'yyb mah'ũm do paah, P'op Hagä Do panyyg bē ramaher'oot do paah. Bē hyb n'aa newē nyy da rababok paa radejöp bā kã. Taw'ãäts hē rah'yy ka'eeh do paa da bē h'yy ka'eeh.

⁸ Jesus Kristo dooh takahȳd bā. P'ooj ub tabawät doo da, da hē na-ãäj hē tabawät, hỹ jawén na-ãäj hē tabawäd had'yyt da.

⁹ Ti hyb n'aa bē an'oo manä ta s'ee hēnh bē rah'yyb mahũm hajōng hedoo do ta see ky n'aa me rama metëek doo me. Taw'ãäts hē ji wē P'op Hagä Do ky enyym do bē tah'yyb hej'oonh, baad bē h'yy kae had'yyt hē hyb n'aa. Sa waa, sa tä ratayy do hā bē hyb n'aa matakä manäh. Dooh ta ti masaa bā tayy do sa hā.

¹⁰⁻¹¹ Èr wē ti anyy däg kãn nesaa do èr moo bok do hado hōm doo, Jesus, èr hyb n'aa dajöp doo. Sa masãh wób majyyw Judah buuj sa ky n'aa rod wahë n'aa tamahũm P'op Hagä Do tób n'aa gawakō t'öp gadäk doo gó P'op Hagä Do matym gó, nesaa do ramoo bok do paa kado hōm hyb n'aa. Sa hā P'op Hagä Do kahesé do tób n'aa yt hā moo heb'ooh doo, dooh rahaja bā rawëë bā ta ti booj yb, kabara dab. Panang bahñh rabaju hōm tii. Ta tii pé né hē, P'op Hagä Do matym gó nesaa do hado hōm do ti Jesus.

¹² Ta hā kaja däk sahōnh hē sa ky n'aa rod rabad'oo do paah. Ti hyb n'aa, Jesus na-ãäj hē ahob wät panang bahñh, ta majyyw hyb n'aa tsyt hē P'op Hagä Do wē tabasëew hōm hyb n'aa ta karapee.

¹³ Ti hyb n'aa kã, panang bahñh Jesus ramahũm doo da, ta hā rarejãã do tabahoop hyb n'aa, taw'ãäts hē èr na-ãäj hē èr eréd hōm Jesus ganadoo do rabahed'oo doo. Taw'ãäts hē èr gadoo Jesus hyb n'aa èr raky n'aa rejã bā, Jesus gado däk do paa hadoo ta hā raky n'aa rejãã doo.

¹⁴ Ta ti ȳ wén her'oot, dooh babä èr panang heh'äät nahñh do tado bā. Hỹ pong jé èr panang heh'äät do ti èr gada doo.

¹⁵ Jesus èr ky n'aa rod P'op Hagä Do wē tabahadoo do hyb n'aa, taw'ãäts hē Jesus wē èr bahōm èr j'aa etsëe had'yyt hē hyb n'aa P'op Hagä Doo. Da hē èr j'aa etsë doo, P'op Hagä Do matym n'aa hadoo né hē tii, P'op Hagä Do ji hyb n'aa jew'yyk do né hē tii.

¹⁶ Bē moo boo had'yyt hē baad hadoo do bē da hadoo do wē. Bē mabaan manä tii. Bē masaa had'yyt hē ta wób bē wē hanäng doo me. Bē mabaan manä tii. P'op Hagä Do matym n'aa hadoo tii. P'op Hagä Do h'yy gadajang ta tii hā.

¹⁷ Taw'ãäts hē bē ky dahé, bē hyb n'aa jewyyg Jesus hā h'yy ka'eeh do hyb n'aa bē wahë n'aa hedoo doo. Bē rahagãã had'yyt hē, rahapäh do hyb n'aa P'op Hagä Do wē rakametëeh hyb n'aa ta jawén kã nyy da paa bē rabahag'ããs. Bē an'oo manä bē rahyb n'aa tón, baad nadoo do hyb n'aa ta ti bē hā. Ti hyb n'aa taw'ãäts hē bē ky dahé

* 13:5 Dew-Teronom 31.6 † 13:6 Saaw-Mo 118.6-7

né hē, tsebee gó bē rabahag'ããs hyb n'aa.

¹⁸ Bē ky n'aa ets'ēē ãã hyb n'aa P'op Hagä Do hã. ãã hapäh, baad ub ãã h'yyb. Baad ub ãã baboo had'yyt hē ãã karēn.

¹⁹ Tak'ëp bē ky n'aa ets'ēē P'op Hagä Do banoo hyb n'aa nayyw hē ÿ matëeh hyb n'aa bē wē.

Ky n'aa kedëng do ky n'aa hahÿÿh

²⁰⁻²¹ ÿ karēn P'op Hagä Doo, h'yyb nyyw ji hã hanoo doo, bē hã tabanoo sahõnh hē baad hadoo doo, takarēn do bē bahajaa bē moo bok hyb n'aa. ÿ karēn Jesus Kristo hyb n'aa tamoo wät ër h'yyb gó tagen'aak doo. Ta tyw n'aa papuuj nahãnh do P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa Jesus majyyw gasëets hõm do hyb n'aa, p'aa hēnh Jesus ër Wahë N'aa ganä wät dejëp do mahang P'op Hagä Do an'oo bã. B'éé hagã n'aa wahë n'aa heh'ãät do ti Jesus.‡ Taw'ãäts hē Jesus Kristo ër j'aa etsëe had'yyt hē. ÿÿ. Tii d' né hē. Taw'ãäts hē.

²² Wakãn haa hedoo doo, baad bē gado hahÿ bē ÿ ma erih doo gó bē ÿ maher'oot doo. Doo hadawëd bã ÿ ma erih doo.

²³ Bē ÿ maher'oot, dooh ër hÿÿj hadoo do Tsimoot ragadahew'ëes doo gó tag'ëed wäd bã. Rado nyyh. Nayyw hē takaja bã babã, ÿ mahũm da si ÿÿ, bē wē ÿ beg'ããs bã.

²⁴ Bē maher'ood ãã hyb n'aa esee bē wahë n'aa hedoo doo, sahõnh hē P'op Hagä Do karapee na-ããj hē. Itarija häj n'aa buuj Jesus hã h'yy ka'eeh do bē m' rahyb n'aa esee.

²⁵ ÿ karēn P'op Hagä Do ky enyym bē wē. Jããm hē kã.

‡ 13:20-21 Èr hagã n'aa heh'ãät tahanãng pé tii.

Tsijaag

Jesus hã h'yy ka'eeh do hã Tsijaag, Jesus wak'ããn ma erih do hahÿÿh

¹ Tsijaag ÿ ti hÿÿh, P'op Hagã Doo, Jesus Kristo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do sa karom. 12 hedoo do Isaraéw taah panaa mahang Jesus hã h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë ketyn hõm do ÿ edëng.

Ji hã kametyy do ky n'aa hahÿÿh

² Wakãh haa,* taw'ããts hë baad bë tsebee hajõng hedoo pé ji hã kametyy do bë wë tana bã.

³ Baad P'op Hagã Do hã ji h'yy ka'eeh do kametyy doo, ji h'yy kahejój had'yyt hë tan'oo bã. Ta ti bë bahapãh do hyb n'aa “taw'ããts hë baad bë tsebee kametyy do hã” ÿ wén nãng.

⁴ Taw'ããts hë bë h'yy kahejój had'yyt hë baad tabahado däk hyb n'aa bë h'yyb tym, sahõnh hë ji hã P'op Hagã Do karën do tabanãng hyb n'aa bë h'yyb tym gó, bë wë tabadoo mahãnh.

⁵ Ti hadoo né hë, P'op Hagã Do karën do bë see nahapëë bã, taw'ããts hë tabetsëë P'op Hagã Do hã. Tii bã P'op Hagã Do banoo ta hã tah'yy ganãng hyb n'aa. Baad P'op Hagã Do banoo ji hã kã. Tak'ëp P'op Hagã Do betsëeh sahõnh hë sa hã. Doooh ji tahajëew bã ji ky n'aa ets'ëë bã.

⁶ Taw'ããts hë hetsëë doo, h'yy ka'eeh doo me taky n'aa etsëë. Taw'ããts hë dooh taky sëew bã P'op Hagã Doo. Maadaka bah'ood ty gahëm hënh tamahũm do hadoo jé ky sëm doo.

⁷ Ta ti hadoo do dooh tagadoo pé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa.

⁸ Pawóp hë hadoo ta ti hedoo pé sa h'yyb. H'yy kehÿÿd had'yyt hë ragabok.

⁹ Taw'ããts hë Jesus hã h'yy ka'eeh do kes'uut doo, ky n'aa nets'ëeh doo, rah'yy kasab'ee, P'op Hagã Do matym gó raky n'aa etsã däk tanoo do hyb n'aa.

¹⁰ Taw'ããts hë tak'ëp ma enãh do rah'yy kasab'ee rakadad'uu P'op Hagã Do an'oo wät do hyb n'aa sa hã. Jawii ts'ooh ahëëj jëng do hadoo da.†

¹¹ Papÿÿj nu ganã däk bã, tak'ëp tabajuu bã, tsawyy jëng jawii. Tũũ ta ts'ooh kajãg jëng. Ahëëj jëng tii bã hanãm do ta hã. Ti hadoo né hë tak'ëp ma enãh do sa hã. Sa ma hã ramoo boo nuuj jé né hë ragawatsig jëng.

¹² Ky n'aa kedëng ji, ji h'yy kaneréd bã kametyy do ji wë tana bã. Kametyy do hã ji j'aa ketsëë däk bã kã ji gadoo ji hedëb heh'ãät do ta sãm hadoo, ta hã kamahãn do hã P'op Hagã Do ky n'aa enooh do paah.

¹³ Kametyy do ji wë tana bã, ji tah'yyb tatug bã nesaa do ji moo wät hyb n'aa, taw'ããts hë dooh “P'op Hagã Do ÿ tah'yyb tatuk” ji noo bã. Doooh hajaa pé P'op Hagã Do tah'yyb tatug bã nesaa do hã. P'op Hagã Do na-ããj hë dooh ji tah'yyb tatug bã nesaa do hã.

¹⁴ Nesaa do ër h'yyb karën do ti ër tah'yyb tatuk nesaa do wë. Èr tawedii, tii bã ër tah'yyb maso däk nesaa do hã.

¹⁵ Nesaa do ji moo wät do ganyyh tii bã, nesaa do ër h'yy karën do haj'aa. Nesaa do aee däg bã, nesaa do kah'ũũm bã kã, tamana kãn ji h'yyb tym dajëp doo.

¹⁶ Bë daaj hë bë kawad'ii manã wakãh haa ÿ kamahãn doo.

¹⁷ Sahõnh hë taw'ããts hë hadoo doo, baad had'op do na-ããj hë, p'op naa né hë tabana. P'op Hagã Doo, wë hã hanãng do bag pahuunh do hanaa né hë. Badäk hahÿ bag kawereem né hë paawã, P'op Hagã Do dooh tah'yy kahÿÿd bã, dooh ta hã hewaati pé na-ããj hë.

¹⁸ P'op Hagã Do h'yyb dãng ër h'yyb tym tabed'ëep hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa me, ta karapee tsyt hë tasëew däk do ër bahadoo hyb n'aa ta wë, sahõnh hë tapehuunh do mahang, pooj jé joom ag P'op Hagã Do wë kasëew hõm do hadoo ër bahadoo hyb n'aa.

Ji maa new'ëp do nado P'op Hagã Do kyyh ky n'aa hahÿÿh

* **1:2** *Wakãh haa* Tsijaag wén erii wät, ta nemuun Jesus hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa. † **1:10** Rakadad'uu P'op Hagã Do an'oo bã, sa ma hã rah'yyb naeh hyb n'aa, P'op Hagã Do hã naa sahõnh hë sa wë hanãng do rabahapãh hyb n'aa.

19 Wakān haa ŷ kamahān doo, bē hyb n'aa matakā hahŷŷ hā: Taw'āāts hē sahōnh hē ji, ji nayyw hē ji maa newēē. Taw'āāts hē dooh nayyw hē ji er'ood. Taw'āāts hē dooh nayyw hē ji kawaj'āān bā.

20 Kawajāān doo, dooh baad ji hawāt do P'op Hagā Do ji hā gahēen do an'oo bā.

21 Ti hyb n'aa taw'āāts hē bē eréd hōm hesus hadoo do bē h'yyb tym gó hanāng doo. Bē eréd hōm na-āāj hē nesaa do hedoo do jé pad'yyt hē hanāng doo. H'yy kadaduu doo me bē gado P'op Hagā Do kyyh bē h'yyb gó kan'oo dāk doo. Ta ti né hē hajaa bē h'yyb tym tabed'ēēp, P'op Hagā Do wē bē nu kajāk hyb n'aa.

22 Ji maa new'ēp do nado P'op Hagā Do kyyh. Taw'āāts hē ji moo wāt né hē taheer'oot doo. Ta ti maa new'ēp doo, panyyg ky nadaheeh doo, ta daaj hē takawadii.

23 Hahŷ hadoo P'op Hagā Do kyyh maa new'ēp doo, tamejūū do moo nawāt doo: Aj'yy japow me kameg'āās do hadoo tii.

24 Kameg'āās, ti tabahōm, ti nayyw hē tamabaan hōm takamegāā wāt doo.

25 Ta tii d' nado baad matakēē do P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do baad had'op doo, nesaa do mahānh ji ted'ēēp doo. Baad tamatakā had'yyt bā, tamanabaan bā, taky dahé bā, sahōnh hē tamoo wāt do hā P'op Hagā Do ky n'aa edēng ta hā.

26 P'op Hagā Do karēn doo da hawāt do ted'oo doo, ta kyy tamanedug bā, ta hā hē takawadii tii. Daap ti ta ti P'op Hagā Do wē tamoo wāt do ted'oo doo.

27 Hahŷ ti baad hadoo do heh'āāt do P'op Hagā Do er Yb gadoo do er hā: Kabarii, ŷŷnh patug tamaa wād is do na-āāj hē ji t'yyd mehīn doo, baad tanado bā sa hā. Hahŷ na-āāj hē P'op Hagā Do gadoo do er hā: Ji matakēē ji hā badāk hahŷŷ hā habong do P'op Hagā Do hā h'yy kana'eeh do h'yyb karēn do mahānh.

2

Dooh ji asēew bā ji gadoo do sa mahang ky n'aa hahŷŷh

1 Wakān haa, Jesus Kristo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hā, tak'ēp ji weh'ēēh do hā

* 2:8 Rewitikos 19.18

bē h'yy ka'eeh do hyb n'aa, bē asēew manā bē gadoo do sa mahang.

2-3 Hahŷŷ d' ŷ hanāng pé tii: Aj'yy ta moo heen n'aa k'āāts tēg gabarēeh do moo dāk doo, saroor ky n'aa gebah do dadāk do bē kahet'aa bā takajaa bā, baad bē gado bā, banām doo bā bē atsyyd bā tabasoo hyb n'aa, tii bā aj'yy kasuud is doo, saroor sāg dadāk do bē kahet'aa bā tajēē suun bā na-āāj né hē, ti ta hā bē ky hado bā: “Nanāng bā ag'ēēd dāg, tūū tsym ŷ pa mabahyy hāng”, bē noo bā,

4 dooh séd demuun bē gado bā bē wē heg'āās doo. Tii d' bē adoo bā, bē asēew dāk bē gadoo do mahang. Baad nado tii. Hyb n'aa jewyk doo, baad hadoo doo, baad nadoo do rod n'aa ky nesaa do hado dāk bē tii bā.

5 Wakān haa ŷ kamahān doo, bē maa newē hahŷ ŷ her'oot doo: P'op Hagā Do asēew hōm badāk hahŷŷ hā habong do sa hā kas'uut doo, baad ub Jesus Kristo hā rah'yy ka'eeh hyb n'aa, P'op Hagā Do bag'āās do karapee rabahadoo hyb n'aa, ta hā kamahān do sa hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do paah.

6 Bēē kā, bē mak'yyts kán kas'uut doo. Tak'ēp ma enāh do nado g'eeh ti bē hā rejāā doo? Ti nado g'eeh ti bē ramahūūm do hyb n'aa jewyk do sa wē, bē raky n'aa tapaa hyb n'aa sa hā?

7 Tak'ēp ma nāng do né tii, Jesus bē wahē n'aa ky n'aa etsēeh do ky n'aa rahejāā doo.

8 Baad né hē ti bē hā, hahŷ er Wahē N'aa ky n'aa jaw'yyk do baad bē ky dahé bā: “Makamahān a da hadoo doo, a hā makamahān doo da.”* Ta tii da né hē P'op Hagā Do kyy kerih doo.

9 Ti hyb n'aa, ta see baad bē gado bā ta wób sa mahānh, nesaa do bē moo boo dāk. P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do bē taky n'aa ety dāk tii bā, ta ky n'aa jaw'yyk do bē ky nadaheeh do hyb n'aa.

10 Hahŷ hyb n'aa ŷ wén erih ta tii: Sahōnh hē né hē paawā P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo, sét ub taky nadahé bā, sahōnh hē P'op Hagā Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do tabahado dāk tii.

11 “Aã manä ta seeh ÿ̃m sii”† mejũ doo, “Madajëeb manä a da hadoo doo”‡ ti naãj hë tamejũ. Ti hyb n'aa, a da hadoo do madajëeb bã, a ÿ̃m, a patug nadoo do sii naã né hë paawä òm, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do mabahado däk né hë òm.

12 Ta jawén bë hã da P'op Hagä Do ky däng nyy d' tabad'oo bë hã, bë ky dahé bã, bë ky nadahé bã ta ky n'aa hanäm do P'op Hagä Do wë ji ted'ëep doo. Ti hyb n'aa, ji bawät do hã P'op Hagä Do matakëe do hyb n'aa, bë hyb n'aa matakä bë her'oot do hã, bë babok do hã.

13 Hahÿ hyb n'aa ÿ̃ wén erih ta tii: Ta wób t'yyd manehiïn doo, dooh P'op Hagä Do t'yyd mehiiïn bã. Ji t'yyd mehiiïn bã ta wób, dooh tii bã P'op Hagä Do ji taky n'aa ety bã. Ji tat'yyd mehiiïn da.

Ji h'yy ka'eeh do metëe n'aa ky n'aa hahÿÿh

14 Wakän haa, “Jesus hã ÿ̃ h'yy ka'eeh” ji noo bã, baad hadoo do ji moo nawäd bã ji h'yy ka'eeh do metëe n'aa, daap ti ta ti ji her'oot doo. Ta ti hedoo do ji h'yy ka'eeh doo, dooh tahaja bã ji tedëeb bã P'op Hagä Do wë.

15 Tanyy bã paawä ji hÿÿj hedoo doo, ji änh hedoo do hahëem doo, saroor hebaan do tema bok do hyb n'aa, has'aah do na-ããj hë,

16 tii bã bë see ky hadoo bã paawä sa hã: “Ahöm kã baad ub, kahatäh, mawog nyy däg da!”, taky hadoo bã, dooh tanoo pé sa wë bedoh do sa hã, daap hë ta tii d' ta kyyh.

17 Ti hadoo né hë, jããm ub Jesus hã ji h'yy kae bã, baad hadoo do ji moo nawäd bã paawä ji h'yy ka'eeh do metëe n'aa, daap hë ti ta ti ji h'yy ka'eeh do ji hanäng doo. Dajëp do hadoo ti ta ti ji h'yy ka'eeh doo.

18 Bë see apäh ky hadoo hã ÿÿ: “Ta see Jesus hã tah'yy ka'eeh, ta see baad hadoo do moo hew'ëet doo”, näng apäh. Ta ti hã hahÿÿ d' këh ÿÿ: Mametä hã ÿÿ mahaja bã paawä Jesus hã mah'yy kaha'eeh doo, baad hadoo do mamoo nawäd do hã. Tii bã da

baad hadoo do ÿ̃ moo wät do hã ÿ̃ metëeh a hã Jesus hã ÿ̃ h'yy ka'eeh doo.

19 Jããm hë sét ub né hë P'op Hagä Doo, maky daheeh, mahanäng? Taw'ãäts hë né paawä ta tii, karap'aar h'yyb nesaa do na-ããj né hë rahapäh tii. Ti hadoo né hë, kajajän bong P'op Hagä Do rajeÿÿm do hyb n'aa.

20 H'yy gatamah do òm! Makarën ÿ̃ metëeh a hã daap hë ta tii da ji h'yy kae bã, baad hadoo do ji h'yy ka'eeh do metëe n'aa ji moo nawäd bã?

21 Bë hyb n'aa newë er wahë makũ Abaraãm. P'op Hagä Do mejũ do taky daheeh do hyb n'aa né hë Abaraãm baad tabahado däk paa P'op Hagä Do matym gó, ta t'aah Isak taban'oo däk noo gó P'op Hagä Do hã tabajuu hyb n'aa paawä.

22 Mahyb n'aa newë, baad P'op Hagä Do hã Abaraãm h'yy ka'eeh do hyb n'aa taky daheeh na-ããj hë P'op Hagä Do mejũ doo. P'op Hagä Do mejũ do tamoo wät do hyb n'aa, heh'äät däg tah'yy ka'eeh doo.

23 Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do paa hã: “Abaraãm ky dahé kãn Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Taky daheeh do hyb n'aa né kã m', baad tawén hado däk P'op Hagä Do matym gó.”§ Abaraãm moo wät do hã, taky daheeh do hã, te hub né hë ta ti kerih do kametä däk. P'op Hagä Do najiis ramaneëej kãn Abaraãm.

24 Wyt ta maab hë: P'op Hagä Do karën do ji moo wät do hyb n'aa na-ããj hë baad däg ji h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó. Jããm hë ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa had'yyt nado.**

25 Ti hadoo Rahab häd näng do hã, ÿÿnh pooj jé hajök do sii heÿÿh doo. Tamoo wät do hyb n'aa baad tawén hado däk P'op Hagä Do matym gó, sa panang beg'ããs do ta tób bã tagadoo do hyb n'aa, ta tyw n'aa see tametëeh hyb n'aa kã kejën doo gó rabahöm hyb n'aa.

26 Ji h'yyb tym tamaa wäd bã ji dajëp. Ti hadoo ji h'yy ka'eeh do hã. Baad hadoo do ji moo wät do badoo bã ji hã, dajëp do hadoo

† 2:11 Esodo 20.14, Dew-Teronom 5.18 ‡ 2:11 Esodo 20.13, Dew-Teronom 5.17 § 2:23 Genesis 15.6 ** 2:24 Dooch Tsijaag ma met'ëeg bã jããm hë baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa baad ji hado däk P'op Hagä Do matym gó. Hahÿ ti Tsijaag hanäng péh: Heh'äät tado bã ji h'yy ka'eeh doo, tii bã baad hadoo do P'op Hagä Do karën do ji moo wät. Jé P'op Hagä Do ji hã karën do ky nadaheeh doo, dooh tah'yy kae bã heh'äät. 2.26 hã Tsijaag ji tamaher'oot nyy d' tahanäng péh.

tii bä ji h'yy ka'eeh doo.

3

Ji nooh, ji nag'aad ky n'aa hahÿÿh

¹ Wakån haa, bë hapäh hahÿÿh: Ta wób bahänh P'op Hagä Do ky n'aa etyy da ta ky n'aa ma mehetëk do sa hä.* Ti bahänh taky n'aa etyy do hyb n'aa ta kyyh ma mehetëk do sa hä, taw'ääts hë dooh hajök bë mahang karën do ta ky n'aa ma mehetëk rabahadoo hyb n'aa.

² Sahõnh hë ëër, ër bes'õõs hajõng. Hÿÿ kä, aj'yy taheer'oot do hä nes'õõs doo, baad had'op do tii. Tahajaa sahõnh hë nesaa do mahänh baad takanä bä.

³ Ta meduug n'aa ji dadäg bä kawaaro noo hä ji raky daheeh do heen n'aa, ji hajaa ji medug bä ta hä sahõnh hë. ⁴ Marakate na-ääj né hë. Aee né paawä, tak'ëp tabahëm do mahüüm né paawä, ta poo wõj n'aa mahüüm rakarën hënh ta du wöd n'aa me, nad'ëed its né paawä ta tii.

⁵ Ti hadoo ji nag'aad hä. Nad'ëed its né paawä ji nag'aad, kasab'ee hajõng tahajaa. Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Hëej baeh do ahõng, nad'ëed its né paawä ta hõõ du n'aa doo.

⁶ Tëeg hõõ hadoo ji nooh, ji nag'aad. Séd dó nesaa do ta hanaa. Ji nag'aad ji mer'oot do hanaa né hë hesus do hadoo sahõnh hë ji hä, ji her'oot do hyb n'aa. Nesaa do ji nag'aad her'oot do hanaa, ji karehejää do sahõnh hë. Tii d' had'yyt hë ji gawät. Ji madajëp né hë ta tii da. Tëeg hõõ tabanesaa do hanäng doo hënh naa tagahõõ do hadoo ji nag'aad.

⁷ Sahõnh badäk hahÿ babo n'aa hëej hä habong doo, tame habong doo, taw'ëed sii hë ji hajaa ji met'ëeg bä. Pooj jé rahaja däk tii, da hë na-ääj né hë.

⁸ Ta ti ji haja né hë paawä, ji nag'aad, ji mer'oot doo me, dooh hajaa pé tamet'ëeg bä, dooh hajaa pé tamedug bä. Nesaa do ta ti ji nag'aad. Dooh ji haja bä ta hä. Tawäd had'yyt hë. P'yyim mahÿÿnh do hadoo ji dahej'ëep do hadoo ta hanaa.

⁹ Ta tii me ji j'aa etsë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ër Yb. Ta tii me na-ääj hë ji

ky n'aa wasee ji da hadoo do P'op Hagä Do pahuunh do ta da hadoo doo.

¹⁰ Sé t né hë ji noo me naa ti tamanyyh ji j'aa etsë do ky n'aa, ji ky n'aa wasee do ky n'aa na-ääj hë. Dooh taw'ääts hë tado bä ta ti wakån haa.

¹¹ K'ääts gó naa naëng ganyyh doo, dooh séd demuun naëng ganä bä ty ganäm doo, naëng ty gasus do na-ääj hë.

¹² Wakån haa, joom dooh ta ag kawereem bä. Dooh wiigo häd näng do joom eag bä oriib häd näng do ag. Dooh uwa tyd hä taganä bä wiigo häd näng do ag. Dooh na-ääj hë naëng ty ganäm doo bä naa ty gasus do taganä bä.†

Ji hajaa do heh'äät do ky n'aa hahÿÿh

¹³ Bë mahang P'op Hagä Do ji hä karën do tahapäh ted'oo doo, ta tii hä tah'yy ganäng ted'oo doo, taw'ääts hë baad tabawät do hä tametëeh ta tii. Taw'ääts hë kanasab'ee doo gó baad hadoo do tamoo wät. P'op Hagä Do karën do hapäh doo, dooh takasabé bä.

¹⁴ Hÿÿ kä, tak'ëp bë h'yy kajewëets bä, ta wób sa bahänh had'yyt bä bë karën bä bë h'yy kajäg bä, bë h'yy kasabé manä bë hajaa bë ed'oo do hä. Ta tii d' bë adoo bä, dooh baad hadoo do bë ky dahé wäd bä.

¹⁵ Ta ti hedoo pé ji hajaa doo, dooh hÿ pong jé naa tado bä. Badäk hahÿÿ bä naa tii. Nesaa Do Yb hanaa.

¹⁶ Ji hyb n'aa jewës do bawät bä, ji karën do sa bahänh ji bawät do bawät bä, ta tii bä ky ked'aak doo, ta tii bä kaj'õök do bawät. Ta tii bä sahõnh hë nesaa do moo kahew'ëet do ji baw'yyt.

¹⁷ Ji hajaa do hÿ pong jé hana doo, ta ti anoo ji hä baad had'op do ji h'yyb tym. H'yyb nyyw gó ji bawät sahõnh hë sa wë tan'oo bä tii. Dooh h'yy gaëej me ta wób ji gado tan'oo bä. Ta wób her'oot do baad ji maa newëe ta ti an'oo bä. Ta wób ji t'yyd mehÿin had'yyt hë, baad hadoo do ji moo wäd had'yyt hë ta wób hä tan'oo bä. Séd gó ji gadoo ta wób tan'oo bä. Dooh ji h'yyb ji jejën bä tan'oo bä na-ääj né hë.

¹⁸ H'yyb nyyw gó ta wób sa da hadoo do wë rababok hanoo doo, h'yyb nyyw gó tabejoom do hadoo baad hadoo do sa

* **3:1** Ta wób bahänh P'op Hagä Do wén gahëen ta ky n'aa ma mehetëk hedoo do sa hä, baad ta kyyh rabahapäh do hyb n'aa. † **3:12** Ti hadoo ji nag'aad hä. Taw'ääts hë jääm hë baad hadoo do ji er'oot!

h'yyb tym gó. P'op Hagä Do gen'aak doo da rababok tii kä.

4

Badäk hahÿ kamahän doo, P'op Hagä Do maji hado däk tii, ky n'aa hahÿh

¹ N'yy hënh naa ti bë mahang bë kamaj'i doo, bë kaj'öök doo? Baad nadoo do bë h'yyb karën do naa né tii. Baad nadoo do bë h'yyb karën do bë hä hë takamaj'i.

² Ti anäng tak'ëp bë h'yyb karën doo. Doo bë gado bä. Bë ganadoo do hyb n'aa, bë daj'ëep bë da hadoo doo.* Bë h'yy kajew'ëes ta wób ma hä. Doo bë haja bä bë gado bä, ti hyb n'aa bë kaj'öök, bë kamaj'i. Bë wén ganadoo bë karën doo, bë netsëe do hyb n'aa P'op Hagä Do hä.

³ P'op Hagä Do hä bë betsëe bä, P'op Hagä Do nanoo bë hä baad hyb n'aa nado bë etsëe do hyb n'aa. Bë hä hë had'yyt hë bë karën bë ahänh bë etsëe doo.

⁴ ÿnh ta patug wadii doo, h'yyb rejää do hadoo bëeh! P'op Hagä Do heréd hóm do bëeh. Doo bë hapëe bä g'eeh, badäk hahÿ hä hanäng do kamahän doo, P'op Hagä Do maji hado däk tii? Jé karën pé takamahän bä badäk hahÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do rakamahän doo, P'op Hagä Do maji tabahado däk.

⁵ Daap hë bë ed'oo g'eeh hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo? “P'op Hagä Do kamahän, tahyb n'aa jewës ër h'yyb tym ër hä tanoo doo. Takarën ta hä ub had'yyt ji h'yyb däk.”

⁶ Tii d' tado né paawä, ta bahänh P'op Hagä Do ër tamasa ër tat'yyd mehïn do hyb n'aa. Ti hyb n'aa hahÿ da takerih ta kyy kerih doo gó: “P'op Hagä Do hyb n'aa wareem kasab'ee do hä. P'op Hagä Do t'yyd mehïn kadad'uu doo, P'op Hagä Do ky enyym sa hä”,† näng kerih do hä.

⁷ Ti hyb n'aa taw'ääts hë P'op Hagä Do mejü do bë ky dahé had'yyt hë. Taw'ääts

hë bë kahejój Dijab‡ wë, tii bä da wajaah bë mahänh.

⁸ Taw'ääts hë P'op Hagä Do wë bë h'yy katahã, tii bä da bë wë takatahÿ na-ääj né hë. Bëeh, nesaa do moo heb'ooh doo, bë eréd nesaa doo. Bëeh, h'yy kes'eenh doo, bë ennyw bë h'yyb tym P'op Hagä Do wë.‡

⁹ Taw'ääts hë bë t'yyd kamehïn, bë h'yy gabedo booh, bë aód ta see hä bë h'yyb padëek do hyb n'aa. Bë kawewaw manäh! Taw'ääts hë bë h'yy ketón bë mo haj'aa hä. Bë tsebee manäh! Taw'ääts hë bë hyb n'aa tón.

¹⁰ Taw'ääts hë bë kadad'uu P'op Hagä Do wë, tii bä da bë taweh'ëeh.

¹¹ Wakän haa, bë ky n'aa rejã manä ta wób. Ta da hadoo do ky n'aa rejää doo, ta da hadoo do ky n'aa etyy doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do taky n'aa rejää tii, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do taky n'aa etyy tii.** P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do maky n'aa ety bä, ta ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh do nado òm tii bä. Hyb n'aa jawyk do baad hadoo doo, baad nadoo do rod n'aa a daaj hë tii bä mabanoo a hä.

¹² Jääm hë sét ub ti ta ky n'aa jaw'yyk do hanoo doo, baad hadoo doo, baad nadoo do ky n'aa rod. Ti né ti hajaa ji ted'ëep, ti né ti hajaa ji tarejää. Òm nado. Jaa òm a hä pé a da hadoo do maky n'aa ety bä?

Doo ji hä hë ji h'yy kasabé bä do ky n'aa hahÿh

¹³ Bë maa newë hahÿ da her'oot doo: “Ää d' ah'üüm, jati ää bahóm panang hënh. Sét ta baab ää tab'ëes t'i hënh ää es'ëem ää dajëer enäh hyb n'aa.”

¹⁴ Ta tii da bë h'yyb, ta tii d' bë baher'oot, dooh bë hapëe bä h'ëed hado jat'iip hadoo. Ny hadoo bëeh, badäk hahÿ hä bë babok bä? Wanakud hadoo bëeh. Kanahën d'os hë taganyyh, ti tadawuh.

¹⁵ Ti hyb n'aa taw'ääts hë hahÿ da paawä bë kyyh: “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do

* **4:2** Hahÿ da 1 Jowäw 3.15 hä takerii däk: “Ta wakään wë h'yy gaëenh doo, dahej'ëep do hadoo ti P'op Hagä Do matym gó.” Ji h'yyb gó ti tii. † **4:6** Proweh-Bijos 3.34 ‡ **4:7** Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab. § **4:8** Rawén h'yy kes'eenh, séd demuun rakarën do hyb n'aa paawä rakamahän badäk hahÿ bä hanäng doo, P'op Hagä Do na-ääj hë. ** **4:11** Hahÿ da P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ji da hadoo do ky n'aa hä: “Makamahän a da hadoo doo, a hä makamahän do hadoo”, näng. Ji da hadoo do ji ky n'aa ety bä, dooh ji da hadoo do ji kamahän bä. Ti hyb n'aa ta tii da Tsijaag wén erii wät.

karēn bā āã babok nā, āã hyb n'aa newëë do āã moo bok tii bā.”

¹⁶ Tii d' nado paawä bē h'yyb da hē. Bē bad'oo do hā bē h'yy kasab'ee. Nas'aa ta ti ji h'yy kasab'ee doo!

¹⁷ Ti hyb n'aa, hajaa do baad hadoo do moo wāt doo, tamoo nawäd bā, nesaa do tamoo wäd dāk P'op Hagä Do matym gó.

5

Tak'ëp ma näng do tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹ Bē maa newë, tak'ëp ma näng doo! Bē aód, bē awaaw nesaa do ta jawén bē wē takajäk do hyb n'aa da.

² Karejā dāk bē ma. Kamera rejā dāk bē saroor.

³ Hetōd dāk bē wē hanäng do k'ääts tēg gabarëeh doo, k'ääts tēg hawak doo. Ta ti hetōt do bē da taky n'aa tapaa hadoo P'op Hagä Do matym gó.* Hetōt do bē da taju toonh, tēeg hōō hado dāk. Bē bata dāk bē ma, edaa däg né hē paawä badäk hahÿ gawatsik doo.

⁴ Dooh paa bē epaag hōm bā moo bok do bē joom hā. Bē maa newë da! Ta sām bē nepaag hōm do eëej had'yyt hē hadoo bē hā ky n'aa tapaa do ky n'aa P'op Hagä Do matym gó. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Sahōnh hē Haj'ap Doo, maa napëë wāt bē wē moo bok do sa kyyh.

⁵ Sahōnh hē hanām do jawén, ky n'aa gebah do jawén bē baboo bong badäk hahÿÿ hā bē baboo bong noo gó. Sahōnh hē bē h'yyb karēn do jawén bē baboo bok. Booyb hepuh do ji tā ji daj'ëep do hado dāk bëeh. Tak'ëp da P'op Hagä Do rejāā da bē hÿÿ kā.

⁶ Baad habok do wób bē ky n'aa ety dāk nesaa doo me, bē neboh bëeh, dooh né paawä rahejooj bā bē wē.

Ji h'yy ganajëng do ky n'aa hahÿÿh

⁷ Bëeh, wakān haa, taw'ääts hē bē h'yy gejë hōm manā Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk

Do p'aa hēnh tabahyng do bē gada do hā. Bē hyb n'aa newë nyy da joom hejóm do tagada ta joom ag baad hadoo doo. H'yy ganajëng doo gó tagada naëng hedoos do ta joom heduu n'aa.

⁸ Taw'ääts hē bē na-ääj hē tii da bē bad'oo. Taw'ääts hē h'yyb jawyg gó bē gadoo baad nadoo do bē ahoop doo. Taw'ääts hē bē h'yy gejë hōm manāh, edaa dāk do hyb n'aa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa doo.

⁹ Wakān haa, bē ky n'aa hajëëw manā bē da hadoo doo, bē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ky n'aa netyy hyb n'aa. Edaa dāk takajaa ji ky n'aa etyy n'aa.

¹⁰ Wakān haa, bē hyb n'aa newë P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó her'oot do paah. Bē hyb n'aa newë nyy da h'yyb jawyk doo me rababok rarahejā né hē paawä sa hā. Taw'ääts hē rababok doo da bē babok.

¹¹ Bē maa newë! Äã hā pé P'op Hagä Do ky n'aa edëng ta hā h'yy kanerét doo, rahob né paawä baad nadoo doo. Bē ky n'aa napäh Jóh h'yy kanerét doo, nesaa né hē paawä ta hā adäng. Bē ky n'aa napäh né kā nyy da P'op Hagä Do bad'oo ta hā tagadëeg ub kā.† Tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym. Baad ji tat'yyd mehÿin.

¹² Sahōnh hē bahānh hahÿ bē ÿ maher'oot wakān haa: Bē ky dëë manā P'op Hagä Do häd gó. Bē ky dëë manā badäk hahÿÿ hā hanäng do sa häd gó, ta see häd gó na-ääj hē. “ÿÿ” bē noo bā, “ÿÿ” né hē bē h'yyb gó. “Dooh” bē noo bā, “dooh” né bē h'yyb gó. Jääm ti ji kyyh. Dooh hyb n'aa ji ky däng péh. Taw'ääts hē tii d' had'yyt né hē bē kyyh, bē P'op Hagä Do ky n'aa ety mahānh.

¹³ Baad nadoo do awäd bā bē see wē, taw'ääts hē taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hā. Bē mahang tsebé péh, taw'ääts hē P'op Hagä Do tama ejäm taj'aa etsë do ky n'aa.

* **5:3** Rabaa esÿih do hyb n'aa sa ma, jääm hē sa hā hē rakarēn rabah'ëenh do hyb n'aa sa ma karejā dāk. Ta tii me ramasa paawä bedoh do sa hā. Sa hā hē rah'ëenh do hyb n'aa sa hā P'op Hagä Do an'oo dāk doo, baad nadoo do P'op Hagä Do ky n'aa etyy da sa hā. † **5:11** Sahōnh hē Jóh taah dejëp, sahōnh hē ta ma paa dooh wäd, Nesaa Do Yb mo haj'aa tametyy hyb n'aa, P'op Hagä Do hā tah'yy keréd hōm hyb n'aa paawä. Dooh Jóh hyb n'aa eréd bā P'op Hagä Doo, hajōng nesaa do tahob né paawä. Tii bā kā, tametyy do bahëej jëng bā kā, P'op Hagä Do banoo ta hā ta taah jawén buuj. Ta bahānh P'op Hagä Do banoo ta hā ta ma.

¹⁴ Bë see nahëe nyy bä, taw'ääts hë Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa tats'yyt ta wë, raky n'aa etsëe hyb n'aa ta hã, ta syyj me rahawuuk hyb n'aa ta hã Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó.

¹⁵ Ahub däk da nahëe näng do paa kä, ji h'yy ka'eeh doo me ji ky n'aa etsëe do an'oo bä. Baad tabawät da p'aa hënh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do an'oo bä ta hã. Nesaa do nahëe näng do paa moo wäd wäd bä paah, P'op Hagä Do mabaan hõm da ti ta hã.

¹⁶ Ti hyb n'aa, bë kawoow ta wób sa hã nesaa do bë moo boo bok doo, bë ky n'aa ets'ëe bë da hadoo doo, tii bä bë bahub däg kån. Tak'ëp tabahejooñh P'op Hagä Do karën doo da hawät do etsëe doo, tak'ëp tabahajaa.

¹⁷ Bë hyb n'aa newë Eriij häd näng doo. Ër hadoo né paa tii. Tak'ëp taky n'aa etsëe paa naëng nadoos hyb n'aa. Ti m' tamawoob hë ta baab sét ta bód tanadots wät taky n'aa etsëe do haj'aa.

¹⁸ P'aa hënh taky n'aa etsëe tabadoos hyb n'aa kä, ti m' naëng badots kån p'aa hënh, sa joom ganyyh p'aa hënh, tabeag kån.

¹⁹ Wakån haa, baad hadoo do ky n'aa bë see eréd hõm bä, ta see mana bä p'aa hënh baad hadoo do wë,

²⁰ hahÿ ÿ karën ta ti hadoo do hapäh: Nesaa do moo hew'ëet do h'yy kawapëen hanoo doo, tabed'ëep ta ti h'yyb, banesaa hënh tanahõm hyb n'aa. Hajõng nesaa do ta ti moo wäd wät do kamabaan hõm tan'oo bä. Jããm hë kä.

1 Peed Jesus hã h'yy ka'eeh do hã pooj jé Peed ma erih do hahỹyh

Kedëng do ky n'aa hahỹyh

¹ Peed, Jesus Kristo mejũũ do see ỹ ti hỹyh. Bëeh, P'op Hagä Do asëew hõm doo, badäk hahỹ bë panang heh'ääät nado bahapäh do ỹ edëng, hëej Põn-Tus, Garata, Kapados, Asija, Bitinija häd enäh doo bã habong doo.

² Bë P'op Hagä Do ër Yb asëew hõm, p'ooj ub tii d' bë hã tah'yyb däng do hyb n'aa. Ta Sahee bë tah'yyb wareem baad had'op, P'op Hagä Do karën doo da bë baboo magyys hë hyb n'aa, Jesus Kristo bë ky daheeh hyb n'aa kä, ta majyyw hyb n'aa bë h'yyb enyyw däk hyb n'aa had'yyt hë kä. Ỹ karën tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym bë wë, ỹ karën baad had'yyt hë bë tah'yyb en'yym.

Hỹ pong jé ër hyb n'aa P'op Hagä Do enyyw hõm do ky n'aa hahỹyh

³ Taw'ääts hë ji j'aa etsë P'op Hagä Doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo h'yy kaha'eeh doo, ta Yb. Tak'ëp ër tat'yyd mehĩĩn do hyb n'aa, p'aa hënh tabenäng do hadoo tan'oo bã ër h'yyb tym. Papuuj hado däk ji bawät tan'oo bã, baad hadoo doo, awäd had'yyt do ta jawén bë gadoo bë gada hyb n'aa. Dejëp do mahang Jesus Kristo ganä wät do hyb n'aa baad ër gada ta tii.

⁴ Papuuj hado däk ji bawät P'op Hagä Do an'oo bã, hỹ pong jé ër hyb n'aa tenyyw hõm do ër gadoo hyb n'aa. Ta ti ër hyb n'aa tenyyw hõm doo, dooh tahëej bã, dooh takarejã bã, dooh tatsawyy bã.

⁵ Ta hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa, ta hejój me bë tamo n'aa jesuu baad bë tabed'ëep bã kä Kristo matëeh bã kä p'aa hënh.

⁶ Papuuj hado däk ji bawät bë hã tan'oo däk do hyb n'aa, bë pooj jé tenyyw däk do bë gadoo bë bahapäh do hyb n'aa na-ääj hë, bë h'yy gadajang, da hë, pawóp its ta baab

noo gó hajõng hedoo pé baad nadoo do bë ahob né paawä.

⁷ Ta ti bë wén hoop, bë h'yy kae heh'ääät né hë kametä däk hyb n'aa. K'ääts tég gabarëeh do tëeg hõõ me ji ajuu do ji ty ganäw däk do hadoo ji ahoop doo.* Ti hadoo né hë, k'ääts tég gabarëeh do ky n'aa gebah do bahãnh baad ub bë h'yy ka'eeh doo. (K'ääts tég gabarëeh do gawatsik da tëeg hõõ me ji ty genäw né paawä.) Ti hyb n'aa kä, heh'ääät tado bã bë h'yy ka'eeh doo, bë hã P'op Hagä Do j'aa etsë da, ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó bë babok tan'oo bã da, bë da taweh'ëeh na-ääj hë Jesus Kristo kajaa noo gó kä.

⁸ Dooh né paawä bë hapëë bã paa Jesus Kristo bë matym me, bë kamahãn ta hã. Da hë na-ääj hë, nepä né paawä bë hã, ta hã bë ky daheeh, ta hã bë h'yy kasadä, tak'ëp bë wén h'yy gadajang. Tak'ëp né hë bë h'yy gadajang. Dooh bë kyy pé tak'ëp bë h'yy gadajang do hyb n'aa.

⁹ Bë h'yy gadajang, bë gadoo do hyb n'aa ta hyb n'aa bë h'yy ka'eeh doo. Bë gadoo bë h'yyb tym ted'ëep do P'op Hagä Do wë.

¹⁰ Baad ub P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do rahyb n'aa newëë, rama kametëek ta ti ji ted'ëep do ky n'aa hã. Ramaher'oot paa ta ti bë hã P'op Hagä Do anoo do ky n'aa hã.

¹¹ Hajõng baad nadoo do Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do ahoop da, tak'ëp da takabaj'aa tahoop do jawén paa bã Kristo Sahee metëeh paa P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub, Kristo kajaa do pooj jé habong do sa hã. Ti hyb n'aa baad rahyb n'aa matakëë, baad rahyb n'aa newëë rabahapäh hyb n'aa paawä jaa hã sa hã Kristo Sahee metä wät do takajaa. Baad rahyb n'aa newëë rabahapäh hyb n'aa paawä ny noo gó da sa hã P'op Hagä Do metä wät do bawät.

¹² Tii bã P'op Hagä Do metëeh sa hã, dooh sa daaj hë rah'yyb en'yym do hyb n'aa tado bã ta ti P'op Hagä Do kyy gó raher'oot doo. Bë hyb n'aa né hë tii, sa jawén paa bã habong do hyb n'aa, P'op Hagä Do metëeh sa hã. P'op Hagä Do kyy gó ta ky n'aa rod

* **1:7** K'ääts tég gabarëeh do ji ajuu bã, ji bahapäh heh'ääät tado bã. Hesus do anyyh tii bã. Haym k'ääts tég gabarëeh do heh'ääät. Ti hadoo ji hã ji ahoop doo.

raher'oot do paah, panyyg hanäm do ky n'aa né tii, hÿÿ kä P'op Hagä Do Sahee hejój gó, hÿ pong jé naa P'op Hagä Do mejüü doo, bë ramaher'ood wät doo. Tak'öp baad tabahadoo do hyb n'aa ta ti ky n'aa, ääs na-ääj né paawä rakarën rabahapäh ta tii.

13 Ti hyb n'aa, taw'ääts hē bë hyb n'aa matakä had'yyt hē, baad bë hyb n'aa newē had'yyt hē. Taw'ääts hē bë h'yyb bë meso bë h'yyb karën do jawén bë nabok hyb n'aa. Taw'ääts hē baad had'yyt hē bë gada baad hadoo do Jesus Kristo matēeh noo gó bë gadoo doo.

14 Taw'ääts hē sa taah sa yb raky daheeh do hadoo bë babok P'op Hagä Do wē. Bë ky dahé manä nesaa do bë h'yyb säg karën doo, pooj jé Jesus ky n'aa bë nahapäh nä noo gó bë bahed'oo do paah.

15 Taw'ääts hē P'op Hagä Do bë tanaēej wät doo da né hē bë babok sahōnh hē wē, baad had'op, tsyt hē nesaa do mahānh.

16 Tii d' ÿ wén her'oot bë hā, hahÿÿ da ta kyy kerih doo gó P'op Hagä Do her'oot do hyb n'aa: “Taw'ääts hē baad had'op doo da bë baboo had'yyt hē, baad had'op do ÿ bawät do hyb n'aa”,† näng P'op Hagä Do kyyh.

17 Bë ky n'aa etsēē noo gó, “Ee” bë maneēēnh do hyb n'aa P'op Hagä Doo, ji moo wät do hyb n'aa séd gó sahōnh hē taky n'aa etyy doo,‡ taw'ääts hē P'op Hagä Do bë hyb n'aa jew'yyk bë ÿÿm gó badäk hahÿÿ bä bë babok nä bä. Bë hapäh, badäk hahÿÿ dooh bë panang heh'äät do tado bä.

18 Tii da ÿ karën bë babok, bë hapäh do hyb n'aa ny hadoo doo me bë P'op Hagä Do bedēeb wät bë wahē makū hanaa bë gadoo do daap ji bawät do mahānh. Ta säm hahānh doo me, k'ääts tēg gabarēeh doo me, k'ääts tēg hawak doo me nado bë tabedēeb wät.

19 Bë tabedēeb wät Kristo majyyw me. Tak'öp baad hadoo Kristo majyyw P'op Hagä Do matym gó. B'éé t'aah anyyw is do baad had'op doo, nesaa do kawug hōm hyb n'aa Judah buuj radahej'ēep do hadoo ti Kristo.

20 Sahōnh hē badäk hahÿÿ P'op Hagä Do pahuunh do pooj jé P'op Hagä Do ky däng paa ji hyb n'aa da Kristo dajöp. Hÿÿ kä, tabedaa däg bä kä badäk hahÿÿ bä ji hawät do gawatsig hōm noo gó Kristo kaja däk bë tabed'ēep hyb n'aa,

21 bëeh, ta hyb n'aa P'op Hagä Do hā h'yy kasadä doo. Ti né hē tii, dejöp do mahang Kristo ganä wät hanoo doo. Ti né hē tii, tak'öp Kristo kawehēē däk hanoo doo. Ti hyb n'aa bë hajaa P'op Hagä Do hā bë h'yy ka'eeh. Bë hajaa ta hanaa baad bë gada ji hā taky däng doo.

22 Hÿÿ kä, Kristo ky n'aa hanäm do bë ky daheeh do hyb n'aa, baad tabenyww däk bë h'yyb tym, dooh nesaa do bë h'yyb gó tawäd wäd bä. Ti hyb n'aa bë hajaa bë kamahānh heh'äät bë da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh doo. Ti hyb n'aa ÿ etsēē bë hā, bë h'yyb gó naa baad bë kamahānh bë da hadoo doo.

23 P'aa hēnh bë benäng do hadoo. Papuuj gó bë baboo däg kän ÿ hanäng péh. Ji yb sa wahēh gó dejöp do hanaa nado ta tii. Nadajöp do hanaa ta tii, P'op Hagä Do kyyh awäd had'yyt do nahānh do hanaa.

24 Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do ta ti ky n'aa hā:

“Jawii hadoo sahōnh hē badäk hahÿÿ hā habong doo.

Jawii ts'oooh hahānh do hadoo sa hetsóh, sa hejój.

Jawii tsawyy jēng. Tüü ta ts'oooh kajäk.

25 Tii d' nado P'op Hagä Do kyyh.

P'op Hagä Do kyyh awäd had'yyt hē”,§ näng kerih doo.

Jesus ky n'aa hanäm do bë äā maher'ood wät do né hē ti P'op Hagä Do kyyh awäd had'yyt doo.

2

1 Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hē bë eréd hōm sahōnh hē ji moo nesaa doo, ta wób ji wedii doo, j'ooj madäk doo me ji ky ken'yym doo, ta wób ma ji hyb n'aa jewēs doo, ta see ji nu mer'oot doo, ji ky n'aa rejää do na-äāj hē.

† 1:16 Rewitikos 11.44-45, 19.2, 20.7 ‡ 1:17 Dooh P'op Hagä Do asēew bä ji mahang. Baad hadoo do moo bok doo, baad hadoo do hā taky n'aa etyy. Baad nadoo do moo bok doo, baad nadoo do hā taky n'aa etyy. § 1:25 Isajas 40.6-8

² Taw'ääts hē karapee t'aah bii tak'öp takarēn doo da tak'öp bē h'yyb padäg P'op Hagä Do kyyh hā. Taw'ääts hē P'op Hagä Do kyyh panyyg kamanekuunh do hā had'yyt hē bē h'yyb padäg, papuuj bē babong do kah'ũüm hyb n'aa had'yyt hē, tagadēeg ub, hỹ pong jé ta wē bē tabed'ēep hyb n'aa kä.

³ Bē hapēē dāk né hē, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do ky enyym né hē ji wē.

⁴ Taw'ääts hē bē ana had'yyt hē Kristo wē. Awäd had'yyt né tii. Pā nahānh do hadoo tii. Badäk hahỹ bā habong do raty n'aa gesyyg né paawä, P'op Hagä Do asēew hōm do tii. P'op Hagä Do kamahān do tii.

⁵ Ta wē bē ana had'yyt hē do hyb n'aa, pā nahānh do tób pan'aa hadoo bē hā na-ääj hē. P'op Hagä Do Sahee tób hadoo bē bahado dāk P'op Hagä Do an'oo bā, er mahang ta Sahee bawät do hyb n'aa. Tii d' tawén hadoo bē hā, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod tsyt hē P'op Hagä Do wē kasēew bong do hadoo bē bahadoo hyb n'aa, ta Sahee hejój me P'op Hagä Do bē j'aa etsē hyb n'aa, ta hā bē hyb n'aa jew'yyk hyb n'aa kä. P'op Hagä Do gadoo da ta hā bē j'aa etsē doo, Jesus Kristo kyy gó bē bana do hyb n'aa.

⁶ Tii da né hē P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot ta ti ky n'aa hā. Hahỹ da takerii dāk:

“Bē hyb n'aa matakä. Sijōn* bā ȳ daj'aat da pä.

Pä tób ba n'aa, tób mesoo n'aa kasēew dāk doo, tak'öp ji kamahān do tii.

Ta tii hā h'yy kasadä doo, dooh da tanu mebyy bā”, näng kerih doo.†

⁷ Bēeh, P'op Hagä Do her'oot do ky dah'eeh doo, bē kamahān ta ti pä hadoo doo, bē kamahān Kristo ȳ hanäng péh. Tii d' nado panyyg ky nadah'eeh do sa hā. Sa hā kaja dāk hahỹ P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo:

“Pä tób n'aa tahem'aa do ty n'aa ges'yyk doo, hỹy ká pä ta ba n'aa, mesoo n'aa däg.”‡

⁸ Hahỹ da na-ääj hē takerii dāk:

* **2:6** Jerusarēnh panang ti **Sijōn**. Isaraéw buuj na-ääj hē ramaneēenh **Sijōn**. † **2:6** Isajas 28.16. ‡ **2:7** Saaw-Mo 118.22 § **2:8** Isajas 8.14 ** **2:13 Sesa** ramaneēenh ti noo gó Roma buuj sa wahē heh'äät doo, hajōng hāj n'aa bā bag'ääs doo.

“Ta ti pä hadoo do hā ratsyym poo heo da. Tũũ rakajäk da ta ti pä yb an'oo bā.”§

Rawén tsyym poo heo do hadoo, P'op Hagä Do panyyg hanām do raky nadaheeh do hyb n'aa. Tii da né hē P'op Hagä Do h'yyb däng sa hā.

⁹ Bēē ká, P'op Hagä Do karapee tsyt hē, nesaa do mahānh P'op Hagä Do wē kasēew bong do bēeh. P'op Hagä Doo, sahōnh bag'ääs do karēn do bē moo bok, Isaraéw buuj sa ky n'aa rod P'op Hagä Do wē moo bok do hadoo. P'op Hagä Do ma né hē bēeh. Bē P'op Hagä Do asēew hōm, tak'öp baad hadoo do tamoo wät do ta wób hā bē metēeh hyb n'aa. Ti né hē ti bē tanaēej wät doo, ta bag tak'öp hetsooh do mahang bē babok hyb n'aa, bēeh, gadagyp do hadoo doo gó habok do paah.

¹⁰ P'op Hagä Do karapee nado bē p'ooj ub. Ta karapee däg bē hỹy ká. P'ooj ub dooh bē tat'yyd mehĩn nā bā. Bē tat'yyd mehĩn kán hỹy ká.

Nyy da ji bawät do ky n'aa hahỹy

¹¹ Najis haa, badäk hahỹ nadoo do hyb n'aa bē panang heh'äät doo, tak'öp ȳ betsēē bē hā, bē ky dahé manā nesaa do ji h'yyb säg karēn doo. Ji h'yyb tym majĩ ta ti ji h'yyb säg karēn doo.

¹² Taw'ääts hē baad ub bē babok P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do sa mahang. Tii bā, bē raky n'aa tapa né paawä, nesaa do bē moo bok raheer'ood né paawä, P'op Hagä Do hā raj'aa etsē da sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó ká, baad hadoo do bē moo bok do rabahapäh do hyb n'aa.

¹³ Kristo, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, er babok do hā takawehēē dāk do hyb n'aa, taw'ääts hē bē ky daheeh sahōnh hē hyb n'aa jewyk do ji rabag'ääs doo. Bē ky dahé Roma buuj sa wahē n'aa heh'äät ub doo.**

¹⁴ Bē ky dahé na-ääj hē ta karapee ta kyy gó bag'ääs doo. Sa wahē n'aa heh'äät do mejũũ ta tii, baad nadoo do moo b'ook do rarejää hyb n'aa, baad habok do raweh'ēeh hyb n'aa.

15 P'op Hagä Do karën baad hadoo do bë moo bong, bë ky meduuk hyb n'aa ta me h'yy ganehot doo, P'op Hagä Do hä h'yy gatamah doo.

16 Dooh bë hä mejõ wät péh. Bë daaj hë bë bahajaa bë hyb n'aa newë bä nyy da bë babok, ny hadoo do bë moo bok. Ti hadoo né hë, nesaa do bë moo bok do hyb n'aa nado tii. P'op Hagä Do karom bëeh. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë takarën doo da bë babok.

17 Taw'ääts hë sahõnh hë bë weh'ëeh ta wób. Taw'ääts hë bë kamahän bë da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hë P'op Hagä Do tak'ëp bë hyb n'aa jew'yyk. Taw'ääts hë bë weh'ëeh Roma buuj sa wahë n'aa heh'äät ub doo.

Sa karom Jesus hä h'yy ka'eeh do Peed maher'oot do ky n'aa hahÿÿh

18 Bëeh, sa karom, h'yyb eÿÿm doo me P'op Hagä Do bë hyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa, taw'ääts hë bë ky dahé bë kariw n'aa. Taw'ääts hë bë kariw n'aa ky en'yyim do had'yyt nado bë ky daheeh. Taw'ääts hë ky nes'aa do na-ääj hë bë ky dahé.

19 Ta tii d' ÿ wén her'oot, P'op Hagä Do tsebé do hyb n'aa ji wë, ta hyb n'aa ji gado bä daap ji hä rarejäã doo.

20 Hÿÿ kä, bë h'yyb haj'aa hë tado bä bë hä rarejäã doo, dooh bë hä raj'aa etsë pé h'yyb jawyg gó bë gado bä tii. Hÿÿ kä, baad hadoo do bë moo bok do hyb n'aa tado bä bë hä rarejäã doo, h'yyb jawyg gó bë gado bä, tii bä P'op Hagä Do tsebé da bë wë, bë da taky n'aa edëng.

21 Bë P'op Hagä Do naëëj wät h'yyb jawyk doo gó bë gadoo hyb n'aa bë rarejäã doo, baad hadoo do bë moo bok do hyb n'aa. Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Kristo na-ääj hë ahob wät. Bë hyb n'aa né hë tabahob wät. Tabawäd wät do hä bë hä tametëeh nyy da bë babok. Tabawäd wät doo da takarën bë babok.

22 Dooh Kristo hä nesaa péh. Dooh tanoo kanesa bä.††

23 Ta hä raky n'aa rejää bä, dooh tamebaaj bä. Rarejäã noo gó, dooh teäm bä ta majÿÿ. P'op Hagä Do moo gó takan'oo däk. Ti né hë ta jawén sahõnh hë baad ky n'aa etyy doo, Jesus hapäh.

24 B'aa kajatsëk do hä Kristo bahob wät nesaa do ër moo bok do paah, ër dejëp hyb n'aa hadoo nesaa do hä, ër ky nadahé wät hyb n'aa nesaa doo, ÿ hanäng pé tii, baad hadoo ër babok hyb n'aa kä. Tahob wät ta rog bë bahub padëëk hyb n'aa.

25 B'éé nepä bong do hadoo bë p'ooj ub. Hÿÿ kä bë P'op Hagä Do mana kån p'aa hënh b'éé hagä n'aa heh'äät do wë. Kristo, bë hagä n'aa wë bë tamana kån.

3

Ajyy, ÿÿj sa ky n'aa hahÿÿh

1 ÿÿj, bë na-ääj hë. Taw'ääts hë bë ky dahé bë patug. Tii bä, tanyy bä sa mahang P'op Hagä Do kyyh ganadoo nä doo, ta jawén tahyb n'aa pé Kristo hä rah'yy ka'eeh rabahapäh bä kä nyy da baad sa äj rababok. Dooh hyb n'aa sa ÿÿm ky n'aa h'üüm pé sa patug rah'yy ka'eeh hyb n'aa,

2 ta ti rahapäh do hyb n'aa da nyy da baad had'op bë babok P'op Hagä Do bë weh'ëeh do hyb n'aa.

3 Taw'ääts hë dooh j'ooj hë ji padedëëk do bë hetsóh. Hahÿÿ d' ÿ hanäng pé tii: Taw'ääts hë dooh ta see mo n'aa hadoo pé ji sëen bë ramahetsóh do tii. Taw'ääts hë dooh k'ääts tëg gabarëeh do s'ëëb, saroor tak'ëp ky n'aa gebah do na-ääj hë bë hetsóh.

4 Taw'ääts hë bë h'yyb gó hanäng doo me bë kahets'oooh. Kaja hë bë h'yyb bë mahüüm do ta wób sa wë, h'yyb jawyg gó bë babok do na-ääj hë, ti né hë bë hetsó nahänh doo. Ti né hë tak'ëp baad hadoo P'op Hagä Do matym gó.

5 Tii da né p'ooj ub ÿÿnh baad P'op Hagä Do karën doo da habong doo, ta hä h'yy kasadä do rabahed'oo paah. Baad rababok doo, ti sa hetsóh. Sa patug paa raky daheeh.

6 Tii d' paa m' Sarah bad'oo. Ta patug, Abaraäm paa m' taky daheeh. “Wahëh ÿ n'aa”, ta patug tamaneëenh. Sarah hadoo bëeh, baad hadoo do bë moo boo bä, dooh hyb n'aa bë jeÿÿm pé P'op Hagä Do hä bë h'yy kasadä do hyb n'aa.

7 Bëë kä, ÿÿm näng doo, taw'ääts hë baad ub bë babok bë ÿÿm wë. Bë hapäh, dooh denaa hë rahejooj bä bë mahänh. Taw'ääts hë bë weh'ëeh bë ÿÿm bë nemuun ragadoo

†† 2:22 Isajas 53.9

do hyb n'aa ji edëb had'yyt do P'op Hagä Do pa, taky enyym doo gó ji P'op Hagä Do anoo doo. Taw'ääts hē tii da bē aboo bē y̆m wē, bē ky n'aa etsēē do P'op Hagä Do gadoo hyb n'aa.*

Sahōnh hē tamaher'oot do ky n'aa hahy̆h

⁸ Bē sahōnh hē y̆ maher'ood kån h̄y̆ kã. Y̆ karēn séd bē h'yyb hedo had'yyt hē. Y̆ karēn bē h'yyb en'yym bē da hadoo doo, baad tanado bā sa hã. Y̆ karēn bē kamahñ bē da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hē bē t'yyd mehīn bē da hadoo doo. Taw'ääts hē bē kadad'uu bē da hadoo do sa wē.

⁹ Nesaa do ramoo boo bā bē hã, bē abaaj manā nesaa doo me. Bē raky n'aa rejā bā, bē abaaj manā ky n'aa rejā doo me. Taw'ääts hē bē abaaj bē ky n'aa edēng doo me. Ta tii da baad ub bē babok hyb n'aa né hē bē P'op Hagä Do wén naēēj wät. Ta tii da baad bē aboo bā, bē da P'op Hagä Do ky n'aa edēng.

¹⁰ Tii d' y̆ wén her'oot, ti né hē ti Saaw-Mo hã ji hã taky dāng doo:

“Jé karēn do tsebee gó hawät doo,
jé karēn do baad tawäd bā,
taw'ääts hē dooh ta wób taky n'aa rejā bā.
Taw'ääts hē dooh tawad'ii bā.

¹¹ Tii d' karēn doo, taw'ääts hē teréd hōm nesaa doo.

Taw'ääts hē baad hadoo do tamoo wäd kån.
Taw'ääts hē h'yyb nyyw gó had'yyt hē tabawät ta wób sa wē.

¹² Tii d' tawén hadoo,
baad had'yyt hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bahag'ääs baad habok doo.

Tagadoo ta hã raky n'aa etsēē doo.

Tii d' nado nesaa do moo b'ook do sa hã.
Tanoo baad ranabok hyb n'aa”, nāng kerih doo.†

¹³ Baad hadoo do bē karēn bā bē moo boo bā, dooh bē hã baad nadoo do ramoo bok péh.

¹⁴ Ti hado né paawä, baad hadoo do bē moo bok do hyb n'aa bē ahoop ran'oo bā,

bē da P'op Hagä Do ky n'aa edēng. Bē ēy̆m manā sa hã. Bē hyb n'aa tón manā bē hã ramoo bok doo.

¹⁵ Taw'ääts hē Kristo bē hyb n'aa jew'yyk bē h'yyb gó. Ti né hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do sahōnh hē hag'ääs doo. Taw'ääts hē bē maher'ood had'yyt hē sahōnh hē sa hã, h'ëed hyb n'aa Kristo hã bē h'yy kasadä, reaaj bā bē hã.

¹⁶ Sa hã bē maher'oot bā, taw'ääts hē kaja hē bē h'yyb bē mahūm sa wē. Taw'ääts hē bē weh'ëeh he'aanh doo. Taw'ääts hē baad bē aboo had'yyt hē bē h'yyb bē hã hē taky n'aa tapa mahñh. Tii bā nu mebyk da nesaa doo me her'oot do baad bē babok do ky n'aa hã. Kristo hã h'yy kata däk do hyb n'aa baad bē babok do hyb n'aa bē ky n'aa rejā do nu mebyk da.

¹⁷ Taw'ääts hē né hē ji ahoop nesaa do ji moo wät do sām. Ti hadoo né hē, ta bahñh baad ub baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa ji ahob bā, tii d' P'op Hagä Do karēn bā ji hã.

¹⁸ Ta tii d' y̆ wén her'oot, sét nuu me Kristo bahoop dajëb. Kristo, baad had'op doo, baad nadoo do habok do sa hyb n'aa tabahoop dajëb, P'op Hagä Do wē bē tamanaa hyb n'aa. Ta hub radajëeb wät paah. Tii bā taganā wät p'aa hēnh P'op Hagä Do Sahee an'oo bā.

¹⁹⁻²⁰ Ta Sahee gó, Kristo maher'oot paa panyyg ky nadah'eeh do Nowéh hawät noo gó habong do sa hã, h'yyb jawyg gó P'op Hagä Do gada noo gó marakate kajaa bā kã.‡ Raky nadaheeh do hyb n'aa paah, tabanesaa hēnh sa h'yyb tym P'op Hagä Do dewäts hōm. Tahag'yyp noo gó, marakate gó pawóp its, 8 hedoo doo, raked'ëep naēng hag'yyp do mahñh.

²¹ Naēng mahñh Nowéh raked'ëep do paah, ji nu kemuun do heen n'aa hadoo tii, da hē nesaa do mahñh ji tamed'ëep doo. Ji ehop do hasus do mahñh nado ti ji nu kemuun doo. Ji wén nu kemuun, ji h'yyb tym baad hado däk do ji betsēē hyb n'aa P'op Hagä Do hã. Jesus Kristo ganā wät do hyb n'aa er edëb bong nesaa do hã ji P'op

* **3:7** Ji rejā bā ji y̆m, ji ky n'aa rejā bā, ji hajëew bā, dooh P'op Hagä Do gado bā ta hã ji ky n'aa etsēē doo. † **3:12** Saaw-Mo 34.13-17 ‡ **3:19-20** Dooh baad ji hapëe bā nyy da Peed hanāng péh. Hahy̆h da apāh tahanāng pé tii: Panyyg ky nadah'eeh do Nowéh maher'oot paa rat'yyd kamehīn hyb n'aa paawä. Nowéh her'oot do hã Kristo Sahee her'oot paah.

Hagä Do ky n'aa ety mahãnh.

²² Hÿ pong jé Jesus Kristo basëek, P'op Hagä Do hub hadäk hënh, tabag'ãas doo bä tabawäd däg kän. Æas, sahõnh hë kabaj'aa do hejój enäh do hã na-ãäj hë tamejõ däg kän.

4

P'op Hagä Do hyb n'aa ji bawät do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti hyb n'aa kä, Kristo ahob wät do hyb n'aa badäk hahÿÿ bä tabawät noo gó, taw'ãäts hë Kristo h'yyb hado däk bë h'yyb. Taw'ãäts hë bë gadoo bë ahoop doo. Jé hahob wät doo, dooh nesaa do hã tah'yyb däg wäd bä had'yyt hë.

² Dooh nesaa do ji h'yyb karën do jawén tawäd wäd bä badäk hahÿÿ bä tabawät nä bä, P'op Hagä Do karën do hã tah'yyb däg kän.

³ Jããm hë dó p'ooj ub bë moo bok do paañ, P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do rabad'oo doo da. Tii d' bë moo boo manä wäd. Sa ÿÿm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabahe'ÿÿh tii. Sa h'yyb karën do jawén ta ti hedoo do rababok. Jarakë hedoo do hã rabaom. Ta bahãnh rabawëh, rabeëek. Jãm ramoo bok rah'yy karën doo da rabeëek hyb n'aa. Sa kabarii raweh'ëeh hyb n'aa tak'ëp taw'ãäts hë nadoo do ramoo bok.

⁴ Hÿÿ kä, rahapäh do hyb n'aa dooh ta tii da sa sii bë aboo boo bä, bë rahyb n'aa meuunh, bë raky n'aa rejãã.

⁵ Da hë bë raky n'aa rejã né hë paawä, ti awät da ti noo gó P'op Hagä Do matym gó rabab'ëeh bä rakaher'oot hyb n'aa ta hã kä. P'op Hagä Do hedëp nä doo, dejëp do paa sii hë ky n'aa etyy do wë kä rakaher'ood kän. Baad nadoo do ta sãm ragadoo da.

⁶ Sahõnh hë raky n'aa kety däk hyb n'aa da P'op Hagä Do matym gó, Kristo hã h'yy ka'eeh do paa dejëb bong do hã na-ãäj hë takaher'ood däk paa rababok nä noo gó Kristo ky n'aa hanäm doo. Ta ky n'aa hanäm do takaher'ood däk paa sa hã, dajëb hã sa hub ky n'aa ety däg né hë paawä sahõnh hë badäk hahÿÿ bä habong doo da, sa h'yyb tym bedëp hyb n'aa P'op Hagä Do pa, takarën doo da.

⁷ Edaa däg kän sahõnh hë tagawatsik doo. Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë baad bë hyb n'aa newë, baad bë hyb n'aa matakä. Taw'ãäts hë bë h'yyb bë mesoo ji h'yyb karën do jawén bë nabok hyb n'aa, baad ub bë bahajaa hyb n'aa bë ky n'aa etsëë.

⁸ Hahÿ ti tak'ëp ÿ betsëë bë hã: ÿ karën tak'ëp bë kamahãnh bë da hadoo doo. Jé kamahãnh doo, hajõng baad nadoo do tahyb n'aa mabaan ta da hadoo do hã.

⁹ Taw'ãäts hë tsebee gó bë gadoo bë tób yt hã bë da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh doo. Bë ky n'aa jõg manä ta ti p'ãã.

¹⁰ Taw'ãäts hë sahõnh hë bëeh, bë masaa ta wób P'op Hagä Do Sahee hanaa bë gado däk doo me. Hajõng tanoo ër hã ër moo mabok hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë baad bë bad'oo bë gadoo doo me, sa kaser n'aa baad moo bok doo da sa kariw n'aa hanoo doo me hadoo.

¹¹ Bë kahet'aa bä, P'op Hagä Do ky n'aa ta wób maher'oot doo, taw'ãäts hë hahÿÿ da tahyb n'aa newëë: "P'op Hagä Do kyyh né hë ti ÿ her'oot doo", nang da ta h'yyb gó. Dooh taky gabuuj tado bä. Bë mahang ta wób masa doo, taw'ãäts hë P'op Hagä Do hejój me ta hã tanoo doo me tamasa. Taw'ãäts hë tii da né hë bë bad'oo tii, Jesus Kristo bë tamasa do hyb n'aa P'op Hagä Do j'aa ketsëë däk hyb n'aa. ÿ karën Jesus Kristo kawehëë däg had'yyt hë. ÿ karën sahõnh hë sa bahãnh tabahejooñh, takabaj'aa. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ãäts hë.

¹² Najis haa, bë h'yy gabedo manä bë wë kametyy do bawät do hyb n'aa, bë hã rakamajë bä, bë rarejã bä. Ji ahoop né hë.

¹³ Taw'ãäts hë bë tsebee Kristo ahoop do hã séd bë h'yyb hedo däg bä kä. Tii bä kä, Kristo matëeh bä kä, ta kabaj'aa do kametëeh bä kä, tak'ëp da bë tsebé da.

¹⁴ Kristo hyb n'aa bë raky n'aa rejã bä, bë P'op Hagä Do ky n'aa edëng da, ta Sahee tak'ëp kabaj'aa do bë hã tabawäd had'yyt hë do hyb n'aa.

¹⁵ Nesaa do bë ahob bä, taw'ãäts hë dooh ta see bë daj'ëep do hyb n'aa tado bä bë ahoop doo, dooh bë ets'ëek do hyb n'aa tado bä, dooh nesaa do bë moo bok do hyb n'aa tado bä, dooh na-ãäj hë ta wób hã bë nu so bä do hyb n'aa.

¹⁶ Hÿÿ kä, Kristo hä bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa tado bä nesaa do bë ahoop doo, tii bä taw'ääts hë dooh bë nu mebyy bä. Taw'ääts hë P'op Hagä Do hä bë j'aa etsë Kristo hä h'yy ka'eeh do bë bahadoo do hyb n'aa.

¹⁷ Sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, pooj jé ta karapee taky n'aa etyy da. Kaja dák hÿÿ kä ëër, ta karapee, taky n'aa etyy doo. Pooj jé ta karapee taky n'aa ety bä, tii bä ta wób, P'op Hagä Do panyyg hanäm do ky nadah'eeh doo, dooh da rakedëeb bä.

¹⁸ Baad P'op Hagä Do matym gó habok do rakedëeb né paawä, hejoonh né tii. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh doo, nesaa do moo b'ook doo, dooh né da rakedëeb bä.

¹⁹ Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do karën doo da hah'oop doo, taw'ääts hë baad hadoo do had'yyt hë ramoo bok. Taw'ääts hë P'op Hagä Doo, ji pahuuj wät do hä rah'yy kasadëe had'yyt hë. Ti dooh ji taky n'aa ehÿÿd bä. Tamoo wät né da ji hä taky däng doo.

5

Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa, ta wób na-ääj hë tamaher'oot do ky n'aa hahÿÿh

¹ Bë nemuun Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa see ÿ bahadoo do hyb n'aa, Kristo ahob wät do ÿ hapäh do hyb n'aa paah, Kristo sii ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó ta pa ta jawén ÿ bawät do hyb n'aa, ÿ maher'oot bëeh, Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa.

² Baad bë hagäã P'op Hagä Do karapee bë hä P'op Hagä Do anoo do bë bahag'ääs hyb n'aa. P'op Hagä Do masääh b'éé hadoo tii.* H'yyb hedoo doo me, P'op Hagä Do karën doo da bë hagäã sa hä. Taw'ääts hë dooh bë hä kamejüü do hyb n'aa tado bä. Ta sãm jawén hyb n'aa nado tii. Bë hagäã sa hä baad bë h'yyb gó.

³ Bë hyb n'aa newë hahÿÿh: Sa danäh sa hä tak'ëp mejüü do nado bëeh. P'op Hagä Do karapee ti bë hag'ääs doo. Taw'ääts hë

baad bë babok, bë hä rabahapäh hyb n'aa nyy da baad ji bawät.

⁴ Tii bä kä, Kristo, b'éé hagä n'aa sa wahë n'aa kajaa bä kä, Kristo matëeh bä kä, bë kawehëë dák sahõnh hë sa matym gó tan'oo bä. Ta ti bë hä tanoo doo, dooh tahëej bä.

⁵ Bëë kä, papuuj hedoo doo, taw'ääts hë bë ky dahé Jesus hä h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa hedoo doo.

Bë sahõnh hë, pahëew hedoo doo, maruus hedoo doo, wahëh hedoo do na-ääj hë, taw'ääts hë bë kadad'uu séd demuun bë da hadoo do wë. Sa bahãnh bë edoo manä bëeh, hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do hyb n'aa:

“P'op Hagä Do hyb n'aa wareem kasab'ee do hä.

P'op Hagä Do t'yyd mehÿÿn kadad'uu doo, P'op Hagä Do ky enyym sa hä.”†

⁶ Ti hyb n'aa, taw'ääts hë bë kadad'uu P'op Hagä Do tak'ëp hejoonh do wë, bë taweh'ëeh hyb n'aa tah'yyb däng do noo gó kajaa bä kä.

⁷ Baad ub bë P'op Hagä Do bahag'ääs. Ti hyb n'aa taw'ääts hë bë kadad'uu ta wë, bë an'oo ta wë sahõnh hë bë hyb n'aa newë doo, bë hyb n'aa natón hyb n'aa.

⁸ Taw'ääts hë baad bë hyb n'aa newë, taw'ääts hë bë hyb n'aa matakä. Awad kawajãän do reãw häd näng do hadoo, jé pad'yyt hë hawät do ta tä hesoos do tabawëh hyb n'aa hadoo bë majÿÿ Dijab.‡ Tesoos jé tarejãã hyb n'aa. ⁹ Taw'ääts hë bë kahejój ta wë. Bë an'oo manä bë tah'yyb wareem. Baad bë h'yy kae had'yyt hë Jesus Kristo hä. Bë hapäh, jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hä bë wakãän hedoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do rahoop bë ahoop doo da. Jé pad'yyt hë bë wakãän hedoo do rarejãã.

¹⁰ Banadawëët bë ahob wät do jawén paa bä, p'aa hënh da baad tabahado dák sahõnh hë bë hä P'op Hagä Do an'oo bä da. Baad ub bë h'yy kae had'yyt hë tan'oo bä. Bë da tah'yyb hej'oonh. Doo da bë h'yy gejë hõm bä tan'oo bä. P'op Hagä Doo, tak'ëp ji wë

* **5:2** Ji masääh b'éé ji nahagäã bä, jé pad'yyt hë rababoo dák sa waa jawén. Rakanapëe boo tii bä. Doo rahapëe wät sa tyw n'aa. Ti hyb n'aa ta hagä n'aa hagäã had'yyt hë. Ti hadoo Jesus hä h'yy ka'eeh do hä. Ti hyb n'aa b'éé ky n'aa gó tabeh'üüm. † **5:5** Proweh-Bijos 3.34 ‡ **5:8** Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab.

taky enyym doo, bë tanaëëj wät ta pa ta bag tak'ëp gabarëëh do mahang bë babok hyb n'aa, Jesus Kristo hä bë h'yy kata däk do hyb n'aa.

¹¹ Taw'ääts hë sahõnh hë P'op Hagä Do bagää had'yyt hë. Ýÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

Sa hä Peed kedëë hõm do ky n'aa hahÿÿh

¹² Siras ÿ tamasa wät hahÿ bë ÿ ma erih do hä. Hãj ÿ hadoo do h'yy kaneh'ÿÿt do tii, hä ÿÿ. Ganapog is doo me bë ÿ ma erii wät bë ÿ h'yyb en'yym hyb n'aa. P'op Hagä Do ky ennyw had'yyt hë bë hä ÿ erii wät do hä bë ÿ metëëh. Taw'ääts hë taky enyym doo gó bë aboo had'yyt hë. Bë h'yy gejë hõm manäh.

¹³ Jesus hä h'yy ka'eeh do Babirõn§ panang bä habong doo, bë nemuun P'op Hagä Do wë kasëew bong doo, bë m' rahyb n'aa esee. Maah-Ko, tah ÿ hadoo do bë m' tahyb n'aa esee na-ããj hë.

¹⁴ Taw'ääts hë baad bë edëë bë da hadoo doo.

Ý karën bëëh, Kristo hä h'yy kata padëëk doo, h'yyb nyyw gó bë babok.

Jääm hë kä.

2 Peed Ta jawén Jesus há h'yy ka'eeh do há Peed ma erih do hahỹ̃h

¹ Simaw Peed, Jesus Kristo karom, ta mejũũ do see ỹ̃ ti hỹ̃h. Ỹ̃ edeng bëeh, ãã nemuun Jesus Kristo hyb n'aa P'op Hagä Do há h'yy ka'eeh doo. Baad had'op ti Jesus Kristo P'op Hagä Do er h'yy kaha'eeh doo, er h'yyb tym dëeb. Baad had'op tabahadoo do hyb n'aa er há tabanoo P'op Hagä Do há er h'yy ka'eeh hyb n'aa. Tak'ëp baad ub ta ti er h'yy ka'eeh do er há tanoo doo.

² P'op Hagä Doo, Jesus er Wahë N'aa na-ãj hë bë bahapäh do hyb n'aa bë h'yyb gó, ỹ̃ karën tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym bë wë, ỹ̃ karën baad had'yyt hë bë tah'yyb en'yym.

Tak'ëp ji hyb n'aa tam'aah baad had'yyt hë ji bawät hyb n'aa ky n'aa hahỹ̃h

³ Ta hejój me P'op Hagä Do an'oo däk er há sahõnh hë baad hadoo doo, ji bahajaa hyb n'aa papuuj gó, takarën doo da ji bawät hyb n'aa. Ta ti tawén n'oo däk er há, Kristo, er tanaëej wät do er hapëe däg kån do hyb n'aa er h'yyb gó. Ta kabaj'aa doo me, tak'ëp taky enyym doo me er tanaëej wät ta karape er bahadoo hyb n'aa.

⁴ Ta kabaj'aa do hyb n'aa, tak'ëp taky enyym do hyb n'aa na-ãj hë, tak'ëp baad hadoo doo, tak'ëp ji kamahän do taky däng paa er há. Ta ti er há taky däng do an'oo bä, baad P'op Hagä Do bawät doo da er babok hyb n'aa. Er há taky däng do tan'oo bä na-ãj hë er bedëp hyb n'aa, Jesus há h'yy kana'eeh do sa h'yyb karejää do mahänh. Nesaa do ji h'yyb säg karën do jawén rababok do hyb n'aa sa h'yyb karejää tii.

⁵ Ta ti hyb n'aa né hë, taw'ãäts hë tak'ëp bë hyb n'aa tam'aah takah'ũũm hyb n'aa bë h'yy ka'eeh doo. Taw'ãäts hë baad had'yyt hë bë babok. Taw'ãäts hë bë hyb n'aa tam'aah bë h'yy ganäng hyb n'aa P'op Hagä Do karën do há.

⁶ Taw'ãäts hë bë h'yyb bë mesoo, bë h'yyb karën do jawén bë nabok hyb n'aa. Taw'ãäts hë h'yy ganajëng doo me bë baboo had'yyt hë. Taw'ãäts hë P'op Hagä Do karën doo da bë babok.

⁷ Taw'ãäts hë bë kamahän bë wakään hedoo doo, bë nemuun Jesus há h'yy ka'eeh doo. Taw'ãäts hë bë kamahän sahõnh hë ta wób.

⁸ Sahõnh hë ta ti takah'ũũm bä had'yyt hë bë h'yyb gó, dooh daap hë tado da tii bä Jesus Kristo, er Wahë N'aa bë hapäh doo. Baad hadoo ta hanaa tii.

⁹ Tii d' nado ỹ̃ etsén wät doo da nabok do há. Baad rabanahapäh do hadoo tii. Ty temah do hadoo.* Ramabaan nesaa do sa há hanäng do paa kawug hõm doo.

¹⁰ Ti hyb n'aa, wakän haa hedoo doo, taw'ãäts hë ta bahänh bë hyb n'aa tam'aah, P'op Hagä Do naëej wät do wób né bëeh, bë metëeh hyb n'aa, P'op Hagä Do asëew hõm do wób né bëeh, bë metëeh hyb n'aa. Sahõnh hë ta ti bë há ỹ̃ ets'ëe wät do bë moo boo bä, dooh né da bë h'yy keréd hõm bä P'op Hagä Do há.

¹¹ Tii bä, baad bë P'op Hagä Do gadoo da Jesus Kristo, er Wahë N'aa, er h'yyb tym dëeb tabagää had'yyt doo bä.

Te hub né hë Jesus mejũũ do rama metëek do ky n'aa hahỹ̃h

¹² Bë hapëe däg né paawä bë ỹ̃ ma erii wät do ky n'aa, baad bë gado däg né paawä bë h'yyb gó baad hadoo do ky n'aa bë rama met'ëeg wät doo, ỹ̃ karën bë hyb n'aa es'ee had'yyt hë ta tii. Dooh ỹ̃ h'yy gajëe hõm bä bë ỹ̃ maher'oot doo, bë manabaan hyb n'aa.

¹³ Há ỹ̃, taw'ãäts hë tii da bë ỹ̃ maher'ood had'yyt hë badäk hahỹ̃h bä ỹ̃ bawät nä bä,

¹⁴ edaa däk ỹ̃ bahapäh do hyb n'aa badäk hahỹ̃h bä ỹ̃ bawät do gawatsik. Er Wahë N'aa, Jesus Kristo metä wät ta ti há ỹ̃.

¹⁵ Edaa däk ỹ̃ dajëp doo. Ti hyb n'aa ỹ̃ karën sahõnh hë ỹ̃ moo wät ỹ̃ hajaa doo, badäk hahỹ̃h bä ỹ̃ bawät nä bä, ỹ̃ dajëp jawén paa bä na-ãj hë bë hyb n'aa es'ee had'yyt hë hyb n'aa ta ti bë ỹ̃ maher'ood wät doo.

* **1:9** Dooh rah'yy gah'ood bä P'op Hagä Do karën do há, tahanäng pé tii.

16 Ēr Wahē N'aa Jesus Kristo hejój ky n'aa bē āā maher'oot noo gó, p'aa hēnh da tamatēēh bē āā maher'oot bā, dooh sa panyyg ub h'yy ganyy gó sa daaj hē rahyb n'aa newēē do āā ky s'ūūd bā. Āā daaj hē né hē āā matym me āā bahapäh tak'ēp ta kabaj'aa doo,

17-18 waēē P'op Hagä Do wē kasēēw hōm do jó. Ta tii bā P'op Hagä Doo, ta Yb, weh'ēēh ta hā, ta bag tak'ēp gabarēēh doo gó tabawät tabanoo na-āāj hē. Hahỹỹ da P'op Hagä Do kyyh ta hā: “Hahỹ tahỹỹ, tak'ēpỹỹ kamahān up doo. Baadỹỹ h'yy gadajang ta wē”,† nāng mäh. Āā daaj hē āā maa napäh ta kyyh, Jesus sii ta tii bā āā bab'ēēh bā.

19 Ta ti āā bahapäh, ta ti āā maa napäh do hyb n'aa na-āāj hē, ta bahānh baad āā bahapäh te hub né hē Kristo matēēh do ky n'aa hā P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do paah. Ti hyb n'aaỹỹ karēn paawä baad bē hyb n'aa matakä Kristo ky n'aa rerih do paa hā. Ta bag atsēm ta tyw n'aa ji hā tametēēh do hadoo rerih do paah. P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do hā bē hyb n'aa matakä bā bē da hapäh ny hadoo do ji ky daheeh, ny hadoo do noo kanesa doo. Taw'āāts hē rerih do bē ky dahé had'yyt hē Kristo matēēh bā kă. Tii bā kă, baad Kristo bē da tah'yy gan'yyh P'op Hagä Do hā. Watom tapaj'ēē bā hana do hadoo bē hā Kristo.

20 Hahỹ ti baadỹỹ karēn bē hyb n'aa newēē: Dooh sa hanaa tado bā P'op Hagä Do kyy kerih doo gó ta ky n'aa rod rerii bong do paah.

21 Dooh sa hanaa tado bā ta jawén hawät do ky n'aa raheer'oot do paah. P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũũm paa tii, P'op Hagä Do kyyh ramaher'oot hyb n'aa.

2

Ma matēg oow ky n'aa hahỹỹh

1 Isaraēw buuj mahang P'op Hagä Do ky n'aa rod oow, noo kanesa doo, rababong do paa hadoo, bē mahang na-āāj hē ti anāng da ma matēg oow. Ky kamep'ēēh doo me rama metēēk da te hub nadoo doo. Kristo, sa kariw n'aa, sa danāh, tadajēp doo

me tedēēb wät do sa hā, ramakyyys da. Jé sa kyyh maa newēē do reréd hōm da Jesus hā rah'yy ka'eeh do paah. Ti hedoo do ma matēg oow nanyyw hē sa daaj hē sa ky n'aa katakyyk baad nadoo do hā. Gawatsig hōm da.

2 Hajōk da ky s'ūūt ma matēg oow. Nu meby n'aa nāng do ma matēg oow ramoo bok do ramoo bok da na-āāj hē. Sa hyb n'aa Jesus hā h'yy kana'eeh do baad nadoo doo me raheer'oot da ta tyw n'aa heh'āāt doo.

3 Tak'ēp ta sām hā rah'yy kajäk do hyb n'aa, sa panyyg sa daaj hē rahyb n'aa newēē doo me ma matēg oow bē da rawedii, bē wē hanāng do bē anoo hyb n'aa sa hā. P'ooj däg P'op Hagä Do h'yyb dēē dāk nesaa do hā taky n'aa etyy ta tii. P'op Hagä Do rejāā né da tii. Dooh da rakedēēb bā.

4 Dooh P'op Hagä Do t'yyd mehĩn bā āās wób p'ooj ub nesaa do moo bok doo. Tabanesaa hēnh tadewäts bēēh tii, t'ōp gadagyp doo gó. Ta tii bā ragada P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó sa hā.

5 Dooh na-āāj hē P'op Hagä Do t'yyd mehĩn bā ta hā waneh'ēēh do p'ooj ub habok doo, hag'yyp do tamejũũ noo gó sa wē. Jāām hē Nowéh tabed'ēēp naēng hag'yyp do mahānh, setsi ta sii habok do sii hē. Nowéh tii, ta wób tamaher'ood had'yyt hē P'op Hagä Do karēn doo da rababok hyb n'aa paawä.

6 P'op Hagä Do ky n'aa etyy paa panang Sodoma, Gomoha häd enāh do ta babuj n'aa sii hē tēēg hōō me, sahōnh hē tagawat-sig hōm hyb n'aa. Jāām hē ta ooj mad'aak paah, tak'ēp hadoo do tamo haj'aa haj'aa. Sa hā tabad'oo do hā tametēēh nyy da tamoo wät da P'op Hagä Do waneh'ēēh do sa hā.

7 Jāām hē panang buuj mahang tabed'ēēp Róh, baad ub, P'op Hagä Do karēn doo da hawät doo. Tak'ēp Róh h'yy katón paa tak'ēp baad nadoo do nanāng P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do ramoo bong do hyb n'aa sa hā hanāng doo me.

8 Sa mahang Róh bawät paah. Ta āh hā had'yyt hē Róh, P'op Hagä Do karēn doo da hawät do ahoop paa ta h'yyb gó, tahapäh do hyb n'aa, tamaa napäh do hyb n'aa na-

† 1:17-18 Matew 17.5, Maah-Ko 9.7, Rukas 9.35

ãäj hẽ nesaa do panang buuj ramoo bok doo.

⁹ Hÿÿ kä, ta tii da P'op Hagä Do t'yyd manehiïn do hyb n'aa paa nesaa do moo heb'oooh doo, tii da tabed'ëep do hyb n'aa paa baad habok doo, ji hapäh hahÿÿh: P'op Hagä Do hajaa né hẽ takarën doo da habok do tabed'ëep hejoooh do sa hã kametty do mahãnh. P'op Hagä Do hajaa na-ãäj hẽ tarejã had'yyt hẽ nesaa do moo heb'oooh doo, sahõnh hẽ taky n'aa etyy noo gó kajaa bã kä.*

¹⁰ Tarejãã do mahang tak'ëp sa bahãnh tarejãã da nesaa do sa h'yyb säg karën do jawén habok do hyb n'aa nu meby n'aa nãng do sa hã hanãng doo me moo bok doo, baad nahado bong do hajaa do P'op Hagä Do matym gó. Sa bahãnh P'op Hagä Do rejãã da tamejũũ do mak'yys doo.

Sa hã hẽ ma matëg oow rah'yy kasab'ee. Rah'yy karën doo da ramoo bok. Doooh raky daheeh péh. Doooh rajeÿÿm pé ta tii. Ti hyb n'aa, dooh rajeÿÿm bã kabaj'aa do nes'aa padëek do raky n'aa rejã bã.

¹¹ Æãs kä, ma matëg oow sa bahãnh hejooj né paawä, sa bahãnh rahyb n'aa jewyg né paawä, dooh raky n'aa rejãã doo me Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó raky n'aa tapa bã kabaj'aa do nes'aa padëek doo.

¹² Har'ëeng hadoo ti ma matëg oow. Doooh har'ëeng rah'yy genä bã. Ti abong har'ëeng ji masoo hyb n'aa, ji naboooh hyb n'aa. Har'ëeng h'yy ganenäh do hadoo ma matëg oow ÿ wén nãng, tak'ëp baad nadoo doo me rabaher'oot ranahapäh do hã. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do gawats'iik da tii, har'ëeng ji naboooh do hadoo.

¹³ P'op Hagä Do rejãã da ta tii, ta wób rarahejãã do mabaj. Baad ub sa hã pé adëb bã sii hẽ rah'yy karën doo da rababok, baad nado né paawä, nu meby n'aa nyy né paawä ti rah'yy karën doo. Séd hã bë bawëh noo gó ragen'aak baad nadoo do sa h'yyb säg karën do ramoo bok bë sii rawëë bã. Baad nado ta wób raheer'oot da bë ky n'aa tii d' bë mahang rababok do hyb n'aa. Tak'ëp bë nu mebyk ran'oo bã.

¹⁴ ÿÿj sa patug wad'ii do hã rah'yyb padëek had'yyt hẽ sa wë rababok hyb n'aa. Doooh reréd nesaa doo. Rah'yyb tatuk sa da rah'yyb hedoo hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh baad nahapäh do hyb n'aa nayyw hẽ h'yy keh'ÿÿt doo. Sa h'yyb ramet'ëeg däk, sa h'yyb karën do rahyb n'aa h'ũũm hyb n'aa. P'op Hagä Do ky n'aa was'ee padëek do tii!

¹⁵ Reréd hõm ta tyw n'aa baad hadoo doo. Ti hyb n'aa baad nadoo do jawén rababoo däk. Barãm, Beor t'aah, p'ooj ub hawät do mo n'aa me rabad'oo. Tak'ëp Barãm h'yyb däk paa ta säm hã, Isaraéw buuj majiï ta hã raky kajäk doo, Isaraéw buuj taky n'aa wasee hyb n'aa paawä.

¹⁶ Ta säm, ta hã raky kajäk do jawén tabahõm bã, ta tyw n'aa baa bã, P'op Hagä Do nabuuj gedoo mä ta hã. Hahÿÿ d' paa tii: Jumeto, ta mas'ãã tajawät doo, aj'yy kyy me tamaher'oot paah, dooh né paawä jumeto rahaja bã raheer'ood bã. Jumeto meduuk P'op Hagä Do ky n'aa rod Barãm häd nãng doo, tamoo nawät hyb n'aa tak'ëp baad nadoo doo.

¹⁷ Naëng k'ããts gó naa ganyyh do mawooj däk do hadoo ta ti ma matëg oow. Naëng poo mahauk do tabës do hadoo. Ji wad'ii do tii. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do ennyw däk sa hyb n'aa tak'ëp badagyp doo, tadewäts bëeh hyb n'aa gadagyp doo gó.

¹⁸ Daap hadoo do ti raheer'oot doo. Ti hadoo né hẽ, kyyh tak'ëp hetsooh do raka-masab'ee do ji ramaher'oot, ta tii me rah'yyb tatuk hyb n'aa nag'aap hẽ baad nadoo do habok do mahãnh kedëeb bong doo, nag'aap hẽ Jesus hã h'yy kae padëek doo, baad P'op Hagä Do kyyh hã h'yy ganenäh nä doo. Tahajaa, näk mä sa kyyh, ji aã bã ji ÿÿm, ji patug nadoo do sii ji h'yyb säg karën doo da né hẽ. Ta tii da rah'yyb tatuk sa hã.

¹⁹ Hahÿÿ da raky kajäk sa kyyh maa newëë do sa hã: “Æã ma metëek do bë gado bã, baad ub da bë babok tii bã. Doooh mejõ wät pé bë hã”, näk sa kyyh. Tii d' né paawä ta wób hã raky kajäk, nesaa do sa h'yyb karën do karom ti ma matëg oow. Nesaa do mejõ had'yyt hẽ sa hã. Bë hyb n'aa newë

* **2:9** Jesus matëeh noo gó P'op Hagä Do ky n'aa etyy da sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habok do paah, æãs sii hẽ. Nesaa do moo heb'oooh do taky n'aa etyy da banesaa hënh rahob had'yyt hẽ hyb n'aa. Nahëej tii bã rahoop doo.

hahÿÿh: Ji hã j'aa ketsë doo, ti né hë ji hã mejũũ doo. Nesaa do sa h'yyb karën do j'aa ketsëë däk sa hã. Ta ti sa hã mejũũ do ti ramoo boo had'yyt hë.

²⁰ Hahÿ hyb n'aa ÿ wén her'oot ta tii da sa ky n'aa hã: Pooj jé ër Wahë N'aa, ër h'yyb tym dëëb, Jesus Kristo rabahapäh do hyb n'aa sa h'yyb gó, reréd hõm dó nesaa do badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do rabahed'oo doo, baad nado wäd ji bahadoo hanoo doo. P'aa hënh kã ta ti nesaa do j'aa ketsëë bã sa hã, p'aa hënh nesaa do ramoo bok do hyb n'aa, tak'ëp baad nado boo hÿÿ kã, p'ooj ub baad nadoo do rababok do bahãnh kã.

²¹ Taw'ääts hë paawä ranahapäh baad hadoo do ta tyw n'aa P'op Hagä Do wë ji tamahũũm doo. Dooh né paawä baad tado bã ji nahapëë bã ta tyw n'aa baad hadoo doo, sa hã paawä taw'ääts hë tii. Hahÿ hyb n'aa ÿ her'oot ta tii: Rahapëë däg né paawä baad hadoo do ta tyw n'aa, p'aa hënh raberéd hõm tak'ëp hanãm do P'op Hagä Do mejũũ doo. Ti hyb n'aa ta tyw n'aa nahapäh do bahãnh P'op Hagä Do rejää da hÿÿ kã sa hã.

²² Sa hã kametä däk hahÿ pawóp hadoo do ji ky hetëg doo: “Awaar ad'ëëb jëng tehëen wät do paah.”† “Too yb hasus do mahãnh hehob wät doo, p'aa hënh da tsapab gó takahep'uut.”‡

3

Jesus matëëh noo gó ky n'aa hahÿÿh

¹ Najis haa, pawóp däg bë ÿ ma erih do hahÿÿh. Pooj jé bë ÿ ma erii wät doo, hahÿ na-ääj hë bë ÿ wén ma erih, bë hyb n'aa esee hyb n'aa pooj jé kaher'oot do paah, baad ub bë hyb n'aa newëë hyb n'aa.

² ÿ karën bë hyb n'aa esee p'ooj ub P'op Hagä Do ky n'aa rod tsyt hë ta wë kasëew bong do raheer'oot do paah. ÿ karën bë hyb n'aa esee na-ääj hë Jesus, ër Wahë N'aa, ër h'yyb tym dëëb mejũũ do paah, ajyy Kristo

mejũũ do bë wë heboo nä do bë hã ma met'ëëg wät doo.

³ Taw'ääts hë baad bë bahapäh hahÿÿh: Jesus matëëh do pooj jé ti abok da nesaa do sa h'yyb karën do jawén habok doo, Jesus matëëh do ky n'aa rawajehëët doo.

⁴ Hahÿÿ da d' sa kyyh: “Matëëh mäh, taky däng paah. Te hub tado bã, ny tawät? Bë hegää”, näk, “ër wahë n'aa ër pooj jé habong do dejëb kãn. Ti hadoo né hë, paa hado had'yyt hë. Dooh takaja bã tamatëëh do pooj jé metëë n'aa.* Paa hado had'yyt hë badäk hahÿ kapahuuj wät noo gó naa”, näk da sa kyyh.

⁵ Dooh rakarën bã rah'yy kadawuung bã, P'op Hagä Do ky haj'aa p'ooj ub wë kapahuuj wät doo. Dooh rakarën bã rah'yy kadawuung bã naëng bã naa k'ääts bawooj däk do ganyyh doo, ta ky haj'aa. Naëng tetyn hõm, bawooj däk do banyy däk hyb n'aa.

⁶ Dooh rakarën bã rahyb n'aa es'ee bã naëng hag'yyp doo me P'op Hagä Do gawats'iik paa badäk hahÿ tapahuunh do paah, ta hã habong do sii hë. P'op Hagä Do ky haj'aa tii.

⁷ Wë, papÿÿj, kamarab, sagõõh, badäk hahÿÿ da hë ji hapäh do P'op Hagä Do enyyw däk, tii d' P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa, tëëg hõõ me ragawatsik hyb n'aa. P'op Hagä Do enãm nä ta tii. Tagawats'iik noo gó kã, sahõnh hë ta hã waneh'ëëh do tagawatsiig kãn.

⁸ Bë mabaan manä hahÿ najis haa: P'op Hagä Do hã sét pénh né hë sét ta baab, miw ta baab.

⁹ Dooh P'op Hagä Do hyb n'aa p'eed bã taky däng do tamoo wät hyb n'aa, ta wób red'oo. Tii d' nado. P'op Hagä Do ky däng do tawén kanajaa nä, bë tahyb n'aa b'aah do hyb n'aa. Dooh né takarën bã gawatsik péh. Takarën sahõnh hë rah'yy kawereem, ta hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa paawä.

¹⁰ Ti hadoo né hë, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa né da. Rah'yy kanapeet bã, raganadaa bã takajaa da. Ji ganada do hadoo

† 2:22 Pooj jé reréd hõm nesaa do ramoo bok doo, ta jawén p'aa hënh ramoo bok, tahanäng pé tii. ‡ 2:22 Pooj jé rakarën Jesus awug hõm nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo, ta jawén p'aa hënh ramoo bok nesaa doo, tahanäng pé tii.

* 3:4 Matew tëg eh do 24 hã takerii däk Jesus her'oot do takajaa do pooj jé metëë n'aa. Dooh ta ti kaja däg sa nooh, ta ti rawén wajahëët Jesus matëëh do ky n'aa. Nayyw hë Jesus matëëh, ta hã h'yy ka'eeh do wób red'oo. Nayyw hë takanaja bã kã, ta wób raky sëm Jesus ky däng do paah.

hets'ëek do kajaa. Ti hadoo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa doo. Nayyw hē wē gawatsik da, hawyp do hadoo. Sahōnh hē adēē bēēh da tak'ëp hajū do haj'aa. Tii bā dewuh da. Badāk hahỹh, sahōnh hē ta hā hanāng do na-āāj hē P'op Hagä Do ky n'aa etyy da tagawatsik hyb n'aa.†

11 Tii da sahōnh hē P'op Hagä Do gawats'iik do hyb n'aa da, taw'āāts hē tsyt hē nesaa do mahānh baad bē babok P'op Hagä Do wē. Taw'āāts hē P'op Hagä Do karēn doo da bē babok,

12 baad bē gadaa nuuj jé Kristo kajaa doo, P'op Hagä Do ky dāng do paah. Taw'āāts hē nayyw hē ta ti kajaa bē an'oo bā.‡ Ta ti noo gó kajaa bā kā, wē aooj jēng da. Sahōnh hē adēē bēēh da tak'ëp hajū do haj'aa.

13 Sahōnh hē ta ti awād né paawä, ēēr, Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ēr gada wē papuuj, badāk hahỹ papuuj P'op Hagä Do ky dāng doo da. Jāām hē baad hadoo doo, P'op Hagä Do karēn doo da habok do sa panang tii.

14 Ti hyb n'aa najis haa, ta ti bē gahēen do hyb n'aa, taw'āāts hē tak'ëp bē hyb n'aa tam'aah tak'ëp baad ub bē babok hyb n'aa, tak'ëp baad ub bē bahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hā. Tak'ëp bē hyb n'aa tamah, h'yyb nyyw gó bē baboo had'yyt hē hyb n'aa ta wē, P'op Hagä Do bahapāh hyb n'aa.

15 Bē hyb n'aa newē hahỹh: H'yyb jawyg gó Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do gada nā, nayyw hē takanajaa, ji kedēēb wāt hyb n'aa banesaa hēnh ji taky n'aa etyy do mahānh. Tii da na-āāj hē Paw-Ro, ēr hỹj hadoo do ēr kamahān do bē tama erii wāt. Bē tama erii wāt P'op Hagä Do h'yy gan'yyh doo da ta hā.

16 Ti ky n'aa né hē tama erii wāt sahōnh hē tama erih do hā. Tama erih do mahang ti anāng hād hejoonh doo, tak'ëp ji hyb n'aa manatakä bā, dooh ji maa napēē bā tahanāng péh. H'yy gatamah doo, h'yy keh'ỹt doo, rawareem Paw-Ro erii wāt doo. Ta see hadoo ta ky n'aa ran'oo bā. Tii da na-āāj hē rawareem P'op Hagä Do kyy kerih do wób. Sa daaj hē sa ky n'aa

katakyyk baad nadoo do hā.

17 Ta ti bē hapēē dāk do hyb n'aa, najis haa, taw'āāts hē bē hyb n'aa matakä, ta s'ee hēnh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do bē rah'yyb mahūūm mahānh te hub nadoo do rama metēek doo me. H'yy kanehỹd né paawä bē da hē, sa kyyh bē maa newē bā, bē da h'yy kah'ỹt. Ta tyw n'aa baad hadoo do bē erét da sa kyyh bē maa newē bā.

18 Taw'āāts hē P'op Hagä Do kyyh hā bē hyb n'aa matakä had'yyt hē, Jesus Kristo, ēr Wahē N'aa, ēr h'yyb tym dēēb bē wē taky enyym do takahūūm had'yyt hē hyb n'aa, baad Kristo bē bahapāh hyb n'aa na-āāj hē bē h'yyb gó. Taw'āāts hē ti né hē ji j'aa etsēē had'yyt hē! Ÿy. Tii d' né hē. Taw'āāts hē. Jāām hē kā.

† 3:10 Tahajaa na-āāj hē ji erii bā: “Badāk hahỹh, sahōnh hē ta hā kapahuuj wāt do na-āāj hē aooj jēng da.” ‡ 3:12 Ji ky n'aa etsēē, nayyw hē takajaa hyb n'aa. Ji h'yy kawareem P'op Hagä Do wē, takarēn doo da had'yyt ji bawāt hyb n'aa. Ji h'yy kahās'āap Kristo ky n'aa ji mahūūm do hā, sahōnh hē badāk hahỹh bā habong do raky n'aa napāh hyb n'aa na-āāj hē, Peed hanāng pé tahyb n'aa péh, taw'āāts hē nayyw hē ta ti kajaa bē an'oo bā, tاهر'ood bā.

1 Jowãw

Jesus hã h'yy ka'eeh do hã pooj jé Jowãw ma erih do hahỹỹh

Ji h'yyb tym hed'ëep do ky n'aa hahỹỹh

¹ Bë äã ma erih hahỹỹ hã, sahõnh hë tadu dahäng do pooj jé hawät do ky n'aa, P'op Hagä Do Kyyh häd näng do ky n'aa.* Äã maa napäh ta kyyh, äã hapäh na-ääj hë. Baad äã bahapäh äã matym me. Ta hã äã moo däng. Ji h'yyb tym hed'ëep do ky n'aa né hë tii.

² Ji h'yyb tym hed'ëep do ana kãn äã mahang.† Baad äã bahapäh né hë. Ti hyb n'aa ta ky n'aa äã wén her'oot baad ub. Hedëb had'yyt do ky n'aa bë äã maher'oot. P'op Hagä Doo, ta Yb sii tabawäd wät. Ti ana kãn äã mahang P'op Hagä Do an'oo bä.

³ Bë äã maher'oot äã hapäh do ky n'aa, äã maa napäh do ky n'aa, séd bë h'yyb hedoo hyb n'aa da äã sii. Séd äã h'yyb hedoo ta Yb hỹ pong jé hawät do hã. Séd äã h'yyb hedoo na-ääj hë ta T'aah hã, Jesus Kristo hã.

⁴ Bë äã wén ma erih hahỹỹ hã Jesus ky n'aa, tak'ëp ër tsebé hyb n'aa da.

Taw'ääts hë ta bag hadoo doo gó ji bawät do ky n'aa hahỹỹh

⁵ Bë äã maher'oot äã hã Kristo metëek doo. Hahỹỹ da tametëek ääh: Ta bag hadoo P'op Hagä Doo. Baad ub had'yyt hë P'op Hagä Doo, tahanäng pé tii. Doo badagyp pé ta hã. Tabad'op hë nesaa do ta hã, tahanäng pé tii.

⁶ Ti hyb n'aa, séd hã ji h'yyb hedoo P'op Hagä Do hã ji her'ood bä, nesaa doo gó, badagyp do hadoo doo gó ji awäd had'yyt bä, daap ji menyih tii bä ji her'oot do hã. Doo baad hadoo do ky n'aa metëek doo da ji awäd bä tii d' ji edo bä.

⁷ Baad ji aboo bä, P'op Hagä Do baad tabawäd had'yyt doo da ta bag hadoo doo gó, séd ji h'yyb hedoo ta hã. Tii bä P'op Hagä Do awug hõm da sahõnh hë nesaa

do ji h'yyb tym gó hanäng doo, Jesus, P'op Hagä Do T'aah majyyw me.

⁸ “Tabad'op hë nesaa do hã yỹ”, ji noo bä, nesaa do ji jejën bä, ji daaj hë ji kawadii. Doo tanyy bä ji h'yyb tym gó baad hadoo do P'op Hagä Do metëeh doo.

⁹ Nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do ji najejën bä, P'op Hagä Do hã ji kawoow bä, tawug hõm da tii. Tamabaan hõm da sahõnh hë baad nadoo do ër moo bok do paah. P'op Hagä Do anoo né hë taky däng doo. Doo tahỹyd bä ta kyyh. Baad had'op do tii.

¹⁰ “Doo nesaa do yỹ moo wäd bä” ji ky hado bä, P'op Hagä Do noo kanesa, ji hanäng pé tii. Doo tii bä ji h'yyb tym gó ta kyyh awäd bä.

2

¹ Tah haa hedoo do bëeh. Bë yỹ ma erih wät tii, nesaa do bë moo nabok hyb n'aa, nesaa do bë hyb n'aa nanewëe hyb n'aa. Ti hado né paawä, nesaa do bë see moo wäd bä, nesaa do tahyb n'aa newë bä, ti anäng Jesus Kristo, P'op Hagä Do karën doo da hawäd up doo, ji ky n'aa rod n'aa P'op Hagä Do ër Yb wë. Ji tamo n'aa jesuu.

² Jesus dajëp ër hyb n'aa. Nesaa do ër moo bok do sãm tadajëp, P'op Hagä Do awug hõm hyb n'aa nesaa do ër hã hanäng doo. Doo ër hyb n'aa had'yyt tado bä tadajëp. Sahõnh hë badäk hahỹỹ hã habong do sa hyb n'aa na-ääj né hë tadajëp.

³ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hã ji bahapäh P'op Hagä Do ji hapëe däg bä ji h'yyb tym gó.

⁴ “Yỹ hapäh P'op Hagä Do hëp yỹ gó” hanäng péh, doo ta ky n'aa jaw'yyk do taky dahé bä, daap hë ti tamenyyh taher'oot do hã. Doo ta h'yyb tym gó tanyy bä baad hadoo do P'op Hagä Do metëeh doo.

⁵ P'op Hagä Do ji ky dahé bä, taher'oot doo da ji awäd bä, baad tabadäng tii bä ji h'yyb tym gó P'op Hagä Do kamahän doo. P'op Hagä Do kamahän doo da ji kamahän kãn tii bä. Hahỹỹ hã ji bahapäh séd ji h'yyb hedo bä P'op Hagä Do hã:

* 1:1 Jesus Kristo ky n'aa né tii. † 1:2 Jesus né hë tii.

6 “Séd ŷ h'yyb hedoo P'op Hagä Do hä”, ji ky hado bä, taw'ääts hē Jesus bawäd wät doo da ji bawät.

7 Najis haa, dooh papuuj ky n'aa jawyk do bë ŷ ma erii bä. Ta paa né hē bë ŷ ma erih, Jesus hä bë h'yy ka'eeh bë du do noo gó bë gadoo doo, bë hä rama metëek do paa né hē tii. Bë maa napëe wät do né hē ta ti bë ŷ ma erih doo.

8 Ta paa né hē paawä, papuuj hado däk hahŷ ky n'aa jawyk do bë ŷ ma erih doo. Papuuj däg ji hapäh Kristo bawät doo kä, bë babok doo kä na-ääj né hē. Bë eréd hōm nesaa doo. Bë du do däk baad bë babok doo kä. Nesaa doo, ji h'yy gatamah do na-ääj hē badoo wät hŷ kä. Baad hadoo do ganä däk er h'yyb gó.

9 “Ta bag gó ŷ bawät”, hanäng péh, ta da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do wē tah'yy gaëj bä, badagyp do hadoo doo gó tabawät nä tii.

10 Ta da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do kamahän doo, ta bag hadoo doo gó tabawät. Dooh ta hä hanäng péh baad nadoo do hä ta hä h'yyb tatuk doo.

11 Ta da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do wē h'yy gaënh doo, badagyp do hadoo doo gó ta h'yyb bawät. Badagyp do hyb n'aa, nesaa do hyb n'aa, dooh tahapëe bä tahahōm hēnh. Ty tamah do hado däk.

12 Tah haa hedoo doo, bë ŷ wén ma erih nesaa do bë h'yyb tym gó hanäng do P'op Hagä Do awug hōm do hyb n'aa, Kristo er hyb n'aa dajëp do hyb n'aa.

13 Bë mahang bap peej däk Kristo hä h'yy ka'eeh doo, wahëh hedo padëek bëeh. Bë ŷ wén ma erih, hedëb had'yyt do bë hapëe däg kän do hyb n'aa bë h'yyb tym gó. Bë mahang papuuj nä Jesus hä h'yy kae däk doo, wanehëh nä do hadoo bëeh. Bë ŷ wén ma erih, Nesaa do Yb hä bë j'aa et'ëek do hyb n'aa. Bë ŷ ma erih, tah haa hyb n'aa hedoo doo. Bë ŷ wén ma erih er Yb hŷ pong jé hawät do bë hapëe däg kän do hyb n'aa bë h'yyb tym gó.

14 Bë mahang bap peej däk Kristo hä h'yy ka'eeh doo, wahëh hedo padëek doo, bë ŷ wén ma erii wät hedëb had'yyt do bë hapëe däg kän do hyb n'aa bë h'yyb tym gó. Bë mahang papuuj nä Jesus hä bë h'yy kae däk doo, wanehëh nä do hadoo, bë ŷ ma erii

wät, bë h'yyb hej'oonh do hyb n'aa, P'op Hagä Do kyyh bë tah'yyb mahüüm do hyb n'aa, Nesaa Do Yb hä bë j'aa ketsë do hyb n'aa.

Dooh ji kamahän bä badäk hahŷ hä hanäng do ky n'aa hahŷh

15 Bë kamahän manä badäk hahŷ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do rakamahän doo. Bë kamahän manä badäk hahŷ hä hanäng doo. Jé badäk hahŷ kamahän doo, dooh P'op Hagä Do takamahän bä.

16 Sahōnh hē badäk hahŷ hä hanäng do nesaa doo, tak'ëp ji h'yyb säg karën do hedoo doo, ji matym me ji heg'ääs doo, tak'ëp ji karën do hedoo doo, ji ma hä, ji moo wät do hä ji kasab'ee do hedoo doo, ti sahōnh hē dooh P'op Hagä Do er Yb hanaa tado bä. Badäk hahŷ hä tabana tii.

17 Badäk hahŷ gawatsik da. Ta hä hanäng do nesaa do hadoo doo ji h'yyb karën do gawatsik né tii da ënh. P'op Hagä Do karën do ky dah'eeh doo, dooh ragawatsig bä. Aboo had'yyt hē da.

H'yy kawareem do yb ky n'aa hahŷh

18 Tah haa, edah ti noo gó sahōnh hē tagawatsik. Bë ky n'aa napäh, ti pooj jé Kristo maji, Kristo hä h'yy kawareem do yb kasee. Da hē hajök Kristo hä h'yy kawereem do rakas'ee kän. Ti hyb n'aa ji hapäh, edah sahōnh hē gawatsik doo.

19 Er mahang né paawä rababok do paah, dooh né hē er wób rado bä. Er wób rado bä paawä, dooh paawä er reréd bä er mahang rababok doo. Er mahänh rabahōm. Ti hyb n'aa, dooh er wób rado bä ji hapäh.

20 Bë hä Jesus Kristo anoo P'op Hagä Do Sahee bë tah'yyb mahüüm hyb n'aa. Ti hyb n'aa sahōnh hē bë bahapäh panyyg heh'äat doo, P'op Hagä Do metëeh doo.

21 Dooh bë ŷ wén ma erii bä bë nahapäh do hyb n'aa baad hadoo do ky n'aa. Bë ŷ wén ma erih, baad bë bahapëe däk do hyb n'aa né hē baad hadoo do ky n'aa. Baad hadoo do ky n'aa bä naa nado noo kanesa doo. Bë hapäh né hē tii. Ti hyb n'aa né hē bë ŷ wén ma erih.

22 Baad bë ŷ maher'oot. “Jesus, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do nado”, hanäng péh, daap menyih do yb tii. Ti né hē nanäng bë ky

n'aa napëë däk doo, Kristo hã h'yy kawareem doo. P'op Hagä Do T'aah, ta Yb na-ããj hë h'yy kawareem do yb ty n'aa ges'yyk.

²³ Ta T'aah ty n'aa ges'yyk doo, dooh P'op Hagä Doo, Jesus Yb tahapëë bä. Ta T'aah gadoo péh, Jesus Kristo Yb na-ããj hë tagadoo.

²⁴ Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë bë ky dahé had'yyt hë panyyg heh'äät doo, p'ooj ub, bë du doo noo gó Jesus hã bë h'yy ka'eeh do bë maa napäh doo. Taw'ãäts hë bë h'yyb gó tabaym panyyg heh'äät doo. Panyyg heh'äät doo, p'ooj ub bë maa napäh doo, bë h'yyb gó tayyw bä, baad bë ennyw bä, séd bë h'yyb hedo had'yyt da tii bä Jesus hã, Jesus Yb hã.

²⁵ Hahÿ ti ër hã Kristo ky n'aa enooh doo: Èr tah'yyb edëëb had'yyt hë, hÿ pong jé ër baboo had'yyt hyb n'aa ta pa.

²⁶ Ta ti bë ÿ ma erii wät, bë ÿ maher'oot hyb n'aa bë hã karën wad'ii do sa ky n'aa hã.

²⁷ P'op Hagä Do Sahee bë hã Kristo anoo doo, baym bë h'yyb tym gó. Ti hyb n'aa dooh hyb n'aa ta see bë ma metëëk péh. P'op Hagä Do Sahee ti bë tama metëëk sahõnh hã. Baad bë tama metëëk. Dooh daap tado bä. Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë bë ky dahé had'yyt hë bë tama metëëk doo. Taw'ãäts hë Kristo hã bë h'yy kata däg had'yyt hë.

²⁸ Hÿÿ kä, tah haa hedoo doo, ÿ ab'aanh bë hã: Kristo sii bë aboo had'yyt hë, tamatëëh bä kä, h'yyb neÿÿm gó ta matym gó ër bab'ëëh hyb n'aa, ër nu manebyng hyb n'aa ta matym gó ër bab'ëëh bä.

²⁹ Bë hapäh do hyb n'aa baad had'op do ti Kristo, bë hapäh na-ããj hë P'op Hagä Do taah né hë sahõnh hë baad hadoo do moo bok doo.

3

P'op Hagä Do taah ëër ky n'aa hahÿÿh

¹ Bë hegãã nyy da tak'ëp ër Yb hÿ pong jé hawät do ër takamahän. Tak'ëp ër takamahän do hyb n'aa P'op Hagä Do taah ër tamaneëënh. Ti né hë ëër! Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh doo, dooh ër rahapëë bä P'op

Hagä Do taah ëër, ranahapäh do hyb n'aa P'op Hagä Doo.

² P'op Hagä Do taah né hë ër da hë, najis haa. Dooh né paawä ër P'op Hagä Do metä nä bä nyy d' tabad'oo da ër hã, ër hapäh Jesus Kristo hado däk da ëër, tamatëëh bä, baad ub tii kä Jesus ër bahapäh do hyb n'aa ti noo gó.

³ Sahõnh hë Jesus Kristo hadoo raba-hadoo do sa h'yyb gó ragahëën doo, sa daaj hë rakan'yyh nesaa do mahänh, Jesus baad had'op do hadoo rabahadoo hyb n'aa kä.

⁴ Nesaa do moo heb'ooh doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do wë rah'yy kawereem. Sahõnh hë nesaa do ji moo wät doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do wë h'yy kawareem do tii.

⁵ Bë hapäh né hë, Jesus bahyng wawëë hë nesaa do ji moo wät do tabado hõm hyb n'aa. Dooh nesaa do ta hã.

⁶ Ti hyb n'aa Jesus sii hawät doo, dooh nesaa do tamoo hewëëd bä. Nesaa do moo heb'ooh doo, dooh Kristo tahapëë bä ta h'yyb gó.

⁷ Ti hyb n'aa, tah haa hedoo doo, bë hyb n'aa matakä bë ranawadii hyb n'aa. Baad hadoo do moo heb'ooh doo, baad had'op do né hë tii, Kristo baad had'op do hadoo.

⁸ Nesaa do moo heb'ooh doo, Dijab* karapee tii. Tii d' ji wén hapäh sahõnh hë tadu dahäng noo gó Dijab moo hew'ëët né hë ta ti nesaa doo. P'op Hagä Do T'aah ewäd hyng wawëë hë tagawatsiig hõm hyb n'aa Dijab moo wät doo.

⁹ P'op Hagä Do taah dooh nesaa do ramoo hebo bä, P'op Hagä Do Sahee mahüüm do hyb n'aa sa h'yyb. Dooh rahaja bä nesaa do ramoo hebo bä, P'op Hagä Do taah rabahadoo do hyb n'aa.

¹⁰ Hahÿÿ hã ji hapäh P'op Hagä Do taah, ji hapäh na-ããj né hë Dijab karapee: Baad hadoo do moo nawät doo, ta da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do kamanahän doo, dooh P'op Hagä Do t'aah tado bä.

Ji da hadoo do ji kamahän do ky n'aa hahÿÿh

¹¹ Hahÿ ti bë maa napäh do pooj jé bë du do noo gó Jesus hã bë h'yy ka'eeh doo: Taw'ãäts hë ji kamahän ji da hadoo doo.

* 3:8 Gereg kyy me ramaneëënh Nesaa Do Yb, Dijab. "Ji taky n'aa tapa had'yyt doo", tahanäng pé ti Dijab.

12 P'ooj ub hawät do Kaïh makû bad'oo doo da, bë adoo manäh. Nesaa Do Yb karapee né hë tii. Ta hÿÿj tanabooh. Ta hÿÿj Kaïh wén nabooh, nesaa do Kaïh moo hew'eët do hyb n'aa. Ta hÿÿj ti baad hadoo do tamoo hew'eët.

13 Ti hyb n'aa, wakān haa, bë h'yy gabedo manä badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do bë wë rakawaj'ään bä baad bë babok do hyb n'aa.†

14 Eër, dooh ër h'yyb tym dajëp do tahado wäd bä. Eër h'yyb tym edëb kån P'op Hagä Do wë. Baad ta ti ër bahapäh, ër wakān Jesus hä h'yy ka'eeh do ër kamahän do hyb n'aa. Ta wakān Jesus hä h'yy ka'eeh do wë h'yy gaëënh doo, dajëp do hadoo nä ta h'yyb tym.

15 Ta da hadoo do wë h'yy gaëënh doo, dahej'ëep do hadoo ti P'op Hagä Do matym gó. Sa da hadoo do dahej'ëep do sa wë, dooh edëb had'yyt do awäd bä. Dooh P'op Hagä Do wë ras'ëeg bä. Bë hapäh né hë tii.

16 Hahÿÿ hä ër bahapäh kamahän heh'äät doo: Ta daaj hë Jesus Kristo kan'oo däk dajëb hä ër hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ääts hë ër na-äänj ër kan'oo däk ër da hadoo sa hyb n'aa.

17 Ji ma nyy bä, ji da hadoo do ta wë badoh do ji t'yyd manehiïn bä, dooh P'op Hagä Do hä ji kamahän.

18 Tah haa, ji kyy me had'yyt nado ji kamahän. Taw'ääts hë ji masa doo me ji kamahän ji wakān Jesus hä h'yy ka'eeh doo. Taw'ääts hë ji kamahän heh'äät, j'ooj madäk doo me nado.

19 Baad ji wakān ji kamahän do hä, baad ji hapäh, baad hadoo do ky n'aa ky daheeh do ji. Baad ji wakān ji kamahän bä, dooh ji h'yyb eÿÿm bä P'op Hagä Do ji hyb n'aa es'ee bä.

20 Dooh ji eÿÿm bä ji h'yyb ji taky n'aa tapa bä paawä. Tii d' tawén hadoo, ji h'yyb tym bahänh P'op Hagä Doo. Sahönh ji h'yyb tym gó hanäng do P'op Hagä Do hapäh.

21 Najis haa, ji h'yyb ji taky n'aa natapa bä, dooh ji h'yyb eÿÿm bä P'op Hagä Do sii ji er'ood bä.

22 Ta hä ji ky n'aa etsëë do ji gadoo ji hapäh tii bä, tamejüü do ji ky daheeh do hyb n'aa, tagen'aak do ji moo wät do hyb n'aa.

23 Hahÿ pawóp hë P'op Hagä Do ji tamejüü: Ta T'aah Jesus Kristo hä ji h'yy ka'eeh, ji da hadoo do ji kamahän ji tamejüü doo da.

24 Tamejüü do ky dah'eeh doo, séd hä rah'yyb hedoo P'op Hagä Do hä. Sa h'yyb gó P'op Hagä Do bawät tii bä. Ta Sahee ër hä tanoo do hyb n'aa ër hapäh, ër h'yyb gó P'op Hagä Do bawät.

4

Ji metyy P'op Hagä Do Sahee kyy gó tado bä raheer'oot do ky n'aa hahÿÿh

1 Najis haa, bë ky dahé manä “P'op Hagä Do Sahee kyy gó ý baher'oot”, hanäk doo. Taw'ääts hë bë mety ta tii, bë bahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee tado bä sa h'yyb tym gó hanäng doo, P'op Hagä Do Sahee tanado bä. Hajök badäk hahÿÿ hä ketyn h'üüm P'op Hagä Do ky n'aa rod oow daap menyuh doo.

2 Hahÿÿ hä da bë metyy P'op Hagä Do Sahee kyy gó tado bä raheer'oot doo: Aj'yy gó né hë Jesus Kristo P'op Hagä Do T'aah kesok se hub né hë hanäng doo, ky daheeh doo, P'op Hagä Do Sahee kyy gó né hë ti tabaheer'oot.

3 Aj'yy gó Jesus kesok do ky sëm doo, ky nadaheeh doo, dooh P'op Hagä Do Sahee kyy gó tado bä ti tabaheer'oot. Kristo hä h'yy kawareem do yb sahee ti hedoo do h'yyb tym gó tabawät. Bë ky n'aa napäh, ti awät h'yy kawareem do yb. Ti awäd däg kån badäk hahÿÿ bä.

4 Bë tah haa, P'op Hagä Do karapee né hë bëeh. Ta Sahee bë tah'yyb mahüüm doo, P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do h'yyb gó hanäng do bahänh, Dijab bahänh. Ti hyb n'aa, bë h'yy ganyy däg nanäng ma matëg oow sa hä, bë wén ky nadaheeh raheer'oot doo. Bë j'aa etëeg wät sa hä.

5 Badäk hahÿÿ hä habong do P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do wób tii. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do ramaa napäh, raky daheeh raheer'oot doo.

† 3:13 Ji wë rakawaj'ään, Kaïh moo ti ragahöm do hyb n'aa.

⁶ Dooch sa wób er do bä. P'op Hagä Do karapee er ti hÿÿh. P'op Hagä Do hapäh do maa napäh, ky daheeh, er metëek doo. P'op Hagä Do karapee nadoo doo, dooh ji tamaa newë bä. Er her'oot do maa new'ëë doo, Sahee baad hadoo do h'yyb mahũũm. Er her'oot do maa nanew'ëë doo, daap menyyh do yb sahee ta h'yyb gó tabawät.

Kamahän do ky n'aa hahÿÿh

⁷ Najis haa, P'op Hagä Do banoo er hä ji kamahän doo. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë ji da hadoo do ji kamahän né hë. Ta da hadoo do kamahän doo, P'op Hagä Do karapee né hë tii. Baad P'op Hagä Do tabahapäh ta h'yyb gó.

⁸ P'op Hagä Do kamahän had'yyt hë. Ti hyb n'aa ta da hadoo do kamanahän doo, dooh P'op Hagä Do tahapëë bä.

⁹ Hahÿÿ da P'op Hagä Do metëeh ji hä ji takamahän: Ta T'aah sét had'op do tamejũũ er mahang, hÿ pong jé ji awäd had'yyt hyb n'aa ta hyb n'aa.

¹⁰ Hahÿÿ heh'äät kamahän doo: Dooch ji tado bä P'op Hagä Do ji kamahän doo. P'op Hagä Do ti ji takamahän. Ta T'aah tamejũũ wawëë hë tadajëp hyb n'aa ji hyb n'aa, nesaa do er moo bok do sãm, nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tabawug hõm hyb n'aa ta T'aah majyyw me.

¹¹ Najis haa, ta ti hadoo né hë P'op Hagä Do tak'ëp ji takamahän. Ti hyb n'aa, taw'ääts hë ji kamahän ji da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh doo.

¹² Dooch noo gó P'op Hagä Do ji ty gepäh péh. Ti hado né hë paawä, ji wakään Jesus hä h'yy ka'eeh do ji kamahän bä, ji h'yyb gó P'op Hagä Do bawät tii bä. Baad tabadëë däk tii bä ji h'yyb gó P'op Hagä Do kamahän doo. P'op Hagä Do kamahän doo da ji kamahän kãn tii bä. Ji h'yyb tym gó P'op Hagä Do bawät.

¹³ Séd ji h'yyb hedoo P'op Hagä Do hä, ji h'yyb gó P'op Hagä Do bawät ji wén hapäh, ta Sahee ji hä tanoo do hyb n'aa.

¹⁴ Ta T'aah P'op Hagä Do mejũũ wawëë hë, sahõnh hë badäk hahÿÿ hä habong do sa h'yyb tym dëeb tabahadoo hyb n'aa. Ti né hë ää hapäh ää matym me. Baad ta ky n'aa ää baher'oot.

¹⁵ Ti hyb n'aa, "P'op Hagä Do T'aah né hë Jesus Kristo" hanäng péh, ky daheeh péh, ta h'yyb tym gó P'op Hagä Do bawät, séd tah'yyb hadoo P'op Hagä Do hä.

¹⁶ Baad er bahapäh P'op Hagä Do er takamahän. Er daab yyp P'op Hagä Do er takamahän do hä. P'op Hagä Do kamahän had'yyt hë. Ti hyb n'aa, jé P'op Hagä Doo, ta wakään na-ääj hë kamahän had'yyt doo, séd tah'yyb hadoo P'op Hagä Do hä. Ta h'yyb gó P'op Hagä Do bawät.

¹⁷ Jesus Kristo bawät doo da er babok badäk hahÿÿ hä. Ti hyb n'aa baad tabadëë däk er h'yyb gó P'op Hagä Do kamahän doo. P'op Hagä Do kamahän doo da er kamahän kãn P'op Hagä Do an'oo bä. Ti hyb n'aa, dooh er eÿÿm bä Jesus ji taky n'aa etyy noo gó.

¹⁸ P'op Hagä Do ji kamahän bä, dooh ji eÿÿm bä. Ji eÿÿm mabaj näng do hä. Ti hyb n'aa, baad had'op P'op Hagä Do ji kamahän bä, dooh ÿÿm ji hä. Ji eÿÿm bä, dooh baad tadëë nä bä P'op Hagä Do kamahän do ji h'yyb gó.

¹⁹ P'op Hagä Doo, ta wób na-ääj er wén kamahän, pooj jé P'op Hagä Do er takamahän do hyb n'aa.

²⁰ "P'op Hagä Do ÿ kamahän" ji ky hado bä, ji da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do wë ji h'yy gaëej bä, daap hë ji menyyh tii bä. Ji wakään ji hapäh do ji kamanahän bä, ny daa ji kamahän P'op Hagä Do ji nahapäh doo.

²¹ Hahÿÿ da Jesus Kristo mejũũ do paa ji: P'op Hagä Do takamahän doo, taw'ääts hë ta da hadoo do Jesus hä h'yy ka'eeh do takamahän na-ääj hë.

5

P'op Hagä Do ji kamahän bä, tamejũũ do ji ky daheeh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Sahõnh hë "Jesus né hë ti P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo" hanäk doo, ky dah'eeh doo, P'op Hagä Do taah né hë tii. Ta yb kamahän doo, ta yb taah takamahän na-ääj hë.

² Hahÿÿ hä ji bahapäh P'op Hagä Do taah, Jesus hä h'yy ka'eeh do ji kamahän bä: P'op Hagä Do ji kamahän bä, tamejũũ do ji ky dahé bä na-ääj hë.

³ P'op Hagä Do ji kamahän bä, tamejũũ do ji ky daheeh. Nahejooj, ji nahajaa do nado P'op Hagä Do mejũũ doo.

⁴ Sahõnh hẽ P'op Hagä Do taah rahajaa raj'aa etëeg bä badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa hã h'yyb tatuk doo. Jesus hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa ji j'aa et'ëek badäk hahỹỹ hã hanäng do nesaa do ji h'yyb tat'uuk doo.

⁵ Jesus P'op Hagä Do T'aah né hẽ ky dah'eeh doo, jããm né hẽ ti rahajaa raj'aa etëeg bä nesaa do hã badäk hahỹỹ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do h'yyb karën doo.

⁶ Jesus Kristo né hẽ ti wawëẽ hẽ hahyng doo, naëng me nu kemuun wät doo, ta majyyw tan'oo däk do ji hyb n'aa tadajëp noo gó. Nu kemuun wät do had'yyt nado tame. Dajëp na-ããj né hẽ. Tan'oo däk ta majyyw ji hyb n'aa. Baad P'op Hagä Do Sahee metëeh ji hã ta ti ky n'aa. Te hub né hẽ had'yyt hẽ P'op Hagä Do Sahee.

⁷ Tamawoob hẽ ta metëe n'aa, te hub né hẽ Jesus ky n'aa metëeh doo:

⁸ P'op Hagä Do Sahee, tanu kemuun do naëng me, Jesus majyyw tan'oo däk do tadajëp noo gó. Séd gó rametëeh.

⁹ Aj'yy hapäh do ky n'aa taheer'ood bä, ji ky daheeh taheer'oot doo. Ti bahãnh ti P'op Hagä Do her'oot doo. Aj'yy her'oot do nado tii. Ti hyb n'aa, baad ji ky daheeh ta T'aah ky n'aa taheer'oot doo.

¹⁰ P'op Hagä Do T'aah hã ky daheeh doo, tenãm ta h'yyb gó Jesus ky n'aa P'op Hagä Do metëeh doo. P'op Hagä Do her'oot do ky nadaheeh doo, P'op Hagä Do noo kanesa, tahanäng pé tii, ta T'aah ky n'aa P'op Hagä Do her'oot do taky nadaheeh do hyb n'aa.

¹¹ Hahỹỹ da ta T'aah ky n'aa P'op Hagä Do metëeh ji hã: Ta T'aah hyb n'aa ji h'yyb tym tabed'ëep, hỹ pong jé ta sii ji awäd had'yyt hẽ hyb n'aa.

¹² P'op Hagä Do T'aah gadoo do ta h'yyb tym gó, hỹ pong jé had'yyt hẽ tabawäd däk da P'op Hagä Do sii. Ta T'aah ganadoo doo, dooh né hẽ tagado bä edëb had'yyt do P'op Hagä Do pa.

¹³ Ỹ wén ma erii wät hahỹ bë hã, P'op Hagä Do T'aah hã h'yy ka'eeh doo, edëb

had'yyt do bë gado däk né hẽ, baad bë bahapäh hyb n'aa.

¹⁴ P'op Hagä Do anoo ji hã ji etsëe doo, P'op Hagä Do gen'aak do hã ji h'yyb däg bä ji ky n'aa etsëe bä. Ti hyb n'aa dooh ji h'yyb eỹỹm bä P'op Hagä Do sii ji er'ood bä.

¹⁵ Ji tamaa napäh er hapäh. Ti hyb n'aa sahõnh hẽ ta hã ji etsëe do ji gado däk do hadoo.

¹⁶ Ti anäng nasaa do p'ãã näng doo, dawëe ji bawäd hõm P'op Hagä Do mahãnh tanoo doo. Nasaa do ji wakãan moo wäd bä ji hapëe bä, p'ãã näng do tanado bä, taw'ãäts hẽ ji ky n'aa etsëe tii. Tii bä P'op Hagä Do anoo ta hã edëb had'yyt doo. Nesaa do p'ãã näng doo, dawëe ji bawäd hõm P'op Hagä Do mahãnh tanoo do hyb n'aa nado bë ky n'aa etsëe, ỹ hanäng tii.

¹⁷ Sahõnh hẽ nesaa do ji moo wät doo, ji hyb n'aa newëe doo, baad nado né hẽ ti P'op Hagä Do matym gó. Ti hadoo né hẽ ti anäng nesaa do ji h'yyb gó tanyy bä, dooh tan'oo bä dawëe ji nu gadäk P'op Hagä Do mahãnh.

¹⁸ Èr hapäh, dooh P'op Hagä Do taah ramoo hebo bä nesaa doo, Jesus mo n'aa jesuu do hyb n'aa sa hã. Dooh Nesaa do Yb haja bä tarejã bä sa hã.

¹⁹ P'op Hagä Do karapee ëer, er hapäh. Nesaa Do Yb mejũũ sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong do hã, P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa hã, er hapäh.

²⁰ Èr hapäh na-ããj hẽ P'op Hagä Do T'aah ewäd hyng, ji tah'yy ganä däk, P'op Hagä Do heh'äät do ji bahapäh hyb n'aa. Séd er h'yyb hedoo P'op Hagä Do heh'äät do hã. Séd er h'yyb hedoo ta T'aah Jesus Kristo hã. Ti ti P'op Hagä Do heh'äät doo. Ti né hẽ tanoo ji hã ta wë ji h'yyb tym edëb had'yyt doo.

²¹ Ti hyb n'aa tah haa, bë h'yy kae manä ta wób rah'yy kaha'eeh do hã. Jããm hẽ kä.

2 Jowāw

Ta jawén Jowāw ma erih do hahỹh

¹ Ŷ, Jesus hā h'yy ka'eeh do sa wahē n'aa ŷ ramaneēēnh doo, ŷ edēng sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do bē panang bā habong do P'op Hagā Do asēew hōm doo. Baad bē ŷ kamahān. Ŷ had'yyt nado bē kamahān doo. Sahōnh hē baad hadoo do ky n'aa hapāh do bē rakamahān na-āāj hē.

² Baad hadoo do ky n'aa āā h'yyb tym gó tabawāt. Āā h'yyb gó tabawād had'yyt hē. Ti hyb n'aa bē āā kamahān.

³ Hahỹh da bē ŷ ky n'aa edēng: Ŷ karēn paawā P'op Hagā Do er Yb, Jesus Kristo er Yb T'aah er hā raky en'yym, er rat'yyd mehīn, h'yyb nām do ranoo er hā. Tii d' né hē tabad'oo da er hā, baad hadoo do ky n'aa er bahapāh, er ky daheeh do hyb n'aa, er da hadoo do er kamahān do hyb n'aa.

⁴ Tak'ep ŷ tsebee wāt baad bē wób rababok ŷ ky n'aa napāh do hyb n'aa. Baad hadoo do ky n'aa metēek doo da rababok, P'op Hagā Do er Yb mejūū doo da rababok, ŷ ky n'aa napāh.

⁵ Hỹh kā wakān haa Jesus hā h'yy ka'eeh doo, ŷ etsēē bē hā er kamahān had'yyt hyb n'aa er da hadoo doo. Doo papuuj ky n'aa jawyk do tado bā tii. Ta paa né hē tii, Jesus hā bē h'yy ka'eeh bē du doo noo gó bē ky n'aa napāh do né hē.

⁶ Hahỹ kamahān do heh'āat: P'op Hagā Do mejūū doo da ji bawāt. Ji tamejūū kamahān gó ji bawāt, pooj jé bē maa napāh doo da né hē.

⁷ Hajōk ma matēg ji wad'ii do raketyn hōm badāk hahỹ haw'āāts hē. Sa hā dooh Jesus Kristo, P'op Hagā Do T'aah, ewād hyy bā babā aj'yy gó. Kristo hā h'yy kawareem do yb, ji wadii do yb né hē ti tii d' ma metēek doo.

⁸ Ti hyb n'aa, baad bē hyb n'aa matakā bē rawanadii hyb n'aa rametēek do hā. Rametēek do bē ky dahé bā bē hasōg hōm da P'op Hagā Do wē bē moo bok do paa sām. Bē hyb n'aa matakā bē moo bok do sām bē gadoo hyb n'aa sahōnh hē.

⁹ Kristo ma metēek do herét doo, ta see dāg metēek doo, dooh ta ti hadoo do h'yyb tym gó P'op Hagā Do awād bā. Kristo metēek do baad ta h'yyb gó tenām doo, ta h'yyb tym gó P'op Hagā Do awāt, ta h'yyb tym gó P'op Hagā Do T'aah bawāt na-āāj hē.

¹⁰ Bē wē ma matēg see kaja bā, Kristo metēek do tama net'eēg bā, bē gado manā bē tób bā. Bē edēē manā ji wakān Jesus hā h'yy ka'eeh do ji edēng doo da.

¹¹ Ta ti hedēng pé ji wakān Jesus hā h'yy ka'eeh do ji edēng doo da, ta h'yyb hata hado dāk tii, nesaa do tametēek do hā.

¹² Ti anāng nā hajōng nā bē ŷ maher'oot do pan'aa. Ti hadoo né hē, dooh ŷ karēn bā ŷ erih doo gó bē ŷ maher'ood bā. Ŷ karēn bē ŷ bahehēēn ŷ ber'oot hyb n'aa bē sii, tak'ep er tsebé hyb n'aa.

¹³ P'op Hagā Do asēew hōm do babā habong doo, bē wakān hedoo do bē m' rahyb n'aa esee. Jāām hē kā.

3 Jowāw

Gajo hã Jowāw ma erih do hahỹh

¹ Ỹ, Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa ỹ ramaneënh doo, ỹ edëng òm Gajo. Baad òm ỹ kamahãn.

² Ỹ karën paawä baad a h'yyb P'op Hagä Do wë, najis ỹỹ. Ỹ karën paawä dooh manahëë nyy bä.

³ Tak'ëp ỹ tseebe wäd kãn ỹ ky n'aa napäh do hyb n'aa a ky n'aa ër wakãän Jesus hã h'yy ka'eeh do wób raheer'oot doo. Baad had'yyt mä mabawät baad hadoo do ky n'aa metëëh doo da, sa nooh. Dooh m' mah'yy gajëë hõm bä ta hã, sa nooh.

⁴ Tak'ëp né hë ỹ tsebë, baad hadoo do ky n'aa metëëk doo da tah haa hedoo do rababok ỹ ky n'aa napäh bä. Dooh hahỹ hadoo pé tak'ëp ỹ tsebë péh.

⁵ Najis ỹỹ, baad had'yyt hë mamasaa wät ër wakãän Jesus hã h'yy ka'eeh do baheh'ëen doo, ma metëëk doo, mahep'ëeh do nado né paawä.

⁶ Ta ti raheer'oot babä Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã nyy da makamahãn wät sa hã. Taw'ãäts hë P'op Hagä Do gen'aak doo da mamasaa ta ti ër wakãän ramahõm me ramahũm péh.

⁷ Ta ti rabahõm jé pad'yyt hë Jesus Kristo ky n'aa rabaher'ood hõm hyb n'aa. Dooh ragado bä dajëër hadoo doo, sa waa hadoo do P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapäh do sa hanaa.

⁸ Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë ër gadoo ta ti hedoo do ër tób yt hã, taw'ãäts hë ër masa sa hã. Tii da ër adoo bä, ër masa baad hadoo do ky n'aa ramaher'ood hõm do hã.

⁹ Jesus hã h'yy ka'eeh do bë panang bä habong do ỹ ma erii wät. Ti hadoo né hë, ta ti Dijoteréh, sa bahãnh karën do nu gadäk doo, dooh ỹ taky dahé bä.

¹⁰ Ti hyb n'aa, bë ỹ bahehëen bä ỹ naëenh da ỹ nabuuj gedoo hyb n'aa nesaa do tamoo wät do hyb n'aa, ää tanu mer'oot do hyb n'aa, ää taky n'aa rejää do hyb n'aa. Hajõng baad nadoo do tamoo wät doo. Dooh tagado bä ër wakãän Jesus hã h'yy

ka'eeh do heh'ëen doo. Ta wób rakarën paawä ragadoo, tameduuk raganadoo hyb n'aa. Jé gadoo do tah'eed h'ũm Jesus hã h'yy ka'eeh do sa mahãnh.

¹¹ Najis ỹỹ, taw'ãäts hë hanäm do mamoo wät. Mamoo wäd manä nesaa doo. Baad hadoo do moo wät doo, P'op Hagä Do karapee né hë tii. Nesaa do moo wät doo, dooh P'op Hagä Do tahapëë bä ta h'yyb gó.

¹² Taw'ãäts hë mamasaa Demeet. Jé pad'yyt hë raj'aa etsë ta hã, baad tabawät do hyb n'aa. Baad hadoo do ky n'aa metëëk doo da tabawät. Baad ub tabawät ta ti tametëeh. Ää hã na-ääj né hë, baad ää hã tabawät. Mahapäh né hë, ää ehüb né hë ää her'oot doo. Ti hyb n'aa taw'ãäts hë mamasaa.

¹³ Ti anäng nä hajõng nä òm ỹ maher'oot do pan'aa. Dooh ỹ karën bä ỹ erih doo gó òm ỹ maher'ood bä.

¹⁴ Ỹ karën paawä nyyw hë òm ỹ bahehëen. Tii bä ër ber'oot.

¹⁵ Ỹ karën h'yyb nyyw gó baad mabawät. Èr najiis babä habong do òm rahyb n'aa esee mäh. Sét ken'yyh mamaher'ood ỹ kedëng najis haa t'ĩ hënh habong do hã. Jääm hë kä.

Judas

Jesus hã h'yy ka'eeh do hã Judas ma erii wät do hahÿÿh

¹ Judas, Tsijaag hÿÿj, Jesus Kristo wë moo wät do see ÿ ti hÿÿh. ÿ edëng bëeh, P'op Hagä Do naëej wät doo, P'op Hagä Do er Yb kamahän doo, Jesus Kristo mo n'aa jesuu doo.

² ÿ karën ji wë P'op Hagä Do ky enyym doo, ji tah'yyb n'yyim doo, ji takamahän do na-ääj hë baad bë h'yyb gó tabawäd had'yyt hë.

Ma matëg oow P'op Hagä Do waneh'ëeh do sa ky n'aa hahÿÿh

³⁻⁴ Najis haa, tak'ëp paa ÿ karën paawä bë ÿ ma erih er P'op Hagä Do edëeb wät do ky n'aa hã. Tii bä kä, h'yy kamep'ëeh doo me ajyy P'op Hagä Do waneh'ëeh do bë mahang rababoo däg kän ÿ ky n'aa napäh bä kä, nayyw hë ÿ h'yy kahÿÿd däk ÿ erih do hã. Bë ÿ ma erih hÿÿ kä tak'ëp ÿ betsëe hyb n'aa bë hã, baad bë ban'yyh hyb n'aa panyyg hanäm do er ky daheeh doo, ta karapee, tsyt hë ta wë kasëew bong do sa hã P'op Hagä Do an'oo däk doo. Bë an'oo manä ta wób rahÿÿd. Nanäng ajyy rah'ÿÿt ji wë P'op Hagä Do ky enyym do ky n'aa. Ji wë P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa, tahajaa, sa nooh, jé rakarën pé sii raba'ÿÿh. Ramakyys Jesus Kristo, sét hadoo do er kariw n'aa, er danäh, er Wahë N'aa. P'ooj ub P'op Hagä Do kyy kerih doo gó takerii däk nyy da nesaa do hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy da ta ti hedoo doo.

⁵ Bë hapëe däg né paawä nyy da takerii däk, ÿ karën bë hyb n'aa esee hahÿÿh: Esit hãj n'aa bä naa ta karapee Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do manyyh jawén paa bä, tagawat-siig jëng sa mahang ky sëm do paah, ky nadah'eeh do paah.

* **1:8** Kabej'aa doo, ääs P'op Hagä Do karapee. Kabej'aa do na-ääj hë ääs wób nesaa do moo bok do paah, Nesaa Do Yb karom. † **1:9** Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab.

‡ **1:9** Hahÿÿ da Judah buuj panyyg see hã takerii däk ta ti ky n'aa: Mosees dajëp noo gó m' P'op Hagä Do mejüü mä ääs sa wahë n'aa Mikéw, Mosees kamag n'aa tadakä jëng hyb n'aa. Tadakä paawä m', Nesaa Do Yb ana ta wë. Nesaa Do Yb karën mä Mosees kamag n'aa paah. Esit buuj see Mosees naboh jat do paa hyb n'aa m' Mosees mä ta karom, näng mä Nesaa Do Yb kyyh. Tii d' né paawä Nesaa Do Yb karën paawä, dooh m' Mikéw an'oo bä ta hã Mosees kamag n'aa paah.

⁶ Bë hyb n'aa es'ee na-ääj hë nyy da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do bad'oo ääs wób sa hã. Ta ti ääs wób dooh paa rah'yy gadeja bä sa hã P'op Hagä Do anoo do hã rabag'ääs do hã, raty n'aa ges'yyk rababong do paa rawén beréd hõm tii. T'öp gadagyp doo gó baad rakamaw'yyd däg had'yyt hë Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do an'oo bä, ta tii bä ragada hyb n'aa sahõnh hë P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó sa hã taky n'aa etyy doo.

⁷ Ti hadoo panang Sodoma, Gomoha häd enäh do babuuj hã, panang nedaa bä haj'eenh do hã na-ääj hë. Sa hã P'op Hagä Do rejää do hã takametä däk nyy da P'op Hagä Do bad'oo da tii d' habok do sa hã. Panang buuj rahob had'yyt hë tëeg hõõ nadëek doo gó. Tii d' rawén hoop, nanäng ääs rabad'oo doo da rabad'oo paah. Tak'ëp baad nadoo do panang buuj ramoo heb'ooh paa sa hã hanäng doo me. ÿÿj nadoo do sii hë rabahe'ÿÿh paah.

⁸ Ta ti hedoo nanäng ajyy P'op Hagä Do waneh'ëeh do bë mahang haboo däk do rabad'oo. Sa s'ëe gó rahapäh do jawén rababok. Sa hub rarejää tak'ëp baad nadoo doo me. Dooh ragado bä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ji hã tamejüü doo. Raky n'aa rejää kabaj'aa doo.*

⁹ Mikéw kä, ääs sa wahë n'aa né paawä, dooh taky n'aa rejää doo me Dijab† taky n'aa tapa bä, Mosees kamag n'aa p'ää Nesaa do Yb daheeh taky kedak noo gó.‡ Jääm hë hahÿÿ da Mikéw kyyh Nesaa Do Yb hã: “Öm da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do nabuuj gedoo.”

¹⁰ Mikéw bad'oo doo da nado nanäng ajyy bë mahang kamekuuj däk do rabad'oo. Tak'ëp baad nadoo doo me raky n'aa rejää ranahapäh do hã. Har'ëeng h'yy ganenäh do hadoo tii. Jääm hë rahapäh rah'yy karën doo. Jääm hë ti jawén rababok. Rah'yy karën do jawén rababok doo, ti né ti sa hã rejää doo.

11 Tak'ëp baad nado da sa hã! Kaïh bawäd wät doo da paa rababok. Dajëer hã tak'ëp rah'yyb padëek do hyb n'aa, Barãm, p'ooj ub hawät do baad nadoo do moo wät do paa bad'oo doo da rabad'oo. Aj'yy, Korah maküüh, Mosees Arãw sa wë h'yy kawareem do paa hadoo ta ti rah'yy kawereem Jesus hã h'yy ka'eeh do sa wahë n'aa wë. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do gawats'iik da tii.

12 Séd hã bë bewëh bã, bë sii rabawëh bã, dooh ranu mebyy bã, tak'ëp baad nadoo do ramoo boo né paawä. Pä ji nahapäh do tame hanäng do marakate gah'ood jëng do tahaj'aa hadoo do hedoo ta ti ajyy bë mahang. § B'éé hagã n'aa jããm hë sa hã hë hyb n'aa newëë do hadoo tii. Naëng poo mahauk do tabës doo, ji tawadii do hadoo tii. Joom beaak noo gó neaak do hadoo tii. Joom tsawyy jëng doo, nedëb wät doo, ji tagoo hõm do hadoo tii.

13 Maadaka hewëeh do akajar me bah'ood mahüüm doo, ta puh ty gasus do akajar nabyy me rerét do hadoo nanäng ajyy. Ta puh ty gasus do hadoo nu meby n'aa näng do ramoo bok doo. Sagõõh daap ty gehüüm do hadoo ti ajyy.** Tak'ëp gadagyp do P'op Hagä Do enyyw hõm sa pooj jé. T'ii hënh raboo had'yyt da.

14 Hahÿÿ da aj'yy Enók häd näng doo, setsi däg do Adãw bã naa ji etsén bã, tamer'oot paa ta jawén hawät do hahÿ ajyy nesaa do sa ky n'aa: “Bë hegãã”, näng mäh, “ti awät da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, tak'ëp hajök do ta äãs tak'ëp baad hedoo do sa daheeh,

15 sahõnh hë taky n'aa etyy hyb n'aa. Nesaa doo hënh taky n'aa etyy da sahõnh hë, ta matym gó baad nadoo do moo bok doo, ta hã waneh'ëeh do hyb n'aa baad nadoo do moo bok doo. Nesaa doo hënh taky n'aa etyy da sahõnh hë, nesaa do moo heb'oo do rabahadoo do hyb n'aa baad nadoo do P'op Hagä Do hã raheer'oot do hyb n'aa”, näng paa Enók.

16 Sahõnh hë hã raky n'aa hajëew had'yyt

hë. Raheer'ood had'yyt hë ti sa hã dooh baad tado bã ti ta wób ramoo bok doo. Nesaa do sa h'yyb karën do jawén rababoo had'yyt hë. Sa hã hë rah'yy kasab'ee sa ky n'aa hã. J'ooj madäk doo me ta wób hã raj'aa etsë ky ken'yym doo me, sa daaj hë rakarën do ragadoo hyb n'aa.

Ji h'yy ganajëë hõm do ky n'aa hahÿÿh

17 Najis haa, bë hyb n'aa es'ee Jesus Kristo ër Wahë N'aa mejüü doo, 12 hedoo do bë ramaher'oot do paah.

18 Hahÿÿ d' paa sa kyyh bë hã: “Jesus matëeh do pooj jé, ti abok da nesaa do sa h'yyb karën do jawén habok doo, bë raky n'aa wajahëët doo”, nãk paa sa kyyh.

19 Séd bë h'yyb nahedo bong ran'oo bã ta tii. Bë ketyn h'üüm ran'oo bã. Sa h'yyb säg karën do jawén rababok. Dooh P'op Hagä Do Sahee awäd bã sa h'yyb gó.

20 Bëeh, najis haa, taw'ääts hë baad had'yyt hë bë h'yyb padäg panyyg hanäm do hã Jesus mejüü do ër hã rama met'ëëg wät doo, P'op Hagä Do hã hana doo. Ta tii hã bë h'yyb padäg, bë h'yy kahejój magyys hë hyb n'aa. Bë ky n'aa ets'ëë bë hã P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahüüm doo da.

21 Taw'ääts hë bë an'oo P'op Hagä Do kamahän do bë h'yyb gó tabawäd had'yyt hë. Taw'ääts hë edëb had'yyt do bë gada, ër tat'yyd mehïïn do hyb n'aa, Jesus Kristo, ër Wahë N'aa, ër hã tanoo doo.

22 Taw'ääts hë bë t'yyd mehïïn jé häd ky sëm doo.

23 Nayyw hë bë maher'ood ta s'ee hënh sa h'yyb baboo däk doo, tëëg hõõ nadëek do mahänh ta ti bë bed'ëep hyb n'aa. Bë t'yyd mehïïn ta wób tak'ëp baad nadoo do moo bok doo. Sa hã bë t'yyd mehïïn bã, taw'ääts hë h'yyb eÿÿm doo gó baad bë hyb n'aa matakä, nesaa do ramoo bok do bë tah'yyb tatug mahänh. Taw'ääts hë baad né hë bë kanä tak'ëp nesaa do ramoo bok do mahänh, ramoo bok do bë tah'yyb tatug mahänh.††

§ 1:12 Marakate pä rejãã doo da, Jesus hã h'yy ka'eeh do wób rarejãã, tahanäng pé tii. ** 1:13 P'ooj ub akajar me habong do raheg'ääs sagõõh rabahapäh hyb n'aa ny nemuun rabahõm. Dooh tahaja bã ramatakä bã sagõõh daap ty gehüüm do hã. Ti hadoo, dooh ji haja bã ji ky dahë bã nanäng ma matëg oow. Ta s'ee hënh ji rah'yyb mahüüm. Tii d' tahanäng pé tii. †† 1:23 Hahÿÿ d' Gereg kyy me takerii däk: “Taw'ääts hë sa saroor sii hë bë ty n'aa ges'yyk, nas'aa däk do hyb n'aa tii, nesaa do sa hub me ramoo bok do haj'aa.” Baad ji kan'yih, sahõnh hë nesaa do ramoo bok do ji tah'yyb tatug mahänh, tahanäng pé tii.

²⁴⁻²⁵ Sét ub hadoo do P'op Hagä Doo, Jesus Kristo er Wahë N'aa hyb n'aa er tedëeb wät do hajaa bë tamo n'aa jesuu nesaa do bë moo boo mahñh. Tahajaa ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó bë tamanaa, tsebee gó ta matym gó bë bab'ëeh hyb n'aa tak'ëp baad hado däk do hyb n'aa bë h'yyb tym. Taw'ãäts hë ti né hë ji j'aa etsëe had'yyt hë. Ti né hë had'yyt hë tak'ëp hyb n'aa jawyk do sahõnh hë bag'ãäs doo. Ti né hë had'yyt hë kabaj'aa doo, hejooj had'yyt doo. Ti né hë sahõnh hã mejõ had'yyt doo. Ýÿ. Tii d' né hë. Taw'ãäts hë. Jããm hë kä.

Apokarip

Ta jawén hawät do Jesus metä wät do ky n'aa hahÿÿh

¹ Jesus Kristo metëeh do hahÿ kerih doo, ta hä P'op Hagä Do anoo doo, ta hä h'yy ka'eeh doo, ta karom hedoo do sa hä tametëeh hyb n'aa nayyw hë hawät do pan'aa. Jesus Kristo mejō wät ääs ta mejūū do seeh, wë ÿÿ, ÿ ta karom Jowāw, er pooj jé hawät do ky n'aa er hä tapanäk hyb n'aa.

² Baad ÿ berii wät sahōnh hë hä ÿ tametëeh doo, ÿ hapäh doo. Hahÿ né hë P'op Hagä Do er tamaher'oot doo, baad hadoo do Jesus Kristo metëeh do na-ääj hë.

³ P'op Hagä Do ky n'aa edëng da jé hahÿ ta jawén hawät do ky n'aa ner'oot doo. Ky n'aa kedëng na-ääj hë jé hahÿ maa newëe doo, ky daheeh doo, edaa däk do hyb n'aa takajaa doo.

⁴⁻⁵ ÿ Jowāw, ÿ edëng Jesus hä h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bä, Asija häd näng do häj n'aa bä habong doo. ÿ karën P'op Hagä Do awäd had'yyt doo, setsi hedoo do ta Sahee* tabag'ääs do tyng n'aa pa hab'ëeh do na-ääj hë, Jesus Kristo na-ääj hë raky en'yym bë hä, ÿ karën bë rah'yyb en'yym. Jesus Kristo né hë ti baad hadoo do her'oot doo. Tahajaa ji ky dahé bä taher'oot doo. Ti né hë jääm hë pooj jé dejëp do mahang ganä wät doo.† Sahōnh hë badäk hahÿÿ bä habong do sa wahë n'aa wahë n'aa né hë tii.

Tak'ëp ÿ j'aa etsë, ÿ weh'ëeh Jesus er hä kamahän doo, tadajëp do hyb n'aa nesaa do er moo bok do hejój mahänh er tabedëeb wät doo.

⁶ Tak'ëp ÿ j'aa etsë, ÿ wehëe had'yyt hë Jesus, ta karapee tabag'ääs do eër, er hä tanoo doo. P'op Hagä Do ta Yb wë moo bok doo, ta hä hyb n'aa jew'yyk do eër, tan'oo bä. Taw'ääts hë takabajaa had'yyt

hë. Taw'ääts hë sahōnh hë tabagää had'yyt hë. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

⁷ Bë hyb n'aa matakä da!

Ti awät da Kristo wë puh gabarëeh do mahang.

Sahōnh hë rabahapäh da.

Baa ej'ooch do sii hë rabahapäh da.

Tii bä, sahōnh hë badäk hahÿÿ hä habong do a'oot da ta hyb n'aa.

ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.

⁸ “ÿ né hë Aw-Pah, ÿ né hë Omekah. ÿ né hë jääm hë pooj jé hawät doo, ÿ né hë tagadëeg ub hawät doo”,‡ näng Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahōnh Hë Haj'ap Doo. “ÿ né hë da hë hawät doo, p'ooj ub hawät doo, hÿ jawén awäd had'yyt doo”, näng mäh.

Ajÿy hadoo do Jowāw bahapäh do ky n'aa hahÿÿh

⁹ ÿ Jowāw, bë hÿÿj hadoo doo, bë nemuun h'yyb jawyg gó ÿ gadoo er hä rarahejää doo. Bë nemuun Jesus bag'ääs do karapee hadoo do ÿÿh. Tsyt dëeg hä Pat-Mos häd näng doo hënh majë ÿÿ ÿ rataj'oo geët, ÿ maher'ood hōm do hyb n'aa paa P'op Hagä Do er tamaher'oot doo, baad hadoo do Jesus metëeh do na-ääj hë.

¹⁰ Ta tii bä ÿ bawät bä, met'uuh hä, Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do er hyb n'aa esee noo gó, P'op Hagä Do Sahee ÿ tah'yyb mahūm. Tii bä, ÿ jó däk hënh ÿ maa napäh tak'ëp hadoo do kyyh, toröm-bet ky hadoo do

¹¹ hahÿÿ da ky hadoo doo: “Ma kahé bäh kapōös do hä merii da mahapäh doo. Tii bä mamejō hä ÿ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang Asija häd näng do häj n'aa bä habong do sa wë. Mamejō Epeso, Es-Mirina, Peh-Gamo, Tijatira, Sar-Des, Piradepija, Raw-Diseej häd enäh do panang hënh”, näng ta kyyh.

* **1:4-5** P'op Hagä Do Sahee né hë tii. **Setsi** hedoo do P'op Hagä Do kyy kerih do hä takerii däg bä, baad had'op tahanäng pé tii. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee baad had'op doo, tahanäng pé ti **setsi ta Sahee**. † **1:4-5** Jesus ganä wät do pooj jé ta wób ragenä boo né paawä, p'aa hënh radejëp. Jääm pooj jé Kristo dejëp do mahang ganä wät do nadajëb wät doo. ‡ **1:8** Tii d' né hë Gereg kyy me: ÿ né hë Aw-Pah ÿ né hë Omekah. **Gereg kyy me Aw-Pah** m' pooj jé hawät do rerih do retsén bä. Tagadëeg ub hadoo do retsén do ti **Omekah**. Ti hyb n'aa jääm hë pooj jé hawät doo, tagadëeg ub hawät doo, tahanäng pé tii.

¹² Tii bã, jawén ÿ p'aa hēnh ÿ begãã wät ÿ bahapäh hyb n'aa jaa hã ÿ her'oot doo. Tii b' ÿ hapäh setsi ta bag tyng k'ããts tēg gabarēeh do s'ēeb.

¹³ Ta bag tyng mahang ÿ bahapäh aj'yy hadoo doo. Dawēet ta saroor, ta tsyym hã tagadäk. K'ããts tēg gabarēeh do ta h'yyb mawyd.

¹⁴ Nu hōng. Hawak ta sēen, kawad puw hawak do hadoo. Tak'ēp tabawak. Gabarēeh ta matym, tēg hōō hadoo.

¹⁵ K'ããts tēg hahiin do hadēē jat do hadoo ta tsyym gabar'ēeng. Gawakaa do p'op hana do ky hadoo ta kyyh.

¹⁶ Ta moo hub me setsi sagōōh rapadēek. Ta noo gó naa sēn-jeer séd demuun hãw padēek do ganyyh. Papÿÿj wasyk tak'ēp tagabarēeh do hadoo ta mamets gabarēeh.

¹⁷ Aj'yy ÿ bahapäh bã, tūū ÿ badēē jat tii bã ta tsyym pa dajēp do hajad hōm do hadoo. Tii bã ta moo hub tadasooh hã ÿÿ, ti taky hadoo: “Eÿÿm manäh. ÿ né hē jããm hē pooj jé hawät doo, ÿ né hē tagadēeg ub hawät doo.

¹⁸ ÿ né hē Hedēb Had'yyt Doo. ÿ dajēb né paawä, ÿ awäd had'yyt hē hÿÿ kä. ÿ né hē dejēp do rababong bã, Ades häd näng do tēg wē däk doo”, § näng ta kyyh.

¹⁹ “Ti hyb n'aa merii mahapäh doo”, näng ta kyyh hã ÿÿ. “Merii mahapēē däk doo, mahapäh doo, ta jawén hana do pan'aa na-ããj hē”, näng ta kyyh.

²⁰ “Öm ÿ maher'oot hÿÿ kä nyy d' tahanäng pé ta ti setsi hedoo do sagōōh moh ÿÿ gó mahapēē wät doo, setsi ta bag tyng daheeh”, näng mäh. “Setsi hedoo do sagōōh, setsi ããs hã ÿ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bã habong do hag'ããs doo. Setsi ta bag tyng, hã ÿ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bã habong doo”, näng ta kyyh.

2

Ta hã h'yy ka'eeh do Epeso panang bã habong do hã Jesus maher'oot do hahÿÿh

§ 1:18 Hahÿÿ d' Jesus hanäng péh tii: “ÿ né hē ti dejēp do hã mejūū doo. ÿ né hē ti her'oot do nyy da ÿ bad'oo Ades häd näng doo bã, dejēp do rababong bã habong do sa hã.” * 2:6 Dooh ji hapēē wäd bã jaa ti Nikoraw. Jããm hē ji hapäh ta ky s'üüt do ma met'ēek doo. Tahajaa mäh, sa nooh, ji awēē bã ta wób sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk do tä n'aa. Tahajaa mä na-ããj hē ji h'yy karēn do sii ji bahe'ÿÿh. Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang rakarēn rakamekuunh. † 2:7 Genesis 2.9

¹ Ti taky hadoo:

—Hahÿÿ da merii karom ÿÿ hã, hã ÿ h'yy ka'eeh do Epeso panang bã habong do hag'ããs do hã:

“Hahÿÿ setsi hedoo do sagōōh ta moo hub me padēek doo, setsi hedoo do ta bag tyng k'ããts tēg gabarēeh do mahang hawät do kyyh:

² ÿ hapäh sahōnh hē bë moo bok doo. Tak'ēp P'op Hagä Do wē bë moo bok ÿ hapäh. H'yy ganajēng doo me bë gadoo bë ahoop do ÿ hapäh. Dooh bë gado bã bë mahang nesaa do moo heb'oooh do ÿ hapäh. Bë metä wät, ÿ hapäh, nanäng ajyy daap men'yyh doo, ‘Kristo mejūū do ãã’, hanäk doo. Daap ti ramenyyh bë hapēē däg kän.

³ H'yyb jawyg gó bë gado had'yyt hē baad nadoo do hēp ÿ n'aa bë ahoop doo. ÿ hapäh, ti dooh bë h'yy gejë hōm bã.

⁴ Ti hadoo né hē, sét hē ti ÿ ganen'aak bë hã: Dooh ÿ bë kamahän wäd bã, pooj jé ÿ bë kamahän wät doo da.

⁵ Ti hyb n'aa taw'ããts hē bë hyb n'aa newē ta ti tak'ēp bë es'ōōs doo, ÿ bë kamanahän wät doo. Taw'ããts hē bë t'yyd kamehīn. P'aa hēnh bë moo boo baad hadoo do pooj jé bë moo bok do paah. Bë t'yyd kamanehīn bã, ÿ da ana bë wē, ÿ ado hōm da bë bag tyng tabasooh doo bã naa.

⁶ Ti hadoo né hē, ti anäng na-ããj hē hahÿÿ baad bë bad'oo doo: Tak'ēp bë ganen'aak Nikoraw ma metēek do ky s'üüt doo.* ÿ na-ããj hē tak'ēp ÿ ganen'aak tii.

⁷ “Bë sahōnh hē, bë maa newē hã ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hã j'aa ketsē do hã ÿ anoo da joom ji hed'ēep do ag tabepóh hyb n'aa, P'op Hagä Do panang bã hahäng doo.”†

Ta hã h'yy ka'eeh do Es-Mirina panang bã habong do hã Jesus maher'oot do hahÿÿh

⁸ Ti taky hadoo:

—Hahÿÿ da merii karom ÿÿ hã, hã ÿ h'yy ka'eeh do Es-Mirina panang bã habong do hag'ããs do hã:

“Hahÿÿ da jããm hẽ pooj jé hawät doo, tagadëëg ub hawät doo, dajëp do paah, p'aa hẽnh ganä wät do kyyh:

⁹ ÿ hapäh bë hä rarahejãã doo. ÿ hapäh bë kas'uut. Bë kasuud né paawä, bë h'yyb gó ti anäng hajõng baad hadoo doo. ÿ hapäh Judah buuj wób bë raky n'aa rejãã doo, nesaa do bë ky n'aa ranoo doo. Judah buuj sa noo né paawä, dooh karapé haa heh'äät rado bä tii. Nesaa Do Yb karom né tii.

¹⁰ Bë eÿÿm manä bë ahoop do pan'aa. Bë wób radewäts b'ëeh da Dijab‡ an'oo bä da, bë tametyy hyb n'aa, bë h'yy gejë hõm hyb n'aa paawä. Da hẽ had'yyt ub da ta äh, ji moo sahõnh hẽ ta äh bë da rano n'aa masoo doo. Taw'ääts hẽ bë h'yy gejë hõm manä hä ÿÿ, bë radejëeb bä na-ããj hẽ. Tii bä ÿ anoo da bë hä ji edëb heh'äät do ta sãm.

¹¹ “Bë sahõnh hẽ, bë maa newë hä ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ kahet'aa do hä P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hä j'aa ketsë doo, dooh da tahob bä banesaa hẽnh, pawóp nuu me däg radejëp do kamaneëenh doo.”§

Jesus hä h'yy ka'eeh do Peh-Gamo panang bä habong do hä Jesus maher'oot do hahÿÿh

¹² Ti taky hadoo:

—Hahÿÿ da merii karom ÿÿ hä, hä ÿ h'yy ka'eeh do Peh-Gamo panang bä habong do hag'ääs do hä:

“Hahÿÿ da sën-jeer séd demuun hãw padëëk do hanäng do kyyh:

¹³ ÿ hapäh, Nesaa Do Yb mejüü doo bä bë panang badäk.** ÿ hapäh ta ti hejoonh bë hä. Ti hadoo né hẽ, dooh hä ÿ bë h'yy gejë hõm bä. Dooh noo gó bë eréd wäd hä ÿ

bë h'yy ka'eeh doo. Bë seeh, aj'yy Än-Tipas häd näng doo, baad had'yyt hẽ keh ÿ n'aa her'oot do paa bë panang bä, Nesaa Do Yb bawät bä radaj'ëep noo gó na-ããj hẽ dooh bë eréd wäd hä ÿ bë h'yy ka'eeh doo.

¹⁴ “Ti hadoo né hẽ, ti anäng ta mahang ÿ ganen'aak doo: Ti anäng bë mahang Barãm, p'ooj ub hawäd wät do metëëk doo da habok doo. Isaraéw buuj majiï sa wahë n'aa Barak häd näng do hä Barãm metëeh paa nyy da tah'yyb tatuk Isaraéw buuj, nesaa do ramoo bok hyb n'aa. Tametëeh ta hä nyy d' tabad'oo kabarii tä n'aa Isaraéw buuj rabawëh hyb n'aa, nyy d' tabad'oo sa ÿÿm nadoo do sii raba'ÿÿh hyb n'aa, tak'ëp baad nado né paawä ta ti P'op Hagä Do matym gó.

¹⁵ Ti anäng na-ããj hẽ bë mahang Nikoraw häd näng do karapee ma met'ëëk do ky s'üüt doo.

¹⁶ Taw'ääts hẽ bë t'yyd kamehïin, bë eréd ta ti nesaa doo, bë gado manä ta ti hadoo do bë mahang. Bë t'yyd kamanehïin bä, nayyw hẽ ÿ ana da bë wë. Sën-jeer noh ÿÿ gó naa ganyyh doo me ÿ gawats'iik da bë mahang nesaa do moo bok doo.††

¹⁷ “Bë sahõnh hẽ, bë maa newë hä ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ kahet'aa do hä P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hä j'aa ketsë do hä, ÿ anoo da Manah häd näng do kejën hõm doo.‡‡ Jé nesaa do hä j'aa ketsë do hä ÿ anoo da na-ããj hẽ pä hawak doo. Pä hä takerii däk da ta häd papuuj, jããm hẽ pä gadoo do hapäh doo.”§§

Jesus hä h'yy ka'eeh do Tijatira panang bä habong do hä Jesus maher'oot do hahÿÿh

¹⁸ Ti taky hadoo:

‡ **2:10** Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab. § **2:11** Jesus hä ji h'yy kanae bä, ji hub dajëb bä, ji h'yyb tym dajëp hadoo na-ããj hẽ ta jawén, tëëg hõh hẽnh ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó. Ji h'yyb tym dajëp doo, dooh tagawatsig bä. Ji ahob had'yyt hẽ da. Ti hyb n'aa **“pawóp nuu me däg radejëp doo”** ta ti kamaneëenh. ** **2:13** Ta tii bä Nesaa Do Yb mejüü tawén näng, Roma buuj sa wahë n'aa **Sesa** ramaneëenh do tak'ëp panang buuj rahyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa. Ta tii bä Jesus hä h'yy kana'eeh do tak'ëp rahyb n'aa jew'yyk na-ããj hẽ sa kabarii wób, sa hä pé kabaj'aa doo. Sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk panang buuj redoo né paawä, Nesaa Do Yb ti rahyb n'aa jew'yyk doo. Tak'ëp rarejãã paa tii bä Jesus hä h'yy ka'eeh doo. †† **2:16** Ta kyyh tak'ëp hejoonh doo, ta ti **sën-jeer**. ‡‡ **2:17** Tabanawäng doo bä Isaraéw buuj rababok noo gó P'op Hagä Do an'oo had'yyt hẽ sa waa **Manah** ramaneëenh doo. Sa waa P'op Hagä Do anoo do ky n'aa gó Jesus beh'üüm hÿ pong jé ji awäd had'yyt hẽ hanoo do ji hä. §§ **2:17** P'ooj ub ranoo pä hawak do jé rats'yyt do sa hä, ti hyb n'aa hÿ pong jé Jesus bag'ääs bä, ta jãm n'aa hẽnh ji tagadoo tahanäng pé ti tahyb n'aa péh.

—Hahỹỹ da merii karom yỹ hã, hã y h'yy ka'eeh do Tijatira panang bã habong do hag'ããs do hã:

“Hahỹỹ da P'op Hagã Do T'aah kyyh, ta matym gabarëeh do tãeg hõõ hadoo, k'ããts tãg hahiin do hadëë jat do tak'ëp tagabarëeh do hadoo tsyym nãng do kyyh:

¹⁹ Yỹ hapãh sahõnh hẽ bẽ moo bok doo. Yỹ hapãh nyy da yỹh, ta wób na-ããj hẽ bẽ kamahãn. Yỹ hapãh nyy da hã y bẽ h'yy ka'eeh. Yỹ hapãh bẽ da hadoo do bẽ masa. Yỹ hapãh na-ããj hẽ h'yy ganajëng doo me bẽ gadoo baad nadoo do bẽ ahoop doo. Pooj jẽ bẽ moo bok do bahãnh baad bẽ moo bok hỹỹ kã wẽ yỹ, yỹ hapãh na-ããj hẽ.

²⁰ “Ti hadoo né hẽ, ti anãng hahỹ bẽ hã y ganen'aak doo: Baad bẽ gadoo nanãng yỹnh nesaa doo, Jesabëw p'ooj ub hawãt do tak'ëp nesaa do moo wãt do hadoo doo. Kẽh y n'aa rod ta daaj hẽ takamaneëenh. Ta ma metëek doo me ta s'ee hẽnh tah'yyb mahũũm karapé haa. Sa yỹm, sa patug nadoo do sii rabahe'yỹh tan'oo bã. Hã y h'yy kana'eeh do sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk do ta n'aa rawëh tan'oo bã na-ããj hẽ.

²¹ Yỹ gamedaa wãt ta ti yỹnh t'yyd kamehĩn hyb n'aa paawã. Ti hadoo né hẽ, dooh tat'yyd kamehĩn bã. Dooh takarën bã teréd hõm bã ta patug nadoo do sa sii tabahe'yỹh doo.

²² Ti hyb n'aa nahëë nãng da y an'oo bã. Tak'ëp rabahoop y an'oo bã da ajyy ta sii ha'yỹh pé rat'yyd kamanehĩn bã yỹnh sii rabahed'oo do hã.

²³ Yỹ dej'ëep da yỹnh hadoo do karapee, tii bã sahõnh hẽ hã y h'yy ka'eeh do jẽ pad'yyt hẽ habong do rahapãh da, y né hẽ ti t'õp sahõnh hẽ sa h'yyb gó hanãng do hapãh doo, rahyb n'aa newëë do na-ããj hẽ hapãh doo. Rabad'oo do pënh y anoo da ta sãm sahõnh hẽ sa hã.

²⁴ “Yỹ maher'oot hỹỹ kã bëeh, Tijatira

panang bã habong do hã y h'yy ka'eeh do wób, yỹnh hadoo do ma metëek do ky nas'ũũt doo, ‘Nesaa Do Yb ky n'aa ta wób nahapãh doo’*** ramaneëenh do ma kamanetëek doo. Baad bẽ baboo dãk do hyb n'aa, dooh y mejũũ pé bẽ hã.

²⁵ Jããm hẽ hahỹỹ karën bẽ hã: Taw'ããts hẽ baad bẽ baboo dãk doo da bẽ aboo had'yyt hẽ y matëeh bã kã.

²⁶ “Jẽ nesaa do hã j'aa ketsë do hã, y matëeh bã kã y karën do had'yyt moo wãt do hã, y anoo da tahyb n'aa jawyk hyb n'aa,††† sahõnh hẽ badãk hahỹỹ hã habong do tabag'ããs hyb n'aa,

²⁷⁻²⁸ Ee hã y tan'oo dãk doo da y hyb n'aa jawyk doo. Tak'ëp da j'aa kets'ëë do mejũũ da sa hã, dooh rat'yyd mehĩn da ky nadah'eeh doo. Rarejãã da sa hã manajuu ji ganebëeh doo da tatu me sapaar s'ëëb, rabag'ããs do heen n'aa. Nesaa do hã j'aa ketsë do hã, y matëeh bã kã y karën do had'yyt hẽ moo wãt do hã, y anoo da na-ããj hẽ watom.†††

²⁹ “Bẽ sahõnh hẽ, bẽ maa newë hã y h'yy ka'eeh do jẽ pad'yyt hẽ kahet'aa do hã P'op Hagã Do Sahee maher'oot doo” — nãng mã Jesus.

3

Jesus hã h'yy ka'eeh do Sar-Des panang bã habong do hã Jesus maher'oot do hahỹỹh

¹ Ti taky hadoo:

—Hahỹỹ da merii karom yỹ hã, hã y h'yy ka'eeh do Sar-Des panang bã habong do hag'ããs do hã:

“Hahỹỹ da setsi hedoo do P'op Hagã Do Sahee hã mejũũ do kyyh, setsi hedoo do sagõõh hã mejũũ do kyyh: Yỹ hapãh sahõnh hẽ bẽ moo bok doo. Baad bẽ babok ta wób redoo né paawã, dajëp do hadoo bẽ h'yyb tym P'op Hagã Do hã, y hapãh.

² Taw'ããts hẽ bẽ h'yy kadawuung baad bẽ h'yy kana'eeh do hã! Kanahën d'os

*** **2:24** Ti noo gó ti abong ma matëg oow Jesus ky n'aa heréd hõm doo. Rahapãh mãh, sa nooh, *Nesaa Do Yb ky n'aa ta wób nahapãh doo. Ta ti ky n'aa rama metëek jẽ sa hã ky s'ũũt doo.* ††† **2:26** Tahajaa na-ããj hẽ ji erii bã: “Jẽ nesaa do hã j'aa ketsë do hã, y karën do moo wãt do tadajëp bã kã, y anoo da tahyb n'aa jawyk hyb n'aa.” ††† **2:27-28** Dooh baad ji hapëë bã nyy d' Jesus hanãng pé y anoo da watom taher'ood bã. *Apokarip 22.16 hã Jesus ta daaj hẽ takamaneëenh “watom tak'ëp gabarëeh doo”. Ti hyb n'aa, raj'aa etsë do hyb n'aa, ta bag tak'ëp gabarëeh do Jesus anoo da sa hã, tahanãng pé tahyb n'aa péh.*

hē madaag is nā baad hadoo do bē ma-
hang, edaa dāk ta ti na-āāj hē gawatsik.
Taw'āāts hē bē h'yy kahasaāb, ta ti bē ma-
hang mad'aak do takahejój dāk hyb n'aa,
tanahānh hyb n'aa. Ȳ hapēē dāg kān hȳ kā,
bē moo bok do dooh baad had'op do tado
bā P'op Hagā Do ȳ h'yy kaha'eeh do matym
gó.

³ Ti hyb n'aa, bē hyb n'aa es'ee bē gadoo
do paah, baad hadoo do bē rama metēēk
doo. Bē hyb n'aa es'ee bē maa napāh do
paah. Bē ky dahé tii. Bē t'yyd kamehīn! Bē
h'yy kanadawuung bā, ȳ ana da bē wē bē
h'yy kanapeet bā, hets'eēk do ji ganada bā
takajaa doo da. Dooh bē hapēē bā ny noo
gó ȳ kajaa da bē wē.

⁴ “Ti hadoo né hē, pawóp its bē ma-
hang, Sar-Des panang bā habong doo,
doo rahasuuts padāg bā sa saroor.
Doo nesaa do ramoo boo hajōk bē wób
rabahed'oo doo da, ȳ hanāng pé tii. Si ȳȳ
rababok da tii. Hawak da sa saroor, baad
rababoo dāk do sām.*

⁵ Jé nesaa do hā j'aa ketsē do hā sa
nemuun ȳ anoo da sa saroor hawak do
rapadedēēk hyb n'aa. Dooh da ȳ awug hōm
bā sa hād edēb had'yyt do gadoo do sa hād
kerih do heen n'aa hā naa. Ee matym gó,
āās ta karom sa matym gó na-āāj hē hahȳȳ
da ȳ her'oot sa ky n'aa hā, ‘Hahȳ karapé haa
tak'ēp ȳ kamahān doo’, nāng da kēh ȳȳ.

⁶ “Bē sahōnh hē, bē maa newē hā ȳ h'yy
ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hā
P'op Hagā Do Sahee maher'oot doo.”

*Jesus hā h'yy ka'eeh do Piradepija
panang bā habong do hā Jesus maher'oot
do hahȳȳh*

⁷ Ti taky hadoo:

—Hahȳȳ da merii karom ȳȳ hā, hā ȳ h'yy
ka'eeh do Piradepija panang bā habong do
hag'āās do hā:

“Hahȳȳ da baad had'op doo, tsyt hē ne-
saa do mahānh hawāt doo,† P'op Hagā

Do heh'āāt do kyyh. Hahȳȳ da sa wahē
n'aa tak'ēp hyb n'aa jawyk do makū Dawi
hād nāng do panang noo tēg danāh‡ kyyh.
Doo hajaa pé noo gatsē pé ta ti noo
gasēēts hōm doo. Doo hajaa pé noo
gas'eēs pé ta ti noo gatsēē dāk doo. Hahȳȳ
da ta kyyh:

⁸ Ȳ hapāh sahōnh hē bē moo bok doo.
Bē hegāā, ȳ noo gasēēts dāk bē pooj jé ta
noo hadoo doo. Doo hajaa pé ta ti ranoo
gatsēē bā.§ Nahejooj its né paawā bēēh,**
ȳ bē ky dahé had'yyt hē, dooh ȳ bē eréd bā.

⁹ Nesaa Do Yb karom hā kā, Judah buuj
wób noo kanesa doo, Judah buuj sa daaj hē
rakamaneēj né paawā karapé haa heh'āāt
nadoo do ȳ anoo da bē pooj jé rabehyy
b'eēh tūū bē raweh'eēh hyb n'aa, bē ȳ
kamahān né hē rabahapāh hyb n'aa.

¹⁰ H'yy ganajēng doo me had'yyt hē bē
baboo dāk do hyb n'aa bē ȳ mejūū do
paa hadoo, bē ȳ mo n'aa jesuu da tak'ēp
hejooonh do mahānh, sahōnh hē badāk
hahȳȳ hā habong do sa wē kajaa do
mahānh. Ta ti tawén kajaa da sa wē, ȳ
metyy hyb n'aa sa hā.

¹¹ “Edaa dāk ȳ kajaa doo. Taw'āāts
hē baad bē baboo dāk doo da bē aboo
had'yyt hē, ranado hōm hyb n'aa bē hā ta
sām bē hā ȳ ky dāng doo.

¹² Jé nesaa do hā j'aa ketsē do hā ȳ
anoo da P'op Hagā Do ȳ h'yy kaha'eeh do
tób n'aa ta tu n'aa hadoo tabahadoo hyb
n'aa.†† Dooh takado hōm bā. Ȳ anoo da ta
tii bā tabayyw had'yyt hē. Ta hā ȳ erih da
P'op Hagā Do ȳ h'yy kaha'eeh do hād. Ta
hā ȳ erih da na-āāj hē P'op Hagā Do ȳ h'yy
kaha'eeh do panang, Jerusarēnh papuuj
hadoo do hād, hȳ pong jé P'op Hagā Do wē
naa hahyng doo. Ta hā ȳ erih da na-āāj hē
hāt ȳ papuuj.

¹³ “Bē sahōnh hē, bē maa newē hā ȳ
h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do
hā P'op Hagā Do Sahee maher'oot doo.”

* **3:4** Hawak, baad had'op do ji bawāt do ky n'aa, j'aa ketsē do ky n'aa na-āāj hē. † **3:7** P'op Hagā Do Judah buuj ramaneēēnh, “Baad Had'op Doo, Tsyt Hē Nesaa Do Mahānh Hawāt Doo”. ‡ **3:7** Hahȳȳ d' tahanāng pé tii: Jāām hē Jesus tii, panang Jerusarēnh papuuj bā ji ajēē suun hanoo doo, Dawi panaa heh'āāt do P'op Hagā Do ky dāng do paa tabahadoo do hyb n'aa. § **3:8** Hahȳȳ d' tahanāng pé tii: Jesus an'oo dāk sa hā ta tyw n'aa, baad P'op Hagā Do wē ramoo bok hyb n'aa. Dooh hajaa pé hewaat péh. ** **3:8** Dooh rahyb n'aa jewyg bā ta wób sa matym gó, tahanāng pé tii. Dooh rahajōō bā na-āāj hē. †† **3:12** P'op Hagā Do matym gó had'yyt hē j'aa kets'eē do rababok da, tahanāng pé ti tahyb n'aa péh.

Jesus hã h'yy ka'eeh do Raw-Diseej panang bã habong do hã Jesus maher'oot do hahÿÿh

14 Ti taky hadoo:

—Hahÿÿ da merii karom ÿÿ hã, hã ÿ h'yy ka'eeh do Raw-Diseej panang bã habong do hag'ããs do hã:

“Hahÿÿ da Amen^{‡‡} hãd nãng do kyyh. Hahÿÿ da baad hadoo do had'yyt hẽ her'oot do kyyh. Hahÿÿ da sahõnh hẽ tadu na do kyyh:

15 ÿ hapãh sahõnh hẽ bẽ moo bok doo. Dooh ÿ bẽ ty n'aa gesyng bã, dooh na-ããj hẽ tak'ëp ÿ bẽ kamahãn bã. H'yy kanap'eed gó had'yyt hẽ bẽ babok wẽ ÿÿ. Jããm hẽ naëng hãd ju do hadoo bẽeh. Taw'ããts hẽ paawã naëng dagãp do hadoo bẽeh. Tii d' tanado bã, taw'ããts hẽ paawã naëng aju do hadoo bẽeh.

16 Ti nahado bẽeh. Jããm hẽ naëng hãd ju do hadoo bẽeh! Ti hyb n'aa edaa dãk bẽ ÿ makyys da, naëng hãd ju do ji ka-aaw nyyh doo da.ŠŠ

17 Hahÿÿ da bẽ kyyh, ‘Ãã ma enãh. Sahõnh hẽ ti anãng ãã wẽ, ãã karën doo. Dooh hyb n'aa ta see ãã karën pẽh’, nãk bẽ kyyh. Tii d' né paawã bẽ h'yyb, dooh bẽ h'yy kadawuung bã tak'ëp baad nado né bẽeh, tak'ëp kasuud is do ji t'yyd mehũn do hadoo bẽeh. Dooh bẽ h'yy kadawuung bã, bẽ ty temah do hadoo. Nu meby n'aa nãng bẽ babok doo, saroor tamah do ta si n'aa hẽ hawãt do hadoo bẽeh!

18 Ti hyb n'aa bẽ ÿ maher'oot hahÿÿ da: Taw'ããts hẽ hã ÿ bẽ ets'ëẽ k'ããts tẽg gabarëeh do tẽeg hõõ me ty nãw dãk doo, bẽ h'yyb tym gó bẽ ma enãh heh'ããt hyb n'aa P'op Hagã Do matym gó. Taw'ããts hẽ hã ÿ bẽ ets'ëẽ hawak do bẽ saroor bẽ padedëek hyb n'aa, bẽ nu manebyng hyb n'aa ta si n'aa hẽ bẽ babok do hadoo do paa hyb n'aa. Taw'ããts hẽ hã ÿ bẽ ets'ëẽ ta biin ji matym gó ji hawuuk doo, bẽ bahapãh heh'ããt hyb n'aa.

19 “ÿ nabuuj gedoo ÿ kamahãn doo.

Mahÿÿnh do hadoo doo me ÿ metëek

ÿ kamahãn doo. Ti hyb n'aa, taw'ããts hẽ tak'ëp bẽ hyb n'aa tam'aah bẽ h'yy kawareem hyb n'aa P'op Hagã Do wẽ, bẽ erët hyb n'aa j'ooj madãk doo me bẽ h'yy ka'eeh doo.

20 Bẽ hyb n'aa matakã da! Tób noo^{***} bã ÿ bagëet, ÿ naënh. Jé kẽh ÿ maa newëë doo, tanoo gasëets bã, tii bã ÿ d' ajëë suun ta sii ÿ bawëh hyb n'aa.

21 “Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã ÿ anoo da pa ÿÿ, ÿ bag'ããs do tyng n'aa jó tabasoo hyb n'aa da, ÿ j'aa ketsëë dãk doo da, Ee bag'ããs do tyng n'aa jó ÿ baso dãk doo da.

22 “Bẽ sahõnh hẽ, bẽ maa newë hã ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ kahet'aa do hã P'op Hagã Do Sahee maher'oot doo” — nãng mã Jesus kyyh.

4

Hÿ pong jé P'op Hagã Do bag'ããs do tyng n'aa Jowãw hapãh do ky n'aa hahÿÿh

1 Ta ti jawén ÿ hegãã wãt, ti hÿ pong jé nooh, noo gasëets hõm do ÿ bahapãh. Tii bã, pooj jé ÿ maa napãh do kyyh, tak'ëp hadoo do torõm-bet ky hadoo doo, ky hadoo hã ÿÿ: “B'ëëp. As'ëëg wawëë hẽ, tii bã hÿ jawén hawãt do ÿ metëeh da a hã.”

2 Nayyw hẽ P'op Hagã Do Sahee ÿ tah'yyb mahũm kãn tii bã. Tii bã ta bagã tyng n'aa ÿ hapãh hÿ pong jé. ÿ hapãh ta jó hasooh doo.

3 Tak'ëp tagabarëeh ta jó hasooh doo, pä gabarëeh do hapëeh do jas-peh hãd nãng do hadoo, pä ty gahiin do gabarëeh do kor-narina hãd nãng do hadoo na-ããj hẽ. Ta tyng w'oo hã ti akëë sarahõd, pä tak'ëp gabarëeh do emerad hãd nãng do gabarëeh doo da.

4 Ta bagã tyng n'aa w'oo hã ti atoonh 24 bagã n'aa tyng n'aa wób. 24 sa wahë n'aa ti at'oonh ta jó. Hewak sa saroor. K'ããts tẽg gabarëeh do s'ëëb sa soog.

5 Ta hoo gad'oo bã hasooh do ta bagã tyng n'aa hanaa awyb had'yyt hẽ, tak'ëp tadarung, et'oom. Ta tyng pooj jé ti abëeh

‡‡ 3:14 “ÿÿ. Tii d' né hẽ. Taw'ããts hẽ”, tahanãng pé ti **amen**. ŠŠ 3:16 P'op Hagã Do hã h'yy kana'eeh doo, naëng dagãp do hadoo. Tak'ëp P'op Hagã Do hã kamahãn doo, naëng haju do hadoo. H'yy kanap'eed gó P'op Hagã Do wẽ hawãt doo, naëng jããm hẽ hãd ju do hadoo. Tak'ëp da Jesus makyys ta ti hedoo doo. Rahapëë né paawã ta ky n'aa, dooh rahyb n'aa p'eed bã. *** 3:20 Ji h'yyb tym ky n'aa tii.

setsi ta bag hahõng doo. Setsi P'op Hagä Do Sahee hedoo do tii.*

⁶ Ta tyng pooj jé ti majat akajar paras-ko s'ëëb hadoo, tak'ëp taty ganäm pä tæg hawak do hadoo.

Ta hoo gad'oo bä, ta bagä tyng n'aa w'oo hä ji meheet pé kabaj'aa do ab'ëëh. Séd dó sa hä sa matym, sa mamets hä sa jó hä na-ãj hë ramatym enäh.

⁷ Awad reãw häd näng do hadoo ta see mamets, booj yb hadoo ta see mamets, aj'yy hadoo ta see mamets, wawii kapuuh do hadoo ta see mamets.

⁸ Këg enäh kabaj'aa doo. Ji ma poo oow see pé ken'yyh sa këg. Matym enäh sa këg hä, ta jó ta matym wób, ta yt hä ta matym wób. Adëb bä, atsëm na-ãj hë P'op Hagä Do raj'aa etsëë had'yyt hë. Hahÿÿ da sa kyyh:

“Tak'ëp baad had'op, tsyt hë nesaa do mahãnh hawät do
Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo,
p'ooj ub hawät doo, da hë hawät doo, hÿ jawén hawäd had'yyt doo”, näk sa kyyh.

⁹ Ta tii da tabagä tyng n'aa jó hasooh do hawäd had'yyt do kabaj'aa do raj'aa etsë bä, ta hä raweh'ëëh bä, ta hä ratsebë bä,

¹⁰ 24 hedoo do sa wahë n'aa rabehyy bë had'yyt hë tabagä tyng n'aa jó hasooh do pooj jé, hedëb had'yyt do raj'aa etsë hyb n'aa. Rabag'ããs do heen n'aa sa soog radatoonh tabagä tyng n'aa jó hasooh do pooj jé. Tii bä hahÿÿ da raj'aa etsë P'op Hagä Doo:

¹¹ “Õm né ti sahõnh hë pahuuj wät doo. Makarën do hyb n'aa mapahuuj wät sahõnh hë.
Ti hyb n'aa rawén bok, ti hyb n'aa rawén ganyyh.

Ti hyb n'aa taw'ãäts hë õm ji j'aa etsë, ji weh'ëëh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,

* **4:5** Sét ub P'op Hagä Do Sahee. Setsi tawén hapäh, numero setsi tak'ëp baad had'op tahanäng pé do hyb n'aa. Taw'ãäts hë tæg eh do 1, tæg nad'ëëd is do 4-5 ji ner'oot, ta ky n'aa ta tii bä hanäng do sii hë. * **5:1** Sét hë ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa p'ooj ub rabats'aa däk hyb n'aa jewyk do rerih do hä, jããm hë ta danäh tabapyn hyb n'aa. Hahÿ Jowãw hapäh doo, setsi ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hä tabets'aa padëëk P'op Hagä Do an'oo bä, jããm hë sahõnh hë sa bahãnh hyb n'aa jawyk do bapyn hyb n'aa. † **5:6** Taw'ãäts hë ji ner'oot tæg eh do 1, tæg nad'ëëd is do 4, ta ky n'aa ta tii bä takerih do sii hë. Sahõnh hë tahapäh doo, tahanäng pé ti setsi hedoo do ta matym. Sahõnh hë tahajaa, sahõnh hä tabag'ããs, tahanäng pé ti setsi ta s'ããn.

P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo.

Taw'ãäts hë õm né hë ti sahõnh hë bagãã had'yyt doo”, näk sa kyyh.

5

Kerih do kapõõs do ky n'aa, B'éé T'aah ky n'aa daheeh hahÿÿh

¹ Tii bä, tabagä tyng n'aa jó hasooh do moo gó hub hënh ÿ bahapäh kerih do kapõõs doo, ta jó, ta gó na-ãj hë kerih doo. Setsi kets'aa däk do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa kapõõs do poo gad'oo hënh.*

² Tii bä, ããs seeh tak'ëp kabaj'aa doo, ta kyyh tak'ëp hadoo do me tabeanh: “Jaa pé tak'ëp hyb n'aa jawyk péh, hahÿ ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa kets'aa däk do hado hõm péh, kerih do kapõõs do tabapyn hõm hyb n'aa?”, näng ta kyyh.

³ Doo ky gadoo péh. Hÿ pong jé, badäk hahÿÿ bä, t'õp dejëp do rababong bä na-ãj hë, dooh tak'ëp baad hadoo do kaw'yyt pé hajaa do kerih do kapõõs do tapyn bä taner'oot hyb n'aa ta hä kerih doo.

⁴ Tii bä tak'ëp ÿ baoot kanaw'yyt do hyb n'aa tak'ëp baad hadoo do kapõõs do hapyn péh, kerih do ner'oot péh.

⁵ Tii bä 24 hedoo do sa wahë n'aa see ky hadoo hä ÿÿ: “Aód manäh. Mahegãã, awad Reãw hadoo doo, Judah buuj sa seeh, Dawi panaa heh'ãät doo, ti né hë j'aa ketsë doo. Ti né hë hajaa kerih do kap'õõj däk do tapyn hõm bä. Ti né hë hajaa setsi hedoo do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hä kets'aa däk do tado hõm bä”, näng ta kyyh hä ÿÿ.

⁶ Tii bä, P'op Hagä Do bagä tyng n'aa mahang, ji meheet pé kabaj'aa do mahang, 24 hedoo do sa wahë n'aa hoo gad'oo bä ti agëët ÿ hapäh B'éé T'aah. Wyt ta maab hë ta rog tyw n'aa paa radaj'ëëp noo gó. Setsi ta s'ããn, setsi na-ãj hë ta matym. Setsi hedoo do P'op Hagä Do Sahee tii,† badäk hahÿ haw'ãäts hë kamejüü doo.

⁷ Tii bä B'éé T'aah ana kãn ta tyng jó hasooh do wë kä, tii bä tado däk kerih do

kapõõs do ta tyng jó hasooh do moo gó hub hēnh hadäk doo.

⁸ Tabado däk bä, ji meheet pé kabaj'aa doo, 24 hedoo do sa wahē n'aa na-ãāj hē rabehty b'ēēh tūū. Sét ken'yyh rapatsä kån ji metēn doo, buu benyym do hood k'ãäts tēg gabarēēh do s'ēēb na-ãāj hē. Buu benyym do in-sijēēn häd nāng do ta gó. P'op Hagä Do karapee, tsyt hē ta wē kasēēw bong do ta hā raky n'aa etsēē do heen n'aa ta ti buu benyym doo.

⁹⁻¹⁰ Tii bä kã, papuuj ky n'aa kã rejäm kån, B'éé T'aah hã rama ejäm doo. Hahÿÿ da sa kyyh:

“Öm né ti radaj'ēēp do paah.

A majyyw me ta sãm mets'ēē hõm P'op Hagä Do wē,

ajyy, ÿÿj sahõnh hē panaa uuh,

ajyy, ÿÿj sahõnh hē sa kyyh her'oot do uuh,

sahõnh hē häj n'aa babuj uuh, sahõnh hē né hē badäk hahÿÿ bä habong do uuh.

A karapee mabag'ãäs do rabahado padēēk man'oo bä,

P'op Hagä Do er h'yy kaha'eeh do wē ramoo bok,

ta hã rahyb n'aa jew'yyk man'oo bä.

Badäk hahÿÿ bä rabag'ãäs da man'oo bä.

Ti hyb n'aa, õm né ti tak'ēp hyb n'aa jawyg däk doo,

kapõõs do hã kerih do magado däk hyb n'aa,

ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hã ketsaa do mabado hõm hyb n'aa”, nãk sa kyyh.

¹¹ Tii bä ÿ hegãã wät, ÿ maa napēē däk tak'ēp hajök do ääs sa kyyh. Tak'ēp né hē rakanekan ääs. Dooh ji haja bä ji etsén bä. P'op Hagä Do bag'ãäs do tyng, kabaj'aa doo, 24 hedoo do sa wahē n'aa na-ãāj hē ranu hawõõt.

¹² Tak'ēp hadoo do sa kyy me ramejäm. Hahÿÿ da rejäm doo:

“B'éé T'aah radaj'ēēp do paah,

taw'ãäts hē jããm ub tii, sét hē, sahõnh hē bagãã had'yyt doo.

Taw'ãäts hē ti né hē sahõnh hē danäh!

Taw'ãäts hē tak'ēp tahaj'ap do ta h'yyb gó tabawät!

Taw'ãäts hē tak'ēp tabahejooñh!

Taw'ãäts hē ji weh'ēēh, ji hyb n'aa jaw'yyk!

Taw'ãäts hē ta ti ji j'aa etsē!”, nãk sa kyyh.

¹³ Tii bä ÿ maa napäh sahõnh hē kapahuuj wät doo, hÿ pong jé habong doo, badäk hahÿÿ bä habong doo, t'õp dejēp do rababong bä, t'õp tamii yt hã habong do na-ãāj hē rejäm doo:

“Tabagã tyng n'aa jó hasooh do hã, B'éé T'aah hã na-ãāj hē,

er j'aa etsē, er weh'ēēh, er hyb n'aa jawyyg had'yyt hē!

Ti né hē tak'ēp rabahejooj had'yyt hē”, nãk sa kyyh.

¹⁴ Tii bä ji meheet pé kabaj'aa do raky gadoo: “ÿÿ. Tii d' né hē. Taw'ãäts hē”, nãk sa kyyh. Tii bä 24 wahē n'aa hedoo do rabehty b'ēēh tūū P'op Hagä Doo, B'éé T'aah hadoo do rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa.

6

Kets'aa däk do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ky n'aa hahÿÿh

¹ ÿ hapäh jããm hē pooj jé kets'aa däk do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa B'éé T'aah bado hõm doo. Tii bä ÿ maa napäh ji meheet pé kabaj'aa do see kyyh. Tak'ēp ta kyyh, darung do ky hadoo. “B'ēēp ana!”, nāng.

² ÿ hegãã kån, tii bä kawaaro hawak do ti ahäng pój ÿÿ jé, tanaēēnh doo. Karaba ta jó hasooh do atón ta moo gó. Ta jó hasooh do hã takan'oo däk ta soog.* Ti tabahõm kån sahõnh hē ta majiĩ taj'aa et'ēēk hyb n'aa, sa häj n'aa hã tamejũũ hyb n'aa kã.

³ Kets'aa däk do see B'éé T'aah bado hõm bä kã, ÿ maa napēē däk kabaj'aa do see kyyh. “B'ēēp ana!”, nāng.

⁴ Tii bä anã kån kawaaro seeh. Hahiin tii. Ta jó hasooh do hã takan'oo däk ta hejój, badäk hahÿÿ hã habong do rakamaj'iĩ hyb n'aa, sa da hadoo do radej'ēēp hyb n'aa.

* **6:2** Hyb n'aa jawyk do heen n'aa, j'aa ketsē do heen n'aa na-ãāj hē ta ti soog.

Sēn-jeer tēg gaeh do kan'oo dāk kawaaro jó hasooh do hā.

⁵ Ketsaa do see hā kā B'éé T'aah bado hōm bā kā, ŷ maa napēē dāk kabaj'aa do see kyyh. “B'ēēp ana!”, nāng. ŷ hegāā kām, tii bā kawaaro hasus do ŷ hapēē dāg kām. Ji nu metyy do nahēē ta jó hasooh do moo gó.

⁶ Tii bā kā, ji meheet pé kabaj'aa do sa mahang ky ganyyh ji kyyh hād hadoo do hahŷŷ da her'oot doo: “Sét adēb bā ramoo bok do sām, jāām hē da sét its kiw tiriig s'ēēb ta sām. Sét adēb bā ramoo bok do sām, jāām hē da tamawoob its kiw sewada hād nāng do s'ēēb ta sām.† Ti hadoo né hē, marejā manā joom oriib, joom uwa.” Nāng ta ti kyyh.

⁷ Kets'aa dāk do see B'éé T'aah bado hōm bā kā, ŷ maa napēē dāk kabaj'aa do see kyyh. “B'ēēp ana!”, nāng.

⁸ ŷ hegāā kām, tii bā kawaaro saw'aak do ŷ hapēē kām. Ta jó hasooh do hād Dajēb. Ta jawén tabawāt panang Ades hād nāng doo, dejēp do rababong doo bā. Sa hā takan'oo dāk rabahej'oonh hyb n'aa, sét hē sa see dajēb had'yyt hē ran'oo bā ji meheet pé ken'yyh badāk hahŷŷ bā habong do uuh. Kaneb'ooh doo me, sah mahŷŷj, nahēē mahŷŷj, har'ēēng ji hawēh doo me radej'ēēp da.

⁹ Kets'aa dāk do see B'éé T'aah bado hōm bā kā, rama ejuu do tyng hŷ pong jé hahāng do yt hā ŷ hapāh P'op Hagā Do kyyh ramaher'oot do hyb n'aa, Jesus Kristo ma met'ēēg wāt do ranerét do hyb n'aa sa majjī radejēēb bong do sa h'yyb tym.

¹⁰ Hahŷŷ da raky hadoo tak'ēp hadoo doo me sa kyyh: “Āā kariw n'aa sahōnh hē mabag'āās doo, baad had'op doo, tsyt hē nesaa do mahānh hawāt doo, P'op Hagā Do heh'āāt doo, ny noo gó da maky n'aa etyy hāj n'aa haw'āāts hē habong do sa hā? Ny noo gó da ta sām mababaanh, āā radej'ēēp do hyb n'aa? H'ēēd pénh g'ee da?”, nāk sa kyyh.

¹¹ Tii bā kā ran'oo dāk sa hā saroor hawak doo, rapadedēēk hyb n'aa. Tii bā takaher'ood dāk sa hā, kanahēn d'os hē

ragada nā hyb n'aa, sahōnh hē sa hataa, sa wakāān hedoo do sa majjī radej'ēēp do pan'aa radejēp bā kā sa hā rabad'oo do paa hadoo.

¹² ŷ hapāh kets'aa dāk do see B'éé T'aah bado hōm bā kā. Tak'ēp k'āāts katajus wāt. Tak'ēp papŷŷj ty gamaug dāk, pāān hasus do hadoo. Kamarab ty hahiin dāk, majjyyw ty gahiin doo da.

¹³ Sagōōh rakajāk tūū badāk hahŷŷ bā, wiigo hād nāng do ag hapēēh do tūū kejāk doo da bah'ood an'oo bā.

¹⁴ Wē badoo wād kām, ma kahé bāh ji apōōs doo da. Sahōnh hē waēē, sahōnh hē tsyt dēēg na-āāj hē rakahŷŷd kām P'op Hagā Do an'oo bā.

¹⁵ Tii bā sahōnh hē badāk hahŷŷ bā habong do hāj n'aa sa wahē n'aa, hyb n'aa jewyk do sii hē, warahén sa wahē n'aa sii hē, ma nāng do sii hē, ta wób mejūū do sii hē, sahōnh hē sa karom, sahōnh hē kariw n'aa temah do sii hē rakejēn hōm pā gabeho doo gó sa wób, waēē bā, pā yb mahang sa wób.

¹⁶ Hahŷŷ da rabetsēē waēē hā, pā yb hā na-āāj hē: “Bē kajāg āā jó! Āā bē ejēn tabagā tyng n'aa jó hasooh do mahānh! Āā bē jejēn B'éé T'aah āā wē takawajāān do mahānh.

¹⁷ Takaja dāk do hyb n'aa ta sām baj tak'ēp ām n'aa nāng doo, P'op Hagā Doo, B'éé T'aah daheeh ranoo doo. Dooch hajaa pé ked'ēēp péh”, nāk da sa kyyh.

7

144 miw kasēēw bok do sa ky n'aa hahŷŷh

¹ Ta ti jawén ŷ hapēē dāk ji meheet pé āās. Papŷŷj hana hēnh ta see bagēēt, papŷŷj hahyng hēnh ta seeh, ta karawaa me ta seeh, ta karawaa see me ta see bagēēt. Ji meheet pé tabahēm do rameso padēēk, hēēj hā, akajar hā, b'aa hā rabanahēm hyb n'aa.

² Tii bā ŷ hapēē dāk āās seeh, papŷŷj hana hēnh naa hasēēk doo. Moo heen n'aa ta hā kerih do ji metsaa doo* P'op Hagā Do hedēb had'yyt do ma tatón ta moo gó. Tii bā ji meheet pé āās hedoo doo, sa hā takan'oo

† 6:6 Tak'ēp da badāk hahŷŷ bā habong do rabas'aah da, tahanāng pé tii. Tak'ēp ta bahānh taky n'aa gebah ji waa ti noo gó, rejoom do karejā dāk do hyb n'aa. *

7:2 P'ooj ub sa moo heen n'aa hā takerii dāk sa hād heen n'aa. Ta me rabats'aa dāk sa h'ēēd hedoo doo. Ta me na-āāj hē rabats'aa dāk kerih do hā taky n'aa jawyng dāk hyb n'aa.

däk do hëej hã akajar na-ããj hë rarejãã hyb n'aa, tamaher'oot tak'ëp hadoo doo me ta kyyh. Hahÿÿ da ta kyyh sa hã:

³ “Bë rejã manã nã hëej, akajar, joom. Pooj jé dó ãã ets'aa däk da ta heen n'aa P'op Hagã Do ër h'yy kaha'eeh do karom sa maboor hã”, näng ta kyyh.

⁴ Tii b'ÿ maa napëë däk nyy hë tii, ta heen n'aa sa maboor hã kets'aa däk doo. ¹⁴⁴ miw mäh, sahõnh hë 12 hedoo do Isaraéw† taah sa panaa mahang.

⁵ Judah panaa mahang 12 miw,

Rubën panaa mahang 12 miw,

Gad panaa mahang 12 miw,

⁶ Aseer panaa mahang 12 miw,

Napatawi panaa mahang 12 miw,

Manaséh panaa mahang 12 miw,

⁷ Simijãw panaa mahang 12 miw,

Rewi panaa mahang 12 miw,

Isakah panaa mahang 12 miw,

⁸ Seburün panaa mahang 12 miw,

Joséh panaa mahang 12 miw,

Bën-Jamih panaa mahang 12 miw na-ããj hë.

Tak'ëp hajök do Jowãw hapäh do ky n'aa hahÿÿh

⁹ Ta ti jawén ÿ hegãã wät, tii bã tak'ëp hajök do ÿ hapäh. Dooh ji haja bã ji etsén bã tak'ëp rabahajök do hyb n'aa. Sahõnh hë häj n'aa buuj uuh, sahõnh hë panaa uuh, sahõnh hë né hë badäk hahÿÿ hã habong do uuh, sahõnh hë sa kyyh her'oot do uuh tii. P'op Hagã Do bag'ããs do tyng n'aa pooj jé, B'éé T'aah pooj jé rabab'ëeh. Hawak sa saroor. Sa moo gó rapatsëë madyyk g'aad hadoo, ratsebé do heen n'aa.

¹⁰ Tak'ëp rageëenh hahÿÿ da:

“P'op Hagã Do ër h'yy kaha'eeh do tabagã tyng n'aa jó hasooh doo, B'éé T'aah na-ããj hë ti ër hed'ëep doo!”, nök sa kyyh.

¹¹ Sahõnh hë ããs rabab'ëeh P'op Hagã Do bag'ããs do tyng n'aa w'oo hã, 24 hedoo do wahë n'aa w'oo hã, ji meheet pé kabaj'aa do w'oo hã. Tii bã rabehyy b'ëeh tũũ, tũũ ramaboor ehyy bëeh, tii bã P'op Hagã Do hã raj'aa etsëë kãn.

† **7:4** Jakóh né ti **Isaraéw**. ‡ **7:14** Jesus sa hyb n'aa dajëp do hyb n'aa kawug hõm sahõnh hë nesaa do sa h'yyb gó hanäng do paah. Tii d' né hë tahanäng pé tii.

¹² Hahÿÿ da sa kyyh:

“ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ããts hë!

Õm, P'op Hagã Doo, ãã h'yy kaha'eeh doo,

õm ãã j'aa etsëë had'yyt hë,

õm ãã hyb n'aa jewyyg had'yyt hë.

Tak'ëp mahajaa do a h'yyb gó tabawäd had'yyt hë.

A wë ãã tsebee had'yyt hë sahõnh hë ãã hã mabanoo do hyb n'aa.

Õm ãã wehëë had'yyt hë.

Sahõnh hë bagãã had'yyt do õm.

Tak'ëp mabahejooj had'yyt hë!

ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ããts hë!”, nök sa kyyh.

¹³ Tii bã 24 hedoo do wahë n'aa see ÿ teaanh: “Jaa ti saroor hewak doo gó hab'ëeh doo? N'yy hënh rahana?”, näng.

¹⁴ Ti ÿ ky gadoo: “Dooh ÿ hapëë bã. Õm ti hapäh, hyb n'aa jawyk doo”, näng ÿ ta hã.

Ti hã ÿ taky hadoo: “Ti ti nanäng tak'ëp rabahoop noo gó hahob bong do paah. Sa saroor rahetsyyd bong, hewak sa saroor ran'oo bã B'éé T'aah majyyw hyb n'aa”, ‡ näng.

¹⁵ “Ti hyb n'aa”, näng, “P'op Hagã Do bag'ããs do tyng n'aa pooj jé rabab'ëeh. Ta hã ji hyb n'aa jaw'yyk do tób n'aa yt hã ta hã rahyb n'aa jew'yyk, ta wë ramoo bok adëb bã, atsëm na-ããj hë. P'op Hagã Doo, tabag'ããs do tyng n'aa jó hasooh do tabawät da sa mahang, sa hã tamo n'aa jesuu da.

¹⁶ Dooh rasa boo bã, dooh rahoo kaaj boo bã. Dooh papÿÿj bag tak'ëp baju do rahob boo bã, dooh na-ããj hë tak'ëp batäng do rahob boo bã.

¹⁷ Tii d' tawén hadoo, B'éé T'aah, P'op Hagã Do bag'ããs do tyng n'aa hoo gad'oo bã hageët do hag'ããs da sa hã, b'éé hagã n'aa ta masãh baad tabahag'ããs doo da. Tamahũũm da ta tii, naëng ji hedëb had'yyt hë hanoo doo hënh. P'op Hagã Do awug hõm da sa ty nabëeh, ta tii bã dooh ji aód wäd bã do hyb n'aa”, näng 24 hedoo do wahë n'aa see kyyh.

8

Setsi däg do hadoo do kets'aa däk do ky n'aa hahÿÿh

¹ Setsi däg kets'aa däk do ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa B'éé bado hõm bã kä, badatih däk hÿ pong jé 30 minut tahyb n'aa péh.

² Tii bã setsi hedoo do ääs P'op Hagä Do matym gó hab'ëeh do ÿ hapëë kån. Tii bã takan'oo däk sa hã setsi gamehÿÿh do nahëeh, torõm-bet häd näng doo.

³ Tii bã kä, ääs see ana kån, rama ejuu do tyng pa tabag'ëed däk. Buu benyym do ji ejuu do nahëe k'ääts tæg gabarëeh do s'ëeb ta moo gó tatón. Tii bã hajõng buu benyym do in-sijëen häd näng do takan'oo däk ta hã, buu benyym do rama ejuu do tyng k'ääts tæg gabarëeh do s'ëeb jó tama ejuu hyb n'aa, P'op Hagä Do karapee ta hã ky n'aa ets'ëe do daheeh P'op Hagä do hã takan'oo däk hyb n'aa.

⁴ Tii bã ääs moo gó naa in-sijëen tsyg as'ëeg kån P'op Hagä Do wë. Atsyg as'ëeg kån ta wë, ta karapee ky n'aa ets'ëe do sa kyyh sii hë.

⁵ Tii bã ääs bado däk buu benyym do nahëeh, rama ejuu do sêh me tah'aa däk, tii bã kä sahõnh hë hëej haw'ääts hë wë tadawäts hyy kån. Tii bã tetoow kån, daruu däk, awyb kån, k'ääts katajus kån.

Setsi gamehÿÿh do nahëe torõm-bet häd näng do ky n'aa hahÿÿh

⁶ Tii bã kä, setsi hedoo do ääs gameh'ÿÿh do nahëe pats'ëe do ramatakä däk ragamehÿÿh hyb n'aa.

⁷ Tii bã pooj jé hadoo do ääs gamehã kån ta gamehÿÿh do nahëeh. Tii bã kä, naeng tak'ëp dagäp do pä hado däk doo, tëeg hõõ majyyw mahang kamekuuj däk do na-ääj hë kepyyj hyy kån hëej hënh. Tamawoob hë hadoo do see aooj jëe kån hëej bód. Tamawoob hë hadoo do häj n'aa bã hanäng do uuh aooj jëe kån b'aah. Sahõnh hë jawii aooj jëe kån.

⁸ Tii bã ääs see gamehã kån ta gamehÿÿh do nahëeh. Tii bã kä, waëe hadoo tak'ëp p'op nu däk do kadaw'uuh do kadawäts tu akajar me. Akajar bód majyyw hado däk.

* 9:1 Ääs see tahyb n'aa pé ti *sagõõh*.

⁹ Tamawoob hë ta me habong do uuh dejëp. Tamawoob hë akajar me habong do marakate uuh karejã bong.

¹⁰ Tii bã ääs see gamehã kån ta gamehÿÿh do nahëeh. Tii bã sagõõh tak'ëp haeh doo, ta bag tak'ëp hõõ eh do hadoo, p'op naa tabadëe hyng. Tamii wób me, naeng k'ääts gó hana do wób me tabadëe kån.

¹¹ "Datsäng Doo", sagõõh häd. Naeng uuh datsëe kån ta ti haj'aa. Hajõk badäk hahÿÿh hã habong do radejëp ta ti naeng datsäng do an'oo bã.

¹² Tii bã, ääs see gamehã kån ta gamehÿÿh do nahëeh. Tii bã sét hë papÿÿj bãh, sét hë kamarab bãh karejã kån. Pawóp hë papÿÿj bãh, pawóp hë kamarab bãh mad'aak doo, dooh takarejã bã. Tamawoob nuu me ji etyn bã sagõõh, tamawoob hë hadoo do see karejã wät. Rababong do paa badagyb däk. Sét adëb bã bód, sét hë atsëm bód dooh bag näng péh.

¹³ Tii bã, ÿ baheg'ääs bã, ÿ maa napäh wawii p'op wë hã kapuuh do kyyh. Hahÿÿ da ta kyyh: "Tak'ëp baad nado da, tak'ëp baad nado da badäk hahÿÿh bã habong do sa hã, tamawoob hë ääs mad'aak do ragamehÿÿh do nahëe ragamehã bã kä. Tak'ëp baad nado né da sa hã ta ti an'oo bã!", näng wawii kyyh.

9

¹ Tii bã ji moo séd me hadoo do ääs kä gamehã kån ta gamehÿÿh do nahëeh. Tii bã kä, ÿ hapäh sagõõh tũü, hëej hã hadäng doo.* Ta hã takan'oo däk tak'ëp t'öp gadarong do tabanesaa hënh noo tæg.

² T'öp gadarong do banesaa do tanoo gas'ëes bã, ganyyh tëeg tsyg tak'ëp hadoo doo, p'op hasëek doo, tëeg hõõ tsyg näng do hadoo. Papÿÿj, wë na-ääj hë ta tsyg ty gatsëe däk.

³ Ta tsyg mahang ragenyyh sabakar. Jé pad'yyt hë, hëej haw'ääts hë sabakar baboo kån. Sa hã takan'oo däk sëej betuuk doo da rabetuuk hyb n'aa.

⁴ Kamejõ däk sa hã jawii, b'aah, joom na-ääj hë ranarejãã hyb n'aa. Kamejõ däk sa hã jããm hë hëej haw'ääts hë habong do P'op

Hagä Do ma heen n'aa sa maboos nanäng do rabetuuk hyb n'aa.

⁵ Dooch takan'oo bä sa hä ta ti radej'ëep hyb n'aa, jããm hẽ takan'oo däk ji moo sэд me kamarab noo gó rarahejãã hyb n'aa hëej haw'ãäts hẽ habong doo. Datés do rahoop, sëej ji tetuuk do ji ahoop doo da.

⁶ Ta ti bawät noo gó hëej haw'ãäts hẽ habong do ratyw n'aa esoos da radejëp hyb n'aa paawä, tak'ëp rabahoop do hyb n'aa. Ti hadoo né hẽ, dooh da rawyyd bä. Rakarën da radejëb paawä, ti hadoo né hẽ, dooh rahaja bä radejëb bä.

⁷ Rakaneb'ooch noo gó ji enyyw hõm do kawaaro kaneb'ooch do pan'aa hadoo sabakar. Soog hadoo k'ãäts tæg gabarëeh do s'ëeb sa nuu gó hatoonh doo. Ajyy yÿj häd hadoo sa mamets.

⁸ Yÿj sëen hadoo sa sëen. Awad reãw häd näng do hadoo sa tæg.

⁹ Sa h'yyb gatsapoog n'aa, h'yy kasep'ook sapaar s'ëeb hadoo. Tak'ëp maa nesaa do sa kæg kyyh, hajõng do kawaaro, kawaaro ratakyk do na-ãäj hẽ kaneb'ooch doo hënh waj'aah do ky hadoo.

¹⁰ Dõm enäh. Sëej hadoo sa w'ooch. Sa w'oo hä hana doo me ta mahÿÿj me hëej haw'ãäts hẽ habong do rabahoop ran'oo bä ji moo sэд me kamarab noo gó.

¹¹ ãäs nesaa do t'õp gadarong doo gó tabanesaa hënh naa hanyyh doo, sa wahë n'aa. Eberew kyy me ta häd Abadõn. Gereg kyy me ta häd Aporijõn.†

¹² Pooj jé tak'ëp nesaa do s'ëeh hadoo doo gó y hapäh do tabëej hõm kãn. Pawóp hẽ rahoop do pan'aa ti abong nä.‡

¹³ Ji ma poo oow see pé hadoo do ãäs gamehä kãn tii bä ta gamehÿÿh do nahëeh. Tii bä, P'op Hagä Do pa hahäng do in-sijëen rama ejuu do tyng k'ãäts tæg gabarëeh do s'ëeb, ta sasu me habëeh do poo gesõm doo bä naa y maa napäh ky ganyyh doo.

¹⁴ Hahÿÿ da ta ti kyyh ji ma poo oow see pé hadoo do ãäs hä: “Masood hõm ji meheet pé hedoo do ãäs tamii maeh do Éw-Parat häd näng doo bä kamaw'yyd däk doo”, näng poo gesõm doo bä naa ganyyh do kyyh.

¹⁵ Tii bä tasood hõm ji meheet pé hadoo do ãäs, tamawoob hẽ hadoo do uuh badäk hahÿÿ hä habong do radej'ëep hyb n'aa. Ta ti noo gó bẽ no n'aa dæg né hẽ, ta ti radej'ëep hyb n'aa ji meheet pé hedoo do ãäs P'op Hagä Do enyyw däk.

¹⁶ Y maa napäh nyy hẽ sa warahén kawaaro jó hah'ũm doo: 200 milhões.

¹⁷ Hahÿÿ da säh y hadoo doo gó y hapäh kawaaro, ta jó hah'ũm doo: Ty gahiin, tæg hõõ ty hahiin do hadoo, jabaruut, saw'aak do na-ãäj hẽ sa h'yy gatsapoog n'aa. Kawaaro sa nuuh, awad reãw nuu häd hadoo. Sa noo gó naa ganyyh tæg hõõ, tæg tsyg, saw'aak do na-ãäj hẽ.

¹⁸ Tamawoob hẽ hadoo do uuh badäk hahÿÿ hä habong do dejëp, tæg hõõ, tæg tsyg, saw'aak do mahÿÿj.

¹⁹ Sa hejój banä kãn sa noo gó naa, sa dõm hä naa. Aw'yy hadoo sa dõm. Sa dõm poo gad'oo hä nu enäh. Tii me rarejãã badäk hahÿÿ hä habong doo.

²⁰ Hëej haw'ãäts hẽ habong do wób, nadejëp doo, sahõnh hẽ ta ti rabahapëe né paawä, dooh rat'yyd kamehÿÿn bä baad nadoo do ramoo bok do hä. Dooch reréd bä karap'aar h'yyb nesaa do rahyb n'aa jew'yyk doo. Dooch reréd bä sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk doo. K'ãäts tæg gabarëeh do s'ëeb, k'ãäts tæg hawak do s'ëeb, k'ãäts tæg hahiin do s'ëeb, pä s'ëeb, b'aa s'ëeb ta ti sa kabariih. Dooch rahapëe bä, dooh ramaa napëe bä, dooh raboo bä.

²¹ Dooch badäk hahÿÿ bä habong do rat'yyd kamehÿÿn bä ta wób radej'ëep do hä, ramehëm do hä, sa yÿm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabeÿÿh do hä, ta wób sa ma rets'ëek do hä.

10

Kerih do kapõõs do ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bä ãäs tak'ëp kabaj'aa do see y hapäh hÿ pong jé naa hahyng doo.* Wë puh mahang tabahyng. Sarahõd ta nu pong jé tabakëe. Papÿÿj gabarëeh do hadoo ta mamets. Tæg hõõ hadoo ta tsyym.

† 9:11 “Rejãã doo,” tahanäng pé ta häd. ‡ 9:12 Tamawoob hẽ hadoo do rahoop do pan'aa see 8.13 hä wawii her'oot do paa né tii. * 10:1 Badäk hahÿÿ bä naa Jowãw bahapäh tii.

² Kerih do kapõõs do paa kapyn hõm do ta moo gó. Ta tsyym hub akajar jó tabahäng. Hëej hã ta tsyym s'ÿÿ bahäng.

³ Tak'ëp ta kyyh, awad reãw häd näng do hahih wät do hadoo, ãm n'aa näng doo. Taky ganyyh bä, setsi hedoo do darung do raky gadoo.

⁴ Ýberih bä paawä setsi hedoo do darung do sa kyyh, ÿ maa napäh kyyh hã ÿÿ, hÿ pong jé naa hahÿÿ da ky hadoo doo: “Merii manä setsi hedoo do darung do raher'ood doo. Maher'ood manä da”, näng hÿ pong jé naa ky ganyyh do kyyh hã ÿÿ.

⁵ Tii bä, ããs akajar jó, hëej hã na-ãäj hë hagëet do ÿ hapëe wät doo, p'op ta moo hub tagadahëe kãn wë hã.

⁶ Tii bä kã, hedëb had'yyt do häd gó, ky kaneh'ÿÿt doo me taky däng. Wë, papÿÿj, kamarab, sagõõh, badäk hahÿÿh, sahõnh hë ta hã hanäng do sii hë, akajar ta me habong do sii hë pahuuw wät do häd gó né hë taky däng. Hahÿÿ da ta kyyh: “Dooh da P'op Hagä Do gadaa wäd bä.

⁷ Ta gamehÿÿh do nahëe setsi hadoo do ããs kã gamehã bä kã, kaja däg kãn da P'op Hagä Do h'yyb däng do ji nahapäh nä doo. Ta ky n'aa rod sa hã tametëeh do paa hadoo doo da né da”, näng ããs kyyh.

⁸ Tii bä kã, hÿ pong jé naa ky ganyyh do kyyh, pooj jé ÿ maa napäh doo, p'aa hënh taky hadoo hã ÿÿ. “Magado kerih do kapyn däk doo, ããs akajar jó, hëej hã tsyym häng do moo gó naa”, näng ta kyyh hã ÿÿ.

⁹ Tii bä ta wë ÿ bahõm, ÿ betsëe kerih do tabanoo hyb n'aa hã ÿÿ. Ti taky hadoo hã ÿÿ: “Mado däg. Makarëeb jëeh. Egëeh da a noo gó, mabaa bëeh hadoo. A wog gó da matsing”, näng ta kyyh.

¹⁰ Tii bä kerih do ÿ bado däk ta moo gó naa, ÿ awa jëng. Egëeh né hë noh ÿÿ gó, mabaa bëeh hadoo. Ý karëeb jëng jawén paa bä, matsii kãn wok ÿÿ gó.

¹¹ Tii bä rë tanyy ky hadoo hã ÿ hahÿÿ da: “Kamejõ däk a hã, p'aa hënh mamaher'oot hyb n'aa ta jawén hana do ky n'aa P'op Hagä Do metëeh do hajõk do hëej haw'ãäts

hë habong do sa ky n'aa hã, hajõng hãj n'aa babuuw sa ky n'aa hã, hajõk hedoo do badäk hahÿÿ bä sa kyyh her'oot do sa ky n'aa hã”, näng hã ÿ her'oot doo.

11

Pawóp hadoo do P'op Hagä Do ky n'aa rod sa ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bä takan'oo däk hã ÿÿ ji metyy n'aa nahëe ji tatu hadoo doo. Ti rë tanyy ky hadoo hã ÿÿ: “Ahõm, mety P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk do tób n'aa ta madawëet doo, ta gagod, h'ëed pénh tanu däk. Mamety na-ãäj hë P'op Hagä Do hã rama ejuu do tyng. Metsén ta tii bä P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk doo, nyy hë.

² Mety manä P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk do tób n'aa wahoo. Ta ti takan'oo däk P'op Hagä Do karapee nadoo do sa hã. 42 ta kamarab n'aa rababep panang Jerusarënh. Ti hyb n'aa mety manäh.*

³ Ý mejüü da pawóp hadoo do këh ÿ n'aa herot doo. Këh ÿ n'aa ramaher'oot da ta wób sa hã ta ti 1,260 ta ã noo gó.† Saroor hebaan do hejooh do ji h'yy katón do heen n'aa rapadedëek da”, näng ta kyyh.

⁴ Pawóp hadoo do ta ky n'aa rod, pawóp hadoo do joom oriib, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hë bag'ããs do pooj jé habëeh do tii.‡ Pawóp hadoo do ta bag tyng, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hë bag'ããs do pooj jé habëeh do ti na-ãäj hë.§

⁵ Sa majiï rakarën bä rarahejã bä paawä sa hã, tëeg hõõ ganyyh sa noo gó naa sa majiï ragawats'iik hyb n'aa. Tii da radej'ëep sahõnh hë sa hã rarejãã karën do paawä.

⁶ P'op Hagä Do an'oo däk sa hã 42 kamarab noo gó naëng nadots wäd ran'oo bä, P'op Hagä Do ky n'aa rahe'ood nuuj jé. P'op Hagä Do an'oo däk majyyw hado däk ran'oo bä naëng. Tan'oo däk na-ãäj hë sahõnh hë hedoo pé baad nadoo doo me badäk hahÿ rarejãã. Rakarën do pénh tii d' rabad'oo P'op Hagä Do anoo sa hã.

* **11:2** Rawén bep da, raty n'aa ges'yyk do hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa wahoo. Rakarën rarejãã tii. Dooh rahyb n'aa jewyyg bä da, tahanäng pé tii. † **11:3 1,260 ta ãh hedoo doo**, 42 kamarab né tii, tég nad'ëed is do 2 hã takerii däk doo. ‡ **11:4** P'op Hagä Do ky n'aa rod Sakarija häd näng do hapäh do paa ti ta tii. § **11:4** Joom oriib, ta bag tyng pawóp hadoo doo, ta ky n'aa rod sa metëe n'aa tii.

⁷ Rabahajaa bä kä P'op Hagä Do ky n'aa ramaher'oot doo, 42 kamarab bahëej jëng bä kä, tabanas'aa, tak'ëp t'öp gadarong doo gó naa, tabanesaa hënh naa hanyyh doo kamaj'ï da sa wë, taj'aa et'ëek da sa hä, tadej'ëep da.

⁸ Panang ky n'aa etsëeh do tyw n'aa bä abë hõm da sa kamag n'aa. Panang Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do repëem däk do paa ti panang ky n'aa etsëeh doo. Sodoma, Esit na-ãaj hë ramaneëenh ta ti panang had wób. **

⁹ Sahõnh hë né hë badäk hahÿy bä habong doo, ajyy, ÿÿj, sahõnh hë panaa uuh, sahõnh hë sa kyyh her'oot do sa uuh, sahõnh hë häj n'aa babuj uuh na-ãaj hë, tamawoob hë ta äh, sét hë ta bód ta jó noo gó raheg'ãas da sa kamag n'aa paah. Doo da ran'oo bä sa kamag n'aa radakä jëe bä.

¹⁰ Sahõnh hë badäk hahÿy hä habong doo ratsebé da pawóp hadoo doo dejëp do paa sa hyb n'aa. Tak'ëp ratsebé doo hyb n'aa kä, sa matym n'aa ramejüü da sa da hadoo do wë. Tii d' rawén d'oo tak'ëp rabahoop doo hyb n'aa paa pawóp hadoo do ta ky n'aa rod sa moo gó.

¹¹ Ti hado né paawä, tamawoob hë ta äh, sét ta bód ta jó jawén paa bä, ta pahuunh doo ji edëb hanoo doo P'op Hagä Do hä hana doo edëeb bong sa kamag n'aa paah. Edëb bë kë. Tak'ëp rabeÿÿm bong sahõnh hë ta ti hapäh doo.

¹² Tii bä pawóp hadoo doo ramaa napëe wät kyyh tak'ëp hadoo doo hÿ pong jé naa. "Bë as'ëeg wawëe hë", näng ta ti kyyh sa hä. Tii bä wë puh mahang rabas'ëeg kë hÿ pong jé sa majï matym gó.

¹³ Ti noo gó né hë tak'ëp k'ãats katajus wät. Tób panang bä hatoonh doo ji moo sahõnh hë ken'yyh sét hë kag'ëed bëeh. 7 miw panang buuj dejëp k'ãats katajuus doo haj'aa. Ta wób kä, kedëeb bong doo raj'aa etsëe wäd kë tii bä P'op Hagä Do hÿ pong jé hawät doo.

¹⁴ Tabëej hõm kë pawóp däg kä tak'ëp nesaa doo s'ëeh hadoo doo gó ÿ hapäh doo. Tamawoob hë hadoo doo kä ti awät nä.

Setsi däg do gamehÿÿh do nahëe ky n'aa hahÿÿh

** 11:8 Jerusarënh panang hä rapes'ãap tii.

¹⁵ Tii bä setsi hedoo doo ääs kä gamehä kë ta gamehÿÿh doo nahëeh. Tii bä hajõng kyyh tak'ëp ky hedoo doo ky ganä kë hÿ pong jé. Hahÿÿ da sa kyyh:

"Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër h'yy kaha'eeh doo, Kristo tah'yyb däng doo na-ãaj hë tii kä hÿÿ kë sahõnh hë badäk hahÿ bag'ãas doo. Tabagãa had'yyt da", näk sa kyyh.

¹⁶ Tii bä 24 hedoo doo wahë n'aa, sa bagä tyng n'aa jó hat'oonh doo rabehyy b'ëeh P'op Hagä Do matym gó. Tüü sa maboor me rabehyy bëeh, P'op Hagä Do raj'aa etsëe kë.

¹⁷ Hahÿÿ da sa kyyh:

"A wë ää tseb'ee, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo Sahõnh Hë Haj'ap Doo.

Õm né ti da hë hawät doo, p'ooj ub hawät doo, hÿ jawén hawäd had'yyt doo.

A wë ää wén tseb'ee, tak'ëp hadoo doo a hejój mametä däk doo hyb n'aa, sahõnh hë mabagãa däg kë doo hyb n'aa.

¹⁸ Tak'ëp sahõnh hë häj n'aa babuuj rakawajãan paa a wë.

Kaja däg kë hÿÿ kë makawajãan doo gó ta sãm mabaanh doo.

Kaja däk dejëp doo paa nesaa doo hënh maky n'aa etyy doo.

Kaja däk na-ãaj hë ta sãm baad hadoo doo manoo doo a ky n'aa rod sa hä,

tsyt hë a wë kasëew bong doo, õm weh'ëeh doo sa wë na-ãaj hë.

Tii d' mabad'oo ky n'aa nets'äs doo sa hä, ky n'aa etsëeh doo sa wë na-ãaj hë.

Õm rejãa da badäk hahÿ rejãa doo", näk sa kyyh.

¹⁹ Tii bä noo kasëets däg kë P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk doo tób n'aa hÿ pong jé hasooh doo. Ta hood P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo rahyb n'aa esee doo hood n'aa ji hapëe kë tii bä ta gó hahäng doo. Tak'ëp tabawyp tii bä, tak'ëp tadarung, et'oom, naëng tak'ëp dagap doo pä hado däk doo kajäg kë.

12

ÿñh, tabanas'aa daheeh Jowāw hapäh do ky n'aa hahÿh

¹ Tii bā kā, tak'ëp meuj n'aa nāng do heen n'aa ganyyh wē hā. ÿñh ganyyh. Papÿÿj gabarëeh doo da ta saroor tagana doo. Kamarab jó tabagëet. 12 sagõõh ta nuu gó hasooh do hā.*

² Etaah ÿñh hadoo doo. Tak'ëp tabawaam ajān mahÿÿj ganyyh do hyb n'aa.

³ Tii bā tak'ëp meuj n'aa nāng do heen n'aa see ganyyh wē hā. Tabanas'aa hahiin do tak'ëp haeh do ganyyh. Setsi ta nuuh. Setsi ta soog. Ji moo sahõnh hē ta s'āān, dõm nāng.†

⁴ Tamawoob hē hadoo do uuh sagõõh tadewäts hyng tũ hēej hā ta dõm me. ÿñh hedoo do ajān benāng do pan'aa pooj jé tabanas'aa bag'ëed dāk, ajān benyy dāk bā kā nayyw hē tabawēh hyb n'aa paawā.

⁵ Tii bā ta t'aah aj'yy enyy dāg kån. Dooh tabanas'aa haja bā ÿñh hadoo do t'aah tawëe jëe bā, nayyw hē P'op Hagä Do masäg kån do hyb n'aa ta wë, tabagā tyng n'aa wë kā. Sahõnh hē hāj n'aa buuj ÿñh hadoo do t'aah bag'āās da. Tagawats'iik da ta hā ky nadah'eeh doo.‡

⁶ Tii bā ÿñh hadoo do kejēn hõm tabanawāng hēnh, ta pooj jé P'op Hagä Do benyyw dāk doo hēnh. Ta tii bā ÿñh raba-hagāā kån 1,260 ta ā noo gó.§

⁷ Tii bā rakaneb'oo hÿ pong jé. Mikéw kā, āās sa wahē n'aa, āās ta sii habong do rakaneboh kån tabanas'aa sa sii, āās nes'aa padëek do tabanas'aa karapee sa sii.

⁸ Tabanas'aa rakamajē boo né paawā Mikéw sa wë, dooh tahaja bā Mikéw. Ti hyb n'aa dooh takan'oo wäd bā hÿ pong jé raboo boo bā, tabanas'aa hā, ta karapee sa hā.

⁹ Tabanas'aa yb paa radawäts hyng tũ. Ti né hē ti aw'yy hadoo do p'ooj ub hawät do Dijab ramaneëēnh doo, Nesaa Do Yb. Ti né hē ti ta s'ee hēnh, dawëe P'op Hagä

Do mahānh sahõnh hē badäk hahÿÿ hā habong do h'yyb mahũm do paah. Badäk hahÿÿ hēnh radawäts hyng, āās nesaa do ta karapee hedoo do daheeh.

¹⁰ Tii bā ÿ maa napäh tak'ëp hÿ pong jé her'oot doo. Hahÿÿ da ta kyyh:

“Kaja dāg kån hÿÿ kā P'op Hagä Do ji ted'ëep do Nesaa Do Yb hejój mahānh.

Kaja dāg kån na-āāj hē ta hejój me sahõnh hē tabag'āās doo.

Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Dāng Do hyb n'aa jawyg dāk hÿÿ kā sahõnh hē sa bahānh.

Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do dawäts hyng do hyb n'aa èr hÿÿj hedoo do ky n'aa tapa had'yyt hē do P'op Hagä Do matym gó.

¹¹ B'éé T'aah majyyw hyb n'aa, ta ky n'aa ramaher'oot do hyb n'aa, raky daheeh do hyb n'aa na-āāj hē ta ti raj'aa et'ëek ta ti sa majī, Nesaa Do Yb. Dooh ta bahānh rakamahān bā badäk hahÿÿ hā ji hawät doo.

Ti hyb n'aa, dooh reÿÿm bā dajëb hā.

¹² Ti hyb n'aa, bë tsebee hÿ pong jé. Sahõnh hē bë hÿ pong jé habong do bë tsebee!

Bëe kā, badäk hahÿÿ bā habong doo, akajar me habong do na-āāj hē, tak'ëp nesaa da bë hā bë wë Dijab bahyng do hyb n'aa.

Tak'ëp né hē takawajāān, tahapëe dāk do hyb n'aa edaa dāk radawäts gëet doo”, nāng hÿ pong jé her'oot do kyyh.

¹³ Tabanas'aa bahapäh bā kā ti tũ, badäk hahÿÿ hēnh radawäts hyng doo, ta no n'aa masoo ÿñh t'aah henāng doo.

¹⁴ Dooh tabanas'aa haja bā, ÿñh hadoo do hā takan'oo dāk do hyb n'aa wawii tak'ëp haeh do kæg, tabanawāng hēnh ta hā tabenyyw dāk doo hēnh takapuh hõm hyb n'aa, takejēn hyb n'aa. Ta tii bā rabahag'āās ta hā tamawoob hē ta baab, ji ma poo oow

* **12:1** Isaraéw buuj P'op Hagä Do karēn do moo bok do heen n'aa tahyb n'aa pé ta ti ÿñh. † **12:3** Nesaa Do Yb né hē ti tabanas'aa. ‡ **12:5** Gereg kyy me hahÿÿ da takerii dāk: “Sapaar s'ëeb tabagā n'aa heen n'aa da.” Sa moo gó bagā n'aa ratón rabag'āās do heen n'aa. Sapaar s'ëeb tabag'āās do heen n'aa, tagamawats'iik do ta majī, ta hā ky nadah'eeh doo, tahanāng pé tii. Jesus ky n'aa né ti hahÿÿh. § **12:6** 42 kamarab tii. Tamawoob hē ta baab, ji ma poo oow see pé kamarab ta jó tii.

see pé kamarab ta jó. Dooch aw'yy hadoo do haja bá ta t'ĩ hēnh tahōm bá.

¹⁵ Tii bá aw'yy hadoo do etsós wät naēng. Tamii hado dāk. Takarēn paawä wän n'aa hejooñh do bahēm hyng ŷñh.

¹⁶ Dooch tahaja bá. ŷñh hadoo do k'ãäts masaa kän. K'ãäts karēeb jēng tamii tabanas'aa noo gó ganyyh doo.

¹⁷ Ti hyb n'aa tak'ēp tabanas'aa kawaj'ãän kän ŷñh wē, ti hyb n'aa ahōm kän ŷñh hadoo do panaa wób sa wē takamaj'ĩ hyb n'aa. P'op Hagä Do mejüü do ky dah'eeh do ti ta panaa wób,** Jesus ky n'aa nerét doo.

¹⁸ Tii bá akajar nabyy me tabanas'aa bag'ēed dāk.

13

Tabanas'aa see akajar me naa hanyyh do ky n'aa hahỹh

¹ Tii bá ŷ hapäh tabanas'aa see akajar me naa hanyyh doo. Setsi ta nuuh. Ji moo sahōnh hē ta s'ãän. Ta s'ãän hā ti atoonh ta soog. Sēt ken'yyh ta nuu hā takerii dāk ta häd wób P'op Hagä Do tah'yyb rejää doo.

² Awad rewopaad häd näng do häd hadoo ta ti tabanas'aa ŷ hapäh doo. Awad see péh, uus häd näng do hadoo ta tsyym, ta mooh. Awad reāw häd näng do noo hadoo ta nooh. Tabanas'aa seeh, dōm näng doo,* pooj jé ŷ hapäh doo, an'oo dāk ta hejó, tabag'ãäs doo, tabanas'aa akajar me hanyyh do hā. Tan'oo dāk na-ãäj hē ta hā tak'ēp tahyb n'aa jawyg dāk hyb n'aa.

³ Akajar me hanyyh do tabanas'aa nuu see hā ta rog noo eh do paa tyw n'aa. Dajēp ji edoo né paawä ta rog mahỹj, dooh tadajēb bá. Mah'uu dāk ta rog. Ti hyb n'aa, sahōnh hē badäk hahỹh bá habong do rahyb n'aa meuunh, rawén ky sūüt tabanas'aa tame hanyyh doo.

⁴ Tii bá badäk hahỹh bá habong do rahyb n'aa jewyyg däg kän tabanas'aa dōm näng doo, tabanas'aa akajar me hanyyh do hyb n'aa jawyg dāk tan'oo dāk do hyb n'aa. Tabanas'aa akajar me hanyyh do na-ãäj hē rahyb n'aa jew'yyk. Hahỹh da sa kyyh:

“Dooch hahỹ tabanas'aa akajar me naa hanyyh do hadoo péh. Dooch hajaa pé ta hā j'aa ketsē péh”, nāk sa kyyh.

⁵ Tii bá tabanas'aa akajar me hanyyh do hā takan'oo dāk ta hā hē taj'aa etsē ta ky n'aa hā. Takan'oo dāk ta hā ta her'oot doo me P'op Hagä Do tah'yyb rejää doo. Takan'oo dāk ta hā 42 kamarab noo gó h'yyb jawyg gó tamejüü hyb n'aa.

⁶ Tii bá ta her'ood kän nesaa do P'op Hagä Do tah'yyb rejää doo. Ta her'ood kän P'op Hagä Do häd rejää doo. Taky n'aa rejää P'op Hagä Do karapee, P'op Hagä Do panang, hỹ pong jé habong do na-ãäj hē.

⁷ Takan'oo däg kän ta hā P'op Hagä Do karapee, tsyt hē ta wē kasēew bong do wē takamaj'ĩ hyb n'aa. Takan'oo dāk sa hā taj'aa et'ēek hyb n'aa. Tii bá takan'oo dāk ta hā, sahōnh hā tamejüü hyb n'aa. Sahōnh hē badäk hahỹh hā habong do hā, ajyy, ŷñj sahōnh hē sa panaa hā, sahōnh hē sa kyyh her'oot do hā, sahōnh hē hāj n'aa babuu hā tamejō kän.

⁸ Sahōnh hē badäk hahỹh bá habong doo, sa häd kanerii dāk do edēb had'yyt hē gadoo do heen n'aa hā raj'aa etsē da tabanas'aa. B'éé T'aah, badäk hahỹh bá tadu dahäng noo gó naa P'op Hagä Do h'yyb däng do tadajēp hyb n'aa, ta ti ti ji edēb had'yyt do heen n'aa danäh.†

⁹ Taw'ãäts hē sahōnh hē maa nap'ēeh do ramaa newēē hahỹh:

¹⁰ “Jé sa hā P'op Hagä Do h'yyb däng do sa majĩ rameso padēek hyb n'aa,

sa majĩ moo gó rakameso dāk né da.

Jé sa hā P'op Hagä Do h'yyb däng do sēn-jeer me radej'ēep hyb n'aa,

sēn-jeer me radejēp né da.”

Ti hyb n'aa taw'ãäts hē h'yyb jawyg gó P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wē kasēew bong do ragadoo ta tii. Taw'ãäts hē dooh rah'yy geje bá Jesus hā rah'yy ka'eeh do hā.

Tabanas'aa see k'ãäts gó naa hanyyh do ky n'aa hahỹh

** 12:17 Jesus hā h'yy ka'eeh do tii. * 13:2 Nesaa Do Yb tii. † 13:8 Ta tii hā sa häd kerih doo, dooh raj'aa etsēē bá tabanas'aa. ‡ 13:11 Kaja hē tah'yyb mahüüm sahōnh hē sa wē ji edoo né paawä, tak'ēp ji tawadii Nesaa Do Yb bad'oo doo da, tahanäng pé tii.

11 Tii bä tabanas'aa see k'ääts gó naa hana doo kä ŷ bahapëë kån. Pawóp hë ta s'ään. B'éé t'aah s'ään hadoo ta s'ään. Tabanas'aa dõm näng do hadoo ta kyyh.†

12 Tabanas'aa akajar me hanyyh do paa hejój gó, sahõnh hë ta ti hyb n'aa jawyk doo gó tabanas'aa k'ääts gó hana do bawät. Tabanas'aa pooj jé hanyyh do ky gabuuj gó tamoo wät sahõnh hë tamoo wät doo. K'ääts gó hana do anoo sahõnh hë badäk hahÿÿ bä habong do rahyb n'aa jew'yyk tabanas'aa ta nuu see rog mah'uu däk do paah.

13 Tak'ëp meuj n'aa näng do heen n'aa tabanas'aa k'ääts gó hanyyh do moo wät. Tëeg hõõ sii hë adëë hyng tũũ hÿ pong jé naa tan'oo bä badäk hahÿÿ bä habong do sa matym gó.

14 Meuj n'aa näng do heen n'aa tabanas'aa tame hanyyh do paa ky gabuuj gó tamoo wät do hyb n'aa, tawad'ii kån badäk hahÿÿ hã habong doo. Tamejũũ sa hã, kabarii tabanas'aa rog näng do paa heen n'aa ratama hyb n'aa, ta tii hã raweh'ëeh hyb n'aa. Tabanas'aa rog näng do paa né paawä, sën-jeer haj'aa, edëp nä.

15 Tii bä tabanas'aa k'ääts gó naa hanyyh do hã takan'oo däk, kabarii tabanas'aa rog näng do paa heen n'aa tabedëb geët hyb n'aa kä. Kabarii hedëb wät do hyb n'aa, er'ood kån. Tamejũũ radej'ëep hyb n'aa sahõnh hë kabarii ta heen n'aa hã hyb n'aa najew'yyk doo.

16 Tamejũũ na-ãäj hë, sahõnh hë badäk hahÿÿ bä habong do sa moo hub hã tanado bä sa maboore hã radadäk ta heen n'aa. Ky n'aa nets'äs do hã, ky n'aa etsëeh do hã, ma näng do hã, kas'uut do hã, kariw n'aa tamah do hã, sahõnh hë sa karom hã na-ãäj hë radadäk da ta ti heen n'aa.

17 Ta ti heen n'aa nanäng doo, dooh da tahaja bä tets'ëë bä takarën doo, dooh na-ãäj hë tahaja bä ta wë hanäng do tesëem bä. Tabanas'aa tame naa hanyyh do paa häd né ti ta heen n'aa. Ta häd numero n'aa tii.

18 Taw'ääts hë tak'ëp ji h'yy ganäng hahÿÿ hã. Taw'ääts hë jé h'yy ganäng do tahyb

n'aa newëë nyy d' tahanäng pé tabanas'aa numero n'aa. 666 ta numero n'aa. Aj'yy häd né tii.

14

B'éé T'aah 144 miw ta wë kasëew bong do ta sii habong do ky n'aa hahÿÿh

1 Tii bä ŷ hegäã wät. Pój ŷÿ jé ŷ bahapäh B'éé T'aah waëë Sijõn häd näng do jó hageët doo.* Ta sii rababok 144 miw ta karapee wób. Sa maboore hã takerii däk B'éé T'aah häd, B'éé T'aah Yb häd daheeh.

2 Tii bä ŷ maa napäh hÿ pong jé hana do maa ena doo, gawakaa p'op hana do maa ena do hadoo, darung do tak'ëp maa ena do ky hadoo. Etën do nahëë hajõng tyd näng do retën do hadoo ŷ maa napäh doo.

3 P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa pooj jé, ji meheet pé kabaj'aa do pooj jé, 24 wahë n'aa sa pooj jé 144 miw hedoo do papuuj ky n'aa kä rejäm kån. Dooh hajaa pé ta ti kejäm do ma kametëek péh. Jääm hë hajaa rama kamet'ëeg bä 144 miw hedoo doo, badäk hahÿÿ hã habong do mahang P'op Hagä Do wë kedëeb bong doo.

4 Ta ti hedoo doo, dooh noo gó rababok pé ŷÿj sa wë. Ti hyb n'aa baad had'yyt hë sa h'yyb P'op Hagä Do wë.† B'éé T'aah rahadaa had'yyt hë tahahõm hënh. Jesus dajëp doo me ta sãm, rakets'ëë hõm badäk hahÿÿ bä habong do sa mahang naa, tsyt hë P'op Hagä Do wë, B'éé T'aah wë na-ãäj hë ramoo bok hyb n'aa, pooj jé joom ag P'op Hagä Do wë kasëew hõm do hadoo rabahadoo hyb n'aa.

5 Dooh noo gó ranoo kanesa bä. Baad had'yyt hë rababok.

Tamawoob hë hedoo do ääs sa ky n'aa hahÿÿh

6 Tii bä ŷ hapäh ääs seeh, p'op wë hã kapuuh doo. Jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hã habong do hã tapanäk baad hadoo do nahänh do ky n'aa. Sahõnh hë häj n'aa buuj sa hã, sahõnh hë panaa sa hã, sahõnh hë sa kyyh her'oot do sa hã, sahõnh hë né hë badäk hahÿÿ hã habong do sa hã tapanäk.

* 14:1 Waëë **Sijõn** häd näng do jó P'op Hagä Do tób n'aa basooh ti noo gó. Ta tii bä Jerusarënh panang basooh na-ãäj hë. † 14:4 P'op Hagä Do hã had'yyt hë rah'yyb padëek. Dooh ta wób rah'yy kaha'eeh do hã rah'yy kae bä. Dooh kabarii hã rah'yy kae bä, dooh P'op Hagä Do rawad'ii bä, tahanäng pé ti dooh ŷÿj sa wë rabok péh.

7 Tak'ep ta kyyh hahÿÿ da tapanäk bä: “Kaja däk sahõnh hä P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hē bē h'yyb eÿÿm P'op Hagä Do hä, taw'ääts hē tak'ep bē weh'eēh, bē j'aa etsēē ta hä. Bē hyb n'aa jewyyg, wē, hēēj haw'ääts hē, akajar, naēng k'ääts gó naa ganyyh do mo haj'aa nāng doo”, nāng ta kyyh.

8 Tii bä ääs seeh, pooj jé hahõm do jawén tabana. Hahÿÿ da ta kyyh: “Gawatsig kån, gawatsig kån panang tak'ep ky n'aa etsēēh do Babirõn häd nāng doo! Ýÿnh hajõk do sii heÿÿh do hadoo Babirõn panang. Tan'oo däk naēng oow mahÿÿnh do sahõnh hē badäk hahÿÿ bä habong do sa hä, tak'ep baad nadoo do ramoo bok hyb n'aa ta sii, P'op Hagä Do kawajään tan'oo bä sa wē.”‡

9 Tii bä ääs see ana kån, ääs pooj jé hah'üüm do sa jawén. Tak'ep ta kyyh. Hahÿÿ da taky hadoo: “Jé tabanas'aa akajar me hanyyh do hyb n'aa jew'yyk doo, kabarii ti tabanas'aa heen n'aa hyb n'aa jew'yyk do na-ääj hē, jé gadoo do tabanas'aa heen n'aa ta maboer hä, ta moo hä radadäk hyb n'aa,

10 ta ti hedoo do P'op Hagä Do rejää da sa hä tak'ep takawajään doo gó. Tak'ep sa hä tarejää do rahoop da. Dooh da P'op Hagä Do t'yyd mehÿÿn bä sa hä. § Ta ti hedoo do rahoop da pä hadoo saw'aak do hahõng do tak'ep mahÿÿnh doo. Ääs P'op Hagä Do wē kasēēw bong do sa matym gó, B'éé T'aah matym gó na-ääj hē rahoop da tii.

11 Rahoop do tsyg as'eēg had'yyt hē da. Dooh tahēēj bä tii. Dooh da takan'oo bä rakameh'ääk pé rahoop do hyb n'aa. Tabanas'aa, kabarii tabanas'aa heen n'aa na-ääj hē hyb n'aa jew'yyk doo, ta häd heen n'aa gad'oo do rahob had'yyt né da”, nāng ääs kyyh.

12 Ta ti hana nä do hyb n'aa, taw'ääts hē h'yyb jawyk doo gó rababoo had'yyt hē P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wē kasēēw bong doo, tamejüü do ky dah'eeh doo, Jesus hä h'yy ganajēng doo.

13 Tii bä ÿ maa napäh kyyh hÿ pong jé hana do hä ÿ ky hadoo doo. Hahÿÿ da ta kyyh: “Merii hahÿÿ da: Ky n'aa kedēng da hÿ jawén dejēp doo, h'yy ganajēng doo me Jesus, Tak'ep Hyb N'aa Jawyk Do hä h'yy kata däk doo”, nāng.

“Te hub né hē tii”, nāng P'op Hagä Do Sahee. “Ta ti hedoo do rakameh'ääk da hejooñh do rahoop do mahñh. Hÿ pong jé ragadoo né da baad hadoo do ramoo bok do sām”, nāng P'op Hagä Do Sahee.

Badäk hahÿÿ bä habong do ta hä h'yy kana'eeh do Jesus rejää do ky n'aa hahÿÿh

14 Tii bä ÿ hegää wät, wē puh hawak do ÿ hapäh pój ÿÿ jé. Wē puh pong jó ti asooh aj'yy hadoo doo. K'ääts tēg gabarēēh do ta soog ta nuu gó hasooh doo. Ta moo gó tatón joom ji nu gekää do nahēē tak'ep hehām doo.

15 Tii bä ääs see bana kån. P'op Hagä Do tób n'aa, hÿ pong jé hasooh doo bä naa tabanyyh. Tak'ep hadoo doo me ta kyyh taky hadoo wē puh pong jó hasooh do hä. Hahÿÿ da ta kyyh: “Mata däg badäk hahÿÿ hä habong doo, raky n'aa kety hõm hyb n'aa, joom ta nahēē me ji gekää doo da, ji bataa doo da. Kaja däk nesaa do hä raky n'aa kety hõm do hyb n'aa, joom ahõ däk do ji ata hõm do kajaa doo da”, nāng ääs kyyh wē puh pong jó hasooh do hä.

16 Tii bä kä, ta nahēē me wē puh pong jó hasooh do tanu gak'ää hõm hadoo badäk hahÿÿ hä habong doo. Sahõnh hē tabata hõm.**

17 Tii bä P'op Hagä Do tób n'aa, hÿ pong jé hasooh doo bä naa tabanä kån ääs seeh. Ti na-ääj hē tatón joom nahēē tak'ep hehām doo. Uwa ag ji gamakää do nahēē tii.

18 Tii bä ääs seeh, tēēg hõõ hagä n'aa, buu benyym do P'op Hagä Do hä rama ejuu do tyng bahäng bä naa tabana kån. Tak'ep ta kyyh ääs joom nahēē hehām do hatón do hä tamaher'oot bä. Hahÿÿ da taky hadoo ta hä: “Mado däg joom nahēēh, mata däg

‡ 14:8 Ýÿnh hajõk do sii heÿÿh doo, sa sii naēng oow mahÿÿj ha'oom do ky n'aa gó tabeh'üüm. P'op Hagä Do mak'yyss doo, ta wób h'yyb tatuk do sa nemuun P'op Hagä Do ramakyyss hyb n'aa ky n'aa ti ta tii. § 14:10 Panyyg ky n'aa gó tabeh'üüm ta ti ky n'aa Gereg kyy me. Hahÿÿ da takerii wät: “Tak'ep mahÿÿnh doo, ta hood gó tagedu däk do tan'oo bä reēēk. Tak'ep mahÿÿnh do tii. Dooh takamekuuj bä tanahejooñh hyb n'aa. P'op Hagä Do kawajään tii.” ** 14:16 Panyyg ky n'aa gó tabeh'üüm badäk hahÿÿ bä habong do taky n'aa etyy do ky n'aa.

badäk hahÿÿ bä joom uwa ta tyd hã padëëk doo. Wah'ëë padäg kä ta ag.”

¹⁹ Tii bä ääs gak'ää hõm kãn uwa ag badäk hahÿÿ bä hanäng doo. Tata hõm ta ag, tadewäts hõm kãn ji gatsi do hood gó. Takawajãän doo gó tak'ëp da P'op Hagä Do rejãä da badäk hahÿÿ bä ta hã h'y y kana'eeh do tahanäng pé tii.

²⁰ Tii bä sa tsyym me ragetsii kãn uwa ag, ji getsi do hood panang w'oo hã hasooh doo gó. Majyyw ganyyh tagetsi do hood gó naa. Maeë däk majyyw ganyyh doo. Kawaaro ewöd n'aa hã takajäk, p'op péj takajäk. Dawëë né hë takajäk, 300 kirõöm tahyb n'aa péh.††

15

Setsi ääs setsi tagadëëg ub nesaa do man'aa do ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bä kä, tak'ëp meuj n'aa näng do heen n'aa see ÿ hapäh hÿ pong jé. Setsi ääs ÿ hapäh, tagadëëg ub setsi nesaa do man'aa doo. Tagadëëg ub tawén hadoo, ta ti tabës bä, gawatsig hõm do hyb n'aa P'op Hagä Do kawajãän doo.

² Tii bä akajar paras-ko s'ëëb hadoo, tëëg hõõ hadoo doo me kamekuuj däk do ÿ hapäh. Ta ti akajar hadoo do jó ÿ hapäh sahõnh hë j'aa kets'ëë doo, tabanas'aa akajar see me naa hanyyh do paa hã, kabarii ta heen n'aa hã na-ääj hë j'aa kets'ëë doo, ta häd numero n'aa ganad'oo do paah. Sa moo gó rapatsëë retën do nahëëh, sa hã P'op Hagä Do an'oo däk doo.

³ Tii bä rejäm kãn Mosees, P'op Hagä Do karom paa ejäm wät do paah. Rejäm na-ääj hë B'éé T'aah h'y yb n'aa jaw'yyk do jãm n'aa. Hahÿÿ da sa kyyh rejäm doo:

“Tak'ëp meuj n'aa näng do sahõnh hë mamoo wät doo
Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do
Sahõnh Hë Haj'ap Doo.
Baad had'op, heh'ää, sahõnh hë mamoo
wät doo,
õm, sahõnh hë had'yyt bag'ääs doo.

⁴ Jãäm hë õm ti baad had'op doo, tsyt hë nesaa do mahãnh hawät doo. Sahõnh hë häj n'aa babuuj rabana da a wë,

õm rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa.

Tii d' rabad'oo da, baad had'op do mamoo wät do kametä däg kãn do hyb n'aa.

Ti hyb n'aa kä, sahõnh hë a hyb n'aa da rah'y yb e'ÿÿm.

Tak'ëp da õm raweh'ëëh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.

Sahõnh hë õm da raj'aa etsë”, näk sa kyyh rejäm doo gó.

⁵ Ta ti jawén ÿ hegãä wät, tii bä ÿ hapäh tanoo kasëëts hõm P'op Hagä Do tób n'aa hÿ pong jé hanäng doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hood tób n'aa.

⁶ P'op Hagä Do tób n'aa gó naa rabanä kãn setsi ääs, setsi baad nadoo do badäk hahÿÿ bä habong do rahoop do man'aa doo. Pãän papuuj rino häd näng do s'ëëb hawak do gabarëëh do sa saroor. Sa h'y yb mawyd k'ääts tög gabarëëh do s'ëëb.

⁷ Tii bä, ji meheet pé kabaj'aa do see an'oo däk sa hã setsi ta hood k'ääts tög gabarëëh do s'ëëb. Ta hood gó tagedu däk P'op Hagä Do hawäd had'yyt do kawajãän do metëë n'aa, badäk hahÿÿ bä habong do sa jó rahah'ook hadoo hyb n'aa.

⁸ Tii bä kä, ta tsyg P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëëh doo gó hana doo, ta hejój gó naa hana doo, jé pad'yyt däg P'op Hagä Do tób n'aa gó. Dooh hajaa pé P'op Hagä Do tób n'aa gó hajëë suun péh, ta ti setsi baad nadoo do badäk hahÿÿ bä habong do rahoop do man'aa do kajaa bä kä.

16

Setsi ta hood P'op Hagä Do kawajãän do metëë n'aa ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bä, ÿ maa napäh kyyh tak'ëp hadoo do P'op Hagä Do tób n'aa bä naa hana doo. Hahÿÿ da taky hadoo setsi hedoo do ääs sa hã: “Bë ahõm, bë ahoog hyy badäk hahÿÿ hënh setsi hedoo do ta hood gó hanäng doo, P'op Hagä Do kawajãän do metëë n'aa”, näng ta kyyh.

² Tii bä pooj jé hadoo do ääs ahoog kãn ta hood gó hanäng do hëëj jó. Tii bä, sahõnh hë tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa heen n'aa sa maboore hã, sa moo hã gado

†† 14:20 Uwa ag nado ti rataa do ragetsi doo. Badäk hahÿÿ bä habong do P'op Hagä Do wë kamaj'ÿ do ääs radej'ëëp do ky n'aa tii.

däk do hä, sahõnh hẽ kabarii ta heen n'aa hyb n'aa jew'yyk do hä na-ããj hẽ genyyh sa rog manahuuh doo, nesaa doo, datés doo.

³ Tii bã ããs see akajar me tahoog kãn ta hood gó hanäng doo. Majyyw hado däk sahõnh hẽ naëng, kamag majyyw hadoo. Sahõnh hẽ akajar me habong do hedëp do paa dejëb kãn.

⁴ Æãs see ahoog kãn ta hood gó hanäng do sahõnh hẽ tamii me, naëng k'ãäts gó ganyyh doo me na-ããj hẽ. Majyyw hado däk sahõnh hẽ naëng.

⁵ Tii bã ÿ maa napäh ããs naëng hagã n'aa, hahÿÿ da P'op Hagã Do hä her'oot doo:

“Baad had'op òm.

P'op Hagã Doo, tsyt hẽ nesaa do mahãnh hawät doo,

da hẽ hawät doo, p'ooj ub hawät doo.

Baad hadoo do ti mamoo wät doo,

ta tii da sa hä maky n'aa etyy do hä,

⁶ Baad ub né ti sa hä mamoo wät doo, a karapee tsyt hẽ a wë kasëew bong doo,

a ky n'aa rod na-ããj hẽ radej'ëëp do hyb n'aa paah.

Sa majyyw gatsëk ran'oo bã radej'ëëp noo gó.

Ti hyb n'aa man'oo däk majyyw né hẽ rabeëëk hyb n'aa.

Sa h'yyb haj'aa hẽ tii”, nãng ããs naëng hagã n'aa kyyh.

⁷ Tii bã ÿ maa napäh kyyh P'op Hagã Do rama ejuu do tyng n'aa hä naa ããs her'oot do ky gadoo doo. Hahÿÿ da ti kyyh P'op Hagã Do hä:

“ÿÿ, te hub né hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,

P'op Hagã Do Sahõnh Hẽ Haj'ap Doo.

Baad had'op, heh'ääts, sahõnh hẽ sa hä maky n'aa etyy doo”, nãng ti kyyh.

⁸ Tii bã ããs see papÿÿj hä kã tahoog kãn ta hood gó hanäng doo. Tii bã kã, papÿÿj hä takan'oo däk badäk hahÿÿ bã habong do tarejãã hyb n'aa tak'ëp baju doo me.

⁹ Tii bã byyh hetã padëëk tak'ëp baju do haj'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagã Doo, sahõnh hẽ rahoop do mo haj'aa nãng do raky n'aa

was'ee kãn. Tak'ëp rahob né paawä, dooh rat'yyd kamehÿÿn bã, dooh reréd bã nesaa doo. Dooh rakarën bã P'op Hagã Do rahyb n'aa jewyyg bã.

¹⁰ Tii bã ããs see ahoog kãn ta hood gó hanäng do tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa bagã tyng n'aa jó. Tak'ëp tabadagyb däk jé pad'yyt hẽ tabanas'aa bag'ããs doo bã. Badäk hahÿÿ bã habong do nag'aad kegës, tak'ëp datés do rahoop do hyb n'aa.

¹¹ P'op Hagã Do hÿ pong jé bag'ããs do raky n'aa was'ee kãn tak'ëp datés do hyb n'aa, sa rog hyb n'aa na-ããj hẽ. Rahob né paawä, dooh rat'yyd kamehÿÿn bã baad nadoo do ramoo bok do hä. Dooh reréd bã baad nadoo doo.

¹² Tii bã ji ma poo oow see pé ããs kã ahoog kãn ta hood gó hanäng do tamii maeh do Éw-Parat häd nãng doo me. Tamii Éw-Parat mawooj däk, sa wahë n'aa papÿÿj hana hënh naa hena do sa warahén sii hẽ mawooj däk doo me rabatsëg hõm hyb n'aa kaneb'ooh doo hënh.

¹³ Tii bã ÿ hapäh tamawoob hẽ karap'aar h'yyb nesaa doo. Tabanas'aa dõm nãng do noo gó naa ta see ganyyh, tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa noo gó naa ta see ganyyh, sa ky n'aa rod noo kanesa do noo gó naa ta see ganyyh.* Maj'ee hedoo karap'aar h'yyb nesaa doo.

¹⁴ Karap'aar h'yyb nesaa do né hẽ tii. Tak'ëp meuj n'aa nãng do heen n'aa ramoo bok. Jé pad'yyt hẽ badäk hahÿÿ bã häj n'aa wahë n'aa wë rabahõm, häj n'aa wahë n'aa sa warahén sii hẽ rabats'yyt hyb n'aa kaneb'ooh doo hënh. P'op Hagã Do wë, ta karapee wë na-ããj hẽ rakaneboh paawä. P'op Hagã Do Sahõnh Hẽ Haj'ap Do h'yyb däng do noo gó da ta ti kaneb'ooh do bawät.

¹⁵ Hahÿÿ da Jesus kyyh:

“Bë hyb n'aa matakä. ÿ ana da rah'yy kanapeet bã, hets'ëëk do ji ganada bã takajaa doo da. Ky n'aa kedëng da jé hyb n'aa matakëë doo. Ta ti hadoo do hä dooh takado hõm bã ta saroor. Dooh da tanu

* 16:13 Tabanas'aa k'ãäts gó naa hanyyh do né tii. 13.11-15 hä takerii däk ta ky n'aa.

mebyy bä, dooh ta si n'aa hē tawäd ŷ an'oo bä do hyb n'aa", näng Jesus.†

16 Tii bä tamawoob hē hadoo do karap'aar h'yyb nesaa do ran'oo bä hēej sa wahē n'aa rakataa hyb n'aa Eberew kyy me Ar-Magedōn ramaneēēnh doo bä.

17 Tii bä setsi däg do āās kā ahoog hyy kän ta hood gó hanäng do wē hā. Tii bä ŷ maa napäh kyyh tak'ēp hadoo doo, maa eh do P'op Hagä Do tób n'aa hŷ pong jé hasooh doo bä naa, P'op Hagä Do bag'āās do tyng n'aa bä naa. Hahŷŷ da ta kyyh: "Gawatsig hōm kän sahōnh hē!", näng.

18 Tii bä kā, tak'ēp tabawyb kän, tak'ēp tadarung, et'oom. Tak'ēp né hē k'āāts katajus kän, k'āāts ganabēēh. Badäk hahŷŷ bä ajyy radu doo noo gó naa rababok doo, dooh noo gó ta ti hedoo pé tak'ēp k'āāts katajuus do bawät. Tak'ēp né hē badäk hahŷ hēej hā katajuus jé pad'yyt hē.

19 K'āāts nanäng panang tak'ēp ky n'aa etsēēh do yt hē hanäng do ganabēēh tak'ēp katajuus do haj'aa. Ganabēēh do haj'aa ketyn padäg kän panang paa tan'oo bä. Tamawoob däg panang tahaj'aa ketyn bong doo. Sahōnh hē badäk hahŷŷ bä hanäng do sa panang bä hanäng do tób kag'ēēd bēēh katajuus do haj'aa. Dooh P'op Hagä Do mabaan bä nesaa do panang ky n'aa etsēēh do Babirōn häd näng do babuuj ramoo bok do paah. P'op Hagä Do mejūū rabeēēk hyb n'aa ta hood gó hanäng do mahŷŷnh doo, tan'oo däk tak'ēp rabahoop takawajāān doo gó sa hā tarejāā doo, tahanäng pé tii.

20 Sahōnh hē tsyt dēēg akajar me hanäng doo, sahōnh hē waēē na-āāj hē bedo bong.

21 Naēng tak'ēp dagap do pä hado däk do kajäg hyy kän badäk hahŷŷ bä habong do sa jó. 40 kiw bahānh pä hadoo kejäk doo. Tii bä P'op Hagä Do raky n'aa was'ee kän tak'ēp rabahoop pä hadoo kajäk do an'oo bä do hyb n'aa.

17

ŷŷnh ky n'aa tabanas'aa ky n'aa daheeh hahŷŷh

1 Tii bä setsi hedoo do āās, ta hood sa moo gó patsēē do paa sa see ana kän wē ŷŷ, tii b' taky hadoo hā ŷŷ: "B'ēēp, ŷ metēēh da a hā nyy da P'op Hagä Do rejāā da ŷŷnh hajōk do sii heŷŷh do yb, hajōng tamii takēēn hā hasooh doo.*

2 Sahōnh hē häj n'aa sa wahē n'aa rabahe'ŷŷh hadoo ta ti ŷŷnh hadoo do sii. Badäk hahŷŷ hā habong do rabaom kän do hadoo uwa s'ēēb mahŷŷnh do hā, ŷŷnh hadoo do sa hā taheno do hā. Baad nadoo do ŷŷnh hadoo do moo wät do h'yyb mahūūm kän",† näng āās kyyh hā ŷŷ.

3 Tii bä s'ēēh hadoo ŷ hapäh P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Säh ŷ hadoo doo gó āās ŷ tamahūūm kän tabanawäng hēnh. Ta tii bä ŷ hapäh ŷŷnh tabanas'aa häd hahiin pé do jó hasooh doo. Tabanas'aa hā takerii däk séd dó ta häd wób P'op Hagä Do h'yyb rejāā doo. Setsi tabanas'aa nuuh. Ji moo sahōnh hē ta s'āān.

4 Jabaruut péh, häd hahiin pé ta mahang ŷŷnh saroor. K'āāts tēg gabarēēh do s'ēēb, pä gabarēēh do ky n'aa gebah doo, nu gabarēēh do perora häd näng do na-āāj hē ta hetsó tapadedēēk doo. Ji eēēk do hood n'aa k'āāts tēg gabarēēh do s'ēēb ta moo gó. Séd dó nesaa péh, hesus hadoo do ta gó ta wób sii tabahe'ŷŷh do hyb n'aa.

5 Hahŷŷ da takerii däk ta maboos hā: "Babirōn, panang tak'ēp ky n'aa etsēēh do ŷŷh. ŷŷj hajōk do sii he'ŷŷh do sa ŷŷn. Sahōnh hē tak'ēp nesaa do badäk hahŷŷ bä hanäng do du n'aa doo." Tii d' né takerii däk ta maboos hā, tahanäng pé baad ji nahapäh doo.

6 Aoom ŷŷnh hadoo doo. Tawén oom, P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wē kasēēw bong do sa majyyw, Jesus ky n'aa nerét do

† 16:15 P'ooj ub, Jerusarēnh bä hasooh do P'op Hagä Do tób n'aa hagä n'aa sa wahē n'aa awät kawōōt doo da atsēm. Tii d' tawén d'oo tahag'āās hyb n'aa tób hagä n'aa ramatakä bä. Tawyyd bä tób hagä n'aa see hahŷŷh doo, rado hōm ta saroor, raju hōm, tii bä ramejūū bag hēnh tababaa hōm hyb n'aa ta tób hēnh. Ti ky n'aa gó Jesus beh'ūūm tamatēēh do baad ji gada do ky n'aa hā. * 17:1 Panang Babirōn ramaneēēnh do ky n'aa ti ŷŷnh hajōk do sii heŷŷh do Jowāw hapäh doo. Panang babuuj P'op Hagä Do mak'yys doo, ta see hedoo do hyb n'aa jew'yyk do ky n'aa tii. Hajōng do tamii, hajōng badäk hahŷ hēej babuuj, panang buuj ky s'ūūt doo. † 17:2 Sahōnh hē häj n'aa sa wahē n'aa raky dahé däk, ramoo boo däk nesaa do ta ti panang buuj sa hā metēēh doo. Séd rah'yyb hedo däk nesaa do hā, tahanäng pé tii.

sa majyyw tadej'ëep do teëg wät do hyb n'aa.

Tak'ëp ÿ hyb n'aa meuuj wät ÿñh hadoo do ÿ bahapäh bä.

⁷ Tii bä ääs ky hadoo hä ÿÿ: “Hëd n'aa mahyb n'aa meuunh? Õm ÿ maher'oot da ÿñh ky n'aa, nyy d' tahanäng péh. Õm ÿ maher'oot da na-ääj hë tabanas'aa setsi nuu näng doo, ji moo sahõnh hë s'ään näng do ÿñh jó jasooh do ky n'aa, nyy d' tahanäng péh.

⁸ Tabanas'aa mahapäh doo, pooj jé tabawäd wät paah. Da hë dooh tawäd bä. Ti hadoo né hë tak'ëp t'öp gadarong doo gó naa, tabanesaa hënh naa taganyyh da tagawatsig hõm hyb n'aa kä. Badäk hahÿÿ bä habong doo, sa häd badäk hahÿ kapahuuj däk noo gó naa kanerih do edëb had'yyt do gadoo do heen n'aa hä, rahyb n'aa meuunh da tabanas'aa rabahapäh bä. Pooj jé tabawäd wät paah, da hë dooh tawäd bä. Ti awät né da hÿ jawén p'aa hënh kä”, näng ääs kyyh.

⁹ Ti taky hadoo ënh: “Taw'ääts hë tak'ëp ji h'yy ganäng ta tii hä, ji bahapäh hyb n'aa nyy d' tahanäng péh. Setsi hedoo do ta nuuh, setsi waëë ÿñh jó jasooh doo.‡ Setsi ta nuuh, setsi bagä n'aa heen n'aa na-ääj hë.

¹⁰ Setsi hedoo do paa kä, ji moo séd me dooh booh. Setsi hedoo do sa see tabag'ääs da hë. Ta seeh, tagadëëg ub hadoo doo, dooh tana nä bä. Takajaa bä kä, tabag'ääs da kanahën d'os hë ub.

¹¹ Tabanas'aa pooj jé hawät do paah, da hë nawät nä doo, oito hado däk do bagä n'aa da tii, t'öp gadarong doo gó naa tabanyyh bä kä. Setsi bag'ääs do hadoo pé tii. Tagadëëg ub da P'op Hagä Do gawats'ïik da tii”, näng ta kyyh.

¹² Tii bä ahõm nä ta kyyh: “Ji moo sahõnh hë hedoo do ta s'ään mahapäh doo, ji moo sahõnh hë häj n'aa wahë n'aa. Dooh radu do nä bä rabag'ääs doo. Ti hadoo né hë, kanahën d'os hë ub rabag'ääs da tabanas'aa sii.

¹³ Séd rah'yyb hedoo da ji moo sahõnh hë hedoo doo. Ragadoo da tabanas'aa sa

wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Sa hejój, rahyb n'aa jew'yyk do ranoo da tabanas'aa hä.

¹⁴ B'éé T'aah wë da rakamaj'ïi. Tii d' né paawä rabad'oo da, B'éé T'aah j'aa et'ëëk da sa hä, sa wahë n'aa heh'äät doo, hyb n'aa jewyk do sa wahë n'aa B'éé T'aah tabahadoo do hyb n'aa. Ta sii had'yyt hë da rababok ta wë tanaëëj bong doo, ta wë tatsyyd bong doo, ta hä h'yy kanerét doo”, näng mä ääs kyyh.

¹⁵ Tii bä ääs ky hadoo ënh hä ÿÿ: “Hajõng tamii mahapäh do ta takëen hä ÿñh hajök do sii heÿÿh do hasooh doo, hajök do badäk hahÿÿ hä habong do tii. Sahõnh hë häj n'aa buuj, sahõnh hë sa kyyh her'oot do tii.

¹⁶ Tak'ëp da tabanas'aa, ji moo sahõnh hë hedoo do ta s'ään, ji moo sahõnh hë hëëj sa wahë n'aa, rakawajään da ÿñh hajök do sii heÿÿh do wë. Ramakyyys da. Rado hõm da sahõnh hë ta wë hanäng doo. Rakabo nyyh da ta saroor, ta si n'aa hë tabawät hyb n'aa. Rawëh da ta dab, raju jëng da tëëg hõo me.

¹⁷ Tii d' rawén d'oo da P'op Hagä Do an'oo däk do hyb n'aa sa h'yyb gó, takarën do ramoo bok hyb n'aa. Ti hyb n'aa né hë séd rah'yyb hedo padëëk, sa hejój, rahyb n'aa jew'yyk do rawén noo tabanas'aa hä. Tii d' rabad'oo da P'op Hagä Do ky däng do paa takaja däk bä kä.

¹⁸ ÿñh pan'aa paa mahapäh doo, panang ky n'aa etsëeh do tii, badäk hahÿÿ bä hanäng do hëëj wahë n'aa hä mejüü doo”, näng ääs kyyh.

18

Panang Babirõn häd näng do gawatsig hõm do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta ti jawén ÿ hapäh ääs see hÿ pong jé naa hahyng doo. Tak'ëp tahyb n'aa jawyk. Tak'ëp tagabarëeh do hyb n'aa badäk hahÿÿ bä haw'ääts hë ta bag däk.

² Tak'ëp hadoo doo me taky hadoo:

“Gawatsig kån, gawatsig kån panang tak'ëp ky n'aa etsëeh do paa Babirõn häd näng doo!

Karap'aar h'yyb nesaa do panang däg tii.

‡ 17:9 Ta wób sa hä, setsi bagä n'aa hajõng häj n'aa bag'ääs do ta ti **setsi waëë**. Ta wób sa hä Roma panang ky n'aa tii, setsi waëë häd tüü nu däk do jó Roma panang katamaa däk do hyb n'aa. Ta wób sa hä Jerusarënh ky n'aa.

Ta tii bā sahōnh hē hedoo pé taw'ëed nesaa do ramoo boo dāk sa maag.*

³ Babirōn wén gawatsig hōm, ŷyñh hajōk do sii heŷyñh do hadoo, naëng oow mahŷyñh do sahōnh hē badāk hahŷyñh hā habong do sa hā tan'oo dāk do hyb n'aa, tak'ëp baad nadoo do ramoo bok hyb n'aa ta sii, tak'ëp sa wē P'op Hagä Do kawajãän hanoo doo.

Sahōnh hē häj n'aa sa wahë n'aa rabahe'ŷyñh hadoo ta ti ŷyñh hadoo do sii.†

Tak'ëp rama enä dāk ajyy hes'ëem doo, sahōnh hē sa h'yyb karën do panang buuj rabetsëë do hyb n'aa sa hā", näng.

⁴ Tii bā ŷ maa napäh kyyh see hŷ pong jé hana do hahŷyñh da ky hadoo doo:

“Karapé haa, bë beréd däg ta ti panang. Bë beréd däg, nesaa do ramoo bok do sa h'yyb hataa bë nahadoo hyb n'aa, sa hā ŷ rejãä do mahãnh bë kedëëb bong hyb n'aa.

⁵ Tak'ëp tabahajōō dāk nesaa do ramoo bok doo. P'op ji at'ëëg sëëk do hadoo, wē hā kaja dāk do hadoo tii. Dooh P'op Hagä Do mabaan bā nesaa do ramoo bok doo.

⁶ Baad nadoo do ta wób hā ramoo bok do bë‡ moo boo Babirōn panang buuj hā.

Nesaa do panang buuj ramoo bok do bahãnh da bë an'oo bā ta hā baad nadoo doo.

Tak'ëp bë mekuuj reëëk do pan'aa, panang buuj ta wób sa hā ran'oo dāk do bahãnh.

⁷ Sa hā hē rah'yy kasab'ee do paa pénh, sa hā hē hajōng dajëër rah'ëënh do paa pénh bë an'oo bā kã rahoop hyb n'aa, rah'yy katón hyb n'aa.

Hahŷyñh da h'yy kasab'ee doo gó Babirōn panang buuj raky hadoo sa h'yyb gó:

‘Sa wahë n'aa ŷyñh bag'ãäs do tyng n'aa jó hasooh do ër panang.

ŷyñh patug tamaa wät do nado ër panang. Dooh ër h'yy ketón da', näng panang buuj sa kyyh.

⁸ Tii d' rah'yy kasab'ee do hyb n'aa, séd noo gó né da baad nadoo do kajaa da sa wē: Dajëb kajaa da sa wē, h'yy ketón da, as'aah da.

Tëëg hōō gó da panang baooj jëng. Tii da tawén hadoo, tak'ëp tabahejooñh, tak'ëp takabaj'aa do hyb n'aa P'op Hagä Doo,

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do panang buuj ky n'aa etyy doo”, näng mä hŷ pong jé hana do kyyh.

⁹ Badāk hahŷyñh bā häj n'aa sa wahë n'aa ta sii rabahe'ŷyñh do hadoo do paah, ta sii hajōng dajëër rah'yy karën do jawén rah'ëënh do paa a'oot da panang haooj jëng do tsyg rabahapäh bā. A'oot da, rah'yy ketón da ta hyb n'aa.

¹⁰ Dawë hā rababë hōm da, panang buuj rahoop do rajeŷyñm do hyb n'aa rahob bā. Hahŷyñh da sa kyyh:

“Baad nado né hē a wē kajaa do panang ky n'aa etsëëh doo, baad nado né hē a wē kajaa do Babirōn, panang hejooñh doo, séd noo gó òm P'op Hagä Do rejãä do kaja dāk do hyb n'aa!”, nāk da häj n'aa wahë n'aa sa kyyh.

¹¹ Ajyy hes'ëem do a'oot da, rah'yy ketón da panang hyb n'aa, dooh hets'ëë wät pé do hyb n'aa sa wak'ãäb marakate yb gó ramena doo.

¹² Dooh hets'ëë wät pé k'ãäts tëg gabarëëh doo, k'ãäts tëg hawak doo, gabarëëh do perora häd näng doo. Dooh hets'ëë wät pé rino häd näng do s'ëëb pãän tak'ëp baad hadoo doo, pãän jabaruut péh, pãän häd hahiin doo, pãän sawasaab is do

* **18:2** Judah buuj sa hā ti anäng taw'ëed nesaa doo. Ji nawëh do tii. † **18:3** Hahŷyñh d' tahanäng pé ti ta sii rabaŷyñh hadoo: Panang buuj rah'yyb mahüüm sahōnh hē häj n'aa wahë n'aa, sa karapee sii hē, baad nadoo do P'op Hagä Do ganen'aak do ramoo bok hyb n'aa. Dawë P'op Hagä Do mahãnh rababok ran'oo bā. ‡ **18:6** Dooh baad ji hapëë bā jaa hā ta ti takamejüü. Ääs panang rejãä do hā apäh takamejüü. Ji moo sahōnh hē häj n'aa wahë n'aa sa ky n'aa 17.16 hā takerii dāk do hā apäh takamejüü na-ãäj hē. § **18:12** Mäs kyy me *elefante*.

seda häd näng do s'ëeb, sahõnh hē hedoo pé b'aa buu benyym doo, sahõnh hē hedoo pé ta hood erepääts tēg s'ëeb ramoo bok doo, b'aa ky n'aa gebah do s'ëeb, k'ääts tēg hahiin do s'ëeb, sapaar s'ëeb, pä mar-more häd näng do s'ëeb na-ääj hē.

¹³ Dooch hets'ëē wät pé sa hā b'aa kanera häd näng do syyj, ji waa ty gamabuu, buu benyym do ji hawuuk doo, buu benyym do in-sijēēn häd näng doo, b'aa tēg buu benyym do s'ëeb miir häd näng doo, buu benyym do see pé na-ääj hē. Dooch hets'ëē wät pé sa hā uwa s'ëeb mahyñh doo, joom ag oriib syyj, tiriig ag, tiriig s'ëeb, booj yb, b'éé, kawaaro, ta hood kawaaro takyyk doo. Dooch na-ääj hē hets'ëē wät pé ajyy yñj sa karom pan'aa, ajyy kaneb'oooh noo gó rameso padēek do na-ääj hē sa karom pan'aa.

¹⁴ Tii bā hahyñ da da sa kyyh panang hā:

“Dooch wäd a wē tak'ēp magen'aak do paah. Dooch wäd tak'ēp ky n'aa gebah do a wē hanäng do paah.

Dooch wäd gabarēeh do a wē hanäng do paah.

Dooch takawyyd wäd bā ta tii”, nāk da sa kyyh.

¹⁵ Ajyy wekāp do ta ti hedoo do panang babuu hā hes'ëēm do paah, tak'ēp ma enā padēek doo, dawē hā rababē hōm da, panang buuj rahoop do tak'ēp rajeyñm do hyb n'aa rahob bā. A'oot da, h'yy ket'oon da.

¹⁶ Hahyñ da da sa kyyh:

“Baad nado né hē a wē kajaa do panang ky n'aa etsēeh doo.

Pāān, rino häd näng do s'ëeb tak'ēp baad hadoo doo,

pāān jabaruut péh, hād hahiin pé panang babuu rapadedēek do paah.

K'ääts tēg gabarēeh doo, pä gabarēeh do ky n'aa gebah doo,

gabarēeh do perora häd näng do na-ääj hē sa hetsó paah.

¹⁷ H'yy katón n'aa näng né hē panang hā kajaa doo,

séd noo gó gawatsig hōm do hyb n'aa tak'ēp hadoo do ta ma paah”, nāk hes'ëēm do sa kyyh.

Dawē hā rababē hōm da marakate yb gó moo bok do sa wahē n'aa, ta gó habok doo, marakate yb gó moo bok doo, marakate yb gó men'aa do paa hā ta sām gad'oo doo.

¹⁸ Hahyñ da da sa kyyh panang haooj jēng do tsyg rabahapäh bā: “Dooch hahyñ hadoo pé panang tak'ēp ky n'aa etsēeh pé”, nāk da.

¹⁹ K'ääts ooj rehaa da sa nuu hā. ** A'oot da, h'yy ket'oon da. Hahyñ da da sa kyyh:

“Baad nado né hē a wē kajaa do panang ky n'aa etsēeh doo.

Tak'ēp panang buuj rama enäh do hā marakate yb danäh rama enā padēek.

H'yy katón n'aa näng né hē panang hā kajaa doo,

séd noo gó gawatsig hōm do hyb n'aa tak'ēp hadoo do ta ma paah”, nāk sa kyyh.

²⁰ Taw'ääts hē bēē kā, hñ pong jé habong do bē h'yy gadejah. Bēeh, tsyt hē P'op Hagä Do wē kasēew bong doo, 12 hedoo do Jesus mejūū doo, Jesus ky n'aa rod hedoo do na-ääj hē, taw'ääts hē bē h'yy gadejah, nesaa do hā P'op Hagä Do ky n'aa ety dāk do hyb n'aa panang buuj, nesaa do bē hā ramoo bok do paa hyb n'aa.

²¹ Tii bā äās tak'ēp kabaj'aa do see tado dāk pä tak'ēp haeh doo, ti tadawäts kån tame akajar me. Pä tadawēes bā taky hadoo:

“Tii bā né kā, tak'ēp baad nadoo doo me tagawatsig kån da panang ky n'aa etsēeh doo, Babirōn.

Dooch da rahapēē wäd bā hahyñ panang”, näng äās kyyh.

²² Tii bā panang gawatsig hōm do hā äās ky hadoo:

“Hñ jawén doo ji maa napäh pé a mahang retēn do nahēeh,

ji gamehyñh do nahēeh, jām hejām do sa kyyh.

** 18:19 Rah'yy ketón do heen n'aa tii.

Hỹ jawén dooh ji awyyd wät pé da a mahang ramoo bok do hã moo bok doo.
Hỹ jawén dooh kawyyd wät pé a mahang tiriig ag kamawōōs doo,
tiriig s'ëëb moo bok doo.

²³ Hỹ jawén dooh ragataas pé ta bag hahỹ panang bä.

Hỹ jawén dooh ji maa napëë wäd bä aj'yy katëë do pan'aa,

ỹñh katëë do pan'aa sa kyyh a mahang.

Tii d' tawén hadoo, ky n'aa ets'ëëh do hyb n'aa paah,

hyb n'aa jewyk do hyb n'aa paa badäk hahỹ bã a panang bã hes'ëëm do paah.

Ramehëm doo me a babuuj rawedii, ta s'ee hënh rah'yyb mahũm do hyb n'aa sahõnh hë badäk hahỹ hëëj babuuj.

²⁴ Babirõn panang bã radej'ëëp paa P'op Hagä Do ky n'aa rod,

P'op Hagä Do wë kasëew bong do na-ããj hë. Babirõn panang hyb n'aa badäk hahỹ haw'ãäts hë radej'ëëp paa sa da hadoo doo.

Ti hyb n'aa P'op Hagä Do wén gawats'iik ta tii", näng mä ääs kyyh.

19

P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa hahỹh

¹ Ta ti jawén ỹ maa napäh tak'ëp kanekan do hỹ pong jé habong do sa kyyh. Hahỹ da tak'ëp sa kyyh:

“Ër j'aa etsë P'op Hagä Doo!

Ti né hë ti ji hed'ëëp doo.

Taw'ãäts hë P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do takabaj'aa.

Taw'ãäts hë sahõnh hë tabag'ãäs.

² Baad had'op, heh'äät sahõnh hë sa hã taky n'aa etyy doo.

Ti hyb n'aa taw'ãäts hë ji j'aa etsë P'op Hagä Doo.

Babirõn buuj, ỹñh hajök do sii heỹh do hadoo do ky n'aa etsëëh do

P'op Hagä Do ky n'aa ety däk nesaa doo hënh.

Baad nado boo sahõnh hë badäk hahỹ bã habong do panang buuj ran'oo bã.

Ỹñh hajök do sii heỹh do hadoo tii, aj'yy tah'yyb tatuk do ta ỹm tawadii hyb n'aa.

Sa h'yyb gó P'op Hagä Do reréd hõm ran'oo bã,

daap hadoo do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Ta karapee radej'ëëp do majyyw sãm P'op Hagä Do abaaj kãn panang buuj sa hã", nãk sa kyyh.

³ Tii bã p'aa hënh raky hadoo:

“Äã j'aa etsë P'op Hagä Doo!

As'ëëg had'yyt hë panang haoj jëng do tsyg.

Doo hadëëj bã rahoop doo", nãk sa kyyh.

⁴ Tii bã 24 wahë n'aa hedoo doo, ji meheet pé kabaj'aa do na-ããj hë rabehy b'ëëh P'op Hagä Do pooj jé, tabag'ãäs do tyng n'aa jó hasooh doo. Tii b' raj'aa etsë ta hã. Hahỹ da sa kyyh: “Ûỹ, tii d' né hë. Taw'ãäts hë hajök do rahe'oot doo. P'op Hagä Do ër j'aa etsë!", nãk sa kyyh.

⁵ Tii bã, P'op Hagä Do bag'ãäs do tyng n'aa bã naa rë tanyy ky hadoo:

“Bëëh, sahõnh hë ta karapee tak'ëp ta hã weh'ëëh doo,

ky n'aa nets'äs doo, ky n'aa etsëëh doo,

bë j'aa etsëë P'op Hagä Doo", näng her'oot do kyyh.

⁶ Tii bã ỹ maa napäh tak'ëp kanekan do sa kyyh. Gawakaa p'op hana do ky hadoo sa kyyh, et'oom do ky hadoo. Hahỹ da sa kyyh:

“P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo,

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër h'yy kaha'eeh do sahõnh hã tabag'ãäs.

Ti hyb n'aa ër j'aa etsë ta hã!

⁷ Taw'ãäts hë ër tsebë, ër h'yy gadejah,

taw'ãäts hë ër j'aa etsë ta hã,

kaja däk do hyb n'aa B'éë T'aah katëë doo kã.

Ta ỹm pan'aa gadaa däg kãn ta patug kajaa raketëë hyb n'aa.*

* **19:7** Ket'ëë do ky n'aa gó rabe'ũm Jesus hã h'yy ka'eeh do séd rah'yyb hedo däk do ta hã ky n'aa. **Ta ỹm pan'aa**, ta hã h'yy ka'eeh doo.

⁸ Ta ŷŷm pan'aa hã takan'oo däk ta saroor pãän papuuj rino häd näng do tak'ëp baad hadoo do s'ëëb.
Baad hadoo do tsyt hẽ P'op Hagä Do wë kasëew bong do ramoo bok doo,
baad hadoo do rababok doo, tahanäng pé ti pãän rino häd näng do s'ëëb tak'ëp baad hadoo doo”, nãk sa kyyh.

⁹ Tii bã äãs ky hadoo hã ŷŷ: “Merii hahŷŷh, ‘Ky n'aa kedëng da B'éé T'aah katëë do jãam n'aa hënh katsyyd bong doo.’ ” Tii b' äãs ky hadoo nä: “Ti né hẽ P'op Hagä Do kyyh heh'äät doo”, näng äãs kyyh.

¹⁰ Tüü ŷ badëë jat tii bã äãs tsyym pa, ta hã ŷ j'aa etsë hyb n'aa paawä. Tii b' taky hadoo hã ŷŷ: “Dooch. Tii d' madoo manäh. P'op Hagä Do karom né ŷŷh, ta karom mabahadoo doo da né hẽ, a wakãän hedoo do Jesus metëeh do hã h'yy kanerët do ta karom rabahadoo doo da na-ãäj hẽ. Taw'ääts hẽ P'op Hagä Do ti maj'aa etsëë. P'op Hagä Do karom ŷŷh bẽ nemuun ŷ wén näng, jãam hẽ Jesus metëeh do tii, èr ta ky n'aa rod hedoo doo, ta wób hã maher'oot doo”, näng äãs kyyh.

Kawaaro hawak do jó hasooh do ky n'aa hahŷŷh

¹¹ Tii bã ŷ hapäh hŷ pong jé noo kasëëts hõm doo. Pój ŷŷ jé ŷ hapäh kawaaro hawak doo. Taher'oot Do Ji Ky Daheeh Doo, Heh'äät Do na-ãäj hẽ ta jó hasooh do häd. Baad ub taky n'aa etyy taky n'aa etyy doo. Dooch tesõõts hõm bã. Baad ub ti ta maji wë takamaji doo, dooh daap hẽ sa wë takamajë bã.

¹² Gabarëeh ta matym, tëëg hõõ hadoo. Hajõng ta nuu hã hatoonh do ta soog, tabag'ääs do heen n'aa. Ta hã takerii däk ta häd. Dooch hapäh pé ta ti ta häd. Jãam hẽ ta daaj hẽ tabahapäh.

¹³ Majyyw ta saroor hã. P'op Hagä Do Kyyh ta häd seeh.

¹⁴ Hŷ pong jé warahén n'aa kawaaro hewak do jat'oonh do ta jawén rabana. Pãän rino häd näng do s'ëëb tak'ëp baad hadoo doo, papuuj, sa saroor.

¹⁵ Ta noo gó naa sën-jeer hehãm do ganyyh. Ta me taj'aa et'ëëk sahõnh hẽ badäk hahŷŷh bã hanäng do häj n'aa babuuj.

Tak'ëp tamejüü da sa hã, dooh tat'yyd mehïñ da ky nadah'eeh doo. Tatu me sapaar s'ëëb, tabag'ääs do heen n'aa me tabag'ääs da sa hã. Uwa ag ta hood gó ji getsi doo da ji tsyym me, P'op Hagä Do Sahõnh hẽ Haj'ap Do tak'ëp takawajãän doo gó kawaaro jó hasooh do rejãä da nesaa do moo bok doo.

¹⁶ Ta hatsë hã, ta hã hadäk doo, ta kóm hã na-ãäj hẽ takerii däk hahŷ ta häd seeh: “Sa Wahë N'aa Heh'äät Doo, Hyb N'aa Jew'yyk Do Sa Wahë N'aa.”

¹⁷⁻¹⁸ Tii b' ŷ bahapäh äãs see papŷŷj jó hageët doo. Tak'ëp hadoo doo me ta kyyh tanaëëh sahõnh hẽ taw'ëëd dab hawëh doo, wë hã habong doo. Hahŷŷ da ta kyyh sa hã: “B'ëëp dana bẽ bawëh hyb n'aa bẽ hã P'op Hagä Do anoo doo. Häj n'aa sa wahë n'aa sa dab, warahén sa wahë n'aa sa dab, karejan do sa dab, kawaaro sa dab, kawaaro jó hat'oonh do paa sa dab bẽ tä da. Sahõnh hẽ badäk hahŷŷ bã habong do sa dab, kariw n'aa temah do sa dab, sa karom sa dab, ky n'aa etsëëh do sa dab, ky n'aa nets'äs do sa dab na-ãäj hẽ da bẽ tä”, näng äãs papŷŷj jó hageët do kyyh taw'ëëd sa tä hawëh do hã.

¹⁹ Tii bã kã, ŷ hapäh tabanas'aa akajar me hanyyh do paah, hëëj sa wahë n'aa sa warahén sii hẽ séd hã rakata padëëk, kawaaro jó hasooh do wë, ta warahén daheeh sa wë rakaneb'ooh hyb n'aa paawä.

²⁰ Tii d' rakarën né paawä, tabanas'aa kamaso däk. Ta ky n'aa rod noo kanesa doo, meuj n'aa näng do moo wät do paa na-ãäj hẽ takamaso däk, tii bã, rabadëp nä bã, karaj'aa hadoo doo gó, tëëg hõõ gó, saw'aak do hahõng doo gó radewäts bëëj kãn. Meuj n'aa näng doo me ta ky n'aa rod noo kanesa do wedii paa tabanas'aa heen n'aa gad'oo doo, kabariih, tabanas'aa heen n'aa hyb n'aa jew'yyk doo.

²¹ Sahõnh hẽ sa kyyh has'üüt do paah, kawaaro jó hasooh do neboh bëeh ta sën-jeer me, ta noo gó naa ganyyh doo me. Sahõnh hẽ taw'ëëd sa dab hawëh do noo nehõj padäg tak'ëp kanekan do hyb n'aa sa tä.

20

Miw hedoo do ta baab ky n'aa hahŷŷh

1 Tii b' ŷ hapäh ääs see hÿ pong jé naa hahyng doo. Tak'ëp t'öp gadarong do tabanesaa do noo tæg ta moo gó. Haak sapuuw hadoo haeh do tatón ta moo gó.

2-3 Tii b' tamaso däk tabanas'aa dõm näng doo, aw'yy hadoo do pooj hawät do Dijab ramaneëënh doo, Nesaa Do Yb. Tamaw'yyd däk haak sapuuw hadoo doo me, tii b' tak'ëp t'öp gadarong doo gó tadawäts hyy kån. Miw ta baab tabageët. Tii b' ääs noo gatsëë däk, tanoo garib däk t'öp gadarong do tabanesaa do nooh, badäk hahÿ häj n'aa babuuj tawad'ii mahänh miw hedoo do ta baab noo gó. Miw hedoo do ta baab jawén paa bä, takado nyyh dó da.

4 Tii bä ŷ hapäh rabag'ääs do tyng n'aa. Ta jó rabat'oonh tii, sa hä P'op Hagä Do an'oo däk do ta wób raky n'aa etyy hyb n'aa.* ŷ hapäh na-ääj hë baad hadoo do Jesus metëeh do ranerét do hyb n'aa, P'op Hagä Do kyyh ranerét do hyb n'aa ranu gehõg bong do sa h'yyb tym. Ta ti dooh paa rahyb n'aa jewyyg bä tabanas'aa. Dooh paa rahyb n'aa jewyyg bä kabarii tabanas'aa heen n'aa. Dooh paa ragado bä tabanas'aa heen n'aa sa maboor hä, sa moo hä. Ta ti ragenä boo kån, tii b' Kristo sii rabagää kån miw ta baab noo gó.

5 Jääm pooj jé ji ganyyh do tii. Dejëp do wób dooh ragenä boo bä miw hedoo do ta baab noo gó.

6 Ky n'aa kedëng, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew bong tii, jääm hë pooj jé ji ganyyh do noo gó gen'yyh doo. Ta ti hedoo doo, dooh da rahob bä banesaa hënh, pawóp nuu me däg radejëp do kamaneëënh doo.† P'op Hagä Do wë, Kristo wë na-ääj hë ramoo bok da, sa hä rahyb n'aa jew'yyk da. Kristo sii rabag'ääs da miw ta baab noo gó.

7 Miw hedoo do ta baab tabëej hõm jawén paa bä, Nesaa Do Yb kado nyyh dó tabageët doo gó naa.

8 Ahõm da tii bä badäk hahÿy bä haw'ääts hë, sahõnh hë häj n'aa babuuj tawedii hyb n'aa. Séd hä da rakata padëek

tan'oo bä, Gog, Magog ramaneëënh doo,‡ rakaneb'ooch hyb n'aa. Tak'ëp rakanekan da. K'ääts tæg akajar nabyy me hanäng do hawób né da.

9 Jé pad'yyt hë badäk hahÿy bä naa rabena da. P'op Hagä Do karapee panang, panang P'op Hagä Do kamahän do ranu haw'õöd däk da, sa wë rakamaj'ii hyb n'aa paawä. Tii bä hÿ pong jé naa tëeg hõõ adëë hyng da sa jó. Sahõnh hë ragawatsig hõm da, aooj jëng da.

10 Tii bä, Dijab, hëej babuuj wedii do paah, radawäts tu tame karaj'aa hadoo doo gó, saw'aak do§ hahõng doo gó, tabanas'aa, ta ky n'aa rod noo kanesa do radewäts bëënh do paa me. Ta tii bä rahob had'yyt hë. Dooh da tahëej bä rahoop doo.

Dejëp do paa P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky n'aa hahÿy

11 Tii bä ŷ hapäh tabag'ääs do tyng n'aa haeh doo, hawak doo, ta jó hasooh do na-ääj hë. Ta jasooh do matym gó hanäng do paa badäk hahÿy, wë na-ääj hë bedo bong.

12 Tii bä sahõnh hë dejëp do paah, ky n'aa ets'ëeh do paah, ky n'aa nets'äs do paa na-ääj hë P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa pooj jé rababë kån ŷ hapäh. Tii bä ma kahé bäh hä kasëets däg kån ta hä ramoo bok do kerih doo. Ma kahé bäh, edëb had'yyt do gadoo do sa häd kerih do heen n'aa tagasëets hõm na-ääj hë. Tii b' dejëp do paa P'op Hagä Do ky n'aa ety däk. Ma kahé bäh hä takerii däk ramoo bok do paah. Ramoo bok do pénh raky n'aa kety däk.

13 Dejëp do paa akajar me pehäš do paah, dejëp doo, dejëp do rababong bä habong do na-ääj hë P'op Hagä Do ky n'aa ety däk. Ramoo bok do pénh né hë sahõnh hë raky n'aa kety däk.

14 Tii bä dajëb gawatsig hõm. Ades häd näng doo, dejëp do rababong do gawatsig hõm na-ääj hë. P'op Hagä Do dawäts hõm ti ta me, karaj'aa hadoo doo gó, tëeg hõõ hahõng doo gó. Akajar hahõng doo, pawóp nuu me däg dajëp do tii.

* 20:4 Tahajaa na-ääj hë ji erii bä: "Ta wób rabag'ääs hyb n'aa." † 20:6 Taw'ääts hë 2.11 hä ji ner'oot ta ti ky n'aa. ‡ 20:8 Ta ti **Gog, Magog** ramaneëënh doo, Nesaa Do Yb karapee P'op Hagä Do wë h'yy kawereem do sa h'yyb mahüüm n'aa tii, P'op Hagä Do karapee wë kaneb'ooch doo. § 20:10 Mäs kyy me ta ti saw'aak do ramaneëënh **enxofre**. Tak'ëp mahÿy do ta tsyg ji poo gó tajëë bä. Tak'ëp tabahõng, tak'ëp ta buu banesaa.

¹⁵ Ta tii bā radewäts bëenh sahõnh hē sa hād kanerih do edēb had'yyt do gadoo do heen n'aa hā.

21

Jerusarēnh papuuj ky n'aa hahȳh

¹ Tii bā wē papuuj, hēej papuuj ȳ bahapēē kån. Badāk hahȳ pooj jé hanāng do paah, wē pooj jé hanāng do paa bedo bong. Dooh boo akajar.

² Tii bā panang Jerusarēnh papuuj,* tsyt hē P'op Hagā Do wē kasēew dāk do ȳ bahapäh h̄y pong jé naa hahyng doo, P'op Hagā Do bawāt doo bā naa. Tak'ēp tabanām, maruus katēē do pan'aa saroor tak'ēp hanām do dadāk doo da, ta patug pan'aa tagadoo hyb n'aa hadoo.

³ Tii bā P'op Hagā Do bag'āās do tyng n'aa bā naa rē tanyy ky hadoo: “H̄ȳ k̄a, ajyy, ȳȳj rababok doo bā P'op Hagā Do panang. Sa mahang P'op Hagā Do bawāt da. Ta karapee da tii. Sa sii né da P'op Hagā Do bawāt. Ti né hē ti rah'yy kaha'eeh doo.

⁴ P'op Hagā Do awug hōm da sa ty nabēeh. Dooh wād dajēb. Dooh dajēp do hyb n'aa h'yy katón wāt péh, dooh wād do hyb n'aa dajēb. Dooh ji aód wād bā. Dooh ji ahob wād bā. Tii d' tawén hadoo da, badoo wāt do hyb n'aa pooj jé hanāng doo”, nāng P'op Hagā Do bag'āās do tyng n'aa bā naa ganyyh do kyyh.

⁵ Tii b' tabagā tyng n'aa jó hasooh do ky hadoo: “Sahõnh hē papuuj dāk ȳ an'oo bā”, nāng. Ti taky hadoo hā ȳȳ: “Merii sahõnh hē hahȳ õm ȳ maher'ood wāt doo. Te hub né hē hahȳ ȳ her'oot doo, tahajaa ji ky dahé bā”, nāng.

⁶ Tii b' taky hadoo ēnh: “Sahõnh hē kaja dāk. Ȳ né hē Aw-Pah, ȳ né hē Omekah. Ȳ né hē jāām hē pooj jé hawāt doo, ȳ né hē tagadēeg ub hawāt doo. Hoo kaanh do hadoo do hā ȳ anoo da tabeēek hyb n'aa naēng ji edēb had'yyt hē hanoo doo. Bag hēnh ȳ banoo da ta tii. Dooh ta sām ȳ gahēen bā.

⁷ Jé nesaa do hā j'aa ketsē do paa hā ȳ anoo da sahõnh hē hahȳ papuuj ȳ pehuuj wāt doo. Ȳ da P'op Hagā Do rah'yy kaha'eeh doo. Karapé haa d' tii.

* 21:2 P'op Hagā Do karapee sa panang tii.

⁸ Tii d' nado hēp ȳ n'aa rahoop do je ȳȳm do hyb n'aa ȳ rahyb n'aa eréd hōm do sa hā, Jesus hā h'yy kanae bong do sa hā, nesaa do sa h'yyb gó hanāng do sa hā, sa da hadoo do dahej'ēep do sa hā, sa ȳȳm sa patug nadoo do sii he' ȳȳh do sa hā, mehēm do sa hā, kabarii hā h'yy ka'eeh do sa hā, daap men'yyh do sa hā na-āāj hē. Karaj'aa hadoo doo gó, tēeg hōō hadoo doo gó, saw'aak do hahōng doo gó radewäts bëenh da tii. Pawóp nuu me dāg dajēp do tii”, nāng hā ȳȳ P'op Hagā Doo.

⁹ Tii bā setsi hedoo do āās, setsi baad nadoo do badāk hahȳ bā habong do ahoop do man'aa do paa see ana kån wē ȳȳ, ti hā ȳ taky hadoo: “B'ēep. Maruus hadoo doo, B'éé T'aah ȳȳm pan'aa hadoo do ȳ metēeh da a hā”, nāng ta kyyh.

¹⁰ Tii bā s'ēeh hadoo ȳ bahapäh P'op Hagā Do Sahee an'oo bā. Sāh ȳ hadoo doo gó āās ȳ tamahūm kån waēē aeh do p'op nu dāk doo hēnh. Ta tii bā Jerusarēnh papuuj, tsyt hē P'op Hagā Do wē kasēew dāk do panang, h̄y pong jé, P'op Hagā Do bawāt bā naa hahyng do tametēeh hā ȳȳ.

¹¹ Panang gabar'ēeng dāk P'op Hagā Do bag tak'ēp gabarēeh do an'oo bā. Pā tak'ēp ky n'aa gebah do gabarēeh do hadoo tagabar'ēeng. Pā gabarēeh do jas-peh hād nāng do ty gahiin do hadoo, hapees do hadoo. Tak'ēp ty ganām pā tēg hawak do hadoo.

¹² Panang w'oo hā ta hadē tak'ēp p'op nu dāk doo. 12 ta nooh. Sét ta noo ken'yyh do hā āās see bagēēt. Sét ken'yyh ta noo hā takerii dāk 12 hedoo do Isaraéw taah sa panaa du n'aa do sa hād.

¹³ Papȳȳj hana hēnh tamawoob hē ta nooh. Papȳȳj hahyng hēnh tamawoob hē. Ta karawaa me tamawoob hē, ta karawaa see me tamawoob hē ta nooh.

¹⁴ 12 pā ta hadē hejój n'aa. Sét ken'yyh do hā takerii dāk 12 hedoo do B'éé T'aah mejūū do sa hād. Sét ken'yyh pā hā takerih sét hē hād.

¹⁵ Āās si ȳ her'oot do atón ji metyy do nahēē k'āāts tēg gabarēeh do s'ēeb ji tatu hadoo doo. Ta me tametyy panang ta madawēēt doo, ta gagod, panang nooh, panang hadē.

16 Séd pénh panang ta madawëët doo, ta gagod. Tii b' ji metyy do nahëë me panang ääs etyn hõm. 2,200 kirõõm ta madawëët doo. Ti pénh ta gagod, ti pénh tanu däk doo.

17 Tii bä ääs ety hõm ta hadë n'aa. Ta hadë hebaan doo, 65 meet. Ji metyy do pénh né hë ti ääs metyy doo.

18 Pã gabarëëh do jas-peh häd näng do s'ëëb panang hadë. Tak'ëp baad hadoo do k'ääts tég gabarëëh do s'ëëb me panang katamaa däk. Ty ganäm, paras-ko hadoo.

19 12 hedoo do pä, ta hadë mejój n'aa hã sahõnh hë hedoo pé pä gabarëëh do ky n'aa gebah doo. Pã gabarëëh do jas-peh häd näng do pä ta hadë hejój n'aa see hã.† Pã gabarëëh do sapiro häd näng do ta see hã.‡ Pã gabarëëh do agata häd näng do ta see hã.§ Pã gabarëëh do emerad häd näng do ta see hã.**

20 Pã gabarëëh do onis häd näng do pä ta hadë hejój n'aa see hã.†† Pã gabarëëh do rubi häd näng do ta see hã.‡‡ Pã gabarëëh do kirisorit häd näng do ta see hã.§§ Pã gabarëëh do beriwo häd näng do ta see hã.*** Pã gabarëëh do topasijo häd näng do ta see hã.††† Pã gabarëëh do kirisop häd näng do ta see hã.‡‡‡ Pã gabarëëh do jasīn-to häd näng do ta see hã.§§§ Pã gabarëëh do ametis häd näng do tagadëëg ub pä ta hadë hejój n'aa hã.*

21 Gabarëëh do perora häd näng do s'ëëb 12 hedoo do panang hadë noo hã ji bejëng doo bä. Sét hë perora ken'yyh sét ta noo pan'aa.† K'ääts tég tak'ëp baad hadoo do s'ëëb ta tyw n'aa panang hoo gad'oo bä tabës doo. Ty ganäm paras-ko hadoo.

22 Ta ti panang bä dooh ÿ hapëë bä tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do tób n'aa. Dooh hyb n'aa péh, P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo, B'éé T'aah na-ääj hë panang bä né hë rababok do hyb n'aa.

23 Ta ti panang bä, dooh hyb n'aa pé papÿÿj bag, kamarab bag, tabawag had'yyt hë do hyb n'aa P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëëh do an'oo bä. B'éé T'aah na-ääj hë panang bag hadoo.

24 Panang bag gó sahõnh hë hëëj babuuj‡ rababok da. Sahõnh hë hëëj sa wahë n'aa, Jesus hã h'yy kae däk doo, panang hënh ramenaa da rakaweh'ëëh doo, ta tii bä rabajëë p'ëë bä, P'op Hagä Doo, B'éé T'aah rakawehëë däk hyb n'aa kä.

25 Dooh da ranoo gatsëë bä panang. Dooh hyb n'aa péh. Adëb bä had'yyt hë ta tii bä. Dooh wäd atsëm.

26 Sahõnh hë hëëj babuuj rabajëë p'ëë da panang hënh P'op Hagä Do raj'aa etsë hyb n'aa, ta hã raweh'ëëh hyb n'aa.§

27 Dooh nesaa pé t'ii hënh hajëë pëë péh. Dooh da rajëë pä bä ta tii bä kabarii hã h'yy ka'eeh do paah, P'op Hagä Do wad'ii do paah. Jääm hë hajëë p'ëë da ta tii bä B'éé T'aah wë hanäng do edëb had'yyt do gadoo do sa häd heen n'aa hã sa häd kerih doo.

22

Tamii edëb had'yyt hë hanoo do ky n'aa hahÿÿh

1 Tii bä kä, tamii awäd had'yyt hë do naëng hanoo do ääs metä wäd kån hã ÿÿ. Paras-ko s'ëëb hadoo, tak'ëp ty ganäm pä tég hawak do hadoo tamii. P'op Hagä Doo, B'éé T'aah daheeh sa bagä tyng n'aa bä naa taganyyh.

2 Ta tyw n'aa panang hõõ bä tabës do hoo gad'oo bä tamii mahyng. Ta nabyy me, ta nabyy see me na-ääj hë tabahäng joom ji hed'ëëp doo. Kamarab hë had'yyt hë ti rabeaak. 12 nuu me sét ta baab ken'yyh rabeaak. Dooh hëëj haw'ääts hë babuj n'aa rahob wäd bä nahëëh, baad had'yyt hë rababok tan'oo bä ta ti joom g'aad.

† 21:19 Häd pëëh ty gadoo ta ti *jas-peh*. ‡ 21:19 Häd ty gabajaruut ti *sapiro*. § 21:19 Hahiin, rii näng ti *agata*.

** 21:19 Hapëëh ty gadoo ta ti *emerad*. †† 21:20 Häd hasënh ty gadoo ta ti *onis*. ‡‡ 21:20 Häd hahiin ta ti *rubi*.

. §§ 21:20 Hapees ty gadoo ta ti *kirisorit*. *** 21:20 Hapees ty gadoo ta ti *beriwo*. ††† 21:20 Kata ty gadoo

ta ti *topasijo*. ‡‡‡ 21:20 Jawaraah tyb ty gadoo ta ti *kirisop*. §§§ 21:20 Kata häd hiin do hadoo ta ti *jasīn-to*.

. * 21:20 Säänh tyb hadoo ta ti *amētis*. † 21:21 Nu nad'ëëd its *perora* häd näng do badäk hahÿÿ bä ji aw'yyt

doo. Tak'ëp tanu eh hahÿÿ perora. ‡ 21:24 Jesus hã h'yy kae däk do ti ta tii. Jesus hã h'yy kana'eeh do paa p'ooj ub

radewäts bëënh akajar hahõng doo me. § 21:26 Tahajaa na-ääj hë ji erii bä hahÿÿ da: "Panang hënh ramajëëh da

badäk hahÿÿ hëëj babuuj sa ma ky n'aa gebah doo, rakaweh'ëëh hanoo doo, P'op Hagä Do hã takan'oo däk hyb n'aa kä, P'op Hagä Do kawehëë däk hyb n'aa kä."

³ Ta tii bä dooh ky n'aa kawasee do tanyy wäd bä. Tii d' tawén hadoo da, panang bä né hē P'op Hagä Doo, B'éé T'aah rabag'ääs do tyng n'aa batooj kån do hyb n'aa. P'op Hagä Do karapee, panang buuj, rahyb n'aa jew'yyk da ta hä.

⁴ Rahapäh da P'op Hagä Do mamets. Sa maboor hä takerii däk da ta häd.

⁵ Dooh wäd da atsēm. Dooh hyb n'aa wät pé sa bag, dooh hyb n'aa wät pé papÿÿj bag. P'op Hagä Do ti sa bag. Ta karapee rabagää had'yyt da.

⁶ Tii bä ääs ky hadoo hä ÿÿ: “Te hub né hē sahōnh hē mahapäh doo, mamaa napäh doo, tahajaa ji ky dahé bä. Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, ta ky n'aa rod h'yyb mahüüm do tamejō wät ta ääs, nayyw hē hawät do ta karom sa hä tametëeh hyb n'aa”, näng ääs kyyh hä ÿÿ.

⁷ Tii bä Jesus ky hadoo: “Bē hyb n'aa matakä da! Nayyw hē da ÿ matëeh. Ky n'aa kedēng da, ta jawén hawät do ky n'aa hahÿÿ hä kerih do ky daheeh doo”, näng.

⁸ ÿ Jowāw, ÿ né hē ti sahōnh hē hahÿ maa napäh doo. ÿ né hē ti sahōnh hē hahÿ hapäh doo. Sahōnh hē ta ti ÿ maa napäh jawén paa bä, ÿ bahapäh do jawén paa bä, ÿ badëe jat tūü ääs sahōnh hē ta ti hä ÿ metëeh do tsyym pa, ta hä ÿ j'aa etsē hyb n'aa paawä.

⁹ Tii b' taky hadoo: “Dooh. Tii d' madoo manäh. P'op Hagä Do karom né ÿÿh, ta karom mabahadoo doo da né hē, a wakään hedoo do Jesus ky n'aa rod ta karom rabahadoo doo da, sahōnh hē hahÿ kerih do ky dah'eeh do ta karom rabahadoo doo da na-ääj hē. P'op Hagä Do ti maj'aa etsëe!”, näng ta kyyh.

¹⁰ Tii bä taky hadoo ēnh hä ÿÿ: “Majejēn manä ta jawén hawät do ky n'aa hahÿÿ hä ma kahé bäh hä kerii däk doo, edaa däk do hyb n'aa kerii däk do kajaa.

¹¹ Edaa däk do hyb n'aa ta ti kajaa doo, na mabok nesaa doo gó nesaa do moo heb'ook doo, rakanarēn bä rah'yy kawanareem bä. Na ji h'yyb hasuts däk do hadoo hanoo doo gó rababok nä hÿ jawén sa h'yyb hasus do

hadoo do hä rakanarēn bä rah'yy kawanareem bä. Tii d' nado baad hadoo do moo bok doo. Taw'ääts hē baad hadoo do ramoo boo had'yyt hē. Ti hadoo ēnh tsyt hē P'op Hagä Do wē habok doo. Taw'ääts hē tii da né hē rababoo had'yyt hē”, näng ääs kyyh.

¹² Ti Jesus ky hadoo: “Bē hyb n'aa matakä da! Nayyw hē da ÿ kajaa. ÿ kajaa bä kä ÿ manaa da sahōnh hē ta sām. Ramoo bok do pénh da ÿ banoo sahōnh hē sa hä ta sām.

¹³ ÿ né hē Aw-Pah, ÿ né hē Omekah. ÿ né hē jāām hē pooj jé hawät doo, ÿ né hē tagadëeg ub hawät doo. ÿ né hē sahōnh hē du doo doo, ÿ né hē sahōnh hē gawats'iik doo.

¹⁴ Ky n'aa kedēng da sa saroor rahetsyyd wät doo.* Sa hä takan'oo däk panang Jerusarēnh papuuj gó rabajëe p'ëe hyb n'aa. Sa hä takan'oo däk joom ji hed'ëep do ag rabepöh hyb n'aa.

¹⁵ Ajyy ÿÿj awaar nesaa do hedo padëek doo, mehēm doo, sa ÿÿm sa patug nadoo do sii ha'ÿÿh doo, sa da hadoo do dahej'ëep doo, kabarii hä h'yy ka'eeh doo, te hub nadoo do gen'aak do na-ääj hē, dooh rahaja bä rajëe pä bä ta tii bä.†

¹⁶ “ÿ Jesus, ÿ mejō däk ääs karom ÿ seeh, hä ÿ h'yy ka'eeh do hä sahōnh hē hahÿ tamaher'oot hyb n'aa. ÿ né hē ta ti Dawi panaa Dawi hä P'op Hagä Do ky däng do paah. Watom tak'öp gabarëeh do hadoo ÿÿh”,‡ näng Jesus kyyh.

¹⁷ P'op Hagä Do Sahee, B'éé T'aah ÿÿm pan'aa§ na-ääj hē ky hadoo Jesus hä: “B'ëep ahyyh!”, näk sa kyyh. Taw'ääts hē hahÿ maa new'ëe do ti na-ääj hē raky hadoo: “B'ëep ahyyh!” Jé hoo kaanh do hadoo doo, jé karēn doo, taw'ääts hē tabana Jesus wē, tagadoo hyb n'aa naēng ji edëb had'yyt hē hanoo doo, bag hēnh kan'oo däk doo.

¹⁸ Tak'öp péj ÿ maher'oot ta jawén hawät do ky n'aa hahÿ ma kahé bäh hä kerih do maa napäh do hä. Hahÿÿ da bē ÿ maher'oot: Hahÿ kerii däk do bahānh herih pé ta hä, ta ti hedoo do hä P'op Hagä Do anoo

* **22:14** Ji saroor ji hetsyyd wät do ky n'aa gó tabeh'üüm ji h'yyb tym ky n'aa. Baad hado däk ji h'yyb, Jesus ji hyb n'aa dajëp do hyb n'aa. † **22:15** Tabanesaa hēnh, akajar hahōng doo bä radewäts bēēnh tii. ‡ **22:16** Watom tapaj'ëe bä bawag däk do heen n'aa hadoo Jesus, papuuj P'op Hagä Do moo wät do kajaa do tametëeh do hyb n'aa. § **22:17** Ta hä h'yy ka'eeh do tii.

da baad nadoo do ta ky n'aa hahỹ ma kahé bäh hä kerii däk doo, ta bahãnh ji erii bä.

¹⁹ Ta jawén hawät do ky n'aa, hahỹ ma kahé bäh hä kerih do ta ky n'aa wób hado hõm péh, ta ti hadoo do hä dooh P'op Hagä Do an'oo wäd bä panang tsyt hẽ kasëew däk doo hẽnh tajëe suun bä, ta ky n'aa hahỹỹ hä kerih doo. Dooh tan'oo wäd bä joom ji hedëp do ag tepoo bä, ta ky n'aa hahỹ ma

kahé bäh hä kerih doo.

²⁰ Hahỹỹ da Jesus, hahỹỹ hä bë tamar'oot do kyyh: “Nayyw hẽ da ỹ bahyng ỹ matëeh doo. Né hup ỹ né hẽ”, nãng.

“Ỹỹ. Tii d' né hẽ. Taw'ããts hẽ. B'ëep ahyy Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, nãng ỹ ta hä.

²¹ Ỹ karën Jesus Hyb N'aa Jawyk Do ky enyym P'op Hagä Do karapee sa wë. Tii d' né hẽ taw'ããts hẽ. Jããm hẽ kä.